

**UDSKRIFT
AF
DOMBOGEN FOR RETTEN PÅ FÆRØERNE**

D O M

Afsagt den 18. november 2019 i sagen **BS 1140/2012**

Finansiel Stabilitet
Skt. Annæ Plads 13, 2. tv.
DK-1250 København K

mod

Frithleif Olsen
Leitisvegur 52
600 Saltangará
og
Odd Arild Bjellvåg
Vallalíð 5
100 Tórshavn
og
Peter Marner Áge Jacobsen
Vørðubrekka 3
160 Argir
og
Bjarni Olsen
Sandáarbreyt 11
100 Tórshavn

Indholdsfortegnelse

Sagens baggrund og parternes påstande.....	- 6 -
1. Sagens parter	- 7 -
1.1 Sagsøgeren	- 7 -
1.2 De sagsøgte	- 8 -
1.3 De procestilvarslede.....	- 12 -
1.4 Advokatbeskikkelse	- 14 -
2. Sagens forløb	- 15 -
2.1 Sagens tilskæring	- 15 -
2.2 Materialet i sagen.....	- 18 -
2.3 Syn og skøn.....	- 20 -
2.4 Hovedforhandlingen	- 20 -
2.5 Forsikring.....	- 20 -
Sagsfremstilling	- 20 -
3. Eik Bank FO's baggrund og udvikling	- 20 -
3.1 Eik Bank FO's historie i hovedtræk	- 21 -
3.2 Eik Bankernes deltagelse i bankpakkerne.....	- 22 -
3.3 Eik Bankernes overdragelse til Finansiell Stabilitet A/S' datterselskaber.....	- 24 -
3.5 Eik Bank DK dommen.....	- 26 -
4. Det retlige grundlag (den regulatoriske ramme)	- 27 -
4.1 Selskabsretlig regulering på Færøerne	- 28 -
4.2 Kapitalkrav, placeringsregler og likviditetskrav	- 37 -
4.3 Regler om nedskrivninger og fastsættelse af solvensbehov.....	- 38 -
4.4 Vurderingen af, om der foreligger OIV	- 39 -
4.5 Vurderingen af nedskrivningsbehovet	- 40 -
4.6 Koncernrisikostyring.....	- 41 -
4.7 Outsourcing.....	- 42 -
5. Eik Bank FO's interne regler og forhold	- 43 -
5.1 Vedtægter.....	- 43 -
5.2 Bestyrelsens forretningsorden.....	- 45 -
5.3 Direktionsinstruks	- 52 -
5.4 Kreditpolitik.....	- 56 -
5.5 Forretningsgange.....	- 66 -
6. Arbejdsformen i bestyrelse, direktion og bank	- 79 -

6.1 Adskillelse af fond og bank	- 82 -
6.2 Direktionsevaluering og bestyrelseevaluering.....	- 84 -
6.3 Samarbejde i bestyrelsen og bestyrelsens samarbejde med direktionen	- 88 -
6.4 Risikostyring	- 120 -
6.5 Telefonmøder	- 130 -
6.6 Overladelse af kreditsagsbehandling til Eik Bank DK (Outsourcing)	- 131 -
7. Finanstilsynet	- 136 -
7.1 Finanstilsynets undersøgelser af Eik Bank FO i 2006	- 141 -
7.2 Finanstilsynets undersøgelse af Eik Bank FO i august 2009	- 146 -
7.3 Finanstilsynets undersøgelse af Eik Bank FO i 2010.....	- 147 -
7.4 Moderselskabsgaranti	- 149 -
7.5 § 19 udvalget.....	- 149 -
7.6 Finanstilsynets undersøgelse.....	- 154 -
7.7 Finanstilsynets udkast til afgørelse	- 157 -
7.8 Eik Bank FO's indsigelser m.v.	- 163 -
7.9 Perioden mellem den 27. og den 30. september 2010.....	- 166 -
7.10 Finanstilsynets § 352a-redegørelser.....	- 176 -
De 4 engagementer	- 188 -
8. FDI.....	- 188 -
8.1 Indledning	- 188 -
8.2 Eik Fondens erhvervelse af 50% af FDI	- 189 -
8.3 Eik Fondens bevilling af lån på 10 mio. EUR til FDI.....	- 193 -
8.4 Eik Bank FO's overtagelse af Eik Fondens lån – 16. oktober 2008 bevillingen	- 196 -
8.5 4. maj 2009 bevillingen - Bank FO's overtagelse af EBH Banks lån på 7 mio. EUR til ISI 6 og EBH Fondens lån på 10 mio. EUR til FDI samt EBH Fondens ejerandel på 50 % af FDI-206 -	
8.6 Efterfølgende bevillinger	- 226 -
8.7 Den 12. november 2009 – garanti på op til 3,8 mio. EUR (Minden).....	- 233 -
8.8 Den 21. december 2009 – Rammebevilling på 8,5 mio. EUR	- 247 -
8.9 Den 13. januar 2010 – 185.000 EUR til Radewormwald	- 254 -
8.10 Den 22. januar 2010 700.000 kr. og 1.547.000 euro (Secur og Minden).....	- 254 -
8.11 Den 5. marts 2010 - 474.500 euro (Konstanz)	- 257 -
8.12 Den 23. april 2010 - 217.000 euro og 566.000 euro (Bonn og Minden) samt principgodkendelse	- 258 -
8.13 Den 19. maj 2010 - 953.000 euro + 500.000 euro + MVG (Minden).....	- 260 -

8.14 Den 18. juni 2010 - 600.000 euro + MVG (Minden).....	- 261 -
8.15 Den 29. august 2010 - 100.000 euro (FDI).....	- 262 -
8.16 Revisionens vurdering	- 262 -
8.17 Finanstilsynets vurdering	- 264 -
8.18 Finanstilsynets undersøgelse i september 2010 mv.	- 264 -
8.19 Tabsopgørelse	- 267 -
9. SYDPORTEN	- 269 -
9.1 Overordnet om engagementet	- 270 -
9.2 Forløbet inden bevillingerne juni /juli 2007	- 275 -
9.3 Bevillingen i juni/juli 2007 til 1. etape af ”Sydporten”	- 285 -
9.4 Bevilling den 16. oktober 2008 – frigivelse af sikkerheden fra Eik Fonden	- 308 -
9.5 Bevilling i december 2008 af tillægsfinansiering	- 320 -
9.6 Tab	- 339 -
10. SP/F VALBJØRN DALSGARD	- 340 -
10.1 Overordnet om engagementet	- 340 -
10.2 Bevilling den 11. april 2006 – 125 mio. kr.	- 341 -
10.3 Bevillingen den 5. september 2006 – 15 mio. kr. til køb af aktier.....	- 353 -
10.4 Bevillingen den 18. oktober 2006 – forhøjelse af byggekredit til 130 mio. kr.	- 362 -
10.5 Bevilling den 12. januar 2007	- 366 -
10.6 Bevilling den 28. marts 2007	- 370 -
10.7 Bevilling den 30. april 2007.....	- 371 -
10.8 Bevilling den 29. maj 2007	- 373 -
10.9 Bestyrelsesmøde den 21. juni 2007.....	- 374 -
10.10 Bevilling den 24. oktober 2008.....	- 375 -
10.11 Det efterfølgende forløb.....	- 386 -
10.12 Revisionens vurdering	- 395 -
10.13 Finanstilsynets vurdering	- 395 -
10.14 Tabsopgørelse	- 395 -
11. IRE	- 398 -
11.1 Forløbet inden Eik Bank FO’s bevilling	- 398 -
11.2 Bevillingen i Eik Bank FO.....	- 401 -
11.3 Finanstilsynet	- 409 -
11.4 Tab	- 409 -
Forklaringer.....	- 410 -

Peter Marner Aage Jacobsen.....	- 411 -
Henrik Bjerre-Nielsen.....	- 485 -
Bjarni Olsen	- 515 -
Frithleif Olsen.....	- 531 -
Odd Bjellvåg	- 561 -
Hans Laksá.....	- 628 -
Bogi Kjartansson Bendtsen.....	- 633 -
Jørn Astrup Hansen.....	- 707 -
Evy Jacobsen.....	- 724 -
Jens Nielsen	- 738 -
Advokat Lars Grøngaard.....	- 760 -
Procedure	- 767 -
Sagsøger Finansiell Stabilitet.....	- 767 -
Sagsøgte 1, Frithleif Olsen.....	- 789 -
Sagsøgte 2, Odd Bjellvåg.....	- 841 -
Sagsøgte 3, Marner Jacobsen	- 869 -
Sagsøgte 4, Bjarni Olsen.....	- 910 -
Rettens begrundelse og resultat.....	- 931 -
Sagens baggrund og problemstillinger.....	- 931 -
Spørgsmål om afvisning og overordnede anbringender om frifindelse	- 931 -
Forældelse	- 937 -
Ansvarsvurderingen	- 938 -
Den konkrete ansvarsvurdering	- 941 -
FDI.....	- 941 -
SYDPORTEN.....	- 958 -
Sp/f Valbjørn Dalsgarð	- 972 -
IRE	- 989 -
Årsagssammenhæng og adækvans.....	- 992 -
Lempelse.....	- 993 -
Ansvarsfordeling.....	- 994 -
Sagsomkostninger	- 994 -

Sagens baggrund og parternes påstande

Denne sag drejer sig om, hvorvidt de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer, Frithleif Olsen, sagsøgte 1, og Odd Arild Bjellvåg, sagsøgte 2, og de sagsøgte direktionsmedlemmer, sagsøgte 3, Peter Marner Aage Jacobsen og sagsøgte 4, Bjarni Olsen, har handlet ansvarspådragende over for Eik Banki P/F (Eik Bank FO) i forbindelse med bevillinger på udlånsengagementerne FDI, Sydporten og Valbjørn Dalsgaard, samt for sagsøgte 3's vedkommende tillige IRE, i perioden fra 2006 og frem til bankens økonomiske sammenbrud ved udgangen af september 2010.

Sagen er anlagt af Finansiell Stabilitet A/S ved stævning af 13. september 2012 indgivet til Retten på Færøerne.

Sagsøgeren, Finansiell Stabilitet, her nedlagt påstand om, at de sagsøgte Frithleif Olsen, Odd Arild Bjellvåg, Peter Marner Åge Jacobsen og Bjarni Olsen, tilpligtes, principalt in solidum, subsidiært alternativt, til sagsøger at betale 150 mio. kr. med sædvanlig procesrente fra sagens anlæg og indtil betaling sker.

Sagsøgte 1, Frithleif Olsen har nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse og mere subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end påstået af sagsøgeren.

Sagsøgte 2, Odd Arild Bjellvåg, har nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse og mere subsidiært frifindelse mod betaling af et mindre beløb end påstået af sagsøgeren.

Sagsøgte 3, Peter Marner Åge Jacobsen, har nedlagt påstand om afvisning, subsidiært frifindelse med sædvanlig subsidiær modifikation.

Sagsøgte 4, Bjarni Olsen, har nedlagt påstand om frifindelse over for sagsøgerens påstand.

De sagsøgte har endvidere anmodet retten om at foretage fordeling af et eventuelt erstatningsbeløb mellem flere eventuelt solidarisk ansvarlige i det omfang sagsøgte måtte blive dømt til at betale solidarisk med en eller flere af de øvrige sagsøgte.

Over for de sagsøgte afvisningspåstande har sagsøgeren nedlagt påstand om, at sagens fremmes i realiteten.

Tabene på de fire udlånsengagementer er af sagsøger primo maj 2019 opgjort endeligt således:

<u>Udlånsengagement</u>	<u>Tab (alle beløb i hele kr.)</u>
FDI	203.495.494,00
Sydporten	157.076.626,47
Valbjørn Dalsgaard	88.700.000,00
IRE	20.179.157,39
I alt	469.451.277,86

Af procesøkonomiske grunde har sagsøger begrænset sin påstand over for de sagsøgte til betaling af 150 mio. kr.

1. Sagens parter

1.1 Sagsøgeren

Finansiel Stabilitet A/S blev stiftet i forlængelse af en regeringsaftale indgået den 5. oktober 2008, med henblik på at sikre finansiel stabilitet i Danmark. Ifølge aftalen skulle staten sammen med den finansielle sektor (Det Private Beredskab) ”udspænde et sikkerhedsnet”, således at alle simple kreditorer fik fuld sikkerhed for deres tilgodehavender i pengeinstitutter i Danmark. Aftalen indebar, at Det private Beredskab bidrog med 35 mia. kr. over to år, og at staten stillede den nødvendige statsgaranti og etablerede et afviklings-selskab til at tage hånd om nødlidende pengeinstitutter. Afviklings-selskabet skulle i tilfælde af, at et pengeinstitut ikke opfyldte lovens solvenskrav, og der ikke var mulighed for at finde en holdbar løsning, indskyde kapital i et nyoprettet selskab der skulle overtage og afvikle pengeinstituttet på en kontrolleret måde.

Pengeinstitutterne, der deltog i ordningen, var forpligtede til at sælge instituttet til en af afviklingselskabet anvist køber, såfremt instituttet ikke opfyldte lovens solvenskrav.

Ved lov nr. 1003 af 10. oktober 2008 om finansiel stabilitet med senere ændringer blev det pålagt økonomi- og erhvervsministeren at oprette afviklingselskabet.

I medfør af lovens § 7, stk. 2, indgik Eik Banki P/F (Eik Bank FO) og Finansiell Stabilitet den 30. september 2010 betinget aftale om, at Eik Bank FO overdrog samtlige sine aktiver og passiver, herunder erstatningskrav, bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital til et datterselskab stiftet af Finansiell Stabilitet med virkning fra den 30. september 2010 kl. 23.59. Aftalen blev ikke tilsidesat på en ekstraordinær generalforsamling den 7. oktober 2010.

Den 14. oktober 2010 godkendte Finanstilsynet, at Eik Banki P/F overdrog sin virksomhed til det nystiftede selskab, Eik Banki Føroya P/F, i overensstemmelse med overdragelsesaftalen.

Den 30. december 2010 og med tillæg den 28. januar 2011 indgik Eik Banki Føroya P/F og Finansiell Stabilitet aftale om, at Finansiell Stabilitet skulle overtage en række aktiver fra Eik Banki Føroya P/F, blandt disse også eventuelle erstatningskrav i medfør tillægsaftalens punkt 5.

1.2 De sagsøgte

Frithleif Olsen (Sagsøgte 1)

Frithleif Olsen var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 21. marts 2003 og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud. Frithleif Olsen var bestyrelsesformand fra den 15. april 2004 og til den 26. september 2010, hvor bestyrelsen valgte at udpege en ny formand med øjeblikkelig virkning.

Frithleif Olsen var også bestyrelsesformand i den færøske fond, Eik Grunnurin (Fonden), der ejede majoriteten af aktierne i Eik Bank FO. Frithleif Olsen fratrådte samtidig med sin fratrædelse som bestyrelsesformand i Eik Bank FO med øjeblikkelig virkning sit hverv som bestyrelsesformand i Eik Fonden.

I henhold til Eik Bank FO's årsrapporter for 2008, side 29, og 2009, side 25, er Frithleif Olsen uddannet mekaniker. Frithleif Olsen besad flere bestyrelsesposter, blandt andet i Eik Fonden og FDI Invest GmbH.

Odd Arild Bjellvåg (Sagsøgte 2)

Odd Arild Bjellvåg var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 12. marts 2003 og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud. Odd Arild Bjellvåg var næstformand for bestyrelsen fra og med den 10. marts 2006 og indtil den 26. september 2010, hvor han med øjeblikkelig virkning overtog Frithleif Olsens hverv som bestyrelsesformand.

Odd Arild Bjellvåg var også næstformand i fondens bestyrelse indtil den 26. september 2010, hvor han overtog hvervet som bestyrelsesformand.

Odd Arild Bjellvåg er i henhold til Eik Bank FO's årsrapporter for 2008, side 29, og 2009, side 25, registreret revisor. Odd Arild Bjellvåg var det uafhængige og kvalificerede medlem af revisionsudvalget fra dets stiftelse i april 2010.

Peter Marner Åge Jacobsen (Sagsøgte 3)

Peter Marner Åge Jacobsen (Marner Jacobsen) var administrerende direktør fra den 1. marts 1999 og fratrådte pr. 1. oktober 2010 i henhold til fratrædelsesaftale af 26. september 2010. Fratrædelsen blev dog først formelt registreret ved Skraseting Føroya (det færøske selskabsregister) med virkning fra den 4. oktober 2010.

Marner Jacobsen var desuden medlem af bestyrelsen i Eik Bank Danmark A/S (Eik Bank DK) fra den 10. september 2001 og var bestyrelsesformand fra den 31. januar 2005 og

indtil Eik Bank DK's økonomiske sammenbrud, idet han den 27. september 2010 trak sig fra bestyrelsen som følge af sin fratrædelse som direktør i Eik Bank FO.

Marner Jacobsen er uddannet cand. oecon fra Aarhus Universitet.

Bjarni Olsen (Sagsøgte 4)

Bjarni Olsen var direktør fra den 1. maj 1999 og fratrådte, ligesom Marner Jacobsen, pr. 1. oktober 2010 i henhold til fratrædelsesaftale af 26. september 2010. Fratrædelsen blev dog først formelt registreret ved Skraseting Føroya (det færøske selskabsregister) med virkning fra den 4. oktober 2010. Bjarni Olsen er uddannet cand.oecon fra Aarhus Universitet.

Bjarni Olsen udgjorde sammen med Marner Jacobsen direktionen i Bank FO indtil Bank FO's økonomiske sammenbrud.

I et "Bilag til forretningsorden for direktion om ansvarsområder, henvisninger og bestyrelsesposter for adm. dir. Marner Jacobsen og dir. Bjarni Olsen" er følgende bestemt:

"Den daglige ansvarsfordelingen mellem adm. dir Marner Jacobsen og dir. Bjarni Olsen er pr. 10. marts 2000 denne:

§ 1

Fælles ansvarsområder, som kræver direktionsafgørelse:

- *Strategi*
- *Politikker og principsager*
- *Budget for virksomheden*
- *Generelle ændringer af satser og gebyrer*
- *Ændringer i åbningstider*
- *Ansættelse af specialister, ledere og ledende medarbejdere*

- *Ændringer i ansættelseskontrakter, som falder uden for bestemmelserne i SFS overenskomsten (sparekasseoverenskomsten)*

§ 2

Daglige ansvarsområder, henvisninger og bestyrelsesposter, som Marner Jacobsen, varetager:

Adm. dir. Marner Jacobsen har disse ansvarsområder:

- *Kreditgivning*
- *Inkasso, herunder tvangsauktioner og videresalg af overtagne ejendomme*
- *Værdipapiradministration, valutahandler og korrespondenter*
- *Teknologi*
- *Forretningsgange*
- *Bygninger, om- og tilbygninger*
- *Direktionssekretariatet*
- *Regnskaber og budgetter for afdelinger, som refererer til Marner Jacobsen*
- *Overenskomstforhandlinger gennem AFF (Arbejdsgiver Forening Finanssektorens)*
- *Gavefonden*

Disse har direkte reference til Marner Jacobsen:

- *Kreditafdelingen, Bogi Bendtsen*
- *Inkassoafdelingen, Ragnild J a c o b s e n*
- *Finansafdelingen, Finn Danberg*
- *Administrationsafdelingen*
- *EDB-afdelingen, Heri Nolsøe*
- *Regnskabsafdelingen, Per Aakjær*
- *Direktionssekretariatet, Marnu Neshamar, direktionssekretær, Høgni Høgnesen, jurist og Jakup Jacobsen, byggesagkyndig*

§ 2

Daglige ansvarsområder, henvisninger og bestyrelsesposter, som Bjarni Olsen, varetager:

Dir. Bjarni Olsen har disse ansvarsområder:

- *Personale, herunder at ansætte og afskedige personale, som ikke hører til fællesområderne*
- *Kantine*
- *Marketing*
- *Regnskab og tilsyn/ kontrol*
- *Regnskaber og budgetter for afdelinger, som refererer til Bjarni Olsen*
- *Overenskomstforhandlinger gennem AFF (Arbejdsgiver Forening Finanssektorens)*
- *Forskningsfonden*
- *Enkefonden*

Disse har direkte reference til Bjarni Olsen:

Personaleafdelingen, Syteinbjørn Hardlei

Marketingsafdelingen, Matthea Hilduberg”

1.3 De procestilvarslede

Under sagen har sagsøger forbeholdt sig at medinddrage de procestilvarslede som sagsøgte, hvis sagsøger senere måtte finde dette hensigtsmæssigt eller nødvendigt.

Rolant Vidtfeldt

Rolant Vidtfeldt var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 21. marts 2003 og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Petur D. W. Hammer

Petur D. W. Hammer var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 12. marts 2004 og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Jakup Egil Jensen

Jakup Egil Jensen var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 20. marts 2009 og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Marian Jacobsen

Marian Jacobsen var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 21. marts 2003 og indtil den 20. marts 2009.

Mathea Hilduberg

Mathea Hilduberg var medlem af EikBank FO's bestyrelse fra den 24. april 2004 og indtil den 27. marts 2010.

Finnbogi Niclasen

Finnbogi Niclasen var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 18. maj 2001 og indtil den 27. marts 2010.

Tormund A. Joensen

Tormund A. Joensen var medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 21. marts 2003 og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud. Tormund A. Joensen var næstformand for bestyrelsen fra og med sin indtræden i bestyrelsen den 21. marts 2003 og indtil den 10. marts 2006 samt fra og med den 26. september 2010, hvor han med øjeblikkelig virkning overtog Odd Arild Bjellvågs hverv som næstformand, og indtil Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Tormund A. Joensen udgjorde sammen med Rakul Dam, Gert Langgaard og Hanna Thorleifsson (ikke sagsøgt eller procestilvarslet under sagen) Eik Bank FO's medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer på tidspunktet for Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Rakul Dam

Rakul Dam var medarbejdervalgt medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 19. oktober 2001 og indtil Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Gert Langgaard

Gert Langgaard var medarbejdervalgt medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 11. marts 2004 og indtil Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Fia Selma Nielsen

Fia Selma Nielsen var medarbejdervalgt medlem af Eik Bank FO's bestyrelse fra den 10. april 2008 og indtil den 27. marts 2010.

Deloitte og revisorerne Jens Ringbæk og Anders O. Gjelstrup

Den 27. marts 2010 indtrådte Deloitte i den eksterne revision, der herefter bestod af P/F Nota og Deloitte. Deloitte blev valgt som medrevisor for Eik Bank FO i forbindelse med Bankernes ansøgning om individuel statsgaranti, hvor Deloitte også blev udpeget som medrevisor for Eik Bank DK. Fra Deloitte's side har det været de to statsautoriserede revisorer Jens Ringbæk og Anders O. Gjelstrup, der sammen med Hans Laksá fra P/F Nota har udført den eksterne revision af Eik Bank FO i den nævnte periode.

Under sagen er der ikke nedlagt påstande over for de procestilvarslede, som ikke har været til stede eller været repræsenteret i retten.

1.4 Advokatbeskikkelse

Retten har henset til sagens omfattende og komplicerede karakter fundet, at sagen ikke har kunnet behandles hensigtsmæssigt uden, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer har advokatbistand. Retten har derfor givet de pågældende pålæg om at lade sagen føre ved advokat, jf. § 259, stk. 2, i retsplejeloven for Færøerne, og retten har fundet, at der foreligger sådanne særlige hensyn, at der bør beskikkes advokat for dem, jf. § 259, stk. 3, 2. pkt., i retsplejeloven for Færøerne.

Retten har på denne baggrund beskikket advokat Ingi Højgaard som advokat for Frithleif Olsen, advokat Djóni Thomassen som advokat for Odd Bjellvåg, advokat Søren Lundsgaard som advokat for Marnar Jacobsen og advokat Philip Baruch som advokat for Bjarni Olsen.

Beskikkelserne er betinget af, at den pågældende påtager sig at refundere statskassens udgifter til partens beskikkede advokat, i det omfang retten træffer afgørelse herom efter princippet i retsplejelovens § 335 og § 260, stk. 6, i retsplejeloven for Færøerne, jf. forarbejderne til retsplejelovens § 259, stk. 2 og 3, (bemærkningerne i § 1, nr. 5, i lovforslag nr. 146 af 12. december 1968 om forslag til lov om ændring af lov om rettens pleje. (Fri proces m.v.)).

2. Sagens forløb

2.1 Sagens tilskæring

Søgsmålet omfattede til at begynde med også bankens tidligere revisor og revisionselskab, statsautoriseret revisor Hans Laksá, og P/F Nota, idet sagsøger gjorde gældende, at også den sagsøgte revision var erstatningsansvarlig for Eik Bank FO's tab på de nævnte udlånsengagementer. Til at begynde med gjorde sagsøger endvidere tillige gældende, at alle de sagsøgte også var ansvarlige for Eik Bank FO's tab på yderligere et engagement, RGW, samt for tab på bankens investeringer i Eik Bank DK, mindst svarende til den nedlagte påstand.

Ved processkrift af 23. november 2018 frafaldt sagsøger påstanden over for statsautoriseret revisor Hans Laksá og P/F Nota. Over for de øvrige sagsøgte frafaldt sagsøger samtidig sine anbringender om uforsvarlig formueforvaltning og uforsvarlige investeringer i Eik Bank DK

I processkriftet hedder det herom:

”BAGGRUND

Østre Landsret afsagde den 26. oktober 2018 dom i sag B-1018-12 (Eik Bank DK-sagen). Ved dommen blev Peter Marner Aage Jacobsen, Henrik Ørsted, Jesper Søndberg Clausen og Kim Michael Sandberg dømt til in solidum til Finansiell Stabilitet at betale 28,6 mio. kr. med procesrente fra den 30. december 2011. Domfældelsen relaterer sig til et udlånsengagement med Schaumann-koncernen. De øvrige sagsøgte i sagen for landsretten, herunder sagsøgte 5 og 6 i denne sag, blev frifundet.

Peter Marner Aage Jacobsen, Henrik Ørsted, Jesper Søndberg Clausen og Kim Michael Sandberg har ved ankestævning af 7. november 2018 indbragt Østre Landsrets dom for Højesteret.

Finansiell Stabilitet har ved henholdsvis ankestævning og ankesvarskrift af 23. november 2018 anket dele af dommen til Højesteret/nedlagt selvstændig påstand, jf. vedlagte ankestævning (bilag 961) og ankesvarskrift (bilag 962). Som det fremgår heraf, er dommen ikke anket af Finansiell Stabilitet i forhold til den tidligere eksterne revision (sagsøgte 5 og 6 i denne sag), og visse anbringender er frafaldet af Finansiell Stabilitet i forhold til den tidligere ledelse i forbindelse med sagerne for Højesteret.

3. FRAFALD AF PÅSTAND OVER FOR SAGSØGTE 5-6 OG ANBRINGENDER OVER FOR SAGSØGTE 1-4

Som følge af Finansiell Stabilitets beslutning, om ikke at anke dommen i Eik Bank DK-sagen over for den tidligere eksterne revision og frafald af anbringender over for den tidligere ledelse, har Finansiell Stabilitet i denne sag besluttet at frafalde (i) den nedlagte påstand over for sagsøgte 5 og 6, (ii) de under afsnit 34-36 i Finansiell Stabilitets foreløbige sammenfattende processkrift af 15. december 2017 anførte anbringender om uforsvarlig formueforvaltning og uforsvarlige investeringer i Eik Bank DK over for sagsøgte 1-4, samt (iii) det under afsnit 32.1 i Finansiell Stabilitets foreløbige sammenfattende processkrift af 15. december 2017 anførte anbringende om, at eventuelt modtagne provenuer forlods skulle afskrives på renterne, dvs. således, at de sagsøgtes opgørelsesmetode som beskrevet i punkt 1791 i Finansiell Stabilitets

foreløbige sammenfattende processkrift af 15. december 2017 anerkendes (med forbehold for synspunktet om "cost of funds" i processkriftets pkt. 1793).

Alle påstande og anbringender, der ikke udtrykkeligt er frafaldet under dette afsnit 3 opretholdes fuldt ud, hvilket blandt andet betyder, at tilskæringen af sagen ingen betydning har for Finansiell Stabilitets synspunkter i relation til de fem konkrete udlånsengagementer, jf. afsnit 19 og 31 i Finansiell Stabilitets foreløbige sammenfattende processkrift.

Frafaldet af anbringender medfører derfor heller ikke en reduktion i den nedlagte påstand over for sagsøgte 1-4."

I processkrift af 26. april 2019 frafaldt sagsøger tillige kravet vedrørende RGW-engagementet og en del af Sydporten-engagementet med følgende bemærkninger:

"FRAFALD AF ERSTATNINGSKRAV

Med henblik på en yderligere sagskoncentration forud for udarbejdelsen af parternes endelige sammenfattende processkrifter og parternes procedure har Finansiell Stabilitet med dette processkrift besluttet at tilskære sagen yderligere.

Finansiell Stabilitet indtaler således ikke længere noget erstatningskrav mod sagsøgte 1-4 for (i) Eik Bank FO' s tab på bankens engagement med RGW A/S mfl. (afsnit 19.5 og afsnit 31.2.5 i Finansiell Stabilitets foreløbige sammenfattende processkrift af 15. december 2017) (25.661.297,84 kr., hjælpebilag 49) og (ii) Eik Bank FO's tab på den del af bankens udlånsengagement med Sydporten ApS mfl., der angik udlån til Fredericiagade-projektet (Fredericiagade 7-13 ApS) (3.044.863,97 kr., jf. hjælpebilag 35).

I øvrigt fastholdes alle påstande og anbringender, der ikke udtrykkeligt er frafaldet i dette processkrift, fuldt ud."

Efterfølgende er sagen mod revisionen hævet, efter at sagsøger og de sagsøgte 5-6 har erklæret sig enige derom, jf. § 366 i retsplejeloven for Færøerne.

2.2 Materialet i sagen

Sagens skriftlige materiale er omfangsrigt og omfatter mere end 60.000 A4-sider, herunder også bilag fremlagt i retssagen ved Østre Landsret vedrørende Eik Bank Danmark A/S (herefter Eik Bank DK). Sagens bilagsmateriale er samlet i en ekstrakt, og der er udarbejdet en materialesamling. Af hensyn til dem, der eventuelt skal arbejde med dommen efterfølgende, er der i dommen henvisninger til ekstrakten. I overensstemmelse med sagsøgers systematik sker henvisninger i dommen til ekstrakten ved forkortelsen f.eks. X1:2150, der henviser til ekstraktens bind 1, side 2150. Henvisninger til materialesamlingen i Eik Bank DK-sagen sker ved f.eks. DK MS1:286. Henvisninger til hjælpebilagssamlingen sker ved forkortelsen f.eks. HJB:64-65, der henviser til hjælpebilagssamlingens side 64-65.

Materiale til bestyrelsesmøderne

Sagsøger har oplyst at have fremlagt det samlede materiale, der blev udleveret forud for og på samtlige bestyrelsesmøder i Eik Bank FO i perioden fra 2005 til 2010.

Det er oplyst, at det var Gunnar Joensen, der fungerede som referent på bestyrelsesmøderne i Eik Bank FO og som led i dette arbejde forestod den løbende indsamling, systematisering og arkivering af det materiale, der blev udleveret forud for og på bestyrelsesmøderne. Det er det af Gunnar Joensen arkiverede materiale, der er fremlagt i sin helhed. Gunnar Joensen har endvidere forestået oversættelsen af hovedparten af det materiale, der i sagen er oversat til og fremlagt på dansk, herunder bestyrelsesmødereferaterne.

Det fremlagte materiale til de enkelte bestyrelsesmøder omfatter i udgangspunktet alene en kreditindstilling. I ganske få tilfælde foreligger der tillige beskedent yderligere materiale i form af f.eks. en power point præsentation el. lign.

Bankens lånesager

Sagsøger har oplyst, at originalt materiale vedrørende udlånsengagementerne ved sagens anlæg fortsat var arkiveret hos Eik Banki P/F (nu Betri Bank P/F - den nye bank som fik overdraget aktiviteterne i forbindelse med det økonomiske sammenbrud og senere blev solgt af Finansiell Stabilitet til TF Holding P/F). Det originale materiale har efter det oplyste vedblivende under sagens forberedelse været arkiveret hos Betri Bank P/F og været uberørt af Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Sagsøger har oplyst, at sagsøger under sagens forberedelse via henvendelse til Betri Bank P/F fik afklaret eksistensen af yderligere materiale end det, sagsøger oprindeligt fremlagde i sagen, og foranledigede, at sådant materiale blev udleveret til de sagsøgte. Sagsøger udleverede endvidere Marner Jacobsens mailboks til ham, ligesom Bjarni Olsen også har haft mulighed for at få udleveret sin mailboks. De sagsøgte bestyrelsesmedlemmer havde ikke mailbokse i Eik Bank FO-regi, men har haft mulighed for at gennemgå deres egne mailbokse.

I tillæg hertil har de sagsøgte begæret og over for Betri Bank P/F opnået editionspålæg af 22. marts 2017 (X1:2087-2115) om udlevering af yderligere materiale fra Betri Bank P/F om de fire (oprindeligt fem) udlånsengagementer. Editions pålægget angik materiale af et betydeligt omfang (X1:2110-2115), herunder både elektronisk og fysisk materiale i selve lånesagerne samt e-mail korrespondance med og mellem en række medarbejdere i Eik Bank FO og Eik Bank DK's kredit- og erhvervsafdelinger samt med Eik Bank DK's direktion.

De sagsøgte begærede og opnåede endvidere editionspålæg af 22. marts 2017 over for Finanstilsynet vedrørende udlånsengagementerne og Finanstilsynets tilsynsvirksomhed (X1:2129-2146) og over for Erhvervs- og Vækstministeriet vedrørende Eik Bank FO's ansøgning om statsligt kapitalindskud (hybrid kernekapital) (X1:2126-2128).

De sagsøgte har under sagens forberedelse og tillige efter hovedforhandlingens begyndelse fremlagt materiale fra Betri Bank P/F som enten er udleveret af sagsøger efter forudgående aftale med Betri Bank P/F eller er udleveret af Betri Bank P/F direkte til de sagsøgte i opfyldelse af editions pålægget.

2.3 Syn og skøn

De af retten udmeldte skønsmand, statsautoriseret revisor Otto Johnsen og statsautoriseret revisor Sten Lauritzen, har til brug for sagen afgivet skønserklæring af 25. august 2016 (x1:2169) og supplerende skønserklæring af 28. april 2016 (x1:2463).

Spørgsmålene til skønsmandene vedrører navnlig den eksterne revisions forpligtelser ved revisionen af Eik Bank FO, og om ekstern revision har handlet i overensstemmelse med god revisionsskik (god revisorskik). Sagen mod revisionen er hævet. Skønserklæringerne gengives derfor i dommen kun i enkelte uddrag.

2.4 Hovedforhandlingen

Hovedforhandlingen har omfattet gennemgang af virksomheden i EIK Bank FO og EIK koncernen med fokus på perioden fra 2006, herunder gennemgang af regelsæt, forretningsgange og kreditpolitikker m.v. foruden af en lang række konkrete dispositioner i 5 af bankens udlånsengagementer. Hovedforhandlingen blev påbegyndt den 15. januar 2018 og sluttede den 4. juni 2019, hvor sagen blev optaget til dom. Der er anvendt 46 retsdage til hovedforhandlingen, herunder 36 dage til bevisførelse og 10 dage til procedure.

2.5 Forsikring

Det er oplyst, at der er tegnet ledelsesansvarsforsikring, der også omfatter sagsomkostninger. Der verserer sager ved retten mellem forsikringsselskabet og de sagsøgte ledelsesmedlemmer, som er udsat, indtil der foreligger en endelig afgørelse af den foreliggende sag.

Sagsfremstilling

Dommen er i medfør af § 366 a, stk. 2, i retsplejeloven for Færøerne affattet uden en fuldstændig sagsfremstilling.

3. Eik Bank FO's baggrund og udvikling

På grundlag af sagsøgers i stævningen indeholdte redegørelse, hvis rigtighed ikke er bestridt under sagen, kan følgende oplyses om Eik Bank FO.

3.1 Eik Bank FO's historie i hovedtræk

Eik Bank FO blev stiftet som en selvejende institution den 24. august 1832 under navnet Føroya Sparikassi.

I 1991 blev Eik Bank FO omdannet til en garantsparekasse. Omdannelsen indebar bl.a., at der blev etableret et repræsentantskab, der virkede som delegerede og udøvede stemmeretten for garanterne på Eik Bank FO's generalforsamlinger. Garantsparekassens ordning med et repræsentantskab, der blev valgt inden for 7 repræsentantskabskredse, blev videreført, efter at Eik Bank FO i 2002 blev omdannet til et sparekasseaktieselskab og eksisterede fortsat på tidspunktet for Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud.

I 2002 blev Eik Bank FO omdannet fra en garantsparekasse til et sparekasseaktieselskab. Omdannelsen fulgte "fondsmodellen" og indebar, at garantsparekassen blev fusioneret med et aktieselskab, hvis aktier blev overdraget til en fond - Eik Grunnurin (Fonden).

Ved omdannelsen modtog Fonden 100 % af aktierne i Eik Bank FO. Efterfølgende i 2002 benyttede hovedparten af de tidligere garant sig af et tilbud om at konvertere deres garantikapital til aktier i Eik Bank FO. Dermed blev Eik Fondens ejerandel i Eik Bank FO reduceret til 94,1 % ultimo 2002.

I 2000 indledte Eik Bank FO et samarbejde med islandske Kaupthing Búnaðarbanki hf. og erhvervede i den forbindelse ca. 4 % af aktierne i den islandske moderbank.

I september 2001 erhvervede Eik Bank FO 20 % af aktierne i Eik Bank DK, som forud for dette var ejet 100 % af Kaupthing Búnaðarbanki hf.

I 2002 erhvervede Eik Bank FO yderligere 5 % af aktierne, og pr. 31. december 2004 erhvervede Eik Bank FO de resterende 75 % af aktierne i Eik Bank DK, hvorefter Eik Bank FO blev eneejer af Eik Bank DK.

I 2007 blev Eik Bank FO børsnoteret på NASDAQ OMX Iceland og Copenhagen og fremskaffede derved ca. 584 mio. kr. i ny kapital.

Ultimo 2007 erhvervede Eik Bank FO en del af de færøske aktiviteter i Kaupthing Búnaðarbanki hf., der bestod af en udlånsportefølje på ca. 1 mia. kr. De overtagne udlån fra Kaupthing Búnaðarbanki hf. bestod hovedsageligt af udlån til erhverv.

I 2007 erhvervede Eik Bank DK aktierne i SkandiaBank A/S for 623,6 mio. kr. SkandiaBank A/S havde udlån for ca. 4,8 mia. kr. og indlån for ca. 6,1 mia. kr. Eik Bank DK erhvervede samtidig Privestor Fondsmæglerselskab A/S og Tidsskriftet FinansNyt A/S for 33 mio. kr. De tre selskaber blev efterfølgende fusioneret med Eik Bank DK. I samme forbindelse blev SkandiaBank A/S' aktiver vedrørende bilfinansiering og leasing, der havde ca. 1,6 mia. kr. i udlån, solgt til Santander Consumer Bank A/S for 1,7 mia. kr.

3.2 Eik Bankernes deltagelse i bankpakkerne

Eik Bankerne offentliggjorde den 7. oktober 2008, at de deltog som medlem i Det Private Beredskab og dermed blev omfattet af den generelle statsgaranti, Bankpakke I, med udløb den 30. september 2010, jf. lov nr. 1003, 10. oktober 2008 (lov om finansiel stabilitet).

Bankpakke I indeholdt en garantiordning, hvorefter staten ubetinget garanterede simple kreditorers krav mod danske pengeinstitutter, herunder Eik Bankerne. Bankpakke I udløb den 30. september 2010 og blev afløst af den individuelle statsgaranti i medfør af Bankpakke II.

Da Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud fandt sted inden udløbet af Bankpakke I, har alle simple kreditorer været dækket i medfør af den generelle statsgaranti. Pr. 30. juni 2010 var indlånene på ca. 9 mia. kr. og den eksterne funding på ca. 2 mia. kr. i henhold til halvårsrapporten for 2010.

Bankpakke II etablerede en ordning, hvorefter pengeinstitutter kunne ansøge den danske stat om indskud af hybrid kernekapital med det formål at skabe luft i pengeinstitutternes udlånspolitik, jf. lov nr. 67 af 3. februar 2009 (lov om statsligt kapitalindskud).

Eik Bankerne indgik i henholdsvis juni og oktober 2009 aftaler om den danske stats indskud af henholdsvis 327 mio. kr. i Eik Bank FO og 295 mio. kr. i Eik Bank DK i form af hybrid kernekapital.

Bankpakke II etablerede også en ordning, hvor Finansiell Stabilitet A/S på vegne af den danske stat efter ansøgning kunne indgå aftale om ydelse af individuel statsgaranti for eksisterende og ny ikke-efterstillet gæld, jf. lov nr. 68 af 3. februar 2009 (lov om finansiell stabilitet).

Garantiordningen omfattede lån udstedt frem til den 31. december 2010 og afløste den generelle statsgaranti, Bankpakke I, der ophørte den 30. september 2010. Da Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud fandt sted inden udløbet af Bankpakke I, blev de nedenfor omtalte opnåede individuelle statsgarantier ikke aktualiseret.

Eik Bankerne ansøgte ultimo 2009 om individuelle statsgarantier og indgik den 17. marts 2010 aftale om sådanne garantier, der indebar, at Eik Bankerne havde mulighed for at låne op til 9,1 mia. kr. med garanti fra den danske stat, fordelt med 6,6 mia. kr. til Eik Bank FO og 2,5 mia. kr. til Eik Bank DK.

I samme forbindelse påtog Eik Bank FO sig en forpligtelse til at indskyde kapital i Eik Bank DK, således at Eik Bank DK til enhver tid opfyldte solvenskravene i lov om finansiell virksomhed § 124.

I perioden fra den 12. maj 2010 til den 30. juni 2010 blev Eik Bankerne bevilget individuelle statsgarantier for et samlet beløb på ca. 8,5 mia. kr.

Alene pengeinstitutter, der opfyldte et generelt solvenskrav på 8 % og det enkelte pengeinstituts individuelle solvensbehov, kunne ansøge om indskud af hybrid kernekapital og individuelle statsgarantier.

3.3 Eik Bankernes overdragelse til Finansiell Stabilitet A/S' datterselskaber

I perioden 20.-24. september 2010 foretog Finanstilsynet funktionsundersøgelser af Eik Bankernes kreditområde. Det var på baggrund af undersøgelserne Finanstilsynets opfattelse, at de af Eik Bankerne opgjorte solvensbehov ikke var tilstrækkelige til at dække Eik Bankernes kreditrisici, og at der skulle foretages yderligere nedskrivninger.

Den 27. september 2010 fastsatte Finanstilsynet derfor øgede solvenskrav for Eik Bankerne med frist til opfyldelse den 30. september 2010,

Eik Bank FO fik fastsat øgede solvenskrav til 25,1 %, idet Finanstilsynet vurderede, at der skulle afsættes yderligere ca. 1,288 mia. kr. til den tilstrækkelige basiskapital som følge af øgede solvensbelastninger. I den forbindelse blev det lagt til grund, at aktierne i Eik Bank DK ikke repræsenterede nogen værdi. Eik Bank FO's faktiske solvensprocent var opgjort til 22,7 % pr. 30. juni 2010.

Da Eik Bank DK pr. 30. juni 2010 havde opgjort den faktiske basiskapital til 2,075 mia. kr., var det nødvendigt for Eik Bank FO at fremskaffe mindst ca. 210 mio. kr. for at kunne efterleve Finanstilsynets påbud og solvenskravene i lov om finansiel virksomhed § 124 og dermed undgå et økonomisk sammenbrud.

Eik Bank DK fik fastsat øgede solvenskrav til 35,4 %, idet Finanstilsynet vurderede, at der skulle afsættes yderligere ca. 1,35 mia. kr. til den tilstrækkelige basiskapital som følge af øgede solvensbelastninger. Eik Bank DK's faktiske solvensprocent var opgjort til 14,7 % pr. 30. juni 2010.

Da Eik Bank DK pr. 30. juni 2010 havde opgjort den faktiske basiskapital til 831 mio. kr., var det nødvendigt for Eik Bank DK at fremskaffe ca. 1,172 mia. kr. for at kunne efterleve Finanstilsynets påbud og solvenskravene i lov om finansiel virksomhed § 124 og dermed undgå et økonomisk sammenbrud.

Ligeledes den 27. september 2010 forelå Fondsrådets udkast til afgørelse - endelig afgørelse blev truffet den 29. september 2010 - vedrørende nedskrivninger på følgende fire af Bankernes udlånsengagementer:

- Sydporten ApS mfl. - yderligere nedskrivninger på 203,3 mio. kr.,
- IRE Deutsche Holding GmbH - yderligere nedskrivninger på 261,3 mio. kr.,
- Nordic Property Assets A/S (alene Bank DK) - yderligere nedskrivninger på 168,5 mio. kr.,
- FDI Invest GmbH (alene Bank FO) - yderligere nedskrivninger på 219 mio. kr.

Eik Bank FO blev dermed ved Fondsrådets afgørelse påbudt at foretage yderligere nedskrivninger for 852,4 mio. kr. på koncernniveau i forhold til Eik Bank FO's halvårsrapport for 2010. Heraf vedrørte de 501 mio. kr. nedskrivninger på udlånsengagementer i Eik Bank DK og de 351,4 mio. kr. nedskrivninger på udlånsengagementer i Eik Bank FO.

Endvidere påbød Fondsrådet Eik Bank FO at vurdere tidspunktet for, hvornår objektiv indikation for værdiforringelse ("OIV") var indtrådt på de pågældende udlånsengagementer, idet Eik Bank FO blev påbudt at vurdere behovet for at udsende korrigerende/supplerende information til årsrapporten for 2009.

Den 28. september 2010 påbød Finanstilsynet, med udgangspunkt i Fondsrådets afgørelse og Finanstilsynets egen gennemgang af Eik Bank DK's 30 største udlån til erhverv, Eik Bank DK at foretage yderligere nedskrivninger for 206,7 mio. kr. på 11 andre udlånsengagementer end de, som Fondsrådet havde truffet afgørelse om., i alt mernedskrivninger for 707,7 mio. kr. for Eik Bank DK's vedkommende,

Samlet var der på koncernniveau tale om, at Eik Bankerne blev påbudt at foretage mernedskrivninger på udlånsengagementer for 1,059 mia. kr. pr. 30. juni 2010, hvoraf ca. 708 mio. kr. vedrørte nedskrivninger på Eik Bank DK's udlån og ca. 351 mio. kr. vedrørte nedskrivninger på Eik Bank FO's udlån.

Da det ikke var muligt for Eik Bankerne at efterleve det af Finanstilsynet fastsatte individuelle solvensbehov, blev Eik Bankernes aktiviteter overdraget til Finansiell Stabilitet A/S' to nystiftede datterselskaber Eik Banki Føroya P/F og Eik Bank Danmark 2010 A/S i overensstemmelse med reglerne i den dagældende lov om finansiell stabilitet.

Efter Eik Bank FO's overdragelse af aktiviteterne til Eik Banki Føroya P/F opstillede den nye ledelse i løbet af 4. kvartal 2010 en åbningsbalance for den nye bank Eik Banki Føroya P/F.

Der blev i den forbindelse bl.a. foretaget en gennemgang af Eik Bank FO's udlån i "Den nye ledelses rapport". Den nye ledelse fandt, at der, sammenholdt med halvårsregnskabet 2010, var behov for at nedskrive værdien af Eik Bank FO's udlån med yderligere 1.335 mio. kr., der udgjorde en betydelig andel af Eik Bank FO's samlede erhvervsudlån.

Den nye ledelse opgjorde herefter de samlede akkumulerede nedskrivninger til 1.759 mio. kr., hvilket udgjorde en betydelig del af de samlede udlån til erhverv.

Der blev også foretaget en gennemgang af Eik Bank DK's udlån kort efter Eik Bank DK's overdragelse af sine aktiviteter til Eik Bank Danmark 2010 A/S. Gennemgangen blev foretaget af det af Finansiell Stabilitet A/S nedsatte kreditteam, der i perioden 4.-15. oktober 2010 foretog en gennemgang af Eik Bank DK's udlånsportefølje.

Kreditteamet bestod af en række repræsentanter fra en række af Danmarks største banker og herudover to repræsentanter fra Finansiell Stabilitet A/S.

Kreditteamet konkluderede bl.a., at der skulle nedskrives på 62 ud af Eik Bank DK's 95 udlånsengagementer til erhverv. Ud af Eik Bank DK's samlede udlån til erhverv på 4.623 mio. kr. fandt kreditteamet, at der var behov for nedskrivninger på 2.521 mio. kr., svarende til ca. 56 % af Bank DK's samlede udlån til erhverv.

3.5 Eik Bank DK dommen

Østre Landsret afsagde den 26. oktober 2018 dom (Eik Bank DK-dommen) i den sag, som sagsøger den 30. december 2011 havde anlagt mod fire tidligere ledelsesmedlemmer i Eik Bank DK, herunder Marner Jacobsen som tidligere bestyrelsesformand i Eik Bank DK, og mod Eik Bank DK's tidligere revisor, der tillige var Eik Bank FO's revisor.

I Eik Bank DK-dommen fik sagsøger medhold over for fire ledelsesmedlemmer i Eik Bank DK, herunder Marner Jacobsen, i et erstatningskrav på 28,6 mio. kr. for bankens tab på engagementet med Schaumann-koncernen, mens landsretten frifandt ledelsesmedlemmerne for erstatningskrav for bankens tab på fem øvrige engagementer.

Sagen verserer nu for Højesteret mellem samme parter og er berammet til hovedforhandling i maj 2020.

Erstatningsansvar for konkret långivning til FDI, Valbjørn Dalsgaard og IRE var ikke til bedømmelse i Eik Bank DK-sagen. For FDI og Valbjørn Dalsgaard fulgte dette allerede af, at Eik Bank DK ikke havde bevilget lån til disse kunder. For IRE var engagementet ikke udvalgt som ét af de konkrete udlånsengagementer, som landsretten skulle tage stilling til et konkret erstatningsansvar for.

Erstatningsansvar for Eik Bank DK's konkrete långivning til Sydporten blev derimod bedømt i Eik Bank DK-sagen. De sagsøgte ledelsesmedlemmer i Eik Bank DK blev frifundet herfor, idet det dog af landsretten blev anset for ansvarspådragende, (i) at Eik Bank DK's direktion foretog bevillinger efter lånets overskridelse af 25% grænsen i FIL § 145, (ii) at Eik Bank DK's direktion ikke sikrede sig mod Vagn Andersens uberettigede hævninger, og (iii) at Eik Bank DK's direktør Brian Toft ikke sikrede en forudsat opdeling af lånet. Eik Bank DK-dommen er for så vidt angår udlånsengagementet med Sydporten omfattet af anken til Højesteret, og sagsøger har for Højesteret fastholdt ledelsesmedlemmernes erstatningspligt for Eik Bank DK's tab herpå.

4. Det retlige grundlag (den regulatoriske ramme)

4.1 Selskabsretslig regulering på Færøerne

Aktieselskabsloven blev sat i kraft for Færøerne ved anordning nr. 1356 af 9. december 2007 (herefter "ASL-Anordning") og var fortsat gældende på tidspunktet for Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud, idet selskabsloven ikke var sat i kraft på Færøerne.

Om bestyrelsens og direktionens overordnede pligter, arbejdsdeling og erstatningsansvar over for selskabet og andre fremgår følgende af anordningens § 54 og § 140:

”§ 54. Bestyrelsen og direktionen forestår ledelsen af selskabets anliggender. Bestyrelsen skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed. Om det indbyrdes forhold mellem bestyrelsen og direktionen gælder reglerne i stk. 2 og 3. Om bestyrelsens og direktionens adgang til at repræsentere selskabet udadtil og forpligte dette ved retshandler gælder reglerne i §§ 60 - 62.

Stk. 2. Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet og skal derved følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den trufne disposition.

Stk. 3. Bestyrelsen skal tage stilling til, om selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt i forhold til selskabets drift. Bestyrelsen skal påse, at bogføringen og formueforvaltningen kontrolleres på en efter selskabets forhold tilfredsstillende måde. Direktionen skal sørge for, at selskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde.

Stk. 4. Prokura kan kun meddeles af bestyrelsen.

[...]

§ 140. Stiftere, bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne. Det samme gælder, når skaden er tilføjet aktionærer, selskabets kreditorer eller tredjemand ved overtrædelse af denne lov eller vedtægterne.”

Generelt om lovreguleringen af pengeinstitutvirksomhed

Anordning nr. 830 af 30. august 2009 om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed trådte i kraft den 15. september 2009 og var gældende på tidspunktet for Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud. Anordningen kaldes populært "FIL-Anordningen", og den pågældende udgave af anordningen kaldes populært "FIL-Anordning 2009".

I den periode som er relevant for sagen har i øvrigt følgende andre udgaver været gældende, idet der henvises hertil, hvor dette er relevant:

- Anordning nr. 813 af 2. oktober 2002 om ikrafttræden for Færøerne af lov om banker og sparekasser m.v. ("BSL-Anordning"), FO MS1:248-285),
- Anordning nr. 86 af 10. februar 2006 om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed, der trådte i kraft den 1. marts 2006 ("FIL-Anordning 2006"), FO MS1:698-773), og
- Anordning nr. 1531 af 14. december 2007 om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed, der trådte i kraft den 15. januar 2008 ("FIL-Anordning 2008"), FO MS1:410-697)

FIL-Anordningen 2009 regulerer i § 7 mulighederne for at drive pengeinstitut:

”§ 7. Virksomheder, der udøver virksomhed, som består i fra offentligheden at modtage indlån eller andre midler, der skal tilbagebetales samt i at yde lån for egen regning, dog ikke på grundlag af udstedelse af realkreditobligationer, skal have tilladelse som pengeinstitut. Pengeinstitutter må kun udøve virksomhed som nævnt i bilag 1 samt virksomhed efter §§ 24-26.

...”

Finanstilsynet giver tilladelse i medfør af § 14, når betingelserne heri er opfyldt.

Regler i FIL-Anordningen 2009 om pengeinstituttets ledelse, organisation og kontrol

FIL-Anordningen 2009 fastsætter i § 64:

”§ 64. Et medlem af bestyrelsen og direktionen i en finansiel virksomhed skal have fyldestgørende erfaring til at udøve hvervet eller stillingen.

Stk. 2. Et medlem af bestyrelsen og direktionen kan ikke bestride hvervet eller stillingen som henholdsvis bestyrelsesmedlem og direktør i en finansiel virksomhed, såfremt

1) den pågældende er pålagt strafansvar for overtrædelse af den for Færøerne gældende straffelov, eller den finansielle lovgivning og denne overtrædelse indebærer risiko for, at hvervet eller stillingen ikke varetages på betryggende vis,

2) den pågældende har anmeldt betalingsstandsning, indgivet begæring om tvangsakkord, konkurs eller gældssanering, er i betalingsstandsning, under konkursbehandling, gældssanering eller tvangsakkord,

3) den pågældendes økonomiske situation eller selskaber, den pågældende ejer, eller hvori den

pågældende deltager i driften, har påført den finansielle virksomhed tab eller risiko for tab eller

4) den pågældende har udvist en sådan adfærd, at der er grund til at antage, at den pågældende ikke vil varetage hvervet eller stillingen på forsvarlig måde.

Stk. 3. Medlemmer af bestyrelsen og direktionen har pligt til at give Finanstilsynet oplysninger om de i stk. 2 angivne forhold.

Stk. 4. Stk. 1, stk. 2, nr. 1, 2 og 4, og stk. 3 gælder tilsvarende for medlemmer af bestyrelsen og direktionen i en finansiel holdingvirksomhed.

Stk. 5. (Sættes ikke i kraft for Færøerne).”

Bestyrelsesmedlemmer og direktører skal opnå Finanstilsynets godkendelse i henhold til bestemmelsens krav om egnethed og hæderlighed ”fit and proper”, for at kunne bestride hvervet, hvilket alle de sagsøgte havde opnået.

FIL-Anordningen 2009, § 65 har følgende ordlyd:

”§ 65. Bestyrelsen skal ved en forretningsorden træffe nærmere bestemmelser om udførelsen af sit hverv.”

Finanstilsynet har i § 71-vejledningen, jf. nedenfor, angivet minimumskrav til forretningsordenens indhold, ligesom det fremgår af § 74 blandt andet, at bestyrelsesformanden skal sørge for, at der afholdes bestyrelsesmøder, når dette er nødvendigt, at der føres protokol, og at deltagere i bestyrelsesmødet, som ikke er enige i en beslutning, kan få deres mening indført i protokollen.

Pengeinstituttets bestyrelse er i henhold til FIL-Anordningen 2009, § 70, pålagt en pligt til at udfærdige skriftlige retningslinjer (direktionsinstruksen) for pengeinstituttets væsentligste aktivitetsområder, hvori arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion fastlægges.

Bestyrelsen skal i retningslinjerne fastlægge risikoprofilen for pengeinstituttet og angive, hvilke dispositioner direktionen kan foretage uden bestyrelsens forudgående accept. Retningslinjerne skal også indeholde bestemmelser om, hvilke dispositioner der skal meddeles bestyrelsen til efterretning, og i hvilket omfang der skal ske rapportering til bestyrelsen. Bestyrelsen skal endvidere løbende tage stilling til, om pengeinstituttets risikoprofil er forsvarlig i forhold til pengeinstituttets forretningsmæssige aktiviteter, organisation og ressourcer, herunder kapital og likviditet, samt de markedsforhold, som pengeinstituttets aktiviteter drives under. Endvidere skal bestyrelsen for en bank løbende vurdere, om direktionen varetager sine opgaver i overensstemmelse med den fastlagte risikoprofil, og bestyrelsen skal træffe passende foranstaltninger, såfremt dette ikke er tilfældet.

FIL-Anordningen 2009, § 70, skal ses i sammenhæng med ASL-Anordningens § 54 om bestyrelsens pligter, herunder fordelingen af opgaver mellem bestyrelsen og direktionen.

§ 70 har følgende ordlyd:

”§ 70. Bestyrelsen for en finansiel virksomhed skal for den finansielle virksomheds væsentligste aktivitetsområder udfærdige skriftlige retningslinjer, hvori arbejdsdelingen mellem bestyrelse og direktion fastlægges.”

FIL-Anordningen 2009, § 71 har følgende ordlyd:

§ 71. En finansiel virksomhed skal have

- 1) effektive former for virksomhedsstyring,*
- 2) en klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling,*
- 3) en god administrativ og regnskabsmæssig praksis,*
- 4) skriftlige forretningsgange på alle de væsentlige aktivitetsområder,*
- 5) effektive procedurer til at identificere, forvalte, overvåge og rapportere om de risici, virksomheden er eller kan blive udsat for,*
- 6) de ressourcer, der er nødvendige for den rette gennemførelse af dens virksomhed, og anvende disse hensigtsmæssigt,*
- 7) procedurer med henblik på adskillelse af funktioner i forbindelse med håndtering og forebyggelse af interessekonflikter,*
- 8) fyldestgørende interne kontrolprocedurer og*
- 9) betryggende kontrol- og sikringsforanstaltninger på it-området.*

Stk. 2. Finanstilsynet udsteder vejledninger om de i stk. 1 nævnte områder.”

I FIL-Anordningen 2006, der var gældende frem til den 15. januar 2008, var § 71 affattet uden stk. 1, nr. 1, 2, 5 og 7.

Det fremgår af forarbejderne til en tilsvarende ændring af § 71 i Danmark, LFF2005-2006.1.197, at den udvidede ordlyd af § 71 var en tydeliggørelse af, hvad der efter gældende ret fulgte af bestemmelsen.

Finanstilsynet udstedte med hjemmel i § 71, stk. 2, vejledning 2006-12-22 nr. 10114 ([§ 71-vejledningen](#)) - DK MS1:1300 – 1308.

Vejledningen er udtryk for Finanstilsynets fortolkning af FIL-Anordningens § 71, stk. 1, nr. 1-8, og de øvrige bestemmelser nævnt i vejledningen. Vejledningen indeholder retningslinjer for bestyrelsens forretningsorden, jf. § 65, og for de skriftlige retningslinjer for arbejdsdelingen mellem bestyrelsen og direktionen vedrørende pengeinstituttets væsentligste aktivitetsområder (direktionsinstruksen), jf. herved § 70 og ASL-Anordningens § 54.

§ 71-vejledningen er løbende blevet tilpasset Finanstilsynets praksis på området. Vejledning nr. 10114 af 22. december 2006 er den seneste version af vejledningen, som var gældende frem til den 1. januar 2011, hvor § 71-vejledningen blev afløst af bekendtgørelse nr. 1325 af 1. december 2010 om ledelse og styring af banker m.fl. (DK MS1:813 - 836) i forbindelse med en præcisering af FIL § 71, stk. 1.

Sagsøgeren har i det foreløbige sammenfattende processkrift side 57 – 59 anført følgende om § 71-vejledningen:

”§ 71-vejledningen indeholder følgende delafsnit:

- Del 1: Generelt vedrørende organisation, forretningsgange og intern kontrol*
- Del 2: God regnskabsmæssig praksis*
- Del 3: Bestyrelsens og direktionens arbejde mv.*
- Del 4: Kreditrisici*
- Del 5: Markedsrisikobehæftede aktiviteter*
- Del 6: Kundebehandling (god skik)*

239. I det følgende redegøres kort for § 71-vejledningens overordnede krav til en banks forretningsgange (del 1), bestyrelsens og direktionens arbejde mv. (del 3), og pengeinstituttets kreditrisici (del 4).

Behovet for udarbejdelse af skriftlige forretningsgange vil variere fra pengeinstitut til pengeinstitut, men § 71-vejledningen fastslår, at de fleste banker som følge af kravene i FIL § 71 vil skulle udarbejde skriftlige forretningsgange for bl.a. følgende områder:

- *Kreditgivning*
- *Fondsdispositioner, herunder værdipapirhandel med kunder*
- *Kapitaldækningsopgørelse*
- *Løbende opgørelse og vurdering af pengeinstituttets tilstrækkelige basiskapital og individuelle solvensbehov*
- *Udarbejdelse og aflæggelse af regnskab*

Forretningsgangene har bl.a. til formål at sikre en gennemførelse af effektive procedurer til at identificere, forvalte, overvåge og rapportere om de risici, pengeinstituttet er eller kan blive udsat for, samt sikre, at der er tilstrækkelig personadskillelse/funktionsadskillelse. Såfremt der ikke kan tilvejebringes en fuldstændig personadskillelse, skal der tages højde herfor ved udarbejdelse af retningslinjer og forretningsgange samt ved tilrettelæggelsen af den interne kontrol, jf. § 71-vejledningens punkt 11, 15 og 16.

Bestyrelsen skal varetage de forhold, der er af stor betydning for pengeinstituttet. Bestyrelsen skal således forestå bevillingerne af de mest betydende udlånsengagementer i pengeinstituttet og foretage en årlig gennemgang af værdiansættelsen af de større aktiver og andre risici, herunder større engagementer, jf. § 71-vejledningens punkt 31, 37 og 128.

Som led i bestyrelsens fastlæggelse af pengeinstituttets risikoprofil på kreditområdet skal bestyrelsen tage stilling til procedurer eller systemer, f.eks. risikobaserede engagementsklassifikationssystemer, som kan sikre, at instituttet løbende får identificeret svage engagementer, jf. § 71-vejledningens punkt 42.

Der skal ske løbende rapportering til bestyrelsen, så det af bestyrelsen kan kontrolleres, at retningslinjerne følges, ligesom bestyrelsen løbende skal vurdere, om opgaveløsningerne er tilfredsstillende. Rapportering til bestyrelsen skal ske på alle områder, hvor der er fastsat grænser for direktionen, eller hvor der er fastsat grænser i lovgivningen. Bestyrelsen skal fastsætte, hvor ofte og i hvilket omfang der ønskes rapportering, jf. § 71-vejledningens punkt 35 og 98.

□□ *Bestyrelsen og direktionen skal fastlægge en kreditpolitik, som fastsætter de overordnede retningslinjer for kreditgivning og håndtering af udlånsengagementer. Kreditpolitikken skal løbende tilpasses forandringer i pengeinstituttets aktiviteter. Bestyrelsen og direktionen skal efter behov, og mindst én gang årligt, vurdere og eventuelt ajourføre kreditpolitikken. Bestyrelsen og direktionen skal iværksætte passende interne procedurer til kontrol af, at kreditpolitikken efterleves, jf. § 71-vejledningens punkt 102, 103 og 107.*

□□ *Det skal sikres, at kreditororganisationens opbygning indrettes sådan, at der er klart definerede ansvars- og arbejdsområder, således at udførelse af opgaver adskilles fra kontrollen af samme, jf. § 71-vejledningens punkt 108.*

□□ *Bestyrelsen og direktionen skal sikre, at bevillingsprocessen er betryggende, jf. § 71-vejledningens punkt 109.*

□□ *Der skal udfærdiges forretningsgange for grundlaget for bevillinger, herunder hvilke krav, der stilles til dokumentation af debtors forhold, beskrivelse af stillede sikkerheder og låneansøgningens form mv., jf. § 71-vejledningens punkt 115.*

240. *Bestyrelsen og direktionen skal sikre, at den samlede risiko, såvel i forbindelse med udlånsengagementsbehandling som til andre risikostyringsformål, løbende opgøres fyldestgørende og forsigtigt, jf. § 71-vejledningens punkt 118.*

241. *Der skal være retningslinjer for værdiansættelse af pantsatte aktiver, og der skal foretages en til enhver tid forsigtig vurdering af sikkerhederne, jf. § 71-vejledningens punkt 119.*

□□ *Der skal udfærdiges periodiske rapporter til bestyrelsen og/eller direktionen indeholdende oplysninger om pengeinstituttets kreditrisiko. Rapporterne kan f.eks. indeholde oplysninger om pengeinstituttets største engagementer, den samlede kreditrisiko*

på udlånsporteføljen, herunder overtræk, restancer, nedskrivninger på udlån, hensættelser på garantier og tab samt forhøjet risiko, som ikke giver anledning til nedskrivning eller hensættelse, og udlånsengagementernes fordeling på størrelse, brancher, lånetyper, risikogrupper og geografisk fordeling, jf. § 71-vejledningens punkt 123.

□□Der skal udarbejdes forretningsgange for, hvorledes den løbende overvågning af engagementerne skal foregå. Forretningsgangene for den løbende overvågning skal indeholde kriterier for behandling af overtræk og restancer på engagementer, eventuel årlig genbevilling af udlånsengagementer, fastsættelse af største tab/mindste overdækning (stop loss klausul) på finansielle engagementer, overvågning af kunders positioner i værdipapirer mv., opfølgning på udlånsengagementer og procedurer for løbende korrekt udlånsengagementsklassifikation, jf. § 71-vejledningens punkt 124 og 125.

242. Det påhviler bestyrelsen at sikre, at kreditpolitikken og forretningsgange for bevilling, etablering af faciliteter, dokumenter, opfølgning på overtræk mv. og rapportering bliver efterlevet, jf. § 71-vejledningens punkt 126.”

Sagsøgeren har endvidere fremhævet § 71-vejledningens pkt. 61 vedrørende afholdelse af elektroniske bestyrelsesmøder:

”61) Betingelserne for afholdelse af elektroniske bestyrelsesmøder:

Bestyrelsen skal nøje overveje, hvilke anliggender der egner sig til behandling på et elektronisk bestyrelsesmøde. Det vil primært være rutineprægede sager eller presserende sager, som ikke kræver ny principiel stillingtagen fra bestyrelsen.

Bestyrelsens beslutninger om, hvilke emner der egner sig til elektronisk behandling, skal fremgå af bestyrelsesprotokollen.

Det skal være foreneligt med udførelsen af bestyrelsens hverv. Det vil blandt andet sige, at det ikke må være ensbetydende med, at bestyrelsen ikke får den fornødne indsigt i pengeinstituttets forhold, som personligt fremmøde og drøftelser giver.

Samtlige deltagere skal være elektronisk til stede samtidig.

Ethvert bestyrelsesmedlem eller en direktør har til enhver tid mulighed for at kræve, at et bestyrelsesmøde afholdes ved fysisk fremmøde.”

Sagens parter er ikke enige om, hvilken betydning for bedømmelsen af de sagsøgtes erstatningsansvar § 71-vejledningen skal tillægges.

4.2 Kapitalkrav, placeringsregler og likviditetskrav

FIL-Anordning 2009 fastsætter nærmere regler herom i § 124, § 145 og § 152:

”Generelle regler om solvens

§ 124. Pengeinstitutters bestyrelse og direktion skal sikre, at instituttet har en tilstrækkelig basiskapital og råder over interne procedurer til risikomåling og risikostyring til løbende vurdering og opretholdelse af en basiskapital af en størrelse, type og fordeling, som er passende til at dække instituttets risici.

Stk. 2. Basiskapitalen i pengeinstitutter skal mindst udgøre

1) 8 pct. af de risikovægtede poster (solvenskravet) og

2) 5 mio. euro (minimumskapitalkravet), jf. dog stk. 3.

[...]

Stk. 4. Pengeinstitutters bestyrelse og direktion skal på baggrund af vurderingen i henhold til stk. 1 opgøre instituttets individuelle solvensbehov. Solvensbehovet skal udtrykkes som den tilstrækkelige basiskapital i procent af de risikovægtede poster. Solvensbehovet kan ikke være mindre end solvenskravet efter stk. 2, nr. 1, og minimumskapitalkravet i stk. 2, nr. 2.

[...]

§ 145. Et engagement, jf. § 5, stk. 1, nr. 16, med en kunde eller gruppe af indbyrdes forbundne kunder må efter fradrag for særlig sikre krav ikke overstige 25 pct. af basiskapitalen, jf. § 128. Basiskapitalen opgøres uden tillæg i medfør af § 135, stk. 1, nr. 4, og fradrag i medfør af § 139, stk. 1, nr. 4 og 5.

Stk. 2. Summen af de engagementer, der efter fradrag for særlig sikre krav udgør 10 pct. eller mere af basiskapitalen, må ikke samlet overstige 800 pct. af basiskapitalen.

[...]

§ 152. Et pengeinstitut skal have en forsvarlig likviditet, jf. stk. 2. Likviditeten skal mindst udgøre

1) 15 pct. af de gældsforpligtelser, som det uanset mulige udbetalingsforbehold påhviler pengeinstituttet at betale på anfordring eller med kortere varsel end en måned, og

2) 10 pct. af pengeinstituttets samlede gælds- og garantiforpligtelser fraregnet efterstillede

kapitalindskud, der kan medregnes ved opgørelsen af basiskapitalen.

...”

Bestyrelsesmedlemmer, medlemmer af direktionen samt den eksterne revision er alle forpligtede til at rette henvendelse til Finanstilsynet, hvis de formoder, at pengeinstituttet ikke opfylder solvenskravet, minimumskapitalkravet eller solvensbehovet, jf. FIL-Anordningen 2006 og 2009, § 75, stk. 3.

4.3 Regler om nedskrivninger og fastsættelse af solvensbehov

Frem til den 31. december 2008 skulle banker foretage hensættelser på udlån mv., når der var sandsynliggjort en risiko for fremtidige tab. ”Forsigtighedsprincippet” medførte, at bankerne både hensatte til uundgåelige og sandsynliggjorte tab.

Pr. 1. januar 2009 trådte ”FO-Regnskabsbekendtgørelsen” i kraft på Færøerne, men med mulighed for frivilligt at anvende reglerne allerede fra den 1. januar 2008, hvilket Eik Bank FO gjorde.

FO-Regnskabsbekendtgørelsens regler om nedskrivning af udlån mv. medførte et opgør med det tidligere "forsigtighedsprincip" og indførte i stedet et "neutralitetsprincip", ifølge hvilket der skulle nedskrives på udlån mv., når der var objektiv indikation for værdiforringelse ("OIV").

Samtidig blev der indført regler om, at banker fremover løbende skulle fastsætte et individuelt solvensbehov. Såfremt en bank ikke har nedskrevet på et udlånsengagement, skal tabsrisikoen på udlånsengagementet indgå i fastsættelsen af pengeinstituttets individuelle solvensbehov. En tabsrisiko på et udlånsengagement vil dermed øge pengeinstituttets individuelle solvensbehov.

Reglerne om det individuelle solvensbehov og reglerne om nedskrivninger på udlån har hver især en selvstændig betydning, idet nedskrivninger på udlån påvirker resultatopgørelsen og egenkapitalen (og dermed basiskapitalen, idet kernekapitalen nedbringes), hvorimod tabsrisikoen i forbindelse med fastsættelsen af det individuelle solvensbehov alene får betydning for, om den finansielle virksomhed er tilstrækkeligt kapitaliseret til at imødegå de risici, der er forbundet med pengeinstituttets virksomhed.

4.4 Vurderingen af, om der foreligger OIV

Et pengeinstitut skal foretage en vurdering af, om der er indtruffet OIV, jf. FO-Regnskabsbekendtgørelsens § 53 og § 54:

”§ 53. Virksomheden skal på balancedagen vurdere, om der er objektiv indikation for, at virksomhedens udlån og tilgodehavender omfattet af § 52, stk. 1, er værdiforringede. Vurderingen foretages for udlån og tilgodehavender enkeltvis (individuel vurdering), jf. § 54, og for grupper af udlån og tilgodehavender (gruppevis vurdering), jf. § 55.

§ 54. Individuel vurdering efter § 53 skal i det mindste foretages for alle udlån og tilgodehavender, der er af betydelig størrelse for virksomheden samt for udlån, der ikke kan indpasses i en gruppe, jf. § 55, stk. 2.

Stk. 2. Ved individuel vurdering anses objektiv indikation for værdiforringelse i det mindste at være indtruffet i tilfælde af en eller flere af følgende begivenheder

1) låntager er i betydelige økonomiske vanskeligheder, låntagers kontraktbrud, eksempelvis i form af manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter,

2) virksomheden yder låntager lempelser i vilkårene, som ikke ville være overvejet, hvis det ikke var på grund af låntagers økonomiske vanskeligheder, eller

3) det er sandsynligt, at låntager vil gå konkurs eller bliver underlagt anden økonomisk rekonstruktion.

Stk. 3. Hvis der er indtruffet objektiv indikation for værdiforringelse, jf. stk. 2, og den eller de pågældende begivenheder har en virkning på størrelsen af de forventede fremtidige betalinger fra udlånet eller tilgodehavendet, der kan måles pålideligt, skal udlånet eller tilgodehavendet nedskrives med forskellen mellem den regnskabsmæssige værdi før nedskrivningen og nutidsværdien af de forventede fremtidige betalinger fra udlånet eller tilgodehavendet.

... ”

4.5 Vurderingen af nedskrivningsbehovet

Ved vurderingen af nedskrivningsbehovet, når der er konstateret OIV, er pengeinstituttet forpligtet til at have den fornødne dokumentation og det fornødne vurderingsgrundlag i form af opdateret og konkret materiale.

Reglerne for beregningen af en banks individuelle solvensbehov findes FIL-Anordning 2009, § 124 og i bekendtgørelse nr. 400 fra 21. maj 2008 for Færøerne om kapitaldækning, som ændret ved bekendtgørelse nr. 1067 af 12. november 2009 ("FO-Kapitaldækningsbekendtgørelsen").

I januar 2010 udkom en vejledning om tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for pengeinstitutter, som indeholdt principper for hvordan pengeinstitutter skulle opgøre deres nedskrivningsbehov og behov for solvensreservation.

4.6 Koncernrisikostyring

Det fremgår af ASL § 56, stk. 7, at:

”Stk. 7. Bestyrelsen skal ved en forretningsorden træffe nærmere bestemmelser om udførelsen af sit hverv. I selskaber, som har aktier optaget til notering på en fondsbørs, jf. § 7, stk. 1, nr. 1, i lov om værdipapirhandel m.v. som ikraftsat for Færøerne ved kongelig anordning og i selskaber som følger reglerne for statslige aktieselskaber, jf. § 2a, stk. 2, skal forretningsordenen i det mindste indeholde bestemmelser, der

[...]

3) fastlægger, hvorledes bestyrelsen fører til syn med direktionens ledelse af selskabets virksomhed og med datterselskaber,

... ”

Af FIL-Anordningen 2009, § 71, stk. 1, fremgår:

”§ 71. En finansiel virksomhed skal have

- 1) effektive former for virksomhedsstyring,*
- 2) en klar organisatorisk struktur med en veldefineret, gennemskuelig og konsekvent ansvarsfordeling,*
- 3) en god administrativ og regnskabsmæssig praksis,*
- 4) skriftlige forretningsgange på alle de væsentlige aktivitetsområder,*
- 5) effektive procedurer til at identificere, forvalte, overvåge og rapportere om de risici, virksomheden er eller kan blive udsat for,*
- 6) de ressourcer, der er nødvendige for den rette gennemførelse af dens virksomhed, og anvende disse hensigtsmæssigt,*

- 7) procedurer med henblik på adskillelse af funktioner i forbindelse med håndtering og forebyggelse af interessekonflikter,
- 8) fyldestgørende interne kontrolprocedurer og
- 9) betryggende kontrol- og sikringsforanstaltninger på it området.”

Af § 71-vejledningen pkt. 93, fremgår:

”93) I koncerner, hvor modervirksomheden er et pengeinstitut eller en pengeinstitut-holdingvirksomhed, skal der både være retningslinjer for pengeinstituttet og koncernen.”

I FIL-Anordningen 2009, kapitel 12, findes en række regler om koncernvirksomhed.

4.7 Outsourcing

Af § 71-vejledningen pkt. 33 – 35, fremgår:

”33) I det omfang bestyrelsen beslutter at henlægge dele af pengeinstituttets væsentlige aktivitetsområder, såsom formueforvaltning, regnskabsfunktion, it-opgaver mv. til eksterne leverandører (outsourcing), skal bestyrelsen sikre, at der er retningslinjer for varetagelse af opgaven. Retningslinjerne skal sikre, at opgavevaretagelsen foregår betryggende - også i denne situation, hvor pengeinstituttets ledelse ikke har det daglige overblik over, hvorledes opgavevaretagelsen udføres.

34) Outsourcing af væsentlige aktivitetsområder skal besluttes af bestyrelsen. Outsourcing omfatter også tilfælde, hvor en eller flere virksomheder i en koncern varetager aktivitetsområder for andre virksomheder i koncernen.

35) Der skal ske løbende rapportering til bestyrelsen, så det kan kontrolleres, at retningslinjerne følges, ligesom bestyrelsen løbende skal vurdere, om opgaveløsningerne er tilfredsstillende. Det bemærkes, at bestyrelsens ansvar for opgavernes løsning ikke kan outsources. For så vidt angår porteføljepleje henvises til punkterne 40, 41, 132 og 137.”

I medfør af FIL-Anordningen 2009 § 72 a er der udstedt bekendtgørelse nr. 21 af 11. januar 2010 om outsourcing. Bekendtgørelsen trådte i kraft på Færøerne i 2012, men er efter sagsøgerens opfattelse udtryk for, hvad der allerede forinden var gældende ret.

5. Eik Bank FO's interne regler og forhold

5.1 Vedtægter

Af EIK Bank FO's vedtægter for 2007-2010 fremgår bl.a. følgende i §§ 16 og 17 (§§17 og 18 i vedtægterne for 2006)

”§ 16

Bestyrelsen konstituerer sig selv med formand og næstformand på første bestyrelsesmøde efter generalforsamlingen.

Stk. 2

Bestyrelsen forestår ledelsen af selskabets anliggender og skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed.

Stk. 3

Bestyrelsen fastsætter ved en forretningsorden nærmere bestemmelser om udførelsen af sit hverv.

Stk. 4

Bestyrelsen er beslutningsdygtig, når flertallet af dets medlemmer er til stede. Bestyrelsen træffer sine beslutninger ved simpel stemmeflerhed. Er stemmerne lige, er formandens stemme afgørende eller i hans fravær næstformandens stemme.

Stk. 5

Over forhandlinger i bestyrelsen føres en protokol, der underskrives af samtlige tilstedeværende medlemmer. Endvidere skal revisionsprotokollen forelægges i ethvert bestyrelsesmøde, og enhver protokoltilførsel underskrives af samtlige bestyrelsesmedlemmer.

Direktion

§ 17

Til varetagelse af den daglige ledelse af selskabet ansætter bestyrelsen en direktion på ét eller flere medlemmer. Består direktionen af flere medlemmer, udnævnes et medlem til administrerende direktør.

Stk. 2

Direktionens ansættelsesvilkår fastsættes ved overenskomst mellem direktionen og bestyrelsen.

Stk. 3

Direktionen leder selskabets daglige virksomhed i overensstemmelse med vedtægterne og den af bestyrelsen udarbejdede forretningsorden og repræsenterer inden for det direktionen tillagte forretningsområde selskabet i retssager over for tredjemand. Direktionen antager og afskediger personale og fastsætter dets vederlag og øvrige ansættelsesvilkår.

Stk. 4

Bestyrelsen fastsætter i en instruks, i hvilket omfang bestyrelsens forudgående medvirken kræves til bevilling af lån, kreditter, garantier og eventuelle andre forpligtelser.

Stk. 5

Direktionen deltager i bestyrelsens møder, medmindre der forhandles sager, der angår den enkelte direktør eller direktionen i sin helhed. Direktionen har taleret, men

ikke stemmeret på bestyrelsesmøde og er berettiget til at få sine synspunkter ført til protokol.”

5.2 Bestyrelsens forretningsorden

Bestyrelsen i Eik Bank FO (på det tidspunkt Færøernes Sparekasse) godkendte den 1. juni 2006 en forretningsorden med bl.a følgende bestemmelser (x17:1180):

”[...]

§ 3 Mødeindkaldelse

§ 3.1

Bestyrelsesformanden skal sørge for, at bestyrelsen holder møde, når det er nødvendigt, eller når en direktør, et bestyrelsesmedlem, den valgte revisor eller den interne revisionsleder beder om det.

Bestyrelsen holder dog regelmæssigt møde mindst 10 gange om året, et møde per måned, bortset fra juli og august.

§ 3.2

Hvis det kan lade sig gøre, bliver de regelmæssige bestyrelsesmøder aftalt i december måned for det kommende år.

§ 3.3

Formanden/direktøren indkalder alle bestyrelsesmedlemmerne til bestyrelsesmøderne, normalt med 8 dages frist, undtagen hvis helt særlige forhold kræver kortere frist. I indkaldelsen skal der være en dagsorden, og de oplysninger og materiale, som er nødvendigt for bestyrelsen at bruge i behandlingen af de enkelte sager.

§ 3.4

Hvis direktionen og/eller formandskabet vurderer at det er nødvendigt, kan bestyrelsen, iht. vejledninger om telefonmøder i Føroya Sparikassa, indkaldes til telefonmøder for at behandle sager, som ikke kan vente til næste bestyrelsesmøde bliver holdt.

[...]

§ 5 Dagsorden

§ 5.1

På dagsordenen for de regelmæssige bestyrelsesmøder skal der i det mindste være disse sager:

- 1) Præsentation af protokollen, med mødereferat fra det seneste møde, til godkendelse og underskrivning.*
- 2) Orientering fra direktionen om Sparekassens virksomhed siden det seneste regelmæssige bestyrelsesmøde.*
- 3) Gennemgang af Sparekassens likviditet*
- 4) Gennemgang af bevilgede lån, kreditter og garantier m.m. iht. § 70 instruks, § 2 stk. 3, når noget er.*
- 5) Gennemgang af forhold i forbindelse med lånebevillinger, gæld, værdipapirer eller valuta, som har haft, eller som kan forventes at medføre betydeligt tab for Sparekassen.*
- 6) Behandling af det, som står i revisionsprotokollen og underskrivning af den af alle bestyrelsesmedlemmer, når noget er.*
- 7) Diverse*

Derudover bliver sager sat på dagsordenen, iht. "Oversigt over regelmæssige bestyrelsesmøder" i bestyrelshåndbogen, del 1, side 3.

[...]

§ 7 Protokol

§ 7.1

Bestyrelsen har ansvar for, at en protokol føres om det, som foregår på bestyrelsesmøder. I protokollen vedrørende det enkelte bestyrelsesmøde skal stå:

- *Tid og sted for mødet*
- *Hvem har været til stede, og hvem har styret mødet*
- *Hvem ikke har deltaget*
- *Dagsordenen for mødet*
- *Referat fra diskussioner, som er foregået på mødet og af de afgørelser, der er truffet*
- *Hvem har skrevet protokollen*

§ 7.2

Mødereferatet bliver sendt til bestyrelsesmedlemmerne efter mødet og bliver præsenteret til godkendelse på første bestyrelsesmøde herefter som den første sag på dagsordenen.

§ 7.3

Protokollen bliver underskrevet af alle tilstedeværende bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsesmedlemmer, som ikke har været til mødet, skal i protokollen underskrive, at de har læst mødereferatet.

[...]

§ 12 Ledelsen

§ 12.1

Bestyrelsen og direktionen samarbejder om at styre Sparekassens virksomhed og skal se til, at Sparekassens virksomhed er tilstrækkeligt organiseret.

§ 12.2

Bestyrelsens skriftlige regler for de vigtigste virksomhedsområder hos Sparekassen er at finde i den til enhver tid gældende § 70-instruks, hvor bl.a. arbejdsfordeling mellem bestyrelse og direktion, og f.eks. hvilke afgørelser, bestyrelsen skal træffe og godkende, er fastsat.

§ 12.3 Bestyrelsen har løbende tilsyn med direktionen og Sparekassens virksomhed og kan give direktionen vejledende regler og råd med hensyn til styringen af Sparekassen, og skal se til:

- 1. at kapitalberedskabet hos Sparekassen til enhver tid er tilstrækkeligt i forhold til Sparekassens drift*
- 2. at bogføringen og ejendomsadministrationen bliver undersøgt på en for Sparekassen tilstrækkelig måde*
- 3. at Sparekassen bliver drevet iht. redelig forretningsskik og god pengeinstitutpraksis, og*
- 4. at Sparekassen har de ressourcer, som er nødvendige for at udøve sin virksomhed korrekt og bruger det fornuftigt*

§ 13 Bestyrelsens opgaver m.m.

§ 13.1

Bestyrelsen skal tage stilling til udviklingen af den overordnede struktur i Sparekassen, f.eks. hvorledes indbyrdes revisions-, regnskabs, it- og forsikringsforhold bliver organiserede og skal tage stilling til retningslinjer for virksomhedens indretning.

§ 13.2

Bestyrelsen har ansvar for og træffer afgørelse om uddelegering af betydelige virksomhedsområder.

[...]

§ 13.4

Bestyrelsen skal skaffe sig de oplysninger, som er nødvendige for at udøve sine opgaver.

[...]

§ 13.10

Bestyrelsen ser til, at lovbefalede rapporteringer til Skráseting Føroya og Finanstilsynet bliver gjort rettidigt.

[...]

§ 13.15

En gang årligt gennemgår bestyrelsen de 50 største engagementer i Sparekassen. Bestyrelsen vurderer sikkerhederne, som er givet for disse lån og tager stilling til mulige afskrivninger og henlæggelser.

[...]”

Den 30. oktober 2009 vedtog bestyrelsen en ny forretningsorden med stort set tilsvarende bestemmelser (x6:615).

For så vidt angår telefonbestyrelsesmøder vedtog bestyrelsen den 29. maj 2006 følgende retningslinjer (x17:1288):

”§ 1. Formål

Disse retningslinjer omfatter bestyrelsesmøder hos bestyrelsen i Færøernes Sparekasse og bestyrelsen i Sparekassefonden, som bliver afholdt som telefonmøder.

Formålet med retningslinjerne er for det første at fastsætte, hvilke mødeemner der som hovedregel kan behandles på telefonmøder, for det andet, hvornår telefonmøder kan afholdes, og for det tredje at sikre, at møderne bliver afholdt under sikre forhold.

Retningslinjerne er udarbejdet i henhold til vejledning fra Finanstilsynet (p.t. nr. 9681 af 4. november 2005).

§ 2. Definition

Telefonmøder er møder, hvor hver enkelt deltager ringer til et i forvejen oplyst telefonnummer, som sørger for, at alle deltagere samtidig hører, hvad der bliver sagt på mødet. Hvis flertallet af bestyrelsesmedlemmerne er tilstede i samme lokale, og resten deltager via telefon, er der ikke tale om et telefonmøde, men et almindeligt bestyrelsesmøde, og da er disse retningslinjer ikke gældende.

§ 3. Mødeemner, der kan behandles på telefonmøder

Sager, der behandles på telefonmøder, skal være af en sådan karakter, at der er tale om ofte forekommende sager eller hastesager, som ikke kræver ny principiel stillingtagen af bestyrelsen.

Af ofte forekommende sager, som bestyrelsen har vedtaget kan behandles på telefonmøder, er eksempelvis lånesager. Ellers vurderer formanden i hvert enkelt tilfælde, hvorvidt sagen er egnet til at blive behandlet på et telefonmøde.

Direktør eller bestyrelsesmedlem har ret til at kræve, at en sag, der fremlægges på et telefonmøde, i stedet bliver behandlet på et almindeligt bestyrelsesmøde.

Der kan informeres om alle sager på telefonmøder.

§ 4. Mødeindkaldelse

Telefonmøder kan afholdes, når direktionen og/eller formandskabet i bestyrelsen skønner det nødvendigt at indkalde til møde for at behandle sager, som ikke kan vente, til næste regelmæssige bestyrelsesmøde bliver afholdt. Se dog § 3.

Der kan indkaldes til telefonmøder via e-mail, telefon eller anden tilsvarende sikker måde.

Indkaldelsesfristen er som hovedregel mindst en dag i forud for afholdelsen af mødet. I indkaldelsen oplyses klokkeslæt, hvor der skal ringes op, telefonnummer og øvrige oplysninger om fremgangsmåde i forbindelse med selve opringningen.

Bestyrelsen er beslutningsdygtig på telefonmødet efter samme regler, som er gældende til almindelige bestyrelsesmøder, og beslutninger træffes efter samme regler, som er gældende for almindelige bestyrelsesmøder.

§ 5. Materiale

Formandskabet bør sikre, at bestyrelsesmedlemmer er velinformede om sager, som er på mødedagsordenen, således at de er i stand til at behandle sagerne og tage stilling til dem.

Nødvendigt materiale fremskaffes og udleveres til bestyrelsesmedlemmerne, inden mødet begynder.

§ 6. Mødereferat

Mødereferat føres på samme måde, som er gældende for almindelige bestyrelsesmøder. Det skal være klart angivet i mødereferatet, at der er tale om et bestyrelsesmøde.

§ 7. Sikkerhed

Telefoner:

Telefoner, som anvendes i forbindelse med telefonmøder, skal være sikre at anvende, således at de ikke kan aflyttes af uvedkommende. Trådløse telefoner af mere eller mindre ukendt oprindelse bør af denne årsag ikke anvendes. Telefoner, der kan anvendes er:

- Telefoner med fastnet*
- Trådløse telefoner med DECT-udstyr*
- GSM-mobiltelefoner*

Lokaler

De, der deltager på telefonmøder, bør sikre sig mødefred, herunder at uvedkommende ikke er/kommer ind i samme lokale, som de deltagende er i.”

Retningslinjerne for telefonmøder blev godkendt og vedtaget på bestyrelsesmøde den 29. maj 2006 med den ændring, “at den, der indkalder til møde, så vidt muligt skal sikre sig, at alle modtager mødeindkaldelsen rettidigt”.

5.3 Direktionsinstruks

På bestyrelsesmøde den 21. august 2009 vedtog bestyrelsen en direktionsinstruks, der erstattede den stort set identiske instruks fra 21. juni 2006. Instruksen indeholdt med bl.a. følgende bestemmelser:

”§ 70-instruks for bestyrelsen i Eik Banki P/F

Direktionen forestår den daglige ledelse af Eik Banki P/F's virksomhed og skal derved følge reglerne i 'lov om finansiel virksomhed', aktieselskabsloven og andre forskrifter, som omfatter pengeinstitutter.

§1

GENERELT

Stk. 1

Direktionen har bl.a. ansvaret for,

- at Eik Banki P/Fs forretningsgange og administrative systemer fungerer hensigtsmæssigt og forsvarligt*
- Eik Banki P/Fs personale, herunder ansættelse, afskedigelse og uddannelse, med undtagelse af den interne revisionschef, der ansættes af bestyrelsen*
- at fastsætte Eik Banki P/Fs rente- og gebyrpolitik således, at Eik Banki P/F fremstår attraktiv og konkurrencedygtig. Bestyrelsen orienteres om væsentlige ændringer i rente- og gebyrvilkårene*

- *anskaffelse af aktiver, der er nødvendige for den daglige drift*

Stk. 2

Direktionen kan bemyndige Eik Banki P/Fs personale enkeltvis eller flere i forening til at foretage bevillinger inden for de af bestyrelsen for Eik Banki P/F vedtagne retningslinjer

§ 2

KREDITGIVNING

Stk. 1

Direktionen kan indenfor bestemmelserne i stk. 2 til 8:

- *bevilge og ekspedere lån, kreditter og garantier*
- *bevilge henstand*
- *andre tilbagebetalingsvilkår*
- *bevilge overtræk*
- *bevilge udbetaling inden tinglysning*
- *bevilge frigivelse af sikkerhed og relaksation*
- *indgå aftaler om eftergivelse af gæld (afskrivning, aftale om sanering, akkordering mod*
- *saldokvittering)*
- *give soliditetsoplysninger*
- *give transporter, garantier og remburs*
- *i øvrigt indgå aftaler, som indebærer kredit-og tabsrisiko*

Stk. 2

De samlede gældsforpligtelser jf. stk. 1, for hvert engagement, inden fradrag for særlige sikre krav, jf. Bekendtgørelse af 7. juli 2004 "om opgørelse og indberetning af store engagementer for pengeinstitutter m.m. må:

a) højst udgøre 25 mio. kr., dog

b) når der er tale om genindstilling af værende engagementer op til højst 30 mio. kr.

Stk. 3

Direktionen kan i presserende tilfælde, hvor bestyrelsens godkendelse ikke kan indhentes, foretage bevillinger, hvor de samlede lån overstiger de i stk. 2 og 6 nævnte maxima. Derudover kan bestyrelsen fravige det nævnte maxima i stk. 5 vedr. aftaler om eftergivelse af gæld. Sådanne bevillinger og/eller aftaler skal forelægges bestyrelsen til efterretning snarest muligt.

Stk. 4

Direktionen kan endvidere bevilge forhøjelser af de af bestyrelsen bevilgede engagementer. Den samlede forhøjelse af et enkelte engagement kan højst være 20% af det af bestyrelsen bevilgede beløb, dog højst udgøre 10 mio. kr.

[...]

Stk. 8

Forudsætningen for kreditbemyndigelsen til direktionen er, at de samlede gældsforpligtelser for hvert enkelt engagement er opgjort efter § 145 i "lov om finansiel virksomhed" og at engagementet ikke er eller vil overstige maximum beløbene fastsat i samme paragraf i "lov om finansiel virksomhed"

[...]

§ 6

RAPPORTERING TIL BESTYRELSEN

Stk. 1

Direktionen rapporterer efter behov, dog mindst til hvert ordinære bestyrelsesmøde, om status vedrørende de maksima, i der er indeholdt i denne § 70 instruks, og de maksima, som loven fastsætter.

Konstateres det, at maksima er overskredet, skal dette forelægges bestyrelsen straks, hvis det enten er foreskrevet ved lov eller situationen medfører væsentlig risiko for Eik Banki P/F, og i øvrigt på det førstkommende bestyrelsesmøde efter konstateringen.

Stk. 2

Direktionen orienterer på hvert ordinært bestyrelsesmøde om Eik Banki P/F's virksomhed siden seneste bestyrelsesmøde, herunder opfølgning af månedsregnskaber og budgetter. Desuden orienterer direktionen om bankens finansielle forhold, kapitalberedskab, solvensprocent og likviditet samt om fremtidsudsigterne desangående.

Stk. 3

I hvert fald en gang hvert kvartal skal for bestyrelsen fremlægges en oversigt over maksima (lines) for indestående i inden- og udenlandske pengeinstitutter, som direktionen har bevilget i henhold til § 5, stk. 2 og 3, og optagelse af lån hos andre pengeinstitutter, jf. stk. 4.

Stk. 4

Mindst en gang årligt skal direktionen fremlægge for bestyrelsen, hvordan de samlede udlån hos henholdsvis Eik Banki P/F og koncernen er fordelt på diverse områder, herunder fordelingen mellem offentligt erhvervsmæssigt (fordelt på industrigrene) og privat således, at bestyrelsen i overensstemmelse med kreditpolitikken kan komme med et fingerpeg om, hvilke industrigrene Eik Banki P/F skal koncentrere sig om at udlåne til, og hvilke industrigrene udlån skal reduceres til.

Stk. 5

Direktionen skal også årligt orientere bestyrelsen om tilladelse, som direktionen har givet i henhold til § 80 stk. 2 i "lov om finansiel virksomhed".

Stk. 6

Desuden orienterer direktionen bestyrelsen om de forhold, som er nævnt i "Oversigt over ordinære bestyrelsesmøder", bestyrelseshåndbogen afsnit 1, side 3, i overensstemmelse med den tidsplan, der er fastsat deri."

5.4 Kreditpolitik

I referat af bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 12. januar 2007 (x4:3104) anføres bl.a. følgende:

"Ajourføring af Eiks kreditpolitik

Bogi uddelte materiale, som var forslag til en ajourført kreditpolitik for Eik, og redegjorde herfor. Ajourføringen er i overensstemmelse med Finanstilsynets bestemmelse om, at bestyrelsen fastlægger Eik Bank Danmarks A/S' hovedområder i vores kreditpolitik. Vi har indsat afsnit 6, Eik Bank Danmark A/S, som et nyt punkt, således at den formulerede kreditpolitik nu omfatter hele koncernen.

Tormund sagde, at som bestyrelse har vi ansvaret for koncernen, herunder Eik Bank Danmark, og derfor er det korrekt, at kreditpolitikken også omfatter vores bank i Danmark.

Vi følger med i, hvad der sker hos os, bl.a. med revisionsrapporter. Han spurgte, hvordan vi kan følge med i, hvad der sker i Eik Bank Danmark? Vi får ingen rapporter fra den kant?

Vi ser jo ikke, om Eik Bank Danmark overholder den formulerede kreditpolitik. Mærner svarede, at nu bestemmes politikken, og Eik Bank Danmarks bestyrelse påser, at den bliver overholdt. Desuden har vores kreditafdeling kontrol med Eik Bank Danmarks kreditområde og rapporterer til direktionen her. I tillæg til dette så kommer de store lånesager hertil og forelægges bestyrelsen.

Tormund spurgte, hvordan vi kan opdage det, hvis Eik Bank Danmark ændrer politikken?

Marner svarede, at vi har den samme revision i Eik som i Eik Bank Danmark, og har også eftersyn med den udførte kreditpolitik. Bestyrelsens styringsmulighed kreditpolitikken. Eftersynet er kreditafdelingen og revisionen. Desuden kan bestyrelsen også spørge Marner selv om disse forhold.

Bogi tilføjede, at kreditafdelingen undersøger, hvordan Eik Bank Danmark håndterer kreditområdet, og danner sig et billede heraf.

Tormund var tilfreds med at få disse oplysninger. Han sagde, at da han læste forslaget til kreditpolitik, kom han til at tænke på, hvordan vi som bestyrelse kan følge den op, og det var derfor han ønskede at få det udspecificeret. Det har han nu fået.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at godkende ajourføringen af kreditpolitikken.”

Kreditpolitikken vedtaget af bestyrelsen den 12. januar 2007 (x4:3126) fastsætter bl.a. følgende:

”1. Formålet med kreditpolitikken

Formålet med kreditpolitikken er at bistå og sikre, at kreditydelser i Eik bliver udført i henhold til Eiks mission vision og hovedmål, og at kreditydelser ellers foregår i henhold til de retningslinjer, som bestyrelse og direktion til enhver tid sætter ud i kortet.

Kreditpolitikken skal derfor være med til at sikre:

- at Eik bliver det brugervenligste pengeinstitut i landet*
- at samarbejdet med Eiks kunder er rentabelt*
- at arbejdsprocedurer er så effektive som muligt*
- at risikoen til enhver tid er inden for de rammer, som bestyrelse og direktion fastsætter*

Kreditpolitikken omfatter ud over almindelig låne- og kreditydelser også om alle de services, som medfører kreditrisici for Eik, f.eks. - men ikke begrænset til - terminsforretninger, rembourser og lines til andre pengeinstitutter.

Engagementer med ledere og personale bliver behandlet efter de samme regler, som gælder for kunder i Eik, såfremt direktionen ikke specifikt i retningslinjerne giver andre anvisninger.

Kreditpolitikken forudsætter, at de til enhver tid gældende love, bekendtgørelser og retningslinjer fra de offentlige myndigheder bliver overholdt.

2. Brugervenlighed og tryghed

Eik ønsker ikke at benytte risikovillighed og pris som konkurrenceparameter, men brugervenlighed og tryghed.

Forhold, som har betydning for brugervenligheden er bl.a.

- svartider*
- at services er enkle (ikke unødvendigt komplicerede)*
- at der foreligger dokumentation / skriftlige aftaler*
- tydelig skriftlig og mundtlig kommunikation*
- få fejl og hurtig korrektion*
- Etik at holde ord*

[...]

Kunder, hvis aktivitet kan reflektere negativt på Eiks omdømme

Eik ønsker ikke engagementer med kunder, hvis aktiviteter er af en sådan karakter, at det kan reflektere negativt på Eiks omdømme - f.eks. konkursryttere, selskabstømmere

og økonomisk kriminelle personer, og kunder hvis miljøforhold er af en sådan karakter, at det kan skade Eiks omdømme.

Kunder, som Eik har tabt penge på

Eik ønsker ikke at låne penge til kunder, som Eik for har mistet penge på, hvor kunden har vist manglende betalingsvillighed. Modsat, hvis tabet skyldes årsager, som kunden ikke har haft indflydelse på, og kunden ellers har vist ubetinget god betalingsvillighed og gjort det, som står i hans magt til at begrænse tabet, er eventuelle tab ikke en forhindring for videre låneydelse. Dog bør der altid vises særlig påpasselighed i sådanne tilfælde.

Kaution fra tredjemand

Som grundregel ønsker Eik ikke at yde lån eller kreditter med kaution eller anden sikkerhed fra tredjemand.

Undtagelsen er, hvor kautionisten er i stand til at betale kontant og uden at komme i økonomiske vanskeligheder, såfremt kautionen bliver effektueret. Hovedaktionæren i et selskab skal i denne forbindelse ikke betragtes som tredjemand.

Spekulation

Kreditydelse med spekulation som formål - d.e. engagementer, hvor kommercielle transaktioner ikke ligger bag, f.eks. udækket køb af valuta, kan kun ydes, hvis det sikres

- at kunden er fuldt klar over risikoen
- at kunden er fuldt i stand til at bære eventuelle tab uden at sætte hus og hjem over styr, og
- at kunden yder fuld og let omsættelig sikkerhed

Eik ønsker ikke tabsrisiko på grund af engagementer af spekulativ art.

3. Rentable kundeengagementer

En forudsætning for, at Eik ønsker at yde services til en kunde er, at kunden i sig selv er rentabel for Eik eller som en del af den finansielle helhed, (husholdning, koncern m.v.) som kunden indgår i.

Eik ønsker total kunder, dvs. som grundregel at tilfredsstille det samlede behov på finansielle services for sine kunder. Da mange kundeengagementer starter med - og ofte beror på - kundens lånebehov, er det vigtigt, at kunderådgivere i Eik ud over låne- og kreditbehov, aktivt vurderer og tilbyder andre af Eiks services.

[...]

4. Effektive arbejdsprocedurer

For at sikre effektive arbejdsprocedurer bør forretningsgange foreligge, som beskriver arbejdsprocedurerne med det formål at:

- give kunderådgiverne er godt beslutningsgrundlag i kreditarbejdet*
- støtte hurtig vidensdeling blandt kunderådgivere og mellem kunderådgiver og kunde*
- arbejdet bliver tilrettelagt så effektivt som muligt*
- sikre ensartet behandling i ensartede tilfælde*
- sikre indbyrdes kontrol, herunder klart at beskrive hvem har ansvar for hvilken opgave*
- fejlprocenten holdes på et minimum*
- sikre at området bliver administreret i henhold til vedkommende love og bekendtgørelser og retningslinjer fra f.eks. Finanstilsynet og ledelsen.*

Forretningsgangene skal også bistå som et redskab til støtte, når det er nødvendigt at indføre nye regler på kreditområdet, og når nye medarbejdere starter på kreditområdet.

Der skal lægges vægt på, at procedurerne til enhver tid er opdaterede, herunder beskriver "virkelige" forhold, at de er "letlæselige" og letforståelige, og at alle medarbejdere, som bevilger eller behandler lån og kreditter er grundigt bekendte med kreditpolitikken og kreditprocedurerne generelt.

5. Risikostyring

Risikostyringen i Eik er baseret på, at kreditområdet bliver organiseret således, at kreditydelser sker på et solidt grundlag - herunder at hver enkelt risiko bliver vurderet, at risikoen bliver spredt og begrænset, således at sandsynligheden for store tab bliver begrænset. Risikostyringen for Eik Bank Danmark er beskrevet under punkt 6.

Kundegrupper

Eik ønsker ikke i forvejen at fravælge kundegrupper, men hellere at vælge kunder til. Eiks målgruppe for låneydelser er derfor både privatkunder, erhvervskunder og det offentlige overalt på Færøerne. Dertil ønsker Eik at yde lån og kreditter i udlandet for at sprede risikoen og øge om indtjeningsmuligheder. Med tiden forventer man, at udlånsfordelingen mellem privat, erhverv og det offentlige på Færøerne kommer til at være et spejlbillede af fordelingen i det færøske samfund.

Særlige hensyn vedrørende kundespecifik og gruppespecifik risiko

Eik ønsker at begrænse den individuelle risiko ved en kunde eller gruppe af kunder, opgjort i henhold til § 145 i Lov om Finansiell Virksomhed, således at det samlede engagement ikke må overstige 15 % af Eiks basiskapital, opgjort efter § 124, § 125 og § 126 i Lov om Finansiell Virksomhed. (Ultimo 2005 er Eiks basiskapital opgjort til 861.463 t.kr. - 15 % er 129.219 t.kr.)

Lån til pengeinstitutter kan - foruden 15 % grænsen oven for - ikke være højere end 10 % af basiskapitalen hos det låntagende pengeinstitut.

Eik ønsker at begrænse den samlede risiko til store engagementer, d.e. engagementer >10% af basiskapitalen, til højst 250 % af basiskapitalen. (Svarer ultimo 2005 til 16 engagementer a 15 % af basiskapitalen eller 25 engagementer a 10 % af basiskapitalen).

Eik ønsker at begrænse risikoen på samlede lån, kreditter og garantier i hver enkelt branche, således at udviklingen i hver enkelt branche ikke kan true Eiks solvens. Med dette formål behandler bestyrelsen en gang om året branchefordelingen med hensyn til brancherisiko og indikerer, hvilke brancher Eik bør bestræbe sig at yde lån til, og hvilke brancher man bør begrænse udlån til. Derudover skal bestyrelsen tage stilling til dette spørgsmål, når udlån til en bestemt branche overstiger 10 % af Eiks samlede udlån – og derefter hver gang udlån til denne branche stiger med 2,5 % (dvs. 12,5 %, 15 % osv.).

Kreditvurdering

Risikoen skal vurderes i forbindelse med hver enkelt kreditydelse, ved at der bliver udført en organiseret kreditvurdering, som beviser, at kunden er i stand til at betale alle sine forpligtelser til Eik. En sag må aldrig ekspederes i en sådan hast, at det ikke er muligt at fremskaffe tilfredsstillende materiale og udføre en grundig kreditvurdering.

Kreditvurderingen skal være således opdelt, at den konkret vurderer:

- kundens evne til at betale sine forpligtelser til Eik*
- kundens vilje til at betale sine forpligtelser og*
- værdi af sikkerheder som bliver pantsat for forpligtelserne*

og ender med en klar indstilling fra den indstillende kunderådgiver og en konklusion fra den bevilgende kunderådgiver. For at sikre en så objektiv behandling som muligt skal den, der har kontakten med kunden - uanset om vedkommende har den nødvendige

udlånsbemyndigelse selv - altid rådføre sig med en anden kunderådgiver, inden der bliver taget en beslutning.

Som et led i at vurdere kundens evne til at betale sine forpligtelser, skal der vurderes om følsomhed - hvor faktorer, der kan ændres, bliver vurderet, f.eks. renteændringer og priser og mængder i erhvervslivet, og løn risiko for arbejdsløshed m.m., når der er tale om privatkunder - og konsekvenser for evnen til at betale, hvis disse faktorer ændres.

Som et led i at vurdere om kundens vilje, skal der f.eks. vurderes om erfaringerne med kunden hidtil og hvilken tillid, der ellers er til kunden.

Der bliver udformet retningslinjer for krav til rådighedsbeløb m.v. hos privatkunder, således at kreditydelserne finder sted så ensartet som muligt.

For erhvervskunder er grundreglen, at en virksomheds soliditet (egenkapital i forhold til balance) skal vurderes efter denne model:

20 % kan accepteres

30 % er tilfredsstillende

- dog 40 % for fiskeindustri til lands og ca. 30 % for skibe

Dertil bliver alle forhold - efter faste procedurer - grupperet i betydningsfulde kunder, væstkunder og ekspeditions kunder, og under disse grupper i følgende "kvalitets" eller bonitetsgrupper:

3. Ubetinget godt engagement

2.a Godt engagement

2.b Middel engagement

2.c Svagt engagement uden hensættelsesbehov

1.a Engagementer, hvor der er foretaget hensættelser, men hensættelserne er tilfredsstillende

1.b Engagementer, hvor der er foretaget hensættelser, men man har overvejet at forhøje hensættelserne

0.a Engagementer, hvor Eik har lidt tab, som nuværende hensættelse dækker

0.b Engagementer, hvor Eik har lidt tab, og nuværende hensættelser ikke er dækkende

Kreditvurdering til kunder, hvor der er foretaget hensættelser

Der kan normalt ikke ydes flere lån til en kunde i gruppe 1.a eller lavere - d.e. hvor der er foretaget hensættelser, hvis ikke en merbevilling kan være med til at begrænse evt. tab for Eik.

Sikkerheder

Grundreglen er, at lån og kreditter bliver ydet baseret på en vurdering af tilbagebetalingsevne og - vilje.

Dertil skal engagementet sikres så godt som muligt med de sikkerheder, som det er muligt at få. Er risikoen stor, skal der altid foreligge tilfredsstillende sikkerheder.

Sikkerheders værdi skal vurderes forsigtigt efter faste procedurer for at sikre en ensartet vurdering.

Som grundregel ønsker Eik kaution fra hovedaktionæren i forbindelse med erhvervsengagementer. Sådan sikrer man sig, at hovedaktionæren har de samme interesser som selskabet, som optager lån og kreditter.

Ved finansiering af anlægsaktiver er grundreglen, at løbetiden ikke kan være længere end den økonomiske levealder på anlægsaktivet.

Lån uden særlig sikkerhed til selskaber bør ikke være større end egenkapitalen i det selskab, som låner kapitalen.

Faresignaler

Engagementer bør, ud over når f.eks. lån forhøjes, at blive revurderede hvis der er faresignaler, f.eks. ej bevilget overtræk, restancer eller manglende indbetaling på terminkonto, eller hvis kunden foretager investeringer eller har forbrug finansieret af en anden låneyder - og specielt hvis investeringen eller forbruget sker med finansiering fra en anden låneyder efter at Eik har afslået en tilsvarende ansøgning.

6. Eik Bank Danmark

Eik Bank Danmarks forretningsområde inden kreditområdet omfatter som grundregel kreditydelse til investeringsejendomme, projekter, investeringskreditter og pantebreve, som skal sælges til bankens interesserede kunder.

Kreditydelse til investeringsejendomme skal baseres på ejendomme, som er udlejede til økonomisk stærke lejere. Disse skal være i stand til at betale en leje, som giver investeringsejendommen et positivt "cash flow".

I forbindelse med finansiering af projekter lægger Eik Bank specielt vægt på at finansiere ejer-ejendomme, ofte ejerlejligheder i hovedstadsområdet i Danmark. Disse projekter bliver kun finansieret i forlængelse med en velbegrunnet vurdering af projektet, specielt med vægt på den samlede risiko i projektet med henblik på den planlagte salgspris og salgbarhed af lejlighederne, når disse er færdigt byggede.

Ligeledes er det altafgørende for Eik Bank, at byggeperioden i forbindelse med projektet er kort. Eik Bank ønsker ikke, at den samlede kreditrisiko skal være unaturligt stor i tilfælde af en markedsjustering af prisen på lejligheder i Danmark på grund af større renteændringer eller andre eksterne forhold, som Eik Bank ikke har indflydelse på.

Kreditydelser i forbindelse med investeringskreditter til aktier, obligationer og pantebreve skal baseres på individuelle aftaler med kunder om overdækning af sikkerheder

for investeringskreditten. I hvert enkelt tilfælde skal kunden og Eik Bank indgå en aftale om, at Eik Bank har mulighed for at sælge ejendommene bag investeringskreditten i tilfælde af, at kunden ikke overholder trufne aftaler om dækning af sikkerheder i forbindelse med investeringskreditten.

Kreditydelse i forbindelse med pantebreve skal baseres på lån med sikkerhed i pantebreve til lejligheds- og industriejendomme, primært i Danmark, med det formål at opbygge en portefølje af pantebreve og efterfølgende salg af pantebreve, enkeltvis eller som en samlet portefølje. Eik Bank lægger vægt på salgbarheden af pantebreve.

7. Implementering

Det påligger ledelsen at definere kreditpolitikken og udlånsprocedurerne i arbejdsprocedurerne og at informere medarbejderne i Eik om disse, således at låneydelser sker på en forsvarlig, effektiv og rentabel måde - i henhold til denne kreditpolitik. Tab forårsaget af ufuldstændig kreditvurdering, manglende administration eller opfølgning, bør ikke forekomme.

8. Vedtægt

Denne kreditpolitik er godkendt og samtykket på bestyrelsesmøde den 20. februar 2004 og opdateret den 28. april 2006 og 12. januar 2007.

Samtidigt træder Hovedprocedure for behandling og bevilling af lån fra 24. september 1994 ud af kraft.”

5.5 Forretningsgange

Eik Bank FO havde vedtaget bl.a. følgende forretningsgange (x13:2145):

” Forretningsgang

1.1 Udlån

1.1.1 Alment om lån/kredit

Alment om lån/kredit

Hensigten med første kapitel i forretningsgang for udlån er at præcisere for medarbejderne, hvilke mål Sparekassen har sat sig på udlånsområdet, hvad udlånspolitikken og serviceprogrammet, som skal indikere den rigtige retning mod målet, er, og at beskrive de overordnede rammer, som man arbejder inden for.

[...]

1.1.1.1 Sparekassens overordnede udlånspolitik

Sparekassens overordnede udlånspolitik

Sparekassens hovedindtægter er renter og provision af udlån, og derfor er det af afgørende betydning, at Sparekassen har formuleret en politik, som tydeligt fastslår, hvordan den tilgængelige udlånskapital forvaltes. Denne overordnede udlånspolitik skal bl.a. sikre, at Sparekassen koordineret internt og eksternt virker som en institution med et entydigt og stærkt ansigt udadtil, og at Sparekassen bevilger lån til de kunder og de låneformål, som giver de bedste indtægter, når samtidigt andre vedtagne politikker, Sparekassens samfundsmæssige opgaver og de rammer, den virker under, bliver taget i betragtning.

Sparekassens overordnede udlånspolitik tager derfor udgangspunkt i, at Sparekassen skal være et sikkert og lønsomt pengeinstitut, at den når de kundeemner, som målsætningen fastsætter, og at den forvalter kundens lånebehov fuldt ud.

Udlånspolitikken er grupperet i privat-, erhvervs- og offentlige kunder.

[...]

Vedrørende erhvervskunder bliver der lagt vægt på tryghed og lønsomhed. Lån bliver bevilget til godt gennemarbejdede projekter med forholdsvis lille risiko for Sparekassen, og hvor kunden også har risikovillig kapital. Der skal først og fremmest lånes ud

mod sikkerheder (pant i fast ejendom, kaution e. a.). Det giver en lavere rente for kunden og større vilje til tilbagebetaling.

[...]

Der lånes først og fremmest til ikke-konjunkturfølsomme brancher², hvor råvareresourcer ikke er en begrænsende faktor.

Sparekassen har i visse tilfælde interesse i at bevilge lån til brancher, hvor der er større risici. Betingelsen for at bevilge lån til disse brancher er gode udviklingsmuligheder, og at kunden selv både stiller sikkerhed og investerer penge i projektet som risikovillig kapital. For at mindske risikoen, men dog at fungere inden for disse områder og få en organiseret vækst i udlån til erhvervslivet, bliver hvert år et vist beløb bevilget for enkelte af disse brancher.

Kreditafdelingen bekendtgør hvert år - inden budgettet bliver lagt - rammerne for disse bevillinger, fører tilsyn med bevillingerne, at de ikke overstiger maksimum, og sikrer spredning i lånebevillingerne i henhold til brancher.

Erhvervsengagementer indebærer som regel større risiko for Sparekassen end private engagementer. Således skal højst 30 % af Sparekassens samlede udlånsmasse bestå af erhvervslån.

² *Eksempler på sådanne brancher er søtransport, anden transport og liberale brancher, som ikke er baseret på offentlige støttesystemer, som f.eks. advokater, revisorer og tandlæger. Konjunkturfølsomme brancher er f.eks. bebyggelse, landbrug, fiskeopdræt, hoteller og restauranter og råvareindustri (målt efter månedlige lønbetalinger 1985-94).*

[...]”

” Forretningsgang

2 Sagsbehandling

2.5 Kreditbehandling

2.5.2 Kreditvurdering erhvervskunder

Regnskabsanalyse

Målgruppe

Målgruppe for dette dokument er erhvervsrådgivere og kreditafdelingen.

Formål

Dette dokument beskriver den procedure, du benytter til at analysere regnskaber.

NB: Selskaber er forskellige, og derfor er det ikke muligt at lave en ensidig vejledning til en god regnskabsanalyse.

Proceduren indeholder det, som vurderes til at være basis for at foretage en god regnskabsanalyse.

Indføringssted

Regnskabstallene og regnskabsanalysen skal indføres i FLUKS.

NB: FLUKS-systemet har en indbygget vejledning til indføring af regnskabstal.

Hvad skal regnskabsanalysen beskrive

Regnskabsanalysen skal vise om selskabet:

- kommer til at klare sig fremover*
- har driftsmæssige kompetencer*
- har likviditet til rådighed til at tilbagebetale finansieringen, som er blevet bevilget af Eik.*

NB: Analysen skal foretages med udgangspunkt i mindst 3 årsregnskaber for at den skal være holdbar.

[...]

2.5 Kreditbehandling

2.5.2. Kreditvurdering erhvervskunder

Checkliste til regnskabsanalyse

Målgruppe

Målgruppe for dette dokument er erhvervsrådgivere.

Indledning

Dokumentet er et sammendrag af regnskabsanalysen og er tænkt som en checkliste.

[...]

Materiale, som du skal indhente

Materiale, som du skal indhente fra kunden er:

- årsregnskab*
- budget*
- internt regnskab*
- løbende regnskab*
- div. oversigter*
- debitorer*
- kreditorer*
- lager*
- likviditetsplan*

Materiale, som du skal gennemgå

Materiale fra kunden, som du skal gennemgå, er:

- årsberetning*

- revisorpåtegning
- anvendte regnskabsregler

NB: lav konklusioner af ovenfor nævnte.

Redegørelser, som du skal lave

Ud over udregning af oven nævnte nøgletal skal du lave følgende:

- likviditetsredegørelse
- økonomisk status
- SWOT eller PESTLE analyse

2.5.2. Kreditvurdering erhvervskunder

Kreditvurdering Erhvervskunder

Målgruppe

Målgruppen for dette dokument er erhvervsrådgivere og kreditafdelingen.

Formål

Formålet med dokumentet er at beskrive proceduren, som rådgiveren skal følge, når private erhvervskunder og andre selskaber søger om lån.

Kunderådgiveren bør forinden være bekendt med Eiks kreditpolitik.

Kreditvurdering

Formålet med kreditvurderingen er, at:

- indsamle
- koordinere og
- analysere

relevant materiale om kunden, så at rådgiveren udførligt kan vurdere om kundens økonomiske forhold. Når Eik yder lån til en kunde, er det med udgangspunkt i

- tillid*
- evne og*
- viljen til at tilbagebetale lånet.*

Basiskrav til ydelse af kredit

Du bør altid kreditvurdere, når kunden søger om lån, også når der er tale om engagementer med god sikkerhed.

Eik ønsker ikke at yde lån til kunder, som ikke vurderes at kunne tilbagebetale lånet til tiden. Begrundelsen er, at:

- kunden skal ikke komme i uføre*
- Eik får problemer med at indhente pengene*
- Eik tager hensyn til kautionister*
- Eik risikerer at bliver et dårligt forbillede*
- risikoen for tab øges*

Nødvendige oplysninger i forbindelse med kreditvurdering af aktieselskaber

Når kunden henvender sig til Eik i forbindelse med en ansøgning om lån, skal du indhente det materiale, som er nødvendigt, for at Eik kan vurdere, om kunden er i stand til at tilbagebetale lånet. Skemaet nedenfor viser dokumenter, som er nødvendige at skaffe i forbindelse med kreditvurderingen.

Dokument	Formål
Regnskabsoplysninger	Viser om selskabet er i stand til at tilbagebetale gælden Se dokumenterne: <i>Checkliste til regnskabsanalyse og Regnskabsanalyse</i>
Selvangivelse	Viser den skatlige saldo og oplysninger om eventuelle skatlige byrder i kommende år.
Vedtægter	I vedtægterne ses normalt regler for optagelse af lån og tegningsberettigede.
Udskrift fra registreringsmyndighederne	Viser bl.a. tegningsberettigede
Tinglysningsoplysninger	Giver vigtige oplysninger om evt. ejendomme herunder: - gæld - årstal for bebyggelse eller køb - om der er foretaget udtagelse
ABF06 og AB92	Ved større udbudsarbejder bliver ABF06 eller AB92 benyttet. ABF06 er en færøsk modificering af de danske regler i AB92. NB: Ved større arbejder er det god skik at Eiks juridiske afdeling gennemgår alle aftaler, herunder ABF06 og AB92.
Panthaverdeklaration	Ejendomme byggede i henhold til ABF06 eller AB92 står i kontrakten at være forsikrede i henhold til "bygning under opførelse". Efter endt arbejde skal rådgiveren ændre forsikringen til en almindelig "Bygningsforsikring".

Egenfinansiering

Krav til egenfinansiering for erhvervskunder er:

- 20 % kan accepteres
- 30 % er tilfredsstillende
- 30% for skibe
- 40 % for fiskeindustri på land

NB: Du kan lave undtagelser til kravet om egenfinansiering, men så skal kreditafdelingen i hvert enkelt tilfælde godkende undtagelsen.

Egenfinansiering bliver regnet som egenkapital i forhold til balance= soliditet

*Nøgletallet er: (Egenkapital * 100) / samlet balance.*

Du skal ekspedere ansøgninger over FLUKS-systemet, som har en indbygget vejledning, som du skal følge.”

” Forretningsgang

2 Sagsbehandling

2.5 Kreditbehandling

2.5.4 Nedskrivninger

Nedskrivninger - markedsværdien på sikkerheder

Indhold

Målgruppe

Målgruppen for dette dokument er kunderådgivere og ledere, som arbejder med nedskrivninger

Formål

Formålet med dokumentet er at beskrive, hvordan du vurderer markedsværdien på fast ejendom og løsøre.

[...]

2.5.4 Nedskrivninger

Nedskrivninger - OIV - svag kunde

Målgruppe

Målgruppe for dette dokument er kunderådgivere og ledere, som arbejder med nedskrivninger.

Formål

Formålet med dette dokument er at beskrive:

- hvornår du kan konstatere OIV
- hvornår du kan nedskrive m.v.
- hvornår kunden er svag
- status-koder
- hvor du indlæser svag kunde

Hvornår er der konstateret OIV og hvornår kan du nedskrive?

Du kan kun nedskrive, når en hændelse er sket "objektiv indikation på værdiforringelse"

(OIV), som resulterer i tab for Eik. Du kan kun nedskrive når:

- låntager er i store økonomiske vanskeligheder
- låntager misligholder lånekontrakten, f.eks. ikke betaler rente, afdrag eller har stort overtræk
- låntager har fået lempelige betingelser fra Eik, som ikke ville være givet, hvis låntager ikke var i økonomiske vanskeligheder
- det er indlysende, at låntager vil gå konkurs eller bliver underlagt anden økonomisk genopbygning

NB:

Du kan ikke nedskrive på garantier. Disse skal du bortlægge; også ubenyttet maksimum.

[...]

Hvordan udregnes nedskrivningsbeløbet i regnearket?

Du udregner nedskrivningsbeløbet med udgangspunkt i den aktuelle værdi på vurderede fremtidige indbetalinger/udgifter (vurderet cash flow). Der henvises til NI-regnearket nederst i dokumentet.

Hvornår bliver kunden registreret som svag?

Når du har vurderet om der er konstateret OIV eller ikke, vurderer du, om kunden er svag.

Nedenfor beskrives hvornår koden svag kunde indlæses.

Du indlæser svag kunde, hvor OIV:

- ikke er konstateret, men hvor kunden udviser svaghedstegn og er tæt på en nedskrivning*
- er konstateret, men udregningen viser, at intet skal nedskrives*

Årsager til, at kunden er svag:

- lille rådighedsbeløb*
- stor gæld i forhold til indtægt, dårlig likviditet*
- negativ eller dårlig økonomisk situation*
- forhold som påvirker betalingsevnerne negativt*
- lille /negativ profit*
- dårlig likviditet og lille/negativ egenkapital*
- konjunkturændringer*

2.5 Kreditbehandling

2.5.4 Nedskrivninger

Nedskrivninger - generelt - udvælgelseskriterier

Målgruppe

Målgruppen for dokumentet er kunderådgivere, ledere og kreditafdelingen.

Formålet med dokumentet er at beskrive emnet nedskrivninger, herunder form af garantier, udvælgelseskriterier m.v.

[...]

Roller/ansvar

Skemaet nedenfor beskriver roller/ansvar i forbindelse med nedskrivninger

Hvem	Rolle/ansvar
Lovgivningen	stiller store krav til grundlaget for nedskrivningerne og fastsætter principperne på nedskrivningsområdet. Nedskrivningerne skal udføres i henhold til retningslinierne Finanstilsynets Bekendtgørelse om finansielle rapporter for pengeinstitutter.
Kreditafdelingen	forestår nedskrivningerne, herunder: - sørger for, at systemerne udvælger vedkommende nedskrivningskunder - fastsætter tidsfrister og procedurer for nedskrivningsopgaverne - sikrer kvaliteten af nedskrivningerne
Kunderådgiveren	gennemfører i henhold til gældende forretningsgange nedskrivningerne de af deres kunder, som bliver udtaget til nedskrivning.

[...]

2.5.4 Nedskrivninger

Nedskrivninger - kreditvurdering - betalingsevner - betalingsvilje - sikkerhed

Målgruppe

Målgruppen til dokumentet er kunderådgivere og ledere, som arbejder med at bevilge lån og nedskrivninger.

Formål

Formålet med dokumentet er at beskrive emnet kreditvurdering, således at du når kreditvurderingen er foretaget kan tage stilling til, om lånet skal bevilges eller ikke, og at du i forbindelse med nedskrivninger kan vurdere om der foreligger OIV (objektiv indikation på værdiforringelse) for kunden eller ikke.

Vil du vide mere alment om kreditvurdering, se dokumenterne Kreditvurdering privatkunder og Kreditvurdering - erhvervs kunder

Når du bevilger lån eller nedskriver, skal du foretage en kreditvurdering. Du foretager kreditvurderingen ved at vurdere:

- *forudsætninger*
- *betalingsevne*
- *betalingsvilje*
- *sikkerhed*

For erhvervsengagementer skal du endvidere vurdere:

- *rentabiliteten*
- *likviditeten*
- *soliditeten*

Betalingsevner

Du beskriver kundens betalingsevner baseret på:

for erhvervskunden

- *regnskabs- og nøgletal for de sidste 3 år*
- *opdaterede regnskabstal*

Der skal knyttes kommentarer til:

- *rentabilitet*
- *likviditet*
- *soliditet*

Henvisning: se dokumentet regnskabsanalyse

Betalingsvilje

Du beskriver kundens betalingsvilje baseret på:

- om konti, lån og kreditter ofte i overtræk
- om kunden overholder aftaler
- lånebeløb bliver betalt i henhold til aftale
- der er overensstemmelse mellem brugsmønstre og kundens indtægter
- kendskab til ledelse og virksomheden

[...]”

6. Arbejdsformen i bestyrelse, direktion og bank

Det fremgår af sagen (hjelpebilag 12 og 13), at der blev afholdt bestyrelsesmøder i Eik Bank FO i følgende omfang:

29 møder i 2007

25 møder i 2008

29 møder i 2009

40 møder i 2010

Det fremgår ligeledes, at der efterfølgende bankens bestyrelsesmøder blev afholdt bestyrelsesmøder i Eik Fonden samme dag eller dagen efter.

Ifølge Højesterets dom af 15. januar 2019 vedrørende Capinordic Bank afgav Finans Danmark den 2. august 2018 til brug for sagen i Højesteret et responsum om, hvad der kan anses for sædvanlig pengeinstitutpraksis. Heri anføres bl.a. følgende:

“Spørgsmål H

I anledning af indstævntes spørgsmål 3, litra b, anmodes Finans Danmark om at oplyse:

...

d. Om det i perioden 2006-2009 var sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen på egen hånd, uden støtte i kreditindstillinger, selv udfærdigede risikovurderinger.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Hd.

Nej.

e. Om det i perioden 2006-2009 var sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen i et pengeinstitut ved bevilling af lån og forhøjelser af lån som udgangspunkt lagde de oplysninger til grund, som fremgik af kreditindstillingen og eventuelle medfølgende bilag.

Finans Danmarks svar på spørgsmål He.

Det var sædvanlig pengeinstitutpraksis i den nævnte periode at lægge de oplysninger til grund, som fremgik af kreditindstillingen og eventuelle bilag.

f. Om den forklaring, som en tidligere vicedirektør i Finanstilsynet, har givet i Østre Landsrets dom af 7. november (bilag 1, forklaringer, side 540) ”Bestyrelsen skal ikke selv foretage det arbejde, som kreditafdelingen skal udføre, f.eks. følsomhedsanalyser” er forenelig med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Hf.

Det var og er sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen ikke selv foretog/foretager det arbejde, som kreditafdelingen skal udføre.

Spørgsmål I

I anledning af indstævntes spørgsmål 3, litra c, anmodes Finans Danmark om at udtale sig om følgende:

a. Om de følgende præmisser i Østre Landsrets dom af 7. november 2017 i Roskilde Bank-sagen, s. 481, er uforenelige med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009: ”Bestyrelsens kan i enhver henseende fravige eller tillade fravigelser af sine egne retningslinjer, i det omfang en sådan fravigelse ikke er i strid med lovgivningen eller i øvrigt må anses for uforsvarlig”.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Ia.

Præmisserne er ikke uforenelige med sædvanlig pengeinstitutpraksis.

b. Om de følgende præmisser i Østre Landsrets dom af 7. november 2017 i Roskilde Bank-sagen, s. 463, er uforenelige med sædvanlig pengeinstitutpraksis i perioden 2006-2009: ”Det kan imidlertid ikke i sig selv anses for ansvarspådragende, at bankens kreditpolitik er blevet fraveget. Afgørende er således, om en sådan fravigelse konkret må anses for saglig og velbegrundet”.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Ib.

Det var og er i overensstemmelse med sædvanlig pengeinstitutpraksis, at en banks kreditpolitik kunne/kan fraviges af bestyrelsen, såfremt fravigelsen kunne/kan anses for saglig og velbegrundet og inden for lovgivningens rammer.

...

Spørgsmål 3

...

d. Finans Danmark bedes oplyse, om det er i overensstemmelse med god og/eller sædvanlig pengeinstitutpraksis, at et pengeinstituts bestyrelse – i tilfælde, hvor udlån bevilges af bestyrelsen – generelt fraviger eller undlader at iagttage pengeinstituttets kreditpolitik og forretningsgange for kreditgivning, og i bekræftende fald redegøre for, hvordan bestyrelsen som øverste bevillingsmyndighed garderer sig mod kreditrisikoen herved i de enkelte sager.

Finans Danmarks svar på spørgsmål 3d.

Det er ikke i overensstemmelse med sædvanlig pengeinstitutpraksis, at et pengeinstituts bestyrelse – i tilfælde, hvor udlån bevilges af bestyrelsen – generelt fraviger eller undlader at iagttage pengeinstituttets kreditpolitik og forretningsgange for kreditgivning.”

6.1 Adskillelse af fond og bank

Den færøske registreringsmyndighed igangsatte i november 2011 en granskning af Eik Fonden i henhold til § 59 i lov om erhvervsdrivende fonde. Den færøske registreringsmyndighed udpegede advokat Eyðfinnur Jacobsen til at stå for granskningen for at undersøge og vurdere, om fondens bestyrelse har fungeret i overensstemmelse med lovgivningen, herunder at bogholderi og ejendomsadministration er foretaget og undersøgt på tilfredsstillende vis i forhold til lovgivning og fondens forhold ellers. I granskningsrapporten af 6. december 2013 anføres bl.a. (x18: 1196):

“[...]”

6.1 Administration af Fonden

Vedrørende kravet om at sørge for at have klar adskillelse mellem de forskellige opgaver skriver den interne revision vedrørende årsrapporten for 2008 på side 52:

”Funktionsadskillelse skal sikre, at beslutninger tages af dem, og kun dem, der har bemyndigelse hertil. Samtidigt sikres, at de, der ekspederer opgaverne, har rettigheder hertil og kun udfører opgaver, hvor beslutninger er formelle. Under vores gennemlæsning af bestyrelsens beslutningsprotokol, har vi konstateret at bestyrelsen i Fonden har behandlet og taget beslutninger i sager, hvor beslutningskompetencen tilkommer andre. Men vi har også konstateret sager, hvor der er taget beslutninger, som siden hen er effektueret, men som ikke fremgår af bestyrelsens beslutningsprotokol, se nedenstående eksempler.

Bestyrelsen kan selvsagt behandle alle de sager, de anser nødvendigt; det er ikke noget forkert heri. Men, når det drejer sig om beslutninger, som angår andre selskaber f.eks. datterselskaber, bør sagerne forelægges og stadfæstes af de respektive ledelser i de respektive selskaber. Bestyrelsen i fonden bør indføre forretningsgange der sikrer, at alle beslutninger effektueres, og at kontrolsporet er intakt.

[...]

Vores konklusion angående manglende funktionsadskillelse skal ses i lyset af, at vi tidligere har gjort bestyrelserne i Fonden og Eik Banki P/F opmærksom på lignende forhold, som vi nu igen har konstateret ved årets revision og som er nævnt ovenfor. Vil derfor endnu en gang opfordre bestyrelsen til at prioritere dette område, og på ny overveje organiseringen og ledelsen af Fonden, og om det eventuelt er nødvendigt at ansætte en direktør eller administrator til at varetage den daglige ledelse af Fonden.”

[...]

Gennemgangen af granskningsmaterialet giver tydelige indikationer om, at Fonden ikke har været administreret på en tilstrækkeligt god måde.”

Af et referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 28. marts 2007 fremgår bl.a. følgende (x5:496):

“Under punkt 9, Diverse, gjorde Tormund opmærksom på, at han havde en bemærkning om, at bestyrelsen bør være omhyggelig med, at sager bliver behandlet i den rette bestyrelse, dvs. at sager, der hører hjemme i Eik Banka P/F, behandles i Eik Bankas bestyrelse, samt at sager, der hører hjemme i Eik Grunninum, behandles i Eik Grunsins bestyrelse. Denne bemærkning står ikke i mødereferatet.

Referenten oplyste, at den konkrete sag drejer sig om punkt 6, Aktionærmøder 2007, hvor bestyrelsen tog nogle beslutninger, der hører hjemme i Eik Grunsins bestyrelse. I samråd med Marnar udfærdigede referenten et mødereferat til Eik Grunnin (Mødereferat nr. 07:04 fra 2. marts 2007), og overførte beslutningerne til den. På grund heraf bortfaldt grundlaget for Tormunds bemærkning, som oprindeligt var med i mødereferatet, og blev slettet.

Bemærkningen var denne:

2. Kasketter

Tormund gjorde opmærksom på det væsentlige i, at vi behandler sager i det rette forum. Det er tidligere sket, at bestyrelsen i aktieselskabet har behandlet sager, der skal behandles på bestyrelsesmøde i Eik Grunninum. i dag har vi igen - i forbindelse med sagen om aktionærmøderne i 2007 - behandlet sager og bevilget dem af Gavefonden, der ligger i Eik Grunninum.”

Af et referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. februar 2008 fremgår bl.a. følgende (x6:2579):

”2. Der bør være klar adskillelse mellem bestyrelserne i Eik Banki og Eik Fonden

Sigmund sagde, i forbindelse med det sidste punkt, at revisionen har svært ved at vide, hvem der ejer hvad og påviste et eksempel, hvor Eik Banki har taget afgørelse om en handel, men det var Eik Fonden, der var køber. Sigmund påmindede også bestyrelsen, at Klaus Rasmussen, forhenværende ekstern revisor i Eik, har påvist, at det er vigtigt, at der er klar adskillelse mellem de to bestyrelser, især nu hvor Eik Fonden ikke ejer Eik Banki 100%. F.eks. hvis tab i Eik Banki går til Fonden, og hvis profit går fra Eik Fonden til Eik Banki.

Marner kommenterede, at når sådan noget sker, så er det primært pga. mangel på administration. Finansafdelingen bliver styrket nu, og dette vil hjælpe på situationen.

Formanden forklarede, at vi har en underliggende aftale om administration af Eik Fonden. Men vi tager dette til efterretning. Forholdene skal være i orden.”

6.2 Direktionsevaluering og bestyrelseevaluering

Af et referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. december 2007 fremgår bl.a. følgende (x6:1107):

“Finn forklarede, at ifølge de vedtagne Corporate Governance-regler skal der være en årlig evaluering af bestyrelsens og direktionens arbejde. Han uddelte derefter en

blanket til bestyrelsesmedlemmerne, hvor de skal vurdere de øvrige bestyrelsesmedlemmer og direktionen. Derudover skal de vurdere sig selv. Det er kun bestyrelsen, som skal udfylde blanketterne. Direktionen skal ikke gøre nogen i denne forbindelse.

Det påligger bestyrelsesformanden at sikre, at dette bliver gennemført. Formanden modtager de udfyldte blanketter og tager derefter hånd om dem. Han taler med hvert enkelt medlem. Dog gør nogen det, at de taler med de medarbejdervalgte under et, kunne Finn fortælle. Resultaterne vil blive fremlagt.

Formanden sagde, at dette bliver en selvransagelse, udover at de andre bestyrelsesmedlemmer og direktionen skal vurderes. Blanketten tages med hjem til besvarelse og tilsendes bestyrelsesformanden.

Tormund sagde, at han mente ikke, at dette var den model, som man var blevet enig om, dengang Corporate Governance reglerne blev vedtaget. Han mente, at vi skulle vurdere:

- *Hvordan opfatter jeg mig selv?*
- *Hvordan opfatter jeg de andre bestyrelsesmedlemmer, i alt?*

Finn lavede, i samråd med bestyrelsen, nogle tilpasninger i blanketten, printede den ud på ny og uddelte en blanket til hvert bestyrelsesmedlem, som de hver især skulle udfylde og aflevere til formanden.”

Af et referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 11. januar 2008 fremgår bl.a. følgende (x6:1646):

”4. Evaluering af bestyrelse og direktion

Formanden oplyste, at evalueringsarbejdet er nu udført. Vi har vedtaget Corporate Governance-regleme, og hvis de ikke bliver overholdt, så skal det rapporteres i årsregnskabet.

Det er formandens opgave og ansvar at udføre denne evaluering. Formålet er at opnå en så god bestyrelse som muligt og dermed give aktionærerne gode resultater. Formanden har ikke pligt til at udlevere resultatet, og han var selv af den opfattelse, at dette er en af de "kedelige opgaver", der skal ekspederes.

Der bliver i årsregnskabet rapporteret, hvordan vi vælger at løse denne opgave. Formanden havde ikke lyst til at vise hele resultatet for alle bestyrelsesmedlemmerne. Han havde på den anden side ikke noget imod at oplyse resultatet vedrørende formand og direktion på mødet og derefter have en samtale med hvert bestyrelsesmedlem om vedkommendes resultat.

Dette er en opgave mellem formand og bestyrelse. Der er flere arbejdsgange at vælge imellem.

Bestyrelsen drøftede nu, hvordan modellen for præsentation af resultatet skal være. Der var enighed om, at:

- *formanden præsenterede resultatet af evalueringen af formand og direktion på en overheader, således at bestyrelsen har indsigt i og kan diskutere evalueringen*
- *formanden har en samtale med hvert bestyrelsesmedlem især med basis i evalueringens resultat, således at hvert bestyrelsesmedlem er informeret om evalueringen*

Herudfra kan bestyrelsen tage initiativ til forbedringer, ligesom bestyrelsesmedlemmer hver især kan, hvis de mener de har behov herfor, tilegne sig kompetancer til endnu bedre at udføre sine opgaver, således at alt bestyrelsesarbejdet bliver ordentligt udført.

Formanden foreslog, at behandlingen af formanden og direktionen bliver uden deltagelse af direktionen. Man var enig heri, og direktionen forlod mødelokalet kl. 11:50.

Formanden gennemgik nu evalueringen af formand og direktion på en overheader, og bestyrelsen diskuterede den.

Formanden spurgte derefter bestyrelsen, om denne evalueringsmodel af bestyrelse og direktion var tilfredsstillende. Bestyrelsen var enig om, at dette er en god model til at evaluere bestyrelse og direktion.”

Af et referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 13. januar 2010 fremgår bl.a. følgende (x11:3037):

”9. Evaluering af bestyrelse og direktion

Frithleif redegjorde for den nuværende arbejdsgang, hvor hvert enkelt bestyrelsesmedlem evaluerer bestyrelsesmedlemmer og direktionen i et skema. Formand og direktion er derefter gennemgået i bestyrelsen. Derefter har formanden haft en samtale med hvert enkelt bestyrelsesmedlem.

Arbejdsgangen blev diskuteret.

Konklusionen var, at man skal fortsætte med det skema, som vi har i dag. Fremover bliver vurderingerne tilsendt hver enkelt, inden bestyrelsen behandler alle på et bestyrelsesmøde.

Formanden har derefter en samtale med hver enkelt.”

Af et referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. februar 2010 fremgår bl.a. følgende (x12:655):

”4. Evaluering af bestyrelse og direktion

Marnar og Bjarni var ude af bestyrelseslokalet under evalueringen.

Bestyrelsen diskuterede først, hvordan evalueringen skulle foregå. Der var forskellige meninger, men der blev enighed om at vise resultatet af den samlede vurdering af hvert enkelt medlem, som deltog i mødet, med kanon, og siden også vurderingen af direktionsmedlemmerne.

Evaluering af formandskab og direktion blev gennemført rimelig udførligt, mens evalueringen af de menige bestyrelsesmedlemmer gik hurtigere for sig.

Efter evalueringen sagde Tormund, at efter hans mening bør vi evaluere direktionen. Vi skal evaluere direktionen en gang årligt, men det gør vi ikke.

Tormund havde nogle regnskabstal, som viste, at Eik giver for lidt afkast, ifølge hans mening. Tager vi de sidste 5 år, så ejer Eik Banki 20 % af overskuddet i den færøske pengesektor, og for de sidste 10 år er tallet 23 %. Han sagde, at vi har en stor balance, men resultatet er magert. Vi bør behandle dette. Der er foretaget så mange forkerte investeringer.

Bestyrelsen tog evalueringen af bestyrelse og direktion til efterretning.”

Evalueringens resultat for Marner Jacobsen for 2009 er fremlagt i sagen (x12:618).

6.3 Samarbejde i bestyrelsen og bestyrelsens samarbejde med direktionen

I referat af bestyrelsesmøde den 9. februar 2007 hedder det under punktet ”Lånesager til efterretning” (x4:3666-3667):

”Odd påpegede, at han syntes, at bestyrelsen skal bruge tid på denne sag. Der er tale om et stort lån m.m., og derfor er spørgsmålet, hvorvidt det er korrekt at bevilge i en hast, for at bestyrelsen derefter skal tage det til efterretning.

[...]

Odd gjorde klart, at han ønskede, at vi i mest muligt omfang holder os til procedurerne for långivning, og han vurderede, at det burde være gjort i dette tilfælde.

[...]

Tórmund mente ikke, at noget skulle presses igennem, og han mente heller ikke, at bestyrelsen skal forhøje hjemmelen nu.

[...]

Odd svarede, at listen med sager til efterretning efter hans mening er længere end listen med sager til stillingtagen, og han mente ikke, at det kunne være rigtigt.

[...]

Tórmund bemærkede, at lånesagerne, som er til efterretning, ikke volder ham problemer. Men de lånesager, som bliver taget med til mødet, og bestyrelsen er helt uforberedt på, kan ofte forurolige ham. Der er ikke megen tid til at sætte sig ind i sagen, inden der skal tages stilling.

[...]

Gert mente ikke, at der kom for mange lånesager til efterretning. Han blev heller ikke foruroliget af, at lånesager kommer til behandling samme dag, f.eks. til bestyrelsesmøde, uden at han havde set sagen forinden og derved forberedt sig”.

I referat af bestyrelsesmøde den 30. april 2007 (x5:1231) anføres følgende:

”Rakul havde en anmodning til Boga. Hun sagde, at der sker tit, at lånesager bliver præsenteret for bestyrelsen til behandling, uden at bestyrelsen er orienteret om dem i forvejen. Sagerne bliver bare præsenteret på selve mødet, og da er bestyrelsen slet ikke forberedt. Rakul sagde, at hun vidste godt, at somme tider er tiden knap, og sager kan komme ind kort for møderne, men det bør lade sig gøre at orientere bestyrelsen, f.eks. med en e-mail, om de sager der bliver fremlagt”.

På bestyrelsesmøde den 21. april 2008 fremkom ifølge mødereferatet følgende udtalelser (x6:3581):

”Finnbogi mente, at det var meget uheldigt, at formanden og direktøren går ud og nærmest bevilliger på nakken af bestyrelsen.

[...]

”Tormund mente, at det samme er gældende for den nye kapital på 60-80 mio. kr. Han følte, at også det er lidt på nakken af bestyrelsen”.

Ifølge referat af bestyrelsesmøde den 24. juli 2008 (x7:1714-1717) fik bestyrelsen tilsendt årsregnskabet aftenen før. I referatet anføres (x7:1719) følgende:

”7. Bestyrelsesarbejdet

Rakul syntes, at bestyrelsesarbejdet går ikke godt. Vi har f.eks. haft et telefonmøde, hvor hun ikke deltog.

Der er intet mødereferat kommet fra mødet, og derfor er hun ikke orienteret om, hvad der skete på mødet. Siden er der et møde igen, hvor der bliver refereret til sidstnævnte møde, som hun ikke ved noget om og derfor ikke er orienteret godt nok. Rakul sagde, at bestyrelsen får mødereferaterne for sent, det bør være muligt at få referaterne ca. 2-3 dage efter mødet.

Formanden påtog sig at tage sagen op”.

På bestyrelsesmøde den 24. oktober 2008 (x7:3244-3261), hvor kvartalsregnskab blev behandlet, fremkom ifølge mødereferatet følgende udtalelser (x7:3248, 3250-3251 og 3257-3258):

”Ellers påpegede Fía Selma, at det er særdeles uheldigt, at bestyrelsen får regnskabet natten før mødet.

Bestyrelsen bør få regnskabet mindst to dage før bestyrelsesmødet. Mødedeltagerne tilsluttede sig dette!

[...]

Tormund mente, at vi aldeles ikke bør holde "email-møder". I stedet bør der straks indkaldes til telefonmøde.

[...]

Konklusionen af diskussionen blev, at sådanne forhold fremover bør behandles på møder, i undtagelsestilfælde på telefonmøder, og ikke pr. email-kommunikation.

[...]

Tórmund var ikke tilfreds med, at sagen kommer væltende ind nu med så kort tid til disposition. Vi må have mulighed for at udtrykke vores meninger".

På bestyrelsesmøde den 18. november 2008 var der ifølge mødereferatet (x7:3801-3828) blandt andet følgende bemærkninger:

"Tórmund gjorde opmærksom på, at på dagsordenen til dette møde er der mange sager, og desuden har bestyrelsen meget at tale om i forbindelse med alle disse emner, der kommer til med dette interne dokument.

Dette er for store sager til dette møde, og derfor er der risiko for, at de bliver hastet igennem".

Ifølge referat af bestyrelsesmøde den 15. december 2008 (x8:480-503) var der på mødet bl.a. følgende drøftelser:

"Bestyrelsen kom også ind på, at regnskaberne bliver tilsendt medlemmerne for sent, når de skal godkendes.

Bestyrelsen bør få regnskaberne i så god tid, at de når at læse dem, således at der kan tages stilling til dem”.

[...]

Regnskaberne skal være bestyrelsen i hænde senest 2 dager, før de skal godkendes”.

På bestyrelsesmøde den 16. januar 2009 havde bestyrelsen ifølge mødereferatet bl.a. følgende drøftelser vedrørende et oplæg til vedtægtsændringer (x8:964-983):

”Bestyrelsen behandlede sagen. Der var hård kritik af forslaget, som flere mente aldeles ikke var lavet i overensstemmelse med arbejdssætningen, som bestyrelsen havde bestemt.

[...]

Formanden svarede herpå, at det er svært at forholde sig til kritikken. Hvis formandskabet kommer med meget materiale, så bliver det anklaget for at have forberedt og tilrettelagt alt i forvejen, og hvis sagen bliver fremlagt til behandling fra bunden af, så bliver den kritiseret for at have gjort for lidt. Hensigten med det her var at få fremlagt et forslag, som vi kan gennemgå, behandle og give vores bemærkninger til.

Der var flere medlemmer, der udtrykte, at arbejdsgangen i bestyrelsen er så dårlig, at bestyrelsen bør drøfte det”.

[...]

Formanden sagde, at da sagen om vedtægtsændringer var til behandling tidligere i dag, blev det klart, at bestyrelsen ville tale om arbejdsgangen, og det gør vi så nu.

Tórmund startede med at sige, at vi skal lave vores hjemmearbejde ordentligt. Så har vi ingen problemer.

Da vi behandlede sagen sidst, gik det igennem "i en høj hast.

[...]

Fía Selma slog fast, at en sag som denne skal stå på dagsordenen. Og hvis formanden fik sagen i går aftes, så bør han sige, at sagen er ikke moden til behandling dagen efter. Fía Selma huskede fra sidste lørdag, at Odd skyndte på at få strategiarbejdet færdigt, fordi vi skulle behandle vedtægtsændringerne, selv om vedtægtsændringer ikke var på dagsordenen. Vi skal have en dagsorden - samt følge den.

Der blev også omtalt, at de der bad om ordet, ikke altid fik det, medens andre fik/tog ordet uden at bede om det.

Formanden tog kritikken vedrørende dagsordenen til efterretning, men han mente, at mødet bør være så rummeligt, at andre sager bør kunne behandles. Vedrørende at få ordet, så har formanden en liste, som han fører løbende, når nogen beder om ordet, og han arbejder fra denne liste. Men ofte er der spørgsmål eller emner, der kræver svar fra f.eks. direktionen, og da må direktionen få lov til at svare. Da er det nødvendigt, at de andre tier stille, således at alle kan høre, hvad der bliver sagt. Det er vigtigt, at relevante spørgsmål bliver besvaret, før vi går videre.

Tórmund sagde, at nu Finn gennemgik forslaget til vedtægtsændringer, sendte han (Tórmund, altså) sit blik på Fíu Selmu og Rakul. Han noterede sig, at de blev foruro-ligede, og det forstod han godt, fordi de var ikke forberedt på sagen.

Rakul sagde, at hun reagerede på Finn, fordi han spurgte hver gang: "Kan I tilslutte jer dette?", da han gennemgik de forskellige ændringer, og da blev hun frustreret. Det syntes at være således, at hvis bestyrelsen "tilsluttede sig", så var det vedtaget og ekspederet. Hun syntes, at det kunne ikke være den rigtige fremgangsmåde.

Bjarni troede, at få bestyrelser, som han kendte til, får så meget materiale til møderne som bestyrelsen i Eik Banka. Men han indrømmede også, at det er uorden, at dagsordenen, som bliver udsendt, ikke er reel. På den anden side har han lagt mærke til, at nogle bestyrelsesmedlemmer tager stålhandsker på vedrørende bagateller. Han syntes ikke, at det er nødvendigt. Mødearbejdet bør dog være mere disciplineret”.

På bestyrelsesmøde den 25. marts 2009 blev ifølge mødereferatet (x8:4150-4173) følgende bemærket:

”Fia Selma sagde, at vi modtager tidsplan for dagsordenen. Hun påpegede, at denne tidsplan aldrig holder.

Som eksempel nævnte Fia Selma, at punktet Direktionens orientering om arbejdet skulle i dag vare et kvarter, men det tog meget længere tid”.

Af referat af bestyrelsesmøde den 29. april 2009 (x9:198-215) fremgår bl.a., at der i relation til Bank FO's ansøgning om hybrid kernekapital blev udtalt følgende:

”Tormund sagde, at der er ingen tvivl om, at vi må ansøge om disse penge. Han ville benytte lejligheden til at takke direktionen for et meget stort arbejde, men var ked af, at bestyrelsen ikke kunne se materialet før mødet og således være forberedt på stillingtagen. Tormund foreslog, at bestyrelsen holder et kort møde efter dette møde for at drøfte disse forhold - uden direktionens deltagelse. Han var til sinds at skrive under ansøgningen om hybrid kernekapital, fordi han stolede på, at det, der er skrevet, er korrekt.

Fía Selma sagde, at hun ikke var villig til at skrive under, før redegørelsen er færdigskrevet.

Rakul påpegede, at i hele materialet, som bestyrelsen nu har fået, er der mange fejl, og bl.a. derfor ville hun se hele redegørelsen.

Gert sagde, at han godt kunne skrive under. Han forventede at få den endelige redegørelse, når ansøgning m.m. bliver afsendt. Så kan vi altid sige fra, hvis vi har noget at bemærke.

Rakul huskede på, at vi vidste dette allerede i februar måned. Vi fik en mødeindkaldelse 27. april, og mødet skulle holdes 29. april. Vi får materialet kl. 22:30 i går aftes. Det fungerer ikke.

Tormund sagde, at han ville rose direktionen for arbejdet, som er lavet i denne forbindelse, men formandskabet har ansvaret for sagen, herunder at den bliver fremlagt og behandlet i henhold til de sædvanlige bestemmelser. Formandskabet skal sørge for, at alt er planlagt i god tid.

[,,]

Flere bestyrelsesmedlemmer underskrev ansøgningen.

Rakul underskrev. Hun markerede, at hun følte sig presset til at underskrive, men hun ville have indført i mødereferatet, at hun er ikke bekendt med indholdet i ansøgningen”.

Af mødereferat fra uformelt bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. maj 2009 fremgår bl.a. følgende (x9:1252):

”Arbejdsformen i bestyrelsen.

Formanden startede med at redegøre for, at man i bestyrelsen har snakket om at afholde et møde for os selv, dvs. uden direktionen for at drøfte hvorledes vi tilrettelægger arbejdet, arbejdsform og samarbejde.

Formanden vurderede selv, at det er af stor betydning at bestyrelsen kan have den diskussion for sig selv, uden at direktionen er til stede.

Vi har meget at drøfte, herunder mulige ændringer i Eik Fonden, administration og hvorledes vi i øvrigt foreholder os. Vi bør passe på med at komme med personlige angreb på andre, den ærbare del i vores arbejde og kommunikation har stor betydning. Vi bør udstråle respekt rundt om

Det er selvfølgelig rigtigt, at vi siger fra hvis vi vurderer, at der er noget som skal siges. På sidste møde kom enkelte forhold frem som vi bør drøfte nærmere. Det er rigtigt, at mødet var alt for langt.

Vi skulle have Bankpakke II ekspederet og det tog lang tid. Formanden var enig i det som der blev fremført, at vi ikke får materialet tidligt nok. Og det var også svært at høre i telefonen. Der var megen støj fra møderummet.

Vi kan nu sige alt som vi ønsker at fremføre.

Fia Selma pointerede at det ikke kun var sidste gang, at vores arbejdsforhold ikke har fungeret godt nok. F.eks. har Mathea før anmodet om møde for at diskutere direktion og arbejdsform. Intet sker. Og efter som en sådan anmodning ikke bliver taget alvorligt, breder frustrationen sig og arbejdsformen bliver således, som den nu er blevet. Hendes vurdering var at formanden skal være til stede på mødet i forbindelse med at en så betydningsfuld sag som bankpakke II skal behandles, og ikke kun deltage via telefon.

Mathea sagde at når et medlem anmodede om et møde, er det fordi at vedkommende virkelig ønsker et møde. Hun var meget skuffet over at der ikke er kommet noget møde ud af hendes anmodning om møde. Vedrørende arbejdsformen i bestyrelsen, så har vi ikke diskuteret hvorledes vi arbejder.

Tórmund sagde at der i flere år har været ønske om at diskutere direktionen og det var det som var baggrunden for at Frithleif blev valgt til formand. Sidste møde hvor vi behandlede bankpakke II blev langt. Det var en stor sag. Vi vidste i god tid, at denne sag skulle behandles før 1. maj. Her kunne formanden have rykket direktionen efter sagen. Vi burde have en liste over sager, som skal behandles i fremtiden. Vi har i dag en aktionliste, men denne liste er over sager som kommer på agendaen, dvs. en aktuel og historisk liste og ikke en liste over fremtidige sager. Vi kunne være på forkant med de sager, som skal behandles.

Finnbogi sagde, at han kunne mærke en frustration fra så at sige hele bestyrelsen. Det er for meget af materialet som vi ikke får til tiden. Der mangler mange oplysninger. Og et andet, som han slet ikke kunne lide er, at direktionen kommer til møde med store lånesager, som bestyrelsen skal tage stilling til straks, uden at se materiale eller sagen forud. Vedrørende det at udstråle værdighed sagde Finnbogi, at han havde nu været i bestyrelsen i 7 til 8 år, men han havde aldrig været rundt i huset og hilst på alle de ansatte. Han var ikke vidende om hvorvidt nye bestyrelsesmedlemmer havde været, men ledelsen burde vise nye medlemmer i bestyrelsen rundt i virksomheden.

Formanden vurderede at dette sidste som Finnbogi nævnte var et godt forslag.

Tórmund oplyste, at før var bestyrelsen rundt i hovedsædet og lederne fra de enkelte afdelinger redegjorde for afdelingerne hvad afdelingerne arbejdede med.

Formanden indskød at vi som bestyrelse skal passe på at vi ikke blander os i den daglige drift det er selvfølgelig godt at være godt orienteret om alle vedkommende forhold i Eik.

Gert sagde at bestyrelsesmedlemmer måtte sige fra, hvis der er noget at kritisere. Han var enig i at samarbejdet ikke havde været godt den seneste tid, og vi kunne være langt effektivere i vores bestyrelsesarbejde. Gert påpegede også at vi som bestyrelse har fået for meget at lave set i forhold til hvorledes vi organiserer arbejdet.

Rakul nævnte dét, at bede om ordet. Det er ikke godt at enkelte bare snakker uden at anmode ordet! Det er også forkert at store sager kommer på bestyrelsesbordet, også lånesager, som skal besluttet straks uden at vi er forberedt eller har fået materiale at læse på forhånd. Rakul henviste til et eksempel hvor en lånesag kom således op: Sagen er skrevet 16. april 2009 og kommer på mødet den 29. april 2009. Her er det muligt at sende os materialet før mødet, men det blev ikke gjort. På bestyrelsesmøde i dag udleverede Fia Selma mig et brev til bestyrelsesmedlemmerne. Dette var et forslag til beslutning. Rakul ønskede at formanden var ligeså konsekvent med Marner og Bogi, han var med Fia Selma, da han ønskede at vi tog brevet fra Fia Selma med hjem for at læse det og tænke over det m.v. Dette at vi uforberedt skal tage stilling til sager som Marner og Bogi fremlægger og som også kan få til at læse sagerne bagefter, det er en utålelig arbejdsgang.

Deadlines bliver også misbrugt. Tidsplanen - 1 time til at behandle Bankpakke II - uden færdigt materiale til gennemgang før mødet! - er urimeligt.

Formanden var enig. Han oplyste, at han har snakket med Marner og Bogi om dette med lånesagerne. Det er ikke acceptabelt, at sager således bliver kastet på bestyrelsesbordet og det ikke acceptabelt at materialet til de enkelte sager kun er halvvejs færdigt. Vi har pointeret at vi flere gange har fået skudt i skoene fra Marner at vi har accepteret sager, som igen har været på bestyrelsesmøder senere. Her har arbejdsgangen været, at vi er blevet spurgt og følt os nødsaget til, at tage stilling. Mathea nævnte også aftaler om møder og tidsfrister: Vi er nogle som har andet arbejde.

På bestyrelsesmøderne overholder vi overhovedet ikke tiderne. Dette er noget som Mathea ikke kender i andre bestyrelser - og Mathea oplyste at hun sad i flere bestyrelser.

Formanden svarede til dette at tilrettelægge møder og fastsætte tider, at vi er en stor bestyrelse og at vi må tage forskellige hensyn, f.eks. hvorledes Smyril og Teistin sejler.

Finnbogi sagde at vi manglede disciplin i bestyrelsen, bla. overholder vi ikke tiderne som er afsat i de enkelte sager og møderne bliver derfor ofte alt for lange.

Formanden var enig i dette. Han sagde at det ofte forekommer at andre sager end dem som er på dagsordenen bliver fremlagt på mødet udover de som selvfølgelig er på agendaen.

Odd sagde at han i hovedtræk er enig i meget af det som er fremkommet på møderne. Vi har mange møder og mange sager at behandle. Han henviste til et eksempel i det danske olieselskab Dong, hvor bestyrelsen har 4 faste møder om året og så en strategidag som varer i 2 dage. Vi har måske 40 møder om året. Det er et spørgsmål, hvorledes vi udlægger sager. Dette kan vi tage op og diskutere. Et bestyrelsesmøde om måneden burde være passende og vi kan have bestyrelsesudvalg.

Så kunne vi også have en aktivitetsliste med sager som vil komme, og på denne måde kunne alt køre på skinnerne. Odd havde et hjertesuk: I stedet for at bruge mødereferater til at markere med, så anbefalede han at bestyrelsesmedlemmer hellere snakker i telefon med formanden om dette. Han vurderer at det var en bedre fremgangsmåde.

Rakul sagde at mødetiderne ikke holder således som det er henvist til før. Hun vurderede årsagen til at være, at materialet ikke er i overensstemmelse med mødeindkaldelsen, f.eks. er 5 min. afsat til punktet eventuelt. Vi er 13 mennesker, direktørerne iberegnet og 5 min. er ikke meget til hver.

Rakul var også af den opfattelse at telefonmøder bør begrænses.

Tórmund sagde at vi bør få mødereferaterne før end vi får dem i dag. Hvis årsagen til den lange tid er at direktionen ligger i bugten, så må direktionen overspringes. På mødeagendaerne er ofte 5 punkter, men ofte bliver disse 5 punkter til 10 punkter i realiteten. Under punktet Eventuelt endte det før med at alt for mange sager skulle lægges frem her og flere var til stillingtagen. Derfor var det godt at vi fik punktet Redegørelse om virksomheden. Men problemet er nu igen at her kommer også sager

frem, som ender med at blive til stillingtagen. Ofte er der heller ikke nogen indstilling. For nogen tid siden efterlyste vi indstilling i forbindelse med ebh/zweitmarkt, og da den så endelig kom, var indstillingen på hele 8 sider. Denne arbejdsform er uacceptabel

Mathea skrev nogle punkter på tavlen, og hvorledes disse punkter kunne løses:

Aktivitetsliste over sager, som vil komme på agendaen

Tidsplan - skal overholdes

Ændringer i agendaen bliver ikke accepteret

Hvert møde har sin agenda og ingen nye sager skal forelægges til stillingtagen

Mødereferaterne skal hurtigere ud

Telefonmøder skal afholdes iht. forretningsordenen for telefonmøder

Ingen beslutninger skal træffes under det faste mødepunkt: "Redegørelse om virksomheden"

En løsning for mere effektivt bestyrelsesarbejde kunne være at have underudvalg. Vi har honorarudvalget, vi kunne vælge revisionsudvalg og andre underudvalg

Regnskaber til bestyrelsen i god tid

Strategimøder skal holdes

Et brev til direktionen med anmodning om at overholde instrukserne for møder og respektere ønsker og krav fra bestyrelsen

Fia Selma sagde vedrørende at bruge mødereferater til bemærkninger, at hun flere gange har nævnt sager pr. telefon med formanden, men uden noget resultat. Også bruger man mødereferaterne til det.

Fia Selma nævnte også at det er ikke alt som bliver sagt som kommer i mødereferaterne.

Petur sagde at han var syg sidst da det lange møde blev afholdt, hvor formanden deltog pr. telefon. Men det var umuligt at deltage pr. telefon pgr. af at lyd kvaliteten var så dårlig. Dette var under al kritik og formanden skulle have standset mødet. Petur var

dog vidende om at der er sager hvor det er nødvendigt at handle hurtigt og da må det lade sig gøre. Dette skal dog ikke være almindeligt, men kun undtagelsesvis.

Gert orienterede bestyrelsen om, at da han får en lånesag til behandling, så spørger han af og til først (dvs. før han rigtig begynder arbejdet med sagen) på kreditafdelingen om sagen - dette for at undgå unødvendigt arbejde. Derfor forstår han meget godt Marner, da han ønsker at bestyrelsen siger hvilken holdning bestyrelsen har til enkelte sager. Det er også muligt at snakke med formanden forinden.

Formanden pointerede at alle var velkomne til at ringe til sig - lige meget hvornår. Det er ikke for at få en fælles konklusion før mødet, men hvis der f.eks. er brug for at gennemgå enkelte sager eller dele af sager, så kan man snakke om det, således at der ikke er noget, der kan misforstås.

Odd kom ind på underudvalg. Vi ønskede ikke at have et revisionsudvalg. Til den kommende generalforsamling skal vi have et revisionsudvalg. Odd havde foretrukket, at vi havde et revisionsudvalg før - dette for at vænne os til de nye krav før de kom i kraft på Færøerne. Han følte at vi som bestyrelse er for lidt i "risk management", og derfor kommer kravet om revisionsudvalg også som en lov. Vi burde også have udvalg til mindre sager eller ændret hjemlen således at de passer til den voksende aktivitet i Eik.

Formanden sagde at han kunne godt lide de hjemler som er. Han ville hellere at arbejdet i bestyrelsen gik bedre efter de ordninger som er. Processen virker pt. ikke godt. På kursus som vi har været på, nævnte en forelæser, at det er en uskik med underudvalg. Det var dog ildre banker som blev behandlet. Formanden mente selv, at vi kunne få gavn af underudvalg.

Rakul mente, at mødet i sidste uge var godt på den måde, at vi tydeligt så, at vi må gøre et eller andet og derfor diskuterer vi også det på dette møde. Det havde også været godt hvis vi igen havde et møde om f.eks. tre måneder om dette fungerer eller gør nogen forskel. En god effektivisering er, at vi får materialet til møderne ud tids

nok og på denne måde forkorter møderne idet, vi da er vel forberedt til at træffe beslutningerne på selve møderne.

Tórmundur kunne godt lide mødereferaterne, men de kom alt for sent ud. Underudvalg kan positive, men der er også risiko med dem. Vi har et underudvalg, honorarudvalget, men Tórmundur havde ikke hørt noget fra dette udvalg i to år. Underudvalg skal orientere om arbejdet idet vi har ansvaret. Det kræver meget, men Tórmundur vurderede da at det var i orden.

Marthea sagde at før fik vi materialet til møderne, inden møderne blev afholdt. Således er det ikke nu. Hun var enig med formanden i at etablere underudvalg og ikke bare at gøre efter standarder.

Vedrørende honorarudvalget så vurderede Marthea, at det udvalg, som hun selv var i, plejer at lave indstillinger, dvs. det er ikke rigtigt som Tórmundur siger om dette.

En diskussion startede om hvorvidt honorarbestyrelsen har udleveret materialet til bestyrelsen.

Tórmundur følte sig overbevist om at han ikke havde fået noget skriftligt materiale disse år honorarbestyrelsen har virket. Andre sagde at de havde fået materiale, enten mundtligt eller skriftligt.

Marthea mente at bestyrelsen skal udarbejde et brev til direktionen hvor vi understreger hvad vi ønsker: stiller krav om materiale m.v. Vi får jo at vide fra direktionen at det er vores ansvar at sager er godt besluttet eller godkendt.

Finnbogi var enig med Marthea i, at bestyrelsen skal sende en skrivelse til direktionen.

Rólant sagde, at arbejdsformen er ændret siden han kom i bestyrelsen for 6 - 7 år siden. I starten arbejdsformen ikke god, vi skiftede formanden ud og valgte Frithleif i stedet og arbejdsformen blev bedre. Vi var da enige om at mødes en gang om året for

at snakke om forholdene. Vi havde et møde og dette er så det næste. Vi kaster nu med snebolde og takten er ikke så god. Det seneste halvandet år er det gået hurtigt ned ad bakke. Meget er kommet frem. Vi må stramme alt op, så vil det blive bedre. På kurset i Danmark blev det ikke vurderet at være godt med underudvalg. Da vi kom i bestyrelsen i Eik fik vi at vide at det tager tid at være i denne bestyrelse. Her må vi derfor gøre op med os selv om vi vil afsætte den nødvendige tid. Hvis vi ikke kan det, er det ikke muligt at være i bestyrelsen. Nogle gange må sager dog komme uventet på møderne.

Formanden pointerede at alle var velkomne til at ringe til sig - lige meget hvornår. Det er ikke for at få en fælles konklusion før mødet, men hvis der f.eks. er brug for at gennemgå enkelte sager eller dele af sager, så kan man snakke om det, således at der ikke er noget, der kan misforstås.

Jákup Egil sagde at vi skulle holde fast i at få materialet på møderne rettidigt, og vi skulle holde agendaen. Dette har hidtil været et konstruktivt møde. Jákup Egil var nødt til at forlade mødet, idet han skulle til et andet møde. Jákup Egil forlod mødet kl. 13.50.

Finnbogi sagde at det er frustrerende at tiden ikke overholdes. Det går ikke så godt, men han vurderede dog at takten ikke er så dårlig. Han mente at bestyrelsen skal sende direktionen et brev, således som det har været drøftet.

Gert vurderer at flere gode ting er kommet ud af mødet. Formanden skal se ind i sig selv således at arbejdet bliver gjort på bedste måde og det skal vi også. Vi skal køre videre på de gode ting, som er kommet frem.

Odd sagde at vi de seneste år har forsøgt at øge om fleksibiliteten, men det er gået for langt. Vi har sagt fra, men ikke godt nok, idet det ikke er forstået. Derfor må vi sende et brev til direktionen.

Vedrørende underudvalg så bør vi have et revisionsudvalg. Dette sparer os bl.a. tid. Odd var tillige overbevist om vi skulle have et kreditudvalg. Odd, som er selvstændig erhvervsdrivende, har selv - på samme måde som Mathea - problemer med tiden. Han

er overbevist om, at jo længere møderne varer, mindre kommer der ud af dem. Målet må være at have kortere møder.

Tórmund pointerede, at hvis vi skulle have underudvalg, så må vi blande kortene meget godt for at de samme folk ikke skal gå igen. Vi har mange møder. Vedr. indkaldelse til møder Marjun Neshamar indkalder til møder - efter bedste evne. Spørgsmålet er om vi skal organisere det bedre således, at en person kun har det, at arbejde med.

Mathea nævnte sager som har været forelagt på møder som hastesager fordi det blev sagt at være meget hastende. Vi fik den islandske sag om køb og salg af islandske kroner udenlands at behandle og beslutte straks, idet det var meget presserende. Nu lang tid bagefter får vi at vide at der ikke har været nogen handel endnu ! Hvor stor hast havde denne sag så når alt kommer til alt? Og vi har haft flere sager af samme slags.

Bestyrelsen diskuterede nu at formulere et brev til direktionen med de krav som bestyrelsen har.

Der var enighed om, at referenten sammen med formanden udarbejder et udkast til brev som bestyrelsen gennemgår med mulige rettelser og ændringer før det bliver sendt til direktionen.

Fia Selma ønskede at diskutere om vi skulle have et kreditudvalg. Hun var i øvrigt imod at nedsætte mange udvalg, idet sagerne da bare forsvinder. Hvis vi skal have et kreditudvalg, må vi se på kvalifikationer for de medlemmer som skal bemande dette udvalg. F.eks. har Gert den bedste kvalifikation til at være i denne bestyrelse. I øvrigt vedrørende rengskabet: Vi har sagt at vi vil have rengskabet to dage før det bliver forelagt mødet til godkendelse. Denne gang fik vi det en dag før. Vi skal have dette med i brevet.

Finnbogi sagde at aktionlisten er af stor betydning for formanden. Selv bruger Finnbogi Outlook. Så kan man følge med selv. Vedrørende kreditudvalg havde Finnbogi et

spørgsmål: Er det kreditudvalget som fører ordet når sager bliver fremlagt i bestyrelsen til beslutning?

Odd svarede nej. Kreditudvalget virker bare mellem møderne og det rapporterer til bestyrelsen. Det samme er gældende for revisionsudvalget. Rapporteringen er meget vigtig idet bestyrelsesarbejdet ellers bare bortfalder.

Rakul sagde, at på en eller anden måde var hun negativ overfor underudvalg, også kreditudvalg. Vedrørende regnskaberne så var det bedre denne gang end det plejer. Men vi bør have regnskabet med i brevet til direktionen.

Tórmund behandlede aktionlisten m.v. Han vurderede at referenten bør være med, og også til at tilrettelægge møderne. Men referenten har et fuldtidsarbejde udover. Det er for meget. Vedrørende underudvalg vurderede Tórmund at det kan være i orden have dem med, men hvis medarbejderrepræsentanter skal være med i underudvalgene så skal vi passe på med kasketterne.

Finnbogi var ikke enig med Tórmund i dette med arbejderrepræsentanter, idet alle i bestyrelsen havde samme ansvar.

Tórmund sagde at det ikke var det han mente med dette. Men hellere det at man ikke kommer i konflikt med det daglige arbejde. Selv havde Tórmund sagt nej til at være med i revisionsudvalget, idet han også arbejder i revisionsafdelingen og bidrager bedre med arbejdet der, end hvis han var i underudvalget.

Formanden redegjorte for hvorledes agendaen til bestyrelsesmødet blev lagt: Han og Marner snakker om de sager som skal med på mødet. Maijun Neshamar, direktionssekretæren, får så besked om dette og udarbejder agendaen og indkaldelsen til mødet. Men det viser sig, at der så kommer sager op og så skal vi lige have denne sag og denne sag med også og det ender med det som er alle bekendt: Der er sager som ikke er på agendaen, som bliver taget med på mødet. Meget konstruktivt er nu sagt på dette møde og det er godt at afholde et møde om dette, således at vi får bestyrelsesarbejdet

at fungere bedre. Formålet er jo at få arbejdet at glide så godt og effektivt som muligt. Det er et godt kursus som flere af bestyrelsesmedlemmerne har været på, hvor der behandles kompetence og bredde i bestyrelse m.v. Formanden vurderede selv at vi havde en stor bredde i vores bestyrelse. Hvis et medlem ikke kan møde til et møde så har vi alligevel en bred bestyrelse.

Der er enighed om at referenten og formanden skal korrespondere om et brev til direktionen.

Bestyrelsen får først et udkast.

Odd sagde at vi havde en agenda. Er det en ide at fastsætte et fast punkt ved afslutningen på mødet som er tilbagevendende? Dette var bestyrelsen enig i.

Tórmund vurderer at de kontinuerlige bestyrelsessager kunne gå i aktionlisten.

Gert henviste til, at en web-portal havde været ideel til aktionlisten.

Formanden henlede opmærksomheden på, at vi en gang udarbejdede en løsning, som dog aldrig blev taget i anvendelse. Vi kan undersøge sagen igen.

Tórmund oplyste at vi da snakkede om en fast forbindelse. Elektron være, for at vi skulle få fuld sikkerhed. Dette kostede penge og så stoppede sagen.

Fia Selma nævnte, at vi er medejer i Elektron og Formula. En af disse virksomheder må kunne udarbejde et program til os.

Formanden konkluderede og sagde at vi havde haft en god diskussion og han skulle forsøge at gøre sit bedste for at få bestyrelsesarbejdet til at gå godt.”

Udkastet til brevet til bestyrelsen havde følgende ordlyd:

”Brev til direktionen (udkast)

Til direktionen i Eik Banki P/F Dateret

Bestyrelsen i Eik Banka P/F har som hovedopgave at sikre en god, sund og kontinuerlig bankdrift.

En forudsætning for at nå dette mål er at bestyrelsen gennemfører et godt og effektivt arbejde. Dette gøres bedst hvis bestyrelsesmedlemmerne føler, at de har omstændigheder til værdigt og klart at udføre arbejdet og hvis samarbejdet med direktionen også er i overensstemmelse med dette mål.

Der må konstateres at arbejdsformen i bestyrelsen og mellem bestyrelse og direktion ikke er så godt som bestyrelsen ønsker at det skal være. Bestyrelsen har derfor på et uformelt møde den 6. maj 2009 behandlet disse forhold.

Bestyrelsen udarbejdede på mødet nogle konklusioner hvor der blev lagt vægt på betydeligt at højne om kvaliteten i bestyrelsesarbejdet. Konklusionerne er både i forbindelse med arbejdsform i bestyrelsen og arbejdsformen mellem bestyrelsen og direktion.

Vedrørende den part som omhandler takt og samarbejde mellem bestyrelse og direktion, blev der indgående drøftet hvorledes fremgangsmåden bliver betryggende og god, således at bestyrelsesarbejdet bliver effektivere og tilfredsstillende for samtlige bestyrelsesmedlemmer.

Nedenfor er der henvist til nogle punkter, som bestyrelsen og direktionen fremover som hovedregel skal arbejde efter.

- *Aktivitetsliste skal udarbejdes over sager som skal komme på agendaen*

- *Hvert møde skal have sin agenda. Denne agenda skal overholdes og ingen nye sager skal forelægges på samme møde til beslutning. I særlige tilfælde, hvor sager haster, kan der undtages herfra*
- *Der accepteres ikke ændringer i agendaen uden i særlige tilfælde*
- *Der skal ikke træffes beslutninger under det faste punkt på agendaen "redegørelse for virksomheden"*
- *Hvis tidsplan er udarbejdet for et bestyrelsesmøde skal planen i størst muligt omfang overholdes*
- *Telefonmøder skal afholdes i henhold til instruksen for telefonmøder*
- *Mødereferaterne skal hurtigere ud til bestyrelsesmedlemmer end tilfældet er i dag*
- *Strategimøder skal afholdes efter en ordnet og tilrettelagt plan*
- *Regnskaber skal fremsendes til bestyrelsen i god tid, før de fremlægges på bestyrelsesmøde til beslutningstagen/godkendelse*

Formanden begynder straks sammen med direktionen at planlægge bestyrelsesmøder og bestyrelsesarbejdet i henhold til ovennævnte punkter og som hidtil i henhold til lov og regler i øvrigt.

Med venlig hilsen

Frithleif Olsen, formand"

Brevet blev efter det oplyste aldrig sendt.

Af mødereferat fra uformelt bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 29. maj 2009 fremgår bl.a. følgende (x9:1261):

"Arbejdsformen i bestyrelsen

Formanden startede med at redegøre for, at dette er en fortsættelse af det uformelle møde den 5. maj 2009, hvor vi behandlede arbejdsformen i bestyrelsen og blev enige om, at sende et brev til direktionen. Referat fra mødet og forslag til brev til direktionen er fremsendt.

Tórmund og Fia Selma er vendt tilbage med nogle bemærkninger. Et dokument fra Tórmund blev udleveret hvori han henviste til at af de 9 punkter som bliver nævnt i forslaget til brevet til direktionen, kan de 7 henvises til § 3 i instruks for bestyrelsen i Føroya Sparikassa P/F.

Tórmund sagde, at han med dette ville henvise til, at direktionen sandsynligvis er forkert adresse. Vi bør hellere tage disse punkter til os selv. Hvis vi skal sende brevet til direktionen, så kan direktionen bare sige at dette er vores eget bord,

Jákup Egil spurgte hvorledes mødereferatet blev udarbejdet.

Formanden redegjorde for, at mødereferaterne bliver udarbejdet og sendt til direktionen til gennemgang. Herefter bliver de sendt ud til bestyrelsesmedlemmerne. Odd vurderede at vi bør være forsigtige med at skrive. Disse sager, som står i udkastet, er for vores eget ansvar. Vi har ikke været dygtige nok til at ridse banen op overfor direktionen og os selv. Odd vurderede at vi ejer at være mere verbale end skrivende, bl.a. fordi at det som er skrevet, kan bruges imod os igen.

Fia Selma sagde, at hun ringede til formanden efter at hun havde fået redegørelsen og forslaget til brevet, idet hun vurderede at vi ejer at gennemgå håndbogen for bestyrelsen, herunder instruks for bestyrelsen. Brevet til direktionen ville vi have idet vi havde sagt de ting som vi ville have ændret så ofte på møder, men det havde ikke hjulpet.

Formanden nævnte agendaerne. Vi ejer selvfølgelig at have agendaer og de bør også overholdes. Men af og til kommer sager som ikke er varslede, som må forelægges for bestyrelsen. Det kan vi ikke undgå. Direktionen må også kunne spørge bestyrelsen hvad den vurderer om konkrete sager som den muligvis ønsker at arbejde mere med.

Mathea sagde at vi bør revidere instruks og gøre denne mere præcis, bl. a. med hensyn til tidsfrister o.l. Vi kunne sige til direktionen at der skal tages hensyn til retningslinjer og disse skal overholdes. Det kan f.eks. ikke godkendes at regnskabet ikke

kommer fordi de ansatte har for meget at lave. Så må den nødvendige arbejdsindsats tilvejebringes.

Fia Selma vurderede, at vi måske skal sætte et underudvalg til at gennemgå håndbogen.

Odd sagde, at brevet til direktionen og instruksen for bestyrelsen hænger sammen. Vi var på mødet den 5. maj enige om at sende brevet til direktionen. På den anden side skal det være muligt at ændre mening, efter at en sag er blevet så meget behandlet. Formanden er direkte i forbindelse med direktionen og ejer at gøre det, som er nødvendigt. Der er ingen tvivl om at vi skal stramme op. Vi giver direktionen lov til at lægge forskellige ting frem, da vi har formøde. Dette bør vi passe godt på og overholde reglerne. Der er også mange bilag i bestyrelseshåndbogen, som skal dagføres.

Formanden var enig i at forretningsordenen for bestyrelsen m.v. bør dagføres.

Gert vurderede at det nok var lidt lovligt voldsomt at sende brevet til direktionen. Vi skulle hellere sende et brev til formanden. Nej - Gert mente, at formanden skal sørge for at holde regler og også sørge for at alle punkter og regler følges. Med dette kommer vi temmelig langt med at udføre et godt bestyrelsesarbejde.

Fia Selma foreslog at aftale at hvert enkelt bestyrelsesmedlem læser bestyrelseshåndbogen til næste gang, bestyrelsen mødes om denne sag.

Der var enighed om dette i bestyrelsen.

Bestyrelsen var enig om at hvert bestyrelsesmedlem skal læse bestyrelseshåndbogen igennem som forberedelse til et kommende møde om sagen.”

Af referat af bestyrelsesmøde den 25. juni 2009 (x9:2639) fremgår bl.a. følgende:

”Mathea var ikke tilfreds med præsentationen af denne sag. Der er intet materiale og ingen indstilling til bestyrelsen at tage stilling til. Hun ønskede en indstilling til sagen.

Gert var enig med Mathea. Han sagde, at bestyrelsen bør få en indstilling.”

På bestyrelsesmøder den 25. og 28. september 2009 (x10:1812-1835) blev der ifølge mødereferaterne i forbindelse med behandling af Valbjørn Dalsgaard engagementet udtalt følgende:

”Rakul efterlyste en fremlæggelse af sagen. Her er intet materiale, og sagen er ikke på dagsordenen til i dag, og derfor kunne hun ikke tilslutte sig direktionens anbefaling.

Rólant ville se en opgørelse, der bl.a. siger, hvad der er solgt og til hvilken pris. Derefter kan vi se på det nye projekt.

[...]

Tórmund efterlyste - ligesom Rakul - materiale i sagen, han rettede efterlysningen til formanden, som skal styre mødet og sørge for, at det nødvendige materiale er tilsendt bestyrelsen, således at den kan behandle sagen og tage beslutning ud fra et indgående kendskab til den”.

I forbindelse med behandling af FDI engagementet på et telefonbestyrelsesmøde den 12. november 2009 blev følgende ifølge mødereferatet bl.a. bemærket på mødet (x11:1058-1059):

”Tormund syntes, at det her lyder som om vi ikke har nogen valgmulighed, men vi har altid et valg. Hans ønske var at få et A4 ark, som viser, hvad tallene siger. Vi har ingen oversigt, og derfor var han ikke i stand til at tage stilling til sagen. Hvis vi lukker, hvad så?

[...]

Tormund ønskede at se på et papir, hvad worst case er?

[...]

Tormund forklarede, at han var mere interesseret i, hvor vi ender, hvis vi nu investerer 9 mio. DKK til.

[...]

Rakul syntes, at hele sagen blusser så pludselig op. Vi var på rejse til Tyskland i sidste uge, og nu har vi denne sag her.

[...]

Tórmund efterspurgte materiale. Han har ikke set noget materiale og derfor vidste han ikke, om vi om et halvt år står, som vi stod på Island, hvor vi tabte alt.

[...]

Rólant udtrykte vrede. Han havde fået indkaldelse til møde med en frist på $\frac{3}{4}$ tíme, og vi skal tage en beslutning i dag. Han spurgte, hvar der sker, hvis vi ikke tager en beslutning?"

I forbindelse med behandling på bestyrelsesmøde den 23. november 2009 af årsregnskab for 2008 fremkom der ifølge mødereferatet (x11:1455) bl.a. følgende bemærkninger:

"Hans Laksá sagde indledningsvis, at protokollen er netop blevet færdig og derfor ikke sendt ud til medlemmerne før mødet. Årsagen hertil er, at protokollen ikke kan laves færdig, før regnskabet er færdigt, og det var for et øjeblik siden.

[...]

Tórmund gjorde opmærksom på, at arbejdet bør planlægges bedre. Regnskabet og dermed regnskabsprotokol er blevet sent afsluttet, og vi hørte, at fire mødereferater venter, dvs. at de er ikke tilsendt medlemmerne og derfor heller ikke forelagt til godkendelse. Vi vil gerne være professionelle, og vi bør stramme meget op, bl.a. på disse områder.

[...]

Tórmund syntes det er utroligt, at arbejdsgangen er så dårlig, at regnskabsprotokollen må læses op pr. telefon for bestyrelsen. Det er simpelthen ikke godt nok."

På bestyrelsesmøde den 4. december 2009 (x11:1973-2006) og (x11:1979 og 2004) var der ifølge mødereferatet bl.a. følgende udtalelser:

"Inden næste punkt på dagsordenen gjorde Rolant opmærksom på, at han påtalte behandlingen af revisionsrapporten på det seneste telefonmøde. En del af rapporten blev læst op, men bestyrelsen havde ikke fået revisionsrapporten til forberedelse for mødet. Desuden lovede den eksterne revisor på mødet, at rapporten skulle blive tilsendt os dagen efter, men den er ikke modtaget endnu.

Mathea gjorde også opmærksom på, at det er flovt, at der bliver lavet fejl i regnskabet, således som det nu er konstateret, hele 50 mio. kr. før skat, og at det får ingen konsekvenser. Hun påpegede, at andre medarbejdere bliver fyret, men det får ingen følger, at der er lavet så stor en regnskabsfejl.

Odd sagde, at revisionen kan ikke skrive rapporten færdig, før regnskabet er færdiggjort.

[...]

Fia Selma sagde, at bestyrelsen bør på et møde have en drøftelse af revisorerne, både den interne og den eksterne revisor, fordi hun mente ikke, at de har gjort deres arbejde godt nok på det sidste”.

På bestyrelsesmøde den 21. december 2009 fremkom der ifølge mødereferatet (x11:2381, 2388-2389 og 2392) følgende udtalelser:

”Rakul protesterede mod det korte varsel, som bestyrelsen havde fået til at behandle sagen

[...]

Bestyrelsen behandlede forlaget til budget for 2010. Tormund påpegede, at han for et år siden sagde, at det ville være godt, hvis bestyrelsen modtog materialet inden budgettet skal behandles, således at vi inden bestyrelsesmødet kan bruge tid på at gøre os bekendt med det, lave vores konklusioner og siden på mødet komme med bemærkninger og diskutere det. Dette blev lovet dengang, men nu fik vi igen materialet stadig varmt fra kopimaskinen.

[...]

Fía Selma sagde, at gennemgangen af budgettet var god, men hun ville gerne have tallene inden mødet, så hun kunne sætte sig ind i dem.

[...]

Mathea ville også modtage materialer i god tid, og hun kunne også tænke sig en skriftlig kommentar fra direktionen til hovedposterne sammen med materialet.

[...]

Finn var enig i, at bestyrelsen bør modtage materialet i god tid.

[...]

Det uformelle møde i maj/juni

Tormund huskede på, at bestyrelsen havde haft et uformelt møde i maj måned sidste år, hvor der blev kommet frem til nogle konklusioner. Han mente, at bestyrelsen bør udføre det, som den kom frem til, således at sagen kan lukkes.”

Ifølge referat af bestyrelsesmøde den 10. marts 2010 (x12:1334, 1336 og 1346) var der på mødet bl.a. følgende udtalelser:

”Rakul var ikke glad for at skulle samtykke dokumentet som politik, før hun selv har læst det. Vi har lige fået dokumentet udleveret, men vi skal jo som bekendt få materialet tilsendt i god tid for mødet.

[...]

Rakul gjorde opmærksom på side 119 under punktet Andet: “Efter vores opfattelse kan det øgede tidspres både på regnskabsafdelingen og den interne revision være medvirkende til, at mulige fejl og mangler ikke bliver opdaget.” og påpegede, at det er alvorligt.

[...]

Gert var enig med Tormund. Men det, som vi har lavet i bestyrelsen er ikke godt nok. Den færøske del er i orden, men vi har sagt ja til stort set alting, som er kommet på bestyrelsesbordet vedrørende Eik Bank Danmark, hvor det har gået rigtig dårligt. Derfor bør vi give vores mandat til repræsentantskabet, som så skal sige, hvad det vil med bestyrelsen

[...]

Tormund sagde, at vi har ikke fået gode resultater, jo 2 år har været gode, men ellers har resultatet i snit været dårligt år efter år. Han har selv bedt om at få en oversigt over foretagne investeringer, men det kan han ikke få, og vi får ikke lov til at estimere os selv”.

I et referat af et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 16. april 2010 anføres bl.a. følgende (x12:2761):

”Årlig evaluering af direktionens arbejde

Formanden præsenterede sagen for bestyrelsen. Han sagde, at driftsresultatet for 2009, som blev præsenteret for bestyrelsen, slet ikke var tilfredsstillende. Der var mange forhold, som bestyrelsen ønskede at omtale. Derfor blev det besluttet at holde et møde kun med dette emne på dagsordenen. Man besluttede at holde mødet den 22. marts, men senere blev mødet flyttet til i dag, 16. april.

[...]

Generelt er der hos alle parter forståelse for, at problemerne, som vi har set ifm. regnskabet den seneste tid, ikke sker igen. Odd vurderede, at budskabet er klart for direktionen. Dette bliver ikke tolereret længere.

Bestyrelsen behandlede sagen. Der blev fremført, at det bliver svært at garantere, at det ikke går galt igen.

Derefter påbegyndte bestyrelsen evalueringen af direktionen. Der blev talt om, hvad der har været godt internt, og hvad der er gået galt, og hvad vi kan lære af de fejl, som er lavet.

Der blev også talt om, hvilken betydning den eksterne påvirkning, som direktionen i Eik ikke har indflydelse på kan påvirke Eik's udvikling.

Der blev nævnt, at vi har manglet en risikostyring. Den er nu påbegyndt og skal fås til at fungere. Der blev ført frem, at Eik har taget for store risici i projekter med projektfinansiering, hvor volumen er stor. Det blev nævnt, at det danske marked er hårdt ramt, og Eik har lidt meget under dette, direkte og indirekte via Eik Bank Danmark.

Man kom også ind på eventuelle strukturændringer. Eik Bank Danmark har egen direktion og bestyrelse. Bestyrelsen omtalte, om bankerne bør fusionere, og om den nuværende direktion er optimal, og om sammensætningen er optimal. Har vi den rigtige administrerende direktør, og har vi den rigtige direktør? Det forventede årsresultat bliver nedjusteret, og det, at resultat svinger så meget, er frustrerende. Muligheden at sælge Eik Bank Danmark blev også nævnt.

På den anden side blev der også påvist, at vi ikke bør lede efter Sorteper, men heller finde årsagerne til Eik's situation, så vi kan løse problemerne. Vi bør altså lære af det, der er sket.

Vi har bestemt et krav om forrentning af egenkapital på mindst 15 %. Dette er højt og kan medvirke til at øge om risikoen. Vi bør sigte imod, at størrelsen på engagementer er passende, således at vi kan gå ind og styre projektet bag engagementet, hvis det går galt.

Nu har vi også lagt en strategi, hvor vi stiler mod balance i ind- og udlån. Dette betyder, at der ikke bliver særlig stor vækst den kommende tid, men vi vil dog være åbne for eventuelle muligheder.

Bestyrelsen omtalte nu direktionen, begges stærke og svage sider, og arbejdsindsatsen, både arbejdsmæssigt, dvs. bankdrift, og administrativt, dvs. evner og forudsætninger at lede og motivere medarbejderne.

[...]

Efter pausen omtalte bestyrelsen, hvad der nu skal ske. Der var enighed om, at bestyrelse og direktion bør sætte sig ned og behandle, hvad vi vil gøre, og hvad vi ikke vil gøre.

Banken har store ricisi, og vi ønsker sorte tal i 2010.

Formanden opsummerede:

- *Bestyrelsen har udført en evaluering af direktionen, som sammenlagt har det daglige ansvar af bankens drift.*
- *Direktørerne har hver især ansvarsområder, som de selvklart skal forvalte tilfredsstillende*
- *Direktørerne skal have indblik i hinandens ansvarsområder, bl.a. for at kunne overtage, hvis/når den ene bliver forhindret*
- *Bestyrelsen skal være forretningsorienteret og motiverende for medarbejderne*
- *Bestyrelse og direktion skal have fælles mål, og bestyrelsen skal sparre godt med direktionen*
- *Bestyrelsen skal bakke direktionen op*
- *Formanden tager en samtale med direktørerne, som tager udgangspunkt i evalueringen, som bestyrelsen har foretaget af dem, herunder også helhedsvurderingen af direktionen*

Bestyrelsen omtalte også betydningen af at følge godt med i banken, og det bliver bl.a. gjort ved aktivt at spørge direktionen om sager af betydning og følge op på dem, således at arbejdsrutiner og arbejdsprocesser er i overensstemmelse med bestyrelsens vilje.”

Af referat af telefonbestyrelsesmøde den 16. juni 2010 (x13:389-391) fremgår bl.a. følgende:

”Tórmund sagde, at han er rystet over den situation, som banken er havnet i, samt metoden, som sagen bliver behandlet på. Han havde fået en kort email - ingen eksterne

dokumenter eller andre dokumenter, som belyser sagen. Dog havde han forinden fået 2 andre emails fra Marner. Men det her er ikke godt nok. Vi må finde ud af, hvor ansvaret for det her ligger og arbejde derudfra. Tórmund kunne ikke tage stilling til denne sag ud fra så tyndt et materiale og oplysninger ellers.

Formanden medgav, at det her er ikke godt. Men som situationen er, så er der ikke så meget andet at gøre end at sige ja. Vi bør tage emnet op på et senere møde, næste fredag, da vi igen har bestyrelsesmøde.

Odd spurgte, om der er nogen alternativ løsning? Eik Grunnurin har et ansvar, og det her, som er fremlagt, er en alternativ mulighed. Hvis Grunnurin havde likviditet, så var der intet problem. Situationen er den, at hvis vi ikke kreerer en løsning, så får vi ikke refinansieret vores likviditetslån.

Tórmund sagsde, at han var også rystet af Grunninum. Vi er kommet dertil, at vi bør overveje, hvorvidt vi er i stand til at styre virksomheden.

Rakul syntes det er mærkeligt, at vi kommer i denne situation, som vi nu er i. Vi er indkaldt til et telefonmøde og har ingenting at tage en beslutning ud fra. Rakul spurgte, om vi har tilladelse fra Skráseting Føroya.

[...]

Tórmund gjorde det klart, at han var ikke i stand til at tage stilling. Vi har intet skriftligt materiale, og det har ingen værdi at få materialet bagefter, når beslutningen var taget. Da kan materialet ikke benyttes til nogen som helst beslutning.

[...]

Rólant sagde, at det her er en alvorlig sag, som ikke bør behandles på et telefonmøde. Rólant følte det således, at vi står med ryggen imod muren og med bøssen for panden. Og vi overfører penge og aktiver mellem bank og fond.

[...]

Tórmund gjorde opmærksom på, at han har ikke sagt, at han er imod denne løsning. Men han har markeret, at han ikke er i stand til at tage en beslutning - på grund af manglende indsigt i sagen.

[...]

Rakul sagde, at hun tager ikke stilling, fordi der foreligger for lidt materiale til, at sagen kan behandles ordentligt. Hun ville have sin meningstilkendegivelse indført i forhandlingsprotokollen, og ligeledes ville hun have indført i forhandlingsprotokollen, at det er ikke en enig bestyrelse, men et flertal i bestyrelsen, som går ind for at købe aktiekapital i Fastogn fra Eik Grunninum”.

På bestyrelsesmøde den 18. juni 2010 blev der ifølge mødereferatet (x13:626) bl.a. bemærket følgende:

”Tormund mente, at det her er stor sag, som må behandles udførligt. Han vil selv ikke tage nogen stilling i dag. Tormund pegede på erfaringerne, som siger, at hvis vi går videre, så bakker vi ikke. Vi har ikke den nødvendige kraft til at sige stop, selv om der er tegn på, at vi bør stoppe”.

6.4 Risikostyring

På en ”strategidag” den 8. november 2007 blev behovet for en øget og forbedret risikostyring drøftet. I referatet (x6:745) hedder det bl.a:

”[...]

Risikospredning

- *I virksomheden og investeringerne skal vi sikre, at risikoen ikke koncentrerer sig for meget geografisk og erhvervsmæssigt.*

Der var ingen konkret konklusion.

Risikostyring og Rating

- *Gruppen er enig i væsentligheden af risikostyring og rating, og vi bør afsætte ressourcer til dette.*

Konklusion: Der var enighed i bestyrelsen om, at banken skal rates.”

Det fremgår af referat af bestyrelsesmøde den 21. februar 2008 (x6:2578), at den interne revisions revisionsprotokollat for 2007 blev gennemgået, og at det i den forbindelse fremgik, at revisionen anbefalede oprettelsen af en risk management afdeling.

Af intern revisions revisionsprotokollat af 19. september 2008 (x7:2144-2152) fremgår følgende bl.a.:

"De finansielle markeder har været særdeles ustabile det seneste år, og det har bl.a. medført, at flere store og middelstore banker enten er gået konkurs eller er blevet overtaget af andre banker. Noget, der har kendetegnet flere af de banker, som har haft problemer, er blandt andet en manglende risikostyring.

I Eik er dette område organiseret således, at i Kreditafdelingen er der ansat en Risk Manager til at håndtere risikostyring. Denne person refererer til kreditchefen, Boga Bendtsen.

På grund af den ustabile situation har revisionen primo september måned haft møde med kreditchefen og Risk Manager. På mødet redegjorde vi for vores synspunkter, herunder hvor højt vi mener, at dette område bør prioriteres. Vi blev informeret om, at man arbejder på at lave en risikorapport, hvor alle risici bliver belyst. I henhold til

Kreditaafdelingen bliver denne rapport færdig senest 31.12.08. Vi mener, at rapporten helst bør være færdig før årsskiftet, men hvis dette ikke kan lade sig gøre, så bør den være færdig allersenest den 31.12.2008. Vi har anbefalet kreditchefen, at en funktionsbeskrivelse bør laves af Risk Managers arbejde, foruden at alle de opgaver, som vedkommende skal varetage, beskrives. Dette vil bl.a. sikre, at der ingen tvivl er om, hvilke opgaver der varetages af Risk Manager, og hvilke der ikke varetages af vedkommende.

[...]

Revisionen vurderer, at det er særdeles væsentligt, at bestyrelsen er særlig agtpågivende vedrørende vores risikostyring".

Protokollatet blev behandlet på bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. oktober 2008 (x1:3244-3261), hvoraf følgende bl.a. fremgår:

"1. Intern revisionsprotokol fra 19. september 2008 vedrørende løbende revision 2008

Sigmund gennemgik revisionsprotokol fra 19. september 2008 vedrørende løbende revision 2008, som blev uddelt på det sidste bestyrelsesmøde den 16. oktober 2008.

Rapporten behandler disse emner:

- *Filialrevision af filialen i Vestmanna og kasseeftersyn*
- *Andre arbejder:*
- *Selvangivelsen 2007*
- *Revision af årsregnskaber for Inni, Sethúsasóluni, Eik Grunninum*
- *Review af kvartalsregnskaber for Eik Banka P/F og Eik Bank A/S*
- *Risikostyring*

Arbejdet er blevet opprioriteret. Ejvind Mouritsen er ansat som risk manager og skal efter planen lave den årlige riskrapport, men omstændighederne i finansverdenen har

medført, at Kreditafdelingen har ikke haft tid til at udvikle området ret meget i den seneste tid. Efter planen kommer riskstyring i et leje sidst på året.

[...]

Tórmund syntes, at det ville være godt med en fersk risikorapport, således som omstændighederne er i øjeblikket, men Sigmund påpegede, at vi må respektere, at arbejdspresset er for stort til også at færdiggøre en sådan rapport lige nu. Efter planen starter risikostyringen primo 2009."

På et nyt strategimøde den 9. januar 2009 (x8:705-706) gennemgik bestyrelsen resultatet af en gennemført SWOT-analyse, hvori "Interne risiko- og kontrolsystemer" og "Kontrol- og risikostyring" blev nævnt under gennemgangen af bankens svagheder. I henhold til mødereferatet var ledelsen i Bank FO enig om at prioritere bl.a. kontrol- og risikostyring.

Ifølge referat af strategimøde i ledelsen i Eik Bank FO den 22. maj 2009 (x9:1873) var der bl.a. følgende drøftelser på mødet:

"Odd mente, vedrørende risiko, at vi bør reducere maksimumstørrelsen af engagementer. På den anden side bør vi slå til, når vi har muligheder, og risikoen er begrænset.

Rolant sagde, at vi taler om at vokse i de nordiske lande. Vi er vokset meget de seneste 6 år. Balancen er vokset fra 6 mia. kr. til 22 mia. kr. Vi bør nu få fodfæste, således at banken fortsat er en stærk og sund bank.

Marner var enig med Odd. Vi har udført meget og har flere store engagementer. Vi bør helst holde engagementerne i en størrelse, som er under 10% af bankens basiskapital. Vi har især brændt fingrene med 2. prioritetslån i Danmark, bl.a. fordi vi ikke har været i stand til at komme ind i 1. prioritet.

Derefter redegjorde Marner for Eik Bank Danmark, historien og det islandske koncept med långivning og projekter inden for faste ejendomme.

Mathea mente, at vi bør ikke gå videre end til de nordiske lande endnu.

Odd omtalte det at følge kunder. Han syntes det er i orden at følge kunder til Tyskland, fordi det er ikke så langt, og vi har lidt information om Tyskland, love og sædvaner. Men hvis en kunde rejser til Rusland, så er situationen en anden. I det tilfælde bør sikkerhederne være på Færøerne.”

På bestyrelsesmøde den 29. maj 2009 drøftede ledelsen arbejdet med risikostyring. Følgende er anført i mødereferatet (x9:2047):

“Tidsplan for risikostyringsarbejdet

- a) Marts og april 2009: Procedure for styring af risiko skrevet*
- b) April: Informering til direktionen*
- c) Maj: Oversættelse til dansk starter (skal også benyttes i Eik Bank Danmark)*
- d) 29. maj 2009: Informerende præsentation for bestyrelsen*
- e) 26. juni 2009: 1. del (a) bliver fremlagt for bestyrelsesmedlemmerne*
- f) 24. juli 2009: 1. del (b) bliver fremlagt for bestyrelsesmedlemmerne*
- g) Juni - august: Vidensorganisation: Klarlæggelse og beskrivelse af risiko, måleværktøjer og rapporteringhyppighed skal bestemmes, forslag til rapporter*
- h) September 2009: 2. del bliver fremlagt for bestyrelsesmedlemmerne*
- i) Oktober 2009: implementering af risikostyringsarbejdet*

Marner sagde, at ikke alt bliver færdigt i oktober 2009, bl.a. fordi at systemer skal justeres, således at de også kan køre risikostyringen, og det arbejde er ikke færdigt til den tid.”

I den interne revisions protokollat af 19. oktober 2009 (x10:1923-1933) bemærkes følgende:

"3.2 Risikostyring

Revisionen har i protokol fra 29. september 2008 påvist, at risikostyringen i Eik er ikke tilfredsstillende.

I 2007 blev en Risk Manager ansat til at have ansvaret for vores risikostyring. Risk Manager refererer til kreditchefen, Boga Bendtsen. Vi har haft løbende dialog med Risk Manager, og desuden kreditchefen, om hvilke planer man har at organisere området fremover. Vi er blevet informeret om, og har set, at arbejdet med at etablere en struktureret risikostyring er godt på vej, men der mangler endnu noget, før det er færdigt.

Revisionen er enig i den form, som man har valgt at organisere området på, men mener helt bestemt, at processen bør prioriteres højere, samt at der bør afsættes mere tid til den, således at en struktureret risikostyring kan implementeres hurtigst muligt.

Vi vil endnu engang anbefale bestyrelsen at være særlig opmærksom på dette område."

Protokollatet blev behandlet på bestyrelsesmøde den 4. december 2009. Mødereferatet (x11:1980) indeholder bl.a. følgende bemærkninger herom:

"[...]

Risikostyring - i revisionsprotokol fra 29.08.2008 bliver der påvist, at risikostyringen i Eik er ikke tilfredsstillende

[...]

Revisionen anbefalede bestyrelsen at give risikostyringen særlig opmærksomhed; bl.a. er det revisionens vurdering, at det går for langsomt med at iværksætte en systematisk risikostyring, samt at processen bør prioriteres højere.

Marner sagde, at Ejvind Mouritesen arbejder med sagen. Det har gået lidt langsomt, fordi Ejvind har haft andet arbejde at udføre, men nu arbejder han med sagen på fuld tid.

Finnbogi spurgte, om der er sat nogen dato på, hvornår arbejdet bliver færdigt?

Marner svarede, at risikostyring er også et løbende arbejde, som bliver udført hele tiden. Vi regner med, at en mere koordineret risikostyring bliver stablet på benene rimelig hurtigt.

Marner mente, at det arbejde, som Ejvind har udført, er for teoretisk. Han har derfor sagt til Ejvind, at det skal være mere praktisk orienteret.”

På bestyrelsesmøder den 13. januar 2010 (x9:3021-3040) og den 5. marts 2010 (x12:983-998) spurgte Tórmund Joensen ind til arbejdet med risikorapporten.

På bestyrelsesmøde den 18. marts 2010 (x12:806) gennemgik intern revision revisionsprotokollat af 19. marts 2010 vedrørende års- og koncernregnskabet for 2009 herunder

”Risikostyringen, hvor bl.a. funktionsbeskrivelsen for Risk Management endnu ikke er fremlagt”.

Af mødereferatet (x12:1813) fremgår endvidere følgende:

“[...]”

4. Risikoanalyse (Risk Management)

Marner orienterede bestyrelsen om, at direktionen har ansat Ejvind Mouritsen som Risk Officer. Ejvind arbejder i kreditafdelingen og refererer til Boga Bendtsen, men rapporterer til bestyrelsen, ligesom Compliance Officer. Ejvind er Risk Officer for hele koncernen.

Ejvind fik ordet og fortalte, at Risk Rapport er lavet til årsregnskabet. Det er et offentligt dokument, som løbende kan benyttes alt året inden for de områder, som Risk omfatter.

Risk Management (RM) måler risikoniveauet i banken og hjælper banken at styre risici.

RM sikrer, at fyldestgørende arbejdsgange til risikostyring er til stede, samt at tilfredsstillende og sikre oplysninger foreligger, når der skal tages beslutninger.

RM er under tilsyn af intern revision, der regelmæssigt undersøger, hvilke risici der er i banken, og hvorvidt risikostyringen er tilfredsstillende.

Sigmund gjorde her opmærksom på, at RM er en part i banken - mens intern revision ikke er det. Den interne revisionschef er ansat af bestyrelsen og refererer til bestyrelsen.

Kreditrisikoopgørelserne bliver lavet hvert kvartal. Kreditafdelingen og RM udfører arbejdet. I opgørelsen er oversigter:

- 1. Kunder med engagementer > 10 mio. kr.*
- 2. Watch-list med kunder > 5 mio. kr., der har nedskrivninger og/eller har eller kan forventes at få finansielle problemer på kort sigt*
- 3. Oversigt over nedskrivninger*

RM vil komme med en kort vurdering af status, udsigt og styring. Ejvind har ansvaret heraf overfor bestyrelsen.

Arbejdsgange er:

- 1. Kreditpolitik*
- 2. Arbejdsgang for ansøgning*

3. *Prisbestemmelse af lån*
4. *Opfølgning af engagementer*
5. *Kunderådgivernes kreditkompetence*

Arbejdsgange bliver gennemgået for at finde risici deri og etablere Riskregister og risikosikring.

Sigmund spurgte, om Ejvind kan rapportere direkte til bestyrelsen om enkelte/bestemte sager?

Ejvind svarede ja.

Derefter omtalte Ejvind Eik Bank Danmark, som er et selvstændigt pengeinstitut, men i Eik koncernen. Der gør man i dag en kvartårlig opgørelse. Vi vil koordinere vores arbejde efter denne model, bl.a. for at kunne lave et overordnet billede af korrelation. Arbejdet er påbegyndt, og i Danmark bliver maj måned afsat til dette arbejde. Der skal udarbejdes:

Oversigt over alle faste ejendomme

Gæld, prioritetsstilling, geografisk placering, markedsværdi, Manko

Stresstest af faste ejendomme ud fra realiseringsværdien

Løbende månedlig oversigt over alle sager, der er under rekonstruktion o.l., baseret på manglende betalingsevne

Gæld, sikkerhed, blanko og beskrivelse af forløbet

Månedlige overtrækslister, bevilget overtræk og omlægning af lån

Månedlig oversigt over pantebrev og Private Banking

Kvartårlig rapport vedrørende alle nedskrivninger

Kvartårlig rapport vedrørende alle engagementer, både for erhverv (samlet, watch og nedskrivninger) og privat

Rapporter:

Ny § 70 opgørelse kommer i april/maj

Likviditets-stresstest & funding kommer i april/maj

Kreditrisiko, Færøerne, disponibel i april

Statusrapport/risikovurdering på ind- og udlånsmålsætningen i handlingsplan 2010, disponibel i april

Rapport om processer på kreditområdet (FO), disponibel i maj

Kreditrisiko (DK), disponibel i juni (skal gennemgås på møde 20. august)

Rapport om processer på kreditområdet (DK), disponibel 20. august

Risk Rapport er nota 3 i årsregnskabet. Ejvind bladede rapporten igennem og redegjorde for den.

Bjarni sagde, at nu har Ejvind kortfattet vist os Risk Rapport. Men det er væsentligt for bestyrelse og direktion at vide, hvad vi særlig skal være opmærksomme på?

Ejvind svarede, at det er kreditrisikoen og fundingrisikoen, som ledelsen skal være opmærksom på, især nu.

Marner omtalte funding. Vi har nu fået statsgarantien, som rækker frem til 31. december 2010. Men EF har godkendt den danske ordning frem til 30. juni i år. Hvad der sker derefter er uklart. Muligvis, og det håber vi, forlænger de godkendelsen. Vi er i en dobbeltsituation, fordi hvis EF ikke forlænger godkendelsen af den danske ordning, så må vi benytte statsgarantien inden 30. juni i år, trods det at den er givet frem til 31. december 2010. Vi må udarbejde en plan for, hvordan vi vil benytte garantien. Det vil vi gøre, når vi er færdige med regnskabet. Vi har f.eks. to lån fra tyske banker, der falder til betaling i 2011. Vi kan spørge dem, om de vil få pengene tilbage nu. Marner kunne fortælle, at tyske banker i almindelighed meget gerne vil få udlånte penge ind.

Formanden takkede Ejvind for oplægget.

Bestyrelsen tog Risk Report 2009 til efterretning.”

Af referat af bestyrelsesmøde den 16. april 2010 (x12:2760-2765) fremgår bl.a. følgende:

"Der blev nævnt, at vi har manglet en risikostyring. Den er nu påbegyndt og skal fås til at fungere.

Der blev ført frem, at Eik har taget for store risici i projekter med projektfinansiering, hvor volumen er stor.

Det blev nævnt, at det danske marked er hårdt ramt, og Eik har lidt meget under dette, direkte og indirekte via Eik Bank Danmark."

6.5 Telefonmøder

En sammentælling viser, at i perioden januar 2007 til september 2010 blev ca. 1/3 af alle bestyrelsesmøder afholdt som telefonmøder.

I bestyrelsesmødereferat fra den 27. februar 2007 (x4:3970-3971) anføres, at

"Gert gjorde opmærksom på, at han ikke kunne høre særligt godt i telefonen, men sagen lyder spændende, og vi bør arbejde videre med den.

[...]

Finnbogi spurgte, hvad meningen var med at holde telefonmøde. For det første er dette en stor sag, og lyd kvaliteten i telefonen var meget dårlig, og for det næste mente han, at vi kunne tale om strategi på et møde, hvor bestyrelsen er samlet. Dette var alle enige med Finnbogi i".

Af referat af bestyrelsesmøde den 29. maj 2007 (x5:1725-1726) fremgår følgende:

"Finnbogi sagde, at han ønskede, at bestyrelsen tager en diskussion om telefonmøder. Vi behandler store sager på telefonmøder, og der er forskellige ulemper med sådanne bestyrelsesmøder.

Formanden forklarede, at der har nu været mange store sager til behandling, og andre sager har krævet beslutning straks, og det er en årsag til flere af telefonmøderne. Men vi er meget opmærksomme desangående, således at telefonmøderne bliver holdt i det omfang, der er nødvendigt, og ikke mere end det.

Rólant henviste til sidste lørdag aften og mente, at det er helt i orden at diskutere det pr. telefon. På den anden side kunne han huske, hvad der blev sagt på et kursus i Danmark om telefonmøder. De kan være en hjælp, men bedst er at sidde 'øje til øje'.

Bjarni gjorde opmærksom på, at man ofte hører dårligt, især når man bruger mobiltelefonen.

Tórmund sagde, at sidst bestyrelsen fik indkaldelse til telefonmøde, fik vi materialet næsten en uge i forvejen.

Så kan vi lige så godt holde et sædvanligt ekstra bestyrelsesmøde. Han syntes også, at hvis materialet til mødet er så omfangsrigt, at det fylder 3-4 timer, så bør vi indkalde til møde, i stedet for telefonmøde, fordi sådanne møder har deres begrænsninger.

Formanden sagde, at formandskabet tager bestyrelsens budskab til sig og vil planlægge møderne i overensstemmelse hermed”.

6.6 Overladelse af kreditsagsbehandling til Eik Bank DK (Outsourcing)

Ifølge referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 3. juni 2005 (x2:3690-3691) havde bestyrelsen på mødet bl.a. følgende drøftelse:

”[...]

Tormund sagde, at vi kan stole på Eik Bank, men vores administration og behandling af sagerne skal være up to date.

Marner spurgte, hvem der er i tvivl om det?

Tormund svarede, at han hører medarbejdere sige, at de ikke er i stand til at behandle sagerne fuldt ud. En lille sag på 3 mio. kr. uppi a Halsi (et kvarter i Thorshavn/overs.) skal igennem 10 hænder, medens store sager bare går igennem.

Marner sagde, at vi må få mere at vide om det. Så vidt han vidste bliver sagerne ordentligt bearbejdet. Hvad siger Bogi til dette?

Bogi oplyste, at den sædvanlige arbejdsgang i Sparekassen er, hvor hjemlen ikke er tilstrækkelig, at sagerne kommer fra vores filialer til Kreditafdelingen. Kreditafdelingen sender sagerne til direktionen, som indstiller dem til bestyrelsen. Sagerne fra Eik Bank kommer fra Brian Toft gennem Jesper Clausen. Hos os arbejder Ejvind Mouritsen med sagerne, foruden Bogi og Marner. Bogi har fuld tillid til Ejvind. Men vi kender ikke alle detaljerne i en sag og er nødt til at have tillid til Eik Bank, som i dag fungerer som en erhvervsafdeling, ligesom vores andre afdelinger. Vi spørger også til den, der har ansvaret for projektet. Vi får sager fra Eik Bank, ser på de svage punkter, spørger til dem og foretager opfølgning på dem. Vi fremlægger ingen sag for bestyrelsen, som vi ikke fuldt ud kan indestå for. De sager, som vi får fra Eik Bank, kigger vi overordnet på og stoler på det, som Eik Bank siger og oplyser i detaljer. Vi kender f.eks. ikke priser i Danmark så godt som Eik Bank gør. Vi kender heller ikke ledelserne i de selskaber, der ansøger om finansiering. Eik Bank kender bedre til disse forhold, og vi må stole på dem.

Bogi nævnte en bestemt sag, som de ikke var tilfreds med. Ejvind arbejdede i 2 dage med sagen, for at alting skulle være i orden. Han gentog, at der bliver ingen sag sendt til bestyrelsen, uden at den er gennemarbejdet, og uden at direktion og Kreditafdeling er sikker på, at alt er ok, og uden at direktion og Kreditafdeling kan indestå for den.

Marner sagde, at han måtte tilbagevise bebrejdelserne om, at vi bruger mange kræfter på 3 mio. kr. uppi a Halsi og ikke megen tid til disse store sager. Derefter sagde han til Tormund, at nu har han hørt, hvordan arbejdsgangen i forbindelse med sagerne er

og spurgte, om Tormund fortsat er i tvivl om, hvorvidt sagerne er godt og grundigt gennemarbejdet?

Tormund sagde, at Kreditafdelingen skal ikke være en afdeling, der kun sætter sit stempel på de sager, der kommer til bestyrelsen. Det skal ikke være som med Rasmussen & Weihe, dengang de bekræftede P/F Smyril Lines budgetopstilling, at tallene er korrekt beregnet, men ikke noget om, hvorvidt tallene er realistiske. Kreditafdelingen skal ind i sagerne og afgive sin anbefaling.

Gert gjorde opmærksom på, at således som sagen er gennemgået her, kan det kun være Ejvind, der har udtalt sig således, som Tormund har hørt.

Durita syntes det er uheldigt, at medarbejdere i virksomheden siger, at de ikke mener de gør deres arbejde godt nok. Det må der gøres noget ved. Hun følte, at hun måtte kunne stole på det udførte arbejde, samt at Ejvind virkelig mener, at han gør et godt arbejde.

Odd påmindede, at vi har diskuteret ekstern og intern revision vedrørende Kreditafdelingen for ikke så lang tid siden. Hvis det er nødvendigt, så må vi få en løbende revision angående disse forhold. Dette er ikke direkte vores bord. Ellers var Odd positiv for at bevilge denne aktuelle lånesag.

Petur var ligeledes positiv for at yde denne finansiering. Han var ikke i tvivl om, at det er rigtigt at forøge forretningsområdet udenlands.

Formanden opsummerede nu og konstaterede, at bestyrelsen gik ind for at bevilge ansøgningen. Vedrørende den tvivl, som er opstået vedrørende behandlingen af de store lånesager, anmodede han direktionen og Boga om at undersøge sagen, fordi det er meget alvorligt. Revisionen bør også lave sine vurderinger.”

I Finanstilsynets “Rapport om undersøgelse i Føroya Sparikassi P/F” af 28. juli 2006 bemærkes bl.a. følgende (x4;863 og 866):

“1. Bestyrelsens forhandlingsprotokol:

Finanstilsynet læste bestyrelsens forhandlingsprotokol tilbage til seneste undersøgelse i september 2003, hvilket gav anledning til følgende bemærkninger:

[...]

4. Kreditrisikoområdet

I henhold til § 71 påbydes bestyrelsen som led i en ajourføring af sin kreditpolitik at tilføje en stillingtagen til sparekassens nye forretningsområde, bestående af finansiering af ejendomsprojekter i Danmark bl. a. via aflastningsgarantier, stillet i favør af datterbanken Eik Bank Danmark.

[...]”

Eik Bank DK's forretningsgang for kreditbevilling fra 7. februar 2007 indeholdt bl.a. følgende bestemmelse (x4:3240):

”11.6 Beviling af kreditafdelingen i Eik Banki P/F

I tilfælde af, at en konkret kreditindstilling har et beløbsmæssigt omfang, der ikke kan indeholdes indenfor Lov om finansiel virksomheds § 145, men som vurderes såvel attraktivt som kreditværdigt, har Banken mulighed for at etablere engagementet i samarbejde med Bankens moderselskab.

I sådane tilfælde udarbejdes kreditindstillingen efter nærmere aftale med kreditafdelingen i Eik Banki P/F.

Det understreges, at såfremt en del af det pågældende engagement påtænkes etableret i Eik Bank A/S skal dette ske under iagttagelse af de sædvanlige bevilingsprocedurer gældende for Banken.”

Ved e-mail af 10. juli 2009 fra Bank FO's erhvervschef, Birgir Nielsen, meddelte Bank FO, under overskriften "*Fremtidig placering af Engagementer som oprindeligt er kommet fra Eik Bank Danmark til os, pga. daværende problem med engagementstørrelse*", følgende til Bank DK (x9:3468-3469):

"Hej Kim og Jesper,

Erhvervsafdelingen i Eik på Færøerne har nogle erhvervs engagementer, som oprindeligt er placeret hos os, pga jeres daværende begrænsning med store engagementer pga. jeres begrænsning i egenkapital.

Dette er oprindeligt aftalt Eik Bank Danmark og Kreditafdelingen på Færøerne.

Disse engagementer er:

Kundanr.	Fornavn	Eftirnavn	Postnr.	Bygd	Debet saldo	Kredit saldo	Restance
1851774692		SYDPORTEN	0	Útland/Ók	-164.454.971	0	71.954.971
1851716358		FREDERICIAGADE 7-1:	0	Útland/Ók	-6.425.390	0	6.425.390
1851706093		SD-KARRÉEN A/S	0	Útland/Ók	-61.401.393	0	4.401.393
1851703078	CARSTEN	BERGER	0	Útland/Ók	-31.039.222	0	1.039.222
					-263.320.977		83.820.977

Opfølgning af disse engagementer har hidtil foregået sådan:

- Eik Bank Danmark har al korrespondance med kunderne, og har serviceret Kreditafdelingen på Færøerne med al dokumentation mht. opfølgning, nedskrivninger osv.*
- Erhvervsafdelingen på Færøerne har kunden placeret og får afregninger af lån mv. fra Eik Bank Danmark.*

Vi ønsker at Eik Bank Danmark overtager disse engagementer hurtigst muligt!

Årsagen er:

- at Eik Bank Danmark har kreditvurderet og stiftet disse engagementer oprindeligt.*
- at Eik Bank Danmark har al korrespondance med kunderne.*

- *at Eik Bank Danmark sammen med Kreditaafdelingen på Færøerne laver konklusionen vedr. nedskrivninger osv. på kunderne.*
- *at de begrænsninger, som oprindeligt var årsagen at engagementerne blev placeret i Erhvervsafdelingen i Eik på Færøerne, os bekendt ikke er problem mere for Eik Bank Danmark, vil vi bede jer om at overtage disse engagementer.*
- *at danske kunder, og specielt dem som er kommet fra Eik bank Danmark fremover hører til Eik Bank Danmark."*

E-mailen blev samme dag besvaret af Jesper Clausen således (x9:3470-3471):

"Hej Birgir

Det viser sig desværre ikke muligt, da en af betingelserne for vor opnåelse af hybrid kapital gennem Bankpakke II var (og er), at vi ikke afløfter engagementer fra vort moderselskab, Eik Banki P/F.

Så selv om vi gerne ville overtage engagementerne, så er det altså ikke muligt"

7. Finanstilsynet

Med lov nr. 579 af 1. juni 2010 om ændring af lov om finansiel virksomhed blev lovens § 344, stk. 5, 1. pkt. ophævet og erstattet af:

"Finanstilsynet skal tilrettelægge den sædvanlige tilsynsvirksomhed med henblik på at fremme den finansielle stabilitet og tilliden til de finansielle virksomheder og markeder.

Finanstilsynet skal i sin tilsynsvirksomhed lægge vægt på holdbarheden af den enkelte finansielle virksomheds forretningsmodel. Tilrettelæggelsen af tilsynsvirksomheden skal ske ud fra et væsentlighedshensyn, hvor den tilsynsmæssige indsats står i forhold til de potentielle risici eller skadevirkninger."

Indtil ændringen havde bestemmelsen ordlyden:

”Stk. 5. Finanstilsynet skal tilrettelægge den sædvanlige tilsynsvirksomhed således, at den tilsynsmæssige indsats står i forhold til risikoen for eller skadevirkningerne af overtrædelser af den finansielle lovgivning. Finanstilsynet gennemgår hvert år solvensbehovet hos de pengeinstitutter, der har en arbejdende kapital på mere end 250 mio. kr. Finanstilsynets direktion har ansvaret for tilsynsvirksomhedens tilrettelægelse.”

Finanstilsynets legalitetsvirksomhed fremgår af bestemmelsens stk. 1:

”Generelle regler om tilsyn

§ 344. Finanstilsynet påser overholdelsen af denne lov og af de regler, der er udstedt i medfør af loven...”

Om fremgangsmåden ved Finanstilsynets arbejde i relation til finansielle virksomheder fremgår af lovens § 346, stk. 1-3:

”§ 346. Finanstilsynet skal undersøge de finansielle virksomheders og finansielle holdingvirksomheders forhold, herunder ved gennemgang af løbende indberetninger og ved inspektioner i den enkelte virksomhed. Finanstilsynet kan endvidere foretage inspektionsbesøg i sparevirksomheder.

Stk. 2. Efter inspektion i en finansiell virksomhed eller en finansiell holdingvirksomhed skal der afholdes et møde med deltagelse af virksomhedens bestyrelse, direktion, den ansvarshavende aktuar, ekstern revisor og den interne revisionschef, medmindre inspektionen alene vedrører afgrænsede aktivitetsområder i virksomheden. På mødet skal Finanstilsynet meddele sine konklusioner vedrørende inspektionen.

Stk. 3. Væsentlige konklusioner skal efter et inspektionsbesøg fremsendes i form af en skriftlig rapport til virksomhedens bestyrelse, direktion, den ansvarshavende aktuar, ekstern revisor og den interne revisionschef.”

Finanstilsynets reaktionsmuligheder i forbindelse med inspektion er påbud, påtaler og risikoplysninger.

Økonomi- og erhvervsministeriet har ved besvarelse af spørgsmål fra folketingets Finansudvalg den 24. marts 2010 (x16:1489) uddybet, hvornår de forskellige reaktionsmuligheder forudsættes anvendt:

”Finanstilsynet anvender følgende tilsynsreaktioner overfor pengeinstitutterne:

Påbud anvendes i de situationer, hvor Finanstilsynet påbyder en bestemt adfærd eller handling fremover. Det kan både være, fordi en virksomhed handler på en lovstridig måde, eller fordi virksomheden undlader at handle hvor handling er påkrævet.

Påtale anvendes som en advarsel i forbindelse med en konstateret lovovertrædelse, der ikke længere består. Situationen foreligger både, hvor lovovertrædelsen vedrører en situation af midlertidig karakter, der nu er afsluttet, samt hvor virksomheden af egen drift har bragt forholdet i orden. Består lovovertrædelsen stadig, kan en påtale ikke anvendes som reaktion.

Risikoplysninger anvendes, når Finanstilsynet vurderer, at der er behov for at henlede en virksomheds opmærksomhed på, at virksomheden afviger fra andre sammenlignelige virksomheder eller har en særlig forøget risiko på et område, uden at der foreligger en egentlig lovovertrædelse. Det kan fx være en høj udlånsvækst i forhold til resten af sektoren. Hvis Finanstilsynet vurderer, at risikoen er særligt høj, kan Finanstilsynet anmode instituttet om en redegørelse.”

Finanstilsynet offentliggjorde i november 2009 sin strategi for 2011 i publikationen ”Strategi 2011 – Tilsyn med kant” (x11:1462 – 1485).

Under overskriften ”Finanstilsynets nye mission” på side 1469 fremgår:

”Finansiel stabilitet

Finanstilsynets bidrag til finansiel stabilitet giver sig konkret udslag ved, at vi:

- *Modvirker at finansielle virksomheder kommer i problemer*
- *Vurderer holdbarheden af de finansielle virksomheders forretningsmodeller*
- *Inddrager det systemiske perspektiv i tilsynsarbejdet*

Tilsynet med de finansielle virksomheder sker i en kombination af inspektioner på stedet, løbende overvågning og stresstests baseret på virksomhedernes indberetninger. Tilsynet er risikobaseret. Det betyder, at vi anvender flest ressourcer på de virksomheder, der har størst betydning for den finansielle stabilitet, og på de virksomheder, der har den højeste risikoprofil.

Vores opgave er i videst muligt omfang at modvirke, at virksomheder under tilsyn kommer i problemer. Finanstilsynet vil aldrig kunne garantere, at enkelte finansielle virksomheder ikke går ned, men vi ser det som vores væsentligste opgave at arbejde for, at det ikke sker. Derudover kan vi, efter mandat fra Økonomi- og Erhvervsministeriet, bidrage til, at finansielle virksomheder, som viser sig ikke at være levedygtige, bliver afviklet under ordnede forhold. Her arbejder vi sammen med statens selskab Finansiell Stabilitet.

Det skal være en central del af vores tilsyn, at vi forholder os kritisk til virksomhedernes forretningsmodeller. Det er vores ansvar at overvåge, at virksomhedernes processer og kontroller lever op til lovens krav, men opgaven går videre end det.

Tilsynet indeholder også en vurdering af, om virksomhederne kan håndtere de risici, som deres forretningsmodeller indebærer. Vi vil have særligt fokus på de risikofaktorer, der kan bringe den enkelte virksomhed i alvorlige problemer.

Den nuværende krise viser, at mange af de mest betydningsfulde faktorer for udviklingen i den enkelte finansielle virksomhed er systemiske forhold, der påvirker hele sek-

toren. Et godt eksempel er de betydelige fundingproblemer, som danske pengeinstitutter oplevede i efteråret 2008, hvor det var vanskeligt at finansiere sig i udlandet, og hvor bankernes indbyrdes tillid faldt voldsomt.

Derfor skal vi altid inddrage det systemiske perspektiv i tilsynsarbejdet, for eksempel ved at forholde os til, hvilken effekt eventuelle nye finansielle bobler slår igennem med i den enkelte virksomhed.”

I Finanstilsynets årsrapport for 2007 (x6:1349) er det anført om Finanstilsynets tilsynsopgaver:

”1. Tilsynsvirksomhed

Finanstilsynet fører tilsyn med, at den finansielle lovgivning overholdes af de finansielle virksomheder samt af udstedere og investorer på værdipapirmarkederne. Tilsynsvirksomheden omfatter gennemgang af indberetninger og regnskaber samt inspektioner på stedet. I tilknytning hertil fører Finanstilsynet tilsyn med, at den finansielle sektor efterlever "god skik reglerne". Desuden dækker tilsynsvirksomhed over internationalt tilsynsarbejde, faglige udviklingsopgaver, sekretariatsbetjening af Det Finansielle Virksomhedsråd og Fondsrådet samt udvikling af nye tilsynsopgaver og -metoder.”

I samme bilag på side 1355 er det anført om risikobaseret tilsyn:

”Folketinget præciserede ved en lovændring i 2007, at Finanstilsynet skal føre et risikobaseret tilsyn med fokus på de områder, hvor risikoen og/eller konsekvenserne af overtrædelser af den finansielle regulering er størst. Finanstilsynet har blandt andet på denne baggrund iværksat det ovennævnte arbejde med statusskemaer.

Endvidere har Finanstilsynet besluttet, at undersøgelsesplanlægningen for 2008 skal være mere risikobaseret, end den var i forvejen. Det indebærer, at hyppigheden af undersøgelser og intensiteten af undersøgelsen øges for virksomheder og områder, hvor der vurderes at være en øget risiko for lovovertrædelser, eller hvor konsekvenserne af sådanne overtrædelser er højere.”

7.1 Finanstilsynets undersøgelser af Eik Bank FO i 2006

Finanstilsynet meddelte den 22. marts 2006 (x3:3380) bestyrelsen og direktionen, at der ville blive foretaget en ordinær undersøgelse af Eik Bank FO som led i det løbende tilsyn i perioden 12 – 23. juni 2006.

Eik Bank FO fremsendte den 11. maj 2006 (x3:4221 – 4226) forskelligt materiale, som Finanstilsynet havde anmodet om, herunder kopi af bestyrelsens forretningsorden, direktioninstruksen og organisationsplanen. Brevet, men ikke materialet, som er nævnt i brevet, er blevet udleveret af Finanstilsynet i forlængelse af rettens editionskendelse af 22. marts 2017.

Fremsendelsen blev fulgt op den 15. maj 2006 (x3:4230) med bankens interne revisions erklæring efter gennemgang af udvalgte engagementer, hvorefter det af kreditafdelingen udarbejdede materiale på 31. marts 2006 omfattede 52 koncern-engagementer med en samlet størrelse på over 2,5 mia. kr., og at gennemgangen ikke gav anledning til bemærkninger.

Af referat af Finanstilsynets afsluttende møde (afrapporteringsmøde) den 23. juni 2006 med direktion og bestyrelse (x17:1291 – 1297) fremgår, at Finanstilsynet redegjorde for, at undersøgelsen særligt havde haft fokus på kreditområdet. Det blev fremhævet blandt andet, at Finanstilsynet savnede tilsyn med de bevillingshjemler, som Finansieringsafdelingen havde, ligesom vigtigheden af, at alle afdelingens medarbejdere forstod investeringers mulige konsekvenser for bankens solvensopgørelse. Det fremgår, at banken den 30. maj 2006 havde opgjort solvensen til 10,62%, mens Finanstilsynet under undersøgelsen beregnede den til 8,15% med henvisning til store investeringers påvirkning af solvensen og konsekvenserne for beregningsmetoden af bankens status som en koncernforbunden virksomhed.

Bestyrelsen drøftede i forlængelse af afrapporteringsmødet de meddelte påbud, påtaler og risikooplysninger samt mulighederne for at forbedre bankens solvens. Det blev fremhævet, at banken ikke havde passet godt nok på, når der blev foretaget store investeringer, og at situationen var problematisk. Muligheden for salg af forskellige investeringer blev drøftet.

Finanstilsynet fremsendte den 28. juli 2006 rapport om undersøgelsen til bestyrelsen og direktionen med følgende bemærkninger (X4:863 – 869)

”1. Bestyrelsens forhandlingsprotokol:

Finanstilsynet læste bestyrelsens forhandlingsprotokol tilbage til seneste undersøgelse i september 2003, hvilket gav anledning til følgende bemærkninger:

1.1 Det fremgår af bestyrelsesprotokollen, at bestyrelsen ikke løbende får rapportering om engagementer, som er bevilget af direktionen.

Finanstilsynet fortolker § 71 i Anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed således, at rapportering til bestyrelsen skal ske på alle de områder, hvor der er fastsat grænser for direktionen.

Rapporteringen skal redegøre for udnyttelsen af de fastsatte rammer eller placeringsgrænser (risikomål). For så vidt angår engagementer skal der fastlægges en grænse for, hvilke af de af direktionen bevilgede engagementer, bestyrelsen skal have til orientering/efterretning på bestyrelsesmøderne. Bestyrelsen påbydes derfor at drage omsorg herfor.

[...]

2. Markedsrisikoområdet

[...]

2.2 *Finanstilsynet konstaterede, at der manglede kontrol af overholdelse af instruksbeføjelser.*

I henhold til anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed § 71 skal en finansiel virksomhed have fyldestgørende interne kontrolprocedurer. Finanstilsynet fortolker denne bestemmelse sådan, at der skal være etableret systematiske interne kontroller af bl.a. overholdelse af retningslinjernes grænser for risikotagning m.v. på alle organisatoriske niveauer.

Sparekassen påbydes at sikre, at det fremover kontrolleres, at grænserne for risikotagning overholdes.

[...]

3. *Kapitaldækningsopgørelse*

3.1. *Det blev konstateret, at sparekassen manglede at fradrage kapitalandele og efterstillet kapitalindskud i et andet kredit- eller finansieringsinstitut, der overstiger 10 pct. af sidstnævntes aktiekapital, i sparekassen basiskapital, jf. § 125 stk. 6.*

Det blev samtidig konstateret, at sparekassen manglede at fradrage andre kapitalandele samt efterstillede kapitalindskud i kreditfinansieringsinstitutter end de i stk. 6 nævnte, der tilsammen overstiger 10 pct. af sparekassens basiskapital, jf. § 125 stk. 7.

Finanstilsynet skal påtale overtrædelse af § 124 stk. 1 og § 170 stk. 1 i anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed for så vidt, at solvensprocenterne ikke er opgjort korrekt. De korrekt opgjorte solvensprocenter var højere end lovens minimumskrav.

Sparekassen påbydes at udarbejde forretningsgange for opgørelse og kontrol af sin og koncernens solvens.

4. *Kreditrisikoområdet*

I henhold til § 71 påbydes bestyrelsen som led i en ajourføring af sin kreditpolitik at tilføje en stillingtagen til sparekassens nye forretningsområde, bestående af finansiering af ejendomsprojekter i Danmark bl.a. via aflastningsgarantier, stillet i favør af datterbanken Eik Bank Danmark.

Engagementsgennemgang

Store engagementer

Finanstilsynets gennemgang af engagementer omfattede 52 indberettede engagementer samt 4 nye engagementer større end 10 mio. kr.

[...]

Gennemgangen af engagementer større end 10 mio. kr. gav anledning til nedenstående karakterfordeling:

Bonitetsfordeling - Eng. > 10 mio.kr.				
Karakter	Stk.	%	T.kr.	%
	Antal		Eng. v/u	
3	11	20%	707.839	23%
2a	29	52%	1.765.069	57%
2b	4	7%	61.501	2%
1a	12	21%	545.181	18%
1b	0	0%	-	0%
Total	56	100%	3.079.590	100%

Stikprøveengagementer

Stikprøveestimatet viste et samlet nettotilbageførselsbehov for populationen (250 t.kr.-10 mio.kr.) på 7.143 t.kr. Finanstilsynets estimat er imidlertid behæftet med en statistisk usikkerhed på 6.482 t.kr., hvorfor Finanstilsynet ikke skal påbyde sparekassen at indtægtsføre hensættelser siden 31. december 2005 svarende til det estimerede behov.

[...]

...”

Det følger af de udleverede bilag i forbindelse med editionen fra Finanstilsynet, at tilsynets gennemgang omfattede i hvert fald Sydporten engagementet (Vagn Andersen), der blev tildelt karakteren 2a ved gennemgangen (x2:3465). Det er ikke klart, hvorvidt engagementet med Valbjørn Dalsgarð blev gennemgået. Engagementerne IRE og FDI var ikke aktuelle på tidspunktet for gennemgangen.

Sagsøgeren har udarbejdet hjælpebilag 24a og 22 (HS FO:216 og 104) med opstilling af de af Finanstilsynet tildelte karakterer under de 3 tilsynsbesøg. Vedrørende tilsynsbesøget i 2006 angives i hjælpebilag 24a:

Tilsynsbesøg	Karakterer
Ordinær undersøgelse af <u>Bank FO</u> gennemført i perioden fra den 12. juni til den 23. juni 2006. (Udmøntede sig i Finanstilsynets rapport af 28. juli 2006 bilag 59, E, bind IV, side 863-869).	Sydporten ApS mfl.: 2a RGW A/S mfl.: 2a (Karaktererne fremgår af bilag N4, E, bind II, side 3465) Karaktererne er afgivet efter <u>den gamle karakterskala</u> . Der henvises til hjælpebilag 22 for nærmere oplysninger herom (side 103-104 i hjælpebilagssamlingen).

Hjælpebilag 22 angiver vedrørende Finanstilsynets karakterskala:

Begreb	Definition	Materiale-samlingens bind I (DK)	Materiale-samlingens bind I (FO)										
	<p>"Den nye karakterskala" er modificeret ift. Finanstilsynets tidligere karakterskala, som bl.a. fremgår af bilag 1.51, E, bind VIII, side 2497-2500 (Finanstilsynets rapport vedr. den ordinære undersøgelse af Bank DK foretaget i nov./dec. 2008) og delvist af bilag 1.39, E, bind V, side 896-899 (Finanstilsynets rapport vedr. den ordinære undersøgelse af Bank DK foretaget i feb./mar. 2007).</p> <p>"Den gamle karakterskala" ser ud som følger, jf. Finanstilsynets § 352a-redegørelse vedr. Bank DK DK (bilag IIIXe, E, bind XIV, side 2970-2995):</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Karakter</th> <th>Beskrivelse</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>3</td> <td>Meget gode engagementer</td> </tr> <tr> <td>2a</td> <td>Gode og mindre gode engagementer</td> </tr> <tr> <td>2b</td> <td>Svage engagementer uden nedskrivning</td> </tr> <tr> <td>1a</td> <td>Nedskrivningsengagementer</td> </tr> </tbody> </table> <p>Dvs. 2b efter "den gamle karakterskala" bl.a. indeholdte 2c efter "den nye karakterskala", jf. som det også fremgår af Finanstilsynets § 352a-redegørelse vedr. Bank DK (bilag IIIXe, E, bind XIV, side 2970-2995).</p>	Karakter	Beskrivelse	3	Meget gode engagementer	2a	Gode og mindre gode engagementer	2b	Svage engagementer uden nedskrivning	1a	Nedskrivningsengagementer		
Karakter	Beskrivelse												
3	Meget gode engagementer												
2a	Gode og mindre gode engagementer												
2b	Svage engagementer uden nedskrivning												
1a	Nedskrivningsengagementer												

Banken opfyldte påbuddet meddelt under pkt. 4 ovenfor om at ajourføre sin kreditpolitik i det nye forretningsområde med finansiering af ejendomsprojekter i Danmark ved beslutning den 12. januar 2007 under bestyrelsesmøde (x4:3130 og 3104 – 3105).

7.2 Finanstilsynets undersøgelse af Eik Bank FO i august 2009

Undersøgelsen gennemførtes i forbindelse med at banken havde sendt en ansøgning om statsligt kapitalindskud efter bankpakke II.

Efter anmodning fra Finanstilsynet fremsendte Eik Bank FO den 31. juli 2009 (x10:679 – 681) en række bilag og opgørelser til brug for tilsynets undersøgelse, herunder en opgørelse over bankens 60 største udlånsengagementer og engagementer med de 15 største nedskrivninger (x9:3492 – 3496). Det ses heraf, at engagementet med P/F Valbjørn Dalsgarð var bankens 8. største (ca. 222 mio. kr.), og at det var nedskrevet med ca. 25 mio. kr.

Den samme oplysning om P/F Valbjørn Dalsgarð fremgår af Finanstilsynets udaterede oversigt over karakterer, hvor engagementet er blevet tildelt karakteren 1a-100. Sydporten blev i skemaet tildelt karakteren 2b-50 og EBH Zweitmarkt (FDI) 2b-20 (x15:1845).

Undersøgelsen i august 2009 afsluttedes tilsyneladende ikke med et møde eller en rapport fra Finanstilsynet. Sagsøgeren antager, at Finanstilsynet var enig i, at bankens opgørelse af sit solvensbehov udtrykte bankens risikoprofil på det tidspunkt.

Marner Jacobsen orienterede i en e-mail (x14:4710) den 28. august 2009 bestyrelsen om Finanstilsynets konklusioner. Det fremgår som Finanstilsynets vurdering, at bankens solvensbehov var under 8%. Bankens beregninger viste, at koncernens solvens var på 11,6% og bankens solvens var på 16,9%. Undersøgelsen havde ifølge orienteringen ikke givet anledning til yderligere nedskrivninger, og Finanstilsynet agtede at indstille, at banken kunne deltage i Bankpakke II.

7.3 Finanstilsynets undersøgelse af Eik Bank FO i 2010

Ifølge Finanstilsynets § 352a, redegørelse, (x16:2218) introducerede tilsynet den såkaldte ”Tilsynsdiamant” for Eik Bank FO i juni 2010.

Introduktionen indgår ikke i sagens materiale, men Finanstilsynets introduktion af 25. juni 2010 til Eik Bank DK er indsat i x 13, side 673 – 675. Det fremgår heraf:

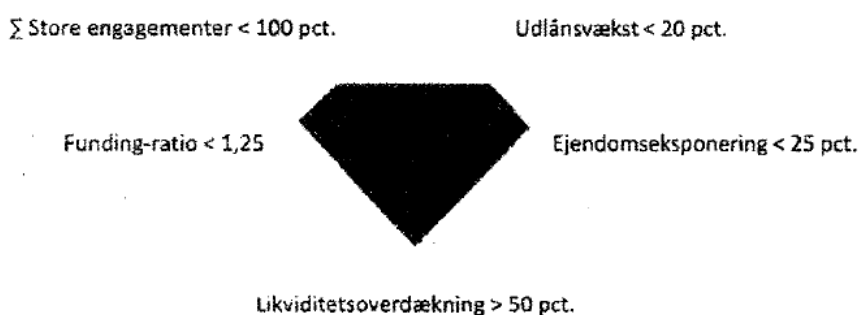
”Finanstilsynets mission er at arbejde for finansiell stabilitet og tillid til de finansielle virksomheder og markeder. Et vigtigt element heri er, at Finanstilsynet skal modvirke, at finansielle virksomheder kommer i problemer.

Erfaringsmæssigt er der en række fællestræk, som karakteriserer pengeinstitutter, der er kommet i problemer under krisen. Kendetegnene er bl.a. høj udlånsvækst på bekostning af kreditkvalitet, for optimistiske vurderinger af kreditrisici (bl.a. i forhold til ejendomseksponeringen) og manglende styring af store engagementer. Dette er et mønster, som også er set under tidligere kriser.

Finanstilsynet har derfor opstillet en række pejlemærker for, hvad der som udgangspunkt må anses som værende pengeinstitutvirksomhed med forhøjet risiko - den såkaldte ”tilsynsdiamant”.

Tilsynsdiamanten fastlægger en række særlige risikoområder med angivne grænseværdier, som instituttet som udgangspunkt bør ligge inden for fra ultimo 2012, jf. figuren nedenfor. Grænseværdierne vil indgå i Finanstilsynets tilrettelæggelse af tilsynsvirksomheden, og vil samtidig indebære, at Finanstilsynet fremover vil påbegynde dialogen med de finansielle virksomheder på et langt tidligere tidspunkt på særlige risikoområder

Tilsynsdiamanten for pengeinstitutter



Grænseværdierne er fastsat således, at de på den ene side skal modvirke overdreven risikopåtagning, og på den anden side skal gøre det muligt for sunde pengeinstitutter at drive profitabel bankvirksomhed og yde den nødvendige kredit til virksomheder og husholdninger.

Nogle af tilsynsdiamantens risikoområder kan være svære for institutterne at ændre på kort sigt. Finanstilsynet lægger derfor vægt på, at der bliver en indfasning af tilsynsdiamanten frem mod ultimo 2012, hvorefter Finanstilsynet iværksætter en systematisk overvågning på tilsynsdiamantens pejlemærker.

I perioden frem mod ultimo 2012 forventer Finanstilsynet, at institutterne arbejder med at forholde sig til tilsynsdiamantens pejlemærker. Derfor vil alle pengeinstitutter fremover kunne forvente dialog ved inspektioner o.l. om, hvordan instituttet ligger i forhold til tilsynsdiamanten.

...”

7.4 Moderselskabsgaranti

Eik Bank FO påtog sig ved aftale dateret den 28. maj 2010 en moderselskabsgaranti overfor Eik Bank DK til opfyldelse af vilkår for, at Eik Bank DK kunne opnå en individuel statsgaranti fra Finansiell Stabilitet på statens vegne. Vilkåret var stillet af Finansiell Stabilitet. Ifølge garantien forpligtede Eik Bank FO at tilføre kapital til Eik Bank DK, således at sidstnævnte til enhver tid opfyldte det højeste af solvenskravet eller det individuelle solvensbehov (x13:171 – 172).

Eik Fonden stillede en tilsvarende garanti overfor Eik Bank FO i forbindelse med bankens ansøgning om individuel statsgaranti, ligeledes efter betingelse fra Finansiell Stabilitet.

Garantierne fik stor betydning for forhandlingerne om mulighederne for at redde Eik Bank FO og Eik Bank DK fra at blive overtaget af Finansiell Stabilitet.

7.5 § 19 udvalget

Den 19. august 2010 afholdtes et møde med deltagelse af repræsentanter for Landsstyret, den danske regering, Danmarks Nationalbank og Finansiell Stabilitet (x14:5212). Mødet er omtalt i rapport om undersøgelse af Eik Fonden, blandt andet vedrørende de individuelle statsgarantier udført af ”§19 udvalget”.

Udvalgets bemærkninger, citater og konklusioner er gentaget i sagsøgte 3's duplik:

"Lagtinget vedtager at nedsætte lagtingsudvalg bestående af tre medlemmer jf. stýris- skipanarlógini [lov om Færøernes styrelsesordning] § 19 at undersøge almen vigtige forhold i forbindelse med Eik Fondens aktiviteter i perioden 2002-2010, og tilsynet med Eik Fonden i perioden 2002 til maj 2014.

Kommissorium omfatter ikke disciplinær- eller strafferetlige forhold for enkeltpersoner.

[...]

Den 19. august 2010 var Jóannes Eidesgaard, som dengang var "landsstýrismaður i fíggjarmálum" [finansminister] og Petur Alberg Lamhauge, som dengang var "aðalstjóri" í Fíggjarmálaráðnum" [departementschef Finansministeriet], til møde med de danske myndigheder angående de færøske pengeinstitutters situation.

Der var ikke tale om særligt møde kun om Eik Banki, men årligt møde efter aftale.

Til mødet den 19. august 2010 var, foruden repræsentanter for landstyret, repræsentanter for den danske regering, Danmarks Nationalbank, Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet.

Intet væsentligt kom frem til dette møde, og da Jóannes Eidesgaard direkte spurgte om situationen vedr. Eik Banki, blev intet sagt om, at Eik Banki muligvis var i fare.

[...]

På grund af, at der var megen omtale af Eik Banki i de danske og færøske medier, anmodede Jóannes Eidesgaard og Petur Alberg Lamhauge om møde med Finansiell Stabilitet og Finanstilsynet dagen efter, dvs. den 20. august 2010.

Her blev der sagt, at de ikke havde nogen bemærkninger vedrørende de færøske pengeinstitutter, at halvårsregnskabet for Eik Banki for første halvår 2010 var i bedring og at Finanstilsynet ville tage på tilsynsbesøg i Eik Banki i september.

Jóannes Eidesgaard har fortalt, at det ikke var normalt at lave mødereferater fra de årlige møder, men eftersom, at der var så meget at læse og høre i medierne om Eik Banki, syntes parterne, at det var bedst at komme med en udtalelse efter mødet.

Landstýrismaðurin í fíggjarmálum og sagsøger udarbejdede derfor efter mødet den 20. august en fælles offentlig meddelelse:

”Det finansielle område er et dansk anliggende og underlagt tilsyn og regulering fra Finanstilsynet i Danmark på lige fod med danske pengeinstitutter.

Fíggjarmálaráðið kan dog konstatere, at Eik har faet 9,1 mia. kr. i garanti fra den danske stat.

Denne garanti er givet på grundlag af en vurdering af banken, som Finansiell Stabilitet A/S har foretaget. Det er en forudsætning for at få garanti fra Finansiell Stabilitet A/S, at pengeinstituttet opfylder lovgivningens krav, herunder kravene til solvens. Finansiell Stabilitet vurderer, hvilke krav, der skal stilles, for at det er forsvarligt at stille den pågældende garanti. De stillede vilkår skal medvirke til at sikre, at pengeinstituttet kan opfylde de garanterede forpligtelser, når garantiperioden udløber. Garantien gives på markedslignende vilkår.

Fíggjarmálaráðið er som altid i løbende kontakt med de danske myndigheder, men involveres ikke i den almindelige tilsynsopgave. Der er aftaler om orientering af Fíggjarmálaráðið i krisesituationer. På denne baggrund føler Fíggjarmálaráðið for tiden ikke noget behov for yderligere informationer om situationen i Eik.”

Jóannes Eidesgaard påpeger, at redegørelsen er særdeles varsomt formuleret, men dette blev gjort for ikke at fremkalde uro.

Jóannes Eidesgaard: ”Men hånden på hjertet - min opfattelse efter mødet var, at den store medieomtale var en storm i et glas vand. Det var min opfattelse”

[...]

§ 19 udvalget har ikke tilstrækkeligt dokumentationsfundament til at lave vurderingen af de økonomiske omstændigheder og myndighedsvurderinger- og afgørelser, som

førte til, at Finanstilsynet i september 2010 pålagde Bank FO så strenge solvenskrav, at banken ikke kunne opfylde disse og måtte ophøre.

§ 19 udvalget beklager, at det ikke har været muligt at få udleveret dette materiale, fordi selv om udvalgets kommissorium ikke direkte er om Eik Banki, så var Eik Banki og dennes situation altafgørende for Eik Fondens overlevelsesmuligheder - ja, et spørgsmål om liv eller død.

Efter dettes undersøgelsesarbejde med spørgsmålet om Eik Banki kan § 19 udvalget,

- konstatere, at lovgivningen - eller den danske fortolkning af lovgivningen - forhindrer, at § 19 udvalget som særligt undersøgelsesudvalg efter den Færøske forfatningslov kan få indsigt i dokumenter hos de danske myndigheder, som har med en færøsk bank at gøre og myndighedernes behandling af bankens situation,*
- konstatere, at en af hovedårsagerne til, at moderbanken på Færøerne gik fallit, var, at denne ydede den danske datterbank ubegrænset sikkerhed,*
- konstatere, at det er usikkert, om moderbanken på Færøerne havde overlevet, selv om denne var sluppet for den stillede sikkerhed over for den danske datterbank,*
- undre sig over, at Finansiell Stabilitet ikke får oplysninger fra Finanstilsynet til brug for sin vurdering af, om Eik Banki skal tildeles statsgaranti, men tager stilling, alene baseret på oplysninger fra selve Eik Banki,*
- undre sig over, at de færøske myndigheder fik oplyst så sent som den 19. august 2010 fra de danske myndigheder, at der ikke var fare på færde vedrørende Eik Banki. Blot få dage senere går banken fallit,*
- konstatere, at daværende landstýrismaðurin í fjággjarmálum vurderer, at møderne i august 2010 fra dansk side var "spil for galleriet",*

- *konstatere, at EBH Bank og EBH Fonden lignede Eik Banki og Eik Fonden usædvanlig meget, og undre sig over, at Finansiell Stabilitet kræver, at Eik Fonden skal stille sikkerhed for Eik Banki, kort efter, at EBH Bank og EBH Fonden er gået fallit,*
- *undre sig over, at Finansiell Stabilitet krævede, at præcis Eik Fonden skulle stille ubegrænset sikkerhed for Eik Banki i marts 2010, i stedet for blot at stille krav om sikkerhed af en bestemt økonomisk størrelse,*
- *undre sig over, at det ikke var muligt at frigøre P/f Eik Banki fra sikkerhedsstillelsen overfor Eik Banki Danmark A/S således, at den færøske del kunne fortsætte."*

Økonomi- og Erhvervsministeren besvarede den 14. oktober 2010 et spørgsmål fra Færøudvalget, (x16:1680 – 1681):

”Spørgsmål:

Ministeren bedes oplyse, hvad forskellen var på situationen i Eik Bank den 19. august 2010, da ministeren informerede det færøske landsstyre om, at der ikke var fare på færde, til at der kom helt andre beskeder fra Finanstilsynet kun en måned senere.

Svar:

Jeg afholdt den 19. august 2010 det årlige møde med den færøske finansminister Johannes Eidesgaard. I mødet deltog ligeledes Finanstilsynets direktør.

På mødet blev den aktuelle situation for færøsk økonomi, herunder for de færøske banker, drøftet. Finanstilsynet, der jo fører et uafhængigt tilsyn, oplyste på mødet, at blandt andet henset til Eik Bank Danmark A/S' betydelige ejendomseksponering havde Finanstilsynet fremrykket en funktionsundersøgelse af Eik Bank Danmark A/S til efteråret 2010.

Finanstilsynet var dog ikke på dette tidspunkt klar over problemernes omfang, blandt andet henset til at Eik bankerne den 10. august havde offentliggjort et regnskab for 1.

halvår 2010, der samlet set var positivt, men dog med et underskud i den danske del af koncernen.

På baggrund af indikationer fra flere kilder afholdt Finanstilsynet den 15. september 2010 møde med Eik Bank-koncernens ledelse. Finanstilsynet fandt på baggrund af mødet, at der kunne være problemer i Eik Bank Danmark A/S. Finanstilsynet indledte derfor en haste-undersøgelse af Eik Bank Danmark A/S, da den generelle statsgaranti ville udløbe den 30. september 2010.

I forbindelse med undersøgelsen, der blev gennemført den 20. - 24. september 2010, blev en række af Eik Bank Danmark A/S' største engagementer gennemgået. Undersøgelsen viste relativt hurtigt, at Eik Bank Danmark A/S' tabskapacitet ikke var tilstrækkelig. Der var også risiko for, at de finansielle vanskeligheder kunne føre til, at moderselskabet Eik Banki P/F kunne få finansielle vanskeligheder.

Finanstilsynet påbegyndte den egentlige engagementsundersøgelse af Eik Banki P/F den 23. september 2010. Det blev da konstateret, at det ikke kun var i Eik Bank Danmark A/S, at der var økonomiske problemer, men at der også var selvstændige økonomiske problemer på Færøerne.

Finanstilsynet vil i henhold til § 352 a i lov om finansiel virksomhed offentliggøre en redegørelse for sin tilsynsvirksomhed.”

7.6 Finanstilsynets undersøgelse

Finanstilsynet meddelte ved brev den 10. september 2010 bestyrelsen og direktionen for Eik Bank FO, at tilsynet planlagde en funktionsundersøgelse fra den 27. til 29. oktober samt den 1. til 5. november 2010 med fokus på bankens kreditrisici, ledelsens arbejde samt opgørelse af solvensbehov (x13:3709). Samme dag redegjorde Finanstilsynet i et brev overfor bankens direktion for, hvilket materiale, tilsynet ønskede udarbejdet og fremsendt inden undersøgelsen, og hvilket materiale tilsynet ønskede skulle være tilgængeligt under undersøgelsen (x13:3705).

En tilsvarende undersøgelse af Eik Bank DK var planlagt gennemført på nogenlunde samme tidspunkt (x13:2045).

Forinden havde Finanstilsynet den 25. august 2010 indkaldt Eik Bank FO's bestyrelsesformand, næstformand og direktion til møde i Finanstilsynet den 15. september 2010 (x13:2054 – 2056). Indkaldelsen skete under henvisning til de senere års udvikling i den finansielle sektor samt udviklingen i Eik Banki koncernen. Inden mødet fremsendte Eik Bank FO blandt andet oplysninger om koncernens 5 største engagementer med svaghedstegn, hvilket også omfattede engagementerne IRE, EBH Fonden (FDI) og P/F Valbjørn Dalsgaard.

Af referat af bestyrelsesmøde den 17. september 2010 i Eik Bank FO (x13:2091 – 2096) fremgår blandt andet, at bestyrelsens formandskab, direktionen, og Bogi Bendtsen havde deltaget i mødet den 15. september 2010 sammen med direktionen fra Eik Bank DK og 6 personer fra Finanstilsynet. Finanstilsynet havde forud for mødet gennemgået det fremsendte materiale og tilkendegivet, at Eik Bank FO kunne regne med at blive pålagt yderligere nedskrivninger svarende til "et pænt trecifret beløb". På bestyrelsesmødet blev drøftet frasalg af Eik Bank DK, kapitaltilførsel og forhandlinger med den færøske regering.

Finanstilsynet besluttede dagen efter mødet den 15. september 2010 at fremrykke den planlagte funktionsundersøgelse af Eik Bank DK til at starte den 20. september 2010. Marnar Jacobsen orienterede om den undersøgelse under bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. september 2010 (x13:2138 – 2143). Det fremgår af orienteringen, at Finanstilsynet på det tidspunkt i undersøgelsen var nået frem til et yderligere nedskrivningsbehov på mellem 226 og 287 mio. kr., at nedskrivningerne var større end hvad Eik Bank DK kunne klare, og at der på grund af moderselskabsgarantien var risiko for, at Eik Bank FO kunne ende med at blive overtaget af Finansiell stabilitet.

Finanstilsynet fremrykkede funktionsundersøgelsen i Eik Bank FO, så den blev gennemført den 23. og 24. september 2010.

Det fremgår af hjælpebilagssamlingen side 124 - 125, at der i undersøgelsen af Eik Bank FO indgik materiale om engagementerne Sydporten og P/F Valbjørn Dalsgarð. Det er uklart, om materiale vedrørende engagementet FDI indgik. Der foreligger ikke oplysninger om, hvilke karakterer Finanstilsynet tildelte engagementerne i forbindelse med undersøgelsen af Eik Bank FO. For så vidt angår undersøgelsen af Eik Bank DK fremgår, at engagementet Sydporten blev tildelt karakteren 1, hvilket svarede til bankens egen vurdering pr. 30. juni 2010. På det tidspunkt anvendte Finanstilsynet karakteren 1 om engagementer med nedskrivning eller behov herfor.

Den 24. september 2010 afholdtes 3 bestyrelsesmøder i Eik Bank FO i lyset af bankens situation på baggrund af Finanstilsynets undersøgelser. På møderne blev forskellige muligheder for at få frigivet bankens moderselskabsgaranti over for Eik Bank DK drøftet, herunder ved inddragelse af Færøernes Landsstyre (x13:2300 – 2305, 2338 – 2341 og 2354 – 2357). Møde med Færøernes Landsstyre blev afholdt den 25. september 2010 efterfulgt af et bestyrelsesmøde (x13:4480 – 4487 og 4476 – 4479).

Også den 25. september 2010 fremsendte Eik Bank FO en indsigelse til Finanstilsynet mod en varslet nedskrivning på FDI engagementet. Samme dag sendte Eik Bank DK ligeledes en indsigelse mod varslede nedskrivninger (x13:4488 – 4493).

Under møde den 26. september 2010 valgte bestyrelsen i Eik Bank FO Odd Arild Bjelvåg som formand i stedet for Frithleif Olsen. Valget blev effektueret straks. Bestyrelsen tog Marnar Jacobsens og Bjarni Olsens anmodninger om fratrædelsesaftaler til følge og antog Bogi Bendtsen som foreløbig direktør med samme beføjelser, som Marnar Jacobsen havde haft. Det fremgår videre af referatet, at Eik Bank DK anmodede om tilførsel af 1.350 mio. kr. henhold til moderselskabsgarantien.

Selskabet TF Holding P/F afgav den 24. september 2010 en hensigtserklæring om tegning af aktier i Eik Bank FO for 400 mio. kr. i forbindelse med en kapitalforhøjelse eller køb af aktier i banken for et tilsvarende beløb under visse betingelser. Hensigtserklæringen blev fremsendt til Finanstilsynet den 26. september 2010 (x13:4032 – 4039).

7.7 Finanstilsynets udkast til afgørelse

Eik Bank FO modtog den 26. september 2010, kl. 22.47 udkast til afgørelse fra Finanstilsynet med frist til den følgende dag kl. 10.00 til at fremsætte bemærkninger til udkastet (x13: 4010 – 4026):

”1. Sammenfatning

Finanstilsynet foretog i perioden 23. - 24. september 2010 en funktionsundersøgelse af engagementer i Eik Banki P/F.

På baggrund af undersøgelsen er det Finanstilsynets opfattelse, at solvensbehovet opgjort af banken ikke er tilstrækkeligt.

Finanstilsynet fastsætter derfor i medfør af § 124, stk. 5, i lov om finansiel virksomhed et solvenskrav på 25, 1 pct., svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 2.285 mio. kr. Dette solvenskrav forudsætter, at der findes en løsning for datterbanken Eik Bank A/S, så Eik Banki P/F's risiko i forbindelse med datterbanken ikke overstiger ca. 911 mio. kr., svarende til kapitalen i datterbanken. Er bankens risiko i forbindelse med datterbanken større, forøges solvenskravet tilsvarende.

Banken har pr. 30. juni 2010 opgjort sit solvensbehov til 10,93 pct. svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 997 mio. kr.

Solvenskravet indebærer dermed en forøgelse af kravet til den tilstrækkelige basiskapital på 1.288 mio. kr. Finanstilsynet vil hurtigst muligt forelægge en sag for Fondsrådet, hvor Finanstilsynet vil indstille, at banken påbydes at foretage nedskrivninger på op til ca. 270 mio. kr. Derudover konstaterede Finanstilsynet ved undersøgelsen behov for et antal mindre nedskrivninger. Når disse nedskrivninger er foretaget, kan kravet til den tilstrækkelige basiskapital reduceres tilsvarende.

Bankens faktiske solvensprocent på 22, 75 pct. pr. 30. juni 2010 er lavere end det førnævnte individuelt fastsatte solvenskrav. Finanstilsynet meddeler derfor i medfør af § 225, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed en frist til den x. xxx 2010, kl. 12.00, til at

opfylde solvenskravet. Finanstilsynet vil tage stilling til en eventuel fristforlængelse, hvis banken anmoder herom.

Banken skal være opmærksom på, at reduktioner i den regnskabsmæssige egenkapital reducerer mulighederne for at medregne efterstillet kapital ved opgørelsen af solvensen.

Finanstilsynet henleder endvidere bankens opmærksomhed på, at banken i henhold til § 27, stk. 1, i lov om værdipapirhandel m.v. er forpligtet til at offentliggøre intern viden, jf. § 34, stk. 2, umiddelbart efter, at de pågældende forhold foreligger, eller den pågældende begivenhed er indtrådt, selvom forholdet eller begivenheden ikke er formaliseret. Betydelige ændringer i allerede offentliggjort intern viden skal ligeledes offentliggøres umiddelbart efter, at disse ændringer er indtrådt, og gennem samme kanal, som blev anvendt ved offentliggørelsen af den oprindelige information.

En udsteder i henhold til samme lovs § 27, stk. 6, kan udsætte offentliggørelsen af intern viden for ikke at skade sine berettigede interesser.

Anvendelsen af denne bestemmelse forudsætter, at udsættelsen af informationen ikke vil vildlede offentligheden, og at det sikres, at denne viden behandles fortroligt. Hvis banken vælger at udsætte offentliggørelse under henvisning til lovens § 27, stk. 6, skal der straks rettes henvendelse til Finanstilsynet. Denne afgørelse er truffet af Finanstilsynet efter forelæggelse for Det Finansielle Virksomhedsråd, og udgangspunktet efter § 354a i lov om finansiel virksomhed er, at afgørelsen offentliggøres. Offentliggørelsen kan udskydes, hvis en offentliggørelse kan medføre uforholdsmæssig stor skade for banken. Finanstilsynets offentliggørelse vil afvente en offentliggørelse fra banken. Banken anmodes om at meddele Finanstilsynet tidspunktet for bankens offentliggørelse af afgørelsen. Den offentliggjorte afgørelse må ikke indeholde fortrolige oplysninger om kundeforhold eller oplysninger omfattet af § 12, stk. 1, i lov om offentlighed i forvaltningen.

Sådanne oplysninger skal derfor udelades i (ekstraheres fra) det offentliggjorte dokument.

Finanstilsynets afgørelser kan, senest 24 timer efter at afgørelsen er modtaget, indbringes for Erhvervsankenævnet, Kampmannsgade 1, Postboks 2000, 1780 København V, tlf. 33 30 76 22, jf. § 372, stk. 2, og § 246, i lov om finansiel virksomhed. Det er forbundet med et gebyr at klage til Erhvervsankenævnet.

Kopi af dette brev sendes endvidere til bankens revisionschef samt bankens eksterne revision.

[...]

2. Baggrunden for opgørelsen af solvenskravet

Finanstilsynet afholdt den 15. september 2010 møde med bankens formandskab, direktion og kreditansvarlige underdirektør. Finanstilsynet havde til brug for mødet indkaldt 10 af bankens engagementer. Finanstilsynet fandt efterfølgende, at det var nødvendigt at foretage en funktionsundersøgelse af bankens engagementer.

Ved undersøgelsen den 23. - 24. september 2010 blev 37 engagementer gennemgået med kreditansvarlige fra banken, herunder bankens 35 største engagementer. Dette svarer til 56 pct. af bankens samlede engagementsvolumen. Gennemgangen var baseret på materiale indkaldt med kort frist. En væsentlig del af materialet var på færøsk.

3. De væsentligste forskelle i bankens og Finanstilsynets vurdering af det individuelle solvensbehov

Banken havde pr. 30. juni 2010 opgjort solvensbehovet til 10,93 pct. (svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 997 mio. kr.), hvor Finanstilsynet finder, at der skal fastsættes et solvenskrav på 25, 1 pct. (svarende til en tilstrækkelig basiskapital på 2.285 mio. kr.).

Solvenskravet indebærer dermed en forøgelse af kravet til den tilstrækkelige basiskapital på 1.288 mio. kr. Finanstilsynet vil hurtigst muligt forelægge en sag for Fondsrådet, hvor Finanstilsynet vil indstille, at banken påbydes at foretage nedskrivninger på op til ca. 270 mio. kr. Derudover konstaterede Finanstilsynet ved undersøgelsen behov for et antal mindre nedskrivninger. Når disse nedskrivninger er foretaget, kan kravet til den tilstrækkelige basiskapital reduceres tilsvarende.

Der er endvidere behov for værdiregulering af bankens aktier i Eik Bank A/S.

Af forskellen på 1.288 mio. kr. mellem bankens og Finanstilsynets opgørelse kan 1.252 mio. kr. forklares af følgende forhold:

1. Banken havde opgjort en koncernrisiko på 273 mio. kr., hvor Finanstilsynet vurderer, at der mindst skal afsættes 911 mio. kr., svarende til bankens basiskapital i datterbanken Eik Bank A/S. Dette forudsætter, at der findes en løsning for datterbanken, så Eik Banki P/F's risiko i forbindelse med datterbanken ikke overstiger de 911 mio. kr.

Er bankens risiko i forbindelse med datterbanken større, forøges solvenskravet tilsvarende.

2. Finanstilsynet vurderer, at der skal afsættes 290 mio. kr. angående bankens engagement med Eik Fonden (Eik Grunnurin). Finanstilsynet har opgjort, at ses der bort fra fondens aktier og efterstillede kapital i Eik Banki P/F, har fonden aktiver for ca. 190 mio. kr. Fonden har endvidere gæld til andre kreditorer end Eik Banki for ca. 45 mio. kr. De afsatte 290 mio. kr. er da beregnet som bankens engagement fratrukket nettoaktiverne på ca. 145 mio. kr. Banken har vurderet, at engagementet ikke indebar særlig risiko.

3. Finanstilsynet vurderer, at hele engagementet på 250 mio. kr. med FDI Invest GmbH skal afsættes. Selskabet ejer og driver 8 indkøbs- og shoppingcentre placeret geografisk spredt i Tyskland. Oprindeligt var selskabet ejet af Eik Fonden og EBH

Fonden, mens Eik Banki, EBH Bank og EBH Fonden finansierede selskabet sammen med 1. prioritetshaveren Wells Fargo. Eik Banki overtog efterfølgende EBH Fondens og EBH Banks ejerandel og udlån til underkurs. Banken forventer, at udlejningen kan forbedres og omkostningerne reduceres væsentligt. Finanstilsynet vurderer, at med den betydelige usikkerhed om niveauet for de fremtidige lejeindtægter kan den anvendte afkastprocent ikke være under 7,5 pct., særligt da der i opgørelsen anvendes nettolejeindtægter, som er højere end de nuværende, dog uden at de fuldt ud svarer til bankens forventninger til de fremtidige nettolejeindtægter.

Finanstilsynet har bl.a. sammenholdt med afkastprocenter fra det internationale ejendomsresearchfirma Cushman & Wakefield. Dette indebærer, at Finanstilsynets opgjorte værdi af de tyske centre nogenlunde svarer til gælden til Wells Fargo, således at hele engagementet skal nedskrives eller solvensreserveres. Banken har vurderet, at engagementet ikke indebar særlig risiko.

4. Finanstilsynet vurderer, at der skal afsættes knap 97 mio. kr. vedrørende engagementet med selskabet Hauser Plads 28-32 ApS (Sydporten). Banken havde selv nedskrevet 23 mio. kr. og ikke afsat noget til solvensbehovet. Der er tale om et dansk ejendomsengagement, hvor engagementet har været for stort for datterbanken, og hvor en del af finansieringen derfor ligger i Eik Banki PIF. Engagementet er af Finanstilsynet vurderet efter de samme principper som ejendomsengagementerne i datterbanken.

Bortset fra disse 4 punkter var Finanstilsynet i det store og hele enig i den kapital, banken havde afsat. Finanstilsynets indtryk var, at de gennemgåede færøske kunder i de fleste tilfælde havde gode eller acceptable indtægts- og kapitalforhold. For de svage færøske kunder havde banken i de fleste tilfælde foretaget de nødvendige nedskrivninger og solvensreservationer.

Banken har pr. 30. juni 2010 afsat 80 mio. kr. til erhvervmæssig koncentration og ikke afsat noget til geografisk koncentration eller koncentration af sikkerheder. Finanstilsynet skønner, at boniteten i bankens engagementer i høj grad er afhængig af

udviklingen i fiskepriser og fiskemængder, og en række engagementer, som er udmærkede i dag, vil blive væsentligt berørt af de samme negative faktorer. Dette kunne tale for et større tillæg for koncentrationsrisici.

Finanstilsynet skønner dog, at set i lyset af nedskrivninger og solvensbehov på konkrete engagementer kan Finanstilsynet ikke på det foreliggende grundlag kræve et forøget beløb afsat til koncentrationsrisici. Finanstilsynet finder dog, at det er væsentligt, at banken lader koncentrationsrisiciene indgå i sine overvejelser om, hvor stor en solvensmæssig overdækning i forhold til solvensbehovet den ønsker.

4. Den konkrete vurdering af solvensbehovet efter forskellige metoder

Mio. kr	Bankens vurdering	Finanstilsynets sandsynlighedsmetode	Finanstilsynets kreditreservationsmetode
Kapitalbehov efter stress-test	462	1153	
Minimumkapitalbehov			730
Vækst	0	0	0
Store engagementer	15	15	757
Kunder med finansielle problemer	528	0	
Korrektion for korrektivkonto	-487	0	
Geografisk koncentration	0	0	
Erhvervs-mæssig koncentration	80	80	
Tillæg for uudnyttede kreditter	0	0	
Kapital til dækning af markedsrisici	0	0	0
Kapital til dækning af ejendomsrisici	9	9	0
Operationelle risici	65	65	0
Kontrolrisiko	0	0	0
Omdømmerisici	0	0	0
Koncernrisici	274	911	911
Kapitalfremskaffelse	0	0	0
se			
Likviditetsrisici	29	29	0
Afviklingsrisici	22	22	0
Andre forhold	0	0	0
I alt	997	2285	2398

Banken anfører i sin beskrivelse af solvensbehovsopgørelsen, at banken anvender en metode, der tager udgangspunkt i Lokale Pengeinstitutters modelskabelon for opgørelse af solvensbehovet. Derudover oplyses det i beskrivelsen, at banken følger retningslinjerne fra Finanstilsynet udstedt i "vejledning om tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for pengeinstitutter" af 18. januar 2010.

Finanstilsynet har ved vurderingen af bankens solvensbehov anvendt Finanstilsynets vejledning, hvori sandsynlighedsmetoden og kreditreservationsmetoden er nærmere beskrevet.

Fremgangsmåden ved anvendelsen af metoderne er således i overensstemmelse med Finanstilsynets praksis på området.

Sandsynlighedsmetoden giver et solvensbehov på 2.285 mio. kr. (25, 1 pct.), mens kreditreservationsmetoden giver 2.398 mio. kr. (26,3 pct.). I overensstemmelse med Finanstilsynets sædvanlige praksis vurderer Finanstilsynet, at solvensbehovet mindst skal udgøre det laveste af de to beløb, dvs. 2.285 mio. kr.

5. Frist

Banken oplyser, at der arbejdes på en løsning, der På baggrund af de foreliggende oplysninger og tilkendegivelser meddeler Finanstilsynet derfor i medfør af lov om finansiel virksomhed § 225, stk. 1, frist til den xx. xxx 2010, kl. 12.00. Finanstilsynet vil tage stilling til en eventuel fristforlængelse, såfremt banken anmoder herom."

7.8 Eik Bank FO's indsigelser m.v.

Bankens advokat fremsendte den 26. september 2010 kl. 23.58 e-mail vedhæftet bankens udkast til procesplan og værdiansættelse for salg af privatkundedelen af Eik Bank FO og eller emission for så vidt angår Eik Bank FO (x13:4030).

Bogi Bendtsen orienterede den 27. september 2010 kl. 21.30 bestyrelsen i Eik Bank FO om Finanstilsynets konklusion, hvorefter banken ikke længere var solvent. Bestyrelsen godkendte en børsmeddelelse om bankens situation (x13:4602 – 4605).

Samme dag sendte Bogi Bendtsen på vegne af Eik Bank FO bemærkninger til Finanstilsynets udkast til afgørelse. Det fremgår heraf (x13:4008 – 4009):

”Bestyrelsen og direktionen for Eik Banki P/F har modtaget og gennemgået Finanstilsynets udkast til afgørelse om solvenskrav modtaget den 26. september 2010 kl. 22.47 og har konstateret, at bestyrelsen og direktionen er uenig med Finanstilsynets vurdering på centrale punkter.

Generelle bemærkninger

Det bemærkes indledningsvist, at den tilstrækkelige basiskapital, som er opgjort til 2.285 mio. kr., indeholder solvensbelastning med datterbankens fulde egenkapital opgjort pr. 30. juni 2010, uanset at denne vil være uden værdi efter Finanstilsynets afgørelse overfor Eik Bank Danmark A/S.

Efter hensyntagen til Finanstilsynets udmeldinger fra undersøgelsen kan solvensbehovet i bankens sædvanlige model, der nøje følger LOPI's model, opgøres til 13,4%. Dette kan sammenholdes med tilsynets krav på 17,5% reguleret for afskrivning af datterbankens bogførte egenkapital. Banken finder således tilsynets krav for højt i forhold til bankens egenopgørelse.

Under beskrivelsen af engagementerne anvendes ordet "afsættes". Det bør præciseres, hvorvidt der er tale om nedskrivninger eller reservationer i solvensbehovet.

Engagementer

I forbindelse med tilsynets undersøgelse har banken skriftligt kommenteret 2 engagementer i brev af 25. september 2010 for henholdsvis Eik Bank Danmark A/S og Eik Banki P/F, hvortil der henvises.

Finanstilsynet har i udkastet vurderet, at der skal afsættes 290 mio. kr. vedrørende bankens engagement med Eik Fonden. Banken har gjort Finanstilsynet opmærksom

på, at banken er uenig i, at der skal reserveres solvensbelastning vedrørende engagementet, idet det forventes at banken bliver tilført kapital på mellem 800 mio. kr. og 1.200 mio. kr., og dermed repræsenterer aktierne og det ansvarlige lån værdier for fonden og fonden vil være i stand til at honorere sine forpligtelser overfor banken.

Øvrige konkrete bemærkninger

I afsnit 3 omtales en tilstrækkelig basiskapital på 2.285 mio. kr. samtidig med et behov for værdiregulering af bankens aktier i Eik Bank Danmark A/S. Banken mener, at belastningen for risici i datterbanken dermed indgår dobbelt.

I afsnit 4 gengives bankens vurdering af solvensbehovet i skematisk form. Banken har anvendt såvel LOPIs sandsynlighedsmodel som den af Finanstilsynet beskrevne kreditreservationsmodel.

Sidstnævnte model bør også indgå i tabellen. Under koncernrisici belastes med 911 mio. kr. vedr. datterbanken. Beløbet er modregnet i basiskapitalen i bankens egne modeller. Disse beregninger er fremsendt til Finanstilsynet tidligere i dag, og indgår som en del af dette høringssvar.

Udkastet indeholder ikke forslag til den frist, som Finanstilsynet agter at fastsætte for opfyldelse af Finanstilsynets solvenskrav til banken. Banken har i sidste uge orienteret Finanstilsynet om de initiativer, der er igangsat. I forhold til TF Holding P/F er det efterfølgende oplyst og dokumenteret, at der foreligger en hensigtserklæring om tilførsel af kapital med 400 mio. kr. Endvidere har banken redegjort for de førte drøftelser med det Færøske landstyre og det nuværende stadie heraf. Banken eller bankens rådgivere vil senere til formiddag opdatere Finanstilsynets om disse drøftelser.

Bankens eksterne finansielle rådgiver har bistået med forberedelse af en tidsmæssigt komprimeret proces for realisering af et betydeligt aktiv i bankens datterselskabsbank bestående af privatkundedelen, hvilket er dokumenteret til Finanstilsynet. Den forelagte tidsplan indeholder den nødvendige tidsplan for effektivering af en fortegningsretsemission med fuldt prospekt.

Det har ikke været muligt at tilvejebringe en tilfredsstillende plan for disponering af hele Eik Bank Danmark A/S, hvorfor det kan vise sig vanskeligt at honorere et eventuelt solvenskrav på det niveau, som er forelagt af Finanstilsynet overfor Eik Bank Danmark A/S. Eik Banki P/F anser de foreliggende planer og tilsagn for en rekapitalisering af Eik Banki P/F som værende realistisk, hvis Eik Banki P/F ikke samtidig skal tilvejebringe et kapitalbehov for Eik Bank Danmark A/S.

Eik Banki P/F anmoder derfor om, at der ved fastsættelsen af frist for Eik Banki P/F tages hensyn til, at processen for rekapitalisering er under eksekvering, og at der er en væsentlig milepæl omkring den 1. november 2010 for afholdelse af generalforsamling umiddelbart forud for offentliggørelse af prospekt, og at en frist ikke fastsættes til en tidligere dato.”

Finanstilsynet traf efter modtagelse og inddragelse af bankens bemærkninger endelig afgørelse den 27. september 2010 om solvensfastsættelse for Eik Bank FO (x13:4651 – 4657). Den endelige afgørelse adskilte sig fra udkast til afgørelse derved, at Finanstilsynet erklærede sig enig med banken i, at det vil være mest relevant både ved opgørelse af bankens kernekapital og solvensbehov at se bort fra 911 mio. kr., som svarer til bankens kapitalindskud i Eik Bank DK, hvis banken frigøres fra yderligere tab end den bogførte kapital i datterbanken. Derudover henvises der i afgørelsen til det materiale, som er modtaget fra Eik Bank FO. Der fastsættes en frist til den 30. september 2010 kl. 18.00 til at opfylde solvenskravet. I øvrigt blev der ikke ændret på afgørelsen.

Eik Bank DK modtog samme dag en afgørelse om forhøjelse af solvenskravet og med samme frist til opfyldelse heraf.

7.9 Perioden mellem den 27. og den 30. september 2010

Under bestyrelsesmøde i Eik Bank DK den 28. september 2010 blev spørgsmålet om at kalde moderselskabsgarantien overfor Eik Bank FO drøftet. Efter telefonisk henvendelse

fra Eik Bank FO's advokat under mødet blev det ligeledes drøftet, hvorvidt der var mulighed for ikke at kalde garantien for ikke at ødelægges Eik Bank FO's bestræbelser på rekonstruktion (x13:4757 – 4758).

Senere samme dag afholdt bestyrelsen i Eik Bank DK endnu et møde, hvor det blev besluttet at anmode Finansiell Stabilitet om at bekræfte, at et træk på moderselskabets garanti ville være et simpelt krav omfattet af statsgarantien. Det blev videre besluttet at advisere Eik Bank FO om, at banken ville blive nødt til at anmode om indfrielse i henhold til moderselskabsgarantien den 30. september 2010 om formiddagen.

I Eik Bank FO afholdtes bestyrelsesmøder den 28. september 2010 kl. 10.00, kl. 15.00 og kl. 16.00 (x13:4682, 4703 og 4743 – 4744).

Bankens advokat orienterede om situationen. Bestyrelsen var enig om at ansøge Landsstyret om sikring af kapital til Eik koncernen. Der var videre enighed i bestyrelsen om ansøge Finanstilsynet om at forlænge fristen til at opfylde solvenskravet og undersøge mulighederne for at få kapitalindsud fra andre end Landsstyret og TF Holding.

Den 29. september 2010 blev der afholdt bestyrelsesmøder i Eik Bank FO kl. 10.00 og kl. 22.00 (x13:4841 og 4891 – 4895).

Det fremgår blandt andet, at bestyrelsesformanden havde ansøgt Landsstyret om en tegningsgaranti på 2 mia. kr. til koncernen og 600 mio. kr. til Eik Bank FO. Det fremgår videre, at det efter et møde mellem Finansiell Stabilitet, Nationalbanken og embedsfolk (stormøde) var klart, at moderselskabsgarantien blev anset som værende gældende og at Økonomi- og Erhvervsministeriet ikke ville frafalde et krav mod bestyrelsen i Eik Bank DK i en situation, hvor bestyrelsen ikke gør moderselskabsgarantien gældende. Det konkluderedes, at Landsstyret sandsynligvis var den eneste mulighed for at opfylde solvenskravene, og at det var nødvendigt at få forlænget fristen for opfyldelse af solvenskravet. Bestyrelsen besluttede ikke at overføre penge til Eik Bank DK og ansøge Finanstilsynet om forlængelse af fristen for at opfylde solvenskravet.

Den 30. september 2010, kl. 01.24 meddelte Eik Bank DK's advokat, Henrik Dahl, Finanstilsynet, at det på grundlag af oplysningerne på det omtalte stormøde forventes, at bankens bestyrelse vil beslutte at trække et beløb på omkring 1,2 mia. kr. på moderselskabsgarantien fra Eik Bank FO. Advokaten oplyste videre, at Henrik Bjerre Nielsen på mødet havde bekræftet, at såfremt moderselskabsgarantien ikke blev honoreret ville kravet være omfattet af den generelle statsgaranti under forudsætning af, at kravet blev rejst rettidigt. Advokaten orienterede videre om, at Eik Bank DK forventeligt ville sende en ansøge Finanstilsynet om en fristforlængelse (x13:2961 – 2962).

Under bestyrelsesmøde samme dag kl. 09.00 i Eik Bank DK blev det besluttet at trække på moderselskabsgarantien og ansøge Finanstilsynet om forlængelse af fristen til den 7. oktober 2010 med henblik på at redde banken (x13:5183 – 5184). Ved afgørelse fremsendt med e-mail den 30. september 2010 kl. 17.36 (x13:2967 – 2968), forlængede Det Finansielle Virksomhedsråd fristen til samme dags aften kl. 23.00.

Den 30. september 2010, efter det oplyste kl. 11.36, fremsendtes formelt anmodning til Eik Bank FO om at overføre 1.224 mio. kr. i basiskapital til Eik Bank DK (x13:5213). Eik Bank FO meddelte, at der ikke var mulighed for at imødekomme kravet (x13:5218).

Efter anmeldelse af kravet den 30. september 2010 anerkendte Finansiell Stabilitet samme dag ved e-mail kl. 17.30 (x16:1661), at betale kravet til Eik Bank DK inden den 1. oktober 2010, kl. 15.00. Finansiell Stabilitet meddelte samtidig, at selskabet ikke kunne medvirke til, at beløbet blev indskudt som kapital i banken.

I e-mail tråd den 30. september 2010 mellem kl. 19.49 og kl. 21.31 korresponderede Eik Bank DK's advokat, Karsten Kristoffersen og Finansiell Stabilitets advokat, Kim Rasmussen om, hvorvidt beløbet kunne anvendes til aktiekapital til gennemførelse af en kapitalforhøjelse i Eik Bank DK, som var en forudsætning for, at banken kunne opfylde solvenskravet.

Den 1. oktober 2010 meddelte advokat Karsten Kristoffersen til advokat Kim Rasmussen på vegne af Finansiell Stabilitet i forlængelse af korrespondancen dagen forinden, at hen- set til Finansiell Stabilitets opfattelse hvorefter der ikke var hjemmel til at anvende beløbet til en kapitalforhøjelse ville det savne mening at modtage beløbet. Advokaten gav derefter afkald på at modtage beløbet (x13:5269).

På bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 30. september 2010 kl. 10.00, tilsluttede bestyrel- sen sig ”betinget overdragelsesaftale” mellem Eik Bank FO og Finansiell Stabilitet. Be- styrelsen besluttede endvidere at ansøge Finanstilsynet om at forlænge fristen for at op- fylde solvenskravet til den 9. november 2010 (x13:5090 – 5096). Ansøgningen blev af- sendt under mødet og var motiveret af interessetilkendegivelser fra mulige investorer, hensigtserklæringen om garanti fra TF Holding og forhandlinger med Landsstyret. Efter- følgende under mødet modtog bestyrelsen besked om, at Landsstyret ikke så sig i stand til at tage initiativ til garantien, idet Økonomi- og Erhvervsministeriet havde givet besked om, at det ikke ville være muligt at adskille de to banker uden at moderselskabsgarantien blev effektiv. Bestyrelsen besluttede at anmode Eik Fonden om at overføre 950 mio. kr. til Eik Bank FO i henhold til garantitilsagn af 12. marts 2010. Efter meddelelse fra Fi- nanstilsynet om, at fristen blev forlænget indtil kl. 23.00 den 30. september 2010 konclu- derede bestyrelsen, at der reelt var tale om et afslag på ansøgningen om at forlænge fri- sten, og at banken ville blive overtaget af Finansiell Stabilitet.

Efter anmodning fra Eik Bank FO´s advokat, Steen Jensen, forlængede Finanstilsynet den 30. september 2010 fristen til opfyldelse af solvenskravet til den 8. oktober 2010, kl. 12.00 under henvisning til, at banken på det tidspunkt havde indgået en betinget overdragelses- aftale med Finansiell Stabilitet (x13:4094).

Det fremgår af den betingede overdragelsesaftales pkt. 14, blandt andet (x3:5116):

”14. DRIFT EFTER UNDERSKRIFTDAGEN

[...]

Særligt forpligter Banken sig til ikke uden forudgående samtykke fra FS eller den af FS udpegede repræsentant at træffe væsentlige beslutninger af nogen art, herunder, men ikke begrænset til, beslutninger angivet i vedhæftede Bilag 14. Banken skal tilsvarende sikre, at sådanne beslutninger ikke træffes i Datterbanken uden forudgående samtykke fra FS eller den af FS udpegede repræsentant.”

Det fremgår af ”bilag 14”, (x13:5130), at der er tale om en ikke-udtømmende eksemplifikation af væsentlige beslutninger, herunder beslutninger, der er væsentlige for bankens og datterbankens økonomi og funding af bankens og datterbankens virksomhed, herunder lånoptagelse.

En tilsvarende overdragelsesaftale blev indgået mellem Eik Bank DK og Finansiell Stabilitet og underskrevet den 30. september 2010, kl. 22.50 (x10:1871 – 1881 og x13:5181) for så vidt angår ”bilag 14”.

Bestyrelsen i Eik Bank FO blev på bestyrelsesmøde den 1. oktober 2010, kl. 14.00 , (x13:5263 – 5264) orienteret om, at Finanstilsynet havde forlænget fristen til den 8. oktober 2010, kl. 12.00. Bestyrelsen var efter orienteringen enig om at arbejde videre med at finde en løsning for bankens fremtid, og herunder indkalde til en ekstraordinær generalforsamling den 7. oktober 2010, kl. 18.00.

Bestyrelsen i Bank FO afholdt på ny møde den 4. oktober 2010, kl. 10.00 (x14:107). Det fremgik af talmateriale fremskaffet af bestyrelsesformanden, at:

”Efter krav om nedskrivninger og frigørelse af Finansiell Stabilitets garantikrav imod Eik Bank er der tilbage at finde 200 mio. kr. ved en kapitalforhøjelse, medens 1.025 mio. kr. er tilbage at finde, efter at Finansiell Stabilitet har overtaget banken. I begge tilfælde er der regnet med et tilsagn fra TF Holding på 400 mio. kr. og tilsagn fra Kaupthing Bank om apportindskud på 600 mio. kr.

Formanden vurderede, at det burde være en fordel, også for staten, at slette garantien, inden banken bliver overtaget af Finansiell Stabilitet - for dermed at give os mulighed for at rekapitalisere Eik Banka.”

På generalforsamlingen den 7. oktober 2010 blev der ikke præsenteret redningsforslag, der kunne medføre en anden løsning end at overdrage bankens aktiviteter til Finansiell Stabilitet. Den betingede overdragelsesaftale blev godkendt af generalforsamlingen. Efterfølgende blev den også godkendt af Finanstilsynet.

Finanstilsynet afgav den 7. oktober 2010 tilsynsrapport i forlængelse af funktionsundersøgelsen af Eik Bank DK den 20. – 24. september 2010 (x14:196 – 209). I rapporten udtaler Finanstilsynet efter en gennemgang af bankens dokumenter og en engagementsgennemgang, at undersøgelsen viser betydelige mangler i bankens interne styring og kontrolfunktioner. Det fremgår således under overskriften ”Sammenfatning”:

”Gennemgangen af bankens dokumenter og engagementsgennemgangen i forbindelse med undersøgelsen viser efter Finanstilsynets opfattelse betydelige mangler i bankens interne styring og kontrolfunktioner.

Selve engagementsgennemgangen påviste i mange tilfælde for optimistiske vurderinger af engagementerne og manglende konstatering af OIV, selvom engagementerne gentagne gange var indrømmet lempelser – primært tilførsel af driftslikviditet til cashflow og rentetilskrivningen i banken.

Banken tilsidesatte også OIV i de tilfælde, hvor bankens egen definition af OIV ifølge kreditpolitikken eller forretningsgange var til stede og levede dermed ikke op til egne politikker og forretningsgange.

Isoleret set findes både kreditpolitik og forretningsgange på kreditområdet i banken, men der er i mange tilfælde ikke den sammenhæng mellem politikker, forretningsgange og praksis, der er påkrævet for at udøve god administrativ praksis og for at udøve

ensartet kvalitet i sagsbehandlingen til påvisning af overholdelse af forretningsgange.

Finanstilsynet har fundet en række eksempler på, at forretningsgange ikke er overholdt, fx manglende udarbejdelse af handlingsplaner, manglende konstatering af OIV og inkonsistens mellem nedprioriterede ejendomme og faktisk finansierede ejendomme.

Samlet set understøtter det, at de faktiske forhold i banken ikke har afsæt i forretningsgange og politikker. Det er efter Finanstilsynets opfattelse stærkt kritisabelt, at ledelsen bevilger engagementer, der ikke er i overensstemmelse med bankens politikker og forretningsgange.

På engagementsgennemgangen kunne det også konstateres, at rådgiverne i de enkelte sager besad så stor viden om de enkelte engagementer, at banken er afhængig af de pågældende medarbejdere, hvilket gør banken sårbar ved disses fravær, samt at denne viden ikke i tilstrækkelig grad er dokumenteret skriftligt.

Derudover var mange engagementer sikkerhedsmæssigt dårligt belyst.

Sikkerhedsoversigterne stemte således ikke overens med sikkerhederne i låneindstillingerne.

Banken styrer i høj grad bevillinger på baggrund af blankoelementerne i de enkelte engagementer. Direktionens bevillingsrammer i henhold til § 70 instruksen er således opgjort som mulige blankobevillinger uden en samlet bevillingsramme udover begrænsningen i FIL § 145. Tilsvarende er bankens kreditindstillinger til bestyrelsen også i vidt omfang baseret på indstillinger vedr. blankoelementer. En sådan tilgang til kreditbevilling bliver særlig risikofyldt, når opgørelsen af sikkerheder er dårligt belyst og ydermere i perioder, hvor værdien af sikkerhederne ændrer sig væsentligt f.eks. i forbindelse med prisfald på ejendomme.”

Finanstilsynets påbud, påtaler og risikooplysninger kan sammenfattes således:

Manglende opdatering af dokumenter

Finanstilsynet påbød banken at opdatere forretningsorden, kreditpolitik og forretningsgange efter behov og mindst én gang årligt. Tilsynet påtalte i den forbindelse, at banken ikke havde opdateret væsentlige forretningsgange i overensstemmelse med bankens egne retningslinjer herfor. I rapporten fremhæves til illustration, at beskrivelsen i kreditpolitikken og i forretningsgange for kreditopfølgning/nedskrivning af, hvornår der skulle ske nedskrivninger ("watchengagementer"), ikke var enslydende. Finanstilsynet påbød banken at opdatere kreditpolitikken, så definitionen af objektiv indikation for værdiforringelse (OIV) var i overensstemmelse med regnskabsbekendtgørelsens § 52, stk. 2.

§ 70-instruksen

Finanstilsynet anførte som risikooplysning, at § 70-instruksen i sammenlignelige institutter generelt opererede med en øvre grænse, som direktionen kunne bevilge engagementer inden for, og ikke kun (som i Eik Bank DK) et givent blancoelement.

Endvidere gav § 70-instruksen i sammenlignelige institutter sjældent direktionen adgang til (som i Eik Bank DK) at bevilge forlængelser af – eller forhøjelser på 10 mio. kr. af – engagementer, der almindeligvis bevilgedes af bestyrelsen. De videredelegerede beføjelser til udvalgte medarbejdere forekom i øvrigt høj i forhold til sammenlignelige institutter.

Finanstilsynet påbød banken straks at præcisere, at instruksens bestemmelse om forlængelser (§ 3.7) var begrænset af § 145 i lov om finansiel virksomhed. Endvidere skulle størrelsen på en tildelt beføjelse fremgå af beføjelserne, og det skulle fremgå, hvilke produkter den enkelte medarbejder kunne bevilge, og hvilke kategorier af kunder beføjelsen kunne omfatte.

Kreditpolitikken

Finanstilsynet påbød banken at ajourføre kreditpolitikken, så retningslinjer for en koncern som helhed ikke kunne erstattes af retningslinjer for de enkelte tilsynsbelagte virksomheder.

Det var herved Finanstilsynets opfattelse, at kreditpolitikken skulle afspejle den enkelte juridiske enheds risici, uagtet at den juridiske enhed indgik i en koncern. Finanstilsynet påbød endvidere banken at sikre, at kreditpolitikken indeholdt retningslinjer for maksimal eksponering inden for brancher, geografisk koncentration og engagementsstørrelse. Finanstilsynet anførte i den forbindelse som en risikooplysning, at bankens eksponering i forhold til ejendomsfinansiering lå væsentligt over sammenlignelige institutter.

Manglende overholdelse af kreditpolitikken

Finanstilsynet påbød banken straks at sikre, at bevilling af engagementer skete i overensstemmelse med kreditpolitikken. Det var tilsynets opfattelse, at banken gentagne gange – bl.a. ved Sydporten-engagementet – havde tilsidesat formuleringen i kreditpolitikken om, at der skulle udvises særlig opmærksomhed ved behandling af kreditandragender i engagementer, hvor banken ikke var enebankforbindelse.

Det var endvidere tilsynets opfattelse i relation til formuleringen i kreditpolitikken om, at banken skulle udvise udpræget forsigtighed ved ansøgning om kredit, der vurderedes påkrævet for at løfte lånsøger ud af likviditetsproblemer, at stort set alle gennemgåede engagementer på undersøgelsen en eller flere gange havde fået forhøjet engagementerne til dækning af løbende driftsudgifter og renter, som efter bankens opfattelse var tabsbegrænsende foranstaltninger. Til synet fandt herved, at banken trods de indrømmede lempelser i en række tilfælde ikke havde vurderet, at der var OIV på disse engagementer.

Finanstilsynet påbød endvidere banken at kunne dokumentere, at der var foretaget en individuel vurdering af, om der pr. balancedagen var OIV på alle udlån, som var af betydelig størrelse. Finanstilsynet henviste til, at der ikke sås eksempler på sådanne handlingsplaner (og i flere tilfælde heller ikke nedskrivningsberegninger), som ifølge kreditpolitikken skulle udarbejdes for watch-engagementer.

Herudover påbød Finanstilsynet banken straks at bringe registreringen af svage engagementer i overensstemmelse med kreditpolitikken. Finanstilsynet bemærkede, at de gen-

nemgåede ”svage engagementer” ikke havde den foreskrevne markering i bogføringssystemet. Tilsynet konstaterede i den forbindelse, at banken ikke havde sammenhæng mellem bevillingssystemet og registreringer af svage engagementer.

Det indebar en risiko for, at registreringen af svage engagementer ikke blev inddraget i den løbende kreditgivning, og at bestyrelsen i forbindelse med kreditbevilling ikke i tilstrækkeligt omfang var opmærksom på engagementernes svage karakter.

Manglende opgørelse af sikkerheder

Finanstilsynet påbød banken til enhver tid at foretage en forsigtig vurdering af sikkerhederne. Finanstilsynet påbød endvidere banken at have fyldestgørende interne kontrolprocedurer for at sikre, at sikkerheder, som fremgår af sikkerhedsoversigten, også var til rådighed. Finanstilsynet bemærkede, at sikkerhedsoversigter fra bogføringssystemet ofte ikke var anvendelige, idet de ikke var opdaterede og ikke overensstemmende med beskrivelsen i låneindstillingerne. Der blev endvidere i mange tilfælde anvendt skønnede værdier af aktiverne. Finanstilsynet påtalte i den forbindelse, at der i DK-Nordic Fastigheterengagementet ikke var sket ny bevilling som følge af ændrede forudsætninger for så vidt angår kautionering.

Manglende overholdelse af forretningsgang for kreditbevilling

Finanstilsynet påbød banken at fastlægge en kreditpolitik, som fastsatte de overordnede retningslinjer for kreditgivning og håndtering af engagementer. Finanstilsynet påbød endvidere banken enten at overholde sine forretningsgange eller ajourføre disse, så de beskrev de faktiske forhold. Finanstilsynet bemærkede herved, at der af forskellige årsager var en række ejendomsengagementer med løbetider over 12 måneder og uden indgåelse af lejeaftaler. En række af de finansierede ejendomme var endvidere omfattet af bankens nedprioriterede ejendomme.

Revisionsprotokollatet

Finanstilsynet påtalte, at banken ikke gav revisionen tilstrækkeligt opdaterede oplysninger om bankens engagementer til brug for udarbejdelsen af revisionsprotokollatet for

2009. Finanstilsynets påbød i den forbindelse banken at sikre, at beskrivelserne opdateredes. I revisionsprotokollaterne for 2008 og 2009 var der således i flere tilfælde anvendt enslydende engagementsbeskrivelser, hvor flere af beskrivelserne i den seneste revisionsprotokol var forældede.

Finanstilsynet afgav ikke en tilsvarende rapport vedrørende den sideløbende funktionsundersøgelse af Eik Bank FO.

7.10 Finanstilsynets § 352a-redegørelser

Finanstilsynet afgav den 4. juli 2013 i medfør af § 352a i lov om finansiel virksomhed særskilte redegørelser for tilsynet med Eik Bank DK og Eik Bank FO. Formålet med disse redegørelser var at sikre mest mulig offentlighed om baggrunden for bankernes økonomiske sammenbrud og belysning af Finanstilsynets rolle til tiden om til sammenbruddene.

I redegørelsen vedrørende Eik Bank FO anføres blandt andet (x16:2205 – 2231):

”Sammenfatning

Eik Banki P/F ("banken") var moderselskabet i koncernen, der bl.a. bestod af banken selv og datterbanken Eik Bank Danmark A/S, Koncernen som helhed forfulgte i perioden 2004 - 2008 en vækststrategi. Moderbanken øgede i denne periode sine udlån med ca. 100 pct., hvoraf størstedelen af forøgelsen var i 2007. Datterbanken øgede sine udlån i perioden, bl.a. gennem opkøb, med ca. 600 pct. Datterbanken havde også den største forøgelse i 2007 med ca. 150 pct.

Som konsekvens af vækststrategien opbyggedes der i datterbanken en betydelig eksponering mod fast ejendom og byggeri. En eksponering, som efter Finanstilsynets opfattelse skete i forståelse med moderbanken. I takt med, at flere af disse lån blev så store, at datterbanken ikke selv kunne bevilge disse inden for lovens rammer, bevilgede moderbanken såkaldte aflastningsgarantier, dvs. den bevilgede de dele af lånene, som datterbanken ikke selv kunne. Datterbankens høje eksponering mod fast ejendom og byggeri var således et strategisk valg for hele koncernen.

Endvidere finansierede banken også direkte ejendomme beliggende uden for Danmark.

Udover koncernens eksponering mod fast ejendom og byggeri opbyggede banken i perioden 2006-2010 et betydeligt engagement med fonden Eik Grunnurin, som ejede størstedelen af banken. Engagementet udgjorde ved halvåret 2010 mere end 20 pct. af bankens basiskapital. De aktiver, som fonden erhvervede for provenuet af lånet, var i vidt omfang solgt fra den daværende sparekasse til fonden og var af ringe bonitet, hvorfor fonden i realiteten dækkede lånet med bankens egne aktier. Banken og fonden havde sammenfaldende bestyrelser.

Reglerne er efterfølgende ændret, så det ikke længere er muligt at have bestyrelses-sammenfald mellem et institut og dets ejerfond, netop for at imødegå uhensigtsmæssighederne ved at den samme bestyrelse kan beslutte handler og bevilge lån hertil mellem to selvstændige selskaber.

Da konjunkturerne vendte i efteråret 2008, viste det sig vanskeligere end forudset af de to banker at få færdiggjort byggerierne, bl.a. grundet manglende likviditet hos kunderne, og de faldende ejendomspriser medførte, at man ikke kunne opnå den forventede realkreditbelåning, hvorfor de to banker selv stod med risikoen.

For de erhvervsjendomme, der var færdigbygget, medførte konjunkturtilbageslaget faldende ejendomspriser, som medførte at disse ejendomme i mange tilfælde var overbelånte. Konjunkturtilbageslaget medførte også, at flere og flere af kunderne fik likviditetsproblemer som følge af større tomgang i ejendommene mv.

Endelig havde banken også andre færøske engagementer særligt inden for fiskeri, hvor boniteten var væsentligt forringet.

I takt med at engagementerne blev forringet i perioden 2007-2010 blev bankens egenkapital reduceret. Den blev i vidt omfang erstattet af fremmedfinansieret kapital, hvilket efterlod banken med en forringet kapitalstruktur og dermed en reduceret tabskapacitet i forhold til nedskrivninger.

Samtidig bar bankens drift præg af, at den i høj grad bevægede sig væk fra sit oprindelige virkeområde, finansiering af fiskeri og erhverv på Færøerne, til boligspekulation i Danmark og i udlandet. Dette var et stort skift både i forhold til portefølje og geografi.

Kreditområdet bar præg af en svag risikostyring og uforsvarlig kreditgivning på et mangelfuldt grundlag. Ledelsen traf beslutninger om store og risikofyldte engagementer uden at følge bankens retningslinjer for kreditgivning eller inddrage kreditafdelingens ressourcer. Yderligere overtrådte banken § 145 i lov om finansiel virksomhed ved at have engagementer, der oversteg 25 pct. af basiskapitalen.

Finanstilsynet var på undersøgelse i banken 2006, 2009 og 2010. På undersøgelsen i 2009 konstaterede Finanstilsynet, at ca. 30 pct. af de gennemgåede engagementer havde svaghedstegn.

Finanstilsynet gjorde løbende i breve og undersøgelser fra 2006 og frem datterbanken opmærksom på de risici, den påtog sig i relation til den høje udlånsvækst. Både for så vidt angik bekymringen for en prisboble på boligmarkedet, som i sagens natur ville ramme koncernen særligt hårdt, samt mere specifikt advarslerne mod en fortsat vækst på udlånene.

Den administrerende direktør i banken var også bestyrelsesformand i datterbanken og var dermed godt informeret om, hvilken strategi der var lagt for vækst i datterbanken.

På baggrund af den tabte egenkapital i datterbanken, som følge af de store tab på ejendomsengagementer, samt forringelserne i moderbankens egne engagementer,

fastsatte Finanstilsynet den 27. september 2010 et solvenskrav til banken på 22,75 pct. mod bankens eget opgjorte på 10,93 pct.

Banken indgik derfor den 30. september 2010 en betinget overdragelsesaftale med Finansiell Stabilitet A/S, således at alle aktiviteterne i banken den 14. oktober 2010 blev endeligt overdraget til Finansiell Stabilitet A/S' datterselskab Eik Banki Føroya P/F.

Bankens manglende opfyldelse af solvenskravene i lov om finansiel virksomhed § 124 var både forårsaget af omstændigheder, som vedrørte bankens interne forhold, samt nogle eksterne omstændigheder vedrørende den generelle økonomiske udvikling i Danmark på daværende tidspunkt, som banken ikke havde direkte indflydelse på, men som banken ikke havde garderet sig tilstrækkeligt imod.”

Under pkt. 2 om årsagerne til bankens økonomiske sammenbrud er anført blandt andet:

”2.2. Bankens risikoprofil

Bankens primære forretningsområde var udlånsvirksomhed og udlånet til erhverv fordelte sig på forskellige brancher. Banken havde ydet lån til finansiering af investeringsejendomme og bygge- og projektf finansiering, fiskeri, fremstillingsvirksomhed, råstofudvinding og forsyningsvirksomheder mv.

[...]

Bankens sammensætning mellem udlån og garantier til private og erhverv havde i perioden 2007 til 2009 været stort set uændret, om end der var en svag tendens til en større koncentration mod erhverv, jf. tabel 1.

Tabel 2 viser udviklingen i udvalgte regnskabstal for banken i perioden 2006 til 2010. Fra 2006 til 2007 oplevede banken en markant udlånsvækst på ca. 2,7 mia. kr. svarende til 53 pct. Ligeledes oplevede banken i årene 2006 til 2009 en stigning i dens akkumulerede nedskrivninger og hensættelser, der steg med 184 pct. i perioden.

Hertil kom, at kvaliteten af kapitalen blev forringet som følge af en reduktion af egenkapitalen og en forøgelse af fremmedfinansieringen. Banken blev således mindre modstandsdygtig overfor tab.

Tabel 2. Udvalgte regnskabstal fra 2006-2010H1 i 1.000 kr.

Resultatopgørelse	2006	2007	2008	2009	2010H1
Netto rente- og gebyrindtægter	271.737	387.775	466.340	400.768	241.144
Kursreguleringer	28.180	148.100	-251.269	-39.366	-9.218
Nedskrivninger på udlån m.v.	-39.356	17.160	251.516	197.330	-19.205
Resultat før skat	280.262	437.451	-449.203	-312.977	23.765
Balance					
Udlån	5.191.433	7.932.413	8.189.632	8.136.068	8.401.900
Indlån	5.656.873	6.144.839	6.613.189	6.497.925	7.341.647
Akkumulerede nedskrivninger og hensættelser	188.192	214.369	354.317	533.594	518.979
Balance	10.848.850	14.558.189	13.643.272	12.943.976	18.397.001
Egenkapital	1.208.763	2.103.982	1.635.301	1.344.005	1.347.040
Basiskapital	1.002.018	2.095.341	1.907.395	1.881.956	2.075.433
Likviditetsoverdækning	100,8	71,4	118,9	156,1	346,9

[...]

3.2 Korrespondance vedrørende bankens likviditetssituation

Den 1. februar 2008 anmodede Finanstilsynet udvalgte pengeinstitutter om en redegørelse i relation til deres aktuelle likviditetssituation. Blandt disse var Eik Banki koncernen.

Banken redegjorde ved brev af 4. februar 2008 for koncernens likviditetssituation, ligesom banken indsendte materiale som dokumentation. På dette grundlag anmodede Finanstilsynet i brev af 19. februar 2008 banken om at indsende tilsvarende oversigter over koncernens likviditet pr. 29. februar 2008.

Banken leverede det ønskede materiale den 7. marts 2008. Heraf fremgik det, at banken ikke havde fastsat et minimum for likviditetsoverdækning for banken eller koncernen i § 70 instruksen til direktionen. Bankens interne krav til likviditeten var at have en overdækning på moderselskabsniveau på 50 pct. og på koncernbasis i intervallet 40-50 pct. i forhold til lovens krav.

Banken oplyste, at man i praksis tilstræbte at have en højere overdækning.

På daværende tidspunkt foretog banken ikke stresstests af likviditetens udvikling, hvilket dog forventedes indført i første halvår 2008. Banken havde ikke en egentlig beredskabsplan, men havde i praksis taget stilling til, hvordan man ville forholde sig, hvis likviditetsoverdækningen kom under bankens fastsatte minimumsgrænse. Der forelå ikke skriftlige retningslinjer for fordelingen af bankens funding eller for indberetning af manglende opfyldelse af likviditetskravene.

3.3 Kontrol af bankens årsrapport for 2008

[...]

Fejlene i årsrapporten for 2008 vurderes samlet set ikke at have haft betydning for bankens sammenbrud.

3.4 Finanstilsynets undersøgelse i august 2009

[...]

Tabel 5. Boniteten af bankens engagementer

	Antal engagementer	Antal i pct.	Volumen i pct.
Meget gode engagementer (3)	14	18,9	13,3
Gode og mindre gode engagementer (2a)	38	51,3	57,0
Svage engagementer uden nedskrivning (2b)	10	13,5	18,8
Nedskrivningsengagementer (1a)	12	16,2	10,9
I alt	74	100,0	100,0

Gennemgangen af engagementerne gav anledning til følgende bemærkninger og tilsynsreaktioner:

Finanstilsynet gav banken en risikooplysning om at henlede sin opmærksomhed på engagementerne med karakteren 2b, hvor en negativ ændring i indtjening og/eller formueforhold kunne bevirke, at der opstod et nedskrivningsbehov.

Ved undersøgelse bemærkede Finanstilsynet, at banken i sin opgørelse af solvensbehov pr. 30. juni 2009 ikke havde reserveret kapital til dækning af geografisk koncentration, og at banken endvidere ikke var af den opfattelse, at man opererede på et marked med geografisk koncentration. Finanstilsynet gav banken et påbud om at vurdere bankens risiko vedrørende reservation af kapital til dækning af geografisk koncentration.

Slutteligt gennemgik Finanstilsynet bankens opgørelse af kreditrisikoen, der indgik med et tillæg i det individuelle solvensbehov pr. 30. juni 2009. Finanstilsynet fandt ikke grundlag for at fastsætte et højere tillæg angående kreditrisikoen til det individuelle solvensbehov. Finanstilsynet havde ingen bemærkninger til det samlede aktuelle resultat af bankens solvensbehovsopgørelse.

3.5 Statsligt kapitalindsud

Efter anmodning fra Økonomi- og Erhvervsministeriet afgav Finanstilsynet i september 2009 en udtalelse vedrørende banken til brug for ministeriets behandling af bankens ansøgning om statsligt kapitalindsud. Udtalelsen indeholdt bl.a. følgende:

"Sammenfatning

Vurderingen er foretaget på grundlag af bankens ansøgning og materiale i tilsynet. Det opgjorte solvensbehov udtrykker risikoprofilen og risikovurderingen på opgørelsestidspunktet. En fremtidig opgørelse vil kunne give et andet resultat.

Tilsynets konklusion er, at Eik Banki P/F og Eik Banki P/F-koncernen med hovedsæde i Torshavn på det foreliggende grundlag opfylder solvenskravene i Anordning om

ikrafttræden for Færøerne af lov om finansiel virksomhed, hvilket betyder, at bankens respektive koncernens solvensbehov opgjort i procent vurderes at være lavere end bankens respektive koncernens faktiske solvensprocent. Denne vurdering er dog forbundet med en vis risiko, dels fordi koncernen fortsat kører med underskud og dels fordi solvensbufferen på koncernniveau må anses for at være relativ beskedent. Hertil kommer at moderbanken har en betydelig branchemæssig og geografisk koncentration samtidig med, at datterbanken i Danmark har stor koncentration indenfor ejendomsbranchen.

De samlede nedskrivninger på udlån og tilgodehavender i koncernen, som udgøres af Eik Banki P/F og Eik Bank Danmark A/S, var 554 mio. kr. i 2008 og 203 mio. kr. i første halvdel af 2009."

I relation til seneste undersøgelse af banken anførte Finanstilsynet i udtalelsen følgende:

"Moderbanken er senest blevet ordinært undersøgt i juni 2006. Datterbanken Eik Bank Danmark, som jo har fået stillet hybrid kernekapital til rådighed af staten, blev undersøgt i november 2008. I anledning af ansøgningen fra Eik Banki foretog tilsynet i uge 35 i år en funktionsundersøgelse af kreditområdet med henblik på at underbygge sin vurdering af såvel bankens som koncernens solvensbehov.

Bankens 74 største engagementer ind. de 10 største nedskrivningsengagementer blev gennemgået og stresstestet og kombineret med et estimat for tabsrisikoen på hele udlånsspopulationen. Den gennemgåede engagementsmasse udgjorde 6.169 mio. kr., svarende til ca. 56 % af bankens samlede engagementsmasse. Ca. 30 % af den gennemgåede engagementsvolumen incl. den del, der er hæftet en nedskrivning på, må betegnes som kreditsvagt. Undersøgelsens konklusion er, at tilsynet ikke har grundlag for at tilsidesætte bankens eller koncernens opgørelse af det aktuelle solvensbehov.

Staten foretog et kapitalindskud på 327 mio. kr. i banken.

[...]

3.7 Tilsynsdiamanten

I juni 2010 introducerede Finanstilsynet den af tilsynet udarbejdede tilsynsdiamant for banken. Tilsynsdiamanten opstiller en række pejlemærker for, hvad der som udgangspunkt anses for at være pengeinstitutvirksomhed med forhøjet risiko. Pejlemærkerne skal hjælpe pengeinstitutterne til ikke at påtage sig overdrevne risici samt at gøre det muligt for sunde pengeinstitutter at drive profitabel bankvirksomhed, herunder yde den nødvendige kredit til virksomheder og husholdninger.

Finanstilsynet oplyste, at der ville ske en indfasning af tilsynsdiamanten frem mod ultimo 2012 for at give pengeinstitutterne mulighed for at tilpasse sig gradvist. Fra ultimo 2012 ville Finanstilsynet iværksætte en systematisk overvågning af institutternes overholdelse af pejlemærkerne.

Finanstilsynet orienterede banken om, at den baseret på indberetningen pr. ultimo 2009 havde et funding-ratio på 1,25 samt en koncentration på store engagementer på 117,9 pct., og at banken derfor overskred de pejlemærker i tilsynsdiamanten, som vedrørte stabil funding og store engagementer.

Efter indfasningen af tilsynsdiamanten ultimo 2012 ville disse overskridelser kunne indebære, at Finanstilsynet ville give banken en risikooplysning, der skulle offentliggøres. Finanstilsynet tilskyndede derfor bestyrelsen til at forholde sig til disse oplysninger, samt at lægge og gennemføre en strategi, der kunne modvirke overskridelserne af pejlemærkerne, hvis instituttet efter ultimo 2012 ville undgå tilsynsreaktioner.

[...]

3.9.3 Frist for opfyldelse af lovens solvenskrav samt overdragelse af bankens aktiviteter til Finansiell Stabilitet A/S

[...]

Finanstilsynet imødekom ikke anmodningen om fristforlængelse med den begrundelse, at banken blev pålagt et solvenskrav på 2.285 mio. kr., hvor kravet var under forudsætning af, at banken kunne frigøres uden yderligere tab end bankens bogførte kapitalandel i datterbanken på 911 mio. kr. Forudsætningen var dog bortfaldet, da datterbanken havde effektueret den afgivne moderselskabsgaranti og solvenskravet derfor ville øges med 313 mio. kr.

Finanstilsynet vurderede endvidere ikke, at muligheden for en aktieemission var til stede. Dette var begrundet med, at Fonden for banken ikke havde midler til at deltage i en eventuel aktieemission samt bankens svage kapitalgrundlag.

Finanstilsynet var endvidere bekendt med, at banken ikke havde efterkommet kravet i forbindelse med moderselskabsgarantien fra datterbanken. På denne baggrund var Finanstilsynet bekendt med, at Finansiell Stabilitet havde fremsat krav mod banken.

Hensynet til den finansielle stabilitet efter den 1. oktober 2010 styrkede også kravet til sandsynligheden for, at en emission kunne gennemføres før der blev givet fristforlængelse. Det skufle ses i sammenhæng med bankens træk på likviditeten i forbindelse med Finanstilsynets afgørelse af 27. september 2010 og usikkerheden om, hvorvidt bankens fundingaftaler var misligholdt som følge af solvenskravet.

På dette grundlag kunne Finanstilsynet ikke imødekomme anmodningen om fristforlængelse frem til den 9. november 2010. Finanstilsynet forlængede fristen til den 30. september 2010 kl. 23.00.

Banken anmodede senere samme dag om forlængelse af fristen til den 8. oktober 2010 kl. 12.00. Det oplystes i anmodningen, at banken havde indgået en betinget aftale om overdragelse af sin virksomhed til Finansiell Stabilitet.

Finanstilsynet imødekom på denne baggrund anmodningen om fristforlængelse.

Den 14. oktober 2010 gav Finanstilsynet tilladelse til, at banken blev overdraget til Eik Banki Føroya P/F, et datterselskab under Finansiell Stabilitet A/S, med virkning fra den 30. september 2010.

[...]

5. Væsentligste konklusioner fra den af Eik Banki Føroya P/F bestilte advokatundersøgelse af forholdene i banken

[...]

Advokaten fandt, at "bankens uforsvarlige kreditgivning, særligt til ejendomsprojekter i Danmark og Tyskland, men også til færøske erhvervs-kunder, og en manglende risikostyring var de væsentlige årsager til bankens økonomiske sammenbrud. Banken har i en række store udlånsengagementer haft en høj risikoprofil, i flere tilfælde kombineret med aftaler om "upsides" eller ejerandele i de finansierede virksomheder.

...at bankens ledelse i en række tilfælde på et uforsvarligt grundlag har truffet beslutninger om kreditgivning til meget store og risikofyldte engagementer uden at iagttage bankens retningslinjer mv. for kreditgivning og uden at udnytte ressourcerne i bankens kreditororganisation.

Det uforsvarlige beslutningsgrundlag har beroet på manglende eller utilstrækkelig kreditmæssig behandling i sager, hvor kreditgivning er blevet indstillet til bestyrelsens bevilling. Det er således karakteristisk for bankens kreditgivning til udenlandske ejendomsprojekter, at bankens kreditororganisation, særligt erhvervs- og kreditafdelingen, ikke har været udnyttet som forudsat i bankens retningslinjer mv. for kreditgivning og derfor ikke har udført det arbejde, som en forsvarlig creditsagsbehandling fordrer."

Advokaten konstaterede endvidere, at de lovpligtige retningslinjer i henhold til § 70 og § 71 i lov om finansiell virksomhed havde foreligget i banken. De havde dog i betydeligt omfang været tilsidesat i praksis.

Advokaten fandt, at banken havde overtrådt § 145 i lov om finansiel virksomhed ved at have engagementer, der oversteg 25 pct. af basiskapitalen og § 181 om koncerninterne engagementer ved at gennemføre en koncernintern transaktion, der ikke var på markedsmæssige vilkår.

Advokaten fandt endvidere, at intern revision mangelfuldt havde udført sine pligter, og at ekstern revision havde handlet i strid med god revisorskik ved utilstrækkeligt eller mangelfuldt at have underrettet bankens ledelse og Finanstilsynet om væsentlige svagheder, mangler, fejl, risici og lignende i banken.

Advokaten vurderede endvidere, at bankens ledelse var ansvarlig for at have fortsat bankens virksomhed efter det tidspunkt, hvor advokaten vurderede, at banken ikke længere opfyldte lovens solvenskrav (håbløshedstidspunktet).

Som følge af de særlige regler i Erstatningsansvarslovens § 23 anbefalede advokaten, at der ikke rejses erstatningssag mod den interne revisions revisionschef.

Samlet set vurderede advokaten, at der var sket overtrædelser af lov om finansiel virksomhed, som kunne medføre et strafansvar, at bankens direktion og bestyrelse havde handlet ansvarspådragende og at ekstern revision burde indbringes for revisornævnet.

5.2 Finanstilsynets bemærkninger til advokatredøgørelsen

Som det fremgår af denne redegørelse er Finanstilsynet i vidt omfang enig med advokaten om årsagerne til bankens økonomiske sammenbrud.

Eik Banki koncernen valgte en vækststrategi for begge banker. Denne vækststrategi kombineret med den valgte eksponering mod fast ejendomme og byggeri primært i datterbanken, men også i moderbanken via aflastningsgarantierne, var af afgørende betydning for, at banken ikke kunne modstå det økonomiske konjunkturtilbageslag.

Finanstilsynet har foretaget politianmeldelse i relation til forhold i datterbanken.”

De 4 engagementer

8. FDI

8.1 Indledning

Dette engagement angik Bank FO's engagement med FDI koncernen, hvilket overordnet bestod i finansiering af

- a. Bank FO's overtagelse af Eik Fondens lån på 10 mio. EUR til kurs 100 i oktober 2008
- b. Bank FO's køb af EBH Fondens og EBH Banks tilgodehavender på henholdsvis 10 og 7 mio. EUR og ejerandel for i alt 11,5 mio. EUR i foråret 2009, og
- c. Bank FO's efterfølgende udvidelser af engagementet.

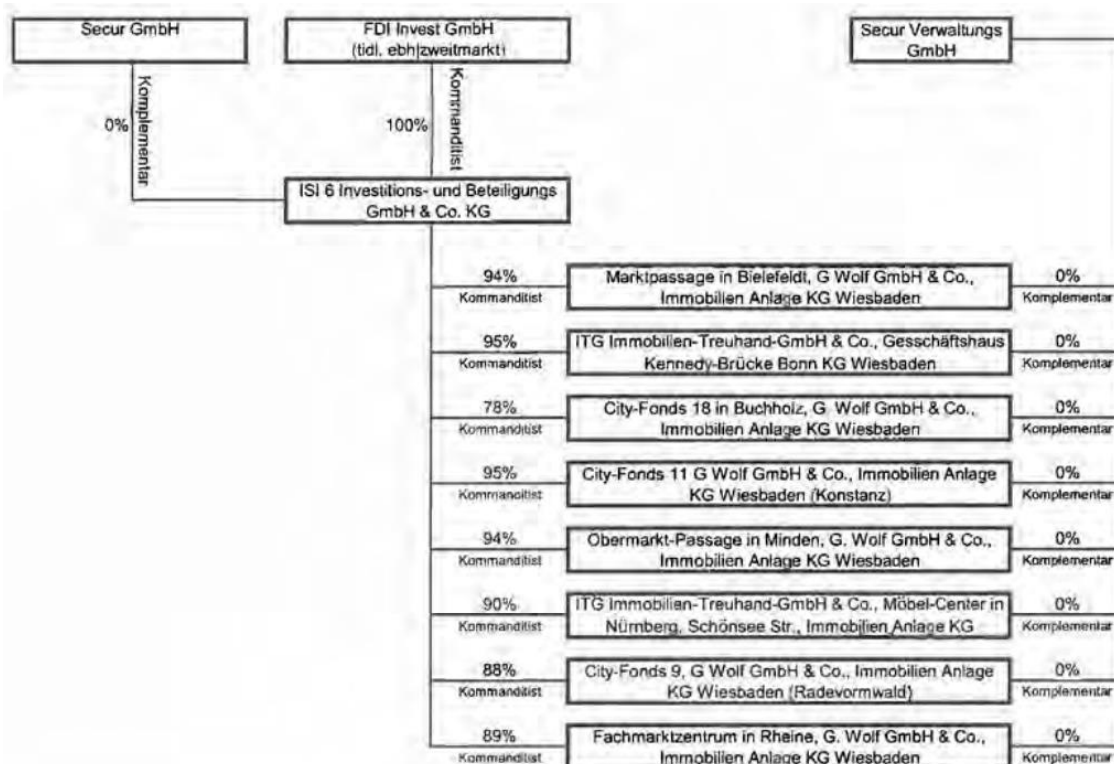
Om FDI koncernen er det i sagsøgerens foreløbige sammenfattende processkrift oplyst, at EBH Bank forud for 2007 havde erhvervet samtlige anparter i EBH Zweitmarkt GmbH (senere FDI Invest GmbH ("FDI")). FDI var holdingselskab for en tysk ejendomsportefølje, der bestod af otte butikcentre i mellemstore tyske byer Bielefeld, Bonn, Buchholz, Konstanz, Minden, Nürnberg, Radewormvald og Rheine. Hvert butikcenter var ejet ét kommanditselskab ("FDI koncernen").

FDI projektet blev etableret i et samarbejde mellem EBH Bank koncernen og den tyske Secur koncern, som beskæftigede sig med projektudvikling og -formidling af fast ejendom i Tyskland. EBH Bank koncernen havde ejerandele i Secur koncernen, herunder 26% af kapitalen i selskabet Secur GmbH ("Secur") og 40% af kapitalen i Secur Verwaltungs GmbH ("Secur Verwaltungs").

Med henblik på opkøb af K/S-andelene etablerede FDI sammen med Secur et tysk kommanditselskab, ISI 6 GmbH & Co. KG ("ISI 6"). FDI ejede 100% af kommanditistanpar-

terne i ISI 6, mens Secur var komplementar. ISI 6's ejerandele i de otte kommanditselskaber varierede mellem 78% og 95%, mens de resterende andele var ejet af private kommanditister.

Selskabsstrukturen i 2007 inden EBH Bank koncernens salg af anparterne til Fonden er under sagen blevet illustreret på følgende måde:



8.2 Eik Fondens erhvervelse af 50% af FDI

I perioden 3.- 6. oktober 2007 blev der gennemført en besigtigelsestur til Tyskland, hvor den daværende bestyrelse i Eik Fonden, som var identisk med bestyrelsen i Eik Bank FO, og repræsentanter for direktionen i Eik Bank FO og Eik Bank DK deltog sammen med repræsentanter fra EBH Bank og EBH Fonden. På turen fik deltagerne udleveret det notat, der er gengivet i ekstraktbind 5 på side 3979 ff., hvori en række forhold vedrørende projektet og de enkelte indkøbscentre er beskrevet.

Af notatet fremgår blandt andet:

” ...

ISI 6 GmbH KG

ISI 6 GmbH KG (ISI 6) er i dag ejet af ebh zweitmarkt GmbH.

Projektet er udarbejdet i et samarbejde mellem ebh-koncernen og Secur GmbH. ebh-koncernens andel af aktiekapitalen i Secur GmbH andrager 26 pct.

Secur er et projektudviklings- og formidlingsselskab med domicil i Wiesbaden. Ud over ebh bank er flere tyske privatpersoner med indgående kendskab til branchen investorer i Secur.

ISI 6 har investeret i syv kommanditselskaber (kommanditgesellschaft - KG). I 1. kvartal 2008 vil porteføljen blive suppleret med yderligere et selskab, således at den samlede portefølje kommer til at andrage otte selskaber - otte ejendomsprojekter.

Ejendommene er placeret i henholdsvis det nordlige, vestlige og sydlige Tyskland. Der er primært tale om centralt beliggende shopping centre (mange lejere) og indkøbscentre (relativt få lejere) i mellemstore tyske byer.

På grund af den geografiske placering er denne portefølje karakteriseret ved en høj risikospredning.

Ud over beliggenhed og geografi bidrager lejerbestand, brancher og løbetid på lejekontrakter til risikospredningen.

[...]

Beslutningsgrundlag

Forud for investeringen har revisionsfirmaet BDO Tyskland foretaget en kommerciel gennemgang af de enkelte projekter (ca. 75 sider pr. projekt) inklusive en markeds-vurdering og teknisk gennemgang af projekterne (ca. 30 sider).

Materialet fra BDO har dannet grundlag for talmaterialet i dette notat. Endvidere har materialet dannet grundlag for Wachovia Banks udmåling af lånetilbud.

Materialet kan på foranledning udleveres. (tysk tekst).

[...]

Wachovia Bank

Wachovia Bank, der er den 4. største bank i USA (North Carolina), er relativ ny på det europæiske marked. Banken har etableret sig i Frankfurt med en mindre filial. Banken ønsker at øge aktiviteterne i Tyskland blandt andet inden for fast ejendom, hvorfor man har tilbudt at refinansiere de otte projekter.

I forhold til den oprindelige finansiering, der var knyttet til projekterne via en række forskellige pengeinstitutter, har Wachovia Bank tilbudt bedre vilkår på en række områder.

- Belåningsprocenten udgør 65 pct. af BDO 's vurdering.*
- Renten er fastsat til 5,48 pct. p.a., og den er fast i lånets løbetid.*
- Løbetid 10 år.*
- Der er afdragsfrihed de første tre år.*
- Afdrag fra år 4 1,25 pct. p.a. baseret på en annuitetsydelse.*
- Det er aftalt, at der ikke foretages udlodninger de 2 første år.*
- Banken har sikkerhed i ejendommene (non recourse lån).*

...”

Den udaterede vurdering fra BDO er indsat i ekstraktbind 6 på side 161-176.

Under overskriften ”Sammenfatning” fremgår det af vurderingen fra BDO, side 166:

”Alle ejendomme er i en god bygningsmæssig tilstand, idet mindre mangler, som BDO TUC har konstateret ved sin tekniske due diligence, skal udbedres af den nuværende ejer.

Samlet vurderer vi den samlede pakke ("Store pakke LSI") som god sikkerhed for en ejendomsfinansiering. Efter vores skøn findes der ikke nogen usædvanlig iboende risiko, som relaterer sig specifikt til ejendommen, og som består ud over den generelle risiko på ejendomsmarkedet.”

Rettens sammentælling vedrørende de relevante 8 butikcentre viser, at deres handelsværdi pr. 1. december 2006 efter BDO's opfattelse udgjorde 160.710.000 EUR. Værdien skulle efter vurderingen reguleres med 10 % i positiv retning på grund af den generelle markedssituation til 176.781.000 EUR (Rettens beregning). Vurderingen blev modtaget i Eik Fonden den 10. oktober 2007 og indgik ifølge Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x1:3368-3369) sådan:

”Det samlede beslutningsgrundlag for investeringen var således:

- Besigtigelse af 3 af de 8 centre*
- Minipropekt, udarbejdet af ebh bank*
- Uafhængig værdiansættelse, udarbejdet af BDO*
- Samtaler med ebh banks direktion, bestyrelse, samt Uwe Steinbrecher*
- Mailkommunikation med ebh banks direktion og medarbejdere.*

Forudsætningerne for investeringen var:

- Der var tale om en langsigtet og stabil investering, indgået på markedsvilkår i et marked, som ikke havde oplevet de samme stigninger som f.eks. det danske,*
- Fuld tillid til ebh bank og ebh banks ledelse*
- ebh bank var specialist i ejendomsinvesteringer*
- ebh bank havde erfaringer på det tyske marked*
- Løfte fra ebh bank om, at banken ville varetage "alt det praktiske”*

Motivationen for investeringen var:

*-Forventning om et godt og stabilt langsigtet afkast til Eik Grunnurin
-Forventning om strategiske samarbejds muligheder med ebh koncernen."*

Det fremgår videre på side 3369, at formanden og næstformanden for bestyrelsen i Eik Fonden den 14. januar 2008 underskrev en aftale, hvorefter Eik Fonden overtog halvdelen af ejerandelen i FDI for 7.102.734,18 EUR. EBH fonden overtog den anden halvdel for samme beløb.

Af Eik Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3372) fremgår, at der på generalforsamlingen i FDI den 24. juni 2008 under ledelse af Jens Nielsen blev valgt et "Advisory Board", som konstituerede sig med Egon Korsbæk som formand og med Frithleif Olsen som næstformand. Mødefrekvensen skulle være 2 gange årligt og ellers efter behov. Det endelige reviderede regnskab forelå ikke. Et foreløbigt regnskab viste et resultat før skat på 100.000 EUR. Det blev besluttet, at der skulle udsendes månedlig rapportering, herunder 4 gange årligt med reviderede regnskabstal. Det blev videre oplyst, at der havde været fejl og misforståelser i forbindelse med afregning af administrationshonorarer og manglende dokumentation for en aftale om vederlagsfri administration for ISI 6's vedkommende i 2007 og 2008 for i alt 600.000 EUR.

8.3 Eik Fondens bevilling af lån på 10 mio. EUR til FDI

Af referat af bestyrelsesmøde den 24. april 2008 i Bank FO (x6:3799 – 3800) er Marner Jacobsen citeret for at have givet følgende orientering:

"Vedrørende Zweitmarkt, så har Jens Nielsen fra EBH henvendt sig til os om 20 mio. EUR i lån, som EBH Fonden har ydet til ebh Zweitmarkt, og som man planlægger at dele i to dele, så Eik Fonden tager 10 mio. EUR og EBH fonden tager de resterende 10 mio. EUR.

Vi har sagt, at vi først vil se regnskabet for 2007, inden vi foretager os noget. Bestyrelsen er heller ikke valgt endnu. Men det tegner godt, hvis LÍV kommer med, for så får vi et mere passende volumen."

På mødet deltog den samlede bestyrelse foruden direktionen og Bogi Bendtsen.

I referat af bestyrelsesmøde den 24. april 2008 i Eik Fonden (x16:963) er Marner Jacobsen citeret for at have givet følgende orientering:

” 2. EBH Fonden

Marner orienterede bestyrelsen om lånet på 20 mio. EUR, som de vil dele med os. Vi har sagt, at vi vil vente med at træffe nogen afgørelse, indtil regnskabet m.m. er i vores hænder.

Bestyrelsen tog redegørelsen om virksomheden til efterretning.”

På et bestyrelsesmøde den 3. september 2008 i Eik Fonden bevilgede bestyrelsen et lån til FDI på 10 mio. EUR. Det fremgår herom af referatet (x16:1110):

”1. Lån til ebh zweitmarkt GmbH

Marner henviste til e-mail fra 3. sept. 2008, hvor der fortælles om ansøgningen. Der er tale om, at ebh fonden har bevilget selskabet ebh zweitmarkt et lån på 20 mio. EUR. Eik Fonden og ebh fonden ejer hver deres halvdel af ebh zweitmarkt. ebh fonden ønsker, at vi overtager halvdelen af dette lån og herved bevilger ebh zweitmarkt 10 mio. EUR som lån. Der er tale om et stående lån frem til oktober 2011, som bliver forrentet kvartårlig med Eur libor 3 mdr. + 1% p.a., som p.t. svarer til 5,95438% p.a. Eik Fonden har likviditet til at bevilge lånet.

Vi har bedt om regnskabstal fra ebh zweitmarkt, men det er gået langsomt. Det siges, at det går langsomt med regnskabstal i Tyskland, og regnskaberne er næsten kun skatteregnskaber. Det foreløbige resultat for 2007 var 2,35 mio. EUR, fik vi at vide til generalforsamlingen 24. juni 2008. Dette er ikke reviderede tal, og vi har ikke fået revideret regnskab endnu. Det blev budgetteret til 2,2 mio. EUR.

Ellers går alt godt hos ebh zweitmarkt, efter hvad vi har fået oplyst fra Finn Strier Poulsen, administrerende direktør i ebh bank. Vi har fået regnskab, som ikke er revideret, for 1. halvår 2008, og resultatet var 465,5 tusind EUR. Budgettet for hele 2008 er 2,5 mio. EUR. Årsagen til forskellen i resultaterne, når der sammenlignes med det planlagte resultat, er forskydninger i indtægter og udgifter. Dette forventes at balancere i 2. halvår 2008.

Marner vurderede, at årsagen til, at ebh fonden vil have os til at overtage halvdelen af lånet er, at de har brug for likviditet.

Vi har fået et gældsbrief sendende til at underskrive m.m. Renten er lav, men dette er lån fra fonde, og betingelserne er ens for begge fonde. Marner anbefalede, at bestyrelsen godkender dette lån. Marner henviste til, at det muligvis ikke er det rette, at han og formanden deltager i behandlingen af lånet, da de begge sidder i bestyrelsen i ebh zweitmarkt, hvor Frithleif er næstformand.

Odd så ikke noget problem med at bevilge dette lån. Det har ligget i kortene, at vi skal dele dette lån mellem fondene. Men Odd kunne ikke lide, at vi ikke får reviderede regnskabstal. Han havde ønske om, at dette strammes op.

Marner oplyste, at noget er blevet gjort for at forbedre dette.

Rólant og Petur var for at bevilge lånet.

Gert spurgte, hvorledes situationen er med likviditeten. Fordi at selv om vi har likviditet til dette lån, så påvirker det os.

Marner sagde, at likviditeten er ikke god. Overdækningen er i øjeblikket 48%. Den har været nede på 32%

[...]

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at bevilge lånet til ebh zweitmarkt.

Bestyrelsen samtykkede at godkende ansøgningen og bevilgede ebh zweitmarkt 10 mio. EUR.”

Det fremgår uddybende vedrørende forskellen i det ikke-reviderede regnskab for 1. halvår 2008 i resultat og buddegeret resultat for hele 2008 i FDI af Eik Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3373):

”Formentlig fordi likviditeten var stram, begyndte ebh bank efter sommerferien 2008 at rykke for lånet på 10 mio. €, jf. omtalen sidst i afsnit 3.1, side 51. De endelige reviderede årsregnskaber for 2007 forelå fortsat ikke, men nu fik Eik Grunnurin fremsendt et urevideret 1. halvårs regnskab udvisende et resultat på 465,5 tus. €. Budgettet for hele året var på 2,5 mio. €, men ifølge Finn Strier Poulsen var der tale om forskydninger i indtægter og udgifter, bl.a. fordi et center var blevet renoveret i første halvår. Dette skulle derfor rette sig i løbet af året, således at budgettet nås. I øvrigt kunne han oplyse at alt gik vel i Tyskland.”

På bestyrelsesmøde den 25. september 2008 (x7:2514 – 2515) fremgik det af orienteringen til bestyrelsen, at Eik Koncernens likviditet var stram.

Den 6. oktober 2008 gik 3 store islandske banker fallit. Der var tale om bankerne Kaupthing, Landsbankin og Glitnir.

8.4 Eik Bank FO's overtagelse af Eik Fondens lån – 16. oktober 2008 bevillingen

Det fremgår af § 4 i Eik Fondens vedtægter (x11:3489), at fondens formål blandt andet var, at:

”videreføre den selvejende institution Føroya Sparikassi's virksomhed i Eik Bank pf., således at dette til stadighed fremstår som et konkurrencedygtigt og velkonsolideret pengeinstitut...”

Den 15. oktober 2008 indkaldte Marnar Jacobsen til ekstraordinært bestyrelsesmøde (x17:2265 – 2267). Det fremgår af dagsordenen, at der foreslås frigivelse af Eik Fondens garanti for tab på Sydporten, at Eik Bank FO af Eik Fonden køber lånet på 10 mio. EUR ydet til EBH Zweitmarkt, og at Eik Fonden køber bankens islandske aktiver.

Det fremgår af indkaldelsen:

” ...

Således kan den indirekte eksponering mod Island være højere end disse 194 mio. kr.

[...]

Nogle af de dispositioner, som direktionen foreslår nedenfor, er for at mindske den direkte eksponering hos Eik Banki koncernen mod Island, fordi vi vurderer, at det er et særdeles dårligt signal til det internationale marked, hvis vi kommer ud og annoncerer en høj eksponering mod Island. Ikke mindst, fordi det formentlig er nødvendigt at nedskrive på disse engagementer, således som situationen er. Dermed skal der ikke blot meddeles et stort potentielt tab, men også en formindskelse af solvensen på ca. 1%. Solvensen ultimo 2008 bliver i henhold til midlertidige tal vurderet til lige over 12%.

[...]

For at kunne udmønte de nævnte dispositioner er det også nødvendigt at fremskaffe likviditet til Fonden, og er der også lavet et forslag til hvordan det kan udføres.

Disse dispositioner kommer alle under ”Lånesager” på bestyrelsesmødet.”

Af indkaldelsen fremgik vedrørende punktet på dagsordenen om frigivelse af Eik Fondens garanti for tab på Sydporten, at fonden havde stillet kontant sikkerhed på 90 mio. kr.

overfor banken i forbindelse med, at banken på fondens vegne havde påtaget sig garanti overfor BRF for tab på Sydporten engagementet. Det blev foreslået, at banken frigav fondens sikkerhedsstillelse for at sikre fonden likviditet til andre formål. Det bemærkedes, at fonden fortsat hæftede overfor banken.

Det er de sagsøgtes opfattelse, at de tre nævnte dispositioner i indkaldelsen til bestyrelsesmødet i realiteten er en samlet disposition, og at disse ikke bør betragtes som isolerede dispositioner.

Den 16. oktober 2008 fik Eik Bank FO udarbejdet et notat af et dansk advokatfirma vedrørende de islandske engagementer. Det fremgår af notatet og det deri tilføjede med håndskrift, at bestyrelsen overvejede 3 løsningsmodeller. Dels at fonden købte fordringerne af banken til kurs pari, dels at fonden påtog sig at holde banken skadesløs for tab på fordringerne og dels, tilføjet med håndskrift, at fonden indskød ansvarlig kapital i banken.

Det er de sagsøgtes opfattelse, at formålet med bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008 var, at fonden skulle støtte banken.

På møde i Bank FO den 16. oktober 2008 besluttede bestyrelsen, at give direktionen hjemmel til at frigive bankens sikkerhed i fondens penge, der var stillet som sikkerhed for tab på den garanti, som banken havde stillet overfor BRF Kredit i Sydporten engagementet, at bemyndige direktionen til at købe Eik Fondens lån på 10 mio. EUR ydet den 3. september 2008 til FDI, og at lade Eik Fonden stille en tabsgaranti overfor Eik Bank FO vedrørende mulige tab på de islandske fordringer. Det fremgår af referatet (x7:2972):

”1. Frigivelse af Eik Grunsins sikkerhedsstillelse i forbindelse med garanti til Sydporten

Eik Grunnurin har stillet penge som sikkerhed for en garanti på 90 mio. kr., som Eik Banki har ydet BRF Kredit på vegne af Grunnin. Planen er at få BRF Kredit til at modtage en garanti direkte fra Eik Grunninum. Dette kræver en erklæring fra Skraseting Føroya om, at man er enig med os i, at Eik Grunnurin kan afgive garantier. Vi arbejder med sagen.

Der er forslag om, at Eik Banki frigiver sikkerheden i Grunsins penge for dette lån, således at Eik Grunnurin har disponible penge til andre formål.

Marner bad om hjemmel til at frigive den sikkerhed, som er stillet for BRF Kredit.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at bevilge.

[...]

2. Bevilgning/køb af ebh zweitmarkt-lån fra Eik Grunninum

Eik Grunnurin har foruden aktiekapitalen i ebh/zweitmarkt også bevilget et lån på 10 mio. EUR eller ca. 75 mio. kr. til ebh zweitmarkt.

For at forøge Eik Grunsins likviditet foreslås der, at Eik Banki køber lånet fra Grunninum for pålydende værdi + vedhængende renter. Garantien og lånet til ebh zweitmarkt giver Eik Grunninum omkring 165 mio. kr. i likviditet.

Marner oplyste, at ebh grunnurin har planer om at sælge ebh zweitmarkt, og så håber vi, at finansieringen følger med, og vores likviditet bliver frigivet. F.eks. kan Eik Grunnurin overtage Rømø med denne likviditet, hvis det ikke bliver til noget med Rømø betalingen. Marner bad om hjemmel til at købe lånet fra Eik Grunninum.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at give direktionen denne hjemmel.

Bestyrelsen besluttede at bemyndige direktionen til at købe lånet til ebh zweitmarkt fra Eik Grunninum for pålydende værdi + vedhængende renter.

3. Salg af islandske engagementer til Eik Grunnin

Marner uddelte til bestyrelsen Notat til bestyrelsen i Eik Banki P/F vedrørende engagementer med henholdsvis Samson ehf., Exista ehf. og Kista ehf., dateret den 16. oktober og underskrevet af Mette Gahrn-Jensen og Jørgen Kjældgaard fra advokatselskabet Mazanti-Andersen, Korso Jensen & Partnere. Bestyrelsen læste notatet.

Eik Banki har 3 engagementer med islenske debitorer:

- Samson ehf. DKK 74.600.000*
- Exista ehf. DKK 25.000.000*
- Kista ehf DKK 30.600.000*

Som den økonomiske situation på Island er i øjeblikket, er det umuligt at vurdere den reelle værdi af disse krav, som tilsammen udgør DKK 130.200.000, og derfor overvejer vi, om der kan findes en løsning vedrørende disse krav, således at Eiks solvens ikke bliver påvirket.

Disse løsninger bliver overvejet:

- 1. Eik Grunnurin køber kravene fra Eik Banka P/F til kurs pari*
- 2. Grunnurin påtager sig at holde Eik Banka P/F skadesløs for mulige tab på disse krav*

Advokatselskabets konklusion er, at begge løsninger kan bruges inden for de retsregler, som er gældende for Eik Grunnin, baseret på, at begge løsninger ligger inden for Eik Grunsins formål.

Advokatselskabet gør opmærksom på, at det har ikke behandlet de skatlige forhold i denne forbindelse.

Marner oplyste, at hvis vi vælger løsning 1, så kan beløbet skattemæssigt forstås som en gave og derfor skal muligvis beskattes. Hvis vi vælger løsning 2, så kan der muligvis også være tale om en gave.

Der er også en tredje mulighed: At Eik Banki P/F tager et muligt tab, og Eik Grunnurin indskyder penge i banken som ansvarlig kapital.

Ud fra disse muligheder anbefaler Marner, at bestyrelsen vælger løsning 2. Solvensen for koncernen falder med 0,8 procentpoints, fra 11,68% til 10,88%, hvis vi medtager alle de 130,2 mio. kr., som er nævnt i notatet.

Formanden mente det er uheldigt, at Eik Banki dukker op med disse 130 mio. kr., som banken er eksponeret på Island, og syntes det ville være bedst, hvis vi kan finde en løsning på det her.

Tormund påpegede, at Grunnurin, som ejer ca. 51% af Eik Bankas aktier, skal være bankens bolverk. Han kunne ikke lide, at noget tab bliver overført til Grunnin. Han sagde, at han har selv ryg til som bestyrelsesmedlem at tage alt underskuddet i banken, hellere end at overføre noget til Grunnin. Hann mente, at det er ikke i orden, at Grunnurin med sine 51% skal påtage sig alt - de andre aktionærer bør også betale prisen. Tormund kunne bedre lide den 3. løsning, som Marner nævnte, hvor Grunnurin placerer ansvarlig kapital i banken. Han ville, at vi spiller med åbne kort. Tormund påpegede, at begge bestyrelserne, bestyrelsen i Grunninum og bestyrelsen i banken, er bemandet med de samme personer.

Hvis det ikke var tilfældet, så ville bestyrelsen i Grunninum ganske sikkert se med helt andre øjne på denne sag, end vi nu gør.

[...]

Da mødet blev genoptaget, sagde Marner, at bestyrelsen har drøftet, hvad løsningen bør være. Direktionen mener, at det er bedst, at Grunnurin stiller en tabsgaranti. Af den islandske eksponering er der 100 mio. kr. i Eik Bank Danmark, og løsningen kan få skatlige konsekvenser. Vi har også drøftet spørgsmålet om ansvarlig kapital, men her er konklusionen den samme: Vi mener, at den bedste løsning er, at Grunnurin stiller en tabsgaranti, og Eik Banki betaler 3% for den.

Formanden sagde, at vi har nu haft en lang diskussion om emnet. Han tilsluttede sig direktionens anbefaling.

Hvad synes bestyrelsen? Vi tager en runde?

Bestyrelsen tilsluttede sig direktionens anbefaling.”

Foruden bestyrelsen deltog også Bogi Bendtsen i mødet.

Bank FO's bestyrelse var forud herfor opmærksom på finanskrisen, jf. referat fra bestyrelsesmøde den 21. september 2008 (x7:2192):

”Tormund mente, at det det var godt at blive informeret om likviditeten, men han mente, at der var brug for et bestyrelsesmøde hurtigst muligt, hvor man diskuterer situationen på finansmarkedet. Der er finanskriser i hele verden, og dette skaber stor usikkerhed. Det ville være hensigtsmæssigt, hvis bestyrelsen fik en oversigt over alle vores lines til og fra andre pengeinstitutter, hvornår de går ud og derved skal tilbagebetales. Dette var alle enige i.”

Eik Fonden havde pr. 31. december 2008 459 mio. kr. placeret i omsætningsaktiver, hvoraf 368 mio. kr. var placeret i likvide omsætningsaktiver, hvilket fremgår af redegørelsen medsendt Eik Bank FO's ansøgning om individuel statsgaranti af 21. januar 2010 (x11:3322). Det er på den baggrund ubestridt, at Eik Fonden havde en betydelig betalingssevne i oktober 2008.

Under et møde i Bank FO's bestyrelse den 18. november 2008 blev det besluttet at sælge bankens engagementer vedrørende nogle islandske selskaber til Eik Fonden. Det anføres herom i referatet i ekstraktbind 7 på side 3823 – 3825 blandt andet:

”8. Stadfæstelse af beslutning om salg af Exista- og Kista lån og Spron aktier

Formanden oplyste, at han 22. og 23. oktober kontaktede bestyrelsesmedlemmerne i forbindelse med, at direktionen havde anbefalet, at Eik Grunnurin køber de lån, som Eik Banki har ydet til henholdsvis Exista og Kista på Island, og Spron aktierne, som Eik Banki ejer, i stedet for, at Grunnurin, som besluttet den 16. oktober, stiller Eik Banka en tabsgaranti. Af uagtsomhed er denne sag ikke kommet med i mødereferat 08:22 fra 24. oktober 2008.

Hovedformålet med tabsgarantien var at formindske vores eksponering mod Island og dermed undgå at blive omtalt i de danske medier på grund af vores islandske eksponering, nu tiderne er så svære og ustabile. Dette er vigtigt, fordi Eik Bank Danmark kan godt mærke, at kunderne opfatter os som værende islandske. Der ringer op til flere hundrede kunder på en dag, når Eik Banki er nævnt i medierne som værende islandsk. Og vi hører selvfølgelig slet ikke til de kunder, der bare skifter bank. Dette kan skade tilliden til banken på Færøerne og udenlands. I første omgang kan det gøre de tyske kreditorbanker utrygge med os; de har særdeles dårlige erfaringer af lån til Island. Det kan også gøre indskydere utrygge og dermed true vores likviditet. Og på længere sigt kan det udviske grundlaget for vores internet bankvirksomhed i Danmark. Således står der rigtig meget på spil, sådan som tiderne er, og det er særdeles vigtigt for os at reducere vores islandske eksponering, så vi kan stå frem offentligt og vise, at vi har en begrænset eksponering. Eik Grunnurin har som den største aktionær en meget stor interesse i at passe på sine værdier ved at medvirke til at begrænse de risici, som vi er udsat for; i dette tilfælde vores eksponering overfor Island.

Dette var årsagen til, at Eik Grunnurin gav os et tilbud om en tabsgaranti mod tab på islandske engagementer. Men det viser sig dog, at man muligvis kan komme i den situation, hvis vi tager imod tabsgarantien fra Eik Grunninum, at skattemyndighederne vurderer garantien som en gave.

[...]

Ud fra en samlet vurdering blev det derfor vurderet fornuftigt, at Eik Grunnurin i stedet køber visse islandske aktiver, der må anses at have værdi. Konkret foreslås der, at Eik Grunnurin:

- køber Spron aktierne fra Eik Banka (ca. 40 mio. kr.)
- køber Kista lånet fra Eik Banka (ca. 30 mio. kr.)
- køber Exista lånet fra Eik Bank Danmark (ca. 25 mio. kr.)

Sammenlagt ca. 95 mio. kr.

Marner har været på Island og haft møder med direktøren i Exista og Spron. Han kunne der konstatere, at både Exista og Spron fortsat driver deres virksomhed, og situationen er aldeles ikke håbløs, medens Samsons situation, der er i betalingsstandsning - efter en samtale med kurator - synes meget usikker, og det var svært at få nogen oplysninger overhovedet. Der kan selvfølgelig ikke gives nogen garanti for, at Exista, Spron og Kista ikke kommer i problemer - det kommer meget an på, hvordan kreditorerne opfører sig, ligesom de islandske myndigheder har særdeles meget at skulle have sagt, især i forhold til Spron (og dermed også Kista).

[...]

Ud fra ovenforstående fik formanden tilsagn fra et flertal i bestyrelsen til, at Eik Grunnurin køber ovenfor nævnte aktiver fra Eik Banka P/f.

Henvisende til den særdeles ustabile situation på markedet, hvor kedelige overskrifter i medierne kan medføre et meget stort pres på Eik koncernen og dermed kan påføre banken - og dermed også Eik Grunninum som den største aktionær - store tab, besluttede bestyrelsen, at Eik Banki sælger Eik Grunninum lån til Kista, stort ca. 30 mio. kr., lån til Exista, stort 25 mio. kr. til pålydende værdi og vedhængende rente, og at Eik Banki sælger Eik Grunninum Spron aktierne, som Eik Banki ejer, til den senest registrerede markedskurs..."

For så vidt angår værdien af Spron aktierne, så fremgår det af rapport om Eik Fonden udarbejdet af advokat Majken Johansen den 11. juli 2009 (x10:26), at fondens aktieandel pr. 22. marts 2009 var tabt, hvilket svarer til et tab på ca. 39,8 mio. kr.

Lånet til Kista blev indfriet med en dividende på 68% ifølge referat af bestyrelsesmøde i Eik Fonden den 12. december 2008 (x16:1154) hvilket svarer til et tab på ca. 10 mio. kr.

Det fremgår af referat af bestyrelsesmøde den 29. oktober 2010 i Eik Fonden (x16;1691), at lånet til Exista var tabt, hvilket svarer til et tab på ca. 25 mio. kr.

Det samlede tab på de islandske engagementer, som blev overdraget fra banken til fonden var ca. 75 mio. kr.

Der er i Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3322) opstillet hovedposter i Eik Fondens balance på 31. december 2008 og pr. 30. september 2009:

Arsregnskabet for 2008 er revideret, mens 1.-3. kvartal 2009 er urevideret.

Aktiver, mio. DKK	30. september 2009	31. december 2008
Anlægsaktiver:		
- Immaterielle anlægsaktiver:	92	101
- Materielle anlægsaktiver	29	27
- Finansielle anlægsaktiver	<u>1.415</u>	<u>1.458</u>
Anlægsaktiver i alt:	1.536	1.586
Omsætningsaktiver:		
- Andre omsætningsaktiver	63	90
- Likvide omsætningsaktiver	<u>249</u>	<u>368</u>
Omsætningsaktiver i alt:	312	459
Aktiver i alt:	1.848	2.055

Det fremgår af samme ekstrakt (og bilag) på side 3331 – 3333, at Eik Fondens kredit i EBH Bank på 150 mio. kr., etableret i oktober 2007, den 2. januar 2009 blev opsagt til indfrielse indenfor 14 dage, og at EBH Bank den 5 februar 2009 opsagde et lån på 7,3 mio. EUR ydet til ISI 6 til indfrielse pr. 20. februar 2009. Det hedder herom på side 3331:

” ...

I stedet for en forventet accept af ovenstående forslag, modtog Eik Grunnurin den 6. februar et brev fra EBH Bank, dateret den 5. februar, med en opsigelse af et lån på

7,3 mio. €, som ebh bank havde ydet til ISI 6. Lånet blev opsagt til fuld indfrielse pr. den 20. februar 2009. Eik Grunnurin havde intet kendskab til dette låns eksistens.

... ”

Det fremgår videre på side 3331, at Eik Fonden afslog at indfri lånet til ISI 6 under henvisning til, at ISI 6 var debitor, og at indfrielsen af kreditten på 150 mio. kr. til EBH Bank foregik ved at:

” Eik Grunnurin fik forhøjet sit engagement i Eik Banki med 70 mio. kr. De resterende 80 mio. kr. måtte Eik Grunnurin i de følgende dage fremskaffe ved at sælge ud af sine likvide aktiver med et tab til følge. Et tab, som Eik Grunnurin mener, sandsynligvis kunne være undgået ved en mere rimelig og hensigtsmæssig håndtering af lånet fra EBH Banks side.”

8.5 4. maj 2009 bevillingen - Bank FO's overtagelse af EBH Banks lån på 7 mio. EUR til ISI 6 og EBH Fondens lån på 10 mio. EUR til FDI samt EBH Fondens ejerandel på 50 % af FDI

I april 2009 indledte Bank FO og EBH fonden drøftelser om Bank FO's overtagelse af de ovennævnte lån og ejerandel. Baggrunden herfor var efter det oplyste, at lånet på 10 mio. EUR til FDI, som Bank FO havde overtaget fra Eik Fonden, oversteg maksimum idet renterne ikke blev betalt ((x8:566). Det stod samtidig klart, at EBH koncernen på grund af bankens overgang til Finansiell Stabilitet og fondens betalingsstandsning ikke længere bidrog til at sikre driften i butikscentrene under ISI 6.

Den 28 februar 2009 godkendte Eik Fondens bestyrelse at tilknytte tidligere direktør i EBH Bank, Jens Nielsen, som konsulent. Det hedder herom i bestyrelsesmødereferatet (x16:1249 – 1250):

” ...

Ebh bank er gået konkurs, og ebh fonden er gået i betalingsstandsning. Derfor mente Marner at det er en god idé at vælge Jens Nielsen til driftsleder for ebh zweitmarkt. Planen var, at ebh zweitmarkt skulle betale hans løn. Men pga. at ebh ikke vil acceptere Jens Nielsen, bliver de nok to til at tage sig af ebh zweitmarkt, Jens Nielsen og Frank Perche.

Hvis de i ebh fonden ikke vil acceptere dette, så vil vi have, at Jens Nielsen tager sig af vores interesser på vegne af Eik Fonden.

Marner ønskede hjemmel til at ansætte Jens Nielsen som konsulent på vegne af Eik Fonden.

Bjarni spurgte, om det kunne blive et problem for os at ansætte Jens Nielsen som konsulent, nu hvor ebh bank og ebh fonden bliver undersøgt? Jens Nielsen har tidligere arbejdet for ebh.

Tórmund sagde, at han havde de samme tanker som Bjarni. Han spurgte, om Jens Nielsen er færdig med sit arbejde, når ebh zweitmarkt-projektet er overstået?

Marner svarede ja. Han fortalte, at planen er at give Jens Nielsen bonus for sit arbejde. Bonussen er 5% af det, som vi i alt tjener i dette projekt, og det er for at give Jens Nielsen endnu større interesse for at gøre et godt arbejde. Vi kan regne med, at det tager op til omkring 2 år, inden vi er helt færdige med dette projekt.

Rakul spurgte, om bestyrelsen skal tage stilling til denne sag nu? Hun følte sig uforberedt og ville helst vente med at tage stilling, til hun fuldt ud kendte sagen.

Marner sagde, at ebh vil ikke have Jens Nielsen som projektbestyrer, men de har intet imod, at han er konsulent.

Bestyrelsen samtykkede at give direktionen hjemmel til at ansætte Jens Nielsen som konsulent for Eik Fonden til at tage sig af ebh zweitmarkt.

...”

Den 20. marts 2009 godkendte bestyrelsen i Eik Fonden en provisionsaftale med Uwe Steinbrecher. Det fremgår herom i bestyrelsesmødereferatet (X16:1263):

” ...

4.ebh zweitmarkt, provisionsaftale med Uwe Steinbrecher

[...]

Ellers er Uwe Steinbrecher interesseret i at undersøge mulighederne for at omlægge lånene i ebh zweitmarkt med at købe lånene fra Wachovia Bank International for underkurs og få tyske banker at bevilge en ny finansiering. Uwe forventer, at en sparing på omkring 20 mio. EUR kan fås gennem den vej. Dette vil være en stor fordel, hvis det lykkes. Men Uwe ønsker selv at få noget ud af dette og forslår en provisionsaftale således:

Hvis gælden mindskes med op til 5 mio. Eur, så får Uwe 5% af sparingen i provision

Hvis gælden mindskes med 5-7 mio. Eur., så får Uwe 7% af sparingen i provision

Hvis gælden mindskes med 7-15 mio. Eur, så får Uwe 15% af sparingen i provision

Hvis gælden mindskes med mere end 15 mio. Eur., så får Uwe stadig 15% af sparingen i provision.

Uwe kommer til Færøerne til møde den 6. april, og der ønsker han at få aftalen på plads.

Dette er selvfølgelig store tal, men Marner vurderede, at hvis Uwe ikke arbejder for at mindske gælden, så får vi nok ingen gældsnedsettelse, og derfor anbefalede Marner bestyrelsen til at sige ja til denne provisionsaftale med Uwe.

Marner oplyste, at Jens Nielsen anbefalede også, at vi indgår denne aftale, og han forventer, at vi kan få noget ud af aftalen.

Bestyrelsen var enig om at samtykke med provisionsaftalen med Uwe Steinbrecher efter den ovennævnte fremgangsmåde.”

Det fremgår af nedskrivningsnotat af 18. september 2009 (x14:1331), at Eik Bank FO den 19. marts 2009 modtog et resume, hvoraf fremgik, at de investeringsmæssige nøgletal fortsat var tilfredsstillende til trods for en betydelig omkostningsstigning. Det fremgår ikke, hvorfra resumeet kom.

Den 20. marts 2009 redegjorde Marner Jacobsen over for bestyrelsen i Eik Bank FO for, at indkøbscentrene i det store hele kørte som de skulle (x16:1263).

Af nedskrivningsnotatet fremgår tillige, at Marner Jacobsen den 19. april 2009 fik oplysninger om engagementet fra Jens Nielsen i form af et notat eller lignende. Oplysningerne går på, at der på det tidspunkt var modtaget foreløbige regnskaber for 3 af indkøbscentrene, og at der ifølge disse var rimelig balance mellem de realiserede tal og de forventede tal. For de øvrige 5 indkøbscentres vedkommende, var der intet, der talte for at driften afveg væsentligt fra det forventede.

Den 24. april 2009 indgik Eik Bank FO en mundtlig betinget aftale om køb af EBH Banks og EBH Fondens fordringer samt ejerandelen i FDI for 11,5 mio. EUR. Om aftalen er der anført i Eik Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3377 – 3378):

” ...

Forløbet viste med al tydelighed, at ejersammensætningen var uholdbar. Den ene ejer havde en langsigtet ejerinteresse, mens den anden var under afvikling og kunne ikke honorere sine ”ejerforpligtelser”.

Der blev derfor aftalt et møde med Kresten Dyhrberg Nielsen den 7. april, ligesom der blev taget telefonisk kontakt til Jørn Astrup Hansen med henblik på, at kunne indgå en løsning, hvor enten Eik Grunnurin blev købt ud af ebhjzweitmarkt eller EBH Fonden og EBH Bank blev købt ud af ebhjzweitmarkt henholdsvis ISI 6, hvor EBH Bank havde et lån.

Dette resulterede i, at parterne den 24. april 2009 afholdt et møde i Eik Bank Danmarks lokaler i København. Eik Grunnurin og Eik Banki var repræsenteret ved formanden, Frithleif Olsen, samt Marnar Jacobsen. For EBH Fonden mødte tilsynsførende, advokaterne Lars Grøngaard og Claus Jespersen, mens formand Jørn Astrup Hansen repræsenterede EBH Bank.

På mødet indgik parterne en mundtlig aftale, betinget af de respektive bestyrelses henholdsvis kreditorudvalgs tiltræden, hvorefter Eik Banki skulle købe Ebh Banks fordring på ISI 6, stor nominelt 7 mio. € + renter, samt EBH Fondens fordring på ebh zweitmarkt, stor nominelt 10 mio. € + renter for i alt 11,5 mio. €. Endvidere skulle Eik Banki købe EBH Fondens kommanditkapital, repræsenterende en 50 % ejerandel, i Ebh zweitmarkt for 1€. Det var et krav fra EBH Bank og EBH Fonden, at Eik Banki skulle deponere købesummen 1. maj 2009 på en modregningsfri konto hos EBH Bank.

Pengene ville blive tilbageført, såfremt en af de kompetente organer ikke måtte tiltræde aftalen. Godkendelserne skulle foreligge inden 15. maj.

Eik Banki havde på daværende tidspunkt en indikation på, at centrene kunne sælges for 150 mio. €. Nettogælden, 135 mio. € fratrukket deponerede beløb hos Wells Fargo, androg 132 mio. €, hvorfor der var 18 mio. € til dækning af lån og anparter. Da den sammenvægtede ejerandel som nævnt på side 48 udgjorde 90,85 %, var der 16,35 mio. € tilbage til EBH Banks, EBH Fondens og Eik Banki's lån. Da EBH Bank's lån på 7,3 mio. € måtte antages at blive indfriet først, jf. omtalen af lånene på side 51, var der 9,05 mio. € tilbage til de 20 mio. € som EBH Fonden og Eik Banki havde lånt ebh zweitmarkt, svarende til en dividende på 45%. Hermed var "værdien" af EBH Bank's og EBH Fondens lån 11,83 mio. €.

...”

Marner Jacobsen orienterede bestyrelsen i Eik Bank FO om aftalen under et møde den 29. april 2009 (x9:204):

” ...

Det korte af det lange er, at vi tilbød at købe ebh fondens anparter i ebh zweitmarkt fra dem for 1 € og resten af lån - dvs. de 10 mio. € til ebh zweitmarkt og 7 mio. € til ISI 6 for i alt 10 mio. €. Deres ønske var derimod 13,5 mio. € i alt. Parterne blev enige om 11,5 mio. €, betinget af, at Eik Banki deponerer købsbeløbet 1. maj i år, samt at bestyrelserne i Eik Banka, ebh bank og kreditorudvalget i ebh fonden godkender aftalen inden 15. maj 2009.

...”

Den 2. maj 2009 kontaktede Marner Jacobsen ved e-mail Jens Nielsen med følgende forespørgsel (x9:936):

”Hej Jens

Jeg prøver at stykke en indstilling sammen til bestyrelsen ifm. købet af anparter og lån fra ebh.

*Jeg kan se af et notat at lånet fra Wachovia oprindeligt var på EUR 140,7 mio.
Hvordan er det kommet ned på 135 - der er først afdrag i 2010?*

Hvad var købsprisen for samtlige sentre?

Jeg forstod, at ebh bank har sendt en del penge ned til ISI 6. Hvor meget drejer det sig om? Er det de 2 x 10 mio. i lån fra de to fonde + de 7 fra ebh bank, dvs. £ 27 mio.? (=> Wachovia 140,7 + 27 => € 167,7 mio.)

167,7 - 135 = 32,7 mio. hvilket overstiger det du nævnte som indlån/likvide midler i sentrene / ISI 6.

Jeg hører fra dig.

mvh.

Marner”

Jens Nielsen besvarede henvendelsen dagen efter (x:944):

”Hej Marner

Jeg skal i det følgende give dig den information, jeg er i besiddelse af. Jeg er af den opfattelse, at den dækker.

Wercovia lånet er på 135 mio. €. Hvor de 140,7 mio. € kommer fra, kan jeg ikke umiddelbart se.

I øvrigt skal du huske på, at de øvrige anpartsejere i de otte selskaber også har andel i de 135 mio. €.

Oprindeligt var ebh's købspris for de 91 % af selskaberne 140,4 mio. €

Vedr. dit spørgsmål 3, så tror jeg, at det notat, jeg har fremsendt til dig, forklarer sammenhængen.

Med henblik på en krystalklar afklaring vil jeg gentage, at det er vigtigt, at vi så snart regnskaberne foreligger, får lavet et koncernregnskab for ebh Zweitmarkt koncernen.

Spørgsmål 4 bliver vel forklaret via mit notat.

/Jens

NB.

Jeg har talt med Uwe S. om 500 t. € lånet. Han vil gerne finde en anden låntager end Secur, selvom det var hans egen ide. Det skyldes, at ebh bank med flere er aktionærer i Secur.

Yderligere vil han stille sikkerhed for lånet. Jeg tror, at det er vigtigt for ham at vise troværdighed.

Han siger, at vort møde kan holdes på torsdag, men jeg er skeptisk, eftersom alle medarbejderne er i huset, og han skal holde et "seminar". Vi skal have god tid og ro til at gennemgå forholdene – ingen stress. Derfor vil jeg foretrække uge 20.

NNB

Jeg sender til dig balancen for ISI 6 og Buchholz for 2007. Så kan du se sammenhænge mellem ISI 6 og ziefondene."

Marner Jacobsen udarbejdede den 3. maj 2009 et indstillingsnotat i forlængelse af orienteringen til bestyrelsen (x9:945 – 952). Det fremgår heraf blandt andet:

" ...

Lånet på € 7.000.000, som ebh bank har ydet til ISI 6, har vi ikke haft kendskab til, før end i forbindelse med kommunikationen med ebh bank i januar i år, da de opsagde lånet, som Eik Fonden havde hos ebh bank.

[...]

Den amerikanske Wachovia Bank har i 2007 ydet € 135.00.000 i alt i lån, hvilket svarer til 1.117.860.000 kr., som er fordelt på hvert enkelt center.

[...]

Når det gælder tilbagebetaling, bliver Wachovia Bank nedbetalt først. Siden vil Ebh banks lån naturligt blive det, som først bliver serviceret, inden de to € 10 mio. lån bliver serviceret, da indtægterne kommer op gennem selskaberne, fra de enkelte kommanditseelskaber op til ISI 6 og derfra op til ebh zweitmarkt, hvor Eik Fonden ejer halvdelen.

[...]

Værdiansættelse i 2007, af ISI 6

BDO Deutsche Warentreuhand AG, Wirtschaftsprüfungsgesellschaft, som er del af det internationale revisionsfirma BDO, vurderede centrene til € 177 mio. eller 1.319.000.000 kr. i 2007.

[...]

Centrenes samlede areal (inkl. lejligheder o.a. som findes i nogle af dem) er 78.700 m². Dette svarer til, at BDO vurderer kvadratmeterprisen til 16.760 kr. pr. m². Købsprisen svarer til 18.106 kr. pr. m².

Til sammenligning er det samlede areal på SMS (Shoppingcenter i Torshavn, red.) 10.000 m². Med kvadratmeterne ovenfor svarer det til en samlet pris for SMS på 167,6 -181,1 mio. kr.

I forbindelse med at Fastogn købte SMS i dec. 2003 for 165 mio. kr. blev bygningen værdiansat til 211,5 mio. kr. Bygningen er efterfølgende renoveret og moderniseret for en samlet pris på 120 mio. kr. Lægger vi ombygningen oven i købsprisen på 165 mio. kr., står SMS i 285 mio. kr. Det svarer til 28.500 pr. m².

Ud fra dette var købsprisen på 18.106 kr. pr. m2 ikke høj, når man tanker på, at centrene ligger godt placeret i større byer i Tyskland.

Men prisen på fast ejendom er faldet siden 2007, også i Tyskland.

Den nuværende situation

Ebh zweitmarkts rådgivningsorgan havde sit første og eneste møde den 24. juni 2008. Her blev bl.a. spørgsmål om regnskaber behandlet. Vi fik et løfte om, at forholdene skulle strammes op, således at vi fik en rapportering en gang i kvartalet.

Siden kom og gik sommerferien, og i september kom ebh bank i vanskeligheder, som førte til, at Eik Banki for at forsvare Eik Fondens værdier, sammen med andre banker, som havde lånt penge til ebh fonden, måtte yde sikkerhed for et lån, som Nationalbanken ydede til ebh bank. Sikkerheden er sidenhen blevet frigivet, da der blev ydet statsgaranti for ebh banks simple gæld, ligesom andre bankers.

[...]

Driften af butikscentrene, som ebh zweitmarkt ejer, går, efter hvad vi har fået oplyst, overordnet godt. Vi har modtaget 3 regnskaber indtil videre, og cash flow ser således ud:

	Budget	Realiseret	Forskel
Nürnberg	€ 1.255.000	€ 1.271.000	+€ 16.000
Rheine	€ 1.107.000	€ 1.144.000	+€ 37.000
Minden	€ 1.660.000	€ 1.162.000	+€ 498.000

Årsagen til den store forskel i Minden er, at centret er under reovering og derfor er lejeindtægterne væsentligt mindre end normalt. Renoveringen bliver foretaget tidligere end planlagt. På den anden side, så burde det give højere indtægter end budget senere, da reoveringen således er færdigt før planlagt.

Vi har ikke modtaget reviderede regnskaber for 2008 for de andre centre endnu, men vi forventer at regnskaberne er klare inden for 6 uger.

De bekræftede lejeindtægter i 2008 var i alt € 11.147.035. Budgettet sagde € 11.545.000. Tilføjer vi forskellen i Minden oven i de realiserede lejeindtægter giver det € 11.645.035, som er € 100.035 over budgettet.

Centret Minden er, som før nævnt, under renovering i øjeblikket Der mangler omtrent € 500.000 at bruge til at betale for arkitektassistance, advokatassistance m.v. En stor lejer, Kaufmann, har underskrevet en god og langvarig lejeaftale og bruger selv et stort beløb på at indrette sin butik i centret. Men det er vigtigt, at regningerne bliver betalt, således at arbejdet kan fortsatte. Der er afsat penge til hovedrenoveringen i det oprindelige lån fra Wachovia, men de bliver ikke udløst, for renoveringen er færdig. Bliver pengene ikke lagt ud, kan Kaufmann opsige lejemålet på grund af forsinkelser i projektet, og det kan være en gyldig grund for Wachovia at opsige lånet - ikke kun i Minden men i alle 8 centre. Sker dette falder hele korthuset sammen!

Som før nævnt har Eik Banki, som et led i at skaffe likviditet til Eik Fonden, købt lånet på € 10 mio. fra Eik Fonden. Således har Eik Banki i dag en risiko på 74,524 mio. kr. på Ebh zweitmarkt. Eik Fonden ejer fortsat 50 % af anparterne i ebh zweitmarkt.

Som situationen er i øjeblikket kan eller vil ebh Fonden ikke lægge penge ud i forbindelse med Minden, og Eik Fonden har ingen penge til rådighed. Så det er kun Eik Banki som kan sikre, at Eik Fondens og Eik Bankis interesse bliver varetaget bedst muligt.

Ebh bank har opsagt lånet, som de har ydet til ISI 6 op. Faren er, at ebh bank vil forsøge at inddrive gælden gennem de tyske domstole og derved gøre det vanskeligt for ISI 6 at virke. Vi har dårlige erfaringer af deres arbejdsmetoder i forbindelse med Eik Fonden.

Derfor er det afgørende nødvendigt at få organiserede forhold i forbindelse med Ebh banklånet!

Mulige løsninger på udfordringerne

En mulig løsning på udfordringerne med Minden og med det problematiske ejerskab, nu hvor ebh fonden og ebh bank er kommet i problemer, er at sælge ISI 6. Hvis de 8 centre, som ebh zweitmarkt ejer, skal sælges i dag, ser regnestykket ca. således ud:

Salgspris	€ 150.000.000	kr. 1.117.860.000
Lån netto	€ 132.000.000	<u>kr. 1.006.074.000</u>
Netto Provenu	€ 18.000.000	kr. 111.786.000

Prisen på € 150.000.000 har jeg fra Uwe Steinbrecher, so siger sig have en køber til den pris.

Gælden på € 132 mio. stammer fra de € 135 mio. minus en sikkerhedskonto på ca. € 3 mio.

Som det fremgår, giver salget 111,8 mio. kr. efter at lånene til Wachovia er betalt. Deraf ejer ebh zweitmarkt 90,85 % eller 101,6 mio. kr. Men den oprindelige investering var 307 mio. kr., således at der i øjeblikket er tale om en tabsgivende investering. Dette gælder dog kun, hvis vi sælger til den pris, som vi har fået oplyst fra Uwe Steinbrecher, at han har en køber til lige nu.

Situationen i Eik Fonden med et salg "her og nu"

Eik Fonden ejer 50 % af ebh zweitmarkt. Ejerandelen er bogført til € 7.102.734,18 eller 52.932.416 kr. Men Eik Fonden har ingen penge til rådighed, hverken til at lægge ud for Minden-lånet eller at købe lånene fra ebh bank og ebh fonden.

Bliver intet gjort, kan Eik Fonden, som før nævnt, hvis uheldet er ude, miste sin ejerandel i ISI 6.

Sælger vi ISI 6 lige nu, som nævnt ovenfor, bliver der som sagt kun 101,6 mio. kr. at dele.

Gældrækkefølgen er følgende med et salg for € 150.000.000:

Låneinstitut:	Restgæld	Penge til rådighed	Dividende
Wachovia Bank	€ 132.000.000	€ 150.000.000	100 %
ebh bank	€ 7.000.000	€ 16.353.000 (90,85%)	100 %
Eik Banki / ebh fonden	€ 20.000.000	€ 9.353.000	47 %
Ejerandele i ebh zweitmarkt	€ 14.205.468	€ 0	0 %

Som det fremgår, skal Wachovia Bank først have € 132 mio. Af provenuet på € 18 mio. som resterer, når Wachovia har fået sit, ejer ISI 6 90,85 % eller € 16,4 mio. Resten ejer de andre kommanditister i centrene.

Af de € 16,4 mio. får ebh bank sine € 7 mio. (+ renter). Det er værd at bemærke, at ud fra dette regnestykke har ebh banks lån til ISI 6 fuld værdi eller € 7.000.000, svarende til kr. 52.166.800 (+ renter).

Tilbage er ca. € 9,4 mio. til deling mellem ebh fonden og Eik Banki for lånene på 2 x € 10 mio. Dette giver € 4,7 mio. til hver eller 34,8 mio. kr. Dvs. at intet vil være tilbage til Eik Fonden ved et salg her og nu.

Eik Bankis interesser

Eik Banki har som Eik Fondens samarbejdspartner interesse i at hjælpe til, hvis det er forsvarligt. Dertil har Eik Banki en selvstændig interesse i at beskytte egne interesse, når det gælder lånet på € 10.000.000 eller 74,5 mio. kr., som banken købte fra Eik Fonden sidste år.

Som det fremgår ovenfor, så er der meget, der tyder på, at hvis centret skal realiseres her og nu, har lånet som Eik Banki købte fra Eik Fonden kun en værdi på 47 % i øjeblikket. Dette betyder et tab på € 5,3 mio. eller ca. 39,7 mio. kr.

Det er dog nok ikke det mest optimale tidspunkt at sælge, og det er heller ikke sikkert, at det er bedst at acceptere det første og bedste tilbud. Centrene har en positiv betalingsstrøm og kan derfor godt passe sig selv i en periode, så på den måde har det ingen hast at sælge for enhver pris. Og der findes alternativer.

Men det er afgørende, at Eik Banki lægger pengene til Minden ud, således at vi ikke kommer i en situation, hvor Wachovia opsiger lånene. Det er også afgørende, at få en organiseret løsning med ebh bank, således at de ikke lægger forhindringer i vejen.

Muligt køb af lån og anparter fra ebh bank og ebh fonden

Vi har over for ebh fonden sagt, at vi kun er villige til at lægge 50 % af udgifterne til Minden ud. Ebh fonden har på den anden side sagt, at de hverken er i stand til eller villige til at komme med flere penge. Derfor blev der holdt møde mellem parterne den 7. april i Torshavn, hvor ebh fonden lagde op til, at Eik Banki køber anparter og lån fra ebh fonden. Deres forslag var, at købsprisen for anparter og lån bliver € 10 mio. Derudover kommer lånet fra ebh bank til ISI 6.

Vi har meldt ud, at vi kun kan gå med til at købe, hvis ebh fonden og ebh bank samtidigt bliver købt ud. Jeg talte derfor med Jørn Astrup Hansen den 7. april for at høre deres holdning. De var villige til at sælge og ønskede et møde med os om ebh fonden samtidigt.

Derfor blev der afholdt et møde i København den 24. april, hvor vi lagde op til at købe Ebh fondens anparter for € 1, ebh fondens lån på € 10 mio. for € 5 mio. og ebh banks lån på € 7 mio. for € 5 mio., dvs. sammenlagt € 10 mio. Deres forslag var sammenlagte 13,5 mio. Parterne blev enige om € 11,5, under betingelse af at:

- Eik Banki deponerer købsprisen den 1. maj*
- At bestyrelserne i Eik Banki, ebh bank og ebh fondens kreditorudvalg godkender aftalen inden 15. maj 2009*

Af de € 11,5 mio. skal ebh bank have € 5,750 mio. og ebh fonden € 5,750 mio. Beløbene er inklusive faldne renter m.v.

Stiller vi situationen op, hvor Eik Banki først køber lånene til ovenstående betingelser, og derefter sælger ISI 6 for € 150.000.000, ser regnestykket således ud:

<u>Låneinstitut:</u>	<u>Restgæld</u>	<u>Penge til rådighed</u>	<u>Dividende</u>
Wachovia Bank	€ 132.000.000	€ 150.000.000	100 %
Eik Banki	€ 7.000.000	€ 16.353.000 (90,85%)	100 %
Eik Banki	€ 20.000.000	€ 9.353.000	47 %
Ejerandele i ebh zweitmarkt	€ 14.205.468	€ 0	0 %

Således er det en kontant fordel for Eik Banki at købe ebh fonden og ebh bank ud, også selv om vi sælger til de nuværende lave priser. Men et køb som det ovenfor gør, at Eik Banki og Eik Fonden nu har fuld bestemmelsesret og samtidig mulighed for at få fuld evt. upside.

[...]

Refinansiering af lån hos Wachovia Bank

Som før nævnt finansierer den amerikanske Wachovia Bank i London centrene. Wachovia blev den 31. december 2008 opkøbt af Wells Fargo og har ændret strategi således, at de trækker sig ud af Europa.

Uwe Steinbrecher har kommunikeret med Wachovia i London og fået en tydelig indikation på, at de er villige til at afskrive mellem € 20.000.000 og € 40.000.000, hvis de bliver indfriet. Dette svarer til en "rabat" på lånene på mellem kr. 149.048.000 og kr. 298.096.000.

Samtidigt har tyskeren, Peter Miller, som før har været ansat hos Wachovia i London og stod for finansieringen til ISI 6's centre, været på Færøerne på besøg. Han arbejder nu i en datterbank af Westdeutsche Landesbank. Han kender alle centrene og forvissede os om, at hans bank er i stand til at skaffe en refinansiering, hvis vi fik en aftale med

Wachovia om at skære gælden ned. Der bliver tale om et syndikeret lån, hvor Peter Millers bank kommer med halvdelen af finansieringen og en anden tysk bank kommer med den anden halvdel.

Som vist på bestyrelsesmødet onsdag 29. april, så kan vi opsætte følgende Regnestykker.

Efter refinansiering (inkl. prov. til US ⁷)	Scenarie A: -20	Scenarie B: -30	Scenarie C: -40
Køber er villig at købe for	€ 150.000.000	€ 150.000.000	€ 150.000.000
Gæld efter rabat og prov til US ⁸	<u>€ 115.000.000</u>	<u>€ 106.500.000</u>	<u>€ 98.000.000</u>
Restprovenue i nuværende marked	€ 35.000.000	€ 43.500.000	€ 52.000.000
ISI 6 ejer heraf, 90,85 %	€ 31.797.500	€ 39.519.750	€ 47.242.000
Restprovenue i DKK	Kr. 236.967.689	kr. 294.516.985	kr. 352.066.281
Investering, € 28,6 mio. i DKK	<u>Kr. 213.159.024</u>	<u>kr. 213.159.024</u>	<u>kr. 213.159.024</u>
Nettoprovenue, når inv. er indvundet	Kr. 23.808.665	kr. 81.357.961	kr. 138.907.257

Scenarie A viser at 23,8 mio. kr. bliver i overskud, hvis vi får € 20 mio. i rabat på gælden til Wachovia. Scenarie B viser, at 81,4 mio. kr. bliver i overskud, hvis vi får skåret gælden med € 30 mio., mens Scenarie C viser, at vi får 138,9 mio. kr. i overskud, hvis vi får skåret gælden ned med € 40 mio.

[...]

Indstilling

Som forklaret ovenfor, så har Eik Banki et stort incitament til at løse den knude, som er opstået, efter at ebh fonden og ebh bank er kommet i vanskeligheder. Ved at købe lån og ejerandele for € 11,5 mio. bliver Eik Banki € 200.000 bedre stillet ved et slag her og nu end i nuværende situation.

Eik Banki får med købet et krav mod ebh zweitmarkt og ISI 6 på € 17 mio. udover de € 10 mio., som Eik Banki forinden har. Således har Eik Banki et samlet krav mod Ebh zweitmarkt og ISI 6 på € 27 mio., som er købt for € 21,5 mio. Her ligger således en potentiel "upside" på € 5,5 mio. eller omtrent 41 mio. kr., som Eik Banki har krav på, inden der kommer afkast på anparterne.

Købet sikrer samtidigt, at Eik Banki og Eik Fonden får fuld dispositionsfrihed over Ebh zweitmarkt og derfor kan handle uafhængigt af ebh.

En refinansiering med rabat på gæld vil gøre business casen meget god, også hvis man vælger at sælge her og nu. Således kan med et salg nu forventes, at Eik Banki og Eik Fonden, udover at få hele investeringen ind igen, får 23-138 mio. kr. i overskud. En refinansiering kan udover direkte mindre gæld også forventes at give en lavere rente end i dag. Dette betyder også, at ISI 6 får en højere værdi.

[...]

Der indstilles derfor til at samtykke:

- 1. at købe lånet € 7 mio. til ISI 6 fra ebh bank for € 5,750 mio., og*
- 2. samtidigt at købe lånet på € 10 mio. til ebh zweitmarkt fra ebh fonden for 5,750 mio., dvs. sammenlagte 11,5 mio., og*
- 3. samtidigt at købe anparterne, der repræsenterer en ejerandel på 50 %, fra Ebh fonden i ebh zweitmarkt for € 1 og 4. at give direktionen hjemmel til at foretage nødvendige handler og aftaler i denne forbindelse, f.eks:*
 - a. at sælge fra til Jens Nielsen eller andre, således at Eik Bankis ejerandel kommer under 50 %*
 - b. at købe ebh bankaktier og engagement i Secur selskaberne*
 - c. at sælge ebh bankaktier og engagement i Secur selskaberne bedst muligt (til Uwe Steinbrecher)”*

Af referatet fra bestyrelsesmøde i Bank FO den 4. maj 2009 (x9:1027 – 1028) fremgår blandt andet:

” ...

Formanden henviste til en meget udførlig præsentation fra Marner, dateret 3. maj 2009, om sagen, som slutter med en klar indstilling:

Der indstilles til, at bestyrelsen vedtager:

- 1. at købe lånet på € 7 mio. til ISI 6 fra ebh\bank for € 5,750 mio., og*
- 2. samtidigt at købe lånet på € 10 mio. til ebh zweitmarkt fra ebh fonden for 5,750 mio., d.e. sammenlagt € 11,5 mio., og*
- 3. samtidigt at købe anparter, der repræsenterer en ejerandel på 50 %, fra Ebh fonden i ebh zweitmarkt for € 1, og 4. at give direktionen hjemmel til at foretage andre nødvendige handler i denne forbindelse, feks.*

a. sælge dele til Jens Nielsen eller andre, således at Eik Bankis ejerandel kommer under 50%

b. købe ebh bank aktier og engagementer i Secur selskaberne

c. sælge ebh bank aktier og engagementer i Secur selskaberne bedst muligt (til Uwe Steinbrecher)

Hvis vi undlader at gøre dette, så står vi til at miste værdi af investeringen, som vi har foretaget. På den anden side, gør vi dette, så falder risikoen for at miste værdier, vi får en upside og evt. fortjeneste.

[...]

Finnbogi sagde, at værdiansættelsen af ISI 6, som er nævnt i præsentationen, er fra 2007. Han spurgte, hvad værdien er i dag?

Marner svarede, at det ved vi ikke. Uwe Steinbrecher siger sig kunne sælge selskabet for 150 mio. €. Marner vurderer selv, at selskabet kan sælges i dag for mindst 150 €.

Tormund syntes, at præsentationen var meget god, og at indstillingen er klar. Han bemærkede dog formuleringen på side 8, hvor det er anført, at Eik Banki påtager sig en risiko for at redde Eik Fondens investering.

Marner svarede til dette, at han havde overvejet denne formulering længe, når han skrev indstillingen. Den afspejler, at mens Eik Fonden i henhold til vedtægterne skal hjælpe Eik Banki, hvis det bliver nødvendigt, så er det samme ikke gældende den anden vej, da Eik Banki ikke har nogen bestemmelse i vedtægterne om at "hjælpe" Eik Fonden. Så det er ikke for at være "utaknemmelig" - men Eik Banki bør modtage en modydelse for at påtage sig en risiko, også på vegne af Eik Fonden. Derfor denne formulering.

Formanden sammenfattede. Han konstaterede, at bestyrelsen støtter indstillingen fra direktionen. Formanden har talt med Odd om sagen, og Odd har gjort klart, at også han støtter indstillingen.

Bestyrelsen vedtog at støtte indstillingen fra direktionen, sådan som den er formuleret ovenfor."

De sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet bortset fra Odd Bjellvåg.

Ved Finanstilsynets gennemgang i august 2009 af Bank FO's solvensbehov pr. ultimo juni 2009 blev bankens engagement med FDI tildelt karakteren 2b – 20, hvilket efter sagsøgerens oplysninger betyder et svagt engagement med en tabssandsynlighed på 20 % (x15:1845).

Revideret årsregnskab for FDI blev underskrevet den 28. maj 2010. Det fremgår heraf, at der i 2008 havde været et negativt "Cashflow" på 5,27 mio. EUR (x17:730 – 754).

Eik Bank FO's eksterne revision, Hans Laksá, afgav den 19. marts 2010 et protokollat vedrørende bankens regnskab for 2009, hvor hele FDI engagementet var blevet optaget i bankens bøger. Det fremgår blandt andet af revisorens påtegning (x12:1490):

"Det er bankens forventning, at det fulde lånebeløb vil blive tilbagebetalt, hvilket i givet fald vil medføre en samlet gevinst på 5,8 mio. EUR, svarende til ca. 43,1 mio. DKK. Lånene forfalder til fuld indfrielse i 2013, som er fire år fra 2009, og banken

har derfor valgt — i overensstemmelse med internationale regnskabsstandarder — at indtægtsføre denne gevinst over nævnte fire år med ca. 10,7 mio. DKK pr. år.

Vi har gennemgået grundlaget for disse beregninger og vurderinger i øvrigt, og vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger.”

Den interne revision, Sigmund Frederiksen, kritiserede i sit revisionsprotokollat vedrørende års- og koncernregnskabet for 2009, at den indre værdi af bankens kapitalandel af FDI ikke kunne opgøres efter sædvanlig regnskabspraksis. Den interne revision fremhævede, at årsagen hertil var, at det regnskab som banken havde modtaget baserede sig på tyske skatteregnskaber i de underliggende selskaber og ikke et konsolideret regnskab udarbejdet efter dansk regnskabspraksis (x12:1534).

Der er ikke under sagen fremhævet kritik afgivet af den interne revision vedrørende selve lånene.

Forud for Finanstilsynets besøg i august 2008 fremsendte Bogi Bendtsen den 31. juli 2009 materiale i overensstemmelse med tilsynets anmodning, herunder materiale vedrørende bankens 75 største engagementer i 18 ringbind (x10:644 – 645).

Fremsendelsen fulgte en skabelon fra tilsynet. En sådan er fremkommet ved edition fra tilsynet vedrørende FDI engagementet (x10:871 ff.). Vedlagt skabelonen var et notat udarbejdet af Jens Nielsen den 29. juli 2009, side 876, hvoraf det afslutningsvis fremgår:

”Konklusion.

På baggrund af de modtagne reviderede regnskaber fra objektselskaberne for regnskabsåret 2008 og foreløbigt ikke revideret regnskab for 2008 for objektselskabernes moderselskab IS1 6, kan det konkluderes, at selskaberne samlet set kan servicere deres låneforpligtelser og øvrige forpligtelser.”

Under Finanstilsynets gennemgang i august 2009 blev Eik Fonden som garantistiller tildelt karakteren 2a, og FDI engagementet (EBH Zweitmarkt) blev tildelt karakteren 2b (x15:1845).

Bestyrelsen i Eik Bank FO drøftede under et møde den 24. april 2006 "ratingen" af bankens engagementer. Det fremgår af referatet, at karakteren 2c indgik i drøftelserne i forlængelse af, at Finanstilsynet havde foretaget ændringer (x3:4124). På bestyrelsens møde den 28. april 2006 er det i referatet under overskrift om sparekassens kreditpolitik angivet, at kreditpolitikken var blevet ajourført i forbindelse med at lov om finansiel virksomhed var sat i kraft på Færøerne. Kreditpolitikken var endvidere blevet ajourført i overensstemmelse med ændrede regler hos Finanstilsynet således, at karakteren 2c, var blevet indført. Karakteren 2c tildeltes angiveligt svage engagementer uden nedskrivningsbehov.

Ifølge udateret bilag, "Bilag 7 – klassifikation af kunder", (x14:5539), anvendte Finanstilsynet karakteren 2b om kunder, som ikke opfylder kriterierne for 2a, men som på den anden side ikke har væsentlige svaghedstegn.

8.6 Efterfølgende bevillinger

Det er under overskriften "Forløbet frem til Eik Banki køber ebh fondens og ebh banks fordringer" i Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3379) angivet:

"På Marner Jacobsens foranledning havde Jens Nielsen fået Compass Systemberating at undersøge boniteten hos de 20 største lejere i ISI 6 centrene. Rapporten, dateret den 26. juni 2009 og modtaget først i juli, viste, at på en skala fra 100 - 600, hvor 100 er bedst og 251 - 300 er gennemsnitlig bonitet, var de 15 lejere "top-adresses of Germany's retail sector". Ratingen for disse 15 lå mellem 289 og 132. To lejere var kendte for nogen gange at være "late payers", men havde en credit rating på henholdsvis 278 og 295 svarende til gennemsnitlig bonitet. To lejere, Quelle og Woolworth, var insolvente og dermed uden rating. En lejer havde ingen rating."

Den 4-6. november 2009 gennemførte bestyrelsen og direktionen en besigtigelsestur til Tyskland. Evy Jacobsen deltog tillige i turen (x14:1197). På turens sidste dag afholdt bestyrelsen møde.

Den 7. maj 2009 – 500.000 EUR (Minden)

Under generalforsamling i ISI 6 den 24. juni 2008, hvor Marner Jacobsen og Frithleif Olsen deltog, fremkom der oplysninger om en planlagt ombygning af parkeringskælderens i indkøbscentret i Minden. Det fremgår af Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3376 – 3377):

”På mødet i ISI 6 den 24. juni 2008, jf. side 55, blev en tilbygning af et parkeringskompleks i centeret i Minden berørt. Ifølge det oplyste, var der reserveret penge til dette i forbindelse med lånoptagelsen hos Wachovia, samt en forventet finansiering fra WEG.

Den 2. februar 2009 meddelte Secur GmbH EBH Fonden og Eik Grunnurin, at de havde brug for 500 - 750 tus. € til betaling for geologiske undersøgelser, arkitekt, teknisk rådgiver og konstruktionsingeniør i forbindelse med etablering af parkeringskomplekset, samt restaurering og ombygning af centeret. Wachovia ville ikke frigive de reserverede penge, før de havde fået mere detaljerede budgetter samt en gennemgang af projektet, forestået af ingeniørfirmaet ED Harris.

Den 6. marts fik vi besked fra Secur GmbH om, at man nu akut manglede 350.000 € til ovenstående formål. Såfremt disse regninger ikke blev betalt snarest, ville det bringe ombygningsprojektet i Minden i fare, med risiko for at miste hovedlejeren, Kaufland, som havde indgået en 15 årig lejeaftale...”

Det fremgår ikke af referat fra bestyrelsesmøde i Bank FO den 30. juni 2008 (x7:1355), at oplysningerne om byggeplanerne i indkøbscentret i Minden blev videregivet til bankens bestyrelse.

På bestyrelsesmøde den 29. april 2009 i Bank FO (x9:204) gav Marner Jacobsen følgende orientering:

”Marner orienterede om ebh zweitmarkt. Det er et holdingselskab, som ebh fonden og Eik Grunnurin ejer med en halvdel hver. Selskabet ejer ejendomsselskabet ISI 6, som ejer 8 indkøbscentre, og de er i god stand, dog står en af dem, Minden, for reparationer. Denne renovering er fremrykket i tidsplanen, og derfor skal de bruge 500 tus. EUR til teknisk hjælp m.m. Finansieringen til selve renoveringen er ellers på plads. Hvis nuværende fakturaer ikke bliver betalt, så er der risiko for, at Wachovia Bank, der har finansieret alle centrene, opsiger lånene, og det ville få store negative følger.”

En bevilling på 500.000 EUR den 7. maj 2009 er omtalt i Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (x11:3377):

”Som tiden gik, blev behovet for likviditet større, således at det ved månedskiftet april-maj var på 500.000 €.

Da EBH fonden ikke ville, blev resultatet, at Eik Banki for at beskytte bankens og Eik Grunnurins eksponering, den 7. maj ydede et lån på 500.000 € til formålet. Låntager blev Veritas GmbH, et selskab tilknyttet Hr. Uwe Steinbrecher.”

Lånet på 500.000 EUR omtales ligeledes i referat fra bestyrelsesmøde i Bank FO den 6. november 2009 (x11:930) under Jens Niensens orientering til bestyrelsen:

”Eik Banki har betalt Veritas 500 tus. EUR, øremærket til at bruge i forbindelse med reparation/renovering af Minden (beløbet blev betalt til Veritas fordi den finansielle situation i Secur Verwaltungs syntes at være uklar. Uwe Steinbrecher er ejer af Veritas). Vi ved ikke, hvor pengene er endt og har derfor bedt om dokumentation for, hvad de er blevet brugt til. (De skulle efter planen tilbagebetales, når pengene, som er deponeret i Wachovia til formålet, blev udbetalt).”

Den 12. november 2009 oplyste Marner Jacobsen overfor bestyrelsen (x11:1058), at:

”Vi har betalt 500 tus. EUR til Minden, hvor vi ikke ved, hvordan pengene er brugt”

Lånet ses ikke i øvrigt omtalt i materialet.

Af referat fra bestyrelsesmøde i Bank FO den 24. juli 2009 (x9:3957 – 3958) fremgår:

”6. ebh zweitmarkt

Marner orienterede bestyrelsen om, at 3. juli fik vi aftalen med (við) ebh fonden vedrørende Ebh zweitmarkt på plads. Vi købte lån, 7,0 mio. EUR og 10,0 mio. EUR, for 11,5 mio. EUR og ebh fondens ejerskab i ebh zweitmarkt for 1 EUR. Jens Nielsen har købt 5% fra os.

Ebh fonden er nu ude som ejer. Jens har været i Wiesbaden og gennemgået situationen. Uwe Steinbrecher var her i tirsdags og havde møde med os. Der bliver et møde med Wachovia Bank i nærmeste fremtid, så engang i august måned regner vi med at vide, om der bliver nogen refinansiering.

Ebh fonden har fået 4 reviderede regnskaber, men der mangler 4. Vi må således konstatere, at vi mangler 4 reviderede regnskaber fra ebh zweitmarkts selskaber, og det er ikke tilfredsstillende.

Derefter redegjorde Marner for administrationsselskaberne Secur EMBH og Secur Verwaltung, der har problemer. Selskaberne driver handelscentre, der er i Ebh zweitmarkt. Vi har ingen ejerandel i Secur selskaberne, men det har ebh bank, og det har Uwe Steinbrecher også. Selskaberne har behov for penge, 200 tus. EUR.

Administrationsideen er god. Men Jens Nielsen siger, at Uwe Steinbrecher har blandet alt muligt sammen i en grød. Her skal der komme orden i. Centrene kører ellers godt.

Tormund sagde, at hidtil har vi hørt meget godt om Uwe Steinbrecher, men nu lyder det som om, at flaget peger direkte nedad?

Til det svarede Marner, at det er meget vigtigt, at vi kommer tættere på Secur-selskabene. Hvis refinansieringen kommer på plads, så bliver alt ok. Men hvis det ikke sker, så er situationen en anden.

Formanden sagde, at der bliver nu sat tiltag i gang for at få alt på plads. Jens Nielsen er ikke bange for at tage fat på Uwe Steinbrecher, hvis det skulle blive nødvendigt.”

Under bestyrelsesmøde i Bank FO den 25. juni 2009 (x9:2634) gav Marner Jacobsen følgende orientering:

”5. ebh zweitmarkt

Marner sagde, at nu er regnskabet kommet. Jens Nielsen har kigget på regnskabet, og bl.a. er han kommet frem til, at der er mellemregninger til andre selskaber, som vi ikke har noget at gøre med. Dette kommer som en overraskelse for os.

[...]

Men de andre mellemregninger har vi ikke nogen logisk forklaring på. Marner har sendt Jens Nielsen til Wiesbaden at undersøge sagen, og Marner håbede, at der er en fornuftig forklaring til disse mellemregninger, som er ca. 1 mio. EUR i alt.

Ebh bank og ebh fonden har ellers underskrevet salgspapirene nu.”

Den 25. og 28. september 2009 – 150.000 EUR (Radewormwald)

Bestyrelsen i Bank FO bevilgede på bestyrelsesmøde afholdt den 25. og 28. september 2009 (x10:1819 – 1821), 150.000 EUR til investeringer i Radewormwald. Det fremgår af referatet herom blandt andet:

”...

Jens Nielsen har arbejdet på at få en orden på Secur Verwaltungs. Det mener han, at han nu har. Situationen ser ikke godt ud, men vi har nu en nogenlunde oversigt over forholdene. Der må indskydes mere kapital i selskabet, over 200 tus. EUR for resten af indeværende år.

[...]

Uwe Steinbrecher har trukket sig fra Secur Verwaltungs. To andre personer er der endnu; den ene er Uwes søn, Tim Steinbrecher, og den anden er Steven Brock. Vi er bundet til disse personer for at kunne fortsatte med arbejdet med lejekontrakter o.a., i hvert fald for en tid, indtil vi har fundet andre personer, der kan overtage arbejdet.

Det er også nødvendigt at gøre investeringer i flere centre, sandsynligvis ca. 2 mio. EUR i 2009 og 2010. Der er straks behov for 150 tus. EUR til Radewormwalt-centret. Det haster også med investeringen i Rheine-centret.

I Radewormwald var der nogle albanske lejere, der sled på interiøret. De er nu flyttet, men lokalerne skal gøres i stand - det er nødvendigt for at holde på lejere.

[...]

De fleste centre kører som de skal, fem af i alt otte. Der er især tre centre, hvor vi må investere, for at de fortsat skal være interessante som lejemål. Det er meget vigtigt, at centrene er velholdte, således at vi bevarer lejere og får nye i stedet for dem, der forlader centrene.

På den anden side, hvis centrene bliver opdateret og vedligeholdt, så kan vi helst forhøje lejen med ca. 1 mio. EUR om året. Vi har faet Susanne Bech Nielsen, som er en dansk advokat i Hamburg, med i udvalget, og vi tror, at det vil være os en stor hjælp. Hun er bl.a. specialist i lejemål. Susanne har fortalt os, at sådan som hun ser det, er de grundlæggende forhold i FDI-Invest i orden. Centrene er godt placerede, til trods for, at de ikke er i storbyer. Det korte af det lange er, at det ser ud til, at vi har styr på

tingene, men der er et behov for investeringer, som vi ikke for har vidst noget om. Det kan skyldes, at vi ikke har haft kendskab til alle forhold, f.eks. siger Uwe, at han ifølge aftale kun skulle sige ebh fra, hvis der manglede penge, så skulle de skaffe den nødvendige kapital. Uwe har været forundret, fordi vi står spørgende, når han beder om penge til det ene og det andet. Han har troet, at det har været i henhold til fortsættende aftaler, efter at ebh er trådt ud af selskabet som aktionær.

Da vi i januar 2008 kom med i projektet, skulle vi være "sleeping partner", dvs. at vi kun var investorer, og ebh tog sig af det praktiske. Men efter at ebh er gået konkurs, er alt ændret, og der er os, der må tage os af alting, efter at vi har købt ebhs andel og står som eneste ejer. Som nævnt skal der efter planen investeres i 2009 og 2010 for ca. 2 mio. EUR, men Jens Nielsen siger, at der helst bliver tale om ca. 4,6 mio. EUR.

Marner sagde, at det er alt, hvad han i øjeblikket kan berette om projektet. En investering på 149 tus. EUR til Radewormwald er nødvendig. Investeringen genererer ca. 100 tus EUR mere i leje om året. Desuden har Secur Verwaltungs behov for 220 tus. EUR. Jens tror, at vi får balance i driften kommende år. Vi har styr på selskabet, og ingen regning betales, før Jens har gennemgået den og bekræftet, at den kan/skal betales. Jens bliver ikke, som oprindeligt planlagt, geschäftsführer i Secur Verwaltung, for ifølge tysk lovgivning kommer han til at hæfte for gæld, og den risiko tør han ikke påtage sig. Jens er dog geschäftsführer i FDI Invest.

Vedrørende Wachovia så er vi foreløbig i en undersøgelsesfase. Wachovia bank er villig til at tillade en afdragsfri periode på 2 år, men de vil få lov til at overføre likviditet mellem selskaber. Det kan vi gå med til, men der skal sikres, at vi ikke overtræder nogle regler, fordi vi har småaktionærer i alle centrene. Steven Brock siger, at Wachovia trækker sig fra Irland om 2 år, og da vil de henvende sig til os for at forhandle om lånet.

Maner mente, at vi bør nu koncentrere os om driften af selskabet. Så kan vi håbe på, at vi senere får mulighed for at købe lånet discount.

Tormund syntes, at det ville være godt at vide, hvad det koster os - at skære ud i pap, hvad det koster i penge.

Marner var enig heri. Han har dog ikke endnu diskuteret det med Jens - der er så meget arbejde, der skal laves. Men bag hvert center ligger der en investeringsplan, som ser fornuftig ud. Susanne - den danske advokat - siger, at vi bør ikke realisere aktiverne nu, men i stedet gøre dem i god stand og få dem at køre optimalt. Senere, måske om nogle år, kan det så være, at det er fornuftigt at realisere dem. Marner har bedt om at få en A4-side, som beskriver hvert center. Alle undtagen tre kører godt. Det ene af disse, Minden, er i øjeblikket under reparation, og så er der de to andre, Rheine og Radewormwald, hvor der også skal foretages investeringer.

Vedrørende de ekstra 220 tus. EUR til Secur Verwaltungs har vi planer om at kontakte Ebh fonden for om muligt at få dem til at betale en del. Proceduren er ellers, at pengene bliver udbetalt måned for måned.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at tilslutte sig anbefalingen fra direktionen og bevilge lån 220 tus. EUR til Secur Verwaltungs og 150 tus. EUR til investeringer i Radewormwald.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x10:1812), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 28. september 2009, og at Odd Arild Bjellvåg og Bjarni Olsen havde forfald den 25. september 2009.

8.7 Den 12. november 2009 – garanti på op til 3,8 mio. EUR (Minden)

Bestyrelsen i Bank FO afholdt den 6. november 2009 møde under en besigtigelsestur til Tyskland. På mødet fremkom følgende oplysninger (x11:929 – 934):

”1. FDI-Invest

Formanden gav ordet til Jens Nielsen, ...

[...]

Jens var selv ikke i tvivl om, at Eik Banki tog en korrekt beslutning ved køb af ebh banks ejerandel i ebh zweitmarkt, da ebh bank gik konkurs. Men det er særdeles vanskeligt at komme til bunds i denne forviklede sag med investeringer, finansiering og tvivlsomme transaktioner. Jens har boret og boret i sagen. Det er vanskeligt at håndtere tyskerne – de svarer kun på lige netop det, som de bliver spurgt om, og opgaven er vanskeligere, end han selv troede i begyndelsen.

Hovedproblemet er, at udgifterne er for høje i forhold til indtægterne. Jens vurderede, at de realiserede udgifter er mindst 1 mio. EUR for høje, i forhold til oplysningerne fra BDO, i forbindelse med deres Due Diligence, da ebh bank købte centrene. (Som en del af Due Diligence udarbejdede BDO analyser, lavede estimat af renter og cashflow, og, på basis heraf, værdiansættelse af centrene. Værdiansættelsen blev brugt i forbindelse med optagelse af lån og som grundlag for beslutningen til at købe centrene). BDO er et meget stort tysk revisionsfirma, som har lavet budget m.m. for ISI 6. Men det, som BDO har skrevet, og det, som de har beregnet, hænger ikke sammen.

Desuden fik vi sidste sommer et nyt problem: Secur. Vi fik lavet en projektplan i 2007, og ifølge den skulle driften give overskud allerede i år, men kendsgerningen er anderledes.

Secur Verwaltungs er komplementar i de 8 centre, mens Secur GmbH er komplementar i ISI 6. Desuden er vi stødt på mellemregninger, som vi ikke vidste noget om. Beløb som 470 tus. EUR, 270 tus. EUR og 100 tus. EUR osv., osv.

Roland Dangel er geschäftsführer, og det er øjensynligt, at han er særdeles nervøs for virksomhedens fremtidsudsigter, fordi han kan se, at alt ikke går, som det skal. Vi har besluttet, at vi reducerer udgifterne, og vi kan få en aftale med Uwe Steinbrecher herom. Vedrørende konvertering af lån, hvor Uwe Steinbrecher har sagt, at vi kan spare mange millioner, bør vi give Uwe lov til at forsøge sig. Hvis det måtte lykkes ham at forhandle sig til en aftale, som væsentligt reducerer gæld og rentesats, ja, så er det kun godt.

Wells Fargo er meget skeptisk angående centrene, og de udbetaler ikke en EUR, hvis der ikke kommer orden i. Vi har fået den danske advokat, Susanne Bech-Nielsen, som bor i Tyskland og har egen virksomhed med ca. 40 medarbejdere, i konsulentudvalget (det er ikke et formelt udvalg, men et såkaldt "advisory board, som Frithleif Olsen og Marner Jacobsen er medlemmer af, foruden Susanne Bech-Nielsen) for FDI-Invest. Jens har udtrykt, at han har fuld tillid til Susanne.

Ebh bank har givet Secur Verwaltungs lån, men de får ikke pengene tilbage. Det er nødvendigt, at vi får orden i forretningen. Hvis det ikke sker, så vil det komme til at gå galt. Roland Dangel ved, hvad der er ved at ske. Jens sagde, at han har tillid til Roland. Manden er "knudret", men ellers er han ok.

Eik Banki har betalt Veritas 500 tus. EUR, øremarket til at bruge i forbindelse med reparation/renovering af Minden (beløbet blev betalt til Veritas fordi den finansielle situation i Secur Verwaltungs syntes at være uklar. Uwe Steinbrecher er ejer af Veritas). Vi ved ikke, hvor pengene er endt og har derfor bedt om dokumentation for, hvad de er blevet brugt til. (De skulle efter planen tilbagebetales, når pengene, som er deponeret i Wachovia til formålet, blev udbetalt).

Secur har lavet et notat, der beskriver et revideret investeringsbehov i 2009 - 2012. Der arbejdes med fire behovsspecificeringer:

- A. Investeringer, der skal gøres*
- B. Investeringer, der er behov for*
- C. Investeringer for at bevare nuværende niveau*
- D. Investeringer, der opgraderer centrene*

Ifølge notatet er det samlede investeringsbehov 16,4 mio. EUR, hvis alle investeringsønskerne bliver gennemført.

[...]

3. Minden:

Investeringsbehovet er (i 1.000 EUR):

1. Udbygning af bilgarage i undergrunden, 2009 – 2010 Projektprisen bliver højere.	3.188
2. Renovering af bilgarage i undergrunden, 2010, B Vi har ikke før hørt om denne investering.	2.500
3. Modernisering i forb. med nye lejere, i alt i 2011, B	<u>690</u>
Investering i alt	<u>6.378</u>

[...]

Efter Jens' redegørelse blev sagen drøftet. Marner sagde, at vi har overvejet at få Jákup á Dul eller en hans medarbejdere at udtale sig, hvorvidt det er fornuftigt at udføre ovennævnte investeringer i centrene. Jákup á Dul har mange erfaringer og stor indsigt i internationale forretninger.

Jens redegjorde ganske kort for den tyske økonomi. På det tyske marked bliver der sagt, at man er på bunden i øjeblikket. Derfor er det ikke særlig fornuftigt at sælge aktiverne lige nu. Situationen er, rent ud sagt, den, at vi forsøger at få lejen sat op, så indtægterne øges.

Bjarni spurgte til udgifterne, således som de er sat op i Jens' opstilling.

Jens sagde, at han ikke helt forstod spørgsmålet, som dog er et godt spørgsmål. Situationen er den, at tiden går, mens vi forsøger at få en oversigt over situationen, herunder finansieringsforholdene, og tiden går fra os, mens vi prøver at finde ud af, hvordan pengene er blevet brugt. Han nævnte et eksempel på en transaktion på 450 tus. EUR fra ISI 6 til Secur Verwaltungs - der er tale om et engangshonorar i forbindelse med skift af administrator, som er underskrevet af Roland Dangel.... og Roland Dangel (dvs. samme person underskriver på vegne af begge parter - han er geschäftsführer både i ISI 6 og Secur Verwaltungs). Disse penge skal vi have igen. Men Jens

vidste dog ikke, hvorledes de skal fås tilbage - endnu! Jens fortalte videre om forrentning af egenkapitalen, penge i omløb, som stopper op, fordi omkostningerne er for høje (og kassen er tom). Det her er et elegii (klagesang). Det er en plage at sende penge ned til Tyskland, og de bliver brugt til et andet formål, end de oprindeligt er planlagt til - og vi skal have dem tilbage!

[...]

Marner sagde, at vi skal snart tage nogle beslutninger vedrørende:

- *Nødvendige investeringer*
- *Bilgaragen i Minden*

Projektet for bilgaragen i Minden lød på 2,6 mio. EUR, men prisen er forhøjet til 3,8 mio. EUR, så der skal skaffes en ekstra finansiering på 1,2 mio. EUR. Vi skal lave et notat, som klart viser, hvilke investeringer skal gøres - flere af disse er hastesager.

Formanden sammenfattede diskussionen og sagde, at vi skal ikke tage nogen konkrete beslutninger i dag, men vi skal anskaffe det nødvendige materiale og arbejde videre hermed. Han sagde tak til Jens for deltagelse i mødet og det, som han fremlagde for os vedrørende FDI-Invest og Secur-selskabene.

Jens Nielsen og Evy Jacobsen forlod mødet kl. 09:25."

Det fremgår af siderne 930 – 933 i samme ekstrakt, at de angivne investeringsbehov er tildelt behovsspecificering A, B eller C, bortset fra udbygningen af parkeringskælderen i Minden, der ikke er tildelt en behovsspecificering.

Bestyrelsesmødet blev fortsat samme dag (x11:938 – 941), og det fremgår af referatet blandt andet:

"1. FDI-Invest (fortsættelse)

Formanden genåbnede mødet. Han sagde at Jens Nielsens notat, Notat vedrørende nyinvesteringer, renoveringsinvesteringer og lejemaalforbedringer i perioden 2009 - 2012, dat. 31. oktober 2009, viser mange usikkerheder i den samlede investering. Formanden havde et godt indtryk af det nye medlem i konsultationsudvalget, Susanne Bech Nielsen, som har foreslået, at selskabet anskaffer sig en ny forvalter. Hun har sin bestemte mening om Uwe Steinbrecher og siger, at det er bedst for selskabet, at Uwe ikke fungerer som forvalter for os.

Vi føler også, at Jens Nielsen går i dybden i sagen. Uwe er ikke glad for at være sammen med Jens, og alt i alt er der meget, der tyder på, at vi ikke skal benytte Uwe som forvalter.

[...]

Gert syntes, at det ville være fint, om vi har en opstilling over, hvad vi taber, hvis vi realiserer nu?

Marner beregnede det til at være 28,5 mio. EUR i alt, 21,5 mio. for Eik Banka og 7 for Eik Grunnin (det viste sig senere at være 7,1 mio. EUR). Lånet i Wells Fargo er netto ca. 130 mio. EUR (brutto 135 mio. EUR, men der står ca. 5 mio. EUR hensat til reparationer, investeringer o.l.) Lejeindtægterne bliver fremadrettet med fuld udleje vurderet til 11,75 mio. EUR årlig.

Hvis vi bestemmer en faktor 12 gange lejen, svarer det til en samlet værdi på 141 mio. EUR, og da gælden er 130 mio. EUR, er det 11 mio. EUR mere. I eksemplet er Eik Banks tab $21,5 - 11 = 10,5$ mio. EUR, mens Eik Grunnurin taber 7 mio. EUR. Med faktor 14 er værdien 165 mio. EUR, og da er både Eik Banki og Eik Grunnurin fuldt dækkede, og der er et overskud på 7,5 mio. EUR, så der er her en ret bred margin. Uwe Steinbrecher siger, at han kan sælge centrene til investeringsinteresserede fodboldspillere for 165 mio. EUR, men forudsætningen er, at vi fortsat i nogle år er med som ejere af en del av FDI-Invest.

Så der er meget, der taler for, at vi ikke bør lukke ned og sælge nu. Hvis Uwe kan sælge investeringen for det, som han siger, så er det i orden, og hvis han kan anskaffe os en genfinansiering, hvor vi kan få en rabat op til 20 mio. EUR, som han også har sagt sig i stand til - og til en lavere rente, så er det også fint.

[...]

Tórmund gjorde opmærksom på, at bestyrelsen bør få et ordentligt notat med opstilling m.m., således at vi har en solidt grundlag at behandle sagen ud fra.

Marner resumerede og sagde, at nettogælden til Wells Fargo er ca. 130 mio. EUR, og vi har investeret ca. 27,5 mio. EUR i projektet. Han spurgte, om der er enighed i bestyrelsen om at have de lange briller på, dvs. at vi ikke realiserer nu, men gør de nødvendige investeringer, således at vi er i stand til at overveje tingene og kan tage de rigtige beslutninger, herunder muligvis bevare centrene i måske 3 - 5 år, før vi realiserer dem?

Odd bemærkede, at vi skal muligvis sælge nogle aktiver ud af puljen?

Marner svarede, at det har været overvejet. Men som pulje er centrene mere interessant for mulige investorer, især når der tænkes på større investorer. Alt i alt har puljen større værdi end hvert center for sig. Der er tre investeringer, som vi snart må se på:

1. Bielefeldt: Investering i alt 4,3 mio. EUR. Investeringen er absolut nødvendig.
2. Konstanz: Investering i alt 2,8 mio. EUR. Det er i dette center, at albanerne holdt til. Vi må skaffe 1.548 tus EUR. Resten kommer fra Wells Fargo og WEG.
3. Minden: Her skal en underjordisk bilgarage bygges. Den oprindelige vurdering var på 2,6 mio. EUR, som der også er finansiering til fra Wells Fargo, men omkostningerne bliver 3,8 mio. EUR, fordi der ikke har været tilstrækkelig god styring på projektet. Her mangler der 1,2 mio. EUR, og dette beløb skal vi skaffe. De samlede investeringer i Minden er på 6,4 mio. EUR. Der er 3,3 mio. EUR i "systemet" til dette, mens 3,1 mi. EUR skal skaffes.

[...]

Det er også et spørgsmål, hvorvidt vi skal købe aktierne til Secur Verwaltungs fra ebh for at få fred på fronten...

[...]

Marner sagde, at hvis han skal tale med ebh, så er det angående aktierne og et krav på 500 tus. EUR, der ingen værdi har. Måske vil det være rigtigt af os at tilbyde 10%, men Marner ønskede, at Susanne skal være med på det møde.

Rakul påpegede, at Secur Verwaltungs overtog som forvalter pr. 1. januar 2009. Hun spurgte, om Secur Verwaltungs er et propert selskab?

Marner svarede ja, selskabet er ok. Roland Dangel er pertentlig og vil gøre arbejdet ordentligt. Vi har ingen ejerandel i Secur Verwaltungs. Problemet er, at selskabets penge er blevet brugt til et andet formål end at forvalte det, som selskabet har påtaget sig at gøre. Marner gjorde opmærksom på, at nu bliver der ingen penge overført uden godkendelse fra Jens Nielsen. Det har vi sikret os.

Vi var 'sleeping partner', da vi foretog investeringen. Så skete der det, at vi fik overordentlig meget at lave i efteråret 2008. ebh bank gik i betalingsstandsning, og problemerne voksede. Her har Uwe Steinbrecher haft frit spil - eller i hvert fald intet modspil, fordi ebh bank har efter alt at dømme ikke haft nødvendigt kontrol på ham. Ifølge Uwe Steinbrecher så fik han ikke svar på sine spørgsmål til ebh bank, helst fordi banken størstedelen af året var i store problemer, og han måtte derfor 'gøre som bedst'. Det tillader ham dog ikke at overføre penge mellem uhæftede selskaber. Roland Dangel har overført penge, og det kan han kritiseres for, men vi, der kender Uwe Steinbrecher, ved, at han kan være meget 'overbevisende', og Roland Dangel kan have givet efter for pres.

[...]

Jakup Egil påpegede, at vi har under besøget fået at vide, at lejekontrakterne ligger på bordet. Han spurgte, om disse lejekontrakter er reelle?

Marner svarede, at vi har ikke andet, end de ord, som Roland Dangel siger.

[...]

Formanden resumerede. Han konstaterede, at direktionen kan henvende sig til ebh bank vedrørende aktierne i Secur Verwaltungs samt kravet på 500 tus. EUR, som banken har mod Secur Verwaltungs. Bestyrelsen vil ikke realisere FDI-Invest nu, sådan som situationen er, men vil hellere anlægge en længere tidshorisont for eventuelt salg af selskabet, således at værdierne bliver plejet på bedste vis for Eik Banka og Eik Grunnin.”

Bestyrelsen gav direktionen hjemmel til at stille en garanti på 3,8 mio. EUR overfor Minden kommune under bestyrelsesmøde den 12. november 2009. Det fremgår af referatet herom (x 11:1056 – 1059):

”1. Minden (Tyskland)

Marner redegjorde for situationen i Minden, der er et af otte centre, som FDI-Invest er hovedejers af, i Tyskland.

Her er der tale om at udbygge bilgaragen, som er under jord. Oprindeligt var vurderingen 2,6 mio. EUR, men den nyeste vurdering er på 3,8 mio. EUR. Årsagen til den meget voldsomme vækst er, at de oprindelige omkostninger i forbindelse med købet af centrene nu viser sig ikke at holde stik. En årsag er, at der er forskelligt, som ikke er medtaget fra start - f.eks. omkostninger til byggeledelse. En anden årsag er, at nogle ting må gøres anderledes end forventet; Kaufmann kræver bl.a., at en rulletrappe max. må have en hældning på 14%, og derfor bliver den længere og dermed dyrere end oprindeligt planlagt. Det viste sig også, at omkostningerne til fundering blev væsentlig

højere end forventet. Det sidste var dog en omkostning, som de ikke havde mulighed for med sikkerhed at kende i forvejen. Her mangler altså 1,2 mio. EUR til projektet.

Kommunen i Minden har krævet, at vi stiller en garanti på 1,2 mio. EUR for, at vi har finansieringen på plads.

Vi har skrevet et Letter of Intent, hvor vi stiller sikkerhed for disse 1,2 mio. EUR, således, at garantien skal være kommunen i hænde allerede i morgen, for at projektet ikke skal stoppe op. Roland Dangel siger, at vi har ikke tid til at sende det her Letter of Intent til Wells Fargo, hvorefter de stiller garantien. Det er derfor nødvendigt, at vi sender garantien direkte til kommunen.

Den største lejer i Minden har en lejeaftale, og deri står, at projektet skal være færdigt i juli 2010. Hvis det ikke sker, så reduceres lejen fra 600 tus. EUR om året til 390 tus. EUR, foruden at lejen reduceres med et halvt procent af omsætningen, fra 3,5% til 3,0%. Det kan de fastholde os i en 10 - 15 år. De kan også vælge at opsige lejeaftalen.

Hvis projektet stopper nu, så er der stor sandsynlighed for, at vi ikke kan nå at færdiggøre bilgaragen til den fastsatte dato. Det er situationen, som vi står i lige nu. 1,2 mio. EUR svarer til ca. 9 mio. DKK.

Marner anbefalede, at vi stiller garantien, 1,2 mio. EUR, til kommunen i Minden.

Formanden syntes, at det virker særdeles 'hektisk', at vi skal være i en sådan situation.

Gert, som lige var kommet fra et andet møde, spurgte, hvad det her Letter of Intent er?

Marner forklarede det og sagde, at ifølge Roland Dangel er det ikke noget nyt krav.

Rólant kom på møde kl. 16:35.

Odd sagde, at det her er en investering, som giver et godt afkast. Hvis vi ikke investerer, så mister vi lejeindtægter, dvs. at vi gør situationen værre.

Tórmund syntes, at det her lyder som om vi ikke har nogen valgmulighed, men vi har altid et valg. Hans ønske var at få et A4 ark, som viser, hvad tallene siger. Vi har ingen oversigt, og derfor var han ikke i stand til at tage stilling til sagen. Hvis vi lukker, hvad så?

Marner svarede, at så skal vi afskrive, og Wells Fargo får aktiverne. Konsekvensen af, at vi lukker, er, at Minden-projektet går i stykker. Wells Fargo vil opsige lånene, og så mister vi alt. Det kan trods alt blive den bedste løsning, hvis vi ikke får mere for investeringen. Jens Nielsen vil om kort tid mødes med to potentielle forvaltere, hvoraf den ene er forvalteren, som Susanne Bech Nielsen har udpeget.

Bjarni sagde, at hvis vi læser Jens' notat, så står der bl.a., at der er tale om udbygning af bilgaragen, delvis renovering, og så har man glemt omkostningerne til konsultation. Det hele er lidt upræcist.

Formanden meddelte, at han må forlade mødet for en stund, men han var selv af den mening, at vi bør stille garantien. Formanden var fraværende kl. 16:45 - 16:50.

Odd syntes, at et kontrolleret salg af aktiverne betaler sig bedst. Hvis vi giver slip på alt nu, så mister vi meget. Vi bør gøre denne investering, hvis vi ikke taber penge på den – ellers ikke.

Tórmund ønskede at se på et papir, hvad worst case er?

Marner sagde, at det er 21,5 mio. EUR + renter, omkring 170 mio. DKK.

Odd fremlagde spørgsmålet, hvorvidt vi skal afskrive 170 mio. DKK nu eller afgive 9 mio. DKK til. Han var ikke selv overbevist om, hvad der er rigtigt at gøre, men han følte sig ikke rede til at give slip på 170 mio. DKK.

Tórmund forklarede, at han var mere interesseret i, hvor vi ender, hvis vi nu investerer 9 mio. DKK til.

Marner oplyste fra Uwe Steinbrecher (der var i foråret/sommer), at han (Uwe) kunne sælge centrene for 150 mio. EUR. Den reparation, som vi nu diskuterer, er planlagt, men budgetteret forkert. Det korte af det lange er, at vi ved ikke i øjeblikket, hvorvidt det er bedst at stoppe nu. Det tyske marked er i forbedring nu, og hvad påvirker det? Nettogælden er 130 mio. EUR. Hvis prisen for centrene er højere end 130 mio. EUR, så vil det betale sig, men hvis prisen er lavere, så får vi et tab. Vi står for den udfordring, at vi må få en fuldstændig oversigt over situationen.

Rakul syntes, at hele sagen blusser så pludselig op. Vi var på rejse til Tyskland i sidste uge, og nu har vi denne sag her.

Marner oplyste, at ifølge en e-mail skulle vi stille en garanti på 1,0 mio. EUR, men nu skal vi afgive 1,2 mio. EUR.

Jákup Egil gik ind for at bevilge 1,2 mio. EUR, og så skal vi få en grundigt bearbejdet case.

Tórmund efterspurgte materiale. Han har ikke set noget materiale og derfor vidste han ikke, om vi om et halvt år står, som vi stod på Island, hvor vi tabte alt.

Marner var enig i, at sagen kommer meget ubelejligt. Hvis vi havde kontakt med den nye forvalter, så ville vi vide mere. Han henviste også til en artikel i Jyllandsposten, hvor Eik bliver nævnt i forbindelse med ebh banks salg af ebh zweitmarkt til ebh fonden. Vi oplever en vis modstrøm i øjeblikket.

Finnbogi kom på møde kl. 17:00.

Rakul spurgte, hvor hurtigt vi kan få en oversigt over situationen?

Marner svarede, at Bogi Bendtsen og Jens Nielsen arbejder med oversigten. Han kunne ikke sige præcis hvornår, men håbede på, at det bliver i december måned.

Bogi sagde, at vi kan forvente 14 dage til en måned, uden at der er fuld sikkerhed herfor. Vi har bedt om materiale og rapporter vedrørende ISI 6, ziefondene og ebh zweitmarkt, bl.a.:

- Bemærkninger til bestemte sager, som der bliver spurgt til
- Mulighed for at handle
- Fravalg
- Mulige konsekvenser, hvis vi lukker
- Udsigter for det tyske marked

Marner sagde, at vi har det problem, at vi skal tage en beslutning på et spinkelt grundlag. Det er ikke tilfredsstillende, men det er situationen, som vi er i.

Rakul spurgte, om vi ved om noget andet, som uventet kan dukke op?

Marner svarede nej, vi ved ikke om noget andet. Det her er den akutte sag, med de største konsekvenser.

Rólant udtrykte vrede. Han havde fået indkaldelse til møde med en frist på 3/4 tima, og vi skal tage en beslutning i dag. Han spurgte, hvor der sker, hvis vi ikke tager en beslutning?

Marner svarede, at så bliver der arbejdsstop, og det er et dårligt signal. Desuden reduceres lejen fra 600 tus. EUR om året til 390 tus. EUR, og indtægten fra omsætningen reduceres fra 3,5% til 3,0%. Hvis vi bevilger, så fortsætter arbejdet, og lejen forbliver uændret, betinget af, at arbejdet er færdigt i juli 2010.

Tórmund sagde, at der kan dukke flere lignende uhyggelige sager op i fremtiden.

Til det svarede Marner, at hidtil er to sådanne sager dukket op:

1. Vi har betalt 500 tus. EUR til Minden, hvor vi ikke ved, hvordan pengene er brugt
2. Denne sag, som er vedrørende en garanti på 1,2 mio. EUR

Rakul spurgte, hvor hurtigt vi kan udskifte forvalteren?

Marner svarede, at det ved vi ikke. Det nye forvalterselskab kan sige os det. Marner afgav en kort forklaring vedrørende Secur Verwaltungs, som ebh har nogle aktier i. Uwe Steinbrecher ejer 60%, men vi har en option på at købe dem fra Uwe for 1 EUR.

Odd, som dirigerede mødet en del af tiden, spurgte bestyrelsen, hvorvidt vi skal bevilge en garanti på 1,2 mio. EUR eller ej?

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig i at sige ja. Rakul ønskede at få et mere dækkende materiale til sagen og betingede sig for at bevilge garantien, at en person med kompetance følger projektet op, således at det bliver færdigt til tiden og så vidt muligt inden for budgettet.

Marner ønskede at sikre sig, at beslutningen er tilfredsstillende for projektet. Vi skal have beføjelse til at stille en garanti på 1,0 mio. EUR til Minden kommune. Wachovia Bank (Wells Fargo) har bevilget 2,6 mio. EUR, men udgifterne er forhøjet til 3,8 mio. EUR, så han bad om hjemmel til at stille en garanti op til 3,8 mio. EUR til Minden kommune.

Bestyrelsen var enig i at gå anmodningen i møde.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x11:1055), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 12. november 2009.

8.8 Den 21. december 2009 – Rammebevilling på 8,5 mio. EUR

Den 15. december 2009 afgav Marnar Jacobsen en indstilling til behandling på Bank FO's bestyrelsesmøde den 21. december 2009.

Af indstillingen (x11:2050 – 2060) fremgår blandt andet:

"Intro

Som bestyrelsen før er blevet orienteret om, er det nødvendigt at foretage investeringer i nogle af ISI 6 butikscentrene for at bibeholde det nuværende indtægtsgrundlag og forbedre om muligheden for at øge om lejeindtægterne i fremtiden.

Nærværende notat beskriver den nuværende situation ifølge Jens Nielsen og Secur Verwaltung. Danrevisions arbejde med at lave en regnskabsopstilling i henhold til danske regler er endnu ikke kommet på plads og situationsbilledet er således baseret på informationsmateriale fra Secur Verwaltung. Vi har ikke haft mulighed for at tjekke oplysningerne.

Der henvises også til notatet "Indstilling i forbindelse med ebh zweitmarkt", dateret 3. maj 2009 og behandlet på bestyrelsesmøde den 4. maj 2009.

[...]

Økonomiske udsigter

Nedenfor ses de økonomiske udsigter for ISI 6 sammenholdt med årsresultatet for 2008. Fremtidsudsigterne tager udgangspunkt i den investeringsplan, som Secur Verwaltung indstiller og som er vist nederst i tabellen. Alternative investeringsplaner bliver omtalt senere.

Investeringerne bliver efter planen gennemførte i perioden 2009-2011, og dette vil forstyrre lejemålene til en vis grad. Dette er grunden til, at lejeindtægterne de kommende 2 år er lidt lavere end i 2008.

1.000 EUR	2008	2009	2010	2011	2012
Lejeindtægter	11.225	10.533	10.890	11.711	11.711
Indtægter i alt	13.265	12.593	13.112	14.130	14.136
Udgifter i alt	4.072	4.887	4.861	4.870	4.872
Resultat før renter	9.193	7.706	8.251	9.260	9.264
Renteudgifter	7.516	7.502	7.492	7.414	7.340
Cash Flow (efter renteudgifter*)	1.677	204	759	1.846	1.924
Cash Flow (eftir renter og afdrag*)	1.677	204	-32	174	180
Investeringer					
Bielefeld			3.450		
Bonn			738	290	
Buchholz			138	60	
Konstanz			1.595	1.205	
Minden		3.800	4.677	180	
Nurnberg			100		
Radevormwald			356		
Rheine		385			
Investeringer i alt		4.185	11.054	1.735	

Stigningen i lejeindtægterne ovenfor er baseret på nuværende lejekontrakter ud over forventede nye lejekontrakter. Udgifterne vurderes af Secur Verwaltung at stige i takt med lejeindtægterne. Til dette kommenterer Jens Nielsen, at der i øjeblikket arbejdes med at nedbringe de nuværende udgifter, der som nævnt er 1 mEUR højere end opgivet af BDO. På et møde med Wells Fargo den 11. december blev der endnu en gang konstateret, at udgifterne i forbindelse med administrationen af ejendommene er alt for høje. Wells Fargo oplyste, at i forhold til andre lignende selskaber, som de har kendskab til, var udgifterne i LSI 6 de højeste. Derfor burde det være muligt at normalisere udgifterne til et lavere niveau.

[...]

Den manglende finansiering til ovennævnte investeringsplan på i alt 17 mEUR er i øjeblikket 12mEUR. Begge beløb forventes dog at blive lavere, når de enkelte investeringsplaner behandles nærmere.

Resten af finansieringen kommer fra penge, som er deponerede hos Wells Fargo til formålet og opsparede hos WEG, d.e. ejerforeningerne, til reparationer og vedligehold.

Fremtidsudsigterne viser et overskud, som i høj grad er tilfredsstillende til lånebyrden i Wells Fargo men som ikke kan forventes at forrente de ansvarlige lån i Eik. Dette kan dog ændres i tilfælde af, at det lykkes at nedbringe udgifterne.

Alternative investeringsplaner

Foruden før nævnte indstilling har Secur Verwaltung oplyst to alternative investeringsplaner:

1.000 EUR	Mest presserende investeringer	Tilfredsstillende investeringer	Indstilling fra Secur Verw.
Ilægur			
Bielefeld	3.130	3.450	3.450
Bonn	379	478	1.028
Buchholz	99	198	198
Konstanz	893	1.190	2.800
Minden	7.088	7.088	8.657
Nurnberg	0	100	100
Radevormwald	224	356	356
Rheine	385	385	385
I alt	12.198	13.245	16.974

Det forventede investeringsbehov ligger således mellem 12 og 17 m EUR.

[...]

Værdiansættelser i nuværende situation, inden evt. investeringer / reparationer

For at få en værdiansættelse af ISI 6 har Jens Nielsen taget kontakt med Hans Henrik Dige, direktør for DG Hyp, som er blandt de største inden finansiering af tysk fast Ejendom. Hans Henrik Dige vurderede følgende multiple være gældende på det nuværende marked for butikcentre, som kan sammenlignes med dem i ISI 6.

- *Et veldrevet center kan vurderes at have en værdi på 14 gange huslejen*
- *Er centret ikke drevet optimalt falder multiblen til 12-12,5 gange lejen*

[...]

Nedenfor fremgår tre forskellige værdiansættelser:

[...]

1.000 EUR	WestImmo	12,5x leje	14x leje
Værdi af ejendomme	129.350	131.663	147.462
Lån i Wells Fargo	130.000	130.000	130.000
Til lån hos Eik	-650	1.663	17.462
Lån i Eik	21.500	21.500	21.500
Manko	21.500	19.837	4.038

Ud fra de oplysninger, vi har - både fra egne erfaringer og fra Wells Fargo - bliver ISI 6 ikke drevet optimalt og værdien bliver således vurderet at ligge mellem 129,4 og 131,7 mEUR.

Hvis ejendommene bliver solgt i dag, er der således udsigter til, at begge lån i Eik Banki og Fondens egenkapital skal nedskrives fuldt ud.

[...]

Værdiansættelse i nuværende situation, men inklusive evt. investeringer/reparationer

Nedenfor beskrives forbindelsen mellem de forskellige investeringsplaner, de forventede lejestigninger og værdiforøgelsen.

1.000 EUR	Nuværende situation	Mest presserende investeringer	Tilfredsstillende investeringer	Indstilling fra Secur Verw.
Investeringer	-	12.198	13.245	16.974
Vurderede lejeindtægter	10.533	11.589	11.660	11.742
Værdiansættelse af ejendomme				
12,5 x lejeindtægter	131.663	144.863	145.750	146.775
14 x lejeindtægter	147.462	162.246	163.240	164.388
Lån Wells Fargo	130.000	132.905	132.905	132.905
Tilbage til lån og EP hos Eik				
12,5 x lejeindtægter	1.663	11.958	12.845	13.870
14 x lejeindtægter	17.462	29.341	30.335	31.483
Lånefinansiering i EIK	21.500	29.726	30.423	33.434
Manko				
12,5 x lejeindtægter	19.838	17.769	17.578	19.564
14 x lejeindtægter	4.038	385	88	1.951

[...]

Problemer

Enhver omkostningsplan er behæftet med store risici. Det, at en af investeringerne er etablering af en parkeringskælder under jord, er bare med til at øge om risikoen. Omkostningsplanen i det nævnte projekt er at forhøje fra 2,5 mEUR til 3,8 mEUR, men Projektet er endnu ikke langt nok til at sige noget om, hvorvidt omkostningsplanen vil holde.

Som bestyrelsen allerede er blevet orienteret om, er der store problemer i forbindelse med administrationen af ISI 6. Jens Nielsen arbejder i øjeblikket på at løse problemerne.

Secur Verwaltungs opgave bliver efter planen overtaget af et andet administrations-selskab inden kort tid, men udgifterne i denne forbindelse er endnu ikke kendte. Resultatet har stor betydning for cash flow og derved for værdiansættelse af ejendommene.

De forventede merindtægter er baserede på vurderinger fra Secur Verwaltung, og vi har ikke mulighed for at tjekke, om disse vurderinger vil holde.

[...]

Refinansiering

Som nævnt i notatet, dateret 3. maj 2009, bliver der arbejdet med en evt. finansiering af lånene i Wachovia Bank (nu Wells Fargo), som samtidigt indebærer en nedskrivning af den samlede gæld...

[...]

Uwe Steinbrecher har før informeret Eik om, at Wells Fargo er villige til at afskrive Mellem 20 og 40 mEUR, hvis de bliver indfriet.

[...]

Hvis der skal være tale om at købe lånene til underkurs, skal der etableres forhandlinger med hovedkontoret i USA.

[...]

Så sandsynligheden er der, selvom den muligvis er lille.

[...]

Konklusion

[...]

Ønsker Eik ikke at arbejde videre med investeringerne i Tyskland men at realisere værdierne i dag, er der meget, der tyder på, at alle pengene, som Eik har bevilliget til projektet er mistede.

[...]

Hvis Eik derimod vælger at fortsætte med arbejdet og foretage de nødvendige investeringer, øges sandsynligheden for at de ansvarlige lån bliver tilbagebetalt.

[...]

Fortsættes der, må Eik være villig til at øge om engagementet fra de nuværende ca. 21,5 mEUR til ca. 30 mEUR.

Indstilling

Der indstilles til, at der bliver arbejdet videre med investeringerne i Tyskland og at bestyrelsen samtykker, at Eik Banki yder de nødvendige lån til at foretage investeringer i under følgende betingelser:”

Sagsøgeren har i Hjelpebilag 41 foretaget en skematisk opstilling visende den ovenfor nævnte vurdering af de 8 butikcentres værdi foretaget for West Immo af Kenstone – real Estate Valuers:

”...

Hjælpelag 41

Ekstern værdiansættelse af de otte centre i maj 2009

Center	Markedsværdi (mio. EUR)	Belåningsværdi (mio. EUR)	Dato for vurdering	Ekstrakt
Bielefeld	29,4	25,75	13. maj 2009	Bind 9, side 1369
Bonn	9,9	8,53	15. maj 2009	Bind 9, side 1715
Buchholz	16	12,6	12. maj 2009	Bind 9, side 1299
Konstanz	17,9	15,41	14. maj 2009	Bind 9, side 1442
Minden	21,45	17,11	13. maj 2009	Bind 9, side 3423
Nürnberg	16,52	14,09	14. maj 2009	Bind 9, side 1511
Radevormwald	5,83	4,67	15. maj 2009	Bind 9, side 1791
Rheine	10,68	4,47	13. maj 2009	Bind 9, side 2369
I alt	127,68	102,63		

...”

Den afgivne indstilling blev behandlet på bestyrelsesmøde i Bank FO den 21. december 2009, hvor bestyrelsen efter en række drøftelser imødekom indstillingen (x11:2384).

Det fremgår af indledningen til referatet (x11:2370), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 21. december 2009.

8.9 Den 13. januar 2010 – 185.000 EUR til Radewormwald

Bestyrelsen i Bank FO bevilgede efter mundtlig indstilling fra Marner Jacobsen 185.000 EUR til renovering i Radewormwald centret med henblik på udlejning af nogle bestemte lokaler (x11:3037).

Det fremgår af indledningen til referatet (x11:3021), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 13. januar 2010.

8.10 Den 22. januar 2010 700.000 kr. og 1.547.000 euro (Secur og Minden)

Den 22. januar 2010 bemyndigede bestyrelsen - under punktet "Orientering om arbejdet" – direktionen til at købe EBH's aktier i og lån til Secur for op til 700.000 kr.

Det fremgår herom i (x12:306):

”Men det nye er, at Jørn Astrup Hansen har tilbudt os aktierne i Tyskland til kurs 10. De vil sælge os det hele til kurs 10, også lånet. Det svarer til ca. 687 tus. DKK. Marner har sat Jens Nielsen på sagen. Det er kedeligt at betale et så stort beløb for aktiv, som i sig selv ikke har den værdi. Men vi kan også se således på det, at vi kan tabe mere, hvis vi ikke på fornuftig vis får en ende på sagen. Da kan der, vurderet alt i alt, være en mening i at betale disse 687 tkr., og så kan vi ubehæftet arbejde videre med projektet.

Marner bad derfor bestyrelsen om beføjelse op til 700 tus. DKK at købe alle ebh fondens selskaber vedrørende ebh zweitmarkt (nu FDI-Invest) og lånet, som de har givet.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig i at give direktionen denne beføjelse.”

Endvidere bevilgede bestyrelsen - under den allerede foretagne rammebevilling - yderligere finansiering til centret i Minden med 1,3 mio. EUR samt et kort lån på 247.000 EUR (x12: 324 – 326):

” ...

Størstedelen af 2. etage har stået tom i mere end 4 år. Nu er planen at indrette det meste af etagen til PBC (Music Park Concept), og i denne forbindelse søges finansiering på 1,3 mio. EUR foruden et kort lån på 247 tus. EUR til moms. Af disse 1,3 mio. EUR er 250 tus. EUR til trapper op til Kaupland, som vi skal gøre efter krav fra myndighederne.

[...]

Denne investering giver en forhøjelse i indtægterne på 327 tus. EUR og en reducereing i omkostningerne på 80 tus. EUR. I alt giver dette et netto tilskud til driften på 407 tus. EUR, således at investeringen har tjent sig ind igen efter godt 3 år.

[...]

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig i at bevilge investeringen.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x12:305), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 22. januar 2010.

Den 19. februar 2010 - 352.450 euro (Rheine)

Bestyrelsen drøftede på mødet problemerne med og i forhold til Secur, Uwe Steinbrecher og EBH. Det fremgår herom i ekstraktbind 12, side 646, blandt andet:

” ...

15. februar 2010 meddelte ebh bank, at de har solgt de 40 % i Secur Verwaltungs til anden side, Uwe Steinbrecher (ISI 8). Købesummen er finansieret ved, at ISI 5 har solgt andele for siden at låne pengene til ISI 8. Dette er noget rod, og Marner fornemmede, at dette kunne være vores penge, som Uwe Steinbrecher benytter til at købe aktiekapital og lån fra ebh bank med. Vi havde et møde med Uwe Steinrecher i sidste uge. Han advarede os da imod at flytte administratorkontrakterne fra Secur Verwaltungs.

... ”

Endvidere bevilgede bestyrelsen - under den allerede foretagne rammebevilling – finansiering til centret i Rheine med 352.450 euro (x12:655):

”5. FDI Invest - Rheine

Evj forelagde investeringsnotat fra Secur Verwaltungs vedrørende shoppingcentret Rheine

På den sidste tur til Tyskland blev der orienteret om planerne om at udvide og renovere lejemålet Penny, som er en kolonialbutik i Rheine.

Sidenhen har den nye lejer, TEDI, som er flyttet ind i de tomme lokaler ved siden af Penny, søgt om tilladelse til at udvide sit lejemål.

[...]

Evy sagde, at alt i alt virker denne plan fornuftig. Der er tale om to store og gode kunder, så vi bør foretage disse investeringer og pleje disse kunder godt.

[...]

Marner sagde, at dette er et beløb, som direktionen har hjemmel til at bevilge. Grunden til, at sagen bliver forelagt bestyrelsen er, at vi er enige om at lægge alle bevillinger vedrørende FDI Invest for bestyrelsen at tage stilling til.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at bevillige lånet.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x12:641), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 19. februar 2010.

8.11 Den 5. marts 2010 - 474.500 euro (Konstanz)

Bestyrelsen bevilgede - under den allerede foretagne rammebevilling - på mødet finansiering til centret i Konstanz med 474.500 euro (x12:996):

”8. FDI Invest - finansiering til ombygning i Konstanz, ISI 6

Investment Banking, Evy Jacobsen, har sendt bestyrelsen en ansøgning om finansiering til ombygning i Konstanz, ISI 6, dat. 21. februar 2010.

Der er i øjeblikket forhandlinger med Play-off, der er en amerikansk restaurantkæde, der driver 6 lignende restauranter som denne i Tyskland, og som har planer om at etablere en i Konstanz. De vil gerne lave en aftale over 15 år om et område i stueetagen i handelscentret i Konstanz.

[...]

Investeringsplanen vurderes at være en af de mest nødvendige, og er i samsvar med, hvad vi tidligere har fået oplyst. Den medfører en forhøjelse af lejeindtægterne på 88.051 € om året.

Anbefaling:

Med basis i de oplysninger, vi har fået fra Tyskland, anbefales det, at Eik Banki bevilger et lån på 474.500 €, inklusive VAT. Betingelserne vedrørende lånet er i overensstemmelse med før bevilgede lån til til ISI 6.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig i at bevilge finansieringen.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x12:983), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 5. marts 2010.

8.12 Den 23. april 2010 - 217.000 euro og 566.000 euro (Bonn og Minden) samt principgodkendelse

Bestyrelsen bevilgede - under den allerede foretagne rammebevilling - på mødet 217.000 euro til reparationer af centret i Bonn og 566.000 euro til reparationer af centret i Minden. Endvidere principgodkendtes en låneansøgning på 953.000 euro + projektkostninger til færdiggørelse af Minden, ligesom en mellemfinansiering af moms på 1.052.000 euro blev godkendt (x12:3052-3053):

”9. FDI Invest

Evgy fremlagde investeringsplanerne for bestyrelsen. Der er tale om investeringer i butikscentrene i Minden og Bonn.

1. Minden

Der søges om finansiering til investeringen, som er i alt 566.000 € foruden moms. Teddy Toys, som er blandt de største forhandlere af babyudstyr i Nordrhein Westfalen, ønsker at lave en kontrakt på 10 år over et område på 1.400 kvadratmeter. Investeringen forventes at skabe en merindtægt på ca. 200.000 € om året - set i forhold til, at området i dag står tomt.

Derudover søges der om en principgodkendelse af en låneansøgning på 953.000 € +projekteringsomkostninger og moms til færdiggørelse af opdateringerne af centret i Minden. Principgodkendelsen er tiltænkt som basis for at kunne arbejde videre med de udlejningsmuligheder, som nu har vist sig. Hvis der kan skaffes en tilfredsstillende lejeaftale, bliver de nødvendige investeringer foretaget i lejemålene.

[...]

2. Bonn

Der søges om finansiering til 3 investeringer i centret i Bonn, i alt 217.000 €, udover moms. Investeringerne bliver foretaget for at fastholde og skaffe nye lejere. Dette er afgørende for at mindske om tomgangen, som i øjeblikket er 20%. Investeringen giver en merindtægt på 71.000 € om året.

3. Moms

Der søges om en mellemfinansiering af den moms, som er til investeringerne, som er nævnt ovenfor, og til parkeringskældereren i Minden. Mellemfinansieringen kan højst komme op på 1.052.000 €.

[...]

Indstillingen til principgodkendelsen (953.000 € + projekteringsomkostninger) er forudsat at der tilvejebringes tilfredsstillende lejekontrakter, herunder lejeindtægter, commitment og bonitet av lejere, og der opnås en tilfredsstillende aftale med Wells Fargo.

[...]

Bestyrelsen behandlede ansøgningerne og var enig om at bevillige dem iht. indstillingen og betingelserne om principgodkendelsen.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x12:3041), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 23. april 2010.

8.13 Den 19. maj 2010 - 953.000 euro + 500.000 euro + MVG (Minden)

Bestyrelsen bevilgede - under den allerede foretagne rammebevilling - på mødet 953.000 euro + 500.000 euro + MVG i yderligere finansiering til centret i Minden (x12:3929):

”...

Evy fremlagde siden til beslutning:

1. Endelig beslutning til at finansiere:
Færdiggørelse af investeringsprojekt vedrørende Minden på 7,1 mio. € + 0,5 mio. € i projekteringsomkostninger + en mellemfinansiering af moms i denne forbindelse.

Investeringen bliver delvis finansieret af Wells Fargo og WEG.

Der ansøges om en finansiering på 953.000 € + 500.000 € + MVG

Obs.: Investeringen er inden for tidligere anbefalet investeringsalternativ – dog med en forhøjelse på 0,5 mio. € til projektering. Bestyrelsen har tidligere bevilget 3.313.000 €

2. Likviditetslånet til Secur Verwaltungs på 300.000 €

[...]

Nevndin besluttede:

- at bevilge finansiering til færdiggørelse af investeringsplanen vedr. Minden: 953.000 € + 500.000 € + MVG.
- at bevilge likviditetslånet til Secur Verwaltungs på 300.000 €

Det fremgår af indledningen til referatet (x12:3906), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 19. maj 2010.

8.14 Den 18. juni 2010 - 600.000 euro + MVG (Minden)

Bestyrelsen bevilgede - under den allerede foretagne rammebevilling - på mødet 600.000 euro + MVG i yderligere finansiering til centret i Minden (x13:632 – 633):

”7. ISI 6

Evys skrivelse, Forhøjelse af lånetilsagn i forbindelse med parkeringskælderens i Minden, dat. 14. juni 2010, sendt en ansøgning til Eik Banka om at forhøje en lånebevilling til Minden med 600.000 € foruden mellemfinansiering til mvg.

En forsinkelse af at lave parkeringskælderens til handelscentralen i Minden har medført, at omkostningsestimatet ikke holder. Forsinkelsen kommer af, at de er stødt på meget vand, og de er også stødt på gamle fund, der viser sig at være gravsteder.

Parkeringskælderens blev oprindeligt vurderet til at koste 3,8 mio. €. Wells Fargo finansierer 2,6 mio. €, og Eik har tidligere bevilget de resterende 1,2 mio. € foruden mellemfinansiering til mvg. Wells Fargo har meldt ud, at de vil ikke forhøje deres bevilling til dette projekt.

Der er mange usikkerheder i forbindelse med projektet i Minden. Kaupland, som er den store lejer der, har sikret sig i lejekontrakten, at parkeringskælderens bliver færdig til tiden, og de har i princippet lov til at reducere lejen, hvis det ikke sker. På den anden side gør Kaupland også investeringer, ombygninger, og de overholder ikke deres tidsplan. Det sammen med, at lejekontrakten ikke er tinglyst, giver os mulighed for

at argumentere imod en reducere i lejemålet. Jurister er ikke enige om situationen, men en jurist har bekræftet, at vi har mulighed for at bevare lejens fulde beløb.

Hvis vi ikke bevarer lejemålet med den nuværende lejeindtægt, så kommer driften ikke til at hænge sammen, og da er den bedste løsning uden tvivl at sælge ejendommen. Kaupland kan da miste lejekontrakten og dermed de penge, som de har brugt på lejemålet.

En betingelse for anbefalingen at forhøje lånet med 600.000 € er, at pengene ikke bliver udbetalt, for en tilfredsstillende aftale er fået på plads med Kaupland.

Evy oplyste, at af tilsammen 9 mio. € er der hidtil kun 1,6 mio. € udbetalt.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig i at bevilge ansøgningen.”

Det fremgår af indledningen til referatet (x13:620), at alle de sagsøgte deltog i bestyrelsesmødet den 18. juni 2010.

8.15 Den 29. august 2010 - 100.000 euro (FDI)

På bestyrelsesmødet blev der under punktet "Orientering om arbejdet" orienteret om, at Eik Bank FO - under den allerede foretagne rammebevilling - havde ydet FDI et lån på 100.000 euro til maling af parkeringskælderens i Minden (x13:1184).

8.16 Revisionens vurdering

Eik Bank FO's revisor har ikke foretaget vurdering af engagementet i revisionsprotokollen for 2009 (x12:2328 - 2363) af bankens udlånsengagement med FDI.

Revisionen har i årsrapporten for 2009 haft bemærkninger til engagementet:

Med hensyn til det udførte arbejde henvises til beskrivelsen i intern revisions protokol vedrørende års- og koncernregnskabet 2009, punkt 7.

Vi vil dog supplere med følgende forklaring omkring engagement med FDI Invest (tidligere EBH Zweitmarkt).

Eik Banki P/F lånte oprindelig 10 mio. EUR til FDI Invest, samtidig som EBH Fonden lånte samme beløb til FDI Invest. EBH Fonden er efterfølgende taget under konkursbehandling, og Eik Banki fik mulighed for og købte fordringen på nom. 10 mio. EUR for 5,75 mio. EUR. Udover dette har Eik Banki købt et lån på nom. 7,3 mio. EUR fra EBH Bank. Lånet var givet til ISI 6, som er en del af samme koncern. Købsprisen udgjorde ligeledes 5,75 mio. EUR.

Således har banken nu tre lån til samme koncern på stort set samme vilkår, men ikke værdiansat til samme beløb, da to af lånene er købt til underkurs. Vi har fået oplyst, at der pt. ikke foreligger nogen objektiv indikation på værdiforringelse, hvorfor der ikke er basis for at nedskrive på lånene. Vi kan dog nævne, at ifølge bankens registreringer er engagementet i restance pr. 31/12-09, men vi har fået oplyst fra kreditchefen, at dette skyldes manglende registrering af forhøjet max på engagementet. Vi har efterfølgende fået dokumentation for, at forholdene er bragt i orden og nye gældsbreve er underskrevet i 2010, som bekræfter dette.

Bank FO's interne revision har i revisionsprotokollatet for regnskabsåret 2009 bemærket (x12:2336):

Kapitalandel i FDI Invest, tidligere EBH Zweitmarkt

Kapitalandelen på 45% i FDI Invest, blev købt i 2008 til en pris på 1 euro. Eik Fonden ejer lige under 50% af dette selskab og de resterende ca. 5% ejes af andre. Kapitalandele i associerede selskaber skal ved første indregning måles til kostpris, men siden reguleres til regnskabsmæssig indre værdi. Kapitalandelen i FDI Invest er indregnet og målt til anskaffelsesværdi og følger derfor ikke regnskabspraksis.

Årsagen til at denne kapitalandel ikke er målt til indre værdi skyldes at det regnskab, som banken har modtaget for 2008 er tyske skatteregnskaber i underliggende selskaber, og ikke et konsolideret regnskab udarbejdet efter dansk regnskabspraksis. Selskabet har også udlån i banken, og selv om selskabet overholder sine låneforpligtelser overfor os, så er det stærkt bekymrende, at vi som ejere af selskabet ikke har fået omarbejdet de tyske skatteregnskaber til dansk regnskabspraksis. Vi har af bankens ledelse fået oplyst, at revisionsfirmaet DanRevision arbejder med denne opgave. Bestyrelsen bør overveje at undersøge, hvad årsagen er til at DanRevision endnu ikke har afsluttet regnskabet for 2008 eller få en tidsplan fra DanRevision for færdiggørelsen, således at bestyrelsen

kan få indblik i selskabets økonomiske situation, og at vi kan følge regnskabsreguleringen, som tilsiger at associerede selskaber måles til indre værdi.

8.17 Finanstilsynets vurdering

Ved finanstilsynets gennemgang i august 2009 af Bank FO's solvensbehov pr. ultimo juni 2009 blev bankens engagement med FDI tildelt karakteren 2b – 20, hvilket sagsøger gør gældende betyder et svagt engagement med en tabssandsynlighed på 20 % (x15:1845).

8.18 Finanstilsynets undersøgelse i september 2010 mv.

Ved afgørelse af 29. september 2010 (x13:4908 – 5073) påbød Fondsrådet Bank FO at nedskrive FDI engagementet. Afgørelsen er gengivet på side 4909 – 4910:

Fondsrådets afgørelse

Det er Fondsrådets opfattelse, at Eik Banki P/F's halvårsrapport for 1. halvår 2010 indeholder fejl.

Dette skyldes 2 forhold:

1. at banken ikke i overensstemmelse med IAS 39 39.59 (for koncernregnskabet) har vurderet, at der pr. 30. juni 2010 var objektiv indikation for værdiforringelse på engagementet med IRE Deutsche Holding GmbH og på engagement med FDI Invest.
2. at banken ved opgørelsen af nedskrivningerne på ovennævnte engagementer og de øvrige 2 engagementer har indregnet og målt nedskrivningerne på baggrund af beregninger, som Fondsrådet ikke finder er realistiske og derfor ikke er i overensstemmelse med IAS 39.63.

Den manglende indregning af nedskrivninger udgør 852,4 mio. kr. svarende til 63,3 % af egenkapitalen, hvilket vurderes at være væsentligt i forhold til bankens halvårsrapport for 1. halvår 2010.

På den baggrund skal Fondsrådet i medfør af § 83, stk. 2 og 3, i lov om værdipapirhandel påbyde Eik Banki P/F at udarbejde og offentliggøre korrigerende/supplerende information til halvårsrapporten for 1. halvår 2010, hvor:

1. Nedskrivningerne på de ovennævnte engagementer er beregnet ud fra en forudsætning om, at der er konstateret objektiv indikation for værdiforringelse på engagementet med IRE Deutsche Holding GmbH og på engagementet med FDI Invest, jf. IAS 39.59.
2. Nedskrivningerne for alle 4 engagementer er indregnet og målt på baggrund af realistiske beregninger af de forventede fremtidige betalingsstrømme, jf. det i nærværende afgørelse af Fondsrådet vurderede og i overensstemmelse med IAS 39.63.

...”

Fondsrådets afgørelse var baseret på følgende vurdering (x13:4927):

”Det er Fondsrådets vurdering, at hele projektet er forbundet med en betydelig usikkerhed, og at der, dels som følge heraf dels som følge af, at der endnu ikke foreligger budgetter, er en betydelige usikkerhed i forbindelse med vurderingen af de fremtidige betalingsstrømme fra ejendommene.

Fondsrådet har som følge heraf inddraget dagsværdien af ejendommene ved vurderingen af de forventede fremtidige betalingsstrømme. Fondsrådet har ved denne vurdering blandt andet taget udgangspunkt i afkastprocenter opgjort af Finanstilsynets ejendomsinspektører. Finanstilsynets ejendomsinspektører foretager en løbende overvågning af markedsudviklingen i Tyskland og baserer sig blandt andet på opgjorte afkastprocenter fra det internationale ejendomsresearchfirma Cushman & Wakefield, som offentliggør afkastprocenter for andre ejendomme end boligudlejningsejendomme, herunder specielt kontorejendomme, retail ejendomme samt produktions- og lagerejendomme, baseret på en løbende overvågning af handler på det tyske ejendomsmarked. Herudover baserer ejendomsinspektørerne sig på internationale ejendomsresearchfirmaer JonesLangLasalle og GSW samt Nykredits Kreditafdeling/Nykredit Erhverv suppleret med egne erfaringer indhentet ved undersøgelser, herunder gennemgang af en mængde vurderingsrapporter udført af forskellige tyske "Gutachter". Der er således tale om afkastkrav baseret på materiale, der også lægges til grund ved beregninger af dagsværdier på ejendomme i andre pengeinstitutter.

På baggrund af disse afkastprocenter, ejendomsinspektørernes erfaringer i øvrigt og henset til den betydelige usikkerhed, der er om niveauet for de fremtidige lejeindtægter, herunder at de i bankens opgørelse anvendte nettoglejendtgter er højere end de nuværende, selvom de dog ikke fuldt ud svarer til bankens forventninger til de fremtidige lejeindtægter, er det Fondsrådets vurdering, at det vil være mere realistisk at anvende en afkastprocent på 7,5 %. Dette indebærer, at værdien af de tyske centre nogenlunde kommer til at svare til gælden til Wells Fargo på 135 mio. euro.

Da ovenstående vurdering af de fremtidige betalingsstrømme fra ejendommene indikerer, at FDI Invest ikke vil kunne tilbagebetale sine kreditorer, er det Fondsrådets vurdering, at debitor må anses for at være i væsentlige økonomiske vanskeligheder, og at der dermed, jf. IAS 39.59 er objektiv indikation for værdiforringelse på engagementet.

Henset til ovenstående er det Fondsrådets vurdering, at der er et nedskrivningsbehov på den trukne del af engagementet, svarende til 219 mio. kr., da Wells Fargo har første prioritetsgælden.”

I et internt notat af 29. september 2010 (x13:4899 – 4901) udarbejdet af Niels Poulsen og Evy Jacobsen til bestyrelsen blev det med udgangspunkt i Fondsrådets afgørelse indstillet at stoppe med yderligere udbetalinger til FDI:

”FDI Invest

I forbindelse med gennemgang af diverse engagementer i Eik Banki P/F har Finanstilsynet bedt Eik Banki om at nedskrive hele engagementet med FDI Invest koncernen på ca. DKK 250 mio. Årsagen til nedskrivningen er, at Finanstilsynet benytter et afkastkrav på min. 7,5%, som er betydeligt højere end de indikationer som Eik Banki har benyttet.

[...]

Rationalet for at Eik Banki - på trods af disse udsigter - ønsker at betale flere regninger må være såfremt dette skaber en merværdi og at banken på sigt får tilbageført en del af nedskrivningerne. Det skal dog understreges, at dette er meget usikkert på grund af:

- Vi vurderer at vi ikke har godt nok kendskab til det tyske ejendomsmarked til at argumentere imod specialisterne hos Finanstilsynet
- Rådgivere i Eik Banki har tidligere gjort opmærksom på og er stadig af den opfattelse, at administrationen i Danmark og Tyskland ikke magter opgaven
 - Vi har ingen tillid til at administrationen formår at ændre udviklingen og ingen forventning om at dygtige "Asset Managere" ønsker at påtage sig opgaven
- Eik Banki har den 28. september 2010 modtaget nye budgetter for de 8 handelscentre og er disse væsentlig dårligere end tidligere forventet
 - Nettoresultatet er reduceret med 325.000 EUR og der er nu udsigt til at tre centre ikke kan servicere renteudgifterne til lånene hos Wells Fargo og endnu flere som ikke kan servicere afdragene
- Det viser sig at budgetterne over de nødvendige renoveringer i adskillige tilfælde ikke holder, samt at nye nødvendige investeringer opstår
 - Vi har derfor ikke tillid til at de udarbejdede budgetter holder
- Wells Fargo kan til enhver tid opsige engagementet med FDI Invest koncernen på grund af "default"

..."

8.19 Tabsopgørelse

Den nye ledelse i Bank FO har i en rapport indsat i ekstraktbind 15, side 1359 – 1376 opgjort Bank FO's engagement med FDI til 254,4 mio. kr., hvilket er nedskrevet fuldt ud.

FDI, ISI 6 og alle 8 kommanditselskaber blev erklæret konkurs i perioden fra december 2010 til februar 2011 Følgende krav er anmeldt i konkursboerne (x14:1172 - 1174, 1189 - 1192, 1293 - 1296, 1218 - 1220, 1212 - 1214, 1199 - 1202 og 1209 – 1211):

	EUR	DKK (kurs 7,45)
FDI	20.522.848,79	152.895.223,49
ISI 6	8.163.332,19	60.816.824,82
Kommanditselskaberne	5.550.351,88	41.350.121,51
I alt	34.236.532,86	255.062.169,82

Tabet stemmer i runde tal med oplysningerne i årsoversigterne for 2010 (x14:911 – 917).

Det anmeldte tab er lavere end de samlede bevillinger, idet bevillingen på bestyrelsesmødet den 21. december 2009 på ca. 8,5 mio. EUR, var trukket med ca. 4,8 mio. EUR, svarende til ca. 35,8 mio. kr. på tidspunktet for Bank FO's økonomiske sammenbrud.

Ingen af konkursboerne er p.t. afsluttede.

For så vidt angår konkursboet efter FDI fremgår det af den seneste kreditorinformation af 23. februar 2016 (x14:5533 – 5538), at der er ringe udsigt til dividende.

For så vidt angår konkursboet efter ISI 6 fremgår det af den seneste kreditorinformation af 17. februar 2019 (x19:56 – 58), at en eventuel dividende til de simple kreditorer vil være ubetydelig.

For så vidt angår konkursboerne efter kommanditselskaberne er de otte indkøbscentre solgt for en samlet pris på 57.592.094 EUR (x14:2871 – 2969) og sagsøgers processkrift 2, punkt 46. Dette skal ses i forhold til, at 1. prioritets panthaver, Wells Fargo, havde et udestående lån på ca. 135 mio. EUR på tidspunktet for Bank FO's økonomiske sammenbrud, og som således har et udækket resttilgodehavende på ca. 77,4 mio. EUR efter salget.

Sagsøger har i processkrift 3, punkt 45-47 (x1:1810 – 1812) redegjort for, hvilket faktum sagsøger er indstillet på at lægge til grund i relation til tabsopgørelsen og på baggrund heraf opgjort tabet på FDI engagementet til ca. 203,5 mio. kr.

Sagsøger har i hjælpebilag 43 opstillet det opgjorte krav sådan:

Nr.	Selskab	Beløb i DKK	Bemærkninger
1.	FDI	74.500.000	Det oprindeligt lån ydet af Fonden og overtaget af Bank FO i oktober 2008 til kurs 100.
2.	FDI	42.837.493	Det i 2009 fra EBH erhvervede lån på EUR 10.000.000, som blev erhvervet for EUR 5.749.999, jf. fx bind 12, side 1122-1123 (oversættelse i bind 17, side 1400-1401).
3.	ISI 6	42.837.500	Det i 2009 fra EBH erhvervede lån på EUR 7.271.877, som blev erhvervet for EUR 5.750.000, jf. fx bind 12, side 1122-1123 (oversættelse i bind 17, side 1400-1401).
4.	ISI 6	5.887.865	Beløbet er opgjort som det i konkursboet anmeldte krav, jf. bind 14, side 1189, med fradrag af renter og provision som opgjort i sagsøgers processkrift 3, bind 1, side 1810-1811.
5.	Rheine	2.638.676	Beløbet er opgjort som i den nye ledelses rapport, jf. bind 15, side 1367. Dette beløb er lavere end det beløb, der er anmeldt i konkursboet, jf. bind 14, side 1293. Der er ikke opkrævet renter eller provision, jf. bind 14, side 913 og 1297.
6.	Nürnberg	857.650	Beløbet er opgjort som i den nye ledelses rapport, jf. bind 15, side 1367. Beløbet svarer til det beløb, der er anmeldt i konkursboet, jf. bind 14, side 1218. Der er ikke opkrævet renter eller provision, jf. bind 14, side 914 og 1221.
7.	Konstanz	682.696	Beløbet er opgjort som i den nye ledelses rapport, jf. bind 15, side 1367. Beløbet svarer til det beløb, der er anmeldt i konkursboet, jf. bind 14, side 1212. Der er ikke opkrævet renter eller provision, jf. bind 14, side 915 og 1215.
8.	Minden	33.535.141	Beløbet er opgjort som det i konkursboet anmeldte krav, jf. bind 14, side 1199, med fradrag af renter på DKK 380.361, jf. 2010 årsudskriften, bind 14, side 916. Det i den nye ledelses rapport opgjorte beløb på DKK 33.915.502, jf. bind 15, side 1367, svarer til det under denne sag rejste krav med tillæg af renter.
9.	Radevormwald	1.306.126	Beløbet er opgjort som det i konkursboet anmeldte krav, jf. bind 14, side 1209, med fradrag af renter på DKK 23.232, jf. 2010 årsudskriften, bind 14, side 917. Det i den nye ledelses rapport opgjorte beløb på DKK 1.329.358, jf. bind 15, side 1367, svarer til det under denne sag rejste krav med tillæg af renter.
10.	Administrationsfee	(1.587.653)	Modtaget i forbindelse med Fondens oprindelige investering, jf. bind 11, side 3369.
11.	I alt	203.495.494	

Sagsøger gør i tillæg hertil gældende, at tabet skal lægges et skønsmæssigt beløb til dækning af Bank FO's finansieringsomkostninger (cost of funds), jf. punkt 22.2 i sagsøgers endelige sammenfattende processkrift.

De sagsøgte har bestridt opgørelsen som utilstrækkeligt dokumenteret og gjort gældende, at den under alle omstændigheder skal reduceres med de 5,75 mio. EUR, som banken betalte ved overtagelsen af EBH Banks lån på 7 mio. EUR til ISI 6, og de ca. 75 mio. kr. som overdragelsen af de islandske engagementer til Eik Fonden sikrede banken mod at lide.

9. SYDPORTEN

9.1 Overordnet om engagementet

Udlånsengagementet vedrørte finansiering af en række ejendomsprojekter i København. Ejeren af låntagerkoncernen og den ansvarlige for projekterne var Vagn Andersen.

Lånene i udlånsengagementet vedrørte finansiering af følgende fem projekter:

Projekt 1: "Hauser Plads":

Udlejningsejendommene Hauser Plads nr. 28-32 og Hauser Plads nr. 34, København. Eik Bank DK's udlånsengagement vedrørende dette projekt blev indfriet ultimo 2005/primò 2006. Efterfølgende blev Hauser Plads 34 ApS navneændret til Sydporten ApS, og det nye projekt "Sydporten" blev herefter opstartet i dette selskab. Lånene blev indfriet, og på projektet for Hauser Plads nr. 28-32 og nr. 34 blev der realiseret en avance på ca. 62 mio. kr. i 2005/2006.

Projekt 2: "Fredericiagade"

Ejendommen Fredericiagade 7-13, København. Projektet vedrørte en ombygning af en tidligere kontorejendom til otte beboelseslejligheder. Alene Eik Bank FO ydede lån til dette projekt, hvoraf størstedelen blev indfriet i løbet af 2006.

Projekt 3: "Toldbodgade"

Ejendommen Toldbodgade 29, København. Dette projekt vedrørte ombygningen af en tidligere kontorejendom til 18 ejerlejligheder, heraf to erhvervsejerlejligheder. På tidspunktet for Eik Bank DK's økonomiske sammenbrud var der kun solgt tre ejerlejligheder, dvs. der var 15 usolgte lejligheder tilbage, hvoraf seks af disse lejligheder var udlejet.

Projekt 4: "Sluseholmen"

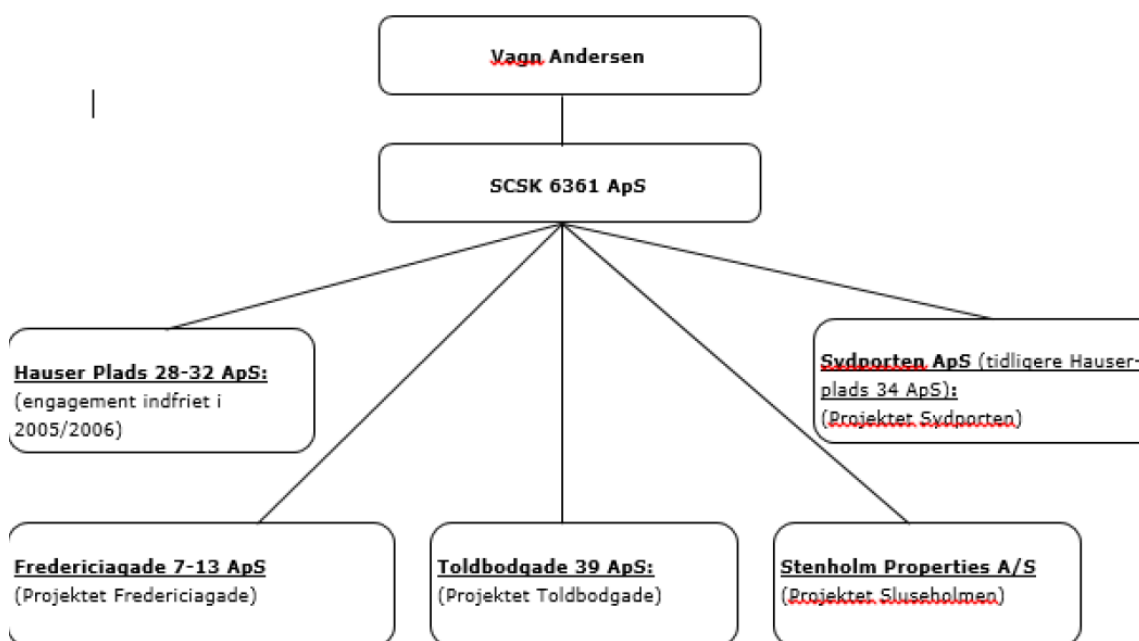
Ejendommen Sluseholmen 6, København, der i kreditindstillingerne er omtalt som "IBO-ejendommen". Der var tale om et projekt med byggerettigheder til opførelsen af 13.500 kvm. boliger, der var betinget af lokalplangodkendelse, og hvor den eksisterende bygning, der var en tom lager- og kontorbygning med et samlet areal på 6.000 kvm., skulle

nedrives. Sluseholmen blev oprindeligt købt af Sydporten ApS, men efterfølgende overdraget internt i koncernen til selskabet Stenholm Properties A/S i 2008. Projektet var tiltænkt videresolgt på projektstadiet. Projektet blev imidlertid aldrig solgt eller iværksat.

Projekt 5: "Sydporten"

Ejendommene Sjællandsbroen 2 og 6, Molestien 1, 7, 8 og Bådehavnsgade 3 og 27, København, der i kreditindstillingerne er omtalt som bl.a. "SFH-ejendommen" og "Scandinavian Fashion House", idet bygningen ved navn Scandinavian Fashion House var opført på ét af grundarealerne og blev revet ned i forbindelse med opførelsen af projektet Sydporten. Projektet var oprindeligt tænkt som et 40.000 kvm. kontorbyggeri, som skulle opføres i tre etaper. Der var tale om et spekulationsprojekt, da opførelsen heraf blev opstartet, uden at der var indgået lejeaftaler. Alene etape 1B på 9.100 kvm. blev gennemført, og bygningen stod tom fra og med etape 1B, som stod færdig ultimo april 2009, indtil ejendommen blev solgt den 12. juni 2014, dvs. at ejendommen aldrig blev udlejet af Eik Bank DK og Eik Bank FO eller konkursboet/BRF Kredit.

Projekterne var alle placeret i selskaber, der ultimativt var ejet af Vagn Andersen. Koncernen så forenklet ud som følger:



Det væsentligste projekt i udlånsporteføljen og for nærværende sag var projektet Sydporten.

Eik Bank DK og Eik Bank FO ydede en betydelig del af finansieringen til projektet mod indgåelse af en upside-aftale, hvorved Eik Bank DK og Eik Bank FO var berettiget til 40% af avancen på projektet, dog maksimeret til 180 mio. kr. Den samlede avance på Sydporten projektet blev på daværende tidspunkt estimeret til ca. 434 mio. kr.

Bevillingen af lånene til Sydporten skete ud over upsiden også med udgangspunkt i de forventede avancer, som låntager ville realisere ved et salg af navnlig projekterne Toldbodgade og Sluseholmen. De forventede avancer blev opgjort i niveauet 160-200 mio. kr. Sluseholmen var købt for 39,6 mio. kr.

Eik Bank DK og Eik Bank FO finansierede projektet sammen med den islandske Kaupthing Bank Luxembourg og BRF-Kredit. Eik Bank DK og Eik Bank FO afgav i den forbindelse garantier og indeståelser over for BRF Kredit.

Det viste sig efterfølgende, at projekterne Toldbodgade og Sluseholmen ikke kunne realiseres som forudsat, hverken i henhold til de oprindelige tidsplaner eller til de oprindeligt forventede værdier. Samtidig blev Sydporten ikke udlejet. Herudover viste der sig at være yderligere likviditetsbehov til at færdiggøre etape 1B af Sydporten projektet, som Eik Bank DK og Eik Bank FO finansierede alene uden Kaupthing Bank Luxembourg, der selv trådte i betalingsstandsning. Eik Bank DK og Eik Bank FO bevilgede således ultimo 2008 yderligere ca. 80 mio. kr. i lån.

Da etape 1B af Sydporten stod færdig ultimo april 2009, var der ikke indgået lejeaftaler, og der var ikke sket salg af Toldbodgade og Sluseholmen og dermed ingen nedbringelse af Eik Bank DK og Eik Bank FO's udlånsengagementer. Der blev ikke iværksat yderligere etaper.

Der blev afsagt konkursdekret over Sydporten ApS den 14. juni 2010 og over de øvrige selskaber i koncernen den 28. juni 2010. Udlånsengagementet blev af den nye ledelse pr.

tidspunktet for Eik Bank FO's økonomiske sammenbrud opgjort til 182,4 mio. kr. (x15:1359-1376).

Sagsøgers erstatningskrav relaterer sig til en række bevillinger til byggeprojektet "Sydporten" i 2007 og 2008.

Den første bevilling vedrørende EIK Bank FO's finansiering til projektet Sydporten blev besluttet på bestyrelsesmødet i EIK Bank FO den 7. juni 2007 (X5:1897, 1898) i medfør af en uunderskrevet og udateret kreditindstilling (X5:1875-1888). For så vidt angår projektet Sydporten angik bevillingen en aflastningsgaranti over for EIK Bank DK på 97 mio. kr., som imidlertid ikke blev stillet, idet finansieringsstrukturen blev ændret.

Den anden bevilling vedrørende EIK Bank FO's finansiering til projektet Sydporten blev besluttet på bestyrelsesmødet i EIK Bank FO den 4. juli 2007 (X5:2709, 2713-2714) i medfør af en af Bogi Bendtsen den 5. juli 2007 underskrevet kreditindstilling (X5:2721-2726). For så vidt angår projektet Sydporten angik bevillingen et byggelån på i alt 81 mio. kr. fordelt med 27 mio. kr. til hver af EIK Fonden, EIK Bank FO og EIK Bank DK. Det fremgår endvidere af kreditindstillingen, at EIK Fonden skulle påtage sig en betalingsgaranti på 92,5 mio. kr. over for BRF Kredit. Denne garanti (dog angivet til 97 mio. kr.) samt EIK Fondens andel af finansiering af byggelånet på 27 mio. kr. blev ifølge fondens bestyrelsesmødereferat besluttet på bestyrelsesmøde i EIK Fonden senere samme dag (4. juli 2007) (X16:711-712).

Den tredje bevilling omfatter en betalingsgaranti over for BRF Kredit i 2007 på 92,5 mio. kr. vedrørende finansieringen af projektet Sydporten, jf. referat af bestyrelsesmøde i EIK Bank FO den 7. december 2007 (X6:1091, 1100-1101).

Den fjerde bevilling vedrørende EIK Bank FO's frigivelse af pant i et kontantindestående fra EIK Fonden, der var stillet til sikkerhed for EIK Bank FO's betalingsgaranti til BRF Kredit vedrørende projektet Sydporten, blev besluttet på bestyrelsesmøde i EIK Bank FO den 16. oktober 2008 (X7:2968, 2972) i medfør af en indkaldelse til bestyrelsesmøde af 15. oktober 2008 og heri indarbejdet indstilling (X17:2261-2264)

Den sidste bevilling vedrørende EIK Bank FO's tillægsfinansiering til projektet Sydporten med et lån på 70 mio. kr. til afdækning af byggerelateret likviditet blev besluttet på bestyrelsesmøde i EIK Bank FO den 12. december 2008 (X8:117, 124-125) i medfør af en af Bogi Bendtsen samme dag underskrevet kreditindstilling (X8:135-144).

EIK Bank FO's bevillinger af udlån og øvrige dispositioner i engagementet med Sydporten skete med udgangspunkt i og på baggrund af creditsagsbehandling foretaget i EIK Bank DK. Det fremgår referat af bestyrelsesmøde i EIK Bank FO den 3. juni 2005 (X2:3685, 3690-3691), at EIK Bank FO tillagde den forudgående behandling af engagementet i EIK Bank DK betydning som om denne behandling havde været foretaget af EIK Bank FO's erhvervsafdeling:

"Sagerne fra Eik Bank kommer fra Brian Toft gennem Jesper Clausen. Hos os arbejder Ejvind Mouritsen med sagerne, foruden Bogi og Marner. Bogi har fuld tillid til Ejvind. Men vi kender ikke alle detaljerne i en sag og er nødt til at have tillid til Eik Bank, som i dag fungerer som en erhvervsafdeling, ligesom vores andre afdelinger".

I referat af bestyrelsesmøde i EIK Bank FO den 24. juni 2005 (X3:278-295) er det anført, at

"Marner svarede, at vi har med vilje slettet den danske kunderådgiver. Årsagen er den, at en kunderådgiver i Eik Bank kan ikke formelt disponere for Føroya Sparikassa".

Som også omtalt ovenfor hedder det i overensstemmelse hermed i en e-mail af 10. juli 2009 fra EIK Bank FO's erhvervschef, Birgir Nielsen, til EIK Bank DK's direktion (X9:3468-3469) således:

"Erhvervsafdelingen i Eik på Færøerne har nogle erhvervs engagementer, som oprindeligt er placeret hos os, pga jeres daværende begrænsning med store engagementer pga. jeres begrænsning i egenkapital. Dette er oprindeligt aftalt Eik Bank Danmark og Kreditafdelingen på Færøerne.

Disse engagementer er:

“[...]”

Sydporten

“[...]”

Opfølgning af disse engagementer har hidtil foregået sådan:

- Eik Bank Danmark har al korrespondance med kunderne, og har serviceret Kreditafdelingen på Færøerne med al dokumentation mht. opfølgning, nedskrivninger osv.

- Erhvervsafdelingen på Færøerne har kunden placeret og får afregninger af lån mv. fra Eik Bank Danmark.

[...]”

9.2 Forløbet inden bevillingerne juni /juli 2007

I medfør af en Eik Bank DK kreditindstilling af 1. september 2005 (x3:746-754) blev der i Eik Bank DK indstillet en koncernramme på 85 mio. kr. primært til brug for finansiering og ombygning af ejendommene Fredericiagade 13 og Toldbodgade 29. Afdisponeringen skulle finde sted i samarbejde mellem Eik Bank DK og Eik Bank FO, evt. ved etablering af aflastningsgaranti fra Eik Bank FO, således at det i Eik Bank DK etablerede udlånsengagement kunne holdes inden for 25%-grænsen i FIL § 145, stk. 1 (DK MS, bind 1, side 296 (2004) og 147 (2010)).

Det blev anført, at ombygningen af Fredericiagade forventedes afsluttet i 2005 og Toldbodgade inden udgangen af 2006 med forventede provenuer på hhv. 15,7 mio. kr. og 62,8 mio. kr.

Følgende fremgår herudover af kreditindstillingen vedrørende Vagn Andersen og hans økonomiske forhold:

"Vi har modtaget revisorudarbejdet opgørelse over forventet koncernegenkapital i de af Vagn Andersen ejede selskaber. Koncernegenkapitalen er opgjort til DKK 124,8 mio. kr. før skat - opgørelsen er baseret på aktuel vurdering/salgpris af Hauser Plads-ejendommene samt vurderede salgspriser af ejerlejligheder i Fredericiagade- og Toldbodgade-ejendommene. Opgørelsen af koncernegenkapital baseres således på den forventede, fremtidige realisering af ejendommene, og skal således tages med forbehold herfor. Det er dog vor klare vurdering, at de estimerede salgspriser på koncernens ejendomme er realistiske ud fra det aktuelle markedsniveau.

[...]

Vagn Andersen er læge og har i mange år arbejdet og forsket inden for fremstilling af det særlige Eldonkort – opkaldt efter opfinderen af metoden. Kortet bruges til blodtypebestemmelse og der forskes i yderligere brug af kortet i forbindelse med DNA-undersøgelser.

Vagn Andersen bor i Frankrig, men opholder sig en del i Danmark i huset i Nakskov og Helsingør.

Vagn Andersen er henvist af bestyrelsesmedlem Hans Keiding via Jan Andersen, som er svoger til Vagn Andersen".

Den i kreditindstillingen omtalte revisoropgørelse er dateret 9. august 2005 (x3:397-398). I revisoropgørelsen var også medtaget et CV for Vagn Andersen, hvoraf fremgår, at Vagn Andersen havde haft det som sin professionelle karriere at være læge og siden 1996 havde været bosiddende i Frankrig og England, som det også fremgår ovenfor i kreditindstillingen.

På et telefonisk bestyrelsesmøde i Eik Bank DK den 2. september 2005 bevilgede bestyrelsen i Eik Bank DK kreditrammen/koncernrammen for Vagn Andersen-koncernen på

85 mio. kr. (x3:755-756). Marner Jacobsen deltog ikke på dette bestyrelsesmøde i Bank DK, men det er anført i referatet, at kreditindstillingerne tidligere var drøftet, ligesom referatet er underskrevet af Marner Jacobsen.

Under sagen er der fremlagt eksempler på, at Vagn Andersen har været omtalt i medierne:

- Artikel af 16. januar 1980 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Kendt læge anholdt som bagmand for Hashliga” (x2:4-6).
- Artikel af 17. januar 1980 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Griskhed fældede Hash-lægen” (x2:7).
- Artikel af 18. januar 1980 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Hashligaen mistænkes i sagen om ung kvindes død” (x2:8).
- Artikel af 4. juni 1992 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Storspekulant færdig i Danmark” (x2:9-10).
- Artikel af 6. november 1994 fra BT med overskriften ”Narkodømt knyttes til juraprofessor” (x2:11-13).
- Artikel af 7. november 1994 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Professor fik halv million af hash-bagmand” (x2:14-16).
- Artikel af 15. august 1999 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Kokain-dronningen boede hos hash-lægen” (x2:30-31).
- Artikel af 2. januar 2006 fra BT med overskriften ”Svigerfars farverige fortid” (x2:2176-2177).
- Artikel af 2. januar 2006 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Herskabsvilla for svigerfars millioner” (x2:2178-2181).
- Artikel af 18. august 2006 fra BT med overskriften ”Farverig svigerfar” (x15:131).
- Artikel af 7. oktober 2006 fra Ekstra Bladet med overskriften ”Milliongevinst på ulovlig handel” (x15:133-135).
- Artikel fra dagbladet Børsen med overskriften ”Hashsmugler bag gæld til Eik Bank på 500 mio. kr.” (x14:668-669).
- Artikel af 2. januar 2013 fra Berlingske med overskriften ”Den usynlige mand” (x14:2772-2778).

- Uddrag fra bogen ”Andre Folks Penge” af Niels Sandøe og Thomas G. Svaneborg, 3. udgave, siderne 142-157 (x14:3031-3048), hvori det bl.a. hedder:

”Til gengæld var han [Brian Toft] blevet bekendt med Vagn William Andersens brogede fortid på grund af en kontroversiel ejendomshandel, som Eik Bank finansierede, der endnu en gang affødte en historie i Ekstra Bladet.

Det var første gang, at vi hørte om dommen. Så vi indkaldte ham til en samtale. Han fortalte, at han var ude i en krise, fordi der var et selvmord i hans meget nære omgangskreds. Han havde solgt en ejendomsportefølje og havde ret mange penge. Han begyndte at drikke og gøre andre ting, fordi situationen ramte ham så hårdt. Så sagde han også på det møde, at han faktisk ikke havde gjort det, som han blev dømt for, men at han var så langt ude, at han bare accepterede dommen. Om det var rigtigt eller forkert, havde vi ingen mulighed for at kontrollere. Men vi diskuterede det i bestyrelsen og blev enige om, at det var noget, som lå så langt tilbage i tiden, at det ikke skulle komme ham til skade.

Det var efter det tidspunkt, at Vagn William Andersen voksede til at blive bankens suverænt største kunde. Til sidst havde Eik Bank lån og garantier for næsten en halv mia. kr. koblet op på hans projekter.

Men sikkerheden var beskeden i forhold til udlånet. I sidste ende blev det Vagn William Andersen, der skubbede Eik Bank i armene på Finansiell Stabilitet.”

Det fremgår af årsoversigterne 2005 for Hauser Plads 28-32 ApS og Fredericiagade 7-13 ApS (x3:2007-2008), at udlånsengagementet i Eik Bank FO udgjorde 70 mio. kr. (35 mio. kr. + 35 mio. kr.), dog ikke medregnet aflastningsgarantier. Det fremgår af Eik Bank DK's engagementsbeskrivelse pr. 31. december 2005 (x3:1423-1490), at Eik Bank FO havde stillet aflastningsgarantier for 36,75 mio. kr. og dermed havde et samlet engagement på 106,75 mio. kr.

På et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. februar 2006, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer deltog i, behandlede en kreditindstilling af 16. februar 2006, hvoraf fremgår bl.a. følgende (x3:3154-3158):

”Status på belånte ejendomsprojekter er følgende:

Fredericiagade 7-13 ApS Ombygning af kontorejendom til 8 beboelsesejerlejligheder. 6 af lejlighederne er solgt, og der forventes afleveringsforretning i løbet af februar 2006, og således fuld indfrielse af lånet i FSP senest 31.03.2006. Forventet provenu ud over indfrielsen min. DKK 15 mio.

Toldbodgade 29 ApS (ombygning af kontorejendom til ca. 25-30 ejerlejligheder (samlet areal 2.502 kvm.). Ombygning af ejendommen pågår. Kunden ønsker ikke at udbyde ejerlejlighederne til salg før disse er færdigopført. Der forventes højere salgspri- ser ved udbud af ejerlejlighederne i færdigopført stand. Der budgetteres med et pro- venu på sagen på DKK 65 mio. (ud fra DKK 48.000 pr. kvm.)

Hauser Plads 28 (Hausergade 28) - ejendommen er solgt med overtagelse pr. 01.02.2006. Den fulde købesum DKK 42,3 mio. er deponeret i Eik Bank. Provenu ca. DKK 35 mio. forventes til disposition inden 31.03.2006 til aftalt indfrielse af lån DKK 35 mio. i Føroya Sparikassi.

[...]

Fremtidsudsigte:

Samtlige ejerlejligheder i Fredericagade-ejendommen forventes frasolgt i indevæ- rende år – 6 af de 8 ejerlejligheder er p.t. solgt.

Ombygning af Toldbodgade-ejendommen samt frasalg af ejendommens ejerlejlighede- der forventes realiseret i 2006.

Projektet i Københavns sydvest-kvarter: Afklaring af sammensætning af konsortie til at løfte projektet forventes i 1. kvartal 2006.

Engagementet indstilles til bevilling, idet:

- *Væsentlige avancer er realiseret på Hauser Plads-ejendommene, hvilket styrker koncernen bonitetsmæssigt samt underbygger kundens evner som ejendomsdeveloper.*
- *Fredericiagade-projektet er nu så fremskredent, at der er stor sikkerhed for realisering af yderligere provenu DKK 15 mio.*
- *Toldbodgade-projektet forventes indenfor 12 måneder at indbringe en avance på DKK 65 mio., hvilket vil medføre en likvid beholdning i koncernen, der kan bære en flerårig projekt/liggeperiode på eksponeringen i Københavns sydvest-kvarter, såfremt det ikke som forventet lykkes at indgå konsortie med kapitalstærk partner omkring projektet.*
- *Sluseholmen er et yderst visionært projekt i Københavns sydvest-kvarter - Eik Bank forhandler upside-model med kunden i forbindelse med ansøgte finansiering.*
- *Solid indtjening til banken i form af marginal på etablerede faciliteter samt upsideaftaler.*
- *Indgåede aftaler overholdes uden anmærkninger.*
- *Engagementet vil blive reduceret med DKK 82 mio. de kommende måneder.*

Vagn Andersen - koncern samlede engagement med Føroya Sparekasse koncern vil efter bevilling udgøre i alt DKK 185,0 mio., hvilket svarer til 21,5 % af Sparekassens ansvarlige kapital. Det samlede engagement er opdelt med DKK 141,75 mio. i Sparekassen og DKK 38,25 mio. i Eik Bank. Når engagement efter forventning reduceres med DKK 82 mio. til DKK 103 mio., vil det samlede engagement svare til 12% af Sparekassens ansvarlige kapital.”

På et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. september 2006, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer deltog i, behandlede en kreditindstilling af samme dato, hvoraf fremgår bl.a. følgende (x4:1295):

“Rentabilitet og likviditet/betalingssevne:

Rentabiliteten og likviditeten i koncernen er på kort/mellemlang sigt afhængig af ombygning og salg af ejerlejligheder i Fredericiagade-ejendommen og Toldbodgade-ejendommen. På længere sigt, er rentabiliteten og likviditeten afhængig af, hvorledes

projektet i københavns Sydvestkvarter udvikler sig, herunder specielt liggetiden af projektet, idet lokalplan skal godkendes forinden opstart af byggeprojektet.

Fredericiagade-ejendommen er stort set færdigombygget Der er solgt 7 af de 9 ejerlejligheder, heraf er købesummerne af lejlighederne frigivet til af lån i Føroya Sparkassi. Der indestår herefter DKK 16,2 mio. på deponering i Eik Bank vedr. salg af 2 ejerlejligheder. Den forventede salgspris for de 2 sidste ejerlejligheder udgør DKK 12 mio., hvilket således er tilstrækkeligt til at indfri restengagementet i Føroya Sparikassi.

Toldbodgade-ejendommen forventes medio 2007 realiseret med et provenu i niveauet DKK 32,5-40 mio. i forbindelse med ombygning og frasalg af ejerlejligheder, hvilket provenu forventes benyttet til servicering af lån vedr. de i Eik Bank og Føroya Sparikassi finansierede øvrige ejendomme.

Ud over anførte forventes en væsentlig avance realiseret ved et salg af IBO-ejendommen (Sluseholmen 6, Kbh. SV) i forlængelse af vedtagelse af lokalplan for området, således at bl.a. på denne ejendom kan opføres ejerlejligheder. I givet fald vurderer banken, at der kan realiseres et provenu i niveauet DKK 80-120 mio. på denne ejendom alene.”

I Eik Bank DK's engagementsbeskrivelse pr. 30. juni 2006 (x4:670-739) blev udlånsengagementet samlet opgjort til 126,421 mio. kr., og dette udgjorde dermed fortsat på dette tidspunkt Eik Bank DK's 2. største udlånsengagement til erhverv. Det fremgår, at Eik Bank FO havde stillet aflastningsgarantier for 71,750 mio. kr. De 126,421 mio. kr. blev oplyst fordelt på koncernrammen på 78 mio. kr. (bridgefinansiering på 60 mio. kr. vedr. køb og ombygning af Toldbodgade, bevilget overtræk på 13,3 mio. kr., samt garanti på 2,6 mio. kr. til facaderenovering på Hauser Plads), lånet på de 35 mio. kr. til køb af Sluseholmen, en kassekredit på 3 mio. kr. og et lån til Vagn Andersen på 9,82 mio. kr., samt et lån på 0,6 mio. kr. til SCSK 6466 ApS.

På et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. september 2006, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer deltog i, behandlede en kreditindstilling af samme dato, hvoraf fremgår bl.a. følgende (x4:1295):

“Rentabilitet og likviditet/betalingssevne:

Rentabiliteten og likviditeten i koncernen er på kort/mellemlang sigt afhængig af ombygning og salg af ejerlejligheder i Fredericiagade-ejendommen og Toldbodgade-ejendommen. På længere sigt, er rentabiliteten og likviditeten afhængig af, hvorledes projektet i Københavns Sydvestkvarter udvikler sig, herunder specielt liggetiden af projektet, idet lokalplan skal godkendes forinden opstart af byggeprojektet.

Fredericiagade-ejendommen er stort set færdigombygget Der er solgt 7 af de 9 ejerlejligheder, heraf er købesummerne af lejlighederne frigivet til af lån i Føroya Sparkassé. Der indestår herefter DKK 16,2 mio. på deponering i Eik Bank vedr. salg af 2 ejerlejligheder. Den forventede salgpris for de 2 sidste ejerlejligheder udgør DKK 12 mio., hvilket således er tilstrækkeligt til at indfri restengagementet i Føroya Sparikassé.

Toldbodgade-ejendommen forventes medio 2007 realiseret med et provenu i niveauet DKK 32,5-40 mio. i forbindelse med ombygning og frasalg af ejerlejligheder, hvilket provenu forventes benyttet til servicering af lån vedr. de i Eik Bank og Føroya Sparikassé finansierede øvrige ejendomme.

Ud over anførte forventes en væsentlig avance realiseret ved et salg af IBO-ejendommen (Sluseholmen 6, Kbh. SV) i forlængelse af vedtagelse af lokalplan for området, således at bl.a. på denne ejendom kan opføres ejerlejligheder. I givet fald vurderer banken, at der kan realiseres et provenu i niveauet DKK 80-120 mio. på denne ejendom alene.”

Soliditet:

Vi har modtaget revisorudarbejdet opgørelse over forventet koncernegenkapital i de af Vagn Andersen ejede selskaber. Koncernegenkapitalen er efter opskrivninger og

primo 2006 opgjort til DKK 124,8 mio. før skat - opgørelsen er baseret på aktuelle salgspriser af Hauser Plads- og Fredericiagade-ejendommene samt vurderede salgspriser på Toldbodgade-ejendommen. Herudover opskrivning af IBO-ejendommen (Sluseholmen 6), der er erhvervet i indeværende regnskabsår.

Opgørelsen af den reelle koncernegenkapital er således delvist baseret på den forventede, fremtidige realisering af ejendommene, og skal således tages med forbehold herfor. Det er dog vor klare vurdering, at de estimerede salgspriser på koncernens ejendomme er realistiske ud fra det aktuelle markedsniveau.

[...]

Følsomheds-/risikoanalyse:

Det københavnske ejendomsmarked er stagneret hen over sommeren 2006, hvilket har medført længere liggetid på alle former for boligejendomme. Der er p.t. ikke nogen statistik, der dokumenterer et decideret prisfald, men vi vurderer det sandsynligt, at dette vil kunne dokumenteres hen over efteråret 2006. Grundet den fortsat gode underliggende økonomi i Danmark og ikke mindst den ubetydelige arbejdsløshed, er det bankens forventning, at boligmarkedet i Danmark nu konsoliderer sig, og sandsynligvis på et lidt lavere, men ikke markant lavere niveau.

Med den tidshorizont og buffer, der er på Vagn Andersens igangværende ejendomsprojekter i Fredericiagade og Toldbodgade, ser vi fortsat ikke væsentlige risikoelementer ved realisering af de forventede ejendomsavancer.

[...]

Det er bankens holdning, at der er god soliditet under Vagn Andersens projekter. Den likviditetsmæssige situation er derimod en absolut afgørende faktor for, at koncernen på såvel mellemlang som lang sigt kan overleve, hvorfor det er af væsentlighed, at der generes likviditet ved først og fremmest succesfuld realisering af Toldbodgade-projektet og salg af IBO-ejendommen - i begge tilfælde forhold som banken forventer at finde sted i løbet af 1. halvår 2007.

Fremtidsudsigt:

3.-4. kvartal 2006

Frasalg af de 2 sidste ejerlejligheder i Fredericiagade-ejendommen

Ombygning af Toldbodgade 29, projektsalg af ejerlejligheder

Lokalplanforslag vedr. København SV

Forventet frasalg af IBO-ejendommen, betinget af lokalplangodkendelse

1.-2. kvartal 2007

Færdiggørelse af Toldbodgade-projektet

Lokalplangodkendelse vedr. København SV."

I Eik Bank DK's engagementsbeskrivelse pr. 31. december 2006 (x4:1747-1829) blev udlånsengagementet samlet opgjort til 140,459 mio. kr. og udgjorde nu Eik Bank DK's største udlånsengagement til erhverv.

Finanstilsynet gav i marts 2007 engagementet med "Vagn Andersen koncernen" karakteren 2a (x15:1839).

I en Eik Bank DK's kreditindstilling af 19. marts 2007 (x5:213-224), der blev bevilget på bestyrelsesmøde med deltagelse af Marnar Jacobsen den 23. marts 2007 (x5:241), anføres bl.a., at den likviditetsmæssige situation var en afgørende faktor for, at koncernen på såvel mellem som lang sigt kunne overleve, hvorfor det var væsentligt, at der blev genereret likviditet ved et succesfuldt salg af projektet Toldbodgade og projektet Sluseholmen. Om de forventede tidspunkter for salg/realiseringen af projekterne Fredericiagade, Toldbodgade og Sluseholmen anførtes følgende:

"Fremtidsudsigt:

1.-2. kvartal 2007

Frasalg af de 2 sidste ejerlejligheder i Fredericagade-ejendommen

Ombygning af Toldbodgade 29, projektsalg af ejerlejligheder

Lokalplanforslag vedr. København SV

Forventet frasalg af IBO-ejendommen, betinget af lokalplangodkendelse

3.-4. kvartal 2007

Færdiggørelse af Toldbodgade-projektet

Lokalplangodkendelse vedr. København SV."

9.3 Bevillingen i juni/juli 2007 til 1. etape af "Sydporten"

På et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. juni 2007 bevilgede Eik Bank FO's bestyrelse henholdsvis en forlængelse af anlægslånet til Hauser Plads 28-32 ApS på 35 mio. kr. frem til 31. december 2007, en forlængelse af anlægslånet til Fredericiagade på 10 mio. kr. frem til 31. december 2007 og en ny aflastningsgaranti på 97 mio. kr. frem til 31. juli 2009. Aflastningsgarantien blev dog aldrig en realitet.

Ifølge referatet fra dette møde (bilag 5.13, E, bind V, side 1897-1904) blev mødet afviklet som et telefonmøde. De sagsøgte ledelsesmedlemmer deltog i mødet bortset fra Odd Bjellvåg. I mødereferatet hedder det bl.a.:

"1. Vagn Andersen m. fl. ansøger Eik Banka P/F om:

- At forlænge det nuværende anlægslån til Hauser Plads på 35 mio. kr. frem til 31.12.2007*
- At forlænge det nuværende anlægslån til Fredericiagade på 10 mio. kr. frem til 31.12.2007*
- Ny aflastningsgaranti på 97 mio. kr. frem til 31.07.2009. Garantien etableres, når lånet til Hauser Plads på 35 mio. kr. er indfriet*

Selskabet ansøger også Eik Bank Danmark A/S om byggelån på 100 mio. kr. i forbindelse med opførelse af Scandinavian Fashion House, 1. trin, der finansieres i syndikeret med Kaupthing Bank Lux. Mærner orienterede bestyrelsen om, at sagen har været behandlet i Eik Bank Danmark A/S, hvor den blev bevilget.

Marner mente det er en god sag, hvor vi har en god upside, som dog ikke er endeligt fordelt mellem os og Kaupthing. Brian Toft tror, at den endelige fordeling bliver ca. 7/12 til Eik koncernen og 5/12 til Kaupthing, hvor vi deler 40% af overskuddet.

Bogi sagde, at engagementet øges ikke væsentligt med denne lånesag, 25 mio. kr. Det samlede engagement efter disse 25 mio. kr. bliver 207 mio. kr., hvor vi yder de 107 mio. kr., og Eik Bank A/S yder 100 mio. kr.

Bjartur nævnte den store upside på max. 180 mio. kr. Han spurgte, om dette ikke er mere end sædvanligt, samt bør vi ikke være særlig påpasselige i denne forbindelse?

Marner svarede, at dette er et tilbud fra Vagn Andersen, og det svarer til 40% af den samlede gevinst, hvis alt går som planlagt.

Formanden opsummerede og konstaterede, at bestyrelsen var villig til at bevilge ansøgningen.”

Bevillingen skete med udgangspunkt i en Bank FO kreditindstilling i materialet udleveret til brug for bestyrelsesmødet den 7. juni 2007 (x5:1852-1888). Kreditindstillingen byggede på et notat udarbejdet af Niels Johne af 29. maj 2007 (x:1832). I kreditindstillingen hedder det bl.a.:

” Ansøgning:

Eik Banki P/F ansøges om at:

- 1. Det nuværende anlægslån til Hauser Plads stort 35 mio. kr. forlænges til 31.12.20.*
- 2. Det nuværende anlægslån til Fredericiagade stort 10 mio.kr. forlænges til 31.12.2007.*
- 3. Ny aflastningsgaranti stor 97,0 mio.kr. frem til 31.01 .2009. Garantien etableres efter indfrielse af lånet i Hauser Plads på 35 mio.*

Det samlede engagement svarer herefter til 15,54 % af vores basiskapital pr. 31. marts 2007.

Ansøgning Eik Bank DK:

- 1.*

Byggelån DKK 100 mio. i syndikering med Kaupthing Bank Lux. vedr. byggeri af 1. etape af Scandinavian Fashion House. Af beløbet på DKK 100 mio. udgør DKK 35 mio. eksisterende belåning af ejendommen i Eik Bank, DKK 20 mio. omlagt lån i Eik Bank fra IBO-ejendommen og DKK 20 mio. omlagt koncernramme i Eik Bank - den reelle engagementsudvidelse udgør således kun DKK 25 mio. (DKK 100-35-20-20 mio.). Eksisterende sikkerheder bibeholdes trods omlægningen af engagementet.

Sagen beskrives således:

Den samlede finansiering af Scandinavian Fashion House vil herefter være følgende:

- 1. prioritet DKK 250 mio. Kaupthing Bank Luxembourg*
- 2. prioritet DKK 100 mio. (sideordnet med DKK 50 mio. til hhv. Eik Bank og KB Lux.)*
- 3. prioritet DKK 50 mio. Eik Bank A/S.*

Ud over fuld pant i ejendommen/byggeriet modtages supplerende salgsfuldmagt på IBO-ejendommen – denne ejendom består af 13.000 kvm. byggeret til ejerlejligheder, og er tidligere vurderet af DTZ til DKK 162,5 mio. Ejendommen er efter omlægningen, jf. ovenfor, alene belånt med DKK 40 mio. - pant til Eik Bank videreføres.

Ansøgte byggefinansiering dækker alene ejendommens 1. etape på 9.192 kvm. som p.t. ikke er udlejet. Der er således tale om spekulationsbyggeri, da lejekontrakter først forventes indgået efter at kunden har tiltrådt hovedentreprisekontrakt. Der bevilges ikke yderligere finansiering til projektet med mindre, der indgås lejekontrakter eller realiseres avancer på de øvrige projekter, der således måtte retfærdiggøre yderligere finansiering.

Der er tale om en markant kontorejendom med en høj grad af synlighed lige ved Sjællandsbroen. Ejendommen tegnes af Henning Larsen. Huset opføres i 4 til 7 etager med to parkeringsetager i kælder. Ejendommen har udsigt til vand på begge sider. De enkelte lejemål kan opdeles i mindre lejemål ned til ca. 1.000 m².

Forventet avance på det totale projekt budgetteres til DKK 470 mio. (dog minus de omlagte DKK 40 mio., jf. ovenfor). Samlet upsite til syndikatet mellem Eik Bank og Kaupthing Bank udgør max. DKK 180 mio. Ud af beløbet på DKK 470 mio.

[...]

Området er et af Københavns nyere kontorejendomsområder med domicilejendomme for blandt andet Nokia og Ericsson. Første bølge af nybyggerier var langs "indersiden" af havnen. Nu er næste etape påbegyndt, og der bygges på arealer uden vandudsigt. På den anden side af Sjællandsbroen er der blot knap 1 km til Bellacentret og hele Ørestadsområdet. Trafikalt ligger ejendommen særdeles godt i forhold til motorvejsnettet, og der er ca. 700 m til Sydhavnens S-togs station, og få km til Kastrup Lufthavn.

Baggrund

Vagn Andersen, som ejer Sydporten ApS, har forhandlet en entreprisekontrakt på plads med en større tysk entreprenør (Züblin) til hvad der vurderes til meget attraktive vilkår. Kontrakten skal underskrives senest den 6/6 2007 - hvis kontrakten skal genforhandles vurderes det, at det vil medføre en prisstigning på 25-30 %. Derfor ønsker Sydporten, at underskrive kontrakten, hvilket dog vil medføre at byggeriet bliver igangsat til efteråret, uanset om det er udlejet eller ej. Sydporten Ønsker ikke at stå i en situation uden finansiering, når byggeriet påbegyndes, derfor er Eik Bank som eksisterende kreditor blevet forespurgt, om det er muligt at sikre finansieringen ved byggeriets start på trods af eventuel manglende udlejning.

Byggeriet:

Byggeriet er etapeopdelt således, at det gennemsnitlige træk på byggekreditten er mindst muligt samtidig med, at det er muligt at udleje de enkelte etaper før den næste påbegyndes. Således minimeres den risiko, der er forbundet med spekulativt kontorbyggeri (kontorbyggeri der er påbegyndt uden at der på forhånd er en lejer) til den enkelte etape.

Byggeriet kan opdeles i følgende tre etaper:

- 1. 9.192 m² - denne etape er mere omkostningstung end de øvrige etaper, da en del af infrastrukturen (aircondition, kabling osv.) er inkluderet. 1. etape koster således DKK 19.324 pr. m².*
- 2. 12.744 m², til en gennemsnitlig pris på DKK 13.794 pr. m²*
- 3. 18.064 m², til en gennemsnitlig pris på DKK 14.419 pr. m².*

Den samlede gennemsnitlige opførselspris er på DKK 15.500 pr. m², hvilket ifølge Eik Banks vurderingsmand (Leif Hansen) er væsentligt under den aktuelle markedspris, som er i nærheden af DKK 20-22.000 pr. m². Dette bekræftes tillige af Kai Folmer Nielsen, Sydporten ApS, der har en fortid som byggestyrer hos Skanska. Et tilsvarende tilbud fra NCC lød på DKK 20.000 pr. m².

Budgetteret Økonomi:

Selve grundarealerne omkring Scandinavian Fashion House medfører mulighed for opførelse af 40.000 m² kontorbyggeri excl. P-kældre. Med den ansøgte omlægning af engagementet i Eik Bank A/S (omlægning af finansiering fra IBO-ejendommen og koncernramme) vil grundarealet være belastet med gæld for i alt DKK 193,5 mio. (incl. 1. prioritet i Kaupthing Bank Luxembourg med DKK 125 mio.).

Opførelsesomkostningerne for 1. etape beløber sig til ca. DKK 178 mio. samt ligge- og rentekomkostninger for ca. DKK 22 mio. Opførelsen af 1. etape vil således medføre en samlet belåning på ca. DKK 393,5 mio.

Værdien af 1. etape kan estimeres til DKK 312 mio. (ved udlejning for DKK 1.700 pr. m² excl. driftsomkostninger og frasalgs til et afkast på 5,00 %). Efter opførelse, udlejning og salg af 1. etape af byggeriet, vil restengagementet således udgøre ca. DKK 81,5 mio. – dette restengagement skal således baseres på værdien af de resterende 30.808 kontorbyggeretskvadratmeter, hvilket svarer til DKK 2.650 pr. byggeretskvadratmeter - dette niveau vurderes lavt i det aktuelle marked.

Supplerende kan værdien af Eik Banks øvrige pant i de belånte ejendomme, specielt IBO-ejendommen, indregnes som buffer i det konsoliderede engagement. Eik Bank opnår i forbindelse med det ansøgte engagement salgsmagt til IBO-ejendommen, som vil kunne udnyttes, såfremt den forventede udlejning af 1. etape af Scandinavian Fashion House ikke realiseres på de forventede tidspunkter.

Såfremt 2. og 3. etape af kontorbyggeriet kan realiseres ud fra det foreliggende budget realiseres en avance på i alt DKK 470 mio., men som anført i kreditindstillingen vil finansiering heraf kræve tilfredsstillende forhåndsudlejning eller alternativt tilførelse af tilstrækkelig egenkapital.

Entreprenør:

Der foreligger tilbud på totalentreprisekontrakt fra det tyske firma Züblin. Det er deres første opgave i Danmark, hvilket kan være en forklaring på den lave opførelsespris. Züblin er et veletableret tysk entreprenørfirma, som har eksisteret i 88 år. Selskabet havde i 2006 en omsætning på EUR 2,6 mia. og et overskud på EUR 24 mio. Selskabet har været overskudsgivende i minimum de sidste 5 år, som vi har regnskaber fra. Züblin AG har en balance på EUR 692 mio. og en egenkapital på EUR 152 mio.

Ud fra deres referencer på deres hjemmeside har de bygget adskillige større kontorbygninger mellem 30-50.000 m². Vi vurderer således, at entreprenørerne i stand til at fuldføre opgaven. Totalentreprisekontrakten er overordnet blevet gennemgået af Eik Banks uafhængige rådgiver Leif Hansen rådgivende ingeniører (Danmarks 5. største rådgivende ingeniørselskab), som ikke har nogen umiddelbare kommentarer hertil.

Det er en betingelse, at totalentreprisekontrakten kan etapeopdeles, således at Sydporten ApS ikke forpligter sig til opførelse af 2. eller 3. etape, såfremt der ikke er sket tilstrækkelig udlejning af disse arealer

Kontormarkedet:

DTZ har på Sydportens foranledning udarbejdet et notat vedr. udbud og efterspørgsel på kontormarkedet i København. Notatet konkluderer, at der frem til 2010 vil blive bygget ca. 170.000 m² kontor i københavnsområdet. Ud fra DTZ's kendskab til kontormarkedet, vurderes det, at der p.t. som minimum er en efterspørgsel efter 220.000 kvm. kontor på det københavnske marked. Denne analyse bekræftes tillige af Sadolin & Albæk's seneste markedsrapport.

Kontormarkedet har været præget af stilstand siden "dotcom" krisen i 2001, og har både leje- og arealmæssigt stået stille. Der er således et efterslæb i nye, moderne kontorlokaler, og et potentiale for lejestigninger. Dette sammenholdt med den positive udvikling i dansk erhvervsliv og den lave arbejdsløshed, har også har skabt et øget behov for m².

Virksomhederne som efterspørger kontorer har typisk en tidshorizont på 1-1 1/2 år, mens et typisk byggeri tager 2 år at opføre. Der er således et marked for spekulativt kontorbyggeri.

Dansk byggeri har i modsætning til Sverige og Tyskland ikke haft nogen tradition for at bygge spekulativt. De primære årsager hertil er, at danske banker generelt har været meget tilbageholdende med at yde finansiering hertil, og at det som regel kræver en meget stor likviditet at ligge med et tomt kontorbyggeri, og de danske entreprenører har ikke haft de nødvendige midler til dette. De seneste 15 år har der været meget få spekulative byggerier, to eksempler er Skat's bygning ved Nordhavn Station, som Whilborgs byggede, og Kalvebod Brygge som Skanska har bygget.

Ulempen ved at bygge spekulativt er blandt andet at kontorarealerne ikke bliver tilpasset lejerens individuelle krav, at man i byggeperioden kan blive ramt af eksterne stød, som fjerner den forventede efterspørgsel, og at man fejlvurderer efterspørgslen. Typisk vil der i gode tider blive bygget for meget og i dårlige tider for lidt. Markeder med meget spekulativt byggeri har langt større udsving i tomgang og lejepriser.

Der er på baggrund i den lange stilstand for kontormarkedet, gode økonomiske vækst i samfundet og lave arbejdsløshed mulighed for, at det nu er et rigtigt tidspunkt at bygge spekulativt. Dog skal man være forberedt på muligheden for en længere liggetid, såfremt der kan realiseres den forventede udlejning.

Rentabilitet og likviditet/betalingsevne:

Rentabiliteten og likviditeten i koncernen er på kort/mellemlang sigt afhængig af ombygning og salg af ejerlejligheder i Fredericiagade-ejendommen og Toldbodgade-ejendommen. På længere sigt, er rentabiliteten og likviditeten afhængig af, hvorledes projekterne i Københavns Sydvestkvarter udvikler sig, herunder specielt liggetiden af projekterne, idet bl.a. lokalplan skal godkendes forinden opstart af IBO-byggeprojektet.

Fredericiagade-ejendommen er færdigombygget. Der er solgt 8 af de 9 ejerlejligheder, og købesummerne f.s.v. angår de 8 lejligheder er frigivet og benyttet til nedbringelse af lån i Eik Banki, Færøerne samt løbende rentebetalinger på engagementet i såvel Eik Bank A/S om Eik Banki, Færøerne. Den forventede salgspris for den sidste ejerlejlighed udgør DKK 8 mio. og skal benyttes til indfrielse af lånet i Eik Banki, Færøerne.

Toldbodgade-ejendommen forventes i 3. kvartal 2007 ombygget, hvorefter der planlægges frasalg af ejerlejligheder. Der budgetteres med et provenu i niveauet DKK 32,5-40 mio. i forbindelse med ombygning og frasalg af ejerlejligheder, hvilket provenu benyttes til servicering af lån vedr. de i Eik Bank og Eik Banki, Færøerne finansierede øvrige ejendomme.

Ud over anførte forventes en væsentlig avance realiseret ved et salg af IBO-ejendommen (Sluseholmen 6, Kbh. SV) i forlængelse af vedtagelse af lokalplan for området, således at bl.a. på denne ejendom kan opføres ejerlejligheder.

Soliditet:

Vi har modtaget revisorudarbejdet opgørelse over forventet koncernegenkapital i de af Vagn Andersen selskaber. Koncernkapitalen er efter opskrivninger og primo 2006 opgjort til DKK 124, 8 mio. før skat - opgørelsen er baseret på aktuelle salgspriser af Hauser Plads – og Fredericiagade-ejendommene samt vurderede salgspriser på Toldbodgadeejendommen (Sluseholmen 6), der er erhvervet i indeværende regnskabsår.

Opgørelsen af den reelle koncernegenkapital er således delvist baseret på den forventede, fremtidige realisering af ejendommene, og skal således tages med forbehold herfor. Det er dog vor klare vurdering, at de estimerede salgspriser på koncernens ejendomme er realistiske ud fra det aktuelle markedsniveau.

Der henvises til efterstående på side 9 anførte regnskabsoversigt for koncernselskaberne.

Vurdering af udviklingen:

Der arbejdes seriøst med færdiggørelsen af såvel Fredericiagade og Toldbodgade og sideløbende forhandles med Carlyle f.s.v. angår IBO-ejendommen og øvrige interessenter f.s.v. angår Scandinavian Fashion House.

Følsomheds-/risikoanalyse:

Det københavnske ejendomsmarked er stagneret siden sommeren 2006, hvilket har medført længere liggetid på alle former for boligejendomme. Grundet den forsat gode underliggende økonomi i Danmark og ikke mindst den ubetydelige arbejdsløshed, er det bankens forventning, at boligmarkedet i Danmark nu konsoliderer sig på et lidt lavere, men ikke markant lavere niveau, end gældende medio 2007.

Med den tidshorisont og buffer, der er på Vagn Andersens igangværende ejendomsprojekter i Fredericiagade og Toldbodgade, ser vi forsat ikke væsentlige risikoelementer ved realisering af de forventede ejendomsavancer.

I relation til developmentprojektet i Københavns Sydvestkvarter er der gode udsigter for, at lokalplan kan være godkendt i løbet af 2007. Lokalplanforslaget vil indeholde

retningslinjer for omdannelse af de relevante område i Københavns Sydvestkvarter til lukrativt boligområde ud mod havneløbet samt Amager Fælled (ca. 300.000 kvm. boliger, ca. 48.000 kvm. erhverv samt skole og idrætsfaciliteter). Vedtagelse af lokalplan er afgørende for værdien af IBO-ejendommen.

Det er vores vurdering, at en konvertering af de relevante arealer fra utilidsvarende industri til attraktivt boligområde er oplagt, specielt set i lyset af, at de første boligblokke allerede er under opførelse i området af bl.a. Sjælsøgruppen, Nordicom og JM Danmark, ligesom der er stor politisk interesse for en konvertering af kvarteret.

Det er bankens holdning, at der er god soliditet under Vagn Andersens projekter. Den likviditetsmæssige situation er derimod en absolut afgørende faktor for, at koncernen på såvel mellemlang som lang sigt kan overleve, hvorfor det er af væsentlighed, at der genereres likviditet ved først og fremmest succesfuld realisering af Toldbodgade-projektet, salg af IBO-ejendommen samt løbende udlejning af kontorarealer i projektet vedr. Scandinavian Fashion House.

Fremtidsudsigte:

2.-3.kvart.2007

Frasalg af den sidste ejerlejlighed i Fredericiagade-ejendommen

Lokalplanforslag vedr. København SV

Forventet frasalgs af IBO-ejendommen, alene betinget af lokalplan.

3.-4. kvart. 2007

Færdiggørelse af Toldbodgade-projektet

Lokalplangodkendelse vedr. København SV.

Opstart af byggeriet af 1. etape på Scandinavian Fashion House

Intensivere udlejningen af 1. etape på Scandinavian Fashion House

Indstilling

Engagementet indstilles til bevilling, idet:

- *Ramme for aflastningsgarantier stillet af Eik Banki P/F ansøges grunde omlægning af engagementet forhøjet med DKK 35 mio. til DKK 97 mio., såfremt der måtte være behov herfor.*
- *Betingelse at totalentreprisekontrakten kan etapeopdeles, således at 2. og 3. etape ikke skal påbegyndes, såfremt der ikke er sket tilstrækkelig forhåndsudlejning.*
- *Betingelse af 1. prioritetsbelåning til Scandinavian Fashion House bevilges af Kaupthing Bank.*
- *Ombygning af Toldbodgade-ejendommen nærmer sig sin afslutning og forventes færdiggjort i 3. kvartal 2007. Banken har modtaget bankgaranti DKK 9 mio. for salget af den første ejerlejlighed. Budgetteret provenu DKK 32,5-40 mio. efter indfrielse af byggelån i Eik Bank. Alene én ejerlejlighed er ikke solgt vedr. Fredericiagade.*
- *IBO-ejendommen (Sluseholmen 6, Kbh. SV) er under lokalplanændring fra erhverv til beboelse, og lokalplangodkendelse forventes i løbet af 2007. Lokalplanændringen vil medføre væsentlig merværdi til ejendommen. Det er dog p.t. uafklaret, hvorvidt der i indeværende år kan realiseres salg af ejendommen.*
- *God sikkerhedsmæssig afdækning - der er i høj grad tale om 1. prioritetsbelåninger, hvilket medfører god soliditet i det konsoliderede engagement.*
- *Solid indtjening til banken i form af marginal på etablerede faciliteter samt væsentlige aftaler om upsides.”*

Låntagers betalingsevne betegnes i kreditindstillingen som ”acceptabel”.

Kreditindstillingen af 7. juni 2007 indeholder ikke opdaterede regnskabstal men et estimat over en konsolideret balance for 2005 (X5:1883). Dette estimat viser en koncernegenkapital på 31,3 mio. kr., hvoraf 27 mio. kr. udgøres af opskrivninger, set i forhold til en balance på 486,5 mio. kr. I kreditindstillingen anføres bl.a.:

”Der er ikke udarbejdet koncernregnskab, hvorfor ovennævnte estimat for koncernen alene er vejledende. Opmærksomheden henledes på, at ejendomme i Sydport ApS

alene er værdiopskrevet med DKK 30 mio. i regnskabsåret 2005, hvorimod revisoropgørelse (som beskrevet på kreditindstillingens side 3) opererer med væsentlig større værdireguleringer.”

Den nævnte revisorpåtegnede opgørelse er dateret 9. august 2005 (X3:397-398) og indregner bl.a. kapitalgevinster fra salg af ejendommene Hauser Plads (59,9 mio. kr.), Fredericiagade (16,9 mio. kr.) og Toldbodgade (62,8 mio. kr.), hvoraf dog kun Hauser Plads blev realiseret.

Om status på koncernens ejendomsprojekter anføres det i kreditindstillingen (x5:1884):

”Toldbodgade-ejendommen er uændret under ombygning til ejerlejligheder. Der forventes færdiggørelse af ombygningen i 3. kvartal 2007. Til trods for, at ejerlejlighederne ikke aktivt annonceres til salg, er første ejerlejlighed solgt for DKK 9 mio. og Eik Bank A/S har modtaget bankgaranti på den fulde købesum. Trods vigende priser på ejerlejligheder i bl.a. københavns-området ser vi ingen problemer med indfrielse af bankens byggeramme på DKK 80 mio., idet bankens break-even udgør DKK 32.000 pr. kvm. Der budgetteres uændret med en salgspris på DKK 45-48.000 pr. kvm. medførende et provenu på sagen i niveauet DKK 32,5-40 mio. Byggestyrer på sagen er Aksel V. Jensen Rådgivende Ingeniører A/S v/Poul Petersen, som er kendt af banken som en seriøs og kompetent person på sit område.

Sluseholmen 6. København SV (IBO-ejendommen): Der er indgået Letter of Intent med Carlyle om etablering af partnerskab med henblik på opførelse af 13.500 kvm. ejerlejligheder. Det er dog noget usikkert, hvorvidt der indgås endelig aftale, idet Carlyle har ønsket en reduktion i købsprisen. Den oprindelige aftale ville medføre stiftelse af et fælles selskab (2070 ejet af Vagn Andersen), der initialt betaler DKK 108 mio. for ejendommen til Sydporten A/S (alene belånt med DKK 35 mio. i Eik Bank A/S). Heraf skal op til DKK 36 mio. indskydes af Sydporten ApS i det fælles projektselskab. Såfremt byggeriet og projektet kan realiseres indenfor givne økonomiske rammer, har Sydporten A/S mulighed for at opnå en tillægsbetaling på op til DKK 54 mio. på projektet. En

aftale med Carlyle var oprindeligt betinget af vedtagelse af lokalplan for området (foreligger i udkast) samt opnåelse af 70 % belåning af det samlede projekt.

Fredericiagade. København K: Der mangler alene salg af den sidste ejerlejlighed til indfrielse af restlån ca. DKK 8,1 mio. i Eik Banki P/F. Restlånet kan eventuelt indfries ved hjemtagelse af realkreditlån.”

I Niels K. Johnes notat af 29. maj 2007 (x:1832) anføres bl.a. også:

”Et meget summarisk overslag over byggebudgettet ser således ud:

mDKK	Udgifter	Indtægter	Netto
Eksisterende gæld	190		
Etape 1 B	200		
	390	312	-78
Etape 1 A	216	430	136
Etape 2	310	608	434

Dette er "best case scenario", hvor det lykkes at udleje fuldt ud, og sælge ejendommen til en pensionskasse eller lignende på et afkast på 5%.

Der arbejdes allerede nu med at finde en køber, som vil købe projektet, når det står færdigt og er udlejet.

[...]

Exitmuligheder:

Sydporten har en aftale med Aberdeen Properties om salg af projektet på det nuværende niveau til en pris på DKK 8.500/m², svarende til en samlet købesum på DKK 340 mio. - dette vil medføre en profit i forhold til eksisterende gæld på DKK 150 mio. Såfremt Sydporten ikke opnår finansiering til at bygge spekulativt vil dette scenario blive brugt.

Ved at bygge spekulativt er der en forventet profit på DKK 434 mio. såfremt alle forudsætninger holder. DKK 180 mio. heraf vil gå til upside til fordeling mellem parterne i syndikatet.

Hvis man ser på break-even scenario i forhold til udlejning på etape 1 B, som er den dyreste, da der skal bygges infrastruktur til de øvrige etaper. Med et afkast på 5% vil "break-even" for nettolejen være på ca. DKK 1.225/m², hvilket ligger under det spænd på DKK 1.300 til 1.750 som Sadolin & Albæk vurderer for området. Hvis halvdelen af arealet kan udlejes til DKK 1.500/m² skal det resterende areal i etape 1 B udlejes for DKK 1.000 m². Disse beregninger bygger på mange forudsætninger og er meget følsomt overfor adskillige faktorer, og er derfor behæftet med en del usikkerhed."

I et brev af 28. juni 2007 fra Aberdeen Property Investors til DTZ (X5:2527) hedder det bl.a.:

"Projekt Sydporten, Sydhavnen.

Aberdeen Property Investors bekræfter hermed på vegne af det børsnoterede norske ejendomsselskab Scadinavian Property Development ASA (SPD) at tilbyde at købe ovennævnte projekt for:

310.000.000 DKK

(Trehundredeogtimillioner 00/000)

[...]

Dette uforpligtende tilbud er afgivet under forudsætning af, at endelig godkendelse siden bestyrelse, hvilket forventes at ske inden udgangen af august 2007."

På et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. juli 2007 (x5: 2713-14) blev der indstillet til en finansiering af byggeriet vedrørende 1. etape af projektet Sydporten. Ifølge referatet

fra dette møde (x5:2709) blev mødet afviklet som et telefonmøde, idet bl.a. Frithleif Olsen og Bjarni Olsen deltog pr. telefon. Alle de sagsøgte ledelsesmedlemmer deltog i mødet. I mødereferatet hedder det bl.a.:

"Vagn Andersen mfl.

søger om ændringer til tidligere godkendt creditsag bevilget af bestyrelsen den 7. juni 2007. Der er tale om hans kontorejendom. Selve projektet er uændret, men finansieringen er sammensat anderledes og med en anden udbyder.

[...]

Eik Bank Danmark har forhandlet med Kaupthing Banki Luxembourg i forbindelse med fordelingen af fortjenesten (upsiden), som ifølge vores opfattelse ikke var tilfredsstillende opdelt mellem Eik og Kaupthing. Det har været svært at få Kaupthing til at gå med til at fordele fortjenesten anderledes.

Derfor har Eik Bank Danmark forsøgt at få BRF Kredit med ind i projektet sammen med Eik Fonden, således at Kaupthing Banki kun kommer til at finansiere en mindre del og derved kun har ret til en væsentligt mindre del af fortjenesten, som også bliver fordelt anderledes.

Ændringen i sagen er kort fortalt følgende:

- 1. Eik koncernens andel i selve kontorprojektet er mindsket med 45 mio. kr. fra 125 mio. kr. til 80 mio. kr.*
- 2. Af formindskelsen på 45 mio. kr. er de 25 mio. kr. førte til 1. prioritetspant i IBO ejendommen og 20 mio. kr. indgår som 3 prioritetspant i IBO ejendommen.*
- 3. De 80 mio. kr., som Eik koncernen bevilger til kontorprojektet, bliver fordelt mellem Eik i Danmark og Eik på Færøerne med 54 mio. kr. (27 mio. kr. hver) og 27 mio. kr. til Eik Fonden, såfremt bestyrelsen i Eik Fonden vedtager at bevilge finansieringen.*
- 4. Fortjenesten (upsiden) vokser fra 50% til 67%. Denne bliver fordelt med 45% til Eik på Færøerne og Danmark mens Fonden får 22%, såfremt den deltager.*

4. *Det samlede engagement med kunden er omtrent uændret med 217 mio. kr.*

BRF Kredit har givet et fingerpeg om, at de ønsker at deltage i finansieringen af projektet. Finansieringen kan blive sammensat på denne måde:

<i>1. prioritet BRF Kredit</i>	<i>100 mio.kr.</i>
<i>2. prioritet BRF Kredit</i>	<i>185 mio.kr.</i>
<i>3. Kaupthing Bank Luxembourg</i>	<i>85 mio.kr.</i>
<i>3. Eik Bank/Eik Banki/Eik Fonden</i>	<i>30 mio.kr.</i>
<i>4. Eik Bank/Eik Banki/Eik Fonden</i>	<i>50 mio.kr.</i>
<i>Ialt</i>	<i>450 mio.kr.</i>

Ud over den nævnte finansiering på 80 mio. kr. i kontorprojektet stiger Eiks finansiering i IBO ejendommen med 45 mio. kr. Kreditrammen på 20 mio. kr. bliver nedsat med 25 mio. kr. til 45 mio. kr., som bliver taget som lån i IBO ejendommen baseret på, at Kaupthing har, hvis BRF skulle komme ind i billedet, frafaldet 1 prioritetspantet i IBO ejendommen. Det vil sige, at Eik for de 45 mio. kr. får 1. prioritetspant på 25 mio. kr. fra Kaupthing Bank.

Bestyrelsen behandlede ansøgningen og var enig om at bevilge ændringerne i forhold til tidligere bevilget finansiering til projektet den 7. juni 2007.

Bestyrelsen vedtog at imødekomme ansøgningen og bevilgede, at Eiks andel i projektet kan mindskes med 45 mio. kr. fra 125 mio. kr. til 80 mio. kr. Nedsættelsen på 45 mio. kr. kan 25 mio. kr. bevilges som 1. prioritetspant i IBO ejendommen, og de resterende 20 mio. kr. kan indgå som 3.prioritetspant i IBO ejendommen. De 80 mio. kr., som Eik koncernen finansierer, bliver fordelt mellem Eik i Danmark og Eik på Færøerne med 54 mio. kr.

Samtidigt bevilgede bestyrelsen en fravigelse fra Eiks kreditpolitik, som bestemmer, at enkelte engagementer ikke må overstige 15% af Eiks basiskapital.”

Af Eik Bank FO's kreditindstilling (x5:2721-2726), der blev behandlet på bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. juli 2007, fremgår bl.a. følgende:

”Ændring af kreditindstilling 156/207

Efterfølgende seneste bevilling har der været forhandlinger mellem Eik og Kaupthing idet det har været vores vurdering at en deling af up-siden med 50% - 50% ikke var til vores favør idet Eik er "finder" på engagementet samt at vi har den yderste risiko. Eik har derefter forsøgt at få BRF på banen sammen med Eik-Grunnurin.

Idet der nu foreligger indikation på belåning fra BRF Kredit indstilles alternativ finansieringspakke vedr. byggeri af l. etape af kontorejendom på Scandinavian Fashion House, der samtidig involverer Eik Grunnurin mod fordeling af aftalt up-side. Der indstilles herefter følgende alternative finansieringspakke:

<i>Pr. Långiver</i>	<i>mDKK.</i>	<i>Akkumule-</i> <i>ret</i>
<i>1. BRF Kredit</i>	<i>100</i>	<i>100</i>
<i>2. BRF Kredit</i>	<i>185</i>	<i>285</i>
<i>3. Kaupthing Bank Luxembourg</i>	<i>85</i>	
<i>Eik Bank/Eik Banki/Eik Grunnurin (hver med 10)</i>	<i>30</i>	<i>400</i>
<i>4. Eik Bank/Eik Banki/Eik Grunnurin (hver med 17)</i>	<i>50</i>	<i>450</i>
<i>Total belåning</i>	<i>450</i>	

Foruden ovennævnte finansiering på 80 mio. forhøjes Eik's finansiering i IBO ejendommen med 40 mio. Den ved seneste kreditindstilling omlagte koncernramme DKK 20 mio., d.v.s. at vi i stedet for at reducere rammen med 20 mio., fra 35 mio. til 15 mio, forhøjer rammen med 20 mio, til 55 mio. rammen overføres til direkte lån i IBO-ejendommen, idet Kaupthing Bank Luxembourg ved den alternative BRF-belåning har frafaldet 1. prioritets pant i IBO-ejendommen. D.v.s. at som sikkerhed for de 40 mio. får overtaget 1.pr. pantet på 25 mio. fra Kaupthing Bank.

Med anførte fordeling af engagementet deles den med kunden aftalte up-side på 40% (dog max DKK 180 mio. med fradrag af tidligere afregnede up-sides DKK 15 mio., stiftelsesprovision og marginal) med 33,3% til Kaupthing Bank Luxembourg og den resterende del, 67%, ligeligt mellem Eik Bank A/S, Eik Banki P/F og Eik Grunnurin, med 22% hver

Den bevilgede finansiering 156/2007 er opsat nedenfor.

<i>Pr. Långiver</i>	<i>mDKK. Akkumuleret</i>	
1. Kaupthing Bank Luxembourg	250	250
2. Kaupthing Bank Luxembourg	50	
Eik Bank	50	350
3. Eik Bank A/S	50	400
4. Kaupthing Bank Luxembourg (bev. senere)	25	
Eik Bank (efterbevilling)	25	450
Total belåning	450	

Ved seneste ansøgning var der kun tale om en samlet finansiering på 400 mio., d.v.s. ovennævnte 1.- 3. prioritet.

Ændringen fra "gamle" finansieringsmodel til det nye er følgende:

- Eik's (Eik DK og Fø) i projektet er reduceret med 45 mio., fra 125 mio. (50+50+25) til 80 mio.
- Af den samlede reducere på 45 mio. er 25 mio. overført til 1.pr. i IBO ejendommen og de resterende 20 mio. indgår som "3. pr." i IBO ejendommen. Fordelen er at vi med det kommende salg af IBO ejendommen får indfriet denne gæld.
- Vi får nu fordelt de resterende 80 mio. i projektet med 54 mio. til Eik DK og Fø, samt 27 mio. til Eik-Grunnen.
- Den samlede up-side stiger fra 50% til 67%. Af denne up-side får Eik Fø / Dk 44% og Grunnen 22%

Efterbevilling

Efterfølgende fandt man ud af at der var behov for noget yderligere jordareale for at bygge den planlagte bygning. Dette jordareale er blevet købt for 18 mio. I denne forbindelse har vi bevilget 25 mio., hvilket nu sendes til efterbevilling.

Up-side

Som kompensation for ændringen finansieringen stiger Eik's andel af up-siden med fra 50% til 67%.

Afdisponering med garanti fra Eik-Grunnurin

Grundet op til 6 ugers behandlingstid i BRF Kredit ansøges samtidig om mulighed for afdisponering af det ansøgte engagement forinden endelig godkendelse foreligger fra BRF Kredit/BRF Bank. Bevilling i henhold til kreditindstilling 156/2007 fastholdes indtil videre i tilfælde af afslag fra BRF Kredit. Entreprisekontrakt med Züblin er nu underskrevet.

Der modtages salgfuldmagt på IBO-ejendommen, der består af 13 .000 kvm. byggeret til ejerlejligheder og er tidligere vurderet af DTZ til DKK 162,5 mio. Ejendommen er efteromlægningen belånt med DKK 55 mio. - der er etableret pant på DKK 85 mio. i ejendommen.

1) Der ansøges i Eik Grunnurin tillige garanti DKK 92,5 mio. overfor BRF Kredit – garantien stilles sammen med BRF Bank, men efterstillet BRF Bank

Den samlede prioritetsstilling vi se sådan ud:

<i>1. prioritet BRF Kredit</i>	<i>100</i>
<i>2. prioritet BRF Bank</i>	<i>92,5 ud til 192,5</i>
<i>3. prioritet Eik Grunnurin</i>	<i>92,5 ud til 285</i>

Finansieringen vil ligge ud til 68% af den samlede projektsum på 450 mio., hvilket må vurderes som sikkert.

Indstilling

Engagementet indstilles til bevilling, idet:

- *Eik's samlede eksponering i projektet reduceres, samtidigt som up-siden stiger til et mere reelt niveau.*
- *Vi får en risiko spredning med inddragelse af Eik-Grunnen, samtidigt som Grunnen får mulighed at deltage i up-siden.*
- *Vi får overført en del af gælden til IBO-ejendommen, hvor Eik har en salgsmagt, hvilket både reducerer risiko eksponeringen samt at vi får mulighed for rimelig hurtig indfrielse af gælden med kommende salg.*

Det samlede engagement med Vagn Andersen m.fl. er det opførte beløb under ansøgning på tkr. 154.000 + 90.000 (Toldbogade 80.000 og Fredericiagade 10.000)= tkr. 244.000. Af denne gæld har "Eik-Grunurin" 27 mio., således at Eik Bank har netto 217 mio.

Derudover kommer så ansøgningen til 3. pr. forhåndslån på 92,5 mio. i Eik Grunnen."

For så vidt angår den i kreditindstillingen til bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 4. juli 2007 omtalte garanti på DKK 92,5 mio. over for BRF Kredit, fremgår følgende af referat af møde i Eik Fonden den 4. juli 2007 (x16:711712)

"Der er tale om, at Eik Fonden skal bevilge en del af finansieringen som 3. og 4. prioritet. Herudover søges om at Fonden skal bevilge BRF Kredit en forhåndsgaranti på 97 mio. kr. således at Vagn Andersen kan begynde på projektet, inden der foreligger endeligt tilsagn fra BRF Kredit.

[...]

Bestyrelsen behandlede ansøgningen og var enig om at bevilge Vagn Andersen med flere finansieringen.

Bestyrelsen samtykkede at godkende ansøgningen og bevilgede finansiering på op til 27 mio. kr. og at bevilge en garanti over for BRF Kredit på 97 mio. kr.”

Den 6. juli 2007 bevilgede bestyrelsen i Eik Bank DK på et telefonisk bestyrelsesmøde sin del af finansieringspakken for byggeriet (x5:2741-2742). Bevillingen skete med udgangspunkt i Eik Bank DK's kreditindstilling 197/2007 af 2. juli 2007 (x5:199-212) og til dels kreditindstilling 156/2007 af 19. marts 2007 (x5:199-212), da der blev henvist til denne i Eik Bank DK's kreditindstilling 197/2007 af 2. juli 2007. Marner Jacobsen deltog ikke på dette møde, men han har efterfølgende underskrevet referatet.

På et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. december 2007 foretoges en gennemgang af Eik Bank FO og Eik Bank DK's største engagementer. De sagsøgte ledelsesmedlemmer deltog på mødet. Det fremgår af referatet fra dette møde (x6:1091-1112), at udlånsengagementet med Vagn-Andersen-koncernen samlet blev opgjort til ca. 238 mio. kr. for både Eik Bank FO og Eik Bank DK.

Om garantien til BRF anføres følgende i mødereferatet (x6:1100-1101):

“Vagn Andersen

Bogi forklarede, at på bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 var garanti til BRF Kredit på 92,5 mio. kr. til behandling. Dette blev ved en fejl ikke indført i bestyrelsesprotokollen. Bestyrelsen bedes stadfæste, at Eik Banki stiller en garanti over for BRF Kredit på 92,5 mio. kr. med pant i penge, som Eik Fonden pantsætter.

Marner sagde, at der har været tvivl om, hvorvidt Eik Fonden kan yde lån og/eller sikkerheder, og derfor har bestyrelsen i Eik Fonden leveret et forslag til ændring af formålsbestemmelserne i Eik Fondens vedtægter § 4 til registreringsmyndighederne,

således at der ikke skal herske tvivl om bemyndigelserne. Han læste derefter en skrivelse højt, som Skraseting Føroya har modtaget fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, dateret 22. november 2007. Her gør Erhvervs- og Selskabsstyrelsen det klart, at de vurderer ikke, at det er nødvendigt at gennemføre de planlagde vedtægtsændringer, da den nuværende formulering også omfatter det, som man vil tilføje.

De siger med andre ord, at det, som vi beder om, allerede er omfattet af vedtægterne, så spørgsmålet er, hvorvidt vi skal gøre mere ved sagen eller bare holde fast ved de gamle vedtægter.

Mærner informerede bestyrelsen om, at fra 1. januar 2008 er Skraseting Føroya fondsmyndighed på Færøerne.

Bestyrelsen behandlede sagen og vedtog at stadfæste bevillingen.

Bestyrelsen stadfæstede den bevilgede garanti til BRF Kredit på BRF Kredit på 92,5 mio kr. - med pant i penge fra Eik Fonden.”

Det fremgår af en dom afsagt af Københavns Byret den 26. maj 2015 i en straffesag mod den tidligere direktion i Eik Bank DK (x14:4784-4785), at BRF Banks afdelingsdirektør under sagen bl.a. forklarede, at

”når der i betingelserne står, at EIK Bank Danmark skulle stille en anfordringsgaranti på 92,5 millioner kroner, så var det sådan, så vidt han husker, at det oprindeligt var fonden på Færøerne, der skulle stille garantien, men det kunne ikke lade sig gøre, og derfor blev det EIK Banki, der stillede garantien.

[...]

Der havde været en længere undersøgelse af, hvem der kunne stille anfordringsgarantien, og som nævnt endte det med, at det blev EIK Banki, og så fik de en samlet pakke i december 2007.”

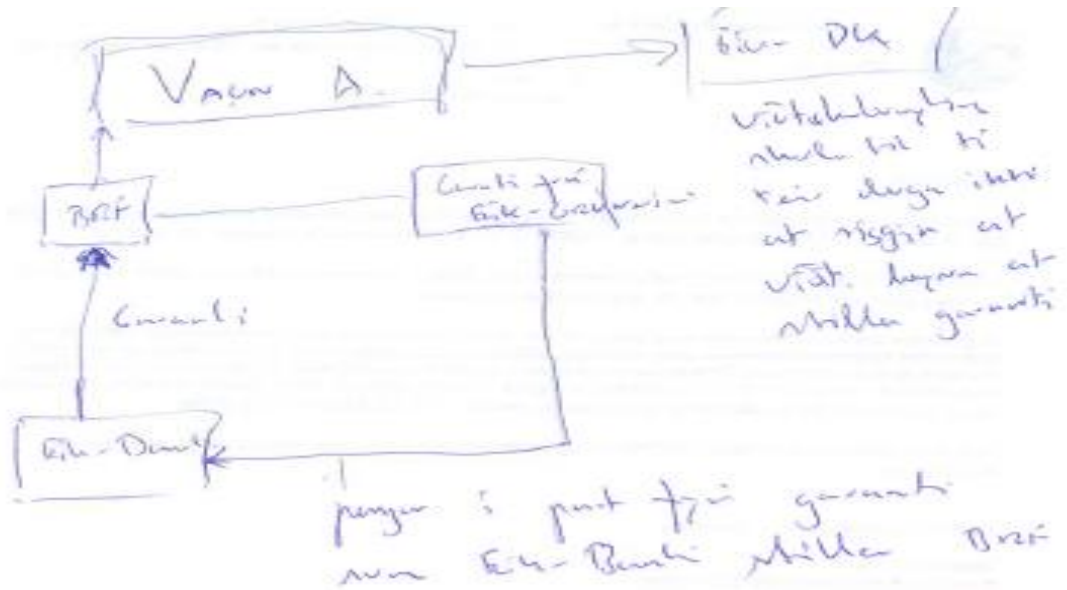
Af landsrettens ankedom i samme sag (x15:848-849) fremgår, at BRF Kredits afdelingsdirektører under sagen forklarede, at

"der havde været en længere undersøgelse af, hvem der kunne stille anfordringsgarantien, og som nævnt endte det med, at det blev EIK Banki, og så fik de en samlet pakke i december 2007.

[...]

I forbindelse med lånesagen undersøgte han nogle spørgsmål om vedtægterne for Eik Grunnurin fonden".

I det skriftlige materiale til bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 7. december 2007 fandtes endvidere følgende håndskrevne notits (x6:1027):



- 1) Garanti
→ samt. at pantsette penge fra garanti 90 mio kr (4/10 - juli)
- 2) Eik-Bank
→ stille garanti på fra BRF 90 mio kr.

Det er ubestridt, at BRF Kredit kaldte og EIK Bank FO indfrieede betalingsgarantien med 92,5 mio. kr. ved to betalinger med henholdsvis 40 mio. kr. (juli/august 2009, X17:1300-1339) og 52,5 mio. kr. (2010, X13:320).

9.4 Bevilling den 16. oktober 2008 – frigivelse af sikkerheden fra Eik Fonden

Det fremgår af referat af bestyrelsesmøde i EIK Bank FO den 24. juli 2008 (X7:1713, 1716), at Marnér Jacobsen i sin redegørelse for regnskabet for 1. halvår 2008 på bestyrelsesmødet oplyste, at

"Projektet Sydporten (Vagn Andersen) er den største enkelte engagementsrisiko. Der er endnu ikke lavet nogen lejekontrakt, men Vagn Andersen har vist Eik Bank Danmark en liste med potentielle lejere"

og at Marner Jacobsen oplyste,

"at i Danmark er det især ejendomsfinansiering og projektfinansiering som Sydporten, der har en risiko, hvis der ikke er lejere til ejendommene."

Odd Bjellvåg og Bjarni Olsen havde forfald på mødet den 24. juli 2008.

Det fremgår af referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 22. august 2008 (X7:1986, 1996), at Marner Jacobsen på bestyrelsesmødet gentog, at

"Projektet Sydporten er vores største enkeltrisiko i Danmark. De har ingen lejer til ejendommen. Vi kunne flytte Eik Bank Danmark hertil, bl.a. fordi at hvis der er én lejer, så kommer der flere. Det er altid sværest at få den første lejer. Projektet bliver færdigt i februar 2009, og der er ikke fundet nogen lejer endnu. Men der sker hele tiden noget, også i København, så til den tid kan situationen være anderledes end nu."

Om udviklingen og økonomien for projektet Sydporten anføres i en kreditindstilling af 10. september 2008 i Eik Bank DK (X7:2066-2078) følgende (X7:2070):

"Byggeriet (Scandinavian Fashion House):

Byggeriet er opdelt i 3 etaper således, at det gennemsnitlige træk på byggekreditten er mindst muligt samtidig med, at det er muligt at udleje de enkelte etaper, før den næste påbegyndes. Således minimeres den risiko, der er forbundet med spekulativt kontorbyggeri (kontorbyggeri der er påbegyndt uden at der på forhånd er en lejer til den enkelte etape.

Den samlede gennemsnitlige opførelsespris var estimeret til DKK 15.500 pr. kvm., hvilket ifølge Eik Banks vurderingsmand (Leif Hansen) lå væsentligt under markedspris, som ligger/lå i nærheden af DKK 20.000 - 22.000 pr. kvm. Dette bekræftedes tillige af Kai Folmer Nielsen, Sydporten ApS, der har en fortid som byggestyrer hos Skanska. Et tilsvarende tilbud fra NCC lød på DKK 20.000 pr. kvm. Til alle ovenstående beløb skal tillægges renter og liggeomkostninger i projektperioden.

Bygge- og anlægsrenter var oprindeligt anslået til ca. DKK 22 mio., men som følge af den voldsomme stigning i de korte renter hen over byggeperioden, er dette beløb ikke tilstrækkeligt. Yderligere har det vist sig nødvendigt, at fremrykke en del af omkostningerne til senere etapers infrastruktur. Med den ansøgte back-up ramme på DKK 58 mio. (ligeligt fordelt på Eik Bank, Eik Banki P/F og EikGrunnurin) vil likviditeten være sikret frem til byggeriets færdiggørelse i april 2008.

Aktuel status på udlejning:

Byggeriet er nu så langt fremskredent, at det står klart, at der bliver tale om et virkelig godt og markant kontorhus. Der har da også vist sig flere interesserede lejere og konkret forhandles med Mærsk Logistic om en lejekontrakt på 3.500 - 4000 kvm., svarende til 38 - 43% af bruttoarealet. Mærsk Logistics har udbedt sig forslag til indretning og udkast til lejekontrakt. Mærsk Logistics har dog også kig på alternative huse, og det er derfor ikke sikkert, at forhandlingerne munder ud i en endelig lejekontrakt.

Det er fortsat vurderingen, at er god mulighed for at få huset udlejet, især i takt med at byggeriet skrider frem og husets karakter tager form.

Budgetteret økonomi (status):

Etape 1's potentielle nettoleje udgør DKK 15,87 mio. ved et forventet lejeniveau på DKK 1.501 pr. kvm. kontor og DKK 15.000 pr. år pr. P-plads (i alt 170 pladser). Den samlede finansiering af ejendommen vil ved færdiggørelsen beløbe sig til ca. 506 mio. Med baggrund heri kan værdien af 1. etape anslåes til DKK 264 mio. ved et afkastkrav på 6%. Break-even på de resterende 30.808 byggeretskvm. kan beregnes til DKK 7.858 pr. kvm. Dette niveau vurderes højt i det nuværende marked. Derfor må det i april

2009 vurderes, om det vil være mere hensigtsmæssigt at indgå i byggeriet af den næste etape fremfor at søge at sælge byggeretterne. Denne vurdering vil i sagens natur være helt afhængig af bl.a. udlejningsstatus på etape 1, forventet fremtidig udvikling på markedet for kontorejendomme og finansieringsmuligheder i øvrigt.

Likviditet:

Med udgangspunkt i det rullende byggebudget og estimerede ligge- og renteomkostninger, vil den ansøgte back-up ramme på i alt DKK 58 mio dække likviditetstrækket frem til byggeriets færdiggørelse i april 2009.

IBO-Ejendommen:

Danica, som ejer nabogrunden, har aktuelt udvist interesse for et køb af IBO-ejendommen. Danicas ejendomschef har d. 10.09.2008 fået forevist ejendommen, og der er med ham drøftet en pris i niveauet DKK 87 mio. I nævnte pris er indregnet, at Sydporten skal nedrive de eksisterende bygninger. Omkostningerne hertil anslåes til DKK 2,8 mio. Danicas ejendomschef vil nu regne på tallene og forventer at forelægge en købsanbefaling for Danicas bestyrelse. En handel vil således være afhængig af en bestyrelsesbeslutning i Danica, ligesom verserende lokalplansforslag for området skal godkendes. Lokalplanforslaget forventes endeligt godkendt inden udgangen af 2008.

Toldbodgade-ejendommen:

Der er på nuværende tidspunkt frasolgt 3 boligenheder og provenuet heraf anvendt til nedbringelse af 1. prioritetslånet i BRF. Der resterer herefter 13 boligenheder og 2 erhvervsenheder. Boligenhederne udbydes til salg via Home for samlet DKK 85,8 mio. Erhvervslejlighederne skønnes ved udlejning at have en værdi på DKK 7,8 mio. Samlet anslået salgsværdi for ejendommen udgør således DKK 93,6 mio., hvilket skal holdes op imod 1. prioritetslån til BRF-Bank ca. DKK 38 mio. og 2. prioritetsfinansieringen i Eik Bank. som ved bevilling af nærværende beløber sig til DKK 43,5 mio. Altså en samlet finansiering på DKK 81,5 mio., eller 87% af anslået handelsværdi.

På nær en enkelt boligenhed, hvor der mangler lidt færdiggørelse, er lejlighederne alle færdiggjort og klar til salg. Strategien for ejendommen er, at lejlighederne søges

solgt i perioden indtil 31.12.2008, hvorefter der sideløbende arbejdes på udlejning. Der er aktuelt kontakt til en virksomhed, der ønsker at tegne en 5-årig lejekontrakt på boliglejlighederne m.h.p. videreudlejning til udenlandske ansatte i Mærsk, IBM m.fl.. Yderligere er der forhandlinger med et reklamebureau som har udtryk interesse for at leje hele erhvervsarealet.

Afhængig af antal solgte enheder ved årsskiftet vil udlejningsmodellen - og dermed muligheden for delvis refinansiering i realkreditinstitut - blive overvejet.”

Ifølge referat af bestyrelsesmøde i Bank FO, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer bortset fra Odd Bjellvåg deltog i den 16. oktober 2008 (x7:2972), besluttede bestyrelsen på mødet bl.a. følgende:

*”Frigivelse af Eik Grunsins sikkerhedsstillelse i forbindelse med garanti til Sydporten
Eik Grunnurin har stillet penge som sikkerhed for en garanti på 90 mio. kr., som Eik Banki har ydet BRF Kredit på vegne af Grunnin. Planen er at få BRF Kredit til at modtage en garanti direkte fra Eik Grunninum. Dette kræver en erklæring fra Skrase-ting Føroya om, at man er enig med os i, at Eik Grunnurin kan afgive garantier. Vi arbejder med sagen.*

Der er forslag om, at Eik Banki frigiver sikkerheden i Grunsins penge for dette lån, således at Eik Grunnurin har disponible penge til andre formål.

Marner bad om hjemmel til at frigive den sikkerhed, som er stillet for BRF Kredit.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at bevilge.

Bestyrelsen besluttede at bemyndige direktionen at frigive Eik Grunsins sikkerhed i forbindelse med garanti til Sydporten.”

Ifølge mødereferatet deltog Bogi Bendtsen i bestyrelsesmødet fra kl. 15.45 til 18.05 og kl. 18.30 til 20.05.

I indkaldelsen af 15. oktober 2008 til bestyrelsesmødet (x17:2261-2264) og den deri indeholdte indstilling anføres bl.a. følgende:

“Eksponeringen mod Island

Eik koncernens samlede direkte eksponering mod Island er ca. Xxx mio. kr.

Eik Bank Danmark og Eik Banki har disse direkte engagementer med islandske virksomheder:

<i>- Samson ehf.</i>	<i>74,6 mio. DKK</i>
<i>- Exista ehf.</i>	<i>25,0 mio. DKK</i>
<i>- Kista ehf.</i>	<i>30,6 mio. DKK</i>
	<i>130,2 mio. DKK</i>

Kapitalandele i Spron 55,6 mio. DKK (pr. 30. september 2008, incl. Eystfallssker)

Herudover ejer Eik Banki ca. 150 mio. ISK, som hovedsagelig står i Arion i Island. Arion er efter hvad vi forstår ikke i finansielle problemer. Spørgsmålet er så, hvad den islandske krone er værd, når den åbner igen. Hvis vi antager at disse islandske kroner er købt til kurs 5, så svarer de til 7,5 mio. DKK.

Således er den samlede direkte eksponering ca. 194,3 mio. kr.

Herudover har Eik Banki et engagement på 228 mio. kr. med Spf. 14, som ejer mange Spron aktier, lige som Eik Bank Danmark har et engagement med K/S 1000 på 49 mio. kr., hvor Landic Property A/S og Landic Property hf. har kautioneret. Landic er forhenværende Keops, som islændinge købte.

Således kan den indirekte eksponering mod Island være højere end disse 194 mio. kr. – men vi forventer ikke tab på den indirekte eksponering, fordi der er tale om henholdsvis færøske og danske selskaber som efter hvad vi ved, efter omstændighederne har det rimelig godt finansielt.

Det skal anføres, at Finanstilsynet i brev dateret den 9. oktober, men modtaget i dag, har bedt Eik Bank Danmark om en redegørelse for, hvordan banken vil behandle Exista lånet med hensyn til nedskrivninger. Finanstilsynet spørger også om Eik Bank Danmark har andre islandske lån. Finanstilsynet ønsker, at Eik Bank Danmark sender dem en redegørelse senest 15. oktober 2008.

Nogle af de dispositioner, som direktionen foreslår nedenfor, er for at mindske den direkte eksponering hos Eik Banki koncernen mod Island, fordi vi vurderer, at det er et særdeles dårligt signal til det internationale marked, hvis vi kommer ud og annoncerer en høj eksponering mod Island. Ikke mindst, fordi det formentlig er nødvendigt at nedskrive på disse engagementer, således som situationen er. Dermed skal der ikke blot meddeles et stort potentielt tab, men også en formindskelse af solvensen på ca. 1%. Solvensen ultimo 2008 bliver i henhold til midlertidige tal vurderet til lige over 12%.

På den anden side vurderer vi ikke, at det skader lige meget at beholde Spron aktierne og tage en mulig nedskrivning på dem, fordi det er offentligt kendt at vi har denne eksponering.

For at kunne udmønte de nævnte dispositioner er det også nødvendigt at fremskaffe likviditet til Fonden, og er der også lavet et forslag til hvordan det kan udføres.

Disse dispositioner kommer alle under "Lånesager" på bestyrelsesmødet.

[...]

Frigivelse af sikkerhed for Eik fonden i forbindelse med garanti til Sydporten

Som bekendt har Eik Fonden stillet penge som sikkerhed for en garanti, stor 90 mio. kr., som Eik Bank på vegne af at den her ydet BRF, i forbindelse med et lån fra BRF til Sydporten. Planen er at få BRF til at tage en garanti direkte fra Eik fonden, Men dette kræver at vi får en erklæring fra Skraseting Føroya om, at de er enig med os i, at fonden kan afgive garantier. Dette arbejdes der med.

Det foreslås, at Eik Bank frigiver sikkerheden i pengene hos fonden for dette lån, med henblik på at Eik fonden har penge til rådighed til andre formål. Erklæringen fra Skraseting Føroya er således ikke en forudsætning for at frigive sikkerheden i pengene. Eik fonden hæfter dog fortsat for garantien.

[...]

Salg af islandske engagementer til Eik Fonden

Eik Bank Danmark har som deltager i et lånesyndikat ydet det islandske selskab Samson ehf. 75 mio. kr. i lån med sikkerhed i Landsbanki aktier, og det islandske selskab Exista ehf. 25 mio. kr. med sikkerhed i Kaupthing hf. aktier. Som bekendt er såvel Landsbankinn som Kaupthing overtaget af staten, og vi ved ikke hvordan situationen er hos henholdsvis Samson og Exista, men vi kan frygte at selskaberne ikke er i stand til at svare sine forpligtelser på ca. 100 mio. DKK overfor Eik Bank Danmark.

Ligeledes har Eik Banki P/F ydet Kista ehf, som Spron ejer 49% af, godt 28 mio. DKK i lån til køb af Eik Banki aktier. De øvrige ejere af Kista er Sparisjóður Keflavíkur med 49% og så ejer to andre sparekasser 1% hver. Som situationen er i Island i øjeblikket, er det tvivlsomt om Kista er i stand til at tilbagebetale lånet. Kistas hovedaktiv var Exista aktier og de er i øjeblikket ikke meget værd, så tilbagebetalingsevnen hviler meget på Spron's fremtid.

Direktionen anbefaler, at Eik Banki sælger og Eik Fonden køber disse lån:

- Samson ehf.

74,6 mio. DKK

- Exista ehf.	25,0 mio. DKK
- Kista ehf.	30,6 mio. DKK
I alt	130,2 mio. DKK, + vedhængende renter.

Likviditeten fra den frigivne deponering og købet af ebh/zweitmarkt lånet giver som nævnt Eik Grunnurin en øget likviditet på 165 mio. kr. Således bliver knap 35 mio. kr. i likviditetsoverskud til Fonden. Disse anvendes til at betale skat for 2007 på ca. 39,8 mio. kr.”

Der var efterfølgende et forløb, hvorunder beslutningerne på mødet den 16. oktober 2008 blev viderebehandlet af bestyrelsen i Eik Bank FO, både pr. e-mail den 22. oktober 2008 (X7:3123-3128) og på bestyrelsesmøder den 24. oktober 2008 (X7:3244) og 18. november 2008 (X7:3801, 3823-3825).

Odd Bjellvåg deltog både i e-mail korrespondancen og bestyrelsesmøderne i Bank FO den 24. oktober 2008 og 18. november 2008 og stemte for de beslutninger, der blev truffet på disse møder, herunder beslutning om, at EIK Fonden ikke blot skulle stille en tabsgaranti for de islandske lån men i stedet skulle overtage lånene.

I referatet af bestyrelsesmødet i Bank FO den 18. november 2008 (x7:3823-3824) hedder det bl.a.:

” Stadfæstelse af beslutning om salg af Exista- og Kista lån og Spron aktier

Formanden oplyste, at han 22. og 23. oktober kontaktede bestyrelsesmedlemmerne i forbindelse med, at direktionen havde anbefalet, at Eik Grunnurin køber de lån, som Eik Banki har ydet til henholdsvis Exista og Kista på Island, og Spron aktierne, som Eik Banki ejer, i stedet for, at Grunnurin, som besluttet den 16. oktober, stiller Eik Banka en tabsgaranti. Af uagtsomhed er denne sag ikke kommet med i mødereferat 08:22 fra 24. oktober 2008.

Hovedformålet med tabsgarantien var at formindske vores eksponering mod Island og dermed undgå at blive omtalt i de danske medier på grund af vores islandske eksponering, nu tiderne er så svære og ustabile. Dette er vigtigt, fordi Eik Bank Danmark kan godt mærke, at kunderne opfatter os som værende islandske. Der ringer op til flere hundrede kunder på en dag, når Eik Banki er nævnt i medierne som værende islandsk. Og vi hører selvfølgelig slet ikke til de kunder, der bare skifter bank. Dette kan skade tilliden til banken på Færøerne og udenlands. I første omgang kan det gøre de tyske kreditorbanker utrygge med os; de har særdeles dårlige erfaringer af lån til Island. Det kan også gøre indskydere utrygge og dermed true vores likviditet. Og på længere sigt kan det udviske grundlaget for vores internetbankvirksomhed i Danmark. Således står der rigtig meget på spil, sådan som tiderne er, og det er særdeles vigtigt for os at reducere vores islandske eksponering, så vi kan stå frem offentligt og vise, at vi har en begrænset eksponering. Eik Grunnurin har som den største aktionær en meget stor interesse i at passe på sine værdier ved at medvirke til at begrænse de risici, som vi er udsat for; i dette tilfælde vores eksponering overfor Island.

Dette var årsagen til, at Eik Grunnurin gav os et tilbud om en tabsgaranti mod tab på islandske engagementer. Men det viser sig dog, at man muligvis kan komme i den situation, hvis vi tager imod tabsgarantien fra Eik Grunninum, at skattemyndighederne vurderer garantien som en gave. Da kommer gavemodtager (d.e. Eik Banki / Eik Bank Danmark) til at betale skat af gaven, samtidig som gave giver, d.e. Eik Grunnurin, ikke kan fratække tabet. Hvis eksempelvis Eik Bank Danmarks tab bliver 100 mio. kr. (hvad vi bestemt ikke forventer), så betyder det, at Eik Bank Danmark kan komme til at betale 25 mio. kr. i dansk skat, samtidig som Eik Grunnurin ikke kan fradrage de 100 mio. kr. i sine indtægter og dermed mister en skatlig værdi på 18 mio. kr. Sammenlagt er omkostningerne således de 100 mio. kr., som Eik Grunnurin taber + de 25 mio. kr., som Eik Bank Danmark betaler i skat, d.e. 125 mio. kr.

Hvis Eik Bank Danmark på den anden side tager tabet, så bliver omkostningerne af disse 100 mio. kr. et netto tab på 75 mio. kr., fordi den kan fradrage 25% i skat. Og Grunnurin forbliver upåvirket. Differencen er således 125 mio. kr. (eksemplet ovenfor)

minus 75 mio. kr. (dette eksempel) eller 50 mio. kr. som det koster mere sammenlagt, at modtage en tabsgaranti, i forhold til at bære tabet i Eik Bank Danmark.

Hvis vi tager et tredje eksempel, hvor Eik Grunnurin køber et aktiv og taber 100 mio. kr., som ikke er en gave, så tager det skatlige billede sig således ud: Eik Bank Danmark taber ikke noget, medens Eik Grunnurin taber 100 mio. kr., der bliver fradraget i skat og derfor tynger Grunnin med 82 mio. kr. (100 mio. kr. minus 18% i færøsk skat). Omkostningerne er nu 82 mio. kr. imod de 75, hvis tabet var i Eik Bank Danmark, og 125, hvis der blev stillet en tabsgaranti.

Ud fra en samlet vurdering blev det derfor vurderet fornuftigt, at Eik Grunnurin i stedet køber visse islandske aktiver, der må anses at have værdi. Konkret foreslås der, at Eik Grunnurin:

- køber Spron aktierne fra Eik Banka (ca. 40 mio. kr.)*
 - køber Kista lånet fra Eik Banka (ca. 30 mio. kr.)*
 - køber Exista lånet fra Eik Bank Danmark (ca. 25 mio. kr.)*
- Sammenlagt ca. 95 mio. kr.*

Marner har været på Island og haft møder med direktøren i Exista og Spron. Han kunne der konstatere, at både Exista og Spron fortsat driver deres virksomhed, og situationen er aldeles ikke håbløs, medens Samsons situation, der er i betalingsstandsning - efter en samtale med kurator - synes meget usikker, og det var svært at få nogen oplysninger overhovedet. Der kan selvfølgelig ikke gives nogen garanti for, at Exista, Spron og Kista ikke kommer i problemer - det kommer meget an på, hvordan kreditorerne opfører sig, ligesom de islandske myndigheder har særdeles meget at skulle have sagt, især i forhold til Spron (og dermed også Kista).

Spron er aktiv i øjeblikket, og det må betyde, at Spron er en "going concern". Hvis det ikke var tilfældet, så havde både ledelsen i Spron og de islandske myndigheder pligt til at lukke Spron - og det har de ikke gjort. Derfor er der næppe nogen tvivl om, at Spron aktierne har en værdi. Den sidst registrerede kurs er 1,91, og den islandske

krone bliver i øjeblikket handlet til ca. 5. Derfor skulle der ikke være noget i vejen for at sælge Spron aktierne for ca. 40 mio. kr.

Kista er et associeret selskab til Spron og til Sparisjod Keflavíkur, foruden 2 andre islandske sparekasser. Vi må forvente, at Spron og de andre ejere overholder et associeret selskabs forpligtelser. Vi har lige nu opsagt lånet til Kista, så pengene skulle gerne komme ind snart, og dermed skulle Eik Grunnurin gå fri af lånet. Lånet er ca. 30 mio. kr. Eik Banka aktier til en værdi i øjeblikket på ca. 8 mio. kr. ligger som sikkerhed for lånet.

Exista ejer disse selskaber 100%: VIS (forsikringselskab), Lifis (livsforsikringselskab), Lysing (leasing selskab) og Skipti (teleselskab). De har her i oktober solgt aktierne i, Storebrand og Bakkavor. Derfor må det vurderes, at Exista har ret mange aktiver, til trods for, at de har tabt værdien af Kaupthing aktier. Vi forventer derfor, at Exista kan overholde sine forpligtelser.

Det samme er desværre ikke gældende for Samson, hvis lån derfor ikke bliver solgt; det betyder, at Eik Bank Danmark sandsynligvis må nedskrive lånet til Samson helt eller delvis. Det er på 10 mio. EUR eller ca. 75 mio. kr. Men det vil så også være vores samlede direkte eksponering på Island.

På denne vis mener vi ikke, at der kan siges at være noget gaveelement gældende, og Hans Laksá, revisor, er enig med os.

Denne løsning er dertil bedre for Eik Grunnin, fordi på bestyrelsesmødet torsdag den 16. oktober besluttede bestyrelsen for Grunninum, at den ville stille en tabsgaranti på op til 130 mio. kr., medens Grunnurin nu køber aktiver for ca. 95 mio. kr. Det betyder, at risikoen er 35 mio. kr. mindre end med tabskautionen. Samtidig får Grunnurin den mest kurante del af vores islandske aktiver, hvor den før helst ville have stor sandsynlighed for at få fuldt tab på Samson.

Ud fra ovenforstående fik formanden tilsagn fra et flertal i bestyrelsen til, at Eik Grunnurin køber ovenfor nævnte aktiver fra Eik Banka P/f.

Henvisende til den særdeles ustabile situation på markedet, hvor kedelige overskrifter i medierne kan medføre et meget stort pres på Eik koncernen og dermed kan påføre banken – og dermed også Eik Grunninum som den største aktionær - store tab, besluttede bestyrelsen, at Eik Banki sælger Eik Grunninum lån til Kista, stort ca. 30 mio. kr., lån til Exista, stort ca. 25 mio. kr. til pålydende værdi og vedhængende rente, og at Eik Banki sælger Eik Grunninum Spron aktierne, som Eik Banki ejer, til den senest registrerede markedskurs på henholdsvis Spron aktien (ca. 1,91) og den islandske krone (ca. 5).”

I en ”Redegørelse for en række forhold mellem Eik Banki og Eik Grunnurin, som kan have indflydelse på de økonomiske forhold i Eik Banki”, som Eik Banki afgav den 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti anføres bl.a. følgende (x11:3433):

”Som konsekvens af Eik Grunnurins anstrengte likviditet og efter anmodning fra Eik Grunnurin, bemyndigede bestyrelsen for Eik Banki i oktober 2008 direktionen til helt eller delvis, at frigive bankens sikkerhed i indlån fra Eik Grunnurin, for forholdslåns-garantien på 92,5 mio. kr. Risikoen ved forhåndslåns-garantien vurderes fortsat at være meget lille, da den er sikret med oprykning i BRF Kredits 1. og 2. prioritet.”

9.5 Bevilling i december 2008 af tillægsfinansiering

Ifølge referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank DK den 20. oktober 2008 (x7:3006-3007) behandlede bestyrelsen i Eik Bank DK, herunder Marner Jacobsen, på mødet en oversigt over Eik Bank DK's engagementer pr. 30. september 2008, der ”a) overstiger DKK 5,0 mio., b) er under øget overvågning p.g.a. nedskrivning eller andre skærpene omstændigheder c) udgøres af pantebreve, der er under øget overvågning p.g.a. nedskrivning eller andre skærpene omstændigheder”. Af oversigten (x7:2629-2630) fremgår bl.a.:

”[...]

B. Engagementer, der er under øget overvågning p.g.a. nedskrivning eller andre skærpende omstændigheder (Watch-engagementer)

1. Vagn Andersen m.fl.

Engagement	182,759	179,540
Sikkerhed	62,000	62,000
Blanko	120,759	117,540
Nedskrivning	0	0
Genforhandlingsdato	15.01.2009	

Engagementet er sammensat af følgende:

1. 1.prioritetslån DKK 55,219 mio. 1/Sydporten ApS vedr. IBO-ejendommen Sluseholmen 6, 2450 København SV). Under forudsætning af godkendelse af ny lokalplan for området, vil grunden kunne bebygges med 13.000 kvm. boliger. Lokalplanen forventes endelig godkendt inden udgangen af oktober 2008. Grundlån og garanti er sikret ved 1. prioritets ejerpantebrev DKK 60 mio. (sikkerhedsværdi DKK 52 mio.). Endvidere transport i salgssummerne, ligesom kapitalerne i Hauser Plads 28-32 ApS, Sydporten ApS, Fredericiagade 7-13 ApS og Toldbodgade 29 ApS er pantsat til sikkerhed for engagementet.
2. Overtræk DKK 1,098 mio. 1/Sydporten ApS.
3. Byggelån DKK 81 mio. 1/Sydporten ApS til opførelse af 1. etape af ejendomsprojektet "Sydporten", beliggende Sjællandsbroen 2/MoIestien 7-8. Projektet omfatter 40.000 kvm. kontorbyggeri i 3 etaper. 1. etape omfatter 9.192 kvm. som opføres af det tyske firma Züblin i totalentreprise. Byggestyring ved Cowi Consult. Udlejningsarbejdet pågår.

Den samlede finansieringsstruktur efter endt færdiggørelse af 1. etape vil være som følger:

1. BRF

DKK

124mio.-Grundlån

2. BRF	DKK	159 mio. - Forhåndslån
3. Kaupthing Bank	DKK	85 mio. - Byggelån
4. EikBank	DKK	81 mio.-Byggelån
Ialt	DKK	449 mio.

Værdien af 1. etape kan estimeres til DKK 312 mio. (ved udlejning for DKK 1.700 pr. kvm. excl. driftsomkostninger og frasalg til et afkast på 5%), hvilket teoretisk vil kunne indfri lånene i BRF samt nedbringe lånet i Kaupthing Bank med DKK 29 mio. Det resterende lån i Kaupthing Bank og lånet i Eik Bank, i alt DKK 137 mio. vil således skulle baseres på værdien af de resterende 30.808 kontorbyggeretskvadratmeter, svarende til break-even på DKK 4.447 pr. byggeretskvadratmeter. Modregnes sikkerhedsværdi af ejerpantebreve DKK 25 mio. i Sluseholmen 6, jf. ovenfor, reduceres break-even til DKK 3.635 pr. byggeretskvadratmeter. Lånet er sikret ved hhv. DKK 16,955 mio. ejerpantebrev i Sjællandsbroen 2-6, DKK 40 mio. ejerpantebrev i Molestien 8 samt DKK 2,40 mio. ejerpantebreve i Molestien 7 - alle næstefter BRF og Kaupthing Bank, jf. ovenstående finansieringsstruktur. Sikkerhedsværdi DKK 0. Endvidere har Eik Bank transport i salgssummerne.

4. Betalingsgaranti DKK 1,5 mio. /Sydporten ApS vedr. køb af grundareal tilknyttet projekt "Sydporten".
5. 2. prioritetslån DKK 39,173 mio. /Toldbodgade 29 ApS vedr. netop færdiggjort ejendom indeholdende 18 ejerlejligheder, heraf to erhvervslejemål, fem "New Yorker" lejligheder samt 11 mere traditionelle ejerlejligheder. Den samlede udbudspris (Nybolig) for de 16 boligenheder udgør DKK 105,63 mio. Hertil skal lægges værdien af de to erhvervsenheder. Det skal bemærkes, at der netop er skrevet købsaftale på en af "New Yorker" lejlighederne til den udbudte pris. Lånet er sikret ved sekundær pant i 1. prioritetslejerpantebrev DKK 85 mio., næstefter DKK 50 mio. til BRF Bank. Sikkerhedsværdi DKK 35 mio. Ejerpantebrevet tjener tillige til sikkerhed for alt mellemværende med Sydporten A/S. Eik Bank har tillige transport i salgssummerne. Som sup-

plerende sikkerhed for alle ovennævnte faciliteter har Fredericiagade 7-13 ApS sekundært håndpantset 1. prioritets ejerpantebrev stort DKK 30 mio. i ejerlejlighed beliggende Fredericiagade 13, Kbh. K. Sikkerhedsværdi DKK 0.

6. Kassekredit DKK 4,512 mio. I/Vagn Andersen sikret ved håndpantsetning af den fulde kapital i SCSK 6361 ApS. Sikkerhedsværdi DKK 0.
7. 4. prioritets pantebrevsbelåning DKK 0,135 mio. I/SCSK 6361 ApS (pantebrev 202263) af villa beliggende Nordre Strandvej 56, 3000 Helsingør. Sikkerhedsværdi DKK 0.
8. Overtræk DKK 0,123 mio. I/SCSK 6361 ApS.

Der er etableret krydskaution (selvskyldner) mellem Sydporten ApS og Toldbodgade 29 ApS. Endvidere er der for ethvert mellemværende med de to selskaber afgivet selvskyldnerkaution af Vagn Andersen, SCSK 6361 ApS, Hauser Plads 28-32 ApS og Fredericiagade 7-13 ApS.

Jf. opgørelse fra statsaut. revisor Ib Meinert Nielsen estimeres moderselskabets, SCSK 6361 ApS, regnskabsmæssige egenkapital pr. 15. december 2007 at udgøre DKK 29,85 mio., hvortil kommer estimerede avancer på igangværende projekter m.v. Samme revisor skønner, at Vagn Andersens personlige formue udgør DKK 38,357 mio. inklusiv værdien af holdingselskabet SCSK 6361 ApS, men eksklusiv forventede fremtidige avancer på ejendommene Sydporten og Toldbodgade. Disse avancer skønner revisor til DKK 389 mio. efter skat. Værdiansættelsen er dog afhængig af en lang række forhold, primært realisation af de finansierede projekter.

Engagementet har udviklet sig problematisk, primært som følge af stigende rentekostninger og manglende frasalg af ejerlejligheder i Toldbodgade-egendommen. Banken har i 3. kvartal 2008 bevilget tilstrækkelige forhøjelser af engagementet, og der forventes indgået aftale med kunden omkring vilkårene for disse forhøjelser. Banken har i 3. kvartal 2008 registreret engagementet som kreditsvagt, ligesom der er taget

højde for engagementet ved indregning af bankens individuelle solvensbehov pr. 30.09.2008. Såfremt der ikke kan indgås aftale med kunden på de bevilgede vilkår, vil engagementet være i misligholdelse, og der vil ske individuel nedskrivning af engagementet.”

I et brev af 10. november 2008 fra Eik Bank DK til Kaupthing Bank, Luxembourg, hedder det bl.a.:

”I forlængelse af mødet hos jer d. 5. november 2008 skal vi anmode om hurtigst muligt svar på vor henvendelse vedr. ansøgning om rykning af panterne stillet overfor Kaupthing Bank i forbindelse med Sydportens byggeri i København.

Som nævnt på mødet mangler der godt DKK 60 mio. for at byggeriets 1. etape (IB) kan færdiggøres. Beløbet er bevilget af Eik Bank under forudsætning af, at Eik Bank kan erhverve pant herfor næstefter BRF.

På mødet blev Eik Bank anmodet om at overveje at afgive et bud på køb af Kaupthing Banks fordring stor DKK 85 mio. Som det fremgår af de fremsendte beregninger, må værdien heraf anses at være lig nul for nærværende. Ved færdiggørelse og udlejning af alle tre byggeetaper forventer vi imidlertid, at fordringen vil have en vis værdi.

Såfremt Kaupthing Bank ønsker at afhænde fordringen, er Eik Bank villig til at betale 10% herfor”

Af referatet af EIK Bank FO's bestyrelsesmøde den 18. november 2008 (x7:3806) fremgår, at Marner Jacobsen på mødet bl.a. oplyste følgende:

”Sydporten

Marner redegjorde for engagementet med Sydporten. Bl.a. er renterne steget, så der mangler ca. 60 mio. kr. for at 1. byggetrin kan laves færdigt. Vi har ventet på Kaupthing, om de vil vige for en mulig finansiering fra Eik. Vi håber og forventer, at de vil vige. Hvis de ikke gør det, så bør vi helst køre Sydporten i betalingsstandsning.

Brian Toft var for kort tid siden i Luxembourg og talte med Kaupthing. Han hørte der, at nogle tyskere vil købe dele af Kaupthing. Der er tale om Private Banking. De vil ikke købe erhvervslån fra Kaupthing."

På mødet udtalte Marnar Jacobsen endvidere (x7:3804), at

"Det går væsentligt værre i dag på ejendomsmarkedet end for kort tid siden, især de sidste 1 - 2 måneder. Værdier, der har været til stede, falder".

Af et referat af et bestyrelsesmøde i EIK Bank DK den 3. december 2008 fremgår bl.a. følgende (x7:3935):

"Brian Toft oplyste, at der siden sidste bestyrelsesmøde er afholdt en række møder, herunder møde med Kaupthing Bank Luxembourg. Kaupthing Bank har ikke accepteret, at nyt lån DKK 60 mio. kan foranstilles lån ydet af Kaupthing Bank. Luxembourg. Går Sydporten på tvangsauktion har Kaupthing Bank oplyst, at de ikke vil byde på ejendommen. Kaupthing Bank har tilbudt, at Eik Bank kan blive sideordnet med Kaupthing Bank, såfremt Eik Bank yder kreditten på DKK 60 mio. og et tilbud om at kunne erhverve Kaupthings fordring på DKK 85 mio. plus påløbende renter pr. 30.04.2009 til kurs 67. I relation til udlejning af Sydporten pågår der indirekte dialog med SKAT via en mellemmand. Vi er dog p.t. ikke selv i direkte kontakt med SKAT. Henrik Ørsted efterlyste dokumentation for den pågældende kontakt samt ønskede, at banken er med ved forhandlingsbordet med SKAT, ligesom han mente, at banken skulle tæt på forhandlingerne vedr. salg af ejendomme samt udlejning for sikre kontrol over processen. Vedr. det franske sommerhus oplyste Brian Toft, at der er modtaget et købs-tilbud. Henrik Ørsted mente, at banken skulle kræve salget effektueret forudsat at købs-tilbuddet oversteg gælden i ejendommen. Desuden mente Henrik Ørsted ikke, at banken burde finansiere Vagn Andersens private udgifter. Marnar Jacobsen var principielt enig, men udtrykte bekymring for, om en sådan beslutning ville få negativ påvirkning på en helhedsløsning vedr. Sydporten m.v. Knud Strange havde fremsendt en e-

mail, til Kim Sandberg, relateret til behandling af denne sag og anførte, at den kontinuerlige udvidelse af engagementerne med Vagn Andersen m.fl. var stærkt utilfredsstillende samt at Knud Strange har været imod denne person og hans kompetence som kunde fra første dag. Knud Strange var desuden utilfreds med, at det stadig ikke var lykkedes Brian Toft at fremskaffe opdaterede formueoplysninger vedr. Vagn Andersen, som pålagt af bestyrelsen ved tidligere bestyrelsesmøde i år. Brian Toft kommenterede, at Vagn Andersen i forbindelse med revisorskift ikke har kunnet levere den ønskede oversigt til tiden, men den er undervejs. Bestyrelsen bevilgede engagementet med den kommentar, at direktionen blev bemyndiget til at forhandle forhøjelsen af Vagn Andersens personlige kreditter på plads bedst muligt for banken.”

Den 12. december 2008 blev der afholdt bestyrelsesmøde i Eik Bank FO. De sagsøgte deltog i mødet. Af mødereferatet (x8:118-119) fremgår bl.a. følgende:

”Ny bankpakke på vej

Marner orienterede om den ny bankpakke fra den danske regering, som sandsynligvis kommer i januar 2009. Med denne hjælp fra regeringen forventes der muligheder for at få ansvarlig kapital. Vi har i øjeblikket ikke behov for mere kapital, men det er godt at vide, at denne mulighed er til stede.”

Af referatet af bestyrelsesmødet den 12. december 2008 (x8:124-125) fremgår endvidere følgende:

” [...]

Bogi Bendtsen, underdirektør, kom på møde kl. 11:15.

4. Sydporten, lånesag

Lånesagen Sydporten v/ Vagn Andersen m. fl. ansøger om en byggekredit på 70 mio. kr. frem til 1. april 2009. Renten er Cibor + 2,75%. Blanko er 74,550 mio. kr. før ansøgningen og 180,400 mio. kr. efter ansøgningen.

Sagen blev uddelt til bestyrelsesmedlemmerne.

Marner oplyste, at byggeprojektet, 1. trin, er blevet 60 mio. kr. dyrere end budgetteret. Der er lagt op til, at Kaupthing Bank Luxembourg viger i prioritetsrækken, men det vil Kaupthing Bank L. ikke, så vi kræver, at pengene kommer ind sidst. med Kaupthing Bank L., + option at købe Kaupthing Bank Luxembourgs fordring til kurs 67 frem til 30.04.2009.

Det er uvist, hvordan det vil lykkes at skaffe lejere, når 1. byggetrin er færdigt nu i januar 2009, men hvis Statens IT vil leje, så kan ejendommen sælges for 500 - 600 mio. kr. Hvis det lykkes at skaffe sædvanlige lejere, så er det alligevel muligt at gøre en god handel. Alt tyder på, at det bliver Statens IT, der kommer til at leje. Det vil vi vide i januar 2009.

Oprindeligt var det bestemt, at kreditydelsen fra Eik koncernen til Sydporten på 81 mio. kr. skulle deles lige mellem Eik Bank Danmark, Eik Banka og Eik Grunnin, men denne fordeling blev aldrig udført. Grunnin har en stram likviditet, og derfor ansøges der om, at finansieringen bliver delt mellem Eik Bank Danmark og Eik Banka.

Bogi forklarede, at det samlede engagement bliver 358,2 mio. kr., som svarer til 19,12% af koncernens basiskapital, så der ansøges også om fravigelse fra Eiks kreditpolitik. Det samlede engagement bliver delt i to:

Eik Banki 169,3 mio. kr.

Eik Bank Danmark 188,9 mio. kr.

Denne ansøgning til Eik Banka er på 70 mio. kr.

Fia Selma sagde, at denne sag burde være sat på dagsordenen, således at bestyrelsen kunne forberede sig på den.

Bogi svarede, at Eik fik sagen via e-mail fra Brian Toft, administrerende direktør i Eik Bank Danmark, i går aftes med anmodning om at få det med i dagsordenen i dag.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at bevilge ansøgningen.

Bestyrelsen besluttede at bevilge Sydporten v/ Vagn Andersen m.fl. anlægslån/bygge- kredit på 70 mio. kr. Samtidig besluttede bestyrelsen at bevilge fravigelse fra Eiks kreditpolitik, som er, at enkelte engagementer må ikke overstige 15% af bankens basiskapital. Bestyrelsen tilsluttede sig også, at Eik Grunnurin udgår fra fordelingen af engagementet med Sydporten, således at engagementet fordeles mellem Eik Banka og Eik Bank Danmark.

[...]

5. Ansvarligt lån

[...]

Bogi forlod mødelokalet kl. 11:30. Der var en mødepause kl. 11:30- 11:45.

[...]”

Kreditindstillingen til mødet er underskrevet af Bogi Bendtsen den 12. december 2008. Erik Harding Madsen er anført som kunderådgiver. I kreditindstillingen (x8:136-144) hedder det bl.a.:

” Formål

Bl.a. som følge af betalingsstandsningen i Kaupthing Luxembourg som deltager i finansieringen vedrørende Sydporten ApS/SFH-ejendommen, tilbagekaldes kreditindstilling nr. 202/2008 (bevilget i bestyrelsen d. 15.09.2008). I stedet ansøges om følgende til Vagn Andersen og koncernselskaber:

Svdporten ApS (Byggeprojektet Svdporten - SFH-eiendom. Siøllandsbroen 2-6 m.fl.):
Forhøjelse DKK 60 mio. af kreditramme til nu DKK 141 mio. Der søges samtidig om, at kreditrammen opdeles mellem Eik Bank A/S med DKK 71 mio. og Eik Banki P/F med DKK 70 mio. Forhøjelsen skal anvendes til afdækning af byggerelateret likviditet, herunder (og væsentligst) til hovedentreprenør Züblin samt rentebetalinger på gæld til BRF-Kredit og Eikgruppen, mens Kaupthing Bank Luxembourg indtil 01.04.2009 akkumulerer renterne på sit engagementet. Engagementet i Kaupthing udgør DKK 85 mio. excl. tilskrevne renter.

I forbindelse med forhøjelsen etableres pari passu mellem Eik Bank A/S, Eik Bank P/F og Kaupthing f.s.v. angår Kaupthings engagement på DKK 85 mio. og de første DKK 90 mio. af kreditrammen på DKK 141 mio. i Eik Gruppen. De sikkerheder der indgår i pari passu-klausulen omfatter samtlige panter i SFH-ejendommen til kaupthing og Eik Gruppen samt panter i selskabskapitalerne i Vagn Andersen-koncernen. Samtidig hermed får Eik Gruppen option på, at kunne indfri Kaupthings fordring til kurs 67 indtil 30.04.2009

Svdporten ApS (Nv driftskredit):

Op til DKK 8 mio. ny driftskredit frem til 01.04.2009 til brug for finansiering af den alm. drift samt formalisering af aktuelt overtræk stort DKK 2,25 mio. Vagn Andersens hustru og datter er indstillet på at søge tillægsbelåning i realkreditinstitut i af dem ejet ejendomme med henblik på, at reducere behovet for ovennævnte driftskredit. Hustruens og datterens ejendomme er særeje og er ikke pantsat til Eik Bank.

Sydporten ApS CIBO-eiendommen, Sluseholmen 6-8:

Forhøjelse DKK 3,3 mio. til brug for afdækning af likviditet frem til 01.04.2009, væsentligst renter til Eik Bank samt forsikring og ejendomsskat. Idet ejendommen er blevet erhvervet af søsterselskabet, Stenholm properties, søges samtidig om, at engagementet overføres til dette selskab med uændret sikkerhedsinstruktion.

Toldbodgade 29 APS (ejendomsprojektet Toldbodgade 291):

Forhøjelse DKK 7,50 mio. til brug for endelig færdiggørelse af ejendommen samt renter på ejendommens gæld, forsikring og ejendomsskat indtil 01.04.2009.

Fredericiagade 7-13 ApS (Engagement i Eik Banki P/F):

DKK 3,2 mio. reduktion af kreditmaksimum i forbindelse med optagelse af 1. prioritet DKK 4 mio.

I BRF-Kredit. Ejerptb. DKK 30 mio. må rykke herfor. Kreditten søges gældende til 01.04.2009.

SCSK 6361 ApS (Ny driftskredit):

DKK 1,8 mio. ny driftskredit til finansiering af løbende udgifter, herunder rentebetalinger på den franske ejendom, Bleu Marin. Kreditten søges gældende til 01.04.2009.

Vagn Andersen:

Forhøjelse DKK 2,3 mio. til dækning af aktuelt træk samt renteudgifter frem til forfald 01.04.2009.

I forbindelse med de ansøgte ændringer/forhøjelser inddrages nye sikkerheder samtidig med, at strukturen vil blive ændret, således at alle sikkerhedsstillelser - uanset hvilket selskab der ejer aktivet - fremadrettet vil dække samtlige engagementer l/ovennævnte selskaber.

Der henvises til den beskrevne sikkerhedsstruktur.

[...]

Ved tidligere bevilling (197/2007) forudsattes at anlægslån/byggelån (SFH-Ejendommen) i alt DKK 81 mio. blev fordelt ligeligt og sideordnet mellem Eik Bank A/S, Eik Banki P/F og Eik Grunnurin med til DKK 27 mio. til hver. Denne opdeling er aldrig sket, idet hele anlægslånet/byggelånet blev etableret i Eik Bank. Der søges nu om, at bygge/anlægslån/arbejds garanti i alt DKK 141 mio. fordeles ligeligt mellem Eik Bank

A/S og Eik Bank P/F. For så vidt angår SFH-ejendommen rummer ovenstående ansøgning således DKK 60 mio. i "nye penge" på Eik-koncern-niveau.

Baggrund

Byggeriet (Scandinavian Fashion House):

Byggeriet er opdelt i 3 etaper således, at det gennemsnitlige træk på byggekreditten er mindst muligt samtidig med, at det er muligt at udleje de enkelte etaper, før den næste påbegyndes. Således minimeres den risiko, der er forbundet med spekulativt kontorbyggeri.

Den samlede gennemsnitlige opførelsespris var estimeret til DKK 15.500 pr. kvm., hvilket ifølge Eik Banks vurderingsmand (Leif Hansen) lå væsentligt under markedspris, som ligger/lå i nærheden af DKK 20.000 - 22.000 pr. kvm. Dette bekræftedes tillige af Kai Folmer Nielsen, Sydporten ApS, der har en fortid som byggestyrer hos Skanska. Et tilsvarende tilbud fra NCC lød på DKK 20.000 pr. kvm. Til alle ovenstående beløb skal tillægges renter og liggeomkostninger i projektperioden.

Bygge- og anlægsrenter var oprindeligt anslået til ca. DKK 22 mio., men som følge af den voldsomme stigning i de korte renter hen over byggeperioden, er dette beløb ikke tilstrækkeligt. Yderligere har det vist sig nødvendigt, at fremrykke en del af omkostningerne til senere etapers infrastruktur. Med den ansøgte forhøjelse på i alt DKK 60 mio. og Kaupthing Banks akkumulering af renter, bør likviditeten være sikret frem til byggeriets færdiggørelse i april 2009.

Aktuel status på udlejning:

Byggeriet er nu så langt fremskredent, at det står klart, at der bliver tale om et virkelig godt og markant kontorhus. Der har da også vist sig flere interesserede lejere og konkret forhandles med Statens IT om en 20 årig lejekontrakt omfattende hele IBO-ejendommen (5-6.000 kvm) samt ca. 12.000 kvm. kontor og 4.200 kvm. kælder i SFH-ejendommen, heraf ca. 4.000 kvm. kontorer i etape 1 og resten i etape 2. Den samlede

lejeindtægt der drøftes med Statens IT i.h.t. ovenstående, beløber sig til ca. DKK 24,8 mio. p.a.

Budgetteret økonomi (status):

Såfremt forhandlingerne med Statens IT ikke måtte føre til en endelig aftale, kan økonomien i Etape 1 opgøres således:

Den potentielle nettoleje udgør DKK 15,87 mio. ved et forventet lejeniveau på DKK 1.501 pr. kvm. kontor og DKK 15.000 pr. år pr. P-plads (i alt 170 pladser). Den samlede finansiering af ejendommen vil ved færdiggørelsen beløbe sig til ca. 506 mio. Med baggrund heri kan værdien af 1. etape anslås til DKK 264 mio. ved et afkastkrav på 6%. Break-even på de resterende 30.808 byggeretskvm. kan beregnes til DKK 7.858 pr. kvm. Et realistisk niveau for salg af byggeretskvmeter er helst omkring DKK 4.500 pr. kvm. Svarende til 138 mio.kr. Samlet finansiering er 506 mio.kr. modsvarende en værdi på 1. etape på 264 mio.kr. og byggeretter for 138 mio.kr. i alt 400 mio.kr. Derved et blanko på ca. 106 mio.kr. Såfremt man standser projektet og sælger byggeretter fra.

Såfremt man ønsker at forsætte byggeriet står projektet med en likviditetsmæssig underbalance på 242 mio.kr. Går banken videre med etape 2, baseret på de nødvendige lejekontrakter, vil denne kunne opføres for 303 mio.kr. og sælges videre for 395 mio.kr. og derved indhentes 92 mio.kr. af underbalancen på de 242 mio.kr. svarende til en underbalance i projektet på 150 mio.kr. Derudover kan så sælges 17.644 byggeretskvmeter for DKK 4.500 pr. kvm. svarende til 79 mio.kr. svarende til en underbalance på 71 mio.kr.

I stedet for at sælge byggeretskvmeterne kan banken vælge at fortsætte med etape 3 og mest sandsynligt indhente den resterende underbalance på 150 mio.kr. fordi langt den største del af fællesomkostningerne er afholdt på de 2 første etaper.

Likviditet:

Med udgangspunkt i det rullende byggebudget og estimerede ligge- og renteomkostninger, vil den ansøgte forhøjelse på i alt DKK 60 mio dække likviditetstrækket frem til byggeriets færdiggørelse i april 2009.

IBO-Ejendommen:

Som nævnt ovenfor indgår IBO-ejendommen i drøftelserne med Statens IT. Herudover har Danica, som ejer nabogrunden, udvist interesse for et køb af IBO-ejendommen. Danicas ejendomschef har d. 10.09.2008 fået forevist ejendommen, og der er med ham drøftet en pris i niveauet DKK 87 mio. I nævnte pris er indregnet, at Sydporten skal nedrive de eksisterende bygninger. Omkostningerne hertil anslås til DKK 2,8 mio. I lighed med andre pensionsselskaber er også Danica presset af finanskrisen og en beslutning om køb af ejendommen er formodentlig ikke nært forestående.

Toldbodgade-ejendommen:

Der er på nuværende tidspunkt frasolgt 3 boligenheder og provenuet heraf er anvendt til nedbringelse af 1. prioritetslånet i BRF. Der resterer herefter 13 boligenheder og 2 erhvervsenheder. Boligenhederne er udbudt til salg via Home for samlet DKK 85,8 mio. Erhvervslejlighederne skønnes ved udlejning at have en værdi på DKK 7,8 mio. Samlet anslået salgsværdi for ejendommen udgør således DKK 93,6 mio., hvilket skal holdes op imod 1. prioritetslån til BRF-Bank/BRF-kredit på ca. DKK 38 mio. og 2. prioritetsfinansieringen i Eik Bank som ved bevilling af nærværende beløber sig til DKK 44,5 mio. Altså en samlet finansiering på DKK 82,5 mio., eller 87% af anslået handelsværdi.

På nær en enkelt boligenhed, hvor der mangler lidt færdiggørelse, er lejlighederne alle færdiggjort og klar til salg. Grundet de aktuelle markedsforhold overvejes det nu tillige, at iværksætte en udlejningsproces. Ejendommen (excl. penthouselejlighed) skønnes iflg. Vagn Andersen at kunne indbringe en årlig nettoleje på ca. DKK 3,9 mio. Renteudgifter til BRF udgør ca. DKK 2,27 mio., hvorfor der ved fuld udlejning vil være kunne tilflyde engagementet i Eik Bank ca. DKK 1,63 mio. årligt. Penthouselejligheden vil blive søgt solgt via Ejendomsmægler Jan Fog og anslås at ville kunne indbringe

i niveauet DKK 16 – 23 mio. Et salg til DKK 16 mio. vil reducere renteomkostningerne til BRF med ca. DKK 0,83 mio. årligt.

Indstilling

De ansøgte rammer indstilles til bevilling med baggrund i:

- *de aktuelle forhandlinger om udleje/salg af hhv. SFH-ejendommen og IBO-ejendommen*
- *de supplerende sikkerhedsstillelser, herunder salgs-/udlejningsfuldmagter, indgåelse af pari passu aftale med Kaupthing samt indirekte pant i den franske ejendom, Bleu Marin (via pant i selskabskapital og begrænsning i ejers tegningsret)*

Den samlede ramme til selskabet, udgør tkr. 358.200 svarende til 19,12% af basiskapitalen på koncern niveau den 30/9-2008.

Som sikkerhed for engagementet er der deponeret indlån for t.kr. 92.500, således at engagementet med Eik Bank koncernen, såfremt sikkerhederne opretholdes, kan nedvægtes med 92.500 mio.kr. til 265.700 svarende 14,18% af basiskapitalen på koncernniveau den 30/9-2008.”

På det i sagen fremlagte eksemplar af kreditindstillingen er der en håndskrevet påtegning om, at afsnittet ”Budgetteret økonomi (status)” blev oplæst af Bogi Bendtesen.

Om de i kreditindstillingen omtalte ”supplerende sikkerhedsstillelser” – salgs-/udlejningsfuldmagter og den franske ejendom, Bleu Marin, - anføres i en kreditindstillingen vedlagt sikkerhedsoversigt følgende (x8:142):

“100% af Selskabskapitalen i SCl Bleu Marin (ejer af ejendommen Bleu Marin i Caes, Frankrig). Den i selskabet liggende ejendom har en anslået salgspris på EUR 7,4 mio. og er p.t. 1.prioritetsfinansieret af Société Generale med netto EUR 2,2 mio.

[...]

Salgs- og Udlejningsfuldmagter over ejendommene Sydporten (SFH-ejendommen), IBO-ejendommen og Toldbodgade 29 samt transport i fremtidige salgssummer af samme.”

En kreditindstilling med samme ordlyd (x7:2052-2065) blev behandlet og godkendt af bestyrelsen i Eik Bank DK på bestyrelsesmøde den 3. december 2008 (x7:3933). På kreditindstillingen (x7:2058) har Marner Jacobsen underskrevet som bestyrelsesformand i Eik Bank DK.

EIK Bank FO's revisor har ikke foretaget - og har henset til udlånsengagementets størrelse heller ikke i medfør af revisionsbekendtgørelsens § 24 skullet foretage – vurdering i revisionsprotokollen for 2008 (intern revision X8:3461-3497 og ekstern revision X8:3446-3460) af EIK Bank FO's udlånsengagement med Sydporten. EIK Bank FO's revisor har i sin egenskab af revisor i EIK Bank DK i revisionsprotokollen for EIK Bank DK for 2008 i medfør af revisionsbekendtgørelsens § 24 tiltrådt EIK Bank DK's vurdering af engagementet i engagementsoversigten pr. 30. september 2008, der blev behandlet på bestyrelsesmødet i Bank DK den 20. oktober 2008 (x7:3006-3007).

Om engagementet pr. 31. december 2009 har de under sagen udmeldte skøns mænd i deres skønserklæring af 25. august 2016 bemærket følgende:

”9. Solvensreservationen ifølge Bilag 1.96 udgør 32,123 mio. kr. og en nedskrivning på 28,479 mio. kr. (i Bilag 1.86 indledningsvist anført som en nedskrivning på 35 mio. kr., hvor der i tekstafsnittet i Bilag 1.86 anføres, at nedskrivningen udgør 28,479 mio. kr.).

Banken har vurderet engagementet dels 2c og dels 1.

Det er tidligere anført, at der er udarbejdet nedskrivningsark, men disse ses ikke fremlagt.

Selv i mangel af nedskrivningsark m.v. fremstår nedskrivningsopgørelsen og solvensbelastningen i den lave ende. Det synes dog ikke muligt for skønsmændene på det fremlagte grundlag at vurdere, hvorvidt der burde have været foretaget eventuel yderligere nedskrivning pr. 31. december 2009, hvorfor skønsmændene på det foreliggende grundlag ikke kan kritisere, at den eksterne revision kan tilslutte sig ledelsens vurdering og erklæring om, at engagementet er målt korrekt.”

I 2009 foretog BRF Kredit en vurdering af Sydporten ejendommen og konkluderede i en rapport af 19. juni 2009 (x9:4004-4012), at den samlede værdi inklusive byggeretter udgjorde 230.593.450 kr. Om byggeretterne konkluderes i rapporten:

*” 29.566 etagemeter * 2 000 kr 60.000.000 kr*

Byggerets værdier faldet meget pga af at kontorbyggeriet er gået i stå. Disse er meget svært omsættelige”.

Finanstilsynet foretog ved undersøgelse af Eik Bank DK i november/december 2008 en gennemgang af Eik Bank DK's udlånsengagement med Sydporten og vurderede engagementet til karakteren "2b-30%" (X15:1843).

Finanstilsynet har ikke foretaget nogen vurdering af boniteten af Eik Bank FO's udlånsengagement med Sydporten i tidsmæssig nærhed med bevillingen den 12. december 2008. Finanstilsynet foretog ved undersøgelse i Eik Bank FO i august 2009 en gennemgang af Eik Bank FO's solvensbehov pr. ultimo juni 2009 til brug for Finanstilsynets vurdering af bankens ansøgning om statsligt kapitalindskud. Finanstilsynet gennemgik bl.a. Eik Bank FO's udlånsengagement med Sydporten og vurderede engagementet til karakteren "2b - 50",

Eik Bank FO sendte med brev af 31. juli 2009 skriftligt materiale til Finanstilsynet til brug i forbindelse med Finanstilsynets undersøgelse i august 2009. Det fremgår ikke nærmere af brevet, hvilke bilag til de enkelte engagementer, der fulgte med brevet.

Det skriftlige materiale, der er modtaget fra Finanstilsynet i forbindelse med det til Finanstilsynet under sagen meddelte editionspålæg (HJB:122), omfatter ikke BRF Kredits vurderingsrapport af 19. juni 2009.

Finanstilsynets afgørelse af 29. september 2010 ”vedrørende nedskrivninger på 4 engagementer i Eik Banki P/F ” indeholder bl.a. følgende redegørelse:

”Finanstilsynet foretog i forbindelse med en inspektion af Eik Bank A/S og EIK Banki P/F i september 2010 en gennemgang af bankernes engagementer. Det blev i den forbindelse konstateret, at der var væsentlig forskel på bankernes vurdering af behovet for nedskrivninger på 4 engagementer og tilsynets vurdering. Dels var der for nogle af engagementernes vedkommende forskel på vurderingen af, hvorvidt der var objektiv indikation for værdiforringelse på engagementerne, dels var der forskel på vurderingen af, hvorledes nedskrivningerne skulle beregnes.

[...]

Sydporten ApS

Projektet omfatter 40.000 m² kontorbyggeri, som opføres i 3 etaper ved Sjællandsbroen 2 og Molestien 7-8. Første etape omfatter 9.100 m² og blev færdiggjort i april 2009. Der er ikke indgået salgs- eller udlejningsaftaler, og byggeriet står i øjeblikket tomt.

Eik Bank A/S' engagement består af byggelån/driftskredit og garantier på i alt 109,2 mio. kr.

BRF Kredit har et 1. prioritetslån på 214,5 mio. kr., mens Eik Banki P/F har et lån på 96,0 mio. kr. med forrang før øvrige engagementer i Eik koncernen. Sikkerheder består af pant i ejer-/skadesløsbreve og byggeretter.

Banken har i brev af 25. september 2010 vurderet, at der er nedskrivninger på projektet på 15 mio. kr., samt at sikkerhedernes værdi kan opgøres til 19,6 mio. kr.

Finanstilsynet har i forbindelse med undersøgelsen vurderet nedskrivningsbehovet.

Ejendommens værdi kan med en årlig nettoleje på 14,7 mio. kr. og et afkastkrav på 5,75 pct. beregnes til ca. 256 mio. kr. Ved tillæg af værdi af byggeretter på i alt 90 mio. kr. og ved fradrag for et års tomgang kan en værdi af projektet på ca. 335 mio. kr. beregnes.

1.000 kr.	Værdi
Kontor (9.100 m ² af 1.350 ør. m ²)	12.285
P-pladser (170 stk. af 1.200 pr. måned)	2.448
Nettoleje	14.733
Værdi ved afkastkrav på 5,75 pct.	256.226
Byggeretter af 15.000 m ² af 2.000 kr.	30.000
Byggeretter af 15.000 m ² af 4.000 kr.	60.000
Værdi inkl. byggeretter	346.226
Tomgang et år	-12.000
Værdi	334.226

Projektets betydelige foranstående gæld til BRF Kredit og Eik Banki P/F betyder, at der refterer 23,7 mio. kr. efter fradrag heraf. Der foreligger aftale mellem Eik Banki P/F og Eik Bank A/S om, at sikkerheden skal deles med forholdet 45,43 pct. og 54,57 pct. På denne baggrund er det tilsynets opfattelse, at sikkerhedens værdi for Eik Bank A/S kan opgøres til 13,0 mio. kr.

På denne baggrund har Finanstilsynet opgjort blankoelementet i Eik Bank A/S' engagement til 96,2 mio. kr.

Eik Banki P/F har ligeledes et engagement med Sydporten. Det meste af lånet er ydet til projektet Sydporten Aps. En mindre del af engagementet svarende til 7,3 mio. kr. vedrører Fredericiagade 7-13 Aps. Banken har i september 2010 nedskrevet 5,7 mio. kr. herpå. Det resterende engagement vedrører Sydporten Aps, og udgør 175,1 mio. kr. En del af engagementet med Sydporten Aps svarende til 96 mio. kr. har forrang for de øvrige selskaber i Eik Banki P/F koncernen. Finanstilsynet har identificeret et blankoelement på 68,3 mio. kr. i Eik Banki P/Fs engagement med Sydporten Aps.

[...]

Eik Banki P/F har ligeledes et engagement med Sydporten Aps på 175,1 mio. kr. Da sikkerhederne efter fradrag af 1. prioritetsgæld til BRF Kredit udgør 119,7 mio. kr., vurderes der ikke at være behov for nedskrivninger på den foranstående del af engagementerne med Sydporten Aps, der udgør 96,0 mio. kr. Der er et væsentligt blankoelement på den resterende del af engagementerne. Eik Banki P/F's sikkerhed på denne del af engagementet kan opgøres til 10,8 mio. kr. (45,43 % af 23,7 mio. kr. i resterende sikkerhed).

Dette betyder, at Eik Banki P/F's nedskrivningsbehov kan opgøres til 68,3 mio. kr. svarende til blankoelementet.”

Efter bankernes sammenbrud vurderede mæglerfirmaet Sadolin Albæk i en ”valuation statement” af 6. december 2010 hele projektets værdi til 227 mio. kr. (X14:717-746).

9.6 Tab

Eik Bank FO's samlede tab på udlånsengagementet med Sydporten er opgjort til 157.076.626,47 kr., hvoraf 92.500.000 kr. angår tabet på betalingsgarantien til BRF Kredit bevilget den 7. december 2007 og 64.576.626,47 kr. angår tabet på tillægsfinansieringen bevilget den 12. december 2008.

I henhold til overdragelsesaftale af 30. december 2010 (X14:900-910) overtog Eik Bank Danmark af 2010 A/S udlånsengagementet med Sydporten. Værdien blev i den forbindelse fastsat til 95 mio. kr. Overdragelsesaftalen indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

“Adjustment of Purchase Price

If the Parties subsequent to the Closing Date, but in no event later than 31 March 2011, identify any issue(s) and/or matter(s) which would have had an effect on the calculation of the Purchase Price, had such issue(s) or matter(s) been known to the

Parties prior to signing of this Agreement, the Parties shall in good faith negotiate an adjustment of the Purchase Price. Any agreed adjustment to the Purchase Price shall be documented in an addendum to this Agreement.”

Ved tillæg af 11. februar 2011 til overdragelsesaftalen (X14:923-925) blev overdragelsesaftalen korrigeret som følger:

“The Parties have identified that the value of the loan to Sydporten v/Vagn Andersen as described in Schedule 3 to the Agreement should be DKK 6,000,000 and not DKK 95,000,000. On this basis the Parties agree that the Purchase Price shall be decreased with DKK 89,000,000 (in writing eighty nine million Danish kroner) and thus the final Purchase Price pursuant to Clause 7.1 of the Agreement shall be DKK 150,575,075 (in writing one hundred fifty million five hundred seventy five thousand and seventy five Danish kroner).”

I henhold til købsaftale underskrevet 12. juni 2014 (X9:2244-2265) og kuratorredegørelse (X15:587-594) af 5. maj 2017 blev ejendommen og de resterende byggerettigheder solgt for henholdsvis 170 mio. kr. og 19,6 mio. kr.

10. SP/F VALBJØRN DALSGARÐ

10.1 Overordnet om engagementet

Bank FO's engagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð vedrørte finansieringen af et byggeprojekt på Færøerne bestående af 268 boliger i form af parcelhuse og lejligheder beliggende i Tórshavn.

Sp/f Valbjørn Dalsgarð var et færøsk entreprenørselskab, som var ejet af Valbjørn Dalsgarð. Valbjørn Dalsgarð og Marner Jacobsens kone er fætter og kusine.

Engagementet bestod af følgende delelementer:

1. Bevilling af afdragsfrit lån på 125 mio. kr. den 11. april 2006,

2. Bevilling af lån på 15 mio. kr. til køb af aktier i EIK Bank FO den 5. september 2006,
3. Forhøjelse af engagementet med 5 mio. kr. den 18. oktober 2006,
4. Videreførelsen af engagementet den 12. januar 2007,
5. Forhøjelser og lempelser af engagementet i den resterende del af 2007, og
6. Forhøjelse af engagementet med 40 mio. kr. den 24. oktober 2008.

Bank FO's revisor ikke har foretaget - og henset til udlånsengagementets størrelse heller ikke i medfør af revisionsbekendtgørelsens § 24 har skullet foretage - nogen vurdering i revisionsprotokollen for 2006-2008 af Bank FO's udlånsengagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð. I revisionsprotokollen for 2009 er engagementet beskrevet i ekstraktbind 12, side 2356 for intern revisions vedkommende og i samme ekstraktbind på side 2317 for ekstern revisions vedkommende. Både intern og ekstern revision tiltræder, at der er foretaget en nedskrivning på 50,5 mio. kr. på engagementet.

Finanstilsynet har ikke foretaget nogen vurdering af boniteten af Bank FO's udlånsengagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð forud for august 2009, hvor Finanstilsynet vurderede engagementet til karakteren "1a - 100" (x15:1845) som anvendes til et nedskrivningsengagement med en tabssandsynlighed på 100 %.

10.2 Bevilling den 11. april 2006 – 125 mio. kr.

Den 24. februar 2006 bevilgede direktionen i Bank FO's et lån på 11 mio. kr. til køb af en byggegrund på 110.000 m² til opførelse af boliger, jf. kreditindstilling af 6. februar 2006 (x3: 2769 – 2780).

Det fremgår bl.a. af kreditindstillingen:

”Køb af byggegrund:

Sp/f Valbjørn Dalsgarð søger Sparekassen om lån til køb af 110.000 m². jord på Hamarin, Argir. Færøernes Landbrugsråd er tidligere ejer af grunden, som nu er blevet solgt til Torshavns Kommune, for derefter at blive solgt videre til Sp/f Valbjørn Dalsgarð. Prisen for stykket er ca. 90 kr. /m², dvs. den samlede købspris bliver ca. 10 -11

mio. kr. Der bliver tale om et lån, som forhøjes med renter, som falder til betaling første gang, når penge kommer ind for salget, formentlig om 2 år.

Torshavn Kommune har sendt et brev til Indlandsministeriet, hvor der søges om en fravigelse fra kravet om offentligt udbud i forbindelse med, at stykket bliver solgt til Sp/F Valbjørn Dalsgarð. Argumentet for at gøre dette er, at Valbjørn Dalsgarð er forrest i ventelisten over ansøgere, som har anmodet kommunen om at få arealer til lejlighedsbebyggelse, at salget fra Landbrugsrådet er betinget af, at der sælges videre til Valbjørn Dalsgarð og at kommunen bliver afskåret fra at stille betingelser til videresalg til borgeren, især at der skal videresælges til borgere på den kommunale venteliste. Derfor vurderes det, at der er tale om specielle forhold, som taler for, at Indlandsministeriet godkender, at det omtalte stykke kan blive solgt uden offentligt udbud.

Sp/f Valbjørn Dalsgarð har fået Selmar Nielsen Arkitektar Sp/f til at udforme en plan for området, og denne plan ser interessant ud. Der planlægges at bygge ca. 230 beboelsesenheder, både rækkehuse og punkthuse (lejligheder). Der bliver tale om 4 byggetaper med. ca. 50-60 enheder hver, som formentlig vil tage 5 år at bygge. Projektet bliver udført således, at alle beboelsesenhederne har udsigt over Torshavn. Der skal også være områder til butikker og kontorer og muligvis en kirke.

Valbjørn Dalsgarð forventer, at de samlede omkostninger for projektet vil beløbe sig på ca. 220 mio. kr. mens indtægten bliver ca. 250-300 mio. kr. Når alle forhold omkring købet af grunden er kommet endeligt på plads, vil man arbejde videre med konkrete tal, bl.a. plan over likviditetsflow, tegninger af beboelsesenhederne o.l.

Man planlægger at have købere klar til beboelsesenhederne inden man går i gang med at bygge. Kunden modtager en foreløbigt skøde til ejendommen, og på denne måde bygger Sp/F Valbjørn Dalsgarð for kunden og ikke sig selv, og da skal man ikke betale moms af arbejdslønnen. Det er pålagt selskabet at folk, som står på byrådets venteliste, skal have førsteret til at købe.

Sparekassen finansierer 100 % af købet af byggegrunden. Man har nævnt for Valbjørn Dalsgarð, at Sparekassen får en "upside" i projektet, og det er han forstående overfor, men man har ikke aftalt noget konkret. Vi vil lægge op til, at Sparekassen får en upside, som svarer til ca. 30-35 % af overskuddet. Det kan tænkes, at han vil kræve en mindre upside, alt efter hvordan selskabet konsoliderer sig gennem byggeriet, eftersom projektet foregår i 4 byggeetaper. Dette spørgsmål bliver behandlet, når den endelige projektplan foreligger.

Regnskabstal for 2005:

Interne regnskabstal for 2005 viser, at omsætningen er 11,8 mio. kr. og års resultatet inden afskrivninger og skat er 3,5 mio. kr. Dvs. at års resultatet efter skat formentlig bliver omtrent 2,8 mio. kr.

Egenkapitalen ultimo 2005 er ca. 3,8 mio. kr. og balancen efter lånforhøjelsen ca. 16,8 mio. kr. Selskabets soliditet efter låneforhøjelsen bliver derfor omtrent 22 %.

Arbejder, som selskabet har i gang, er bl.a. børnehaven ved Velbastaðvej og et parcelhus på Heygsvej, som skal ombygges til 2 lejligheder og ligeledes skal et dobbelthus bygges ved siden af.

Valbjørn Dalsgarð forventer, at omsætningen for 2006 bliver omtrent den samme, som for 2005.

...”

Det fremgår af indstillingen, at den blev bevilget af Bjarni Olsen.

Ansøgningen om lånet på de 11 mio. kr. blev efterfølgende medtaget i en samlet ansøgning om 125 mio. kr., jf. kreditindstilling af 3. april 2006 (x3:3818 – 3844). Det fremgår af kreditindstillingen:

"Titel: Projekt "Hamarin 2"

Sp/f Valbjørn Dalsgarð her fået bevilget finansiering fra Sparekassen á 11 mio. kr. til køb af 110.000 kvadratmeter grundareal á Hamrinum á Argjum. Planen er at opføre ca. 268 boligenheder (parcelhuse og lejligheder).

I forbindelse med at selskabet påbegynder dette store projekt á Hamrinum á Argjum har Valbjørn Dalsgarð fået bygningsingeniøren Høgna Lauritsen med i sit selskab. Høgna Lauritsen har store erfaringer inden for denne branche, bl.a. forestod han udstyknngen i Hoyvíkshaga Suður, da han arbejdede hos Thorshavns kommune. Høgna har sammen med Valbjørn forestået hele projektarbejdet af byggemodningen.

Sparekassen har modtaget et budget for projektet "Hamarin 2" og det viser (se vedlagte fil):

100 stk. á 75 kvadratm.	92 mio. kr.
88 stk. á 120 kvadratm.	123 mio. kr.
50 stk á 150 kvadratm.	83 mio. kr.
30 stk á 200 kvadratm.	<u>63 mio. kr.</u>
Indtægter i alt	361 mio. kr.
udgifter	263 mio. kr.
overskud før moms og renteudg.	98 mio. kr.
moms (fremmedregning)	12 mio. kr.
Resultat før renter	86 mio. kr.
moms (egen regning)	50 mio. kr.
Resultat før renter	48 mio. kr.

Muligvis bliver der lavet ændringer i moms-loven, der medfører, at arbejdstageren ikke skal betale moms af arbejdslønnen. Hvis dette gennemføres, så påvirker det resultatet af projektet meget, som da bliver 86 mio. kr. i stedet for 48 mio. kr.

Hvis lovændringen ikke bliver gennemført, kan det forventes, at selskabet vil opføre boligenhederne i købers navn. På den måde får selskabet refunderet betalt moms af arbejdslønnen, der samtidig er årsagen til det øgede resultat.

Nulpunktsomsætning:

Den samlede kostpris er 263 mio. kr., og de samlede kvadratmeter er 31.560. Det giver en gennemsnitspris pr. kvadratmeter af byggeriet på ca. 8.333 kr./kvadratmeter. Den samlede salgspris er 361 mio. kr., og det giver en gennemsnitspris pr. kvadratmeter af salget på ca. 11.500 kr./kvadratm. kan salgsprisen falde med 38%, før projektet giver underskud.

Realismen i projektet:

Budgettet for boligenhederne er lavet ud fra 3 sammenbyggede huse, som selskabet har opført ved siden af den gamle Sosialin á Argjum for kort tid siden. Omkostningerne er derefter multipliceret med 268 boligenheder. Udgifterne er eftersat, og initiativtagerne vurderer, at vejarbejdet passer godt til kvadratmeterprisen på f.eks. Hoyvíkshaga Suður. Høgni, der forestod dette arbejde, vurderer, at terrænet á Argjum ligner det i Hoyvíkshaga Suður, og budgettet er lavet ud fra dette.

Vi kender Valbjørn og hvad han står for, og ud fra de erfaringer, som Høgni har med vejarbejde m.m., går vi ud fra, at projektet er realistisk.

Hvis vi ser på tidsplanen for byggeriet, så taler vi om 5 år, til arbejdet er afsluttet. Det lyder måske af meget og spørgsmålet er så, om folk vil forpligte sig til at købe en bolig, som de først kan modtage i denne periode. På den anden side er udsigterne og efterspørgslen efter huse eller lejligheder kun stigende og ifølge Den økonomiske Rapport, som Sparekassen offentliggjorde i marts 2006, er der igen så småt ved at komme vækst i den færøske økonomi, som er stærkere og mere modstandsdygtig end tidligere, og udsigterne for fremtiden er gode.

Det skal bemærkes, at budgettet er endnu ikke behandlet af en bygningsingeniør, repræsenterende Sparekassen. En sådan vil først blive knyttet til projektet, hvis Sparekassen får finansieringen. Vi har dog valgt at tro på projektet, som det foreligger ud fra de erfaringer, som vi har med Valbjørn.

Følgeforretninger:

Hvis Sparekassen får finansieringen til projektet "Hamarin 2", stiller vi den betingelse, at Sparekassen sælger alle boligenhederne og får første ret til at finansiere dem. Det medfører særdeles mange følgeforretninger til Sparekassen. Det vil dreje sig om mange boligfinansieringer foruden andre følgeforretninger, f.eks. billån, kapitalpension, børneopsparingskontoer o.l. Ligeledes får P/F Inni betaling for at sælge boligenhederne og mulige andre huse, som køberne af boligenhederne ejer i forvejen.

Estimerede indtægter til Sparekassen:

I vedlagte fil kan ses, hvilke indtægter Sparekassen har mulighed for at få ved at finansiere dette projekt:

<i>(I tkr.)</i>	<i>år 1</i>	<i>år 2</i>	<i>År 3</i>	<i>År 4</i>	<i>År 5</i>	<i>I alt</i>
<i>Indt. fra salg af boligenh. (P/F Inni)</i>	345	345	517	586	517	2.310
<i>Indtægter fra privatkunder</i>	358	371	563	654	605	2.551
<i>Indtægter fra projektet</i>	-238	-227	-150	-30	0	-645
<i><u>Upfront/upside</u></i>	<u>1500</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>15.500</u>	<u>17.000</u>
<i>Fortjeneste i alt</i>	1.965	489	930	1.210	16.622	21.216

Disse indtægter har basis i upside og en rente på 4,5%, som er lidt lavere end den sædvanlige rente for byggelån (upsiden er årsagen hertil) en fondingrente på 3,34%, og en egenkapitalforrentning på 12.8%.

Trækket på kreditten:

I vedlagte fil vedr. balancen ses, at kreditten forventes at toppe primo 2008 med ca. 120 mio. kr. Selskabet har ikke lavet noget cash-flow budget, der viser trækket måned for måned, men ifølge Initiativtagerne bliver det gjort om kort tid, dog inden byggeriet påbegyndes.

"Break even" er, når 217 boligenheder er solgt og betalt. Det forventes at ske det fjerde år i byggetiden, dvs. år 2010. Frem til dette tidspunkt er der en vis risiko med projektet, der topper primo år 2008 når trækket er 120 mio. kr. Nedenfor er trækket på kreditten vist for årene 2006 - 2011:

(I mio. kr.)	M2006	M2007	P2008	M2008	M2009	M2010	M2011
Træk på kreditten	36	92	120	87	58	12	-42

M=medio
P=primo

Hvad kan der gå galt:

Der er forskellige forhold, der kan medføre, at projektet ikke vil gå som planlagt. Det drejer sig både om forhold, som initiativtagerne har og ikke har indvirkning på. Nogle af disse forhold er:

- Hvis der kommer stagnation i byggebranchen, kan det tænkes, at det bliver svært at sælge boligenhederne, eller at der ingen køber er. De økonomiske udsigter for Færøerne de næste år viser dog ikke tegn på stagnation i byggebranchen og forsigtighed blandt folket.
- Hvis tiderne bliver dårligere end i dag, eller renten stiger væsentligt, kan det tænkes, at salgsprisen falder. Det vurderes dog, at selv med en renteforhøjelse på ca. 1-2% har det ikke afgørende betydning for projektet, fordi renten er lav i dag.
- Hvis der er mangler eller byggesjusk i byggeriet og kunderne stiller krav mod selskabet. Valbjørn Dalsgarð har haft mange arbejder, og disse arbejder har vist, at han er i stand til at udføre dem.
- Hvis der bliver mangel på arbejdere
- Uheld af forskellig art

Fordele:

- Købsprisen for byggegrunden er forholdsvis lav, når der tænkes på, hvad indhegnede opdykningsarealer sælges for i frit salg
- Selskabet har haft mange arbejder og disse har vist, at han er i stand til at udføre dem
- Der er stor efterspørgsel efter bolighuse/lejligheder i hovedstadsområdet
- Der er god udsigt fra alle boligenheder
- Selskabet udbyder i første omgang boligenhederne efter Byrådets venteliste. Der står d.d. ca. 1.500 folk på ventelisten
- Boligenhederne kan muligvis opføres i købers navn, dvs. at køber er fundet inden byggeriet påbegyndes
- Byggeriet udføres i fem etaper

Ulemper:

- Selskabet har ikke erfaringer i at udføre så store arbejder, fordi det drejer sig om Færøernes største byggeri hidtil
- Det bliver svært at få købere til at forpligte sig til at købe boligenheder, som de først får overleveret om 3 – 4 år.
- Hvis folk løber fra aftalen
- Vi skal frem til år 2010 før kreditten efter planen er tilbagebetalt

Hvis arbejdet stopper op:

Hvis noget uventet dukker op, og selskabet ikke er i stand til at gøre arbejdet færdigt, er Sparekassens risiko trækker på kreditterne minus hvad de boligenheder, der er under opførelse, kan sælges for. Vi har udført nogle vejledende beregninger på det, ud fra gennemsnitssalgsprisen, og de viser:

<i>I mio. kr.</i>	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
Udestående ultimo	-38	-34	-14	+16	+42
Kvadratmeter primo	110.000	93.582	77.164	52.537	24.627
Middel kvadratm. pr. lejlighed	410	410	410	410	410
Salg af kvadratmeter	16.418	16.418	24.627	27.910	24.627
Kvadratmeter ultimo	93.582	77.164	52.537	24.627	0
Kvadratmeter ubebygget	-406	-435	-264		

Stor byggeaktivitet:

Der er mange planer om opførelse af lejligheder/boligenheder i Thorshavn kommune og ifølge de beregninger, som Sparekassens kreditafdeling har lavet, bliver ventelisten således (se vedlagte fil):

	<i>2007</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>
Venteliste ult. år	402	165	52	-68	-179

Ud fra ovenstående kan der ses, at ventelisten først bliver inddækket ca. år 2010.

UPSIDE og rente:

Sp/F Valbjørn Dalsgarð har ikke nogen egenkapital i projektet. Det betyder, at selskabet ikke påtager sig nogen risiko, men at denne risiko ligger i finansieringsinstituttet. I denne forbindelse tages der en upside af overskuddet, der skal forsvare den risiko, som projektet medfører.

Der lægges op til, at afdelingen får en ramme at holde sig indenfor, fordi afdelingen mener det er nødvendigt, når der tænkes på, at Sparekassen er i hård konkurrence med andre pengeinstitutter til at yde denne finansiering. Der lægges op til, at Sparekassen får en upside på ca. 15 - 20% av projektet, dog max. 14 - 17 mio. kr. Muligvis bliver der aftalt at indkassere en del straks (upfront), og så bliver upsiden reduceret tilsvarende. Renten på kreditten bliver mellem cibor 3 mdr. + 1,5% og cibor 3 mdr + 1,8%.

Konklusion:

Der anbefales at gå ansøgningen i møde, baseret på:

- At der er tale om et interessant projekt
- At byggegrunden er købt billigt
- At Sparekassen får mange følgeforretninger af projektet

I første omgang er betingelserne for finansieringen:

- En skriftlig, forpligtende aftale laves mellem Sparekassen og Sp/F Valbjørn Dalsgarð, der aftaler, at Sparekassen får 15 – 20% i upside, dog max. 14 – 17 mio. kr.
- Inden projektet starter skal alle de nødvendige tilladelser foreligge
- Forhåndssalg af 75 – 80% av boligenhederne
- Caxh-flow over byggeriet

- Få skriftlige tilbud på omkostningerne, så disse ikke væsentligt overstiger omkostningsbudgettet
- Sparekassen skal have sikkerhed i indskudskapitalen (hvis der bygges for fremmed regning)
- P/F Inni skal forestå salget af alle boligenhederne
- Sparekassen får første mulighed for at yde finansiering til boligenhederne (privatkunder)
- Sparekassen får indtrædelsesret i byggeriet, hvis Sp/F Valbjørn Dalsgarð af en eller anden årsag ikke gennemfører projektet
- En bygningsingeniør, repræsenterende Sparekassen, skal tilknyttes sagen
- Ret til at deltage på byggemøder
- Alle aftaler skal informeres til Sparekassens repræsentant
- Sparekassens repræsentant skal godkende alle regninger, før de bliver udbetalt af lånet

I anden omgang er betingelserne for finansieringen:

- Forhåndssalg af 50% af boligenhederne
- Alt andet uændret

...”

På bestyrelsesmøde den 11. april 2006 bevilgede Bank FO's bestyrelse byggekreditten på 125 mio. kr. som et afdragsfrit lån på blancobasis. Referatet vedrørende bevillingen er gengivet i ekstraktbind 3, side 3927 – 3932. Bestyrelsesmødet blev afholdt som et telefonmøde med en varighed på en time. Det fremgår:

” ...

Bogi præsenterede ansøgningen for bestyrelsen og redegjorde for den ud fra den foreliggende kreditindstilling. Det drejer sig om køb af jord, 110 tus. kvadratmeter á Hamrinum á Argjum, og at bygge der ca. 268 boligheder, der er bolighuse og lejligheder. Ifølge projektet er de samlede indtægter 361 mio. kr. og de samlede udgifter 313 mio. kr., således at resultatet før renter er 48 mio. kr.

En mulig ændring i moms-loven medfører, at arbejdsgiveren skal ikke betale moms af arbejds lønnen (12 mio. kr. fremmed regning og 50 mio. kr. egen regning), og det medfører, at resultatet før renter bliver 86 mio. kr. i stedet for 48 mio. kr. Hvis lovændringen ikke gennemføres, vil selskabet sandsynligvis bygge bolighederne for købers regning og får den måde betalt moms af arbejds lønnen refunderet.

Der er megen byggevirkosomhed på Færøerne i dag, og vi er i hård konkurrence på det finansielle område. Føroya Banki har bevilget selskabet finansiering, og Kaupthing har fået en ansøgning om finansiering, om de helst vil svare hurtigt på.

Byggepriserne, som efter en prisvurdering er 8.333 kr. pr. kvadratmeter, synes lave sammenlignet med andet byggeri. Men prisen for byggegrunde er også lav.

Renten er lav, men vi har en upside i projektet på omkring 15 - 20%, dog max. 14 - 17 mio. kr.

Byggeriet foregår i etaper frem til 2010, da alt efter planen bliver færdigt. Der bygges meget i øjeblikket. I Thorshavn er der en venteliste på 1.500 folk. Ifølge Thorshavns kommune kan man højst regne halvdelen for at være realistisk, dvs. ca. 750 folk. Efter planen er ventelisten væk i 2010.

Vi anbefaler at bevilge denne finansiering baseret på, at projektet er interessant, og Sparekassen får følgefóretninger.

Marnar informerede bestyrelsen om, at Valbjørn Dalsgarð er søskendebarn til Morid, Marnars kone.

Bogi oplyste i forbindelse med Valbjørn Dalsgars ansøgning, at KJ-Contractors har accepteret finansiering i Føroya Banka. Vi stillede uden tvivl flere krav end Føroya Banki. Men hos SJ-Smið går alt som det skal.

Formanden syntes, at projektet er spændende, og han syntes, at vi bør bevilge ansøgningen. Selskabet har ingen egenkapital i projektet, men på den anden side har vi en upside og følgefretninger. Byggeriet er billigt, men ventelisten på 1.500 folk kan diskuteres.

Marner påpegede, at markedet kan overbydes, men han mente, at dette projekt er forsvarligt.

Petur konstaterede, at Valbjørn Dalsgarð har fået en god anbefaling, og projektet ser godt ud, så han var med på det.

Marner sagde dertil, at Valbjørn Dalsgarð har næse for forretninger. Marner har selv benyttet Valbjørn til forskellige arbejder, og de har været godt udført, dog kunne 'finish' have været bedre.

Finnbogi påpegede risikoen for ikke at få håndværkere nok til store projekter - da er der risiko for, at de ikke bliver færdige til tiden eller endnu værre: Bliver ikke færdige. Han nævnte eksempler med elektrikere, som det kan være svært at få fat på i dag.

Odd syntes det er vigtigt, at vi finansierer dette projekt, og nævnte forretninger, der følger med. Det, som han har hørt om Valbjørn Dalsgarð, er ok. Vedrørende 'finish', så påpegede Odd, at Valbjørn holder ikke selv hammeren alle steder, der er andre håndværkere, der også gør arbejdet.

Gert syntes den største risiko ved dette projekt er manglende arbejdere. Byggesjusk er også en risiko - ansvaret kan strække sig over flere år. Vedrørende venteliste, så var Gert i tvivl om, hvorvidt folk ville forpligte sig hele 5 år frem i tiden. Derfor syntes

han, at kravet om 75 - 80 % tegning er for højt. Det ville være bedre, om det blev sænket til f.eks. 50%.

Marner var enig heri. Byggeriet udføres i etaper, og han mente, at 75 - 80% af hver byggetape ville være i orden. 75 - 80% af det hele er et for højt krav. Marner omtalte også risikoen ved byggeriet, som i worst case kan stoppe op. Han påpegede dog, at hvis vi ser 20 år frem i tiden, så er byggegrunden til dette projekt mange penge værd. En mulighed ville være at sælge byggegrunden til Fonden, som beholder det til senere, fordi der vil komme flere projekter, ingen tvivl om det.

Gert syntes renten er lav, og upside lille, men ellers var han positiv for at bevilge ansøgningen.

Bjarni spurgte, henvisende til ventelisten, om der ikke allerede nu er et overudbud, nu så mange projekter er i gang, og andre er på vej?

Til det sagde Marner, at markedet er stort, og der er også folk, der ikke står på nogen venteliste, der køber parcelhuse.

Bjartur orienterede om en 3-års undersøgelse, som Føroya Banki har gjort, fra 98 eller 99 og tre år frem, i Thorshavn. I denne periode blev der bygget boliger til 2.200 folk, men 3.000 folk var kommet til, så byggebehovet øgedes kun. Bjartur forventede ellers ikke, at Føroya Banki kræver upside i denne sag. Han var positiv for projektet.

Marner mente, at både rente og upside er for lave, men konkurrencen på markedet gør, at priserne er lave.

Mathea sagde, at hun var mest bekymret for mangelen på håndværkere. I 80-erne var det ofte almindelige arbejdere, der udførte håndværkerarbejde, og i mange tilfælde var de ikke dygtige nok. Det gav problemer.

Formanden sagde til det, at vores bygningsingeniør må ind i projektet og sikre, at kvaliteten er i orden. Tilsynet er vigtigt.

Petur sagde, at han har gjort flere store arbejder i Suðuroy. Der var intet byggesjusk. Bygmesteren har interesse i at gøre arbejdet godt, så han får pengene. Der skal også være et godt tilsyn.

Tórmund spurgte, om projektet har været hos vedkommende myndigheder, og om tilladelser og andet er kommet på plads?

Marnar svarede til det, at kommunen har ændret den planlagte skolebyggelse på stedet på grund af dette projekt, så de er vidende om projektet og går ind for det.

Tórmund sagde, at han var positiv for projektet. Prisen er i orden, syntes han. Ellers er der byggeri rundt omkring på Færøerne for tiden. I Runavík er man i gang med et lige stort projekt som dette.

Bogi opsummerede og spurgte, om forhåndssalget fra 75- 80% af hele projektet til 75 - 80% af hver byggeetape?

Bestyrelsen diskuterede dette og var enig om at sænke kravet om forhåndssalg til 75 - 80% af hver byggeetape.

Bestyrelsen besluttede at gå ansøgningen i møde og bevilgede Sp/F Valbjørn Dalsgarð en byggekredit på 125 mio. kr.”

10.3 Bevillingen den 5. september 2006 – 15 mio. kr. til køb af aktier

Ved kreditindstilling af 8. august 2006 (x4:894 – 907) blev der ansøgt om en bevilling på 15 mio. kr. til Valbjørn Dalsgarð til køb af aktier i Bank FO. Det fremgår af kreditindstillingen blandt andet:

”Generel beskrivelse

Sp/f Valbjørn Dalsgarð søger om lån å 15 mio. kr. til køb af aktier i P/F Føroya Sparikassi.

Sp/F Valbjørn Dalsgarð havde i februar 2006 en forespørgsel om køb af aktier i P/F Føroya Sparikassi, men Sparekassefonden var ikke villig til at sælge på daværende tidspunkt, men ønskede at gå ud bredt og sælge aktierne senere i efteråret.

Sparekassefonden har taget beslutning om at sælge aktier i P/F Føroya Sparikassi i perioden 11. - 22. september 2006. Aktierne bliver solgt til kurs 330 pr. stk. med pålydende værdi på 100 kroner.

Egenkapital i købet af aktier i forb. med Sparekassens kreditpolitik

I forbindelse med investeringskredit har Sparekassen en overdækning på 25 %. Sp/f Valbjørn Dalsgarð påtænker at låne 100 % af købebeløbet. Selskabet har ingen konstante penge at investere, men "egenkapitaldelen" ligger i værdier, som selskabet ejer. Egenkapitalen bliver dog i øjeblikket benyttet til projektet på Hamarin, på Argir, da nogle formelle forhold ikke er kommet på plads endnu.

- I øjeblikket, hvor pantet på Argir endnu ikke er kommet på plads, har selskabet ikke nogen friværdi i aktiverne, når der tages højde for, at lånet forhøjes med renter (se forklaring herom i "blankovurdering").
- Om 1-2 måneder, når pantet på Hamarin på Argir formentlig er kommet på plads, er selskabets friværdier ca. 6 mio. kr. Dette betyder, at med en overdækning på 25 %, kan selskabet tage lån på 11 mio. kr. til køb af aktier. (25 % af 11 mio. = 2.750 tkr. + 3.300 tkr. renter = 6 mio. kr.)

[...]

Sparekassens kreditpolitik er, at et selskab højst kan låne det, som svarer til 15 % af Sparekassens basiskapital, som er 889.847 tkr., og 15 % svarer til 133.477 tkr. Hvis Sp/F Valbjørn Dalsgarð får bevilget lånet til køb af aktier, bliver det samlede engagement 145.322 tkr., hvilket svarer til 16,3 % af basiskapitalen. Derfor skal bestyrelsen tage stilling til, om Sparekassen vil øge engagementet med Sp/f Valbjørn Dalsgarð, så den samlede gæld 15 % af basiskapitalen.

Renter

Der bliver tale om et stående lån op til 5 år. Det vurderes, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð ikke har mulighed for at betale renterne løbende, når projektet på Hamarin er gået i gang om nogle måneder og derfor søges der om, at lånet forhøjes med renterne.

Med en rente på 5,3 % p.a., som bliver tilskrevet kvartårligt og tillagt lånebeløbet, er den samlede efter 5 år 14,3 mio. kr.

[...]

Konklusion

Der indstilles til følgende:

- stående lån på 11 mio. kr. (ud over oprettelsesprovision og kurtage i alt ca. 300 tkr.) over højst 5 år, hvor renterne tillægges lånet.*

En særlig skriftlig aftale bør laves mellem parterne, hvor selskabet binder sig til ikke at forlade Sparekassen som kunde, og hvis dette alligevel skulle ske, medfører dette, at selskabet skal betale et beløb i tillæg til lånegælden

...”

Bank FO's bestyrelse behandlede indstillingen på et møde den 5. september 2006 (x 4:1313 – 1317):

”5. Sp/f Valbjørn Dalsgarð

Marnar forlod efter eget ønske lokalet under behandlingen af denne sag, fordi Valbjørn Dalsgarð og Marnars kone, Morid, er søskendebørn (fætter og kusine/overs.).

Sp/f Valbjørn Dalsgarð (VD) ansøger om et lån på 15 mkr. til køb af aktier i P/F Føroya Sparikassa. VD havde i februar 2006 en forespørgsel om køb af aktier i Sparekassen, men Sparekassefonden var ikke villig til at sælge aktier på det tidspunkt.

VD har planer om at låne 100% til køb af aktiekapitalen. Sparikassens kreditpolitik kræver en overdækning på 25% ifm. investeringskreditter. Selskabet har ingen konstanter til investeringen, men "egenkapitalsandelen" er i værdier, som selskabet ejer. Disse værdier ligger dog i øjeblikket som selskabets pant til projektet á Hamrinum á Argjum, fordi forskellige formelle forhold ikke er kommet på plads.

På grund af, at pantet á Hamrinum ikke er kommet på plads, har selskabet ingen friværdi i aktiver, når der er taget højde for, at lånet vokser med renterne. Når pantet á Hamrinum efter forventning er kommet på plads om 1-2 måneder, bliver selskabets friværdi ca. 6 mkr. Det betyder, at med en overdækning på 25% kan selskabet optage et lån på 11 mkr. til køb af aktier.

Hvis VD får lånet til køb af aktier bevilget, bliver det samlede engagement 145.322 tkr, svarende til 16,3% af basiskapitalen. Derfor skal bestyrelsen også tage stilling til, om engagementet skal få lov til at overstige 15% af basiskapitalen.

VD arbejder for tiden med forberedelser til udstykningen á Hamrinum 2, Argir, hvor ca. 268 boligenheder skal opføres. Selskabet har fået finansiering til projektet fra Føroya Sparikassa. Byggevedtægten for området på ca. 110.000 kvadratmetrar, som selskabet skal købe fra Tórshavnar kommunu, blev ændret ultimo april 2006, og forventes klart til matrikulering i okt. 2006. Det er ikke muligt for Sparekassen at få tinglyst pant i byggegrunden før det tidspunkt.

For at selskabet skal kunne arbejde med forberedelser til projektet er det nødvendigt for Sparekassen at betale ud af lånet, inden Sparekassen får tinglyst pantet. I denne forbindelse er et ekstra pant (nyt ejerpantebrev stort 8 mkr., efterstillet ejerpantebrev stort 3,5 mkr. Til Sparekassen) taget i et stykke jord, som selskabet ejer á Argjum (matr. nr. 42 A).

Der anbefales:

- Et stående lån à 11 mkr. (ekskl. omkostninger) over højst 5 år, hvor renterne bliver tillagt lånet (lånet stiger med de tilskrevne renter/overs.)
- At bevilge, at Sp/f Valbjørn Dalsgarðs samlede gæld kan overstige 15% af Føroya Sparikassas basiskapital

Bogi orienterede om et møde denne samme morgen, d.e. den 5. sept. 2006, med Valbjørn Dalsgarð og Høgna Lauritsen. For Sparekassen deltog Judith, Brian og Bogi.

På mødet fremlagde repræsentanterne for VD en revideret plan for byggeriet á Hamrinum á Argjum. Revideringen medfører en ret væsentlig forøgning af projektet, både på grund af en vis prisstigning og et større omfang, således at trækket på kreditten fra os bliver godt 160 mkr. i forhold til bevilgningen på 125 mkr. Valbjørn har dog argumenteret med, at hvis opførelsen af lejlighederne bliver i købers navn, så kan man undgå moms af arbejds løn, således at Sparekassen alligevel ikke skal udbetale mere end tidligere planlagt. Bogi tvivlede på, hvorvidt det er korrekt, fordi køberne vil kræve garanti for deres indskud.

Med det nye oplæg bliver vores risiko ca. 190 mkr. i alt, når der indregnes en forhøjelse i byggekreditten på 45 mkr. og finansiering af aktier på 15 mkr. Det svarer til ca. 21,9% af Sparekassens basiskapital.

Det er endnu ikke helt klart, hvordan byggeplanen er ændret, fordi den er lige blevet præsenteret for Sparekassen i morges. Der er dog ingen tvivl om, at det drejer sig om så væsentlige ændringer, at det bliver nødvendigt at behandle ændringerne som en ny ansøgning på et kommende bestyrelsesmøde.

Der opstod nu en diskussion i bestyrelsen om den fremlagte ansøgning om finansiering af køb af aktier i Sparekassen.

Bogi oplyste, at VD kan ikke betale renter for lånet til køb af aktierne, før der kommer penge fra byggeprojektet. Bogi har sagt til Valbjørn, at i vores kreditpolitik er der bestemt, at der skal være en overdækning på 25% for investeringsfinansieringer. På

grund af at tilskrevne renter også skal fradrages friværdien i de aktiver, som pantsættes, bliver der kun 2,7 mkr. i overdækning:

Værdien af matr. nr. 42A á Argjum	6,0 mkr.
Renter	<u>3,3 mkr.</u>
Rest	2,7 mkr.

Hvis man beregner, at de 2,7 mkr. svarer til 25% overdækning, så giver det en Investeringskredit op til 11 mkr. Pantet i matr. nr. 42 A forventes dog ikke at komme på plads før om 1 - 2 måneder, og før det er kommet på plads, er der ingen egenkapital til finansiering af aktiekøbet. Men man kan sige, at hvis vi tror på værdien af sparekasseaktierne, så er pantet i selve aktierne fyldestgørende som sikkerhed.

Bogi sagde, at VD - uden direkte sige det - forbinder ønsket om finansiering af aktiekøbet sammen med finansieringen af byggeprojektet á Hamrinum.

Bjartur gjorde det klart, at VD ikke opfylder alle betingelserne i kreditpolitikken. Han er ikke i stand til at betale renterne, og der er ingen egenkapital. Der er heller ikke taget højde mulig renteforhøjelse på 3%.

Rakul sagde, at hun tvivler på værdien af VD' s aktiver. Som eksempel henviste hun til, at det hus som Valbjørn ombygger til et dobbelthus á Heygsvegnum er i sagsmaterialet vurderet til 5,2 mkr. Rakul sagde, at købsprisen var 1,7 mkr., og ombyggelsen er kun lige påbegyndt.

Gert spurgte, hvad friværdien bliver, når matrikuleringen er kommet på plads. Bogi henviste til, hvad der før er nævnt, at matr. nr. 42 A er vurderet til 6 mkr. Hvis renterne fratrækkes, så bliver friværdien 2,7 mkr. Ved at regne "baglæns" så kan VD kun låne 11 mkr. på de sikkerheder, der foreligger.

Tórmund var forundret over, at VD ikke har mere på bundlinien, nu tiderne er så gode. Andre aktører i byggebranchen tjener stort, men VD synes ikke at have noget overskud.

VD er ikke dygtig nok til det økonomiske! Rakul mente, at VD har på en let måde fået fat i jordstykkerne, sandsynligvis gennem familien.

Odd syntes ikke det er så nemt at sammenligne entreprenører. VD har været nødt til at købe grundarealer selv. Men hvis det er sådan, at vi ikke tror på hans kompetencer til at lede virksomheden, så skal vi stoppe straks. Odd ville helst, at ansøgningen om aktier slet ikke var indkommet, fordi den komplicerer også sagen om byggeriet á Hamrinum. Der ligger et pres på os at give ham lov til at købe aktierne, for at han ikke skal gå over til konkurrenten.

Frithleif påpegede, at det er en principalsag, om vi skal bevilge lån til køb af aktier. Sikkerheden må være på plads. For Frithleif vendte pilen vedrørende finansiering af aktiekøbet i starten nedad, men når alt bliver medtaget, så tror Frithleif, at vi skal bevilge finansieringen.

Bjartur mente, at lån til aktier er i orden, men vi glemmer, at han skal betale renter, og også at han skal økonomisk klare en renteforhøjelse på 3%. Er aftalen med Inni underskrevet? Der kan VD gøre sig umulig! Men vi har vel intet valg?

Bogi svarede, at VD har "timet" det godt, fordi flere aftaler skal komme på plads endnu. Rakul syntes VD's fremgangsmåde er utiltalende! Der er flere, der kunne tænke sig at låne uden at skulle betale lånet igen! Han kan næppe forventes at være særlig loyal imod Sparekassen, når han allerede nu begynder at give os problemer? Forhøjelsen i byggeplanen er enorm, mere end 45 mkr. Rakuls konklusion var, at VD er næppe nogen mand for os.

Tórmund gjorde opmærksom på, at det er nu vi skal være stærke! Vi skal turde sige nej! Jeg er ikke positiv!

Odd havde lille tiltro til kunders loyalitet i længden. I dette eksempel er sikkerhederne i orden, men det kniber med betalingen. På grund af at det er det samme selskab, der

bygger á Argjum, mente Odd, at det forværrer vores samlede stilling, hvis vi finansierer aktiekøbet.

Bogi var enig fordi "loyaliteten strækker sig kun til pengemappen"! Han påpegede dog, at hvis Sparekassens risiko er forøget med det større projekt, så må vi kræve en større upside.

Rólant syntes at VD har fået gode betingelser. Derfor er det usympatisk, at han halvvejs truer og det kan forventes, at han vil fortælle "ude i byen", at han pressede os til at finansiere sit aktiekøb i Sparekassen.

Bogi afviste, at VD har truet, men ville hellere sige, at han lægger et pres på os. Og vi må konstatere, at VD repræsenterer en stor markesandel af Thorshavns lejligheder.

Bjartur sagde, at hvis VD køber aktier, så må vi forvente, at han bliver loyal. Problemet er tilbagebetalingen. Alt i alt er Bjartur dog med på at bevilge ansøgningen.

Odd anbefalede at bevilge finansieringen af aktiekøbet, fordi så påbegynder VD opførelsen af 350 lejligheder. Betalingsproblemet bliver løst, når byggeriet bliver færdigt.

Gert gjorde opmærksom på, at vi driver en forretning, så vi skal ikke lade os forurolige af "trusler" o.a. Vi skal bevilge denne ansøgning, men vi skal kræve en højere upside ifb. med forhøjelse af byggeprojektet.

Bogi svarede til Marians spørgsmål, om vi ikke får finansieringen af projektet om boligbyggeri, hvis vi ikke bevilger denne ansøgning, at VD kan altid henvende sig til andre, hvad enten vi bevilger i dag eller ej.

Frithleif anbefalede, at vi ikke fokuserer på trusler. VD er spændt, fordi han i forvejen er i gang med et stort projekt. Frithleif er selv med på at bevilge ansøgningen, og han har opfattet det således, at Bjartur, Gert og Odd også er positive, medens Mariann, Tórmund, Rólant og Rakul ikke er med på det.

Bjarni syntes, at bestyrelsesmedlemmerne tænker for meget på at forbinde de to ansøgninger. Han syntes det rigtige er at se dem hver for sig, og da er der efter hans mening ingen tvivl om, at vi bør bevilge begge ansøgninger.

Gert spurgte, om vi havde bevilget, hvis der havde været tale om to adskilte sager? Vi har jo bevilget planen á Hamrinum.

Bjartur sagde, at det ville være umuligt at få finansieringen til Kristin Johansen til Sparekassen. Han påpegede, at med lige mange stemmer, 4-4, bliver formandens stemme afgørende. Ellers bliver der møde igen den 22. september, da tegningsfristen for aktiesalget er overstået.

Frithleif sagde, at han forstår godt dem, der er i tvivl, men på grund af, at der er sikkerhed for aktierne, er han alligevel med på at bevilge ansøgningen.

Rakul spurgte, hvordan blanco ser ud med de nye tal? Bogi kunne ikke svare herpå, fordi oplysningerne er så nye. Han påpegede ellers, at hvis alt lykkes godt, så bliver VD en formuende mand, der kan blive en god kunde for Sparekassen.

Bjarni ønskede at vide, om de bestyrelsesmedlemmer, der ikke ønsker at ansøge, også fremover vil sige nej til at finansiere aktiekøb?

Tórmund sagde, at han er ikke imod at finansiere køb af aktier, men i dette tilfælde er ansøgeren ikke i stand til at betale renterne.

Tórmund forlod mødet kl. 15.45.

Rólant påpegede, at det er ikke os, der blander sagerne sammen. Bogi har forklaret os, hvordan VD sammenblender dem. Rólant spurgte, hvordan det kommer til at se ud, når alle prisstigninger kommer over 5 år?

Bogi svarede dertil, at VD har inddækket sig med faste priser.

Odd var bange for at tabe planen á Hamrinum og var derfor med på at bevilge ansøgningen.

Frithleif gjorde opmærksom på, at det er kun finansiering af aktier, som vi behandler. Det andet må behandles, når det foreligger. Frithleif er med på at bevilge den foreliggende ansøgning.

Med stemmerne 4-4, hvor formanden stemte ja, blev der besluttet at bevilge ansøgningen som en pakke, dvs. under den betingelse, at Sparekassens upside i byggeprojektet muligvis kan forhøjes, hvis vores risiko stiger.”

Den 15. september 2006 sendte Eik Bank FO tilbud til Sp/f Valbjørn Dalsgarð om et stående annuitetslån på 8 mio. kr. med variabel rente og en løbetid på ikke over 5 år (x4:1396). Beløbet stemmer efter de sagsøgtes opfattelse med selskabets årsoversigt i banken pr. 29. december 2006, visende et investeringslån på ca. 8,3 mio. kr. (x4:2694).

Det fremgår af årsregnskab for 2007 for Sp/f Valbjørn Dalsgarð (x7:1773), at aktiernes værdi pr. 31. december 2007 var ansat til lige under 14 mio. kr.

10.4 Bevillingen den 18. oktober 2006 – forhøjelse af byggekredit til 130 mio. kr.

Ved kreditindstilling af 7. september og 16. oktober 2006 (x4:1334 – 1376) blev der ansøgt om forhøjelse af byggekreditten med 5 mio. kr. Forhøjelsen blev bevilget på et telefonisk bestyrelsesmøde den 18. oktober 2006 (x4:1696 – 1698):

”Der blev forelagt én lånesag for bestyrelsen. Bogi Bendtsen, underdirektør, forelagde sagen for bestyrelsen.

1. Sp/f Valbjørn Dalsgarð

søger om at forhøje tidligere bevilget byggekredit med 5 mio. kr. til i alt 130 mio. kr. Da engagementet overstiger den fastsatte grænse i Sparekassens kreditpolitik, som er 15 % af basiskapitalen, bedes der også om en fravigelse fra denne.

Marnar Jacobsen forlod efter eget ønske bestyrelseslokalet under behandlingen, da Valbjørn Dalsgarð og Marnars kone, Morid Jacobsen, er fætter og kusine.

Bogi forelagde ansøgningen, som på skrift fyldte meget, og præsenterede den meget grundigt. Årsagen til, at Valbjørn Dalsgarð beder om en forhøjelse af byggekreditten, er først og fremmest at projektet er blevet større, og at der er købt yderligere 20.000 m² byggegrund. Der bliver ikke tale om flere huse/lejligheder, men hver byggeenhed er blevet større. Alt dette, sammen med nogle ændringer i projektet medfører, at der er behov for en større kredit.

Der indstilles til bestyrelsen at bevilge ansøgningen, herunder:

- At forhøje max. på tidligere bevilget byggekredit med 5 mio. kr. til i alt 130 mio. kr., og at bevillingen bliver tilpasset den ændrede omkostningsvurdering
- At visse ændringer kan foretages, hvis det bliver nødvendigt for at tjene projektet og Sparekassen bedst muligt
- At den nuværende upside kan forblive uændret, hvis dette er altafgørende i forhandlingerne med kunden
- At Sparekassen kan få pant i anparter i Sp/f Valbjørn Dalsgarð, men det skal ikke være noget ultimativt krav, hvis dette er altafgørende i forhandlingerne med kunden
- At bevilge, at Sp/f Valbjørn Dalsgarðs gæld stiger fra 16,3 % af basiskapitalen til 16,8 %

Betingelser fra den tidligere bevilling, som stadig er gældende:

- Forhåndssalg af min. 75 % af boligenhederne for hver byggeetape, inden man går i gang
- Sparekassen får indtrædelsesret, hvis selskabet ikke gennemfører projektet
- P/F Inni sælger boligenhederne
- Sparekassen får første mulighed for at finansiere
- Transport i moms

Bogi forklarede derefter betydningen for bl.a. resultatet, hvis selskabet udfører arbejdet for egen regning eller for fremmed regning. Hvis arbejdet udføres for fremmed regning, bliver resultatet 121,4 mio. kr. inden skat, mod 97,5 mio. kr. inden skat, hvis arbejdet udføres for egen regning. Fordelen for selskabet ligger i, at der ikke skal betales moms af arbejds lønnen, hvis arbejdet udføres for fremmed regning.

Man har besluttet at arbejde for fremmed regning, og da pengene kommer ind i takt med, at byggeenhederne bliver bygget og afleveret til kunden, bliver trækket størst i januar/februar 2008, ca. 130 mio. kr. - i et samlet projekt på 545 mio. kr., hvor der regnes med et overskud på 121,4 mio. kr. Her er indlagt en buffer på 10 %, ud over at renteudgifter, som ikke var medregnet i deres første oplæg, er medregnet.

Bogi vurderede, at dette nye projekt er mindre risikofyldt end det første, for nu er alle boligenhederne for hver byggetape forhåndssolgt inden påbegyndelsen. For at få en realisme i omkostningsvurderingen, har vi også taget vores byggesagkyndige, Brian Rasmussen, med på råd. Salget skal falde med hele 23 % for at komme ned på nul-punktsomsætningen. En ulempe er forældelsesfristerne på henholdsvis 5 og 20 år, når man taler om at bygge for fremmed regning, men her kan man lave en aftale, så byggemesteren ikke kommer i "leverandørklemmen". Sparekassen har gjort selskabet opmærksom på, at der må være overensstemmelse mellem forældelsesfristerne.

Valbjørn Dalsgaard planlægger at indbygge en bonusordning, således at hans medarbejdere også drager fordel, hvis det lykkes at udføre arbejdet billigere end planlagt. Dette mener vi er fornuftigt.

Styringen af projekter af denne karakter er af stor betydning, både mht. arbejdet og den finansielle del. Det er vores opfattelse, af hovedpersonerne er fuldt klare over, hvad de gør, og vi har tillid til, at de er i stand til at udføre projektet.

Det bliver P/F Inni, som kommer til at stå for salget af boligenhederne, og også her vil vi tjene på projektet.

Vi har en upside-aftale fra april 2006 om 15 %, dog max. 14 mio. kr. af overskuddet fra projektet. Nu, hvor vi forhøjer byggekreditten, planlægger vi at få en højere upside, evt. op til 4 mio. mere. Men dette bliver et forhandlingsspørgsmål.

Formanden takkede Bogi for præsentationen og spurgte, om bestyrelsen havde spørgsmål.

Bjartur spurgte, hvorfor Valbjørn har købt yderlige 20.000 m²?

Bogi svarede, at det nok har noget at gøre med, at der muligvis skal bygges ældreboliger senere.

Petur kommenterede, at sjældent havde nogen fået så gode karakterer som personerne i denne ansøgning. Han mente, at projektet var spændende og var for at bevilge ansøgningen.

Tórmund mente også, at projektet var spændende. Men det er også stort. Han påpegede, at der er mange faktorer, der spiller ind, før et projekt som dette lykkes, og frarådede at gøre lige som vi har gjort i tidligere tilfælde, hvor projekter er mislykkedes. Da har vi ledt efter sydebukke for at rense os selv. Hvis dette projekt ikke går efter planen, så frarådede han på det kraftigste at smide ét og andet efter andre personer, for at vi selv kan gå fri. Vi bør hellere stå ved vore beslutninger og tage vores ansvar. For hvis det går galt, så er det vores fejl. Han vurderede selv, at vi bør bevilge denne ansøgning, men vi skal bare ikke give andre skylden, hvis projektet mislykkes.

Odd sagde, at et projekt af denne størrelse kræver en særlig god styring fra vores side.

Bogi var enig i dette. Vores byggesagkyndige, Brian Rasmussen, vil deltage på alle byggemøder, ligesom erhvervskunderådgiverne Judith E. Rubeksen og Sverri M. Edvinsson følger sagen tæt. Men der er ingen tvivl om, at ikke alt vil foregå præcis således, som beskrevet i projektet. Der vil være fravigelser. Det ved vi af erfaring, lige som vi kan regne med, at den indlagte buffer på 10 % vil blive benyttet.

At vi er med i så stort et projekt er et led i planen om at bevare vores markedsandel. Vi har forsøgt at få dette projekt at være så realistisk som muligt. Bl.a. så vi, at selskabets første økonomiske analyser ikke var særligt gode, og derfor krævede vi, at Rasmussen & Weihe opstillede udregningerne.

Selskabet bruger også 4 mio. kr. mere til forberedelser, projekteringer m.v. til Landsbyggifelagið og Selmar Nielsen. Men det er også for at sikre os, at alt er i orden.

Rakul spurgte, hvor tæt Valbjørn Dalsgarð er knyttet til Sparekassen? Hun påviste, at vi tidligere har bevilget finansiering for derefter at se kunden gå over til konkurrenten.

Bogi sagde, at hvis Valbjørn Dalsgarð går til f.eks. Føroya Banki, så kræver vi upside på 16 mio. kr. fra ham, som vi har ret til iht. aftale med ham. En anden faktor er, at Valbjørn Dalsgarð har købt aktier og er stor aktionær i Sparekassen. Det medvirker til, at han også ønsker et godt resultat for Sparekassen og næppe er interesseret at flytte pengeinstitut.

Odd rejste sig og sagde, at han blev nødt til at forlade mødet nu, men har var for at bevilge finansiering til dette projekt. Odd forlod mødet kl. 09.55.

Formanden sammenfattede og konstaterede, at bestyrelsen var for at bevilge Sp/f Valbjørn Dalsgarð den byggekredit, som selskabet søger om.

Bestyrelsen vedtog at imødekomme ansøgningen og bevilgede at forhøje byggekrediten med 5 mio. kr. til i alt 130 mio. kr. og bevilgede samtidig en fravigelse fra 15 % grænsen i Sparekassens Kreditpolitik.”

10.5 Bevilling den 12. januar 2007

Pr. 31. december 2006 var det samlede træk ifølge kontoudtog af 29. december 2006 på Bank FO's engagement med Valbjørn Dalsgarð på ca. 31 mio. kr., hvoraf trækket på byggekrediten udgjorde ca. 18,7 mio. kr. (4:2694).

På bestyrelsesmøde den 12. januar 2007 var Sp/f Valbjørn Dalsgarð engagementet på dagsordenen som følge af, at der var ændringer i de oprindelige forudsætninger for finansieringen. Det fremgår af dagsordenen til mødet, at der var afsat 10 minutter til behandlingen (x4:2883).

Mødereferatet vedrørende behandlingen er indsat i ekstraktbind 4, side 3111 – 3113:

”6. Sp/f Valbjørn Dalsgarð

Bogi havde en præsentation af kreditsagen Sp/f Valbjørn Dalsgarð. Der er tale om to forhold, der ændrer de oprindelige forudsætninger for, at vi bevilgede finansiering til projektet at bygge bolighuse/lej ligheder:

- Pant
- Salg af boligenheder

Pantet

Ændringen er, at Tórshavnar kommuna/Búnaðarstovan har ret til at kræve det grundareal, som ikke er færdigbygget inden 5 år, tilbageskødet. Selskabet for får købspenge tilbagebetalt for det, dog uden renter. Fristen kan forlænges.

Eik har pligt til at frigive pantet og frasige sig retten til den del af grundarealet, der tilbagetages.

Salg af boligenheder

Arbejdsgangen var, at salget af boligenheder i første omgang er iht. Tórshavnar kommunus venteliste, og derefter i frit salg.

Nu kan boligenhederne kun sælges til personer, der står på Tórshavnar kommunus venteliste, dvs. at boligenheden skal bruges til egen bolig og ikke som et investeringsobjekt. Hvis ventelisten ikke er lang nok, så vil der til den tid blive taget stilling til, hvordan resten skal sælges, ifølge møde med Jens Marius Poulsen, kommunedirektør.

Bogi forklarede, at byrådet har to ventelister. En til lejligheder og en til parcelhuse/rækkehuse. En borger har kun én gang mulighed for at købe et grundstykke fra kommunen.

Vi har haft Óla Jákup Kristoffersen adv. inde i sagen, og ud fra hans vurderinger er konklusionen denne:

- Hvis alt går som planlagt, så kan det samlede projekt gennemføres inden for 5 år
- Hvis arbejdet er i gang, dog med forsinkelser, men ellers går godt, der der gode muligheder for at forlænge tiden med 1 – 2 år for at gennemføre projektet
- Hvis det derimod ikke går som planlagt, og f.eks. kun 1. og 2. byggetape gennemføres, skulle det – alt andet lige – give overskud
- Det vurderes, at der ikke bliver problemer med at få købere nok gennem ventelisten. Ifølge byrådet står der 2.000 folk på ventelisten, og omkring 1/3 er reelle købere. Der er regelmæssig interesse blandt køberne for at lade sig notere på listen.

Det anbefales derfor, at projektet gennemføres som planlagt.

Rakul ytrede, at byrådet gør regler præcis efter dets egne interesser. Hun spurgte, om det kan tænkes, at byrådet vil blande sig i priserne?

Bogi svarede, at det vil ikke ske, fordi prisen bestemmes af omkostningerne. Men problemet er, at der er kommet politik i sagen, fordi Valbjørn Dalsgaard har købt dette store område til at opføre disse boligenheder.

Odd sagde, at således som han ser sagen, så er Eiks risiko vokset ganske betragteligt, bl.a. på grund af, at køberne først skal stå på byrådets venteliste.

Bogi gav Odd medhold heri, men han sagde, at vi kan dække os ind ved at kræve, at alle boligenhederne skal være solgt, før byggetapen påbegyndes.

Formanden forventede ikke, at der vil opstå store problemer her. Rækkefølgen i byggeriet er fastlagt.

Rakul spurgte, om det ikke var muligt f.eks. at der i en byggeetape er 276 boligenheder, og byrådet får 200 til deres liste, og Valbjørn Dalsgarð kan have 76 i frit salg?

Bogi svarede nej - han har spurgt om netop det samme!

Rólant sagde, at byrådet ændrer reglerne og vi strammer op. Han syntes det er i orden, spurgte hvad prisen bliver om 5 år?

Marner sagde, at det er svært at svare på. Men vi har et krav om, at 75% af boligenhederne skal være solgt, før en byggeetape påbegyndes. Vi vil forhøje dette krav så langt op som muligt. Denne sag er nu værre for os, end den var før, men hvis vi ikke finansierer projektet, så er der andre, der vil det. Marner gik ud fra, at projektet vil forløbe som det skal.

Bogi havde nogle beregninger, bl.a. med sikkerhed i øjeblikket. Han påpegede således, at blanko er mellem 2,54 og 4,84 mio. kr., og dette er vores risiko, hvis projektet stopper nu.

Bjartur havde sine egne vurderinger: Hvis vi siger, at hvis alt er opført om 5 år undtagen én byggeetape, fordi interessen for boligenhederne er faldet, så er byrådet ikke interesseret i at kræve grundarealet tilbage. Bjartur så derfor ingen problemer i denne sag.

Der blev diskuteret, hvorvidt andre bygmestre fik stillet de samme betingelser som Valbjørn Dalsgarð. Der var ingen, der vidste at sige noget herom.

Formanden syntes, at vi bør gennemføre projektet.

Marner mente, at vi muligvis kunne spørge Jákup á Dul, om han har fået stillet de samme betingelser som Valbjørn Dalsgarð.

Bestyrelsen besluttede at gennemføre projektet, til trods for de ændrede betingelser fra Tórshavnar kommunu/Búnaðarstovuni.

Bogi påpegede nu de tidligere bestemte betingelser i forbindelse med bevilgning af finansiering, hvor der blev krævet, at mindst 75% af boligenhederne er solgt på forhånd, inden en byggetape påbegyndes.

Han anbefalede, at dette skal ændres til, at selskabet kan begynde at grave straks, når skødet mellem Tórshavnar kommunu og Sp/f Valbjørn Dalsgarð er underskrevet, og selskabet har fået tilladelse til udgravning. Bogi baserede det på, at dette er det bedste for projektet, fordi maskinerne er købt, og arbejdsfolket skal få løn udbetalt. Det ser også bedst ud for køberen, at arbejdet er i gang, hellere end det ligger stille efter det planlagte pressemøde i Eik.

For Eik medfører dette, at arbejdet vil koste 2,5 - 3,0 mio. kr., inden 75% af boligenhederne er solgt indenfor ca. 2 måneder.

Bestyrelsen tilsluttede sig dette.

Bestyrelsen besluttede at ændre betingelserne for finansiering af projektet således at selskabet får lov til udgravning straks, når skødet mellem Tórshavnar kommunu og Sp/f Valbjørn Dalsgarð er underskrevet, og selskabet har fået tilladelse til udgravning.”

Erstatningskrav for bevillinger i den resterende del af 2007

10.6 Bevilling den 28. marts 2007

Det fremgår af bestyrelsesmødereferat den 28. marts 2007 (x5:513 – 514):

”2. Sp/F Valbjørn Dalsgarð

Bogi berettede, at Valbjørns byggeplan på Argir er stoppet op på grund af Tórshavnar kommunes håndtering af sagen, bl.a. vedrørende ventelister.

Den 13. marts var bevillingen på 3 mio. kr. brugt op. Vi mener det er rigtigt at fortsatte, så projektet ikke bliver forsinket unødvendigt.

Byrådet har indbudt 310 folk til møde i dag, hvor der skal redegøres for grundarealer og ventelister.

Situationen i dag er, at vi har bevilget 2,7 mio. kr., som bestyrelsen bedes om at tage til efterretning. Desuden vurderer vi, at der er et behov på 1,2 - 2,0 mio. kr. til regninger i april måned, og som bestyrelsen bedes om at bevilge.

Bestyrelsen havde ingen bemærkninger til de 2,7 mio. kr., som er til efterretning. Bestyrelsen behandlede ansøgningen på 1,2 - 2,0 mio. kr. og var enig om at gå den i møde.”

10.7 Bevilling den 30. april 2007

På bestyrelsesmøde den 20. april 2007 gav Bjarni Olsen følgende orientering (x5:1006):

”Boligpriser

Bjarni orienterede bestyrelsen kortfattet om forløbet af boligpriser, især i Thorshavn. Han sagde, at gennemsnitsprisen for et parcelhus i Thorshavn var 2,5 mio. kr. 4. kvartal 2006, som også var ca. det samme som 1. kvartal 2007. Men nu forlyder det, at gennemsnitspriserne er faldet til 2,3 mio. kr. På de større bygder er parcelhuspriserne steget med op til 30%.”

Det fremgår videre på side 1016 – 1017:

”2. Valbjørn Dalsgaard

Finnbogi spurte, hvor mange lejligheder der er solgt. Han spurgte på grund af, at der går mange historier om projektet.

Bogi svarede, at langt over 50% er solgt.

Bjartur oplyste, at ventelisten er ikke reel. Kommunen indbød over 300 på listen til møde for kort tid siden. Af disse mødte kun 9 op, og 2 købte.”

Af referat af bestyrelsesmøde den 30. april 2007 fremgår det (x5:1225), at det samlede engagement med Sp/f Valbjørn Dalsgaard på det tidspunkt var på ca. 48 mio. kr., og at Bogi Bendtsen redegjorde for, at det gik "*fint for koncernen, herunder det store byggeprojekt*".

På samme møde bevilgede bestyrelsen yderligere 2 mio. kr. til Sp/f Valbjørn Dalsgaard til betaling af regninger i maj 2007. Det fremgår om engagementet i ekstraktbind 5, side 1230:

”3. Sp/F Valbjørn Dalsgaard.

Bogi redegjorde kort fra det store byggeprojekt, hvor det anbefales at lade byggeriet køre videre.

På bestyrelsesmøde den 12.01.2007 fik selskabet tilladelse at bruge ca. 3 mio. kr. mere, så jordarbejdet kunne igangsættes, til trods for at 75% af boligenhederne i 1. byggeetape ikke var solgt, således som kravet ellers var.

Senere fik selskabet bevilget 2,7 mio. kr. ekstra til regninger for jordarbejdet og projektering frem til og med marts 2007 og derefter 2 mio. kr. for april måned.

Nu ansøges der om bevilgning til at betale regninger for ca. 2 mio. kr. i maj 2007, således at arbejdet kan fortsætte. Af de 4,7 mio. kr., som er bevilget for februar - april, er 1.772 tkr. hidtil udbetalt.

Udlodningen af boligenheder, som Tórshavnar kommuna administrerer, har foregået særdeles langsomt. Efter mange tilskyndelser er der kommet gang i sagerne. Den 27. marts 07 havde selskabet solgt 33 boligenheder (43%), som svarer til 56,4 mio. kr. Dette er 30,8% af den samlede salgspris. Den 17. april 2007 havde selskabet solgt 47

boligenheder (61%), som svarer til 92,8 mio. kr. Dette er 50,7% af den samlede salgspris.

Der er brugt 34,057 mio. kr. af byggelånet. Tilsammen med de 4,7 mio. kr., som tidligere er bevilget, og de 2,0 mio. kr., som der ansøges om for regninger i maj, kommer byggelånet op på 40,757 mio. kr. Status på sikkerhed viser, at der er blanko for 11,1 mio. kr. Da er der ikke taget højde for moms og udført byggeredningsarbejde undir Kongavarða, som alt andet lige forhøjes, efter hvert som mere arbejde bliver udført.

Bogi spurgte bestyrelsen, om den var enig med direktion og Kreditafdeling om, at projektet skal køre videre?

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om, at projektet skal køre videre. Bestyrelsen bevilgede også 2,0 mio. kr. til regninger i maj 2007.”

10.8 Bevilling den 29. maj 2007

På bestyrelsesmøde den 29. maj 2007 (5:1715) traf bestyrelsen følgende beslutning:

”5. Sp/F Valbjørn Dalsgarð

Bogi redegjorde for byggeprojektets situation. Den 1. maj havde selskabet solgt 50 boligenheder, svarende til 92,8 mio. kr. Den 1. juni bliver der frit salg til 1. byggetrin. Dette betyder dog ikke, at der er frit salg til 2. byggetrin.

Det har vist sig at være sværere at komme af med luksuslejlighederne og erhvervslokalerne. Selskabet har dog en plan, hvis de ikke kommer af med disse som oprindelig planlagt, således at de bliver mere omsættelige.

Vi anbefaler, at Eik giver selskabet tilladelse til at starte, når boligenheder svarende til 75% af salgsprisen er solgt, og at Eik da vurderer, at det er muligt at sælge dem, der da er tilbage. Vi har tidligere krævet, at alt skal være solgt, men vi tror, at boligenhederne er lettere at sælge, når de er færdigbygget, og folk kan komme og se dem.

Der ansøges om, at Eik bevilger 2 mio. kr. til regninger for juni 2007. Hermed er saldoen på byggelånet pr. 12. marts 34.057 tkr. + bevilgede regninger 8.700 tkr., i alt 42.757 tkr. Blanko er 15,0 mio. kr.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at gå ansøgningen i møde.

Bestyrelsen besluttede at gå ansøgningen i møde og bevilgede Sp/F Valbjørn Dalsgarð 2 mio. kr. til regninger i juni 2007 og gav tilladelse til, at selskabet kan starte projektet når 75% af boligenhederne er solgt.”

10.9 Bestyrelsesmøde den 21. juni 2007

På møde den 21. juni 2007 vedtog bestyrelsen at 1. byggeetape kunne sættes i gang selvom forudsætning om, at 75 % skulle være solgt forinden, ikke var opfyldt. Det fremgår herom i ekstraktbind 5, side 2507 – 2508:

” 5. Sp/F Valbjørn Dalsgarð

Bogi forklarede om selskabets situation siden sidst:

- De 10 luksuslejligheder vil blive ændret til 20 mindre lejligheder. Prisen for denne ændring er ca. 1 mio. kr., men salgsprisen bliver ca. 2 – 5 mio. kr. højere end før
- Disse lejligheder kan sandsynligvis udbydes inden sommerferien
- Erhvervslokalerne, 5 i alt, med en salgspris på 10,2 mio. kr., forbliver i første omgang uændrede

Status på salget er følgende:

- Byrådets sidste udlodning var 13. juni. Resten af 1. byggeetape bliver nu solgt i frit salg
- Pr. 15. juni 2007 er i alt 52 lejligheder solgt (68%), svarende til 104 mio. kr. (57% af den samlede salgspris)

Momslovgivningen bliver ændret den 1. juli 2007. Da skal bygherren betale moms af arbejdslønnen. Kunden skal søge om at få momsen refunderet. Der bliver fastsat et loft, som er 150 tkr. pr. enhed, som er det, som kunden max. kan få refunderet. Derfor

er det vigtigt for selskabet at få skøderne underskrevet inden 1. juli 2007 for at komme under betingelserne i den gamle momslovgivning.

For at tilpasse lejlighederne til efterspørgslen er selskabet gået i gang med at ændre byggeetape 2, så lejlighederne bliver mindre og derved billigere.

1. byggeetape har en øget udgiftsvurdering på 23 mio. kr. (i alt 172 mio. kr., juni 2007). De øgede udgifter stammer især fra: 6 mio. kr. betaling til Eik, 9 mio. kr. i meromkostning og 8 mio. kr. i bonus til medarbejderne. Bonusen bliver revurderet. Den nedsættes sandsynligvis til 2 mio. kr., og med denne ændring bliver resultatet + 2 mio. kr.

Det indstilles at tillade, at 1. byggeetape i projektet bliver endeligt sat i gang, og at nuværende kunder underskriver skøderne, selv om 75% af enhederne endnu ikke er solgt.

Begrundelsen for indstillingen er bl.a.:

- Det vurderes, at alle enhederne bliver solgt
- Den ekstra sikkerhed bliver større (aktierne)
- Salgsprisen kan nedsættes 20 – 25% for de resterende lejligheder, uden at projektet giver underskud
- De 10 luksuslejligheder vil blive ændret til 20 almindelige lejligheder, som nemmere kan sælges
- Det tjener projektet, at skøderne bliver underskrevet inden 1. juli 2007, når momslovgivningen bliver ændret. Såfremt alle lejlighederne bliver solgt inden 1. juli, bliver der tale om en påvirkning på 10 – 12 mio. kr. i den positive retning.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at støtte indstillingen.

Bestyrelsen vedtog, at 1. byggeetape af det nuværende projekt endeligt bliver sat i gang, og at nuværende kunder underskriver skøderne, selv om 75% endnu ikke er solgt.”

10.10 Bevilling den 24. oktober 2008

Forløbet forud for bevillingen

På bestyrelsesmøde den 6. september 2007 drøftedes dårlig omtale af projektet, som havde været i medierne. Det fremgår mødereferatet (x5:3439):

"2. Byggeriet undir Kongavarða

Der blev orienteret om byggeriet undir Kongavarða, som har været ude for dårlig omtale i medierne. Købere betaler 1/3 ved underskrivning og resten ved levering. Marner forklarede, at køberne ikke betaler det første beløb direkte til Valbjørn, men de bliver sat ind på en spærret konto, som køberne har transport i. Således får køberne pengene tilbage, hvis Valbjørn ikke overholder sine forpligtelser. Skødet må siges at være meget udførligt i forhold til gængse skøder. Turid Hentze, advokat, som er blevet citeret i medierne med kritik af projektet undir Kongavarða, tager således efter vores opfattelse fejl.

Rakul mente ikke, at det er nok kun at lægge denne rettelse på Innis og Valbjørns hjemmesider. Det må komme længere ud for at få den ønskede effekt. Marner var enig, men måtte samtidigt konstatere, at vi ikke kan tvinge Valbjørn til noget. Det er nok bedst hvis Eik ikke forbindes for meget med projektet. Tórmund var enig og påpegede, at sagen kan fortsætte i det uendelige. Eik må holde sig helskindet.

Marner oplyste, at byggeriet undir Kongavarða ellers går efter planen."

Emnet blev diskuteret igen på bestyrelsesmøde den 1. oktober 2007, hvoraf det også fremgår af referatet (x5:3955 – 3956):

"Rólant spurgte, hvordan det går med byggeriet i Havn, bl.a. hos Hanusi Olsen og Valbjørn Dalsgarð.

Bogi sagde, at vi følger godt op. Vedrørende Valbjørn Dalsgarð, så går byggeriet særdeles godt. De har skiftet revisor - til Rasmussen & Weihe. Der bliver holdt byggemøder 1 gang om måneden. Vi har planer om at forstærke salgsdelen - vi skal sælge hen

ved 100 mio. kr., og det er svært at sælge huse frem til jul. Projektet kører som det skal, og alting fungerer godt.

[...]

Rakul syntes det, som Turid Hentze har fremført i medierne, er uheldigt. Det burde ikke stå ubesvaret.

Bogi svarede, at vi satte os da sammen med Høgna J. Høgnesen, Óla Jákup Kristoffersen, advokat, på vegne af Valbjørn Dalsgarð, medarbejdere fra Vinnulívsdeildini og Kredittdeildini for at undersøge salgsdokumentet. Derefter udsendte Valbjørn Dalsgarð et brev til kunderne, hvor der blev forklaret, hvordan det hele i realiteten hang sammen. Der blev også informeret på Valbjørn Dalsgarðs hjemmeside. Det var Valbjørn Dalsgarð, der ikke ønskede, at brevet blev sendt til medierne.

Marner sagde, at han var enig med Rakul. Selskabet burde gå til aviserne og gendrive det, som Turid Hentze har fremført.

Bogi oplyste, at de der hoppede fra, gjorde det af to årsager (efter vores vurdering): Den ene var Turid Hentzes påstand, og den anden var skrivelsen om de nye momsregler, der skulle træde i kraft den 1. juli i år. Det betyder, at de i første omgang indskrev sig på listen, men i realiteten ikke ønskede at binde sig eller købe hus i denne situation.”

Pr. 31. december 2007 var det samlede træk på Bank FO's engagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð på ca. 71. mio. kr. Heraf udgjorde trækket på byggekreditten ca. 56,8 mio. kr. (x6:1235 – 1236).

Den 20. juni 2008 orienterede Bogi Bendtsen Bank FO's bestyrelse om, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð finansielt var bagud med ca. 4 mio. kr. (x7:1191):

” ...

34. Sp/F Valbjørn Dalsgaard

Max. kunnað/játtað av nevnd		Max. uppá 20% regluna	Játtað uppá 20% regluna	Samlað engagement fyri konsern
Dagf.	Upphædd			
29.05.07	144.606.000	10.000.000	4.400.000	146.023.000

Bogi berettede, at overordnet går det godt hos Valbirni med det store byggeprojekt på Argjum. Byggeriet har gået som planlagt, de har dog brugt mere tid på at opstille elementerne, sandsynligvis fordi mandskabet skal vænnes til det arbejde.

I 1. byggetrin var der 74 boligenheder, men med en ændring kommer de op til ca. 90. Finansielt er selskabet omkring 4 mio. kr. bagud. Ellers går alting som det skal. Eftersynet er i orden, og vi følger godt med.

Bestyrelsen tog orienteringen om forhøjelsen til Sp/f Valbjørn Dalsgaard til efterretning.”

Den 22. august 2008 gav Bjarni Olsen Eik Bank FO's bestyrelse følgende orientering om boligpriser (x7:1992):

”12. Boligpriser

Bjarni redegjorde også for forløbet i boligpriserne. I Suðurstreymoy er priserne steget en smule i 2. kvartal 2008, medens priserne i de mindre bygder er faldet lidt. Omsætningen i Havn var 14 salg, som er det mindste i 2 år. Det er svært at sige, hvad der sker. Renten har været stigende, og olieprisen ligeledes. Dette kan medvirke til at holde boligpriserne nede.”

Om bevillingen

På bestyrelsesmøde den 24. oktober 2008 bevilgede bestyrelsen forhøjelse af byggekreditten med 40 mio. kr. (x7:3259 – 3260). Det fremgår af kreditindstillingen (x7:2025 – 2029):

”Ansøgning:

Der ansøges om forhøjelse af maximum på byggekredit 214.729-9 med 40 mio. kr. fra 130 mio. kr. til 170 mio. kr. Det er byggekreditten til l. i forbindelse med projektet Undir Kongavarða. Det er en konsekvens af, at afleveringsperioden for levering af bolighederne i punkthusene er 3 måneder, samt at projektet er blevet ca. 27 mio. kr. dyrere end estimeret, så de samlede udgifter forventes at blive 217,5 mio. kr.

Redegørelse:

Arbejdet Undir Kongavarða er koncentreret til at færdiggøre l. byggetape. De tre andre byggetaper er i samarbejde mellem Eik og Sp/F Valbjørn Dalsgarð stillet i bero.

Den l. byggetape omfatter opførelse af 12 rækkehuse i to etager, 20 rækkehuse i tre etager, 5 boligblokke med i alt 50 lejligheder og 5 erhvervslokaler. Af husene i tre etager er det på grund af manglende salg besluttet i l. omgang ikke at opføre den inderste bygning, der består af 8 huse.

Sammenlagt bliver der således 79 boligheder i l. byggetape.

Vedrørende selve arbejdet siger repræsentanter for Sp/F Valbjørn Dalsgarð, at det går rimelig godt.

Monteringen af elementer har været mere langvarig end planlagt. Alt i alt bliver arbejdet 3 måneder forsinket i forhold til tidsplanen. Årsagen til forsinkelsen er bl.a., at rådgiverne har valgt andre løsninger end de standardløsninger, der sædvanligvis bliver benyttet, når byggelementer skal forbindes.

De er også i gang med at montere rækkehusene i 3 etager. Dette arbejde ventes færdigt i uge 41. I oktober påbegyndes monteringsarbejdet af lejlighedsblokkene. Det er 8 uger senere end planlagt, men man satser på at indhente det, og ledelsens vurdering er, at det er muligt.

Ellers er jord/terrænarbejdet godt i gang i l. byggetape. I oktober bliver vejen til rækkehusene asfalteret og derefter færdiggjort med kantsten osv.

Medens man har arbejdet i 1. byggetape, har området til 2. byggetape været brugt til stenlager. De har solgt sten til bl.a. Glyvursvegin. Nu er stenene fjernet. I denne forbindelse har de udført planeringen under de 32 planlagte rækkehuse i 2. byggetape. Det har ikke haft væsentlige øgede udgifter e.l., men nu er byggegrunden klar til at opføre huse på.

Salget:

Nedenfor er der en oversigt over, hvad der er solgt og hvad der ikke er solgt ultimo september 2008. Her er der taget højde for, at 8 af husene i tre etager ikke opføres og sælges.

Salg	Antal			Kr.		
	Solgt	Ikke solgt	I alt	Solgt	Ikke solgt	I alt
Lejligheder	38	12	50	62.688.035	29.926.765	92.614.800
Huse, to etager	12	0	12	29.376.840	0	29.376.840
Huse, tre etager	4	8	12	11.828.940	24.557.880	36.386.820
Erhvervslokaler	0	5	5	0	10.175.750	10.175.750
I alt	54	25	79	103.893.815	64.660.395	168.554.210
I procenter	68	32	100	62	38	100

Af de 50 boligenheder er 38 solgt, medens 12 er tilbage endnu. Det er især store lejligheder á 131 m², som er tilbage. Salgsprisen på disse lejligheder er fra 2,3 mio. kr. til 2,8 mio. kr. Ifølge P/F Inni er det rimelig let at sælge de mindre lejligheder, medens de andre er sværere at sælge. Men de seneste måneder har det generelt været svært at sælge huse.

Rækkehusene i to etager er alle solgt. Prisen var ca. 2,5 mio. kr. På den anden side er det meget sværere at sælge husene i tre etager. Salgsprisen for disse er omkring 3,0 mio. kr. Der er 8 stk. endnu. De, der ikke bliver solgt, bliver heller ikke færdiggjort straks, dog bliver husene udvendig – og området omkring dem - gjort færdige straks.

Den nederste etage i lejlighedsblokkene er erhvervslokaler; disse er ikke solgt.

Om salget er der ellers at sige, at P/F Valbjørn Dalsgarð nu har som fortrøstning, at når husene og lejlighederne vil stå færdige, og der er kommet liv i området, så bliver det meste sandsynligvis solgt.

Alt i alt er, i penge, ca. 62% solgt medens 38% er usolgt.

Det finansielle:

Den nyeste likviditetsoversigt pr. 1. september 2008, som Rasmussen og Weihe har gjort, giver et billede af, at trækket på kreditten i okt/nov. 2008 overstiger lidt de 130 mio. kr., som er det nuværende bevilgede max. Det er lige før penge kommer ind for de 12 huse, som efter planen bliver leveret i december i 2008.

Træk på byggekredit:

D.d. er kreditten ca. 113 mio. kr., medens kreditten for 2. byggeetape er på 2,7 mio. kr. I november 2008 bliver trækket for 2. byggeetape 144 mio. kr. I december kommer trækket ned på 113 mio. kr., for derefter at komme op på 168 mio. kr. i juli 2009. En bemærkning til de 168 mio. kr. er, at der er indkalkuleret, at de 8 huse, der ikke bliver opført i første omgang, bliver færdiggjort. Derfor er det sandsynligt, at trækket på byggekreditten bliver noget mindre.

Nedenfor er ændringer i indtægt, udgifter og resultat pr. 1. sept. 2008 opstillet i forhold til 11. juni 2007:

	11-jun-07	01-sep-08		
		Oprindeligt	Nu	Fravigelse
Salgsindtægter		183.192	192.932	9.740
Renteindtægter		5.600	3.015	-2585
Indtægter		188.792	195.947	7.155
Byggeomkostninger		168.492	171.609	-3.117
Renteudgifter		9.600	20.239	-10.639
Salgsmoms		15.076	28.784	-13.708
Udgifter		193.168	220.632	-27.464
Resultat		-4.376	-24.685	-20.309

Her er der kalkuleret med, at alt bliver opført og solgt.

Indtægter:

Årsagen til, at salgsindtægterne er steget, er delvis øget salgspris, fordi de oprindelige 10 luksuslejligheder blev ændret til 20 mindre lejligheder. Der er også lagt kr. 150.000 til salgsprisen på alle de boligenheder, der blev/bliver solgt efter den 01.07.2007, da momsloven blev ændret. Sammenlagt en forøgelse af den samlede salgspris på 9,7 mio. kr. Renteindtægterne er lidt lavere, fordi alle boligenheder er ikke solgt, som det var lagt op til.

Byggeomkostninger:

De samlede udgifter er steget kraftigt, i alt med 27,5 mio. kr. Men samtidig ses, at selve byggeomkostningerne er ikke øget så meget; forøgelsen i rene byggeomkostninger er på 3,1 mio. kr. Disse stammer i hovedtræk fra øgede udgifter ifb. med ændringen af de 10 luksuslejligheder til 20 mindre lejligheder.

Renteudgifter:

Renteudgifterne er steget kraftigt. Medens den budgetterede nettorenteudgift fra 11.06.2007 var 4,0 mio. kr., viser budgettet fra 01.09.2008 en nettorenteudgift på 17,2 mio. kr. Forklaringen er, at i budgettet 11.06.2007 blev der regnet med, at langt flere boligenheder blev solgt, og derfor skulle renteindtægterne fra forudbetalinger være væsentligt større. I budgettet fra 01.09.2008 forventes der ikke, at der sælges mere, dvs. at renteindtægterne bliver fremregnet med de nuværende indbetalinger på sikkerhedskontiene. Den største årsag til renteudgifterne er dog, at medens renten på byggekreditten i budgettet fra 11.06.2007 var 4,5%, regnes der nu med en rente på 7,85%.

MOMS:

Ændringen i momsloven pr. 1. juli 07 medførte, at P/F Valbjørn Dalsgaard kan ikke få hele byggemomsen tilbagebetalt for de enheder, der bliver solgt efter 1. juli 2007. Det medfører ekstraudgifter på 13,7 mio. kr. En del af denne udgift, ca. 4,3 mio. kr., indrages dog i salgsindtægterne, hvor 150.000 kr. er tillagt alt, der ikke var solgt 01.07.2007, da momsloven blev ændret.

Status, når projektet er færdigt:

Ifølge Rasmussens og Weihs rapport fra 1. september 2008 bliver der sagt således:

Oversigten viser, at med de huse, der er solgt, bliver en kassekredit ultimo 1. byggeetape (november 2009) på tkr. 119.486 og en indlånskonto på tkr. 3.016."

Som nævnt foran bliver 8 huse ikke opført. Omkostningerne for disse er, ifølge likviditetsoversigten fra 1. september 2008, tkr. 13.200. Hvis dette bliver trukket fra kassekreditten, samtidig som indlånssaldoen bliver modregnet kassekreditten, bliver netto-saldoen tkr. 103.270.

Det vil sige, at netto kommer 1. byggeetape til at se således ud, hvis der regnes med, at alle lejligheder og erhvervslokaler, som d.d. ikke er solgt, bliver solgt, og de 8 rækkehuse i 3 etager, som ikke bliver opført i første omgang, ikke bliver opført og solgt:

<i>I tkr.</i>	
Saldo kredit	-119.486
Besparelse, de 8 huse	<u>13.200</u>
Saldo kredit	-106.266
Saldo indlån	3.016
Manglende salg	<u>64.660</u>
Saldo ultimo	<u>38.610</u>

Det samlede engagement:

Nedenfor er der opstillet, hvordan status forventes at se ud, betinget af, at 1. byggeetape bliver færdiggjort og alt bliver solgt.

Resultat af 1. byggeetape *	-28.000 (likviditetsmæssigt)
Saldo 2. byggeetape d.d.	-2.770
Anden gæld	<u>-12.045</u>
Gæld i alt	42.815 tkr.

Sikkerheder:

Nedenfor er en oversigt over sikkerheder beskrevet:

• Indhegnede jordstykker, matr. nr. 42A (80%)	4.800
• 3 boligenheder á Heygsvegnum (80%)	4.800
• Aktier i Eik (kurs 195) (75%)	3.840
• Køretøjer	4.400
• Byggegrund 3. & 4. byggeetape	5.000
• Vurderet værdi af bet.arb. 2 bs. (32*300)	9.600
• Hallen (50%)	<u>1.000</u>
I alt	33.440 tkr

(*betinget af, at alle de oprindelige 87 boligenheder bliver opført og solgt.)

Blanco på 9 mio. kr., heraf stammer ca. 4,8 mio. kr. fra Eik aktier. I henlæggelsesindstillingen i okt. 2008 er der indstillet, at 5 mio. kr. henlægges.

[...]

Ændrede betingelser:

Mange forhold er ændret, siden projektet blev startet op til i dag, og som har haft en negativ indflydelse på projektet. Bl.a. kan der nævnes:

- MOMS-loven blev ændret, så moms skal nu betales af arbejdslønnen
- Renten er steget kraftigt, fra 4,5% til 7,85%
- Bolighusprisen er steget
- Det er sværere at skaffe finansiering

Konklusion:

Det anbefales, at bestyrelsen bevilger forhøjelse af kreditmax. til projektet, som beskrevet ovenfor, baseret på, at dette vurderes nødvendigt for at få 1. byggeetape gennemført.”

Eik Bank FO's bestyrelse imødekom indstillingen på møde den 24. oktober 2008. Det fremgår herom i mødereferatet (x7:3259 – 3260):

"4. Valbjørn Dalsgaard

Der ansøges om at forhøje maximum på byggekredit med 40 mkr. fra 130 mkr. til 170 mkr.

Bogi berettede, at forhøjelsen er en konsekvens af, at afleveringsperioden for levering af boenheder i punkthusene er rykket ca. 3. måneder, og at projektet er blevet ca. 27 mkr. dyrere end budgetteret, så de samlede udgifter forventes at blive 217,5 mkr.

Arbejdet går rimelig godt, men kommer til at blive ca. tre måneder forsinket i forhold til planen. Årsagen er bl.a., at rådgiverne har valgt andre løsninger end de standard-løsninger, som sædvanligvis bliver brugt i forbindelse med at hægte elementerne sammen.

Byggeplanen er forsinket på grund af forskellige forhold:

- MVG loven blev ændret, så MVG må nu betales af enheder solgt efter 1. juli 2008*
- Renten er væsentlig forhøjet, fra 4,5% til 7,85%*
- Boligprisen på markedet er faldet*
- Sværere at få finansiering*

Dette har medført, at salget er standset, nu ca. 68% af enhederne er solgt (62% målt i beløb). Men vi forventer, at når de første huse er færdige i december, øges interessen igen.

Underskuddet af 1. byggetrin er 24,6 mkr, og sandsynligvis kommer Eik til at stå med nogle huse i sine bøger, når byggetrinnet er færdigt. Saldoen, som vil "hænge efter" når 1. byggetrin er overstået, bliver ca. 38 mkr. (28 mkr. hvis alt bliver solgt). Gælden bliver 42 mkr. og blanko bliver 5 mkr. Hvis salgsprisen falder 25%, så bliver gælden 44 - 46 mkr.

Planen var, at 2. byggetrin skulle få underbalancen inddækket, men nu er der risiko for, at alt ikke bliver bygget og solgt. Så må underbalancen fås ind senere.

Tórmund sagde, at han er mere positiv overfor Valbjørn Dalsgarð end overfor Fiskavirking. Vi kan før eller senere realisere det, som ikke er solgt endnu. Dertil kommer, at vi er nødt til at køre videre.

Rakul ville vide, om det, der er solgt, er det, som er bygget. Bogi svarede bekræftende dertil.

Odd påpegede, at problemet har hele tiden været, at enhederne er for store. Det bør overvejes at dele enhederne i to.

Rólant spurgte, om vi må henlægge på byggeriet? Bogi svarede, at ifølge de nye regler om objektiv indikation skal vi ikke henlægge, men efter de gamle kan vi komme til at henlægge mere end hvad der er henlagt, men ikke store beløb. Vi har hidtil henlagt 5 mio. kr. Han spurgte Boga, hvad køberne siger til merpris? Til det svarede Bogi, at de, der har købt, får ikke forhøjelser.

Bestyrelsen besluttede at forhøje byggekreditten med 40 mkr.”

10.11 Det efterfølgende forløb

Bevillingen på bestyrelsesmødet den 24. oktober 2008 af forhøjelsen af Sp/f Valbjørn Dalsgarðs byggekredit med 40 mio. var den sidste bevilling, der angik en udvidelse af engagementet, som blev effektueret.

Efter dette tidspunkt behandlede bestyrelsen i Eik Bank FO en række indstillinger vedrørende engagementets udvikling og en enkelt forhøjelse, der dog ikke blev effektueret.

Pr. 31. december 2008 var Eik Bank FO's samlede engagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð på ca. 147 mio. kr., hvoraf byggekreditten udgjorde ca. 133,8 mio. kr., jf. engagementsoversigt af 30. december 2008 (x14:5331).

Engagementet blev nedskrevet med ca. 25,1 mio. kr. pr. 30. december 2008, jf. Eik Bank FO's oversigt over nedskrivninger (x9:3262).

På bestyrelsesmøde den 5. maj 2009 orienterede Bogi Bendtsen bestyrelsen i Eik Bank FO om, at det byggemæssigt gik godt, og at sidst han var orienteret manglede 27 række-huse og 7 lejligheder at blive solgt i etape 1 (x9:1247 – 1248).

Pr. 30. juni 2009 var nedskrivningen på engagementet reduceret til ca. 24,9 mio. kr. (x9:3262).

På bestyrelsesmøder den 25. og 28. september 2009 (x10:1812, 1825-1826 og 1830-1833) blev VD engagementet behandlet under punktet "Lånesager til orientering". Det fremgår af referatet (x10:1825 – 1826 og 1830 – 1833) blandt andet:

"2. P/F Valbjørn Dalsgarð

Marnar orienterede bestyrelsen om P/F Valbjørn Dalsgarðs byggeprojekt undir Kongavaraða á Argjum. Det går godt. Valbjørn ønsker nu at få grønt lys til at begynde på byggetrin 2. Han vil ikke annoncere, at han vil påbegynde byggetrin 2, før han ved, at Eik tilslutter sig projektet.

Valbjørn har lavet et projekt, men vi skal tage principiel stilling til byggetrin 2. Marnar var af den mening, at Valbjørn skal sælge mindst 80% av boligenhederne, svarende til byggeomkostningerne, før han kan påbegynde projektet.

Vores Compliance Officer, Birta Biskopstø, som har købt en boligenhed, siger, at hun er særdeles godt tilfreds med købet.

Marnar anbefalede, at bestyrelsen giver Valbjørn grønt lys for at annoncere med projektet. Finansieringen er dog ikke dermed bevilget.

Rakul efterlyste en fremlæggelse af sagen. Her er intet materiale, og sagen er ikke på dagsordenen til i dag, og derfor kunne hun ikke tilslutte sig direktionens anbefaling.

Rólant ville se en opgørelse, der bl.a. siger, hvad der er solgt og til hvilken pris. Derefter kan vi se på det nye projekt.

Marner spurgte, om det er en ide at have en fremlæggelse af sagen, mens vi spiser til middag?

Tórmund efterlyste - ligesom Rakul - materiale i sagen, han rettede efterlysningen til formanden, som skal styre mødet og sørge for, at det nødvendige materiale er tilsendt bestyrelsen, således at den kan behandle sagen og tage beslutning ud fra et indgående kendskab til den.

Sagen blev udsat (punkt 14)

[...]

14. P/F Valbjørn Dalsgarð

Bogi havde en fremlæggelse vedrørende fortsættelse af P/F Valdemar Dalsgarðs byggeri undir Kongavarða á Argjum.

Anbefalingen er:

Valbjørn Dalsgarð får tilladelse til at undersøge markedet for at bygge:

A. Boligblok á 24 lejligheder i 1. byggetrin

B. 32 rækkehuse i 2. byggetrin

Der er ikke tale om at gennemføre begge projekter på én gang, og heller ikke om ansøgning om finansiering, men kun om at give tilladelse til Valbjørn Dalsgarð at lave en markedsundersøgelse.

Vi ønsker et signal fra bestyrelsen, enten nej, eller at projektet er interessant. Bøgi anbefalede bestyrelsen at sige ja, dvs. at projektet er interessant.

A. Boligblok á 24 lejligheder i 1. byggetrin:

- Den inderste længe på 8 rækkehuse i tre etager er ikke bygget. Fundament er lavet og rør m.m. er lagt*
- Planen er at bygge 3 lejligheder i hvert hus, 24 i alt. Størrelsen er 75 fermetrar*
- Salgspris pr. lejlighed er 1.550 tkr., inklusive moms 150 tkr.*
- Byggeomkostningerne er 1.021 tkr. pr. lejlighed*
- Nedbetaling på byggekredit er i alt 12,695 mio. kr. (minus bankomkostninger)*
- Kreditbehovet er ca. 25 mio. kr.*

B. 32 rækkehuse i 2. byggetrin:

- Bygge 32 rækkehuse i 2 etager, samme model, som er bygget i 1. byggetrin*
- Salgspris pr. hus er 2,6 mio. kr., inklusive moms 150 tkr.*
- Byggeomkostningerne er 1,920 mio. kr. pr. lejlighed*
- Nedbetaling på byggekredit er 21,729 mio. kr. (minus bankomkostninger)*
- Kreditbehovet er ca. 65 mio. kr.*

Ifølge P/F INNI har 39 købere tegnet sig for disse huse.

Eiks plan er:

- Valbjørn Dalsgarð får tilladelse til at undersøge markedet*
- Byggeplanen bliver gennemgået internt og vurderet af Hanusi Olsen, ingeniør, og muligvis andre, der har erfaringer indenfor byggebranchen*
- Valbjørn Dalsgarð annoncerer huse og/eller lejligheder til salg, hvor køberne forpligter sig, men Valbjørn kan blive fri af aftalen, hvis der ikke er købere til alle*

huse og alle lejligheder. Det samme, hvis finansiering til projektet ikke kan anskaffes

- *Hvis Eik da vurderer, at projekt, kompetence og finansielle forhold er tilfredsstillende, bliver det endelige projekt indstillet til bestyrelsen*

Status:

1. byggetrin bliver færdigt medio 2010

Restsaldo på byggekredit bliver ca. 100 mio. kr. med nuværende salg

Ej solgt: 6 rækkehuse i tre etager, 9 lejligheder, 5 erhvervslokaler. Salgsværdien er 52,6 mio. kr. med nuværende priser

Dags dato er blanko 28,5 mio. kr. Da er sikkerhedsværdien baseret på, at værdien af usolgte lejligheder/huse er 52,6 mio. kr.

Netto byggeomkostningerne (uden renter o.l.) er ca. 10 mio. kr. dyrere end planlagt

Formanden mente, at vi bør tillade, at projektet fortsætter, hvis alt er solgt, inden start.

Rakul syntes, at det er en mærkværdig arbejdsgang: Først sælge, og så kan banken sige nej til at finansiere. Det er mærkværdigt, at banken skal være sidst i processen, og det forekommer bagvendt. Vi fik at vide, at der er ikke balance i projektet efter 1. byggetrin, og er det heller ikke efter 2. byggetrin?

Bogi svarede, at det er rigtigt. Årsagen er de tiltag, som politikerne gjorde. Først bestemte Tórshavnar kommuna, at salget af huse og lejligheder á Kongavarða kun skulle udføres efter kommunens venteliste. Det forhindrede salget meget, og medførte et mindre salg end ellers. Dertil kom, at Lagtinget ændrede moms-lovgivningen, således at alt byggere blev væsentligt dyrere. Som det sidste steg renteniveauet. Det bliver ikke før sent i 2. byggetrin, at der kommer balance i.

Tórmund syntes, at det ville ikke være så galt at komme i gang med byggetrin 2, men som Rakul siger, så forekommer det bagvendt. Han spurgte til tidsplaner og byggeforløbet ellers?

Bogi svarede, at vi har set, at Valbjørn Dalsgarð har i nogle tilfælde har været for "blød", når beslutninger skulle tages i byggeprocessen. På den anden side har Hanus Olsen mere erfaring med større byggeprojekter. Men Valbjørn har efterhånden fået flere erfaringer. Vi har flere gange været frustrerede og talt med store bogstaver med Valbjørn.

Bestyrelsen drøftede "markedsundersøgelse", som helst er et forkert ord at benytte i denne sammenhæng. Der er mere tale om at skaffe oplysninger, som senere hen er med til at danne basis for fortsat byggeri.

Odd kunne tænke sig en kreditanbefaling med forpligtende betingelser, og så kan Valbjørn gå i gang med at finde købere for siden at begynde på projektet. Han kunne forudse problemer, hvis Valbjørn sælger 100%, og vi derefter siger nej til at bevilge finansieringen. Odd vurderede, at det er en fordel, at Valbjørn nu handler hurtigt, fordi Odd har fornemmet, at Foroya Banka-projektet "Dyrasta Horn" forløber godt og derfor giver konkurrence.

Rólant sagde, at INNI beretter om 39 købere. Han håbede, at INNI undersøger, hvorvidt ansøgerne på listen er seriøse og reelt har til hensigt at købe en bolig.

Marner svarede til det, at det ligger i "sagens natur", at ingen får lov til at kontrakte en bolig, uden at vedkommende har en bekræftelse fra et pengeinstitut om finansiering. Man kan også forordne, at købere betaler en forudbetaling, når de tegner sig for køb af en bolig, f.eks. 50 tkr. Det vil i nogen grad forpligte køberne.

Rakul gjorde opmærksom på, at vi bør holde fast i de bestemmelser, der bliver sat. Hvis vi f.eks. betinger os, at der skal være 80% købere, inden man begynder på projektet, så bør vi fastholde de 80% og ikke slække på kravene, som vi ofte har gjort.

Bogi var enig heri. Men vi vidste ikke i forvejen, at kommunen foretog forskellige hindringer, der forsinkede byggeriet med 7 måneder. Men verden ændres, og vi vil ikke

risikere at gå ind i disse projekter sammen med Valbjørn Dalsgarð, uden at bestyrelsen også er med på det.

Formanden opsummerede og konstaterede, at bestyrelsen er enig i, at Valbjørn kan udføre denne forundersøgelse, og Eik stiller betingelser for, at byggeriet kan komme i gang.

Bestyrelsen besluttede, at P/F Valbjørn Dalsgarð får tilladelse til at undersøge markedet for at bygge en blok á 24 lejligheder i 1. byggetrin og 32 rækkehuse i 2. byggetrin.”

På bestyrelsesmødet den 30. oktober 2009 gav bestyrelsen tilsagn til, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð kunne undersøge markedet og annoncere projektet i pressen (x11:608 – 609).

Pr. 31. december 2009 var Eik Bank FO's samlede engagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð på ca. 216. mio. kr., hvoraf byggekreditten udgjorde ca. 202,6 mio. kr., jf. engagementsoversigt af 30. december 2009 (x11:2781 – 2782).

I en kreditindstilling fra januar 2010 (x12:329 – 337) er det angivet, at der var et samlet udlån på 205,7 mio. kr. og et samlet indlån på 52,4 mio. kr. Det fremgår endvidere, at der var et blanco element på 89,15 mio. kr.

Pr. 31. december 2009 var engagementet nedskrevet med ca. 50,5 mio. kr. (x12:2349). Nedskrivningen blev forelagt for bestyrelsen på bestyrelsesmøde den 22. januar 2010 (x12:318 – 319), hvor engagementet blev forlænget frem til ultimo 2010.

Den 19. februar 2010 modtog bestyrelsen orientering om, at Eik Bank FO ikke modtog de salgstal for huse og lejligheder, som de bad om, samt at der stadig var syv huse og fire lejligheder til salg under første etape (x12:657).

Den 19. maj 2010 bevilgede bestyrelsen Bank FO en forhøjelse af engagementet med 40 mio. kr., der skulle anvendes til påbegyndelse af byggeriets anden etape i form af opførelse af 32 rækkehuse samt til at bygge 24 lejligheder i første etape (x12:3915).

Den bevilgede forhøjelse på 40 mio. kr. blev ikke udnyttet. Det fremgår herom i bankens handlingsplan/kreditindstilling oprettet den 25. november 2010 vedrørende engagementet (x14:713), blandt andet:

”Status ultimo november 2010

Der arbejdes p.t. med at færdiggøre og sælge 1. etape. Færdiggørelsen er beregnet til 2 til 3 mio. kr. og der er p.t. 10 enheder der usolgte. Disse enheder fremgår af nedenstående oversigt over sikkerheder. Den sidste "blok" i 1. etape med 8 enheder er dog ikke påbegyndt, bortset fra at arealet er blevet gjort byggeklart.

Selskabet har p.t. en samlet gæld til Eik på 149 mio. kr., hvoraf byggekreditten til projektet "Undir Kongavarða" udgør 132,8 mio. kr. Resten af engagementet hidrører fra ovennævnte investeringskredit, arbejdsgarantier 2 mio. kr. samt delvis klargøring af 2. etape med 3 mio. kr.

Ifølge nedenstående oversigt har banken p.t. et blanko på 107,8 mio. kr. med en værdiansættelse på 70% af vurderet handelspris. Der er p.t. nedskrevet 67,5 mio. kr. på engagementet.

[...]

2. byggetape

Bankens bestyrelse bevilgede den 19.05.2010 kreditramme 40 mio. kr. til forudbetalingsgarantier i forbindelse med afslutning af etape 1, samt igangsætning af etape 2.

Bevillingen er p.t. ikke effektueret, primært på grund af bankens henholdenhed der binder i en generel usikkerhed om hvorvidt bevillingen kreditmæssigt er holdbar og

realistisk, samt hvorvidt kunden kan leve op til bankens forventninger. Dertil kommer også den generelle usikkerhed omkring bankens egen situation i efteråret 2010.

Erhvervsafdelingen har mistet den nødvendige tillid til, at selskabets direktion og bestyrelse har den nødvendige kompetence, i særdeleshed økonomisk styring, til opgaver af denne art.”

Ifølge solvensbelastnings- og nedskrivningsopgørelse pr. 30. juni 2010 var nedskrivningerne reduceret til ca. 41,9 mio. kr. (x13:713).

Det fremgår tillige af bankens handlingsplan/kreditindstilling oprettet den 25. november 2010 (x14:710):

”P/F Valbjørn Dalsgarð

Valbjørn Dalsgarð påbegyndte i 2006, uden egenkapital, et byggeprojekt omfattende 276 boligenheder til en anslået, samlet kostpris på 423 mio. kr. (excl. moms). Indtil videre er der opført 74 enheder (etape 1), hvoraf 10 enheder er usolgte. Forløbet har været stærkt utilfredsstillende. Engagementet andrager 151 mil. kr., og sikkerheden vurderes til 57 mio. kr. En del af sikkerhederne kan henføres til etape 2, der er bygge-modnet.

Banken finder det ikke forsvarligt at fortsætte samarbejdet med Valbjørn Dalsgarð og vil således tage skridt til at afvikle engagementet men på en sådan måde, at banken - med henblik på videresalg - sikrer sig den fulde råderet over byggeprojektet. Det er således hensigten at løfte projektet ud af P/F Valbjørn Dalsgarð. Bestyrelsen, der tog indstillingen til efterretning ønskede sig nærmere orienteret om den endelige afvikling af engagementet.

Bestyrelsesmøde 14.01.11”

P/F Valbjørn Dalsgarð blev erklæret konkurs i februar 2012.

10.12 Revisionens vurdering

I revisionsprotokollen for regnskabsåret 2009 er engagement beskrevet af intern revision (x12:2356) og af ekstern revision (x12:2317). I begge tilfælde tiltrædes, at der er foretaget en nedskrivning på 50,5 (50,1) mio. kr. på engagementet.

10.13 Finanstilsynets vurdering

Ved Finanstilsynets gennemgang i august 2009 af Eik Bank FO's solvensbehov pr. ultimo juni 2009 blev bankens engagement med P/F Valbjørn Dalsgarð tildelt karakteren "1a - 100", hvilket efter sagsøgerens oplysninger betyder et nedskrivningsengagement med en tabssandsynlighed på 100 % (x15:1845).

10.14 Tabsopgørelse

Den nye ledelse i Eik Bank FO har i en rapport (x15:1367) opgjort bankens engagement med P/F Valbjørn Dalsgarð til 164,5 mio. kr.

Det fremgår af bankens handlingsplan/kreditindstilling oprettet den 25. november 2010 (x14:713), at engagementet pr. november 2010 kunne opgøres til ca. 149 mio. kr.

Baggrunden for nedbringelsen skyldes efter det oplyste, at der var blevet frigivet depone-rede beløb fra tidligere salg af enheder i projektet.

Konkursboet blev afsluttet med en dividende procent på 0,56573284% til de simple kreditorer, hvorved der blev udbetalt 670.190,05 kr. til Eik Bank FO ifølge kurators afsluttende redegørelse med tilhørende regnskab (x14:4282 – 4302).

Det samlede tab kan efter sagsøgers opfattelse opgøres som følger:

	Beløb i mio. kr.
Størrelse på engagementet pr. november 2010 (X14:713)	149
Udgift til udbedring af mangler i byggeriet (X14:2783-2786)	9,5
Nettoprovenu ved afvikling af de sidste aktiver (X15:132)	(42)
Dividende (X14:4282-4302)	(0,7)
Modtagne renter og provisioner	(27,1)
Samlede tab	88,7

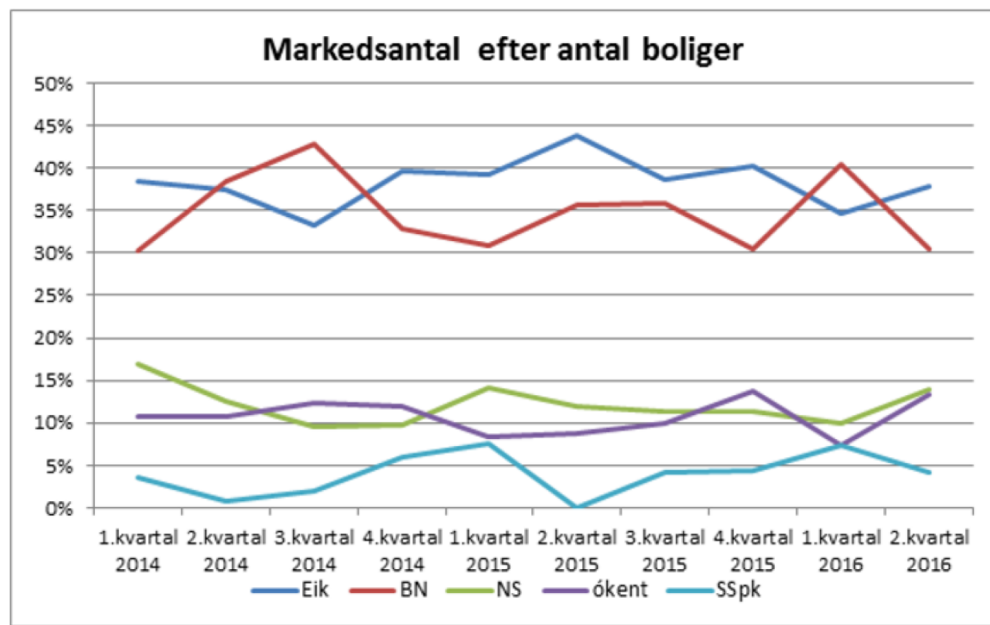
Konkrete elementer i tabsopgørelsen er ikke bestridt af de sagsøgte ledelsesmedlemmer.

De sagsøgte har i relation til tabsopgørelsen for så vidt angår lånet til køb af aktier i Eik Bank FO anført, at der blev optaget et lån på 8 mio. kr. til køb af bankens egne aktier. Købesummen blev derfor indbetalt til banken. Såfremt købet ikke var blevet gennemført, havde banken været i besiddelse af aktierne ved det økonomiske kollaps, på hvilket tidspunkt aktierne ville have mistet deres værdi. Eik Bank FO har efter de sagsøgtes opfattelse derfor ikke lidt noget tab på udlånet.

En gennemgang af tingbogen pr. juni 2016, viser efter det af sagsøgeren oplyste, at finansieringen af boligerne i projektet er fordelt som følger:

Undir Kongavarða - fordeling af markedsandel juni 2016		
Finansieret af:	%	Kr.
Banknordik (incl. DLR)	33%	50.200.687
Eik Banki (incl. BRF)	38%	61.646.500
Norðoya Sparikassi	4%	4.775.000
Suðuroyar Sparikassi	3%	3.425.000
Bústaðir	3%	3.654.910
Privat	1%	1.650.000
Kontant	19%	33.005.010

På baggrund af data fra tinglysningen har sagsøgeren opstillet følgende diagram vedrørende finansieringen på det færøske boligmarked:



Ifølge en opgørelse fra ejendomsmæglerfirmaet P/F Inni's over salg af enheder opført "Undir Kongavarða" i perioden 2008 – 2011 (x15:1420) har indtægten i den forbindelse været 822.260 kr.

11. IRE

IRE engagementet blev etableret i Eik Bank DK og vedrørte finansiering af en række tyske ejendomme med i alt 26 mio. EUR fordelt på to lån. Eik Bank FO overtog den 11. februar 2009 ca. 2,49 mio. EUR af Eik Bank DK's lån på 11 mio. EUR ved køb af en del af de af Eik Bank DK erhvervede obligationer.

11.1 Forløbet inden Eik Bank FO's bevilling

Ved kreditindstilling 50/2007 af 1. februar 2007 ansøgte der i Eik Bank DK om et nyt lån til IRE German Property Holding B.V, et datterselskab til International Real Estate plc, på 11 mio. EUR med en løbetid på otte år (x4:3286-3295). Lånet skulle ydes i forbindelse med refinansiering af tyske ejendomme (herefter 25 ejendomme i alt), herunder refinansiering af Eik Bank DK's tidligere ydede lån på 7 mio. EUR, der samtidig blev indfriet. Terminen for betaling af renterne på lånet forfaldt årligt bagud i marts. Det fremgår af kreditindstillingen bl.a., at de finansierede ejendomme bestod af både bolig- og erhvervsudlejningsejendomme. I kreditindstillingen oplyses i den forbindelse følgende:

”Der er en samlet arealmæssig tomgang i porteføljen på ca. 18 %, hvilket skyldes, at syv af ejendommene er under renovering. IRE afgiver en garanti for førstegangsudlejning på disse ejendomme. Den resterende portefølje har per 1. januar 2007 en tomgang på 9,5 %, hvor størstedelen relaterer sig til fem ejendomme, der netop har afsluttet renovering og p.t. har en tomgang på ca. 20 %. Det forventes, at tomgangen kan nedbringes til 4,5 % ved årets udgang for hele porteføljen bortset fra ejendommene under renovering. Eik Bank vurderer, at dette er realistisk ud fra de historiske resultater fra IRE i Berlin, samt den meget professionelle tilgang til udlejning og store fokus i organisationen.

[...]

Til sikkerhed for ansøgte engagement stilles følgende:

- *Pant i aktierne i låntager.*
- *Kaution fra datterselskaberne*
- *Begrænsede garantier fra IRE plc. mht. alle renovationsudgifter på de syv ejendomme som overstiger EUR 8 mio. og for lejeindtægter (estimeret til EUR 800.000 p.a.) på samme ejendomme*

Forklaring

Der er tale om et såkaldt "ringfenced system", hvor holdingselskabet låner til sine datterselskaber som mod dette lån stiller garantier til långiver. Der kan i datterselskaber eller låntager ikke optages andre lån, der kan ikke betales udbytte eller lignende, et helt lukket system. Der således en reel friværdi efter 1. prioritetsfinansieringen, der ligger indenfor 60 %. Herefter ligger Kaupthing (LTV 60-76 %) Eik Bank er efterstillet dette engagement (7684 %). Vi mener, at vi med dette setup bliver stillet næsten lige så godt som ved egentlig ejendoms pant."

Blanco for lånet på 11 mio. EUR blev af Eik Bank DK i kreditindstillingen opgjort til 11 mio. EUR.

På bestyrelsesmøde i Eik Bank DK den 7. februar 2007, hvor Marner Jacobsen deltog som bestyrelsesformand i Eik Bank DK, blev bevillingen ydet (x4:3381-3386):

"Der ansøgte til egenbeholdning 8-årig ejendomsobligation EUR 11 mio., hvoraf EUR 7 mio. benyttes til indfrielse af bridgefinansiering i Eik Bank A/S. Ejendomsobligationen udstedes med baggrund i en boligudlejningsportefølje beliggende i Tyskland på EUR 132 mio. 1. prioritet på EUR 79 mio. etableres i Euro Hypo, ligesom det er en forudsætning for etablering af ansøgte, at foranstående tranche på EUR 21 mio. etableres i Kaupthing Bank/andet eksternt institut (marginal på 3%-point), således at finansieringsplanen hænger sammen. Der er tale om en udpræget stærk indtjening på sagen, idet der oppebæres en fast rente på 9,6% samt køb af obligationen til kurs 97.

Bestyrelsen bevilgede engagementet."

Den 3. september 2008 blev der afholdt et møde mellem Eik Bank DK og låntagers tyske ledelse vedrørende en forlængelse af lånet. I forlængelse af mødet stillede Eik Bank DK ved e-mail af 16. september 2008 (x7:2104) følgende betingelser for at forlænge løbetiden for lånet på de 15 mio. EUR ud over marts 2009:

- Deponering af 7,5 mio. EUR senest den 30. september 2008.
- Indfrielse af halvdelen af lånet, dvs. 7,5 mio. EUR, senest den 1. november 2008.
- Det resterende lån skulle herefter nedbringes med 1,5 mio. EUR pr. kvartal.

Ved brev af 15. oktober 2008 (x7:2841) meddelte låntager, at der var vanskeligheder med at refinansiere lånet på de 15 mio. EUR. I brevet hedder det:

“We refer to our recent correspondence of 16 September 2008 (EIK Bank email), 23 September 2008 (IRE response), 24 September 2008 (EIK Bank reply) as well as to our latest meeting in Berlin on 3 September 2008.

Since your response on 24 September 2008, we have been actively negotiating a refinancing of the Loan with different financial institutions. These discussions have however so far not proven fruitful, due to the turmoil in the financial markets.

We would therefore hereby like to confirm the extension of the Loan for another 6 months until 30 April 2009.

We will be in Copenhagen on 21 October 2008 and propose to meet at your offices to give you an update of our present operations and future plans.”

Der foreligger ingen information om, hvorvidt dette møde blev afholdt.

EIK Bank DK's revisor tilsluttede sig i revisionsprotokollen for 2008 (x8:3063), at EIK Bank DK's engagement med IRE blev overholdt uden anmærkninger, og at der ikke var behov for nedskrivning på engagementet.

11.2 Bevillingen i Eik Bank FO

Bank FO's indtræden i engagementet skete på baggrund af en e-mail af 27. januar 2009 fra Jesper Clausen til Bogi Bendtsen (x8:168-1328) med følgende indhold:

”Hej Bogi,

I takt med, at vort underskud for 2008 er steget noget mere end ventet, er vi desværre havnet i en situation, hvor et af vore engagementer - IRE, International Real Estate - nu overstiger 25% af bankens basiskapital. En del af engagementet ca. DKK 76,8 mio. består af ejendomsobligationen 8,5% I.R.E. German Property Holding B.V. 2015 (nom. EUR 10,95 mio.). Eik Bank DK er p.t. i besiddelse af den fulde obligationsserie, og der sker således ikke nogen form for handel af obligationsserien (er noteret i Stockholm). Obligationen er hos os bogført til anskaffelseskurs 94,10 (effektiv rente ca. 9,5%).

Det er vort forslag, at vi sælger nom. EUR 2 mio. obligationer til Eik Banki til kurs 100,00. Dermed opnås følgende:

- 1. Engagementet bringes under 25%-gransen*
- 2. Eik Bank DK kan kursregulere beholdningen positivt med DKK 4,8 mio.*

Vi har behov for en hurtig stillingtagen til sagen, da jeg naturligvis ønsker at forhånds-advise vor finansinspektør, Jes Damgaard Iversen, om bruddet på FIL par. 145 - og ikke mindst, at vi med ovennævnte har løst udfordringen.

Vedhæftet følger prospekt samt interimrapport pr. 30.09.2008 for obligationerne/selskabet - supplerende spørgsmål vedr. obligationsserien og/eller debitor kan rettes til den kundeansvarlige, Niels Johne.

Lad mig høre fra dig/Marner hurtigst muligt!”

Til e-mailen var vedhæftet et prospekt fra 21. maj 2007 samt en kvartalsrapport af 30. september 2008 (x8:1168-1328). IRE's kvartalsrapport pr. 30. september 2008 viste en egenkapital på 18,0 mio. euro set i forhold til en balance på 131,6 mio. euro.

Følgende fremgår af e-mail fra Jesper Clausen til Bogi Bendtsen den 2. februar 2009 vedrørende Eik Bank FO's overtagelse af en del lånet (x8:2649):

"I forlængelse af behagelig telefonsamtale d.d. vedr. IRE-sagen, skal jeg bekræfte, at der ikke er etableret direkte ejendoms pant til sikkerhed for obligationsstrukturene, men derimod sikkerheder i de underliggende ejendomsdatterselskaber.

I relation til likviditeten, er vi orienteret om, at selskabet har likviditet til rentebetalingen på obligationerne med forfald 1. marts 2009.

Jeg ser frem til dit formelle tilsagn om køb af obligationerne."

Renterne på lånet, som forfaldt den 1. marts 2009, udgjorde ca. 5,3 mio. kr.

På baggrund af disse oplysninger samt det materiale, der var vedhæftet e-mail af 27. januar 2009, accepterede Marner Jacobsen, at Eik Bank FO erhvervede en del af Eik Bank DK's lån på 11 mio. EUR ved køb af obligationer for ca. 2,49 mio. EUR. Dette blev endeligt gennemført den 11. februar 2009, jf. fondsnota af samme dato (x8:2974).

Det er ubestridt, at Marner Jacobsen godkendte bevillingen alene.

Den 2. marts 2009 gav Værdipapircentralen besked om, at IRE's første rentebetaling på obligationslånet efter Eik Bank FO's bevilling var tilbagekaldt (X8:3630-3632).

Lånet forfaldt til fuld indfrielse ved udgangen af marts 2009, idet der ikke af Eik Bank DK var bevilget en forlængelse. Lånet blev ikke indfriet.

I Eik Bank DK's engagementsoversigt (pr. 31. marts 2009) efter Eik Bank FO's bevilling beskrives engagementet som nødlidende: "*Der er ikke som ellers forventet betalt rente på ejendomsobligationerne, ligesom der er opstået tvivl om koncernens likviditetssituation med udgangen af 1. kvartal 2009. Som følge heraf er engagementet overført til bankens watchliste*" (x8:4221).

Eik Bank FO's revisor har ikke foretaget - og henset til udlånsengagementets størrelse heller ikke i medfør af revisionsbekendtgørelsens § 24 skullet foretage - nogen vurdering i revisionsprotokollen for 2009 (X12:2307-2327 - ekstern revision og X12:2328-2363 - intern revision) af Eik Bank FO's udlånsengagement med IRE.

Eik Bank FO's revisor har derimod i sin egenskab af revisor i Eik Bank DK i revisionsprotokollen for Eik Bank DK for 2009 i medfør af revisionsbekendtgørelsens § 24 tiltrådt Eik Bank DK's vurdering af engagementet. I denne vurdering indgår det, at "*[d]er er p.t. ikke nedskrevet på engagementet, da engagementet er rekonstrueret i samarbejde med Kristensen Properties. Engagementet er indregnet som solvensbelastende engagement ved opgørelse af bankens individuelle solvensbehov*" (X12:2364, 2376).

En af låntagers samarbejdspartnere, Catella, udarbejdede efterfølgende i juli 2009 en rapport, hvoraf bl.a. fremgår følgende (x9:3381-3383):

”Statusopdatering.

A. Situationen juli 2009.

IRE German Property Holding BV (IRE GPH) synes at kunne honorere seniorgælden, men er tilsyneladende ikke i stand til at servicere renterne på både senior obligationen og junior obligationen. Samtidig antyder de hastigt faldende markedsmæssige vurderingsmultipler og den manglende likviditetsforbedring siden obligationsudstedelsen en LTV på over 100 i dagens marked. Som følge heraf vil en tvangsrealisering af aktiverne nu medføre en betydelig risiko for, at der intet provenu vil være til dækning af hovedstolen på obligationerne.

Årsagerne til indtjeningsproblemerne er et mindre end forventet fald i tomgangen, højere end forventede reoveringsomkostninger og negative finansielle markedsvilkår (herunder ikkeeksisterende muligheder for at finansiere store dele af de nødvendige reoveringer).

Med selv langvarige, forventede forbedringsinitiativer ude af stand til at bringe den krævede gældsserviceringssevne tilbage til IRE GPH, hviler muligheden for bedst mulig indfrielse i et stort omfang på muligheden for at genvinde hele eller dele af den værdi, der blev overført til IRE i første halvdel af 2009 som en del af tilbagebetalingen på det, som af IRE hævdes at være koncerninterne lån.

B. Baggrunden for den svære situation for IRE GPH.

De lavere faktiske cash flows i forhold til de oprindelige budgetter synes at skyldes en mindre end forventet fald i tomgangen - især i Magdeburg. Den gennemsnitlige tomgang i porteføljen – efter salget af fem velfungerende ejendomme - er fortsat på 17% mod en målsætning på mindre end 5%. Det er sandsynligt, at salget af visse velfungerende ejendomme med en vurdering på mere end EUR 25 mio. mellem oktober 2007 og maj 2009 har forstærket indtjeningsproblemerne ved at udhule aktivmassen, der understøtter obligationerne.

De resterende fire (grupper af) ejendomme i Berlin fremstår alle som solide aktiver. Med en tomgang, der overstiger 30 %, har Uhlandsstrasse behov for mest opmærksomhed og visse investeringer for at nå tomgangsniveauet på omkring 5% for tilsvarende ejendomme i området.

Porteføljen i Magdeburg er udfordret dels af de hårde økonomiske betingelser for området, der peger på en strukturel tomgang i niveauet 15 %, og dels ved at inkludere flere fuldstændig tomme ejendomme, der afventer fuld reovering. Det skal bemærkes, at IRE ejendommene i Magdeburg generelt er placeret på "A" beliggenheder, hvor det bør være muligt at opnå end tomgang lavere end gennemsnittet for byen.

Renovering, der blev anset for vejen til reduceret tomgang, har været gennemført siden 2006 for et beløb på cirka EUR 12 mio. i de ejendomme, der alene fortsat er i porteføljen. Det har dog ikke haft en påvirkning på tomgangen. I almindelighed er der indikationer, der peger på et betydelig opadgående glid i renoveringsbudgetterne med hensyn til omkostninger per enhed samt det samlede budget.

IRE GPH har hævdet, at dårlige betalere blandt lejerne udgør et massivt problem, hvilket synes at være en overdrivelse. Hovedparten - omkring EUR 1 mio. - af den "dårlige gæld" er forældet og størstedelen stammer fra tidligere lejere. Det samlede udestående beløb fra de 25 største dårligere betalere alene overstiger EUR 0,5 mio.

Siden 2008 har ejendomsadministrationen været outsourcet til Strategis AG, som er en relativ ny aktør i denne del af ejendomssektoren. Det er fortsat uklart, om ejendomsadministrationens udeblevne resultater er rodfæstet i Strategis' manglende evne eller manglende bemyndigelse fra IRE GPH til at gennemføre uddelegerede beslutninger.

De fleste af de operationelle udfordringer er på individuel basis relativt enkle at løse, men er ikke historisk blevet tildelt den nødvendige opmærksomhed som følge af et ledelsesmæssigt fokus på "større" strukturelle forhold. IRE GPH virker som fanget mellem et ejendomsforvaltnings setup med indbygget forvaltningseffektivitet og et mindre ejer-leder setup med stor opmærksomhed på alle driftsdetaljer.

[...]"

I EIK Bank DK's interne notat af 10. juli 2009 (x9:3532-3534) anføres bl.a.:

"[...]"

Analysen viser p.t. følgende i hovedpunkter (hvor sidenummer henviser til præsentationen):

- (s. 5) Der er foretaget nogle ejendomssalg, som ikke har gavnet strukturen, idet midlerne er gået ud af denne!

- Første portion er 17/3 2009 hvor der er solgt 3 "klodser" (reelt er det et helt selskab som er solgt) for i alt ca. EUR 12,9 mio. med bankgæld i tilhørende ejendomme på EUR 7,6 mio. Der har ikke været nettoprovenue. Ejd. er solgt til et selskab i koncernen (en "kusine"), og det er aftalt, at Bond-1-strukturen skal have 95% af eventuel fremtidig gevinst på et videresalg. IRE forklarer umiddelbart salget med, at handlen har clearet en mellemregning imellem køber og sælger?

- Hernæst er der den 1/5 2009 foretaget et salg "ud af koncernen" af Landsberger Allee for EUR 6,8 mio med provenue EUR 2,4 mio. Ifølge IRE er dette cash-provenue gået til clearing af mellemregning mellem IRE og koncernmoder (hvorefter pengene er ført videre ned i en anden struktur, så vidt Catella kan se det!). Der synes med andre ikke tvivl om, at begge handler er helt udenfor det acceptable i strukturen, og at der dermed er ført værdier/likviditet ud af strukturen til ugunst for kreditorerne i Bond 1.

(s. 6) Driftafvigelse

- Initialbudgettet for 2008 viste et EBITDA på EUR 7,2 mio. Imidlertid er der alene realiseret et EBITDA på EUR 3,570 mio! Afvigelsen synes at kunne forklares i 2 områder:'

- "Engangsomkostninger", såsom afskrivning af dårlige betalere tEUR 984, renter på IRE's egen fordring (!) tEUR 626, forlig tEUR 532 og moms på ekstraordinære renoveringer tEUR 275.
- "Gentagne" omkostninger, som langt hovedsagligt bunder i tomgang/højere tomgang end budgetteret: ca. EUR 1 mio. og endelig tEUR 200 moms på ordinær renovering.

(s. 7) Tomgang.

- *I porteføljen ligger tomgangen på 17 %, hvilket reelt er uændret i forhold til initialsituationen, da ejendommene blev indkøbt. Netop reduktion af tomgangen var et af de afgørende områder, der skulle optimere driften i denne portefølje.*
- *Catella mener, at et af IRE's problemer her er, at de ikke har detailinteressen for ejendommene. Således kunne tomgangen givetvis ret snildt være lavere, hvis IRE havde større interesse i at detailoptimere deres portefølje,*
- *Catella nævner i denne forbindelse, at man kan sige at IRE er "stuck in the middle", dvs. de er ikke en rigtig stor spiller, men de er heller ikke en mindre spiller med en mindre men overskuelig portefølje, hvor man oplagt vil være tæt på sine ejendomme.*
(s. 11) Kreditorernes udfordringer - LTV contra seniorgæld/juniorgæld.

- *Catella havde lavet et koordinatsystem hvori var plottet ind forskellige LTV-andele ud fra tomgangen (y-akse) og ud fra afkastningsgraden (eller rettere den inverse, på x-aksen). Af dette koordinatsystem fremgår, at IRE p.t. ligger på en LTV omkring 112% -134% for seniorgælden og 128% -154% for juniorgælden. Det er jo mildest talt ikke rar læsning!*
- *IRE skulle gerne ligge i niveau 71%-73% på seniorgæld og 81%-84% på juniorgæld.*
- *Hovedårsagerne er:*
 - *Tomgangen er ikke reduceret til niveau 5% som forventet af IRE selv (men ligger altså omkring 17%).*
 - *Afkastningsgraden, eller rettere den inverse, nemlig faktoren, som ejendomme handles til ganget med EBITDA er faldet fra omkring 16 (svarende til forrentningsfaktor på cirka 6,25%) på købstidspunktet, til nu at være omkring 11 (svarende til en forrentningsfaktor på cirka 9,1%)*

- *Så sent som i november 2008 fremlagde IRE selv cash-flow-budgetter som viste, at forholdet mellem LTV og senior/junior svarede til det omtalte ønskede niveau på 71%-73% henholdsvis 81%-85% (jf. ovenfor!)*

(s. 12, 13) Hvad kan og hvad skal der gøres for at bedre driften?

- Driften skal optimeres, og det vil sige på microniveau. Altså skal IRE have mere "hands-on", så hver enkelt ejendom, hver enkelt lejlighed osv. Optimeres.
- Der skal renoveres, og dette for at få nedbragt tomgangen. Desværre er renovering jo kapitalkrævende, og forholdet imellem afkastet af de 2 ovennævnte indsatser er (desværre) det, at optimering af driften vil give cirka 1/3 medens renovering de øvrige 2/3 af den samlede, kalkulerede forbedring!

(s. 14) Effekt på Netto cash-flow

- Med de forudsætninger og forbehold som der er i Catellas afrapportering p.t. viser opstillingerne følgende:

- "As is" (som tingene er nu, og hvis der ikke "goes noget"): Netto cash-flow: EUR
- -0,6 mio
- Med optimering: Netto cash-flow: EUR 0,4 mio.
- Med optimering og renovering: Netto cash-flow EUR 0,7 mio.

- Dette er ikke rar læsning, når det samtidig vides, at cash-flow-behovet til Kaupthing og Eik er ca. EUR 2,5 mio. Med andre ord, selv med såvel optimering samt renovering, så star Eik (og Kaupthing) dårligt!

- CJ spurgte i relation til dette, om hvilken effekt de foretagne salg (jf. ovenfor) af ejendomme har på netto-cash-flow'et? Dette kan Catella ikke sige præcist, men der hersker ingen tvivl om, at det ville forbedre cash-flow'et, såfremt disse ejendomme fortsat var i strukturen!

Overordnede konklusioner (summary):

- Der skal store og gennemgribende ændringer til for at optimere
- Hovedårsagen til, at cash-flow'et ikke lever op til budgetterne er tomgangen, som fortsat ligger på ca. 17%
- Ejendommene er købt "på toppen" (f.f. ca. 6,25%) og er siden faldet i værdi (f.f. p.t. 9,1%)

- *Der er 4 spor til en (forhåbentlig) genopretning:*

- *Umiddelbart salg af udvalgte ejendomme*
- *Optimering (af udlejning, administration m.v. og større detaljeringsgrad på mikro-niveau)*
- *Renovering af udvalgte ejendomme (for at optimere udlejningsmulighederne)*
- *Salg af individuelle enheder (altså ejerlejlighedssalg)''.*

De under sagen udmeldte skøns mænd har i deres skønserklæring af 25. august 2016 konkluderet, at "*engagementet pr. 31. december 2009 er OIV, samt at der burde have været foretaget en nedskrivningsberegning, der forventeligt ville have medført en nedskrivning*" (x1:2304).

11.3 Finanstilsynet

Finanstilsynet har ikke foretaget nogen vurdering af boniteten af Eik Bank FO's udlånsengagement med IRE i tidsmæssig nærhed med bevillingen i februar 2009. Finanstilsynet foretog ved undersøgelsen af Eik Bank DK i november/december 2008 en gennemgang af Eik Bank DK's udlånsengagement med IRE og vurderede engagementet til karakteren "2a" (x15:1841).

11.4 Tab

Med hensyn til opgørelsen af sagsøgers tab, har sagsøger oplyst følgende:

Det samlede fra Eik Bank FO udbetalte beløb udgør 20.179.157,39 kr. (x8:2974), idet Eik Bank FO betalte 20.179.157,39 kr. til Eik Bank DK for obligationslånet.

I forbindelse med et rekonstruktionsforsøg blev Eik Bankernes obligationslån ombyttet, således at de fremadrettet i stedet blev kreditorer på en koncernintern fordring. I den forbindelse blev Eik Bank FO's andel heraf opgjort til EUR 2.452.114,53/ 18.250.843,24 kr., dvs. Eik Bank FO eftergav/afskrev dermed en del af sit tilgodehavende (x11:2434).

Eik Bank FO's fordring bestod herefter (x11:2395-2398) af en del af det koncerninterne lån, og det koncerninterne lån var efterstillet Eik Bank DK's øvrige bridgelån på oprindeligt 15 mio. EUR. At det koncerninterne lån var efterstillet fremgår af kreditindstilling 25/2010 af 2. juli 2010 (x13:812). Som følge heraf ville Eik Bank FO kun være berettiget til et eventuelt provenu fra salget af de tyske ejendomme, såfremt Eik Bank DK's bridge-lån på de oprindelige 15 mio. EUR opnåede fuld dækning.

Selskaberne I.R.E. 10 Immobilien GmbH og I.R.E. 12 Immobilien GmbH har været under konkursbehandling. Samtlige underliggende koncernselskaber er blevet likvideret uden noget provenu til sagsøger. Dette gælder også for låntager (dvs. I.R.E. Deutsche Holding GmbH), jf. ekstraktbind 14, side 5527-5532, hvoraf det fremgår, at I.R.E. Deutsche Holding GmbH blev endeligt opløst den 29. december 2014.

Alle ejendommene er solgt enten i fri handel eller på tvangsauktion, og Finansiell Stabilitet har samlet set modtaget EUR 2.005.700 (x14:1470-1472, 2744-2748, 3585-3590, 2809-2811, 2035-2037, 2871-2969, 2768-2770, 1476-1478, 1482-1484, 1488-1490, 2050-2052, 2065 og 2712-2713).

Det samlede provenu, som Finansiell Stabilitet har modtaget ved salget af ejendommen på EUR 2.005.700, har medvirket til at nedbringe Eik Bank DK's lån. Idet Bank DK's lån overstiger dette provenu, har provenuet ikke medvirket til at nedbringe Eik Bank FO's lån. Derfor er hele engagementet i Bank FO tabt.

Forklaringer

Der er under sagen afgivet forklaring af Henrik Bjerre-Nielsen som partsrepræsentant for Finansiell Stabilitet og partsforklaringer af Marner Jacobsen, Bjarni Olsen, Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Hans Laksá, sidstnævnte tillige som partsrepræsentant for Sp/f Nota.

Der er under sagen afgivet vidneforklaringer af Bogi Kjartansson Bendtsen, Jørn Astrup Hansen, Jens Nielsen, Evy Jacobsen og advokat Lars Grøngaard.

I det i sagen udarbejdede konsoliderede forklaringsdokument er forklaringerne gengivet som følger:

Peter Marner Aage Jacobsen

Peter Marner Aage Jacobsens forklaring afgivet i Østre Landsret og gengivet i det konsoliderede forklaringsdokument blev oplæst i de nedenfor refererede uddrag og vedstået. Det fremgår af side 11-12:

”Peter Marner Aage Jacobsen

Peter Marner Aage Jacobsen har forklaret bl.a., at han var finanschef og administrationschef i Føroya Sparikassi (senere EIK Bank FO) 1993 - 1997, vicedirektør 1997 - 1998, direktør 1998 - 1999 og administrerende direktør i EIK Bank FO fra 1. marts 1999 og indtil 26. september 2010, hvor han fratrådte. Han var endvidere i perioden fra den 10. september 2001 til 26. september 2010 medlem af bestyrelsen for EIK Bank DK og i perioden 31. januar 2005 til 26. september 2010 formand for bestyrelsen. Han har haft en lang karriere inden for bankverdenen og blev allerede efter sin studentereksamen i 1982 ansat som bankelev i EIK Bank FO i perioden 1983-1985. Efter at have gennemført Finansrådets 2-årige finansielle videreuddannelse i 1987 uddannede han sig i perioden indtil 1993 til cand.oecon. ved Aarhus Universitet. Han har siden 1997 beklædt en lang række bestyrelsesposter, herunder poster som formand eller næstformand, i bl.a. det af landsstyret udpegede Økonomiske Råd på Færøerne (1997-2004), Det Færøske Finansråd (2002-2010), Færøske Finansielle Arbejdsgiveres Forening (1999- 2010), Kaupthing Føroyar Virðisbrævameklarafelag P/F, Kaupthing Bank A/S (2000-2004), Skandinavisk Data Center A/S (2009-2010), Elektron P/F (1999-2010), Inni P/F (1998-2010), EIK Bank Danmark A/S (2005-2010) og German High Street Properties A/S (fra 2011). Han blev godkendt af Finanstilsynet i henhold til reglerne om ”fit & proper”.

Efter sin uddannelse på Aarhus Universitet vendte han i 1993 tilbage til Færøerne. På daværende tidspunkt var der en stor økonomisk krise. Der havde hidtil været tre sparekasser, som i vidt omfang fungerede som almindelige realkreditinstitutter, samt tre forretningsbanker. De udenlandske banker og danske realkreditinstitutter havde trukket sig fra Færøerne. To af forretningsbankerne gik konkurs, og den sidste fik således monopol

på området. Føroya Sparikassi blev i årene derefter samt efter en ændring af sparekasselovgivningen, der muliggjorde dette, gradvist transformeret til en almindelig bank, som det også kendes fra Danmark. Banken var til stadighed – før, under og efter hans ledelse – en ordentlig og redelig bank.

EIK Bank DKs forretningsmæssige fokus og bestyrelsens kompetencer

Den færøske økonomi var og er en monoøkonomi, der er helt afhængig af fiskeriet. I sparekassen på Færøerne drøftede man på den baggrund muligheden for øget risikospredning. Han kom med i bestyrelsen for den nye, danske Kaupthing bank, som han så som en mulighed for risikospredning og for at komme tættere på det danske marked. Som følge af sygdom i 2003 i det færøske fiskeriopdræt led sparekassen store tab på dette område, som ellers havde været set som ”det andet ben” i risikospredningsplanen. Kaupthing Bank i København havde oprindeligt fokus på Corporate Finance og værdipapirer. I 2004 var man så småt ved at komme ind på ejendomsmarkedet, men der var ikke fokus på erhvervsengagementer. I 2004 købte islandske Kaupthing Bank FIH Bank i Danmark. Sparekassen købte derpå de resterende aktier i Kaupthing Bank A/S af islandske Kaupthing, der herefter fik navnet EIK Bank Danmark. Strategien for EIK Bank DK blev indgående drøftet mellem blandt andre Brian Toft og ham selv. Det blev også i og med bestyrelsen på Færøerne indgående drøftet, hvilken type bank man ønskede at drive. Ved EIK Bank FOs køb af Kaupthing Bank A/S drøftede de ændringen af strategi eller fokus om at gå ind på markedet for ejendomsfinansiering samt pantebrevsfinansiering, som jo også er en særlig form for ejendomsfinansiering. De overvejede i den forbindelse, om bestyrelsen i Eik Bank DK havde de fornødne kompetencer til at håndtere bankens nye fokusområder, og de vurderede, at dette var tilfældet.

Før 2008 var der en generel ekspansion i markedet. Efter Lehman Brothers' konkurs standsede det hele imidlertid. I marts 2008 krakkede Bank Trelleborg og blev overtaget af Sydbank, men det blev i første omgang set som et enkeltstående tilfælde. Roskilde Banks konkurs kom til i august 2008, og derefter fulgte Lehman Brothers' krak i september 2008. Fra oktober 2008 og frem søgte EIK Bank DK ikke længere efter nye ejendomsengagementer, og banken påtog sig alene et enkelt større engagement primo 2009.

Det blev det muliges kunst i lyset af finanskrisen, og formålet var alene at minimere de tab, der måtte komme.”

Af side 13 under overskriften "Bestyrelsen" fremgår:

”Det var i det hele taget en kompetent bestyrelse med omhyggelige, ansvarsfulde og dedikerede medlemmer. De medarbejdervalgte repræsentanter blev ikke behandlet forskelligt fra de øvrige medlemmer – det var der ikke grundlag for. Han lagde som bestyrelsesformand meget vægt på, at der var en åben drøftelse. Han var – som repræsentant for hovedaktionæren, EIK Bank FO – ofte tilbageholdende med at komme med sin egen holdning til de spørgsmål, de drøftede for at undgå at farve holdningerne hos de andre bestyrelsesmedlemmer. De kortfattede referater beskrev ikke drøftelserne til fulde, og bestyrelsesmedlemmerne kunne også finde på at drøfte interessante spørgsmål uden for bestyrelsesmøderne.”

Af side 14 fremgår under overskriften ”Direktionen:

” Han var meget bevidst om, at han ikke skulle være en ”arbejdende” ejerrepræsentant eller bestyrelsesformand.

(...)

Der var ingen tvivl om, at Brian Toft skulle fortsætte i banken, da EIK Bank FO overtog den fulde aktiekapital – tværtimod var han garanten for, at der var styr på det hele.”

På side 15 fremgår vedrørende den eksterne revision i Bank DK:

”Når de valgte P/F Nota, der tidligere hed Rasmussen og Weihe, skyldtes det, at dette selskab gennem mange år havde forestået revisionen af den færøske bank, at der skal være samme revisor i moderselskabet som i datterselskabet, og at man på Færøerne besluttede at beholde P/F Nota.

(...)

Det var ledelsen, der havde ansvaret for indholdet af årsberetningen – men det var da betryggende at vide, at revisoren gennemgik det. Om ekstern revisors erklæring om opgørelsen af de store engagementer har han orklaret, at bestyrelsen fik oversigterne tilsendt. Han fandt det også betryggende, at revisionen havde gennemgået denne oversigt, ligesom direktionen havde. Han har ikke på noget tidspunkt haft indtryk af, at revisor bare talte banken ”efter munden”. Hvis der fra bestyrelsen blev stillet spørgsmål, havde revisor altid svar på rede hånd.”

Om intern revision fremgår:

” EIK Bank DK blev først lovgivningsmæssigt forpligtet til at have en intern revision i forbindelse med købet af Skandia Banken, men allerede fra 2005 blev der etableret en ordning, hvorved intern revision i EIK Bank FO også deltog i revisionen af EIK Bank DK. EIK Bank FOs revisionschef, Sigmund Frederiksen, deltog således aktivt i revisionen af EIK Bank DK allerede fra dette tidspunkt. Sigmund Frederiksen var en meget kompetent person, der havde en fortid i revisionsfirmaet Deloitte i København. Han havde i sin egenskab af direktør i EIK Bank FO løbende kontakt med Sigmund Frederiksen. Det var hans indtryk, at den interne revision var kompetent, saglig og grundig, og disse kvaliteter blev også overført i intern revisions arbejde i EIK Bank DK.”

På side 17 fremgår om Bank DKs øvrige organisation:

” Der var orden i bankens ting. Bl.a. blev kreditindstillinger skrevet på grundlag af en skabelon, der var ”arvet” fra den færøske bank, og som igen var udarbejdet på grundlag af inspiration fra BG Bank eller Spar Nord.”

Under overskriften ”Finanstilsynet” fremgår det på side 20 og 24:

” Det var direktionen, der normalt havde kontakten til tilsynet, og det havde han også selv i sin egenskab af direktør i EIK Bank FO.

(...)

I slutningen af august 2010 blev de indkaldt til møder med Finanstilsynet, der pludselig så helt anderledes på alting. Banken blev nu målt med en helt anden og strengere målestok end tidligere. Hans oplevelse var, at tilsynet reelt havde truffet beslutning om at lukke banken, og at det alene var et spørgsmål om, hvordan og med hvilken begrundelse dette skulle gøres. Fra bankens side deltog Jesper Clausen og Bogi Bendtsen i møderne. Han har fået at vide, at det var deres indtryk, at hvis banken kom med indsigelser mod en kritik fra Finanstilsynet, så ville tilsynet bare finde andre fejl et andet sted. I en presseomtale af en interviewbog med Jørn Astrup Hansen, der var direktør i Føroya Banki efter bankkrisen i 1990'erne frem til ca. 2008, fremgik det, at Astrup Hansen havde tippet Finanstilsynet om, at han var blevet opmærksom på, at der måske var noget galt i EIK Bankkoncernen. Det kan godt være, at de ikke allerede på det første møde med tilsynet fandt ud af, at tilsynet havde besluttet sig for at lukke banken, men de fik ret hurtigt det indtryk. De fik indtryk af, at der var sket et markant holdningsskift i Finanstilsynet.”

Under overskriften ”Bestyrelsens vurdering af bankens eksponering mod store engagementer og udenlandske engagementer” fremgår det på siderne 33-34:

” Han havde heller ikke selv nærmere lokalkendskab til markedet i Berlin. Han holdt sig dog – f.eks. ved læsning af dagbladet Børsen – generelt orienteret om udviklingen på det tyske marked, og han fik derigennem bl.a. det indtryk, at der i Tyskland var en mindre risiko for en ejendomsboble, end tilfældet var i Danmark. Bestyrelsen tog også på besøg i Berlin. Set fra et bestyrelsesperspektiv er der ikke den store forskel på at forholde sig til et projekt i Tyskland og et i Danmark. Derimod er der – jf. forklaringen i relation til finansieringen af engagementet Hans Armand Johansen – en vis forskel på som privatinvestor at gå ind i engagementer i henholdsvis Danmark og Tyskland. Både banken og den private investor skal kende markedet.”

På side 34-35 fremgår det om koblingen mellem den danske og den færøske bank:

” *Koblingen mellem den danske og den færøske bank*

Om koblingen mellem den danske og den færøske bank har han forklaret bl.a., at EIK Bank DK ikke bevilligede lån, som ikke var forsvarlige set isoleret fra den danske banks perspektiv. Den færøske bank havde i 2005 en betydelig solvens, vist nok omkring 19 %. Den færøske bank havde ikke nogen eksponering mod erhvervsejendomsmarkedet. I EIK Bank DK var der på bestyrelsesmøderne en afrapportering, § 70-rapportering og revisor-bemærkninger m.v. Han var derfor godt klædt på til under bestyrelsesmøderne i den færøske bank at orientere om alt væsentligt. Derudover havde den færøske bestyrelse også nogle bestyrelsesrejser, hvor de besøgte den danske bestyrelse. Som han husker det, var der også i den forbindelse oplæg, herunder bl.a. om Sydporten fra Vagn Andersen.

Endvidere var den danske direktion også flere gange på besøg på Færøerne for at orientere den færøske bestyrelse direkte. Det syntes han var bedst. Der var transparens, så den færøske bank havde indsigt i de enkelte engagementer. Det er rigtigt, at der gjaldt en regel om, at bevillinger på 75 mio. kr. skulle godkendes i EIK Bank FOs bestyrelse. Denne regel blev indført i forbindelse med købet af Skandia Banken. Den fik dog ikke nogen praktisk betydning, da moderselskabet også selv deltog i alle sådanne engagementer, f.eks. i form af aflastningsgarantier.

Når EIK Bank FO i flere tilfælde var involveret i de samme engagementer, som EIK Bank DK, skyldtes det i flere tilfælde, at den færøske bank i nogle tilfælde stillede en såkaldt aflastningsgaranti. Der er aldrig bevilliget et lån, som endte i bankens bøger, der ikke var bevilliget af bankens ledelse. Begge banker kendte i givet fald kundernes forhold. Den færøske bank byggede dog ofte sine vurderinger på de oplysninger, man fik fra EIK Bank DK.

(...)

I den periode, han var i EIK Bank DK, oplevede han, at EIK Bank FO støttede EIK Bank DK. Det har han også tilkendegivet over for Finanstilsynet. EIK Bank FO kom løbende med tilskud.”

På side 35 fremgår:

” Spredning af kreditrisici i EIK Bank FO og EIK Bank DK

EIK Bank FO havde som nævnt kun den færøske økonomi at stå på. Denne hvilede hovedsageligt kun på fiskeri og lakseopdræt, og den færøske bank mente ud fra en koncernmæssig betragtning, at der var behov for en risikospredning ved, at den danske bank fik særligt fokus på finansiering af fast ejendom.”

På side 36 fremgår:

” Bankens anvendelse af up-side/succes fee

EIK Bank DK har blandt andet anvendt upside-aftaler i engagementer med projektfinsieringer. Anvendelse af upside-aftaler indebærer ikke i sig selv en øget risiko for banken. Der er i alle tilfælde foretaget den samme kreditvurdering som i andre engagementer. Foreholdt, at det af bankens kreditpolitik pkt. 5.4. bl.a. fremgår, at *”Engagementer af denne karakter vil almindeligvis have en risikoprofil, der overstiger gennemsnittet af Bankens udlånsengagementer, hvorfor der i kreditvurderingsprocessen kræves en klar definering af Bankens risiko (kalkuleret risikopåtagning) og Bankens konkrete exit-muligheder. Disse forhold indgår tillige som naturlige dele af den skriftlige kreditindstilling på sådanne sager”* (X3:145), har han forklaret, at en sådan øget risiko ikke følger af anvendelsen af selve upsideaftalen, men at den kan følge af det underliggende engagement.”

Af siderne 37-44 fremgår vedrørende finansiering af Sydporten ApS følgende:

”EIK Bank DKs finansiering af Sydporten ApS m.fl.

Om finansieringen af engagementet Sydporten har han forklaret bl.a., at det var et godt engagement, da banken indgik i det. Derfor fik det også karakteren 2A. Da Finanstilsynet i januar 2009 gav det karakteren 2B, hvilket han var enig i, var det på grund af finanskrisen. Det var Hans Keiding, der i første omgang anbefalede Vagn Andersen som kunde. Han mener, at han i begyndelsen fik at vide, at Vagn Andersen i forbindelse med en familietragedie havde været ude i et hashmisbrug, og at han var blevet straffet for dette. Da det imidlertid var meget længe siden, mente han ikke, at det skulle være til hinder for, at

Vagn Andersen kunne blive kunde i banken, da han havde udstået sin straf. Vagn Andersen var en kendt ejendomsbesidder i 1970'erne og fik også gode resultater på nogle af sine senere engagementer.

Om kreditindstilling nr. 165/2005 (X2:653,654) om ansøgning af en koncernramme på 85 mio. kr. til brug for finansiering og ombygning af ejendommene Fredericiagade 13 og Toldbodgade 29 i København, der blev bevilliget på bestyrelsesmødet den 2. september 2005 (X2:662), har han forklaret, at Vagn Andersen kom ind som kunde i banken via projektet på Hauser Plads. Han kan ikke huske, at Vagn Andersen – uden at være i projekter sammen med andre – var kunde i banken før 2005. Det må fremgå af bestyrelsesreferaterne, hvornår Hans Keiding foreslog Vagn Andersen som et kundeemne, og han vil tro, at han i forbindelse med kreditindstillingen var blevet bekendt med Vagn Andersens historik, jf. bestyrelsesmødet den 2. september 2005. Som han husker det, oplyste Brian Toft, at Vagn Andersen – som følge af en familietragedie – for mange år siden var kommet ud i et hashmisbrug, og at Vagn Andersen i den forbindelse havde fået en dom. Efter hans opfattelse var det som nævnt imidlertid ikke noget, der udelukkede Vagn Andersen fra at være kunde i banken. Det gav heller ikke anledning til yderligere undersøgelser eller en anden kreditvurdering. Han vidste også godt, at Vagn Andersen boede sammen med Joan Andersen, men han er færing, og det var ikke et navn, der sagde ham noget. Han fandt heller ikke grundlag for at undersøge den pågældende nærmere. Strafbare forhold, der kan have betydning for vedkommendes tilbagebetalingsvilje eller -evne, kan få betydning for kreditvurdering. Han husker ikke, at der var medarbejdere i banken, der advarede mod at låne penge til Vagn Andersen, men han mener, at han senere har læst om, at dette skulle have været tilfældet. Om Vagn Andersens CV (X2:609) har han forklaret, at han kan huske, at han dengang fik oplysninger om Vagn Andersens virke, herunder som læge, men han kan ikke huske, om han så CV'et. Det forhold, at Vagn Andersen boede i London, er næppe blevet tillagt den store vægt, men det kan han ikke huske i dag. Så vidt han ved, var Vagn Andersen ofte i Danmark, og Vagn Andersen havde endvidere ansat en byggeleder, Kaj Folmer Nielsen, der tog hånd om projektet Sydporten. Vagn Andersens rolle var primært som idé-mand bag Sydhavnenprojektet, mens Kai Folmer Nielsen var den, der havde ”hands on”. Han kan ikke sige, hvor mange timer Vagn Andersen brugte på byggepladsen, eller at noget skulle være gået skævt af den grund. Ud

over det projekt på 12.000 m² i perioden 1977-1985, der er nævnt i CV'et (X2:609), havde Vagn Andersen realiseret projektet på Hauser Plads, og det var gået godt. Han er ikke bekendt med, om der skulle være en særlig relation mellem Vagn Andersen og Brian Toft, som Andersen insisterede på, skulle være hans kunderådgiver på Sydhavnenprojektet, men han går ud fra, at de må have mødt hinanden i forbindelse med Vagn Andersens tidligere projekter i banken.

Vedrørende det forhold, at det af revisoropgørelsen af 9. august 2005 vedrørende Vagn Andersens økonomiske forhold (X2:610) bl.a. fremgår, at der var en negativ bogført koncernegenkapital, har han forklaret, at det, de i banken lagde vægt på, var, at revisoren havde estimeret, at koncernegenkapitalen pr. 30. september 2006 udgjorde ca. 86,8 mio. kr. Han er klar over, at revisorerklæringen ikke var en erklæring med sikkerhed. Han kan ikke huske, om de i banken overvejede at få indhentet en erklæring med sikkerhed eller en anden revisoropgørelse. Der var, så vidt han husker, ingen grund til at betvivle revisorens opgørelse.

Om kreditindstilling 29/2006 af 13. februar 2006, hvoraf bl.a. fremgår, at ejendommen Sluseholmen 6 skulle erhverves for 39,6 mio. kr. (X2:1329-30), og det forhold, at det af vurderingsrapporten af 12. februar 2006 fra DTZ vedrørende samme ejendom fremgår, at den var vurderet til 120 mio. kr. (X7:1490, 1504), har han forklaret, at en vurdering netop kun er en vurdering – og der er således altid en vis usikkerhed knyttet til den. Usikkerheden er større, når den angår byggerettigheder, end når den angår et allerede opført enfamiliehus. Forskellen på de to vurderinger er i øvrigt navnlig, at den første gik på den ejendom, der erhvervedes – og den anden på den ejendom, der blev planlagt opført, dvs. baseret på, hvad Vagn Andersen havde udtænkt, at ejendommen kunne bruges til. Når det i kreditindstillingen var anført, at der arbejdedes på etablering af et kapitalstærkt konsortium, var det efter hans opfattelse ikke begrundet i, at der var tale om et spekulationsbyggeri – men det kan direktionen nok bedre svare på. Banken var opmærksom på den risiko, der var i at bygge, inden ejendommen på forhånd var lejet ud, men efter deres samlede vurdering var det fuldt forsvarligt. Når banken ikke afventede udlejning, hang det sammen med muligheden for at få Züblin som entreprenør, idet Züblin kunne bygge til en pris 25 % under den almindelige markedspris (X3:583), hvis aftalen blev indgået inden

en fastsat deadline. Det gav et bedre projekt, hvis der var en kapitalbuffer. Den samlede vurdering var derfor, at det var bedre at bevillige engagementet frem for at afvente udlejning. Der blev opført en underjordisk parkeringskælder, som blev etableret i 1. etape. Det kan dog godt passe, at der blev etableret p-pladser for hver etape, således som det fremgår af likviditetsbudgettet vedrørende Sydporten-projektet fordelt på de enkelte etaper (X3:566). Hvis 1. etape blev opført, ville det have en positiv betydning for værdien af byggerettighederne. Hvis en investor derefter ikke ville fortsætte med Sydhavnen, ville byggerettighederne til resten af projektet, være af værdi for banken, der havde pant i byggerettighederne.

Kreditindstilling 156/2007 af 19. marts 2007 (X3:323-324 og 326-330) angik det, der tidligere hed Scandinavian Fashion House, der senere blev kaldt Sydporten. Banken havde sin egen eksterne vurderingsmand, Leif Hansen, der også var rådgivende ingeniør, jf. X3:326 og 327. Vagn Andersen var meget forudseende. Planen var, at Henning Larsens tegnestue skulle tegne ejendommen, og at det store og meget seriøse tyske entreprenørfirma Züblin skulle bygge. Der lå et tilbud på ca. 15.500 kr./m², hvilket som nævnt lå ca. 25 % under de almindelige kvadratmeterpriser på tilsvarende byggeri i København. Han blev forevist, at det i indstillingen bl.a. var anført, at opførelsen af 1. etape ville medføre en samlet belåning på ca. 393,5 mio. kr., og at værdien af 1. etape kunne estimeres til 312 mio. kr. (ved udlejning for 1.700 kr. pr. m² excl. driftsomkostninger og frasalgt til et afkast til på 5,00 %). Hertil har han forklaret, at det anførte ikke var udtryk for, at etableringen af 1. etape var en underskudsforretning. Det skyldes, at man ved gennemførelsen af 1. etape havde erhvervet hele grunden og etableret nogle infrastrukturelementer, der var fælles for alle etaperne. Selvom byggeriet måtte stoppe efter 1. etape, ville man have byggerettigheder til de senere etaper. Efter første etape ville man således i forhold til de senere etaper ikke stå med et projekt på en bar mark, men med yderligere værdier.

Han vil mene, at det var normalt, at en bank har en ekstern rådgiver til at gennemgå en totalentreprisekontrakt, og det var i hvert fald det, de valgte at gøre. Han læste bemærkningen i kreditindstillingen vedrørende DTZ-vurderingen om, at der på daværende tidspunkt som minimum var ”en efterspørgsel efter 220.000 kvm. kontor på det københavnske marked” (X3:327), således, at der var et efterslæb i markedet for nye kontorlokaler. Han

er enig i, at byggeprojektet havde karakter af ”spekulativt kontorbyggeri”, forstået sådan at byggeriet skulle finde sted, inden der var fundet en lejer. I banken lagde de i den forbindelse vægt på, at der var en efterspørgsel på sådant byggeri. De var således ikke i tvivl om, at de kunne finde en lejer. Dertil kom, at ejendommen også ville passe fint som domicil for EIK Bank DK, idet bankens daværende lokaler ikke var bygget til en bank med kundekontakt. Det havde tidligere forekommet, at EIK Bank DK havde finansieret sådant spekulativt byggeri, men det var ikke sket ofte. Når det i indstillingen (X3:324) er anført, at der forventedes en avance på 470 mio. kr., lagde han også vægt på dette på den måde, at der så var luft i budgettet, såfremt planerne skulle skride lidt.

Når det i kreditindstillingen videre blev anført, at den reelle koncernegenkapital før skat blev opgjort til 124,8 mio. kr. baseret på aktuelle salgspriser for Hauser Plads- og Fredericiagade-ejendommene, var der tale om vurderede salgspriser, hvilket der er taget forbehold for. (X3:328-329). Der var intet odiøst heri. Det er nu engang salgspriserne i det daværende marked, der var interessant. Han kan ikke huske, om Vagn Andersen havde fået foretaget sagkyndige salgsvurderinger. De oplysninger, han havde, fremgik af kreditindstillingerne og det, der blev oplyst på bestyrelsesmøderne. Når det i kreditindstillingen var anført, at de estimerede salgspriser blev vurderet realistiske (X3:329), gik han ud fra, at det var kontrolleret. Han var også enig i, at der ikke var nogen indikation på, at der ikke kunne sælges til markedsværdier. Hvis kunden skulle løbe ind i likviditetsmæssige problemer, ville banken både selv, sammen med moderbanken og sammen med Kaupthing Bank Luxembourg, der også var en del af setuppet, kunne håndtere dette. Det var hans klare indtryk, at sagen var velbehandlet i bankens ”maskinrum”, og at oplysningerne i kreditindstillingen var korrekte og fyldestgørende. Han fandt også, at indstillingen vurderede projektet korrekt. Det var klart, at det var et godt projekt, når man kunne bygge med en omkostning, der lå ca. 25 % under den normale pris i markedet.

Bankens samlede arbejde med en sådan kreditindstilling var meget omfattende. Han havde flere gange en dialog med direktionen om det – det var også et meget stort projekt. Der var tale om arkitektonisk flot byggeri, der udnyttede hele indendørsarealet mere effektivt end ældre byggeri. Energimæssigt var det også helt up to date. Beliggenheden var

også god. Der var oplysninger om, at der kunne komme en metrostation på stedet, og det er også besluttet efterfølgende. Desuden lå byggeriet tæt på lufthavnen.

Han blev forevist Niels Johnes notat af 29. maj 2007, hvoraf bl.a. fremgår (X3:584):

”Vagn Andersen, som ejer Sydporten ApS, har forhandlet en entreprisekontrakt på plads med en større tysk entreprenør (Züblin) til hvad der vurderes til meget attraktive vilkår.

Kontrakten skal underskrives senest den 6/6 2007 - hvis kontrakten skal genforhandles vurderes det, at det vil medføre en prisstigning på 25-30%. Derfor ønsker Sydporten, at underskrive kontrakten, hvilket dog vil medføre at byggeriet bliver igangsat til efteråret, uanset om det er udlejet eller ej.”

Hertil har han forklaret, at det anførte ikke var nyt. Det fremgik således allerede af den tidligere kreditindstilling, at der ville blive tale om et spekulativt byggeri. Han læste oplysningerne i Johnes notat om, at forudsætningerne for break even var et nettolejeniveau på ca. 1.225 kr./m², og om den forventede profit, således, at der fortsat var luft i budgettet. Notatet blev vedlagt en generel markedsvurdering fra Sadolin og Aalbæk. Der var ikke grund til at betvivle DTZvurderingen, så man overvejede ikke at få en indhentet en yderligere vurdering, selvom der var tale om et stort spekulativt byggeri, og et sådant var usædvanligt i Danmark. Tilbuddet fra Züblin, der er nævnt i notatet (X3:586), var bindende.

Om tilbuddet af 28. juni 2007 fra Aberdeen Property Investors på vegne af Scandinavian Property Development ASA om køb af Projekt Sydporten, Sydhavnen for 310 mio. kr. (X3:620) har han forklaret, at dette tilbud, der var uforpligtende, blev modtaget efter notatets udarbejdelse og blot var en formalisering af det tidligere fremsatte tilbud. Han mener, han har set det. Vagn Andersen ønskede ikke at gå videre med tilbuddet.

Efter det, der var oplyst for banken, havde Vagn Andersen styr på sine projekter.

Om kreditindstilling 197/2007 af 2. juli 2007 (X3:714, 725), hvoraf bl.a. fremgår:

”Det er dog noget usikkert, hvorvidt der indgås endelig aftale, idet Carlyle har ønsket en reduktion i købsprisen”, og om en forsinkelse af tidsplanen har han forklaret, at grunden til, at banken ikke ventede med at igangsætte byggeriet, til at det var udlejet, skyldtes muligheden for at få opført byggeriet af Züblin til en lavere pris end den normale markedspris. Fredericiagade, Sluseholmen og Toldbodgade angik boligbyggeri. Finanstilsynets ”boligbøllebrev” samt konstateringen af en opbremsning i boligmarkedet gav ikke anledning til at standse disse igangværende projekter. De vurderinger, der fremgår af kreditindstillingen, svarer til de dagældende forventede priser.

Han blev forevist, at det af kreditindstilling 197/2007 af 2. februar 2007 bl.a. fremgår: ”Bevilling i henhold til kreditindstilling 156/2007 fastholdes indtil videre i tilfælde af afslag fra BRF Kredit”. Han forstår det anførte således, at ansøgningen blev behandlet, inden BRF Kredit havde taget endelig stilling. Hvis BRF Kredit havde afslået lånefinansiering, ville den oprindelige aftale med Kaupthing Bank Luxembourg fortsat have været gældende. Han kan ikke huske, hvorfor det var nødvendigt at behandle kreditindstillingen på et telefonisk bestyrelsesmøde.

Om referatet fra bestyrelsesmødet den 18. august 2008 (X3:2113), hvoraf bl.a. fremgår, at det blev overvejet, om banken skulle leje en del af arealet til dens domicil, har han forklaret, at dette ikke var et nyt forslag, og at det heller ikke var udtryk for desperation, at dette kom på tale. Det ville have været til gensidig fordel – og det var der intet odiøst ved.

Om kreditindstilling 227/2008, der er dateret den 10. september 2008 (X3: 2128, 2130 og 2132), har han forklaret, at den rette dato var den 28. november 2008, hvilket også fremgår senere. Han er enig i, at man kan se, at det under overskriften ”Budgetteret økonomi (status)” fremgår, at der var sket en vis forsurening af markedet. Det lød som meget sandsynligt, at Statens IT ville blive lejer. Selv hvis det ikke lykkedes, stod man med et projekt, der var betydeligt bedre end et projekt på en ”bar mark”. Når afkastkravet var steget fra 5 til 6 %, var det et udtryk for, at efterspørgslen var faldet. Det anså banken på det tidspunkt som en forsigtig vurdering. Hvis banken havde standset projektet dér, ville byggeriet have haft en meget mindre værdi, end hvis de gjorde det færdigt. Det var således

det mest fornuftige at fortsætte for at gøre projektet færdigt. Det, der gik galt, og som var grunden til, at det endte med et tab, var finanskrisen. Det viste sig endvidere, at der var udbetalt penge til ikke-relevante formål, men det var ikke noget bestyrelsen havde viden om, da det skete. Spørgsmål om at give kunden adgang til at hæve på bevilligede kreditter var ikke noget, der blev forelagt bestyrelsen, da det var et rent direktionsanliggende.

Sydporten var det største udlånsengagement, og banken investerede den tid, dette krævede. Projektet angik ikke boliger, så det var ikke relevant, at banken var blevet advaret mod en risiko på boligmarkedet. Han er enig i, at de var blevet advaret om, at det kunne gå galt på ejendomsmarkedet, men det kom bag på alle, at det faldt så meget og gik så hurtigt. Vagn Andersens historik og baggrund havde efter hans opfattelse ingen betydning for de opståede tab. Det var også uden betydning, at låntagerkoncernens egenkapital var baseret på opskrivninger, idet det afgørende er, om den angivne værdi afspejler markedsværdien. Der var ikke noget bemærkelsesværdigt ved en beregnet fortjeneste på 80-120 mio. kr. vedrørende Sluseholmen. Banken var allerede fra første kreditindstilling opmærksom på, at der var tale om et spekulationsbyggeri. Det var ikke således, at banken satsede alt på Vagn Andersen, der var foretaget en grundig kreditvurdering af projektet. Ingen professionelle udlejere af ejendomme kunne have ophævet finanskrisen, og det ville således have været uden betydning, om banken havde sørget for at have en sådan med i sin vurdering af projektet allerede fra begyndelsen. Banken skjulte ikke tab på udlånsengagementer. Han er ikke enig i Finansiell Stabilitets opfattelse i det foreløbige sammenfattende processkrift om, at banken på en række punkter tilsidesatte sin egen kreditpolitik, som han i øvrigt godt kendte. Bestyrelsen havde fået alle relevante oplysninger til vurdering af engagementet.

Den aftalte upside i engagementet var en del af bankens betaling. Han vil ikke spekulere i, hvorvidt banken ville have bevilliget Sydporten, hvis der ikke havde været en upside for banken. Han vil mene, at Brian Toft er bedre til at besvare, hvorfor Vagn Andersen var villig til at acceptere at betale en upside på 40 %. Det kom ikke bag på ham, at banken fik udbetalt en upside på 8 mio. kr., fordi projektet var nået til en "milestone", som udløste denne. Han kan ikke huske, at han skulle have set den konkrete upside-aftale (X3:159) eller de konkrete omstændigheder i øvrigt, da det var noget direktionen tog sig af, men

han mener at kunne huske, at de blev overraskede over, at der opstod en tvist med Vagn Andersen vedrørende den udbetalte upside.

Om Brian Tofts mail af 18. november 2008 med notat om tvisten med Vagn Andersen (X3:1172) har han forklaret, at han ikke nærmere kan huske, hvad han tænkte, da han læste, at der var sket uberettigede hævnninger, men det var selvfølgelig meget ubehageligt. Sådanne forhold er et direktionsanliggende, så direktionen må svare på, hvad der var gået galt.

Han blev forevist kreditindstilling 227/2008 af den 10. september 2008 om forhøjelser med i alt 79,7 mio. kr. samt forlængelser og ændringer af engagementet, hvoraf bl.a. fremgår, at det var en forudsætning ved bevilling nr. 197/2007, at *"81 mio. blev fordelt ligeligt og sideordnet mellem Eik Bank A/S, Eik Banki P/F og Eik Grunnerin med DKK 27 mio. til hver. Denne opdeling er aldrig sket, idet hele anlægslånet/byggelånet blev etableret i Eik Bank"* (X3:2131). Hertil har han forklaret, at han nok ikke opfattede dette således, at direktionen havde handlet i strid med den foretagne bevilling, men at der formentlig var sket en overskridelse af det bevilligede ved, at fordelingen ikke var sket. Han kan ikke sige, hvordan dette kunne ske. Han er enig i, at der skete en risikoforøgelse for EIK Bank DK ved, at lånet alene blev etableret dér og ikke fordelt. Han ved ikke, hvorfor der ikke fra Færøerne blev trukket på lånet.

Om EIK Bank DKs brev af 10. november 2008 til Kaupthing Bank Luxembourg, med oplysning om, at EIK Bank DK overvejede at købe Kaupthings fordring til 10 % (X3:2483), har han forklaret, at dette tilbud hang sammen med, at Kaupthing var gået i betalingsstandsning og havde hænderne fulde. Han tror ikke, at EIK Bank DK fik foretaget en yderligere vurdering af projektet på dette tidspunkt, hvis det ikke er nævnt i indstillingen.

Den væsentligste grund til at meddele bevillingen var, at alternativet – at standse projektet – i hvert fald ikke ville have været i bankens interesse.

Han blev forevist Erik Harding Madsen mail af 30. juli 2009 til Bogi Bendtsen, Jesper Clausen, Kim Sandberg og Christoffer Jelstrup, som var vedlagt BRF Kredits vurdering af ejendommen, hvoraf bl.a. fremgår, at hele projektet, inkl. byggerettigheder, blev vurderet til en værdi af 230 mio. kr., og et brev, hvorved BRF Kredit kaldte garantien (X4:1607, 1618). Hertil har han forklaret, at han godt kan have fået denne mail forelagt, men at han ikke husker det.

Vagn Andersen var den ansvarlige for udlejningen af projektet. Han tror ikke, at bestyrelsen var involveret i, om Vagn Andersen var den rette til dette. Bestyrelsen fik oplyst, hvilke potentielle lejere der var drøftelser med, og hvordan udlejningen skred frem. Den opfattelse, der er anført i kreditindstilling 24/2010 af 10. juni 2010 om bl.a. forhøjelser på i alt 5 mio. kr., hvorefter *”Det er vort klare indtryk, at de potentielle lejere har været utrygge ved det nuværende ejerskab (Vagn Andersen), og at et ændret ejerskab derfor vil bidrage positivt til fremme af udlejningsprocessen”* (X4:3940-41), var således ikke en mistillid, banken havde fra begyndelsen, hvor der var flere gode lejere på banen. Det var således først på et sent tidspunkt, at banken fik den opfattelse, at Vagn Andersen nok alligevel ikke kunne komme i mål med udlejningen. Senere fik mægleren Peter Falkesgaard til opgave at forestå udlejningen.

Uanset at det i et ikke fremlagt bestyrelsesmødereferat fra EIK Bank FO er omtalt, at flytningen af banken til Sydporten blev anset som en mulig ”nødløsning”, var en flytning ikke en ny tanke, men noget, han har talt med Brian Toft om på et tidligt tidspunkt. Det kan dog godt være, at det på et senere tidspunkt blev omtalt som en nødløsning.”

På siderne 44-45 er vedrørende RGW A/S gengivet:

”EIK Bank DKs finansiering af RGW A/S m.fl.

Om finansieringen af engagementet RGW A/S m.fl. har han bl.a. forklaret, at han er enig i Finanstilsynets vurdering i 2007, hvorefter engagementet blev vurderet til karakteren 2A. Han er også enig i, at det i 2008 og 2009 fik karakteren 2B, hvilket skyldtes finanskrisen. Han er enig i, som det er anført i Finansiell Stabilitets foreløbige sammenfattende

processkrift af 7. juli 2017 (X8: 389), at Eurotrust A/S, der i 2006 havde afgivet ubegrænset kaution, var meget bonitetsstærk, og at dette selskab kunne have løftet kautionsforpligtelsen i en længere periode.

Han havde ikke grund til at tro, at Eurotrust A/S ikke kunne løfte kautionsforpligtelsen frem til selskabets betalingsstandsning. Der var tale om en professionel investor, der vurderede projektet og selv investerede i det. Det anså han for en betryggende bekræftelse på bankens vurdering af projektets sundhed. Han havde heller ikke på det tidspunkt, hvor de efterfølgende bevillinger blev foretaget, grund til at tro, at Eurotrusts bonitet var forandret væsentligt. Han mener ikke, at de overvejede ikke at forlænge engagementet, da de ingen indikation havde på, at Eurotrust ikke var bonitetsstærk på længere sigt.”

Peter Marner Aage Jacobsen præciserede vedrørende den gengivne forklarings side 11, at han tog sin bankuddannelse fra 1984 til 1986. Hans finansielle videreuddannelse tog han fra 1999 til 2001. Kontakten til Finanstilsynet blev ikke kun varetaget af ham. Bogi Bendtsen og vist også Finn Danberg havde kontakt. Han ved ikke, om Bjarni Olsen også havde det. For så vidt angår det citerede om Sydporten ApS kunne han supplerende oplyse, at årsagen til at entreprenøren Züblin tilbød byggepriser 25 % lavere end andre entreprenørers priser var, at Züblin ønskede at komme ind på det danske marked.

Eik Bank FO's organisation og udvikling

Peter Marner Aage Jacobsen forklarede derefter, at sparekassen frem til 2002 var en selvejende institution. På det tidspunkt var den daværende bank- og sparekasselov blevet vedtaget, og det var muligt at omdanne en sparekasse til et aktieselskab. Den ene måde at gøre det på var at stifte en fond, hvis formål var at videreføre den selvejende institution. Den anden mulighed var at omdanne den efter den såkaldte indkapslingsmodel. Man valgte den løsning som var almindelig i Danmark, nemlig at bankens bestyrelse valgte sig selv ind som bestyrelse i fonden, der ikke på det tidspunkt kunne have en selvstændig bestyrelse. Fondens aktier var stemmeretsbegrænsede. Det var de øvrige aktionærer, som valgte bankens bestyrelse. Bestyrelserne var identiske bortset fra, at det offentliges repræsentant ikke deltog i bestyrelsen i fonden. Den ordning med en repræsentant i bestyrelsen udpeget af det offentlige ophørte engang i 0'erne.

Fra i hvert fald 2009 endte stort set hver eneste krone, som tilgik fonden, i banken i forbindelse med den konkurs, der opstod ved Finansiell Stabilitets overtagelse af banken, og dermed også provenuet for FDI engagementet i forbindelse med transaktionen, hvor de islandske aktiver blev overført til fonden.

Det er korrekt, at al viden som var til stede i bankens bestyrelse også var kendt af fondens bestyrelse i kraft af personsammenfaldet i bestyrelserne.

Nøgletallene angivet i ekstraktbind 18, side 81, pkt. 375 viser nøgletal i udviklingen af bankens egenkapital og resultat. I 1999, hvor han tiltrådte som adm. direktør, havde banken en egenkapital på omkring en halv mia. kr. I 2007 var egenkapitalen steget til over 2 mia. kr. I 2007 blev der foretaget en kapitalforhøjelse ved købet af Skandia Bank, hvilket udgør en del af den vækst, der ses i forhold til året før. Der var et stort overskud det år.

Han og Bjarni Olsen udgjorde direktionen i banken. Område- og personfordelingen fremgår af pkt. 89, på side 84 i ekstraktbind 18. Han havde ansvaret for kreditafdelingen, som stod for kreditområdet, risikostyring, jura og compliance. Også finansafdelingen refererede til ham. Ansvaret for regnskaber, budgetter, herunder de investeringer, der skulle foretages, og likviditet lå i den afdeling. Personaleafdelingen, marketingsafdelingen og filialservice var Bjarni Olsens ansvarsområde. It- og udviklingsafdelingen var Fanny Petersen ansvarlig for, og før hende var det Annika Mittún. De refererede begge til ham. Erhvervsafdelingen henviste til ham indtil januar 2010. Fondsafdelingen, som stod for handel med værdipapirer, hørte under ham. Eik Investment Banking stod for køb og salg af virksomheder og for driften af ejendomsselskabet "Fastogn", Eik Asset Management og Private Banking blev oprettet i forbindelse med, at banken overtog Kaupthing på Færøerne og foretog formuepleje for velhavende kunder. Begge afdelinger sorterede under ham. Alle områderne vedrørende private kunder sorterede under Bjarni Olsen. Det var aftalt, at områder, som faldt udenfor skemaet i pkt. 89, hørte under ham, hvis der var nogen tvivl.

Så vidt han husker, var der 354 fuldtidsansatte i Danmark og på Færøerne, da der var flest i 2008.

Han er ikke enig i sagsøgerens angivelse af ledelsesgruppens medlemmer i pkt. 388 på side 83 i ekstraktbind 18. Bogi Bendtsen og Finn Danberg var med i ledelsesgruppen. Øssur Nolsøe og Marjun Eystberg var kun en del af ledelsesgruppen i en periode. Birgir Nielsen, Gunnar Streymoy, Per Aakjær, Olav Guttesen og Kristian Petersen indgik ikke i ledelsesgruppen, og så vidt han husker heller ikke Gordon Rajani. Der var tale om en slags rådgivningsgruppe, som direktionen valgte blandt filialledelserne og stabslederne. Ledelsesgruppen var sammensat med hensyn til de behov og kompetencer, som de vurderede, at det var behov for, og i den gruppe blev alle betydende forhold drøftet.

Der blev holdt månedlige møder med filialledelserne og stabslederne, og der var en stabsleder gruppe, hvor også filialledelsen for Tórshavn indgik, som mødtes regelmæssigt, vist nok hver 14. dag, så de kunne holde sig orienteret om, hvad der foregik i banken.

Kreditsagsbehandling

Den primære kontakt til erhvervskunderne blev med tiden samlet i erhvervsafdelingen. I nogle tilfælde har han deltaget i den indledende kontakt med kunden, der derefter er blevet overdraget til afdelingen, som så tog sig af den daglige kontakt. Hvis erhvervskunden ønskede et lån, indsamlede erhvervsafdelingen det nødvendige materiale og udarbejdede de analyser, der var behov for. På det grundlag kunne der afgives en kreditindstilling. Indstillingen blev lavet i standardiseret form efter en skabelon inspireret af lignende skabeloner, som banken havde fået lov til at låne fra Spar Nord og Bikuben. Formålet var at sikre, at erhvervsafdelingen i lånesagsbehandlingen kom omkring alle aspekter i den, fx. en beskrivelse af sikkerheder, rentabilitet, personkredsen, økonomien osv. I starten var det en manuel skabelon, men banken købte en kopi af Sydbanks avancerede kreditindstillingssystem, der medførte, at den pågældende medarbejder blev guidet igennem alle de relevante punkter. Når den sagsbehandling var tilendebragt kunne indstillingen elektronisk sendes til kreditafdelingen, som overtog det videre forløb indtil forelæggelse for bestyrelsen, for så vidt angår de større engagementer.

Ved kreditafdelingens modtagelse af sagen blev den læst igennem af Bogi Bendtsen, eller en anden medarbejder, med henblik på at vurdere, om man var enig i indstillingen. Var kreditafdelingen af den opfattelse, at noget skulle oplyses bedre eller ikke enig i fx. hvilke sikkerheder, der skulle stilles eller hvilken rente, der skulle kræves, blev sagen sendt retur. Først når erhvervsafdelingen og kreditafdelingen var enige, kunne sagen sendes videre i systemet. Bogi Bendtsen har refereret til ham i hele perioden. Han er en grundig og pertentlig person, og de har haft daglig kontakt. Hvis der var væsentlige ting, så fik de det drøftet. Bogi Bendtsen havde samme bevillingshjemmel som direktionen på op til 25 mio. kr., og han behøvede ikke gå til direktionen for at bevilge et lån indenfor hans hjemmel. Lån som skulle godkendes af bestyrelsen fik han også til gennemsyn, og i det omfang der var forhold, som skulle belyses bedre, tog Bogi Bendtsen sig af det. Når lånesagen var klar, sendte Bogi Bendtsen den til direktionssekretæren, som sørgede for, at den blev sendt ud til bestyrelsen. Det var sædvanligvis Bogi Bendtsen, der forelagde sagen for bestyrelsen. Han har selv gjort det få gange, når Bogi Bendtsen havde forfald.

Personerne nævnt under pkt. 388 på side 83 i ekstraktbind 18 kender han godt. Øssur Nolsøe er uddannet Cand. Merc. Aud. Han er bankuddannet og har erhvervserfaring fra KPMG. Han har også tage finansiell videreuddannelse. Marjun Eystberg havde betydelig erhvervserfaring fra andre banker. Birgir Nielsen var uddannet Cand. Merc. og havde en fortid i en anden bank. Gunnar Streymoy havde finansiell videreuddannelse. Finn Danberg var bankuddannet, Cand. Merc. Aud. og havde erfaring fra KPMG og anden relevant erhvervserfaring. Olav Guttesen var uddannet Cand. Merc. Aud. og havde lang erfaring fra bankverdenen. Det havde Kristian Petersen også. Gordon Rajani var uddannet Cand. Merc. Der var i det hele tale om kompetente personer. Generelt var uddannelsesniveaueu højt, også sammenlignet med tilsvarende banker i Danmark. Der var absolut ordentlighed og pertentlighed i alt det, der blev gjort i banken. Tingene var sat i system og blev gjort systematisk. I de tilfælde hvor medarbejdere ikke kunne leve op til kravene, skete der udskiftning.

Det var ikke hans hovedbeskæftigelse at gennemgå kreditindstillinger. Bogi Bendtsen var meget kompetent, og han var tryk ved ham. Internt i banken havde han en lang række opgaver. På finansområdet deltog han, når banken lavede syndikerede lån, han var med,

når de besøgte de pengeinstitutter, de havde mest samarbejde med, han deltog i udarbejdelsen af budgetter, han var involveret, når der skulle laves beretning til regnskabet. Spørgsmål på likviditetsområdet var han involveret i. Han deltog i udviklingen af it-systemerne via sin bestyrelsespost i Elektron, der var bankens leverandør, og senere i SDC's bestyrelse ved skiftet fra Elektron til SDC. Dette var meget arbejdskrævende og omfattede blandt andet konvertering til en helt ny it-plattform med virkning fra maj 2010. Hans ledelsesmæssige involvering i erhvervsafdelingen var af overordnet karakter uden daglig kontakt. Han havde en del kontakt til Eik Markets. Eik Investment Banking var han mest involveret i, når der var en større sag, som kunne påvirke banken. Eik Asset Management havde han kontakt til, men den afdeling var rimeligt selvkørende.

I hans daglige arbejde beskæftigede han sig også med en række eksterne opgaver på vegne af banken. Udover de nævnte bestyrelsesposter, sad han i bestyrelsen for arbejdsgiverforeningen for det finansielle område og i "Felagið Føroyskir Peningarstovnar". Ved lovgivningsmæssige tiltag blev banken typisk bedt om at udtale sig i udvalg under lagtinget og afgive høringssvar til lovforslag.

Funktionsadskillelse mellem kreditafdelingen og erhvervsafdelingen

Om sagsøgerens synspunkt vedrørende manglende funktionsadskillelse mellem kreditafdelingen og erhvervsafdelingen, som fremhævet i et revisionsprotokollat fra 30. januar 2007, og som kommer til udtryk i punkterne 393-397, i sagsøgerens sammenfattende sagsfremstilling i ekstraktbind 18 på side 85 forklarede han, at der formentlig henvises til et engagement med virksomheden Thor i Hósvík. En medarbejder i kreditafdelingen havde en særlig indsigt i den virksomhed, og han går ud fra, at det er årsagen til, at kreditsagsbehandlingen ikke fulgte den sædvanlige fremgangsmåde. Lånesagen burde have været behandlet forlods i Erhvervsafdelingen. Det er helt usædvanligt og han kender ikke til andre sager, som er behandlet på den måde. Det er klart, at han efterlevede bestyrelsens henstilling om, at lånesagsbehandlingen skulle følge den sædvanlige fremgangsmåde. Han blev først klar over, hvad der var foregået, da han læste revisorens bemærkninger. I 2010 var der stort set ingen nye låneengagementer. Nærmest alt bankens arbejde drejede sig om at sikre de engagementer, de havde i forvejen. Kreditafdelingen var inde over alle

engagementerne for finde usikkerheder og risici. Både kreditafdelingen og erhvervsafdelingen ydede et stort arbejde. Han er absolut ikke enig i sagsøgerens synspunkt om, at der ikke var den fornødne funktionsadskillelse mellem de to afdelinger.

Bestyrelsens organisation

Bestyrelsen bestod af 3 grupper af medlemmer; en valgt af og som repræsentant for det offentlige, medarbejdervalgte medlemmer og generalforsamlingsvalgte medlemmer. Der var efter hans opfattelse tale om bestyrelsesmedlemmer, som alle var fornuftige og med begge ben på jorden. Bestyrelsen bestod af 11 medlemmer, eller 12 når offentlighedens repræsentant deltog. Det var en væsentlig større bestyrelse end den, han var formand for i Eik Bank DK. Alle kunne komme til orde og der blev diskuteret meget. Generelt var der en god stemning. Der var særlig opmærksomhed på, at uenigheder blev ført til protokols, hvilket kan virke lidt voldsomt på skrift. Det afspejler imidlertid, at der var tale om en bestyrelse, hvor der var plads til uenigheder. Bestyrelsen var suveræn. Direktionen benyttede meget sjældent sine undtagelsesbeføjelser i § 70 instruksens § 2, stk. 3, til at ekspedere låneengagementer som "efterretningssager". Bestyrelsen havde lagt en strategi om at være fleksibel og meget tilgængelig sådan, at der kunne indkaldes til møder med kort varsel, hvis det kunne gavne banken. Det var en aftale internt i bestyrelsen og mellem bestyrelsen og banken. Han havde regelmæssig kontakt med bestyrelsesformanden. Derudover havde formandskabet møde med direktionen forud for de ordinære bestyrelsesmøder for at lave en orienterende gennemgang af de sager, som ville blive forelagt. Formandskabet bestod af Frithleif Olsen og Odd Arild Bjellvåg. Han har oplevet, at bestyrelsen har sagt nej til sager, som de er kommet med.

Der var en strategi om risikospredning. En del af den strategi var bankens aktiviteter udenfor Færøerne, fordi den hjemlige økonomi dels er lille og dels enstregt baseret på fiskeri og opdræt. Bankens strategi var at have "flere ben at stå på." Banken er blevet kritiseret for en høj andel af udlån i udlandet. Det er uberettiget kritik, fordi der fx i 2008 ikke er blevet taget højde for den vækst, som automatisk fulgte med overtagelsen af Skandia Banken og Kaupthing på Færøerne. Bankens vækst svarede til danske bankers vækst på sammenlignelige områder.

Den islandske eksponering

Eik Bank FO havde investeret i den islandske sparekasse Spron, som banken ejede 9-10 % af og havde også været med til at etablere selskabet Atlantic Petroleum. I løbet af 2008 faldt kursen på begge aktier ligesom kursen på Eik Banki aktier, som banken havde en del af som egenbeholdning. Det indebar, at den buffer, som banken havde ved udgangen af 2007 i høj grad blev opslugt af udviklingen i 2008. Det første tegn på finanskrisen var Trelleborgs konkurs. Det blev imidlertid ikke tillagt betydning, og det gjorde problemerne for Roskilde Bank i juli 2008 for så vidt heller ikke. Da Lehman Brothers gik konkurs i september 2008 frøs alle likviditetsmarkeder til. Det var vanskeligt at forudsige omfanget af likviditetskrisen. Han tror ikke, at nogen kunne forudse omfanget af krisen på det tidspunkt. Samtidig fik både Eik Bank FO og Eik Bank DK meget dårlig presseomtale. De blev omtalt som islandske, hvilket var sammenfaldende med, at Island "gik i sort", og omfanget af bankernes udlån blev udlagt forkert i forhold til det faktisk rigtige. Den færøske presse gengav ukritisk de udenlandske mediers udlægninger. Bankens omdømme blev skadet, og der blev sået tvivl om bankernes soliditet. Banken følte sig virkelig presset, fordi der i den periode var et likviditetstræk både blandt kunderne på Færøerne og de 120.000 internet bankkunder, som banken havde i Danmark. Oven i det hele blev der en lørdag aften i oktober 2008 sat en sms kæde i gang om, at banken ville gå konkurs mandag morgen. Det udløste mange henvendelser og likviditetstræk. Efter råd fra Finanstilsynet og Nationalbanken udsendte han en revisorattesteret pressemeddelelse om, at banken ikke ville gå konkurs. Navnlig omtalen af banken som værende islandsk var problematisk. Fx. blev ejere af bankens aktier med depot i udenlandske pengeinstitutter tvunget til at sælge, fordi aktierne af Stockholms børs i oktober 2008 fejlagtigt blev rubriceret som islandske i en oversigt rundsendt til de nordiske børser over islandske aktier, som ikke længere kunne anvendes i forbindelse med derivathandel. Det resulterede i yderligere fald i aktiekursen. Dette har særlig relevans i relation til FDI engagementet som banken overtog fra fonden og de islandske engagementer.

Bestyrelsens arbejdsform

Vedrørende sagsøgerens kritik og opfattelse af, at bestyrelsen traf beslutninger på et ufor-svarligt grundlag og de fremhævede eksempler herpå i pkt. 407, på side 89 i ekstraktbind-

bind 18 med henvisning til bestyrelsesmødereferat fra 10. december 2004, ekstraktbind 2, side 1318 forklarede han om de 4 lånesager, som ikke var udsendt til bestyrelsen forud for mødet, at det åbenbart var lånesager, som var kommet ind med kort varsel. Han forstår bestyrelsesformandens bemærkninger i referatet sådan, at lånesager, som ikke har været udsendt inden mødet må gennemgås mere grundigt. Alle sager bliver udførligt gennemgået, men det er unødvendigt at oplæse sager på mødet, som har været udsendt i forvejen. Referatet giver ham ingen anledning til at tro, at behandlingen af de 4 sager har været uforsvarlig.

Det ønske om en skriftlig anbefaling som fremsættes af bestyrelsesmedlemmer i referat fra et møde den 28. januar 2005 i ekstraktbind 2 på side 1742-1743, jf. pkt. 408 i ekstraktbind 18, side 89, husker han godt. Det vedrørte Spar Invest Holding, som banken havde et indgående kendskab til. Referatet tyder på, at Mathea ikke havde samme kendskab, og at hun derfor ønskede en skriftlig anbefaling. Det var uproblematisk at imødekomme hendes ønske. Bestyrelsens ønsker om skriftlige indstillinger blev selvfølgelig efterkommet. Som altovervejende hovedregel afgav direktionen anbefalinger til lånesager på skrift, men der var selvfølgelig undtagelser som den, Mathea henviser til.

Om den kritik vedrørende bestyrelsens arbejdsform, som bestyrelsesmedlemmet Tórmund Joensen rejste under bestyrelsesmøde den 18. februar 2005, ekstraktbind 2, side 2243, jf. pkt. 418 i ekstraktbind 18, side 90 bemærkede han, at bestyrelsesmedlemmet selv havde været med til at beslutte, at bestyrelsen skulle arbejde aktivt. Der blev ikke afholdt møder eller forelagt materiale, uden at dette var clearet med bestyrelsesformanden. Referatet underbygger efter hans opfattelse, at der var plads til, at alle synspunkter kom frem under møderne, og at der var en reel behandling af sagerne. Det lå i beslutningen mellem direktion og bestyrelse, at der skulle være plads til at behandle sager forholdsvis hurtigt i de tilfælde, hvor dette af konkurrencemæssige årsager var nødvendigt. Der skulle også være mulighed for at høre bestyrelsens umiddelbare principielle holdning til en sag, inden der blev arbejdet videre med den. Udpluk af referater giver ikke et retvisende billede af bestyrelsens arbejde eller samarbejdet med direktionen. Sagsøgerens antagelse om, at direktionen ikke servicerede bestyrelsen på en ordentlig måde er helt forkert.

Han husker ikke præcis sagerne, som Odd Bjellvåg henviser til i bestyrelsesmødereferatet i ekstraktbind 4, på side 3367, 7. afsnit, jf. pkt. 411 i ekstraktbind 18, side 90, men listen med mange sager til efterretning omfatter formentlig sager bevilget af bestyrelsen, og hvor direktionen efterfølgende har bevilget justeringer i lånet efter 20 % reglen, hvor direktionen efterfølgende kunne bevilge op til 20 % af det af bestyrelsen bevilgede, dog max 10 mio. kr. (§ 70 instruksens § 2, stk. 4). Disse bevillinger kunne direktionen godt samle sammen og medtage samlet på et møde. Det er i hvert fald ikke sager, som går ud over direktionens normale bevillingshjemmel (hastesager som ikke kunne afvente bestyrelsens stillingtagen efter § 70 instruksens § 2, stk. 3), idet sådanne sager var meget sjældne.

Om anvendelsen af telefonmøder, som sagsøgeren kritiserer og henviser til i pkt. 412 i ekstraktbind 18 på side 90, forklarede han, at der var aftalt ordinære bestyrelsesmøder en gang om måneden. Derudover kunne der fx. komme lånesager imellem møderne, og når direktionen og formandskabet vurderede, at det var hensigtsmæssigt med et telefonmøde, blev der indkaldt til det. Banken var interesseret i at yde god service til kunderne og hurtig tilbagemelding til kunderne var et konkurrenceparameter. De fleste år har der været mellem 20 og 22 bestyrelsesmøder. Hvis der var problemer med lyd kvaliteten eller forbindelsen blev problemet løst eller mødet udsat. Efter hans opfattelse var anvendelsen af telefonmøder ikke problematisk. Geografisk var det velbegrunderet.

Kritikken som rejses om, at bestyrelsen ikke blev serviceret ordentligt, fordi bestyrelsen ikke modtog udkast til årsregnskaber og revisionsprotokollater i tilstrækkelig god tid, jf. pkt. 419, 420 og 423 i ekstraktbind 18 på side 92-93 er for så vidt rigtig i nogle tilfælde. Det skyldtes for en stor dels vedkommende, at banken skiftede it-system, ligesom Finansrådet pålagde banken at lave regnskabet for 2008 om. Der var forskellige praktiske udfordringer for finansafdelingen, som spillede ind. Regnskabsudkast blev udsendt til bestyrelsen inden behandlingen, og det blev gennemgået grundigt af finanschefen på et bestyrelsesmøde, hvor både ekstern og intern revision var til stede. Ham bekendt var alle parter af den opfattelse, at der var tale om en forsvarlig behandling.

Den kritik som er refereret fra et bestyrelsesmøde den 16. januar 2009 i ekstraktbind 8, side 974 vedrørende oplæg til vedtægtsændringer, jf. pkt. 431 i ekstraktbind 18 på side 94, havde intet med nogen bevilling at gøre. Det har ingen relevans for denne retssag. Heller ikke det, der er nævnt under pkt. 432, ekstraktbind 18, side 95 har noget at gøre med lånesager. Han tror, at det refererede fra bestyrelsesmødet den 16. januar 2009 er udtryk for frustrationer om vedtægtsændringer, som også gik på antallet af bestyrelsesmedlemmer og andre lignende emner. Bestyrelsen var aktivt involveret i emnet.

Han er ikke klar over, hvad sagsøgerens hensigt er med at fremhæve uenigheden mellem bestyrelsesmedlemmerne Odd Bjellvåg og Tórmund Joensen om deres respektive arbejdsmetoder i ekstraktbind 8, side 2953-2955, jf. pkt. 433, ekstraktbind 18, side 95.

Drøftelserne som er refereret fra bestyrelsesmødet den 29. april 2009 i ekstraktbind 9, side 213, jf. pkt. 435 i ekstraktbind 18 på side 96, vedrører Eik Bank FOs ansøgning om hybrid kernekapital. Drøftelserne har ikke noget at gøre med konkrete låneengagementer.

Det der efter sagsøgerens opfattelse er vedvarende kritik af bestyrelsens arbejdsform, jf. pkt. 437 og 438 i ekstraktbind 18 på side 97, og som mandede ud i et bestyrelsesmøde uden direktionens deltagelse var affødt af, at nogle af bestyrelsesmedlemmerne ønskede at diskutere samarbejdsformen. Det første møde resulterede i en beslutning om, at der skulle laves en skrivelse til direktionen om, hvordan bestyrelsen ønskede, at arbejdsformen skulle være fremadrettet. På det næste møde var der nogen i bestyrelsen, der var af den opfattelse, at pilen pegede på bestyrelsens egen disciplin, og skrивelsen blev aldrig sendt. Han kan blot konkludere, at bestyrelsen fik en god snak om samarbejdet i bestyrelsen. Der kom ingen kritik af direktionen. Referaterne fra de møder understreger vel, at bestyrelsen var aktiv og velfungerende, og at alle kunne komme til orde.

Intern og ekstern revision

Den interne revision var lovpligtig. Revisionen udarbejdede rapporter, som han læste omhyggeligt og handlede på, når der var anledning til det. Han havde et godt samarbejde med revisionen. De virkede kompetente. I forbindelse med nedskrivninger og før hensæt-

telser, udarbejdede kreditafdelingen notater til den interne revision. Intern og ekstern revision fordelte arbejdet imellem sig og gennemgik engagementerne. Han har i enkelte tilfælde været inddraget for at opklare nogle ting, når der ikke var enighed mellem intern revision og kreditafdelingen om nedskrivninger. Faktisk har det oftere været tilfældet, at kreditafdelingen ikke ville opskrive, hvor der efter revisionens opfattelse var anledning til det. For det meste har der været fuldstændig enighed. Han havde også et godt forhold til den eksterne revision. Eik Bank FO har brugt Rasmussen & Weihe, der senere ændrede navn til Nota, igennem mange år. Revisionen kom i banken ved nedskrivninger, og når der blev lavet forskellige undersøgelser, og de afleverede rapporter på samme måde som intern revision. Han fulgte også op på samme måde. Både intern og ekstern revision deltog i de bestyrelsesmøder, hvor regnskaber skulle behandles og også i andre tilfælde, hvor det kunne være relevant. Der var en gensidig respekt mellem ham og begge revisioner og i det hele taget et godt samarbejde. Efter hans opfattelse leverede begge revisioner et godt arbejde. Han opfatter Hans Laksá som meget kompetent og engageret. Det var hans indtryk, at banken var en prioriteret kunde. Det er ikke hans indtryk, at nogen af revisionerne undlod at påpege forhold, som kunne være relevante. Begge revisionerne fungerede også som sådan for Eik Bank DK for at sikre fuld gennemsigtighed. De reviderede også Fonden. Han kan ikke tilslutte sig sagsøgerens synspunkt om, at revisionen var behæftet med fejl.

Finanstilsynet

Finanstilsynet har det overordnede tilsyn med banken og foretager regelmæssigt inspektion og gennemgår blandt andet bankens engagementer. Indtil september 2010 havde banken et godt og konstruktivt forhold til tilsynet præget af gensidig respekt. Banken fik værdifulde input. Der var drøftelser om nedskrivninger, men disse flyttede sjældent tilsynets vurdering, som blev respekteret af banken. Indimellem blev banken kontaktet med forespørgsel om mere generelle forhold, fx. udviklingen i fiskeriet, i opdrætsvirksomheder og på Island. Der var således jævnlig kontakt. Når tilsynet var på Færøerne besøgte de forskellige projekter, som var finansieret af banken for at give et indblik i forholdene. Tilsynet var efter hans opfattelse velinformeret om bankens forhold i det hele taget, og banken fik for det meste ros for sine forhold.

Det holdningsskift over for Eik Bank DK hos Finanstilsynet i slutningen af august 2010, som han forklarede om i Østre Landsret, var fuldstændig parallelt vedrørende Eik Bank FO. Det var et mærkeligt forløb, hvor Finanstilsynet stillede med deres egne medarbejdere og gennemgik, sammen med Jesper Clausen for Eik Bank DKs vedkommende og Bogi Bendtsen for Eik Bank FOs vedkommende, de sager, bankerne havde. Det var tilsynets opfattelse, at der skulle nedskrives mere, end bankerne havde gjort. Det var inden for det, som man kunne diskutere, og der var derfor ingen tvivl om, at der skulle nedskrives, hvis tilsynet mente det. Hele koncernen ville stadig kunne overleve, men den 23. september 2010 kom Sylvest Larsen, næstkommanderende i tilsynet, i Eik Bank DK og foranledigede, at nedskrivningerne stort set skulle fordobles i forhold til det, som tilsynets medarbejdere ellers havde lagt op til. Igennem forløbet var det bankens holdning, at den endelige beslutning lå hos tilsynet. At tilsynet forlangte så markante nedskrivninger forstår han derhen, at nogen "højere oppe" i tilsynet nok havde en ide om, hvordan det hele skulle ende. Nedskrivningerne som var vurderet af tilsynets egne eksperter blev fordoblet af tilsynets ledelse og banken fik ikke lov til at skaffe ny kapital, selvom det var en realistisk mulighed.

Eik Bank FOs kautionsforpligtelse overfor Eik Bank DK

Kautionen overfor Eik Bank DK umuliggjorde, at Eik Bank FO kunne overleve. Eik Bank FO blev ikke orienteret om, at der var lavet beregninger som viste, at der manglede 200 mio. kr. i at redde den færøske del af koncernen, men at det var billigere at lukke hele koncernen end at lade Eik Bank FO overleve. Eik Bank FO havde positiv egenkapital også efter nedskrivningerne, hvis ikke den blev trukket ned sammen med den danske del af koncernen. Argumentet for ikke at give afkald på garantien var, at der ville være tale om statsstøtte. Sagsøgeren krævede, at Eik Bank FO skulle stille kaution over for Eik Bank DK i forbindelse med Eik Bank FOs ansøgning om hybrid kernekapital.

Anvendelse af up-sides

Hans forklaring i Østre Landsret om betydningen af at anvende up-sides i Eik Bank DK omfatter tilsvarende forholdene i Eik Bank FO.

Aflastningsgarantier

I 2005 hvor Eik Bank DK blev overtaget var dens størrelse begrænset i forhold til moderselskabet. Når engagementer oversteg henholdsvis 10 % og 25 % grænsen i bank og sparekasselovens § 145, kunne Eik Bank FO stille en aflastningsgaranti (tabsgaranti for en del af engagementet) sådan, at de lovbestemte grænser kunne overholdes. Det indebærer, at risikoen for den garanterede del af det pågældende engagement blev overført fra Eik Bank DK til Eik Bank FO. Finanstilsynet var bekendt med og accepterede disse garantier og orienteret om, at Eik Bank FO stod bag Eik Bank DK. Eik Bank FO havde mulighed for at hjælpe Eik Bank DK ved at tilføre kapital, ved at tage en del af engagementet op til Færøerne og ved at stille aflastningsgaranti. Finanstilsynet havde ikke taget afstand fra nogen af de 3 muligheder. Ingen mente, at det var problematisk at Eik Bank FO involverede sig i Eik Bank DK på en af de 3 måder.

De fem konkrete udlåns engagementer

FDI

Med udgangspunkt i pkt. 521 og 522 i ekstraktbind 18 side 123 hvoraf fremgår som sagsøgerens opfattelse, at Eik Bank FO ydede, opretholdt og udvidede store engagementer uden at foretage en kreditbehandling, og at engagementet i 2009 blev videreført og udvidet på et tidspunkt hvor det stod klart, at der formentlig ikke var dækning til førsteprioritet pantlover, hvilket burde have medført en øjeblikkelig afvikling i stedet for en videreførelse og udvidelse af engagementet, forklarede sagsøgte, at FDI engagementet ikke stod sig ved en øjeblikkelig afvikling. Det ville have medført en fuldstændig afskrivning af hele engagementet. Shopping centre forudsætter løbende vedligeholdelse for at være attraktive for både kunder og lejere, og de forudsætter tillige løbende investeringer. Ellers vil centret få for høj tomgangs procent. Det var præcis det der skete, da Finansiell Stabilitet overtog centrene.

Sagsøgerens angivelse i punkt 524 i ekstraktbind 18 på side 124 af at Eik Bank FOs kreditorganisation ikke deltog i kreditsagsbehandlingen forud for september 2010 er ikke rigtig. Sagen startede i fonden i 2007 og var derfor ikke gået den traditionelle vej med start i erhvervsafdelingen. Fonden var med som en slags "sleeping partner" og EBH skulle foretage den nødvendige administration af porteføljen, så den kunne forøge sin værdi. Så

snart det stod klart for banken, at EBH ikke kunne opfylde sine forpligtelser, ansatte fonden Jens Nielsen, der havde været med til at samle porteføljen, og som kendte ejendomsporteføljen og de mennesker i Tyskland, der hidtil havde administreret den. Jens Nielsen var den, der havde mest indgående kendskab til hele porteføljen og dens finansiering. Jens Nielsen arbejdede på fuld tid med det engagement. Jens Nielsen var tidligere bankdirektør og var vant til at lave beregninger vedrørende sådanne engagementer. Det var således Jens Nielsen, der lavede fodarbejdet forud for direktionens indstillinger vedrørende engagementet.

Bankens Corporate Finance afdeling blev involveret i løbet af 2009. Man kan anskue engagementet på den måde, at man har købet i januar 2008 og bankens overtagelse af engagementet i oktober 2008 under finanskrisen, hvor det måtte konstateres, at EBH Bank ikke kunne leve op til sine forpligtelser. Første kvartal af 2009 blev brugt på ansættelsen af Jens Nielsen og på hans analyse af situationen. I andet kvartal sørgede banken for at få kontrol over ejendomsporteføljen så værdierne ikke smuldrede. Han havde løbende drøftelser med Bogi Bendtsen, men det var ham der førte pennen på projektet. Annika Justnussen foretog registrering af sagen i erhvervsafdelingens systemer, men det var Jens Nielsen, der lavede de analyser, som ellers ville være blevet lavet af erhvervsafdelingen, hvis sagen var kommet ind i banken igennem de sædvanlige kanaler.

Han går ud fra at sagsøgeren i punkt 526 i ekstraktbind 18 på side 124 tænker på lånet optaget den 16. oktober 2008, når det anføres, at de sagsøgte ikke har oplyst, hvem der var involveret i den konkrete kreditsagsbehandling. Lånet opstod i en situation, hvor banken var kommet ud i en shitstorm med negativ omtale og en sms kæde vedrørende bankens konkurs, som han har omtalt tidligere. Island var gået i sort den 6. oktober, og de frygtede et "run" på banken. Danske Bank og Nordea var gået ud med en børsmeddelelse om deres eksponering mod Island. Banken oplevede, at omtalen af deres islandske eksponering var helt ude af proportioner. Banken havde en balance på mellem 21 og 22 milliarder kr., og den samlede islandske eksponering var på omkring 190 millioner kr. Både i ledelsesgruppen og i bestyrelsen blev det drøftet, hvordan de kunne minimere risikoen for et "run" på banken. De nåede frem til, at det bedst kunne ske ved, at fonden købte de islandske aktiver af banken eller stillede en tabsgaranti over for banken. Forudsætningen

for dette var, at fonden havde likviditet. De mente, at hvis banken købte lånet, som var blevet etableret til FDI (tidligere EBH Zweitmarkt), ville fonden få den likviditet, der var nødvendig for at købe de islandske engagementer. Situationen var opstået pludseligt i en meget hektisk tid, og det var slet ikke meningen at banken skulle have været involveret i EBH Zweitmarkt. Han og Frithleif var dem, der kendte mest til EBH Zweitmarkt. Selve forløbet var noget de drøftede i ledelsesgruppen, og når det kom til Spron, så var Finn Danberg inde over. Det var et samarbejde mellem ham selv, Bogi, Finn og Bjarni. Det var ham der skrev indstilling til lånet.

Med henvisning til pkt. 528 i ekstraktbind 18 på side 124 forklarede han, at det ikke er rigtigt, at det kun var ham, der havde været involveret i sagsbehandlingen, som blev drøftet på bestyrelsesmøde den 29. april 2009. Drøftelserne drejer sig om køb af et lån og dels ejerandele fra EBH Fonden og et lån fra EBH Bank i april 2009. Jens Nielsen havde været på sagen og lavet en hel del arbejde vedrørende dette. Volker Ruffer, som er en tysk statsautoriseret revisor, lavede en bekræftelse af, at lejeindtægterne i ISI 6 porteføljen, det vil sige den underliggende ejendomsportefølje fra 2008, var korrekt opgjort. Enten samtidig eller lidt senere kom Susanne Bech Nielsen på banen. Hun er en dansk advokat, som arbejder i Tyskland. Han kan se, at han i 2009 fik 421 e-mails fra Jens Nielsen, og at han selv sendte 221 e-mails til Jens Nielsen. Der ud over var der kommunikation med andre, blandt andet med Uwe Steinbrecher og med folkene i banken på Færøerne. Dette understøtter, at sagen fik rigtig meget opmærksomhed.

Den positive markedstilpasning på 10 %, som sagsøgerne peger på i pkt. 539 i ekstraktbind 18 på side 126 i forbindelse med BDOs vurdering af de otte centre, er en helt sædvanlig tilpasning. På det tidspunkt var det helt almindeligt, at en samlet portefølje udgjorde en højere værdi end summen af de enkelte bestanddele, fordi der er en synergi ved at drive en række ensartede ejendomme samlet. Det andet er at det koster penge at samle ejendommene i en portefølje. I det her tilfælde havde man opkøbt mellem 2500 og 2800 andele fra private tyskere for at komme op på en ejerandel på omkring 90 %. Der lå således et meget stort arbejde i at samle porteføljen, og i den forbindelse har EBH Bank beregnet sig et projekthonorar på mellem 5 % og 6 %, hvilket er normalt i den slags transaktioner. Eik Fonden og banken havde en administrationsaftale, hvor det var fastlagt,

hvad banken skulle have i forbindelse med blandt andet formidlingen af værdipapirer. I dette tilfælde, som sagsøgeren henviser til i pkt. 542 i ekstraktbind 18 på side 126, var det 3 % af købesummen for de omhandlede anparter, og det er markedskonformt. Fondens bestyrelse er ikke blevet mødt med erstatningskrav som følge af de transaktioner. Det er rigtigt som sagsøgeren påpeger i pkt. 544 samme sted, at banken havde tillid til EBH Bank. Der var ikke grund til andet. EBH Bank var vel renommeret. Det var velkendt, at de havde gjort meget i anparter og pantebreve og samarbejdede med Nykredit. Långiverne til EBH Fonden var større danske pengeinstitutter. EBH koncernen var på alle måder og i alle henseender velanskrevet. Ydermere havde EBH Bank drevet virksomhed i Tyskland siden år 2000. Derudover havde BDO lavet due diligence på projektet, så de havde ingen grund til at betvivle det grundlag, der lå bag projektet. Hvis de ikke havde haft tillid til EBH koncernen, var de selvfølgelig ikke indgået i et fifty-fifty fællesskab med dem.

Fondens ydelse af lån på 10 mio. EUR til FDI

Vedrørende sagsøgerens spørgsmål i pkt. 546 og 547 i ekstraktbind 18 på side 127 om hvorfor bestyrelsen i Eik Bank FO beskæftigede sig med fondens mulige bevilling af et lån på 10 mio. EUR forklarede han, at EBH Fonden havde ydet et lån til EBH Zweimarkt på 20 mio. EUR, som man ønskede, at Eik Fonden skulle overtage halvdelen af. Bestyrelsens drøftelser forgik under punktet "orientering" og var affødt af, at Tummas Eliassen, direktøren i LIV, som ejer halvdelen af ejendomsselskabet Fastogn, havde tilkendegivet, at Fastogn overvejede at øge sine investeringer i fast ejendom. Han bragte lånet på bane som et orienteringspunkt, fordi han anså det for muligt, at Fastogn kunne være interesseret i at eje i EBH Zweitmarkt.

På generalforsamlingen den 24. juni 2008 i København blev det oplyst, at der ikke forelå regnskaber fra Tyskland, som var revideret efter danske standarder, og at disse formentlig ville foreligge i september eller oktober i en form, hvor der lægges vægt på de skattemæssige forhold. Derfor gennemgik Jens Nielsen de regnskabstal, som man havde på det tidspunkt, i en præsentation. Det er det, der henvises til i redegørelsen i ekstraktbind 11 på side 3373. Det var en power point præsentation, som han mener blev delt ud. Efterfølgende har han erfaret, at regnskaber fra tyske selskaber foreligger sent i forhold til danske og færøske standarder. Desuden er der tale om skatteregnskaber. De regnskabsmæssige

og skatteretlige regler for afskrivninger og aktivering af udgifter til forbedringer er anderledes i Tyskland end herhjemme. I mange tilfælde, hvor der efterlyses regnskaber, har disse således foreligget men uden at være konverteret efter de hjemlige standarder. Jens Nielsen havde til opgave at korrigere tallene på grundlag af de tyske skatteregnskaber, så de havde en rimelig indsigt i selskabernes økonomi.

Den misforståelse vedrørende 600.000 EUR, som sagsøgeren henviser til i pkt. 549 i ekstraktbind 18 på side 127 blev løst ved generalforsamlingens vedtagelse, hvilket fremgår af det refererede på side 3373 i ekstraktbind 11.

Med henvisning til punkt 550 i ekstraktbind 18 på side 127 forklarede han, at det var likviditeten i EBH Bank, der var stram, ikke likviditeten i EBH Zweitmarkt. Han har noteret, at han talte med Finn Strier Poulsen den 1. september 2008 om likviditetssituationen i EBH Bank. Det var derfor, at han kendte til situationen, og det var også derfor, at EBH Bank ønskede at få fremskyndet, at lånet på 10 mio. EUR kom på plads. På generalforsamlingen den 24. juni 2008 fik de oplyst, at de foreliggende lejekontrakter gav 10 mio. EUR, at der var budgetteret med 10,2 mio. EUR, og at der var nye lejekontrakter på vej ind, således at de budgetterede lejeindtægtsmål ville blive opfyldt. Der forelå ikke-reviderede skatteregnskaber for 2007 og 1. halvår 2008. Resultatet før skat i 1. halvår 2008 var positivt med 465.000 EUR mod det budgetterede resultat på 1,2 mio. EUR. Af mankoen op til budgettet udgjorde 250.000 EUR for meget opkrævet administrationshonorar, hvilket der blev lavet en aftale om på generalforsamlingen, som han umiddelbart forinden har forklaret om. De fik at vide, at resten af mankoen op til budgettet stammede fra en forskydning af indtægter, fordi man var påbegyndt renoveringen af centret i Minden tidligere end planlagt. Udgiften til renoveringen og lejetabet var der budgetteret med, det fandt blot sted tidligere end planlagt. Da der var en forklaring på mankoen, udgjorde den ikke et faresignal. Der forelå også regnskaber for 2007, men det er rigtigt, at de ikke var reviderede. Der var ikke uregelmæssigheder, som ikke var kendt og diskuteret og lavet en aftale om. Fonden fik oplysninger fra generalforsamlingen den 24. juni 2008, han var i kontakt med Finn Strier Poulsen, men husker ikke præcis hvornår. Der var ikke noget, som indikerede, at tingene ikke var som de skulle være. Centrene gav overskud og så

fornuftige ud. Under besigtigelse talte de med Roland Dangel, der lavede månedsregnskaber for centrene. De følte sig på sikker grund med centrene.

Det der er gengivet i pkt. 553 i ekstraktbind 18 på side 127 fra advokat Eyðfinnur Jacobsens redegørelse om, at fondens bevilling af lånet var et brud på fondens vedtægter og derfor ulovligt, er ikke fyldestgørende. Redegørelsen blev stoppet og erstattet af et "§ 19 udvalg" nedsat af Lagtinget, som konkluderede i den afsluttende redegørelse fra august 2015 vedrørende fondens udlånsvirksomhed, at fonden ikke har drevet pengeinstitutvirksomhed og heller ikke drevet udlånsvirksomhed, som er omfattet af bank og sparekasse-loven eller lov om finansiel virksomhed. De 3 lån, som fonden har ydet, var i overensstemmelse med vedtægterne. Udvalget var ikke af den opfattelse, at der var tale om forhold, som var uforenelige med lovgrundlaget.

Pkt. 554 i ekstraktbind 18 på side 127 vedrører EBH Banks lån på 7 mio. EUR til ISI 6. Når det af hans redegørelse til advokat Carsten Fode i ekstraktbind 11 på side 3331 er angivet, at: "Eik Grunnurin havde intet kendskab til dette låns eksistens.", betyder det, at fonden godt kendte til lånet men ikke, at EBH Bank var kreditor. Det bekom fonden meget dårligt fordi, de i februar 2009 havde oplevet, at EBH Bank opsagde det lån, som EBH Bank havde ydet til Eik Fonden, uden at der var misligholdelse. De anså EBH Bank for at være en meget besværlig kreditor.

Eik Bank FO's overtagelse af fondens lån på 10 mio. EUR til FDI

Baggrunden for overtagelsen var, at der igennem 2008 havde været et stort kursfald på aktieandelen i islandske Spron, på aktierne i Atlantic Petroleum og Eik aktierne i egen beholdning. Det samlede kursfald på eksterne aktier var over 250 mio. kr. og de interne aktier på omkring 57 mio. kr. Det andet var, at de i 2007 havde købt Skandia Banken, hvilket medførte, at udlånene i Eik Bank DK steg markant. I december 2007 købte de Kauphtings aktiviteter på Færøerne, og det indebar en vækst på udlånssiden med mellem 1 og 1,1 mia. kr. Kauphting havde ca. 1,8 mia. kr. i udlån, men ved købet fravalgte Eik Bank FO overtagelse af ca. 750 mio. kr. af udlånene på grund af deres usikre karakter. I medierne blev koncernen fremstillet som værende blandt dem med størst udlånsvækst-

vækst. Bankerne blev i danske medier kaldt "islandske Eik Bank", og de blev kaldt suspakte. Kritikken blev gengivet ukritisk i medierne på Færøerne uden oplysning om, hvordan væksten var opstået. Trelleborg gik konkurs i februar 2008, men alle betragtede konkursen som en "enlig svale". Roskilde Bank blev overtaget af sagsøgeren i slutningen af juli 2008. Den 30. august 2008 var der et nyhedsindslag i færøsk tv, hvor det fremgik, at Eik Bank FO havde 500 mio. kr. ude at svømme hos selskabet Faroe Seafood. Det var forkerte oplysninger, og banken var nødt til at bede om lov til at offentliggøre det rigtige beløb på omkring 100 mio. kr. som oven i købet var sikret ved pant i varelager. Beløbet på 500 mio. kr. stammede fra Eik Bank FOs overtagelse af Kaupthings aktiviteter. Blandt de aktiviteter, som Eik Bank FO ikke overtog fra Kaupthing var netop et lån på 500 mio. kr. til Faroe Seafood. Den 15. september gik Lehman Brothers konkurs og hele likviditetsmarkedet frøs til. Samtidig var der den sms-kæde, som han tidligere har forklaret om, og den 6. oktober 2008 blev de islandske banker overtaget af staten. En stor del af bankens kunder var internet kunder via bankens overtagelse af Skandia Banken, og banken var derfor meget sårbar overfor tab af likviditet. Da det ikke var muligt at skaffe likviditet på det tidspunkt, befandt banken sig i en meget alvorlig situation. Mange banker udsendte pressemeddelelser ud om deres eksponering mod Island. Banken blev i udlandet antaget at være islandsk og aktiedepoter blev tvangssolgt efter et fejltagtigt rundskriv, udsendt af børsen i Stockholm i forbindelse med bankkrakkene i Island den 6. oktober 2008, rubricerede Eik aktierne som islandske. Der skulle aflægges regnskab den 26. oktober 2008, og det var nødvendigt at redegøre for den islandske eksponering, selvom den direkte eksponering var omkring 190 mio. kr. og dermed mindre end 1 % af bankens balance. Panikken på markedet gjorde, at de arbejdede med at reducere deres direkte eksponering mod Island ved at lade fonden overtage de islandske aktiver. De havde forstået det sådan, at fonden var til for bankens skyld, og at det var i fondens interesse, at banken ikke led skade. Samson lånene kunne ikke overdrages, fordi selskabet var gået i betalingsstandsning. Spron og Exista var stadig operationelle og aktierne heri kunne overdrages til fonden for at minimere den risiko for banken, som al den negative omtale medførte. De søgte derfor om, at fonden kunne overtage de aktiver mod at banken overtog EBH Zweitmarkt lånet, som de på det tidspunkt anså for at være et sikkert aktiv. Dette medførte, at fonden havde den fornødne likviditet. Fonden og Eik Bank FO havde præcis de samme oplysninger til rådighed.

Han er ikke enig i sagsøgerens opfattelse af, at det ikke var et legitimt hensyn for Eik Bank FO at købe EBH Zweitmarkt lånet af fonden, sådan som dette er udtrykt i ekstraktbind 18, pkt. 556 på side 128 og henvisningen til referat fra Eik Bank FOs bestyrelsesmøde den 18. oktober 2008 i ekstraktbind 7, side 2972, hvor indstillingen herom blev godkendt. Det eneste formål med den transaktion var, at skabe rum for, at fonden kunne købe de islandske aktiver af Eik Bank FO. Der var tale om, at fonden støttede Eik Bank FO.

Om sagsøgerens kritik af Eik Bank FOs beslutningsgrundlag ved overtagelsen af fondens lån til EBH Zweitmarkt i pkt. 557-559 i ekstraktbind 18, side 128, har han forklaret, at begge bestyrelser var oplyst om sagen på samme måde. Han og bestyrelsesformanden deltog sammen i generalforsamlingen den 24. juni 2008 i EBH Zweitmarkt. Han har noteret, at han havde dialog med Finn Strier Poulsen i hvert fald den 1. september 2008 inden fonden indtrådte i lånet for at sikre, at alt var som det skulle være. Efterfølgende har han drøftet sagen med Jens Nielsen i EBH Bank, efter at denne afløste Finn Strier Poulsen som direktør i banken den 22. september 2008. Han var også i kontakt med EBH Bank i forbindelse med planen om at sælge ISI 6, hvilket ses i ekstraktbind 7, side 2972. I september/oktober 2008 havde de en forestilling og en forhåbning om, at resultatet af at EBH var kommet i problemer ville være, at EBH ville sørge for, at det tyske aktiv, som var i god gænge, ville blive solgt stille og roligt, og at Eik Bank FO ville komme ud af engagementet. Det er korrekt som anført af sagsøgeren i pkt. 559, at Eik Bank FOs erhvervsafdeling ikke var indblandet i låneovertagelsen. Det skyldtes, at lånet kom ind via fonden, og derfor ikke blev behandlet på den sædvanlige måde. Givet omstændighederne, og det der var muligt på daværende tidspunkt, foretog han selv det, som han mente at en kreditafdeling ville have gjort. I hans kontakt med EBH blev han beroliget om, at det kørte fint i Tyskland, og at der ikke var grund til at være urolig. Man ville tage initiativ til, at aktivet blev solgt. De skulle aflægge regnskab, så de kunne ikke bare vente. Han kan se, at han også efterfølgende var i kontakt med EBH, og blandt andet fik han et notat om de lejeinitiativer, der var, så de var inde i en diskussion, fordi de ville sikre sig, at tingene kørte som de skulle. Det fik de bekræftet.

Eik Bank FOs køb af EBH Fonden og EBH Banks tilgodehavender

I pkt. 561 i ekstraktbind 18, side 128 rejser sagsøgeren som kritikpunkt, at Eik Bank FO købte tilgodehavender af EBH Fonden og EBH Bank. Han var bekendt med lånet på 7 mio. EUR til ISI 6, som EBH Bank havde sagt op, men han vidste ikke forinden hvem kreditor var. Under normale omstændigheder ville det være helt uden betydning, hvem der var kreditor. Det blev imidlertid et problem, fordi EBH Bank viste sig at være helt umulig at have med at gøre.

Det er rigtigt, som påpeget af sagsøgeren i pkt. 562, at Eik Bank FO ikke anså et samarbejde med EBH koncernen for konstruktivt. Da de indgik aftalen var det med en anerkendt bank, EBH Bank, som også havde påtaget sig at skulle administrere porteføljen for dem. Da EBH Bank kom under sagsøgerens administration og EBH Fonden kom under konkurs, hvor alle beslutninger skulle træffes af en kreditorkomite, blev det meget besværligt for EBH Fonden at træffe beslutninger. Sagsøgeren levede ikke op til aftalen om, at EBH Bank skulle administrere porteføljen. Sagsøgeren ville ikke deltage i noget. De afslog at administrere, betale til driften eller påtage sig nogen form for ansvar. Eik Bank FO stod således med en 50 % ejerandel af en portefølje, hvor ejeren af den anden halvdel ikke ville deltage i ejeransvaret. Eik Bank FOs ejerandel kunne derfor ikke omsættes til tredjemand. Det var reelt sagsøgeren, som styrede EBH Bank, og som indsatte Jørn Astrup Hansen som bestyrelsesformand. EBH Bank var kun interesseret i at sælge, og Eik Bank FO følte sig taget som gidsel. Et fælles salg til tredjemand ville tage lang tid som markedet var, og ville forudsætte at centrene blev løbende administreret og vedligeholdt i salgsperioden, ellers ville deres værdi smuldre bort. Efter hans opfattelse blev de presset til at købe af sagsøgeren, som efterfølgende har sagsøgt Eik Bank FO for at have købt. EBH Bank kom med et udspil på 13 mio. EUR dels for lånet, som EBH Bank havde til ISI 6 på godt 7 mio. EUR og dels for EBH Fondens lån på 10 mio. EUR til EBH Zweitmarkt, som senere blev til FDI. Eik Bank FO skulle betale 1 EUR for EBH Fondens ejerandel i EBH Zweitmarkt. EBH Bank havde forskellige beregninger, som lå til grund for deres udspil. Han mener, at disse er gengivet i et referat. Efter Eik Bank FOs beregninger, var værdien noget mindre, og de foreslog 10 mio. EUR. De endte med at aftale en købspris på 11,5 mio. EUR. Alternativet til at købe var, at det hele var gået konkurs i Tyskland,

hvorved hele investeringen ville være tabt. Det alternativ gjorde ikke indtryk på folkene fra EBH. Efter hans opfattelse, var det ikke muligt at overtage engagementet billigere.

Som det fremgår af pkt. 566, ekstraktbind 18, side 129, blev bestyrelsen i Eik Bank FO orienteret om forhandlingerne på bestyrelsesmøde den 29. april 2009. Når han i referatet i ekstraktbind 9, på side 205 er citeret for at sige, at: "Det ligger i kortene, at vi kan få refinansiering, hvor et nedslag på 20 - 40 mio. EUR er mulig...", så var dette en indikation. Han har ikke givet udtryk for, at det var sikkert. Referatet svarer til bestyrelsesmødet, som han husker det, og det fremgår deraf, at han blandt andet refererede fra det møde, som han havde haft med en repræsentant for West Immo den 6. april 2009 om refinansiering. Det blev på det møde oplyst, at der med 96,5 % sikkerhed kunne bevilges refinansiering. Repræsentanten kendte ISI 6 porteføljen indgående, fordi han havde en fortid i Wachovia Bank og havde arbejdet med deres finansiering af ISI 6 porteføljen. At det var muligt at få et afslag på lånet havde repræsentanten fra et møde, vist nok i februar 2009, med Wells Fargo, der overtog Wachovia Bank.

Om optakten til bestyrelsens positive indstilling til sagen forklarede han, at allerede i oktober 2008 nævnte Jens Nielsen, efter at være blevet indsat i EBH igen, muligheden for at få solgt ISI 6 porteføljen, som gik godt, og hvor Eik Bank FO så ville sælge sin andel med. Han kan se af sine notater, at Brian Toft blev sat på opgaven, og at denne skulle have et møde med EBH den 16. januar 2009, jf. ekstraktbind 11 side 3375. Det fremgår deraf, at enten skulle EBH købe Eiks andel eller omvendt. Samme måned havde han en telefonsamtale med Claus Jespersen fra EBH Fonden om strategi for EBH Zweitmarkt fremadrettet. Den 27. januar 2009 havde han yderligere en telefonsamtale med Claus Jespersen, hvor et salg af ISI 6 blev berørt, og den 15. februar 2009 har han et notat fra Jens Nielsen, hvor en overtagelse af ISI 6 og en efterfølgende afvikling bliver nævnt. Den 23. januar 2009 var der et møde i Eik Bank FO med deltagelse af Jens Nielsen og Uwe Steinbrecher, hvor tilbuddet til EBH Fonden bliver drøftet. Den 6. marts 2009 kom der et nødråd fra Uwe Steinbrecher om penge til centret i Minden. Alle disse oplysninger har han løbende diskuteret. Frithleif Olsen var med i den rådgivende komite og tingene er løbende blevet drøftet med bestyrelsen i banken, selvom dette ikke fremgår af referaterne. Besty-

relsen var i London fra 29. marts til 5. april 2009, og der var mulighed for at drøfte tingene. EBH Zweitmarkt var et af de prominente emner, som de drøftede på den tur. Det var således meget vel afstemt med bestyrelsen, hvad de skulle gøre i sagen, selvom der ikke var en bestyrelsesbeslutning fra et bestyrelsesmøde til at afhandle sådan et salg. Den 6. april 2009 var Uwe Steinbrecher og West Immo på Færøerne, og da blev det også drøftet. Han havde møde med Kresten Dyhrberg fra EBH Fonden den 7. april 2009 og en samtale med Jørn Astrup Hansen efterfølgende. Derudover var der møde i Eik Bank DK den 24. april 2009, så det var ikke en ide, der pludselig opstod. Der var et langt forudgående forløb, hvor det blev diskuteret, inden indstillingen den 4. maj 2009. For at sikre sig at oplysningerne om lejeindtægterne var korrekte, fik han den 28. april 2009 en bekræftelse fra en tysk statsautoriseret revisor, Volker Ruffer, på at årslejen, som var blevet oplyst for 2008, var i overensstemmelse med den faktiske husleje. De gjorde hvad de kunne for at sikre, at tingene var i orden.

Det negative cash-flow på over 5 mio. EUR, som sagsøgeren omtaler i pkt. 568 på side 129 i ekstraktbind 18 er udtryk for, at sagsøgeren ikke forstår sagen. I ekstraktbind 17 på side 735 ses det regnskabsmæssige cashflow statement for 2008 i FDI, tidligere EBH Zweitmarkt. Angivelsen på siden af "Changes in cash" på -5.010.000 EUR viser den samlede cashflow opgørelse. Ved en sådan betalingsstrømanalyse, er det cashflow fra driften, som har betydning. Alt andet cashflow har alene en modsvarende balancepåvirkning, dvs. enten et aktiv der stiger eller falder i værdi, eller en gæld, der stiger eller falder uden at det udtrykker noget om, hvordan driften går. I analysen på side 735 lige over de godt 5 mio. EUR i negativ cashflow fremgår "Cashflow of financing activity" med -640.000 EUR. Dette dækker over tilbagebetaling af lån og har ikke nogen indflydelse på driften af centrene. Efter tilbagebetalingen af lån har selskabet 640.000 EUR mindre i kassebeholdning (et aktiv) og har tilsvarende 640.000 EUR lavere gæld (et passiv). Aktiver og passiver er faldet lige meget. Posten "Cashflow of investing activity" på -3.844.000 EUR udgøres i det væsentlige af investeringer i et eller flere aktiver, som gerne skulle generere en indtægt for centret fremadrettet. Efter betalingen for investeringsaktiver har selskabet 3.844.000 EUR mindre i kassebeholdning, men ejer til gengæld investeringsaktiver med 3.844.000 EUR i værdi. Såvel aktiver som passiver er uændrede. "Cashflow of operating activity" på -527.000 EUR er det eneste tal, som viser noget om driften. I det tal indgår,

som det fremgår på side 734 under pkt. 7, dels vedligeholdelse og dels aktiviteter, hvor man i et dansk regnskab ville have aktiveret investeringen, fordi der er tale om en forbedring. En væsentlig del af pkt. 7 udgøres af den type forbedringer, som er udgiftsført fordi det stammer fra et tysk skatteregnskab. Skattemæssigt havde man lov til at udgiftsføre den type investeringer selvom de er investeringer, som fremadrettet giver et cashflow. Hvis der kompenseres herfor, er der et positivt cashflow. Det var det, han refererede til på bestyrelsesmødet den 29. april 2009, ekstraktbind 9, side 205.

Hensigten med at Jens Nielsen var bonus aflønnet var, at give ham et incitament til at komme i hus med alle de problemer de havde og for at pleje bankens aktiver bedst muligt.

Wachovia Bank var blevet overtaget af Wells Fargo, der havde nedskrevet engagementet og var på vej ud af Europa. Derfor var det ikke usandsynligt, at de for at komme ud af engagementet ville have været villige til at give et nedslag, hvis West Immo kom med i engagementet. Han er derfor ikke enig i sagsøgerens antagelse om, at dette skulle være usandsynligt, jf. pkt. 571 i ekstraktbind 18 på side 129. I materialet der blev offentliggjort i forbindelse med at ISI 6 porteføljen blev solgt står, at man allerede havde taget de relevante nedskrivninger. Deri ligger, at det har man gjort i forbindelse med, at Wachovia Bank blev overtaget af Wells Fargo.

Det er ikke korrekt udlagt af sagsøgeren i pkt. 576 på side 130 i ekstraktbind 18, at hans spørgsmål til Jens Nielsen var udtryk for, at han ikke havde kendskab til de forhold, som han spurgte ind til. Jens Nielsen beskæftigede sig udelukkende med FDI og havde godt styr på oplysningerne. Det var derfor nemmere at bede Jens Nielsen om oplysningerne frem for selv at lede efter dem i arkivet, når han arbejdede med engagementet. Han kan ikke genkende sagsøgerens fremstilling i pkt. 578, hvorefter han hverken havde reviderede regnskaber eller internt regnskabsmateriale til belysning af FDI's økonomiske situation pr. årsskiftet 2007/2008 og 2008/2009. Der forelå reviderede skatteregnskaber og balancer for 2007, men han havde dem bare ikke ved hånden. Der var ikke tale om et koncernregnskab, og derfor måtte de bruge de underliggende regnskaber, som det var nemmest at få Jens Nielsen til at se på. Han havde fået verificeret lejeindtægterne fra den tyske revisor, Volker Ruffer. Den 15. februar 2009 havde de fået budget for 2009. I april

2009 modtog de regnskaber for 2008 for Nürnberg, Reihne og Minden. Regnskaberne viste, at Nürnberg og Rheine var forud for budget. Minden var bagud, hvilket skyldtes, at man havde sat en renovering i gang tidligere end planlagt. Udgifter skulle således afholdes tidligere end planlagt og indtægterne var udsat.

Med henvisning til pkt. 580 på side 130 i ekstraktbind 18 vedrørende hans indstilling til bestyrelsesmøde den 4. maj 2009 i Eik Bank FO vedrørende bankens køb af EBH Banks lån til ISI 6 og EBH Fondens lån til EBH Zweitmarkt for i alt 11,5 mio. EUR, forklarede han, at det er normalt, at dokumentationsmateriale ikke er vedlagt en indstilling.

Det er rigtigt, at der er en omregningsfejl i indstillingen som nævnt i pkt. 582 på side 130 i bind 18. I indstillingen er han kommet til at angive, at centrene står i 1.117.860.000 kr., hvor de retteligt står i 1.006.000.000 kr. Når fejlen rettes kommer casen til at stå bedre. Det er omregningen af de 135 mio. EUR til DKK, som udgør gælden til Wachovia Bank i indstillingen i afsnit 5 og 6 på side 946 i bind 9, der er foretaget ud fra en forkert EUR kurs. Ved brug af den rigtige kurs havde den samlede gæld kunne opgøres til 1.313.000.000 kr. og ikke 1.424.939.632 kr. En rigtig beregning havde blot yderligere underbygget hans anbefaling.

Med henvisning til pkt. 583 på side 131 i ekstraktbind 18 forklarede han, at det er et helt sædvanligt porteføljetillæg beregnet af BDO. Porteføljetillæg anvendes i tilfælde, hvor en række aktiver indenfor et afgrænset geografisk område samles i en portefølje, fordi det er mere rationelt og forbundet med en synergieffekt. Der er udgifter forbundet med at samle en portefølje.

Hans arbejde med sagen baserede sig på oplysningerne i indstillingen på side 947 i ekstraktbind 9. Det er en fejl, at det midt på siden er angivet, at forskellen mellem budget og realiseret for så vidt angår centret i Minden er angivet som et positivt beløb. Det rigtige tal er -498.000 EUR.

Hans beregninger i indstillingen i ekstraktbind 9 på side 949 til 950 viser, at der i Eik Bank FOs udlån til projektet er fuld dækning til lånet på 7 mio. EUR, som stammer fra

EBH Banks lån til ISI 6, mens der er en dækning på 47 % til lånet på 2 x 10 mio. EUR, hvor den ene del er købt fra Eik Fonden og den anden del i givet fald vil stamme fra EBH Fonden. Ejerandelen har ingen værdi. Under posten "Penge til rådighed" fremgår, at den samlede dækning til Eik Bank FOs udlån udgør knap 26 mio. EUR, hvorfra skal fradrages de 10 mio. EUR, som Eik Bank FO i forvejen havde eksponeret. Der vil således være ca. 16 mio. EUR til overs. Lånene på 7 og 10 mio. EUR blev købt for 11,5 mio. EUR, og der var derfor overskud ved at lave selve handlen.

Årsagen til at han nævnte kvadratmeter priserne i Tórshavn, hvilket efter sagsøgerens opfattelse var uden relevans for sagen, jf. pkt. 585 på side 131 i ekstraktbind 18 var alene en referenceramme til måden at behandle sagen på, fordi bestyrelsen tidligere havde behandlet lån til SMS centret i Tórshavn. Det var på ingen måde hensigten, at kvadratmeterpriserne på Færøerne og i Tyskland skulle sammenlignes. De vidste godt, at de købte markedskonformt i Tyskland.

Sagsøgerens opfattelse af, at indstillingen vedrørende Eik Bank FOs køb af EBH Banks lån til ISI 6 og EBH Fondens lån til EBH Zweitmarkt og EBH Fondens ejerandel på 50 % i EBH Zweitmarkt for i alt 11,5 mio. EUR var en økonomisk redningsaktion iværksat af Eik Bank FO til fordel for Eik Fonden er forkert. Hans bemærkning i indstillingen af 3. maj 2009, ekstraktbind 9, side 952, om, at Eik Bank FO påtog sig en økonomisk risiko for at redde Eik Fondens investering skal ses i den kontekst, at det var en fordel for Eik Bank FO at foretage dispositionen. Det er der også redegjort for på side 6 i indstillingen. Det var deres vurdering, at selvom der ikke blev tale om discount eller refinansiering, ville handlen stadig være en fordel for både Eik Bank FO og Eik Fonden. De havde fået vurderet, at det var i overensstemmelse med Eik Fondens vedtægter at gennemføre handlen. I den forbindelse var det skattemæssige aspekt ved handlen blevet påpeget og undersøgt. Eik Fonden fik en up-side på, at fondens ejerandel potentielt kunne komme til at repræsentere en værdi, uden samtidig at påtage sig en downside, fordi alternativet var, at hele investeringen var tabt. I den kontekst var det rimeligt, at fonden betalte de provisioner, der var nødvendige. Der blev brugt en meget forsigtig formulering i indstillingen, så den ikke kunne forstås sådan, at fonden gav en gave til Eik Bank FO ved at betale provisionen. Investeringen blev ikke foretaget for at tilgodese fonden, men for at sikre Eik

Bank FO. Eftersom at fonden fik en up-side var det rimeligt, at fonden betalte omkostningerne ved dispositionen. Hensynet med formuleringen var at gøre det tydeligt, at Eik Bank FO ikke modtog en gave fra fonden, som potentielt kunne være skattepligtig. Dette var ikke et led i en økonomisk redningsaktion til fordel for fonden, og der blev ikke slækket på noget af hensyn til det.

Med henvisning til pkt. 606 i ekstraktbind 18, side 133, om bestyrelsens manglende tillid til ham forklarede han, at han efterfølgende har kunne læse, at bestyrelsen afholdt et møde den 5. maj 2009, hvor der kom en vis frustration over direktionen til udtryk. Han kan godt forstå frustrationen, idet det var en hård tid for alle. Udover den konkrete disposition, som var forelagt bestyrelsen, havde finanskrisen sat sine spor. De måtte aflægge regnskabet for 2008 på ny, og banken havde en ansøgning om hybrid kernekapital og en ansøgning om individuel statsgaranti til behandling. Bestyrelsen blev på et møde den 5. maj 2009 enig om, at der skulle sendes et brev til direktionen. På bestyrelsens næste møde blev det besluttet at brevet ikke skulle sendes alligevel. I stedet blev kritikken vendt indad i bestyrelsen. Det fremgår af ekstraktbind 9, på side 1260. Det er hans opfattelse, at direktionen i relation til samarbejdet med bestyrelsen holdt sig inden for de rammer, der var blevet udstukket. I slutningen af 2009 gav bestyrelsen topkarakter i dens evaluering af ham.

Det ville have været meningsløst at købe EBH Fonden og EBH Bank ud uden at være villig til at bevilge yderligere finansiering. Det var vigtigt, at centrene hele tiden var vedligeholdt, for at gøre det attraktivt for både lejere og kunder. De var klar over, at det på det tidspunkt var svært at omsætte tyske shopping centre. Det var en langsigtet investeringsplan. De var overbevist om, at hvis bare de havde tålmodighed til at vente på, at markedet normaliserede sig, ville investeringen have været god. Det er han fortsat overbevist om.

Det er rigtigt som angivet i pkt. 630 i ekstraktbind 18, side 136-137, at han var i besiddelse af de der refererede oplysninger om centrenes værdi og drift på tidspunktet, hvor det blev indstillet at udvide engagementet. Der forelå ikke regnskaber efter danske regnskabsprincipper, men de var i besiddelse af reviderede skatteregnskaber for 2008. Indstillingen skal ses i sammenhæng med bankens forventning om, at få investeringen igen over tid.

Vedrørende IRE

Bevillingen af Eik Bank FOs engagement i IRE lå inden for hans direktionshjemmel til bevilling. Han kendte engagementet igennem Eik Bank DK som bestyrelsesformand, og engagementet var blevet kreditbehandlet i Eik Bank FO i september eller oktober 2007 af Bogi Bendtsen og Eivind Mouritsen. De kendte således også engagementet godt. Frem til bevillingen var der ingen advarselsslamper, der lyste. De havde oversigt over bankens engagementer fra Eik Bank DK med på bestyrelsesmøde den 20. oktober 2008, og det fremgik deraf, at engagementet blev overholdt uden anmærkninger. Finanstilsynet var på besøg i november/december 2008, og der var ingen bemærkninger til engagementet.

Engagementets overgang fra Eik Bank DK til Eik Bank FO

Eik Bank FO havde 3 muligheder for at bistå Eik Bank DK. Der kunne tilføres ny ansvarlig kapital sådan, at egenkapitalen blev hævet hvorved engagementet kom under 25 % grænsen. Den anden mulighed var at stille en aflastningsgaranti og endelig var der den valgte mulighed, nemlig at købe obligationer. Risikomæssigt var der ikke den store forskel på at stille en aflastningsgaranti og på at købe obligationer. Det var en ekstraordinær situation opstået pludselig fordi Eik Bank DK havde nedskrevet, og egenkapitalen der kunne henregnes, var faldet, og dermed kom engagementet over 25 % grænsen. De stod derfor med et akut problem. Det var ikke noget man ønskede af flage med i starten af 2009. De havde jo tyske fundingbanker, som ved overskridelse af 25 % grænsen ville påberåbe sig, at deres covenants var brudt, og de dermed kunne kræve lånene indfriet. Det ville have haft store konsekvenser og skulle bare løses. Eik Bank FO kunne ikke leve med, at datterbanken ikke overholdt reglerne. Finanstilsynet havde spurgt, om Eik Bank FO stod bag Eik Bank DK. Det var også noget, der var blevet drøftet i bestyrelsen i Eik Bank FO. Holdningen var, at de ikke skulle løbe fra deres forpligtelser. Det var helt klart, at de stod bag Eik Bank DK.

Det er ikke fremstillet korrekt i pkt. 1297 i ekstraktbind 18, side 239, når sagsøgeren tilkendegiver, at han var alene om at træffe beslutning om at bevilge købet af obligationerne. E-mailen fra Jesper Clausen den 27. januar 2009 i pkt. 1319 var sendt til Bogi Bendtsen. Det var i overensstemmelse med hans henstilling til den danske direktion om,

at al kontakt vedrørende engagementer skulle m.v. skulle gå den normale vej via kreditafdelingen. Bogi Bendtsen kom og drøftede sagen med ham, og foretog derefter de fornødne undersøgelser. Engagementet lå inden for både hans og Bogi Bendtsens hjemmel.

Vedrørende Valbjørn Dalsgarð

Hans kone og Valbjørn Dalsgarð er fætter og kusine. Han følte, at det var lidt for tæt på, og han erklærede sig inhabil og deltog ikke i bestyrelsesmødet, hvor bevillingen skete. Han syntes, at det var et fint engagement. Senere har han deltaget i bestyrelsesmøder, hvor sagen blev behandlet. Sagen var med på stort set alle møder, og af praktiske årsager undlod han at forlade lokalet. Der var et ønske både fra bestyrelsens side og fra hans egen om, at han holdt sig orienteret om sagen, fordi den var så stor.

Det fremgår af referatet fra bestyrelsesmødet den 11. april 2006, at han gjorde opmærksom på hans familierelation, og derved ligger det implicit, at han følte, at det var for tæt på.

Han holdt sig orienteret om sagen, men det var ikke sådan at han deltog i eller påvirkede beslutningerne. Han agerede, som om han var inhabil.

Under bestyrelsesmødet den 5. september 2006 forlod han lokalet under henvisning til hans familiemæssige relation til Valbjørn Dalsgarð, og det samme gjorde sig gældende under det næste bestyrelsesmøde.

På de øvrige bestyrelsesmøder deltog han selvom Valbjørn Dalsgarð engagementet var til drøftelse. Det skyldtes hans egen interesse i at holde sig orienteret om engagementet, der var stort, og det skyldtes bestyrelsens ønske om, at han deltog, så han var fuldt informeret. Det er ikke rigtigt, som anført af sagsøgeren i pkt. 1071 på side 209 i ekstraktbind 18, at han mente sig i stand til at deltage i behandlingen af engagementet. Han forholdt sig passiv under møderne og sagde kun noget, hvis han blev spurgt. Han forelagde ikke noget, og han stemte ikke. De indstillinger, som blev forelagt bestyrelsen var udarbejdet af erhvervsafdelingen og kreditafdelingen efter den sædvanlige fremgangsmåde. Han

hørte om, hvad der foregik og de diskuterede sagen, men han har ikke påvirket den som sådan.

Med henvisning til pkt. 1077 i ekstraktbind 18 på side 211 forklarede han, at det var Bjarni, der orienterede om faldende parcelhuspriser på bestyrelsesmødet den 20. april 2007. Det er det, der fremgår af referatet, og det stemmer med, at Bjarni havde ansvaret for parcelhusstatistikken på det tidspunkt.

Hans bemærkninger i referatet fra bestyrelsesmøderne den 25. og 28. september 2009, gengivet i pkt. 1093 i ekstraktbind 18 på side 211 om, at det gik godt, og at Valbjørn Dalsgarð ønskede at få grønt lys til byggetrin 2 var alene af orienterende karakter. Det var oplysninger, som han havde fra andre, formentlig Bogi Bendtsen. Det er ikke udtryk for, at han var med til at træffe beslutninger vedrørende sagen.

Igennem hele sagen opfattede han sig som inhabil og deltog ikke i sagens behandling. Bestyrelsen var bekendt med dette. Engagementet var bankens risiko, så han var interesseret i at følge med og komme med input, i det omfang han havde nogen. Som han var orienteret, var der ikke noget galt med projektet eller de beslutninger, som bestyrelsen traf. Der var lavet et grundigt forarbejdet til projektet. Rambøll havde på vegne af Tórshavn kommune beregnet befolkningsfremskrivning og behovet for boliger i Tórshavn fremadrettet. Det blev også analyseret, hvor mange boliger, der i øvrigt var under opførelse. Analysen viste, at der var plads til både Valbjørn Dalsgarð projektet og konkurrentens projekt, som blev opstartet efterfølgende. Det var derfor et fornuftigt projekt, og der var stor interesse for at købe boligerne. Det var alene kommunens krav om, at de skulle gå frem efter kommunens venteliste, hvorved deltagerne på ventelisten skulle have mulighed for at købe en af boligerne. Det medførte, at hele salgsdelen blev 6 måneder forsinket. Havde det været muligt at udbyde boligerne offentligt til salg med det samme, kunne man have solgt stort set hele den 1. etape. Det stod klart på grund af interessen, som ejendomsmæglerfirmaet Inni oplevede. Da ventelisteproblematikken var ryddet af vejen ændrede landsstyret i juni/juli 2008 reglerne om moms, så boligerne blev dyrere. I september 2008 gik Lehman Brothers konkurs, og da faldt interessen for at købe.

I det færøske marked ville det ikke have været muligt at finde en entreprenør, der kunne have indskudt omkring 100 mio. kr. i egenkapital.

Vedrørende RGW og Sydporten

Kreditafdelingen i Tórshavn behandlede sagerne. Forinden havde man indhentet oplysninger fra Eik Bank DK og analyseret disse og fået indhentet supplerende oplysninger osv. i overensstemmelse med den sædvanlige måde at kreditsagsbehandle på. Det er ikke unormalt at stole på informationer fra andre banker. Når der laves syndikerede lån, hvor flere banker går sammen om at yde et stort lån, er der typisk en af de involverede banker der er "lead bank". Det er den bank, der påtager sig at indsamle materiale og lave udkast. Den enkelte bank laver sine egne analyser og beslutter på den baggrund, om den pågældende bank vil deltage. Det er tidsbesparende for de deltagende banker, også fordi "lead banken" har kontakten til kunden. Lånene i RGW og Sydporten er i princippet syndikerede lån ydet af Eik Bank FO og Eik Bank DK. Oven i dette foretog bestyrelsen og direktionen i Eik Bank FO besigtigelser af de finansierede projekter, ligesom intern og ekstern revision gennemgik begge banker. I forhold til et syndikat havde Eik Bank FO endnu større sikkerhed for at tingene var i orden. Det er ikke retvisende, at Eik Bank FO reelt blot havde overladt kreditsagsbehandlingen til Eik Bank DK og genbrugte kreditindstillingen derfra. Begge banker anvendte samme skabelon ved udarbejdelse af kreditindstillinger netop for at sikre, at indstillingen medtog alle relevante oplysninger. Det er bestemt ikke hans indtryk, at Bogi Bendtsen følte sig bundet af de danske kreditindstillinger. Bestyrelsen forholdt sig både kritisk og engageret til alle de engagementer, der blev forelagt. Sagsøgerens antagelse om, at der har været tale om en lemfældig kreditsagsbehandling i Eik Bank FO i tilfælde hvor også Eik Bank DK deltog i finansieringen er ikke rigtig.

Han kan ikke huske alle detaljer om sagen og må i vidt omfang forlade sig på de indstillinger og bestyrelsesmødereferater, der findes i sagen.

Han har forsøgt at tjene bankens interesser og gøre det så godt som overhovedet muligt under de givne omstændigheder. Det er hans indtryk, at det samme gør sig gældende for alle medarbejdere og bestyrelsen. Den 23. september 2010 fordoblede Finanstilsynets ledelse de nedskrivninger, som deres egne eksperter havde vurderet. På det tidspunkt blev

han klar over, at der var nogen der havde en helt anden opfattelse af rigtigheden af deres arbejde, og senere kom der en stævning. Han kunne ikke genkende sagsøgerens beskrivelse af den bank, som de havde overladt til sagsøgeren.

Kontraafhøring i BS 1140/2012 af Peter Marnner Aage Jacobsen

Til sagsøgerens spørgsmål om, hvorvidt udsagnene fra Odd Bjellvåg og Tórmund Joensen i referat fra bestyrelsesmøde den 9. februar 2007, og gengivet i ekstraktbind 18, side 90 under pkt. 411:

"Odd gjorde klart, at han ønskede, at vi i mest muligt omfang holder os til procedureerne for långivning, og han vurderede, at det burde være gjort i dette tilfælde.

(...)

Tórmund bemærkede, at lånesagerne, som er til efterretning, ikke volder ham problemer. Med de lånesager, som bliver taget med til mødet, og bestyrelsen er helt uforberedt på, kan ofte forurolige ham. Der er ikke megen tid til at sætte sig ind i sagen, inden der skal tages stilling."

handler om kritik af kreditbevillinger i bestyrelsen forklarede han, at Odd Bjellvåg og Tórmund Joensen må være de nærmeste til at besvare det spørgsmål. Han er ikke klar over hvilke konkrete lånesager, udtalelserne vedrører. De forholdt sig til procedureerne. Der blev ikke forelagt sager for bestyrelsen eller indkaldt til møder, uden at det var afstemt med bestyrelsesformanden. Det kan i enkelte tilfælde være sket, at lånesager blev taget med på møde uden at bestyrelsen havde haft mulighed for at forberede sig. Også i sådanne tilfælde var det efter aftale med bestyrelsesformanden.

I forbindelse med gennemgang af pkt. 416 i ekstraktbind 18 og den der refererede udtalelse fra Rakul Dam under bestyrelsesmøde den 30. april 2007:

"Rakul havde en anmodning til Boga. Hun sagde, at det sker tit, at lånesager bliver præsenteret for bestyrelsen til behandling, uden at bestyrelsen er orienteret om dem i forvejen. Sagerne bliver bare præsenteret på selve mødet, og da er bestyrelsen slet ikke forberedt. Rakul sagde, at hun vidste godt, at somme tider er tiden knap, og sager kan komme ind kort for møderne, men det bør lade sig gøre at orientere bestyrelsen, f.eks. med en e-mail, om de sager der bliver fremlagt."

forklarede han, at bestyrelsen og direktionen havde haft strategimøder om, hvordan samarbejdet mellem dem skulle være. Der var enighed om, at bestyrelsen skulle stå til rådighed så vidt muligt, og at det var i orden at bede bestyrelsen træde til med forholdsvis kort varsel. Efter hans opfattelse handlede direktionen indenfor den aftale. Forholdene varierer fra sag til sag, og det er klart, at man forsøger at rette ind efter de ting, som man bliver gjort opmærksom på af bestyrelsen.

Man kan ikke udlægge Finnbogi Niclasens udtalelse fremsat under bestyrelsesmøde den 21. april 2008 og refereret under pkt. 417 i ekstraktbind 18 på side 92:

"Finnbogi mente, at det var meget uheldigt, at formanden og direktøren går ud og nærmest bevilliger på nakken af bestyrelsen"

som kritik af den måde lånesagerne blev bevilget på i banken. Der kan ikke generaliseres på baggrund af Finnbogis udsagn. Der er ikke mere end en håndfuld sager, som er bevilget i henhold til undtagelsesklausulen i hans bevillingsbeføjelse, hvor han kunne bevilge lån større end 25 mio. kr. Der var 3 forskellige slags sager, der kunne lægges til efterretning på bestyrelsesmøder. Det var sager over en vis beløbsgrænse. På et tidspunkt var grænsen 10 mio. kr. Bevilgede lån på mellem 10 og 25 mio. kr. skulle således sendes til efterretning i bestyrelsen. Direktionen havde hjemmel til at bevilge udvidelse af allerede etablerede lån med op til 20 %. Også sådanne bevillinger skulle til bestyrelsen til efterretning. Den 3. gruppe var tilfælde, hvor direktionen havde overskredet sin generelle hjemmel i henhold til undtagelsesklausulen. Dette var meget sjældent forekommende. Den bevilling, som Finnbogi refererede til, vedrørte selskabet Faroe Seafood, der var konkurstruet.

Som han læser referatet, var der ikke blevet bevilget noget lån, og oversættelsen "på nakken af" svarer efter hans opfattelse ikke til det færøske udtryk "hálvavegna". Tilnærmelsesvis havde været en mere retvisende oversættelse.

Vedrørende kreditbehandlingen af sager indledt af Eik Bank DK og videresendt til Eik Bank FO oplyste sagsøgeren, at der under bestyrelsesmøde den 3. juni 2005 i forbindelse med bestyrelsens behandling af et engagement på ca. 400 mio. kr. i IPC Byg A/S var nogle af bestyrelsesmedlemmerne, der udtrykte tvivl om, hvordan creditsagsbehandlingen foregik på Færøerne, og om den var tilstrækkelig grundig.

Foreholdt følgende uddrag af bestyrelsesreferatet vedrørende det emne i ekstraktbind 18 på side 116:

”Marner sagde, at vi må få mere at vide om det. Så vidt han vidste, bliver sagerne ordentligt bearbejdet. Hvad siger Bogi til dette?”

Bogi oplyste, at den sædvanlige arbejdsgang i Sparekassen er, hvor hjemlen ikke er tilstrækkelig, at sagerne kommer fra vores filialer til Kreditafdelingen. Kreditafdelingen sender sagerne til direktionen, som indstiller dem til bestyrelsen. Sagerne fra Eik Bank kommer fra Brian Toft gennem Jesper Clausen. Hos os arbejder Ejvind Mouritsen med sagerne, foruden Bogi og Marner. Bogi har fuld tillid til Ejvind. Men vi kender ikke alle detaljerne i en sag og er nødt til at have tillid til Eik Bank, som i dag fungerer som en erhvervsafdeling, ligesom vores andre afdelinger. Vi spørger også til den, der har ansvaret for projektet.

Vi får sager fra Eik Bank, ser på de svage punkter, spørger til dem og foretager opfølgning på dem. Vi fremlægger ingen sag for bestyrelsen, som vi ikke fuldt ud kan indestå for. De sager, som vi får fra Eik Bank, kigger vi overordnet på og stoler på det, som Eik Bank siger og oplyser i detaljer. Vi kender f.eks. ikke priser i Danmark så godt som Eik Bank gør. Vi kender heller ikke ledelserne i de selskaber, der ansøger om finansiering. Eik Bank kender bedre til disse forhold, og vi må stole på dem.”

forklarede han, at han er enig i, at det var den korrekte og retvisende måde, at de sager blev behandlet på. Derudover foretog de også besigtigelse af nogle af de projekter, som de godkendte. For det meste blev besigtigelser foretaget efterfølgende. Det er også rigtigt, at han godkendte projekterne, inden de blev forelagt bestyrelsen, herunder også dem, som denne sag vedrører, bortset fra Valbjørn Dalsgaard. Godkendelserne blev i princippet foretaget af den samlede direktion, men i og med at han havde ansvaret for både kredit- og erhvervsafdelingen i den relevante periode, var det i praksis ham, der havde kontakten til Bogi Bendtsen. Det var derfor dem, der afstemte tingene. Han kan ikke huske tilfælde, hvor Bjarni Olsen udtalte sig imod indstillingerne.

Vedrørende Eik Bank FO's kreditpolitik

Han kan ikke huske nærmere, hvad den ændring af kreditpolitikken den 12. januar 2007, der henvises til i ekstraktbind 4 på side 3131 under pkt. 8, angik. Det var muligvis en tillem্পning af kreditpolitikken i forbindelse med, at Eik Bank FO overtog banken i Danmark.

Bankens tilgang til kreditsagsbehandlingen i forhold til kreditpolitikken var blandt andet, at indføre standardskabeloner til brug for kreditsagsbehandlingen for at sikre, at man kom igennem alle relevante punkter, herunder også dem, der var indeholdt i kreditpolitikken. Bestyrelsen fastsatte kreditpolitikken, og kunne derfor til enhver tid også fravige den. Han følte ikke, at han som direktør havde frihed til at gøre som det passede ham. Det var ikke praksis for ham at bevilge i strid med kreditpolitikken eller andre regler. Han kan ikke huske, at han eller nogen anden er blevet kritiseret for ikke at have overholdt kreditpolitikken.

Vedrørende RGW engagementet

Den første kreditindstilling i sagen stammede fra Kaupthing Bank A/S og vedrørte en mellemfinansiering på 25,5 mio. kr. til køb af en grund til Rømmø Golf og Wellness. Indstillingen, der er indsat i ekstraktbind 2 på side 1223, blev underskrevet af ham og Bogi Bendtsen den 19. november 2004. Samme dag blev den forelagt og imødekommet på bestyrelsesmøde i Eik Bank FO sådan, at lånet blev bevilget, og at der alternativt kunne stilles en garanti på 32 mio. kr. Forhistorien til dette var, at Kaupthing på Island købte

FIH omkring medio 2004. Kaupthing på Island ejede 75 % af Kaupthing Bank i København (den senere Eik Bank DK), og Eik Bank FO ejede 25 %. Det sædvanlige indtil da havde været, at når banken i København ikke kunne løfte et engagement selv på grund af dets størrelse, stillede Kaupthing på Island enten en aflastningsgaranti eller overtog en del af engagementet. På det tidspunkt var det overvejende sandsynligt, at Eik Bank FO indenfor kort tid ville overtage Kaupthing Islands ejerandel af Kaupthing Bank i København. Kaupthing Bank i København kunne derfor ikke længere på samme måde bede Kaupthing på Island om bistand. Brian Toft spurgte derfor, om Eik Bank FO kunne hjælpe med en løsning. Han bad Brian Toft sende materialet til Bogi Bendtsen. Det var den første sag, der kom fra den danske bank, og Eik Bank FO skulle finde en tilfredsstillende fremgangsmåde i processen, som var ny for banken. Den måde som sagen blev behandlet på, blev bankens normale procedure fremover. Den normale procedure var sådan, at Bogi Bendtsen gennemgik sagen. Han havde daglig kontakt med Bogi Bendtsen, og når de var enige, blev sagen forelagt for bestyrelsen. Han går ud fra, at det var fuldstændig samme procedure i den pågældende sag. Han kan ikke huske, hvorfor kreditindstillingen blev underskrevet samme dag, som den blev forelagt for bestyrelsen eller andre detaljer. I udgangspunktet besluttede Bogi Bendtsen og Jesper Clausen/Brian Toft indenfor de hjemler, de havde, om der skulle ydes et lån eller stilles en garanti, når bestyrelsens godkendelse rummede begge muligheder. Det er sandsynligt, at han har drøftet det med Bogi Bendtsen, men han kan ikke huske det.

Kreditindstillingen fra juni 2005, ekstraktbind 3, side 298, vedrører en ansøgning om ramme for byggekredit eller garantier på 100 mio. kr. til realisering RGW projektet. Rammen blev delt mellem Eik Bank DK og Eik Bank FO sådan, at den færøske bank påtog sig 40 mio. kr. og en aflastningsgaranti på 25 mio. kr. overfor Eik Bank DK. Indstillingen blev underskrevet af Bogi Bendtsen og Bjarni Olsen den 16. juni 2005. Det fremgår at indstillingens første side blandt andet:

"Der foreligger pr. 13.06.2005 købstilsagn på 113 af de i alt 200 lejligheder samt yderligere 10 reservationer. Af momsmæssige årsager er endelige købsaftaler endnu ikke indgået, men dette kræves nu af os, idet endelig købsaftale tillige medfører, at de respektive

købere skal foranledige stillelse af bankgarantier på de fulde købesummer. Ud over bankens sædvanlige håndtering af byggefinansieringen, herunder bl.a. etablering af ekstern byggestyring, betinges den ansøgte finansiering således af, at der nu tilvejebringes bankgarantier/tilsagn om bankgarantier for salget af min. 80 lejligheder, svarende til et salgsprovenu på ca. DKK 200 mio. Yderligere 20 lejligheder (i alt 100 lejligheder) skal være solgt og endeligt bankgaranteret senest 31.12.2005."

Indstillingen blev imødekommet på bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. juni 2005. Det fremgår af referatet i ekstraktbind 3 på side 290:

"Bogi oplyste, at Marnar har ikke skrevet under kreditindstillingen, fordi han er bestyrelsesformand i Eik Bank. Han mente, at sagen er godt belyst og anbefalede, at bestyrelsen bevilger den.

Rakul sagde, at der kan ingen steder ses i sagen, hvem der er kunderådgiver, og spurgte hvorfor?

Marnar svarede, at vi har med vilje slettet den danske kunderådgiver. Årsagen er den, at en kunderådgiver i Eik Bank kan ikke formelt disponere for Føroya Sparikassa.

Bogi fortalte, hvordan sagsbehandlingen foregår videre: Når lånesagen er bevilget i bestyrelsen, sender vi en kopi af den med bl.a. bevilling, forbehold og betingelser, til Eik Bank i Danmark. Vi får returmail fra Eik Bank om, at alt er i orden, og Inga Dahl i Erhvervsafdelingen udfører derefter alt vedrørende lånesagen, laver en mappe med kundemateriale m.m. Finansafdelingen overfører derefter pengene hvortil de skal.

Vi kan godt som en oplysning skrive, hvem der har opgaven i Danmark og på Færøerne, men vi kan ikke oplyse personen som kunderådgiver i Danmark.

Der var enighed i bestyrelsen om, at den ønsker oplysning om disse personer, således som Bogi beretter."

Foreholdt det anførte om kunderådgivere forklarede han, at Eik Bank FO på det tidspunkt havde overtaget den danske bank 100 %. De var i en proces, hvor de skulle finde ud af, hvordan de bedst kunne indrette sig med hensyn til "delesager". Han går ud fra, at det der i det refererede ligger et signal om, at det ikke er Eik Bank DK, der kreditvurderer for Eik Bank FO. Når navnet på den sagsbehandler, der havde behandlet sagen i Eik Bank DK, ikke fremgik af kreditindstillingen, var det formentlig fordi, bestyrelsen ikke havde nogen reference til den pågældende. Det skulle ikke fremtræde som om man gemte sig bag en dansk kreditrådgiver. Det skulle være tydeligt, at det var Bogi Bendtsen og direktionen, der havde indstillet det, som bestyrelsen skulle behandle. Der var en færøsk kreditrådgiver på sagen. Men i og med at Eik Bank DK havde indsamlet materiale og udarbejdet en indstilling., dvs. det arbejde som Erhvervsafdelingen sædvanligvis tog sig af, blev proceduren på den måde ændret. Det var Inga Dahl, som tog sig af at registrere tingene osv. Den færøske erhvervsafdelings involvering i sagen var mere af praktisk og administrativ karakter. Eik Bank DK havde kundekontakten og sørgede for at skaffe materiale til sagen, som Eik Bank FO så forholdt sig til.

Inga Dahl havde, så vidt han husker, kundekontakten for Erhvervsafdelingen, når det drejede færøske kunder, som også var kunder i Eik Bank DK.

Han underskrev ikke indstillingen, fordi han ikke ville sidde på begge sider af bordet, som direktør i Eik Bank FO og bestyrelsesformand i Eik Bank DK. Det skal ikke forstås sådan, at han tog afstand fra indstillingen. Han havde ikke en personlig interesse i sagerne, og følte sig ikke inhabil på samme måde som i relation til Valbjørn Dalsgaard engagementet. Han syntes bare ikke, at det var rigtigt, at han skrev under. Han blev naturligvis spurgt, om han havde oplysninger om sagen, eftersom den kom fra Eik Bank DK. Han var enig i indstillingen.

Vedrørende betingelsen om forhåndssalg af 100 ferieejligheder inden den 31. december 2005 som forudsætning for Eik Bank FO's finansiering, forklarede han, at baggrunden var, at man skulle have solgt lejlighederne for at reducere både risiko og likviditetstræk. På det generelle niveau sikrede man sig ved, at den interne revision også reviderede Eik Bank DK, og herunder også undersøgte sikkerheder og betingelser stillet i forbindelse

med en kreditgodkendelse. En anden del på det generelle niveau var, at Kreditafdelingen i Eik Bank FO to gange årligt skulle undersøge Eik Bank DK, og herunder undersøge om sikkerhedsstillelser var i orden. I den konkrete sag havde man hyret advokat Ehlert Nielsen fra Haderslev til at holde styr på, hvor mange ferielejligheder, der var solgt i RGW projektet. De oplysninger, som Eik Bank DK havde, var, som han har forstået det, baseret på oplysninger fra advokat Ehlert Nielsen. Det viste sig senere, at der ikke var hold i oplysningerne fra advokaten. Han havde ikke selv nogen kontakt til advokaten. Han kan ikke huske, om bestyrelsen behandlede et spørgsmål om afdisponering i efteråret i 2005, uden at det forudsatte forhåndssalg var sket, på grund af en mulig momsbesparelse ved at lade noget jord- og sokkelarbejde udføre før tid. Han vil tro, at en sådan behandling ville fremgå af bestyrelsesmødereferatet, hvis den har fundet sted. Han kan ikke udelukke, at en eventuel behandling ikke er tilføjet referatet. Bestyrelsen besøgte RGW i efteråret 2005 eller 2006. Det var et stort projekt, som de talte meget om.

Vedrørende Eik Bank DK's anmodning af 1. februar 2006, ekstraktbind 3, side 2744, om udbetaling af lånet med 32 mio. kr. forklarede han, at det normalt er Kreditafdelingen, der tager sig af at sikre, at eventuelle betingelser er opfyldt. Så vidt han var orienteret på baggrund af informationerne fra advokat Ehlert Nielsen, så var tingene i orden. Han husker ikke helt, hvor meget der var solgt på det tidspunkt.

Det fremgår af referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank DK den 23. januar 2006, ekstraktbind 3, side 2453, under overskriften "Rømø Udlejning A/S":

”(…)

I Rømø Golf-projektet har banken stillet krav om salg af min. 100 feriehuse pr. ultimo december 2005. Status p.t. er at der er solgt og bankgaranteret 29 enheder, ligesom der p.t. er udsendt skøder på yderligere 33 salg. Der vil herefter være solgt 62 af i alt 200 enheder. Derudover har Aktivgruppen været interesseret i 49 enheder, men har forudsat en provision på DKK 15 mio. i forbindelse med videresalg, hvorfor en alternativ løsning.

(…)"

Foreholdt dette forklarede han, at det er rigtig nok, at han på det tidspunkt vidste, at der ikke var solgt mere end 62 ferielejligheder. Han talte med Bogi Bendtsen hver dag og kan ikke nærmere huske, hvad han har fortalt Bogi. Han vil tro, at både han og Jesper Clausen fortalte det til Bogi, så han var orienteret inden de 32 mio. kr. blev udbetalt, og at man har vurderet, at det var ok. Han ved, at Bogi var en meget pertentlig person, og at Bogi og Jesper Clausen ofte talte sammen og fulgte op på status. Det er muligt, at Bogi aftalte med ham, at udbetalingen var i orden. Det bliver gætværk fra hans side, når han skal udtale sig om, hvorfor han ikke forelagde for bestyrelsen, at betingelsen om forhåndssalg af 100 ferielejligheder ikke var opfyldt. Men bestyrelsen i Eik Bank FO har vurderet, at man var så tæt på at opfylde betingelsen, som man overhovedet kunne komme. 62 ferielejligheder var så godt som solgt, yderligere 49 ferielejligheder var meget tæt på at være solgt, og der var forhandlinger med Euro Trust. Han går ud fra, at han har vurderet, at der ikke var nogen risiko i lige præcis den disposition. Det vil han også tro har været både Bogis og Jesper Clausens vurdering. Han har givetvis videregivet sine oplysninger fra bestyrelsen i Eik Bank DK til bestyrelsen i Eik Bank FO. Teknisk set var projektet der, hvor man havde aftalt, at det skulle være. I praksis havde man en rimelig sikkerhed for, at ferielejlighederne var solgt, og risikoen ved engagementet var inddæmmet.

Bevillingen i september 2006 i Eik Bank FO vedrører en forhøjelse af lånet med 25 mio. kr., hvilket endte med en aflastningsgaranti, og en forlængelse af de samlede byggekreditter med yderligere et år frem til 31. december 2007. Kreditindstillingen er indsat i ekstraktbind 4 på side 1319. Bevillingen blev underskrevet af Bogi Bendtsen og Frithleif Olsen den 5. september 2006. Om bevillingen forklarede han, at Aktivgruppen havde overtaget engagementet fra Lars Svendsen og Hans Schmidt i mellemtiden, og projektet havde således fået nye ejere, som også havde stillet nye kautioner. Grunden til at man ikke overlod til de nye ejere selv at finansiere de yderligere 25 mio. kr. var, at der var tale om almindelig bankdrift i tråd med bankens hovedformål. Den nye ejer var meget kapitalstærk, og udlånet var på det tidspunkt derfor meget sikkert. Der var ingen grund til ikke at imødekomme låneansøgningen. Alternative beregninger viste, at projektet kunne komme i "break-even" med 80 eller 100 huse i stedet for de 140, der var beregnet i september 2005 og på grundlag af, at hele byggeriet på 200 huse blev gennemført. I den

foreliggende indstilling var "break-even" 197 huse. Han er enig i, at projektet var blevet dyrere. Projektet var blevet mere risikobetonet, men bankens sikkerhed afhang ikke længere af det underliggende projekt alene. Der var dels kaution fra en meget kapitalstærk ejer, som i givet fald ville kunne honorere den stillede kaution, og dels var der kommet nye folk på projektet i stedet for Lars Svendsen og Hans Schmidt. De havde derfor en tro på, at der kom mere styr på projektet, end de tidligere ejere viste sig at have haft. De havde en sikker debitor, og de forlængede engagementet i stedet for at kalde kautionen 31. december 2006. Det var helt i tråd med bankens formål. Han undersøgte ikke nærmere oplysningerne om salg af ferielejligheder i indstillingen indsat på side 1322 i ekstraktbind 4. Banken havde antaget en advokat, som skulle stå inde for oplysningerne. De regnede med, at oplysningerne passede.

Foreholdt Bogi Bendtsens orientering til bestyrelsen i Eik Bank FO den 25. oktober 2007, refereret i ekstraktbind 6 på side 588:

"Bogi sagde, at bestyrelsen har spurgt, hvordan det går med Rømø-projektet. Derfor har Bogi henvendt sig til Jesper Clausen, direktør i Eik Bank Danmark, for at få oplysninger om sagen.

Jesper siger, at ud af de 200 huse er 107 solgt. Af de 107 er de 49 solgt til datterselskaber af vores kunde (Rømø Ferie ApS). Men Eik Bank Danmark har endnu ikke modtaget indskud/købesum for handlerne, hvilket de er utilfreds med.

(...)

Hele engagementet forfalder til betaling 31.12.2007. Der er tale om 250 mio. kr. til Kaupthing Luxembourg, 32 mio. kr. til Eik Banki P/F og 93 mio. kr. til Eik Bank Danmark A/S.

Egenkapitalen i Eurotrust A/S udgør pr. 30.06.2007 1.144,7 mio. kr., og solvensen er 33,9%, så på papiret har koncernen det stadig godt. De vil nu sælge ejendomsafdelingen, således at de fremover vil holde sig til vind-aktiviteter, dvs. at eje og drive vindmøller.

Eik Bank Danmark A/S vil den 1. november 2007 holde et møde med kunden om situationen, bade mht. selve selskabet og Rømø-projektet. Banken har som udgangspunkt, at engagementet forfalder til betaling og bliver indfriet ultimo 2007."

forklarede han, at ikke umiddelbart husker, hvorfor indfrielse af engagementet den 31. december 2007 ikke blev fastholdt. Han kan se, at der forelå en vurdering af wellnesscentret på 191 mio. kr., hvilket må have spillet ind i forlængelsen af engagementet i Eik Bank DK. Almindeligvis er det kreditafdelingen, som tager sig af lån, som udløber. Han ved ikke, hvorfor lånet i Eik Bank FO enten ikke blev forlænget eller blev forlænget uden at blive forelagt for bestyrelsen igen.

Foreholdt indstilling om forlængelse af engagementet i 6 måneder frem til den 30. juni 2008 indsat i bestyrelsesmaterialet for mødet den 21. februar 2008, ekstraktbind 6 på side 2486, og oplysning i indstillingen på side 2488 om, at der på det tidspunkt er solgt 60 feriehuse forklarede han, at kautionen fra EuroTrust ikke blev kaldt, fordi man havde tillid til, at de stillede kautioner var fuldt valide. Debitor var datterselskab til Aktiv Gruppen, som var datterselskab til EuroTrust. Indirekte var EuroTrust således både låntager og kautionist.

Om referat af bestyrelsesmøde den 28. marts 2008, gengivet i ekstraktbind 6 på side 3349, hvoraf fremgår, at bestyrelsen vedtog en ny proces for behandling af genindstillinger, forklarede han, at baggrunden for ændringen var, at det var blevet for omfangsrigt at samle genindstillingerne og behandle dem sammen. Bogi Bendtsen redegjorde overfor bestyrelsen for, at processen fremadrettet ville blive ændret, så genindstillingerne kunne behandles løbende i takt med, at regnskabsmaterialet forelå. Foreholdt at engagementet vedrørende RGW på det møde blev forlænget i et år forklarede han, at han vil tro, at han gjorde sig samme overvejelser som i forbindelse med forlængelsen på 6 måneder på bestyrelsesmødet den 21. februar 2008. Han kan ikke huske, hvilket materiale bestyrelsen på det tidspunkt havde til rådighed for beslutningen om at forlænge engagementet i et år.

Vedrørende Sydporten engagementet

Den første kreditindstilling i engagementet i Eik Bank FO blev underskrevet af Bjarni Olsen og Bogi Bendtsen den 8. september 2005, hvilket er gengivet i ekstraktbind 3 på side 1415. Indstillingen blev påtegnet af Frithleif Olsen den 28. oktober 2005 og vedrørte blandt andet en koncernramme på 52 mio. kr. til finansiering og ombygning af Fredericiagade 13, København, som alene blev finansieret i Eik Bank FO, og Toldbodgade 29, København, som alene blev finansieret i Eik Bank DK. Foreholdt indstillingen hvoraf det fremgår om Fredericiagade, at ejendommen var blevet besigtiget af banken, at der var tale om byggeri af høj kvalitet, og at de anså det for uproblematisk at afhænde de sidste to lejligheder med et provenu på projektet på 15,7 mio. kr., forklarede han, at det var Eik Bank DK, der havde besigtiget ejendommen. Han går ud fra, at det var Jesper Clausen, som havde foretaget besigtigelsen, idet han både var ejendomsmægler og valuar og således kvalificeret til opgaven. At det skulle være uproblematisk at afhænde de sidste to lejligheder konkluderes på baggrund af Jesper Clausens oplysninger og endvidere Eik Bank FO's kreditafdelings analyse af det danske marked. Bjarni Olsen underskrev på direktionens vegne af samme årsager, som han tidligere har redegjort for. Det skulle ikke se ud som om, han "sad på begge sider af bordet". Han var enig i indstillingen. Han kan ikke huske, om han videregav alt hvad han vidste om Vagn Andersen til bestyrelsen i forbindelse med indstillingen. Han har i hvert fald viderebragt alt det, som han fandt var relevant. Han har fortalt bestyrelsen om det, han vidste om Vagn Andersens baggrund, men hvornår det skete husker han ikke længere. Han vidste at Vagn Andersen havde været ude i et hashmisbrug og fået en dom for det. Det var først i 2011 eller 2012, hvor han kunne læse det i en stævning, at han blev klar over, at der havde været tale om smugling. Det var i hvert fald først der, at han blev klar over, at det var så groft, som det faktisk var.

Han ved ikke, hvorfor kreditindstillingen af 25. november 2005 på side 1942 i ekstraktbind 3, fremtræder som underskrevet på et tidspunkt, som ligger efter indstillingens godkendelse på et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 11. november 2005. Det er både muligt og sandsynligt, at indstillingen ikke var underskrevet, da den blev forelagt for bestyrelsen, og at underskrifterne først blev påført senere. Han tilbagedaterer aldrig en underskrift. Han husker ikke, hvorfor Bogi Bendtsen ikke skrev under på kreditindstillingen.

Kreditindstillingen underskrevet af Bjarni Olsen den 16. februar 2006, indsat i ekstraktbind 3 på side 3153, vedrører en aflastningsgaranti på 35 mio. kr. overfor Eik Bank DK i forbindelse med finansiering af Sluseholmen engagementet. Indstillingen blev bevilget på et bestyrelsesmøde den 18. februar 2006. Aflastningsgarantien medførte ikke noget tab for Eik Bank FO. Det gjorde videreførelsen af lånet på 35 mio. kr. til køb af Sydporten ejendommen i april 2006 i henhold til kreditindstilling indsat i ekstraktbind 3 på side 4205, heller ikke. Under bestyrelsesmødet oplyste Bogi Bendtsen, at der var lille risiko ved engagementet, men at det var så stort, at bestyrelsen må tillade en fravigelse fra Eik Bank FO's kreditpolitik om, at enkelte engagementer ikke må overstige 15 % af den ansvarlige lånekapital. Bestyrelsen godkendte dette. I september 2006 blev lånet til Fredericiagade nedsat fra 35 mio. kr. til 10 mio. kr. Ved udgangen af 2006 var der således det lån og et lån på 35 mio. kr. til projektet Sydporten, som skulle indfries og erstattes af nye lån.

Han er enig i, at kreditindstillingen i juni 2007 indsat på side 1875 i ekstraktbind 5, er det tidspunkt, hvor projektet Sydporten har sin egentlige opstart. Indstillingens pkt. 1 vedrører forlængelse af Hauser Plads lånet på 35 mio. kr., pkt. 2 er en forlængelse af lånet på de 10 mio. kr. vedrørende Fredericiagade, og pkt. 3 vedrører en ny post i form af en aflastningsgaranti på 97 mio. kr. Kreditindstillingen blev bevilget, men blev en måned senere erstattet af den endelige finansieringspakke. Det han kan huske om overvejelserne i forbindelse med at Eik Bank FO engagerede sig i projektet udover lånene på 10 og 35 mio. kr. er, at de medio 2007 havde en stærk partner i form af Kaupthing Luxemburg, som ønskede at engagere sig i projektet sammen med Eik Bank FO. Derudover var Eik Fonden, som havde en meget høj egenkapital og var særdeles likvid, en god partner at have med i projektet. Både Eik Bank FO og Eik Bank DK var på det tidspunkt meget solide. De syntes projektet var meget spændende og havde modtaget en analyse af behovet for kontorbyggeri i København. Alt i alt vurderede de, at det var et interessant projekt for banken. Vedrørende Bjartur Nolsøes spørgsmål om, hvorvidt den upside, der er nævnt på side 1898 i ekstraktbind 5, giver anledning til ekstra påpasselighed ved lånesagsbehandlingen, kan han ikke tilføje noget særligt til sit svar, hvorefter der var tale om et tilbud fra Vagn Andersen, der svarer til 40 % af den samlede gevinst.

Kreditindstillingen indsat på side 2721 i ekstraktbind 5, vedrører en ændring i bevillingen fra juni 2007 således, at lånet på 35 mio. kr. bevilget af Eik Bank FO skulle nedskrives og erstattes af et lån på 81 mio. kr. der skulle deles i 3 lige store dele mellem Eik Bank FO, Eik Bank DK og Eik Fonden. Derudover skulle der stilles en garanti på 92,5 mio. kr. af Eik Fonden overfor BRF Kredit, der var kommet ind som medfinansier i projektet. Bevillingen blev underskrevet af Bogi Bendtsen den 5. juli 2007. Af side 2713 fremgår, at indstillingen blev godkendt af bestyrelsen den 4. juli 2007.

På spørgsmål om hvordan creditsagsbehandlingen foregik i sagen på det tidspunkt, forklarede han, at han kunne se af bilagene gennemgået i forbindelse med afhøringen, at eksponeringen for både Eik Bank FO og DK var blevet reduceret fra juni bevillingen til juli bevillingen samtidig med, at andelen af upside gevinst, som skulle tilfalde Eik Bank FO og Eik Fonden, var forøget. En del af gælden var overført til en anden ejendom, som de havde salgsfuldmagt til. Intet tilsagde på det tidspunkt, at der skulle være problemer med at få solgt den ejendom. De anså det som en udmærket måde at få frigivet likviditet på.

Det var ærgerligt, at der var forsinkelser, og at de mulige salgsprovenuer fra fx. Fredericiagade, Tolbodgade og Sluseholmen, som indgik i koncern egenkapitalen, lod vente på sig. På det tidspunkt var der imidlertid intet, som indikerede, at der var tale om andet en almindelige forsinkelser i et projektbyggeri.

Han tror ikke, at bestyrelsen godkendte bevillingen uden at have fået tilsendt kreditindstillingen. Han kan ikke huske de nærmere detaljer fra mødet.

Han er enig i, at der ikke er gengivet noget i bestyrelsesmødereferatet fra den 4. juli 2007 om garantien på 92,5 mio. kr. Sagen var, at Eik Fonden efter planen skulle stille garantien overfor BRF Kredit. Nogen må have rejst spørgsmål om fonden overhovedet havde lov til det, fordi der blev rettet henvendelse til Skráseting Føroya, som udtalte, at der ikke var hindringer for, at fonden kunne stille en sådan garanti. Muligvis fordi BRF Kredit forlangte det blev konstruktionen sådan, at Eik Bank FO stillede garanti overfor BRF Kredit og Eik Fonden stillede kontant sikkerhed overfor Eik Bank FO til sikkerhed for garantien.

På den måde belastede dispositionen ikke bankens solvens. Han forstår bestyrelsesreferatet fra den 7. december 2007, ekstraktbind 6 på side 1100-1101, sådan, at beslutningen om at stille garanti blev truffet under bestyrelsesmødet den 4. juli 2007, men at den ikke blev ført til protokols. Han kan ikke huske, hvem der sagde hvad på bestyrelsesmøderne.

Han har formentlig ikke taget del i den korrespondance vedrørende finansieringstilsagn mellem Eik Bank DK og Sydporten og BRF Kredit og Sydporten, som er gengivet i ekstraktbind 5 på side 3383 og ekstraktbind 6 på side 727. Det ses, at BRF Kredit forhøjede vurderingen af byggegrunden fra 124 mio. kr. til 310 mio. kr. Det var med til at bekræfte banken i, at det var et godt projekt.

Han og Bogi Bendtsen skrev under på garantien af 20. december 2007 til BRF Kredit indsat på side 1201 i ekstraktbind 6. Han havde ikke særlige betænkeligheder ved det. Dels var der tale om et godt projekt og dels havde banken pant i fondens kontante midler i depot til sikkerhed for garantien. Garantien var stillet på vegne af fonden.

Eik Bank FO's bestyrelse besluttede på møde den 16. oktober 2008 at frigive den kontante sikkerhed stillet af Eik Fonden overfor Eik Bank FO til sikkerhed for bankens garanti overfor BRF Kredit. Referatet af bestyrelsesmødet er indsat i ekstraktbind 7 på side 2972. Om baggrunden for frigivelsen forklarede han, at det var vigtigt for Eik Bank FO at komme af med de islandske aktiver, hvilket han tidligere har forklaret om. Det skete ved, at Eik Bank FO købte fondens lån til EBH Zweitmarkt for 75 mio. kr. og frigav den kontante sikkerhedsstillelse på de 92,5 mio. kr. Det frigjorde ca. 167,5 mio. kr. for fonden, således at fonden kunne købe de islandske aktiver af Eik Bank FO. Det er det, der ligger i bemærkningen i referatet om, at Eik Bank FO frigav sikkerheden i fondens penge, således at den havde disponible penge til andre formål. Indstillingsnotatet er indsat i ekstraktbind 17 på side 2261.

Det er rigtigt, at han ved forudgående lejligheder havde orienteret bestyrelsen i Eik Bank FO om, at Sydporten var bankens største enkeltrisiko i Danmark, at udviklingen i projektet ikke havde været som forudsat, at det var svært at få udlejet lokalerne, og at der havde vist sig at være et finansieringsunderskud. Der var flere grunde til, at det på trods heraf

ikke gav ham betænkeligheder ved at frigive den kontante sikkerhedsstillelse fra fonden. Dels hæftede fonden fortsat for garantien, og dels var årsagen til, at fonden deponerede pengene, at fonden havde rigeligt med likviditet på det tidspunkt. Ved at stille sikkerheden kontant ville garantien ikke belaste Eik Bank FO's solvens. Garantien dækkede indenfor BRF Kredits pant. De anså pantet som fuldstændig sikkert. Eik Bank FO ville indtræde i den yderste del af BRF Kredits plads i pantet, hvis banken skulle indfri garantien på 92,5 mio. kr. BRF Kredits foranstående lån og garantien ville kunne dækkes fuldt ud, hvis Sydporten kunne sælges for 270-280 mio. kr. Der blev ikke indhentet en ny vurdering af, hvad projektet var værd. De kendte projektet og havde behov for at handle hurtigt med henblik på at skaffe fonden likviditet, så den kunne bistå med at minimere Eik Bank FO's eksponering mod Island. På det tidspunkt betragtede alle krisen som en likviditetskrisen. Bankpakken etableret af den danske stat den 5. oktober 2008 gik netop ud på, at sikre bankernes likviditet. Det var først senere, at kreditpakken kom.

Han går ud fra, at hans redegørelse til bestyrelsen den 18. november 2008, gengivet i referat indsat i ekstraktbind 7 på side 3806, blandt andet om, at renterne var steget, og at der derfor manglede 60 mio. kr. for at kunne færdiggøre 1. byggetrin, blev givet på baggrund af notat fra Brian Toft af samme dato. Notatet er indsat på side 3831. Han er overbevist om, at han har loyalt overbragt alt det han fandt relevant til bestyrelsen. Han tror ikke, at det på det tidspunkt var gået op for ham, hvad omfanget af de uberettigede hævnninger var.

Han kan ikke huske, hvornår han fandt ud af, at Eik Bank FO's andel af lånet på 81 mio. kr., som bestyrelsen havde bevilget den 4. juli 2007, ikke var blevet effektueret. Normalt skulle direktionen i Eik Bank DK sørge for, at de bevillinger, som blev givet, også blev effektueret. Deres kommandovej i forbindelse med det der skulle etableres på Færøerne, var via Bogi Bendtsen. Han kan ikke huske, om han ved gennemgang af årsregnskaberne lagde mærke til, at lånet på 27 mio. kr. ikke var etableret.

Sagsøgeren gennemgik kreditindstilling dateret 12. december 2008, ekstraktbind 8, side 135, hvori der indstilles en forhøjelse af byggekreditrammen til Sydporten projektet med 60 mio. kr. til 141 mio. kr. Herved skulle Eik Bank DK samlet påtage sig at hæfte for 71

mio. kr. mens Eik Bank FO skulle påtage sig at hæfte for 70 mio. kr. udover garantien på 92,5 mio. kr. og lånet til Fredericiagade. Ved indstillingen blev der gjort op med, at Eik Bank FO manglende effektivering af bankens andel (27 mio. kr.) af lån på 81 mio. kr. Indstillingen blev godkendt på bestyrelsesmøde den 12. december 2008. Det fremgår af bestyrelsesmødereferatet, ekstraktbind 8, side 124:

"Sagen blev uddelt til bestyrelsesmedlemmerne.

Marnér oplyste, at byggeprojektet, 1. trin, er blevet 60 mio. kr. dyrere end budgetteret. Der er lagt op til, at Kaupthing Bank Luxembourg viger i prioritetsrækken, men det vil Kaupthing Bank L. ikke, så vi kræver, at pengene kommer ind sidst. med Kaupthing Bank L., + option at købe Kaupthing Bank Luxembourgs fordring til kurs 67 frem til 30.04.2009.

Det er uvist, hvordan det vil lykkes at skaffe lejere, når 1. byggetrin er færdigt nu i januar 2009, men hvis Statens IT vil leje, så kan ejendommen sælges for 500 - 600 mio. kr. Hvis det lykkes at skaffe sædvanlige lejere, så er det alligevel muligt at gøre en god handel. Alt tyder på, at tað (det) bliver Statens IT, der kommer til at leje. Det vil vi vide i januar 2009.

Oprindeligt var det bestemt, at kreditydelsen fra Eik koncernen til Sydportén på 81 mio. kr. skulle deles lige mellem Eik Bank Danmark, Eik Banka og Eik Grunnin, men denne fordeling blev aldrig udført. Grunnin har en stram likviditet, og derfor ansøges der om, at finansieringen bliver delt mellem Eik Bank Danmark og Eik Banka.

Bogi forklarede, at det samlede engagement bliver 358,2 mio. kr., som svarer til 19,12% af koncernens basiskapital, så der ansøges også om fravigelse fra Eiks kreditpolitik. Det samlede engagement bliver delt i to:

Eik Banki	169,3 mio. kr.
Eik Bank Danmark	188,9 mio. kr.

Denne ansøgning til Eik Banka er på 70 mio. kr.

Fia Selma sagde, at denne sag burde være sat på dagsordenen, således at bestyrelsen kunne forberede sig på den.

Bogi svarede, at Eik fik sagen via e-mail fra Brian Toft, administrerende direktør i Eik Bank Danmark, i går aftes med anmodning om at få det med i dagsordenen i dag.

Bestyrelsen behandlede sagen og var enig om at bevilge ansøgningen."

Han går ud fra, at bestyrelsen ikke fik sagen forud for mødet, fordi den først blev modtaget fra Eik Bank DK aftenen inden mødet. Han ved ikke hvad årsagen til at den kom så sent var. Han havde tillid til, at Jesper Clausen drøftede tingene med Bogi Bendtsen i overensstemmelse med den normale procedure. Han vidste godt fra bestyrelsesmøde i Eik Bank DK den 3. december 2008, at bestyrelsen i Eik Bank FO ville få forelagt en indstilling om at bevilge 70 mio. kr. Han tror, at han overså, at sagen ikke var på dagsordenen til bestyrelsesmødet den 12. december 2008. Han havde mange opgaver, og det kan være forbigået hans opmærksomhed. Han føler sig overbevist om, at han orienterede bestyrelse under mødet den dag om alle forhold, som han fandt relevante. Hvis han havde kendskab til Vagn Andersens uberettigede hævninger på det tidspunkt, så orienterede han helt sikkert også om dem, men han kan ikke huske det nærmere.

Hans forklaring under sagen mod Eik Bank DK, det konsoliderede forklaringsdokument på side 43, om at de uberettigede hævninger var et direktionsanliggende, skal forstås i lyset af, at der var tale om et syndikeret lån, hvor Eik Bank DK var det kontoførende pengeinstitut med kontakten til kunden. Det var derfor Eik Bank DK der skulle føre tilsyn med, at der var overensstemmelse mellem hævninger på kontoen og bevillingen. Direktionen i Eik Bank FO havde ikke mulighed for at føre tilsyn med alle hævninger i projektet. Hans opgave var at sikre, at kontrolmekanismerne var på plads.

Sagsøgeren foreholdt ham sin forklaring i det konsoliderede forklaringsdokument på side 42:

"Om kreditindstilling 227/2008, der er dateret den 10. september 2008 (X3: 2128, 2130 og 2132), har han forklaret, at den rette dato var den 28. november 2008, hvilket også fremgår senere. Han er enig i, at man kan se, at det under overskriften "Budgetteret økonomi (status)" fremgår, at der var sket en vis forsuring af markedet. Det lød som meget sandsynligt, at Statens IT ville blive lejer. Selv hvis det ikke lykkedes, stod man med et projekt, der var betydeligt bedre end et projekt på en "bar mark". Når afkastkravet var steget fra 5 til 6 %, var det et udtryk for, at efterspørgslen var faldet. Det anså banken på det tidspunkt som en forsigtig vurdering. Hvis banken havde standset projektet dér, ville byggeriet have haft en meget mindre værdi, end hvis de gjorde det færdigt. Det var således det mest fornuftige at fortsætte for at gøre projektet færdigt. Det, der gik galt, og som var grunden til, at det endte med et tab, var finanskrisen."

og indstillingen dateret 12. december 2008, ekstraktbind 8, side 138 hvoraf fremgår som status på projektet hvis det afsluttes efter 1. etape, at der vil være en blanko på 106 mio. kr.

Hertil forklarede han, at årsagen til at man valgte at bevilge 70 mio. kr. til projektet på det tidspunkt var, at de vidste at de skulle videre med fase 2. Derudover var der fortsat forhandlinger med Statens IT, som de troede på som en realistisk lejer, blandt andet fordi Statens IT havde en politik om at have to IT centraler indenfor kort afstand. IBO ejendommen lå på den anden side af vejen, og placeringen passede præcis til Statens IT's behov. Det gav god mening at foretage bevillingen på det tidspunkt. Konsekvensen af at forlange en bindende lejeaftale vedrørende ejendommen som betingelse for at bevilge de 70 mio. kr. til byggeriets færdiggørelse ville have været, at byggeriet standsede op. Det kunne aldrig være en acceptabel løsning. Bygningen lå godt placeret, og der var ingen indikation på, at det ikke skulle kunne lade sig gøre at leje bygningen ud. Det var deres vurdering, at det ville være bedst for banken at fortsætte. Det er i øvrigt hans opfattelse, at Eik Bank FO i forvejen var forpligtet overfor Eik Bank DK til at påtage sig en hæftelse på 27 mio. kr. i henhold til bevillingen af 4. juli 2007.

Det er rigtigt, at bestræbelserne på at udleje bygningen fortsatte i 2009, og at han orienterede bestyrelsen i Eik Bank FO om bestræbelserne, der ikke førte til udlejning. BRF Kredit kaldte en del af garantien i juli 2009. Det er formentlig rigtigt, at han blev orienteret om dette og BRF Kredits vurdering af ejendommen til 230 mio. kr. inkl. byggerettigheder ved en e-mail af 30. juli 2009, ekstraktbind 17, side 1300. Det forklarede han også om under sagen mod Eik Bank DK. Han ikke huske, hvilke overvejelser oplysningerne gav ham anledning til. Så vidt han ved, afgav både Bogi Bendtsen og Jesper Clausen forklaring om garantien under sagen mod Eik Bank DK. Der var noget med, at BRF Kredits vurdering var meget urealistisk og forsigtig, men han husker det ikke nærmere. Det lå i kortene, at Eik Bank DK selv kunne flytte ind i ejendommen, og der var antaget en ejendomsmægler med henblik på at udleje ejendommen. Det viste sig imidlertid, at være meget svært på grund af finanskrisen. Han mener, at den resterende del af garantien blev kaldt senere på året.

Med henvisning til hans oplysning på bestyrelsesmøde den 13. januar 2010, ekstraktbind 11, side 3024 under pkt. 1, om mulige lejere forklarede han, at såfremt bygningen blev udlejet ville der formentlig ikke være behov for at nedskrive dens værdi. Det er altid vigtigt for en bank at undgå nedskrivninger.

Vedrørende IRE engagementet

I relation til e-mailen fra Jesper Clausen til Bogi Bendtsen den 27. januar 2009 om overtagelse af 2 mio. EUR i IRE projektet fra Eik Bank DK forklarede han, at han var medlem af bestyrelsen i Eik Bank DK. Han var bekendt med, at man havde haft møde med IRE i november. Finanstilsynet var på besøg i november og aflagde en rapport i december uden indikationer på noget som helst. Han lavede ikke selv nogen kreditvurdering af engagementet, idet han ikke havde indikationer på, at der var problemer med det. Han kan ikke umiddelbart huske, hvad møderne med IRE drejede sig om, men det har han formentlig noteret et sted. Til pkt. 13 og 18 i sagsøgerens sammenfattende processkrift har han noteret sig, at der blev afholdt møde mellem IRE og Eik Bank DK i november 2008, jf. internt notat af 15. juli 2009, indsat i ekstraktbind 9 på side 3533, hvor det blandt andet anføres, at så sent som i november 2008 fremlagde IRE selv cash flow budgetter, som viste, at forholdet mellem LTV og senior/junior svarede til det omtalte ønskede niveau på

71-73 % henholdsvis 81-85 %. Det vil sige, at man var helt opdateret på det engagement, da tilsynet var på besøg. Det var ikke sådan, at man ikke havde haft kontakt til kunden. Derfor kunne han også stole på, at tingene var i orden. De var meget overraskede da kunden allerede i marts 2009 misligholdt den første rentebetaling. Det er klart, at det blev taget op med den danske del af banken, som fastholdt, at de ikke var klar over, at kunden havde betalingsproblemer. Han tror, at det i starten blev betragtet som et likviditetsproblem.

Vedrørende FDI engagementet

Vedrørende Eik Bank FO's interne organisation og bankens involvering i engagementet forklarede han uddybende, at Bogi Bendtsen, så vidt han husker, var med på den besigtigelsesrejse til Tyskland, som blev foretaget i 2007. Han tror også, at Bogi Bendtsen eller dennes folk udarbejdede dokumentationen i forbindelse med, at lånet på 10 mio. EUR til EBH Zweitmarkt blev etablerede i Eik Fonden. Det var ham selv, der "førte pennen" på projektet, men det var noget han diskuterede med Bogi Bendtsen. Blandt andet den 16. oktober 2008, hvor Eik Bank FO overtog engagementet, diskuterede de det. Han er overbevist om, at Bogi Bendtsen læste udkastet til indstillingsnotatet i maj 2009. men også i dette tilfælde, var det ham selv, der "førte pennen".

Han mener, at Evy Jacobsen fra Investment Banking blev involveret i engagementet omkring medio 2009. Det var formentlig efter overtagelsen af lånene fra EBH i maj 2009. I første kvartal 2009 blev Jens Nielsen ansat og tog fat på en række undersøgelser. Andet kvartal i 2009 gik med at få overtaget aktiverne, så banken kunne kontrollere udviklingen i projektet. Evy Jacobsen var meget involveret i alle de om- og udbygninger, der skulle laves, og i notaterne udarbejdet i relation hertil. Det foregik i høj grad som ping pong imellem Evy Jacobsen og ham, og hun havde meget kontakt med Jens Nielsen. Eik Bank FO havde en anden rolle i engagementet end sædvanligt. Investment Banking blev involveret, fordi afdelingen drev ejendomsselskabet "Fastogn", som ejer blandt andet SMS. Evy Jacobsen var en medarbejder, der havde viden om den type projekter. Hun er dygtig, uddannet matematik-økonom og meget skarp. Det var derfor, at hun blev valgt.

Annika Justinussen var medarbejder på Erhvervsafdelingen og havde mest med den administrative del at gøre.

Niels Poulsen fra Erhvervsafdelingen blev involveret ret sent i forløbet. Det skal nok passe, at det var i maj 2010 som angivet i notatet indsat i ekstraktbind 17 på siden 142. Når det fremgår af notatet, at de tyske indkøbscentre indtil da var blevet håndteret af ledelse, bestyrelse og Investment Banking, betyder det, at de diskuterede håndteringen i ledelsesgruppen, men det var ham selv, der sad med detailviden om projektet og "frontede" det. Jens Nielsen lavede analyserne, og det var ham selv, der "førte pennen" på det, der skulle indstilles.

Jens Nielsen var ansat på konsulentbasis oprindeligt af Eik Fonden. Muligvis overgik aftalen til Eik Bank FO på et senere tidspunkt, men han arbejdede for Eik Gruppen. I hvert fald i starten blev han aflønnet af fonden. Han er usikker på, om aftalen med Uwe Steinbrechers selskab, Veritas, også var indgået med fonden.

At det oprindeligt var hensigten i 2007, at Eik Fonden skulle være "sleeping partner" i engagementet, og at EBH skulle stå for administration af projektet, baserede sig på mundtlige aftaler med Finn Strier, Jens Nielsen og Egon Korsbæk, der var formand for EBH Bank og EBH Fonden. Der var en fuldstændig klar aftale om rollefordelingen. Det er også baggrunden for, at det var EBH, der indkaldte til generalforsamlingen den 24. juni 2008.

Rådgivningskomiteen, der blev valgt under generalforsamlingen den 24. juni 2008, hvilket fremgår af redegørelsen til Finansiell Stabilitet indsat i ekstraktbind 11 på side 3372, havde Egon Korsbæk som formand og Frithleif Olsen som næstformand. Han blev også selv udpeget som medlem. Han tror at komiteen i et selskabsretligt perspektiv var tænkt som en slags bestyrelse eller rådgivende komite. Der var ikke en egentlig bestyrelse i selskabet, men der var nogen fra EBH registreret som bestyrelse. Senere hen, da de fik kontakt til Susanne Beck Nielsen, fik de at vide, at det ikke var nødvendigt med en bestyrelse i sådan et "setup". De forstod det oprindeligt sådan, at tanken var, at de skulle have en overordnet ledelsesrolle i den rådgivende komite. Hans deltagelse som medlem

af den rådgivende komite mens han samtidig var direktør i banken udgjorde ikke en interessekonflikt, idet der var tale om et engagement med Eik Fonden. Det var først i oktober 2008, at Eik Bank FO overtog engagementet. Det var en turbulent tid, der var præget af ”det muliges kunst”. Normalt ville han ikke selv sidde som en slags kreditmedarbejder i sådan et engagement, men det blev det til, fordi Eik Bank FO kom ind i projektet på den tidligere beskrevne måde. Det tog noget tid, før de kunne få tingene organiseret. Det skete ved, at de fik Jens Nielsen ind for at finde ud af, hvad der foregik i Tyskland og få kontrol på situationen. I andet kvartal i 2009 arbejdede de også på at få kontrol over ejerskabet, så de kunne agere. Derefter blev Evy Jacobsen tilknyttet engagementet med henblik på at foretage analyser af situationen til bankens brug. Grunden til at engagementet ikke blev kreditsagsbehandlet på sædvanlig vis var nok, at i oktober 2008 var hele banksektoren i en choktilstand på grund af Lehman Brothers konkursen. Eik Bank FO havde et stort problem med de islandske engagementer, og de måtte tage en ting ad gangen, som nævnt ovenfor. I oktober 2008 vidste de ikke, hvor længe, de skulle beholde engagementet. Han havde indikationer fra Jens Nielsen på, at EBH ville arbejde på at sælge ISI 6, hvilket betød, af man også ville sælge Eik Bank FO's andel, fordi man kun kan sælge en 50 % af ejerandel i tilfælde, hvor man har to parter, som er helt enige om driften. Det endelige reviderede regnskab, der omtales i ekstraktbind 11 på side 3372 er for EBH Zweitmarkt. Det regnskab blev i hvert fald præsenteret på en power point præsentation under generalforsamlingen den 24. juni 2008. Han tør ikke sige, om han havde set selve regnskabet på det tidspunkt. Han kan ikke sige hvornår han første gang havde mulighed for at se et egentligt regnskab på koncernniveau i ISI 6 eller for et af de 8 underliggende KS'er. Det ville han kunne se ved at gennemgå sin mailboks eller sine sagsmapper.

Han tror ikke, at beslutningen på generalforsamlingen i EBH Zweitmarkt den 24. juni 2008 om at udsende månedlige rapporteringer med reviderede regnskabstal, ekstraktbind 11 på side 3372, blev effektueret. Årsagen har formentlig været, at EBH har haft fokus på andre områder. Det var noget de lagde vægt på i rådgivningskomiteen, men at rapporteringerne ikke blev gennemført fik ikke konsekvenser for Eik Fondens eller Eik Bank FO's involvering i engagementet. Mødet i den rådgivende komite i juni 2008 var det eneste, hvor Egon Korsbæk og Finn Strier deltog. Komiteen eksisterede således ikke på samme måde efter det tidspunkt. Efter at Eik Bank FO kom ind i engagementet ansatte

de som sagt Jens Nielsen. Derefter var det ham selv og Frithleif Olsen, der holdt møder med Jens Nielsen, Uwe Steinbrecher og Roland Dangel. De inddrog også på et tidspunkt Susanne Beck Nielsen.

Eik Fondens overtagelse af 10 mio. EUR lånet fra EBH Fonden den 3. september 2008 var noget, som oprindeligt var aftalt med EBH Fonden. Overtagelsen gav i øvrigt sig selv i kraft af at fondene var ligestillede på ejerandele og derfor også måtte være det på finansieringsområdet. Det var en fælles forståelse, som var til stede allerede i 2007, hvor beslutningen om at investere i projektet blev taget. Jens Nielsen kontaktede ham i april 2008 og efterspurgte, at lånet blev etableret. Han svarede, at Eik Fonden gerne så, at der forelå reviderede regnskaber. Efter generalforsamlingen den 24. juni 2008 lagde de tallene, som de fik oplyst af EBH til grund. Finn Strier udtrykte i starten af september 2008, at EBH Fonden havde en knap likviditet, og at han gerne så, at lånet kom på plads. Det var derfor blot en formalisering af noget, som var aftalt på forhånd. Der var ingen tvivl om, at de følte sig forpligtede til at bringe lånet på plads, og at EBH Fonden havde en forventning om, at det ville ske. Der forelå ikke noget koncernregnskab efter dansk standard på det tidspunkt.

Foreholdt referat af bestyrelsesmøde i Eik Fonden den 24. april 2008, ekstraktbind 16, hvor det på side 963 fremgår:

"2. EBH Fonden

Mårner orienterede bestyrelsen om lånet på 20 mio. EUR, som de vil dele med os. Vi har sagt, at vi vil vente med at træffe nogen afgørelse, indtil regnskabet m.m. er i vores hænder."

forklarede han, at de havde fået skatteregnskaber. De havde med en part at gøre, som de havde tillid til, og de havde fået oplyst en række tal i juni måned. Det er rigtig nok, som gengivet i ekstraktbind 18, side 127 under pkt. 550, at bestyrelsen ved bevillingen den 3. september 2008 udtrykte betænkelighed ved at der ikke forelå reviderede regnskaber og et ønske om, at der blev "strammet op". Eik Fondens bestyrelse traf afgørelse på grundlag

af de oplysninger, som han forelagde sammen med skatteregnskaberne. Han mener ikke, at der blev stillet sikkerhed for lånet, idet fonden jo var ejer. Renten på lånet var markeds-konform, men han kan ikke huske nærmere, hvilken rentesats der blev anvendt. Han mener, at beslutningsgrundlaget var nogenlunde det samme ved Eik Bank FO's overtagelse af lånet den 16. oktober 2008.

Optegnelsen over den geografiske fordeling af Eik Bank FO's erhvervs-kunder og offentlige kunder pr. 31. december 2008, indsat i ekstraktbind 15 på side 1379, blev udarbejdet af Kreditafdelingen og havde som udgangspunkt at sikre overblik over Eik Bank DK's udlån. Han går ud fra, at lånene til FDI engagementet er optegnet som en samlet post under "Andre lande". De burde have figureret under "Tyskland" i stedet.

Det er rigtigt, at Eik Bank FO den 24. april 2009 indgik mundtlig aftale om, at hvis bankens skulle overtage EBH Banks to fordringer på 7 og 10 mio. EUR, så skulle det ske for 11,5 mio. EUR og betinget af bestyrelsens godkendelse. Bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 29. april 2009, referat indsat i ekstraktbind 9, side 205, baserede sig på en mundtlig redegørelse fra ham. Han mener ikke, at der var skriftligt materiale til rådighed under mødet. Med henvisning til sin bemærkning gengivet i referatet på side 205 om, at indkøbscentrene kører som de skal, men at det forstyrrer, at de ikke får regnskaberne til tiden, forklarede han, at han havde modtaget skatteregnskaber for 2008 for centrene i Nürnberg, Minden og Reine på det tidspunkt fra Jens Nielsen. Han kan ikke afvise, at der var tale om et notat fra Jens Nielsen af 19. april 2009 indeholdende regnskabstallene, men i det tilfælde, så har Jens Nielsen haft regnskaberne. Han er sikker på, at regnskaberne forelå på det tidspunkt. Det er helt almindeligt at modtage et regnskab i udkast fra revisoren inden det udsendes i revideret form. Det er muligt, at de ikke var reviderede, hvilket kan forklare, hvorfor de fremlagte regnskaber i ekstraktbind 10 på side 920 er dateret i juni 2009.

Han mener at oplysningen om indkøbscentrenes værdi på 150 mio. EUR, som han henviste til i sin orientering for bestyrelsen under bestyrelsesmøde den 29. april 2009, alene stammer fra en mundtlig tilkendegivelse fra Uwe Steinbrecher om, at denne havde en mulig køber, som var interesseret i at overtage ejendommene til den pris.

Han synes, at han kan huske notatet af 22. december 2008 fra Jens Nielsen vedrørende værdiansættelse af ejendommene i ISI 6, indsat i ekstraktbind 8 på side 535. Han kan ikke huske, hvornår han modtog notatet. Det er muligt, at det er det notat, som Jens Nielsen henviser til i en e-mail af 3. maj 2009, indsat i ekstraktbind 9 på side 944. Han opfatter ikke umiddelbart Jens Nielsens beregninger i notatet på side 536 nederst og 537 øverst som en konkret vurdering af projektets værdi. For ham at se, er der tale om en efterprøvnings af BDOs beregninger.

I 2009 var det ikke muligt at realisere noget betydeligt i det tyske marked på det tidspunkt, og de arbejdede derfor med en længere tidshorison. Vurderingen var derfor ikke så afgørende. Vurderingen som West Immo havde fået foretaget i maj 2009 havde han ikke kendskab til på det tidspunkt. At den lød på 130 mio. EUR undrer ham ikke, idet West Immo havde en klar interesse i en lav vurdering. Hans egen vurdering af at ISI 6 kunne sælges for mindst 150 mio. EUR, som denne er gengivet i bestyrelsesmødereferat fra møde den 4. maj 2009 i Eik Bank FO, indsat i ekstraktbind 9 på side 1028, støttede han på, at Uwe Steinbrecher under deres drøftelser havde sat navn på nogen af de potentielle købere til projektet. Det lød i hans optik både troværdigt og realistisk.

Beregningerne i indstillingsnotatet af 3. maj 2009 til bestyrelsesmødet dagen efter i Eik Bank FO viser en række scenarier på baggrund af den indikation, som de havde fra Uwe Steinbrecher. Det var bestyrelsen bevidst om.

I relation til hans forklaring om at det ville være forretningsmæssigt uklogt ikke efterfølgende at være indstillet på at finansiere investeringer og vedligeholdelse af de tyske shopping centre i en situation, hvor Eik Bank FO havde overtaget lånene fra Eik Fonden forklarede han, at i september/oktober 2008 havde han en opfattelse af, at de forbedringer og den vedligeholdelse, der skulle laves, var indarbejdet i budgettet. Der var også afsat penge, blandt andet hos Wachovia, til de ting. Han tror det var efter maj 2009, at man blev klar over det endelige beløb i en investeringsoversigt, som Eik Bank FO fik opstillet. Han er dog ikke sikker på dette. I maj 2009 forelå der budgetter, men han husker ikke

hvilke oplysninger de indeholdt om omkostninger til vedligehold og forbedringer af centrene. Efter hans opfattelse kan almindelig vedligehold ikke sammenlignes med forbedringer. Han kan ikke huske præcis hvornår han blev opmærksom på, at der var et investeringsbehov på 12-17 mio. EUR i perioden 2009-2012, som angivet i Jens Nielsens notat af 31. oktober 2009, ekstraktbind 11 på side 858 og i referat af bestyrelsesmøde den 21. december 2009 i ekstraktbind 11 på side 2383. Foreholdt følgende uddrag af referat af bestyrelsesmøde den 21. december 2009:

"Bestyrelsen behandlede emnet. Der blev ført frem, at dette var en akavet sag, som vi har overtaget under forkerte betingelser."

forklarede han, at der ligger det i udtalelsen, at ingen havde forestillet sig, at EBH ville blive overtaget af Finansiell Stabilitet, da Eik Fonden indgik i projektet i januar 2008 eller at Eik Bank FO skulle drive de 8 indkøbscentre.

Vedrørende Valbjørn Dalsgarð engagementet

Med henvisning til referat af et 2 dages bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. og 28. september 2009, ekstraktbind 10, side 1825, hvoraf fremgår, at han anbefalede bestyrelsen at give grønt lys for at annoncere med projektet forklarede han, at Bogi Bendtsen ikke deltog i mødet den 25. september 2009. Når han har sagt, at han anbefalede det pågældende skridt, viderebragte han blot Bogi Bendtsens anbefaling. Bogi var den der forelagde sagerne og kom med anbefalinger. Havde han på forhånd vidst, at han ville komme i den situation, ville han have fundet en anden løsning, Han kan ikke huske, hvorfor sagen blev drøftet uden at have været på dagsordenen.

Øvrige spørgsmål

På spørgsmål fra advokat Philip Baruch forklarede han, at bestyrelsesmødereferaterne blev læst af bestyrelsen, direktionen, Finanstilsynet og intern og ekstern revision. Han mener ikke, at nogen har kritiseret, at bestyrelsen afholdt telefonmøder.

I årene 2007-2009 havde Eik Bank FO mange erhvervskreditter. Han kender ikke det nøjagtige antal. Han kendte ikke dem alle sammen. Bankens kreditafdeling arbejdede

selvstændigt, og Bogi Bendtsen havde samme bevillingsbemyndigelse som direktionen. Kreditafdelingen lavede selvstændige undersøgelser, men han tror nok, at han blev orienteret om de fleste væsentlige ting, som foregik. Han havde et nært samarbejde med Bogi Bendtsen. Kreditafdelingen skulle ikke have direktionens samtykke for at undersøge en sag og bede om oplysninger. Kreditafdelingen med Bogi Bendtsen som chef leverede færdige gennemarbejdede projekter til ham.

I banken var der mange daglige spørgsmål af forskelligartet karakter, som han som direktør skulle forholde sig til. Hans stilling forudsatte, at han "var på" hele tiden.

Finanskrisen var et stort chok for hele branchen, og de var helt klar over, at det var en ekstraordinær truende situation for banken. Omkring den 26. september 2008, hvor en sms kæde havde sat en masse rygter i gang, var han nødt til at ringe til både Finanstilsynet og Nationalbanken, hvilket er helt usædvanligt. Han gjorde det, fordi han var bange. En situation hvor der er "run" på banken, er meget alvorlig for enhver bank. Han synes at sagsøgerens fremstilling af hændelsesforløbet på det tidspunkt er en fordrejning/manipulation af situationen. Det er ikke en dækkende beskrivelse af situationen, at tage enkelte dispositioner ud af sammenhængen og lægge betydninger i disse, som ikke har været der. En stor del af sagsøgerens beskrivelse, kan han slet ikke genkende.

Artiklen i Ekstrabladet fra 16. januar 1980 indsat i ekstraktbind 4 på side 3702 har efter hans opfattelse ingen betydning for sagen. Dens inddragelse i sagen virker som et forsøg på at sværte ham til.

Henrik Bjerre-Nielsen

Henrik Bjerre-Nielsen har forklaret, at han er administrerende direktør i Finansiell Stabilitet. Han kan i det hele vedstå den forklaring, som han har afgivet i Østre Landsret under sagen vedrørende Eik Bank DK. Han har en enkelt rettelse til det, der er tilført retsbogen om vilkår om betinget overdragelsesaftale, idet dette vilkår ikke blev stillet generelt, som anført i retsbogen (side 4 i det konsoliderede forklaringsdokument), men retteligt var et individuelt, særligt vilkår.

Om Eik Bank DK's ansøgning om statsligt kapitalindskud har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at han, også som vedrørende Eik Bank FO, kan tiltræde sin forklaring fra Eik Bank DK sagen (konsoliderede forklaringsdokument, side 2), hvoraf fremgår:

"EIK Bank DKs ansøgning om statsligt kapitalindskud

Om EIK Bank DKs ansøgning af 30. april 2009 (X4:578) om indskud af hybrid kernekapital har han forklaret, at denne ordning ikke blev administreret af Finansiell Stabilitet, men i stedet af en gruppe, der blev ledet af det daværende Økonomi- og Erhvervsministerium, og hvori bl.a. Finanstilsynet deltog. Finansiell Stabilitet fik besked om resultatet. Han er bekendt med, at det materiale, der skulle indsendes til brug for en sådan ansøgning, i vidt omfang svarede til det, der skulle indsendes til brug for behandlingen af ansøgninger om individuelle statsgarantier, som var den ordning, som Finansiell Stabilitet administrerede. Der kunne stilles individuelle vilkår for at imødekomme begge typer af ansøgninger. Han ved ikke, om nogen banker fik afslag, men det tror han ikke."

Der var en tidsmæssig forskydning med hensyn til behandlingen i Økonomi – og Erhvervsministeriet af ansøgningerne fra henholdsvis Eik Bank FO og Eik Bank DK. Finansiell Stabilitet deltog ikke i den gruppe, der administrerede ordningen med statslig kapitalindskud, men blev orienteret om resultatet.

Om Eik Bank DK's ansøgning om individuel statsgaranti har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at han kan tiltræde sin forklaring fra Eik Bank DK sagen (konsoliderede forklaringsdokument, side 2 ff.), hvoraf fremgår:

"EIK Bank DKs ansøgning om individuel statsgaranti

Han var involveret i behandlingen af EIK Bank DKs ansøgning af 30. december 2009 (X4: 2241-2541) om en individuel statsgaranti. I første omgang blev ansøgningen dog behandlet af medarbejdere i Finansiell Stabilitet, men alle beslutninger om bevillinger skulle i sidste ende enten træffes af ham som direktør eller af bestyrelsen for Finansiell Stabilitet – og i så fald blev han også involveret. Han gennemgik dog ikke selv sagens bilag, medmindre nogen pegede på, at der var bilag, han skulle sætte sig ind i. I august blev ansøgningen fra den færøske moderbank behandlet i Finansiell Stabilitets bestyrelse.

Bankpakke II var endnu ikke sat i kraft for Færøerne på dette tidspunkt, og behandlingen heraf blev derfor sat i bero.

Det var en lovbunden betingelse for en bevilling om individuel statsgaranti, at bevillingen skulle være forsvarlig. Som Finansiell Stabilitet forstod denne betingelse, skulle der være en tilstrækkelig sandsynlighed for, at ansøgerbanken kunne refinansiere sig selv på et treårigt sigt. Der var dermed tale om et noget længere perspektiv end Finanstilsynets analyser, der normalt tager udgangspunkt i et 1-årigt perspektiv. Ved udstedelse af individuelle statsgarantier skulle Finansiell Stabilitet bl.a. kontrollere, at der ikke var sket væsentlige ændringer, siden det første tilsagn om individuel statsgaranti var blevet givet. Ved vurderingen anlagde Finansiell Stabilitet således generelt et strengere kriterium end, at banken bare levede op til solvensbehovet. Det treårige perspektiv indebar, at Finansiell Stabilitet vurderede, at banken ville kunne overleve i tre år. Når en bank nærmede sig sit solvensbehov, var der en forøget risiko. Finansiell Stabilitet havde derfor en tommelfingerregel om, at man skulle have 33 % overdækning, og det var på den måde, man tog højde for det treårige perspektiv. Det var imidlertid tale om konkrete vurderinger, og i en særlig sag vurderede Finansiell Stabilitet f.eks., at der skulle være en overdækning på 50 %.

I efteråret 2009 var der kommet en granskningsrapport vedrørende EBH-fonden, og den viste, at der var risiko for, at EBH-bank ifaldt erstatningsansvar for administrationen af fonden. Finansiell Stabilitet måtte derfor undersøge, om EIK Bank FO også kunne ifalde ansvar for administration af den tilsvarende EIK fond, for dette ville i givet fald kunne påvirke bankens solvens – og dermed vurderingen af, om det ville være forsvarligt at yde en individuel statsgaranti.

Om grundlaget for Finansiell Stabilitets bevilling har han bl.a. forklaret, at Finansiell Stabilitet i første omgang alene undersøgte det materiale, der var vedlagt ansøgningerne. Der var herunder ikke adgang til kreditindstillinger, bestyrelsesmødereferater og lignende, for det var ikke Finansiell Stabilitet, der skulle føre tilsyn med banken, og Finansiell Stabilitet havde som udgangspunkt alene adgang til de samme oplysninger, som en almindelig kreditor har, inden der ydes et lån. Finansiell Stabilitet så ikke i forbindelse med behandlingen

af ansøgningen fra EIK Bank DK på bankens udlånsportefølje. Det kunne man have bedt om – og det havde Finansiell Stabilitet også bedt om i enkelte andre tilfælde, men de anså det som udgangspunkt ikke som nødvendigt, når der – som tilfældet var for EIK Bank DK – var bevilliget indskud af statslig hybrid kernekapital, for så havde banken været gennemgået grundigt. Hvis der ikke havde været bevilliget indskud af hybrid kernekapital, ville sagen have været overvejet ekstra grundigt. Finansiell Stabilitet vurderede således ikke, om banken havde handlet uforsvarligt i forbindelse med bankens udlånsforretning. Han har ikke grund til at tro, at Finansiell Stabilitet ikke fik de oplysninger, man bad om. Hvis Finansiell Stabilitet mente, at der manglede oplysninger, bad de om dem, indtil de fik de pågældende oplysninger. Finansiell Stabilitet blev i den forbindelse af ansøgerne nok opfattet som temmelig vedholdende. Finansiell Stabilitet fik ikke i forbindelse med behandlingen af ansøgninger om individuel statsgaranti fortrolige oplysninger fra Finanstilsynet eller Økonomi- og Erhvervsministeriet. Foreholdt at det af en mail af 4. august 2009 (X4:1858f) bl.a. fremgår, at en medarbejder i Finansiell Stabilitet, anmodede ”*banken om at give samtykke til, at Finansiell Stabilitet kan udveksle oplysninger med Økonomi- og Erhvervsministeriet, herunder indhente oplysninger om ministeriets behandling af Eik koncernens ansøgning om statslig kapitalindskud*”, har han forklaret, at han tror, at der uanset dette ikke blev udvekslet sådanne oplysninger, da Finanstilsynets tavshedspligt ikke kan løftes ved et samtykke. Han blev foreholdt uddrag af gengivelsen af sin forklaring for Retten i Lyngby under Amagerbanksagen, dommens side 234 (MS2:1567), hvoraf bl.a. fremgår, at han under denne sag forklarede:

”Det skulle naturligvis være forsvarlig at udstede en individuel statsgaranti, og derfor skulle ansøgningen holdes opdateret i ansøgningsperioden. Et pengeinstitut kunne få en individuel statsgaranti med en løbetid op til 3 år, og det var en forudsætning, at pengeinstituttet opfyldte solvenskravet. Finansiell Stabilitet foretog en kreditvurdering af alle pengeinstitutter, der ansøgte om individuel statsgaranti.”

Han har hertil forklaret, at han kunne vedstå det anførte, og at Finansiell Stabilitet som nævnt ikke så på de enkelte engagementer. Det var imidlertid også Finansiell Stabilitets opgave at være mere risikovillig end en rent markedsmæssig vurdering ville føre til. Finansiell Stabilitet fandt – modsat i Amagerbanken – ikke anledning til at undersøge de

enkelte engagementer. Han erindrer ikke, om de fik en oversigt over EIK Bank DKs store engagementer. Videre foreholdt uddrag af EIK Bank DKs udfyldte ansøgningsskema om individuel garanti (X4:2246), pkt. 3.1.3.8, hvoraf bl.a. fremgår, at ansøgninger skulle indeholde ”*Summen af store engagementer*”, har han forklaret, at det så kun var summen – men ikke en opregning af de enkelte store engagementer. Som anført i ansøgningsskemaet under pkt. 3.1.4.2 fik de endvidere en ”*oversigt over instituttets udlån og garantier opdelt på typer og låntagere*” samt oplysninger om ”*udlån og garantier med nedskrivninger/hensættelser i forhold til samlede udlån og garantier*”, jf. pkt. 3.1.3.5 (X4:2246).

Han blev forevist mail af 3. marts 2010 (X4:2946) fra juridisk chefkonsulent Jette Styris-have Kure i Finansiell Stabilitet til Klaus Sørensen og Dann Jacobsen, der var anført som kontaktpersoner på bankens ansøgning om individuel statsgaranti (X4:2242), om ”svar på ansøgning om individuel statsgaranti” med en bekræftelse på imødekomme af ansøgningen på en individuel statsgaranti på 2,5 mia. kr. på visse individuelle vilkår. Af mailen fremgår bl.a., at der den foregående dag havde været afholdt et møde i Finansiell Stabilitet med deltagelse af bestyrelsesformand Marner Jacobsen, hvor Finansiell Stabilitet meddelte tilsagn om at imødekomme ansøgningen på individuelle vilkår om dels en moderselskabsgaranti, dels en forpligtelse for EIK Bank DK til i tilfælde af solvensproblemer at overdrage sin virksomhed til en køber anvist af Finansiell Stabilitet, hvis problemerne ikke blev løst inden for en nærmere frist.

Hertil har han forklaret, at han godt kan huske det omtalte møde. Finansiell Stabilitet betragtede EIK Bank DK, EIK Bank FO og EIK-fonden som risikomæssigt sammenhængende. Det var en naturlig følge af koncernforholdet, og det svarer til den måde, hvorpå man normalt fører tilsyn med banker og andre Finansielle virksomheder. For at sikre, at det også blev behandlet på den måde, stillede de krav om moderselskabsgarantier som anført i mailen. Det skulle altså sikres, at aktionærer og andre med ansvarlig kapital skulle miste deres penge, inden staten led et tab som følge af ordningen. Det andet vilkår om en betinget overdragelsesaftale var et vilkår, som Finansiell Stabilitet generelt stillede ved bevillinger af individuelle statsgarantier. På dette tidspunkt var Bankpakke III (med lignende vilkår) endnu ikke vedtaget. Bankerne var formelt set ikke forpligtet til at acceptere

de stillede vilkår, og der blev meddelt flere tilsagn, end Finansiell Stabilitet endte med at give garantier, da nogle banker ikke ønskede at udnytte tilsagnet.

Når han i sin forklaring for byretten i sagen om Amagerbanken, som han i det hele kan vedstå, bl.a. forklarede, at *”Finansiell Stabilitet ultimo 2010 havde bevilget garantitilsagn for 366 mia. kr. til 64 pengeinstitutter. Der var nogen pengeinstitutter, der fik tilsagn, men som ikke ønskede at gøre brug af det, ligesom der var nogen pengeinstitutter, der indgik aftale med Finansiell Stabilitet herom, men som ikke udnyttede aftalen... ”* (MS2:1572-1573), hang det sammen med, at der var pengeinstitutter, der gerne ville have et garantitilsagn, men som helst ikke ville benytte sig af det, hvis det ikke var nødvendigt. Der var på det tidspunkt mangel på likviditet, og det forhold, at en bank søgte om en individuel statsgaranti, var ikke ensbetydende med, at banken måtte anses for svag. Han ved ikke med sikkerhed, hvor mange af de i citatet omtalte 64 pengeinstitutter der var eksponeret mod ejendomsmarkedet, men det har formodningen for sig, og det ville undre ham, hvis de ikke også havde tabt penge på ejendomsmarkedet.”

Ansøgningen om individuel statsgaranti fra Eik Bank FO af 29. juni 2009 blev behandlet i Finansiell Stabilitet. Sagsbehandlingen var den samme for Eik Bank FO og Eik Bank DK. Lovgivningen om statstilskud og statsgaranti trådte senere i kraft på Færøerne end i Danmark. I forbindelse med sagsbehandlingen blev der ikke foretaget nogen vurdering af de konkrete enkelte engagementer, herunder om bevillingerne var forsvarlige. Finansiell Stabilitet vurderede, om der var risiko for, at banken ikke kunne overleve i tre år. Sagens materiale var omfattende. Finansiell Stabilitet sikrede sig, at alt krævet materiale forelå og foretog derefter en prøvelse af materialet. Oplysningerne, som Finansiell Stabilitet havde adgang til, svarede til oplysningerne i et prospekt. Finansiell Stabilitet havde således som udgangspunkt adgang til de samme oplysninger, som en almindelig kreditor har, inden der ydes et lån. Finansiell Stabilitet havde ikke adgang til at se de enkelte engagementer, men summen af engagementer var oplyst.

Ansøgningen om individuel statsgaranti blev behandlet af medarbejderne i Finansiell Stabilitet. Henrik Bjerre-Nielsen gennemgik ikke selv sagerne, men han fik forelagt sagerne, hvis der var noget særligt, der gav anledning dertil. Finansiell Stabilitet havde ikke adgang

til bestyrelsesmødereferater og lignende. Finansiell Stabilitet anmodede ikke om yderligere oplysninger. Det blev vurderet, at det ikke var nødvendigt. Finansiell Stabilitet havde mulighed for det og havde også gjort det nogle gange, for eksempel i forbindelse med Amagerbanken, men som udgangspunkt blev det ikke anset for nødvendigt, når en bank havde været gennemgået i forbindelse med bevilling af indskud af statslig hybrid kernekapital. I forbindelse med Amagerbanken gav bankens vurdering af engagementerne anledning til at anmode om yderligere oplysninger, men det var ikke tilfældet med hensyn til Eik-bankerne. Finansiell Stabilitet havde ingen grund til at tro, at oplysningerne, der blev modtaget med ansøgningen, ikke var fyldestgørende. Finansiell Stabilitet havde fra begge Eik Banker samtykke til at udveksle oplysninger med Økonomi og Erhvervsministeriet, men Finanstilsynets tavshedspligt kan ikke løftes ved et samtykke. Finansiell Stabilitet udsatte ansøgningen fra Eik Bank FO på at afvente, at bankpakke 2 blev sat i kraft, men der var dialog med banken.

Henrik Bjerre-Nielsen fik forevist et referat af et bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25./28. september 2009 (bind 10, side 1816), hvoraf fremgår:

”Marner oplyste, at Henrik Bjerre-Nielsen, direktør i Finansiell Stabilitet, ringede til sig i går vedrørende vores ansøgning om garanti på 6,6 mia. kr. Henrik sagde, at de har behandlet ansøgningen, og at beløbet, som der ansøges om, 6,6 mia. kr., er et meget stort beløb for en bank af vores størrelse. Finansiell Stabilitet har besluttet at bevilge vores ansøgning, men på grund af garantistørrelsen stiller de særlige betingelser:

- Finansiell Stabilitet skal have mulighed for/ret til, hvis banken kommer i solvensproblemer, som banken selv ikke er i stand til at løse, at udpege en køber, og vi er så forpligtet til at sælge banken.

Det er specielle betingelser, men de bliver stillet alle pengeinstitutter, der søger om tilsvarende store garantibeløb i forhold til pengeinstitutternes størrelse.

Marner mente, at der er kun en teoretisk mulighed for, at Eik kan komme i en sådan situation, men han spurgte Henrik Bjerre-Nielsen, hvor langt ned vi skal i garantibeløbet

for at undgå denne særlige betingelse. Henrik havde ikke noget svar på spørgsmålet, men lovede at undersøge det.

Marner sagde, at vi vil helst ikke have nogen specielle betingelser, og hvis vi kan formindske tallet fra 6,6 mia. kr. til f.eks. 5,0 mia. og slippe for den særlige betingelse, så mente han, at vi bør vælge den løsning. Vores refinansieringsbehov fra udenlandske banker er ca. 4,4 mio. kr. Men vi har med de 6,6 mia. kr. taget højde for, at hvis alle indlån > 5 mio. kr. bliver væk efter 30.09.2010, så skal de indfries med statsgaranti.”

Hertil har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at det, som han husker det, var en konsekvens af, at den ansøgte garanti udgjorde en meget stor andel af de simple krav, at der blev stillet særlige betingelser.

Henrik Bjerre-Nielsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. august 2009 (ekstraktbind 11, side 599), hvoraf blandt andet fremgår:

”Marner sagde, at vi mundtlig Henrik Bjerre-Nielsen har fået bevilget en statsgaranti på 6,6 mia. kr. Garantien har en løbetid på 3 år. Vi har fået fortalt, at 6,6 mia. kr. er et meget stort beløb for en bank af vores størrelse, og derfor medfølger der særlige betingelser, som vi før har orienteret om. Vi har nu fået det svar, at med en garanti på 2,8 mio. kr. er der ingen særlige betingelser. Hvis vi har en bevilling på 6,6 mia. kr., men ikke trækker mere end 2,8 mia. b., så er der ingen særlige betingelser.

Vi skal refinansiere nogle likviditetslån, og med statsgaranti er det ikke noget problem. Statsgarantien koster ca. 0,9 %. Med statsgarantien bliver refinansieringen billigere, men så skal disse 0,9 % lægges oveni, når der bliver regnet på prisen.”

Hertil har han forklaret, at han kan bekræfte Marner Jacobsens udlægning i mødereferatet. Det var ikke usædvanligt efter den praksis, der var, at der var banker, der ønskede en tilkendegivelse om, at de kunne undgå de særlige vilkår, hvis de ikke havde brug for at trække hele den individuelle statsgaranti. De behandlede sagerne individuelt men ud fra det forvaltningsretlige princip om ligebehandling, sådan at bankerne, der ansøgte, blev behandlet på nogenlunde samme måde.

Forevist en e-mail af 27. november 2009 til Marner Jacobsen (ekstraktbind 11, side 1518), hvori det blandt andet anføres, at "vi vurderer, at det er nødvendigt at få belyst forholdet mellem Eik Banki og Eik fonden, inden vi kan indgå en aftale," har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at det, som det drejede sig om, var, at Finansiell Stabilitet forinden havde overtaget EBH bank. EBH fonden havde problemer. Der foreslå en granskningsrapport fra Erhvervs- og Selskabsstyrelsen, som vurderede, at der var en betydelig risiko for erstatningsansvar for banken over for fonden. Carsten Fode var sat til at lave en redegørelse. Hvis banken ville ifalde et ansvar over for fonden, så ville solvensen i banken alt andet lige blive mindre, og derfor var de bekymrede for, at den overdækning, som de lagde vægt på, at der var i banken, ville blive sænket. Carsten Fode blev anmodet om også at lave en redegørelse vedrørende Eik Bank og Eik fonden. Som han husker det, konkluderede Carsten Fode, at der måske var nogle ting, der ikke var helt efter bogen, men det var ikke noget, der havde væsentlig betydning for den vurdering af bankens solvens, som de skulle foretage.

Henrik Bjerre-Nielsen fik forevist en e-mail af 22. februar 2010 fra Eik Bank FO til Finansiell Stabilitet med "redegørelse for væsentlige ændringer i instituttets forhold" (ekstraktbind 12, side 670), hvoraf blandt andet fremgår, at "siden ansøgningen blev sendt til Finansiell Stabilitet har vi konstateret, at nedskrivninger på udlån er højere end forventet".

Hertil har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at, sådan som han husker det, kom børsmeddelelsen fra Eik Bank FO samme dag, som de i Finansiell Stabilitets bestyrelse skulle have behandlet ansøgningen. Da de under mødet blev opmærksom på børsmeddelelsen, blev behandlingen udskudt i nogle dage, indtil de havde fået nærmere klarlagt, hvad den betød. Der var en pligt til, at man skulle holde Finansiell Stabilitet opdateret om bankens økonomiske forhold, for hvis det var sådan, at de økonomiske forhold i banken var blevet væsentligt forringet efter bevillingstidspunktet og inden udstedelsestidspunktet, kunne den individuelle statsgaranti ikke længere udstedes. De 33 %, som Finansiell Stabilitet havde som tommelfingerregel, gjaldt på udstedelsestidspunktet og ikke på det tidspunkt, hvor aftalen blev indgået.

Baggrunden for den særlige betingelse om moderselskabsgaranti fra Eik fonden var, at de opfattede det sådan, at der var en meget snæver sammenhæng mellem de tre ben i koncernen. Det var efter deres opfattelse sådan, at man i den samlede gruppe kunne ligge og flytte rundt på engagementerne. Derfor var det vigtigt for dem, at det var noget, som de var relativt upåvirket af, og det ville de være, hvis de fik sådan en moderselskabsgaranti. Han erindrer, at i efteråret 2009 nævnte Finn Danberg på et møde også muligheden af at udnytte overskudslikviditeten, der var i den danske bank, til måske at fusionere den færøske og den danske bank. Det, at man så det under et, var naturligt for Finansiell Stabilitet, og som han forstod det også for banken.

Som sådan lagde Finansiell Stabilitet ikke vægt på, om Eik fonden kunne honorere moderselskabsgarantien i forbindelse med behandlingen af ansøgningen om individuel statsgaranti. Det, de lagde vægt på oprindeligt, var, at de gerne ville have, at der var den nævnte sammenhæng, men de vidste godt, at man var kommet i en situation i slutningen af februar, hvor man havde brug for at få hævet sin solvens, fordi man var kommet under de 33 %, som Finansiell Stabilitet lagde vægt på. Derfor anså de, at det var mest naturligt, at fonden kom med pengene. De stillede så krav om, at man fra myndighedernes side på Færøerne godkendte, at fonden indgik den garanti.

Foreholdt, at det af granskningsrapport vedrørende Eik fonden fra august 2015 (ekstraktbind 14, side 5212) fremgår, at der den 19. august 2010 var et møde mellem de danske myndigheder og den daværende færøske minister for finansielle anliggender, og at Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet deltog i mødet, erindrer Henrik Bjerre-Nielsen ikke, at Finansiell Stabilitet har deltaget i et sådant møde den 19. august 2010. Han har bemærket, at Finansiell Stabilitet heller ikke er omtalt som deltager i mødet i det svar, som daværende erhvervsminister Brian Mikkelsen gav til Folketinget umiddelbart efter overtagelsen. Det var Finanstilsynets daværende direktør, der deltog.

Finansiell Stabilitet deltog i et møde den 20. august 2010. Som han husker det, var det et ønske fra den færøske finansministers side. Han husker tydeligt, at de havde besøg af Jóannes Eidesgaard og departementschef Peter Alberg Lamhauge. Den færøske delegation var optaget af at få mere at vide om situationen i Eik Bank. På det tidspunkt havde

der været skriverier i pressen på Færøerne og også efterfølgende i Danmark om forholdene i Eik Bank. Ministeren ønskede, at Finansiell Stabilitet gav nogle oplysninger i den forbindelse. De kunne dårlig give ham andet end det, som sådan set var offentligt kendt i forvejen. De kunne bekræfte, at de havde givet de individuelle statsgarantier, som der var blevet trukket på. Det stod på deres hjemmeside, at det, når de havde givet en individuel statsgaranti til en bank, kunne sammenlignes med, at en obligation udstedt af banken så at sige havde påstemplet en individuel statsgaranti. Investorerne kunne så se på deres hjemmeside, hvilke fondskoder, der havde "stempel". Derfor kunne de bekræfte, at de havde givet de individuelle statsgarantier. Han tror også, at de diskuterede, om det var forsvarligt, og at de i den forbindelse oplyste, at det måtte det være i sagens natur, for at de kunne udstede individuelle statsgarantier, men de kunne ikke sige nærmere om, hvilke særlige vilkår der var gældende for den pågældende eller andre bankers individuelle statsgarantier. Det kunne de slet ikke, når der var tale om børsnoterede virksomheder, som havde en oplysningspligt overfor børsen.

Han er bekendt med den offentlige meddelelse, som landsstyrimanden udsendte efter mødet den 20. august 2010, og som er gengivet i den nævnte granskningsrapport (ekstraktbind 14, side 5213), men han erindrer ikke, at det var en fælles offentlig meddelelse. Han har kigget på deres hjemmeside. Det ser ikke ud til, at det er en af de meddelelser, de har offentliggjort, så han mener ikke, at der har været tale om en fælles offentlig meddelelse. Når han ser på, hvad der står, så svarer det ganske godt til det, han har forklaret om, hvad de fortalte landstyrimanden. Man kan sige, at hvis man havde spurgt Finansiell Stabilitet, om de havde bemærkninger til, at meddelelsen blev udsendt, ville de formentlig have svaret nej.

Om overdragelsen til Finansiell Stabilitet har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at han kan vedstå sin forklaring fra Eik Bank DK sagen (konsoliderede forklaringsdokument, side 5 ff.), hvoraf blandt andet fremgår:

"Overdragelsen til Finansiell Stabilitet

Vedrørende mødet den 28. september 2010 mellem Finansiell Stabilitet og EIK Bank DK har han forklaret, at han generelt deltog i sådanne møder, og at han derfor vil tro, at han

også deltog i dette møde, der fandt sted dagen efter, at Finanstilsynet havde givet EIK Bank DK et påbud. Generelt fik Finansiell Stabilitet et praj fra Finanstilsynet, hvis der var grund til bekymring i forhold til et pengeinstitut, de skulle til at overtage. Han kan på grund af tavshedspligt ikke udtale sig om, hvorvidt Finansiell Stabilitet fik et sådant praj i denne sag. Det var lige op til udløbet af den generelle statsgaranti. Der var tale om et hektisk forløb.

Han blev forevist referat af bestyrelsesmøde den 28. september 2010 i EIK Bank DK (X4:4305), hvoraf fremgår:

- ”• FS ville overveje, om moderselskabsgaranti kunne frigives, hvis FS kunne afdækkes for sin garanti på anden måde,
- FS kan ikke foretage en vurdering af, om det estimerede tab for Det Private Beredskab ville være større eller mindre ved de forskellige modeller,
- FS var enig i, at ØEM ville skulle samtykke, hvis der ikke skulle trækkes på garantien. Det var ikke afklaret, om ØEM ville kunne medvirke hertil,
- FS var klar over, at der var et politisk ønske om at undersøge muligheden for at den færøske bank kunne rekapitaliseres, mens den danske bank blev afviklet,
- FS konstaterede, at statens indskud af hybrid kernekapital var større i den færøske bank end i den danske, og at FS godt kunne se fornuften, i at det var den færøske bank, der overlevede,
- FS kunne ikke svare på, om et træk på garantien ville være omfattet af statsgarantien,
- FS vil overveje at trække på garantien, hvis ikke Eik Bank Danmark gør det,
- Hvis Eik Banki foretager et meget stort indskud i Eik Bank Danmark inden 1. oktober, er det ikke givet at indskuddet vil være omfattet af statsgarantien, da der muligvis kan være tale om omgåelse,
- Det er hensigtsmæssigt, at der indkaldes til et møde, hvor løsningsmuligheder kan drøftes mellem Eik Banki, Eik Bank Danmark, ØEM og FS. FS ville viderebringe Eik Bank Danmarks ønske om at møde ØEM”.

Hertil har han forklaret, at det anførte som udgangspunkt svarer fint til hans erindring. Der blev også overvejet forskellige modeller for rekapitalisering af den færøske moderbank, men det viste sig senere, at de ikke kunne realiseres. Det var efter hans opfattelse et forceret forløb, da det foregik kort før udløbet af den generelle statsgaranti. Hvis der ikke var indgået en betinget overdragelsesaftale, og banken var brudt sammen inden udløbet af Bankpakke I, skulle Indskydergarantifonden betale. Hvis det var omfattet af en individuel statsgaranti, skulle staten betale. Hvis der ikke var en ordning, måtte indskyderne selv bære tabet. Det endte med, at begge banker måtte indgå en betinget overdragelsesaftale. Da den færøske bank ikke var egentlig insolvent, skulle denne banks aktionærer imidlertid først tage stilling til overdragelsesaftalen, hvilket tog nogle uger. Bankpakke I bestod af en tabskaution på 10 mia. kr., som Det Private Beredskab skulle betale. Derudover var der en garantiprovision på 15 mia. kr., som Finansiell Stabilitet havde opkrævet hos de Finansielle virksomheder, samt en eventualgaranti på yderligere 10 mia. kr. fra Det Private Beredskab. Finansiell Stabilitets bedste skøn på det tidspunkt var, at der ville være et samlet underskud på ca. 8 mia. kr. på Bankpakke I. I den halvårsrapport, der blev udsendt i august 2010 for første halvår af 2010, skønnede Finansiell Stabilitet, at der skulle betales lidt over 8 mia. kr. Der skulle således bl.a. være samtykke fra Det Private Beredskab. Det var Det private Beredskab, der betalte hele det faktiske tab på 12,2 mia. kr.

Han blev forevist referatet af bestyrelsesmøde i EIK Bank DK den 30. september 2010 (X4:4358) med omtale af et møde afholdt den 29. september 2010 i Økonomi- og Erhvervsministeriet mellem repræsentanter for EIK Bank FO, EIK Bank DK, Økonomi- og Erhvervsministeriet, Finanstilsynet og Finansiell Stabilitet, *hvorefter* Finansiell Stabilitet ifølge referatet meddelte, at man ikke så nogen mulighed for at opgive den moderselskabsgaranti, der var stillet af EIK Bank FO, *hvorefter* Finansiell Stabilitet og Økonomi- og Erhvervsministeriet oplyste, at staten ikke kunne medvirke til en ordning, der indebar en opgivelse af på hybrid kernekapital, medmindre der forelå et fornuftigt økonomisk rationale, hvilket ikke var tilfældet, *hvorefter* Finansiell Stabilitet på mødet bekræftede, at krav under garantien fra EIK Bank FO ville være dækket af den generelle statsgaranti, såfremt der ikke skete betaling, og *hvorefter* Finansiell Stabilitet ville overveje at trække på garantien, hvis ikke EIK Bank DK gjorde det.

Hertil har han forklaret, at moderselskabsgarantien var en simpel garanti. Hvis et krav på betaling af moderselskabsgarantien ikke blev honoreret, skulle Finansiell Stabilitet honorere den. Finansiell Stabilitet mente således, at de ville være forpligtet til at honorere moderselskabsgarantien, hvis EIK Bank FO ikke selv kunne. De vidste, at EIK Bank DK havde en lav solvensoverdækning og var eksponeret mod fast ejendom, og disse forhold indgik i overvejelserne om at stille krav om en moderselskabsgaranti. For at det var forsvarligt med et treårigt perspektiv at give en individuel statsgaranti, fandt de bl.a. på den baggrund, at der skulle stilles et krav om en moderselskabsgaranti. Han mener ikke, at Finansiell Stabilitet skulle tage stilling til, om det ville være økonomisk truende i forhold til den færøske bank. Det, de undersøgte, var forholdene for EIK Bank DK, for det var dette selskab, der havde ansøgt om en individuel statsgaranti. De vurderede, at det ikke i den forbindelse var nødvendigt at vurdere den færøske banks forhold. Som nævnt lagde de navnlig vægt på, at EIK Bank DK havde fået tilført hybrid statslig kernekapital og derfor var blevet behandlet meget grundigt i den sammenhæng. Når de havde krævet, at de skulle godkende væsentlige dispositioner, skyldtes det, at de havde givet et likviditetstilsagn. En sådan model har været anvendt både i Roskilde Bank-sagen og i andre sager.

Vedrørende hans brev af 30. september 2010 til EIK Bank DK (X4:4384), hvoraf bl.a. fremgår, at ”Finansiell Stabilitet A/S kan ikke umiddelbart medvirke til, at beløbet indskydes som kapital i banken, idet dette er et forhold mellem banken og EIK Banki P/F”, har han forklaret, at det var Finansiell Stabilitets opfattelse, at de ikke havde hjemmel til at bestemme, hvad pengene skulle bruges til, da de ikke havde dispositionsretten, så længe der ikke var indgået overdragelsesaftale.

Som han forstod det, var det EIK Bank DK, der havde kaldt garantien over for moderselskabet, som så imidlertid nægtede at betale eller ikke kunne betale. Derfor var det Finansiell Stabilitets opfattelse, at de i stedet skulle honorere statsgarantien, men de kunne ikke blande sig i, hvad pengene skulle bruges til. Det følger af lovgivningen om Finansiell Stabilitet, at der ikke måtte bruges penge på at styrke den efterstillede kapital. Problemet med, at en honorering af statsgarantien ville kunne bidrage til at styrke den efterstillede kapital, opstod imidlertid først, da banken blev nødlidende, og Finansiell Stabilitet skulle

overtage banken. Dette problem blev således først aktualiseret i kraft af den betingede overdragelsesaftale. Han mener ikke, at Finansiell Stabilitets beslutning om i sidste ende at nægte at finansiere kapitalindsuddet var baseret på usaglige motiver. De mente på det tidspunkt, at de under alle omstændigheder ville få kontrol over EIK Bank DK, men at det var usikkert, om de også ville komme til at overtage EIK Bank FO.

Han blev endvidere forevist mail af samme dag fra Kim Rasmussen til Karsten Kristoffersen (X4:4380), hvoraf bl.a. fremgår, at advokat Kim Rasmussen ikke mente, at Finansiell Stabilitet havde hjemmel til at medvirke til, at midler i institutter, der har indgået betingede overdragelsesaftaler med Finansiell Stabilitet, kan anvendes til dispositioner, der er til fordel for dele af den eksisterende basiskapital – i dette tilfælde statens hybride kernekapital – og at dette ikke havde noget at gøre med, at Finansiell Stabilitet havde betalt beløb til EIK Bank DK i henhold til erklæringen.

Hertil har han forklaret, at forskellen i forhold til situationen, hvis statsgarantien var blevet kaldt allerede i juni 2010, var, at der den 30. september 2010 var indgået en betinget overdragelsesaftale. Derfor kunne Finansiell Stabilitet ikke medvirke til dispositioner, der indebar, at en efterstillet kreditor blev stillet bedre. ”

Det var søndag den 26. september 2010, at han første gang deltog i et møde med Eik Bank FO. Det var et møde, som han og nogle medarbejdere havde med den administrerende direktør Marner Jacobsen og kreditdirektøren Bogi Bendtsen. Mødet blev afholdt i Danmark på Finansiell Stabilitets kontor, som dengang lå i Amaliegade. Som han husker det, handlede mødet om mulighederne for at finde en løsning, som kunne gøre, at den danske bank ikke trak den færøske bank ned. Der var fokus på, om den færøske bank kunne rekapitaliseres, og den danske bank afvikles. Der var en model, som gik ud på, at Eik Bank FO skulle stille sikkerhed for den individuelle statsgaranti, som Finansiell Stabilitet havde givet til Eik Bank DK, således at Finansiell Stabilitet ikke ville lide noget tab. Han erindrer ikke, at de var direkte involveret i drøftelserne med den færøske bank, for i sidste ende var det jo et politisk spørgsmål. De rådgav Økonomi og Erhvervsministeriet om, hvordan de så på sagen. Det var hans klare indtryk, at det var Økonomi og Erhvervsmi-

nisteriet, der var i kontakt med de færøske myndigheder, og det var han ikke på det tidspunkt. Som han husker det, var der ikke særligt forpligtende samtaler på mødet den 26. september 2010.

Efter mødet fik man undersøgt konstruktionen nærmere. Det viste sig, at der var betydelige udfordringer. Efter en umiddelbar vurdering ville det være dyrere for staten at indgå i den ordning, og dertil kom også, at man skulle fravige reglerne i lov om Finansiell Stabilitet, hvilket kunne være svært at gøre. Man skulle vurdere, om det krævede særskilt bevillingsmæssig hjemmel eventuelt gennem Finansudvalget. Der var også hele spørgsmålet om, at man skulle have godkendelse i EU i henhold til EU's statsstøtteregele. Derfor måtte man vurdere, at det kunne være ganske svært at nå inden for den tidshorisont, der var, og den var jo meget snæver. Som han husker det, skulle der være en endelig løsning eller en betinget overdragelsesaftale inden udgangen af september.

Som han erindrer det, deltog han ikke i møder med andre investorer. Han talte tit med TF Holding efterfølgende. Som han forstod det, var det meningen, at der skulle være et konsortium mellem landsstyret og TF Holding. TF Holding var vist kommet med en hensigtserklæring om, at de ville komme med 400 millioner kr. Som han forstod det, var det også nødvendigt, at det færøske landsstyre kom med et meget betydeligt indskud udover det, der skulle komme fra TF Holding. Det erindrer han ikke, at de hørte mere om. Deres rolle var at rådgive det ministerium, som de var en del af, om de forskellige muligheder. Derfor var de selvfølgelig i tæt kontakt med ministeriet.

Forevist notat fra Økonomi og Erhvervsministeriet fra december 2010 (ekstraktbind 14, side 857) kan Henrik Bjerre-Nielsen bekræfte, at der var et møde i KFS den 29. september 2010. KFS betyder Koordinationsudvalget for Finansiell Stabilitet. Det er et rent internt statsligt organ, der bestod af Økonomi og Erhvervsministeriet, Nationalbanken, Finanstilsynet og Finansministeriet. Finansiell Stabilitet bliver inviteret med, når man drøfter sager om banker, der måske skal overtages.

Det var ikke Finansiell Stabilitet, der havde indhentet Kammeradvokatens vurdering. Da der var spørgsmål om at fravige de almindelige regler for Finansiell Stabilitet, ville man

spørge Kammeradvokaten, om det var noget, der kunne lade sig gøre. Han husker godt det regnestykke, der blev opstillet, hvorefter den foreslåede model frem for en afvikling af koncernen via Finansiell Stabilitet ville blive 200 millioner kr. dyrere for staten. Han tror, at det var Finansiell Stabilitet, der lavede regnestykket. Man skal være opmærksom på, at det var meget skønsbaseret. Det var først og fremmest lavet for, at man kunne sige noget om, hvad fortegnet ville være. De regnede ikke med, at de kunne løfte bevisbyrden for, at det samlet set med stor grad af sandsynlighed ville være økonomisk mere fordelagtigt for staten at vælge den foreslåede model fremfor en afvikling af koncernen via Finansiell Stabilitet. Det skal ikke forstås sådan, at der var garanti for, at tabet ikke ville blive mere end 200 millioner kr. Når Finanstilsynet vurderer en bank, og at den ikke længere opfylder solvensbehovet, så holder man så at sige op med at tælle, når man er nået dertil. I resten af banken, som man ikke havde nået at gennemgå, kunne der godt ligge andre forhold, som man ikke havde ladet indgå i regnestykket. Som det fremgår af notatet, skulle staten kunne løfte bevisbyrden. De mente, at deres regnestykker godt kunne vise, at det kunne staten ikke, men det er ikke sådan, at de kunne sige, at det havde været nok til at "dække hullet", hvis staten havde været villig til at afgive 200 millioner kr.

Efter deres opfattelse endte hele øvelsen med den færøske bank på mange måder godt. Den færøske bank fik jo sådan set særbehandling. Normalt ville de dele banken op i det, de kalder den røde bank og den grønne bank. Så ville man sælge den grønne bank fra til en anden bank, som kunne drive den videre, og afvikle den røde bank. Det gjorde de ikke på Færøerne, fordi de vurderede, at det ville være u hensigtsmæssigt i et samfund med en størrelse som Færøerne, hvor det ville være synligt, om man var kunde i den røde eller grønne bank. De havde erfaret fra Roskilde Bank sagen, at det kunne virke stigmatiserende, hvis man kan sige det sådan. Derfor gjorde de det, at de sørgede for, at den færøske bank blev rensset. De ikke færøske engagementer blev flyttet ud, og de etablerede en efter deres vurdering sund bank, som de solgte i første omgang 70 % af, og senere også de resterende 30 %, til T F Holding. Nu hedder banken vist Betri bank. Det er hans indtryk, når han kigger på tallene, at den har klaret sig godt.

Foreholdt, at han under retssagen vedrørende Eik Bank DK forklarede, at Erhvervsministeriet hele tiden har været informeret om Finansiell Stabilitets søgsmål, og at der ikke er

modtaget kritik i anledning af Finansiell Stabilitets dispositioner, men at erhvervsministeren dog skal i samråd i Folketinget, og at han ikke ved, hvad der vil blive givet udtryk for til den tid (konsoliderede forklaringsdokument side 8), har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at der heller ikke er modtaget kritik efter det omtalte samråd. Finansiell Stabilitet fører fortsat sagerne.

I maj-juni 2009 havde Finansiell Stabilitet overtaget aktiviteterne i den tidligere EBH bank. På det tidspunkt var Finansiell Stabilitet moderselskab og en slags holdingselskab, som skulle levere likviditet og kapital til datterselskaberne, og så skulle de stille individuelle statsgarantier. På det tidspunkt var de ikke særligt involveret i driften af datterselskaberne. Det blev de senere. Det var Jørn Astrup Hansen, der var bestyrelsesformand i EBH bank. Henrik Bjerre-Nielsen erindrer ikke, at han drøftede salget af FDI med Jørn Astrup Hansen. På det tidspunkt var det heller ikke sædvanlig praksis, at Finansiell Stabilitet drøftede salg af enkelte engagementer med ledelsen i datterselskaberne.

Foreholdt, at han under retssagen vedrørende Amagerbanken har forklaret, at "datterselskabet stod selv for realisationen af Østerfælled-engagementet, og han var ikke involveret i salget, herunder om datterselskabet fik den rigtige pris," (materialesamling 2, side 1574), har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at det på det tidspunkt var på samme måde, som han lige har beskrevet, nemlig at datterselskaberne i vid udstrækning kørte selvstændigt.

Finansiell Stabilitet havde ikke noget særligt forhold til EBH fonden ud over, at fonden sagsøgte Finansiell Stabilitet. Fondens var gået konkurs. Finansiell Stabilitet havde ikke noget at gøre med fonden. Det var et anliggende med den gamle EBH bank. Finansiell Stabilitet overtog aktiviteterne fra banken og stiftede en ny bank. Der var ikke låneforhold eller andre ting, der bandt dem til fonden. Han erindrer ikke, at der var nogen ejerrelation til fonden. Der var ikke nogen kurator for EBH bank i første omgang. Det var meningen, at banken bare skulle tvangsopløses. Som han husker det, kom der en kurator på senere. Det var advokat Jørgen Holst. Han mener ikke, at det var Gorrissen. Der blev udpeget en særlig advokat til at føre retssager mod Finansiell Stabilitet. Han kan ikke huske, hvordan Gorrissen blev kurator i fonden. Han ved, at der efterfølgende var et kreditorudvalg, som

også tog sig af sagerne, og det var, som han husker det, Sydbank, FIH og Nykredit. Han vil tro, at det var dem, der udpegede kurator.

På det tidspunkt var det generelt sådan, at datterselskabernes ledelser drev selskaberne, som de syntes, det var bedst. I dag er det sådan, at alle datterselskaber, som de har tilbage, nu bliver drevet efter en traditionel koncernmodel. Han er formand for datterselskaberne. En af hans medarbejdere er næstformand, og der er også et bestyrelsesmedlem, som er en medarbejder fra Finansiell Stabilitet. Deres CFO er administrerende direktør i datterselskaberne. Det var anderledes dengang.

Det var ikke sådan, at Finansiell Stabilitet blev spurgt om konkrete engagementer. Der kunne være situationer, hvor de på tværs af koncernen havde så at sige de samme kunder, og der var et vist samspil, således at de varetog koncernens samlede interesser, men det erindrings han ikke, at der var i forbindelse med den her sag.

Der er vel både et koncernansvar og et selvstændigt ledelsesansvar i datterselskaberne. Det, der blandt andet var forskellen, var, at i Eik koncernen var den administrerende direktør også formand for bestyrelsen for datterselskabet. Det må efter hans opfattelse alt andet lige skærpe koncernansvaret.

Det var Finansiell Stabilitet, der havde indsat ledelsen i EBH bank. Der var en vis samordning, og det blev der i stigende grad, men man må forstå, at Finansiell Stabilitet blev startet i november 2008, og at det derefter gik over stok og sten. Det tog et stykke tid, før de fik en organisation op at stå, der kørte mere samordnet.

Det var en del af hele den tankegang, der lå i den statsstøttede godkendelse, som var blevet givet til de ordninger, men havde fået etableret i Danmark, at når Finansiell Stabilitet overtog nødlidende banker, så skulle de afvikle engagementerne. Senere blev det formuleret således, at de skulle gøre det hurtigst muligt, forsvarligt og i overensstemmelse med deres værdier, hvilket vil sige ordentligt og redeligt. Så man kan sige, at allerede på det tidspunkt, vidste man godt, hvad man skulle gøre. Man skulle få det bedst mulige ud af de aktiver, man havde.

Hvorvidt det kan anses for ordentligt og redeligt at sælge et værdiløst aktiv for 10 millioner euro til en godtroende køber, er et hypotetisk spørgsmål, som han synes, at det er svært at svare på. Som han har forstået det, var der i det tilfælde, der hentydes til, tale om en handel mellem professionelle parter, hvor man må gå ud fra, at de to parter var i stand til at varetage hver deres interesser. Han er ikke jurist. Han ved, at der er noget, som hedder sælgers loyale oplysningspligt, men hvor langt den rækker i det her tilfælde, kan han ikke rigtig sige noget om.

Foreholdt note 1 i Økonomi og Erhvervsministeriets notat fra 21. december 2010 (ekstraktbind 14, side 860), hvoraf fremgår, at “både hjemmestyret og TF Holding har tilkendegivet at ville deltage i en løsning for Eik Banki P/F”, erindrer han ikke selv, at landsstyret kom med en tilkendegivelse, men notatet kommer fra Økonomi og Erhvervsministeriet, så der har åbenbart været en tilkendegivelse.

Da notatet blev udarbejdet, skulle de vurdere, hvad der ville ske, hvis de bare holdt fast i, hvordan det var, og hvad det ville indebære, hvis de deltog i en løsning. Man var meget presset tidsmæssigt, så det kunne være svært at nå at finde en løsning inden for den tidshorisont, der var gældende. Den løsning, de skulle måle op overfor, var statsstøtte, men der var også det, som hedder skyldige økonomiske hensyn, som staten skal varetage. Løsningen, der blev arbejdet med, var, at man opgav garantien, og at der skulle komme nogen, måske hjemmestyret og T F Holding, som skulle skyde penge ind i Eik Bank FO. Reelt var der tale om, at nogen skulle komme udefra og redde den færøske bank. Det kunne være svært at vurdere løsningen uden at have et billede af, hvad det ville koste, hvis Eik Bank FO faldt. Man måtte bruge de oplysninger, man nu engang havde. Der er et bilag til notatet, hvor man kan se, hvordan man lavede regnestykket i den givne situation. Det var ikke sådan, at man kunne give garanti for, at det højst ville koste 200 millioner kr.

Henrik Bjerre-Nielsen blev foreholdt uddrag af Økonomi og Erhvervsministeriets notat af 21. december 2010 på side 4 i notatet (ekstraktbind 14, side 860), hvoraf fremgår:

”Ud fra et samlet skøn vil en afvikling af Fik Banki P/F og Eik Bank Danmark A/S påføre den generelle statsgarantiordning et samlet tab på 200 mio. kr. (forskellen mellem bankernes reelle basiskapital). Staten vil lide et tab på 600 mio. kr. (i form af tab på de statslige kapitalindsud i Eik Bank Danmark A/S og Eik Banki P/IF). Alt i alt vil det give et samlet tab på afvikling af begge banker på ca. 800 mio. kr. Dette tab for staten skal sammenholdes med det forventede tab i en situation, hvor moderselskabsgarantien ikke frafaldes. Finansiell Stabilitet A/S vil i den situation formodningsvist alene skulle håndtere en afvikling af Eik Bank Danmark A/S.”

Hertil har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at når han læser notatet, så kan han bekræfte, at det var det, der fremgår af notatet, som de vurderede på det tidspunkt.

De brugte opgørelsen, der er bilag til notatet (ekstraktbind 14, side 862). Det, der var udgangspunktet, var, at Eik Bank FO i første halvår 2010 havde en basiskapital - ansvarlig kapital - eller et kapitalgrundlag, som det hedder i dag, på næsten 2,1 milliarder kr. Man skulle have en tilstrækkelig basiskapital på næsten 2,3 milliarder kr., og så havde man det, der hedder et 8 % solvenskrav. Det var de krav, som man skulle have, for at drive en bank, der har en normal risiko. Det vil sige, at i virkeligheden havde man forhøjet solvenskravet med næsten 1,5 milliarder kr. eller næsten 1,6. Det, som de så vurderede som den reelle basiskapital, var, når man tog forskellen mellem den faktiske basiskapital og det, der hedder mersolvenskravet. Da ville man komme i en situation, hvor der kun var 500 millioner kr. tilbage. Hvis man lavede den tilsvarende øvelse i Eik Bank DK, ville den være insolvent. Den ville have en negativ egenkapital på 700 millioner kr. Hvis man sagde, at man kom i en situation, hvor man overtog begge banker, så kunne man bruge den overskydende kapital i Eik Bank FO til at betale for underskud i Eik Bank DK. Det er den situation, hvor man siger, at med moderselskabsgaranti vil Finansiell Stabilitet få et tab på de 200 millioner kr., og staten ville tabe hybrid kapital på - 0,6 milliarder kr. Det vil sige et samlet tab på 800 millioner kr. Hvis man kunne frigøre moderselskabsgarantien, så skulle de betale ca. 700 millioner kr. for at afvikle Eik Bank DK, og staten ville tabe - 0,3. Samlet set vil det give et tab for staten på 1 milliard kr. Det var sådan, at tankegangen var.

Tallene byggede på Finanstilsynets tal. Det var dem, der havde vurderet, hvad den tilstrækkelige basiskapital skulle være og derunder også i realiteten, hvor meget den reelle basiskapital var. Det var de tal, de lagde til grund, i mangel af bedre. Men det var ikke sådan, at de dermed kunne sige, at tabene ikke kunne blive større. Det kunne de ikke garantere. Som nævnt, så holder Finanstilsynet op med at regne, når man kommer ned under kapitalkravet. Derfor kunne det godt være, at der var flere skjulte tab. Det var med det forbehold, at de brugte tallene. Der var ikke nogen, der sagde, at de ikke kunne bruge tallene og betragtningerne bag dem.

De var opmærksom på, at der ville være tale om en sammenbrudt bank. De gjorde meget for at begrænse skaderne i den færøske bank, således at den kunne blive drevet videre som en going concern, dog således at den ansvarlige kapital var tabt. Det var ikke sådan, at de gik ud og lave brandudsalg af de aktiver, der lå på Færøerne, tværtimod var det sådan, at de holdt banken samlet og flyttede de ikke-færøske aktiviteter ud. De var klar over, at man ikke kan udelukke, at det, at en bank bryder sammen, kan gøre, at der opstår tabsscenerier, der er værre, end når den ikke bryder sammen. Han husker ikke, om der konkret blev taget forbehold herfor. Han erindrer dog, at der blev taget rigtig mange forbehold.

På stående fod kan han ikke oplyse, hvad tabet faktisk blev. I foråret 2011 flyttede de rundt på alle engagementerne, og de lavede en ny koncernstruktur. Det eneste officielle tal, han kan se, er det tal, de vurderede tabet til, da de afregnede med det private beredskab. Han har ikke det tal på stående fod, men det kan han skaffe, og det er et gammelt tal.

Foreholdt, at han under retssagen vedrørende Amagerbanken har forklaret, at "Finansiel Stabilitet foretog en kreditvurdering af alle pengeinstitutter, der ansøgte om individuel statsgaranti" (konsoliderede forklaringsdokument, side 3), har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at der heri ligger, at man laver en kreditvurdering af en bank. Da der er bankhemmelighed, kan man som kreditor ikke få adgang til at se, hvilke lån banken har. Det er noget, man må bruge årsrapporter og andre oplysninger til, herunder prospekter. Da man fra Amagerbankens side lavede en kapitaludvidelse, blev det ikke oplyst, hvad det var for

nogle engagementer, der lå i bøgerne. Man forklarede mere generelt, hvilken politik man havde og lignende.

De lavede en kreditvurdering, som baserede sig på, at man fik et meget omfattende materiale næsten svarende til et prospekt fra banken med en masse oplysninger. Det var så det, man gennemgik. Der var ikke nogen individuelle engagementer. Det har man heller ikke, når man er udefra kommende og skal investere i en bank. I lyset af, at de lagde vægt på, at banken opfyldte solvenskravene, og efter de oplysninger de så, fastsatte de de særlige vilkår, som bestod i, at man skulle indgå en betinget overdragelsesaftale, hvis man trak tilstrækkeligt meget på garantien, ligesom de forlangte, at man formelt set vedstod sig den koncernsammenhæng, der lå i, at de forlangte en moderselskabsgaranti fra fonden til banken på Færøerne og fra den færøske Bank til den danske bank. Som sagt var de usikre på, hvordan man ville kunne flytte rundt på risici i koncernen, men det var ikke noget, der sådan set øgede kreditværdigheden for den samlede koncern. Da de havde sikret de forskellige elementer i koncernen nemlig den danske datterbank og den færøske moderbank, var det med til at øge kreditværdigheden, alt andet lige mest i den danske datterbank.

Foreholdt, at han under retssagen vedrørende Eik Bank DK har forklaret vedrørende Eik Bank DK, at "hvis der ikke havde været bevilget indskud af hybrid kernekapital, ville sagen have været overvejet ekstra grundigt", har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at han generelt vil sige, at de var i den situation, at når en bank fik indskud af hybrid kernekapital, så var det noget, der styrkede banken alt andet lige. Derfor var det selvfølgelig noget, de så positivt på, hvis banken havde søgt om og fået bevilling. Hvis man ikke havde søgt, kunne man heller ikke have fået bevilling. Så måtte de have taget stilling ud fra et andet kriterie. Det var derfor, at de kom på det her med, at der skulle være en vis overdækning. Det var også det, man fik, når man fik statslig godkendt kernekapital. Man kan sige at, når man fik statslig godkendt hybrid kernekapital, så var forudsætningen opfyldt for solvenskravene. Fik man bevilget hybrid kernekapital, blev overdækningen større. Det var det, som de prøvede på at finde en løsning på, så de kunne håndtere dem, der hverken havde søgt og dermed heller ikke havde fået bevilling. Så var der dem, der måske havde søgt, men ikke fået bevilling. Dem tror han ikke, de oplevede.

Eik Bank FO havde lavet en ansøgning, som kom allerede i sommeren 2009. På daværende tidspunkt var loven ikke sat i kraft. Derfor blev de nødt til at udskyde behandlingen. Den reelle sagsbehandling af banken foregik først på det tidspunkt, hvor man havde fået bevilget hybrid kernekapital.

Han tror, at der generelt er en vis forventning om, at moderbanker står bag deres datterbanker. Uden moderselskabets garanti er der ingen pligt til det. De havde andre tilfælde, hvor de forlangte, at et moderselskab stillede garanti for sin datterbank. Han har i andre sammenhænge sagt, at de mener, at man sagtens kan lave koncerninterne transaktioner og overtage engagementer hos sine datterbanker. Det forudsætter selvfølgelig, at man foretager en ordentlig kreditvurdering.

På den måde kan man sige, at det, at man skal påtage sig en moderselskabsgaranti, må forudsætte, at den bank, der ved mest om det, her den færøske bank, må gøre sig nogle overvejelser og undersøge sagen grundigt, inden den stiller den pågældende moderselskabsgaranti. Det er egentlig ikke noget, som de som garant skal tage stilling til. De tager stilling til, hvad der er forsvarligt for dem, og ikke hvad der er forsvarligt for dem, som tager imod den bevilgede garanti. På den måde kan han ikke afvise, at de kan stille vilkår, som det ikke er forsvarligt for banken at acceptere. Det undersøger de ikke. Hvordan skulle de kunne vurdere det. Det er jo blandt andet det, der er med den sag, der har været med nogle investorer i Amagerbanken, der søgte Finansiell Stabilitet. Det er blevet afklaret i den forbindelse, at det kunne Finansiell Stabilitet godt. Det var ikke noget, Finansiell Stabilitet skulle tage stilling til.

Den færøske bank kunne vel godt have sagt nej til garantien. Man kan ikke udelukke, at der fandtes andre modeller, hvor man kunne have opnået det samme. De havde faktisk en bank, hvor moderselskabet, som også var et kreditinstitut, øgede sin egen garanti, sådan at man var klar til skyde midler ned i datterbanken. Det kunne man også have gjort her. Hvis Eik Bank FO, med de tal, der var, havde fået en individuel statsgaranti på 9,1

mia., og der ikke var nogen i datterbanken, så havde den færøske moderbank haft mulighed for at skyde likviditet ned i datterbanken. Det havde været en almindelig finansiel konstruktion.

Han tør ikke sige, om den danske bank kunne være drevet videre uden likviditet, men det kunne den formentlig ikke. Det, han siger, er, at man kunne have øget sin garanti i moderbanken og have stillet likviditeten til rådighed for datterbanken. Så kunne man sådan set have undgået den ubegrænsede moderselskabsgaranti.

De ville have taget stilling til, om de ville have givet den individuelle statsgaranti, og om det var forsvarligt set med deres øjne, men ikke taget stilling til, om det var forsvarligt set med bankens øjne. De måtte gå ud fra, at det var en professionel bank, som var i stand til at varetage sine egne interesser. De var fuldt opmærksomme på, at problemer, der opstod i den danske bank, skulle løses af den færøske bank. De var opmærksomme på, at der var professionelle deltagere i koncernen, som kunne have en interesse i at flytte rundt på engagementerne og på den måde måske svække den danske bank, således at de kom i en situation, hvor man skulle overtage den.

For så vidt angår Carsten Fodes undersøgelse vedrørende den færøske fond, opfattede han det sådan, at det var forholdene omkring Eik fonden, der skulle undersøges. Det kunne han godt forstå. Det var ikke rigtig noget, som Finansiell Stabilitet var involveret i. Finansiell Stabilitet bestræbte sig på, at komme ud af deres kontrol med den nye Eik Bank FO relativt hurtigt, og det lykkedes i løbet af seks måneder.

Carsten Fodes undersøgelse viste, at selv om der var skønhedsfejl, så var det ikke noget, der havde andet end ubetydelig økonomiske konsekvenser. Som han husker det, modtog Finansiell Stabilitet den redegørelse, som banken sendte, og de sendte den videre til Carsten Fode, fordi de mente, at det var bedst, at han undersøgte det. Henrik Bjerre-Nielsen læste den ikke selv. Han tør ikke sige, om andre hos Finansiell Stabilitet læste den. De havde ganske travlt. Når de hyrer en advokat, så går de ud fra, at han kan foretage sagsbehandlingen på forsvarlig vis.

Finansiel Stabilitet bygger i vid udstrækning deres sagsanlæg på de råd, de får fra deres advokater. De råd, som de fik fra advokaterne, gik på, at man skulle føre påstandene om insolvens. De kunne så konstatere også i lyset af den praksis, der efterfølgende kom fra domstolene, at det var svært at komme igennem med et erstatningsansvar. De har derfor syntes, at det er mest rimeligt, at de tilskærer sagerne. Det er det, at de har gjort. Han tror, at den ændrede påstand vedrørende insolvensen blandt andet var et resultat af, at de havde indbragt revisorerne for revisornævnet, også Deloitte's revisorer, og som han husker det, lagde revisornævnet vægt på, at bare fordi banken var insolvent i midten af eller slut udgangen af tredje kvartal 2010, så kunne man ikke også sige, at den var det ved indgangen til 2010. De vurderede på den baggrund, at de ikke kunne løfte bevisbyrden. De tror nok stadig, at den påstand de havde, var rigtig, men de må erkende, at de ikke kunne føre det bevis, der skal til for at overbevise domstolene.

Henrik Bjerre-Nielsen blev foreholdt et uddrag af sin forklaring under retssagen vedrørende Eik Bank DK om Finansiell Stabilitets sagsførelse (konsoliderede forklaringsdokument, side 8), hvoraf blandt andet fremgår:

”Finansiell Stabilitet er omfattet af finansloven for så vidt angår afviklingsplanlægning, mens andre dele ikke er omfattet af finansloven. Finansiell Stabilitet forsøger at overholde almindelige principper, herunder med skyldig hensyntagen til statens økonomiske interesser. Finansiell Stabilitet har pligt til at informere den til enhver tid siddende ressortminister om forhold af væsentlig betydning. Men konstruktionen med Finansiell Stabilitet har vel også til formål at sikre en vis afstand mellem den politisk ansvarlige minister og den udførende virksomhed. Ministeren har således ikke godkendt, hvilke erstatningssager der skulle føres. Det har Finansiell Stabilitets bestyrelse – men bestyrelsen har orienteret ministeren om beslutningerne herom. Når han i en række avisartikler (X5:2518 og 2524) bl.a. er citeret for, at Finansiell Stabilitet har valgt at anlægge retssager, selvom der måtte være en formodning om, at de sagsøgte, hvis de dømmes, ikke vil kunne betale så stort et beløb, hænger det sammen med Finansiell Stabilitets overordnede mål om at forsøge at ændre ”røde tal” til kontanter.”

Hertil har han forklaret, at han stadig mener dette, dog med den lille korrektion, at de altid kalder det "røde engagementer". Hans udtalelse skal forstås sådan, at de opfatter det sådan, at de overtager de aktiver og de andre krav, der er i de banker, som de overtager, og så er det deres opgave at få mest muligt ud af det. Det, der er det særlige her, er, at de ikke fører sagerne alene ud fra en rent forretningsmæssig vurdering men også ud fra mere samfundsmæssige overvejelser. Finansiell Stabilitet kender ikke de forhold, som de sagsøgte nu en gang har. Finansiell Stabilitet har ikke fundet det rimeligt, at de kun skulle sagsøge de ledelsesmedlemmer, der har mange penge, eller kun sagsøge i de sager, hvor sagsgenstanden var meget begrænset. Derfor har de helt bevidst sagt, at de ikke kan gøre det anderledes end det, de gør her. Det beklager de selvfølgelig. Det spiller også ind, at der i den foreliggende sag er en forsikringsdækning. Han erindrer det sådan, at Finansiell Stabilitet forud for anlæggelsen af sagen har kigget på, hvad den enkelte har foretaget sig og også, om man har udvist passivitet i form af pligtforsømmelser. Det er klart, at pligten er større, når man er direktør, end når man er noget andet.

Henrik Bjerre-Nielsen blev foreholdt et uddrag af sin forklaring under retssagen vedrørende Eik Bank DK om Finansiell Stabilitets sagsførelse (konsoliderede forklaringsdokument, side 9), hvoraf blandt andet fremgår:

"Hjemlen til at anlægge erstatningssager følger af, at Finansiell Stabilitet har overtaget kravet. Sådan har man gjort i andre sager, også i Roskilde Banksagen. Hvis deres advokat anbefaler, at der føres sag om et sådant krav, følger de normalt dette råd. Finansiell Stabilitet har ført de sager, som man vurderer, at der er en overvejende grad af sandsynlighed for at vinde. Finansiell Stabilitet fandt først efter overdragelsesaftalens indgåelse ud af, at der kunne gøres et ansvar gældende over for den eksterne revisor og ledelsen. Der blev ikke i den forbindelse foretaget en partshøring af de pågældende. Redegørelsen fra advokaten omfattede både ledelsen og den eksterne revision. Beslutningen om at anlægge denne sag er først og fremmest truffet på baggrund af den redegørelse.

Beslutningen blev truffet af bestyrelsen efter indstilling fra ham. Advokaten, der lavede undersøgelsen, fik alle de oplysninger, han bad om, hvis Finansiell Stabilitet havde dem. Han ved ikke, om advokaten bad om ekstern revisors arbejds papirer. Det er efter hans

opfattelse ikke sjældent, at der søges gennemført en erstatningssag uden adgang til ekstern revisors arbejds papirer, da det er relativt sjældent, at sådanne papirer udleveres af revisorer. Han ved ikke, om advokaten havde adgang til intern revisions arbejds papirer. Der plejer at være udarbejdet en skriftlig indstilling, så det foreligger der sikkert også i denne sag. Men han husker det ikke konkret. Deloitte blev indbragt for Revisornævnet, mens P/F Nota blev sagsøgt i erstatningssagen. Grundlaget for Deloitte-sagen var alene en review-erklæring. Finansiell Stabilitet har ikke fundet det relevant at skære sagen yderligere til i anledning af, at det i 2014 kom frem, at revisionens forsikringsdækning er begrænset til 18 mio. kr. Når han i nogle interviews har sagt, at Finansiell Stabilitet ved anlæggelse af erstatningssager også har lagt vægt på samfundsmæssige hensyn, mener han, at hjemlen hertil ligger i hele den ordning, der etablerede Finansiell Stabilitet. Omkostningerne ved gennemførelsen af erstatningssager i Finansiell Stabilitet er steget noget, siden de har tabt nogle sager og er blevet dømt til at betale sagsomkostninger til modparterne. Samlet er omkostningerne vist nok på nuværende tidspunkt mellem 400 mio. kr. og 500 mio. kr.

Han kan ikke huske at have hørt om, at andre pengeinstitutter i anledning af finanskrisen skulle have anlagt sag mod deres ledelser.”

Hertil har han forklaret, at Finansiell Stabilitets omkostninger til at gennemføre erstatningssager er i dag nok snarere 500 millioner kr. Det skyldes, at der, siden han udtalte sig i retssagen vedrørende Eik Bank DK, er kommet dom i sagen, hvor Finansiell Stabilitet er blevet pålagt at skulle betale omkostninger dels til revisionen og dels til de sagsøgte. Deres beslutninger og overvejelser om at anlægge Eik Bank DK sagen, som han har forklaret om i Eik Bank DK sagen, svarer til arbejdsgangene og overvejelserne i sagen vedrørende Eik Bank FO. Der er ingen forskel.

Henrik Bjerre-Nielsen blev foreholdt et uddrag af den forklaring, som Jakob Brogaard har afgivet under retssagen vedrørende Eik Bank DK (konsoliderede forklaringsdokument, side 292), hvoraf blandt andet fremgår:

”Baggrunden for etablering af Finansiell Stabilitet

Efter hans opfattelse var formålet med stiftelsen af Finansiell Stabilitet som aktieselskab ikke i første række at tjene penge. Han er enig i Henrik Bjerre-Nielsens forklaring om, at det er Finansiell Stabilitets ”overordnede strategi og en fælles mission at omdanne røde engagementer til kontanter, og Finansiell Stabilitet arbejder for at afvikle de overtagne aktiviteter hurtigst muligt, økonomisk forsvarligt og i overensstemmelse med koncernens værdigrundlag, dvs. ordentligt og redeligt.” (F:1). Udtrykket ”økonomisk forsvarligt” er meget bredt, men hermed menes, at det for Finansiell Stabilitet handlede om at få den bedst mulige pris for de aktiver, man overtog, idet afviklingen samtidig skulle ske hurtigst muligt. Dertil kom økonomisk forsvarlighed med hensyn til anvendelsen af udgifter til administration og salg.”

Hertil har Henrik Bjerre-Nielsen forklaret, at han kan henholde sig til det, han tidligere oplyste om deres overvejelser i forbindelse med sagsanlæggene. Det er spørgsmålet, om det ville have været ordentligt og redeligt, hvis de kun førte sager mod dem, der havde betydelige midler til rådighed. Det er ikke en eksakt videnskab.

Henrik Bjerre-Nielsen tror, at der skulle betydeligt flere penge til end de 200 millioner kr. for at sikre, at Eik Bank FO kunne opfylde kapitalkravene. De 200 millioner kr. var så at sige det tab, som staten ville lide i forskellen mellem, om man kunne holde fast i moderselskabsgarantien, eller man kunne afvikle den danske bank. Han kan ikke huske, hvor meget tabet endte op på. Hvis de har et tal, så er det et, der er lavet i foråret 2011, da de afregnede med det private beredskab. Det var sådan, at de skulle betale de første 10 milliarder kr. i tab ud over deres garantiprovision på 15 milliarder kr. Hvis tallet var over de 10, så skulle de kun betale 10. De lavede selvfølgelig et regnestykke. Det regnestykke er offentliggjort. Derefter er der ikke, sådan som han husker det, lavet et egentligt regnestykke for det samlede tab på Eik Bank FO.

Det har vist sig at være en god løsning for køberen af Eik Bank FO. De lagde vægt på, at de kunne finde en løsning, der sikrede, at der var betjening af bankkunderne på Færøerne. Det forudsatte, at de ikke opretholdt majoriteten i banken ret længe, for ellers skulle de have behandlet den på samme måde, som de behandlede andre. Det, vurderede de, ville være skidt for rigsfællesskabet.

EBH banken stoppede 21. november 2008. Han blev ansat i Finansiell Stabilitet den 17. november 2008, så det gik meget hurtigt. Den model, man anvendte, var, at man lod den gamle bank sove ind og overdrog det hele til en ny bank. Det var på samme måde, man gjorde med Eik Bank. I dag har de instrumenter, der gør, at de kan arbejde direkte på den nødlidende bank og lave nedskrivninger og konverteringer. Den gang blev de nødt til at stifte en ny bank. I realiteten blev overtagelsen lavet sådan, at man tog den gamle bank med alle aktiver og alle de simple krav eller dem, der var bedre stillet end de simple krav. Det førte man så over i den nye bank og efterlod den ansvarlige kapital - den efterstillede kapital - i den gamle bank. Hvis det så viste sig, at Finansiell Stabilitet havde overtaget flere aktiver, end de havde overtaget simple krav, så udløste det garantien, og så betalte de forskellen.

På selve transaktionstidspunktet havde de ikke mulighed for helt præcist at opgøre, hvad værdierne af garantier og lignende udgjorde. Det var noget, der kom efterfølgende. Det var vel blandt andet det, der gav anledning til spørgsmålet om, om der var en goodwill, som TF Holding overtog. Når der overdrages, er låneengagementerne et aktiv. De bliver overtaget, som de er.

Det er klart, at man, når man er blevet lidt klogere, laver en åbningsbalance. Den nye bank starter sin drift. Den skal have en åbningsbalance. Man laver en foreløbig værdiansættelse, og så har man i princippet indtil udgangen af det første regnskabsår til at lave en mere endelig åbningsbalance. På det tidspunkt ved udgangen af 2011 var Finansiell Stabilitet kun minoritetsaktionær. Det var Jørn Astrup Hansen, der repræsenterede Finansiell Stabilitet, men det var TF Holding, der lavede åbningsbalance.

Som han husker det, blev EBH bank overtaget i november 2008. Derfor skulle man ikke aflægge det første regnskab før udgangen af 2009. Der kom derfor ikke andet end en foreløbig åbningsbalance, som man havde ved udgangen af 2008. Han ved ikke, hvad FDI engagementet blev værdiansat til i EBH's foreløbige regnskab på det tidspunkt. Det følger af almindelige bankkrav, at man hurtigst muligt skulle få lavet åbningsbalance. Han anser det derfor for sandsynligt, at der har været en værdiansættelse.

Jørn Astrup Hansen var bestyrelsesformand i EBH. I første omgang var han Nationalbankens repræsentant i EBH bank, der skulle godkende alle væsentlige dispositioner. Han var så også med til at få lavet den undersøgelse om EBH banks kreditter, som førte til, at banken brød sammen i slutningen af november. Derefter blev han formand for det nye selskab. Erik B. Hansen blev direktør. Som han husker det, fungerede et bestyrelsesmedlem, Visti Nielsen, som direktør i en kort periode forinden. Allerede i 2009 eller begyndelsen af 2010 havde Finansiell Stabilitet også overtaget Løkken Sparekasse, og de fusionerede EBH bank med Løkken Sparbank. Jørn Astrup Hansen blev næstformand i den nye bestyrelse. Han fratrådte, da han blev sendt til Færøerne i efteråret 2010.

Bjarni Olsen

Bjarni Olsen har forklaret, at han er uddannet matematikøkonom fra Aarhus universitet i 1982. Efterfølgende har han taget en finansiell videreuddannelse. I dag arbejder han som gymnasielærer i matematik på et gymnasium Vestmanna. Før han blev ansat i Eik Bank FO, har han arbejdet i det offentlige som fuldmægtig hos Danmarks Statistik og siden hen på Færøerne hos landsingeniøren, hvor han lavede cost benefit analyser på vejinvesteringer og lignende. Senere var han i landsstyrets budgetafdeling. I ti år, før han blev direktør i Færøernes Sparekasse, som det hed dengang, inden det blev Eik Bank, var han chef for Hagstova Føroya (Færøernes Statistik). Han har også haft forskellige udvalgsposter. En af dem er, at han i mange år var medlem af det Økonomiske Råd på Færøerne, som rådgiver Landsstyret om den økonomiske udvikling på Færøerne. Han var formand for Rådet i fire år.

Den 1. maj 1999 er hans ansættelsesdato i Eik Bank. Han blev ansat som direktør og dermed medlem af direktionen. De var to medlemmer af direktionen. Marner Jacobsen var administrerende direktør. Bjarni Olsens ansvarsområder var først og fremmest personale, markedsføring, filialservice og alle privatkundefilialerne på Færøerne. Han så det som sin opgave at være med til at få organisationen i banken til at fungere. Det var blandt andet ved at være synlig og bidrage til, at de løbende problemer, som der nu opstår i enhver organisation, blev tacklet. Via hans ansvar for personalet havde han også kontakt

med alle medarbejdere i organisationen, for selvom han kun havde de afdelinger, han nævnte, så havde han som øverste personaleansvarlig på en eller anden måde kontakt med de forskellige afdelinger, uanset om de hørte til hans ressort eller ikke.

Hans tid var først og fremmest optaget af at pleje kontakten med organisationen. Det vil sige at koordinere aktiviteter og kommunikationen mellem direktion og medarbejdere, holde personalemøder, strategimøder osv. Ude i hovedsædet i Eik Bank blev der afholdt ugentlige husmøder, hvor alle afdelingslederne deltog og også direktionen med det formål, at de vidste, hvad der foregik i huset. Cheferne for de forskellige afdelinger havde lejlighed til at kontakte direktionen, så man vidste, hvad der foregik. I flere tilfælde var det kun ham fra direktionen, der sad der, fordi Marnar Jacobsen ofte var optaget for eksempel udenlands.

Bjarni Olsen havde også på sine egne ressortområder ugentlige møder med sine afdelingsledere. Da var hele personalet i afdelingen som regel til stede. De snakkede om det, der var aktuelt, og også hvad de fremadrettet ville gå i krig med. I personaleafdelingen havde de stort fokus på medarbejdertrivsel. De lavede jævnligt, næsten månedligt, medarbejdertilfredshedsundersøgelser. Det var selvfølgelig et emne, der var interessant at diskutere i personaleafdelingen, som også var HR afdeling. De medvirkede til såkaldte afdelingsdage rundt omkring i organisationen, hvor man snakkede om mål, og hvad man fremtidigt ville gribe fat i. Da var han meget ofte til stede og deltog i møderne. Han havde 17 afdelinger under sig. 14 af dem var filialer. Det svarede til cirka 150 medarbejdere. Han havde også markedsføringsafdelingen, hvor han ligeledes havde ugentlige møder. De behandlede blandt andet kampagner, og de havde også løbende kundetilfredshedsundersøgelser.

Han havde runder, hvor han jævnligt tog rundt til filialerne. Filialerne er placeret helt fra Suderø til Vågø og op til Klaksvig. Det var ikke noget, han kom rundt til på en dag. Man måtte beregne en uge til det. Det gjorde han jævnligt. Han talte med de enkelte medarbejdere, så de fik kontakt med ham som direktør. En anden ting, der altid var på tapetet, når han tog rundt, var, at de havde et såkaldt balanced score card, som var en opgørelse, de

løbende lavede, og som var en slags udvidet regnskabsopgørelse. Regnskabet for en afdeling er meget partielt. De ville gerne se et bredere billede af afdelingen. Foruden økonomiske tal ville man også gerne se noget om kunderne, kundetilgang og -fragang, kundetilfredshed o.l. Når det kom til interne processer, ville man blandt andet gerne se noget om effektivitet og medarbejdertilfredshed. Det var et styringsværktøj, som man brugte til at følge med i filialerne.

Bestyrelsesmøderne var i hovedsagen gearret mod creditsager. Kredit var ikke hans ressort. Han var til stede på bestyrelsesmøder også med eventuelle input, som han kunne komme med, og også med oplæg, når der ind imellem var interesse fra bestyrelsen for at vide, hvad der foregik på hans ansvarsområder. I forhold til hovedindholdet på bestyrelsesmøderne var hans rolle begrænset.

Han var formand for sikkerhedsudvalget. Efter loven om finansiel virksomhed var det et krav, at der skulle være en sikkerhedspolitik for et pengeinstitut. De ansatte en sikkerhedschef. Bjarni Olsen var med til at udforme sikkerhedspolitikken. Der blev dannet et sikkerhedsudvalg. Udvalget havde til opgave at følge op på, at sikkerhedspolitikken blev fulgt.

Han har ikke selvstændigt foretaget creditsagsbehandlingen. Det var ikke hans ressort. Der er selvfølgelig forekommet nogle tilfælde, hvor han har underskrevet en kreditindstilling. Det har i hovedsagen været af nogle praktiske årsager. Marner Jacobsen var måske ikke til stede, men der har også været andre tilfælde, hvor det var mere praktisk. For eksempel i forbindelse med Valbjørn Dalsgaard, hvor Marner Jacobsen erklærede sig inhabil.

Man ville gerne have en underskrift fra direktionen på det, der kom på bestyrelsesbordet, og han skrev under, men selvfølgelig efter at have konfereret med kreditchefen og hørt hans mening. Han udførte ikke nogen reel kreditbehandling selv. Kreditchefen, Bogi Bendtsen, kom med et færdigt oplæg, som de så diskuterede. Han kunne have haft en anden mening end kreditafdelingen og kunne have afvist at skrive under, men det forekom ikke.

De havde i banken nogle meget fine og veluddannede chefer, deriblandt kreditchefen. Det var to-tre stykker, der var uddannet cand.merc. aud., og som tillige havde baggrund fra revision og også var bankuddannet. Bogi Bendtsen var en af dem. Kreditafdelingen havde en rolle som i visse tilfælde også havde paralleller over til intern revision, fordi de havde tilsyn med, at kreditpolitikken blev overholdt. Det indebar, at de jævnligt tog stikprøver og fulgte med, lavede opgørelser og foretog analyser af hele bankens udlånsportefølje, og om de enkelte sager blev behandlet korrekt. Bogi Bendtsen var kreditchef og også underdirektør. Han havde ansvaret for hele kreditafdelingen.

En creditsag havde en forholdsvis lang tilblivelse. Den begyndte måske i en filial. Hvis den var stor nok, kunne den ende hos kreditafdelingen. Hvis det var en erhvervs sag, var det erhvervsafdelingen, der udformede forskellige analyser. Hvis det var en sag på under 2 millioner kr., så kunne afdelingen måske ekspedere den selv, men i andre tilfælde ville den ende på kreditchefens bord, som ville vurdere, om det var godt nok, og om der manglede noget. Kreditchefen havde en bevillingsramme, som var på størrelse med direktionsens.

Typisk startede en creditsag i erhvervsafdelingen. Var sagen stor nok, skulle den også over kreditafdelingen. Det var erhvervsafdelingen, der havde kundekontakten. Et sjus vil være, at der var 1500 erhvervsengagementer. Når der var ting, der skulle på bestyrelsens bord, hvis det kom over 25 millioner kr., eller hvis sagen var principiel, blev der konfereret mellem Marner Jacobsen og Bogi Bendtsen. Sagsgangen var sådan, at det, der skulle forelægges på bestyrelsesmøde, gennemgik Marner Jacobsen sammen med Bogi Bentsen, sådan at de var helt på linje mht., hvad det drejede sig om. Selve fremlæggelsen på bestyrelsesmødet foretog kreditchefen med ganske få undtagelser. Det er bestemt hans indtryk, at Marner Jacobsen havde sine egne meninger og gav kreditchefen modspil.

Han har altid syntes, at kvaliteten af arbejdet i direktionen var god. Alle indstillingerne var meget grundige. De havde nogle meget samvittighedsfulde og dygtige medarbejdere i kreditafdelingen, som lavede nogle fantastiske oplæg. Han mener, at han og Marner

Jacobsen på hver deres arbejdsområder udførte et velkvalificeret arbejde. Han havde måske mere flair for personalesiden, mens Marner Jacobsen var en dygtig bankmand og økonom.

Inden september 2010 var der ikke noget, der gav ham anledning til betænkelighed eller utilfredshed med hensyn til kreditafdelingen. Han har altid følt sig meget tryk ved deres kreditafdeling. Han synes, at den har boret for kvalitet. Relationen til Marner Jacobsen var god. Bjarni Olsen havde og har respekt for Marner Jacobsens kvalifikationer både som bankmand og økonom. Han var absolut en dygtig kreditmand. Han vil næsten sige eminent. Som typer har de altid været meget forskellige. I den henseende kunne det godt være lidt tricky ind imellem. Som han nævnte, var det, der fyldte mest på bestyrelsesmøderne, kredit. Det skete af og til, at han lavede oplæg til bestyrelsesmøderne vedrørende sine sagsområder for eksempel om balanced scorecard. Han havde også noget omkring udviklingen i de enkelte afdelinger, om nedlæggelse af filialer og om visse personalesager.

Det var sådan, at det, han og Marner Jacobsen lavede, var forholdsvis opdelt, men det er klart, at de havde drøftelser og konferencer om forskellige ting, også omkring creditsager ind imellem.

Vedrørende **Sydporten** har han forklaret, at det var et engagement, der var på bestyrelsesmøder mange gange. Han har været på besigtigelsestur sammen med bestyrelsen og set bygningen i Sydhavnen. Han har underskrevet nogle af indstillingerne. Det var i en periode, hvor der var lidt tvivl om, hvordan de skulle tackle de indstillinger, der kom fra Danmark. Marner Jacobsen sad som formand i bestyrelsen i Danmark. Den praksis bortfaldt senere. Bjarni Olsen kendte noget til engagementet men ikke ned i detaljer. Det var kun bygningen i Sydhavnen, som han så. De andre bygninger kendte han ikke til. Han kendte ikke noget til Vagn Andersens fortid. For ham var det lidt af en bombe, da man hørte om alt det vedrørende Vagn Andersen. Som han husker det, var det først, efter at Finansiell Stabilitet kom ind i billedet, at der kom forskellige ting frem om Vagn Andersens fortid. Det blev meget blæst op i pressen. Han tænkte over, hvad det var for noget. Det var gamle sager, og spørgsmålet var, om det betød noget for udlånene.

Vedrørende **RGW** har han forklaret, at han kendte næsten ingenting til RGW engagementet. Han var med på besigtigelsesturen på Rømø. Det var vist nok på den samme tur, at de også besigtigede Sydporten. På Rømø så de byggeriet og wellnesscentret, som blev bygget. Derudover havde han intet som helst med det at gøre. Han havde ingen kunde-kontakt med RGW folkene. Han kan slet ikke forestille sig, at de kunne finde på at ringe til ham. Det skete i hvert fald aldrig.

Vedrørende **FDI** har han forklaret, at han i det store og hele er enig i det, som Marner Jacobsen har forklaret om engagementet. Først var det fonden, som blev engageret i engagementet. De var sammen med fonden på besigtigelsestur i Tyskland og så indkøbs-centrene. På den måde så han, hvad det drejede sig om. Ellers havde han ikke meget med engagementet at gøre. Han hilste på deres samarbejdspartnere i EBH, og han har også hilst på Uwe Steinbrecher. Da engagementet overgik til banken i oktober 2008, var det meget dramatisk. Det var en slem omgang. Det var den islandske forbindelse, som de blev knyttet sammen med. Først var det Kaupthing bank, som blev til Eik Bank Danmark. Det var opfattelsen hos mange, at Eik Bank DK var islandsk. Der var bare nogle få islandske engagementer i banken. Det islandske banksystem gik rabundus i begyndelsen af oktober. Der opstod da en panisk stemning i Danmark om, hvem der lå inde med islandske engagementer. Det var fare for, at der kom run på banken. På den svenske børs blev banken rubriceret som et islandsk pengeinstitut. Der var også en SMS kæde, som gik i gang. Det opfattede de som en meget kritisk situation. Han følte, at der kunne ske hvad som helst. Hvis de ikke fik det på plads, så kunne de godt sige farvel til banken.

Det var baggrunden for, at man fik bankens islandske engagementer over i fonden. For den havde ikke den samme run problematik, som banken havde. Så opstod spørgsmålet om, hvordan fonden fik likviditet til øvelsen, for det havde den ikke. Derfor måtte banken købe noget fra fonden. Bankens overtog lånet til FDI, som fonden havde. Transaktionerne var til fordel for banken.

De ting, der så skete med hensyn til overtagelse af FDI engagementerne, var forårsaget af, at den samarbejdspartner, de havde haft, og som var den disponerende part, nemlig

EBH, gik fallit og overgik til Finansiell Stabilitet. Det gjorde, at de pludselig ikke længere havde nogen samarbejdspartner men alligevel var involveret i FDI. Det forudså de ikke. Der var ikke meget andet at gøre end at forsøge at komme igennem som bedst. Der var ikke nogen velvilje fra Finansiell Stabilitet eller EBH.

Baggrunden for dispositionerne mellem banken og fonden var, at de udviste ansvar ved at forsøge at redde banken. Det var en redningsaktion for banken, som der ikke var noget uansvarligt i. Tværtimod. Den var nødvendig. Han er temmelig sikker på, at formandskabet i bestyrelsen var inde over beslutningerne.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgarð** engagementet har han forklaret, at han heller ikke var kreditansvarlig på engagementet vedrørende Valbjørn Dalsgarð. Marnar Jacobsen erklærede sig inhabil. I begyndelsen var Bjarni Olsen derfor inde over engagementet, og han underskrev den oprindelige indstilling på 11 millioner kr., men engagementet kørte over kreditafdelingen og bestyrelsen. Byggeriet havde en fantastisk placering oppe på fjeldet med en fantastisk udsigt over Tórshavn og øerne. Planen var at bygge 268 boliger over fem år fordelt på fire etaper. Placeringen var også utrolig god, fordi der var en skole lige ved siden af, og der var også børnehaver. Infrastrukturen var ligeledes på plads med ringvejen i Tórshavn lige til døren. Valbjørn Dalsgarð er født og opvokset på stedet, og han havde set potentialet. Det færøske boligmarked var meget ensidigt. Det var parcelhuse i det store hele. Projektet gav noget helt nyt til boligmarkedet. Bankens ejendomsmæglerfirma, Inni, kendte også til, at efterspørgslen på markedet var stor efter den type boliger. Det var et projekt, der kunne være med til at diversificere det færøske boligmarked. De havde også prognoser fra Rambøll for udviklingen i befolkningstallet i Tórshavn som entydigt viste, at der var en voksende efterspørgsel efter boliger. Det allervigtigste var, at der var efterspørgsel efter den type boliger. Projektet var baseret på lejligheder i blokke men også rækkehuse på to til tre etager. Udbygningen af området var tilrettelagt således, at man anlagde vejnettet først. I forbindelse med den første etape brugte man således penge på noget, der hørte til de efterfølgende byggetaper. Det var derfor en forudsætning for et positivt økonomisk resultat, at etape 2 også blev gennemført, fordi man afholdt udgifter til etape 2 i forbindelse med etape 1.

Det er rigtigt, at man ønskede 75 % forhåndssalg, og at det ikke gik helt så hurtigt som ventet. Der kom noget grus i maskineriet i forbindelse med kommunens ventelister, som gjorde, at salget trak ud. Valbjørn Dalsgarð havde købt byggegrundene for meget billige penge fra kommunen. Han havde købt for 100 kr. per kvadratmeter svarende til i alt 11 millioner kr. Et almindeligt stykke jord på 500 m² i Tórshavn kostede normalt 500.000 kr. Valbjørn Dalsgarð havde forhandlet med kommunen. Kommunen havde blandt andet betinget sig, at boligerne skulle sælges over kommunens ventelister. Kommunen havde den praksis, at når kommunen selv udstykkede, var der en venteliste, hvorefter grundstykkerne blev fordelt. Umiddelbart var det også blot udtryk for, at der var efterspørgsel. Det viste sig imidlertid, at sådan en liste hurtigt bliver ukurant. Mange af dem, der stod på listen, var ikke længere interesserede. Ventelisten skabte forsinkelser i en periode, og så kom de ind i finanskrisen. Det blev svært for folk at få lån. Det trak ud med forhåndssalget, men han og banken var ikke nervøs for, at i længden ville det komme på plads. Det var bare et spørgsmål om tid. Man måtte bare ikke standse. Hvis de standsede midt i forløbet, var konsekvensen tab. Det, der i praksis skete i oktober 2010, var, at de gik fra going concern til ikke going concern i Finanstilsynets øjne. Finansiell Stabilitet tog over. Den bank, der tog over, var ikke særlig villig til at yde lån til købere. Der var mere en afviklingstanke. Det var en stor fejl, at man ikke fortsatte. Havde man gjort det, havde man fået gevinst på bundlinjen for engagementet.

I 2006 – 2007, var den færøske økonomi meget velkørende. Der var en god udvikling både på BNP og befolkningstilvækst. Da krisen satte ind, blev Færøerne ikke ramt så meget, fordi grundlaget er fiskeri og fiskeopdræt, som ikke blev ramt i finanskrisen, der i højere grad ramte ejendomsmarkedet i Danmark. Af samme grund gik den færøske del af banken også godt.

Han ser på Valbjørn Dalsgarð engagementet som en tragisk historie. Hvis de kigger på projektet i dag, kan man se, at der bliver bygget på fuld drøn efter nogenlunde samme koncept, som Valbjørn Dalsgarð havde. Rundt omkring i byen er der store lejlighedskomplekser, der bliver bygget. Der har været en kæmpe efterspørgsel efter den slags boliger. Eftertiden har været syn for sagn om, at man burde have fortsat. Hvis Valbjørn Dalsgarð

havde fået lov til at fortsætte, ville resultatet utvivlsomt have været mere fuldendt og haft et bedre helhedsindtryk.

Finansieringen til Valbjørn Dalsgarð projektet blev ikke bevilget på et ufuldstændigt grundlag. Der forelå massevis af analyser og indstillinger fra kreditafdelingen. Banken satte hurtigt en byggesagkyndig ind, der skulle følge med, og som var med på byggemøder hele tiden og skulle afrapportere til kreditafdelingen. Det indtryk, man fik, var, at det, der foregik på projektet, var ordentligt og professionelt.

Upsides blev brugt i Danmark, og det var det samme på Færøerne. Det var en måde at få en forrentning. Det tilbud, som Valbjørn Dalsgarð fik fra Føroya Banki, var også med en upside. Det var der ikke noget odiøst i. Han forstår ikke kritikken, der går på, at banken indregnede alle følgeindtægter i projektet. Det er et helhedsregnestykke. Man kan ikke bare tage en linje ud.

På et tidspunkt ret tidligt i forløbet kom Valbjørn Dalsgarð med et ønske om at få lov til at købe aktier i Eik Bank, som jo havde en god kurs på det tidspunkt. Det blev der lidt modstand imod i bestyrelsen, som følte, at han pressede dem. De ville gerne beholde kunden, og det udnyttede han til at få et lån på favorable vilkår. Bjarni Olsen syntes ikke, at det var noget, der forstyrrede, fordi projektet netop var eminent godt. I forhold til det samlede projekt var aktielånet på 15 millioner kr. heller ikke så stort.

I 2007 blev MVG loven ændret. Inden da var det således, at bygherren var fritaget for at betale MVG af arbejds løn. Det blev ændret til, at nu skulle den enkelte boligkøber ansøge om at få MVG refusion. Det ændrede lidt på set-uppet. Man forsøgte at få solgt så meget som muligt under de gamle regler, men grundlæggende ændrede lovændringen ikke på så meget. MVG refusionen ville være der alligevel, men nu til køberen, så man måtte bare vælte noget over på prisen.

I dag ville han ikke have disponeret anderledes. Det er fortsat hans opfattelse, at der var stor efterspørgsel til boligerne. Det var alfa og omega for projektet, at boligerne ville blive

solgt. 2009 var et dårligt år, og det kan godt være, at man havde haft nogen betænkeligheder, hvis man bare ser på det sådan, men han tror det egentlig ikke, for forventningen den gang var også, at de attraktive boliger kunne sælges inden for overskuelig tid.

Forespurgt af sagsøgers advokat, om det af Bjarni Olsen forklarede skal forstås sådan, at han ikke foretog nogen kreditvurdering, selvom han underskrev kreditindstillingen, har Bjarni Olsen forklaret, at han læste kreditindstillingerne igennem, så han forstod, hvad der stod i dem, og ud fra det tog han stilling til dem. Han gik ikke ned i detaljer. Hvis han havde haft en anden mening, kunne han have ladet være med at skrive under.

Foreholdt, at Marner Jacobsen har forklaret, at han ikke kan huske noget tilfælde, hvor Bjarni Olsen har udtalt sig imod en indstilling, kan Bjarni Olsen bekræfte, at det var sådan. Hvis han havde været imod en indstilling, havde han tilkendegivet det. Det, der skete på formøderne til bestyrelsesmøderne, var, at man kiggede på dagsordenen og snakkede om de ting, der skulle på mødet. Man gennemgik den ikke detaljeret. Det var en orienterende gennemgang. Det meste af formøderne handlede om kreditindstillingerne. Han fik det samme materiale som bestyrelsen til formøderne. Han havde ikke umiddelbart tilgang til andet materiale end det.

Forevist kreditindstillingen bevilget 24. juni 2005 vedrørende **RGW** projektet (ekstraktbind 3, side 298 ff.) har Bjarni Olsen forklaret, at det er ham, der har underskrevet sammen med kreditchefen. Det foregik på den måde, at Bogi kom ind til ham med indstillingen, og de gennemgik den. Han blev sat ind i, hvad det drejede sig om. Han hørte fra Bogi, hvad Bogis mening var om det. Eftersom der skulle være en direktørunderskrift på indstillingen til bestyrelsen, så skrev han under, når han havde forstået den og ellers ikke var uenig. Han kan i dag umuligt huske noget om eventuelle særlige betingelser, der måtte have været lagt ind om forhåndssalg før træk på kreditten. Det, der var det sædvanlige, var, at Bogi ville gennemgå de her ting. De talte tingene igennem. Han kan ikke erindre noget tilfælde, hvor han er kommet med ekstra krav i forhold til det, som Bogi havde skitseret som betingelser, men i princippet var det en mulighed. Han har ikke bedt om yderligere materiale.

Foreholdt, at der efterfølgende i efteråret 2005 blev rykket på betingelserne for afdisponering i den danske bank, husker Bjarni Olsen ikke at have hørt noget derom.

Forevist gældsbrief af 1. februar 2006 på 32 millioner kr. til RGW (ekstraktbind 3, side 2738), og foreholdt, at vilkårene om forhåndssalg ikke var opfyldt på det tidspunkt, tror Bjarni Olsen ikke, at han har talt med Marner Jacobsen om, at de udbetalte lånet, selv om vilkårene om forhåndssalg ikke var opfyldt. Han kan ikke forestille sig, at han har gjort det. Han var ikke nede i materien på nogen som helst måde, heller ikke selv om at det var ham der havde underskrevet indstillingen.

Foreholdt at der i midten af 2006 var en ændring i ejerkredsen i RGW engagementet, hvor der kom en kaution fra Aktivgruppen, husker han ikke, om der var overvejelser, og i givet fald hvilke overvejelser der var om, hvorvidt engagementet skulle forlænges eller kautionen fra Aktivgruppen skulle kaldes. Hans overvejelser har baseret sig på de indstillinger, der har været. Han har forladt sig på de anbefalinger, der har været. Han husker ikke, om der har været drøftelser af spørgsmålet.

Forevist kreditindstillingen fra september 2006 om forlængelse af RGW engagementet indtil 31. december 2007 (ekstraktbind 4, side 1319), har Bjarni Olsen forklaret, at det var hans opfattelse, at overtagelsen fra Aktivgruppen var udmærket. Han kan ikke huske mere om det end, at det var i orden, og at det var baseret på den indstilling, de havde fået fra deres kreditafdeling. Som han husker det, var det fremme, at Aktivgruppen var en stærk kautionist. Hvis han havde set indstillingen i dag, ville han sige, at det var fint. Han kan ikke huske det fra den tid mere end, at det var udmærket, at Aktivgruppen overtog, og at det blev der snakket om.

Forevist referatet af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. oktober 2007 (ekstraktbind 6, side 488), hvoraf fremgår, at ud af de 200 huse på Rømmø var 107 solgt, har Bjarni Olsen forklaret, at han deltog i bestyrelsesmødet, men det er vanskeligt for ham at huske, hvilke overvejelser der blev gjort med hensyn til at forlænge engagementet pr. 31. december 2007 frem for at kalde kautionen. Han har hele tiden handlet ud fra, at det var indstillingerne fra kreditafdelingen, som var afgørende, og taget det derfra. Som han husker det,

blev Eurotrust betragtet som en meget stærk kautionist, og der var ikke nogen tegn på, at der var nogen problemer der. Han har forladt sig på kreditindstillingerne fra kreditafdelingen. Hans svar ville være det samme vedrørende de forlængelser af engagementet, der skete senere i 2008.

Forevist kreditindstilling i forbindelse med Sydporten engagementet vedrørende bla. koncernrammen på 52 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 1415), har Bjarni Olsen forklaret, at han slet ikke kan huske indstillingen. Det, som var tilfældet med de her ting, var, at indstillingerne kom fra kreditafdelingen, og hvis der var en positiv indstilling på det, tog han udgangspunkt i det, selvfølgelig efter at have sat sig ind i tingene. Han har utvivlsomt stillet spørgsmål, men hvilke aner han ikke. Det var jo sådan set i en periode, hvor der var god gang i de økonomiske forhold og ejendomspriserne. Alt så meget positivt ud. Selvfølgelig skulle kreditsagsbehandlingen være i orden, men økonomien i samfundet spiller da ind. De var ikke mindre grundige af den grund. Tværtimod synes han, at de altid var meget grundige med kreditindstillingerne. Den gode samfundsøkonomi betyder ikke, at de tog større kreditrisici, men samfundsøkonomien var en del af det samlede billede.

Forevist kreditindstillingen vedrørende bevilling af lån til køb af den grund, hvor projektet Sydporten skulle bygges (ekstraktbind 3, side 1942), og foreholdt, at han har underskrevet indstillingen på forsiden under "direktion", og at Marner Jacobsen har underskrevet nederst på indstillingen, har Bjarni Olsen forklaret, at han ikke husker noget om, at der var sket ændring af arbejdsgangene. Det var nok helt tilfældigt. Han har formentlig skrevet under, der hvor Bogi bad ham om at skrive under. Marner har måske siddet med den bagefter i en bunke med papirer til underskrift, og så er han kommet til at skrive under til sidst i indstillingen. Han tvivler på, at der var nogen grund til, at lige præcis den indstilling blev underskrevet på den måde.

Hans undersøgelser, forinden han underskrev, gik først og fremmest på den kreditindstilling, der forelå fra kreditafdelingen, som han gennemgik. Det begrænsede sig til det. Han havde jo ikke kredit som sit ressort. Han foretog ikke nogen selvstændige undersøgelser.

Forevist kreditindstilling fra februar 2006 vedrørende en aflastningsgaranti fra den færøske bank til den danske bank (ekstraktbind 3, side 3153) og foreholdt, at han har underskrevet som direktion både på forsiden og nederst på indstillingen, har Bjarni Olsen forklaret, at det også må være tilfældigt. Det kan være, at han har skrevet under for oven først, inden Bogi har sagt, at han skulle skrive under nederst. Ved den lejlighed har han heller ikke foretaget andre undersøgelser end at gennemgå kreditindstillingen.

Forevist kreditindstilling af 2. juli 2007 vedrørende bevilling at lånet til opførelsen af selve projektet Sydporten (ekstraktbind 5, side 2668) har Bjarni Olsen forklaret, at han med god samvittighed kan sige, at han intet havde at gøre med kreditvurderingen af den sag. Da han hørte om projektet, syntes han, at det lød som et spændende og godt projekt, der kunne give afkast til banken. Han er bekendt med, at der viste sig at være problemer med at få lejere. Det var i 2007. Det var stadigvæk et godt marked, men han husker ikke overvejelserne nærmere, herunder deres overvejelser vedrørende den omstændighed, at der ikke forelå aftaler om udleje på forhånd. Han kan se, at der i indstillingen står, at anden og tredje etape ikke skal begynde, såfremt der ikke er sket tilstrækkelig forhåndsudlejning, så de ting var inde i billedet.

Foreholdt, at der efter kreditindstillingen tillige skulle ydes en garanti af Eik fonden på 92,5 millioner kr. over for BRF (ekstraktbind 5, side 2671) har Bjarni Olsen forklaret, at han slet ikke husker noget om, at det blev drøftet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. december 2007 (ekstraktbind 6, side 1100), hvoraf fremgår, at garantien blev stillet af banken, husker Bjarni Olsen fortsat ikke noget derom.

Forevist kreditindstilling fra december 2008 vedrørende en bevilling på 70 millioner kr. (ekstraktbind 8, side 135) har Bjarni Olsen forklaret, at han slet ikke erindrer at have hørt om, at der manglede likviditet som følge af, at Vagn Andersen uberettiget havde hævet på byggekontoen. Det var helt nyt for ham, da han hørte om det i den danske sag. Han husker ikke noget derom fra sin tid i banken. Han husker ikke, hvilke overvejelser han gjorde sig i forbindelse med behandlingen på bestyrelsesmødet. Han tog stilling med basis

i kreditindstillingen. Han husker ikke, hvorfor man ikke gjorde det til en betingelse for at bevilge lånene, at der rent faktisk skulle være indgået lejeaftaler for eksempel med Statens IT. Marner havde en forklaring. Han husker den ikke, men der var en forklaring. Hvis de havde stillet den betingelse, går han ud fra, at de måtte have indkasseret tab. Resultatet ville have været, at projektet ville blive nødlidende, hvis pengene ikke blev bevilget, fordi et vilkår om indgået lejeaftale ikke var opfyldt, men der kunne også være mange andre forskellige forestillinger.

Vedrørende **FDI** engagementet har han yderligere forklaret, at det i forbindelse med kreditindstillingerne vedrørende FDI engagementet var på samme måde, som med de andre engagementer. Han læste kreditindstillingerne. I det omfang han havde indvendinger, havde han mulighed for at give det til kende. Han henholdt sig som udgangspunkt til det, der stod i indstillingerne, og han modtog det samme materiale som bestyrelsen.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgarð** engagementet har han yderligere forklaret, at han opfattede Marner Jacobsens rolle i engagementet vedrørende Valbjørn Dalsgarð som helt reel på alle måder. Marner Jacobsen spillede ud med, at han havde et habilitetsforhold i sagen. Efter hans bedste overbevisning havde Marner Jacobsen ikke nogen påvirkning på sagen. Marner Jacobsen deltog på nogle bestyrelsesmøder, hvor engagementet blev behandlet, og hvor Marner deltog konstruktivt i snakken, men det havde ikke nogen påvirkning af sagen til fordel for Valbjørn. Marner Jacobsen holdt en lav profil ud fra at være inhabil. Marner Jacobsen erklærede sig inhabil og gjorde opmærksom på, at han havde det her familiemæssige forhold. Dermed var bestyrelsen klar over det. Da Marner Jacobsen efterfølgende deltog i nogle bestyrelsesmøder, hvor engagementet blev behandlet, var der også noget praktisk i det. Engagementet dukkede op jævnlige. Han kan ikke udtale sig om, om man kan være inhabil og samtidig deltage på den måde. Det ved han ikke. Han synes bare ikke, at der var nogen effekt af, at Marner Jacobsen var med på den måde, i forhold til den behandling, sagen fik. Som han husker det, var der ikke nogen drøftelse om Marner Jacobsens habilitet på de møder, hvor han deltog, efter at han tidligere havde erklæret sig inhabil.

Forevist kreditindstilling af 6. februar 2006 på 11 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 2769, 2772, 2773), hvoraf blandt andet fremgår, at han har bevilget indstillingen med forskellige forbehold, har Bjarni Olsen forklaret, at han ikke mener, at han både har oprettet, ændret og bevilget lånet. Det var helt klart over kreditafdelingen, at det foregik. Han gennemgik det sammen med Bogi Bendtsen og indstillede derefter med de forudsætninger, der blev indskrevet i indstillingen. Når der står, at han har "bevilget", betyder det, at han har tiltrådt indstillingen fra kreditafdelingen og gjort sig de ekstra tanker, som der er tilføjet. Han husker det sådan, at Bogi var meget aktiv med at komme med de forbehold, der blev tilføjet. Det, der står, er udtryk for hans og Bogis holdning. Han husker ikke, at han selv har skrevet teksten med forbeholdene, men han kan godt huske, at de snakkede om den. Han troede på, at lejlighederne ville blive solgt i længden. Der var forhold i samfundsøkonomien, som gav nogle forsinkelser, men som ikke behøvede at være bestandige.

Han baserede sine indstillinger på sin egen tro på, at det nok skulle lykkes.

Forevist kreditindstilling fra april 2006 vedrørende 125 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 3818 – 3819), har Bjarni Olsen vedrørende skemaet over "estimerede indtægter til sparekassen" forklaret, at det ikke er ham, der har lavet kreditindstillingen, men man skal være opmærksom på, at det må være nettotal, fordi forrentning af egenkapitalen er trukket fra forinden. Sådan har han forstået skemaet, men Bogi kan helt sikkert oplyse det nærmere.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Banki FO den 11. april 2006 (ekstraktbind 3, side 3930), hvor det er anført, at Valbjørn Dalsgarð ikke havde egenkapital i projektet, men at der på den anden side var upside og følgeforretninger, har Bjarni Olsen forklaret, at han ikke husker, om han havde nogen særlig holdning dertil. For ham var det afgørende, at det var et fordelagtigt projekt, der passede perfekt til det færøske boligmarked og den efterspørgsel, som de vidste, at der var. De havde tillid til, at Valbjørn Dalsgarð kunne gennemføre projektet.

Bjarni Olsen blev foreholdt, at han i et bestyrelsesmøde i Eik Bank i FO den 3. juni 2005 i forbindelse med behandling af en lånesag vedrørende IPC Byg (ekstraktbind 2, side

3690) skal have udtalt, at det var sparekassen, der stod med risikoen i det projekt, fordi egenkapitalen var meget lille, og at han tvivlede på, hvorvidt det var fornuftigt, fordi incitamentet måske ikke var stort nok for dem, der stod bag projektet, eftersom de ikke selv påtog sig en væsentlig risiko.

Hertil har Bjarni Olsen forklaret, at udtalelsen vedrører et dansk engagement. Han havde et andet og personligt kendskab til det færøske marked og til Valbjørn Dalsgarðs projekt, som han havde tillid til. I den sammenhæng var den manglende egenkapital ikke noget, der bekymrede ham.

Bjarni Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 11. april 2006 (ekstraktbind 3, side 3931), hvorefter Bjarni Olsen skal have spurgt, "henvisende til ventelisten, om der ikke allerede nu er et overudbud, nu så mange projekter er i gang, og andre er på vej?".

Hertil har Bjarni Olsen forklaret, at man selvfølgelig måtte gøre sig den overvejelse, om der var et overudbud, men de havde blandt andet en Rambøll prognose, som var med til at bevirke, at de ikke mente, at der var et overudbud. Selve projektet var også af en enestående karakter, som gjorde, at de mente, at det var oplagt, at det ville blive solgt. Der var andre byggeprojekter i gang i Tórshavn, og det har været det, som var oppe at vende. Der var blandt andet et projekt ud mod Velbastaður, Miðhorn. Han husker ikke, hvorfor han på bestyrelsesmødet henviste til ventelisten. Ventelisteproblematikken var lidt anderledes i forbindelse med Valbjørn Dalsgarðs projekt. Normalt blev kommunens venteliste brugt i forbindelse med kommunale udstykninger. Her var det noget helt andet med en entreprenør, der byggede et stort kompleks. Det var naturligt, at man lod ham sælge, som han ville. Han mener ikke, at det med ventelisten var noget, der blev undersøgt nærmere, men der var en vis forventning om, at man kunne sælge frit. Ham bekendt var det ikke en forventning, der blev baseret på en kontakt til kommunen.

Bjarni Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1316), hvorefter han i forbindelse med behandling af Valbjørn Dalsgarðs ansøgning om lån til køb af Eik Bank aktier skal have udtalt, at han “syntes, at bestyrelsesmedlemmerne tænker for meget på at forbinde de to ansøgninger”.

Hertil har Bjarni Olsen forklaret, at han ikke helt husker, hvilke anden ansøgning, der var tale om. Han husker heller ikke, hvad der har ligget bag hans udtalelse i referatet om, at “han syntes det er rigtig at se dem hver for sig, og da er der efter hans mening ingen tvivl om, at vi bør bevilge begge ansøgninger”. Overordnet og her ti år efter vil han igen sige, at det var et godt projekt, der var på tapetet, og det var det, der betingede, at man skulle bygge det, og også bevilge aktielånet. Man havde en god kunde med et godt projekt. Hans udtalelse har været en del af den diskussion og bevillingssnak, der foregik på mødet. Han mener ikke, at han dermed var nede i selve kreditsagsbehandlingen.

Vedrørende Marner Jacobsens forklaring i retten om bankens frigivelse af det kontantdepot, som Eik fonden havde stillet i forbindelse med **Sydporten**-engagementet, har Bjarni Olsen forklaret, at han dårligt husker forløbet, som Marner Jacobsen forklarede om, men han synes, at der er god sammenhæng i det, Marner Jacobsen forklarede.

På forespørgsel om, hvad der nærmere ligger i, at han ikke foretog selvstændig kreditvurdering, har Bjarni Olsen forklaret, at der kom en indstilling fra kreditafdelingen, og det var den, han tog stilling til. Der var ikke noget forløb forinden med “pingpong” frem og tilbage om, hvad der burde komme med. Han var ikke involveret i udformningen af kreditindstillingerne.

Frithleif Olsen

Frithleif Olsen har forklaret, at han er direktør på en maskinfabrik i Klaksvig, der hedder Pomek. De beskæftiger sig med rustfrit stål og udstyr til fiskeindustrien for det meste på Færøerne. De har 28 ansatte. Han er uddannet maskinsmed. Han har taget efteruddannelse inden for ledelse, teknik og finans. Han har stor indsigt i det færøske erhvervsliv. Han har et stort personligt netværk inden for fiskeriet og serviceerhvervet og også fiskeindustrien.

Han har siddet som kommunalpolitiker i Runavík kommune fra 1992 til 2000. Han har været medlem af finansudvalget i alle årene.

Han startede med sin egen maskinfabrik i 1986 med 25 – 30 ansatte. I 2005 fusionerede maskinfabrikken med det store skibsværft, der ligger i Tórshavn. Derefter var han afdelingsleder i Runavík og på skibsværftet i Skála. Han kom i bestyrelsen for skibsværftet som bestyrelsesformand i 2007 og indtil 2010. Han var også bestyrelsesformand i Pam Offshore, et datterselskab til skibsværftet, i samme periode. Han var tillige i bestyrelsen i filetfabrikken P/F Kosin fra 2009 til 2011, i Arctic Prime Production i Grønland fra 2006 til 2009 samt i bestyrelsen for Faroe Seafood som næstformand fra 2008 til 2010. I forbindelse med Eik var han i bestyrelsen for ejendomsselskabet Fastogn, der var ejet af Eik, fra 2007 til 2010. Han blev medlem af repræsentantskabet i Færøernes Sparekasse, som senere skiftede navn til Eik Bank, i 2002. Han blev medlem af bestyrelsen for banken i marts 2003. Han var formand for bestyrelsen fra 14. april 2004 til og med 26. september 2010.

Som bestyrelsesmedlem og formand var han jævnligt på bestyrelsesseminar. De brugte Finanssektorens Uddannelsescenter i Skanderborg. De øvrige bestyrelsesmedlemmer deltog også. De lagde stor vægt på, at de skulle være opdateret i lovgivningen og i ledelse.

Der var jævnligt og hyppigt bestyrelsesmøder. Direktionen udsendte mødeindkaldelser som regel en uge inden mødet. Det forekom, at der kom hastesager på møde, som man ikke havde fået sendt ud på forhånd. Inden møderne var der formøder med deltagelse af formandskabet og direktionen. Det var som regel dagen før bestyrelsesmødet. Der var en meget grundig sekretær. Han lavede meget udførlige referater af bestyrelsesmøderne. Stort set alt blev skrevet ned. Godkendelse af mødereferat og orientering fra direktionen var faste punkter på dagsordenen. Hvis der var bemærkninger til referatet fra det sidste møde, blev de også noteret. Der blev lagt stor vægt på orienteringen fra direktionen, så de var bekendt med, hvad der skete i banken. Det kunne være alt muligt og ikke kun lånesager.

Når det kom til lånesagerne, var det kreditchefen, Bogi Bendtsen, der kom på mødet og præsenterede lånesagerne. Han kom med indstillinger, der selvfølgelig havde været hos direktionen. Det var en dygtig kreditchef. Under andre punkter på dagsordenen planlagde de kommende bestyrelsesmøder og strategimøder, som de brugte til at diskutere, hvordan de skulle arbejde. I forbindelse med årsafslutningen blev det altid gjort sådan, at de fastlagde møderne til det næste år. Så kunne bestyrelsesmedlemmerne tilrettelægge derefter.

Formandskabet havde regelmæssige møder med intern og ekstern revision. Banken havde også en intern advokat, som bestyrelsen kunne tale med, hvis der var ting, de var i tvivl om. De fulgte corporate governance reglerne fra 2007.

Han afviser, at der var sager, der blev hastet igennem. Alle sager blev grundigt behandlet. Alle kom til orde. Det tog den tid, der var nødvendig. Derfor var der også nogle møder, der blev meget lange.

Til brug for retssagen er blandt andet bestyrelsesmødereferaterne blevet oversat fra færøsk til dansk. Han er blevet opmærksom på, at oversættelsen ikke alle steder er helt korrekt. For eksempel er det færøske ord "gjøgnumganga" flere steder oversat til "forberede" og "behandle". Han mener, at det færøske ord retteligt skal oversættes til "gennemgå." For ham at se, er at gennemgå en sag og at behandle en sag ikke det samme.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 10. december 2004 (ekstraktbind 17, side 2409), hvor det anføres, at "Formaðurin segði, at tær lánisakir, sum eru sendar út til nevndarlimirnar at gjøgnumganga, kunnu viðgerast skjótt – tað er ikki neyðugt at gjøgnumganga tær nágreiniliga, uttan so at spurt verður um einstøk viðurskipti". Han fik endvidere forevist oversættelsen fra færøsk til dansk (ekstraktbind 2, side 1318), hvor det hedder, at "Formanden sagde, at de lånesager, der er udsendt til bestyrelsesmedlemmerne til forberedelse, kan behandles hurtigt – det er ikke nødvendigt at behandle dem udførligt, undtagen hvis der bliver spurgt til enkelte forhold i sagen."

Hertil har han forklaret, at han mener han, at der er tale om en fejlagtig oversættelse. Efter hans opfattelse er en korrekt oversættelse sålydende: "Formanden sagde, at de lånesager,

der er udsendt til bestyrelsesmedlemmerne til **gennemgang**, kan behandles hurtigt – det er ikke nødvendigt at **gennemgå** dem udførligt, undtagen hvis der bliver spurgt til enkelte forhold.”.

Efter hans opfattelse havde kreditafdelingen gode ressourcer. Det var en del af direktions opgave at sørge for det.

Vedrørende **RGW** engagementet fik Frithleif Olsen forevist kreditindstilling af 19. november 2004 (ekstraktbind 2, side 1227) og referat af bestyrelsesmøde den 19. november 2004 (ekstraktbind 2, side 1304).

Hertil har han forklaret, at bestyrelsen behandlede sagen ud fra, at der var en meget klar indstilling, som han var enig i, og lånet blev bevilget.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 24. juni 2005 (ekstraktbind 3, side 270) og kreditindstilling af 16. maj 2005 (ekstraktbind 3, side 160) har Frithleif Olsen forklaret, at det var på samme måde som den 19. november 2004. Bestyrelsen behandlede sagen ud fra, at der var en meget klar indstilling, som han var enig i, og derfor bevilgede han lånet. Han læste altid indstillingerne godt og grundigt.

Forevist program for besigtigelsestur på Rømmø 1. juni 2006 (ekstraktbind 3, side 233) har han forklaret, at han var med på besigtigelsesturen, hvor de fik set Rømmø projektet så langt, som det var kommet, og de besøgte også Sydporten.

Forevist kreditindstilling af 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1324) og referat af bestyrelsesmøde den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1285) har han forklaret, at han godt husker den indstilling, når han læser den og referatet. Det var på samme måde. De var enige i indstillingen og fulgte den. De syntes, at de havde et bedre projekt, når man tænkte på de garantier, som de fik forelagt. Det var også grundlaget for beslutningen.

Forevist kreditindstilling af 21. februar 2008 (ekstraktbind 6, side 2489) og referat af bestyrelsesmøde den 21. februar 2008 (ekstraktbind 6, side 2590) har Frithleif Olsen forklaret, at han var enig i indstillingen, som han fulgte.

Forevist referat af bestyrelsesmøde af 28. marts 2008 (ekstraktbind 6, side 3349) med liste over engagementer til genindstilling (ekstraktbind 6, side 3265) har han forklaret, at han godt kan huske, at de forlængede engagementet i et år. Indstillingerne, der kom, blev gennemgået, og de var enige om at forlænge dem, sådan som det blev indstillet.

Forevist indstillingsnotat af 2. december 2009 (ekstraktbind 11, side 1528) og referat af bestyrelsesmøde den 4. december 2009 (ekstraktbind 11, side 1957) har han forklaret, at bestyrelsen gennemgik notatet med indstillingen, som de havde fået forelagt, og tilsluttede sig indstillingen.

Vedrørende **Sydporten** engagementet fik Frithleif Olsen forevist kreditindstilling underskrevet af ham 28. oktober 2005 (ekstraktbind 3, side 1419) og foreholdt, at der så vidt ses ikke foreligger et referat af bestyrelsesmøde, hvor indstillingen er behandlet.

Hertil har han forklaret, at han tror, at han ringede rundt til bestyrelsesmedlemmerne og fik samtykke fra de andre, og at de på den måde blev enige. Han har i hvert fald ikke bevilget noget lån alene. Det er han 100 % sikker på. At direktionen og kreditchefen har skrevet under på et tidligere tidspunkt, tror han, skyldes, at han har skrevet under efterfølgende og ikke samme dag, som indstillingen er blevet behandlet og taget til følge. Det var ikke usædvanligt, at dette skete på et efterfølgende bestyrelsesmøde.

Forevist kreditindstilling underskrevet af ham 25. november 2005 (ekstraktbind 3, side 1945) og referat af bestyrelsesmøde af 11. november 2005 (ekstraktbind 3, side 1572) har han forklaret, at bestyrelsen var enige i indstillingen, og det var derfor, at de gav bevillingen.

Forevist kreditindstilling vedrørende aflastningsgaranti over for Eik Bank DK på 35 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 3013) og referat af bestyrelsesmøde af 18. februar 2006

(ekstraktbind 3, side 3148) har han forklaret, at der var tre typer lånesager: lånesager til efterretning, lånesager til orientering og lånesager til behandling. Direktionens bevilling vedrørende aflastningsgarantien blev taget til efterretning på mødet. Han blev altid orienteret forinden, når det blev gjort på den måde. Det var ikke en bevilling. Bestyrelsen tog direktionens beslutning til efterretning. Han tog ikke noget til efterretning før bestyrelsesmødet. Det havde han ikke bemyndigelse til efter direktionensinstruksen. Det var en hastesag, og han er blevet ringet op. De har drøftet det og aftalt, at det skulle på bestyrelsesmødet til efterretning.

Forevist kreditindstilling om efterbevilling (ekstraktbind 3, side 4155) og referat af bestyrelsesmøde af 28. april 2006 (ekstraktbind 3, side 4198) har han forklaret, at det var på samme måde, at direktionen inden for direktionensinstruksens ramme havde foretaget bevillingen, således at der var tale om et punkt til efterretning på bestyrelsesmødet. Bestyrelsen har taget bevillingen til efterretning på bestyrelsesmødet, fordi bestyrelsen var enig i indstillingen.

Forevist kreditindstilling underskrevet af ham den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1298) og referat af bestyrelsesmøde af 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1311) har han forklaret, at han havde læst indstillingen og sat sig ind i, hvad det drejede sig om. Han var enig i indstillingen.

Forevist kreditindstilling vedrørende blandt andet forhøjelse af ramme for aflastningsgaranti over for Eik Bank DK (ekstraktbind 5, side 1881) og referat af bestyrelsesmøde af 7. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 1890) har han forklaret, at det var på samme måde. De var enige i indstillingen. Derfor blev det bevilliget.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 (ekstraktbind 5, side 2702) har han forklaret, at det var noget med, at engagementet blev lidt mindre på grund af BRF. Det var det samme projekt, men finansieringssammensætningen var lidt anderledes. De tiltrådte indstillingen og gav bevillingen, som indebar nogle ændringer i forhold til den forudgående bevilling den 7. juni 2007.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 28. marts 2008 vedrørende den samlede engagementsgenindstilling fra 2008 (ekstraktbind 6, side 3349) har han forklaret, at han tilsluttede sig indstillingen om at forlænge engagementerne.

Forevist kreditindstilling vedrørende byggeprojektet vedrørende Sydporten (ekstraktbind 8, side 83) og referat af bestyrelsesmøde af 12. december 2008 (ekstraktbind 8, side 107) har han forklaret, at kreditten blev bevilget for at få bygningen færdig. Der var interesse-rede lejere. Det var også på tale, at Eik Bank måske skulle flytte derud. De fulgte indstillingen fra kreditafdelingen.

Forevist kreditindstilling vedrørende forhøjelse og forlængelse af engagementet indtil 1. januar 2010 (ekstraktbind 10, side 1388) og referat af bestyrelsesmøde af 21. august 2009 (ekstraktbind 10, side 1467) har han forklaret, at det er rigtigt, at de bevilgede en forhøjelse på 1,5 millioner kr. til at dække liggeomkostninger, mens man forsøgte at finde lejere. Bygningen var færdig på det tidspunkt.

Forevist indstillingsnotat til bestyrelsesmøde den 4. december 2009 (ekstraktbind 11, side 1528) har han forklaret, at bestyrelsen fulgte indstillingen fra kreditafdelingen, som de var enige i.

Vedrørende **FDI** engagementet fik Frithleif Olsen forevist referat af bestyrelsesmøde den 21. september 2007 med omtale af bestyrelsens udenlandsrejse i 2007 (ekstraktbind 5, side 3613).

Hertil har han forklaret, at han var med på rejsen til Tyskland i oktober 2007. De kørte rundt og så nogle af de handelscentre, som var omfattet af investeringen, og som de senere overtog fra EBH fonden. Han husker ikke, om der var deltagere fra EBH med på turen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik fonden den 5. november 2007 (ekstraktbind 16, side 861-862) har han forklaret, at de syntes, at FDI var en god langsigtet investering, hvor de fik mulighed for at købe 50 % for 110 millioner kr. På det tidspunkt skulle de komme ind som en såkaldt "Sleeping partner". EBH havde kendskabet til engagementet.

Han er sikker på, at de havde skriftligt materiale med beregninger. Det blev vedtaget i bestyrelsen, at han og Marner Jacobsen skulle være medlemmer af bestyrelsen i EBH Zweitmarkt for Eik fonden. Den fungerede som en styregruppe i FDI-selskabet. Som han husker det, var den aldrig formelt registreret som en bestyrelse. Han var ikke medlem af en selskabsbestyrelse i forbindelse med FDI. Han har ikke disponeret over de penge, der blev bevilget til handelscentrene. De penge må være gået igennem administrator for FDI. Frithleif Olsen havde ikke rådighed over låneprovenuene. Det var Secur Verwaltung og Uwe Steinbrecher, der disponerede.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 30. juni 2008 (ekstraktbind 7, side 1345), hvorefter Marner Jacobsen skal have oplyst, at han og Frithleif Olsen er bestyrelsesmedlemmer i EBH Zweitmarkt, har han forklaret, at der fortsat ikke var tale om en egentlig selskabsbestyrelse. Han kan huske, at der var et møde med folk fra EBH, hvor der blev forelagt regnskab og var valg af revisor. Han betragtede det ikke som en generalforsamling. Han opfattede det som en styregruppe, der ikke var formelt registreret, men han skal ikke påstå noget.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik fonden den 3. september 2008 (ekstraktbind 16, side 1104) har han forklaret, at det lå i kortene, at der var en gentlemen's agreement med EBH om, at de skulle overtage halvdelen af et lån på 20 millioner euro, som EBH havde. Der var stadigvæk mangel på regnskaber, men de var så kommet i juni 2008, og de syntes, at det var tilfredsstillende at handle ud fra dem.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. september 2008 (ekstraktbind 7, side 2492) med punktet "indgående likviditet kommende uge", har han forklaret, at det var et usædvanligt punkt på dagsordenen, men der var en naturlig forklaring på det. Det var Lehmann Brothers' konkurs. Man var lidt betænkelig ved, hvad der nu ville ske. Det var samme tidspunkt, at der kom en SMS kæde om, at banken ville gå konkurs. Det var et punkt på dagsordenen under orientering. Der var ikke nogen beslutning.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 16. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 2956), har han forklaret, at der på det tidspunkt var nogle særlige omstændigheder.

Eik Bank blev betragtet som en islandsk bank. Det var midt i finanskrisen. De drøftede frem og tilbage og blev enige om at gennemføre de handler, der er nævnt i mødereferatet for at hjælpe banken, sådan at banken kunne komme ud af de islandske engagementer. For at fonden skulle få den nødvendige likviditet, solgte man FDI lånet til banken, så man kunne overdrage de islandske engagementer til fonden. På det tidspunkt var man ikke helt klar over, hvordan det praktisk skulle gennemføres, men man så, at det var nødvendigt at gennemføre transaktionen. Derfor valgte man konstruktionen med at give direktionen bemyndigelse til at foretage handlerne. Han mener, at bemyndigelsen blev udnyttet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. november 2008 (ekstraktbind 7, side 3797), har han forklaret, at Eik fonden købte de islandske engagementer direkte fra Eik Bank på grund af skattemæssige forhold.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 29. april 2009 (ekstraktbind 9, side 186), har han forklaret, at der var et møde med Jørn Astrup Hansen. Det husker han godt. De skulle forhandle om de 50 %, som EBH havde. Astrup Hansen forlangte 13,5 millioner euro. De tilbød ham 10 millioner. Det sluttede med en aftale om 11,5 millioner euro. Astrup Hansen holdt på de 13,5 millioner. Efter forhandling frem og tilbage endte det med de 11,5 millioner. Han husker ikke detaljerne fra forhandlingerne.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1020), har han forklaret, at efter behandling i bestyrelsen og gennemgang af den nævnte indstilling var der enighed om at følge indstillingen. Derefter ejede fonden 50 %, banken 45 % og Jens Nielsen 5 %. Fordelingen var i hvert fald sådan.

Forevist Eik Bank FO's redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (ekstraktbind 11, side 3377), hvor det anføres, at "da EBH fonden ikke ville, blev resultatet, at Eik Banki for at beskytte bankens og Eik Grunnurins eksponering, den 7. maj ydede et lån på 500.000 € til formålet", har han forklaret, at det anførte ikke siger ham noget. Som han husker, har bestyrelsen ikke ydet noget lån den 7. maj 2009.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. august 2009 (ekstraktbind 10, side 1455) vedrørende punkt 11 under direktionens orientering har han forklaret, at han ikke kan se, at der er truffet beslutning om bevilling af noget lån til Secur på mødet. Han husker heller ikke, at der blev det.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25./28. september 2009 (ekstraktbind 10, side 1797), hvor det er anført, at "bestyrelsen behandlede sagen og var enige om at følge indstillingen fra direktionen og bevilge lån på 220 tus. EUR til Secur Verwaltung", har han forklaret, at han mener, at der var en indstilling på mødet, som de kunne bevilge ud fra. Det er også det, der fremgår af referatet, så det er han ret sikker på, at der var.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. november 2009 (ekstraktbind 11, side 1053), har han forklaret, at der var behov for forbedring eller ombygning af parkeringskælderens til handelscentret i Minden. De fulgte den indstilling, der forelå, og bemyndigede direktionen til at yde finansieringen. Som bekendt, blev bemyndigelsen udnyttet. Han mener, at de så parkeringskælderens på besigtigelsesturen i Tyskland.

Forevist kreditindstilling af 15. december 2009 vedrørende ISI 6 (ekstraktbind 11, side 2151) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2361), har han forklaret, at han var enig i indstillingen fra Marner Jacobsen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 13. januar 2010 (ekstraktbind 11, side 3057), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen uddelte en redegørelse fra Jens Nielsen vedrørende Radewormwald handelscentret, har Frithleif Olsen forklaret, at der var en rapport, som var deres beslutningsgrundlag for at bevilge lånet til handelscentret.

Forevist notat i ekstraktbind 15 på side 1942, har han forklaret, at han er ikke sikker på, at det er den rapport, der blev uddelt på bestyrelsesmødet, men det kan godt være den.

Forevist power point kreditindstilling (ekstraktbind 12, side 279) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 22. januar 2010 (ekstraktbind 12, side 282 og 300), har han

forklaret, at bestyrelsen med udgangspunkt i power point indstillingen gav bemyndigelse til direktionen til at disponere efter indstillingen. Det var Astrup Hansen, som repræsenterede EBH. De bemyndigede Marner Jacobsen til at købe fra EBH. På mødet bevilgede de også 1,3 millioner euro til handelscentret i Minden. Det var nok de penge, der blev bevilget til indretning af lokaler, så man kunne få nye lejere ind og dermed bedre indtægter. Som han husker det, forelå der også en indstilling vedrørende bevillingen til Minden.

Forevist kreditindstilling af 17. februar 2010 vedrørende handelscentret i Rheine (ekstraktbind 12, side 580) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. februar 2010 (ekstraktbind 12, side 633), har han forklaret, at bestyrelsen fulgte indstillingen, som Evy kom med. De var enige deri.

Forevist kreditindstilling af 21. februar 2010 vedrørende ISI 6 Konstanz (ekstraktbind 12, side 961) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 15. marts 2010 (ekstraktbind 12, side 996), har han forklaret, at der også blev bevilget ud fra indstillingen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 22. januar 2010 (ekstraktbind 12, side 306), hvor det fremgår, at "bestyrelsen gav direktionen beføjelse til at købe lån og aktier for op til 700 tkr. fra EBH", har Frithleif Olsen forklaret, at det ikke var helt korrekt, da han tidligere forklarede, at han på mødet henholdt sig til kreditindstillingen. Der var ikke nogen skriftlig kreditindstilling. De fik en orientering af Marner, hvorefter bestyrelsen gav direktionen bemyndigelse til at disponere. Han tror ikke, at bemyndigelsen blev udnyttet, men han husker det ikke.

Forevist kreditindstilling i power point vedrørende lån til handelscentrene i Minden og Bonn (ekstraktbind 12, side 3018) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 23. april 2010 (ekstraktbind 12, side 3037) har han forklaret, at han var enig i indstillingen. Han husker ikke præcis, hvad der lå i, at de gav "principgodkendelse", men han tror, at det indebærer, at de var enige, men at der var nogle ting, som skulle undersøges nærmere, før man godkendte endeligt.

Forevist kreditindstilling i power point vedrørende lån til handelscentret i Minden (ekstraktbind 12, side 3871) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. maj 2010 (ekstraktbind 12, side 3902), har han forklaret, at han fulgte indstillingen. Det var de samme penge, som var blevet principgodkendt den 23. april. Han kan ikke huske noget nærmere om, at de bemyndigede direktionen til at sælge Eik banks aktier i Secur Verwaltung.

Forevist en kreditindstilling af 14. juni 2010 vedrørende lån til handelscentret i Minden (ekstraktbind 13, side 543) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. juni 2010 (ekstraktbind 13, side 611), har han forklaret, at han har været enig i indstillingen fra Evy.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 9. august 2010 (ekstraktbind 13, side 1184) har han forklaret, at han ikke mener, at bestyrelsen traf nogen beslutning om de 100.000 euro. Han mener, at det var bestyrelsen, der havde bevilget lånet og orienterede derom på mødet. Han kan ikke se, at der er nogen bestyrelsesbeslutning.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgarð** engagementet fik Frithleif Olsen forevist kreditindstilling vedrørende lån til "Projektet "Hamarin 2" (ekstraktbind 3, side 3900) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 11. april 2006 (ekstraktbind 3, side 3918).

Hertil har han forklaret, at han syntes, at det var et meget spændende og godt byggeri. Han var fuldstændig enig i indstillingen. Han var helt enig i de forhold, som Bjarni Olsen har fremhævet vedrørende projektet.

Forevist kreditindstilling vedrørende lån til "køb af aktier" (ekstraktbind 4, side 1232) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1291) har han forklaret, at han husker, at det stod 4 – 4 efter afstemning på bestyrelsesmødet. Det var meget sjældent, at det skete. Ved stemmelighed var hans stemme udslagsgivende. Han besluttede sig til at følge den indstilling, der var, og at bevilge lånet. Bestyrelsesmedlemmerne var i tvivl om, om man skulle bevilge Valbjørn Dalsgarð lån til køb af Eik Bank FO aktier, og der var en drøftelse deraf. Det er et godt eksempel på, at alle kom til orde i bestyrelsen. Alle kunne komme med deres mening.

Forevist kreditindstilling vedrørende forhøjelse af byggekredit til "Projektet "Hamarin 2" (ekstraktbind 4, side 1660) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. oktober 2006 (ekstraktbind 4, side 1693) har han forklaret, at han var enig i indstillingen om at forhøje lånet med 5 millioner kr.

Forevist indstilling i power point vedrørende "Projektet "Hamarin 2" (ekstraktbind 4, side 3017) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. januar 2007 (ekstraktbind 4, side 3090), hvorefter arbejdet ville koste 2,5 – 3,0 mio. kr., inden 75 % af boligenhederne var solgt, har han forklaret, at det blev besluttet for at få projektet i gang, så det ikke blev forsinket. Bygherren var ivrig efter at komme i gang. Bestyrelsen var enig i, at det var vigtigt, at han kom i gang så hurtigt som muligt, og mens han arbejdede med salget af boligerne.

Forevist indstilling i power point vedrørende "Projektet "Hamarin 2" (ekstraktbind 5, side 273) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 28. marts 2007 (ekstraktbind 5, side 490), har han forklaret, at han var enig i indstillingen i power point præsentation, hvor det blev anbefalet, at projektet skulle fortsætte. De gav tilladelse til, at der blev trukket på byggekrediten.

Forevist indstilling i power point vedrørende "Projektet "Hamarin 2" (ekstraktbind 5, side 1635) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 29. maj 2007 (ekstraktbind 5 side 1697), har han forklaret, at det ikke var gået helt som planlagt, men bestyrelsen bevilgede ansøgningen på de 2 millioner efter indstillingen. Der var fortsat et vilkår om, at 75 % af boligenhederne skulle være solgt, inden projektet gik endeligt i gang.

Forevist indstilling i power point vedrørende "Projektet "Hamarin 2" (ekstraktbind 5, side 2472) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 2494), hvorefter det blev besluttet at iværksætte byggeetape 1, selvom 75 % ikke var solgt, har han forklaret, at det blev besluttet, så projektet kunne fortsætte. De var meget tæt på de 75 % på det tidspunkt med 68 % solgte boligenheder.

Forevist kreditindstilling vedrørende “Forhøjelse af maksimum på byggekredit med 40 til 170 millioner kr.” (ekstraktbind 7, side 3145) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 3240) har han forklaret, at han tilsluttede sig indstillingen, som han var enig i.

Forevist “genindstilling nov. 2008” (ekstraktbind 7, side 3626) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. november 2008 (ekstraktbind 7, side 3791) har han forklaret, at engagementet blev forlænget efter indstillingen i forbindelse med den samlede behandling af alle engagementerne i oversigten.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 5. maj 2009 i Eik Bank FO (ekstraktbind 9, side 1248), har han forklaret, at han ikke husker mere end det, der står i referatet. Der var tale om en orientering fra direktionen om, at direktionen havde udnyttet sin hjemmel i § 2, stk. 4, i direktionsinstruktionen.

Forevist indstilling om at give bygherren “hjemmel til at undersøge markedet” (ekstraktbind 10, side 1779) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25./28. september 2009 (ekstraktbind 10, side 1808) har han forklaret, at der ikke blev bevilget penge i den forbindelse.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 30. oktober 2009 (ekstraktbind 11, side 590) har han forklaret, at bestyrelsen ved den beslutning også gav tilladelse til, at bygherren kunne annoncere projektet i medierne.

Forevist kreditindstilling vedrørende “24 lejligheder i 1. byggeetape og 32 rækkehuse i 2. byggeetape” (ekstraktbind 12, side 3757) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. maj 2010 (ekstraktbind 12, side 3887) har han forklaret, at han var med til at bevilge kreditrammen på 40 millioner kr. efter indstillingen, som han har været enig i.

Foreholdt at bestyrelsen i Eik Bank FO den 23. juni 2006 afholdt et møde med deltagelse af Finanstilsynet har han forklaret, at efter hvad han kan huske, så var det det eneste møde,

bestyrelsen havde med Finanstilsynet, men han er ikke helt sikker. Finanstilsynet var også på besøg hos banken.

Han husker, at Jens Damgaard Iversen fra Finanstilsynet under mødet roste banken for bankens dokumentation og analyser i forbindelse med bevilgede kreditter.

Frithleif Olsen ejede selv aktier i Eik Bank FO. Han og hans selskab havde købt aktier for godt 15 millioner kr. Han solgte aldrig sine aktier og mistede hele investeringen.

Vedrørende arbejdsprocessen i forbindelse med tilrettelæggelse af bestyrelsesmøderne i banken har Frithleif Olsen forklaret, at det var ham og Marner Jacobsen, der formulerede indkaldelserne til bestyrelsesmøderne. Der kom et oplæg til ham. Kreditafdelingen oplyste, hvilke lånesager, der skulle forelægges for bestyrelsen. Hvis han ikke selv var i banken, talte de meget sammen i telefonen og blev enige om, hvad der skulle tages med til mødet og i indkaldelsen. Han og Marner Jacobsen aftalte dagsordenen og hvilket materiale, der skulle sendes ud til bestyrelsesmedlemmerne. Han gik ikke så meget ind i materialet til lånesagerne, inden det blev sendt ud. Her fulgte han kreditafdelingens indstilling om, hvad der skulle følge med til de forskellige sager. Når dagsordenen blev sendt ud, var de enige om indholdet af dagsordenen.

Han forberedte sig til bestyrelsesmøderne. Han læste materialet til bestyrelsesmøderne igennem, så han var sikker på, hvad det indeholdt. Dagen før bestyrelsesmødet var der et formøde med formandskabet og direktionen, hvor de gennemgik dagsordenen punkt for punkt. Mange af punkterne vedrørte lånesager.

Han blev forevist udskrift af Marner Jacobsens forklaring i retssagen vedrørende Eik Bank DK (konsoliderede forklaringsdokument side 30), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen blandt andet har forklaret, at "formålet med kreditindstillingen var, at det – suppleret med en mundtlig forklaring – skulle være tilstrækkeligt som grundlag for bestyrelsens beslutning om bevilling af lånet m.v."

Hertil har han forklaret, at dette også er korrekt, for så vidt angår behandlingen i bestyrelsen i den færøske bank.

Han fik forevist uddrag af Henrik Ørsteds forklaring i retssagen vedrørende Eik Bank DK (konsoliderede forklaringsdokument side 158), hvoraf blandt andet fremgår følgende:

”Han blev som eksempel forevist uddrag af Finansiell Stabilitets foreløbige processkrift pkt. 1906, litra b, 2. afsnit ”Sagsøger gør gældende, at bestyrelsen ikke kun skal blåstemple det, der indstilles af direktionen til bestyrelsen, dvs. uden selvstændigt at forholde sig kritisk til det udleverede materiale (eller mangel på samme). ... Det er derfor særdeles vigtigt, at bestyrelsen i forbindelse med behandlingen af bevillinger af udlån forholder sig kritisk til det materiale og den orientering herom, der kommer fra direktionen, samt forlanger yderligere materiale, hvis der er åbne spørgsmål eller yderligere forhold, der bør afdækkes. Dette udgør netop bestyrelsens creditsagsbehandling. Såfremt bestyrelsen ikke foretager denne creditsagsbehandling vil det ikke være muligt at styre og kontrollere bankens kreditrisici og de mange kontrolmekanismer som krævet i medfør af FIL §§ 71 og den i medfør heraf udstedte tilhørende § 71-vejledning” (X8:391). Hertil har han forklaret, at han er enig i, at bestyrelsens medlemmer havde disse pligter, og dem overholdt bestyrelsen også.”

Hertil har Frithleif Olsen forklaret, at han er enig i, at de havde disse pligter som bestyrelsesmedlemmer. Det er hans opfattelse, at de også overholdt dem. Som formand for bestyrelsen skulle han tilrettelægge møderne og styre dem. Bortset derfra, er bestyrelsesformanden medlem af bestyrelsen på samme måde som de andre bestyrelsesmedlemmer, men han er også bindeled mellem bestyrelse og direktion. Hvis et bestyrelsesmedlem ikke deltog i et møde, blev vedkommende orienteret efterfølgende om vedtagelser på mødet. De startede hvert bestyrelsesmøde med en orientering om det forudgående møde. Hvis der var bemærkninger eller spørgsmål, kom det med i mødereferatet. Alle fik mulighed for at tilkendegive deres mening.

Det forekom også, at et bestyrelsesmedlem, der var forhindret i at deltage i et bestyrelsesmøde, ringede til Frithleif Olsen inden mødet, men det var dem, som deltog på mødet,

der traf afgørelse. Han kan ikke umiddelbart komme i tanke om tilfælde, hvor et bestyrelsesmedlem, der ikke havde deltaget i et bestyrelsesmøde, efterfølgende tilkendegav, at vedkommende var uenig i beslutninger fra mødet.

På forespørgsel om, om det er forekommet, at Odd Bjellvåg har tilkendegivet, at han ikke kunne tiltræde en beslutning fra et møde, som han ikke havde deltaget i, husker Frithleif Olsen ikke, at det har været tilfældet. Han talte meget med Odd. Det var en meget aktiv bestyrelse. Der var mange bemærkninger til de forskellige ting undervejs, men han husker ikke, at Odd direkte har tilkendegivet, at der var beslutninger, han ikke kunne tiltræde.

Forevist bankens kreditpolitik (ekstraktbind 4, side 3126) har han forklaret, at formålet med kreditpolitikken var at have rammer, som de alle skulle holde sig indenfor, det vil sige bestyrelse, direktion og kreditafdeling. Det var især kreditafdelingen, som arbejdede med kreditpolitikken. Det forekom, at reglen i kreditpolitikken om, at et udlån ikke måtte udgøre mere end 15 % af basiskapitalen, blev fraveget i konkrete tilfælde. Det var nødvendigt, at det blev taget op i bestyrelsen som et selvstændigt punkt, når de havde grænsen i kreditpolitikken. Der var ikke noget til hinder for, at der skete fravigelser, men det krævede særskilt vedtagelse. Det var sådan, de praktiserede det.

Vedrørende **RGW** engagementet fik han forevist kreditindstilling underskrevet den 19. november 2004 (ekstraktbind 2, side 1223) og referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. november 2004 (ekstraktbind 2, side 1303).

Hertil har han forklaret, at han i dag 14 år senere ikke husker de nærmere omstændigheder, herunder at indstillingen var skrevet på Kaupthing Banks brevpapir, og at indstillingen kom samme dag, som bestyrelsesmødet blev afholdt.

Forevist kreditindstilling underskrevet den 16. juni 2005, hvorefter der blev indsat en af-disponeringsbetingelse om salg af 100 lejligheder inden 31. december 2005, har han forklaret, at han i dag ikke husker, hvorfor den betingelse blev indsat. Han regner med, at direktionen har fulgt op på, at betingelsen blev overholdt. Han har ikke deltaget i drøftelser om, hvordan det blev tilsikret, at der ikke skete udbetalingen af lånet, før lejlighederne

var solgt. Det var normal praksis, at en sag skulle forelægges for bestyrelsen på ny, hvis der skete fravigelse af det, der tidligere var besluttet.

Forevist kreditindstilling vedrørende forlængelse af byggekreditterne til 31. december 2007 (ekstraktbind 4, side 1319) og foreholdt, at bankens "break even" var steget til "fuldt salg af feriehusene", har han forklaret, at han fulgte indstillingen fra kreditafdelingen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 25. oktober 2007 (ekstraktbind 6, side 587), hvoraf fremgår, at "banken har som udgangspunkt, at engagementet forfalder til betaling og bliver indfriet ultimo 2007", har han forklaret, at han ikke kan huske, om der var en forventning om, at bestyrelsen, hvis der skulle ske noget andet, ville få en ny kreditindstilling til behandling inden udgangen af året. Han kan ikke huske sagen nærmere. Han kan se, at det var et punkt til orientering på bestyrelsesmødet. Hvis der skulle ske noget andet end indfrielse ultimo 2007, ville det være et beslutningspunkt til bestyrelsesmøde.

Forevist kreditindstilling om 6 måneders forlængelse af engagementet (ekstraktbind 6, side 2486) samt referat af bestyrelsesmøde den 21. februar 2008 (ekstraktbind 6, side 2589) og foreholdt, at der på det tidspunkt var solgt 60 feriehus, har han forklaret, at han må henholde sig til indstillingen. Han kan ikke huske mødet nærmere. Han husker ikke, om der var drøftelser med direktionen eller i bestyrelsen om at kalde kautionen hos Euro-Trust.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 28. marts 2008 (ekstraktbind 6, side 3349) og liste over engagementer på mere end 30 millioner kr. (ekstraktbind 6, side 3264) har han forklaret, at han tror, at det var den liste, som var grundlag for bestyrelsens behandling af indstillingen om forlængelse af engagementet i et år. Han husker ikke, om der var andet materiale i forbindelse med indstillingen. De har i hvert fald fulgt indstillingen. Han husker ikke lige, hvad der var til det møde, men generelt var der en masse materiale til hver enkelt lånesag.

Vedrørende **Sydporten** engagementet fik han forevist kreditindstilling angående bevilning af koncernramme på 52 millioner kr. og lån på 75 millioner kr. (ekstraktbind 3, side

1415) og blev foreholdt, at datoen for hans underskrift er 28. oktober 2005, og at indstillingen ifølge referatet for bestyrelsesmødet den dag ikke er behandlet på bestyrelsesmødet.

Hertil har han forklaret, at han er sikker på, at han ikke har bevilget lånet selv. Det mest sandsynlige er, at han har ringet rundt til de andre bestyrelsesmedlemmer, og at det er en forglemmelse, at der ikke er kommet noget i protokollen. Han vil tro, at han har ringet rundt og talt med bestyrelsesmedlemmerne en og en og fået deres accept. Hvis der var spørgsmål om et eller andet, så kunne han ringe rundt på den måde i stedet for at tage et telefonmøde. Det var ikke sådan, kreditsagsbehandlingen normalt foregik. De havde en stor bestyrelse med god kontakt til hinanden. Det var en naturlig ting, at han kunne ringe op til bestyrelsesmedlemmerne, hvis der var spørgsmål. Han kan ikke huske den konkrete sag. Han kan ikke huske, at der er blevet bevilget kreditter på den måde. Han ringede rundt for at høre, om de var enige, og så kom sagerne på det næste bestyrelsesmøde.

Han kan ikke huske, hvornår det var han hørte om, at Vagn Andersen havde en dom og havde siddet i fængsel. Det er noget, han er blevet orienteret om på et tidspunkt. Han kan ikke huske hvornår, herunder om det var før eller efter, at de bevilgede det store lån til Sydporten. Det var selvfølgelig forhold, som han ville tænke ekstra over, men hvis alle andre ting var i orden, så tror man på, at det vil fungere. Man bevilger et lån ud fra det materiale, som man har, og kendskabet til personerne. Man har vurderet, at man skulle samarbejde med Vagn Andersen. Han tog stilling ud fra det materiale og den indstilling, der forelå. Han vil ikke sige, at oplysningerne var ligegyldige. Han kan bare ikke huske, på hvilket tidspunkt han modtog oplysningerne.

Han kan ikke huske, hvem der i forbindelse med den første indstilling bestemte, om det skulle være et selvstændigt lån i den færøske bank eller en aflastningsgaranti. Han vil tro, at det må have været direktionen. Bestyrelsen vedtog en bevilling, som efterfølgende skulle ekspederes i banken.

Forevist kreditindstilling om bevilling af lån på 35 millioner kr. til køb af grund til byggeriet (ekstraktbind 3, side 1942) samt referat af bestyrelsesmøde den 11. november 2005

(ekstraktbind 16, side 154) og foreholdt, at datoen for hans underskrift på kreditindstillingen er 25. november 2005, har han forklaret, at han simpelthen ikke kan huske det. Han er sikker på, at de har haft en kreditindstilling på bestyrelsesmødet. Datoerne siger ham ikke noget.

Frithleif Olsen fik forevist kreditindstilling om forlængelse af anlægs lån og bevilling af aflastningsgaranti (ekstraktbind 5, side 1875), hvoraf fremgår, at “der bevilges ikke yderligere finansiering til projektet med mindre der indgås lejekontrakter eller realiseres avancer på de øvrige projekter, der således måtte retfærdiggøre yderligere finansiering.”

Hertil har han forklaret, at han vil tro, at det var en vigtig betingelse for bestyrelsen. Han kan ikke huske mødet specifikt. Han går ud fra, at de har fulgt indstillingen fra kreditafdelingen. Han husker ikke noget om, at Vagn Andersen havde fået et tilbud fra den tyske entreprenør Züblin, der skulle accepteres inden en bestemt en frist, og at behandlingen af kreditindstillingen hastede af den grund. Det er muligt, at den har hastet, men han husker det ikke.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 7. juni 2007 (ekstraktbind 5, side end 1998), hvoraf fremgår, at “Bjartur nævnte den store upside på max 180 millioner kr.”, og “spurgte, om dette ikke er mere end sædvanligt, samt bør vi ikke være særligt påpasselig i denne forbindelse?”

Hertil har han forklaret, at de altid tænkte på at være påpasselige. Det var en stor upside, men de har besluttet at bevilge efter indstillingen. Han har ikke tænkt, at det var en særligt risikofyldt finansiering. Han har taget stilling ud fra kreditindstillingen. Han regner med, at de har opfattet upsiden som en ekstra gevinst. Han kan dog ikke huske de konkrete overvejelser på mødet.

Forevist kreditindstilling om bevilling af tre gange 27 millioner kr., i alt 81 millioner og garanti fra Eik fonden over for BRF på 92 millioner kr. samt referat af bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 (ekstraktbind 5, side 1713) har han forklaret, at han ikke kan huske, om

det på bestyrelsesmødet blev behandlet, hvorvidt banken skulle stille garantien over for BRF i stedet for Eik fonden.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 7. december 2007 (ekstraktbind 6, side 1100), hvorefter bestyrelsen vedtog at "stadfæste", at banken stillede garantien, har han forklaret, at han ikke husker forløbet og derfor ikke kan sige, om spørgsmålet allerede var behandlet på bestyrelsesmødet den 4. juli 2007. Han husker ikke, om direktionen inddrog ham i det efterfølgende forløb i forbindelse med, at direktionen stillede garantien for banken.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 16. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 2972) har han forklaret, at det er rigtigt, at bestyrelsen på mødet frigav den garanti, som fonden havde stillet over for banken, i forbindelse med at banken stillede garanti overfor BRF. Det skete med henblik på at frigive likviditet i fonden til overtagelse af de 3 islandske lån.

Frithleif Olsen fik forevist kreditindstillingen herom (ekstraktbind 17, side 2267) og foreholdt, at ifølge indstillingen var kun et af de tre lån ydet af Eik Bank FO, mens de to andre var ydet af Eik Bank DK.

Hertil har han forklaret, at årsagen til, at de islandske engagementer blev solgt til fonden, var, at de havde problemer med finanskrisen, og at banken blev betragtet som en islandsk bank. Han husker ikke detaljerne nærmere, men de var enige om, at fonden skulle købe de engagementer. Alt blev gjort for at hjælpe banken, så banken kunne blive fri for den islandske eksponering. På det tidspunkt var bankkrisen godt i gang. Banken fik dårlig omtale. De var bange for, at der skulle blive "run" på banken.

Foreholdt, at Marner Jacobsen har forklaret, at det var hans opfattelse, at fonden fortsat hæftede over for banken, hvis BRF kaldte bankens garanti, men blot uden kontant sikkerhedsstillelse, har Frithleif Olsen forklaret, at han ikke har anden erindring derom end Marner Jacobsens. Det er ikke hans opfattelse, at fonden ikke ville kunne have indfriet sin forpligtelse over for banken.

Forevist kreditindstilling vedrørende forhøjelse af kreditrammen til færdiggørelse af Sydporten i december 2008 (ekstraktbind 8, side 135) og referat af bestyrelsesmøde den 12. december 2008 (ekstraktbind 8, side 124) har han forklaret, at de, som det fremgår af referatet, modtog sagen fra Eik Bank DK om aftenen dagen før bestyrelsesmødet. Det forekom, at lånesager kom ind og blev præsenteret på bestyrelsesmøde uden at være på dagsorden. I så fald blev sagen meget grundigt og meget udførligt forelagt af Bogi Bendtsen, som brugte meget tid på forelæggelsen, sådan at bestyrelsesmedlemmerne havde godt grundlag for at træffe afgørelse. Hvis de ikke følte sig i stand til at træffe afgørelse, blev sagen udsat til et kommende bestyrelsesmøde. Hvis nogen i bestyrelsen mente, at man skulle vente med at træffe afgørelse, så gjorde man det. Han kan ikke se, at han i den konkrete sag har været urolig ved at træffe afgørelse, selv om sagen var modtaget sent. Han kan ikke huske de konkrete drøftelser på mødet. Han går ud fra, at de, som de plejede i sådanne tilfælde, har modtaget en god præsentation af sagen med udførlig indstilling, og at han har tilsluttet sig indstillingen.

Han kan ikke huske, om der var overvejelser om, at de ikke havde udlånt de penge, som de ellers havde regnet med, at de havde udlånt. Han kan ikke huske, at de på det tidspunkt havde hørt om, at Vagn Andersen havde hævet penge til private formål. I forbindelse med retssagen har han hørt, at det var tilfældet. Han husker ikke at have hørt om det før. Han kan ikke huske, hvorfor de ikke valgte at vente på, at der var en lejeaftale med Statens It, eller på, at der var realiseret avancer fra de andre ejendomme. Han har truffet beslutning på bestyrelsesmødet efter den indstilling, der har været, men han kan ikke huske detaljerne.

Forevist kreditindstillingen fra december 2008 (ekstraktbind 8, side 140), hvoraf fremgår, at "som sikkerhed for engagementet er der deponeret indlån for t.kr. 92.500", har han forklaret, at han ikke husker, hvad det var for indlån. Det kan godt være, at det var det beløb, som fonden havde deponeret til sikkerhed for garantien. Han kan ikke give nogen forklaring på, hvorfor det står sådan i kreditindstillingen, efter at deponeringen var frafaldet på bestyrelsesmøde den 16. oktober 2008.

Vedrørende **FDI** engagementet har han forklaret, at han ikke husker personligt at have været med til at indgå en aftale med folk fra EBH om, at banken kun skulle være med i projektet som sleeping partner, og at EBH skulle stå for det hele. De aftaler, der er indgået, må ligge i sagens materiale. Han kan ikke huske, om der var en skriftlig aftale, men det tror han, at der var. På bestyrelsesmøder blev sagen behandlet med udgangspunkt i, at de var med som sleeping partner, og at der var tale om en langsigtet god investering. Han husker ikke nærmere, om det var på bestyrelsesmøder i fonden eller i banken.

Forevist bankens redegørelse til Finansiell Stabilitet i 2010 (ekstraktbind 11, side 3372), hvoraf fremgår, at der den 24. juni 2008 blev afholdt generalforsamling i ebh Zweitmarkt, hvor han blev valgt som næstformand for "rådgivningskomiteen", har han forklaret, at der var nogle enkelte møder på det niveau. Det blev omtalt som en bestyrelse, men den er aldrig registreret. Han tør ikke sætte tal på antallet af møder. Det var Jens Nielsen og Marnier Jacobsen, som havde den tætteste kontakt til selskabet.

Forevist bankens redegørelse til Finansiell Stabilitet i 2010 (ekstraktbind 11, side 3372), hvoraf fremgår, at der forelå et foreløbigt regnskab som udviste et resultat før skat på 100.000 €, har han forklaret, at han ikke husker, hvilket regnskab der er tale om. Han husker, at han har set regnskaber for selskabet. Han kan ikke tidsfæste det. Det var et problem, at regnskabstallene kom sent. Han har set regnskaberne, når de kom. Han husker ikke, hvem han fik regnskaberne fra og heller ikke, om det var i bankens bestyrelse eller i "rådgivningskomiteen", han så dem.

Foreholdt, at det af bankens redegørelse til Finansiell Stabilitet i 2010 (ekstraktbind 11, side 3372) fremgår, at det blev besluttet, at "der skal udsendes månedlig rapportering ... med foreløbig årsregnskabstal", har han forklaret, at han ikke husker, om det blev effektueret.

Vedrørende Eik Fondens overtagelse af lån på 10 mio. euro fra EBH fonden har han forklaret, at de følte sig forpligtet over for EBH, men han kan ikke sige nærmere, på hvilket grundlag de anså sig forpligtet. Det var en gentlemanaftale. Han er ret sikker på, at der

har foreligget en indstilling i fonden vedrørende overtagelsen af lånet. Det var normal praksis, at der var en klar indstilling.

Forevist Frithleif Olsens svarskrift af 26. oktober 2014 punkt 2.4.1.1 vedrørende FDI Invest (ekstraktbind 1, side 904) har han forklaret, at den kreditindstilling, der nævnes, er Marner Jacobsens telefax af 15. oktober 2008 til bestyrelsen (ekstraktbind 17, side 2265). Når det nævnes, at både direktionen og kreditafdelingen var involveret i indstillingens tilblivelse, har han opfattet det sådan, at det ikke nødvendigvis var Marner Jacobsen eller Bjarni Olsen. Han tror, at kreditafdelingen var involveret, men han kan ikke sige nærmere, hvad han baserer sin opfattelse på. Han er ikke bekendt med, at der var kommet andet materiale vedrørende FDI, der kunne ændre det beslutningsgrundlag, der forelå, da fonden traf beslutning i september 2008.

Frithleif Olsen fik forevist bankens redegørelse til Finansiell Stabilitet i 2010 (ekstraktbind 11, side 3331), hvor det anføres, at Eik fonden ikke havde kendskab til, at der var et lån på 7,3 millioner €, fra EBH bank til ISI 6. Hertil har han forklaret, at han ikke kan huske, hvornår han blev bekendt med lånet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 29. april 2009 (ekstraktbind 9, side 205), hvorefter han skal have udtalt, at det “var rigtigt at køre videre dvs. at købe anparter og lån“, har han forklaret, at når han har sagt det, var det det, han mente. I dag kan han ikke huske, hvad hans opfattelse var baseret på. Han var til et møde med Jørn Astrup Hansen nogle dage forinden.

Forevist Marner Jacobsens indstillingsnotat af 3. maj 2009 til bestyrelsesmøde den 4. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 945) har han forklaret, at han modtog dette med mail. Han kan ikke huske, om der var problemer med at åbne mailen, da han modtog den.

Foreholdt, at der i indstillingsnotatet (ekstraktbind 9, side 948) omtales en salgspris for “de 8 centre, som i EBH Zweitmarkt ejer”, på 150 millioner €, har han forklaret, at han ikke husker, om han havde en holdning til beløbet, og om beløbet var for højt eller for lavt. Han husker ikke, om han foretog nogen nærmere undersøgelser vedrørende beløbet.

Han husker heller ikke, om der er var en drøftelse af, om beløbet var rigtigt, herunder om man skulle indhente prisvurdering fra en sagkyndig.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 4. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1028), hvoraf fremgår, at “formanden har talt med Odd, og han støtter indstillingen“, har han forklaret, at han ikke husker samtalen med Odd Bjellvåg.

Forevist referat af “uformelt bestyrelsesmøde” den 5. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1251) har han forklaret, at han godt kan huske det møde. Bestyrelsen følte, at der var behov for at holde mødet for at drøfte arbejdsformen i bestyrelsen.

Foreholdt, at Finnbogi Niclasen ifølge referatet udtrykte frustration over ikke at modtage materiale til tiden, og over at direktionen kom til møder med store lånesager uden for dagsorden, har Frithleif Olsen forklaret, at formålet med det uformelle bestyrelsesmøde netop var en uformel drøftelse uden deltagelse af direktionen om, hvordan bestyrelsen ønskede arbejdsformen skulle være. Bestyrelsesmedlemmerne tilkendegav indimellem utilfredshed med, at lånesagerne blev forelagt uden for dagsorden. Det er hans opfattelse, at lånesager, som kom på bestyrelsesmøde uden for dagsorden, fik en meget grundig behandling på bestyrelsesmødet og udførlig gennemgang af Bogi Bendtsen. Han har ikke på noget tidspunkt følt, at der var lånesager, der blev presset igennem. Det forekom, at de måtte arbejde med kort varsel og var nødt til at tage sager til bestyrelsesmøde uden for dagsorden, men så fik det den nødvendige behandling og den tid, der var nødvendig på mødet.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 12. december 2008 (ekstraktbind 8, side 124) og blev foreholdt, at Bogi Bentsen kom på bestyrelsesmødet klokken 11.15 i forbindelse med lånesagen vedrørende Sydporten og forlod mødet et kvarter senere sammenholdt med, at kreditindstillingen ikke var udsendt til bestyrelsen forud for mødet.

Hertil har han forklaret, at han går ud fra, at det har været tilstrækkelig tid til at behandle sagen grundigt nok. Han husker ikke konkret forløbet i dag. Det var et engagement, som de havde haft i tre år og kendte godt.

Foreholdt, at det af referatet af det "uformelle bestyrelsesmøde" den 5. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1253) fremgår, at han har udtalt, at "det er ikke acceptabelt, at sager således bliver kastet på bestyrelsesbordet" og at "de har følt sig "nødsaget til at tage stilling", har han forklaret, at der sker ting og sager hele tiden. Nogle ting var man ikke så godt tilfreds med. Det prøvede man at rette op på. Generelt var der et fint samarbejde med direktionen og kreditafdelingen og også i bestyrelsen. Bestyrelsesmedlemmerne havde deres meninger om tingene. Det kom frem. Der var et ønske om at forbedre nogle sags-gange. Det var derfor, de tog det op. De tog et møde med direktionen, og tingene blev forbedret. Han fastholder, at der ikke på noget tidspunkt er presset sager igennem. Der kom en reaktion fra bestyrelsens medlemmer, som ikke var tilfredse. Det forholdt de sig til som voksne mennesker. De lavede et udkast til et brev til direktionen, men efterfølgende besluttede de ikke at sende det. Generelt talte de åbent sammen, hvis der var problemer. Det var vigtigt, at der var en god stemning og et godt arbejdsforhold. De snakkede sig til rette om tingene, og det blev bedre, så det blev ikke nødvendig med brevet.

Forevist bankens redegørelse til Finansiell Stabilitet i 2010 (ekstraktbind 11, side 3377), hvoraf fremgår, at banken den 7. maj 2009 ydede et lån på 500.000 € til Veritas, har han forklaret, at han ikke kan huske noget om lånet eller om, hvornår han første gang hørte om lånet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 12. november 2009 (ekstraktbind 11, side 1058), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen har oplyst, at "vi har betalt 500.000 € til Minden, hvor vi ikke ved, hvordan pengene er brugt," har han forklaret, at han tror, at det kan være det samme lån, som Marner Jacobsen taler om på bestyrelsesmødet, men han ved det ikke. Han husker, at der var flere mindre bevillinger i forløbet til forbedringer på centrene. Noget var til parkeringskælder. Han kan ikke huske, om der blev iværksat undersøgelse

for at finde ud af, hvad der var sket med pengene. Han husker heller ikke, hvilke overvejelser, der lå bag beslutningen på samme bestyrelsesmøde om at give direktionen hjemmel til at stille en garanti på indtil 3,8 millioner € til Minden kommune.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 25. juni 2009 (ekstraktbind 9, side 2634), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen på mødet har omtalt mellemregninger i forbindelse med ebh Zweitmarkt på cirka 1 million €, som de "ikke har nogen logisk forklaring på".

Hertil har han forklaret, at han ikke husker, om de efterfølgende fik overblik over, hvad disse mellemregninger relaterede sig til. Som medlem af "rådgivningskomiteen" disponerede han ikke over pengene fra Eik Bank. Som han husker, var det noget, der gik gennem Jens Nielsen og Uwe Steinbrecher. Han husker det ikke helt nøjagtigt. Han husker ikke, om oplysningerne om mellemregningerne gav anledning til at ændre formatet i forhold til udbetaling af pengene for at sikre, hvor pengene endte.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2383), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen på mødet oplyste om investeringsbehov for de kommende år vedrørende ISI 6, har Frithleif Olsen forklaret, at han ikke husker, hvornår han blev bekendt med investeringsbehovet. Han kan således ikke sige, om han var bekendt med investeringsbehovet i maj 2009 eller oktober 2008. Han husker ikke konkret at have iværksat en undersøgelse af investeringsbehovet, men han tror, at det er sket.

Forevist kreditindstilling vedrørende forhøjelse af engagementet til cirka 30 millioner € (ekstraktbind 11, side 2059) og referat af bestyrelsesmøde den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2384) har han forklaret, at han ikke nærmere husker indstillingen og behandlingen deraf på bestyrelsesmødet.

Forevist referatet af bestyrelsesmøde den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2384), hvoraf fremgår, at bestyrelsen "samtykkede at tilslutte sig indstillingen fra Marner Jacobsen... og gav direktionen hjemmel til at arbejde videre med sagen...", har han forklaret, at

der, som han husker det, ikke var tale om en egentlig bevilling. Udbetaling af pengene forudsatte, at direktionen forlagde sagen for bestyrelsen på ny.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgarð** engagementet har han med hensyn til Marner Jacobsens rolle i engagementet forklaret, at Marner Jacobsen var meget åben om sit forhold til Valbjørn Dalsgarð. Han erklærede sig inhabil på grund af, at hans kone er kusine til Valbjørn, og der blev praktiseret derefter. Det kan altid diskuteres, hvornår man er inhabil. Han betragtede det sådan, at det var efter Marners ønske, at det skulle gøres på den måde. Han husker ikke datoerne på de enkelte møder, hvor engagementet blev behandlet. Marner var med på nogle møder og gav bidrag til nogle enkelte spørgsmål om engagementet men blev betragtet som en inhabil. Marner Jacobsen deltog ikke i nogen af afgørelserne og påvirkede ikke på nogen måde beslutningerne. Han husker ikke, om spørgsmålet om inhabilitet også blev drøftet på de møder, hvor Marner Jacobsen var til stede, mens engagementet blev behandlet.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 11. april 2006 (ekstraktbind 3, side 3930) og blev foreholdt, at han ifølge referatet har udtalt at “selskabet har ingen egenkapital i projektet, men på den anden side har vi en upside og følgeforretninger”.

Hertil har han forklaret, at den manglende egenkapital ikke kun blev afvejet over for up-siden. Der var også mange følgeforretninger. Byggegrunden var meget billig. Det var noget med 10 millioner kr. for 110.000 m². Det var det samlede projekt, som de synes var godt. De havde stor tillid til Valbjørn Dalsgarð. Selvfølgelig er det altid godt med en upside, men det var ikke det, der var afgørende. Det afgørende var helheden i projektet, som de samlet set syntes var meget godt.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1315) og blev foreholdt, at han ifølge referatet på mødet udtalte, at for ham “vendte pilen vedrørende finansiering af aktiekøbet i starten nedad, men når alt bliver medtaget så tror Frithleif, at vi skal bevilge finansieringen.”

Hertil har han forklaret, at det var Valbjørn Dalsgarðs ansøgning om lån til køb af aktier i banken, som blev behandlet på mødet. Som han husker det, lagde han vægt på helheden. Hele Valbjørns engagement med banken var inde i billedet. Han husker ikke specifikt, hvad der fik ham til at ændre sin holdning til ansøgningen.

Han blev foreholdt, at han ifølge samme mødereferat (ekstraktbind 4, side 1316) på mødet udtalte, at “han forstår godt dem, der er i tvivl, men på grund af, at der er sikkerhed for aktierne, er han alligevel med på at bevilge ansøgningen”. Hertil har han forklaret, at han ikke i dag husker, hvilken sikkerhed der var tale om.

Frithleif Olsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 21. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 2508), hvoraf fremgår, at “pr. 15. juni 2007 er i alt 52 lejligheder solgt (68 %)", og referat af bestyrelsesmøde den 24. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 3259), hvoraf fremgår, at “dette har medført, at salget er standset, nu cirka 68 % af enhederne er solgt”.

Hertil har han forklaret, at han i dag ikke husker, at der var en 16 måneders periode, hvor der ikke skete noget salg. Han erindrer ikke, hvilke drøftelser der måtte have været på bestyrelsesmødet om oplysningerne om det manglende salg. Han har hele tiden troet på projektet. Der kom en finanskrise, som ingen havde regnet med blev så stor, som den blev. De havde tillid til, at de gjorde det rigtige.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 19. maj 2010 (ekstraktbind 12, side 3915) og foreholdt, at der på det tidspunkt var nedskrevet på engagementet, og at Finanstilsynet havde givet engagementet karakter 1a, har han forklaret, at de havde deres overvejelser, men de har så besluttet at bevilge de 40 millioner kr. på trods af nedskrivninger og Finanstilsynets karaktergivning. De havde et vilkår om 80 % forhåndssalg af boligerne.

Om sin forberedelse til retssagen har Frithleif Olsen forklaret, at han ikke har gennemlæst det skriftlige materiale. Der er gået lang tid. Han synes, at det er naturligt, at der er meget, han ikke kan huske. Han synes, at det er uretfærdigt, at de skal sidde med sagen nu så mange år efter. Den kunne sagtens have været behandlet for mange år siden. Der er så meget materiale i sagen, og der er et godt grundlag at tage stilling ud fra, så det burde

ikke have været nødvendigt, at det skulle tage så lang tid. Han har ikke haft mulighed for at gennemgå alle sagens bilag. Sammen med sin advokat har han gennemgået nogle ting, som de har anset for væsentlige i sagen. Hans erindringer i dag bygger i vid udstrækning på det, han har læst i de gamle mødereferater. Han kan ikke uden videre og uafhængigt af referaterne huske, hvad der skete for ti år siden. Når han under hovedforhandlingen har fået forevist bilag, har han ikke i alle tilfælde kunnet placere materialet i engagementerne og tidsmæssigt. Der er ting, han er i tvivl om. Han har svaret så godt, han kunne. Det er ikke så nemt, når man sidder med det hele og lige pludselig skal slå op og skal genkende det og komme med svar.

På forespørgsel om, om han i dag ville være i stand til at beskrive sikkerhederne vedrørende Sydporten eller strukturen i FDI med alle selskaber eller beskrive RGW's regnskaber for kautionsisten i 2008 og 2009, har han svaret, at det ville han ikke. Det har ikke været nogen behagelig oplevelse at sidde i retten og blive afhørt. Alle bevillinger og den måde, de har drevet banken på, har været efter deres bedste overbevisning om, at de har gjort det rigtige hele tiden. Han føler, at han skal forsvare sig mod kritik. Det regnede han dog også med, at han skulle, når han er sagsøgt.

Han har ikke læst alle aftaler, der måtte være indgået med EBH og ebh Zweitmarkt herunder, hvad der gjaldt af lejekontrakter og administrationsaftaler.

Frithleif Olsen fik forevist Østre Landsrets dom af 26. oktober 2018 i retssagen vedrørende Eik Bank DK på side 379, afsnit 2.4 (materialesamling bind 2, side 4147), hvor Østre landsret blandt andet udtaler at "Finansiel Stabilitet har herudover på flere punkter gjort gældende, at der er sket overtrædelse af bankens interne regler, herunder bankens kreditpolitik", og at "sådanne regler, der er fastsat af bankens bestyrelse med henblik på opfyldelse af kravene i henhold til §§ 70 eller 71 i lov om Finansiell virksomhed, regulerer ikke i sig selv bestyrelsens bevillingskompetence."

Hertil har han forklaret, at han ikke er uenig med Østre Landsret. Det er tale om regler, som bestyrelsen selv fastsatte, og som bestyrelsen derfor også kunne fravige. Bestyrelsen kunne ændre det, den havde besluttet.

Han kan ikke huske antallet af engagementer, som bestyrelsen tog stilling til i den omhandlede periode, men det var mange. På de fleste bestyrelsesmøder var der flere lånesager, som bestyrelsen skulle tage stilling til, måske et sted mellem 1 og 10 lånesager på hvert møde.

Odd Bjellvåg

Odd Bjellvåg har forklaret, at han født i Norge men er opvokset på Færøerne. Hans modersmål er færøsk. Han er uddannet revisor. Han startede indenfor revision og regnskab i 1989 hos et revisionsfirma i Tórshavn. Hans revisoruddannelse består af en HD i regnskab og finansiell styring fra Syddansk Universitet. Han har, indtil han kom i bestyrelsen, haft forskellige arbejder. De første par år arbejdede han som revisor. Så arbejdede han med regnskab og finansiering i forbindelse med en fiskefiletfabrik og nogle skibe. Derefter vendte han tilbage til revisionsarbejde med ansættelse i det offentlige hos landskassens revision, hvilket svarer til statsrevisionen. Derefter arbejdede han hos Shell i en kontrolfunktion. Mens han var ansat hos Shell, blev han i marts måned 2004 valgt til bestyrelsen i den daværende Færøernes Sparekasse. I den forbindelse besluttede han at starte sin egen revisionsvirksomhed, som han har drevet indtil for to år siden, hvor han solgte den. Siden har han været ansvarlig for regnskabstilsyn af selskaber og fonde og til dels revisortilsyn hos erhvervsstyrelsen på Færøerne. Det medfører også lovmæssigt arbejde og vejledning. Han har altid arbejdet på fuldtid, i perioder også betydeligt mere end fuldtid. Hans tilknytning til Eik Bank FO har været som bestyrelsesmedlem og ikke som revisor.

Det er hans klare overbevisning, at organisationen og opdelingen i banken var forsvarlig. Banken var opdelt i en privatafdeling og en erhvervsafdeling. Derudover var der kreditafdelingen og også andre afdelinger for eksempel markedsafdeling, intern revision og ekstern revision. Hertil kommer de forskellige geografiske områder.

For så vidt angår et normalt erhvervslån, så var det erhvervsafdelingen, der havde den første kontakt til kunden. Kreditafdelingen skulle kvalitetssikre de kreditindstillinger, som blev forelagt bestyrelsen, men også alle andre engagementer i banken generelt. Kre-

ditafdelingen havde også risk management-funktion. Den interne revision var et tilsynsorgan udpeget af bestyrelsen, som refererede direkte til bestyrelsen. Det var en omkostningstung funktion. Han tror, at budgettet var på omkring 3 millioner kr. om året. Der var tre medarbejdere, hvoraf den ene var medlem af bestyrelsen. Det var Tórmund. Sigmund Frederiksen var intern revisionschef. Det var bestyrelsens indtryk, at det var en dygtig og kompetent mand. Der var også en ekstern revision, og i sidste ende var der Finanstilsynet. Han opfattede det sådan, at bestyrelsen på den måde havde en række "alarmcentraler" forskellige steder i og udenfor organisationen, som holdt øje med engagementerne og ville gribe ind, hvis det var nødvendigt. Han går ud fra, at hvis man fra revisionens side er uenig eller har noget, man gerne vil fortælle bestyrelsen, så gør man det. Der var ikke på noget tidspunkt alarmsignaler fra nogen af tilsynsorganerne vedrørende de af retssagen omhandlede engagementer.

Den interne revision i banken på Færøerne var også intern revision i Eik Bank Danmark. Ud over det havde de også en aftale med kreditafdelingen om, at den gennemgik den danske bank to gange årligt og deres engagementer. Den danske bank havde sin egen bestyrelse. Eik Bank FO's direktør Marner Jacobsen sad i bestyrelsen i den danske bank. De andre bestyrelsesmedlemmer var personer med indblik i dansk økonomi og især projekter med ejendomsfinansiering. Han var overbevist om, at det var dygtige og kompetente folk. Som medlem af bestyrelsen for Eik Bank FO følte han, at der var taget de forholdsregler, der var nødvendige for at drive en bank med en datterbank i Danmark.

Det er hans opfattelse, at bestyrelsen var opmærksom på bankens risikoprofil, herunder hvilket marked banken arbejdede på og den risiko, banken påtog sig, og hvordan banken arbejdede generelt. Hvis en bank for eksempel kun skal finansiere fiskeri på Færøerne, vil der nok sandsynligvis være en høj risikoprofil, og hvis banken kun har de sidste prioriteter, vil profilen være endnu højere. Det, der var vigtigt for dem, var, at de havde et godt "match" mellem privat og erhverv, og at de på erhvervssiden havde god spredning på de forskellige erhverv, således at de ikke var for meget bundet til konjunkturændringer. I forbindelse med deres vækststrategi havde de også et ønske om at drive bankvirksomhed fra København. Det var ligeledes en risikospredning.

Risikostyring er styringen af de forskellige risici, som banken kunne blive udsat for. Det kan være engagementsrisiko eller erhvervsrisiko. Det kan også være likviditetsrisiko. Formålet med risikostyring er at rapportere til bestyrelsen. Rapporteringsdelen af risikostyringen var ikke sat i system til at begynde med og blev det først forholdsvist sent i det forløb, de var inde i. Han er overbevist om, at man havde en rimelig risikostyring. Der blev også rapporteret på forskellige risikoparametre løbende, men den systematiske risikorapport, tror han ikke, kom før i 2009. I forhold til de forskellige styringsapparater havde det dog ikke stor betydning.

Man var hele tiden fokuseret på kreditrisikoen. Bogi Bendtsen, som var kreditchef, havde ansvaret for det. Bogi Bendtsen sad ikke alene med styringen. Han havde sin stab. Det var bestyrelsens indtryk, at det var en solid stab. Han havde stor tillid til de personer, der arbejdede i kreditafdelingen især til Bogi Bendtsen. Det var hans vurdering, at Bogi Bendtsen var meget omhyggelig. Han kender ikke noget til, at der i perioden fra 2004 til 2010 ikke har været en optimal adskillelse mellem kreditafdeling og erhvervsafdeling. Den adskillelse har været der hele tiden. Der var også andre afdelinger i banken. De havde også Eik Markets og Corporate Finance.

Han kan slet ikke genkende det billede af banken, der bliver givet i stævningen. Han var meget overrasket over den første redegørelse fra Carsten Fode. Han husker også, at han udtalte sig om, at hvis det var så rivende galt i banken, hvorfor forelagde man så ikke sagen for bagmandspolitiet. Det var nok et udtryk for, at han var meget uenig i den beskrivelse, som Carsten Fode kom med. Han er enig med Marnier Jacobsen, Bjarni Olsen og Frithleif Olsen i, at der var tale om en veldrevet almindelig bank. Hvis man tager de tilbagemeldinger, som Finanstilsynet gav banken, så var der ikke noget, der tydede på, at det var anderledes.

Vedrørende arbejdsformen i bestyrelsen har Odd Bjellvåg forklaret, at bestyrelsesmedlemmerne var kompetente men selvfølgelig især på hver deres områder. Hvis man kigger på den karaktergivning, der blev givet bestyrelsesmedlemmerne i forbindelse med den årlige bedømmelse, så tror han ikke, at der har været noget alarmerende overhovedet.

Man kan altid diskutere, om man har de rigtige personer i forhold til bankens behov, men han var særdeles godt tilfreds med bestyrelsen.

Når han fik det materiale, der skulle behandles på bestyrelsesmøde, gennemgik han materialet, ofte op til flere gange. Fra 2006 var han næstformand, og det betød, at der var en mulighed for, at han skulle indtræde i formandens sted, hvis formanden var forhindret. Derfor var han nødt til at være særdeles godt forberedt. Som næstformand i bestyrelsen havde han ikke andre særlige pligter. Hvis formanden var forhindret i at virke, var det hans opgave. Det kunne være, at formanden var inhabil, eller af anden årsag ikke kunne møde. Så skulle næstformanden tage over. Bortset herfra var han almindelig menigt bestyrelsesmedlem.

Det er hans opfattelse, at alle i bestyrelsen virkede for at tjene bankens interesser. Han har ikke oplevet, at nogen i bestyrelsen har forsøgt at træffe afgørelser, som kunne begunstige vedkommende selv. Han har ikke opnået nogen fortjeneste fra de fem omhandlede engagementer eller i øvrigt fra beslutninger, han har truffet i forbindelse med banken. Han har aldrig haft personlige interesser i forbindelse med de sager, han har behandlet.

Der var flere medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer. Det er hans indtryk, at alle i bestyrelsen godt turde sige deres mening. Det var gældende for alle bestyrelsesmedlemmer. De medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer var personer, som arbejdede "i maskinrummet". Han vil gå ud fra, at de ville have sagt det, hvis der var noget galt. Ellers kan han ikke se formålet med, at de ansatte i banken var repræsenteret i bestyrelsen. De medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer var bestyrelsesmedlemmer på lige fod med de øvrige bestyrelsesmedlemmer dog således, at det var formandens stemme, der var udslagsgivende i tilfælde af at stemmelighed i bestyrelsen.

Han er enig med Frithleif Olsen i, at direktørerne var kompetente personer. Hvis de ikke havde været det, så ville de nok have skullet finde sig noget andet arbejde. Det er ikke en konfrontation, han havde været bange for at tage. Det var ikke sådan, at det var den administrerende direktør, der bestemte alt, og at bestyrelsen blot blåstemplede alt, som han kom med. Det var til en hver tid bestyrelsen, som bestemte, hvad der skulle foregå,

og hvordan banken skulle drives. Den administrerende direktør styrede banken i det daglige. I den forbindelse skulle de også som bestyrelse være opmærksom på deres opgave og påtage sig de forpligtigelser, de havde som bestyrelse og ikke som direktion. Det er utroligt vigtigt, at man kender sin rolle og position.

Det var et krav fra bestyrelsen, at direktionen skulle skrive under på indstillinger for at sikre, at indstillingerne også kom fra direktionen, og at direktionen stod inde for den. Når man skriver under på noget og sætter sit navn på en skrivelse, så vil man også normalt læse det igennem en ekstra gang. Der har sikkert været tilfælde, hvor bestyrelsen har behandlet indstillinger uden direktionens underskrift, men det har ikke været udtryk for, at man har fraveget princippet om, at direktionen skulle stå inde for indstillingen.

Det er hans indtryk, at alle de andre bestyrelsesmedlemmer også forberedte sig grundigt til bestyrelsesmøderne. Alle forberedte sig til behandlingen af kreditindstillingerne, der kom på dagsordenen. Der var situationer, hvor det ikke var muligt for alle i bestyrelsen at være lige godt forberedt. Så havde de altid den mulighed i forbindelse med kreditindstillinger, at de fik en forelæggelse på bestyrelsesmødet. Det foregik ikke på den måde, at man bare fik udleveret noget skriftligt materiale. I langt de fleste tilfælde var der en forelæggelse for bestyrelsen især af Bogi Bendtsen eller Marner Jacobsen. Bogi var meget omhyggelig og forelagde indstillingerne minutiøst. Forelæggelsens omfang og varighed afhang af sagens karakter og omfang, og om det var en kendt sag, om der var noget nyt i den, og hvornår den sidst var behandlet.

For så vidt angår den konkrete sag, hvor det er fremhævet, at forelæggelse kun varede et kvarter, mener han, at der vist var en pause i mødet, og at Bogi godt kan være kommet tilbage senere på bestyrelsesmødet. Hvis der var tale om et eksisterende og kendt engagement, var det ikke nødvendigt at gennemgå hele forhistorien hver gang. I andre tilfælde kunne det være nødvendigt at bruge lang tid. Hvis det var sådan, at de enkelte bestyrelsesmedlemmer havde brug for mere tid, så bad de om det og om at få en mere udførlig forklaring. Han har aldrig følt sig presset af direktionen til at træffe afgørelse. Det var ikke direktionen, der styrede bestyrelsesmøderne. Det var bestyrelsen og formanden. Den

situation, der opstod op til finanskrisen, var på den anden side meget presset og hård for bestyrelsen.

Det var hovedreglen, at de fik dagsorden med sagerne til det næste bestyrelsesmøde en uge inden mødet. Til tider kunne der være relativt mange sager, som skulle behandles, og som kom dagen før, og også nogle gange på selve mødedagen. Så blev de gennemgået på bestyrelsesmødet. Hvis man ser på bestyrelsesmødernes varighed, så startede de typisk klokken 9 om morgenen, og meget ofte var de ikke færdige før om aftenen. Det var ofte lange dage. Han mener ikke, at der var sager, som han ikke fik tid til at overveje, inden der skulle træffes afgørelse. Han har ikke følt, at han ikke var klædt på til at træffe afgørelserne. Hvis det havde været tilfældet, ville han have sagt fra. Hvis det gik for hurtigt på bestyrelsesmøderne, blev der gjort opmærksom på det af bestyrelsesmedlemmerne. Det forekom ofte i det år omkring finanskrisen. Det er hans opfattelse, at direktionen indrettede sig derefter i det omfang, det var muligt. Nogle gange er det sådan, at det egentlig ikke er banken selv, der bestemmer, om noget skal behandles her og nu. Der kan være ydre omstændigheder, som nødvendiggør det.

Det var meget sjældent, at bestyrelsesformanden ringede rundt til bestyrelsesmedlemmerne. Der kunne være behov for, at et eller andet, som var opstået pludseligt, blev behandlet på den måde, fordi man var nødt til at handle. Odd Bjellvåg har også selv på vegne af formanden ringet rundt og bedt bestyrelsesmedlemmer om at træffe en afgørelse, fordi der var behov for det med meget kort varsel.

Som udgangspunkt anser han ikke telefonmøder som problematiske. Det kan være et problem, hvis teknikken er så dårlig, at man ikke kan høre, hvad der bliver sagt. I deres tilfælde viste det sig, at der var tekniske problemer. Derfor var det vigtigt at afholde så få telefonmøder som muligt. Han har deltaget på et telefonmøde, hvor han dårligt hørte, hvad de andre sagde, men han havde fået udleveret materialet i forvejen og havde grundlaget for at træffe afgørelse. Han var nødt til flere gange at spørge ind til, hvad der blev sagt. Han er overbevist om, at alle de afgørelser, han har været med til at træffe, generelt er truffet ud fra et oplyst grundlag til bedste for banken.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde den 9. februar 2007 (ekstraktbind 4, side 3667), hvoraf fremgår, at “Bjarni førte frem, at hvis han forstod Odd korrekt så mener Odd, at der kommer for mange lånesager til efterretning?”, og at “Odd svarede, at listen med sager til efterretning efter hans mening er længere end listen med sager til stillingtagen, og han mente ikke at det kunne være rigtigt.”

Hertil har han forklaret, at sager til efterretning var sager, hvor direktionen havde givet bevilling i henhold til den hjemmel, som direktionen har. Det var hans opfattelse, at sager til efterretning burde være en undtagelse, og at der var blevet for mange af dem. Hvis man har bevilget et lån på 100 millioner kr. for eksempel, og direktionen har en beføjelse på 20 %, så er det 20 millioner kr. Med 5 bevillinger på hver 20 millioner kr. til efterretning på et bestyrelsesmøde, ville det faktisk dreje sig om 100 millioner kr. Han havde ønske om, at der var så få efterretningsager som muligt, og at man skulle bestræbe sig på at forelægge lånesagerne for bestyrelsen til afgørelse og ikke til efterretning. Som han husker, rettede direktionen ind.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 26. maj 2008 (ekstraktbind 7, side 691), hvoraf fremgår, at et bestyrelsesmedlem på mødet tilkendegav utilfredshed med, at formandskabet og den administrerende direktør sammen med andre medarbejdere fra banken under rejse til Rusland havde udarbejdet et strateginotat, har han forklaret, at banken på det tidspunkt havde købt Kaupthing Banks aktiviteter på Færøerne. I den forbindelse havde de overtaget nogle billetter til Champions League finalen i Moskva. Det blev aftalt at gøre brug af billetterne og rejse til Moskva for samtidig at benytte tiden til at arbejde med strategi. Notatet var et oplæg til bestyrelsen og ikke andet. Der blev ikke truffet nogen afgørelse. United vandt finalen.

Som han husker det, kom årsrapporterne normalt ikke for sent. Hver måned fik de månedsrapporteringer. Der var også kvartalsrapporter. Årsregnskabet skulle gennemarbejdes og revideres og kunne af den grund nogen gange komme lidt sent. Han tror ikke, at det havde nogen indvirkning på bankens drift og resultat overhovedet. Han tog sig den tid, der skulle til, til at gennemgå regnskabet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde for den 6. og 7. februar 2009 (ekstraktbind 8, side 2953), hvoraf fremgår, at et bestyrelsesmedlem havde rejst spørgsmål om, hvorvidt Odd Bjellvåg var utilfreds med bestyrelsens arbejde, har han forklaret, at repræsentantskabet for Tórshavn Kommune på det tidspunkt havde fremsat ønske om at få bestyrelsen formindsket og tilpasset. Man havde syv valgte bestyrelsesmedlemmer, der blev valgt på generalforsamlingen, og fire medlemmer, som var valgt af medarbejderne. Tidligere havde man også haft et offentlig valgt medlem af bestyrelsen, således at man havde 8 – 4. Efter loven havde de ansatte ret til at vælge halvdelen af det antal, som generalforsamlingen vælger. Før havde det også været kutyme i repræsentantskabet, at man fordelte bestyrelsesmedlemmerne geografisk. Det ønskede man i Tórshavn at ændre på. Efter deres opfattelse medførte kutymen med geografisk fordeling, at man ikke altid fik de bedst kvalificerede bestyrelsesmedlemmer. Bankens ejerskab havde også ændret sig i forhold til geografien, således at man i Tórshavn havde næsten halvdelen af aktierne, som gav ret til at udpege medlemmer til repræsentantskabet. Han forelagde dette for bestyrelsen. Bestyrelsen ønskede ikke at behandle spørgsmålet om at reducere antallet af bestyrelsesmedlemmer. Det var ikke et spørgsmål om, at han var utilfreds med bestyrelsen, og det gjorde han også opmærksom på på mødet.

Vedrørende **FDI** engagementet har han forklaret, at engagementet startede med, at Eik fonden erhvervede 50 % af FDI. Det hele begyndte med, at bestyrelsen for EBH besøgte dem på Færøerne. Direktionen i banken mødte repræsentanterne for EBH flere gange i løbet af året. Noget tid efter besøget på Færøerne kom tilbuddet om at købe en del af EBH Zweitmarkt eller FDI-ISI 6, som engagementet også er blevet benævnt. Det, syntes de, var spændende, fordi de i fonden havde den overbevisning, at de skulle lave nogle langsigtede investeringer, som de følte var sikre. De traf derfor afgørelse om at kigge nærmere på denne portefølje af indkøbscentre i Tyskland. De tog til Tyskland og besøgte fire af centrene. På det tidspunkt var der ikke afgjort noget. På turen gennemgik de meget materiale, som de fik udleveret, ligesom der blev forelagt materiale, der ikke blev udleveret. Det var blandt andet et prospekt eller due diligence, som BDO havde udarbejdet. Det var på tysk, som han forstår delvist. Der forelå også en kortere sammenskrevet udgave på engelsk med beskrivelse af de enkelte centre og opsummering af hele økonomien i porteføljen. Hvis han husker rigtigt, fik de materialet udleveret af direktionen i EBH bank.

Han mener, at Jens Nielsen var med på turen. Det var det beslutningsgrundlag, de havde, sammen med den fysiske besigtigelse af nogle af centrene. Det så fornuftigt ud.

Når man kiggede ind i tallene, så var der en intern rente af investeringen på 13,11 %. I rapporten havde man samlet alle centrene op i et konsolideret regnskab og så budgetteret sig frem. Det var en sund langsigtet investering. Det var deres vurdering, at man i Tyskland ikke havde oplevet de voldsomme prisstigninger i årene forinden, fordi den tyske økonomi havde fået den specielle udfordring, at Østtyskland og Vesttyskland var blevet sammenlagt, og der var et utrolig behov for investering i Østtyskland. Det var derfor deres overbevisning, at prisstigningerne i Tyskland havde ikke været så voldsomme. De havde stor tiltro til, at det tyske marked ikke var overophedet på nogen som helst måde.

Under besigtigelsen kunne de konstatere, at centrene var i rimeligt god stand. Der var behov for nogen vedligeholdelse men ikke udover det, som der altid vil være. De vidste også, at der var nogle ombygninger, som var rimelig konstante i den type centre. Der var ikke noget, der overraskede dem. Det var ting, som de også kendte fra de færøske indkøbscentre. Hvis du ikke ændrer på centrene løbende, så vil de ikke være så interessante på sigt. Det, der var vigtigt for dem, var, at driften af centrene genererede den likviditet, der skulle til for at gennemføre vedligeholdelser og investeringer, der var behov for i fremtiden, og det viste tallene, at de gjorde.

Det var deres vurdering, at de havde det fornødne beslutningsgrundlag. BDO i Tyskland er ikke bare en kældervirksomhed. Det er en stor revisionsvirksomhed, som også har afdelinger i Danmark. De opfattede BDO som et kvalitetsstempel. Der var ikke årsag til andet. EBH var en bank, der havde vist sig at klare sig godt i Danmark, men de vidste ikke, hvordan tilstanden ellers var på kreditområdet i EBH. Hvis han husker rigtig, var den administrerende direktør i EBH også i bestyrelsen for de lokale pengeinstitutter og således udpeget af andre pengeinstitutter til at repræsentere sig i den brancheorganisation. Det var selvfølgelig tallene, der var det væsentlige, men det havde også betydning, at de havde tillid til personerne i EBH. Samlet set vurderede de, at det var en fornuftig investering.

EBH havde et selskab, der forvaltede investeringer af den slags. Formålet med investeringen var, at de skulle investere og så ikke gøre så meget andet. Det var EBH, som skulle styre projektet. Det var EBH, der havde viden om det tyske marked og indkøbscentrene. I banken på Færøerne havde de ikke nogen dyb indsigt i hverken markedet eller driftsformen, men det havde EBH's driftsselskab. Eik foretog en investering med henblik på et afkast. Han er ikke bekendt med, at der var en egentlig skriftlig aftale om at være Sleeping partner. Eik købte anparter i et selskab, som et selskab hos EBH havde administrationen af. Driftsselskabet fik betaling for administrationen. Det var ikke nødvendigt med en aftale om at være Sleeping partner. Sådan var det bare. Det var en passiv investering, hvor fonden ejede halvdelen og EBH fonden den anden halvdel.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik fonden den 5. november 2007, hvor det fremgår, at bestyrelsesformanden omtalte, at i Egon Korsbæk, Finn Strier Poulsen, Frithleif Olsen og Marner Jacobsen skulle udgøre bestyrelsen for EBH Zweitmarkt (ekstraktbind 16, side 868), har han forklaret, at Egon Korsbæk var bestyrelsesformand for EBH, og Finn Strier Poulsen var administrerende direktør. Selv om de havde valgt at være Sleeping partner, var det en stor investering, og de vidste allerede på det tidspunkt, at de også skulle påtage sig en låneforpligtelse. Det var nødvendig for dem, at de havde deres egne folk til at holde styr på deres investering og sikre, at de fik den nødvendige information til rette tid. Derfor skulle Frithleif Olsen og Marner Jacobsen også med i bestyrelsen for EBH Zweitmarkt.

Når der andre steder tales om en "advisory board", vil han tro, at det er det samme som bestyrelsen. Han har forstået det sådan, at bestyrelsen aldrig blev registreret. Det var i hvert fald sådan, at uanset, om der var tale om en bestyrelse eller et tilsynsorgan, var formålet, at de pågældende personer skulle have "first hand information" omkring engagementet og deres investering.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik fonden den 3. september 2008 (ekstraktbind 16, side 1110) har han forklaret, at Eik efterfølgende overtog halvdelen af det lån på 20 millioner euro, som EBH fonden havde ydet EBH Zweitmarkt til finansiering af centrene.

Foreholdt, at han på bestyrelsesmøde den 3. september 2008 ifølge referatet har udtalt, at han "så ikke noget problem med at bevilge dette lån", og at "det har ligget i kortene, at vi skal dele dette lån mellem fondene", samt at han "kunne ikke lide, at vi ikke får reviderede regnskabstal", har han forklaret, at da Eik købte kapitalandelen, var det på tale, at deres ejerandel skulle være på 40 %. De ønskede imidlertid at købe 50 %. Det var også hans vurdering, at det stillede dem i en bedre position, fordi det gav dem mulighed for at blokere, hvis det skulle være nødvendigt. Han husker ikke helt hvordan og hvorledes, men han tror, at det kom fra ebh, at i så fald måtte de også finansiere deres forholdsmæssige del. Beslutningsgrundlaget for at finansiere lånet var det samme som for at købe ejerandelen. Det var et engagement, som bestyrelsen var bekendt med. Det var ikke noget nyt. Der var ingen ændring i bestyrelsens hensigt med investeringen.

For så vidt angår hans bemærkning på bestyrelsesmødet om, at de ikke fik reviderede regnskabstal, var det sådan, at der gik lang tid imellem, at de fik regnskaber, og det var skatteregnskaber, som i de fleste tilfælde ikke kan bruges til at beregne afkast osv. De ønskede et regnskab, som var baseret på driftsøkonomiske forhold, som de kunne forholde sig til i henhold til dansk regnskabslovgivning. Han ønskede, at der skulle strammes op, så de kunne få regnskaberne så friske som muligt med henblik på, at de kunne konstatere, om de forventninger, de havde, rent faktisk holdt.

De havde indgået i samarbejde med EBH om investeringen. Hvis de ikke havde overtaget deres andel af lånet, hvilket de anså for fuldt forsvarligt, så havde der ikke været udsigt til, at samarbejdet ville have forløbet særligt godt. På det tidspunkt kunne de ikke vide noget om den finanskrisen, der kom til at ændre betydeligt på tingene.

For så vidt angår den undersøgelsesrapport, som advokat Eyðfinnur Jacobsen afgav den 28. november 2013 vedrørende forhold i Eik fonden, har Odd Bjellvåg forklaret, at han mener, at det er noget vrøvl, når advokaten siger, at fonden ikke må bevilge lån. Der er sagt så meget forkert i den rapport, at man skulle ikke tro, at den er udarbejdet af en jurist. Man påstår, at hvis man som virksomhed låner penge ud, så skal man have en banklicens. Det er noget vrøvl. Banklicens er noget, man skal have for at modtage penge og offentligt annoncere, at det er det, man gør. Enhver virksomhed, som i henhold til sine vedtægter

kan udlåne penge, kan gøre det. I bestyrelsen var de ikke sikre på, om de rent faktisk kunne udlåne penge i henhold til de vedtægter, der var gældende for fonden. De spurgte derfor fondsmyndigheden. Erhvervsstyrelsen svarede, at de ikke kunne se, at der var nogen årsag til at ændre noget, fordi de mente, at der var den beføjelse i forvejen.

Generelt var der ikke noget til hinder for, at man i bestyrelsen drøftede bevilling af yderligere kredit til en kunde med visse svaghedstegn og overvejede, om banken skulle lukke for kreditten og dermed realisere et tab i banken, eller om man skulle øge eksponeringen, selvom der var svaghedstegn, men således at banken kunne komme igennem med engagementet. Det var en afvejning af legitime hensyn. Der er primært to ting, som han synes, man skal have for øje, når der udvises svaghedstegn. Det ene er at bibeholde de værdier, som banken har. Det vil sige, at det kan godt være fornuftigt at bruge flere penge for at sikre det, man allerede har. Derudover må man også have de omstændigheder, der er gældende for det enkelte lån, for øje.

Forevist bankens redegørelse i forbindelse med ansøgning til Finansiell Stabilitet om individuel statsgaranti (ekstraktbind 11, side 3325), hvor det anføres, at den 21. september 2008 var første gang, at Eik Banki hørte om EBH banks og EBH fondens problemer, har han forklaret, at det er korrekt. Det kom som en overraskelse, nok for de fleste.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 16. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 2970) har han forklaret, at han ikke deltog i det bestyrelsesmøde. Han havde fået tilsendt det materiale, som bestyrelsen havde fået inden mødet. Bankens overtagelse af lånet til FDI på 10 millioner euro blev behandlet på mødet. De var midt i en finanskrisen. Både direktion og bestyrelse i banken var meget nervøse for likviditeten. Det var vigtigt, at de tre enheder i Eik havde likviditet. På det tidspunkt havde man endvidere et ønske om at løfte nogle islandske engagementer ud af bankdelen og over i fonden. Hvis det skulle være muligt, måtte fonden sælge ud af sine aktiver for at få penge til at betale med. Banken var udsat for dårlig omtale. På 1 dag konstaterede de hævninger i den danske bank på 200 millioner kr. Eik Bank DK var i privatdelen først og fremmest en internetbank, og kunderne kunne sidde hjemme og overføre fra deres computer, uden at banken havde mulighed for at forklare kunderne, at det, de gjorde nu og her, ikke var fornuftigt.

De følte, at de var nødt til at agere. Der var tale om ukontrollerede hævnings af bankens likviditet. Banken blev i det offentlige rum beskyldt for at være en islandsk bank. Det er hans indtryk, at der ikke er så stor viden i Danmark om Færøerne. Flere banker meldte ud om deres eksponering mod Island for at berolige deres kunder og andre banker, hvor der var trækingsrettigheder for eksempel i store tyske banker og Danske Bank, hvor Eik Bank havde sine største trækingsrettigheder. Bankerne finansierer også hinanden.

Eik Bank var bange for, at de kunne komme i en situation, hvor de kunne miste likviditet og derfor ikke overholde lovgivningen på området. Derfor var de nødt til at handle. I en sådan situation nytter det ikke noget at gå ud på markedet og prøve at sælge noget. Man må handle, når man har mulighed for at handle internt. Det var derfor, at man lod fonden købe de islandske aktiviteter ud af banken. Hensigten var at hjælpe banken ud af et problem. Samtidig overtog fonden lånet til FDI på 10 millioner euro, som bestyrelsen var overbevist om havde den pålydende værdi.

Han deltog som sagt ikke i mødet og kender kun argumentationen fra referatet. Når det på sidste side i referatet ved hans navn er anført "læst", betyder det, at han har læst referatet, således at han også er informeret om, hvad der er foregået. Det betyder hverken, at han har taget afstand fra, eller at han har tilsluttet sig det, der er foregået på bestyrelsesmødet

Fonden ejede 51 eller 52 % af aktiekapitalen i Eik Bank. Det var noget, der skulle foregå hurtigt. Som bestyrelse mente de, at de bedst sikrede fondens aktiv, ved at hjælpe banken ud af den situation. Der var forbundet en vis usikkerhed med værdiansættelsen, som de så prøvede at gøre så sikker som mulig ud fra de gældende omstændigheder. Inden fonden overtog engagementerne, havde fonden givet banken en garanti.

Spron sparekassen i Island blev overtaget af den islandske stat, og fonden måtte konstatere et aktietab på 39,8 millioner kr. På de andre islandske engagementer fik de noget tilbage, men det var forholdsvis lidt. Hovedsageligt var pengene tabt.

Hvis man kigger på sagen efterfølgende, må man konstatere, at handlen var en fordel for banken, men det var også meningen. Der var ikke tale om en redningsaktion for fonden.

Forevist bankens opgørelse over bankens kunder med geografisk fordeling pr. 31. december 2008 (ekstraktbind 15, side 1379), hvorefter saldo for Tyskland er 0, har han forklaret, at han går ud fra, at opgørelsen er forelagt bestyrelsen, idet der er tale om Eiks eksponeering på markeder og i forhold til de forskellige erhverv. Han tror, at man må konstatere, at Tyskland er medtaget under "andre lande". Han tror ikke, at der ligger noget andet i det. Der har ikke været grund til at bede kreditafdelingen om en ny opgørelse. Bestyrelsen har godt vidst, hvad de havde i Tyskland.

Da man købte FDI fra EBH, kendte han ikke til lånet på 7 millioner euro, som EBH havde til ISI 6/FDI. På den anden side kan man sige, at når man kigger ind i de tal, som var kendt for dem, da de lavede investeringen, så var lånene på 140 millioner euro, og det måtte jo så være Wells Fargo og et andet lån. Derfor kunne de nok godt have regnet det ud. Tallene i opgørelsen i ekstraktbind 5, side 3991, viser, at der var lån for 140 millioner euro, og når Wachovia på det tidspunkt har omkring 132 millioner euro, så måtte resten jo være en anden. De vidste, at der var 140 millioner, da de købte.

Vedrørende provisionsaftalen med Jens Nielsen har han forklaret, at han tror, at det eneste, der lå deri, var, at der skulle gives en vis provision, hvis bestemte forudsætninger kunne opnås. Det var refinansiering eller salg. Der var forskellige muligheder, som måtte forfølges. En ting var de beregninger eller vurderinger af værdierne, de havde. Noget andet var, om de kunne sælge og få pengene igen. De var jo i en finanskrisen. Var det muligt at genforhandle lånene med et betydeligt nedslag i gælden? Det var også en mulighed, der måtte undersøges. Han ved ikke, om Jens Nielsen rent faktisk fik en provision. Han håber, at han ikke har fået det.

Uwe Steinbrecher havde også en provisionsaftale. Den var baseret på det samme. Kunne der opnås et nedslag i gælden, så kunne der gives en provision. Meningen med provisionen var, at den skulle være motiverende.

Han var ikke med til forhandlingerne med EBH om Eik Bank FO's køb af lån og aktier i FDI fra EBH. Der var den her "advisory board" med Marner Jacobsen og Frithleif Olsen, så det var dem, der kendte bedst til forudsætningerne for investeringen. Han regner med, at de har brugt Jens Nielsen og sandsynligvis også advokathjælp. Han følte, at sagen var i gode hænder. Når der skulle forhandles med eksterne partnere, var det også normalt sådan, at det var den administrerende direktør, som tog sig af det. Som bestyrelsesmedlem forhandlede han ikke på vegne af banken.

Forevist bankens redegørelse til Finansiell Stabilitet i forbindelse med Bankpakke II (ekstraktbind 11, side 3335), hvoraf fremgår, at advokat Jørgen Kjældgaard "havde forestået undersøgelsen af blandt andet låneaftalerne med Wells Fargo i forbindelse med købet af halvdelen af FDI Invest i juni 2009", har han forklaret, at de var i den situation, at de sagtens kunne købe et eller andet, men der kunne være særlige klausuler, og det var vigtigt, at de sikrede sig, at de ikke købte noget, som var mindre godt. Inden handlen blev indgået, vurderede bestyrelsen selvfølgelig, om man overhovedet skulle købe. De havde mulighed for at sige nej. Så måtte de i banken afskrive lånet på 10 millioner euro. De ville sandsynligvis have tabt pengene. Det ville have været førsteprioriteten, som havde solgt centrene til en anden. EBH ville ikke fortsætte, og det var EBH, der stod for det praktiske. Man kan sige, at Eik var lidt "fanget på det forkerte ben".

Han er overbevist om, at centrene ville være gået konkurs, hvis der ikke blev taget vare på investeringen. Centrene ville miste lejerne og serviceaftalerne, og til sidst vil de bryde sammen. Det var et scenarie, der indgik i deres overvejelser. Bestyrelsen traf den afgørelse at give direktionen hjemmel til at forhandle en aftale. Det var stadigvæk bestyrelsen, der bestemte. Da aftalen var forhandlet, blev den forelagt bestyrelsen til godkendelse. På det tidspunkt havde bestyrelsen stadigvæk mulighed for at sige nej. På det tidspunkt var EBH forinden overdraget til Finansiell Stabilitet, der havde indsat Astrup Hansen som formand i bestyrelsen for EBH bank. De følte, at det var Finansiell Stabilitet, de forhandlede med. Man kan også sige, at det var Finansiell Stabilitet, som nød godt af betalingen til sidst.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 29. april 2009 (ekstraktbind 9, side 205), hvor det i forbindelse med gengivelsen af drøftelser vedrørende køb af lån og anparter i EBH Zweitmarkt og ISI 6 er anført, at “vi vil opfordre til, at Eik Banki køber.”

Hertil har han forklaret, at han ikke ved, hvem “vi“ er, men han går ud fra, at det er direktionen, der er tale om. Det kan godt være, at “vi“ også omfatter Jens Nielsen. Han havde tiltro til Jens Nielsen. Jens Nielsen havde været direktør i EBH-Bank, indtil han gik på pension. Han havde stor viden om engagementerne i Tyskland.

Foreholdt, at Marner Jacobsen ifølge referatet på bestyrelsesmødet den 29. april 2009 skal have udtalt, at “det ligger i kortene, at vi kan få en refinansiering, hvor et nedslag på 20 – 40 millioner € er mulig” og at Odd Bjellvåg skal have spurgt, “hvorfors vi får et så stort nedslag?”, har han forklaret, at han umiddelbart opfattede det store nedslag som udtryk for manglende værdi, men det var ikke tilfældet. Det blev oplyst, at det skyldtes, at den amerikanske bank Wachowia ville afvikle sine forretninger i Europa til Wells Fargo. Det betød, at aktiverne, som skulle afvikles, blev nedskrevet og solgt til en lavere pris. Han mener, at der var grundlag for, at de kunne stole på oplysningerne, som de fik på mødet. Når Rólant på mødet taler om “langtidsaftalerne“, må det være lejeaftalerne i centrene. At bestyrelsen på mødet besluttede at deponere penge til muligt køb af lån og anparter i EBH betød, at den endelige afgørelse ikke var truffet. De havde god tid til at overveje. De var ikke trængt op i en krog med pistolen for panden.

“Minden“ var et handels og indkøbscenter i byen Minden i Tyskland. Han har været der. I dag husker han ikke konkret, hvordan centret så ud, men generelt var alle centrene, som de så, i rimelig god stand, men selvfølgelig var der et vedligeholdelsesbehov. På daværende tidspunkt var der også en større ombygning, som godt kunne være forstyrrende.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 4. maj 2009 i Eik Bank FO (ekstraktbind 9, side 1027) har han forklaret, at han ikke deltog i mødet, men det er korrekt, når det i referatet er anført, at “formanden har talt med Odd om sagen, og Odd har gjort klart, at han også støtter indstillingen.”

Forevist kreditindstilling af 3. maj 2009 vedrørende EBH Zweitmarkt (ekstraktbind 9, side 46) har han forklaret, at det er den kreditindstilling, som bestyrelsen på mødet den 4. maj 2009 fulgte. Der lå et stort arbejde bag kreditindstillingen. Marner Jacobsen var meget optaget af engagementet i tiden op til købet. Jens Nielsen var også sat på sagen. Der var således ikke noget mærkeligt i det, når Marner i indstillingen skrev, at han havde kontak- tet Jens Nielsen nogle gange i forbindelse med udarbejdelsen af kreditindstillingen. Mar- ner Jacobsen kunne også bruge medarbejderne i kreditafdelingen, så de vidste godt, at der lå et stort arbejde til grund for kreditindstillingen. Det var i overensstemmelse med be- styrelsens ønske, når indstillingen kom fra direktionen. Han var overbevist om, at oplys- ningerne i kreditindstillingen var rigtige. Marner Jacobsen var en kompetent creditsags- behandler. Han var den administrerende direktør og havde stor forståelse for tallene. Når han i indstillingen oplyste, at driften på handelscentrene i sin helhed gik godt, gik de i bestyrelsen ud fra, at det passede. På det tidspunkt sad Marner Jacobsen og Frithleif Olsen stadigvæk i den nævnte "advisory board". På det tidspunkt havde de også modtaget regn- skaber men desværre kun delvist. Han mener, at de i forvejen havde alle skatteregnskaber.

Forevist hans mail til Marner Jacobsen af 3. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 940), hvorefter han har meddelt, at han på grund af formatet ikke kunne åbne dokumentet, som Marner Jacobsen mailede til ham, har han forklaret, at han er rimeligt sikker på, at han efterføl- gende samme aften modtog dokumentet i ændret format. Han husker det ikke i dag, men han kan generelt sige, at det er meget sjældent, at han har ringet til eller sendt en mail til Marner Jacobsen uden at få svar med det samme. Marner Jacobsen var altid til disposition for ham og svarede normalt straks.

Odd Bjellvåg har videre forklaret, at han og Frithleif Olsen jo også havde talt sammen, og han ville ikke have udtrykt sin mening, uden at have læst det materiale, som Marner Jacobsen havde sendt ud. Han kan i dag ikke huske, hvornår han talte med Frithleif Olsen. Når der står i referatet af bestyrelsesmødet, at han havde snakket sammen med bestyrel- sesformanden, og hvis det ikke foreholdt sig sådan, så ville han ikke have skrevet under på referatet uden anmærkninger. Han mener ikke, at de var presset til at gennemføre kø- bet. Det var noget, som de havde behandlet før. På det bestyrelsesmøde, hvor de gav

principgodkendelsen, havde de overvejet for og imod, og de havde deponeret pengene. Det, de havde fokus på, var bankens lån på 10 millioner euro. De havde ikke andre interesser end bankens. Det er svært i en sådan indstilling at argumentere for, at man skal forsøge at hjælpe fonden med fondens problemer, når man køber kapitalandelen for 1 euro. Det er ikke det, der har været tanken bag ved det. Hvis det havde været tilfældet, så havde tingene nok været beskrevet lidt anderledes. Det må lægges til grund, at på det tidspunkt, hvor de købte, havde fondens investering en værdi på 1 euro. Det var også det, de købte den anden halvdel for fra EBH-fonden. Det var ikke sådan, at de smed 11,5 millioner euro efter 1 euro.

Odd Bjellvåg blev forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. juli 2009 (ekstraktbind 9, side 3958), hvorefter det på mødet blev oplyst, at “Jens Nielsen siger, at Uwe Steinbrecher har blandet alt muligt sammen i en grød”, og at “her skal der komme orden i”, samt at “centrene kører ellers godt”.

Hertil har han forklaret, at de på mødet fik to oplysninger samtidigt. Det fremgik, at den person, der stod for administrationen af centrene, havde rod i regnskaberne, men samtidig fik de oplyst, at centrene kørte godt. Det virkede altså som om, at basisdriften var god, men at der var et behov for, at der blev ryddet op i nogle ting, og det blev der også gjort. Bestyrelsesformanden oplyste på mødet, at der blev sat tiltag i værk for at få alt på plads, og at Jens Nielsen skulle tage sig af det. Bestyrelsen gik derfor ud fra, at der blev taget hånd om problemet, og det blev der også. De var derfor fortsat af den opfattelse, at det var en fornuftig beslutning at købe fra EBH. Den forudsætning, der lå til grund for beslutningen, var, at værdien var væsentligt højere, og at der kunne opnås et nedslag i belåningen også til en lavere rente. Engagementet var noget, der optog alle i banken meget. Efter at det var startet i det stille, havde det til sidst næsten overtaget dagligdagen i banken. Engagementet var med på næsten hvert eneste møde i en periode.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. august 2009 (ekstraktbind 10, side 1479) har han forklaret, at Secur selskaberne var de selskaber, der administrerede centrene. På tidspunktet for mødet forelå alle regnskaber. Det var reviderede regnskaber. Det var de regnskaber, som bestyrelsen havde efterlyst over en længere periode. Det skal

ikke forstås sådan, at det først var på det tidspunkt i august 2009, at de endeligt havde fået regnskaberne. West Immo er en stor bank. Det er en stor bank, når den kan løfte en portefølje på en 1 milliard. De gik ud fra, at det passede, når det på mødet blev oplyst, at West Immo ville komme med tilbud på refinansiering. På mødet traf de ikke nogen beslutning om bevilling. Engagementet blev behandlet under "orientering fra direktionen". Det var den måde, han fik sine informationer om engagementet og centrene. Han vurderede informationerne, og om de var troværdige. I den forbindelse havde han det sådan, at når Marner Jacobsen havde givet dem en information, så var den korrekt. Det indebærer så, at der var et problem, hvis Marner Jacobsen ikke havde fået de rigtige oplysninger, men det ændrer ikke på, at det ikke kan forlanges, at bestyrelsesmedlemmerne selv skal foretage nærmere undersøgelser.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 6. november 2009 (ekstraktbind 11, side 938), hvoraf fremgår, at det på mødet blev oplyst, at Susanne Bech Nielsen var nyt medlem i "konsultationsudvalget", har han forklaret, at Susanne Bech Nielsen var en dansk advokat med en større advokatvirksomhed i Tyskland. På daværende tidspunkt havde de behov for at få en sådan person tilknyttet, fordi der var rod i regnskaberne, og de havde nok ikke den store tillid til Uwe Steinbrecher. Samtidig var de i en situation, hvor den information, der var gået til EBH frem til, at de købte kapitalandele og lånene, ikke blev videreformidlet til dem. De vidste derfor ikke, at der var et betydeligt investeringsbehov, da de købte lånet og kapitalandele, udover det der fremgik af regnskaberne vedrørende almindelig vedligeholdelse og opdatering af centrene. Efterfølgende viste det sig, at det var noget, som EBH godt var klar over.

Forevist referatet fra det "uformelle bestyrelsesmøde" den 5. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1251) har han forklaret, at det var et møde, hvor man drøftede arbejdsformen i bestyrelsen og også direktionen. Han kan godt huske mødet. Det blev afholdt efter en tid, hvor bestyrelsen var frustreret. Finanskrisen var sat ind med fuld styrke. Banken havde aflagt et regnskab, som de ikke var stolte af. Indtil da havde det gået godt for banken, men nu gik det dårligt. Han mener, at der på regnskabet for 2008 var et underskud på ca. 400 millioner kr. efter skat. Det var ikke sjovt. Året før havde de haft et overskud på 400 millioner kr. Bestyrelsen var udsat for kritik. Banken var udsat for en betydelig risiko for

mangel på likviditet, hvilket dog rettede sig efterfølgende. Der var mange bestyrelsesmøder og mange afgørelser, der skulle træffes især i perioden efter Lehmann Brothers. Det var en hård tid, og bestyrelsen var hårdt afprøvet og presset ikke kun af bankens daglige gøremål men også, fordi der var et pres udefra på mange forskellige måder. Der var dårlig omtale. Marner Jacobsen var bankens ansigt udadtil, som der også var et stort pres på. Det nemmeste for bestyrelsen var at kritisere den administrerende direktør, men bestyrelsen kiggede ind ad mod sig selv. Ønsket var at få arbejdsformen i bestyrelsen til at være lidt mindre presset for de enkelte bestyrelsesmedlemmer. Han var særdeles godt tilfreds med Marner Jacobsen og dennes håndtering af FDI. Han havde ikke årsag til noget andet. Hvis han ikke havde haft tillid til Marner Jacobsen, så ville han have foreslået, at der blev indsat en ny administrerende direktør, og ellers - i modsat fald - selv gået.

Forevist brev af 7. juni 2009 fra revisionen til Evy Jakobsen vedrørende "påtænkt etablering af nyt K/S i forbindelse med K/S EBH Zweitmarkt", har han forklaret, at Evy Jacobsen på daværende tidspunkt var ansat i bankens Corporate Finance afdeling. Det var den afdeling, der arbejdede med køb og salg af virksomheder og andre relaterede opgaver. Hans indtryk var, at hun var meget dygtig. I dag besidder hun en af de øverste stillinger i Betri koncernen. Det tror han ikke, man gør uden at have visse kvaliteter. I forbindelse med FDI var det hende sammen med Marner Jacobsen og Jens Nielsen, som udgjorde det hold, der håndterede FDI engagementet. Det var dem, der rapporterede til bestyrelsen. Han er rimelig sikker på, at Bogi Bendtsen også var inde over engagementet med sine kompetencer og sikkert også andre fra kreditafdelingen. Typisk var det Marner Jacobsen, som forelagde for bestyrelsen. Jens Nielsen var en del inde over også. På et senere tidspunkt blev det Evy. På det tidspunkt var EBH ude af engagementet. Den administration, der ellers havde ligget hos EBH, var overført til banken. Det belastede banken betydeligt, hvilket ikke havde været hensigten oprindeligt.

Forevist kreditindstilling af 3. maj 2009 vedrørende bankens køb af lån og anparter fra EBH koncernen (ekstraktbind 9, side 952) har han forklaret, at han kunne tilslutte sig indstillingen, som han anså for fornuftig. Han deltog som nævnt ikke selv på mødet, men han havde snakket med bestyrelsesformanden forinden. Han havde gennemgået indstillingen. Det fremgik heraf, at centrene kørte godt. De betalte deres renter og afdrag og

kunne svare deres gæld. I værste fald, hvis der var problemer med dem, kunne man sælge dem og få pengene igen. Han mener, at det fremgik af kreditindstillingen.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25./28. september 2009 (ekstraktbind 10, side 1820), hvoraf fremgår, at på mødet blev oplyst, at “der er især 3 centre, hvor vi må investere, for at de fortsat skal være interessante som lejemål,” og at Susanne Bech Nielsen havde fortalt dem, at “sådan som hun ser det, er de grundlæggende forhold i FDI-invest i orden”.

Hertil har han forklaret, at der var investeringsbehov, som de ikke havde haft kendskab til. Det viste sig efter købet, at der kom informationer om, at Uwe Steinbrecher havde haft kontakt til EBH i forbindelse med, at der var behov for investeringer, hvilket han aldrig havde fortalt dem. Han tror, at EBH i forbindelse med salget til Eik glemte at fortælle om det. Bestyrelsen har i hvert fald ikke fået nogen information i forbindelse med købet af lån og anparter. Det var nyt for dem, at det var nødvendigt med investeringerne. På den anden side kan man også sige, at investeringerne ville give mulighed for at forhøje huslejen.

Forinden havde de konstateret, at centrene nok ikke kørte optimalt. Udgifterne var højere end det, men havde forventet. Det kunne føres helt tilbage til, da de købte centrene oprindeligt. De kunne konstatere, at i forhold til de oplysninger, de nu havde, og de oplysninger de havde på det tidspunkt, var udgifterne højere, end det der var budgetteret med. Derfor lød det er fornuftigt, når Susanne Bech Nielsen anbefalede, at de ikke realiserede aktiverne men i stedet gjorde dem i god stand og fik dem til at køre optimalt. Beslutningen om at bevilge lånet var baseret herpå, det vil sige på, at de kunne øge huslejeindtægterne og sikre lånene, der var ydet.

Han husker ikke eksakt, hvem der var med på besigtigelsesturen til Tyskland. Det var primært bestyrelsen og direktionen, men det kan godt være, at Bogi Bendtsen og Evy Jacobsen var med på turen. Jens Nielsen deltog også.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 6. november 2009 (ekstraktbind 11, side 941), hvoraf fremgår, at bestyrelsen bemyndigede direktionen til at forhandle med EBH-Bank, og at bestyrelsen var “enige i at bevare FDI–Invest i en længere periode for at sikre selskabets værdier”, har han forklaret, at markedet i Tyskland var faldet på det tidspunkt, men de havde beregninger på indtægter i forhold til udgifter og havde et indtryk af, hvad selskaberne kunne generere af gæld. De beregninger lå på cirka 160 millioner euro. Derudover havde de Uwe Steinbrechers oplysninger om, at han kunne sælge til 150 millioner euro. Det var deres vurdering, at skulle de gå ud og sælge i det marked, der var i Tyskland, her og nu, så kunne man ikke sige noget om prisen på centrene. Hertil kom Susanne Beck Nielsens vurdering af, at det var bedst at beholde værdierne og få styr på centrene med henblik på eventuelt senere salg.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. november 2009, (ekstraktbind 11, side 1057), hvorefter han skal have udtalt på mødet, “at det her er en investering som giver et godt afkast”, og at “hvis vi ikke investerer, så mister vi lejeindtægter, dvs. at vi gør situationen være,” har han forklaret, at bestyrelsen godkendte, at der blev stillet en garanti på 3,8 millioner euro til Minden kommune, men 2,6 millioner euro kom fra Wachovia Bank, mens de skulle låne 1,2 millioner euro. Det var til udbygningen af parkeringskælderens i Minden. Den største lejer i centret havde i sin kontrakt et krav om, at parkeringskælderens skulle opføres. Hvis det ikke skete, havde han krav på en betydelig nedsættelse af huslejen. Når de kiggede på den husleje, der kunne opnås med parkeringskælderens, mener han, at det var sådan, at investeringen kunne være tilbagebetalt over tre – fire år. Det var en investering i regulær beton. Efterfølgende viste det sig, at arbejderne forstyrrede nogle gamle grave, og forskellige myndigheder kom ind i billedet. På mødet vurderede de, at det var en fornuftig investering.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. december 2009 (ekstraktbind 11, side i 1977), hvoraf fremgår, at Marnier Jacobsen orienterede bestyrelsen om, at to tyske finansinstitutter havde interesse for at konvertere lånet i FDI, har han forklaret, at det ene finansinstitut var en stor tysk bank, som han godt kendte, men han går ud fra, at de begge havde den størrelse, der skulle til for at løfte et sådant engagement. Den skade, som Susanne Bech Nielsen ifølge referatet har omtalt på mødet, relaterede sig til, at der

efter deres opfattelse var fejl i BDO's prospekt, som man havde foreholdt sig til, da man købte kapitalandelen. Efter deres vurdering var der forkerte oplysninger deri. Udgifterne var lavere angivet, end de burde være og end det, som de viste sig at være efterfølgende.

Forevist bankens redegørelse af 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti (ekstraktbind 11, side 3387) har han forklaret, at han har læst rapporten. Han er enig i det, der står i rapporten. Den beskriver fyldestgørende forløbet mellem banken og fonden og også i forhold til FDI. Beskrivelsen under punkt 3.9 af initiativer, der blev iværksat med henblik på at minimere risiciene og sikre en optimal drift af centrene, svarer til det, der faktisk blev foretaget.

Forevist kreditindstilling af 15. december 2009 vedrørende ISI 6 (ekstraktbind 11, side 2050) har han forklaret, at når der i indstillingen omtales "multiple", så tænkes der på de positive forhold i investeringen. På det tidspunkt anså han indstillingen for fornuftig, fordi vurderingen var, at det var det bedste alternativ i forhold til de muligheder, der var på det tidspunkt. Med den indstillede løsning var der udsigt til at få pengene igen, både det der var investeret, og det der skulle investeres.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2384) har han forklaret, at han på mødet var med til at træffe beslutningen om at følge kreditindstillingen. Det var det bedste alternativ på det tidspunkt efter deres vurdering.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 13. januar 2010 (ekstraktbind 11, side 3023) har han forklaret, at det er korrekt som nævnt i referatet, at forvalteren af centrene, Uwe Steinbrecher, blev udskiftet. Han husker ikke navnet på den nye forvalter, men det var en stor virksomhed, der havde mange lignende opgaver. De havde ikke længere tillid til Uwe Steinbrecher, fordi han havde brugt penge uden hjemmel efter Jens Nielsens vurdering. Der var mellemregninger mellem de forskellige selskaber, som ikke kunne dokumenteres. Derfor var de nødt til at skifte ham ud.

For så vidt angår regnskaberne, står det lidt uklart for ham, hvornår de præcis har fået de forskellige ting. Relativt sent i 2009 havde de modtaget nogle regnskaber. Det var reviderede tyske skatteregnskaber. Jens Nielsen var godt bekendt med tyske regnskaber, så han havde mulighed for at trække oplysninger ud af regnskaberne, som var brugbare for dem. Indtægterne er de samme i tyske skatteregnskaber, som de er i danske, men udgifterne kan være forskellige i et skatteregnskab og i et driftsøkonomisk regnskab og også fra land til land. Det er forskelligt, hvad man accepterer som udgift eller investering osv. Han er ikke bekendt med de tyske regler, men det var der andre, der var. De følte, at de havde behov for at få nogle regnskaber, som de kunne forstå ud fra deres præmisser.

Hans information om engagementet kom fra oplysningerne på bestyrelsesmøderne. Han havde tillid til, at han fik de rigtige oplysninger. Han havde tillid til direktionen. Han havde tillid til medarbejderne i banken. Man skal selvfølgelig altid forholde sig med lidt skepsis over for de informationer, man modtager, men han synes, at de har været meget overbevisende hele tiden. Man kan også se i referaterne, at bestyrelsen handler på de informationer, den modtager. Direktionen var inde i sagen. Han havde ikke grund til andet end at have tillid til oplysningerne.

Foreholdt at Marner Jacobsen ifølge referatet af bestyrelsesmødet den 13. januar 2010 (ekstraktbind i 11, side 3027) skal have udtalt, at "efter hans mening er der kun de to islandske lån (Exista + Kista) samt Spronhandlen, som gør lidt ondt", har Odd Bjellvåg forklaret, at da man i fonden havde truffet afgørelsen om at hjælpe banken med et problem, så gjorde det lidt "ondt" i fonden. Det var noget, de gjorde meget ud af at dokumentere så godt, som de overhovedet kunne og også med bistand fra advokater for at sikre sig, at de ikke gjorde noget ulovligt. Der er en lovgivning på fondsområdet, som skal overholdes.

Foreholdt oplysningerne i referatet af bestyrelsesmødet den 13. januar 2010 om bevillingen til centret i Radewormwald (ekstraktbind 11, side 3037), har han forklaret, at han kan ikke huske de enkelte dele af den investeringsplan og derfor må henholde sig til det, der står i referatet. Der var en indstilling. Så længe investeringerne har til formål at sikre det eksisterende engagement og at forbedre engagementet, så var de inden for den principielle

afgørelse, der, hvis han husker rigtigt, var på omkring 9 millioner euro, men hver enkelt investering skulle forelægges bestyrelsen efterfølgende, fordi det var en principgodkendelse. Det var i forbindelse med principbeslutningen, at man havde truffet afgørelse om at beholde centret i de næste tre – fem år. Investeringen var til beton, ikke til driftsmæssige udgifter, hvor man ikke fik noget igen. Det var til renovering og ombygning. Wells Fargo finansierede også en del deraf, men det var først penge, der ville komme senere, så derfor var de nødt til at lægge ud. Det var noget, som direktionen fulgte op på.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 22. januar 2010 (ekstraktbind 12, side 325) har han forklaret, at “Treureal” var den nye centeradministrator, som havde foretaget en vurdering af investeringen i parkeringskælderens til centret i Minden. Det var en stor investering, og det blev undersøgt grundigt. Det var en investering til indretning af selve centret med henblik på at forøge indtægterne fra centret. Som han husker det, var der en beregning af den forventede indtægtsforøgelse. Han mener også, at der var rimelig kort tilbagebetalingstid på lige over tre år.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. februar 2010 (ekstraktbind 12, side 655) har han forklaret, at investeringen i centret i Rheine havde samme formål som i Minden nemlig at forøge indtægterne til centret og dermed forbedre den samlede portefølje. Det var i virkeligheden det, alle investeringerne i centrene gik ud på. For at få bedre huslejeindtægter var det nødvendigt at foretage forbedringer af centrene herunder også forøge arealerne. Investeringerne skabte værdi.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. marts 2010 (ekstraktbind 12, side 996) har han forklaret, at når bestyrelsen på mødet bevilgede pengene til centret i Konstanz, var det på samme måde som med de andre centre med henblik på at få øgede huslejeindtægter. Alternativet havde været ikke at følge kreditindstillingen og så fraskrive sig de forhøjede lejeindtægter. Bestyrelsen kiggede på hver enkelt investering og vurderede i hvert enkelt tilfælde, om indstillingen gav mening. Bestyrelsen kunne have sagt stop til en hver tid, men så skulle de også have været villige til at tage det tab, som det ville medføre. De vidste ikke præcis, hvad det ville være. Han var overbevist om, at situationen efter finanskrisen var ved at stabiliseres. Dertil kom, at centrene kørte godt.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. marts 2010 (ekstraktbind 12, side 1815) har han forklaret, at han godt kan huske, at der kom oplysninger om, at den japanske bank Sumitomo Bank var interesseret i at købe hele FDI porteføljen, det vil sige lån og egenkapital. I den forbindelse fik de en indikation om, at værdien af engagementet var på omkring 30 millioner euro. Det blev ikke til noget. De ville gerne have gennemført salget.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank i FO den 23. april 2010 (ekstraktbind 12, side 3052) og foreholdt, at der ifølge referatet blev givet en principgodkendelse af en låneansøgning på 953.000 euro til færdiggørelse af centret i Minden, har han forklaret, at en principgodkendelse er en tilladelse til direktionen til at arbejde videre med sagen. Deri ligger, at en endelige indstilling skal forelægges for bestyrelsen efterfølgende. Formålet med bevillingerne på mødet var at fastholde de indtægter, som de havde i centrene, og at forbedre centrene generelt.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. maj 2010 (ekstraktbind 12, side 3930) har han forklaret, at bevillingen på mødet af 950.000 € + 500.000 € plus MVG var den endelige beslutning i fortsættelse af principgodkendelsen på mødet den 23. april 2010. De bevilgede også likviditetslån til Secur Verwaltung. Det var nødvendigt i forbindelse med udskiftningen af forvalteren, at de sikrede sig kontrol med centrene. Det med Secur Verwaltung var noget, der irriterede dem meget, - at de var nødt til at bruge penge på at sikre sig kontrol med noget, som de følte, var deres. På grund af de aftaler, der var med forvalteren, kunne de ikke bare smide ham på porten. De var nødt til at få det til at køre med forvalteren, så han ikke bare gik ud af døren. Han havde nogen rettigheder, og han var også komplementar i kommanditselskabet. På det tidspunkt følte han, at der var et pres fra Uwe Steinbrecher. Det var ellers ikke penge, de var indstillet på at bruge, men de var nødt til det for at få fuld kontrol over situationen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. juni 2010 (ekstraktbind 13, side 632) og foreholdt, at bestyrelsen ifølge referatet bevilgede ekstra 600.000 euro til

centret i Minden, har han forklaret, at der var to forhold, der gjorde sig gældende i forbindelse med parkeringskælderens til centret. Man stødte ind i en større mængde vand, og man stødte ind i nogle gamle grave, hvilket stoppede byggeriet en tid. Det medførte højere omkostninger. Formålet med hele investeringen var det samme, og det var stadigvæk fornuftigt, selvom det blev 600.000 euro dyrere.

Hverken den eksterne eller interne revision har haft bemærkninger til deres investeringer i engagementet. Han går ud fra, at revisionen har været enig i værdiansættelser m.v. og i, at der er handlet i overensstemmelse med lovgivning og bankens formål.

Forevist revisionsprotokollatet til årsregnskabet for 2009 for Eik Bank FO (ekstraktbind 12, side 2316), har han forklaret, at det fremgår er protokollatet, at revisionens gennemgang ikke gav anledning til bemærkninger, og at bestyrelsen således måtte gå ud fra, at revisionen var enig i bankens beregninger og vurderinger. Der var i hvert fald ikke nogen advarsel om noget andet til bestyrelsen. Det sagde vel, at revisionen i princippet var enig i den måde, som banken havde opgjort værdierne. Han husker, at Finanstilsynet havde en karakterliste til vurdering af engagementer. Han husker ikke karaktergivningen nærmere. Hvis Finanstilsynet oplyste, at de havde vurderet, at et engagement ikke havde behov for nedskrivning, er det klart, at det vil berolige ham. Finanstilsynet er jo specialister på området. I modsat fald vil det jo være udtryk for, at de slet ikke kunne stole på finanssektoren. Bestyrelsesmødereferaterne blev sendt til den interne og eksterne revision samt til Finanstilsynet. Der var ingen alarmklokker, der ringede.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgarð** engagementet har Odd Bjellvåg forklaret, at projektet var opdelt i 4 byggeetaper. Projektet startede ikke med alle fire etaper. Banken bevilgede til den første byggeetape i første omgang og så til starten på 2. byggeetape. Første etape omfattede 5 etagebygninger med lejligheder, og så var der rækkehusene. Det var deres vurdering, at Valbjørn Dalsgarð kunne løfte projektet, men de stillede nogle krav, hvor de blandt andet ønskede, at bankens egen byggekyndige var involveret i projektet.

Forevist kreditindstilling af 6. februar 2006 vedrørende "lån til byggegrund" (ekstraktbind 3, side 2769), har han forklaret, at byggegrunden var meget billig. Den blev købt af

kommunen. Kommunen havde også en interesse i, at der blev bygget boliger til private, for der var mangel på boliger den gang, ligesom der er det i dag. De vidste, at der var et marked. Kommunen havde lange ventelister til byggegrunde. Bankens ejendomsmæglerfirma, "Inni", som har cirka halvdelen af markedet, havde også udtalt sig om behovet i markedet. Hvis han husker rigtigt, havde Bjarni også nogle informationer til bestyrelsen om den mangel på boliger, der var. Han havde kigget på, hvor meget der var bygget i Tórshavn og også tilbage i tiden. Projektet startede i erhvervsafdelingen. Medarbejderne, hvis navne står på 1. side i kreditindstillingen fra den 6. februar 2006, var medarbejdere i erhvervsafdelingen. Bogi Bendtsen og Bjarni Olsen var også inde over projektet i opstarten.

Forevist opgørelsen over "samlede indtægter" i ekstraktbind 3 på side 3837 har han forklaret, at opgørelsen var en del af den indstilling, som bestyrelsen fik. Når det af opgørelsen fremgår, at indtægt fra projektet er negativ, betyder det ikke, at de budgetterede med, at projektet ville give underskud, eller at der ikke var indtægt fra lånet. Når man i en kreditindstilling skal opgøre bankens forventede indtægt fra et projekt, tager man renteindtægterne minus bankens fundingomkostninger, dvs. bankens omkostninger til at kunne låne ud. Renten på lånet, der blev bevilget, var 4,5 %. Det var den rente, som Valbjørn Dalsgaard skulle betale. Han skulle også betale bankens fundingrente på 3,34 %. Så var der kravet til bankens forrentning af egenkapital baseret på det, som engagementet belaster kapitalen. Det var opgjort til 12,8 %. Det var forrentningskravet til banken, som bestyrelsen stillede. Det var indtægten, som de forlangte. Hvis man tager et driftsøkonomisk regnskab, så har man renteindtægterne og cost of funds, og så har man et overskud, som skal forrente egenkapitalen. De negative tal er udtryk for, at egenkapitalen blev forrentet med mindre end 12,8 %, men banken ville også tjene på at sælge husene, på privatkunder, og så var der også en upside.

Den omstændighed, at der var en upside, fik dem ikke til at slække på kravene til kredit-sagsbehandlingen. Man kan sige, at hvis man har et projekt, som man tror på, og kunden har en stor egenkapital og kan løfte engagementet selv uden den store finansiering, så vil der næppe være mulighed for at få en upside. En upside er ofte forbundet med, at kunden har en mindre egenkapital. Så er de nødt til at kigge ind i projektet og ikke basere sig på

den sikkerhed, der er i kundens egenkapital. I et hvert udlån er der altid en risiko. Den rente, der beregnes, vil være baseret på mange forskellige faktorer blandt andet den risiko, som banken påtager sig. Spørgsmålet er egentlig bare, om risikoen er større eller mindre.

Det var deres vurdering, at projektet var meget fornuftigt. Projektet var opdelt i etaper for at mindske den samlede risiko. De vidste, at der ville være et efterslæb på ca. 4 – 5 millioner kr. efter første etape. Det var budgetteret. Det skulle man hente i den næste etape. Årsagen var, at engagementet var lidt specielt på den måde, at man var nødt til at investere i infrastruktur også til etape 2 og 3 allerede under første etape. Det betød, at når man byggede de næste etaper, havde man allerede foretaget en væsentlig del af investeringerne. Samlet set var der budgetteret med et overskud på projektet på 122 millioner kr. efter etape 2. De havde tillid til, at Valbjørn Dalsgarð kunne løfte opgaven. De satte deres eget tilsyn ind. De rådgivere og ingeniører, der arbejdede med projektet, var blandt de bedste på Færøerne.

Forevist kreditindstilling vedrørende lån på 125 millioner kr. til “projektet Hamarin 2” (ekstraktbind tre, side 3822) har han forklaret, at en af betingelserne for bevillingen var, at der forelå “cash flow over byggeriet”. Det skulle Valbjørn Dalsgarð sørge for. De ønskede et overblik over de træk, der var på kreditten, måned for måned. De 125 millioner kr. var en kreditramme. Bevillingen var ikke ensbetydende med, at kreditrammen blev udnyttet.

Forbruget i et sådant byggeri er langt højere, men der kommer også penge ind. De forskellige udregninger lå i materialet i sagen. Det var noget, som erhvervsafdelingen og kreditafdelingen skulle forholde sig til, ikke bestyrelsen. Det var også en betingelse for bevillingen, at der forelå skriftlige tilbud på omkostningerne. Det var for at sikre, at det ikke bare var en prisvurdering fra Valbjørn Dalsgarðs side, men at han rent faktisk kunne dokumentere de omkostninger, der var i projektet. Det var også en vigtig betingelse for banken, at deres ejendomsmæglerfirma skulle stå for salget af alle boligerne i projektet. Det gav indtægter til koncernen. Det samme var gældende med betingelsen om at få første mulighed for at yde finansiering til køberne. Bankens havde en markedsandel, som nok lå lige over 50 %, på privatkundeområdet på Færøerne. Et krav om, at banken også faktisk

skulle finansiere alle købene ville afskære købere og var ikke realistisk. Med førsteretten til at tilbyde finansiering håbede de naturligvis på at få finansieringen i de fleste tilfælde med deraf følgende mulighed for andre former for bankforretninger. Langt de fleste bankkunder samler deres engagementer i samme bank.

Det var også en betingelse, at banken kunne overtage byggeriet, hvis Valbjørn Dalsgaard ikke kunne gennemføre det.

Banken ansatte en bygningsingeniør til projektet. Det var Brian Rasmussen. Formålet var at sikre kvaliteten i byggeriet, og at man, når der skulle udbetales penge i byggeriet, rent faktisk fik noget for pengene. I praksis betød det, at Brian Rasmussen skulle attestere regningerne, inden de blev lagt til udbetaling i banken. På den måde sikrede de sig, at alle penge, der gik ud af bevillingen, var til projektet. Brian Rasmussen skulle deltage på alle byggemøder og skulle informeres om alle aftaler.

Odd Bjellvåg følte, at det var et fornuftigt projekt. Han er bekendt med, at den anden store færøske bank på daværende tidspunkt også gerne ville finansiere projektet og også med en upside.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 11. april 2006 (ekstraktbind 3, side 3930), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen på mødet oplyste, at Valbjørn Dalsgaard er Marner Jacobsens kones fætter, har han forklaret, at han ikke anså Marner Jacobsen som formelt inhabil. Konens familiemæssige tilknytning til Valbjørn Dalsgaard gjorde ikke i sig selv Marner Jacobsen inhabil. Marner Jacobsen oplyste vist nok også, at det var ikke sådan at de mødtes dagligt men kun til enkelte familiearrangementer. Der var ikke noget nært forhold. Det var ikke noget, Odd Bjellvåg tillagde betydning.

Forevist kreditindstillingen af 8. august 2006 vedrørende lån til Valbjørn Dalsgaards aktiekøb (ekstraktbind 4, side 895) har han forklaret, at de personer, hvis navn er nævnt på første side i kreditindstillingen, er medarbejdere i banken fra kreditafdelingen og erhvervsafdelingen, som har arbejdet med indstillingen og vurderet ansøgningen. Valbjørn

Dalsgarð ønskede at købe aktier i Eik Bank fra banken. Han var skeptisk over for at bevilge lånet.

Odd Bjellvåg blev foreholdt referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1315), hvorefter han skal have udtalt, at han “ville helst, at ansøgningen om aktier slet ikke var indkommet, fordi den komplicerer også sagen om byggeriet á Hamrinum”, og at “der ligger et pres på os at give ham lov til at købe aktierne, for at han ikke skal gå over til konkurrenten”.

Hertil har han forklaret, at han har den generelle holdning, at når man låner penge ud til køb af egne aktier, så skal det være sådan, at låntager kan betale renter, og der skal være sikkerheder, der som minimum sammen med aktierne overstiger 25 %, således at det ikke er et lån til egne aktier, der bliver et problematisk engagement for banken. Derfor var han ikke glad for ansøgningen fra Valbjørn Dalsgarð, som ikke havde mulighed for at betale renterne. Hertil kom, at Valbjørn Dalsgarð knyttede ansøgningen sammen med byggeprojektet. Det syntes han simpelthen ikke var rimeligt. Samlet set kunne han dog acceptere lånet set ud fra, at alternativet var, at banken ikke fik finansieringen af byggeprojektet. Han var ikke glad for det, men han mente, at sikkerheden var i orden. Han følte, at der var lagt et pres på bestyrelsen fra Valbjørn Dalsgarðs side. Det var ikke sådan, at de havde pistolen på panden. Det var en kunde, der lagde pres på banken. De kunne godt have sagt nej, men så mistede de nok den forretning, som de vurderede var god for banken.

Forevist kreditindstilling af 7. september 2006 vedrørende forhøjelse af byggekreditten (ekstraktbind 4, side 1335) har han forklaret, at bevillingen drejer sig om nogle små justeringer i projektet. På det tidspunkt var man ikke begyndt at bygge. Det var før, man startede op. Der blev foretaget forskellige beregninger, og foranlediget deraf lavede man nogle tilpasninger i forhold til de oprindelige planer. Det medførte nogle ekstra omkostninger. Jordarbejderne var påbegyndt, så der var trukket på kreditten. Småjusteringerne var uden betydning for projektrisikoen.

Høgni Lauritzen var direktør for et islandsk byggeselskab. Han var ingeniør. Det var deres vurdering, at han var dygtig især i forbindelse med jordarbejder, som han havde stor erfaring med. Han arbejdede for Valbjørn Dalsgarð. De opfattede det som positivt, at han var en del af projektet. Jónsvein Mortensen var direktør for bankens ejendomsmæglerfirma, Inni. Det var deres vurdering, at han havde viden om ejendomspriserne. Kvadratmeterprisen lå vist på mellem 15-16.000 kr., og det var ikke en høj pris. Birgir Nielsen var chef for erhvervsafdelingen i banken på daværende tidspunkt.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. januar 2007 (ekstraktbind af 4, side 3112) og foreholdt, at der ifølge referatet var en lokal advokat inde i sagen, har han forklaret, at han ikke aner hvorfor. Han ved ikke, hvad formålet med advokaten var. De var i den situation, at der pludselig dukkede et problem op med, at Valbjørn Dalsgarð ikke kunne få lov til at sælge boligerne på det frie marked, og at kommunen ændrede på forudsætningerne, sådan at det blev et krav, at kommunens venteliste skulle bruges. Det var som sådan ikke en forøgelse af den potentielle kundemasse, men det gjorde, at der opstod en forskydning i salget. Det var vel i den forbindelse, at advokaten kom ind i billedet.

Han mente, det var forsvarligt at fortsætte, selvom udbuddet skulle ske igennem ventelisten. Det var egentligt et spørgsmål om tid. Man skulle igennem listen hos kommunen. Når det var sket, kunne man sælge resten frit. Det påvirkede ikke prisen. De forventede ikke, at de kunne få lejlighederne solgt igennem ventelisten.

Han blev foreholdt, at han ifølge referatet fra bestyrelsesmødet den 12. januar 2007 skal have udtalt, at "således som han ser sagen, så er Eiks risiko vokset ganske betragteligt, blandt andet på grund af, at køberne først skal stå på byrådets venteliste." Hertil har han forklaret, at man havde fået den tidsmæssige forskydning, og det var det, der ændrede risikoen for banken.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 28. marts 2007 (ekstraktbind 5, side 514), hvoraf fremgår, at bestyrelsen bevilgede Valbjørn Dalsgarð 1,2 – 2,0 mio. kr., har han forklaret, at de penge, der tales om i indstillingerne på bestyrelsesmødet, var

penge, der skulle komme fra byggekreditten. Når der opstod problemer, og der skulle være en fravigelse fra kravet om forhåndssalg, så skulle der være en bestyrelsesbeslutning. Det var deres vurdering, at det var en fornuftig beslutning. De havde fortsat tillid til projektet, men der var en tidsmæssig overskridelse.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 2508), hvoraf fremgår, at det på mødet blev oplyst, at der ikke var solgt 75 % af enhederne, har han forklaret, at det var deres vurdering, at det alligevel var fornuftigt at godkende, at den første etape blev iværksat. Salget gik lidt trægt. Det er ikke så nemt at sælge noget, der ikke er færdigt opført. Det var noget helt nyt at bygge på den måde. De vurderede, at det var bedre for projektet at få det sat i gang, så folk kunne se, at der blev bygget og dermed blive interesseret i at købe, således at de ikke skulle vente, til projektet var færdigopført. På daværende tidspunkt var en rimelig stor del allerede solgt. Det kan godt passe, at det var cirka 68 %, men det var nok af kvadratmeterne.

Når det i indstillingen anføres, at "salgsprisen kan nedsættes 20 – 25 % for de resterende lejligheder, uden at projektet giver underskud", så husker han ikke, hvad der henvises til, og om udsagnet kun vedrørte første byggeetape. Der må have foreligget nogle beregninger på det. Som bestyrelsesmedlem gik han ud fra, at oplysningen passede, og at den var baseret på beregninger. I forbindelse med en sådan behandling i bestyrelsen ville Bogi Bendtsen altid have en gennemgang med yderligere materiale, hvor bestyrelsen havde mulighed for at spørge ind til oplysningerne og gennemgangen. Bestyrelsen havde således ikke kun de oplysninger, der fremgår af referaterne. Kreditindstillingerne var generelt meget grundige.

Når det i kreditindstillingen på mødet den 21. juni 2007 oplyses, at "de 10 luksuslejligheder vil blive ændret til 20 almindelige lejligheder, som nemmere kan sælges", var det foranlediget af, at det havde vist sig svært at sælge de dyre penthouse lejligheder. Det var forholdsvis store lejligheder. Det var en fordel for projektet og salget at få dem delt op i to mindre lejligheder. Normalt er det sådan, at en mindre lejlighed har en højere kvadratmeterpris i forhold til en større lejlighed. Det er det, man ser på Færøerne.

Kommunens krav om anvendelse af ventelisten medførte en forsinkelse. Man kom ind i en periode, hvor landsstyret ændrede på momslovgivningen, således at der skulle afregnes moms af arbejdslønnen. Den havde været momsfri forinden. Samtidig kunne køberen få tilbagebetalt en del af momsen, vist nok højst 150.000 kr., i forbindelse med opførelse af et hus. Det var en ændring, som påvirkede projektet negativt med vist nok omkring 25 millioner kr. På det tidspunkt var man i fuld gang med at bygge. Alle boligenheder var ikke solgt. Hvis man skulle undgå problemet, så skulle man have alle enheder solgt inden 1. juli 2007. Det var en ændring, de ikke kunne have forudset, da de startede op med projektet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 6. september 2007 (ekstraktbind 5, side 3439) har han forklaret, at på det tidspunkt havde der været noget dårlig omtale i medierne i forbindelse med salgsprocessen. Det var noget med, hvordan køberne var knyttet til betaling, og de aftaler, der var indgået. Der var en advokat, som ikke mente, at det var gjort på en hensigtsmæssig måde. Det gav dog ikke anledning til yderligere. Der var ikke noget juridisk galt med skøderne, men når der var dårlig omtale i de færøske fjernsyns nyheder, så var de nødt til at reagere også for at berigtige forkerte oplysninger. Det blev så gjort.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 20. juni 2008 i Eik Bank FO, (ekstraktbind 7, side 1191) har han forklaret, at han nok ikke var på det møde, men han har læst referatet. Der var ikke noget, der tydede på, at projektet ikke burde fortsætte.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 24. oktober 2008 i Eik Bank FO (ekstraktbind 7, side 3259) har han forklaret, at det gav mening at bevilge forhøjelsen af byggekreditten med 40 millioner kr. til 170 millioner kr., selvom der var forsinkelser. Det gav mening at få byggeriet færdigt. De vidste, da banken indgik i byggeriet, at der ville være en underbalance fra første etape, som skulle hentes ind i næste byggeetape. Det, der var væsentligt, var at få byggeriet færdigt. Han stolede på oplysningerne fra kreditafdelingen om, at byggeriet gik godt, og at banken fulgte godt med i byggeriet. Det kunne han også selv konstatere, når han kiggede ud ad vinduet. Så stor er Tórshavn heller ikke.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 5. maj 2009 i Eik Bank FO (ekstraktbind 9, side 1248) har han forklaret, at han lagde kreditafdelingens oplysninger på mødet om, at byggeriet gik godt, til grund. Det, som orienteringen på mødet drejede sig om, var, at direktionen havde udnyttet sin hjemmel til at forhøje engagementet. Direktionen havde en hjemmel på 20 %. Bestyrelsen har taget orienteringen til efterretning, hvilket indebar en godkendelse.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25./28. september 2009 (ekstraktbind 10, side 1826 og 1832) har han forklaret, at han stode på oplysningerne, når direktionen på mødet oplyste, at byggeprojektet gik godt. Det skal man som bestyrelsesmedlem.

På mødet var der en drøftelse. Bestyrelsen ville ikke forpligte sig uden sikkerhed for, at når man byggede videre, skulle de enheder også kunne sælges. Alternativet var, at de havde et stykke jord, hvor man havde investeret i infrastrukturen særligt for etape 2 men også for etape 3. Det havde en vis værdi, som man kunne udnytte på et senere tidspunkt. Det var vigtigt for bestyrelsen, at man ikke bare uden videre gik ud og sagde, byg bare videre. Det var det, der lå i det, han sagde på mødet om, at han "kunne tænke sig en kreditanbefaling med forpligtende betingelser, og så kan Valbjørn gå i gang med at finde købere for siden at begynde på projektet". Det, syntes han, var den rigtige rækkefølge at gøre tingene i. Det var også sådan, de havde gjort, da projektet startede. På den anden side var det også sådan, at Valbjørn Dalsgarð måtte kunne vide, om han fik pengene, hvis han kom med køberne. Det var i bankens interesse, at projektet kunne fortsætte, for etape 2 skulle jo netop dække underbalancen fra etape 1.

Hanus Olsen har bygget meget på Færøerne. Han blev inddraget, fordi første etape ikke gik som forventet. Banken vurderede, at Hanus Olsens kompetencer var bedre, end det man havde haft. Han foreslog ændringer i forhold til de oprindelige planer.

Forevist skemaet i ekstraktbind 11 på side 249, kan han bekræfte, at det er en tidsplan for etape 2. Det kan man se, fordi det er en blok på 24 lejligheder, og så er der 32 huse. Planen forelå, inden man gik i gang med etape 2.

Forevist kreditindstilling vedrørende bevilling af 40 millioner kr. i forbindelse med opførelse af 24 lejligheder i 1. byggetape og 32 rækkehuse i 2. byggetape (ekstraktbind 12, side 3757) har han forklaret, at han anså det for fornuftigt at bevilge de 40 millioner kr., fordi det betød, at underbalancen i engagementet ville blive dækket. En del af bevillingen var noget, som egentlig vedrørte byggetape 1. Man valgte allerede tidligt i forløbet ikke at færdiggøre nogle bygninger, men jord og betonarbejde med sokler var udført. Hvis de undlod at bygge færdigt, og hvis der samtidig ville kunne være opnået en fornuftig salgspris, så ville de konstatere et tab. Han mener, at der var en beregning, der viste, at for hvert rækkehus, man solgte, kunne man bidrage med cirka 1 million kr. til underbalancen. Der var investeret meget i både første og anden etape.

Efter at der kom ny ejer i banken, besluttede den nye ejer at standse byggeriet. Derfor kom de 40 millioner kr. aldrig til udbetaling. Man fik heller ikke dækket underbalancen. Hvis han husker rigtigt, var det en afgørelse, som Astrup Hansen traf, da han var ansat af Finansiell Stabilitet. Siden er der bygget videre på projektet. Det er andre entreprenører, der står for det. En del af arealerne er udlagt til grundstykker til almindelige parcelhuse. De rækkehuse, hvor man kun havde opført sokkel, er færdiggjort i dag.

Vedrørende **FDI** engagementet har han, forevist taloversigten "drift uden løbende udlodninger" fra Tysklands turen i 2007 (ekstraktbind 5, side 3991), forklaret, at han mener, at lånet til Wachovia Bank lå på omkring 132 millioner. Han kendte godt tallet. Det kom på et senere tidspunkt. Han husker ikke, om det var allerede i forbindelse med købet, men de vidste, at det var Wachovia, som havde finansieret, og at lånene var der, samt at der også var et indestående i forbindelse med Wachovia. Oplysningerne fik han fra direktionen. Han vil tro, at han fik oplysninger om størrelsen på lånet før primo maj 2009. Da de drøftede købet af anparterne, havde de tallene på bordet flere gange, men han er ikke sikker på tidspunktet. Han kan ikke sige, om det var før eller efter efteråret 2008.

Det, han har sagt, er, at ud fra tallene kunne man se, at driften genererede likviditet til vedligeholdelse og investeringer. Det var også det, som de havde fået at vide fra EBH, da de købte. De fik at vide, at de skulle ikke komme med yderligere penge. Engagementet

kørte i sig selv. De skulle være sleeping partner i engagementet. EBH skulle tage sig af administrationen. Det var med de forudsætninger, at de gik ind i engagementet.

Vedligeholdelsesomkostningerne ligger inde i driften. Tallene var sat op efter de standarder, som de normalt anvendte. Der er vedligeholdelsen en udgift. Han ved ikke akkurat, hvor i oversigten vedligeholdelse er medtaget. Det er noget med brutto/netto. Der er også elektricitet og sådan nogle ting inde. Han ved ikke, om vedligeholdelsen ligger under huslejeposterne, men det er sandsynligt. Han har ikke set de underliggende detaljer til oversigten. Oversigten er et uddrag af prospektet, der forelå.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 29. april 2009 (ekstraktbind 9, side 205), og blev foreholdt, at det ifølge referatet på mødet blev oplyst, at “Uwe Steinbrecher siger, at han har en køber til ejendommen for 150 mio. €”.

Hertil har han forklaret, at det ikke kun var på grundlag af den mundtlige tilkendegivelse fra Uwe Steinbrecher, at man baserede drøftelserne og beregningerne. Der forelå også beregninger, som blandt andet Jens Nielsen havde foretaget, og som var inde på et tal på omkring 163 millioner. Han kan dog ikke udelukke, at det var senere i forløbet.

Forevist Jens Niensens notat af 22. december 2008 (ekstraktbind 8, side 537), hvoraf fremgår, at “hvis vi tager hensyn til den reelle købspris, bør prisen reduceres til 122,7 mio. €”, har han forklaret, at det er et notat, han godt kan huske at have set. Han går ud fra, at han har set det sidst i 2008 eller først i 2009. Han har fået det fra direktionen. Han har aldrig haft direkte forbindelse til Jens Nielsen.

Flere elementer indgik i deres overvejelser, hvoraf Uwe Steinbrechers tilkendegivelse om en mulig salgspris var et. Der var også udtalelser fra deres egen direktion om, at banken kunne få en reduktion i gælden fra Wachowia, som Marnar Jacobsen vist nok vurderede til 20 – 25 millioner euro. Der var også rimeligt stor sikkerhed for, at de kunne få en omfinansiering. Hvis han husker rigtigt, var der en case, der kunne give dem 41 millioner euro. Det, der var væsentligt, var, at de ønskede at beholde centrene over en længere

periode, fordi de mente, at det var det optimale. Det at sælge i det marked, der var på det tidspunkt, var et usikkert scenarie.

Uwe Steinbrechers tilkendegivelse om en mulig pris var alene en mundtlig påstand. Han har ikke set noget skriftligt materiale i den forbindelse. Så de skulle selvfølgelig være skeptiske over for den pris. Det, der var hans holdning, var, at det var en langsigtet investering, hvilket også var formålet. Ved købet af det lån sikrede banken sig de 10 millioner euro, som de allerede havde købt. Betydningen for ham af prisoplysningerne afhænger af, hvilken værdi man taler om. Hvis man taler om realisationsværdi på daværende tidspunkt, så havde oplysningerne ikke en væsentlig betydning for ham. Det var fremtidsudsigterne, der var væsentlige for ham.

Han opfattede scenariet med et nedslag fra Wachovia og en omfinansiering som en sandsynlig mulighed. Det var også derfor, at han på bestyrelsesmødet spurgte ind til, hvorfor der var så stort et nedslag. Der var en bank, som trak sig ud af markedet. Man kan sige det på den måde, at da Eik Bank skulle til afvikling, hvilken salgspris var det så, at man tog aktiverne op til? Hvad var det, men handlede det til for? Det var langt fra going concern pris. Det var afviklingspris. Det var ud fra den teori, at det var der, banken var. Derfor var det hans vurdering, at de oplysninger, han fik om engagementet, kunne han stole på.

Når den administrerende direktør udtalte sig om et eventuelt nedslags størrelse, gik han ud fra, at der var grundlag for vurderingen. Det kan godt være, at det havde været det rigtige, at der var gjort mere ud af at få verificeret oplysningerne om salgsværdien, men som sagt var det en langtidsinvestering. Da banken overtog lånet i fonden, så lå risikoen i banken. Det, han foreholdt sig til, var, at det var en langtidsinvestering og at de kunne få pengene igen, og at der var rimelig sandsynlighed for, at værdierne var til stede ud fra, at centrene kørte godt.

Det kan godt være, at der var en øjebliksværdiforringelse, men det var ikke det eneste alternativ. Deres alternativ, og det som han troede på, var, at banken kørte centrene i en årrække og fik sine penge igen på et senere tidspunkt. At sælge ud midt i finanskrisen, tror han, mange valgte ikke at gøre. Reelt set var der nok ikke et marked på det tidspunkt.

Han tror ikke, at de havde fået en fornuftig værdi, hvis de var gået ud i markedet og havde søgt en værdi. De havde nok fået en eller anden spotpris, sådan som det var typisk for den tid. Havde de haft nærmere overvejelser om en eller anden form for afvikling, havde det sikkert været relevant med en mere grundig vurdering af, hvad de kunne have fået, hvis de solgte, men det var ikke det, de lagde vægt på på det tidspunkt.

Foreholdt, at han på bestyrelsesmødet den 29. april 2009 ifølge referatet (ekstraktbind 9, side 206) udtalte, at “det her bliver et større engagement og en bedre case end nogle andre”, og at “ud fra det bør vi købe”, har han forklaret, at han ud fra de oplysninger, han havde fået fra direktionen, herunder oplysninger som direktionen havde indhentet andre steder fra, mente, at det var en bedre case. Han tror, at det var i den forbindelse, at bestyrelsen stod med nogle beregninger, som viste, at med et potentielt nedslag i gælden, som de troede på, og hvis de beholdt centrene i en periode på tre til fem år, så kunne de få en betydelig indtjening på centrene.

På det tidspunkt, hvor bestyrelsesmødet blev afholdt, overvejede de mulighederne. Han tror ikke, at der var nogen beslutning. Hans udtalelse om, at “ud fra det bør vi købe“, er ikke udtryk for, at han anså sagen for tilstrækkeligt oplyst. Der skulle selvfølgelig foreligge et indstillingsnotat. Det mener han også, at han havde henvist til i andre sager. Hans udtalelse skal forstås sådan, at han fandt det interessant, og at han syntes, at de skulle gå videre med sagen. Han mener ikke, at det var på det møde, at der blev truffet afgørelse. Han ved ikke, om han var klar til at træffe en beslutning. Det var heller ikke det, der var meningen med mødet. Der skulle ikke træffes beslutning på mødet. Det var alle helt klar over. Hvis der skulle træffes beslutning, skulle der foreligge noget mere konkret og en indstilling fra direktionen.

De regnskaber, de havde omkring slut april start maj 2009, inden de traf den endelige afgørelse, var nok skatteregnskaber. De driftsøkonomiske regnskaber kom på et senere tidspunkt. Det var reviderede skatteregnskaber. Jens Nielsen, som var bekendt med tyske skatteregler, kunne også opstille nogle tal og lave nogle udtræk, således at de fik et bedre overblik over den regnskabsmæssige situation. Han modtog ikke regnskaberne direkte.

Det var oplysninger fra direktionen. Som han husker det, fik han at vide, at der forelå reviderede tyske skatteregnskaber på det tidspunkt.

Odd Bjellvåg fik forevist hans e-mail korrespondance af 3. maj 2009 med Marner Jacobsen angående indstillingsnotatet til bestyrelsesmødet den 4. maj 2009 kl. 08.00 (ekstraktbind 9, side 938 – 40), herunder hans e-mail af 3. maj 2009 klokken 19.20 med besked til Marner Jacobsen om, at han ikke kunne åbne det vedhæftede dokument, samt Marner Jacobsens e-mail af 4. maj 2009 klokken 07.17, hvorefter fremgår, at dokumentet genfremsendes med mailen.

Hertil har han forklaret, at han ved ikke, om han modtog indstillingsnotatet i læsbar form inden den 4. maj klokken 07.17. Det eneste, han kan konstatere, er, at han må have læst indstillingsnotatet, inden han meddelte bestyrelsesformanden, at han var enig i indstillingen. Han sendte mailen til Marner Jacobsen, om at han ikke kunne åbne notatet, om søndagen, og han har en forventning om, at han har modtaget indstillingsnotatet i læsbar form også om søndagen. Han har ikke længere sin egen mail så langt tilbage i tiden. Det skulle undre ham meget, hvis han havde udtalt sig om noget, som han ikke havde læst forinden.

Odd Bjellvåg fik forevist mødereferatet fra uformelt bestyrelsesmøde den 5. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1256) og blev foreholdt, at han ifølge referatet har udtalt, at “vi de seneste år har forsøgt at øge om fleksibiliteten, men det er gået for langt”.

Hertil har han forklaret, at det gik på, at de i bestyrelsen havde et ønske om at kunne svare hurtigt og at kunne samle bestyrelsen hurtigt, hvis det var nødvendigt, samt at man havde forholdsvis mange bestyrelsesmøder, herunder telefonmøder. Det, han henviste til, var, at bestyrelsen følte, at fleksibiliteten var blevet for høj, og det var han enig i. Flexibiliteten var mange ting. Der var flere gange strammet op på, at der kom rigtigt mange indstillinger samme dag som bestyrelsesmødet. Det blev påtalt flere gange. Det, at direktionen brugte sin 20 % hjemmel, var der også blevet strammet op på. Det, at der var for mange telefonmøder, blev der ligeledes strammet op på, da man vurderede, at det var for mange. Det skal så også stå i forhold til den fastlagte årlig ramme for bestyrelsesmøderne. Han tror, at de nogle år var oppe på det dobbelte antal møder.

Forevist mødereferatet for det andet uformelle bestyrelsesmøde den 5. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1262), og foreholdt, at han ifølge referatet på mødet har udtalt, at “der er ingen tvivl om, at vi skal stramme op“, har han forklaret, at hans udtalelse relaterer sig til de forhold, han allerede har nævnt. Det er bestyrelsen, som fastsætter spillereglerne for direktionen. Derfor er det vigtigt, at det er bestyrelsen, som tilkendegiver over for direktionen, hvilke spilleregler bestyrelsen ønsker at køre efter.

Han er ikke sikker på, at Susanne Bech Nielsen var med i “advisory board”, men det har været hans fornemmelse. Til at begynde med opfattede han det selv som en bestyrelse. Så vidt han ved, blev det mulige krav mod BDO, som Susanne Bech Nielsen omtalte, aldrig forfulgt. Det er ikke noget, som bestyrelsen har gjort mere ved. Han ved ikke, hvor langt man var kommet, og om der egentlig var grundlag for at rejse krav. Det var forholdsvis sent i 2009. Så vidt han ved, er det ofte sådan, at den egentlige juridisk gennemgang tager længere tid. Han har ikke været med i drøftelser af, om man skulle gå videre med kravet eller lade det ligge. Når man kiggede på den mulighed, var det fordi, bestyrelsen ikke var tilfreds med, at der var forskel på de informationer, man fik, og det, man konstaterede efterfølgende. Det var det samme forhold med hensyn EBH. Carsten Fode siger vist i sin redegørelse, at der måske var grundlag for at rejse krav mod EBH fra bankens side.

Forevist kreditindstilling af 3. maj 2009 vedrørende EBH/Zweitmarkt (ekstraktbind 9, side 947) har han forklaret, at han ikke ved, hvilket budget det er, der henvises til i kreditindstillingen.

Forevist talopstillingen i ekstraktbind 5 på side 3991 har han forklaret, at han vil mene, at det er rimeligt at antage, at det er det materiale, der har foreligget som budgetmaterialet i 2009. Han kender ikke til andet budgetmateriale.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgaard** engagementet har han med hensyn til spørgsmålet om Marner Jacobsens inhabilitet forklaret, at han husker, at Marner oplyste om forholdet og nok følte, at han ikke skulle være med. Han gik jo også ud på de to første møder. På et

senere tidspunkt havde han et ønske om, at Marner Jacobsen var til stede. Det var det en god årsag til. Marner havde ansvaret for erhvervsafdelingen. Marner havde ansvaret for kreditafdelingen. Marner var den administrerende direktør. Han anså ikke Marner Jacobsen som inhabil i engagementet. Han ønskede Marner Jacobsens vurdering af projektet. Det fik han. Marner Jacobsen involverede sig også i diskussionen, som bestyrelsen havde. Han gav informationer og besvarede spørgsmål fra bestyrelsen ved flere lejligheder. Han vil ikke sige, at Marner Jacobsen var mere tilbageholdende i dette engagement. Bestyrelsen fik de informationer, de skulle have. I de fleste tilfælde var det Bogi Bendtsen, som var den, der gennemgik engagementet for bestyrelsen, men Marner var til rådighed for spørgsmål. Det var ikke anderledes end behandlingen af de fleste andre kreditindstillinger.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 5. september 2006 (ekstraktbind 4, side 1316) og blev foreholdt, at han ifølge referatet har udtalt, at han "havde lille tiltro til kunders loyalitet i længden", og at han mente, at "det forværrer vores samlede stilling, hvis vi finansierer aktiekøbet."

Hertil har han forklaret, at de diskuterede, hvor loyal Valbjørn Dalsgarð ville være over for banken, når det hele var overstået, og han ville være en rig mand. Ville han have et stort indestående i banken, som banken kunne tjene penge på? Det troede han ikke en pind på. Han regnede med, at det ene og alene var et spørgsmål om forretning for Valbjørn Dalsgarð. Han indhentedede jo også tilbud hos den konkurrerende bank.

Lånet til aktiekøbet ville forværre bankens stilling, idet kunden ikke kunne betale renter af lånet. Hvis aktierne faldt, så skulle lånet betales, og hvis aktierne ikke kunne sælges, ville det også forværre den finansielle situation i engagementet. Hvis man køber noget til en bestemt kurs og har en forventning om, at det stiger, men det modsatte sker, og man ikke har en klausul om salg af aktierne, så kan der opstå tab.

Når han på mødet udtalte, at sikkerhederne var i orden, var det en henvisning til sikkerheden i egne aktier samt en Stop Loss klausul og en overdækning på i alt 25 %. Sikker-

hederne var i orden, men Valbjørn Dalsgarð ville ikke betale renter. Det vil sige, at Valbjørn Dalsgarð skulle tilbagebetale lånet og betale rente på det engagement, de havde i forvejen, som var byggeriet. Det var en forværring af den finansielle stilling i engagementet. Han var også lidt irriteret over, at banken overhovedet skulle give det lån, og at det blev knyttet sammen med byggeriet. Han forstod det sådan, at Valbjørn Dalsgarð ville tage projektet til en anden bank, hvis de ikke bevilgede lånet til aktiekøbet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 18. oktober 2006 i Eik Bank FO, (ekstraktbind 4, side 1696) sammenholdt med referatet af bestyrelsesmøde den 5. september 2006 (ekstraktbind 5, side 1314), hvorefter Valbjørn Dalsgarð på mødet den 5. september 2006 fremlagde en revideret plan med behov for forhøjelse af kreditten til 160 millioner kr., har han forklaret, at han ser det sådan, at det var et ønske fra Valbjørn Dalsgarð, som de ikke accepterede. En ting var, at Valbjørn ønskede at ændre på byggeriet, som ikke var gået i gang på det tidspunkt, men noget andet var, hvor meget banken ville eksponere sig i det forhold.

Hvis man tager første byggetape, så blev hele første etape ikke opført i forhold til den oprindelige plan. Det er fordi, at projektet blev reduceret. Den reduktion havde noget at gøre med, hvor meget banken ville risikere med projektet på en gang. Banken accepterede ikke de 160 millioner kr. men kun en forhøjelse på de 5 millioner kr., så kreditten kom op på 130 millioner kr. Det var efter en revideret plan. Han husker ikke, at det i bestyrelsen blev behandlet som et spørgsmål om 35 millioner eller 5 millioner kr.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 12. januar 2007 i Eik Bank FO (ekstraktbind 4, side 3112) har han forklaret, at kommunens krav om anvendelse af ventelisten ikke var noget, de var vidende om, da de gav bevillingen. De vidste godt, at der var en venteliste, men han mener ikke, at de var klar over, at kommunen skulle have førsteret til at sælge. Ventelisten hos kommunen var en venteliste til grundstykker til opførelse af parcelhuse. Han er ikke bekendt med, at der på det tidspunkt var en venteliste til lejligheder.

Odd Bjellvåg blev foreholdt kreditindstillingen af 6. februar 2006 vedrørende "lån til byggegrund" (ekstraktbind 3, side 2770), hvorefter "det er pålagt selskabet at folk, som står

på byrådets venteliste, skal have førsteret til at købe”, og kreditindstillingen af 3. april 2006 vedrørende “projektet Hamarin 2” (ekstraktbind 3, side 3820), hvorefter fremgår, at “selskabet udbyder i første omgang boligenhederne efter byrådets venteliste”.

Hertil har han forklaret, at det nye i det var, at det var kommunen, som først skulle sælge før Valbjørn Dalsgaard. Det med, at man fik førsteret, er sikkert rigtigt nok, og så har han sagt noget forkert. Det, der var væsentligt, var, at Valbjørn Dalsgaard fik ikke lov til at sælge før på et senere tidspunkt, fordi man først skulle gå igennem ventelisten. Det var det, som de ikke syntes, var rimeligt.

Der var et vilkår om forhåndssalg. Det var forudsætningen for hele projektet. Det var for så vidt fint, at man havde en førsteret til listen, men problemet var bare, at kommunen stoppede salget. Det behøvede ikke at være sådan. Det var ikke noget problem, hvis man gav personerne på ventelisten tilbud og en rimelig frist inden byggeriet, men det blev et problem, fordi man var gået i gang med jordarbejdet, da kravet om, at kommunen skulle disponere over boligerne, kom, således at Valbjørn Dalsgaard ikke fik mulighed for at disponere.

Da bestyrelsen gik med til at nedsætte kravet til forhåndssalg til 75 % i maj 2007 og bagefter til 68 %, var årsagen, at salget var stoppet op. Der var gået flere måneder, uden at der egentlig var sket særligt meget. Det var deres overbevisning, at hvis byggeriet var i gang, så ville salget komme i gang igen. Han husker ikke, om det gjorde det.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. januar 2007 (ekstraktbind 4, side 3113), hvorefter fremgår, at Bogi Bendtsen påpegede, “at blanco er mellem 2,54 og 4,84 millioner kr., og dette er vores risiko, hvis projektet stopper nu”, har han forklaret, at han mener, at de på det tidspunkt overvejede, om de skulle stoppe og tage tabet eller fortsætte med projektet. Bestyrelsen troede på projektet.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. juli 2007 (ekstraktbind 5, side 2508), hvorefter 68 % af lejlighederne var solgt på det tidspunkt,

samt referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. oktober 2008 (ekstraktbind syv, side 3259), hvorefter "68 % af enhederne er solgt".

Hertil har han forklaret, at det er rigtigt, at de bevilgede forhøjelsen af byggekreditten, selv om der på det tidspunkt havde været stilstand i salget i 16 måneder. Alternativet var, at det, der var solgt, ikke var solgt længere. Enhederne var ikke færdige. Byggeriet var ikke færdigt.

Da bestyrelsen bevilgede de 40 millioner kr., var det for at få byggeriet færdiggjort. Behovet for forhøjelsen med de 40 millioner kr. skyldtes flere forhold, herunder den ændrede momslovgivning, forsinkelsen på grund af ventelisten og renteændringer.

Den sidste bevilling i 2010 var til dækning af den underbalance, som de allerede havde i engagementet. En væsentlig del af underbalancen stammede fra, at man i forbindelse med byggeetape 1 havde anlagt infrastrukturen også til anden byggeetape og delvis til tredje byggeetape. De bevilgede forhøjelsen med henblik på at kunne hente disse investeringer ind. Omkostningsstrukturen i det, der skulle bygges, var væsentlig lavere. Han mener, at hver enkelt rækkehus ville bidrage med cirka 1 million kr. til underbalancen. Det var ikke rækkehusene, der havde skabt problemerne. Den tidsmæssige overskridelse skyldtes andre årsager.

Igennem byggeetape 1 havde man opnået nogle erfaringer og taget ved lære på mange områder. Det var bedre for banken at få underbalancen fjernet, og det krævede en investering på 40 millioner kr.

Forevist kreditindstillingen af 3. april 2006 vedrørende "projektet Hamarin 2" (ekstraktbind 3, side 3820), hvor det under "fordele" er anført, at "selskabet udbyder i første omgang boligenhederne efter byrådets venteliste", har han forklaret, at det, der forsinkede i forbindelse med ventelisten, var, at det ikke var selskabet men kommunen, der skulle styre det. Det var en ændring og væsentlig forskel. Han var bekendt med ventelisten. Hvis han har sagt noget andet, var det en forglemmelse.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 24. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 3259) har han forklaret, at bestyrelsen på mødet bevilgede forhøjelsen af byggekreditten med 40 millioner kr. med henblik på at få færdiggjort første etape. Husene var ikke færdige. Hvis man som entreprenør har indgået aftaler, som ikke bliver overholdt, vil aftalerne blive ophævet. Husene var ikke klar til indflytning. Uden de 40 millioner ville husene ikke blive færdige, og de indgåede aftaler med køberne ville ikke kunne opfyldes.

Vedrørende **Sydporten** engagementet har han forklaret, at det, han kendte til Vagn Andersen, hans kone Joan Andersen, hans steddatter Jill Andersen og hendes private ejendom i 2004, var det, som han fik oplyst i forbindelse med opstarten af projektet eller lige inden. Ekstra Bladet er ikke hans primære kilde til informationer i det daglige. At han hed Vagn Bremerskov Jensen på det tidspunkt, var ikke noget han hæftede sig ved, eller et navn, som sagde ham noget. Det var ikke en historie, han kendte til overhovedet. Ham bekendt fik banken ikke advarsler imod at yde lån til Vagn Bremerskov Jensen. At Vagn Bremerskov Jensen i medierne blev præsenteret som en "kendt hashlæge, der var anholdt som bagmand for en hashliga", kan måske godt have haft en betydning, hvis det havde været en viden, som bestyrelsen havde haft.

Når man bevilger et lån, er det ikke bare et spørgsmål om sikkerheder og tiltro til projektet. Det er også et spørgsmål om, hvilken personkreds der er tale om, og hvilke erfaringer man har med personer. Eik Bank DK stod for det fulde engagement. Eik Bank FO blev kun involveret, fordi engagementet var så stort. Overordnet kan man godt sige, at det fungerede som et syndikeret lån inden for den samme koncern. Eik Bank FO havde også kontakt med kunden. Han har selv set bygningen. Han har også talt med Vagn Andersen ved en enkelt lejlighed i forbindelse med, at bygningen blev fremvist. Det var den bygning, der blev kaldt Sydporten. I de indstillinger, der blev forelagt, blev Vagn Andersen præsenteret som en succesfuld entreprenør og ejendomsspekulant, der havde næse for en god handel. Det opfattede han ikke som noget negativt, i hvert fald ikke i bankverdenen.

Forevist kreditindstilling vedrørende en ansøgning om en koncern ramme på 52 millioner kr. og lån på 75 millioner kr. til midlertidig finansiering (ekstraktbind 3, side 1415) har

han forklaret, at når kreditindstillingen er underskrevet af kunderådgiver fra erhvervsafdelingen samt af Bogi Bendtsen og Bjarni Olsen, betyder det, at de medarbejdere har været inde over indstillingen og engagementet. De her engagementer kørte primært ud fra den danske Eik Bank. Kundekontakten foregik fra erhvervsafdelingen i den danske bank.

Inga Dahl arbejdede i deres erhvervsafdeling. Hendes opgave var primært at sikre, at alt det materiale, der skal foreligge i en sådan sag, rent faktisk var der, og at man havde belyst engagementet. Hun foretog ikke nogen selvstændig vurdering af engagementet. Bogi Bendtsen var deres kreditchef. Når han skrev under, var det udtryk for, at kreditafdelingen i Eik Bank FO havde gennemgået engagementet og godkendt det til indstilling til bestyrelsen. Alle indstillinger til bestyrelsen skulle igennem direktionen. Han stolede på oplysningerne i indstillingen om, at tilbagebetalingsevnen og de stillede sikkerhed for engagementet var gode. Som bestyrelsesmedlem kunne han gå ud fra, at oplysningerne passede, uden at han selv skulle foretage undersøgelser. At indstillingen var udarbejdet af Jesper Clausen og Brian Toft var et kvalitetsstempel. Jesper Clausen var kreditchef i den danske Eik Bank. Han anså Jesper Clausen som en dygtig person. Engagementet vedrørte finansiering af byggeri i København, hvor Jesper Clausen og Brian Toft normalt arbejdede og lavede forretninger. Det betød ikke, at der er blevet slækket på kravene på Færøerne.

Forevist kreditindstilling vedrørende ansøgning om kredit på 35 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 1945) har han forklaret, at han lagde oplysningerne i indstillingen til grund, herunder oplysningerne om god tilbagebetalingsevne og gode sikkerheder. Han mener ikke, at bevillingen var til Sydporten.

Forevist kreditindstilling vedrørende aflastningsgaranti på 35 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 3158) har han forklaret, at han anså indstillingen for fornuftig på baggrund af de til støtte for indstillingen fremhævede momenter.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. februar 2006 (ekstraktbind 3, side 3148) har han forklaret, at når Bogi Bendtsen på mødet udtalte, at der var lille risiko

forbundet med engagementet, måtte han stole på det. Han opfattede det ikke som risikabelt.

Forevist kreditindstilling vedrørende forlængelse af anlægslån på 35 millioner kr. og forhøjelse af koncernramme med 10 millioner kr. (ekstraktbind 3, side 4206) har han forklaret, at han læste kreditindstillingerne grundigt igennem hver gang. Han lagde oplysningerne i indstillingen til grund. Når Marnar Jacobsen, Inga Dahl og Bogi Bendtsen havde skrevet under, var det udtryk for, at de havde gennemgået og godkendt indstillingen.

Forevist kreditindstilling vedrørende reduktion af byggelån (ekstraktbind 4, side 1293) har han forklaret, at det var hans indtryk, at det gik godt for Vagn Andersen. Vagn Andersen tjente penge. De slækkede ikke på kravene til deres kreditsagsbehandlingen af den grund. Han lagde vægt på oplysningerne i kreditindstillingen. Bogi Bentsen havde skrevet under og indestod dermed for oplysningerne.

Forevist notat fra DTZ vedrørende byggeretspriser for København til kontorformål af 26. marts 2007 (ekstraktbind 16, side 3840), har han forklaret, at der blev foretaget undersøgelser af markedet for kontorbygninger. Overordnet husker han, at konklusionen var, at der ikke var bygget så meget i København til erhverv, men at der blev bygget meget til boliger, samt at der var en stor efterspørgsel efter kvalitetsbyggeri. De havde brug for at vide, hvad markedsprisen var for byggerettigheder. Det var i forbindelse med bevilling af lån til køb af byggerettigheder, hvor det var interessant for dem at vide, hvilken risiko de påtog sig. Når byggerettighederne i et sådant projekt har en værdi, skal det medtages i projektet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 1898) har han forklaret, at han ikke deltog i mødet. Han har skrevet under på referatet som udtryk for, at han har læst referatet. Han har ikke været med til at træffe afgørelsen om bevillingen til Vagn Andersen af forlængelse af anlægslån på 35 millioner kr. og 10 millioner kr. samt aflastningsgaranti for 97 millioner kr.

Forevist kreditindstilling vedrørende bevillingen til Vagn Andersen på bestyrelsesmødet den 7. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 1881) har han forklaret, at det var vigtigt, at der var sikkerhed bag de lån, der blev bevilget. Men han vil samtidig sige, at man skal ikke bevilge lån, bare fordi man har rimelig god sikkerhed, hvis man ikke tror på projektet. Hvis man ikke har tro på projektet og ikke har troen på, at kunden kan betale, så kommer man ud i den situation, at man skal afvikle kundeforholdet, og det er aldrig godt for en bank. Både kundens betalingsevne og betalingsvilje er vigtig.

Upsiden på 180 millioner kr., der er nævnt i bestyrelsesmødereferatet, skulle deles mellem investorerne, altså dem der havde ydet finansieringen. Det var primært Eik Bank FO og Eik Bank DK og Kaupthing Luxembourg. BRF kom også ind på et senere tidspunkt, men de havde ikke noget med upsiden at gøre. Upsiden var 40 % af den samlede gevinst på projektet. En upside behøver ikke at være tegn på, at engagementet er svagt. Det kan være tegn på, at de banker, der finansierer, finansierer en forholdsvis stor del af at bygge omkostningerne. Det indebærer ikke, at man slækker på den kreditmæssige behandling af sagen. Banken er stadigvæk nødt til at være helt sikker på, at banken kan få pengene tilbage, når den går ind i et sådant engagement. Erhvervsafdelingen og kreditafdelingen skal uændret gøre deres arbejde ordentligt. Det skal bestyrelsen også. På det tidspunkt var det ikke et problem, at de fik tilbudt en upside på den måde.

Forevist kreditindstillingen i ekstraktbind 5 på side 2725 har han forklaret, at de vurderede, at indstillingen var fornuftigt ud fra begrundelsen i indstillingen. Han lagde vægt på, at Bogi Bendtsen igen havde været inde over sagen. De havde også en markedsundersøgelse at holde sig til. De havde ikke nogen lejere på det tidspunkt, men de mente at det var fornuftigt alligevel.

Forevist e-mail af 3. juli 2007 fra Brian Toft til Eivind Mouritsen (ekstraktbind 5, side 2683) har han forklaret, at Eivind Mouritsen var en medarbejder i kreditafdelingen. Han var ansvarlig for risk management. Det fremgår af mailen, at både Brian Toft, Eivind Mouritsen og Marner Jacobsen havde været inde over sagen. Det var ikke en korrespondance, som han så, men den viser apparatet, der lå bagved indstillingen.

Forevist notater vedrørende transaktioner mellem Sydportens konti i Eik Bank og Vagn Andersens familie (ekstraktbind 14, side 829) har han forklaret, at det ikke var noget, han kendte noget til på det tidspunkt, da transaktionerne skal have fundet sted. Han har overhovedet ikke haft noget kendskab til de hævnninger, før de fremgik af redegørelsen fra Carsten Fode. Han var ikke vidende om det i hans tid i Eik Bank.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 28. marts 2008 i Eik Bank FO (ekstraktbind 6, side 3349) har han vedrørende punktet "genindstilling for 2008" forklaret, at det var sådan, at alle lån over 30 millioner kr. skulle genindstilles hvert år. Det var ikke en kreditvurdering eller kreditindstilling. Det var ene og alene et spørgsmål om, om disse engagementer kunne fortsætte med de forudsætninger, der havde været. Var der ændringer, så skulle de til bestyrelsen. Det var som sådan ikke en afgørelse om, at man skulle fortsætte i det næste år. Men under de forudsætninger, der havde været, kunne engagementerne fortsætte og skulle ikke afvikles. Det var ikke en kreditbehandling af engagementerne.

På det pågældende tidspunkt kendte han intet til de uberettigede familiehævninger på Vagn Andersen engagementet. Hvis der havde været noget rivende galt med engagementet, ville han have fået det at vide. De havde i bestyrelsen mulighed for at spørge ind til ethvert engagement. Hvis der var noget helt galt, ville de selvfølgelig have fået det at vide, uden at det var nødvendigt direkte at spørge ind til det. På hvert bestyrelsesmøde var der "en redegørelse for virksomheden", hvor Marnar Jacobsen redegjorde for udviklingen i engagementer og udviklingen i de forskellige sager, som banken havde. Det var for at orientere bestyrelsen om, hvad der foregik. Det var en orientering om udviklingen i engagementer, som egentlig ikke skulle til behandling og stillingtagen. Det var en information, der blev givet. Det var en af deres kilder til oplysning om, hvad der foregik i banken.

Der var også medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer, som var personer, der arbejdede i banken, og som ville have gjort opmærksom på det, hvis der var problemer. Der blev informeret om alle store sager.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. juli 2008 (ekstrakt i bind 7, side 1716), hvor Marner Jacobsen ifølge referatet oplyste, at “projektet Sydporten (Vagn Andersen) er den største enkelte engagementsrisiko“, og at “der er endnu ikke lavet nogen lejekontrakt, men Vagn Andersen har vist Eik Bank Danmark en liste med potentielle lejere“, samt at “i Danmark er det især ejendomsfinansiering og projektfinsiering som Sydporten, der har en risiko, hvis der ikke er lejere til ejendommene”.

Hertil har han forklaret, at det var ikke noget, de skulle tage stilling til på mødet. Der skulle ikke træffes nogen afgørelse. På det tidspunkt i juli 2008 var der en bygning, som næsten var færdig. På det tidspunkt var der bygget i over et år. Der blev ikke nævnt noget om uberettigede hævnninger.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 22. august 2008 (ekstraktbind 7, side 1996), hvor Marner Jacobsen ifølge referatet oplyste, at “de har ingen lejere til ejendommen“, og at “vi kunne flytte Eik Bank Danmark hertil”.

Hertil har han forklaret, at Eik Bank Danmark kunne opsige sin lejekontrakt og flytte, så det var en realistisk mulighed. Det var ikke det, der var planen. Det var en mulighed, hvis man ikke kunne få en lejer. Banken havde jo egen huslejudgift et andet sted i byen. Der var ikke anledning til at tro, at der var noget galt med projektet. Der var ikke nogen lejer. På det tidspunkt havde man en bygning, som var næsten færdig. Banken havde forventninger om, at det ikke ville være problematisk at finde en lejer.

Det skal også siges, at 2008 var et år, hvor meget ændrede sig. Finanskrisen var den stor ulykke, men forinden var der rystelser. Det kunne man se især i andet halvår. Det var ikke lige så nemt at opnå finansiering. Der var et fald i efterspørgsel. Det oplevede de også på Færøerne med Valbjørn Dalsgaard projektet, hvor det var vanskeligt at opnå finansiering til køb af boligerne. Markedet var strammet til. De havde også et andet projekt på Færøerne i Nordåsta Horn, hvor banken havde bevilget køb af en grund og udgravning. Han mener, at projektet omfattede 96 boligenheder. Projektet blev stoppet af flere årsager. Banken troede ikke på entreprenøren. Banken troede heller ikke på, at man kunne sælge

til de priser, som var nødvendige for at få projektet til at hænge sammen. De havde et andet stort projekt, hvor de havde erfaret, at salget ikke gik så hurtigt. Banken var ikke bange for at lukke et projekt ned, hvis det var nødvendigt.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 16. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 2983) har han forklaret, at han ikke deltog i mødet. Han har skrevet under på, at han har læst referatet, men han deltog ikke i beslutningerne på mødet. Han var i dagene før og efter mødet i Mikladalur på det nordlige Færøerne, hvor han ikke havde adgang til internet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. november 2008 (ekstraktbind 7, side 3806), hvor Marner Jacobsen ifølge referatet omtalte, at der manglede cirka 60 millioner kr. til færdiggørelse, og at en betalingsstandsning for Sydporten kunne komme på tale, har han forklaret, at der var tale om en orientering. Der skulle ikke træffes afgørelse på mødet. På det tidspunkt havde de en bygning, som skulle færdiggøres. Der var mange penge på højkant i forbindelse med bygningen. Hvis der var tiltro til projektet, var de 60 millioner kr. ikke et problem. Hvis de ikke havde troet på, at bygningen kunne udlejes, så havde de været nødt til at indgive konkursbegæring mod selskabet.

Forevist kreditindstillingen vedrørende forhøjelsen af kreditrammen med 60 millioner kr. og opdeling mellem Eik Bank DK og Eik Bank FO af den samlede kreditramme på 141 millioner kr. (ekstrakt i bind 8, side 136), har han forklaret, at Züblin var den tyske entreprenør, der stod for byggeriet. På det tidspunkt var det et spørgsmål om færdiggørelse af bygningen. Alternativet var, at selskabet gik konkurs. Hvis man ikke kan betale sine kreditorer, så går man konkurs. Han ved ikke, hvad det ville have medført for banken på det tidspunkt. Det var ikke til at sige, om det ville være førsteprioriteten, der ville komme til at sidde tilbage med bygningen, eller om der ville komme nogen ind fra sidelinjen og købe, sådan at banken også ville få dækning.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. januar 2009 (ekstraktbind 8, side 1144), hvor Hotel Hilton og Skat ifølge referatet blev omtalt som mulige lejere, har han forklaret, at der var flere, som var inde i billedet som potentielle lejere. Skat var en

god løsning. På en ledig grund ved siden af kunne man have bygget en EDB central til Skat, hvis de havde brug for det. Der var hele tiden muligheder, men det blev ikke til noget. Ham bekendt var det realistiske muligheder. Han ved ikke, hvor dybtgående forhandlinger, der var. Han mener, at banken på et tidspunkt konstaterede, at Skat slet ikke havde forelagt sagen for det pågældende departement, der skulle træffe afgørelse, så det viste sig ikke at være en god case.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 29. april 2009 (ekstraktbind ni, side 210), hvor Marner Jacobsen ifølge referatet oplyste, at "i worst case kan der blive tale om en nedskrivning på 240 millioner kr. for engagementet", har han forklaret, at det var på koncernniveau. Bestyrelsen gik ud fra, at direktionen og kreditafdelingen fulgte engagementet nøje og tog skridt til nedskrivninger, hvis det var nødvendigt. Der er forskel på nedskrivninger og afskrivninger. En nedskrivning er en nedadgående værdiregulering af et engagement.

Det var et stort engagement. Derfor var det også et stort problem for banken. Den eneste måde at opnå værdi, var at få en huslejekontrakt. Med huslejekontrakt ville der også være mulighed for at sælge. Eik Bank Danmark var en potentiel lejer, som de selv disponerede over som ejer af den bank. Men det var ikke den løsning, der var planlagt. Det var en nødløsning.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 15. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1754), hvor Marner Jacobsen ifølge referatet oplyste, at "vi leder efter lejere til Sydporten", har han forklaret, at det var hans indtryk, at der blev ledt ihærdigt efter lejere. På det tidspunkt var de inde i finanskrisen. På det tidspunkt var det ikke nye lejermål, der fyldte mest i virksomheders bestyrelses- og direktionslokaler. Bygningen stod færdig i løbet af maj 2009.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. august 2009 (ekstraktbind 10, side i 1491), hvor Vagn Andersen ifølge referatet fik en forhøjelse af engagementet med 1,5 millioner kr., har han forklaret, at på det tidspunkt stod bygningen færdig. Han mener, at bevillingen var til skatter og liggeomkostninger. Banken var nødt til at betale for liggeomkostningerne. Alternativet var en konkurs, og så var det ikke banken, der bestemte

længere. Når Bogi oplyste, at risikoen var uændret, så betyder det, at Bogi havde været inde over engagementet og foretaget den vurdering.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2373), hvor Marner Jacobsen ifølge referatet oplyste, at "hvis der ikke sker noget andet, så flytter Eik Bank Danmark til lejemålet i Sydporten til foråret", har han forklaret, at det stadigvæk var aktuelt på det tidspunkt. Banken havde ønske om at holde fast i Sydporten-engagementet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 13. januar 2010 i Eik Bank FO, (ekstraktbind 11, side 3024), har han forklaret, at det var utrolig vigtigt at få lejere til bygningen. Det var det eneste, der kunne opretholde bygningens værdi. Hvis der skulle nedskrives, ville det være sket. Det var i størrelsesordenen 100 til 200 millioner kr. for koncernen. Finanstilsynet har fastlagt regler for nedskrivninger. Det var det såkaldte OIV, men da de skulle aflægge regnskab for 2009, ændrede Finanstilsynet reglerne således, at en bygning som Sydporten skulle optages til den værdi, som den kunne sælges for inden 6 måneder, hvilket jo var meget besværligt på det københavnske marked på det tidspunkt. De fulgte reglerne. Der var jo også en revision, som kontrollerede, at nedskrivningerne var korrekte. Det var kreditafdelingen, som vurderede nedskrivningsbehovet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 22. januar 2010 (ekstraktbind 12, side 307), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at "interessen for at leje er pludseligt opstået, og nu er det dertil spændende, at der udsigt til, at vi får en fornuftig løsning", har han forklaret, at bestyrelsen forstod det sådan, at banken ville få en løsning.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. februar 2010 (ekstraktbind 12, side 643), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at der var lavet aftale med Banque Havilland og Vagn Andersen, og at alt tyder på, at det kommer på plads, har han forklaret, at det var sådan bestyrelsen opfattede det.

De eksterne revisorer var inde over projektet i Danmark og ikke på Færøerne. Ham bekendt havde revisionen ingen bemærkninger til engagementet. Han mener, at revisor var

enig i værdiansættelserne. Den interne revision i banken var også inde over projektet. Revisionen i banken var en aftale mellem den interne revisor og den eksterne revision. Der var en arbejdsfordeling. Selv om det var intern revision, der gennemgik materialet, var det den eksterne revision, som gennemgik intern revisions materiale. Man brugte ikke arbejdstimer på det samme. Det betyder ikke, at det ikke blev grundigt gennemgået. Han mener, at skønserklæringen i sagen konstaterer, at revisor har udført sit arbejde.

Vedrørende **RGW** engagementet har han forklaret, at Eik Bank FO formelt overtog hele aktiekapitalen i Eik Bank DK omkring årsskiftet 2004 – 2005. Den danske bank hed Eik Bank, men det var nok Kaupthing, der ejede 75 % af aktiekapitalen indtil den formelle overtagelse. På daværende tidspunkt havde de allerede aftalt købet.

RGW kom til Færøerne med deres ansøgning. Indstillingen var positiv. Bogi Bendtsen og Marner Jacobsen stod for indstillingen og havde således gennemgået projektet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 19. november 2004 (ekstraktbind 3, side 1304) vedrørende ansøgning om en mellemfinansieringsramme på 25,5 millioner kr. til Rømø golf og wellness har han forklaret, at bestyrelsen vurderede, at indstillingen fra direktionen og kreditafdelingen om at imødekomme ansøgningen var fornuftig. Den færøske kreditafdeling var inde over projektet. Alle indstillinger til bestyrelsen i Eik Bank FO gik igennem bankens kreditafdeling. Han havde vidst det, hvis der havde været en undtagelse. De undtagelser, der var, kendte han til. Det generelle krav om, at direktionen var inde over alle indstillinger, var også gældende i det omhandlede tilfælde.

Odd Bjellvåg fik forevist kreditindstilling vedrørende ansøgning om byggekredit på 100 millioner kr., heraf 60 millioner kr. i Eik Bank FO (ekstraktbind 3, side 299 og 304), hvoraf fremgår, at engagementet indstilles til bevilling blandt andet med henvisning til, at kreditafdelingen har tillid til, at kunderne kan realisere projektet.

Hertil har han forklaret, at banken skal have tillid til, at kunden kan realisere projektet. Hvis banken ikke har det, så skal banken ikke gå videre.

Det var direktionen, der skulle sørge for, at de i kreditindstillingen nævnte forudsætninger for bevillingen blev opfyldt, herunder kravene til sikkerheder og forhåndssalg. Kravene skulle være opfyldt, inden pengene blev udbetalt. Kreditindstillingen var underskrevet af direktør Bjarni Olsen og af Bogi Bendtsen fra kreditafdelingen. Det var også udtryk for, at indstillingen var udarbejdet og godkendt af direktionen og kreditafdeling. Det er rigtigt, at Brian Toft og Jesper Clausen fra Eik Bank DK stod bag indstillingen. Det opfatter han som en god ting. Han betragtede Jesper Clausen som en dygtig mand. Så vidt han ved, var han også eftertragtet. Han blev gjort til underdirektør i banken i Danmark, fordi han var dygtig, og andre ønskede at få fat i ham. At Jesper Clausen stod bag indstillingen, var ikke ensbetydende med, at ansøgningen ikke skulle gennemgås og godkendes af kreditafdelingen på Færøerne. Kreditafdelingen i Eik Bank FO skulle altid ind over de engagementer, der blev indstillet til bestyrelsen i Eik Bank FO, og indstillingen skulle forbi direktionen, inden den blev forelagt bestyrelsen, således at det var direktionen der indstillede ansøgningen til bestyrelsen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 18. november 2005 i Eik Bank FO (ekstraktbind 3, side 1718), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at "Rømø projektet går, som det skal", har han forklaret, at han lagde oplysningerne til grund og gik således ud fra, at alt gik planmæssigt.

Forevist telefax af 1. februar 2006 fra Jesper Clausen til Inga Dahl og Bogi Bendtsen angående udbetaling af lån til RGW har han forklaret, at Inga Dahl var inde over sagen på den måde, at hun var den medarbejder, der samlede det materiale, der skulle være på sagen. Hendes gennemgang af sagen opfattede han ikke som en gennemgang i erhvervsafdelingen. Hun havde ikke kontakt til kunden. Kontakten til kunden foregik i Danmark. Derfor var kreditafdelingen på Færøerne endnu vigtigere i forhold til engagementet.

Salget af feriehusene på Rømø var ikke noget, han skulle følge op på. Der var nogle forudsætninger for bevillingen, som bestyrelsen havde pålagt engagementet. Direktionen skulle følge op på dem. Det var kun, hvis der skete noget i engagementet, at han skulle inddrages. De lån, der forløb normalt, havde han ikke interesse i bortset fra de store en-

gagementer på over 30 millioner, som han fik forelagt i forbindelse med de årlige genindstillinger. Hvis alt forløb normalt, og der ikke var noget at indberette til bestyrelsen, var det ikke noget bestyrelsen gik ind i. Hvis noget gik galt med Rømmø projektet, skulle bestyrelsen selvfølgelig have det at vide.

Bygge kreditten på 40 millioner kr. kunne udbetales, når forudsætningen om forhåndssalg af 100 lejligheder var opfyldt. Det var ikke hans opgave at kontrollere, at kravet blev opfyldt. Han gik ud fra, at kravet blev overholdt. Hvis det ikke foreholdt sig sådan, måtte sagen forelægges bestyrelsen på ny.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 28. april 2006 (ekstraktbind 3, side 4191), hvor det i følge referatet blev oplyst, at Rømmø projektet var solgt for 250 millioner kr., og at "for sparekassen er engagementet nu mere sikkert end før", har han forklaret, at projektet var solgt til en ny udvikler, og ejerstrukturen var sådan, at det var en stor virksomhed, som var den endelige ejer. Det var Eurotrust, der ejede datterselskabet, som købte Rømmø projektet. Derfor blev banken bedre stillet. Banken fik også en garanti fra Eurotrust. Den 1. juni 2006 var bestyrelsen i Danmark og besigtigede projektet på Rømmø. Det var mere for at se selve golfbanen, wellnesscentret og husene og deres placering. Det var en meget positiv oplevelse. Det er et fantastisk fint byggeri. Det er et kvalitetsbyggeri, som også er meget flot. Dagen efter så de også Sydporten. Den bygning, som han har set, tager sig utrolig godt ud. På turen den 1. juni 2006 så de ikke selve Sydporten-bygningen, men de fik præsenteret projektet.

Forevist kreditindstilling vedrørende forhøjelse af byggelån med 25 millioner kr. (ekstraktbind 4, side 1324) har han forklaret, at Aktivgruppen var den nye ejer. Aktivgruppen var i sig selv nok ikke den største virksomhed, men ejeren af Aktivgruppen var Eurotrust, som på det tidspunkt havde en egenkapital på 1,4 milliarder euro og en rimelig høj solvens. Med den nye stærke kapitalejer, som kunne forventes at kunne løfte opgaven, og med den garanti, banken havde opnået, følte han, at engagementet var uproblematisk og bare skulle køre videre. I det lys var indstillingen fra kreditafdelingen og direktionen fornuftig.

Forevist Jesper Clausens e-mail af 21. september 2006 til Arnbjørn Egholm (ekstraktbind 4, side 1405) har han forklaret, at Arnbjørn vist nok arbejdede i erhvervsafdelingen, men det kan også godt have været i kreditafdelingen. Han var en kreditmedarbejder i Eik Bank FO. Korrespondancen viser, at der var flere personer i banken inde over engagementet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 9. december 2006 (ekstraktbind 4, side 2506), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at der var solgt omkring 70 boliger, samt at der ikke var grund til at have bekymring for engagementet, har han forklaret, at dette blev oplyst i forbindelse med den årlige genindstilling og videreførelse af de engagementer, der oversteg 30 millioner kr. Der var ikke tale om nogen egentlig indstilling, men der blev knyttet bemærkninger til engagementet, hvoraf fremgik, at Bogi og kreditafdelingen var inde over engagementet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. oktober 2007 (ekstraktbind 6, side 588), hvor det ifølge referatet blandt andet blev oplyst, at ud af de 200 huse var 107 er solgt, og at Eurotrust koncernen stadig havde det godt, har han forklaret, at der ikke var nogen grund til at kalde den kaution, som Eurotrust havde stillet, når banken havde den nødvendige sikkerhed i engagementet. Det er i en banks interesse at få renter af de lån, banken har ude. Alternativet er at deponere overskydende likviditet hos nationalbanken, og det giver ikke nogen indtjening. Bankens produkt er udlån. Hvis det var sådan, at produktet var huse, og de ikke blev betalt, og banken havde et lån, fordi banken byggede huse, så havde banken haft en interesse i at få nedbragt lånet hurtigst muligt. Som bank har man ikke interesse i at få nedbragt et lån, som banken tjener penge på, og hvor der er en god sikkerhed.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. januar 2008 (ekstraktbind 6, side 1715), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at "vedrørende Rømø projektet, så er der en køber til wellnesscentret", samt referat af bestyrelsesmøde den 21. februar 2008 (ekstraktbind 6, side 2589), hvor bestyrelsen ifølge referatet bevilgede en forlængelse af byggelånet.

Hertil har han forklaret, at banken foretog bevillingen, fordi den havde god sikkerhed. Der var ingen grund til at gøre noget drastisk. Bestyrelsen følte sig sikker.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 28. marts 2008 (ekstraktbind 6, side 3349) har han forklaret, at bestyrelsen på bestyrelsesmødet behandlede den årlige genindstilling for 2008 af de store engagementer på over 30 millioner kr. På et tidspunkt sagde Bogi, at genindstillingslisten var blevet så lang, at den var besværlig at forholde sig til. Som følge deraf aftalte man mellem bestyrelsen og kreditafdelingen, at den skulle opdeles, således at bestyrelsen ikke skulle tage stilling til videreførelse af for mange engagementer samtidig. Derfor lå genindstillingen på mødet ikke i december måned, hvor genindstillingerne ellers hidtil normalt havde foregået. En genindstilling ændrer ikke en forlængelse, som er bevilget i bestyrelsen. Med hensyn til Rømmø lånet betød det, at lånet kunne fortsætte. Det var i henhold til bankens procedurer, at alle lån, der oversteg 30 millioner kr., skulle genindstilles årligt. Formålet var at få et overblik også over de lån, hvor der ikke var bevægelser bortset fra kundens betalinger og rentetilskrivninger. En genindstilling tilsidesatte ikke den afgørelse, som bestyrelsen havde truffet om at forlænge frem til et bestemt tidspunkt. Konkret betød det efter hans opfattelse, at bestyrelsen inden den 30. juni 2008 skulle have en ny kreditindstilling på bordet for at forlænge RGW engagementet ud over 30. juni 2008. Hvis der ikke kom en ny kreditindstilling inden 30. juni 2008, var det en fejl.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. september 2008 (ekstraktbind 7, side 2514), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at "alt er solgt", og at "derfor forventer vi at få 130 mio. kr. ind 30. september", har han forklaret, at det var en oplysning, han fik. Det var ikke noget, bestyrelsen skulle tage stilling til. De regnede med, at så var det engagement ude af bøgerne.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 16. oktober 2008 (ekstraktbind 7, side 2971), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at "pengene for projektet, 130 millioner kr." ikke var modtaget, men ville blive deponeret dagen efter, har han forklaret, at det var en orientering til bestyrelsen, som blev taget til efterretning. Han gik ud fra, at direktionen fulgte op på sagen. Banken havde samtidig garantien fra Eurotrust.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. december 2009 (ekstraktbind 11, side 1991), hvor bestyrelsen i følge referatet fulgte kreditafdelingens indstilling om, at banken skulle opgive sit anden prioritets pant i Rømø til Banque Havilland, har han forklaret, at han mener, at det var efter, at Rømø selskabet var gået konkurs. Ellers var der ikke nogen grund til at opgive pantet. På det tidspunkt havde bestyrelsen i flere tilfælde fået oplyst, at alt var solgt. De måtte konstatere, at det ikke var gennemført. De fik at vide, at pengene blev deponeret, men det skete ikke. Garantien fra Eurotrust blev åbenbart ikke effektueret. Det næste, han fik at vide, var, at selskaberne var gået konkurs.

Da banken indgik aftalen om pantet, havde banken to problemer. Banken havde et problem med Vagn Andersen, som var det store problem, og så havde man Rømø problemet. For at løse Vagn Andersen problemet byttede man om på de sikkerheder, banken havde, således at banken fik kontrol. Det var i bankens interesse. Han tror, at det var den 12. december 2008, han fik at vide, at Rømø var gået konkurs.

På ny forevist kreditindstillingen vedrørende den fælles kreditramme på 100 millioner kr. fordelt med 60 millioner til Danmark og 40 til Færøerne (ekstraktbind 3, side 299) har han forklaret, at så vidt han ved, blev engagementet ikke forelagt bestyrelsen af direktionen i anledning af manglende forhåndssalg.

På ny forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. oktober 2007 (ekstraktbind 6, side 588), hvor det ifølge referatet blev oplyst, at 107 huse var solgt, har han forklaret, at det er rigtigt, at vilkåret om forhåndssalg af husene skulle have været overholdt allerede 31. december 2005.

Foreholdt, at det på bestyrelsesmødet ifølge referatet blev oplyst, at "banken har som udgangspunkt, at engagementet forfalder til betaling og bliver indfriet ultimo 2007", har han forklaret, at han forventede, at engagementet blev forelagt for bestyrelsen med henblik på forlængelse, hvis der ikke skete indfrielse inden udgangen af 2007. Han forventede således, at hvis der ikke kom noget til bestyrelsen, så blev det skyldige beløb betalt 31. december 2007. Han må dog nok erkende, at det ikke var altid, at direktionen kom til

bestyrelsen inden udgangen af indfrielsesperioden. Banken havde interesse i at få pengene hjem, hvis der var risiko for tab.

Da bestyrelsen den 21. februar 2008 forlængede engagementet i seks måneder til 30. juni 2008, var det som nævnt, fordi banken havde god sikkerhed. Da bestyrelsen bevilgede forlængelsen, forventede han, at pengene kom i kassen inden den 30. juni 2008. Hvis det ikke var tilfældet, havde han en forventning om, at der kom en ansøgning om forlængelse. I forbindelse med den årlige genindstilling kom Bogi med hele sagsmappen, som de ikke så, og de havde mulighed for at spørge ind, men det var ikke en behandling af en kreditindstilling. Det var oplysninger og bemærkninger til de enkelte engagementer. Bestyrelsen havde listen over alle engagementerne på over 30 millioner kr. men ikke yderligere materiale. Hvis bestyrelsen havde spørgsmål, fik den svar på dem.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 28. marts 2008 i Eik Bank FO (ekstraktbind 6, side 3350) og foreholdt tidspunkterne angivet i referatet, har han forklaret, at han er enig i, at det ser ud til, at behandlingen af punkterne efter frokosten har taget 10 minutter, herunder punktet med genindstillinger. Han kan bekræfte, at de ikke har brugt særligt lang tid til behandling af genindstillingerne. Hvis der var nogen, der havde brug for flere informationer, blev der brugt tid på det.

Afgørelsen om, hvorvidt en kaution skal kaldes, hvis en kunde ikke kan betale, og engagementet ikke forlænges, træffes af direktionen, som i det daglige håndterer de forudsætninger, som bestyrelsen har fastsat for de enkelte engagementer. Bestyrelsesmedlemmerne er ikke i "maskinrummet" og indhenter ikke oplysninger om eller fra kunden. Det gør direktionen og direktionens medarbejdere.

Når det på bestyrelsesmødet den 25. oktober 2007 blev oplyst, at "banken har som udgangspunkt, at engagementet forfalder til betaling og bliver indfriet ultimo 2007", var dette ikke i sig selv en bestyrelsesbeslutning. Det, som bestyrelsen, efterfølgende, besluttede, var, at lånet kunne fortsætte frem til 30. juni 2008, og da var der udløb. Om man ville forlænge eller kalde en garanti, var en anden afgørelse, som bestyrelsen skulle træffe, hvis direktionen besluttede at indstille derom.

Det er ikke hans opfattelse, at direktionen har svigtet eller fejlet i forbindelse med, at der gik de to måneder fra udgangen af 2007 og indtil forlængelsen af engagementet på mødet i februar 2008.

Vedrørende **Sydporten** engagementet og på forespørgsel om, om der var en bestyrelsesmødevedtagelse af den første bevilling til Sydporten engagementet den 28. oktober 2005, eller om der var særlige omstændigheder i forbindelse med den bevilling, har han forklaret, at årsagen til, at han under sagen har kunnet forklare om ting og detaljer tilbage i tiden, er, at han har haft mulighed for at læse det meget fyldige sagsmateriale. Han kan ikke sidde i dag og sige, at han kan huske tilbage til 2005. Det forvirrer også ham, at man har en indstilling og ikke kan finde en bestyrelsesmøde vedtagelse vedrørende den første bevilling til Sydporten.

Vedrørende bestyrelsens kendskab til Vagn Andersens baggrund har Odd Bjellvåg yderligere forklaret, at han, da banken bevilgede det første lån til Vagn Andersen den 28. oktober 2005, ikke vidste, at Vagn Andersen var dømt for hashsmugling. Han vidste det heller ikke, inden banken bevilgede det store lån til Sydporten i juni 2007. I forhold til den store forhøjelse, som banken bevilgede den 12. december 2008 på 70 millioner kr. til sidst i engagementet, mener han, at det var sent på efteråret i 2008, at Vagn Andersen var i offentlighedens lys i Danmark. Han mener også, at det var omkring det tidspunkt, at Marner Jacobsen informerede bestyrelsen om sagen med Vagn Andersen. Der er et bestyrelsesmødereferat, hvor Marner Jacobsen oplyste, at Vagn Andersen havde været i medierne i Danmark. Der står ikke mere i referatet end det. Han går ud fra, at det var den historie, der blev omtalt på mødet. Det var en kedelig sag. På den anden side var det en gammel sag fra 1980. Hvis manden havde holdt sin sti ren siden 1980 og havde udstået sin straf og havde overholdt sine aftaler med banken, så måtte banken bare konstatere, at det var det. Han tror ikke, at man på daværende tidspunkt kunne sige, at man havde en kunde, der for mange år siden blev dømt for hashsmugling, og at banken derfor skulle opgive engagementet. Han er ikke i tvivl om, at den viden, de senere fik, ville have haft betydning, da de gik ind i engagementet. Nu stod de på et senere tidspunkt i projektet, og der var tale om en bevilling til færdiggørelse af projektet.

Hvis han havde vidst, at Vagn Andersen havde hævet af byggekreditten til privat brug, ville det nok ikke have haft indvirkning på, om han ville bevilge til at færdiggøre bygningen, men han ville have fjernet Vagn Andersen totalt fra projektet. Den mulighed havde de. En person, der gør sådan noget, er skyldig i underslæb. Det kunne banken ikke være med til.

Forevist kreditindstillingen fra juni 2007 (ekstraktbind 5, side 1875) har han forklaret, at indstillingen blev behandlet på bestyrelsesmøde den 7. juni 2007, hvor han ikke deltog. Han havde modtaget kreditindstillingen og læst den. Han modtog altid materialet til de bestyrelsesmøder, som han ikke deltog i, og læste det. Når han ikke deltog, sendte han ikke skriftlige bemærkninger til bestyrelsen om sagerne, der skulle behandles på bestyrelsesmødet. Hvis der var noget, han ikke var enig i, var det ikke noget han gav besked om, når han ikke deltog på bestyrelsesmøde. Hvis han ikke kunne deltage, mente han ikke, at han som bestyrelsesmedlem skulle tage stilling til noget inden bestyrelsesmødet. Hvis det var sådan, at bestyrelsesformanden ønskede at kende hans holdning til en sag til mødet, så kunne han godt få den at vide, men det var ikke noget, han oplyste uden opfordring.

Foreholdt, at det ifølge indstillingen var en forudsætning, at "der bevilges ikke yderligere finansiering til projektet med mindre, at der indgås lejekontrakter eller realiseres avance på de øvrige projekter, der således måtte retfærdiggøre yderligere finansiering", har han forklaret, at det var en af betingelserne for at bevilge lånet.

For så vidt angår aftalen om upside, tror han, at den var udtryk for, at banken, som finansierede, tog en større risiko, når kunden ikke havde egenfinansiering. Hvis kunden betaler halvdelen af bygningen i forvejen, så er risikoen det mindre.

Forevist kreditindstillingen fra juli 2007 vedrørende den ændrede finansieringspakke med BRF og opdeling af lånet mellem de tre Eik enheder (ekstraktbind 5, side 2721) og foreholdt, at indstillingen er underskrevet den 5. juli 2007 dagen efter bestyrelsesmødet af Bogi Bendtsen, har han forklaret, at det godt kan være, at indstillingen ikke har været

underskrevet, da den blev behandlet på mødet, men han tror ikke, at bevillingen er blevet behandlet, uden at der har været en skriftlig indstilling. Det anser han ikke for en mulighed. Kreditindstillingen sammen med Bogi Bendtsens gennemgang var det, der var grundlaget for bestyrelsens afgørelse. Han er således enig med Marner Jacobsen, når denne under retssagen vedrørende Eik Bank DK har forklaret, at “formålet med kreditindstillingen var, at det – suppleret med en mundtlig forklaring – skulle være tilstrækkeligt som grundlag for bestyrelsens beslutning om bevilling af lånet m.v.” (konsoliderede forklaringsdokument, side 30).

Foreholdt at kreditindstillingen fra juli 2007 ikke er underskrevet af direktionen, har han forklaret, at han ser det på den måde, at det var direktionen, der foretog indstilling til bestyrelsen, selv om direktionen ikke havde underskrevet. Det var et krav, at indstillingen kom fra direktionen. Det var ikke afgørende, om den skriftlige indstilling var underskrevet. Når direktionen kom med indstillingen på bestyrelsesmødet, lå der deri, at det var direktionen, som foretog indstillingen. Han er sikker på, at direktionen var til stede på mødet.

Odd Bjellvåg fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. juli 2007 (ekstraktbind 5, side 2713) og referat af bestyrelsesmøde den 7. december 2007 (ekstraktbind 6, side 1101) og blev foreholdt, at der ifølge referatet af mødet den 4. juli 2007 ikke blev oplyst noget om, at Eik Bank FO skulle stille sikkerhed over for BRF i stedet for Eik fonden.

Hertil har han forklaret, at det nok ikke er den eneste gang, at der er noget, der ikke er kommet med i bestyrelsesmødereferatet, selv om referaterne generelt var meget detaljerede. Han er bange for, at der simpelthen er tale om en fejl. Når bestyrelsen efterfølgende godkendte, at det var sådan, det var, er han rimeligt sikker på, at de 11 bestyrelsesmedlemmer ville have reageret, hvis det, som Bogi Bendtsen sagde, ikke passede. Han tror, at det er noget nemmere at overse noget, der skulle have stået der, end at overse noget, som er der, og som ikke skulle have været der. Der var perioder, hvor der var så tæt imellem bestyrelsesmøderne, at der ikke var tid til at få referaterne skrevet inden næste

møde. Han kan ikke tro andet end, at når bestyrelsen havde godkendt protokollatet, så var det sådan.

I dag kan han ikke positivt huske, at det blev drøftet på mødet den 4. juli 2007, at Eik Bank FO skulle stille sikkerheden i stedet for Eik fonden. Essensen i den sikkerhedsstilling var, at det var fonden, som skulle stille garantien over for BRF, men BRF mente nok, at det skulle være en bank, der stillede garantien. Derfor blev det banken, der stillede garantien og fik transport i nogle penge eller sikkerhed i indeståender hos fonden.

Sandsynligvis er der tale om en fejl. Det er muligt, at man den 4. juli 2007 alene talte om en garanti, og ikke om, at banken skulle stille garanti. Hvis det var noget helt nyt, som ikke var vedtaget, så skulle det have været behandlet på mødet i december. Det er hans forventning, at når man accepterer en sådan tilførsel til referatet, er det, fordi man er overbevist om, at det var sådan, det er var.

Forevist kreditindstilling på 70 millioner kr. fra december 2008 (ekstraktbind 8, side 136) og referat af bestyrelsesmøde den 12. december 2008 (ekstraktbind 8, side 124) har han forklaret, at det var irriterende, at en så stor sag bombede ind på bordet og ikke var forelagt i god tid inden mødet. Grundlaget for bestyrelsens behandling var en kreditindstilling og en forelæggelse fra kreditafdelingen. Han går ud fra, at man har behandlet sagen og brugt den tid, der var nødvendig i bestyrelseslokalet i forbindelse med sagen.

Foreholdt at der ifølge tidspunkterne, der er noteret i referatet, gik 15 minutter fra at Bogi Bendtsen kom på mødet med sagen, og til han forlod mødet igen, har han forklaret, at han er sikker på, at bestyrelsen har taget sig den tid, der var nødvendig til at træffe afgørelse. Han ved ikke, hvornår beslutningen er truffet på mødet. Beslutningen er nok ikke truffet, mens Bogi Bendtsen var til stede. Marnar Jacobsen har nok fortsat været i bestyrelseslokalet. Sagerne blev ofte diskuteret videre, efter forelæggelsen. Hvor lang tid, der er brugt til at drøfte sagen og til at træffe afgørelse, ved han ikke. Det var et engagement, som bestyrelsen var bekendt med, og som ofte havde været behandlet i bestyrelsen. Det var et problematisk engagement med overskridelser. Sidst i 2008 stod de i den situation, at bygningen skulle gøres færdig med henblik på udlejning. På den baggrund tror han ikke, at

lige den bevilling har været særligt indviklet at tage stilling til. Det var et spørgsmål om færdiggørelse af bygningen, for uden færdiggørelse havde bygningen ringe værdi.

Foreholdt er det på bestyrelsesmødet den 12. december 2008 ifølge referatet blev oplyst, at “det er uvist, hvordan det vil lykkes at skaffe lejere, når 1. byggetrin er færdigt nu i januar 2009, men hvis Statens IT vil leje, så kan ejendommen sælges for 500 – 600 millioner kr.”, har han forklaret, at han ikke er sikker på, at de havde en mulighed for at udsætte behandlingen og afvente, om statens IT ville leje. Der var også regninger til entreprenøren. Hvis de ikke havde bevilget pengene, ville byggeriet formentlig være gået konkurs. Det er rigtigt, at banken så havde sparet de 70 millioner kr., men så ville bankens øvrige bevilling være tabt. I bestyrelsen havde de tiltro til, at der ville komme en lejer, så snart bygningen var færdig. De mente ikke, at det var forsvarligt for banken at tage et tab. Ham bekendt blev der på det tidspunkt ikke indhentet en sagkyndig vurdering af udsigten til at få en lejer til byggeriet. De stolede på oplysningerne fra direktionen om forhandlingerne, der var med mulige lejere. Det var ikke det primære ønske, at Eik Bank DK skulle flytte ind i bygningen som lejer. Der var flere potentielle lejere inde i billedet efter oplysningerne fra direktionen. Han tror, at det var det, der gjorde, at man ikke gik videre med at udleje til Eik Bank DK.

Odd Bjellvåg fik forevist uddrag af retsbogstilførslen vedrørende Henrik Ørstedes forklaring under retssagen vedrørende Eik Bank DK (konsoliderede forklaringsdokument side 158), hvoraf blandt andet fremgår:

”Han blev som eksempel forevist uddrag af Finansiell Stabilitets foreløbige processkrift pkt. 1906, litra b, 2. afsnit ”Sagsøger gør gældende, at bestyrelsen ikke kun skal blåstemple det, der indstilles af direktionen til bestyrelsen, dvs. uden selvstændigt at forholde sig kritisk til det udleverede materiale (eller mangel på samme). ... Det er derfor særdeles vigtigt, at bestyrelsen i forbindelse med behandlingen af bevillinger af udlån forholder sig kritisk til det materiale og den orientering herom, der kommer fra direktionen, samt forlanger yderligere materiale, hvis der er åbne spørgsmål eller yderligere forhold, der bør afdækkes. Dette udgør netop bestyrelsens kreditsagsbehandling. Såfremt bestyrelsen ikke foretager denne kreditsagsbehandling vil det ikke være muligt at styre og kontrollere

bankens kreditrisici og de mange kontrolmekanismer som krævet i medfør af FIL §§ 71 og den i medfør heraf udstedte tilhørende § 71-vejledning” (X8:391). Hertil har han forklaret, at han er enig i, at bestyrelsens medlemmer havde disse pligter, og dem overholdt bestyrelsen også.”

Hertil har Odd Bjellvåg forklaret, at han er enig i, at bestyrelsen havde de nævnte pligter, som de også overholdt.

Vedrørende **Valbjørn Dalsgarð** engagementet har han til spørgsmålet om Marner Jacobsens inhabilitet yderligere forklaret, at det var et ønske fra hans side, at Marner Jacobsen var til stede på bestyrelsesmøderne, hvor engagementet blev behandlet, for at sikre, at bestyrelsen havde den nødvendige information i forbindelse med engagementet. Det følte han, at han som bestyrelsesmedlem havde pligt til. Det var ikke hans opfattelse, at Marner Jacobsen overhovedet var inhabil efter det, som Marner selv oplyste. Hvis han husker rigtig, oplyste Marner, at der ikke var noget nært forhold til konens fætter, men at han for en sikkerheds skyld ville holde sig lidt på afstand. Det var Bjarni Olsen, som derefter indstillede på direktionens vegne i engagementet. Det var helt i overensstemmelse med bestyrelsens regler. Han ønskede dog, at Marner var til stede i bestyrelseslokalet, sådan at bestyrelsen havde mulighed for at få nødvendige oplysninger. Bestyrelsen vidste, at Marner havde viden om projektet, og det var Marner, som var kreditmanden i direktionen. Marner Jacobsen var øverste leder af både erhvervsafdelingen og kreditafdelingen. Derfor var det vigtigt, at han var til stede. Det var deres største projekt på Færøerne.

Når han kigger tilbage, synes han ikke, at han har oplevet fejl fra Marner Jacobsens side. Han har haft tiltro til, at det, der er blevet forelagt bestyrelsen af direktionen, har været korrekt. Han mener heller ikke, at Marner har svigtet. Hvis han havde ment det, så havde han haft en forpligtelse til at handle i forhold til de svigt, der måtte have været.

Hans Laksá

Hans Laksá har forklaret, at han kan vedstå den forklaring om sin baggrund og om P/F Notas tiltræden som revisor for Eik Bank DK, som han har afgivet under retssagen vedrørende Eik Bank DK, og hvoraf blandt andet fremgår (konsoliderede forklaringsdokument, side 172 – 174):

”Hans Laksá har forklaret, at han bor i Tórshavn. Han har gennemført uddannelserne HD i regnskabsvæsen i 1998 og cand.merc.aud. i 2002. Han bestod desuden revisoreksamen i 2005 og blev statsautoriseret revisor pr. 16. januar 2006. Siden har han fulgt revisorlovgivningens krav til efteruddannelse, der indebærer mindst 120 timers efteruddannelse i Danmark inden for en tre-årig periode.

Den 1. september 1993 blev han ansat hos revisionselskabet P/F Rasmussen & Weihe, der senere blev til P/F Nota, hvor han har været siden — som direktør fra 2007. P/F Nota var nok det største revisionselskab på Færøerne med op til 25 medarbejdere. Før P/F Nota blev revisor for EIK Bank DK, havde selskabet revideret stort set alle erhvervsområder på Færøerne. Blandt deres kunder var offentlige virksomheder, fagforeninger, børsnoterede selskaber, forsikringselskaber og to pengeinstitutter; EIK Bank FO og en mindre lokal sparekasse, Suðuroyar Sparekasse. P/f Nota havde derfor erfaring med revision af finansielle virksomheder, da selskabet tiltrådte som revisor for EIK Bank DK.

I dag arbejder han som statsautoriseret revisor hos P/f Januar, hvor han er partner og medlem af bestyrelsen. P/f Januar er et resultat af en sammenlægning af aktiviteterne i de to revisionsvirksomheder, P/f Nota og INPACT, idet P/f Nota ultimo 2012 afhændede sine aktiviteter til P/f Januar, som samtidig erhvervede aktiviteterne fra revisionselskabet INPACT.

Om sin forberedelse til afhøringen har han forklaret, at han har fulgt med i sagen og været tilbage i sine egne interne arbejdsoplysninger for at se, hvad han i sin tid har skrevet og gjort. Der er tale om meget omfattende materiale, herunder fem til seks ringbind for hvert år samt en stor del elektronisk arkiveret materiale. Han har endvidere tjekket sine arbejds-mails og timeregistreringer fra den pågældende periode.

P/f Notas tiltræden som EIK Bank DKs revisor

P/f Nota har revideret den færøske bank siden 1970'erne. Da han blev ansat i selskabet i 1993, deltog han i revisionen af EIK Bank FO; først som elev, siden som en del af revisionsteamet. Han var ikke involveret i moderbankens køb af datterbanken i Danmark. Eftersom det var et lovkrav, at en koncern skulle anvende samme revisor, blev P/f Nota efter købet af EIK Bank DK i 2004 opfordret til at afgive tilbud på revisionen af banken i Danmark. Det var hans daværende chef, Klaus Rasmussen, der afgav P/f Notas tilbud, der lød på 450.000 kr. eksklusiv moms (X2:425). Dette beløb er blevet kritiseret af Finansiell Stabilitet, men hvis man sammenholder det med omkostningerne til bankens revision i 2004, som fremgår af bankens 2004-årsregnskab (X2:404, 423) med et samlet beløb på 996.000 kr., hvorfra skal trækkes "andre ydelser" på 334.000 kr. samt moms, hvorved beløbet bliver på omkring 530.003 kr. for to revisorer, så er der efter hans opfattelse ikke den store forskel. Det var absolut et seriøst tilbud, P/f Nota afgav.

Efter at P/f Nota var blevet valgt som revisor for EIK Bank DK på generalforsamlingen den 21. maj 2005, blev han en del af det revisionsteam, der skulle revidere EIK Bank DK. Han havde erfaring med alle de opgaver, man kan komme ud for som revisor i en koncern, så han følte sig godt rustet. Han var først medhjælpende revisor, men allerede fra regnskabsåret 2005 blev han underskrivende revisor. P/F Nota fortsatte som ekstern revisor for EIK Bank DK til og med 1. kvartal 2010.

Da P/f Nota tiltrådte som bankens revisor, var hans daværende chef og Sigmund Frederiksen i Danmark for at hilse på bestyrelsen, men han deltog ikke selv. Først efter sommerferien fik han at vide, at han skulle stå for den løbende revision af banken. P/F Nota havde på daværende tidspunkt allerede modtaget en del skriftligt materiale fra banken, da man som revisor først skal opnå et kendskab til og en forståelse for sin kunde, før man kan planlægge det nærmere forløb. Derfor modtog P/f Nota regnskaber, protokoller, Finanstilsynets rapporter og lignende fra banken. Forevist den tidligere revision, KPMG og Grant Thorntons fratrædelsesprotokollat af 16. februar 2005 (X2:364) og Finanstilsynets rapport af 1. februar 2005, pkt. 2, vedrørende kreditpolitik og forretningsgange (X2:350 ,352), har han forklaret, at begge dele var materiale, som P/f Nota modtog.

Da han var på sine to besøg i banken sammen med Sigmund Frederiksen i efteråret 2005, kontrollerede han bla., om banken havde taget Finanstilsynets rapport alvorligt. Første gang besøgte de banken i tre dage. De havde i den forbindelse aftalt med ledelsen, at de først fik en overordnet præsentation af banken som helhed af Klaus Sørensen, hvorefter afdelingslederne kom én efter én og præsenterede deres respektive afdelinger i mere detaljeret form. De afdelingsledere, det drejede sig om, var Jesper Clausen fra kreditafdelingen, Kim Sandberg fra Private Banking og Steen Andersen fra pantebrevsafdelingen samt lederen af bankens handelsbord, som han ikke kan huske navnet på. Han blev også introduceret for Claus Pommer, som havde til opgave at følge op på Finanstilsynets påbud.”

Fra slutningen af 90'erne og indtil 2005 – 2006 udførte han revisionen af Eik Bank FO sammen med sin daværende afdelingsleder, Jóannes Olsen. Typisk var der en yngre medarbejder med, men det var ikke fast, hvem det var. På det tidspunkt var Klaus Rasmussen underskrivende revisor og havde det overordnede ansvar, men han var ikke så meget med i banken til daglig.

Efter at Klaus Rasmussen flyttede til Danmark i 2007, blev han selv underskrivende revisor. Han fortsatte revisionen sammen med Jóannes Olsen, og der kom andre medarbejdere med. Omkring 2008 kom Hjalmar Petersen med. Hjalmar Petersen blev senere statsautoriseret revisor. I perioden, som der er tale om, var Hjalmar Petersen cand. merc. aud. I perioden fra 2008 til 2010 var det således ham selv som underskrivende revisor, der stod for revisionen af banken sammen med Jóannes Olsen og Hjalmar Petersen samt nogle gange med skiftende yngre medarbejdere.

Han fik et indgående kendskab til banken. Der blev brugt mange timer både i Danmark og på Færøerne. Det var hans opfattelse, at der var god kvalitet i banken. Der blev arbejdet seriøst både i erhvervsafdelingen og i kreditafdelingen og i ledelsen. Han havde et positivt indtryk af banken og dens organisation.

Hans Laksá blev foreholdt uddrag af gengivelsen af hans forklaring for Øster Landsret under retssagen vedrørende Eik Bank DK (konsoliderede forklaringsdokument, side 176), hvoraf blandt andet fremgår, at han har forklaret:

”Personkredsen

Om sit kendskab til ledelsen i EIK Bank FO har han forklaret, at det først var fra 2006, hvor han blev underskrivende revisor for banken, at han fik et bedre kendskab til direktionen på Færøerne og herunder Marner Jakobsen. De havde et udmærket samarbejde med hinanden, men var ikke i daglig kontakt. De kontaktede hinanden pr. telefon eller mail, hvis der var behov herfor. Det var hans indtryk, at Marner Jakobsen var omhyggelig og kompetent både som direktør og som bestyrelsesformand. Den færøske kreditchef Bogi Bendtsen kendte han arbejdsmæssigt bedre, da bankens udlån var en central del af revisionen, hvorfor de havde tættere kontakt. Bogi Bendtsen var en meget omhyggelig og dygtig person. Han havde et tæt og godt samarbejde med Sigmund Frederiksen, der var både dygtig og omhyggelig. Dette baserer han på sin gennemgang af Sigmund Frederiksens arbejde, når de i fællesskab reviderede banken. Der var et krav om, at den interne revisor havde en uddannelse svarende til den, man har som statsautoriseret revisor, så selvom Sigmund Frederiksen ikke var uddannet som sådan, havde han den fornødne erfaring og arbejdsbaggrund. Så vidt han ved, arbejdede Sigmund Frederiksen tidligere ved Deloitte i Danmark, men det var ikke ham, der ansatte Sigmund Frederiksen, og han kender ikke til Sigmund Frederiksens erfaring med revision af banker. Han fandt ikke anledning til at opfordre nogen fra intern revision til at uddanne sig yderligere eller opfordre bestyrelsen til at opgradere kompetencerne i intern revision.”

Hertil har han forklaret, at han kan vedstå forklaringen og stå inde for beskrivelsen af de pågældende personer og deres kvalifikationer. Den var helt tilsigtet. Der er ikke tale om høflighedsfraser.

Som han husker det, blev indstillinger og beslutninger i Eik Bank FO i et vist omfang baseret på materiale fra Eik Bank DK, men kreditafdelingen i Eik Bank FO foretog også deres egen behandling, inden sagerne blev forelagt for bankens bestyrelse. Alle engagementerne i Danmark var så store, at de skulle forelægges for bankens bestyrelse. Hvis det

havde været hans opfattelse, at banken havde delegeret kompetencen på kreditområdet til andre, ville han have gjort bemærkninger om det. Hvis det havde været hans opfattelse, at der kom sager fra Danmark til bestyrelsen, som ikke havde været behandlet i banken, ville han nok have rejst spørgsmål over for banken om, om det var fornuftigt med en sådan uddelegering, og han ville have krævet, at der var meget klare aftaler om, hvordan det skulle foregå. Men som sagt var det ikke hans opfattelse, at det forholdt sig sådan.

Han læste bestyrelsesmødereferaterne. De kunne have interesse for revisionen. Det, at der ikke altid var bred enighed i bestyrelsen, var ikke noget, der bekymrede revisionen. Hvis der var nogen i bestyrelsen, som mente, at de ikke havde tilstrækkeligt beslutningsgrundlag, vil han mene, at dette ville afspejle sig i de pågældendes stillingtagen. Så ville de pågældende nok ikke tilslutte sig en indstilling om bevilling. Hvis han havde haft indtryk af, at alt sejlede, og at bestyrelsen ikke fik de oplysninger, den skulle have, så ville han have bemærket det i revisionsprotokollen. Hvis det havde været hans indtryk, at medarbejderne i banken ikke servicede bestyrelsen godt nok, ville han ikke have beskrevet bankens medarbejdere så positivt, som han har gjort. Han har udtalt sig på grundlag af sit helhedsindtryk af medarbejdernes og ledelsens arbejde.

Som revisor holdt han sig væk fra bankledelsens forretningsmæssige skøn, men det har ikke været hans indtryk, at ledelsen i banken var særligt risikovillig og overoptimistisk og ukritisk. Mange af de store lån blev bevilget omkring 2006, hvor der generelt i hele verden var en udbredt risikovillighed. Han har ikke haft en opfattelse af, at Eik Bank sammenlignet med andre pengeinstitutter var specielt risikovillig.

Det var hans indtryk fra revisionen, at man i banken ordentligt og fornuftigt fulgte op på tingene. Der var en løbende opfølgning. Som han oplevede det, bekymrede både Marner Jacobsen og Bogi Bendtsen sig for bankens situationen og om at gøre det bedst mulige for banken. Som revisor for banken har han ikke på noget tidspunkt haft en forestilling om, at ledelsen agerede på en måde, som lagde op til en erstatningssag. Hvis det havde været tilfældet, ville han nok have skrevet tingene anderledes i revisionsprotokollaterne.

Det er normalt i en bank, at der er engagementer, der ikke udvikler sig, som man oprindeligt havde håbet på. Det kan give bekymringer rundt omkring i systemet. Nogle gange ender det med tab, andre gange uden tab. Det er ikke unormalt, at man i en bank kan være bekymret for et engagement, der ikke går så godt.

Bogi Kjartansson Bendtsen

Bogi Kjartansson Bendtsen har forklaret, at han kan vedstå den forklaring han afgav under hovedforhandlingen i retssagen vedrørende Eik Bank DK, (konsoliderede forklaringsdokument, side 337 – 344), hvoraf fremgår:

“Bogi Bendtsen har forklaret bl.a., at han blev bankuddannet i Føroya Sparikassi i 1985. Han er tillige uddannet revisor på et revisorkontor og blev i 1995 cand.merc.aud. fra Handelshøjskolen i Aarhus. Efter sin elevtid fortsatte han i sparekassen som sparekasseassistent, hvorefter han blev ansat som revisor i et revisionsfirma. Derefter blev han revisionsrådgiver i intern revision i sparekassen og intern revisionschef samme sted indtil 1998. I 1998 blev han kreditchef i sparekassen, der senere blev til EIK Bank FO, og i perioden 2001-2010 var han tillige underdirektør i banken. Fra 2010 til 2011 var han kreditchef i EIK Bank FO, og siden har han været afdelingsdirektør for administrationen i elselskabet SEV. Herudover er han rådgiver for Forsikringstilsynet på Færøerne, som han bistår med bl.a. regnskabsanalyser og gennemgang af f.eks. forretningsgange.

Han lærte Marner Jacobsen at kende i 1983, da Marner Jacobsen kom i lære i sparekassen, hvor de var elever samtidig. De blev venner. De læste begge videre i Aarhus, hvor han gik på Handelshøjskolen, og Marner Jacobsen gik på universitet. Marner Jacobsen tog til Færøerne før ham, men deres venskab fortsatte, og de ses fortsat privat. Han har drøftet sagen lidt med Marner Jacobsen undervejs.

Samarbejde med EIK Bank DK, bankens organisation og fælles engagementer

Om sit samarbejde med direktionen i EIK Bank DK har han forklaret, at det primært var med Jesper Clausen, da denne blev direktør, idet det var Jesper Clausen, der sendte materiale til EIK Bank FO. Han var i perioden 2005-2010 nogle gange i kontakt med Jesper Clausen flere gange om dagen, andre gange gik der længere imellem. Han havde også meget korrespondance med Jesper Clausen, ligesom Ejvind Mouritsen korresponderede

med Jesper Clausen. I EIK Bank FO havde de meget høje tanker om Jesper Clausens kvalifikationer. Jesper Clausen var efter deres opfattelse skeptisk og konservativ i sine vurderinger. Det var hans opfattelse, at Jesper Clausen havde indblik i tyske og svenske ejendomme. Det baserede han på samtaler med Jesper Clausen og på deres gennemgange af de enkelte engagementer i forbindelse med de årlige inspektioner af den danske bank. Han vidste endvidere, at Jesper Clausen havde været ansat i Ejendomsinvest. Det forhold, at Jesper Clausen i 2006 blev medlem af direktionen, ændrede ikke på, at Jesper Clausen uomtvisteligt var kreditchef.

Han husker endvidere Ole Hansen, som blev ansat i EIK Bank DK i 2005 som erhvervschef som led i opfølgningen på Finanstilsynets påbud om en opdeling af kredit- og erhvervsafdelingen. Endvidere blev Niels Johnen ansat. Efter hans opfattelse skulle Jesper Clausen efter opdelingen varetage kreditafdelingen, der gennemgik erhvervsafdelingens indstillinger og sendte sagerne videre til EIK

Bank FO, når der var tale om fællesengagementer eller sager omfattet af aflastningsgaranti. Erik Harding Madsen kom til som erhvervschef i stedet for Ole Hansen.

Han havde ikke noget samarbejde med Sigmund Frederiksen i dennes egenskab af intern revisionschef i EIK Bank DK. Han havde heller ikke noget samarbejde med Hans Laksá i dennes egenskab af ekstern revisor i EIK Bank DK. Det skete dog, at han havde et vist samarbejde med disse, når de var på besøg i EIK Bank DK. Han havde ikke kontakt til Deloitte, da dette revisionsfirma indtrådte som medrevisor i EIK Bank DK i 2010.

Arbejdet som kreditchef i EIK Bank FO

Da EIK Bank FO købte en andel i den senere EIK Bank DK, var han underdirektør i EIK Bank FO. Marnér Jacobsen bad ham om at komme med input til den danske banks kreditarbejde. Han tog ned til den danske bank et par gange i 2002 og fortalte om, hvordan de gjorde tingene i EIK Bank FO; bl.a. viste han sine danske kolleger sin kreditmappe med engagementsoversigter. Den syntes de godt om, og en lignende mappe blev senere anvendt i EIK Bank DK.

I perioden 2003-2005 var han fortsat underdirektør i EIK Bank FO. I forbindelse med købet var de tre personer, herunder Ejvind Mouritsen og han selv, på besøg i Danmark, hvor de gennemgik porteføljen sammen med Jesper Clausen og Brian Toft med henblik på en kreditmæssig gennemgang af sagerne. De lavede en rapport med en indstilling om, hvordan de syntes, det så ud.

I 2007, hvor EIK Bank DK købte Skandia Banken, foretog intern revision, han og Ejvind Mouritsen sammen med Jesper Clausen og hans folk en gennemgang af, hvordan det så ud. Det var noget nyt, at der var tale om en internetbank.

I sit virke som kreditchef har han alene haft bankens bedste interesser for øje.

Risk managing-funktionen i EIK Bank FO

Det blev et lovkrav, at der skulle etableres en risk management-funktion. Som kreditchef i EIK Bank FO fik han også titel af Group Credit & Risk manager. Da EIK Bank FO i 2007 oprettede en formaliseret risk management-funktion, blev den oprettet som en del af hans afdeling med Ejvind Mouritsen som risk manager. Forud herfor, allerede fra omkring 2005, havde der imidlertid været et arbejde med samme rapporteringsfunktioner, herunder med krav om rapportering fra EIK Bank DK. Det var aftalt med Jesper Clausen. Alle besøgsrapporter fra besøgene i EIK Bank DK og indrapporteringen fra EIK Bank DK blev også sendt til den interne revision. Han ved ikke, om de også gik til den eksterne revision.

Han havde et godt samarbejde med intern revision i den færøske bank, som han gennemgik nedskrivninger og hensættelser med. Han og den interne revisionschef, Sigmund Frederiksen, samt en til to yderligere medarbejdere gennemgik på et møde udkast til bankens nedskrivninger og hensættelser. Nogle gange deltog også den eksterne revisor, Hans Laksá. Det var hans indtryk, at den interne revision var meget grundig, og at de i kreditafdelingen måtte ”forsvare” sig grundigt for at ”klare frisag”. Den eksterne revision i EIK Bank FO samarbejdede han også løbende med, f.eks. i relation til nedskrivninger, eller når den eksterne revisor gennemgik et bestemt område. Den eksterne revision var altid velforberedt og grundig.

Han blev forevist uddrag af EIK Bank FO og EIK Bank DKs risk report 2009 med oversigt over ”*main features of the reporting procedures*” (X4:10, 17). Hertil har han forklaret, at oversigten f.eks. viser, at der blev rapporteret kvartalsvis vedrørende store engagementer, og halvårligt om de 50 største engagementer i koncernen, herunder også de danske. Han ved, at intern revision havde adgang til disse rapporteringer, men han ved ikke, om de også blev sendt til Sigmund Frederiksen. De såkaldte ”*Credit Analysis*” omfattede oversigter over de største finansieringer fordelt på forskellige brancher. Vist nok fra omkring 2008 blev projektf finansieringsprojekter i den forbindelse skilt ud til en selvstændig kategori. De har også forud for 2009 foretaget tilsvarende rapporteringer. Det blev udbygget over tid, men rapporteringen om udlån er foregået over hele perioden.

Han fik også den danske banks kvartalsvise engagementsoversigter, som han læste og gennemgik – måske ikke hvert kvartal, men så halvårligt. Herudover brugte de disse oversigter til opslag. Han mener, at Jesper Clausen sendte dem både til ham, Ejvind Mouritsen, Marner Jacobsen og Sigmund Frederiksen. EIK Bank DKs konsoliderede beskrivelser af bankens store engagementer blev sendt til en af hans medarbejdere i kreditafdelingen i EIK Bank FO hvert kvartal. Den blev delt med regnskabsafdelingen i EIK Bank FO, som afrapporterede til Finanstilsynet. Som en del af kontrolarbejdet fik han også en oversigt fra Jesper Clausen om EIK Bank DKs overholdelse af reglen om, at bl.a. pengeinstitutter ikke må eje fast ejendom eller have kapitalandele i ejendomsselskaber for mere end 20 % af kapitalgrundlaget, jf. § 147 i lov om finansiel virksomhed, men han kan ikke sige, hvor ofte dette skete. Han delte disse oversigter med direktionen i EIK Bank FO, og han mener, at også den interne revision fik dem. Top 50-listen indeholdt en oversigt over størrelsen af disse engagementer, herunder om sikkerhedsstillelse og blanco-andel. Afrapportering herom til bestyrelsen skete en eller to gange om året. Forud herfor havde han talt i telefon med Jesper Clausen om udviklingen af engagementerne, og det forelagde han for bestyrelsen. Herudover supplerede Marner Jacobsen, der jo var bekendt med det hele, med yderligere oplysninger under møderne.

EIK Bank DKs udlånsportefølje, herunder solvensbelastning og nedskrivning

Han blev forevist EIK Bank DKs oversigt over den faktuelle porteføljesammensætning pr. 30. juni 2008 (X6:1802). Hertil har han forklaret, han godt kan genkende det billede af den ændrede sammensætning af udlånsporteføljen, som oversigten viser. I begyndelsen havde der været en stor del af cash flow-engagementer. Det gik godt i perioden 2005-2007, og kunderne betalte det, de skulle. Senere kom en større andel af porteføljen til at angå finansiering af ejendomsudvikling. De baserede det på bankens tidligere kunder, som det var gået godt for, samt nogle nye kunder. Han husker, at de var opmærksomme på det i EIK Bank FO, men han husker ikke, om ændringen var i overensstemmelse med kreditpolitikken. Det var en del af bankens strategi. Han husker, at de gennemgik og diskuterede kreditpolitikken, men tør ikke sige, om det stod i kreditpolitikken. Forevist uddrag af EIK Bank DKs kreditpolitik, pkt. 7.1.2 om nedprioriterede ejendomme (X3:69) har han forklaret, at han ikke husker, om de drøftede, om de bevægede sig inden for rammerne af den formulering.

Om solvensbelastning og nedskrivninger i EIK Bank DK blev han forevist EIK

Bank DKs brev af 5. marts 2010 til Finanstilsynet vedlagt bl.a. solvensbelastningsopgørelsen pr. 31. december 2009 (X4:2947). Hertil har han forklaret, at EIK Bank FO ikke var inde over udarbejdelsen af den danske solvensbelastningsopgørelse, men de fik den tilsendt og indarbejdede den i EIK Bank FOs tilsvarende opgørelse. Vedrørende de fælles dansk-færøske engagementer var det også Jesper Clausen og hans folk, der lavede opgørelsen over engagementet og tilhørende sikkerheder. Jesper Clausen lavede i den forbindelse en indstilling om en bestemt nedskrivning og sendte tillige sine nedskrivningsberegninger, som de talte om i telefonen, for at han kunne sikre sig, at indstillingen var i orden. De var enige med Jesper Clausen. De fik ikke tilsendt nedskrivningsberegninger på de rent danske engagementer. Ved deres besøg i EIK Bank DK fik de sådanne oplysninger om udvalgte rent danske engagementer. Det ville være indgået i deres besøgsrapporter, hvis de havde fundet noget. Det var hans opfattelse, at der var en procedure for nedskrivninger i de rent danske engagementer.

EIK Bank FOs tilsynsbesøg i EIK Bank DK

Som han husker det, foretog han på vegne af EIK Bank FO tilsynsbesøg i EIK Bank DK i november måned 2005. Med ham på besøget, der vist varede en uges tid, var Ejvind

Mouritsen og Dagmar Augustinussen. Baggrunden for besøget var, at det i EIK Bank FO var en forretningsgang, at der hvert halve år skulle følges op på de sager, der var overtaget som led i købet af banken i Danmark, samt fælles engagementer mellem de to banker og andre nye engagementer. De sendte på forhånd en oversigt til Jesper Clausen over, hvilke udlånsager de ønskede at gennemgå. Marner Jacobsen var meget interesseret i at sikre sig, at alle politikker og forretningsgange, der blev indført i EIK Bank FO, også blev gennemført i EIK Bank DK. De drøftede i den forbindelse også opbygningen, dvs. krav til beskrivelsen af de enkelte engagementer, samt afrapportering til EIK Bank FO. Det var meget detaljerede beskrivelser. I EIK Bank FO var der en klar opdeling af, hvem der lavede hvad. EIK Bank DK var ikke så stor en organisation, men Jesper Clausen sagde, at de ville gøre det så godt som muligt. De talte også om sikkerhedsmapperne for de enkelte kunder. I EIK Bank DK lå det hele i én mappe pr. kunde, mens der i EIK Bank FO var en opdeling i fire undermapper, og det talte de også om. De sagde til Jesper Clausen og hans folk, at de skulle indhente regnskaber og dokumentation, lave en bedre opbygning af sagerne samt en beskrivelse af kunderne. Der skulle også være en ordentlig indstilling, som skulle indeholde tilstrækkelige oplysninger til, at der kunne træffes en selvstændig beslutning. Det var hans indtryk, at sagerne begyndte hos Ole Hansen og Niels Johne, men en sag kunne også begynde hos Brian Toft. Hvis Jesper Clausen var tilfreds med en indstilling, kunne den lægges videre til direktionen. Han var ikke involveret i den undersøgelse, der dannede grundlag for Finanstilsynets rapport fra 2005, men de drøftede rapporten under hans besøg i november 2005. Efterfølgende kunne man konstatere, at der blev fulgt op på det. Var der noget, som Marner Jacobsen gik op i, var det, at der ikke blev taget let på det, der kom fra Finanstilsynet. Marner Jacobsen fortalte ham løbende, at der var kommet styr på forskellige elementer fra tilsynets rapport, og han mener, at Marner Jacobsen på et tidspunkt sagde, at der var taget hånd om alle tilsynets kritikpunkter. Ejvind Mouritsen og han selv deltog i drøftelserne med Jesper Clausen om de enkelte engagementers løbende udvikling. Dagmar Augustinussen, der havde speciale i at gennemgå lånesager, gennemgik de enkelte sagsmapper og kontrollerede, om der f.eks. var de sikkerheder, som var beskrevet i kreditindstillingerne, og om der var indhentet de fornødne underskrifter. Hun gjorde opmærksom på, hvis der manglede noget, og i så fald fandt Niels Johne, Ole Hansen, Lis Andersen eller Eva Hansen det frem. I 2005

gennemgik de, så vidt han husker, mellem omkring 10 og 20 engagementer; det var rimeligt mange. Senere gennemgik de færre – men større – sager. De drøftede også bankens procedurer med Jesper Clausen. F.eks. talte de om, hvorvidt det var den samme person, der stod for det hele, og at der skulle være nogle interne kontroller. De var også ude at besøge de ejendomme, som de lånte penge ud til, for det sagde Marnar Jacobsen, de skulle. De interesserede sig også for EIK Bank DKs kreditpolitik. Han kan dog ikke huske, om de så den første kreditpolitik, men i 2005 eller 2006 fik de den tilsendt og de gav deres input. De fik fremover tilsendt kreditpolitikken til kommentering, når der skete ændringer af den. Efter besøget sendte de en rapport til EIK Bank DK om besøget. Jesper Clausen besvarede senere denne rapport på alle punkter i en mail.

I 2006 var de igen på tilsynsbesøg i EIK Bank DK. Det var, så vidt, han husker, også Ejvind Mouritsen, Dagmar Augustinussen og han selv, der gennemførte dette besøg. Han husker, at Dagmar Augustinussen i 2006 sagde, at EIK Bank DK havde taget deres råd om sagsopbygningen til efterretning, og at det så fint ud. Ved besøget tog de udgangspunkt i Jesper Clausens mail om, hvordan de enkelte punkter i deres rapport fra 2005 var blevet adresseret. I nogle tilfælde havde EIK Bank DK valgt en anden tilgang, end de havde forestillet sig. Det talte de om, og de kunne typisk godt acceptere den måde, de pågældende punkter var løst på. Også denne gang tog besøget ca. en arbejdsuge, og de var også denne gang på besigtigelse af de ejendomme, som banken lånte penge til.

I 2007 var de på besøg i EIK Bank DK to gange af en uges varighed.

Som han husker det, var de ikke på tilsynsbesøg i EIK Bank DK i 2008. Det skyldtes, at Finanstilsynet lige havde foretaget en gennemgang, og de aftalte derfor med direktionen i EIK Bank FO, at de kunne økonomisere med kræfterne.

Under tilsynsbesøget i 2009, som fandt sted i april måned, drøftede de samtlige sager med udgangspunkt i Jesper Clausens seneste kvartalsvise engagementsbeskrivelse. Jesper Clausen gennemgik de enkelte sager grundigt, herunder hvordan sagerne havde udviklet sig, og hvordan forventningen til den fremtidige udvikling var. Det var ham og Ejvind Mouritsen, der deltog i besøget.

Som han husker det, gennemførte han og Ejvind Mouritsen i juni måned 2010 en undersøgelse af EIK Bank DK. De så bl.a. på noget med oprullende renter, men undersøgelsen nåede ikke at blive færdig. Ejvind Mouritsen skulle have fulgt op på den efter sommerferien.

Finanstilsynets undersøgelse af EIK Bank FO august 2009

Han forestod sammen med Ejvind Mouritsen forberedelsen af Finanstilsynets funktionsundersøgelse af EIK Bank FO i august 2009, der er nævnt i tilsynets brev af 10. juli 2009 (X4:1571). Han deltog i mødet med Finanstilsynet sammen med direktionen. Fra tilsynets side deltog tre personer. Der var særligt fokus på bankens opdrætsengagementer, der tidligere havde givet anledning til udfordringer, men nu var kommet i god gænge.

De bad Jesper Clausen om materiale vedrørende Sydporten- og RGW-engagementerne, som var fælles mellem den danske og den færøske bank, og det sendte de videre til tilsynet. Under møderne med tilsynet sagde finansinspektør Jes Damgaard Iversen imidlertid meget konkret til ham, at tilsynet kendte disse engagementer vældig godt, da tilsynet havde gennemgået dem i EIK Bank DK. Derfor var drøftelserne om disse engagementer relativt kort.

Finanstilsynet havde endvidere udtaget kreditområdet og solvensopgørelsen til gennemgang. Som han husker det, kom tilsynet frem til, at bankens solvens var god, således som det også fremgår af Marner Jacobsens mail af 28. august 2009 (X4:1873, dansk oversættelse X1:1478).

Finanstilsynets undersøgelser af EIK Bank DK

Han deltog ikke i Finanstilsynets undersøgelse af EIK Bank DK i 2007. Han ved ikke, om han fik konklusionerne, men Jesper Clausen var i almindelighed god til at orientere ham om sådan noget. Han deltog heller ikke i tilsynets undersøgelse af EIK Bank DK i november og december 2008, men han fik konklusionerne som gengivet i rapporten fra januar 2009. Han husker bl.a., at Jesper Clausen ringede til ham efter undersøgelsen og

fortalte, at tilsynet var tilfreds med bankens solvensreservationer og de foretagne nedskrivninger.

De omtvistede konkrete engagementer

Om håndteringen af de fælles engagementer mellem EIK Bank DK og EIK Bank FO; Sydporten og RGW har han forklaret, at disse blev påbegyndt i erhvervsafdelingen i EIK Bank DK, behandlet af Jesper Clausen og bestyrelsen i DK, inden de blev sendt videre til EIK Bank FO. EIK Bank FO foretog en selvstændig vurdering af de enkelte engagementer. Denne vurdering blev baseret på oplysningerne fra den danske bank. De tog herved udgangspunkt i den danske kreditindstilling, men hvis der var noget, de var i tvivl om, eller de mente, manglede eller ønskede verificeret, ringede de til Jesper Clausen eller Ole Hansen for at få det nærmere belyst. Det kunne føre til, at der skete ændringer i den færøske kreditindstilling. Han husker f.eks., at de på et tidspunkt i forhold til RGW ønskede yderligere følsomhedsanalyser i forhold til antallet af solgte sommerhuse. Han blev som eksempel forevist kreditindstilling 156/2007 af 19. marts 2007 om udvidelse af Sydporten-engagementet (X3:323). Han husker, at Maner Jacobsen orienterede ham om, at sagen var på vej, og at de fik nogle forhåndsnotater fra Niels Johne.

De forholdt sig generelt til de detaljer, som var beskrevet i kreditindstillingerne, herunder de indgåede upsideaftaler. Han blev forevist mail af 9. januar 2009 vedhæftet en oversigt over EIK Bank DKs upside-aftaler (X4:113). Hertil har han forklaret, at han ikke tør sige, om han har set denne oversigt, men han var bekendt med aftalerne. Den færøske bestyrelse drøftede upside-aftalerne i EIK Bank DK. F.eks. talte de om størrelsen og risici forbundet hermed, og at det ikke måtte påvirke bankens beslutning.

Schaumann-engagementet kan han ikke huske noget om. Han ved, at DK Nordic-Fastigheter-engagementet, var et projekt med en golfbane og sommerhuse i Sverige. Disse to engagementer har, så vidt han husker, ikke været behandlet i EIK Bank FO. Hans Armand Johansen-engagementet angik en dansk advokats køb af tyske ejendomme. Han husker, at der har været en behandlet en låneansøgning om dette engagement på Færøerne, og at det på et tidspunkt har været et fælles engagement. Borch German Assets siger ham ikke noget, og det har ikke været behandlet på Færøerne.”

Han er stadigvæk afdelingsdirektør for administrationen i Elselskabet SEV. Han sidder også i den kommunale arbejdsgiverforening på vegne af SEV.

Han har drøftet retssagen vedrørende Eik Bank FO med Marner Jacobsen. De ses fortsat privat.

I tilslutning til sin forklaring i Eik Bank DK sagen om, at han ikke havde noget samarbejde med den interne revisionschef og den eksterne revisor, har han forklaret, at Sigmund Frederiksen og Hans Laksá godt kunne finde på at stille spørgsmål i enkelte sager eller om enkelte emner i forbindelse med den danske bank. Så det var ikke sådan, at de ikke snakkede sammen, men der var ikke noget egentligt samarbejde. Han ved heller ikke, om det er helt rigtigt at sige, at han ikke havde kontakt til Deloitte, da de indtrådte som medrevisor i Eik Bank DK i 2010. De kom til Færøerne og stillede forskellige spørgsmål til en række af medarbejderne i banken. Det var om forretningsgange og om, hvordan tingene hang sammen. Han blev også interviewet i den forbindelse.

Til det anførte om, at "top 50-listerne" indeholdt oversigt over sikkerhedsstillelser og blanco andel har han forklaret, at det ikke var altid, at sikkerhedsstillelser var medtaget. Det kom an på, hvad listerne skulle bruges til.

I tilslutning til sin forklaring i forbindelse med Eik Bank DK sagen om Finanstilsynets undersøgelse af Eik Bank FO i august 2009 har han tilføjet, at materialet, de sendte videre til Finanstilsynet også omfattede engagementet vedrørende SD-Karréen.

Om sin placering i organisationen for Eik Bank FO i den omhandlede periode fra 2005 – 2010 har han forklaret, at han som kreditchef og underdirektør refererede til Marner Jacobsen. Under sig havde han kreditafdelingen og den juridiske afdeling. I kreditafdelingen havde de en opdeling, sådan at nogle medarbejdere tog sig af private kunder og andre af erhvervsmæssige kunder. Derudover havde de også inkassofunktionen samt analyse- og afrapporteringsdelen. Erhvervsafdelingen var en anden afdeling, som han ikke havde ansvaret for. Marner Jacobsen havde ansvaret for erhvervsafdelingen i perioden op til

2010. Han mener, at Bjarni Olsen havde ansvaret for erhvervsafdelingen i nogle måneder fra januar 2010. Direktøren havde en erhvervschef under sig. Erhvervschefen var ikke underdirektør og heller ikke medlem af ledelsesgruppen, sådan som han selv var. Frem til 2006 var Gunnar Streymoy erhvervschef. Derefter kom Birgir Nielsen fra august 2006 til november 2009. I 2009 blev stillingen slået op, og mens den var ledig, var det Marjun Eystberg, der varetog stillingen i nogle måneder, indtil Øssur Nolsøe kom i stillingen i starten af 2010.

Om erhvervsafdelingens og kreditafdelingens opgaver har han forklaret, at erhvervsafdelingen var udadvendt i sin virksomhed, mens kreditafdelingen var mere analyserende og reflekterende. Kunderne kom ind i banken igennem erhvervsafdelingen, når der var tale om erhvervsengagementer. Det var erhvervsafdelingen, der varetog kundekontakten og afholdt møder med kunderne samt tilvejebragte det materiale, der skulle bruges til opbygningen af creditsagen. I forbindelse med opbygningen af sagerne havde afdelingen et creditsystem til sin rådighed, som de kaldte "flux". Det var et system, som de havde fået fra Sydbank igennem Bankdata, og som var udviklet specielt til at opbygge creditsager inden for erhverv. Erhvervsrådgiverne gennemgik kundens regnskaber og andre relevante oplysninger for eksempel budgetter og projektbeskrivelser. Når sagen var blevet opbygget, blev den drøftet internt i erhvervsafdelingen og indstillet til erhvervschefen, hvis han ikke selv havde medvirket. Erhvervschefen gav sine kommentarer, der eventuelt kunne give anledning til, at erhvervsrådgiveren skulle indhente yderligere materiale eller oplysninger.

Hvis erhvervschefen indstillede sagen, gik den videre til kreditafdelingen, hvor de så gik i gang med at kigge på sagen ud fra de foreliggende oplysninger. De sikrede sig, at alle oplysninger, der skulle bruges i creditsystemet, var indhentet på behørig vis, og at de risici, der måtte være i sagen, var afdækkede. Det kunne godt være, at de afholdt et møde med erhvervsafdelingen for at høre nærmere om, hvad sagen drejede sig om. Hvis kreditafdelingens erhvervsmedarbejdere var enige med erhvervsafdelingens indstilling, blev sagen indstillet til kreditchefen, og han gennemgik sagen. Hvis han syntes, at der manglede noget, gav han sagen tilbage til erhvervsmedarbejderne i kreditafdelingen, så de

kunne skaffe de nødvendige oplysninger eventuelt fra erhvervsafdelingen. Når kreditafdelingen også var tilfreds, blev sagen indstillet til direktionen på et kreditmøde, hvor sagen blev gennemgået.

Erhvervsafdelingen stillede et regnskab op for sagen og kom med deres konklusion herunder med hensyn til nødvendig kapital, likviditet og sikkerheder og finansieringsmuligheder. Kreditafdelingen foretog derefter deres vurdering, hvor de kunne gå ind og sige, for eksempel at kapitalgrundlaget var for svagt, eller at der manglede likviditet og sikkerhed. Kreditafdelingen var på den måde en ekstra kontrolfunktion. I udgangspunktet var de mere kritiske og konservative end erhvervsafdelingen. De forsøgte at få det til at smitte af på deres kolleger.

I den omhandlede periode var der flere erhvervsmedarbejdere i kreditafdelingen. Som han husker det, var det Mathea Hilduberg, Ejvind Mouritsen, Egon Joensen, Arnbjørn Egholm, Birgir Christiansen, Bogi Mikkelsen, Gert Langgård, Annika Justinussen, Hervør Lydersen, Randi Magnussen og Randi Hansen. De var ikke alle ansat på samme tid. De var cirka 8 – 10 medarbejdere i afdelingen. Der var en lille vækst i afdelingen i perioden.

Det var vigtigt, at der var funktionsadskillelse mellem erhvervsafdelingen og kreditafdelingen. Når en kunde kommer ind og præsenterer et projekt med henblik på at få en finansiering, så er kunden meget engageret og indstillet på, at projektet skal lykkes. Den entusiasme kan godt smitte af på erhvervsrådgiverne i erhvervsafdelingen. Medarbejderne i kreditafdelingen har ikke haft kundekontakten og ikke oplevet kundens entusiasme på samme måde som erhvervsafdelingen. Kreditafdelingen kan være mere tilbageholdende og forholde sig mere kritisk. Umiddelbart kan han kun komme i tanke om to sager, hvor der ikke var nogen funktionsadskillelse, idet sagerne blev behandlet af kreditafdelingen alene. Det var Faroe Seafood og Thor engagementet. Det skyldtes særlige ønsker fra kunderne om, at en bestemt medarbejder i kreditafdelingen skulle behandle engagementerne, fordi han var meget inde i fiskeribranchen og havde særlig kompetence på det område. De gjorde opmærksom på forholdet over for direktion og bestyrelse. Internt gjorde de det, at erhvervsafdelingen også var med, når sagerne blev behandlet, men i

kreditafdelingen gjorde de det sådan, at en anden kreditmedarbejder også kiggede på sagerne. Sagerne kom også på normal vis til kreditchefen, inden de gik til direktion og bestyrelse.

Bogi Bendtsen blev foreholdt intern revisions revisionsprotokollat af 30. januar 2007 (ekstraktbind 4, side 3273-3274), hvoraf blandt andet fremgår, at det er "konstateret at i nogle tilfælde er det kreditafdelingen, som først behandler lånesagerne", samt referater af bestyrelsesmøder i Eik Bank FO den 9. februar 2007 og 13. januar 2010, hvoraf blandt andet fremgår, at "under revisionen kommer man frem til, at kreditafdelingen havde behandlet lånesager" (ekstraktbind 4, side 3653), og at "Tormund påpegede, at kreditafdelingen kun alt for lidt er en kontrolafdeling, fordi den deltager i behandlingen af lånesager og har bevillingsbeføjelse" (ekstraktbind 11, side 3027).

Hertil har han forklaret, at han mener, at bemærkningerne i revisionsprotokollatet relaterede sig til Thor engagementet. Han skal ikke udelukke, at der måske har været en eller to andre sager, og hvis det har været tilfældet, har det været sager, der drejede sig om fiskeri. Kunderne ønskede den pågældende medarbejder i kreditafdelingen, når det drejede sig om fiskerisager. De var meget opmærksomme, når kreditafdelingen blev kontak- tet først og direkte. Faroe Seafood kom nok til omkring slutningen af 2007 og starten af 2008.

Han husker ikke umiddelbart kritikken på bestyrelsesmødet i januar 2010. Kreditmedarbejderne havde en mindre bevillingsbeføjelse. De kunne håndtere mindre lånesager, der kom igennem systemet fra erhvervsafdelingen.

Det forekom, at kreditafdelingen var med på erhvervsafdelingens kundemøder for at høre på første hånd, hvad der foregik ude i marken. Han ved ikke, om det kan være det, som kritikken drejede sig om. I perioden 2008 – 2010 var finanskrisen meget fremtrædende, og da tror han nok, at kreditafdelingen har været meget fremme i skoene og også deltaget i møder med kunderne for at følge tæt op på engagementerne sammen med erhvervsafdelingen. Hvis der er problemer med et engagement, er det vigtigt, at kreditafdelingen er fuldt ud informeret. De var med mere for at følge op på sagerne.

Om processen i forbindelse med kreditafdelingens kreditindstilling til direktion og bestyrelse har han forklaret, at normalt var det sådan, at han talte med direktionen om sagerne. Hvis direktionen, normalt Marnér Jacobsen, også mente, at de skulle gå videre med sagen og finansieringen, blev det noteret, og han fik at vide, at det var i orden. Hvis finansieringen lå inden for direktionens beføjelse, blev den bevilget. Hvis finansieringen var over 25 millioner kr., som på det tidspunkt var maksimum for direktionens beføjelse, så skulle sagen til bestyrelsen. Sagen blev i så fald gjort klar til afsendelse. Det var kreditafdelingen, der stod for at sørge for, at alt relevant materiale blev udskrevet. Alt blev sendt med almindelig post. Det blev afleveret en uge før bestyrelsesmødet til direktionens sekretariat, som sørgede for, at materialet blev sendt til bestyrelsen.

Materialet, som bestyrelsesmedlemmerne modtog, omfattede som udgangspunkt den kreditindstilling, som kreditafdelingen udarbejdede. Kreditindstilling indeholdt alle væsentlige informationer. Den indeholdt en beskrivelse af sagen og af regnskabet. Kreditindstillingen var meget fyldestgørende med alle mulige aspekter. Når man havde læst kreditindstillingen, skulle man gerne have et tilstrækkeligt grundlag til at træffe en beslutning om, hvorvidt der skulle bevilges finansiering eller ikke. Han deltog på bestyrelsesmøderne, når kreditindstillingerne blev gennemgået. Han deltog i bestyrelsesmøderne i det omfang, han blev indkaldt. Normalt deltog han ikke i hele bestyrelsesmødet. Nogle gange havde han en power point præsentation til kreditindstillingerne. Det kunne godt være, at han havde nye oplysninger med til gennemgangen. Han forsøgte altid at sørge for, at alle bestyrelsesmedlemmerne var med og kunne forstå det, der var beskrevet i kreditindstillingen. Han forsøgte altid at sikre sig, at bestyrelsen forstod, hvad det drejede sig om. Derfor var han meget detaljeret, når han forklarede, hvad der mentes med det, der fremgik af kreditindstillingen. Han kunne godt have et supplerende notat, som beskrev et projekt mere indgående, når der var behov for det.

Bestyrelsesmedlemmerne stillede spørgsmål til kreditindstillingerne. Bestyrelsen var god til at drøfte sagerne. De drøftede ofte selve projekterne og deres bæredygtighed og også personerne bag projekterne. Han forsøgte at svare så godt, han kunne. Normalt havde han

hele sagsmappen med på bestyrelsesmødet og kunne således normalt straks afklare tvivls- spørgsmål, også selv om det var ganske specifikt. Hvis han ikke kunne svare på stedet, så vendte han tilbage normalt i løbet af samme dag. I så fald kom han tilbage på mødet senere og forklarede nærmere. Andre gange blev finansieringen bevilget på mødet men under forudsætning af, at de ting, han skulle undersøge efterfølgende, blev afklaret på en bestemt måde.

Normalt var det sådan, at bestyrelsesformanden efter gennemgangen af kreditindstillingen spurgte bestyrelsesmedlemmerne om deres mening. Nogle gange spurgte bestyrelsesformanden hvert enkelt bestyrelsesmedlem om deres holdning, og andre gange spurgte han bare, om der var nogen bemærkninger, idet han ellers ville betragte sagen som bevilget. Det foregik, mens han var i lokalet, så når han forlod bestyrelsesmødet, vidste han, om finansieringen var bevilget eller ikke.

Bogi Bendtsen blev foreholdt Marner Jacobsens forklaring om kreditsagsbehandlingen i Eik Bank FO (side 19 i forklaringsdokumentet), hvoraf fremgår:

”Den primære kontakt til erhvervskunderne blev med tiden samlet i erhvervsafdelingen. I nogle tilfælde har han deltaget i den indledende kontakt med kunden, der derefter er blevet overdraget til afdelingen, som så tog sig af den daglige kontakt. Hvis erhvervskunden ønskede et lån, indsamlede erhvervsafdelingen det nødvendige materiale og udarbejdede de analyser, der var behov for. På det grundlag kunne der afgives en kreditindstilling. Indstillingen blev lavet i standardiseret form efter en skabelon inspireret af lignende skabeloner, som banken havde fået lov til at låne fra Spar Nord og Bikuben. Formålet var at sikre, at erhvervsafdelingen i lånesagsbehandlingen kom omkring alle aspekter i den, fx. en beskrivelse af sikkerheder, rentabilitet, personkredsen, økonomien osv. I starten var det en manuel skabelon, men banken købte en kopi af Sydbanks avancerede kreditindstillingssystem, der medførte, at den pågældende medarbejder blev guidet igennem alle de relevante punkter. Når den sagsbehandling var tilendebragt kunne indstillingen elektronisk sendes til kreditafdelingen, som overtog det videre forløb indtil forelæggelse for bestyrelsen, i hvert fald for så vidt angår de større engagementer.

Ved kreditafdelingens modtagelse af sagen blev den læst igennem af Bogi Bendtsen, eller en anden medarbejder, med henblik på at vurdere, om man var enig i indstillingen. Var kreditafdelingen af den opfattelse, at noget skulle oplyses bedre eller ikke enig i fx. hvilke sikkerheder, der skulle stilles eller hvilken rente, der skulle kræves, blev sagen sendt retur. Først når erhvervsafdelingen og kreditafdelingen var enige, kunne sagen sendes videre i systemet. Bogi Bendtsen har refereret til ham i hele perioden. Han er en grundig og pæntlig person, og de har haft daglig kontakt. Hvis der var væsentlige ting, så fik de det drøftet. Bogi Bendtsen havde samme bevillingshjemmel som direktionen på op til 25 mio. kr., og han behøvede ikke gå til direktionen for at bevilge et lån indenfor hans hjemmel. Lån som skulle godkendes af bestyrelsen fik han også til gennemsyn, og i det omfang der var forhold, som skulle belyses bedre, tog Bogi Bendtsen sig af det. Når lånesagen var klar, sendte Bogi Bendtsen den til direktionssekretæren, som sørgede for, at den blev sendt ud til bestyrelsen. Det var sædvanligvis Bogi Bendtsen, der forelagde sagen for bestyrelsen. Han har selv gjort det få gange, når Bogi Bendtsen havde forfald.”

Hertil har han forklaret, at det var sådan, det foregik. Marner Jacobsen havde en bevillingsbeføjelse på 25 millioner kr., som han fik i 2004 af bestyrelsen. Bogi Bendtsen havde selv en bevillingsbeføjelse, som i 2005 var på 8 millioner kr. og i 2006 vist nok 10 millioner kr. I 2008 fik han den forhøjet til 25 millioner kr., så han havde samme beføjelse som direktionen. Han og Marner Jacobsen drøftede alle engagementer, som skulle bevilges af direktionen og også dem, der skulle til bestyrelsen. Han opfattede bankens arbejdsgang i kreditsagsbehandlingen som fornuftig.

Om **Sydporten engagementet** og forevist den første indstilling i Eik Bank FO fra 2005 vedrørende engagementet (ekstraktbind 3, side 1419) har han forklaret, at han ikke ved, hvorfor bevillingen ikke er omtalt i bestyrelsesmødereferaterne. Det er muligt, at den er behandlet på et telefonmøde på et tidspunkt mellem september og oktober måned 2005. Han husker det ikke. Normalt plejede Gunnar Joensen, der var referent på bestyrelsesmøderne, at få alt med, men det kan være, at han ikke har fået et telefonmøde med.

Om deres overvejelser i forbindelse med den første bevilling har han forklaret, at de, som han husker det, fik oplyst, at Vagn Andersen var en læge, som var gået ind på ejendomsmarkedet rimeligt tidligt nok i 70'erne og havde lavet flere forskellige investeringer i fast ejendom. Han var blevet finansieret af andre pengeinstitutter, vist nok Danske Bank. Han mener, at et af bestyrelsesmedlemmerne i Eik Bank DK, Hans Keiding, havde anbefalet Vagn Andersen til banken. De første finansieringer var til Hauser Plads, som gik rigtig godt og realiserede flere millioner i overskud. Efterfølgende kom Toldbodgade og Fredericiagade.

Kreditindstillingen i september – oktober 2005 kom op fra Eik Bank DK, hvor der først blev udarbejdet en indstilling til den danske bank. Det var Jesper Clausen og Ole Hansen, som udarbejdede indstillingen. I starten var banken i Danmark ikke særligt stor, men den blev udbygget, så der også kom en erhvervsafdeling og en kreditafdeling med funktionsadskillelse. Jesper stod for kreditafdelingen. I starten var det ikke helt så adskilt, for der arbejdede kun ganske få medarbejdere i den danske bank i starten, så det var ikke muligt at undgå personsammenfald, men afdelingerne blev gradvist udbygget.

Sagerne, der blev sendt til Eik Bank FO, var færdigbehandlet i Eik Bank DK, det vil sige, at der typisk var en bestyrelsesbeslutning fra Eik Bank DK, inden sagerne blev sendt til Færøerne. I forbindelse med Sydporten blev det aftalt, at sagerne fra Danmark skulle sendes op til kreditafdelingen i Eik Bank FO, som så skulle gennemgå sagen, som om sagen var modtaget fra den færøske erhvervsafdeling. Når de modtog sagerne fra Danmark, opfattede de det således, at sagerne havde været igennem den samme procedure i Danmark, som tilsvarende færøske sager ville have været igennem i erhvervsafdelingen på Færøerne. I Eik Bank FO behandlede de sagerne, som om Eik Bank DK var erhvervsafdelingen. De behandlede ikke sagerne anderledes i kreditafdelingen, end de ville have gjort med et færøsk engagement, selvom sagerne fra Danmark var godkendt i den danske bestyrelse.

Kreditafdelingen gennemgik sagerne. De blev bedt om at bygge på deres danske kollegers arbejde. Udgangspunktet var, at de havde tiltro til deres danske kolleger. De havde ikke

grund til andet. Hvis deres gennemgang af sagerne gav anledning til spørgsmål eller behov for yderligere oplysninger, kontaktede de medarbejderne i Eik Bank DK. Det kunne nogle gange godt give anledning til lidt irritation i den danske bank, som syntes, at de spurgte meget. Medarbejderne i Eik Bank DK beklagede sig også på et tidspunkt til Marner Jacobsen over det, men han svarede, at det var de nødt til at finde sig i, fordi kreditafdelingen skulle sikre, at grundlaget var i orden over for bestyrelsen på Færøerne. Kreditafdelingen forsøgte efter bedste evne at gennemgå sagerne på samme måde, som de ville have gjort over for erhvervsafdelingen i Eik Bank FO. De var godt klar over, at der var en bevilling i Eik Bank DK, men de kunne sagtens finde på at spørge en masse og kræve en masse ting nærmere belyst, og så fik de det.

Når sagerne var bevilget, og bevillingen skulle effektueres med underskrivning af dokumenter og udbetaling af penge, blev sagen lagt til erhvervsafdelingen, som normalt var den afdeling i banken der varetog de opgaver, herunder bogføring i systemerne og etablering af opbevaringsaftaler vedrørende sikkerheder. Inga Dahl fra erhvervsafdelingen tog sig af de opgaver. Det er derfor, at hendes navn er nævnt på kreditindstillinger. Bestyrelsen i Eik Bank FO spurgte også om, hvorfor Inga Dahl og andre fra Erhvervsafdelingen stod på kreditindstillingerne, og bestyrelsen fik at vide, hvordan det hang sammen. Hvis han ikke tager helt fejl, så var det Finanstilsynet, som bad dem om at skrive på selve sagen, hvilke personer der deltog i sagsbehandlingen. Derfor kom erhvervsafdelingen også på, selvom den som sådan ikke havde noget med selve indstilling at gøre i de danske sager.

Det var medarbejderne i den danske bank, som havde kundekontakten til Vagn Andersen. Der var ingen medarbejdere i banken på Færøerne, der havde direkte kontakt til Vagn Andersen. Da de bevilgede første gang til Vagn Andersens selskab, vidste han ikke noget om Vagn Andersens fortid. På et eller andet tidspunkt fik han at vide, at Vagn Andersen tidligere var dømt for narkosmugling, men han kan ikke huske, hvornår det var. Da han fik det at vide, spurgte han selvfølgelig Marner Jacobsen om, hvad det var for noget. Marner Jacobsen fortalte, at det var noget med, at Vagn Andersens kone havde hængt sig, og Vagn Andersen var kommet hjem og havde fundet hende, hvilket havde medført, at han var kommet ud i et misbrug og havde smuglet hash. I Eik Bank DK havde de ikke

tillagt det så stor betydning. Vagn Andersen var jo kunde med sine ejendomsinvesteringer i andre store danske banker i 70'erne og 80'erne, og han havde udstået sin straf. Oplysningerne om Vagn Andersens fortid gav ham ikke anledning til andet end at spørge Marnner Jacobsen derom, og han stillede sig tilfreds med Marnner Jacobsens forklaring.

Han tør ikke sige, om han havde modtaget oplysninger om Vagn Andersens fortid, da Eik Bank FO i sommeren 2007 bevilgede finansiering til det store projekt Sydporten. Da Eik Bank FO bevilgede forhøjelsen i december 2008 til færdiggørelse af projektet, tror han nok, at han vidste besked.

Hvis han fra starten havde vidst besked om, at kunden tidligere var straffet med 4 1/2 års fængsel for hashsmugling, ville han have set samlet på sagen. Projektet var bevilget i Kaupthing Bank og i BRF kredit. Det var en tysk entreprenør, som var velrenommeret, Züblin. Det var også et velrenommeret dansk arkitektfirma, Henning Larsen, der var indgået i samarbejde med Vagn Andersen. Cowi var tilsynsførende. Alle samarbejdspartnere var velrenommerede. Efterfølgende fik han at vide, at historien om Vagn Andersens fortid havde stået i Ekstra Bladet, så han vil tro at alle i Danmark har været bekendt dermed, men selv læste han ikke Ekstra Bladet. Når alle de nævnte havde vurderet, at det var i orden at indgå i samarbejde med Vagn Andersen på trods af dennes fortid, ville han nok også have gjort det.

Spørgsmålet om, og i hvilket omfang lånet skulle etableres i Eik Bank DK eller Eik Bank FO, herunder om Eik Bank FO skulle udlåne direkte eller yde aflastningsgaranti over for Eik Bank DK blev forhandlet imellem bankernes direktioner i det omfang, det ikke var specifikt fastlagt i bevillingen. Han mener, at det var Eik Bank DK, der foreslog, hvordan fordelingen skulle være.

Bogi Bendtsen fik forevist kreditindstillingen vedrørende bevillingen til køb af byggegrunden Scandinavian Fashion House (ekstraktbind 3, side 1942) og blev foreholdt, at indstillingen er godkendt på bestyrelsesmøde den 11. november 2005 men først underskrevet den 25. november 2005 og ikke omtalt på det følgende bestyrelsesmøde den 9. december 2005.

Hertil har han forklaret, at det ikke er noget, der siger ham noget. Han husker ikke forløbet eller kreditindstillingen. Han kan godt huske det med ejendommen på Hauser Plads, men han husker det ikke nærmere. Hvis finansieringen er bevilget, går han ud fra, at der har foreligget en ansøgning fra den danske bank, og at der har foreligget en indstilling, da finansieringen blev bevilget. Normalt drøftede Marner Jacobsen alle indstillinger med ham. Det kan godt være, at de har talt om indstillingen, han husker det bare ikke.

Forevist kreditindstilling af 7. juni 2007 vedrørende finansiering af 1. etape af byggeprojektet Sydporten (ekstrakt bind 5, side 1875) har han forklaret, at der var tale om en finansiering, som krævede, at den færøske bank også var med med kapital. Udgangspunktet var, at der var tale om en god sag. Det var et meget flot kontorbyggeri. Der var foretaget en undersøgelse af det danske marked for kontorbyggeri. Der var ikke opført så meget kontorbyggeri i de foregående år. Det var vist nok DTZ, som havde lavet undersøgelsen og konkluderet, at der var efterspørgsel efter kontorejendomme i København. Beliggenheden var god. Det var tæt på lufthavnen. Man forventede, at metroen ville komme derud og også en S-tog station.

Kaupthing, der også var en stor bank i Danmark på det tidspunkt, var gået ind i i projektet og syntes, at det var et godt projekt. De firmaer, der var involveret i projektet, var som nævnt velrenommerede danske firmaer. Arkitekten var Henning Larsens tegnestue. Züblin var en stor tysk entreprenør, som gerne ville ind på det danske marked, og gav en kontrakt, der vist nok var 25 % under markedsværdi. Det var et rigtig godt tilbud. Eik Bank DK vurderede, at det var et godt projekt. Eik Bank FO fik forelagt projektet og var enig i, at det så meget spændende ud. Samtidig lavede man et set up for at sikre sig, at alt gik godt for sig både med bevilling og regninger. Cowi skulle komme ind og sørge for, at alt var gennemgået, før der blev frigivet penge. Senere kom BRF også med. De syntes også, at det var et godt projekt. Det var i juli måned.

I Eik Bank FO fik de materialet tilsendt fra Eik Bank DK, som de gennemgik. De snakkede med Jesper og vist nok også Niels Johne og drøftede sagen og setup'et igennem med dem. Marner Jacobsen var også inde i kreditafdelingen og kunne som bestyrelsesformand

i Eik Bank DK forklare dem projektet. De fik svar på alle de spørgsmål, som de stillede. Eik Bank FO havde ingen direkte kontakt med Vagn Andersen. Det var aftalt, at Eik Bank DK og ikke Eik Bank FO skulle have kundekontakten.

De opfattede entreprenørens rabat på 25 % som en fordel. Når man får en rabat fra en velrenommeret virksomhed, der er i stand til at yde det produkt, man ønsker, til en billigere pris, så er det i hvert fald en fordel. Hvis noget skulle gå galt, så har man en buffer der. Men entreprenøren skal naturligvis være i stand til at løfte opgaven. Det nytter ikke noget at tage en arbejdstager ind, der ikke er i stand til at løfte opgaven. Så er et godt tilbud ikke meget værd. De vurderede, at den tyske entreprenør var velrenommeret. De vidste, at han havde løst mange andre opgaver.

Foreholdt vilkårene i kreditindstillingen om, at der ikke skulle bevilges yderligere finansiering til projektet, med mindre der blev indgået lejekontrakter eller realiseret avancer på de øvrige projekter - Toldbodgade, Fredericiagade og Sluseholmen - har han forklaret, at betingelserne var vigtige i den forstand, at det samlede engagement med Vagn Andersen ikke skulle blive for stort. Det var nødvendigt, at de andre engagementer kom ned i saldo, hvis der skulle bevilges yderligere finansiering. Det var en fordel, at der blev realiseret avancer, som kunne bruges som egenkapital i Vagn Andersens koncern, men de vurderede, at selve det på det tidspunkt bevilgede projekt som stand alone skulle være bæredygtigt uafhængigt af, om der kom avancer fra andre projekter.

Bogi Bendtsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. juni 2007 (ekstraktbind 5, side 1898) og blev forholdt, at et af bestyrelsesmedlemmerne ifølge referatet "nævnte den store upside på max. 180 millioner kr.", og spurgte, "om dette ikke er mere end sædvanligt, samt bør vi ikke være særlig påpasselige i denne forbindelse?".

Hertil har han forklaret, at de havde noteret sig, at kunden tilbød denne upside, men det, som var vigtigt for dem, var, at det var et projekt, der var forsvarligt at gå ind i, fordi tallene var store. Den upside var en del af en betaling for selve lånet, kan man sige. Det var ikke den, som var afgørende. Den omstændighed, at bygherren tilbød at aflevere en meget stor del af avancen til dem, var ikke noget, der gav dem anledning til at betragte

projektet som særligt risikofyldt. På baggrund af deres gennemgang af projektet vurderede de selvfølgelig risikoen. De følte, at risikoen absolut var til at håndtere, når de tog i betragtning, at alle involverede var velrenommerede virksomheder. Upsiden var på den baggrund blot en ekstra fordel, som ikke var noget de fokuserede på, da de gennemgik projektet. De vidste godt, at deres danske kolleger var gode til at tage upsides, så upsiden overraskede dem ikke.

Han synes, at de var ekstra påpasselige. De forsøgte at afdække alle spørgsmål, der kunne opstå. De behandlede i øvrigt sagen som alle andre sager. De forsøgte at afdække alle risici. De kiggede på, hvordan projektet så ud, og hvordan det var skruet sammen. Hvem var det, der skulle bygge, hvordan så tidsrammen ud, og hvordan var finansieringen sammensat? Hvordan var opfølgningen på projektet, og hvad var omkostningerne? Hvornår kunne man forvente overskud, og hvordan ville man sikre sig lejeindtægter? Der har været talt om, at det var et spekulationsbyggeri, hvilket skyldtes, at der ikke var lejekontrakter på forhånd. Til gengæld havde man forsøgt at få afklaret, hvordan udlejningsmarkedet så ud, og man forventede på den baggrund helt klart at kunne få lejekontrakter.

Han mener ikke, at banken på Færøerne hyrede en ekstern professionel rådgiver til at tjekke tingene på bankens vegne. Eik Bank DK brugte Leif Hansen som ekstern rådgiver i sagen, og det var de på Færøerne godt klar over. Det var noget, banken gjorde, når de skulle være ekstra omhyggelige. Det svarer til, at Eik Bank FO brugte Hanus Olsen som ekstern rådgiver i forbindelse med Valbjørn Dalsgaard engagementet.

Forevist kreditindstilling behandlet på bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 om en alternativ finansieringspakke med BRF som førsteprioritets panthaver foran Kaupthing og Eik koncernen (ekstraktbind 5, side 2722), og foreholdt, at kreditindstillingen er underskrevet den 5. juli 2007, har han forklaret, at han er sikker på, at der forelå en kreditindstilling til bestyrelsesmødet. Han husker ikke, hvorfor indstillingen først er skrevet under af ham dagen efter mødet.

I perioden mellem behandlingen af de to kreditindstillinger diskuterede man sammensætningen af finansieringen med Kaupthing. Han mener, at det var Brian Toft, der stod for

det. Han husker ikke umiddelbart, om Kaupthing var uenige med dem i, hvordan finansieringen skulle skrues sammen. Han kan huske, at Brian Toft relativt hurtigt var inde på, at det kunne være en ide at få BRF kredit med i stedet for Kaupthing. I Eik Bank FO havde de som sådan ikke præferencer med hensyn til Kaupthing eller BRF. De afventede, hvad der blev resultatet af forhandlingerne i Danmark, og Eik Bank DK's indstilling med hensyn til finansieringssammensætningen.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 (ekstraktbind 5, side 2713) har han forklaret, at han deltog i bestyrelsesmødet, der blev afholdt som et telefonmøde. Han mener at kunne huske, at kreditindstillingen var sendt ud på forhånd sandsynligvis med mail. Hvis det var noget, der skulle gå stærkt, blev det ofte sendt med mail.

Bogi Bendtsen fik forevist referatet af bestyrelsesmøde den 7. december 2007 (ekstraktbind 6, side 1100), og blev foreholdt, at det af referatet fremgår, at han på bestyrelsesmødet "forklarede, at på bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 var garanti til BRF kredit på 92,5 millioner kr. til behandling," og at "dette blev ved en fejl ikke indført i bestyrelsesprotokollen".

Hertil har han forklaret, at han mener at kunne huske, at det var på bestyrelsesmødet i juli, at det blev besluttet, at Eik Bank FO skulle stille garanti over for BRF kredit på 92,5 millioner kr. med pant i penge, som Eik fonden pantsatte. Han mener at kunne huske, at spørgsmålet om fondens vedtægter blev drøftet på mødet i juli. Man ville gerne have fonden med til at give lån og stille sikkerheder, men man var ikke sikker på, om fonden kunne det efter sine vedtægter.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik fonden den 4. juli 2007 (ekstraktbind 16, side 711), hvoraf fremgår, at fondens bestyrelse på mødet bevilgede finansiering på op til 27 millioner kr. og garanti over for BRF kredit med 97 millioner kr., har han forklaret, at han ikke kan udelukke, at det kun var i fonden, at finansieringen blev godkendt den 4. juli 2007.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik fonden den 7. december 2007, (ekstraktbind 16, side 891), hvorefter fremgår, at bestyrelsen for fonden på mødet besluttede at pantsætte penge for garanti til BRF kredit på 90 millioner kr., har han forklaret, at han ved, at det med vedtægterne var et issue, og at man overvejede, om man havde den fornødne hjemmel i fondens vedtægter. Han ved ikke, om bestyrelsen i banken har sagt, at det var i orden "at køre det i banken", hvis der ikke var hjemmel i fonden, og at fonden så skulle stille sikkerhed for pengene. Han ved ikke, om det kan være sagt uden at være ført til protokol.

Forevist det håndskrevne notat i materialet til bestyrelsesmødet i banken den 7. december 2007 (ekstraktbind 6 på side 1027) kan han bekræfte, at det er hans notat. Notatet illustrerer konstruktionen, hvor man pantsætter penge til sikkerhed for garantien, men han kan ikke huske omstændighederne omkring notatet nærmere. Han har nok tegnet det op for sig selv, så han vidste, hvad han talte om, når han skulle forklare det for bestyrelsen.

Enden på det hele blev, at i december 2007 blev der stillet garanti af banken på 92,5 millioner kr. over for BRF kredit, og der blev af fonden pantsat penge til sikkerhed for garantien. Sikkerheden fra fonden gjorde naturligvis engagementet mere sikkert, men samtidig var de af den opfattelse, at de var inden for førsteprioriteten i ejendommen, fordi banken ville indtræde i BRF's pant, hvis der skulle udbetales efter garantien. Man ville dog gerne have, at fonden var med i finansieringen, og at fonden deltog i projektet.

Forevist "betalingsgaranti" over for BRF Kredit dateret 20. december 2007 på 92,5 millioner kr. (ekstraktbind 6, side 1201) har han forklaret, at han forud for det tidspunkt havde haft næsten daglig kontakt med Jesper Clausen og spurgt til, hvordan det gik. Han er sikker på, at de følte sig trygge ved at skrive under. Han plejede altid at tænke på, at man skulle huske på, at pengene skulle kunne tilbagebetales. Det var mange penge, og selvfølgelig ville de være omhyggelige.

Lånet fra banken på 27 millioner kr., som var en del af finansieringen, blev aldrig udbetalt. I kreditafdelingen fulgte de med og kunne se, at lånet ikke blev trukket. Han kan ikke på stående fod huske, hvornår det var. De gjorde opmærksom på det. Jesper Clausen

sagde, at der var mulighed for, at banken i Danmark kunne have pengene stående og udbetale dem senere. I den første bevilling stod der, at der også kunne være en aflastningsgaranti. Man kan sige, at Eik Bank DK beholdt trækket lidt længere. Det kom så på plads i 2008 vist nok. Det var på det tidspunkt, da Eik Bank FO tog en større del af finansieringen med 70 millioner kr.

Som han husker det, sagde Jesper Clausen, at Eik Bank DK kunne "lade trækket stå" med henvisning til, at der efter den første bevilling var en aflastningsgaranti. Han tror, at Jesper Clausen betragtede det sådan, at det var en måde, man kunne lave fordelingen mellem bankerne på. Pengene stod lidt længere i Eik Bank DK, og det var noget, de noterede sig. Det gav Eik Bank DK en større indtjening. Han tør ikke sige, om de stillede krav over for Eik Bank DK i den forbindelse, men han ved, at der var drøftelser med Eik Bank DK.

BRF kredits lån var inden for 70 % af ejendommens værdi. Han mener, at der står i indstillingerne, at det var inden for 68 %. Det indebar, at garantien fra Eik Bank lå inden for samme ramme. Den lå nederst i de 285 millioner kr. fra BRF kredit, nærmere bestemt i BRF's 2. prioritet på 185 millioner kr. Hvis BRF kaldte garantien, indtrådte Eik Bank i BRF kredits prioritetsstilling fra bunden af.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 28. marts 2008 (ekstraktbind 6, side 3349) har han vedrørende punktet "genindstilling" forklaret, at baggrunden for, at de lavede sådan en samlet gennemgang af engagementerne, nok var, at sådan havde man altid gjort det. Efterhånden som der kom flere erhvervskunder i banken, og engagementerne blev mere komplicerede, kom det til at fylde meget mere. Det nyttede ikke at komme med en masse kunder og engagementer på en gang. Derfor foreslog han, at gennemgangen blev opdelt på flere bestyrelsesmøder, så det blev mere overskueligt og mere overkommeligt for bestyrelsen.

Engagementerne blev gennemgået på grundlag af engagementslisten, der blev sendt ud. Der var ikke andet materiale. Formålet med den årlig genindstilling var, at bestyrelsen

kunne følge med i alle løbende engagementer over 30 millioner kr. og også de engagementer, der blev forlænget uden at komme på bestyrelsesmøde ellers. Han mener, at gennemgangen ligeledes blev brugt til at forny kassekreditter med 1 års løbetid.

Han havde altid forberedt sig grundigt vedrørende de enkelte engagementer til gennemgangen i forbindelse med genindstillingerne. Han fortalte bestyrelsen, hvad han syntes, at de skulle lægge mærke til i de forskellige engagementer. Det kunne være alle mulige former for informationer, de fik. Hvis der ikke var noget særligt at bemærke, og engagementet forløb uden anmærkninger, så ville han normalt sige, at han ikke havde nogen kommentarer, og spørge, om bestyrelsen havde bemærkninger. Bestyrelsesmedlemmerne kunne godt sidde inde med oplysninger, som han ikke var bekendt med, og som kunne give anledning til yderligere undersøgelser.

Efter at de havde fået flux-systemet, blev engagementslisten til møderne suppleret med materiale, der svarede til kreditindstillinger.

Man kan godt sige, at genindstillingsgennemgangen reelt ikke havde nogen betydning, for så vidt angår Sydporten-engagementet. Når der i forvejen var aftalt en løbetid, var det den der var gældende. Sydporten-engagementet kom kun med, fordi det var på over 30 millioner kr.

Hvis engagementets løbetid udløb den 31. december 2007, skulle engagementet normalt have været forlænget inden da, hvis det skulle fortsætte.

Forud for forelæggelsen for bestyrelsen i forbindelse med genindstillingsbehandlingen på bestyrelsesmødet den 28. marts 2008 havde han været i kontakt med Jesper Clausen og fået alle informationer om engagementet fra ham, som han gav bestyrelsen en mundtlig redegørelse for på bestyrelsesmødet. Om der også har foreligget skriftlige kreditindstillinger for nogle af engagementerne, tør han ikke sige.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 16. oktober 2008 (ekstrakt bind 7, side 2972), hvoraf fremgår, at bestyrelsen besluttede at bemyndige direktionen til at frigive Eik fondens pant, har han om baggrunden for, at banken gav afkald på sikkerheden, forklaret, at beslutningen skal ses i sammenhæng med det tidspunkt, hvor beslutningen blev truffet. Det var umiddelbart efter, at finanskrisen var indtrådt. Eik Bank FO havde købt internetbanken Skandia Banken og havde givet kreditter til nogle islandske engagementer – Samson, Exista og Kista. Banken havde også aktier i det islandske Spron.

Eik Bank blev fejlagtigt betragtet som en islandsk bank. I slutningen af september måned var der rygter om, at banken ikke ville åbne den følgende mandag morgen. Der var en SMS-kæde i gang. De havde henvendt sig til Finanstilsynet og spurgt, hvordan de skulle forholde sig. Island gik helt i sort. Pressen satte spørgsmålstejn ved alt, der var islandsk. Det påvirkede situationen omkring Eik koncernen. Kunderne begyndte at trække deres penge ud. I en internet bank er det meget nemt.

På bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008 drøftede bestyrelsen, hvordan banken skulle håndtere situationen. Marnar Jacobsen havde henvendt sig til en advokat i Danmark, der havde arbejdet med omlægning af fondslovgivningen i relation til banker. Han skulle rådgive bestyrelsen om, på hvilket grundlag og på hvilken måde Eik fonden kunne hjælpe banken ud af vanskelighederne. Fonden skulle være bankens sikkerhed.

På bestyrelsesmødet blev det drøftet at lade fonden overtage de islandske engagementer, således at banken kunne melde ud, at den ikke havde nogen islandske engagementer. Der var flere andre danske banker, som gjorde det samme, herunder Danske Bank og Nordea, som oplyste om deres eksponering mod Island. Det var også i fondens interesse at hjælpe banken, for fonden var hovedaktionær i banken.

I forbindelse med løsningen var det nødvendigt, at fonden fik styrket sit likviditetsberedskab. Det var derfor, at banken skulle frigive pantet, som fonden havde stillet som sikkerhed for banken. Det betød, at risikoen i forbindelse med Sydporten engagementet gik over på banken. Han vurderede, at de stadigvæk havde god sikkerhed i Sydporten-engagementet. De havde en 3. prioritet inden for de 68 %, som var sikkerhed i selve bygningen, og

som de betragtede som et fornuftigt pant. Samtidig blev banken frigjort for nogle engagementer, som var forbundet med usikkerhed. De vurderede, at sikkerheden, der bestod i indtrædelsesretten i BRF kredits pant, var tilstrækkelig.

Baggrunden for, at fonden havde stillet sikkerheden, var, at fonden skulle være en del af forretningen. Hovedræsonnementet bag konstruktionen var, at fonden skulle være med og stille garantien over for BRF. Så vidt han husker, sagde BRF, at de ikke ville modtage garantien fra en fond. Det skulle være en bank, og BRF accepterede garantien fra Eik Bank. Da fonden stadig skulle være en del af forretningen, pantsatte man pengene bag ved garantien, således at belastningen for engagementet lå i fonden, som derved fik deres del af forretningen.

Det er rigtigt, at det var den danske bank, der havde engagementerne med Samson og Exista på i alt 100 millioner kr., men engagementet med Kista på 30 millioner kr. lå i Eik Bank FO, hvortil kom aktierne i Spron for 60 millioner kr. Han mener, at det var på tale, at engagementet vedrørende Spron også skulle overføres til fonden. Det kan godt være, at det var på et senere tidspunkt, at Spron blev flyttet til fonden, men man diskuterede det allerede på mødet. Forretningsmæssigt vurderede man i banken, hvad de islandske engagementer var værd i forhold til, at banken frigav sikkerhederne i et engagement, hvor de mente at have anden fornøden sikkerhed i forvejen. Banken vurderede, at den stod bedre stillet, hvis banken disponerede på den måde.

Samtidig var bankens eksistens truet, hvis banken blev drænet for likviditet, fordi den blev forvekslet med en islandsk bank og havde eksponering mod Island. Han mener at huske, at Roskilde Bank var i en lignende situation og næsten blevet lukket på grund af manglende likviditet. Det var også ud fra de betragtninger, at man disponerede, som man gjorde.

Bogi Bendtsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. juli 2008 (ekstraktbind 7, side 1716), hvorefter Marnar Jacobsen på mødet skal have udtalt, at "Projektet Sydporten (Vagn Andersen) er den største enkelte engagementsrisiko". Bogi Bendtsen fik ligeledes forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 22. august

2008 (ekstrakt bind 7, side 1996), hvorefter Marner Jacobsen på mødet skal have udtalt, at "Sydporten er vores største enkeltrisiko i Danmark", samt referat af bestyrelsesmøde den 24. oktober 2008 (ekstrakt bind 7, side 3255), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen på mødet "berettede om nogle "kreditsvage engagementer", for eksempel Rømø og Sydporten".

Hertil har han forklaret, at det er rigtigt, at de havde disse oplysninger om Sydporten, da de frigav sikkerheden, som fonden havde stillet, men han mener ikke, at det var uansvarligt at frigive sikkerheden. Situationen omkring de islandske engagementer var usikker. Det var ikke til at vide, om de var tabt. På trods af Marner Jacobsens oplysninger om projektet, var de samtidig sikre på, at banken i en salgssituation ville være inden for BRF kredits pant, som de kunne indtræde i.

Han tør ikke sige, om Jesper Clausen fik lavet en ny vurdering af, om ejendommen var de 285 millioner kr. værd. Eik Bank FO foranstaltede ikke undersøgelser selv. De rettede henvendelse til deres danske kolleger. Han ved, at Jesper Clausen brugte meget tid til at vurdere alle engagementerne og de bagvedliggende sikkerheder. Jesper Clausen forhørte sig ude i marken. Den måde, de kørte det på, var, at de fik oplysningerne fra deres danske kolleger. Sådan gjorde de med alle engagementerne. De drøftede den islandske problemstilling med deres danske kolleger, fordi de var også meget fokuseret på den problemstilling. De har helt sikkert drøftet frigivelsen af pantet fra fonden, og at sikkerheden i ejendommen var intakt.

Det var også hans opfattelse, at fonden, selvom sikkerheden blev frigivet, under alle omstændigheder hæftede over for banken, og at fonden var kreditværdig.

Bogi Bendtsen fik forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 18. november 2008 (ekstraktbind 7, side 3806), hvoraf fremgår, at Marner Jacobsen på mødet redegjorde for engagementet med Sydporten og oplyste, at renterne var steget, så der manglede cirka 60 millioner kr. til at gøre første byggetape færdig.

Bogi Bendtsen blev endvidere foreholdt, at Marner Jacobsen samme dag modtog underretning fra Jesper Clausen om, at Vagn Andersen havde foretaget "uberettigede hævnninger" på byggekreditten.

Hertil har han forklaret, at han ikke var bekendt med de uberettigede hævnninger på det tidspunkt. Han kan ikke helt udelukke, at det i forbindelse med oplysningerne om rentestigningen også kan være oplyst, at der måske var gået noget ud af byggekontoen, som ikke hørte til det byggeri. Han ved ikke, om det var på det tidspunkt, men det var ikke oplysninger, der blev tillagt nogen stor betydning. Han fik ikke indtryk af, at der var tale om store beløb. Det var mere et spørgsmål om, at der var sket sammenblanding af konti. Han havde ikke indtryk af, at det var noget alvorligt.

Foreholdt at det hævede beløb i Østre Landsrets dom vedrørende Eik Bank DK er opgjort til 62 millioner kr., har han forklaret, at det ikke var et beløb i den størrelsesorden, der var på tale. Som han husker det, dog uden at være sikker, var der tale om et par millioner kr. Det var i hvert fald slet ikke i den nævnte størrelsesorden. Det var i et niveau, som de opfattede som ubetydeligt, og årsagen var sammenblanding af forskellige konti.

Forevist kreditindstilling fra december 2008 vedrørende bevilling af 70 millioner kr. i Eik Bank FO til færdiggørelse af byggeprojektet (ekstraktbind 8, side 135) og foreholdt, at der ikke er oplysninger i indstillingen om Vagn Andersens "uberettigede hævnninger", har han forklaret, at han ikke er sikker på, om han på det tidspunkt var bekendt med hævnningerne. Han mener, som nævnt, at det kom frem på et tidspunkt, at der var sket en sammenblanding af konti. Han tror også, at han har drøftet dette med Marner Jacobsen, men han har ikke haft viden om, at der var tale om så store beløb. Der var flere projekter, og sammenblanding kunne forekomme, således at nogle uvedkommende regninger er blevet betalt af Sydporten. Det var, hvad der kunne ske ved en fejl. Han er sikker på, at han aldrig har hørt det store beløb nævnt før. For ham drejede det sig om, at der var nogle renter, som var steget, og nogle byggeomkostninger, der var blevet dyrere, hvortil kom udgifterne som følge af sammenblanding af konti.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. december 2008 (ekstrakt bind 8, side 124) og foreholdt, at "Sydporten, lånesag" blev uddelt til bestyrelsesmedlemmerne på mødet, har han forklaret, at det betyder, at kreditindstillingen ikke var sendt ud på forhånd til bestyrelsesmedlemmerne. Han går ud fra, at årsagen til, at indstillingen ikke var udsendt på forhånd, er, sådan som det fremgår af referatet, at de havde modtaget sagen fra Eik Bank DK sent om aftenen dagen før mødet. De har måske været bekendt med, at sagen var på vej, og at Eik Bank DK har ønsket, at sagen skulle med på bestyrelsesmødet. De forsøgte altid at sende kreditindstillingerne ud inden bestyrelsesmøderne, og det blev de også generelt, men undtagelsesvis kunne det være nødvendigt at tage sager med på møde, der ikke havde været udsendt på forhånd. Når det skete, blev sagerne gennemgået særligt grundigt, og der blev lagt stor vægt på at forklare disse sager. Der kunne f.eks. blive læst op af selve kreditindstillingen.

Op til behandlingen af ansøgningen har de nok fra Eik Bank DK fået at vide, at projektet ville blive dyrere, og fået forklaret årsagerne dertil, så de har nok forberedt sig på, at indstillingen ville komme. De har nok drøftet sagen med Jesper Clausen og Brian Toft. Han ved, at de plejede at gøre sådan, hvis de fik sager fra Danmark, der skulle på bestyrelsesmøde med kort varsel. Han husker dog ikke det konkrete forløb.

Han kan huske, at de vurderede, at det var vigtigt at få byggeriet færdigt, således at de kunne få lejere ind. Når en bygning står ufærdig, er værdien lavere. De vurderede, at det sammenlagt ville være bedre at få byggeriet færdigt, så de kunne gå i gang med at annoncere lejemålene. Han mener, at man også på det pågældende tidspunkt forsøgte at få lejere ind, og at Statens IT var på tale i den forbindelse. Hvis man kunne få fat i Statens IT, ville det være en rigtig god sag. Derfor var det også vigtigt at få bygningen gjort færdig, så de ikke mistede en potentiel lejer som Statens IT.

Eik Bank FO indhentede ikke nogen vurdering af ejendommens værdi på det pågældende tidspunkt. De snakkede med Jesper Clausen.

Han husker ikke, om det var på tale at vente med bevillingen, indtil der forelå en lejekontrakt med Statens IT, men det er nærliggende at tænke, at der skulle bruges penge i projektet.

Foreholdt, at der på det pågældende tidspunkt ikke var realiseret avancer fra salg, og ikke forelå indgåede lejekontrakter, har han forklaret, at baggrunden for, at de alligevel valgte at forhøje bevillingen, var, at de vurderede, at det var nødvendigt at få bygningen gjort færdig, fordi bygningen på den måde ville repræsentere en større værdi. Det var en afvejning over for alternativet, som var ikke at bevilge flere penge. Bevillingen var nødvendig for at få byggeriet færdigt og få lejere ind. Det er rigtigt, at de ikke ville have tabt de 70 millioner kr., hvis de ikke havde bevilget dem. Han er sikker på, at han har drøftet kreditindstillingen med direktionen, og at det har været vurderingen, at det tjente projektet bedst at bevilge lånet og få byggeriet færdigt.

Forevist kreditindstillingen fra december 2008 (ekstraktbind 8, side 140), hvoraf fremgår, at "som sikkerhed for engagementet er der deponeret indlån for t.kr. 92.500", har han forklaret, at det må være pengene, der var pantsat fra fonden, som der henvises til. De blev frigivet til fondens disposition, hvis fonden ønskede at trække på dem, men det havde fonden ikke gjort på det tidspunkt. De opfattede det sådan, at pengene stadig stod som pant, indtil fonden trak på dem. Bestyrelsen både i fonden og i banken var klar over, at det var sådan, det hang sammen. De gjorde opmærksom på, at på det tidspunkt stod pengene der stadigvæk, og engagementet kunne nedvægtes. Det kan godt være, at pengene ikke er nævnt på listen over sikkerheder. Fondens kunne kalde pengene, og så var sikkerheden væk.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 12. december 2008 i Eik Bank FO, (ekstraktbind 8, side 124) og foreholdt at han ifølge referatet kom på mødet klokken 11.15, hvor Sydporten kom til behandling, tillige med en anden sag, og at han forlod mødet igen klokken 11.30, har han forklaret, at det må forstås således, at det tog et kvarter at behandle de 2 sager på mødet. Referenten, Gunnar Joensen, plejede at være meget omhyggelig med referaterne. Den normale procedure var, at Bogi Bendtsen var tilstede under behandlingen

af kreditindstillingerne og fik bestyrelsens afgørelse, inden han forlod mødelokalet. Han ved ikke, om det kan have været anderledes på mødet den 12. december 2008.

Forevist Gunnar Joensens håndskrevne notater fra bestyrelsesmødet den 12. december 2008, hvor de samme tidspunkter er anført, (ekstrakt bind 8, side 130) har han forklaret, at det nok må anses som det mest sandsynlige, at han har forladt mødet på det tidspunkt, der er angivet i referatet.

Det, man også skal tage i betragtning, er, at bestyrelsen kendte sagen meget godt. Sagen havde været oppe i bestyrelsen mange gange. Marner Jacobsen startede hvert eneste bestyrelsesmøde med en orientering fra ledelsen, hvor han formentlig på næsten hvert møde har forklaret om udviklingen i Sydporten. Han er overbevist om, at bestyrelsen havde grundigt kendskab til engagementet og formentlig også til de konkrete problemstillinger, der var aktuelle op til kreditindstillingen på mødet. Han regner med, at det var baggrunden for, at et kvarter var tilstrækkeligt til hans gennemgang af kreditindstillingen.

Forevist referater af bestyrelsesmøder i Eik Bank FO den 24. januar 2009 (ekstraktbind 8, side 1143), den 6. februar 2009 (ekstraktbind 8, side 2942), den 29. april 2009 (ekstraktbind 9, side 210), den 15. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 1754) og den 22. maj 2009, (ekstraktbind 9, side 1863), har han forklaret, at det er rigtigt, som det fremgår af bestyrelsesmødereferaterne, at man i hele foråret 2009 drøftede udfordringen med, at der ikke var lejere, og risikoen for, at man kunne blive nødt til at tage en nedskrivning på engagementet.

Forevist hans e-mail af 25. juli 2009 til Erik Harding Madsen i Eik Bank DK (ekstraktbind 17, side 816), hvoraf blandt andet fremgår, at "formelt står engagementet som ikke forlænget her oppe fra 1. april 2009", har han forklaret, at han umiddelbart ikke husker, hvorfor engagement var udløbet 1. april 2009 uden at være forlænget. Det må have været en fejl, som de åbenbart var blevet opmærksom på.

Eik Bank DK skulle sende en ansøgning om forlængelse til Eik Bank FO. Alle sager fra Danmark blev opbygget i Danmark og sendt til Færøerne, hvor de byggede videre på

materialet fra Danmark. Eik Bank DK havde de nyeste informationer, som Eik Bank FO modtog og tog stilling til. De holdt sig til den sædvanlige forretningsgang. De fandt ikke anledning til at fravige deres praksis om, at det var Eik Bank DK, der havde kontakten til kunden, selvom der var tale om et af deres største engagementer. Bankens direktør sad som formand i bestyrelsen i Eik Bank DK og havde tæt kontakt til den danske del. Han drøftede jævnligt situationen med Marnar Jacobsen og var på den måde hele tiden opdateret. Han havde tæt kontakt til Jesper Clausen og Erik Harding Madsen på mail og i telefonen. Når han var i Danmark, besøgte han dem også i banken.

Med hensyn til cash flow-beregning drøftede de værdiansættelserne med Jesper Clausen. Bogi Bendtsen sagde, at det var nødvendigt, at engagementet blev dokumenteret på samme måde, som de altid i Eik Bank FO dokumenterede sagerne, med cash flow beregninger. De krævede således, at Eik Bank DK på samme måde skulle udarbejde cash-flow-beregninger.

Jesper Clausen foretog cash flow beregning med udgangspunkt i realisation af sikkerheder, både byggeretter og selve bygningen, men også med en beregning med udgangspunkt i den forventede løsning med udlejning af bygningen.

Forevist en e-mail af 30. juli 2009 fra Erik Harding Madsen (ekstraktbind 17, side 1300) og "værdiberegning" fra BRF kredit af 19. juni 2009 vedrørende Sydporten (ekstraktbind 9, side 4012), hvorefter ejendommens værdi inklusiv byggeretter vurderes til 230.593.450 kr., har han forklaret, at der også var andre vurderinger. Han drøftede vurderingen fra BRF kredit med Jesper Clausen, som slet ikke var enig med BRF kredit. Han mener, at Jesper Clausen talte med flere andre om værdiansættelse af byggeretter. BRF havde værdiansat byggeretterne til næsten ingenting. Han ved, at man drøftede, at værdien af byggeretter var op til 7.000 kr., men så vidt han husker, valgte de at sætte dem til 4.500 kr. Dermed havde man en helt anden værdi. De drøftede, hvilke værdier man realistisk kunne fastsætte. Efterfølgende fik de bekræftet, at værdien på 4.500 kr. for byggeretter var realistisk i forhold til andre tilsvarende ejendomme. Han husker, at da de havde besøg fra Finanstilsynet, fortalte de om den diskussion, de havde om værdiansættelsen, og tilsynet var som sådan enig, sådan som de "linede projektet op" på det tidspunkt i august 2009.

De havde forhåbninger til flere potentielle lejere, og så havde de selvfølgelig stadig muligheden for at banken og nogle andre kunder kunne flytte ind i bygningen. Man forsøgte dog at finde andre lejere, før man ville vælge løsningen med udlejning til Eik Bank DK. Han tør ikke umiddelbart sige, hvorfor man efter finanskrisens indtræden ikke gik ind og lod Eik Bank DK overtage lejemålet i stedet for at blive ved med at anse dette for en nødløsning. Det var som sådan ikke hans afgørelse at træffe. Det var noget, der lå i direktion og bestyrelse.

Det var ikke kun ham, der lavede kreditindstillingerne. De skulle godkendes i direktionen. Han husker ikke, om løsningen blev drøftet konkret i direktionen. Det står ikke i kreditindstillingerne. Selvom noget ikke er omtalt i kreditindstillingerne eller i bestyrelsesmødereferaterne, kan det godt være drøftet alligevel. Det var ikke op til ham at bestemme, om Eik Bank DK skulle flytte.

Forevist kreditindstillingen om forlængelse af engagementet (ekstraktbind 10, side 1388) har han forklaret, at kreditindstillingen ud over forlængelsen af engagementet omfattede en lille forhøjelse til dækning af påløbne renter samt en indtrædelse i BRF lån for 40 millioner kr. Det var lige inden, at Finanstilsynet kom på tilsynsbesøg. Det var ikke, fordi Finanstilsynet skulle komme på tilsynsbesøg, at kreditindstillingen om forlængelse skulle behandles på det tidspunkt. Finanstilsynet læste bestyrelsesmødereferaterne og kreditindstillingerne og kunne se, hvornår det var behandlet.

Han ved, at de drøftede engagementet med finansinspektøren, Jes P. Damgaard, som kendte alle de danske engagementer også fra sin gennemgang af den danske bank. Finansinspektøren sagde specifikt, at han havde indgående kendskab til de danske engagementer i banken. Finansinspektøren var utroligt velinformeret, når de drøftede engagementerne. Han kendte også til værdiansættelsen af byggeretter og bygninger og til situationen på det danske ejendomsmarked. De drøftede, at banken muligvis ville komme ud for et tab, hvis man satte værdierne meget lavt, og de drøftede beløbene. Finansinspektø-

ren var fortrøstningsfuld på baggrund af deres dokumentation i materialet til Finanstilsynet også i forhold til de værdier, de havde sat på engagementet. De drøftede mulighederne for tab og udviklingen med lejere.

Foreholdt at vurderingen fra BRF kredit ikke er nævnt som en del af materialet til Finanstilsynet har han forklaret, at han ikke husker nærmere, om vurderingen var med til Finanstilsynet. Det kan også være, at de mundtligt har orienteret Finanstilsynet.

På ny forevist den første kreditindstilling til Sydporten byggeriet (ekstraktbind 5, side 1875) og foreholdt betingelsen om, at “der bevilges ikke yderligere finansiering til projektet med mindre, der indgås lejekontrakter eller realiseres avancer på de øvrige projekter, der således måtte retfærdiggøre yderligere finansiering“, har han forklaret, at projektet blev opdelt i tre etaper. Bemærkningen i kreditindstillingen om, at “der er således tale om spekulationsbyggeri, da lejekontrakter først forventes indgået efter at kunden har tiltrådt hovedentreprisekontrakt”, ved han, kun gik på 1. etape.

Bogi Bendtsen fik forevist uddrag af kreditindstilling fra Eik Bank DK fra juni/juli 2007 gengivet i Østre Landsrets dom vedrørende Eik Bank DK på side 155 (materialesamlingen – bind 2, side 3923), hvor det hedder:

“Såfremt 2. og 3. etape af kontorbyggeriet kan realiseres ud fra det foreliggende budget, realiseres en avance på i alt DKK 470 mio., men som anført i kreditindstillingen vil finansieringen heraf kræve tilfredsstillende forhåndsudlejning eller alternativt tilførsel af tilstrækkelig egenkapital”.

Hertil har han forklaret, at det ser ud som om, at betingelsen i den færøske kreditindstilling om, at “der bevilges ikke yderligere finansiering til projektet med mindre, der indgås lejekontrakter eller realiseres avancer på de øvrige projekter, også kunne relatere sig til 2. og 3. byggeetape, men han er ikke sikker på det.

Forevist kreditindstillingen fra december 2008 vedrørende bevilling af forhøjelse af kreditrammen med 70 millioner kr. (ekstraktbind 8, side 78) og det håndskrevne notat på

side 4 i indstillingen (ekstraktbind 8 side 81) har han forklaret, at det ser ud til at være referenten Gunnar Joensens håndskrift. Ifølge det håndskrevne notat har han selv været til stede på bestyrelsesmødet, hvor indstillingen blev behandlet, og han har læst op fra kreditindstillingen. Det var sådan, det blev gjort, for at sikre sig, at bestyrelsesmedlemmerne var sat godt ind i sagen. Når indstillingen ikke var sendt ud i forvejen, var det sædvanligt, at han gjorde mere ud af forelæggelsen og læste op fra indstillingen.

For så vidt angår BRF kredits vurdering, mener han efter nærmere overvejelse, at den blev sendt til Finanstilsynet inden Finanstilsynets besøg i august 2009. Vurderingen er sandsynligvis blevet sendt til tilsynet før Olaj 2009, dvs. den 27. eller 28. juli. Som han husker det, var han på ferie og skulle rejse til udlandet vist nok den 29. juli. Derfor mener han, at materialet blev sendt afsted før Olaj.

Foreholdt, at mailen fra Erik Harding Madsen med vurderingen kom den 30. juli, har han forklaret, at det måske så er derfor, at vurderingen ikke er omtalt i det materiale, som var tilsendt tilsynet, men han ved, at de drøftede den. De har helt sikkert oplyst tilsynet om vurderingen og om, at BRF ville trække på garantien. De drøftede engagementet rimelig grundigt med tilsynet. Han kan også huske, at de drøftede et potentiale for nedskrivning og de 200 millioner kr., der er omtalt i mødereferaterne. Finanstilsynet læste bestyrelsesmødereferaterne. Det vil overraske ham, hvis de ikke har sendt vurderingen afsted.

Vedrørende **RGW engagementet** har han forklaret, at han kan bekræfte, at det startede med bevilling af en kreditramme på 25,5 millioner kr., alternativt en aflastningsgaranti, til køb af jord til et golfprojekt i henhold til en kreditbevilling i november 2004 (ekstraktbind 2, side 1223). Det er rigtigt, at der er tale om en indstilling fra banken i Danmark, som han og Marner Jacobsen har kontraseret den 19. november 2004, samme dag som bevillingen blev ydet på bestyrelsesmøde (ekstraktbind 2, side 1303).

Da de startede banken op i Danmark, brugte de på Færøerne umiddelbart indstillingerne, der kom fra Danmark. Lidt senere fik de at vide fra Finanstilsynet, at de ikke skulle bruge indstillingerne på den måde. De kunne ikke bruge en indstilling fra den danske bank uden

videre som deres egen indstilling, men i opbygningsfasen for datterbanken i Danmark blev det gjort på den måde.

Han husker, at der var flere aflastningsgarantier. Da gik man ind i selve sagen. Det var det underliggende engagement, som var kreditrisikoen i forbindelse med aflastningsgarantien. De gav det samme behandling, som hvis de skulle bevilge et engagement, selv om der var tale om en aflastningsgaranti.

Umiddelbart husker han ikke kreditindstillingen fra november 2004. Han husker, at han mødte nogle af folkene i projektet. De lavede en ejendomsrenovering i Silkegade. Da han i 2004 besøgte banken i Danmark og så på nogle af ejendommene, som Kaupthing bank finansierede på det tidspunkt, var de ude og besøge de to fyre fra projektet i Silkegade, hvor de var i gang med en renovering. Han talte ikke med dem om Rømmø projektet. Det var hans kolleger i den danske bank, der havde kundekontakten. På den måde var det på samme måde som med Sydporten-projektet. Den danske bank agerede så at sige erhvervsafdeling og Eik Bank FO havde ikke nogen direkte kundekontakt. Det var tilfældigt, at de mødte folkene fra Rømmø-projektet.

Forevist power point præsentationen i ekstraktbind 2, side 1070, har han forklaret, at den sandsynligvis er lavet af ham og kreditafdelingen og forevist af ham på bestyrelsesmødet den 19. november 2004. De lavede sådan nogle ting, når de præsenterede sager for bestyrelsen.

Forevist kreditindstilling fra juni 2005 vedrørende bevilling af ramme for byggekredit/garantier på 100 millioner kr. til lejligheder, golfanlæg og wellnesscenter (ekstraktbind 3, side 298) har han forklaret, at det var den samme fremgangsmåde som i forbindelse med de andre danske engagementer. De fik en indstilling fra banken i Danmark, lavede deres egen indstilling og behandlede den i kreditafdelingen.

Foreholdt, at der efter kreditindstillingen var et vilkår om forhåndssalg inden 31. december 2005 af 100 hotellejligheder (ekstraktbind 3, side 302) har han forklaret, at der i februar 2006 kom en anmodning fra banken i Danmark om at få pengene udbetalt, og at der

skulle være en "opbevaringsaftale", som banken i Danmark skulle sørge for tillige med at sikre sig, at alle betingelser i kreditindstillingen - sikkerheder, kautioner osv., var opfyldt. Han husker, at Jesper Clausen bad om at få aflastningsgarantien. Han er sikker på, at han spurgte Jesper Clausen om betingelsen om forhåndssalg, og at Jesper Clausen oplyste, at betingelserne var opfyldt. Jesper Clausen fik oplysningerne derom fra den advokat, der skulle varetage salgene eller deponeringerne. På det tidspunkt havde Jesper fået oplyst, at alt var på plads. Men han ved også, at på et senere tidspunkt viste det sig, at der havde været fejl i oplysningerne fra advokaten.

Både de og Jesper Clausen havde kun interesse i, at alt skulle være i orden, før pengene blev udbetalt. Det gjaldt både pengene fra banken i Danmark og pengene fra Eik Bank FO. Han ved, at Jesper Clausen tjekkede op på det. Han ved også, at Jesper Clausen senere var irriteret over, at der var fejl i deponeringerne. På det tidspunkt, da Jesper Clausen bad om pengene, var kravet i kreditindstillingen opfyldt, som han husker det.

Kravet om følsomhedsanalysen kom fra kreditafdelingen på Færøerne. De gik op i, at kravene i kreditindstillingen blev opfyldt. Deres kontrol heraf bestod i drøftelser med Jesper Clausen. De spurgte ham.

Han kan huske, at Jesper Clausen snakkede om, at man i den danske bank havde lempet på kravet til forhåndssalg, som også var gældende for den danske bevilling, fordi der kunne spares noget moms ved at få iværksat nogle arbejder. Han kan dog ikke huske, om det var lidt længere henne i forløbet.

Forevist Eik Bank DK's brev af 1. februar 2006 med anmodning om udbetaling af lånet til RGW (ekstraktbind 3, side 2743) har han forklaret, at de på det tidspunkt havde snakket med Jesper Clausen om salget af husene, og at Jesper Clausen havde fortalt, at han havde fået oplyst fra advokaten, at kravet til forhåndssalg var opfyldt.

Bogi Bendtsen fik forevist kreditindstilling fra Eik Bank DK fra januar 2006 vedrørende ansøgning om bevilling til "Rømø udlejning A/S" samt referat af bestyrelsesmøde i Eik

Bank DK den 23. januar 2006 (ekstrakt i bind 3, side 2453) og blev foreholdt, at det i bestyrelsesmødereferatet bla. hedder:

“I Rømø Golf-projektet har banken stillet krav om salg af min. 100 feriehuset pr. ultimo december 2005. Status p.t. er at der er solgt og bankgaranteret 29 enheder, ligesom der p.t. er udstedt skøder på yderligere 33 salg. Der vil herefter være solgt 62 af i alt 200 enheder. Derudover har Aktivgruppen været interesseret i 49 enheder, men har forudsat en provision på DKK 15 mio. i forbindelse med videresalg, hvorfor en alternativ løsning søges”.

Hertil har han forklaret, at han ikke husker, at han forud for udbetalingen har fået de oplysninger, der fremgår af bestyrelsesmødereferatet fra Eik Bank DK, herunder om Marnier Jacobsen gav ham oplysningerne. Det var Jesper Clausen, som han spurgte om forhåndssalg. Når han ser referatet fra bestyrelsesmødet i Eik Bank DK, vil han ikke udelukke, at han kan huske forkert og tage fejl af tidspunktet, hvor Jesper Clausen oplyste, at kravet til forhåndssalg var opfyldt.

Han kan godt huske, at Jesper Clausen forklarede, at rationale bag ved ansøgningen fra Rømø Udlejning var, at nogle af feriehusene var nødt til at være til udlejning, hvilket var en del af oplægget, så man kunne understøtte wellnesscentret og også golfbanen, for hvis alle husene blev solgt til ferieboliger, ville der ikke være den brugerudskiftning i feriehusene, der var nødvendig for wellnesscentret. Han ved ikke, om det kan være, at Jesper Clausen har medregnet de huse, der var omfattet af Rømø Udlejnings ansøgning, og på den baggrund vurderet, at kravet til forhåndssalg var opfyldt.

Han ved, at de gik meget op i, at betingelserne for bevillingerne blev opfyldt, inden de frigav pengene. Det var på samme måde som med Valbjørn Dalsgarð engagementet. Han går ud fra, uden at kunne være sikker, at Jesper Clausen har inkluderet de 49 huse, som Rømø Udlejning skulle overtage.

Han regner med, at han har set udbetalingsanmodningen fra 1. februar 2006 fra Eik Bank DK. Normalt ville han blive involveret i forbindelse med en sådan betalingsanmodning.

Når han siger, at han talte med Jesper Clausen, er det noget, han slutter sig til. Han husker det ikke konkret i dag. Han husker heller ikke, om han har talt med Marner Jacobsen om udbetalingen.

Han mener, at pengene blev deponeret hos Eik Bank DK og ikke frigivet umiddelbart til kunden. De havde tillid til deres danske kolleger og til, at de også på Eik Bank FO's vegne sørgede for, at tingene var i orden. De havde ikke årsag til andet.

Forevist kreditindstilling fra september 2006 vedrørende forlængelse af RGW engagementets byggekredit (ekstraktbind 4, side 1319) og foreholdt, at der på det tidspunkt forelå kaution fra Aktivgruppen og Eurotrust, har han forklaret, at de var glade for, at Eurotrust var kommet med. Det var en stor koncern med egenkapital på 1,2 milliarder eller sådan noget. Aktivgruppen var ejendomsdivisionen for Eurotrust. Aktivgruppen troede åbenbart på projektet. Aktivgruppen betalte 120 millioner for projektet og kautionerede over for banken. Hvorfor skulle Aktivgruppen betale så mange penge, hvis de ikke troede på projektet. Banken opfattede projektet som en rigtig god forretning. Hvorfor skulle banken opsigte engagementet under de omstændigheder. I Eik koncernen var de overbevist om, at ejerne var i stand til at gennemføre projektet. De havde ingen grund til at kalde kautionen.

Foreholdt, at "bankens break-even ligger på et salg af cirka 197 huse, eller i realiteten et fuldt salg af feriehusene" (kreditindstillingen, ekstraktbind 4, side 1322), og at det et år tidligere lå på 140 huse, har han forklaret, at det ikke fik dem til at overveje at anvende kautionen. De havde fuld tillid til Eurotrust, og at Eurotrust kunne gennemføre projektet. Eurotrust havde de økonomiske muskler til at gøre det.

Oplysningerne i kreditindstillingen om, hvor mange feriehusene der var solgt på det tidspunkt, havde de fra Jesper Clausen. De stolede på Jesper Clausen og testede ikke hans oplysninger nærmere. Jesper Clausen var kreditchef og direktør i Eik Bank DK.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. oktober 2007 (ekstraktbind 6, side 588), hvoraf fremgår, at han på mødet oplyste, at "banken har som udgangspunkt, at

engagementet forfalder til betaling og bliver indfriet ultimo 2007”, har han forklaret, at de plejede at følge med i engagementerne. Udløbstidspunkterne var noteret i deres systemer. Hvis et engagement udløb uden at være fornyet, ville det komme i restance. Det kunne forekomme, at et engagement ved en fejltagelse ikke var blevet fornyet. Så ville det blive taget op og fornyet. I kreditafdelingen fulgte de med i RGW engagementet ved at spørge Jesper Clausen om udviklingen. De var primært to i kreditafdelingen, der tog sig af kreditindstillingerne. Hvert kvartal fik de fyldestgørende engagementsbeskrivelser fra Jesper Clausen. Hvis det gav anledning til spørgsmål, blev de rettet til Jesper Clausen. Marnér Jacobsen informerede også om engagementerne løbende på hvert bestyrelsesmøde.

Hvis der ikke kom en ny forlængelse på RGW inden udgangen af 2007, var engagementet i restance. Det behøvede ikke at betyde, at engagementet var forfaldent til betaling. Det kunne være en forglemmelse, at det ikke var forlænget, men det kunne også godt være, at man kun bevilgede indtil den 31. december, og at pengene skulle inddrives.

Der kom ikke nogen forlængelse af RGW engagementet inden udgangen af 2007. Den kom først i februar 2008. På det tidspunkt og i 2008 var de af den opfattelse, at det fortsat var et engagement, der kunne serviceres af kautionisten. De syntes, at det var bedre at lade det fortsætte. De ville sandsynligvis have fået problemer, hvis de havde opsagt engagementet i stedet for at sørge for en afvikling på en god og ordentlig måde.

Det er rigtigt, at der manglede en genindstilling, og at den først kom i 2008, men det var en fejl. De tvivlede ikke på kautionisten.

Forevist kreditindstillingen fra februar 2008 om forlængelse af RGW engagementet indtil 30. juni 2008 (ekstraktbind 6, side 2486) og foreholdt, at der ifølge kreditindstillingen kun var solgt 60 af feriehusene på det tidspunkt, har han forklaret, at han regner med, at de fortsat har haft tillid til Eurotrust som en god kautionist, der skulle afvikle engagementet. Han mener, at Eurotrust solgte ejendomsafdelingen, Aktivgruppen, men beholdt RGW projektet. Jesper Clausen og hans team oplyste, at Eurotrust ville sælge projektet til anden side. Banken vurderede, at Eurotrust stadig var en god kautionist med cirka en

halv milliard kr. i egenkapital efter salget af Aktivgruppen. Det var deres vurdering, at hvis de kaldte lånene, ville det forhindre en fornuftig tilgang til at sælge projektet til anden side. Det var bankens opfattelse, at det var bedre, at det var Eurotrust, der stod for salget.

Han ved, at der var kontakter til mulige købere, og at der omkring sommerferien var en meget konkret kontakt til en køber. Han mener også, at omkring september oktober 2008 blev banken flere gange bedt om at oplyse saldi på deres lån, der skulle indbetales til indfrielse. På et tidspunkt oplyste direktøren for Eurotrust til Jesper Clausen, at købesummen var deponeret i en bestemt bank i Schweiz, og at der kun manglede en underskrift, således at pengene var på vej.

I perioden efter sommerferien, hvor engagementet var udløbet, havde de hele tiden forventning om, at pengene ville komme hjem og blive betalt af en køber. Desværre blev salget ikke til noget. Finanskrisen indtrådte midt i september 2008, og det ændrede pludselig alle forudsætninger. Den investor, der var inde i billedet, var dog fortsat interesseret helt ud i november måned. Det fik Jesper Clausen løbende opdateringer om.

Forevist begrundelsen i kreditindstillingen fra februar 2008 (ekstraktbind 6, side 2489) har han forklaret, at han kan bekræfte, at banken lagde vægt på, at Eurotrust havde den finansielle styrke til at indfri forpligtelserne over for banken, at der var tale om et kvalitetsbyggeri med konkurrencedygtige priser for feriehusene, og at der var udsigt til en god fortjeneste for Eik koncernen inden for de følgende måneder. Det var hans opfattelse, at Eurotrust kunne honorere kautionen på det tidspunkt.

Forevist den samlede årlige engagementsgenindstilling den 28. marts 2008 (ekstraktbind 6, side 3349) har han forklaret, at genindstillingsbehandlingen var intern og ikke ændrede på, at RGW engagementet skulle forlænges, hvis det skulle fortsætte efter 30. juni 2008.

Engagementet blev ikke forlænget derefter, fordi de på det tidspunkt regnede med indfrielse efter salg af projektet. Der blev lagt pres på Eurotrust for at få pengene ind. Eurotrust oplyste, at de havde en køber, hvilket banken troede på. Engagementet blev ikke forlæn-

get, fordi kreditafdelingen og direktionen sammen med Eik Bank DK vurderede, at engagementet skulle indfries med henvisning til, at Eurotrust forsøgte at sælge projektet. De lod derfor engagementet stå i restance så at sige, fordi de nu forventede at pengene kom ind. Al kundekontakt med Eurotrust gik igennem den danske bank. Eik Bank DK oplyste om, at Eurotrust var i gang med at sælge projektet, og at de forventede betaling senest 30. september 2008. Han mener, at de i mellemtiden var i bestyrelsen og forklarede, at pengene fra Rømø projektet forventedes at komme ind på det tidspunkt.

På ny forevist referat af bestyrelsesmøde den 25. oktober 2007 i Eik Bank FO (ekstraktbind 6, side 586) og notaterne i referatet om, at han på mødet oplyste, at "hele engagement forfalder til betaling 31. december 2007", og at "banken har som udgangspunkt, at engagementet forfalder til betaling og bliver indfriet ultimo 2007" har han forklaret, at det var uhensigtsmæssigt, hvis Kaupthing, Eik Bank FO og Eik Bank DK disponerede i hver sin retning, og at der var en forventning om, at de skulle kende hinandens stillingtagen. Derfor har det været af betydning for ham at vide, hvad Eik Bank DK besluttede på sine bestyrelsesmøder angående RGW. Eik Bank DK havde bestyrelsesmøde i januar 2008, og det kan være derfor, at de først forlængede engagementet i Eik Bank FO i februar 2008. På samme måde har det givet været af betydning for dem i Eik Bank FO at have viden om Eik Bank DK's overvejelser i slutningen af juni 2008.

Vedrørende **IRE engagementet** fik Bogi Bendtsen forevist en kreditindstilling fra oktober 2007 vedrørende "mellefinansiering EUR 15 mio." (ekstraktbind 5, side 3851) og forklarede hertil, at lånet blev bevilget på Færøerne men endte med at blive etableret i Eik Bank DK.

Om sin involvering i kreditindstillingen har han forklaret, at de modtog sagen fra Danmark med et prospekt med en masse oplysninger. De behandlede sagen i kreditafdelingen som en sag fra deres egen erhvervsafdeling. Normalt var det ham og Eivind, der behandlede sagerne. Det var først Eivind, der kiggede på sagerne og afdækkede eventuelle spørgsmål. Derefter satte de sig sammen og drøftede det igennem. Han tog derpå sagerne videre til direktion og bestyrelse.

Han kan huske, at han og Eivind havde en snak om deres eksponering i de forskellige ejendomsmarkeder, og hvor meget de havde i Tyskland. De talte om, at det måtte de få afklaret. De blev enige om, at Eivind skulle afklare det med Jesper Clausen og Niels Johne. Så vidt han husker, havde de tre derefter et telefonmøde. De skrev noget om det i kreditindstillingen for at beskrive deres eksponering. Han mener, at det var Eivind, der skrev det i kreditindstillingen. Han var selv med til at gennemgå projektet og lave kreditindstillingen.

Bogi Bendtsen fik forevist en e-mail af 27. januar 2009 fra Jesper Clausen (ekstrakt bind 8, side 1168) med anmodning om, at Eik Bank FO skulle overtage en del af Eik Bank DK's engagement vedrørende IRE, fordi engagementet oversteg 25 % af Eik Bank DK's basiskapital.

Hertil har han forklaret, at det var første gang han hørte om det. Han var klar over, at der havde været et underskud i 2008, og at Eik Bank DK's kapitalgrundlag var faldet. Han kendte jo lidt til den samlede sag fra den tidligere bevilling fra oktober 2007. I 2007 besøgte de Eik Bank DK. Under besøgene plejede de at drøfte de største engagementer for at høre, hvordan det nu gik. De modtog også på Færøerne kvartalsvise engagementsoversigter fra Jesper Clausen med beskrivelse af udviklingen i engagementerne. Derfra kendte han også til IRE. Han var også bekendt med den karakter, som Finanstilsynet havde givet IRE engagementet i forbindelse med deres tilsynsbesøg i 2008. Han mener, at det var 2a.

Mailen fra Jesper Clausen var første gang, at han hørte om problemet med engagementets størrelse. Samtidig fik han også en mail fra Marner Jacobsen om, at denne havde set anmodningen og var positivt indstillet. Bogi Bendtsen kontaktede Jesper Clausen for at høre nærmere. Han interesserede sig for likviditeten. Finanskrisen var slået igennem på det tidspunkt. Han gennemgik også det seneste regnskab, som var vedhæftet. Han husker ikke, om han modtog yderligere materiale end det, der var vedhæftet mailen. Han drøftede forskellige ting med Jesper Clausen. Jesper Clausen oplyste, at han ikke var bekendt med, at debitor ikke skulle kunne afdække alle rentebetalinger som aftalt. Det bad han om at få bekræftet skriftligt fra Jesper Clausen.

Forevist Jesper Clausens mail af 2. februar 2009 (ekstrakt bind 8, side 2649), har han forklaret, at det var det svar, han fik. Han har åbenbart også spurgt om pantstrukturen. Han lavede ikke andre undersøgelser end at spørge Jesper Clausen. Han betragtede Jesper Clausen og dennes folk som deres erhvervsafdeling. Han tror ikke, at han bad Jesper Clausen om at foretage yderligere vurderinger af ejendommene. Han ved ikke, om Jesper Clausen gik tilbage til sit bagland, dvs. til sin erhvervsafdeling, og snakkede med dem om likviditet, tomgang, pant og andre relevante forhold. Det er muligt, at han har bedt Jesper Clausen skaffe oplysningerne, hvis Jesper Clausen ikke straks kunne svare på det. Han mener, at Jesper Clausen skulle undersøge likviditeten.

Han ved, at Marner Jacobsen over for Finanstilsynet havde tilkendegivet, at banken ville støtte op om sin danske datterbank. Marner nævnte over for ham, at der var flere muligheder. De kunne indskyde kapital, således at kapitalgrundlaget derved kom på plads. Aflastningsgaranti var en anden mulighed. Han ved ikke, om han drøftede med Jesper Clausen, om obligationerne kunne sælges ud af banken. Det er muligt, at Jesper Clausen har vurderet, at det ville være vanskeligt med det daværende marked.

Det spillede ind på deres beslutning, at det var et lån, de skulle overtage for at hjælpe deres danske datterbank. Men han var meget opsat på, at de ikke bare overtog et engagement, som ikke var i orden. Hvis engagementet ikke havde været i orden, ville han ikke have indstillet en overtagelse. Så havde de været nødt til at vælge en anden løsning for eksempel en kapitalforhøjelse. Han gik meget op i, at banken ikke skulle stå med noget, der bagefter viste sig ikke at være i orden. De var inde i finanskrisen, hvor ejendomsfinansiering ikke havde det særlig godt med dårlig likviditet og faldende værdier.

De havde ikke pantsikkerhed for obligationerne, og det væsentlige var, at debitor havde penge til at svare sine forpligtelser. Det var det, der betalte pengene tilbage.

Han var klar over, at det var mest sandsynligt, at værdierne på ejendommene var faldende. Det var de for alle ejendomme over det hele. Han fokuserede absolut på likviditeten, der skulle til for at varetage betalingsforpligtelserne.

Det var også det, han fokuserede på i drøftelserne med Jesper Clausen herunder oplysninger om lejere og tomgang. Derfor havde det betydning, da Jesper Clausen bekræftede over for ham, at der var den nødvendige likviditet. Det var kun igennem Jesper Clausen, at han fik oplysningerne om likviditeten. Så vidt han husker fremgik det også at det materiale, der fulgte med mailen, at debitor havde god egenkapital og likviditet, selv om markedet generelt var trykket.

Han husker ikke, om Eik Bank FO på det tidspunkt, da man kom ind og skulle overtage en del af obligationslånet, havde kendskab til, at der umiddelbart forinden havde været dialog mellem Eik Bank DK og IRE om forlængelse i forhold til den aftalte indfrielsesdato af det andet lån, som IRE havde hos Eik Bank DK. Det kan være, at Jesper Clausen har fortalt det, men han husker det ikke. Hvis han havde haft kendskab til det, ville det helt sikkert have indgået i en samlet vurdering. Hvis det var noget, der påvirkede likviditeten, ville han have været mere skeptisk. De var godt klar over, at markedet var svært, og havde på den baggrund som udgangspunkt en forståelse for situationen.

Forevist sin mail af 11. februar 2009 (ekstraktbind 8, side 2972) med besked om, at “som aftalt køber Eik Banki P/F obligationer af Eik Bank A/S for et beløb svarende til 20 millioner kr.”, har han forklaret, at han gik tilbage til Marner Jacobsen og forelagde alle aspekter af sagen. De var enige om, at måden at løse sagen på var at købe obligationerne. Det var også med hensyntagen til, at de skulle stå bag deres datterbank, og de valgte at gøre det på den måde på. Han drøftede løsningen med Marner Jacobsen og kom med sin indstilling, men det var Marner Jacobsen, der traf beslutningen.

Forevist en e-mail af 2. marts 2009 fra Eik Bank DK (ekstraktbind 8, side 3630) med en meddelelse fra Værdipapircentralen om, at rentebetaling fra IRE var tilbagekaldt, har han forklaret, at han tænkte, “hvad sker der”, da han så meddelelsen fra Værdipapircentralen. Han sendte en mail til Jesper Clausen og spurgte om det samme. Jesper Clausen var også meget forbavset og ville undersøge sagen.

Udgangspunktet var, at de havde tillid til deres kolleger i Eik Bank DK, som gjorde et godt stykke arbejde. De havde ingen årsag til ikke at kunne stole på dem. Han tror ikke,

at de på Færøerne havde haft mulighed for at afklare tingene på samme måde, som de kunne i Eik Bank DK, hvor de havde kundekontakten og sad inde med alle papirerne. Man kan altid efterrationalisere, men det var den måde, de havde valgt at fordele opgaverne.

Den færøske bank ejede den danske datterbank. Derfor var de nødt til at anlægge en koncernbetragtning. De kunne ikke bare ignorere problemerne i Danmark. Problemerne ville slå igen i den færøske del af koncernen igennem egenkapitalen. Uden at han kender alle bankens fundingaftaler, kunne de risikere, at alle funding lines kom til betaling, hvis de kom i default, og så ville banken være færdig. Det var også et spørgsmål om image. Hvis banken kom i dårligt lys, kunne de risikere, at de almindelige kortfristede funding lines blev tilbagekaldt. Det hang sammen med, hvordan banken blev drevet. Det kunne de ikke bare ignorere.

Hans opgave var at afklare de kreditmæssige aspekter, og det var i den forbindelse også hans opgave at forklare Marner Jacobsen, hvad han havde fået at vide fra Jesper Clausen.

I forbindelse med sin indstilling til Marner Jacobsen vedrørende bankens delvise overtagelse af IRE engagementet nævnte han den tidligere bevilling i 2007 og også, hvordan Finanstilsynet havde set på engagementet med IRE. Han nævnte Jespers oplysninger om likviditet, og at det var vigtigt, at der ikke var et problem i den forbindelse. Han har nok også har omtalt hovedindholdet af den interimrapport, han havde modtaget med Jesper Clausens mail. Han husker, at de talte om, at der var flere løsningsmuligheder, og at det var nødvendigt, at de støttede op om datterbanken. Marner Jacobsen var enig i, at løsningen var at købe obligationerne. Han vil mene, at Marner Jacobsen var lige så overrasket som ham selv, da det viste sig, at IRE alligevel manglede likviditet.

Han og Marner Jacobsen har løbende drøftet retssagen, også under hovedforhandlingen og efter, at hans afhøring er påbegyndt. De har kun drøftet overordnet og ikke i detaljer. Det, han har forklaret, bygger på hans egne erindringer. Han har snakket både med sagsøgers og de sagsøgte advokater og fået materiale udleveret. Det har været en hjælp, når han har skullet genopfrisket sin hukommelse.

Om **FDI engagementet** har han forklaret, at engagement startede i Eik fonden. Det kom ikke ind i banken via erhvervsafdelingen og kreditafdelingen. Det var fonden, der foretog en investering med ejerandel og lån. Det var omkring 2007 og 2008. Som han husker det, blev banken kontaktet af EBH. Han var ikke selv involveret i starten men fik fortalt om det af Marner Jacobsen. Banken havde i løbet af omkring et år haft forbindelser til EBH op til 2007. Man ville gerne dele FDI projektet med EBH. Der kom materiale med et prospekt. Bestyrelsen i fonden var også i Tyskland og satte sig ind i sagen. Det fik han oplyst.

Marner Jacobsen drøftede sagen bredt med medarbejderne i banken og ledelsesgruppen, og de gav input og forslag. De var ikke inde over projektet på samme måde, som efter den normale kreditsagsprocedure, men de blev informeret og gav deres input. Han lavede ikke en sædvanlig kreditvurdering, hvor han kiggede på økonomi, cash-flow og sikkerhedsværdi. Han mener, at Marner Jacobsen fortalte om projektet på et orienteringsmøde med ledelsesgruppen. Marner Jacobsen fortalte rimelig detaljeret om projektet og økonomien i det. Han husker ikke, at han så noget skriftligt materiale. Fonden købte ejerandelen i første omgang. Han var ikke med på turen til Tyskland.

Om bankens beslutning om den 16. oktober 2008 at overtage det lån på 10 mio. eur, som fonden tidligere havde overtaget, har han forklaret, at han var involveret i den beslutning. Beslutningen hang sammen med den islandske problemstilling. Det blev vurderet, om det var forsvarligt, at banken overtog lånet fra fonden. Marner Jacobsen sendte en mail til bestyrelsesmedlemmerne. Han mener, at han drøftede mailen med Marner Jacobsen, inden den blev sendt ud. De drøftede likviditeten, og om skyldneren havde likviditet til at overholde sine forpligtelser. Der var en BDO rapport og budgetter. Der var fornødent cash flow. Engagementet blev anset for godt. Marner Jacobsen fortalte, at han kontaktede EBH for at høre, hvordan tingenes tilstand var, og Marner Jacobsen oplyste, at han havde fået at vide fra EBH, at alt var i orden og så godt ud. De vurderede derfor, at lånet var godt, samtidig med at man havde usikkerheden i forbindelse med den islandske problemstilling. De vurderede på den baggrund, at det var godt for banken at overtage lånet.

Han tør ikke sige, om han selv så BDO rapporten eller andet skriftligt materiale. Han ved, at der forelå et prospekt. Han lavede ikke en egentlig kreditindstilling. Han sparrede med Marner Jacobsen og forsøgte at spørge ind til de forskellige ting og sørge for, at de fik afdækket tingene. Det gik igennem Marner Jacobsen. Man kan måske sige, at Marner Jacobsen i den forbindelse fungerede som erhvervsafdeling, men det arbejde, som han selv udførte, kan ikke helt sammenlignes med kreditafdelingens normale arbejde. Det var ikke sådan, at han og kreditafdelingen lavede en kreditindstilling. Indstillingen til bestyrelsen blev skrevet af Marner Jacobsen i den omtalte mail. Han er ikke bekendt med, at der blev sendt andet ud.

Det var Marner Jacobsen, der tog sig af projektet og førte pennen på projektet. Marner Jacobsen er en meget dygtig kreditmedarbejder. Han er meget grundig og går meget op i alle detaljer. Der var styr på tingene. Han er overbevist om, at Marner Jacobsen lyttede til hans input, og Marner Jacobsen har sandsynligvis også gjort mere end det. Selv syntes han også umiddelbart, at det var et fornuftigt engagement at få over i banken i stedet for de usikre islandske engagementer. Han ved, at bankens sag vedrørende engagementet er meget omfattende med alt muligt skriftligt materiale.

Forevist indstillingsnotat af 3. maj 2009 til bestyrelsesmøde 4. maj 2009 (ekstraktbind 9, side 945) har han forklaret, at der forinden havde været nogle forhandlinger med EBH. Det var ikke forhandlinger, som han deltog i. Det var Marner Jacobsen, der udarbejdede indstillingsnotatet. Marner Jacobsen fortalte i banken om situationen med EBH, som var kommet i vanskeligheder i september 2008. Marner Jacobsen fortalte, at EBH fonden ikke ville medvirke længere. Marner Jacobsen var optaget af, at man ikke bare kunne lade engagementet sejle. Eik Bank havde halvdelen af det, og EBH den anden halvdel. Han kunne forstå på Marner Jacobsen, at EBH var svære at få i tale. Det var kaotisk.

I januar – februar 2009 var der kommet nye folk på plads i EBH, som begyndte at rydde op. Da kom det vist nok frem, at de ikke ønskede at fortsætte med engagementet. I den forbindelse kom det på forslag, at Eik Bank skulle overtage hele engagementet. Det var Marner Jacobsen og vist nok også Frithleif Olsen, der førte forhandlingerne med folkene fra Finansiell Stabilitet, der nu stod for EBH.

Marner Jacobsen drøftede sagen med ham og Finn Danberg, nok også med Øssur Nolsøe og muligvis ligeledes med deres Corporate Finance afdeling. Som han husker det, drøftede Marner Jacobsen sagen rimeligt bredt i banken og spurgte, hvad de forskellige syntes. Bogi Bendtsen så ikke "hele pakken", men han har muligvis set noget af materialet. Han har helt sikkert spurgt Marner til likviditet og lejersituationen, som var forhold, de gik op i. Han husker, at Marner Jacobsen havde svar til hans spørgsmål, og at han havde indtryk af, at Marner Jacobsen havde tænkt på det og havde styr på det hele.

Han kan huske, at Marner Jacobsen gennemgik notatet og tegnede på tavlen. Marner Jacobsen lignede forskellige scenarier op og spurgte om deres holdning. Han opfattede det sådan, at Marner Jacobsen indhentede feedback fra bankens medarbejdere for at sikre sig, at det, han skrev, var i orden. Han mener, at han læste notatet i udkastform. Hvis han husker rigtigt, delte Marner Jacobsen udkastet til notatet ud på et ledelsesgruppemøde og bad dem læse det og give kommentarer. Der var ikke tale om en normal kreditmæssig indstilling fra kreditafdelingen.

Han tør ikke sige, om han så den endelige udgave af notatet, inden det blev udsendt, men han har i hvert fald set en rimeligt færdig udgave.

Forevist et indstillingsnotat af 15. december 2009 til bestyrelsesmøde den 21. december 2009 (ekstraktbind 11, side 2050) har han forklaret, at det heller ikke er et indstillingsnotat, som han har udarbejdet. Han mener, at Marner Jacobsen bad Jens Nielsen, der var tidligere direktør i EBH bank og kendte til alle de tyske investeringer, om at hjælpe med FDI engagementet. Jens Nielsen havde en førstehåndsviden om engagementet. Jens Nielsen kom nok ind omkring starten af 2009. Jens Nielsen fulgte engagementet og udarbejdede "ting og sager", som han sendte til Marner Jacobsen. Han husker at have set nogle af de rapporter, som Jens Nielsen sendte op. Han ville gerne holde sig orienteret om engagementet, så de kunne følge udviklingen i engagementet også i forbindelse med bankens nedskrivninger. Han spurgte løbende Marner Jacobsen til, hvordan det gik. Selvom han var chef for kreditafdelingen, var han ikke direkte involveret i engagementet. Engagementet blev varetaget af Jens Nielsen og Marner Jacobsen. Senere kom Evy Jacobsen

ind i sagen nok på et tidspunkt i 2009. Evy er meget grundig, og han var absolut tilfreds med, at hun var med i engagementet, for hos hende lå det i rigtigt gode hænder. Hun orienterede ham også om engagementet. På et tidspunkt omkring oktober-november 2009 bad Marner Jacobsen ham om at hjælpe Evy med nogle ting. Men det var stadigvæk hende, der kørte sagen i banken sammen med Marner Jacobsen og Jens Nielsen.

Han har opfattet det sådan, at man havde valgt at placere engagementet hos direktionen, og at direktionen stod for engagementet. Det anså han ikke for problematisk. Marner Jacobsen var meget kvalificeret til at varetage opgaven. Samtidig var kreditafdelingen og bankens medarbejdere hele tiden med på sidelinjen med input og forslag.

Kreditafdelingen blev orienteret løbende og i særdeleshed i forbindelse med tilsynsbesøg. Han husker, at Marner Jacobsen selv kom ind og gav en redegørelse til Jes P. Damgaard i forbindelse med et tilsynsbesøg. Jes P. Damgaard var tilfreds med de oplysninger, der forelå, og de forklaringer, der var. Indstillingsnotaterne lå i sagen.

Hvis banken ville købe obligationer, aktier eller fast ejendom, var det ikke normalt, at kreditafdelingen blev inddraget og bedt om indstilling. Det var heller ikke tilfældet, hvis banken ville foretage investeringer, for eksempel investeringer i Tyskland.

Om kreditafdelingens tilsynsbesøg i Eik Bank DK har han forklaret, at kreditafdelingen en gang om året tog til Danmark og aflagde et formelt besøg i Eik Bank DK. De var på besøg i 2005, 2006, 2 gange i 2007 men ikke i 2008. I april måned 2009 var det kun ham og Ejvind, der var på tilsynsbesøg. Det sidste tilsynsbesøg var i juni måned 2010.

Normalt var det således, at Ejvind stod for tilrettelæggelsen af besøget. Ejvind lavede et udkast til en plan med de engagementer, som de skulle gennemgå. De afgjorde i fællesskab besøgets indhold og forløb. Normalt havde de Dagmar Augustinussen med. I 2005 og 2006 var det således de tre, der tog afsted. Dagmar Augustinussen var specialist i at gennemgå sagerne og kontrollere sikringsakter. Hun var meget grundig. Hun gennemgik dokumenterne, mens han og Ejvind gennemgik sagerne med Jesper Clausen og dennes medarbejdere. Til slut lavede de en rapport, som de sendte til Eik Bank DK bagefter.

Direktionen og den interne revision fik også et eksemplar. Han er ikke sikker på, om den også tilgik den eksterne revision.

I 2007 var de på tilsynsbesøg både i foråret og i efteråret, fordi de havde købt Skandia-Banken. Besøget blev lidt anderledes, og de var også inde over privatkunderne. I 2007 var Ruth Vang også med.

De forsøgte at samle op på besøgene i deres skriftlige rapporter. På deres første tilsynsbesøg gjorde de meget ud af at gennemgå forretningsgangene i banken i Danmark. I forhold til dem var det en nystartet bank fra 2001 i Kaupthing regi. I 2002 havde Marner Jacobsen bedt ham om at tage ned til banken i Danmark og fortælle dem om, hvordan de gjorde i sparekassen på Færøerne og give input til, hvordan den danske bank kunne organisere sig. Han havde den kreditmappe, som de på Færøerne brugte til kreditindstillingerne, med til Danmark. Lidt senere begyndte banken i Danmark at bruge den. Kreditmappen indeholdt alle aspekter, der skulle med i en kreditindstilling.

Efter at de havde overtaget banken i Danmark i 2005, var de på tilsynsbesøg i maj eller juni 2005, hvor de forsøgte at give input til forskellige forretningsgange, blandt andet om, hvordan de forskellige mapper skulle opdeles med sikringsakter, regnskaber og budgetter hver for sig, og også om hvordan sikkerheder skulle opbevares, og om opdeling af opgaverne i forskellige afdelinger og på forskellige personer. De gennemgik tingene på et møde med direktionen. Det var Jesper Clausen og Brian Toft den gang.

Et stykke tid senere fik de en mail fra Jesper Clausen, hvor han fulgte op på, hvad der var sket efter besøget. Under deres besøg i banken i Danmark i 2006 fulgte de også selv op på drøftelserne fra besøget i 2005. Dagmar gennemgik engagementerne og kunne konstatere, at der var ryddet meget godt op i arkiverne, og at mapperne var opdelt. Det var deres indtryk, at banken i Danmark havde lyttet til deres forslag og i det væsentlige havde fulgt dem.

Om **RGW engagementet** har han, forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 9. december 2006 (ekstraktbind 4, side 2504), yderligere forklaret, at de på bestyrelsesmødet havde en gennemgang af de 50 største engagementer i banken. Det var noget de havde fast to gange om året. Top 50 plejede de at kalde det.

Bogi Bendtsen fik forevist notatet i bestyrelsesmødereferatet om "Nr. 14 Rømø Golf A/S" (ekstraktbind 4, side 2506), hvor det anføres:

"Der er solgt omkring 70 boliger, og deponeret penge for omkring 100 boliger. Den 31. december 2007 skal hele engagementet være indfriet hos os. Selskabets egenkapital er 1,4 milliarder kr. Der er ingen grund til at få problemer at dette engagement".

Hertil har han forklaret, at han havde oplysningerne fra Jesper Clausen. Når han skulle præsentere "top 50", gjorde han altid det, at han snakkede med Jesper Clausen, muligvis også med Erik Harding Madsen, og indhentede alle oplysningerne, han havde brug for til sin præsentation. Derfor går han ud fra, at han har fået oplysningerne om RGW fra Jesper Clausen. På bestyrelsesmøderne plejede han at have et langt notat med sig, hvor han skrev oplysninger om de enkelte engagementer, han skulle præsentere for bestyrelsen, og sine kommentarer. Hvis han kunne se, at det så fint ud med et engagement, ville han ikke bruge bestyrelsens tid på det og derfor blot bemærke, at han ikke havde nogen kommentarer til engagementet, som gik godt. Der, hvor han mente, at der var brug for en nærmere orientering af bestyrelsen, gjorde han det. Han byggede på oplysninger fra deres egen erhvervsafdeling eller fra banken i Danmark.

Om tiden efter 30. juni 2008 har han med hensyn til RGW forklaret, at han tydeligt husker, at de informerede i bestyrelsen om likviditeten i forbindelse med orientering om bankens likviditet. De snakkede om, at Essex Invest skulle tilbagebetale 100 millioner den 30. september, og at Rømø også skulle indfries. Han mener ligeledes, at de snakkede om, at Atlantic Petroleum skulle lave en kapitaludvidelse og ville sætte penge ind i banken. Derfor husker han, at de fortalte bestyrelsen alt om Rømø.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. september 2008 (ekstraktbind 7, side 2514), hvor det under punktet “indgående likviditet” anføres, at “vedrørende Rømmø projektet ser det ud til, at alt er solgt”, og at “derfor forventer vi at få 130 mio. kr. 30. september, men af disse går 30 mio. kr. til Danske Bank i Luxemburg”, har han forklaret, at de fra Jesper Clausen fik at vide, at man forventede, at Rømmø engagementet blev solgt af Eurotrust-gruppen. Det var også derfor, at engagementet ikke blev forlænget efter 30. juni 2008, idet de forventede at få pengene ind. De afventede situationen. Jesper Clausen blev informeret af direktøren for Eurotrust om, at de havde en køber til projektet, og at pengene blev betalt 30. september 2008. Banken blev anmodet om at oplyse saldi på lånene, hvilket de gjorde til Jesper Clausen. Det var erhvervsafdelingen på Færøerne, der sendte saldi ned til banken i Danmark.

Det trak ud med salget, og de kom ud i oktober måned.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 16. oktober 2008 (ekstrakt bind 7, side 2971), hvor det anføres, at Marner Jacobsen oplyste, “at pengene bliver deponeret i morgen”, har han forklaret, at direktøren for Eurotrust meddelte Jesper Clausen, at pengene for hele Rømmø projektet var deponeret i en bank i Schweiz, og at pengene var på vej, men at der manglede en sidste underskrift på et dokument. De havde absolut en forventning om, at det ville komme på plads.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 18. november 2008 (ekstraktbind 7, side 3805), hvor det anføres, at “Eurotrust garanterer for Rømmø projektet,” og at “Eurotrust siger, at de har købere til selskabets aktiver, som gør, at selskabet kan svare hver sit”, har han forklaret, at han tør ikke sige, om Eurotrust skiftede køber ud undervejs, men han husker forløbet i september – november 2008, hvor det var tæt på med underskrifterne flere gange, og hvor de på et tidspunkt helt konkret fik oplyst, at pengene var deponeret i den schweiziske bank, og at der manglede en sidste underskrift. Han fik dette at vide fra Jesper Clausen. Han havde løbende kontakt med Jesper Clausen efter 30. juni 2008 primært telefonisk.

Man må også se det i sammenhæng med finanskrisen, der var på det tidspunkt, og den likviditetsmæssige situation, der var på markedet. Alle var presset på likviditet, indtil den 4. oktober 2008, hvor staten gik ind og gav Bankpakke 1, og alle åndede lettet op. De fokuserede meget på den likviditetsmæssige situation. De prøvede at få hjælp fra Landsbanken på Færøerne. De fulgte likviditeten tæt. Derfor talte han indgående med Jesper Clausen, så de havde overblik over, hvad der ville komme ind.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. december 2008 (ekstrakt bind 8, side 119), hvor det under punkt 6 oplyses, at Rømø er gået konkurs, har han forklaret, at han husker, at Jesper Clausen har informeret dem om, at Rømø var gået konkurs. Han husker ikke, hvem der begærede konkursen.

Vedrørende **Sydporten engagementet** har han yderligere forklaret, at han arbejdede for den nye Eik Bank fra oktober 2010 til 1. april 2011. Astrup bad ham om at hjælpe med at få banken sat til salg, nok fordi han vidste meget om bankens forhold. Han forsøgte på alle måder at hjælpe og gøre det så godt, som han kunne, for at hjælpe Finansiell Stabilitet.

Den nye færøske bank skulle sælges. De udenlandske engagementer, det vil sige engagementerne uden for Færøerne, skulle tømmes ud af banken og ned til Danmark. Det blev kaldt en "carve out" aftale.

Astrup bad ham lave en oversigt over alle udenlandske engagementer, ejendomsobligationer og aktier, der måtte være i banken. Han havde i den forbindelse samtaler med den direktør, der var indsat i den danske del af banken. Man ville rense den færøske bank for de udenlandske engagementer. Der skulle kun være færøske engagementer tilbage i banken, når den skulle sælges videre. Han lavede oversigten i bilag 56 i den forbindelse (ekstraktbind 13, side 5132).

Forevist opstillingen over udlån til udenlandske kunder (ekstraktbind 13, side 5134), hvor Sydporten engagementet er medtaget med en værdi på 95 mio. pr. 27/12, har han forklaret, at den "27/12" er den 27. december 2010.

Da man lavede “carve out“ aftalen, var indholdet af aftalen, at man skulle tage de udenlandske udlån og placere dem i den danske del af koncernen dvs. den tidligere Eik Bank DK. Formålet var at samle færøske engagementer i den færøske del af koncernen. Således fik man en rent færøsk bank, der kunne sælges videre. Finansiell Stabilitet vurderede, at det var den bedste måde, at gøre det på. Spørgsmålet blev da, til hvilken værdi engagementerne skulle overtages af den danske bank. Det blev drøftet med Astrup og med den nye direktør for banken i Danmark. I nogle tilfælde havde man på forhånd bestemt sig for, hvordan værdien skulle fastsættes under bestemte forudsætninger. Hvis man for eksempel standsede al finansiering og dermed engagementet, ville værdien blive meget lav.

Med hensyn til Sydporten mener han, at det var sådan, at de 95 mio. var den overtagelsesværdi, de endte med. Det var værdien for den færøske bank af udlånene på de 182 mio., som var saldoen pr. 27. december 2010.

Med hensyn til SD Karréen, hvor værdien i opstillingen svarer til saldoen, var det sådan, at der var en aftale på plads på forhånd, og man var enige om, at der var fuld værdi for det engagement.

I forbindelse med at Eik Bank FO stillede garantien overfor BRF på 92,5 millioner, havde banken førsteprioritet i ejendommen, fordi man indtrådte i BRF's rettigheder, når man indfriele garantien. Man kan derfor sige, at man med de 95 millioner i forbindelse med overdragelse til Eik Danmark fik garantien ind igen til den færøske Bank. På den måde endte det med, at den færøske bank ikke havde noget tab af garantien, fordi man fik det igen i forbindelse med overdragelsen til Eik Danmark.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 24. juni 2005 (ekstrakt bind 3, side 284), hvoraf fremgår, at han på mødet forklarede bestyrelsen, hvordan kreditbehandlingen i Eik Bank FO foregik i lånesagerne fra Eik Bank DK, har han forklaret, at hans redegørelse på bestyrelsesmødet svarede til det, han har forklaret under retssagen.

Vedrørende Finanstilsynets tilsynsbesøg i banken fik Bogi Bendtsen forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 21. juni 2006 (ekstrakt bind 4, side 517), hvor det

blandt andet hedder, at “samlet kan det siges, at gennemgangen har været positiv”, ligesom han fik forevist referat af bestyrelsesmøde med Finanstilsynet den 23. juni 2006 (ekstrakt bind 17, side 1292).

Hertil har han forklaret, at tilsynet plejede at fortælle bestyrelsen resultatet af gennemgangen. Jes P. Damgaard var Finansinspektør. Han var på tilsynsbesøg i 2001, 2006, og 2009. Han var også med, da nogle andre fra Finanstilsynet gennemførte tilsynsbesøg i 2003. Tilsynsbesøget i 2006 tog flere dage. De gennemgik bestyrelsesmødereferater for flere år. Jes P. Damgaard kunne godt læse færøsk. Han plejede at ringe op til Bogi Bendtsen ind imellem og spørge, hvad det nu var for noget, der stod i de færøske aviser om et eller andet. Det kunne f.eks. være noget om fiskeopdræt. Han kan huske, at Jes P. Damgaard en gang ringede og sagde, at han havde læst, at der var problemer med opdrætsbranchen på Færøerne, hvor der var opdaget dioxin i fodret, og han ønskede i den forbindelse en nærmere forklaring om konsekvenserne for banken. Det forekom ofte, at Jes P. Damgaard ringede på den måde. Han fulgte meget godt med i, hvad der skete på Færøerne. Han var meget grundig med sin gennemgang af bestyrelsesmødereferaterne og spurgte meget ind til referaterne.

Jes P. Damgaard havde ikke bemærkninger til procedurerne i forbindelse med deres kreditsagsbehandling af lånesagerne, der kom fra Eik Bank DK, men på besøget i 2006 bad han dem om at indskrive i Eik Bank FO's kreditpolitik, hvad hovedområdet for Eik Bank DK skulle være. Samtidig skulle den danske bank indskrive i sin politik, at den færøske kreditafdeling med en aftalt frekvens skulle føre tilsyn i banken i Danmark. Det bad de Jesper Clausen om at sørge for, og det blev også gjort.

Forevist brev af 4. januar 2007 med “ajourført kreditpolitik for Eik” (ekstrakt bind 4, side 2942) har han forklaret, at der, som det fremgår af brevet, var tale om den ajourføring, Finanstilsynet havde ønsket.

Finanstilsynet havde ingen indvendinger imod selve deres kreditsagsbehandling af lånesagerne fra Danmark. Han husker, at Finanstilsynet nok i 2003 var på et funktionsbesøg i forbindelse med opdrætsbranchen, og at der var en sag, hvor der stod Kaupthing Bank

på kreditindstillingen, og hvor Finanstilsynet sagde, at Eik Banki i forbindelse med lånesager fra Danmark skulle sørge for, at banken tog sagen ind på sine egne skabeloner og behandlede sagen i bankens regi, men at de i øvrigt kunne bruge alt materialet fra Danmark. Det var for at sikre, at der blev foretaget en selvstændig vurdering i banken på Færøerne. Det tog de til sig og rettede ind derefter. Der blev adskillelse imellem indstillingsdokumenterne. Tingene blev sat i den struktur, de efterfølgende brugte, og det udspang af tilkendegivelserne fra tilsynet.

Om begrebet risikostyring i en bankvirksomhed har han forklaret, at han derved forstår, at banken har styr på at afdække de risici, der måtte være, dvs. at man har truffet foranstaltninger til at afdække risici og følge op derpå. Kreditrisikoen er en del af risiciene i en bank. Der er også likviditetsrisiko, markedsrisiko, operationel risiko, it-risiko osv. Der kan være mange risici, hvor det er vigtigt at have foranstaltninger og afrapporteringer, der følger op. I Eik Bank FO var Ejvind Mouritsen risk manager. Der var også afdækning ude i de enkelte systemer. Sverri Justinussen tog sig f.eks. af markedsrisici. Afdelingslederen fra Eik Markets sørgede for at afrapportere til bestyrelsen kvartalsvis og også til Ejvind.

Hvis man læser bankens risikorapport, som blev skrevet til regnskabet for 2009, kan man på en af siderne se en matrix, hvor man har alle risiciene og alle afrapporteringer for de forskellige risici opstillet. Der kan man få et overblik over, hvilke risici man havde identificeret, og hvilke afrapporteringer der var foretaget.

Risikostyring var højt prioriteret. I kreditafdelingen lavede de to gange årligt en meget fyldestgørende rapport til bestyrelsen indeholdende mange facetter med opdeling af udlån i sektorer og brancher, størrelser og finansieringer osv. både på koncernbasis og for den danske og den færøske del af koncernen hver for sig. Formålet var, at de kunne se, hvordan udlånene var fordelt, og hvor der var risici. Hvor var de store engagementer og sikkerheder? Hvor var der overtræk, og hvor store var de? Der var også brancheanalyser, der fulgte med i, hvordan det for eksempel gik med fiskeriet og opdrætsbranchen. Bestyrelsen fik på den måde et grundlag for at vurdere, hvor banken befandt sig.

Der var også opgørelser over nedskrivninger, hvor de største nedskrivninger blev gennemgået. Banken havde en meget stærk hensættelses/nedskrivningsprocedure. Reglerne blev ændret. Først hed det hensættelser, og så blev det nedskrivninger. I kreditafdelingen blev de skældt ud af erhvervsafdelingerne og privatkundeafdelingerne, fordi de syntes, at de i kreditafdelingen gik for "hårdt til den". De var i kreditafdelingen rimeligt ligeglade med den kritik. De ville sørge for, at der var styr på nedskrivningerne og på opfølgning af alle engagementer. De fulgte op på cirka 3000 engagementer 1 gang årligt, og hvert halve år og også kvartalsvis fulgte de op på lidt mindre. De fulgte engagementerne meget tæt. De krævede dokumentation fra kunderådgiverne. Der kom også et krav om, at der skulle udfyldes nedskrivningsark med diskontering af cash flow og vurdering af sikkerheder. Det kørte de benhårdt med.

Efter han kom til, udbyggede de nedskrivningsproceduren. De forsøgte virkelig at afdekke alle aspekter i alle engagementer. De havde Elektron til at lave kørsler over engagementerne efter nogle bestemte udtagelseskriterier, De udvalgte engagementer blev fordelt til de respektive afdelinger, som skulle gå ind i nedskrivningssystemet og sørge for, at alle krævede oplysninger blev lagt ind, og så sende en mappe med dokumentationen til kreditafdelingen, der så gennemgik samtlige nedskrivningsmapper. Det var Dagmar Augustinussen, som stod for det sammen med medarbejderne i kreditafdelingen. Alle de bemærkninger, der måtte komme, blev drøftet med afdelingerne. Når de var færdige med nedskrivningsmappen, og Dagmar var tilfreds, gennemgik hun alle sagerne med ham og Ejvind, hvis det var erhverv. Når alt var på plads, tog de fat i direktionen og præsenterede det samlede resultat og gennemgik listen. Derefter blev materialet afleveret til intern revision. På et møde med intern revision gennemgik de revisionens spørgsmål. Som oftest var ekstern revision også med. Når revisionen var tilfreds, kunne sagerne lukkes, og nedskrivningerne kunne præsenteres for bestyrelsen. Listen med nedskrivninger blev afleveret til regnskabsafdelingen, som afleverede videre i regnskaber til Finanstilsynet, og hvor det ellers skulle afleveres.

Om **Valbjørn Dalsgarð** engagementet har han forklaret, at kreditafdelingens rolle i forbindelse med Valbjørn Dalsgarð engagementet var helt anderledes end kreditafdelingens

rolle i forbindelse med FDI engagementet. I forbindelse med Valbjørn Dalsgarð engagementet var kreditafdelingen hele tiden involveret og fulgte engagementet tæt. Der kom en ekstern revisor på sagen tillige med en byggesagkyndig, og de fulgte engagementet sammen med erhvervsafdelingen fra ende til anden. Kreditafdelingen var detaljeret inde over alle beslutninger. Han lavede indstillingsnotater og deltog på bestyrelsesmøder. Erhvervsafdelingen lavede indstillinger, der gik igennem kreditafdelingen til direktion og bestyrelse.

I banken vurderede de, at Valbjørn Dalsgarð kunne løfte projektet. Kreditafdelingen var med fra start af og hele vejen. Sagen startede i erhvervsafdelingen, der havde den første kontakt til kunden. Erhvervsafdelingen gik i gang med at afdække alle aspekter og udarbejde en indstilling. Gunnar Streymoy var erhvervschef i erhvervsafdelingen på det tidspunkt. Judith Rubeksen var kunderådgiver og sad med sagen hele vejen. Hervør Lydersen var hendes backup på det tidspunkt. Meget hurtigt kom Sverri Mohr Edvinsson også ind i sagen. I august 2006 blev Birgir Nielsen ny chef i erhvervsafdelingen og kom ind i engagementet.

Sagen kom til kreditafdelingen på normal vis, hvor det var hans medarbejdere, der drøftede sagen med erhvervsafdelingen. Man kan se på kreditindstillingen fra 6. februar 2006 (ekstraktbind 3, side 2769), at sagen blev behandlet i deres sagsbehandlingssystem, "flux systemet", hvor de forskellige sagsbehandlere kunne notere deres bemærkninger. Man kan f.eks. se, at Bjarni Olsen den 24. februar 2006 har noteret, at der er givet bevilling med forbehold. Marner Jacobsen havde trukket sig fra sagen som inhabil. Under sagens behandling gav Marner Jacobsen input til sagen, men han blev anset som inhabil, og derfor var det Bjarni Olsen, der skrev under på bevillingen. Sådan var det hele vejen igennem. Bogi Bendtsen indstillede til Bjarni Olsen, og Bjarni Olsen gav bevilling i flux systemet, når bestyrelsen havde truffet beslutning derom. Senere i forløbet var det Bogi Bendtsen, der skrev under på bevilling på vegne af bestyrelsen, efter at bestyrelsen havde godkendt det. I kraft af sin stilling som kreditchef bevilgede han i flux systemet. Det var nødvendigt at lukke sagerne ned på den måde for at undgå, at sagerne blev hængende i flux systemet.

Valbjørn Dalsgarð fik byggegrunden meget billigt. Det anså de for meget positivt. Det gav i sig selv projektet en værdi. Projektet skulle gennemføres i etaper. Det var et rigtig godt areal, han fik, og hvor man kunne bygge ud etapevis. Det var en form for egenkapital i projektet.

Valbjørn Dalsgarð var en forholdsvis lille virksomhed, men de vurderede, at han godt kunne løfte opgaven. Han var vant til at opføre huse. Projektet omfattede opførelse af rækkehuse og boligblokke. Bygningerne skulle opføres blok for blok, hvilket gjorde det nemmere at håndtere. Samtidig kom bygningerne som færdige elementer fra Island. De skulle ikke støbes på stedet men blot samles og opsættes. De vurderede, at Valbjørn Dalsgarð kunne udføre dette arbejde.

Samtidig sørgede de for, at Valbjørn Dalsgarð havde den fornødne bistand med regnskabsmæssig og bogholderimæssig ekspertise. Der skulle være et revisionsfirma, som sørgede for, at alt blev bogført løbende, og at der blev afgivet rapporter til banken, så de kunne have fuldt overblik hele tiden.

Hertil kom, at det var en velrenommeret arkitekt, der stod for projekteringen, så design og funktionalitet var helt i orden. Banken tog en af sine byggesagkyndige ind over sagen. Han skulle gennemgå samtlige fakturaer. Senere fik de også ekstern byggesagkyndig bistand.

Det var også en strategisk sag for banken. På det pågældende tidspunkt i 2006 var konkurrencen om privatkunderne meget intens. Pengeinstitutterne ville gerne tage kunder fra hinanden. Bank Nordik ville også gerne have fat i Valbjørn Dalsgarð. Eik Bank kunne se den samlede gode forretning i projektet. Det kunne være med til at befæste deres position. Det gav mulighed for at give finansiering til privatkunders køb af fast ejendom. Bankens eget ejendomsselskab, Inni, kunne sælge boligerne, som Valbjørn Dalsgarð opførte. Banken havde op imod 1 milliard i egenkapital. Det var en mulighed, at fonden kunne komme ind og købe fast ejendom til udlejning. Samlet set for koncernen var det et fornuftigt engagement, hvor gennemførelsen af projektet i etaper også begrænsede bankens risiko. De ønskede ikke, at projektet skulle gå til konkurrenten, der også gav et konkret tilbud til

Valbjørn Dalsgarð. Han husker ikke, hvad der gjorde udslaget for Valbjørn Dalsgarð, så han valgte Eik Bank. Gunnar Streymoy var en dygtig og vellidt erhvervschef med god kontakt til kunderne.

Forevist opstillingen over samlede indtægter i projektet (ekstraktbind 3, side 3837) har han forklaret, at de lavede en indtægtsberegning set fra bankens synsvinkel. Han mener, at de talte om, at det ville tage fem år at realisere det samlede projekt. Deres indtægtsberegning var baseret på, at alle etaperne blev gennemført. I deres kreditmappe og skabelon skulle de altid beregne bankens indtægter. I den forbindelse var der fire kilder: indtægter til deres mæglervirksomhed fra salget af boligerne, indtægter fra privatkunder, indtægter fra selve projektet og indtægten fra upsiden, som var aftalt.

Renten på lånet var 4,5 % det gav en indtægt fra finansieringen på 4,14 mio. kr. til banken.

Men banken skulle jo skaffe pengene til at låne til kunden. Det gjorde banken dels ved at komme med egenkapital og dels med fremmed finansiering. Den fremmede finansiering kunne være fra indlånere eller fra funding fra andre banker. Bankens udgift hertil udgjorde 3,34 %. Det er det, der hedder "cost of funds". Det tal fik de fra deres finansafdeling, som stod for at skaffe finansiering.

Lovgivningen siger, at minimum 8 % pengene til lånet skal være egenkapital. Internt stillede de imidlertid et krav på 15 %. Det vil sige, at for hver 100 kr., de lånte ud, skulle de selv komme med de 15 kr. Det indebar, at banken skulle binde en del af sin egenkapital. Som betaling herfor krævede banken en rente på 12,8 %.

Hvis banken nedsatte kravet til, hvor meget der skulle finansieres med bankens egenkapital, fra 15 % til f.eks. 10 %, ville resultatet for projektet i sig selv formentlig være blevet positivt i stedet for negativt. Det var noget, banken selv kunne bestemme, men de valgte at anvende deres faste krav på 15 % blandt andet under hensyn til upsiden.

Betaling for et lån kan godt bestå af flere elementer: gebyrer, løbende renteindtægter og upside. Det vælger man selv. Det er vigtigt, at det er et lån med en tilbagebetalingsforpligtelse.

På privatkundesiden gav regnestykket et positivt resultat. Der var tale om de indtægter, de regnede med, banken ville få i forbindelse med finansiering af privatkunders boligkøb i projektet. Boliglån er oftest gældende i 20 år, så i princippet kunne banken forvente indtægter i så lang tid. Det var de selvfølgelig forsigtig med at regne med, for kunderne kunne skifte pengeinstitut eller nedbringe engagementet, så de kunne ikke bare gange op. Tallene i opstillingen er nettotal. Det første år regnede de med finansiering af 32 boligkøb. Også i det regnestykke har de medtaget bankens udgifter til at låne pengene ud, dvs. bankens udgifter til at låne fremmed kapital og anvende egenkapital.

Upsiden var ikke udtryk for en større risikovillighed. Anvendelse af upside var forretningsprincippet især i Danmark. Man gik ud fra, at alle banker gerne ville have upside, og man forsøgte at få upside i alle lån. Brian Toft var rigtigt god til at forhandle upsides hjem. En upside kunne naturligvis godt være en kompensation for en større risiko, men der var ikke "1 til 1 sammenhæng" overhovedet. Der var altid tale om en konkret vurdering af det samlede budget. Hvis banken mente, at der var en højere risiko ved et engagement, skulle banken selvfølgelig sørge for, at der var en fornuftig betaling for den højere risiko. Det kunne ske i form af højere rente og gebyr men også ved en upside.

Da man lavede opstillingen for engagementet, har man først taget normalkravet til banken og sørget for, at man fik det hjem, og så har man fået en upside derudover, så man fik en rigtig god betaling. Som han har forklaret, vurderede de risikoen til at være begrænset, selvom projektet var stort. Upsiden havde slet ikke noget med kreditsagsbehandlingen at gøre. Det var fint nok med en upside, men den nyttede ikke noget, hvis de grundlæggende kreditmæssige krav ikke var opfyldt. Deres opstilling af de samlede indtægter viser, at der også uden upside ville være en gevinst på 340.000 kr. plus 358.000 og minus 238.000, og det var efter, at der var betalt til aktionærerne og til funding. Han mener ikke, at der var tale om en "overnormal profit".

Han er rimeligt sikker på, at Judith Rubeksen og Annika Justinussen var inde i projektet som medarbejdere i erhvervsafdelingen. Hervør Lydersen sad i sekretariatet og sørgede for underskrift af dokumenter og sådan noget.

Forevist kreditindstillingen af 8. august 2006 vedrørende køb af aktier i Eik Bank FO (ekstraktbind 4, side 898) har han forklaret, at Valbjørn Dalsgarð ønskede at købe aktier i banken. Han spurgte, om han kunne få lån til det. De havde i deres kreditpolitik krav om overdækning på 25 %. Han kunne ikke stille med kontant betaling. De havde pant i andre sikkerheder, som han ejede. De beregnede, hvor meget han kunne låne ud fra hans ansøgning. Det blev vist nok 10 – 11 millioner. Han ønskede, at renterne blev oprullet, det vil sige, at han ikke betalte renter, før projektet var færdigt eller begyndte at være færdigt, så der kom cash flow.

Der opstod en diskussion i bestyrelsen, fordi de følte, at Valbjørn Dalsgarð knyttede sagerne sammen. Han sagde det ikke direkte men lod det skinne igennem, at det mere eller mindre var et krav, at han fik lånet til aktierne.

Med udgangspunkt i, at de anså kundeengagementet for strategisk vigtigt, og at de fik overdækning i form af pant, ligesom der også var pant i aktierne, og i øvrigt efter en samlet vurdering af kundeengagementet, endte det med, at de indstillede finansieringen af aktiekøbet.

Det gav anledning til meget diskussion i bestyrelsen. Bestyrelsesmedlemmerne var ikke enige. Det endte med, at bestyrelsen besluttede at bevilge finansieringen, men det var med stemmerne 4 – 4, således at formandens stemme var udslagsgivende.

Sikkerheden var pant i aktierne og for egenkapitalens vedkommende fik de supplerende pant i 2 stykker jord på Argir og 2 parcelluse (dobbelthus) i Tórshavn, der var vurderet til 6 millioner kr. Der blev bevilget 11 millioner kr.

Det blev diskuteret, om det var rigtigt at bevilge lånet, når han ikke kunne betale renterne løbende. Det er lidt forkert, når der står, at man var i tvivl om, om han kunne tilbagebetale

lånet, for hvis aktierne blev solgt, kunne kreditten indfries. Det, som det drejede sig om, var rentebetalingen, og at han først kunne betale renter, når projektet var færdigt.

I stedet for sagde man i første omgang, at rentebetalingerne blev dækket under det supplerende pant. Hvis Valbjørn Dalsgarð skulle indfri gælden, var han nødt til at sælge aktierne. Hvis kursen var faldet, havde de overdækning i de supplerende sikkerheder. Han mener, at der var tale om to dobbelthuse i Tórshavn. Det var nye huse, hvoraf i hvert fald det ene stod til salg.

Der skulle være sikkerheder på 25 % over gælden for det tilfælde, at aktierne faldt i værdi, således at der stadig var en dækning for hele lånet. For 100 kr. lån skulle de have 125 kr. sikkerhed i form af aktierne og anden sikkerhed. En "stop-loss-klausul" indebar, at banken under bestemte betingelser havde mulighed for at realisere sikkerheden, hvis værdien af aktierne faldt.

Valbjørn Dalsgarð fik et lån på 11 millioner kr. til køb af aktierne. De har vurderet, at aktierne og den yderligere sikkerhed i de faste ejendomme havde en samlet værdi på over 125 %, og at sikkerhederne også kunne dække de oprullende renter. De vurderede de faste ejendommers værdi til 6 millioner kr.

Forevist kreditindstilling af 7. september 2006 vedrørende forhøjelse af byggekreditten (ekstrakt bind 4, side 1334) har han forklaret, at projektet viste sig at blive dyrere. Han påpegede, at det var nødvendigt med en ny behandling i bestyrelsen, og indstillingen blev udarbejdet. De bad revisor om at beregne det cash flow, som der var behov for. De bad direktøren for bankens mæglerfirma om at vurdere, om salgspriserne for boligerne var realistiske. Bankens bygningsagkyndige, Brian Rasmussen, var også inde over indstillingen.

Det var arkitektfirmaet Selmar Nielsen, der stod for projektet.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. januar 2007 (ekstra bind 4, side 3112), hvor det fremgår, at banken havde haft advokat Óla Jákup Kristoffersen inde

i sagen, har han forklaret, at der var en drøftelse om boligkøbernes sikkerhedsstillelser, når de underskrev skøde. Der blev vist nok noget omtale i pressen på Færøerne om, hvorvidt boligkøbernes sikkerheder var sikret godt nok, hvis noget gik galt. Han mener, at det var i den forbindelse, at de bad advokaten om at skrive et notat om det.

Da projektet startede, var det sådan, at Valbjørn Dalsgarð havde fået at vide, at han kunne gå i gang med byggeriet, men han skulle udbyde boligerne igennem kommunens venteliste. Han kunne bruge ventelisten og sende tilbud ud til alle på ventelisten. Der stod over 1000 borgere på ventelisten. Kommunen sagde vist nok til Valbjørn Dalsgarð, at det ikke var alle på ventelisten, der var reelle købere, men selv når de tog højde for det, var det en lang liste med interesserede købere. I banken opfattede de det som en meget stor fordel.

På et tidspunkt ændrede kommunen på vilkårene og bestemte, at det skulle være kommunen, der skulle have kontakten med borgerne på ventelisten efter en nærmere procedure, hvor folk på ventelisten gruppevis fik tilbudt boliger og fik en frist til at tage stilling til tilbuddet. Fristen var på flere uger, og de kunne se, at det kom til at tage lang tid. Det ville forsinke processen, og det gjorde det også. Valbjørn Dalsgarð ville sende tilbud ud til alle på ventelisten med det samme, men det kunne han ikke nu. De var nødt til at acceptere kommunens ændring. Både kommunen og Valbjørn Dalsgarð forventede dog ikke, at kommunens procedure ville forsinke projektet væsentligt.

Til sidst endte det med, at kommunen godt kunne se, at det tog for lang tid, og kommunen opgav sin procedure og tillod Valbjørn Dalsgarð at udbyde boligerne uden videre.

Forevist kreditindstilling vedrørende forhøjelse af byggekreditten med 40 millioner kr. (ekstrakt bind 7, side 2029) har han forklaret, at han mener, at der var tale om, at renten var steget, samt at MVG loven var ændret, og projektet var blevet dyrere. Ændringen af MVG loven var uventet. Den blev bekendtgjort nogle måneder forinden. Man forsøgte at få så meget solgt som muligt inden lovændringen. Han husker ikke, hvor mange boliger der blev solgt inden lovændringen, men mange blev først solgt efter lovændringen, og for dem steg omkostningerne, vist nok med 100.000 kr. per enhed. Banken havde heller ikke indflydelse på, at renteniveauet steg.

På det tidspunkt, hvor banken bevilgede forhøjelsen af byggekreditten med de 40 millioner kr., var byggeriet i fuld gang. Hvis banken ikke havde gjort det, havde konsekvensen været, at byggeriet var standset op og ikke blev færdigt. I så fald ville større værdier være gået tabt. Formentlig alt, der var indskudt i projektet, ville have været tabt eller i hvert fald kraftigt reduceret. Bolighandlerne, der allerede var indgået, ville heller ikke kunne være gennemført.

Forevist " P/F Valbjørn Dalsgarð - Undir Kongsvarða - fremgangsmåde og tidsplan for byggeri af 24 lejligheder og 32 rækkehuse" (ekstraktbind 11, side 249) har han forklaret, at figuren vedrører delvist etape 1 og etape 2. Man nærmede sig, at første del af projektet var ved at være færdig. En stor del af lejlighederne var solgt. Alle erhvervslokalerne, som lå nederst i boligblokkene, var dog ikke solgt. Enkelte lejligheder var heller ikke solgt. Det viste sig, at folk begyndte at spørge efter rækkehusene og også efter mindre lejligheder. Det blev overvejet at give finansiering til, at Valbjørn Dalsgarð kunne fortsætte byggeriet blok for blok. Han skulle få finansiering op til 40 millioner kr. til to blokke hver på otte rækkehuse. Han skulle også få finansiering til at færdiggøre den inderste blok fra etape 1. Det skulle være under kontrollerede forhold. De skulle være 100 % sikre på, at alt var solgt, før han byggede noget som helst. Det var aftalen, der lå i de 40 millioner kr. De startede med, at han fik tilladelse til at undersøge markedet først. Det gav anledning til noget diskussion i bestyrelsen, men bestyrelsen var indforstået med, at markedet blev undersøgt. Intet var dog bevilget.

Efterfølgende blev de 40 millioner kr. bevilget, men under forudsætning af, at alt var solgt først, før byggeriet blev startet. Da de kom ud i september 2010, var de første otte huse solgt, og den næste blok med otte lejligheder var godt på vej, men så var det, at Finanstilsynet kom på besøg, og alt standsede op for bankens vedkommende.

Han husker ikke, hvordan det gik med lejlighederne i den anden ende. Han mener i hvert fald, at der var lagt billetter ind på rækkehusene.

Han ved, at de drøftede med Finanstilsynet, at de havde nedskrevet med 20 – 30 mio. kr., og at Finanstilsynet på et tidspunkt syntes, at der var hensat for meget, fordi der var gang i byggeriet. Finanstilsynet syntes, at de skulle tilbageføre 10 millioner kr. De havde været helt oppe på omkring 50 millioner kr. Det blev så reduceret, da engagementet blev nedbragt og husene solgt fra. Man ønskede at udføre det i kontrolleret projektform.

Byggeriet var i underbalance på 60 millioner kr., som skulle hentes ind igennem 2. etape. Flere fællesudgifter var afholdt i første etape. Vejanlæg, kloakanlæg og vand var således udført til hele projektet i forbindelse med første etape.

Forevist likviditetsoversigten i kreditindstillingen fra september 2006 vedrørende forhøjelse af byggekreditten (ekstraktbind 4, side 1663) har han forklaret, at han mener, at det var revisoren, der udarbejdede figuren med likviditetsoversigten. Figuren viser, at der var træk på kreditten under de første etaper, og at der ville begynde at komme penge ind i 2010. Grafen på figuren viser også, at der var break even, og at de havde pengene hjemme på kassekreditten, når 3. etape var slut. Billedet afspejler, at der var afholdt omkostninger til 4. etape, og at provenuet ventede.

Forevist referat af bestyrelsesmøde den 11. april 2006 i Eik Bank FO (ekstraktbind 3, side 3929), hvoraf fremgår, at “Føroya Banki har bevilget selskabet finansiering, og Kaupthing har fået en ansøgning om finansiering”, har han forklaret, at det er hans opfattelse, at andre pengeinstitutter ville have finansieret projektet, hvis Eik Bank FO ikke havde gjort det, og andre pengeinstitutter havde ikke fået bedre sikkerheder, end Eik Bank FO fik.

Banken syntes, at det var et godt projekt. Der var mangel på boliger på Færøerne. Det viste deres undersøgelser. Det var et kvalitetsbyggeri. Det var et godt set up med revisor tilknyttet. Entreprenøren havde stor ekspertise. Han havde været kunde i banken før. Bygningerne blev opført af færdige elementer. Banken havde erfaring med at finansiere boligbyggeri også af en vis størrelse. Banken var vel konsolideret, og det var fonden også. Køb af boligejendomme til udlejning kunne være et nyt forretningsområde. Konjunkturerne var gode på Færøerne, og der var konkurrence om privatkunderne. Byggegrunden

var anskaffet billigt. Byggeriet skulle gennemføres i etaper. Alt i alt var det bankens opfattelse, at hvis man sørgede for at hegne projektet inde, var det et rigtig fornuftigt projekt at gå i gang med. De troede på det.

Vedrørende **Sydportens engagementet** har han om den værdi, der blev fastsat for engagementet i forbindelse med “carve out-aftalen”, yderligere forklaret, at han ikke umiddelbart husker, hvad der lå bagved, at værdien blev fastsat til 95 millioner kr. Der var et arbejde hos Finansiell Stabilitet, som han, Astrup og den nye direktør i banken i Danmark deltog i. Han havde flere samtaler med direktøren i Danmark og med Astrup. Akkurat hvordan de præcis kom frem til de 95 millioner kr., husker han ikke. Beløbet afspejlede værdien af det færøske engagement. Hvis der ikke havde været noget provenu i sigte for den danske bank, ville værdien være fastsat til 0. Beløbet var udtryk for en eller anden nettoværdi af engagementet. Hvis banken ikke havde indfriet BRF kredit og indtrådt i BRF's prioritetsstilling, så tror han ikke, at værdien havde været den samme, for så var der andre, der havde sikkerheden, og nettoværdien for Eik Bank havde været mindre.

Vedrørende **FDI engagementet** har han yderligere forklaret, at engagementet oprindeligt lå i Eik fonden. Der var tale om en kapitalinvestering i form af køb af anparter. Da EBH i 2009 blev købt ud af engagementet, var det også EBH's ejendomsinvestering, der blev købt. EBH havde på samme måde foretaget en kapitalinvestering, og nu købte Eik den kapitalinvestering. Kapitalejerne finansierede selv projektet med lån, som også blev overtaget.

EBH var som medejer vanskelig at samarbejde med. Da EBH kom i vanskeligheder, var det meget kaotisk. Marner Jacobsen forsøgte forgæves at kontakte de personer i EBH, der tidligere havde arbejdet med engagementet. Et eller andet måtte gøres. Engagementet kunne ikke bare ligge. Finansiell Stabilitet blev kontaktet. Han ved ikke, om det var Astrup, der var i den anden ende. Han fik at vide fra Marner Jacobsen, at EBH ikke ønskede at fortsætte engagementet og gerne ville ud af det. Det stødte sammen med Eik Banks interesser. Han vil tro, at det ville have været svært at gå ud og sælge Eiks halvdel af engagementet, når ejeren af den anden halvdel af engagementet ikke var interesseret i at varetage engagementet. Det var heller ikke en attraktiv mulighed for Eik Bank at blive

i engagementet med en medejer, der ikke ville ofre penge på engagementet. Han fik at vide, at handelscentrene havde brug for opdateringer og istandsættelser, og hvis ejerne ikke bakkede op om det, var det et spørgsmål om tid, hvor længe man kunne fastholde lejerne. Værdien af investeringen ville så falde. Han er ikke bekendt med, at der var en mulighed for at gennemtvinge et fælles salg med EBH. Han ved ikke noget om, om et fælles salg efter aftale med EBH har været på tale.

Om creditsagsbehandlingen mere generelt har han forklaret, at man som creditsagsbehandler er nødt til at have en vis uddannelse af økonomisk og regnskabsmæssig karakter, så man forstår talmæssige sammenhænge og kan analysere regnskaber og budgetter og forstå indre sammenhænge i den forbindelse. Som creditsagsbehandler skal man også have forståelse for kreditsikring, det vil sige, hvordan sikkerheder er skruet sammen. Man skal forstå de problematikker og den lovgivning, der er forbundet dermed. Man skal også have en vis forståelse for brancher, for eksempel fiskeri, byggeri og handel. Creditsagsbehandling er en kombination af de nævnte forhold.

Når man starter som creditsagsbehandler, skal man langsomt bygge sin viden op og gerne holde sig til kolleger, der har forstand på de ting, så man kan lære af dem. Det er den måde, man lærer håndværket. Nogen gange skal man træde på speederen, og nogen gange skal man trække på bremsen. Nogen gange skal man styre uden om. Det har meget med timing at gøre. Om en sag bliver en vinder eller en taber, kan være et spørgsmål om, hvordan man håndterer situationen.

Kreditafdelingen i banken sammen med erhvervsafdelingen repræsenterede en stor samlet viden om creditsagsbehandlingen, og således også større viden end bestyrelsen og de enkelte bestyrelsesmedlemmer om creditspecifikke forhold.

Kvaliteten af arbejdet i kreditafdelingen var rigtig god. Der var nogle meget dygtige medarbejdere i kreditafdelingen. Der var flere medarbejdere på erhvervsområdet, og de var alle meget kompetente. Arnbjørn og Ejvind var virkelig dygtige på hvert sit felt. Ejvind var meget grundig og nede i alle detaljer. På privatområdet var Dagmar virkelig dygtig, og det var de andre også. Alle var grundige og samvittighedsfulde, og arbejdede

udelukkende for bankens interesser. Erhvervsafdelingen havde ligeledes rigtigt dygtige folk.

Gennemgang af regnskaber i forbindelse med engagementer startede normalt i erhvervsafdelingen. Som nævnt var det i erhvervsafdelingen, at den første kundekontakt var. I den forbindelse havde kunden alt sit materiale med. Det kunne være budgetter, regnskaber og andre ting, som indgik i udarbejdelsen af kreditindstillingen. I første omgang var det således erhvervsafdelingen, der knækkede kundens regnskab og budget, så at sige, og satte tallene ind i kreditindstillingen.

Når erhvervsafdelingen var færdig og havde drøftet indstilling med erhvervschefen, blev sagen forelagt kreditafdelingen. Medarbejderne i kreditafdelingen kiggede så på regnskaberne og vurderede, om de kunne tilslutte sig erhvervsafdelingens konklusioner vedrørende regnskabet og budgetterne og de likviditets- og indtjeningsmæssige forhold. Det kunne godt forekomme, at kreditafdelingen ikke var enig i erhvervsafdelingens vurderinger og skøn. Det kunne medføre, at erhvervsafdelingen i nogle tilfælde måtte vende tilbage til kunden og indhente flere oplysninger. Dette kunne godt ske op til flere gange i samme sag. Kunden kunne i så fald godt blive noget irriteret, men de ønskede ikke at forelægge sagen for direktionen, før alt var afdækket. De vidste, at de ville få sagen i hovedet igen fra Marner Jacobsen, hvis de gjorde det, for han ville helt sikkert spørge om de ting. Det var deres erfaring, at de blev "sendt hjem igen", hvis de ikke var godt nok forberedt, så de forsøgte altid at afdække de ting, som de vidste, Marner Jacobsen ville spørge om.

Det kunne godt være, at der alligevel var noget, de havde overset, og så fik de det at vide fra Marner Jacobsen. Når Marner Jacobsen var tilfreds, kunne sagen præsenteres for bestyrelsen. Normalt blev sagen klargjort og sendt til bestyrelsen en uge inden bestyrelsesmødet.

Cash-flow-analyse var en del af creditsagsbehandlingen særligt i forbindelse med budgetter, når et nyt projekt blev præsenteret og skulle finansieres. Cash flow var altid vigtig. En fin ejendomsvurdering var naturligvis god at have, men hvis der ikke blev genereret

penge nok, var det ikke så meget værd. Det afgørende er, at man kan betale sine lån. Så gør det mindre, at der er faldende værdier, hvis blot der er penge til at betale lånene, indtil tiderne vender, og værdierne stiger igen. Det er vigtigt, at man har likviditeten og indtjeningen i orden.

Det var erhvervsafdelingen, der tog sig af ejendomsvurderinger i forbindelse med kreditengagementer, men kreditafdelingen forholdt sig kritisk til vurderingerne. Nogle gange bad erhvervsafdelingen kunden om at indhente en vurdering af aktiverne, der måtte være. Nogle gange kunne det godt være erhvervsafdelingen, der selv foretog vurderingen ud fra deres erfaringer med værdiansættelse af andre lignende aktiver.

Det var sekretariatet i erhvervsafdelingen, der sørgede for, at gældsbreve og lignende dokumenter blev behørigt underskrevet, og at nødvendig tinglysning blev foretaget. Hvis der var tvivlsspørgsmål, brugte de deres jurister.

Der var 8,5 –10,5 medarbejdere i kreditafdelingen. På et tidspunkt var der 3 eller 4 jurister i banken. I erhvervsafdelingen var der 15-20 medarbejdere.

Når der skulle foretages en analyse af kundens betalingsevne, startede det normalt i bankens afdelinger, hvor kunderådgiveren skulle sørge for at skaffe alle de relevante oplysninger fra kunden.

På privatområdet blev der indhentet oplysninger fra kunderne om indtægter og udgifter. Oplysningerne blev tastet ind i et sagsbehandlingssystem, som banken brugte. Oplysninger om kundens eksisterende lån blev også lagt ind. Systemet beregnede derefter kundens rådighedsbeløb.

På erhvervsområdet blev likviditetsberegning for kunden opstillet i erhvervsafdelingen og kontrolleret i kreditafdelingen.

Det var kreditafdelingens opgave at foretage følsomhedsanalyser og at vurdere projekternes forudsætninger og den logiske sammenhæng i projekterne. Nogle gange var det kreditafdelingen, der skrev det ind i projekterne. De kunne godt sende sagerne tilbage til erhvervsafdelingen, hvis de mente, der manglede noget, og så kom erhvervsafdelingen med en besvarelse.

På fiskeriområdet var Arnbjørn Egholm ekspert og meget dygtig til risikoanalyser på det område. Han havde stort kendskab til, hvad der skete i branchen og i det politiske system. Han kendte mange centrale personer i branchen.

Direktion og bestyrelse kunne stole på kreditindstillingerne fra kreditafdelingen, som udgjorde et sikkert beslutningsgrundlag.

Han husker ikke, at kreditafdelingen har fået anmærkninger fra Finanstilsynet eller den interne revision som følge af operationel revision. De foretog selv intern kontrol med, at det, der kørte i systemet, var bevilget. Kreditafdelingen var ude i de forskellige afdelinger og i erhvervsafdelingen, hvor de fulgte op på, at alle lån var bevilget på behørig vis. Der var en hierarkisk opbygning af bevillingssystemet, hvor direktionen, kreditchefen, erhvervschefen og rådgiverne havde forskellige bevillingskompetencer. Kreditafdelingen fulgte op på, at kreditpolitikken blev overholdt, og at kreditmedarbejderne holdt sig inden for deres bevillingskompetencer.

Vedrørende spørgsmålet om værdiansættelsen af lånet til Sydporten i forbindelse med overdragelsen heraf fra den gamle færøske bank til den danske bank har han supplerende forklaret, at han ikke husker, at værdien efterfølgende blev nedsat fra de 95 millioner kr. til 6 millioner kr.

Forevist tillægsaftale fra januar 2011 til "carve-outaftalen" (ekstraktbind 14, side 923) har han forklaret, at han tvivler på, at han har været med til den aftale. Han deltog ikke i alle Finansiell Stabilitets dispositioner i forbindelse med overdragelsen. Han ved, at der var forhandlinger med TF Holding. Om tillægsaftalen kan have været en del deraf, ved han ikke. Han var ikke med til at forhandle aftalerne på plads. Han mener, at vilkåret i

tillægsaftalen om, at prisen efterfølgende skal reguleres op i det omfang, der de facto kommer flere penge ind, var et vilkår, der var særligt for den aftale.

Jørn Astrup Hansen

Vidnet Jørn Astrup Hansen forklarede efter spørgsmål fra advokat Kolja Staunstrup om sin færøske baggrund, at han fra 1993 til 2005 var direktør i Føroya Banki (nuværende BankNordik). I to forskellige sammenhænge har han virket for Finansiell Stabilitet. Dels blev han i 2008 indsat som aktiv bestyrelsesformand i EBH Bank, som var den første bank, der krakkede under Bankpakke 1, og dels i vinteren 2010/2011 hvor han blev indsat som direktør i Eik Bank. Han fortsatte i bestyrelsen i Eik Bank frem til 2016. Han er uddannet Cand.oecon og har arbejdet i den finansielle sektor siden 1975.

EBH Bank krakkede den 22. september 2008, hvilket var inden Bankpakke 1 var iværksat. EBH Banks krak var med til at sætte fart i den proces. EBH Bank blev reddet med en stor kredit fra Nationalbanken på samme måde som Roskilde Bank. Nationalbanken indsatte ham som kommitteret i bestyrelsen for EBH Bank. Da EBH Bank i november eller december 2008 blev overtaget af Finansiell Stabilitet, udpegede Finansiell Stabilitet ham som bestyrelsesformand. Det fortsatte han med indtil han rejste til Færøerne i efteråret 2010.

Han havde ikke et specielt tæt forhold til Finansiell Stabilitet eller til direktøren eller bestyrelsesformanden i Finansiell Stabilitet. Han kendte Henrik Bjerre Nielsen fra sin tid på Færøerne, hvor denne var tilsynsdirektør i Finanstilsynet. Han kendte ikke Henrik Bjerre Nielsen privat, og han havde ikke et nært forhold til ham. Kruse Petersen har han kendt igennem mange år på afstand. De startede som konkurrenter i bankverdenen i anden halvdel af 1970'erne. De kendte til hinanden men var ikke nære venner.

I slutningen af 2008 havde bestyrelsen i EBH Bank store beføjelser, og den drev banken egenhændigt. Det var efter hans opfattelse en ganske kompetent bestyrelse, som Finansiell Stabilitet havde udnævnt. Bestyrelsen refererede til Finansiell Stabilitet og orienterede dem, men bestyrelsen fik ikke udstedt direktiver.

Foreholdt nedenfor citerede del af Henrik Bjerre Nielsens forklaring under nærværende sag:

"I maj-juni 2009 havde Finansiell Stabilitet overtaget aktiviteterne i den tidligere EBH bank. På det tidspunkt var Finansiell Stabilitet moderselskab og en slags holdingselskab, som skulle levere likviditet og kapital til datterselskaberne, og så skulle de stille individuelle statsgarantier. På det tidspunkt var de ikke særligt involveret i driften af datterselskaberne. Det blev de senere. Det var Jørn Astrup Hansen, der var bestyrelsesformand i EBH bank. Henrik Bjerre-Nielsen erindrer ikke, at han drøftede salget af FDI med Jørn Astrup Hansen. På det tidspunkt var det heller ikke sædvanlig praksis, at Finansiell Stabilitet drøftede salg af enkelte engagementer med ledelsen i datterselskaberne."

forklarede han, at det citerede ikke giver ham anledning til bemærkninger.

Vedrørende FDI engagementet

EBH Bank havde trods sin begrænsede størrelse forholdsvis store og komplekse engagementer. Efter bestyrelsens tiltræden i december 2008 blev den daglige ledelse skiftet ud, og der blev indsat en ny direktør. Der var således ingen på det øverste niveau, som havde indgående kendskab til de meget store engagementer. Derfor blev både vidnet selv, som bestyrelsesformand, og næstformanden i bestyrelsen engageret i håndteringen af de meget store engagementer, herunder FDI engagementet.

Jens Nielsen var direktør i EBH Bank indtil foråret 2008, hvor han gik på pension. Da EBH Bank blev undsat af Nationalbanken den 22. september 2008, afskedigede man Finn Striger Poulsen og genansatte Jens Nielsen. Før da havde Jens Nielsen navnlig været beskæftiget med datterselskaberne og havde ikke station i Fjerritslev, men i Horsens. Jens var derfor ikke særlig tæt på bankens engagementer. FDI engagementet kendte Jens Nielsen, fordi det var kommet ind i banken via et af datterselskaberne.

EBH Bank havde med succes i nogen tid solgt anparter igennem EBH Anpartsinvestering, som var et helejet datterselskab. Som han har fået det refereret, så fandt man det igennem

2006 og 2007 i stigende grad vanskeligt at finde egnede anpartsprojekter. Man fandt som noget nyt på at købe anparter i eksisterende selskaber i Tyskland. I februar/marts 2007 opkøbte man ret hastigt kommanditanparter i de 8 butikcentre i Tyskland. Han mener, at man havde en tysk person ved navn Uwe Steinbrecher til at hjælpe sig med at samle anparterne, så man havde en majoritet og dermed kontrollerende indflydelse. Anparterne blev placeret i selskabet ISI 6, som således kontrollerede aktiemajoriteten i de 8 butikcentre. Så vidt han ved, var butikcentrene i øvrigt uafhængige af hinanden. Ejerskabet til ISI 6 blev placeret i selskabet EBH Zweitmarkt, som EBH Bank havde ejet igennem nogen tid. EBH Zweitmarkt var stiftet med henblik på at omsætte anparter på børsen i Hamborg. Konstruktionen blev lavet for at udnytte skattefordele knyttet til EBH Zweitmarkt, som ikke længere blev udnyttet til sit oprindelige formål. Der blev indskudt en kapital i EBH Zweitmarkt på 25.000 EUR, og der var en opsamlet egenkapital i selskabet fra tidligere på 6-8 mio. kr. Ideen var, at man ville sælge anparterne i ISI 6 indenfor en kort tidshorizont. Banken havde ikke kapacitet til at ligge med så stort et engagement. Butikcentrene var belånt med 135 mio. EUR, som EBH Bank, i hvert fald økonomisk, hæftede for. Det er førstprioritetslånet til Wachovia Bank, han tænker på. Man nåede ikke at gøre et egentligt forsøg på at sælge anparterne. EBH Bank havde et stort finansieringsbehov og var stærkt eksponeret i pengemarkedet. EBH Bank havde ekspanderet kraftigt og lånt mange penge i andre banker. EBH Banks indlånsgrundlag var begrænset og geografisk tilknyttet Nordjylland. EBH Banks store finansieringsbehov blev i stigende grad vanskeligt at dække. Krisen som slog igennem den 15. september 2008 kunne allerede mærkes indledningsvis i begyndelsen af 2007. Man vidste således godt, at det ville blive svært at sælge anparterne og opgav det på forhånd. Man belavede sig velsagtens på i videst mulige omfang at placere anparterne i EBH Fonden, som banken kunne kontrollere. Han ser det som en måde at få engagementet ud af bankens bøger på. Han mener, at halvdelen af anparterne i EBH Zweitmarkt blev solgt til Eik Fonden i november 2007. Forud herfor var den anden halvdel af anparterne blevet solgt til EBH Fonden. Han ser i regnskaberne, at fondene hver især betalte 7 mio. EUR for anparterne. Ved salget konstaterede EBH Bank en avance på 97 mio. kr.

Han arbejdede som kommitteret sammen med Jens Nielsen i oktober og november 2008. Jens Nielsen fratrådte den 1. december 2008, hvor overdragelsen til Finansiell Stabilitet

formelt foregik. En tidligere direktør fra Jyske Bank blev ansat midlertidigt som direktør i EBH Bank, og pr. den 15. december 2008 blev der ansat en regionsdirektør fra Danske Bank. Efterfølgende var der kontakt til Jens Nielsen, der vist nok fik løn i en periode. De havde et fordrageligt forhold til ham, så de spurgte ham til råds om de tyske engagementer, som havde ligget i datterselskaberne. Engagementerne var opstået i EBH Anpartsinvestering, hvor Jens Nielsen havde været drivkraften. EBH Zweitmarkt var et passivt ejerselskab til ISI 6. De var ikke specielt engagerede i ISI 6, fordi de ikke rigtig vidste, hvad de kunne gøre ved selskabet. EBH Bank oplevede imidlertid problemer fra Secur, som var etableret af EBH Bank i samarbejde med en tysker ved navn Uwe Steinbrecher. EBH Bank ejede via EBH Anpartsservice 40 % af kapitalen i Secur, der var delt op i flere forskellige selskaber. Det selskab, han kan huske, hed Secur Verwaltung. Det skulle administrere butikscentrene. Så vidt han husker, var Secur Verwaltungs komplementar i både ISI 6 og de underliggende selskaber. EBH Bank havde indskudt 165.000 EUR i Secur Verwaltungs og ydet lån til det. Secur Verwaltungs manglede penge hele tiden. De nåede ikke at fordybe sig i selskabets forhold, men han mener, at Secur Verwaltungs havde et vedvarende likviditetsproblem til egen drift og til at finansiere butikscentrene, som selskabet forsøgte at få EBH Bank til at afhjælpe. Han mener også at kunne huske, at der var en stor renovering af et garagekompleks i et af butikscentrene, og at pengene til det arbejde kom ind igennem Secur selskaberne. Som han husker det, så afhjalp EBH Bank ikke Secur Verwaltungs likviditetsbehov.

Det undrede ham, at Jens Nielsen i oktober og november 2008, hvor EBH Bank havde meget store problemer i Danmark, var så optaget af Tyskland. Det var først senere, at han blev opmærksom på, at EBH Koncernen ejede 40 % af det relevante Secur selskab. Uden at have belæg for det, havde han en fornemmelse af, at Jens Nielsen havde personlige interesser i engagementet. Det var hans opfattelse, at de ikke rigtig kunne gøre noget ved engagementet, og at Jens Niensens anstrengelser var spildte. EBH Bank var nødt til at undersøge engagementet nærmere for at tage stilling til, hvad der skulle ske med engagementet. I vinteren 2008/2009 sendte de to kvalificerede medarbejdere til Tyskland. Indgangen til undersøgelserne var Secur, som var det eneste selskab med en egentlig drift. Medarbejderne opholdt sig der i en uge og afleverede en rapport efterfølgende. Rapporten

var stærkt kritisk overfor forholdene i Secur og overfor Uwe Steinbrecher, hvilket bekræftede hans umiddelbare indtryk af Uwe Steinbrecher fra enkelte telefonsamtaler og noget korrespondance. Alting rodede. Securs regnskab for 2007, som var selskabets første år, blev først afleveret i 2009. Regnskabet for 2008 blev også afleveret meget sent. Det er muligt, at de fik præsenteret nogle tal, men de reviderede årsregnskaber forelå først, da det var alt for sent. De havde ikke ret mange tal eller af en beskaffenhed, som de kunne bruge til noget som helst. De havde heller ingen tiltro til, at tallene, hvis de havde haft dem, ville bidrage med noget positivt. De kunne se på kontoudskrifterne, at der var noget galt. Problemet var, at bortset fra Jens Nielsen, som havde en vis personlig oplevelse af forretningerne fra sin deltagelse af etableringen og hans besøg i Tyskland, så kendte EBH Bank ikke rigtig noget til engagementet. Rapporten påpegede også, at der ikke var orden i bogholderiet, og at penge var udlånt på kryds og tværs. Omfanget kan han ikke længere huske. Uwe Steinbrecher havde uden EBH Banks tilladelse lånt penge af ISI 6. Der var etableret mellemregninger i EBH Banks disfavør uden at inddrage banken. Der var et ekstravagant omkostningsniveau i Secur med store sponsorater til fodboldklubber, dyre middage og dyre biler. De var ikke trygge ved situationen og havde ikke nogen i Tyskland, som banken kunne støtte sig op af. Udover at spørge Jens Nielsen om konkrete forhold, så ønskede EBH Bank ikke at støtte sig til ham. De var ikke fornøjede med det, de overtog efter hans tid som direktør, navnlig ikke FDI engagementet. De var heller ikke helt komfortable med Jens Nielsen uden at kunne pege på noget konkret. De oplevede ham som lettere overfladisk. Det viste sig, at Jens Nielsen ikke havde en personlig interesse i engagementet, men han var blevet afskediget, og det var ikke et godt grundlag for at bruge ham.

Da han tiltrådte som bestyrelsesformand omkring årsskiftet 2008/2009, var kapitalen i EBH Zweitmarkt placeret i EBH Fonden og Eik Fonden. EBH Fonden var ikke længere en del af EBH Banks sfære. Der var gået et jerntæppe ned mellem bank og fond.

EBH Bank opstod i forbindelse med, at den oprindelige sparekasse blev omdannet til en bank og fusionerede med en anden bank. EBH Fonden var oprindelig eneaktionær i den fusionerede bank men solgte siden ud og besad 50 % af kapitalen i EBH Bank. Da EBH

Bank gik fallit den 22. september 2008 ophørte forbindelsen til EBH Fonden, idet kreditorerne overtog styringen i fonden og indsatte en ny direktør. Det var advokat Kresten Dyhrberg Nielsen fra Aalborg og advokat Lars Grøngaard som tilsynsførende. Kreditorerne ønskede, at der skulle være vandtætte skodder mellem bank og fond. Indtil EBH Banks sammenbrud havde banken haft indflydelse på fonden. Der var fælles bestyrelse. Efter det tidspunkt var der fuldstændig adskillelse mellem enhederne. EBH Bank havde derfor ingen fornemmelse af EBH Zweitmarkt, fordi engagementet ikke var i bankens bøger. EBH Zweitmarkt havde fået et lån på 20 mio. EUR, som var delt mellem de to fonde. Lånene var således heller ikke i bankens bøger. EBH Zweitmarkt blev ikke diskuteret med fonden. EBH Banken havde et lån til ISI 6 på omkring 7 mio. EUR. Der var tale om et stillestående lån, som banken ikke mærkede noget til. Han kan ikke huske andet om det lån, end at de tilskrevne renter ikke blev betalt. Lånet på omkring 500.000 EUR til Secur var der imidlertid en masse aktivitet omkring. Secur administrerede ISI 6 og optrådte også på vegne af ISI 6. Det var ikke altid klart for ham, hvilket selskab Uwe Steinbrecher optrådte på vegne af, når de kommunikerede, eller om det var Secur eller ISI 6, der manglede penge. Secur var nødlidende og i likviditetsbeknæb. De blev meget trætte af Secur og brød sig ikke om Uwe Steinbrecher. De havde ikke et overbevisende indtryk af Uwe Steinbrecher og ville ikke give Secur kredit. Det var imidlertid vanskeligt at få indsigt i problemerne, fordi der ikke blev afleveret regnskaber eller brugbare tal. De mente ikke, at de kunne gøre noget, hvilket også hang sammen med, at en stor del af engagementet var flyttet ud af banken. Det gjaldt både lånene og indskudskapitalen på 25.000 EUR, som sidenhen blev til 14 mio. EUR. Banken vidste dog, at långiverne til engagementet havde problemer, fordi Wachovia Bank kontaktede EBH Bank jævnligt for at finde en eller anden form for løsning. Wachovia Bank skubbede på og ville gerne ud af engagementet. Det brød EBH Bank sig ikke om, fordi Wachovia Bank havde 135 mio. EUR til gode i butikscentrene. Wachovia Bank var således tættere på og havde bedre indsigt i butikscentrene end EBH Bank. EBH Bank havde store problemer, og det lå i kortene, at EBH Bank skulle afvikles. Det var udelukkende for at afbøde en værre situation, at banken engang imellem forøgede sit engagement, men det var den klare undtagelse. Det gjaldt også lånet på 7 mio. EUR til ISI 6. Bankens frygt var at bevæge sig så langt frem på banen, at den blev spændt for Wachovia Bank, der selv var i økonomiske problemer. Wachovia Bank klarede sig kun fordi den lod sig overtage af Wells Fargo.

EBH Bank oplevede både fra Wachovia Bank og Wells Fargo en klar lyst til at afvikle hele engagementet. EBH Banks opfattelse var den, at hvis banken bevægede sig for langt frem på banen i et forsøg på at forsvare sit tilgodehavende på 7 mio. EUR, risikerede banken at ende i en uoverskuelig situation. Situationen var den, at EBH Bank ikke havde nogen særlig indsigt i EBH Zweitmarkt. ISI 6, som var stiftet i 2007, havde de ingen regnskaber på, og de 8 butikscentre havde banken slet ingen indsigt i, heller ikke regnskabstal eller lignende informationer. Banken havde ikke kvalificerede kræfter til at sætte sig ind i butikscentrenes situation. Banken blev gjort opmærksom på, at der var behov for nogle investeringer i butikscentret i Minden til nogle parkeringspladser. Han tror, at Uwe Steinbrecher anså EBH Bank for at være ejeren. Banken gjorde Uwe Steinbrecher opmærksom på, at den var på vej ud af engagementet, idet ejerskabet var delt 50/50 på fondsniveau, og at han måske med fordel kunne kontakte den anden ejer på Færøerne. Det tror han også, at Uwe Steinbrecher vidste i forvejen. Uwe Steinbrecher havde vedvarende kontakt med Jens Nielsen, som i virkeligheden var bedre orienteret om engagementet end EBH Bank. EBH Bank var ikke mere eksponeret end Eik var, og EBH Bank havde ikke kapacitet til at gøre noget ved engagementet. Det bekymrede EBH Bank at være i kontakt med Secur selskaberne, fordi det ikke burde være sådan. EBH Bank havde via datterselskaberne en vis ekspertise i at etablere anpartsprojekter og sælge dem. Banken havde ikke medarbejdere, som var kvalificerede til at håndtere 8 butikscentre i Tyskland.

Da der i april 2009 skete salg til Eik Bank FO af EBH Banks lån på 7 mio. EUR til ISI 6 og EBH Fondens lån på 10 mio. EUR, var der et jerntæppe mellem EBH Banken og EBH Fonden. Det var 2 forskellige juridiske enheder, som solgte hver deres engagement til Eik. Han ved, at EBH Fonden repræsenteret af Kresten Dyhrberg og med Jens Nielsen som vejviser rejste til Færøerne i april 2009 forud for salget for at drøfte det fælles ejerskab. Han er usikker på, om den anden halvdel var ejet af fonden eller banken på Færøerne. Som han husker det, var aftalen den, at Jens Nielsen skulle være direktør i EBH Fonden, da han gik på pension i foråret 2008. Dette må så være blevet afbrudt i den korte tid, hvor Jens Niensens var genindsat som direktør i EBH Bank. Han går ud fra, at Jens Nielsen var med på rejsen til Færøerne, fordi han kendte til forholdene i ISI 6 og de underliggende selskaber og transaktionerne. Han antager, at de blev kontaktet, da Kresten Dyhrberg og Jens Nielsen kom hjem fra Færøerne, og at forslaget da var, at de i fællesskab

skulle overdrage deres interesser i ISI 6 komplekset til Færøerne. Om det var til fonden eller banken husker han ikke. Han tror, at opfattelsen i EBH Fonden var, at man ikke kunne sælge sin ejerkapital og lån til moderselskabet uden også at overdrage den underliggende fordring i ISI 6 til Færøerne. Han gætter på, at man har haft den samme opfattelse på Færøerne. Det ville jo ikke være fornuftigt, at hvis enten Eik Bank FO eller Eik Fonden havde haft det samlede lån til EBH Zweithmarkt på 20 mio. EUR, fordi besidderen så ville komme i en situation, hvor EBH Bank kunne afpresse dem på grund af bankens fordring på 7 mio. EUR i det underliggende selskab. Han tror derfor, at det var klart for alle i både Eik og EBH koncernen, at hvis Eik skulle købe noget, så skulle det være det hele. Det var således ikke en ide, der var opstået i EBH Bank. De var godt klar over, at Eik var den mest nærliggende køber, men han erindrer ikke, at de på noget tidspunkt spurgte Eik, om der var interesse for at købe. Han mener ikke, at EBH Bank deltog i nogen dialog om et salg. Han erindrer ikke, at EBH Bank modtog en henvendelse fra Eik om, at de sammen skulle forsøge at sælge engagementet til tredjemand.

Efter mødet på Færøerne mellem de 2 fonde i april 2009 var forløbet som han husker det, at EBH Bank modtog en henvendelse fra Kresten Dyhrberg, direktør, på vegne af EBH Fonden, hvor han forklarede, at han ville forsøge at etablere et fælles møde mellem på den ene side EBH Fonden og EBH Bank og på den anden side Eik Koncernen. Det var lysende klart for alle, at det var en forudsætning for at der kunne komme noget ud af mødet, at EBH Fonden og EBH Banken kunne blive enige om at levere en pakke, så Eik Fonden kunne overtage kontrollen med engagementet. Det blev tidligt klart, at EBH Bank måtte opgive at få Eik Fonden til at overtage Secur. Inden mødet i København senere i april blev EBH Bank enig med EBH Fonden om at tilbyde Eik en pakke bestående af lånet på 10 mio. EUR fra EBH Fonden til EBH Zweithmarkt og lånet på 7,3 mio. EUR, som EBH Bank havde ydet til ISI 6. De var enige om, at det provenu, som de måtte få ved handlen skulle deles 50/50. Det var også klart, at ejerandelen i EBH Zweithmarkt skulle følge med. Han mener, at de på det tidspunkt havde opgivet, at ejerandelen havde en værdi. Han havde en uformel dialog med Kresten Dyhrberg, som han inden mødet konfirmerede med advokat Lars Grøngaard, der var indsat som tilsyn på vegne af kreditorerne. Lars Grøngaard bekræftede fordelingen af et eventuelt provenu med 50/50. De

havde drøftet og var enige om, hvad de ville forlange for engagementet, og de havde en ide om, hvad minimumsprisen skulle være.

Han deltog i mødet den 24. april 2009 i Eik Bank DK's lokaler på Oslo Plads. På mødet repræsenterede han EBH Bank. Kresten Dyhrberg og Lars Grøngaard repræsenterede EBH Fonden. Som han husker det, var Lars Grøngaard forhandlingsleder for EBH siden. Advokat Claus Jespersen bistod advokat Lars Grøngaard som tysk kyndig og den, der ordnede papirarbejdet bagefter. Eik koncernen var repræsenteret ved Frithleif Olsen og Marner Jacobsen. Han husker dagen forholdsvis tydeligt. Han mødtes med Kresten Dyhrberg og Lars Grøngaard på Oslo Plads inden mødet, hvor de formentlig konfererede deres aftaler af og fandt ud af, at Lars Grøngaard skulle føre forhandlingerne. Da Frithleif Olsen og Marner Jacobsen ankom, havde de en kort forhandling. Forløbet var anderledes, end han havde forventet, fordi Eik folkene kom med et tilbud, før de som sælgere nåede at forlange en pris. Det er derfor, at han stadig husker mødet så tydeligt. Tilbuddet opfyldte EBH's forventninger, og så vidt han husker, lå det i overkanten af, hvad de havde regnet med at få. De brugte formentlig lidt tid på at forhandle beløbet op. De endte med at få 11,5 mio. EUR til deling, hvilket klart var over det, de havde forventet. EBH følte, at de havde en "fordærvelig vare", som de var glade for at komme af med.

Foreholdt Marner Jacobsens forklaring om forhandlingsforløbet afgivet under nærværende sag:

"EBH Bank kom med et udspil på 13 mio. EUR dels for lånet, som EBH Bank havde til ISI 6 på godt 7 mio. EUR og dels for EBH Fondens lån på 10 mio. EUR til EBH Zweitmarkt, som senere blev til FDI. Eik Bank FO skulle betale 1 EUR for EBH Fondens ejerandel i EBH Zweitmarkt. EBH Bank havde forskellige beregninger, som lå til grund for deres udspil. Han mener, at disse er gengivet i et referat. Efter Eik Bank FO's beregninger, var værdien noget mindre, og de foreslog 10 mio. EUR. De endte med at aftale en købspris på 11,5 mio. EUR. Alternativet til at købe var, at det hele var gået konkurs i Tyskland, hvorved hele investeringen ville være tabt. Det alternativ gjorde ikke indtryk på folkene fra EBH. Efter hans opfattelse, var det ikke muligt at overtage engagementet billigere."

forklarede han, at det er hans bestemte erindring, at advokat Lars Grøngaard forhandlede på vegne af EBH i overensstemmelse med deres forudgående aftale. Det var ikke EBH Bank, der kom med et udspil, det har været EBH Fonden. Fordi Lars Grøngaard repræsenterede begge parter, så er misforståelsen fair nok. Han husker ikke, at der forelå nogle beregninger. Han syntes ikke, at de havde noget at beregne ud fra. De havde engagementet, men de havde hverken drifts- eller statustal at forholde sig til, og det var netop deres problem. Det var selvfølgelig ikke sådan, at EBH antog tilbuddet fra Eik uden videre. Der var et kortvarigt forhandlingsforløb. De havde forudset et langvarigt og vanskeligt forløb, fordi EBH kun havde en mulig køber til engagementet. De var godt klar over, at Eik siden var generet af, at problemerne i Tyskland hurtigt kunne blive et problem for Eik. Det var en problemstilling, som EBH havde taget afsked med. Det var ikke længere EBH's problem. Det er ret sikkert, at EBH ikke nåede at komme med et forlangende, før der lå et bud fra Eik, som EBH kunne være tilfreds med. Det kan godt være, at advokat Lars Grøngaard efterfølgende forsøgte at tale buddet op, fx. fra 10 til 11,5 mio. EUR, men de 10 mio. EUR var i givet fald det første tal, der kom på bordet. Han er ret sikker på, at EBH ikke havde et tal på bordet inden det tidspunkt. Det var det, der gjorde mødet unikt. Da Eik kom med sit tilbud, vidste han, at handlen ville blive afsluttet.

Foreholdt Marner Jacobsens forklaring om Finanstilsynets besøg i efteråret 2010:

"I slutningen af august 2010 blev de indkaldt til møder med Finanstilsynet, der pludselig så helt anderledes på alting. Banken blev nu målt med en helt anden og strengere målestok end tidligere. Hans oplevelse var, at tilsynet reelt havde truffet beslutning om at lukke banken, og at det alene var et spørgsmål om, hvordan og med hvilken begrundelse dette skulle gøres. Fra bankens side deltog Jesper Clausen og Bogi Bendtsen i møderne. Han har fået at vide, at det var deres indtryk, at hvis banken kom med indsigelser mod en kritik fra Finanstilsynet, så ville tilsynet bare finde andre fejl et andet sted. I en presseomtale af en interviewbog med Jørn Astrup Hansen, der var direktør i Føroya Banki efter bankkrisen i 1990'erne frem til ca. 2008, fremgik det, at Astrup Hansen havde tippet Finanstilsynet om, at han var blevet opmærksom på, at der måske var noget galt i EIK Bankkoncernen."

forklarede han, at han blev bestyrelsesformand i EBH Bank, som var den første bank omfattet af bankpakken. Der var således tale om en prøvesag i den relation. EBH Bank havde derfor formentlig en tættere dialog med Finanstilsynet end de efterfølgende banker havde. Engagementet i Tyskland var ikke så stort i EBH Bank, men de kunne regne ud, at det var meget stort i Eik Bank. Engagementet var på 135 mio. EUR hvortil kom de to overliggende selskaber. Det hele, bortset fra Secur, var endt på Færøerne i april/maj 2009. Siden da fulgte han ikke nærmere med i engagementet, men han var klar over, at de havde sendt en efter deres opfattelse skræmmende stor risiko til Færøerne. I den korte tid, som EBH havde med det engagement at gøre, følte de, at de ikke kunne tage hånd om engagementet eller gøre noget ved det. Udover det nævnte engagement var der etableret et andet engagement med EBH Koncernen. Eik Bank havde ydet et lån til EBH Fonden på 150 mio. kr. og EBH Bank havde ydet et tilsvarende lån til Eik Fonden i forbindelse med etablering af aftalen omkring EBH Zweitmarkt forretningen, vist nok i november 2007. På det tidspunkt var EBH Koncernen i svær og nærmest permanent likviditetsnød. Eiks forhold havde han ikke kendskab til på det tidspunkt. Der var behov for at tilføre penge til fondene, fordi det var dem, der stod som ejere af EBH Zweitmarkt. Det var også fondene, der i fællesskab skulle sidde med lånet på 20 mio. EUR til EBH Zweitmarkt. Fondene havde således brug for penge og kunne kun få lån fra de underliggende banker. Det var efter hans opfattelse en betænkelig måde at yde lån på. Pengene blev udlånt på anfordringsvilkår og uden sikkerhedsstillelse. Ingen havde forestillet sig, at bankerne kunne komme i svær nød, og at der derved kunne rejses tvivl om fondenes betalingsevne. Engagementerne var ikke særlig veldokumenterede, men han går ud fra, at man anså engagementet som værende et forhold mellem gentlemen, og at det derfor var på de vilkår. Man har på det grundlag ageret som om, der var modregningsadgang, hvilket der faktisk ikke var. Den 22. september 2008 gik EBH Bank reelt fallit. Kort tid efter ramte dette EBH Fonden i form af en betalingsstandsning, der efter et års tid blev afløst af en konkurs. Da han blev formand for EBH Bankens bestyrelse, og der blev indsat en ny direktør, gennemgik de i fællesskab de meget store engagementer. Flere af disse havde de mulighed for at gøre noget ved. FDI engagementet var ikke et af disse, men lånet på 150 mio. kr. til Eik Fonden kunne kræves indfriet. EBH Banken havde brug for at opsiges engagementer, fordi banken skulle afvikles. De regnede med, at de kunne sælge den daglige forretning til omkringliggende pengeinstitutter, men de var godt klar over, at de ikke kunne

sælge en fordring på Eik Fonden. Derfor blev den opsagt rutinemæssigt, formentlig i januar 2009, sammen med 4 eller 5 lignende engagementer med fonde, der havde en bank i ryggen. De havde ikke fornemmelsen af, at Eik Fonden kunne være ramt så hårdt, at der kunne være tvivl om tilbagebetalingen. Nogle af engagementerne blev indfriet med det samme, men et par stykker, herunder Eik Fonden, blev ikke indfriet med det samme. Han talte med Marnar Jacobsen, og det stod klart, at Eik Fonden ikke umiddelbart havde mulighed for at betale. Der var nogen dialog, og han kunne forstå, at det var uventet, at Eik Fonden pludselig blev bedt om at indfri lånet. Det blev indfriet nogle måneder senere. Det var hans oplevelse, at det ikke var så let for Eik Koncernen af indfri lånet, og det bekymrede ham lidt. I forløbet stiftede de bekendtskab med Eik Bank DK, for de havde ofte de samme engagementer. De viste sig, at der var mellem 7 og 10 ejendomsmatadorer, som havde lån rundt omkring i finanssektoren, herunder både i EBH Bank og Eik Bank DK. De vidste derfor, at Eik var eksponeret i den udsatte ejendomsbranche. I august 2010 var han på Færøerne som medlem af det Økonomiske Råd på Færøerne, for at orientere sig om udviklingen i den økonomiske sektor. Han var ikke helt komfortabel ved det, han oplevede. Han kendte mange af de store engagementer. Efter han kom hjem tænkte han tilbage på ISI 6 og EBH Zweitmarkt, hvis skæbne han ikke kendte. Han vidste, at de havde været problematiske engagementer og ikke mindst meget store. En långiver som Eik kan meget nemt blive afpresset af de store långivere, som jo er en forudsætning for, at engagementerne kunne fortsætte. Han tænkte også på EBH Fonden, hvor han vidste, at Eik Bank FO stod til et stort tab, fordi fonden var på vej i konkurs med udsigt til en meget lav dividende. Dette sammenholdt med FDI og de problemer, Eik Bank FO i øvrigt havde, også i Danmark, gjorde, at han var bekymret for Eik Koncernen. EBH Bank havde jævnlig kontakt til Finanstilsynet, og han bad direktør Ulrik Nødgaard, om et fortroligt møde, hvor han delte sine bekymringer om Eik Bank FOs situation. Han var bekymret for, om Eik Bank FO var stærk nok til at klare sig selv, når den ubegrænsede statsgaranti for de færøske indlån på omkring 11-12 mia. kr. stod til at udløbe ca. en måned senere. Det var ikke hans bord, men han var bare bekymret i almindelighed. Han kunne også have valgt at gå til Landsstyret i sin egenskab af formand i det Økonomiske Råd for Færøerne. Hans bekymring var baseret på de ting, han har forklaret om, hans observationer i EBH Bank i Danmark og hans konkrete kendskab til to store risikofyldte engagementer, hvoraf det ene endda var tabsgivende med over 100 mio. kr. Derudover vidste han, at Eik Bank i

januar 2008 havde overtaget Kaupthing Færøerne. Kaupthing var kendt for at have en meget høj risikoprofil. Det vidste han fra Danmark og dels også fra han kortvarige tilknytning til den islandske kommission, som skulle undersøge forholdene i Kaupthing i Island. Han vidste fra sin tid som bankdirektør på Færøerne, at Kaupthing var en meget aggressiv bank. I efteråret 2010 var der således masser af grunde til at frygte, at Eik Bank FO havde mange store og risikofyldte engagementer. Det var hans bekymring for det færøske samfund og de færøske indskydere, der gjorde, at han henvendte sig til Finanstilsynet.

Vedrørende Sydporten engagementet

Advokat Claus Juel Hansen redegjorde for, at der i tiden omkring årsskiftet 2010/2011, hvor både Eik Bank FO og Eik Bank DK var blevet overtaget af Finansiell Stabilitet, og hvor man var ved at klargøre den nye Eik Bank Færøerne til et salg, blev udarbejdet et "Asset transfer agreement", ekstraktbind 14 på side 900. Aftalen blev udarbejdet med henblik på at sælge ikke-færøske aktiviteter fra den nye bank på Færøerne til den nye bank i Danmark i henhold til en "carve out" aftale sådan, at den nye færøske bank fik en ren færøsk drift.

Jørn Astrup Hansen forklarede hertil, at han på det tidspunkt var blevet direktør i den nye Eik Bank FO. Baggrunden for aftalen var, at det meget hurtigt stod klart, at opgaven ikke var at afvikle Eik Bank FO. Det var usædvanligt, fordi det lå i kortene omkring alle de andre banker, som var blevet overtaget under Bankpakke 1, at de skulle afvikles hurtigst muligt. Baggrunden var dels, at man fra politisk side ikke ville efterlade Færøerne med et bankmonopol hos BankNordik og dels, at der var store problemer i Eik Bank DK, hvor Eik Bank FO havde stillet en garanti på 2,5 mia. kr. i forbindelse med optagelse af statslån i 2010 og således fungerede som kautionist overfor Eik Bank DK. Alene på grund af garantien ville Eik Bank FO blive trukket med ned. Derudover havde Eik Bank FO og Eik Bank DK delt en række engagementer, som var taget ind af Eik Bank DK og administreret der, men som var eller blev for store til, at banken kunne sidde med dem alene. Disse engagementer var naturligt hjemmehørende i Eik Bank DK. Da de besluttede at sælge banken indså de, at det ville blive til en eller flere færøske investorer. For ikke at forskrække eventuelle købere besluttede man sig for at skære nogle engagementer væk,

idet disse ikke nødvendigvis var kendt for det gode, og for at gøre banken mere salgbar. Salget skulle omfatte en færøsk bank med et færøsk hjemmemarked. Køberne havde fuld adgang til bankens bøger. Man havde på forhånd defineret de engagementer, som ikke var en naturlig del af det, man ønskede at sælge. Det var uproblematisk at indgå aftalen, idet begge banker havde samme ejer på det tidspunkt. Det var engagementerne, herunder Sydporten, der er nævnt i bilag 3 til "Asset transfer agreement" aftalen, ekstraktbind 14, side 910, som man ønskede at overføre til den danske bank. Saldoen på Sydporten lånet var ca. 182 mio. kr. Han husker ikke, at han var involveret i at værdiansætte lånet til 95 mio. kr., som var den værdi, engagementet blev overført til den danske bank for. Han er ret sikker på, at værdiansættelsen afspejler Finanstilsynets vurdering på baggrund af en gennemgang af et større antal engagementer i september 2010. Det var den gennemgang, som lå til grund for Finansiell Stabilitets intervention i banken. Den efterfølgende nedadgående regulering af overtagelsessummen til 6 mio. kr., som blev foretaget i henhold til reguleringsklausulen indsat i pkt. 7.3. i "Asset transfer agreement" aftalen, ekstraktbind 14, side 904, jf. side 924, pkt. 3, skete på baggrund af en vurdering efter den viden den nye Eik Bank DK havde fået om engagementet i december 2010. Den nye Eik Bank FO havde ikke det samme indgående kendskab til engagementet men var bekendt med indholdet af vurderingen og tog den egentlig blot til efterretning. Der var jo tale om to ligestillede søsterbanker. Vurderingsberetningen fra Sadolin og Albæk fra 6. december 2010, indsat i ekstraktbind 14 på side 717, hvoraf fremgår, at værdien af hele Sydporten projektet er opgjort til 227 mio. kr. blev den nye Eik Bank FO bekendt med indholdet af i januar 2011. Der var en foranstående prioritet på 221 mio. kr. til BRF Kredit.

De sagsøgte spørgsmål

Til advokat Søren Baggers spørgsmål på vegne af advokat Søren Lundsgaard om samarbejdet mellem på den ene side Eik Bank FO og Eik Fonden og på den anden side EBH om FDI engagementet efter at EBH Fonden var gået i betalingsstandsning forklarede han, at han oplevede det sådan, at Eik Koncernen hurtigt indså, at den havde mistet en samarbejdspartner i EBH. EBH Fonden var på vej i konkurs og havde ingen muligheder for at samarbejde om engagementet. Fonden var alene långiver i projektet.

Vedrørende forhandlingerne den 24. april 2009 forklarede han om EBH's forventninger til forhandlingerne om Eik Bank FO's overtagelse af engagementet, at han ikke kan finde materialet fra mødet, og at han ikke har kunne finde noget særligt i bestyrelsesmødereferaterne fra EBH Bank om forberedelserne forud for mødet. Det hele gik ret hurtigt. Resultatet er omtalt i et bestyrelsesmødereferat efter mødet, hvor bestyrelsen karakteriserede forhandlingsresultatet som meget gunstigt for EBH Bank. Det afspejler hans erindring om, at de klart fik mere, end de havde forventet. Deres beslutningsgrundlag var meget dårligt. Det var derfor vanskeligt at sætte beløb på deres forlangende. Det var et nystiftet selskab, som endnu ikke havde leveret det første regnskab. Deres fornemmelse baserede sig navnlig på den likviditetsmangel, som kom til udtryk igennem Secur selskaberne. De var inderligt utrygge ved selskabet, og deres forventninger var ikke høje. Han kan ikke huske præcis, hvad deres forventning var, men det de fik, lå over. Deres opfattelse af værdien byggede de på, at de 8 butikcentre ikke var i stand til at forrente og afdrage lånet i Wachovia og slet ikke i stand til at generere de nødvendige indtægter til vedligeholdelse. Det var deres klare opfattelse, at engagementet ikke var i balance. De havde ikke og kunne ikke få regnskaber, og der var begrænset tid til at handle i. På det grundlag mente de, at det var fuldt forsvarligt at give en akkord på 20-25 %. De handlede sådan, for at undgå at fordringen blev værdiløs. Som han husker det, havde de aftalt en nedre grænse for, hvad de ville sælge fordringen for, men den grænse blev ikke testet. Han kan ikke huske, hvad den nedre grænse var. Forhandlingerne fik et kort forløb, fordi de fik et overraskende godt tilbud

Han kender ikke regnestykkerne bag værdiansættelsen af summen af EBH Banks og EBH Fondens lån til henholdsvis 11,83 mio. og 14,55 mio. EUR, der er gengivet i ekstraktbind 11 på side 3377-3378 i redegørelsen for en række forhold mellem Eik Bank FO og Eik Fonden i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti afgivet den 21. januar 2010. Han går ud fra, at det er regnestykker, som Jens Nielsen har lavet. De afspejler nogenlunde den transaktion, der blev foretaget. Han antager derfor, at de var bekendt med regnestykket på Færøerne, da handlen blev indgået. Det var ikke hans indtryk, at der var indikationer, som var så overbevisende, at man kunne støtte et regnestykke på dem. Dem der var, stammede vist fra Uwe Steinbrecher, og hans udsagn havde EBH ikke megen tiltro til. I vinteren 2010/2011 var der langt fra en indikation til en handel med et projekt

i milliardstørrelsen. Han mener ikke, at EBH havde sådanne indikationer vedrørende projektet, at de kunne opstille egentlige beregninger på baggrund af dem. EBH har sikkert hørt om det fra Eik, men det ville ikke være et overbevisende grundlag. Advokat Lars Grøngaard kan have haft de regnestykker, der er gengivet, men det er ikke hans indtryk. De havde en åben drøftelse af deres interesser fonden og banken imellem og var enige om at dele lige.

På advokat Ingi Højgaards spørgsmål forklarede han, at da EBH bank gik fallit i september 2008, havde banken et lån til ISI 6 på 7 mio. EUR med tillæg af renter. Han kan ikke huske, om engagementet blev værdiansat i en åbningsbalance i den nye EBH Bank. Han tror engagementet blev anført til 7 mio. EUR, fordi det er det eneste beløb de opererede med, da de drøftede salget. Han er ikke klar over eller husker ikke, hvad engagementet konkret stod til i åbningsbalancen. Han tror ikke, at det var blevet kursreguleret på det tidspunkt. Åbningsbalancen havde ikke den sædvanlige status, fordi den blev opstillet sideløbende med, at banken blev afviklet. Den havde derfor ikke nogen ekstern betydning. Han føler sig nogenlunde sikker på, at lånet til ISI 6 blev optaget med 7 mio. EUR med tillæg af påløbne renter indtil overtagelsestidspunktet. Det var først, da de konstaterede et tab i april/maj 2009, at værdien blev reguleret. Det er muligt at værdien var blevet reguleret uden at der havde foreligget et konkret købstilbud, hvis salgsbestræbelserne var fortsat længe nok. Det er således rigtigt, at den gamle EBH Bank ikke havde nedskrevet på det lån. EBH Bank følte ikke, at lånet på den 7 mio. EUR var specielt udsat i prioritetsrækken. Den yderste risiko i engagementet var afdisponeret ved salg til Færøerne og til EBH Fonden. Et tab i FDI ville først ramme anpartskapitalen, som lå i de to fonde. Dernæst ville det ramme lånet i EBH Zweitmarkt, hvor der lå 20 mio. EUR udenfor bankens bøger, så der skulle tapes en betydelig sum penge, før det pågældende lån var i fare. Af de 20 mio. EUR var EBH Fonden kreditor for 10 mio. EUR og EIK Fonden for 10 mio. EUR. I hvert fald indledningsvis følte EBH Bank sig ikke så voldsomt udsat i forbindelse med lånet på de 7 mio. EUR.

EBH Bank var en kreditor blandt mange i EBH Fonden og ikke engang en af de største. Fonden havde lånt omkring 2 mia. kr. i andre danske banker, uden at EBH Bank havde stillet garanti for de optagne lån. EBH Fonden havde mange betydende kreditorer, blandt

andet 6-7 store banker med lån i størrelsen fra 50 mio. kr. og opad. Da fonden gik i betalingsstandsning, indsatte de eksterne kreditorer advokat Lars Grøngaard som tilsyn. EBH Bank var blot én kreditor i den sammenhæng og banken valgte at forholde sig forholdsvis passiv i den proces. Banken hverken kunne eller ville påvirke boet. Da banken brød sammen den 22. september 2008 og blev undsat af nationalbanken, fik nationalbanken garantier fra de banker, der i øvrigt var kreditorer i EBH Bank, blev der lavet en tilsvarende aftale omkring fonden, herunder med "stand still" engagementer. Kreditorerne blev bekendt med hinanden og overtog kontrollen med fonden. EBH Bank var en af disse kreditorer, men henset til bankens egne problemer var denne en forholdsvis passiv deltager. Efter sammenbruddet den 22. september 2008 har EBH Bank ikke påvirket EBH Fonden som kreditor.

Vedrørende tillæg til "Asset transfer agreement" aftalen, ekstraktbind 14, side 909, indsat i samme ekstraktbind på side 923, sidste afsnit:

"Considering the contemplated sale of 70 per cent of the issued and outstanding share capital of the seller to TF Holding P/F, it is the mutual desire of the parties to finally settle the calculation of the purchase price and the purpose of this addendum is to document the agreed adjustment of the purchase price."

forklarede han, at som han husker det og læser dokumenterne, var det den nye Eik Bank FO, der fastsatte prisen på de aktiver, der bliver overdraget til den nye Eik Bank DK i december 2010. Prisen fastsattes ensidigt fra Færøerne, fordi der ikke blev oplevet nogen interessemodsatninger. Den nye Eik Bank DK protesterede imidlertid imod, at Sydporten var prissat til 95 mio. kr. i overdragelsesaftalen og sandsynliggjorde sin protest ved vurderingen fra Sadolin og Albæk indsat i ekstraktbind 14 på side 717. Han gætter på, at ideen med formuleringen citeret ovenfor har været, at man gerne ville have dette forhold endeligt berigtiget, inden der kom en køber til den nye Eik Bank FO. Det skulle være klart for køberen, hvad der blev overtaget. På det tidspunkt ville en køber jo overtage 6 mio. kr. samt en upside i form af klausulen i 3. afsnit under pkt. 3 på side 924, såfremt Sydporten engagementet blev videresolgt af den nye Eik Bank DK for et højere beløb, end

det var vurderet til på overdragelsestidspunktet. Klausulen havde ikke noget med TF Holding at gøre. Sydporten engagementet blev ikke videresolgt af den nye Eik Bank DK inden TF Holding overtog den nye Eik Bank FO i april 2011.

Tabet ved at værdien af Sydporten engagementet blev nedreguleret fra 95 til 6 mio. kr. måtte Finansiell Stabilitet bære i kraft af sin status som garant og i sidste ende proportionalt af de banker, der indgik i statsgaranti ordningen.

Evy Jacobsen

Evy Jacobsen har forklaret, at hun startede i Eik Bank i 2008, hvor hun fra 2008 til 2010 arbejdede i bankens investment banking afdeling. Hun var erhvervsrådgiver. Hun var ikke chef. Hun fortsatte i banken efter 2010. I investment banking arbejdede hun fortrinsvis med unoterede aktier for eksterne kunder, men det blev tillige for banken, som også var involveret i nogle aktieandele.

Efter 2010 nedlagde man investment banking, men banken var fortsat involveret i en del unoterede aktieandele, og det var hendes ansvarsområde. Hun har siddet placeret forskellige steder, på direktiongangen og i erhvervsafdelingen, men den opgave har altid fulgt med. Hun har også lavet forskellige andre ting.

TF Holding købte banken, og hun har ligeledes varetaget nogle af deres opgaver, hvis det har været unoterede aktier. Siden 2010 har hun været inden for koncernen hele tiden.

Hun er cand. merc. mat. Hun flyttede til Færøerne i 2003. Fra 2003 arbejdede hun i Kaupthing indtil 2008, da Eik Bank købte Kaupthing på Færøerne. Inden hun kom til Færøerne, arbejdede hun for DONG i Danmark.

I perioden fra 2008 til 2010 refererede hun til Kristian Petersen, som var leder af investment banking afdelingen. Hun mener, at investment banking afdelingen overordnet var Marner Jacobsens ansvarsområde.

I investment banking afdelingen beskæftigede de sig især med køb og salg af aktieandele i virksomheder, f.eks. virksomheder, der skiftede ejer. På det tidspunkt havde banken også et investeringselskab, NOTIO, som var interesseret i at foretage opkøb, så opgaverne kunne bestå i rådgivning til køb, som NOTIO foretog, eller arbejde med eksterne kunder. Investment banking stod også for det, da "Realurin", den færøske skibskreditfond, skulle have en lånefinansiering. De lavede en obligationsserie, som blev solgt på Færøerne.

Banken havde endvidere et færøsk ejendomsselskab, der havde nogle faste ejendomme, som blev administreret i deres afdeling.

Det var ikke sædvanligt, at investment banking afdelingen var involveret i udlånsengagementer. Hvis der skulle være tilknyttet almindelig lånefinansiering, blev det lagt over til erhvervsafdelingen, som traf beslutningen derom. Erhvervsafdelingen kunne godt finde på at sige nej til at finansiere noget, som de havde rådgivet om køb af. Investment banking stod for investeringsdelen, mens erhvervs – og kreditafdelingen stod for lånefinansieringen.

Vedrørende **FDI engagementet** har hun forklaret, at hun blev tilknyttet projektet omkring årsskiftet 2009 – 2010. Direktionen og bestyrelsen og nogle andre skulle til Tyskland for at se på investeringen, og hun blev inviteret med på turen. Hun var med på turen fra 4.-6. november 2009. Det var hendes introduktion til engagementet. Det, som hun fik præsenteret på det tidspunkt, var, at det fra starten havde været EBH, som "frontede" investeringen. Eik havde været med, men Eik havde ikke været den aktive part. EBH havde sine egne udfordringer og havde i længere tid forsømt engagementet. Da Eik allerede var involveret med halvdelen, havde man på et tidspunkt fundet ud af, at de måtte få kontrol over engagementet, for det "flød" hos EBH.

Eik valgte at købe EBH ud, så man havde fuldstændig kontrol fra Færøerne. Hun ved ikke helt, hvornår det er sket, men det har nok været i forlængelse af det, at man måtte have flere folk på sagen. Man har på et tidspunkt også ansat Jens Nielsen til at varetage Eiks interesser. Hun overtog ikke stillingen fra andre inde i banken. Hun skulle nok mere være

koblingen fra Jens Nielsen til bestyrelsen og samle det materiale, der skulle til bestyrelsen. Det var sådan hun forstod sin rolle.

Hun havde ikke kendskab til engagementet i forvejen. Hun læste op på engagementet i det materiale, der forelå, og prøvede at danne sig et billede af det. Hun læste de mødereferater, der vedrørte engagementet, så hun kendte til baggrunden.

Det blev ikke direkte drøftet, hvorfor hun skulle have opgaven. Det var ikke noget, hun bad om. Der var tale om en investering for banken og fonden, så det var måske deres rådgiverrolle i den sammenhæng. Engagementet omfattede også et lån, men det blev mere betragtet som en investering, og kredit- og erhvervsafdelingen var ikke inde over det. Hun opfattede det som ansvarlig lånekapital. Engagementet var mere tænkt som et investeringslignende objekt, også selv om der var udlån til det. Når man går ind i en investering med en aktiekapital, kan der være årsager til, at man også yder en del som ansvarlig lånekapital. Det var lidt det mindset, hun havde på den del. Hun mener, at der var aktiekapital fra start på 7 millioner og ansvarlig lånekapital på 21 millioner.

Årsagen til, at Eik gik ind i engagementet, var, at engagementet havde været vurderet som forsømt i et stykke tid. Det var ikke godt administreret på det tidspunkt. Det var derfor, at Eik ville have kontrol. Administrationen var ikke god nok, og der var store udfordringer. Wachovia (Wells Fargo) finansierede på førsteprioritet og havde også givet udtryk for, at det var en dyr administration. Der var et akut investeringsbehov. Hvis der ikke blev investeret, ville ejendommene miste endnu mere værdi. Fra hendes stol i Tórshavn virkede det uoverskueligt. Det var nok derfor, at man havde valgt Jens Nielsen, der var tættere på og vist nok havde været med fra start.

Hun var lidt usikker på, hvad hendes rolle var i det. Den var ikke klart defineret. Det, der kom fra Jens Nielsen, var ikke klart til præsentation for en bestyrelse, så opgaven var mere koordinering og at være link og samle materialet, så det kunne blive til en indstilling. Hun var ikke mere involveret end det. Hun havde kun den koordinerende rolle. Hun havde heller ikke forudsætninger for andet. Det var et marked, der var voldsomt anderledes end Færøerne. Det ejendomsselskab, de havde på Færøerne, omfattede nogle få bygninger,

hvor de ikke involverede sig i driften. Det var finansiel leasing. Det var til at håndtere. I Tyskland skulle de ned og tage stilling til enkelte lejemaal i handelscentre og til investeringer, der skulle foretages på et tysk marked, hvor man regnede anderledes på værdier. Det var ikke noget, hun overhovedet havde kompetencer til at vurdere.

Om samarbejdet med Jens Nielsen har hun forklaret, at hun synes, det var noget frustrerende. Engagementet var stort og uoverskueligt, i hvert fald for hende, med mange problemer, så der var behov for ændringer og for at finde en løsning med Wells Fargo, for det var belånt så meget, at der ikke var værdier ud over det lån, som Wells Fargo havde. Man havde dog en forventning om, at det hele ville se meget bedre ud, hvis man gik ind og refinansierede. Man havde vist nok en forhåbning om, at Wells Fargo var på vej ud af markedet og ville sælge til en lavere kurs.

Der var behov for at få administrationen op at køre. Som den var, var administrationen både dyr og dårlig. Men hun syntes ikke, at der var nogen fremdrift, og det var ret frustrerende. Som hun husker det, var Jens Nielsen direktør i et af selskaberne. Han var i hvert fald ansat af Eik til at varetage bankens interesser, men han var vist også registreret direktør i det øverste selskab, der ejede de andre. Det hed vist ISI 6. Hun og Jens Nielsen havde deres sammenstød.

Evy Jacobsen fik forevist mail af 23. februar 2010 til Marner Jacobsen (ekstraktbind 17, side 2448), hvori hun blandt andet skriver, at "jeg vil derfor endnu en gang gentage, at jeg ikke har tillid til Jens og ikke kan se hvilken funktion han har".

Evy Jacobsen fik endvidere forevist en mail af 24. juni 2010 fra hende til Marner Jacobsen, (ekstraktbind 17, side 2454) med følgende indhold:

"Hej Marner

Jeg ved ikke, hvad du har aftalt med Jens vedrørende hans arbejdsindsats men jeg vil bare endnu engang gøre (dig) opmærksom på, at hans indsats, efter min overbevisning er alt for mangelfuld — hvis ikke, ikke eksisterende.

Investeringen er efter min overbevisning alt for stor og vigtig til en så uengageret ledelse. Jeg ved ikke hvad Jens gør, men efter min overbevisning har han

- Intet økonomisk indblik — hverken det, der vedrører fortiden eller fremtidige udsigter
 - Almindelig administration er der ikke styr på og vi har bl.a. modtaget påtaler fra revisorerne om det
 - Han følger ikke ombygningerne tæt nok, hvilket går ud over både overslag og tidsplan
 - Først efter utallige henvendelser lægger han pres på TREUREAL således at "vi kan arbejde os vej ud Secur Verwaltungs"
 - Arbejde med at gøre investeringen mere "præsentabel", således at vi kan engagere en dygtig Asset Management eller alternativt forsøge at sælge investeringen tager alt for lang tid og vi har derfor fortsat kun en mulighed og det er at sende mere penge til Tyskland
- Jeg kan ikke se at Jens og Roland har noget som helst incitament til at gøre et hurtigt og godt arbejde i forhold til dette — tværtimod.

Som du måske kan se i kommunikationen nedenunder er han fuldstændig passiv — lad os snakke om dette.

Jeg anbefaler, at du lægger pres på ham for at øge hans engagement. Efter min overbevisning ville det bedste være at skille os af med både Roland og Jens men som tidligere nævnt er der fortsat forskelligt arbejde, som skal gøres, før vi kan introducere investeringen for nogen anden at administrere/købe.”

Det, som hun skrev i de to mails fra 2010, må have været hendes opfattelse på det tidspunkt. Fra hendes stol var det utroligt frustrerende, at der ikke var mere fremdrift i det, som Jens Nielsen var sat til. Det var givet et frygteligt marked at være i, men det var sådan hun oplevede det.

Hun kan huske, at hun har set Uwe Steinbrecher på Færøerne. Hun havde ikke samarbejde med ham og har ikke noget indtryk af ham.

Roland Dangel sad som direktør i det selskab, der hed Secur Verwaltung, og som administrerede handelscentrene. Når hun ikke fik det, hun skulle have fra Jens Nielsen, så ringede hun til Roland og fik oprettet en kontakt til ham. Hun manglede tal og oplysninger og "bypassede" det led, der hed Jens Nielsen, for at få budgetter, oplysninger om kontrakter o.l.

Udbetalinger og registreringer på engagementet lå det samme sted i banken, som det havde gjort hele tiden. Hun mener, at det var i finansafdelingen. Arbejdsgangen var sådan, at der på baggrund af bestyrelsesbeslutningerne blev foretaget overførsler til selskabernes konti i Tyskland. Jens Nielsen skulle påse, at betingelser, der var knyttet til bevillinger, blev opfyldt.

Investeringen i FDI så fornuftig ud, hvis banken kom i hus med en række ting, blandt andet med Wells Fargo og med nogle lejekontrakter, der skulle være gode. Der var mange ting, der skulle komme på plads, før det gav mening, men Jens Nielsen kom ikke i hus med disse ting. Pengene blev alligevel betalt ud. Hun skal ikke kunne sige, at pengene er brugt til noget andet, end de var bevilget til, men indstillingerne var hele tiden under forudsætning af, at noget kom på plads. Hun fik ikke dokumentation til Færøerne for, at det kom på plads. Hun fik bare at vide fra Jens, at det var i hus, men som sagt havde hun ikke stor tillid til Jens Nielsen. Hun tror nok, at Marner Jacobsen havde mere kontakt med Jens Nielsen, end hun havde. Hendes rolle var alene koordinerende. Hun havde ikke nogen beslutningskompetence. Hun medvirkede kun til at lave indstillingsnotaterne.

Forevist indstilling af 15. december 2009 "i forbindelse med ISI 6" (ekstraktbind 11, side 2050), har hun forklaret, at det som sådan ikke var hendes indstilling. Hun beregnede ikke på det. Det havde hun ikke forudsætninger til. Hun var ikke tæt nok på det. Hver gang var indstillingerne under forudsætning af opfyldelse af bestemte betingelser. Hvis det og det kom på plads, så gav det mening. Det var f.eks., hvis man forbedrede centerdriften, hvilket der ifølge Wells Fargo var basis for. Hun havde ikke forudsætninger for at vurdere, om det var realistisk, at betingelserne blev opfyldt.

Forevist indstilling til bestyrelsesmøde den 26. februar 2010 vedrørende renoveringer i Konstanz, ISI 6 (ekstraktbind 12, side 1398) har hun forklaret, at det er rigtigt, at hun har underskrevet indstillingen alene, men, som det kan ses, var indstillingen "på grundlag af de oplysninger vi har modtaget fra Tyskland". Sådan var det hver gang. Hun var i en mærkelig rolle. Når man bliver inddraget i en sådan koordinerende rolle, er det meget hurtigt, at man alligevel føler ansvar. Det var også derfor, hun ofte spurgte sig selv, om hun kunne stoppe det. Hun vidste, at det ikke gik hurtigt nok i den rigtige retning. Hun følte frustration over, at det var så uoverskueligt, og havde ikke tro på, at det kunne komme i mål. Hun gav udtryk for sine frustrationer over for direktionen og selvfølgelig også over for Jens Nielsen selv. Hendes dialog herom med direktionen var kun med Marner Jacobsen. Hun nævnte dem ikke for bestyrelsen.

Efterfølgende fandt hun ud af, at når man indstiller for bestyrelsen, så skal direktionen typisk skrive under, for en indstilling til bestyrelsen vil altid være fra direktionen. På det tidspunkt havde hun ikke lavet sådan noget før. Hun skrev hele indholdet i indstillingen. Det var naturligt at skrive under, når hun havde skrevet teksten, men det var altid en koordinering med direktionen, for det var direktionen, der indstillede til bestyrelsen.

Hun gav udtryk over for Marner Jacobsen for sin holdning til Jens Nielsen, men det var jo bare hendes opfattelse, og hun var ikke så dybt inde i sagen som Marner Jacobsen. Marner Jacobsen kunne sammenholde med oplysningerne fra Jens Nielsen.

En indstilling til bestyrelsen må altid været i takt med det, som direktionen mener. Det var måske lidt dumt af hende at skrive under, når hendes rolle var koordinerende. Det var Jens Nielsen, der vurderede, hvad der skulle ske, og så skrev hun det som en indstilling, som Marner Jacobsen så gennemgik og forelagde for bestyrelsen.

Det stod altid i indstillingerne, at indstillingen var under forudsætning af, at bestemte betingelser kom på plads. Det var lidt svært, når man ikke var direkte involveret. Hvis det, Jens Nielsen sagde, passede, gav indstillingerne mening.

Forevist “notat – FDI Invest“ vedrørende besøg i Tyskland den 9. – 11. maj 2010 (ekstraktbind 17, side 1402), hvoraf fremgår, at det var en lejlighed for erhvervsafdelingen til at blive informeret om bankens investeringer i indkøbscentrene i Tyskland, har hun forklaret, at hun ikke husker, hvorfor erhvervsafdelingen kom ind i engagementet på det tidspunkt. Det var en stresset tid, for der var sket en hel del. Banken havde overtaget engagementet 100 %, og det hele skulle formaliseres. Alt det skrivearbejde, der måske i farten ikke var blevet foretaget, skulle på plads. Dokumenterne skulle ordnes. Det er rigtigt, som det står i notatet, at engagementet indtil det tidspunkt alene var blevet håndteret af ledelse, bestyrelse og investment banking.

Evy Jacobsen blev foreholdt pkt. 6 i notatet (ekstrakt bind 17, side 1404), hvorefter et forhold, som skal afklares, er, “skal Jens Nielsen fortsætte som direktør, og så fald hvor længe? (Vi har ikke tillid til ham)”.

Hertil har hun forklaret, at teksten er udtryk for den samme bekymring vedrørende Jens Nielsen, og grundlaget for bekymringen var også den samme.

Foreholdt, at “koncernregnskab fra FDI Invest for 2009” efter pkt. 6 i notatet også var et forhold, som skulle afklares, har hun forklaret, at de havde store udfordringer med at få koncernregnskaber med realiserede tal. Da regnskaberne kom, var det sådan nogle tyske regnskaber, der var opsat på en helt anden måde, end de var vant til. Det kan også have forsinket processen. På det tidspunkt, hvor notatet er skrevet i maj 2010, manglede de regnskab for 2009. Hun kan huske, at det kom meget sent i processen, men de fik undervejs nogle budgetter med nogle realiserede men ikke reviderede tal. Fra Secur Verwaltung fik de dog løbende orientering om udviklingen. De første tyske skatteregnskaber, de fik, forstod de ikke, og regnskaberne måtte bearbejdes, hvis de skulle være brugbare for dem. Budgetterne var forståelige.

Foreholdt at et andet forhold, som ifølge pkt. 6 i notatet skulle afklares, var “værdiansættelse af centeret”, har hun forklaret, at der, som hun husker det, var nogle værdiansættelser, da hun blev præsenteret for projektet. Der var en tredjepart, som havde udført noget arbejde omkring det. Det var i forbindelse med, at en bank eventuelt skulle overtage Wells

Fargo's lån. Der var også nogle indikationer på nogle andre værdiansættelser, men det var meget overordnet baseret på skønnede lejeindtægter. Det var en klassisk multipel beregning. Deres udfordring var, at de på det tidspunkt vidste, at centrene ikke var så godt administreret. Hvis hun havde regnet på det, ville hun typisk have regnet på bundlinjen. Der kunne ske mange ting fra top linje til bundlinje på grund af en ineffektiv administration.

Foreholdt den tyske vurdering af 17. juni 2009 (ekstraktbind 9, side 1300) har hun forklaret, at hun tror, at vurderingen lå i det materiale, hun blev præsenteret for, da hun kom ind i engagementet, men hun har ikke været igennem den. Da hun startede, havde Jens Nielsen lavet et notat, der opsummerede, hvad der var sket. Hun mener, at hun kun brugte det notat. Hun har ikke forholdt sig direkte til de tyske vurderinger. Hun forstår ikke tysk. I maj 2010 har de åbenbart vurderet, at der var behov for en værdiansættelse af centrene. Hun kan ikke umiddelbart huske det, men det har de ifølge notatet gjort.

Hun har ellers kun arbejdet på Færøerne og med færøske kunder. Hvis man skal sælge noget, så sælger man det ikke på multipler på Færøerne. Der kigger de typisk på bundlinjen. Hvad genererer det her af penge? De laver altid en "discounted cash flow". De kigger på nutidsværdien og pengestrømmene på bundlinjen. Det har altid været det, som i hendes hoved er den rigtige værdiansættelse. Hun har dog set både i denne her og også i andre investeringer, som banken har lavet, eller andre har lavet uden for deres lille marked, at der kigger man på indtægter og EBITDA og ganger på multipler. Et eksempel er IT, hvor der slet ikke er noget på bundlinjen, men alligevel bliver de handlet til værdier. Det har hun aldrig forstået, men det gjorde man så også i FDI, for det var åbenbart det, som de ifølge Jens Nielsen skulle forholde sig til. Hun føler sig dog først tryk, når hun kan se, hvad der kommer ind i kassen og regner på det.

De kunne sikkert godt have lavet en værdiberegning på det tidspunkt i 2010, men det var forbundet med utroligt stor usikkerhed. På det tidspunkt kunne man se, at der skulle gøres noget for at rette op på cash flow. Investeringerne skulle medføre, at der kom lejeindtægter, som så skulle få tingene til at hænge sammen. Det var for indviklet for hende at sidde på Færøerne og beregne. De måtte have nogle andre med ekspertise lige på det område

til at kigge på deres centre. Hun husker ikke, at det skete. Hun husker ikke at have set andre vurderinger fra eksterne sagkyndige end de vurderinger, der lå i materialet fra starten.

Hun mener, at hensigten med deres besøg i Tyskland var at se de centre, hvor der var behov for investeringer, så det har nok været fra den "dårlige ende", det de har set. Hun var ikke ekspert på området, men ud fra det, hun kendte i Danmark, var standarden i Danmark en anden. De havde dog hørt fra Wells Fargo, at centrene lå godt, men der var behov for løbende vedligeholdelse, hvis centrene fortsat skulle være attraktive for kunder. Der var et investeringsbehov. Det var derfor, de besøgte centrene.

Evy Jacobsen fik forevist hendes og Niels Poulsens notat af 29. september 2010 vedrørende FDI (ekstraktbind 13, side 4899), hvoraf fremgår, at " i nuværende situation bliver det anbefalet at stoppe alle betalinger til FDI Invest koncernen, og optage forhandlinger med Wells Fargo om afskrivning af en del af engagementet med FDI Invest. Såfremt Wells Fargo ikke er villig til at tilbyde en væsentlig afskrivning af engagementet bør Eik Banki ikke arbejde videre med denne plan".

Hertil har hun forklaret, at hun mener, at baggrunden for indstillingen var, at Finanstilsynet havde vurderet engagementet helt anderledes. Det indebar, at hver eneste krone, de udbetalte, faktisk skulle afskrives. I det første notat henviste man også til, at der var en del ting, der skulle gå godt, for at man kunne "komme ind i varmen igen" med det, der blev betalt ud. Det var fra første dag et sats. Det var et forsøg på at rette op på noget, der var gået skævt. Man måtte læse det, som tilsynet skrev, som, at nu skulle man ikke forsøge mere. Der var stadig ikke rettet op på engagementet, og hun syntes, at udsigterne stadig var lange. Som det kan ses af hendes kommunikation med Jens Nielsen, syntes hun ikke, at der var nogen fremdrift. Der var ingen stigning i markedet. Det hele gik den forkerte vej. Der var ingen positive overraskelser i perioden fra årsskiftet 2009 – 2010 og indtil september 2010. Det var bare en bekræftelse af, at det var en nedadgående spiral.

De indstillinger, hun tidligere havde lavet, var i tråd med den opfattelse, de folk, hun havde omkring sig, havde. Hun mener ikke, at Marner Jacobsen var i banken længere, da

indstillingen fra september 2010 blev udarbejdet. Kontakten til Jens Nielsen var også borte. Nu var det hende og Niels Poulsen alene. Hun kunne ikke se, at der kunne rettes op på engagementet. Notatet fra september 2010 var udtryk for hendes holdning på det tidspunkt. Det var en drastisk beslutning, for det indebar, at hele engagementet gik tabt, hvis man stoppede.

Hun havde hele tiden fornemmelsen af, at Jens Nielsen ikke gik Wells Fargo nok på klingen og ikke gjorde det klart for dem, at det ikke gik godt nok, og at de sammen måtte finde en løsning. De troede også, at Wells Fargo havde en interesse i at bakke op, for et af de store centre var midt i en stor renovering, og det var ikke ønskeligt for nogen. Nu var det ikke kun hende, der var bekymret for engagementet. Der var også andre. Finanstilsynet så jo også på det på samme måde. Så hun blev bekræftet i de formodninger, hun havde haft og havde gjort opmærksom på tidligere.

Evy Jacobsen blev foreholdt, at det fremgår af notatet (ekstrakt bind 13, side 4899), at "Eik Banki har den 28. september 2010 modtaget nye budgetter for de 8 handelscentre og er disse væsentligt dårligere end tidligere forventet - nettoresultatet er reduceret med 325.000 EUR og der er nu udsigt til at tre centre ikke kan servicere renteudgifterne til lånene hos Wells Fargo og endnu flere som ikke kan servicere afdragene".

Evy Jacobsen fik i den sammenhæng tillige forevist et memo af 14. juni 2016 (ekstraktbind 5, side 76), hvoraf fremgår, at "forskellen på 325 t EUR, der er angivet i notatet fra 29. 09. 2010 (bilag 5) er formentlig fremkommet ved af sammenholde budgettet fra Secur Verwaltungs pr. 28. september 2010 med budgetter vi er blevet forsynet med fra andre end Secur Verwaltungs i perioden fra 12. februar 2010 til 28. september 2010. Jeg har desværre ikke formået at finde det eksakte budget, der er sammenlignet med".

Hertil har hun forklaret, at hun har prøvet at kigge på, hvad det er, der er sket. De arbejdede jo på at få en ny administrator, og der kom budgetter på forskellige niveauer, altså for centrene enkeltvis og opsummeringstal. Meget af det - og det var også hendes rolle - drejede sig om at samle alt det forskellige, som Jens Nielsen sendte, til tal, som bestyrelsen kunne forstå, og så man kunne "tracke" tilbage og se udviklingen. Hun har så fundet

nogle budgetter i mellemtiden vist nok i april, hvor hun sikkert har opsummeret for centrene. Fra februar 2010 til september 2010 var der en løbende negativ trend. De 325.000 EUR er ikke tal, hun har fået ved at sammenholde med februar tallene men med noget andet, som hun havde modtaget i perioden. Det var ikke sådan, at der den 28. september 2010 lige pludselig kom et nyt budget ud af den blå luft, der forringede det hele med 900.000. Der kom noget i perioden der imellem, som viste dem den samme udvikling. Der var desværre for få positive overraskelser i engagementet.

Det var en vanskelig tid, hvor alle og ikke kun hun var bekymrede. Alle på engagementet fik de samme udmeldinger, som hun fik. Det var en svær situation, hvor de skulle træffe svære valg, og udsigterne var ikke særligt gode. Dem, hun havde kontakt til på engagementet, var bestyrelsen og Marner Jacobsen samt Jens Nielsen. Hun tror ikke, at de var ubekymrede.

Hun var ikke ekspert i tyske ejendomme eller i fast ejendom i øvrigt. Hun har ikke særlig forstand på indkøbscentre fagligt og slet ikke tyske indkøbscenter. Hun har ikke særligt kendskab til forhold inden for detailbranchen og havde heller ikke erfaring med større ombygninger. Det var heller ikke på de områder, at hun skulle bidrage til projektet. Hun ved ikke, hvordan det foregik på projektet, inden hun kom til. Et eller andet sted kunne Jens Nielsen godt selv have udarbejdet indstillingerne, men oplysningerne fra ham var for spredte. Hendes opgave var at skære dem ned til et beslutningsgrundlag til bestyrelsen og gøre det præsentabelt.

På ny forevist indstillingsnotatet af 15. december 2009 (ekstrakt bind 11, side 2050) har hun forklaret, at hun i notatet primært videregav Jens Niensens oplysninger, som hun lagde til grund uden at tage nærmere stilling til dem. Hun havde ingen grund til at tro, at oplysningerne ikke var korrekte.

Evy Jacobsen blev foreholdt, at hun i notatet (ekstrakt bind 11, side 2055) har anført, at "ud fra de oplysninger, vi har – både fra egne erfaringer og fra Wells Fargo – bliver ISI 6 ikke drevet optimalt og værdien bliver således vurderet at ligge mellem 129,4 og 131,7 m EUR.

Hertil har hun forklaret, at hun på det tidspunkt var ret ny på projektet, og det var første gang, at de var inde over det sammen. Hun drøftede med Marner Jacobsen, at man her kun kiggede på toplinjen. Hun kunne slet ikke forholde sig til det og kunne ikke bidrage med noget dertil. Hun synes, at man altid skal se på, hvad man tjener, og de tjente jo ikke noget på det tidspunkt. Men givet det, som Jens Nielsen oplyste om, hvordan de skulle se på det tyske marked, så så det sådan ud.

Hvis hun skulle have lavet værdivurderingen, så havde hun ikke lavet den på den måde. Hun havde fokuseret på bundlinjen. Det var den måde, de gjorde det på, når de købte ejendomme ind i det færøske ejendomsselskab. De kiggede på lejeindtægter og hvilke udgifter, man forventede på det. Så fik man et nettoresultat, vurderede, hvilket afkastkrav man havde, og nutidsbereggede ud fra det. Forskellen i forhold til det, de gjorde i notatet, var, at i notatet kiggede de på indtægter og gangede med multipler, der var i markedet.

Hun er enig i, at under iagttagelse af den udtrykkelige forudsætning, at udgifterne ikke væsentligt differentierede fra det, der var sædvanligt inden for branchen, så burde de to vurderingsmetoder ikke føre til forskellige resultater.

Foreholdt, at det i notatet (ekstrakt bind 11, side 2056) er anført, at “den optimale investeringsplan er ifølge dette at følge ’tilfredsstillende investeringer’ “, har hun forklaret, at hun mener, at det var i den situation, at mankoen blev mindst i beregningen på side 6 i notatet.

Notatet var en gengivelse af det, hun havde fået oplyst. Det var en opsummering af sagen med henblik på, at der skulle træffes en forretningsmæssig beslutning. Skulle man fortsætte eller ikke? Det var et spørgsmål om, om man troede på, at alle de ting, der skulle rettes op på, kunne rettes op. Der var ingen facitliste. Det var et spørgsmål om et forretningsmæssigt skøn på baggrund af de oplysninger, der var samlet og opsummeret i notatet.

På ny forevist notatet af 29. september 2010 (ekstraktbind 13, side 4899) har hun forklaret, at Finanstilsynets afkastkrav på 7,5 %, der er omtalt i notatets indledning, indebærer, at engagementet var mindre værd. De havde ikke arbejdet med afkastkrav før. Det var et nyt parameter. De kunne godt have beregnet et afkast med hendes beregningsmodel, men så skulle de også have haft indblik i udgiftssiden, og man måtte have gjort sig overvejelser om udgiftssidens normalitet.

Oplysningerne om, at specialisterne hos Finanstilsynet havde sagt, at værdierne var anderledes, var nye. Budgetterne fra den 28. september 2010 ser også ud til at være nye oplysninger i forhold til notatet fra december 2009. Der var tillige en ændring i, at Wells Fargo først havde renter og så kom afdrag også ind over, hvilket gjorde, at man kom i default, og så var man i risiko for, at tæppet ville blive revet væk under centrene. Det var ligeledes en ny oplysning, at parkeringskælderens i Minden gik fra 2,8 til 4,5 mio. EUR. Der kom hele tiden flere og flere kedelige overraskelser. Det er rigtigt, at man på den måde successivt blev klogere.

Notatet afspejler den øjeblikkelige situation, efter at Finanstilsynet havde været inde over engagementet og sagt, at de 7,5 % var det rigtige afkastkrav, og efter den udvikling, der havde været fra årsskiftet til tidspunktet for notatet, hvor forudsætningerne for at lave investeringen blev ved med ikke at holde.

I notatet fra december 2009 blev der refereret til det, som andre sagde og oplyste, og konklusionen var under bestemte forudsætninger. Hvis man havde en tro på, at de ville komme i mål med forudsætningerne, så skulle man tage beslutning derefter, men selv var hun ikke så optimistisk med hensyn til, at man ville nå i mål. Hun sad langt væk fra det hele på Færøerne og oplevede det sådan, at de ikke kom i mål, men tager man notatet fra december 2009 (ekstrakt bind 11, side 2060), er det rigtigt, at hendes navn står under indstillingen, og der er heller ikke noget af det, der står i indstillingen, som hun i dag tager afstand fra. Hun kunne godt være bekymret, samtidig med at hun afgav indstillingen.

Jens Nielsen

Jens Nielsen har forklaret, at han fra advokat Søren Lundsgaard har modtaget skriftligt materiale med henblik på at genopfriske sin erindring om sagen.

Om sin baggrund og sit karriereforløb har Jens Nielsen forklaret, at han er 72 år gammel og cand. oecon. fra 1974. I 1995 tog han en MBA i London. Han startede sin jobkarriere hos SC Sørensen, som var en stor jern- og stålgrossist, og hvor han arbejdede som økonomimedarbejder med regnskaber og budgetter. Derefter var han økonomichef i Vendelbobanken, hvor han senere blev likviditetschef og til sidst også direktionssekretær. Han blev siden ansat i Jyske Bank som salgschef i region Nord, hvor han var i tre år.

Sammen med tre andre startede han Dansk Anpartsinvestering, DAI, i Horsens. De handlede med brugte anparter. Der var tale om handel med K/S anparter, som de satte i system. Der var ikke noget ordentligt marked i forvejen, så skulle folk af med anparterne, var det meget usikkert. Der var et behov for formidling. Det, som det handlede om, var, at folk, der på et tidspunkt med skattemæssige fordele forbundet havde købt K/S anparter, typisk vedrørende fast ejendom eller skibe, havde behov for at komme af med anparterne, herunder blandt andet på grund af den hæftelse, der kunne være knyttet til anparten. Det var i den forbindelse, at de kom ind i billedet.

De tog et prospekt og prøvede at regne det igennem. På den måde udviklede det sig til, at de efterhånden kunne handle med alle de forskellige typer af anparter, der var i Danmark. Da det begyndte at fungere, besluttede de, at de ville til at handle med unoterede aktier. Det var der heller ikke nogen, der havde gjort før. Det lykkedes også godt. Derefter besluttede de, at de ville til at kigge på projekter. De etablerede K/S'er og fik dem solgt. Efterhånden begyndte de også selv at administrere projekterne. Aktivet var hyppigt en fast ejendom. Han var således med til at skaffe ejendomme og indgå aftaler om udleje af ejendomme. De fik lavet en afdeling, der tog sig af det.

De fik tilbudt 100 projektmuligheder om året, men de valgte måske tre – fire ud. De havde faste kriterier for, hvad de ville være med til og ikke være med til. De havde et godt ry i branchen. Når de gik ud med et projekt, var det solgt med det samme.

Da dette så også fungerede, begyndte de at kigge på pantebreve. Det var mest formidling af pantebreve. De var formidler mellem en mægler, som solgte eller købte et hus for en kunde, og slutinvestoren. De var så heldige, at de omkring 1995 kunne opkøbe en stor virksomhed, der formidlede pantebreve, og pludselig var de den største formidler af pantebreve i Danmark. Samtidig dermed begyndte de at kigge på fordringer, og de fandt ud af, at det kunne være en god ide at opkøbe fordringer – tabte pantebreve, kreditter fra pengeinstitutter og lignende. Det lykkedes også godt.

På et tidspunkt gik de i gang med at kigge sig rundt omkring efter nye muligheder. De kiggede på Tyskland, som var det, der mest lignede det, som de havde haft med at gøre. De tog til Tyskland og snakkede med en dansk advokat. De syntes, at de kunne se, at der var en mulighed for et marked i Tyskland. De fik et kontor i Hamburg og ansatte fire medarbejdere, som gik i gang. Efter tre år havde de overskud og flere ansatte. De blev optaget på Hamburgs fondsbørs. De kopierede handlen med anparter, men der skulle noget mere til. Der var andre regler i Tyskland.

De gjorde det på den måde, at de tog ud og kiggede på de projekter, de fik tilbudt, typisk fra banker. Det var primært faste ejendomme. Det gav et godt fundament for deres vurderinger. I Tyskland kunne man etablere kommanditselskaber på alt. Det var fast ejendom, skibe, filmrettigheder, plejehjem og så videre. De gjorde det på helt samme måde, som de havde gjort i Danmark. De formidlede brugte anparter i Tyskland, som var et kæmpe marked. For at de kunne finde en pris, som holdt vand, ville de se projekterne først. Det var på den måde, de havde gjort hele tiden, sådan at de kunne stå inde for det, som de gjorde.

På et tidspunkt kom Hamburgs fondsbørs og spurgte, om den kunne købe hans selskab, for den ville gerne sætte endnu mere fart på den forretning. Fondsbørsen ville købe EBH Zweitmarkt, som var navnet på det selskab, han havde etableret i 2000 i Tyskland. I første omgang solgte de 60 % af selskabet og senere hen yderligere 25 %. Han kom med i bestyrelsen for selskabet sammen med nogle tyskere. Selskabet fik på den måde flere muskler. Fondsbørsen havde kontakt til alle de store tyske banker, og det gjorde, at projekterne

og handel med anparter flød til selskabet. Rigtigt mange af de store tyske banker lavede de projekter. Selskabet eksisterer stadigvæk og er en kæmpe succes.

Hans kompetencer var selvlærte. De byggede på 20 års erfaringer fra 1986 med at arbejde med de nævnte opgaver. Gennem sit arbejde havde han opnået erfaring og indsigt i det tyske ejendomsmarked. Han fik herunder indblik i mulighederne i butikcentre og den slags aktiviteter Tyskland gennem deres arbejde og deres besigtigelser. Det var noget, de interesserede sig rigtig meget for. Han havde indblik i og erfaring med K/S strukturer både i Danmark og i Tyskland og omsættelighed af K/S andele og prisfastsættelse deraf i Tyskland. Den viden, de havde fra Danmark, kunne de umiddelbart overføre til Tyskland.

Tyske kommanditselskabsinvestorer har kun en interesse, og det er skat. Det betyder, at de regnskaber, der kom frem, var tyske skatteregnskaber. Der var ikke nogen bestemt termin for, hvornår de skulle komme. Der var endog kommanditselskaber, der ikke afleverede regnskaber. Når regnskaber blev afleveret, kom de mere end et år senere i oktober eller november. Det var en helt anden verden. Det gav dem arbejde. Et skatteregnskab skal også indeholde driften, så i sidste ende var det til at finde ud af. Det skattemæssige regnskab indeholdt også skattemæssige afskrivninger, og hvad der ellers kunne være af tyske skattemæssige forhold. Interessen var bare at spare skat. Der var nogle specielle regler omkring ejendomsafskrivninger, som gjorde det nemt at forholde sig til det.

Den omstændighed, at regnskabsaflæggelsen var mere skatteorienteret, betød ikke, at man mistede indsigt og ikke vidste, hvad man havde med at gøre, eller hvordan driften var, og at det hele var uvist og usikkert. Hvis det havde været tilfældet, ville de ikke have været i Tyskland. Når skatteregnskaberne kom, blev de lagt ind i deres egen model, som de havde udviklet på i mange år.

Driften var selvfølgelig inde, ellers kunne der ikke laves et skatteregnskab. I forhold til driften fik de de oplysninger, der var brug for, og som ville svare til oplysningerne i et dansk regnskab på driftssiden. På aktivsiden kunne der ikke rigtig bruges noget, for den var afskrevet. Når man fik et sådant tysk årsregnskab for et kommanditselskab, var der normalt en ret kraftigt negativ egenkapital, fordi der var afskrevet. Slutproduktet i deres

egen model blev ikke revisionspåtegnet. De tog de tyske tal og rensede for afskrivninger og andre ting på balancesiden, og så fik de en balance, som ikke var revideret, men som gav et billede, der kunne sammenlignes med danske forhold. Det skulle være i orden. Det var et spørgsmål om deres troværdighed.

Der kunne være ting, som de ikke umiddelbart kunne se. F.eks. kunne man udgiftsføre forbedringer, som de ville aktivere. Det kunne man så se ved at sammenligne flere år. Hvis der var en omkostning, der varierede voldsomt, kunne det tyde på, at der var lavet forbedringer et eller andet sted i projektet, som blev udgiftsført. Man kunne i så fald spørge administratoren, hvad der var sket.

Hans selskab havde selv en administrationsfunktion, som administrerede de danske projekter. Det ville de gerne overføre til Tyskland. Da de så småt var ved at tage fat på det, stødte de på Secur. På administrationssiden nåede de ikke at få iværksat det, som de havde ønske om. Fra samarbejdet med de tyske administratorer havde han indblik i administrationsfunktionen.

I forhold til Danmark var der i Tyskland væsentlig forskel på størrelsen af og holdningen til kommanditselskaber. I Tyskland var og er det helt normalt at udbyde K/S modeller, og det er alt muligt, der udbydes. Det er ofte de store pengeinstitutter, som står bag udbudene. I Danmark blev kommanditselskabsmodellen mere eller mindre ødelagt af spekulation og af skattevæsenet. Han var faktisk med til at lave projekter i Tyskland, hvor de solgte tyske anparter i Danmark.

I 2005 blev det besluttet i EBH fonden, at man ville være mere aktiv. Han var på det tidspunkt prokurist i fonden og var med til beslutningen. I 2001 havde EBH Bank købt DAI Holding, som var børsnoteret. På det tidspunkt var der allerede etableret en fond. I forbindelse med opkøbet fulgte han med. Direktionen i banken var prokurister i fonden. Fonden holdt møder, næsten hver gang, der var bestyrelsesmøder i banken. Fonden foretog mindre uddelinger til lokale formål. Det var ikke noget, han havde nærmere kendskab til.

Det var primært på ejendomssiden i Danmark eller i Tyskland, at fonden i 2005 besluttede at være mere aktiv. På det tidspunkt havde han fået de gode erfaringer fra Tyskland. Banken arbejdede for fonden og specielt hans folk i ejendomsafdelingen. Der var et betydeligt personsammenfald mellem bank og fond. Man kiggede først på Danmark, men de syntes, at de afkast, de kunne præsentere for fonden i Danmark, ikke var gode nok. På et tidspunkt og lidt tilfældigt havde han møde med nogle folk i Tyskland, hvor ideen om indkøbscentre i Tyskland kom op. Når de begyndte at regne på det, kunne de se, at der var rigtigt godt afkast på det.

Hos EBH lå kompetencerne med hensyn til anparter i tyske kommanditselskaber hos DAI Holding, som EBH havde købt i 2001. I banken havde man kompetencen på kreditsiden, men man havde ikke de øvrige kompetencer, som lå i Horsens i DAI Holding hos ham og medarbejderne i hans organisation, der arbejdede med det hver dag. Da EBH bank købte DAI Holding, var en af de vigtige ting, at man bevarede den organisation, de havde i Horsens, fordi de havde en know how, der var enestående i Danmark, og den skulle bevares. Det betød, at han beholdt ansvaret for det, han havde i forvejen. Samtidig var han medlem af direktionen i EBH Bank og havde det overordnede ansvar for likviditetsstyring.

En af grundene til, at centermulighederne i Tyskland var interessante, var, at centrene var ti år gamle, hvilket betød, at investorerne, der havde investeret oprindeligt, havde udnyttet det, som de ville udnytte. Derfor var det nemmere at få dem til at sælge. Det var i det regi, man arbejdede, for at undersøge, hvordan man kunne håndtere det. Han præsenterede det for EBH fonden, som godt kunne se, at der var en investeringsmulighed, som kunne realisere den målsætning, fonden havde.

EBH Zweitmarkt blev etableret i Tyskland i 2000 eller 2001. Det var det selskab, der i første omgang var formidlingsselskabet. Det var EBH bank, der etablerede selskabet, mener han. EBH Zweitmarkt GmbH blev holdingselskab for den tyske ejendomsportefølje. Han mener, at det var først henne i 2006, at de blev opmærksom på porteføljen med de otte indkøbscenter i Tyskland. Oprindeligt var der vel to eller tre yderligere centre med,

som de dog ikke var interesserede i, fordi de ikke var gode nok. Alle centrene blev administreret af samme administrator, som var kendt i Tyskland for at have gode projekter. Det var via administrationsselskabet, at der blev givet tilbud til alle investorer om, at de kunne komme ud af deres anparter, hvis de ønskede det. Det eneste, der bandt centrene sammen, var, at der var den fælles administrator. Da handlerne skulle på plads, blev det varetaget af administrationsselskabet sammen med DAI kontoret i Hamburg.

Han kom i kontakt med en person, der hedder Uwe Steinbrecher. Steinbrecher ejede selskabet Secur. Det var et projektudviklingselskab. De kunne se nogle muligheder der. Her var en person, der havde arbejdet i det tyske marked. Steinbrecher havde været ansat i administrationsselskabet, der udbød anparterne. Det gav dem noget knowhow. Hvis han ikke havde stølet på Steinbrecher, ville han aldrig have samarbejdet med ham. Steinbrecher kunne noget på det tyske marked, som de ikke kunne, fordi han havde været der mere eller mindre hele sit liv. De så en mulighed for at komme hurtigere videre i det tyske marked, som de ikke havde haft tidligere. Steinbrecher havde et kolossalt netværk, som de kunne få glæde af. Men Steinbrecher var også på den tyske måde sælger med et stort S og nogle gange måske lidt for meget.

Det, som de gjorde, var først at få fat i de oprindelige prospekter og regnskaber på samme måde, som de plejede at gøre i DAI. De havde udviklet nogle modeller, som kunne håndtere tyske projekter og regnskaber. De regnede det hele igennem under forskellige forudsætninger.

Hvis de skulle videre, ville de også have en ekstern og uafhængig vurdering. De kontaktede BDO i Tyskland og bad om en due diligence for det hele. Den faldt ud med et over normalt afkast. Derfor var de klar til at gå i gang med at arbejde med sagen. Denne due diligence var meget omfattende. Der var nok 1000 sider, de skulle igennem. Der var både en kommerciel og en teknisk due diligence. Deres udgangspunkt var, at de gerne ville købe alle anparter. Det var dog ikke alle investorer, der ville sælge. De nåede op på 90 % i de fleste af centrene. Han mener ikke, at de kunne have haft et bedre beslutningsgrundlag. Det var en tysk revisionsvirksomhed, der havde udarbejdet en due diligence ud fra

tyske regler og forhold, men BDO havde også været inde og justere på hele den skattemæssige del, så en dansk køber fik noget, der kunne bruges. De var ikke i et øjeblik i tvivl. Hvis de havde været det, ville de ikke have handlet.

Forevist diagrammet fra 2007 på side 123 i sagsøgers påstandsdokument (ekstraktbind 18, side 125), har han forklaret, at man øverst havde en ejer, der hed FDI Invest GmbH, som var 100 % kommanditist i ISI 6. Secur var komplementar i ISI 6. Det var praktisk, når Secur skulle være administrator.

ISI 6 var det selskab, der havde investeret i de otte indkøbscenter med de procenter, der er nævnt i diagrammet. Selskabet var kommanditist i centerselskaberne, og Secur Verwaltung var komplementar.

Når de fik skatteregnskaber, kom der et skatteregnskab for hvert center. Alle centrene var ti år gamle. De var etablerede. Der var behov for vedligeholdelse. I budgetter og regnskaber var der lagt ind med vedligeholdelse med en eller anden procent, som han ikke husker. I nogle af centrene var der behov for mere, og det tog de fat på. På huslejesiden var der lidt tomgang, hvilket der altid vil være. Det blev der også taget højde for i den due diligence, der blev udarbejdet.

Der var på ingen måde ikke tale om halvdøde centre. Dem havde de fravalgt. Centrene lå i mellemstore byer som Bonn og Nürnberg. Hvis de havde ligget i centrum af storbyerne, havde det nok været en anden pris, de havde skullet betale. Centrene var valgt ud fra, at de kunne købes til en fornuftig pris, men de lå ikke afsides. De lå i byerne godt placeret.

Hertil kom, at de fik et fremragende finansieringstilbud fra Wachovia Bank. Der var en periode med afdragsfrihed, og renten var lav. Det havde betydning, at der ikke skulle afdrages i startfasen, hvor der var behov for likviditet til uforudsete ting.

Samlet set så projektet meget spændende ud. Det var det, han gik til EBH med. Det kom hurtigt op at vende, at de ikke ville have det "i egne bøger". Han syntes, at det i en så stor sag var usundt at sidde med hele risikoen alene.

Han så tre muligheder. De kunne sælge halvdelen til tyske investorer, hvor sikkerheden for disse skulle være, at der var en stor dansk fond, som var medinvestor.

En anden mulighed var, at de introducerede projektet på det danske marked til udvalgte investorer i den kreds, de i forvejen havde af investorer, der var villige til at investere i det, de lavede.

Det tredje alternativ var at finde en eller to sleeping partnere, som ikke skulle deltage i styringen. Man kunne gøre dette på flere måder. Man kunne forsøge at få det solgt, inden man havde opkøbt alt, men det fungerede ikke, så det, man skulle gøre, var at købe op, få det bearbejdet, og få det solgt. Det var meget stort, men de havde organisationen til at håndtere de ting. Han fik opbakning hos EBH til det forslag. Eik fonden kom på banen som sleeping partner. Han mener, at det var hans kollega Finn Strier Poulsen, der kontaktede Eik for at høre, om de var interesserede. Denne havde et stort netværk i finanssektoren.

Efter deres besigtigelsestur og det, der blev talt om i den forbindelse, mener han, at Eik havde samme beslutningsgrundlag, som EBH havde. Eik fik due diligence rapporten og lavede også deres egne analyser. Han kender dog ikke til, hvad Eik nærmere foretog sig i den forbindelse. Det, som EBH selv forholdt sig til, var BDO's due diligence. Det var den, der var deres beslutningsgrundlag. Eik fik de samme oplysninger, som EBH havde. Han har ikke kendskab til, at der var oplysninger, som ikke var korrekte, og som burde have været kontrolleret yderligere.

På det tidspunkt var der også andre, der var interesserede i at være med i projektet, men EBH havde det godt med Eik-folkene, og det forekom ret indlysende, at indgå i et samarbejde med dem. EBH så også egoistisk på det og solgte til Eik med en fortjeneste. Det afkast, som de havde regnet sig frem til, var omkring 14 %. På det tidspunkt var afkastene på projekter i Danmark på 6 – 7 %. Hvis Eik købte til 10 %, så fik Eik stadigvæk en overnormal profit, og det var et rigtig godt projekt også for Eik.

EBH havde talt med sine revisorer i Danmark, som havde sagt, at hvis EBH havde beholdt det hele selv og lagt det ind i deres bøger til 14 %, så havde banken fået en revisionsbemærkning om en skjult indtægt. Revisionen havde været efter banken i mange år, fordi banken for eksempel også havde ligget med A P Møller anparter i deres bøger, som gav dem en overnormal profit. Det samme havde også gjort sig gældende med deres beholdning af fordringer, som de ligeledes havde et godt afkast på. Revisionen krævede, at det skulle kapitaliseres. Skjulte reserver er ikke velsete i danske regnskaber. Det var et spørgsmål om den rigtige regnskabsmæssige behandling.

Rollefordelingen mellem EBH og Eik var meget simpel. Det var EBH koncernen, som havde knowhow på området. Eik fonden skulle være sleeping partner eller noget i den stil. EBH skulle tage sig af administrationen, kontrollen og udviklingen af projektet. Det havde han og hans folk prøvet mange gange før. Eik fonden var en passiv investor.

I et sådant projekt er der en dagligdag som i en hvilken som helst anden virksomhed, som der skal holdes øje med. Konkret var der tale om den tyske del af forretningen, som var placeret i Wiesbaden. Deres kontor i Horsens, som hed ebh-ejendomme eller ebh-administration, tog sig af opgaven. Skulle der træffes afgørelser, blev sagerne forelagt af Secur. Det var en helt normal konstruktion blot med den forskel, at der var en enhed i Tyskland og en enhed i Horsens. Administrator i Tyskland havde nogle rammer at handle indenfor, som var ret snævre. De skulle kunne holde øje med likviditeten specielt i starten. Ting, der lå uden for rammerne, skulle sendes til kontoret i Horsens. Konkret nåede de ikke at arbejde med modellen i praksis. EBH fik ikke særskilt vederlag for sin mere aktive rolle i projektet. Deres betaling lå i prissætningen i forbindelse med salget til Eik fonden. På det tidspunkt i januar 2008, da Eik fonden gik ind i projektet, var han tryk ved projektet.

Om lånet på 10 millioner euro, som Eik fonden blev bedt om at etablere, har han forklaret, at han kan huske, at det lå i EBH bankens kreditregi. Det var ikke noget, han blandede sig i. Han følte, at det var naturligt, at de to parter delte lånet. Lånet var ikke udtryk for noget uforudset eller for vanskeligheder. Han er ikke bekendt med, at det skulle have været udtryk for likviditetsproblemer i EBH bank. Han tror, at lånet blev etableret, mens han var ude af koncernen, efter at han var gået på pension.

Han mener ikke, at der er noget grundlag for at sige, at der var uregelmæssigheder i driften, og at resultatet var langt under budgettet. Det er rigtigt, at der ikke forelå regnskaber efter dansk standard. Man skal huske på, at de lige havde overtaget hele apparatet, og at det, man lavede i Tyskland, var skatteregnskaber. At få administrator til at ændre sine rutiner, var ikke noget man lige gjorde fra dag til dag. Der skulle arbejdes på det, og arbejdet blev sat i gang. Det var noget, der tog tid. Det, de baserede deres tal på i første halvår 2008 var skatteregnskaberne for 2007, som de kunne regne igennem. Der var ikke noget der, som generede dem. For første halvår 2008 havde de et ukomplet talmateriale, fordi man ikke producerede det i Tyskland. De måtte gå ind og kigge på bogføringen. De gjorde det efter bedste evne. Det var koncernens regnskabschef, der stod for arbejdet. Driften kunne ses i balancetallene fra bogføringen, og den var i orden. De fik på den måde oplysninger fra administrator om husleje og driftsudgifter. Der var ikke noget, der var uvist eller usikkert. Hvis der havde været det, ville de ikke have fortsat.

Han kan ikke huske, om de var gået i gang med ombygningen af centret i Minden første halvår 2008. Når der blev lavet forbedringer og investeringer, kom alt sammen ind i regnskaberne. Han har ikke kendskab til, at der var uregelmæssigheder i drift og administration. Hvis der havde været det, ville han have reageret. På det tidspunkt, hvor det kom frem, var han gået på pension men havde stadigvæk kontakt til EBH koncernen og var ansat i EBH fonden. Havde der været noget, ville han have reageret.

Den 28. februar 2009 blev han tilknyttet Eik fonden som konsulent. I 2007 meddelte han, at han ville gå på pension i EBH Bank, når han blev 62 år. 30. april 2008 gik han på pension. Derefter var han kun tilknyttet EBH fonden og havde på den måde fortsat kontakt til EBH koncernen. Den 19. september 2008 fik han at vide, at direktionen i EBH bank var blevet afskediget, og han blev anmodet om at tage over i banken som direktør. Han var engageret på den måde, indtil EBH Bank blev overtaget af Finansiell Stabilitet i november 2008, hvor han blev fritstillet og gik på pension igen. Han havde sidste arbejdsdag hos EBH den 23. november 2008. Det var derefter, at han blev kontaktet af Eik. I den periode, hvor han var direktør i EBH, kom der ikke nye folk til i EBH. Efter den 23. november 2008 havde han ikke noget at gøre med EBH og den nye ledelse.

Han mener, at han allerede i december 2008 blev kontaktet af Marner Jacobsen, som ønskede en snak om hele konstruktionen. Han følte, at projektet var hans "barn", og han havde en interesse i, at det skulle fungere. Eik kom ind i "the perfect storm", hvor alt kørte skævt. Der var behov for en, der vidste lidt mere om tingene. Han følte, at det var hans opgave. Han forstod det sådan, at han skulle samarbejde med organisationen i Eik helt bredt. Det var naturligt, at han talte meget med Marner Jacobsen, men det var ikke sådan, at han udelukkende refererede til denne. Han samarbejdede også med Evy Jacobsen og Bogi Bendtsen. Der var nok også et par stykker mere. Han sad i Danmark. Det var ikke noget problem. Der var ikke behov for, at de skulle sidde overfor hinanden for at håndtere tingene. Han skulle få en bonus på 5 % af det, som Eik ville tjene. Bonussen var helt underordnet for ham. Det var ikke det, der drev ham. Det var ønsket om at få tingene til at fungere.

Det første, han gjorde, var at tage ned til kontoret i Wiesbaden for at få overblik over situationen. Nu var der ikke andre til at holde øje med den tyske del af systemet. EBH Bank var væk. Han kunne også med skuffelse konstatere, at de også havde været væk, før han holdt op. Han havde ellers sørget for, at der var to tysktalende medarbejdere i Horsens til at tage sig af styringen af projektet og kommunikationen med folkene i Wiesbaden. Det havde de imidlertid ikke sørget for. Der var svigtet totalt også før EBH's sammenbrud. Det var særligt skuffende for ham, fordi der var tale om hans gamle organisation.

Indkøbscentrene kørte. Der kom husleje ind hver dag. Der var ikke problemer i den sammenhæng, men den overordnede styring af tingene og kontrol med, hvad der foregik i de enkelte selskaber i Wiesbaden, var ikke i orden. Da han kom der ned, kunne han se, at de grundlæggende ting med husleje var i orden, men der manglede tilsyn med administrationen. Det kom der først styr på i 2009.

Da han så bogholderiet i Tyskland, var der beløb, som han ikke forstod. Han fik fat i revisoren. Det viste sig, at Uwe Steinbrecher havde brugt ISI 6 som sin egen bank. Det var et klart tillidsbrud. Det var ikke småpenge. Det var 100 tusinder af kroner, men det

var tillidsbruddet, der var det vigtige. Det gjorde også, at den del af koncernen fik problemer, for der var ikke flere penge i kassen. De gik på jagt efter en ny administrator og fandt også en. Som følge af, at der ikke blev genereret penge nok til lønninger i Secur-organisationen, var de nødt til at tilføre midler, så den kunne fungere. Der var en risiko for, at komplementaren ellers ville gå konkurs, og så ville man være ude i worst case, for så var der ikke styring på kommanditselskaberne længere. De var nødt til at sørge for, at det ikke skete. Det var ikke udtryk for, at projekterne ikke var sunde.

Han forsøgte at finde en løsning på problemet med Uwe Steinbrecher, og han forsøgte også at få pengene tilbage, men det var et Sisyfosarbejde, for de var brugt. Han fik ansat Roland Dangel, og der begyndte derefter at komme styr på oplysningerne om likviditetsstrømme, som han kunne rapportere om. De var i gang med at lægge om til, at de kunne lave fornuftige danske regnskaber. Der var ikke noget videnstomrum. Det var tydeligt, at der var sket en hel del ting i markedet i 2008 og 2009. Tingene var også frosset lidt fast i Tyskland men ikke på samme måde som i Danmark, hvor alt gik i sort. Situationen var helt anderledes. Alle var meget mere forsigtige. Det afgørende var, at deres projekter kørte videre, for det var der ikke problemer i. Problemerne ville opstå, hvis man skulle til at sælge og vurdere salgspriser. Når markedet på den måde delvist gik i stå i Tyskland, steg kravene til afkast. Det gav sig udslag i prisen på aktivet. Hvis man har en langsigtet horisont, så er det forholdsvis ligegyldigt, når blot man kan servicere renter og lån. Hvis der er likviditet til det, så er der ikke noget problem.

En ting, som han fandt ud af, da han fik rigtige regnskaber, var, at de administrationsomkostninger, som BDO havde regnet med i deres due diligence, var for lave. Det var en decideret fejl. BDO havde en ansvarsforsikring på 5 millioner euro, som han syntes, at man skulle gå efter. Det var der dog ikke nogen, der havde lyst til.

En anden ting, der var ny i forhold til det oprindelige projekt, var parkeringskælderen til indkøbscentret i Minden. Der var oprindeligt sat penge af dertil i lånet fra Wachovia Bank. Arbejdet gik i gang i juni 2008, men det viste sig, at der løb vand ind i kælderen fra den nærliggende flod, hvilket nødvendiggjorde andre stærkere konstruktioner, som der ikke var sat penge af til. Der var behov for likviditet til at håndtere den sag. Der var

ikke andre steder at henvende sig derom end hos Eik. Det var i den forbindelse, han kom til at arbejde sammen med Evy Jacobsen. Hun var god til at stille de rigtige spørgsmål. De nåede næsten at løse opgaven, inden det gik galt med Eik Bank FO i 2010. I det samlede projekt var det småpenge, der manglede til at få det bragt helt på plads. I Minden indkøbscentret var det lykkedes at få en stor fødevarekæde – Kaufland – ind i centret, som selv foretog betydelige investeringer i centret. De havde også to eller tre andre helt store lejere, så Minden indkøbscentret ville være blevet et flot projekt, når det var færdigt. De havde besluttet at sanere det og få de gamle lejere ud og nye og bedre ind. Det nåede de desværre ikke.

Prioriteten var at få skiftet administrator. Derefter kunne man vurdere, hvad Eik så skulle gøre, og hvordan man skulle erstatte EBH organisationen. Det kunne kun være noget, der på sigt skulle løses i Eik Bank regi. Han skulle være med til at bygge det op, men det var ikke meningen, at det var ham, der skulle sidde med det derefter. Den nye EBH bank var umulig at have med at gøre. Der var ikke vilje til noget som helst. Den nye ledelse i EBH havde ikke spor forstand på det. Man har nemt ved at fordømme noget, som man ikke har forstand på. Fra starten af nedgjorde de projektet og fortalte alt og alle, at det ikke var noget værd, uden at have sat sig ind i sagen og analyseret på den. Den holdning, som man havde i den nye EBH bank, gjorde, at Eik lige pludselig stod med en katastrofe. De stod med en samarbejdspartner, som intet ville. Formålet var at tvinge Eik til at overtage det hele, eller tvinge projektet til at gå galt for at få det lukket ned. Han tror, at det var det sidste, der var ønsket for den nye ledelse i EBH.

Han deltog i et møde i København om Eik Banks overtagelse af hele projektet. Det foregik i maj måned, så vidt han husker, på Eik Banks kontor i København. For Eik Bank deltog Marnar Jacobsen og Frithleif Olsen. For EBH deltog Jørn Astrup og en advokat for fonden. Formålet med mødet var at få løst problemet, hvor den ene samarbejdspartner ikke ville samarbejde. Forhandlingerne drejede sig om overtagelse af lånet på 10 millioner euro og et lån på 7 millioner euro, hvor Eik forhandlede for at få en rabatpris. Der var en del diskussion om overtagelsesbeløbet størrelse. Der var selvfølgelig forskel på parternes opfattelse af, hvad der skulle betales. Der var tal på bordet frem og tilbage. Eik Bank ville

have det så billigt som muligt, og EBH ville have så meget som muligt. Det er rent sludder, at de bare mødtes et kvarter. Der var en forhandling, og de måtte give lidt mere, end de havde regnet med. Han tror at Jørn Astrup Hansen og fondens advokat godt har været klar over, at Ebh var nødt til at give en rabat. Han opfattede det som en normal forhandling, der endte med en eller anden form for studehandel. Eik-folkene kæmpede så godt som mulig for at få det så billigt som muligt. Som han husker det, var de fra Eik rimeligt godt tilfredse med resultatet, selvom de godt vil have haft det 1 million billigere. Han har ikke indtryk af, at de på mødet på nogen måde handlede utaktisk. Han og Marner Jacobsen havde regnet på tallene. Det var ikke kun en relevant løsning. Det var også en nødvendig løsning. De kunne kun være tilfredse med, at de fik en løsning, hvor de fik en rabat. De dummede sig ikke på nogen måde. De fik en rabat på flere millioner. Der var også en modpart, som skulle være inde i forhandlingsforløbet. Det blev gjort så godt, som det var muligt. De fik lavet en god løsning rent finansielt med en god rabat, og de fik løst problemet med den fremtidige håndtering. Nu kunne de gøre, som det passede dem, uden at skulle spørge en umulig samarbejdspartner, hver gang de skulle et eller andet.

Det var hans opfattelse, at der derefter var udsigt til, at projektet kunne blive en fornuftig forretning. Det baserede han på sit kendskab til projektet og oplysningerne i BDO's due diligence. Kun administrator i Tyskland var tættere på projektet end ham selv. Det var ham, der havde kontakten til administrationen i Tyskland og den tætteste adgang til informationer om projektet. Han er ikke bekendt med, at der var andre der modtog oplysninger om projektet fra Tyskland på samme måde, som han gjorde. Han vidste, hvad der var gang i. Der var ikke rod. Problemet med Uwe Steinbrecher blev der taget hånd om. Det eneste, der generede, var den fejl, som han syntes, at BDO havde lavet, og som kom til at påvirke tallene i forhold til det, de havde regnet med.

Det var primært i forbindelse med byggesagen i Minden, at Evy Jacobsen var involveret. Hendes eventuelle bekymringer har derfor formentlig drejet sig om den sag. I Minden fik de en ubehagelig overraskelse. Han mener ikke, at han var overoptimistisk i den forbindelse. Det var et ekstraordinært og uventet problem, som det tog tid at analysere og løse. Det måtte de leve med. Overordnet synes han, at han gav Marner Jacobsen et fornuftigt grundlag til de beslutninger, der skulle træffes. Han er sikker på, at han havde fået det at

vide af Marnar Jacobsen, hvis han ikke havde gjort det. Han har aldrig været en jubeloptimist.

De vurderede investeringsbehovet for alle centrene. Det var store beløb. Det var en ønskeliste. Alt skulle ikke udføres på en gang. Man kunne kigge på det og tage fat på tingene lidt ad gangen. De ville ikke gøre det, før de havde fået en ny administrator, som kunne være med til at hjælpe dem med at vurdere, hvad der skulle prioriteres. Der var tale om en langsigtet planlægning. Det indebar, at Eik måtte tilføre penge til opgaverne. Som han husker det, var det kun i Minden, at de nåede at tilføre penge.

Da det hele kollapsede, var det forårsaget af folk, der ønskede det. I Minden var der behov for et slutbeløb for at lukke den case helt. I den store sammenhæng var det småpenge.

I det samlede system var der likviditet til rådighed. Den måde, lånepakken var konstrueret på, betød, at man bare med 1 euro i princippet kunne vælte det hele, fordi der var hæftelse på tværs. Gik et selskab konkurs, så røg resten også. Det var den måde, Wachovia havde sikkerhed på. Da man stod der lige efter Eik Banks sammenbrud og skulle bruge i princippet 1 euro i et af de små centre og ikke ville det, så faldt det hele sammen. På den måde gik det, som Finansiell Stabilitet ønskede det. Det havde ikke noget at gøre med, at der ikke var styr på projektet. De vidste godt, at der manglede nogle euro i nogle centre, men der var ikke vilje til at overføre fra nogen af de andre centre, hvor der var penge nok. Wells Fargos interesse var også at komme ud af projektet, fordi de ville helt ud af Europa.

Han er en af de sagsøgte i den ved Vestre Landsret verserende erstatningssag, som Finansiell Stabilitet har anlagt mod den tidligere ledelse i EBH bank.

Forevist Eik Bank FO's redegørelse til Finansiell Stabilitet af 21. januar 2010 (ekstraktbind 11, side 3372), hvoraf fremgår, at der den 24. juni 2008 på en generalforsamling i EBH Zweitmarkt blev valgt en rådgivningskomité (advisory board/beirat), har han forklaret, at de syntes, at det var vigtigt, at de to fonde på en eller anden måde blev involveret i udviklingen af projektet. De mente, at en hensigtsmæssig måde at gøre det på kunne være at oprette rådgivningskomiteen, som ikke var nogen egentlig bestyrelse, for det var

der ikke behov for i det tyske selskab. Erling Sørensen var direktør for EBH Ejendomme og kom derfor med som forretningsfører. Rådgivningskomiteen skulle følge med i udviklingen af projektet på samme måde som en bestyrelse i et selskab. Det nåede ikke at blive ført ud i livet på grund af EBH Banks kollaps. Som han husker det, blev der ikke afholdt andre møder i rådgivningskomiteen.

Forevist Eik Bank FO's redegørelse til Finansiell Stabilitet af 21. januar 2010 (ekstraktbind 11, side 3372), hvoraf fremgår, at der ikke forelå endeligt revideret regnskab men alene et foreløbigt regnskab, har han forklaret, at han kun kan gætte på, hvad der har været tale om, og det synes han ikke er særligt relevant.

Forevist Eik Bank FO's redegørelse til Finansiell Stabilitet af 21. januar 2010 (ekstraktbind 11, side 3373), hvoraf fremgår, at der var konstateret fejl og misforståelser i forbindelse med afregning af administrationshonorar til CIV og Secur, har han forklaret, at CIV var det selskab, der var administrator forud for Secur. Det generede ham voldsomt, at de aftaler, der var indgået, ikke blev overholdt. Hans indstilling var, at Uwe Steinbrecher og Secur måtte betale. Han mente, at den af ham foreslåede løsning, der er beskrevet i redegørelsen, kunne gennemføres, uden at Secur fik problemer af det. Da Uwe Steinbrecher oprindeligt introducerede projektet for dem, fik de at vide, at CIV ikke ville opkræve administrationshonorar for 2007 og 2008. Det var voldsomt generende, at det var noget, alle havde glemt, bortset fra dem, der skulle have fordel af det. Han havde oplysningerne om aftalen fra Uwe Steinbrecher. Uwe Steinbrecher var til stede på generalforsamlingen og accepterede løsningen. Det husker han.

Om sit forhold til Eik koncernen har han forklaret, at han ikke husker, om det var Eik Bank FO eller Eik fonden, som han var ansat hos. Han har ikke hæftet sig nærmere ved, hvem af dem det var.

Forevist notat af 22. december 2008 "vedrørende værdiansættelse af ejendommene i ISI 6" (ekstraktbind 8, side 535) har han forklaret, at han ikke husker notatet. Han må have

udarbejdet det, siden hans navn står nedenunder. Han har udarbejdet rigtigt mange noter, og det er ti år siden. Notatet kan kun være udarbejdet til Eik. På det tidspunkt i december 2008 var han gået på pension i EBH.

Foreholdt, at det i notatet i afsnittet “aktuelle pris på det samlede projekt” anføres, at “der er i sandhed ’løbet meget vand igennem åen’ siden” (ekstraktbind 8, side 536), har han forklaret, at han går ud fra, at det, der henvises til notatet, er finanskrisen og konsekvenserne af den. Når det i notatet anføres, at “usikkerheden på markederne er større”, må det også være finanskrisen, der tænkes på.

Foreholdt beregningen i notatet af projektets værdi på grundlag af en “satshævning” med et procentpoint (ekstraktbind 8, side 536 – 537) har han forklaret, at han ikke konkret husker baggrunden for beregningen, men han kan ræsonnere sig frem til, at baggrunden har været større risiko og højere rente. Det er et regnestykke, der viser, hvordan tingene ville være, hvis renten var 1 % højere. Der skal ikke lægges andet i det. Han kunne også have lavet beregningen på grundlag af en rente på en halv procent eller 2 %. Beregningen i notatet er et eksempel på, hvordan det kunne se ud. Værdien af projektet var lavere på det tidspunkt end to år tidligere. Det var der ikke noget unaturligt i. Det var den virkelige verden.

Foreholdt, at der i notatet nævnes “den reelle købspris” (ekstraktbind 8, side 537), har han forklaret, at han overhovedet ikke husker, hvad der mentes dermed.

Da han blev tilknyttet Eik som konsulent, var det ikke meningen, at han skulle være med til at løse opgaven for Eik på sigt. Det første trin var at finde en ny administrator, som skulle være betydeligt større end Secur og have en professionel tilgang til opgaven. Det fik han løst. Det var naturligt, at man efterfølgende i Eik med hans hjælp kunne få uddannet medarbejdere til en ejendomsfunktion på samme måde, som de havde haft det i EBH med kontoret i Horsens. Han kan ikke se, at der var andre løsninger. Det var ikke noget, banken havde på det tidspunkt, da han tiltrådte som konsulent i Eik. Det var derfor, at han skulle arbejde med det.

Han kan ikke huske, hvor stort det samlede beløb var, som Uwe Steinbrecher uberettiget hævdede. Det var nok medio 2009, at de fandt ud af det. Det var efter, at han var kommet tilbage til EBH og var taget til Tyskland for at kigge på tingene. Det gjorde, at han mistede tilliden til Steinbrecher og måtte finde en anden administrator. Han har set det samlede beløb, men kan ikke huske det.

Om mødet i april måned 2009 mellem Eik Bank FO og EBH om salget af hele engagementet til Eik Bank har han yderligere forklaret, at han ikke kan huske, hvem der først spillede ud med et beløb. Han kan huske, at de på et tidspunkt stod rimeligt fast på 10 millioner, men de skulle have tingene til at nå sammen, og det var sådan, at de var "inde og ude af døren" nogle gange. Rabatten, de fik, var vel de 17 millioner minus de 11,5 millioner. Han husker forhandlingerne som et helt normalt forhandlingsforløb. Han husker ikke forløbet i detaljer.

Det var hans opfattelse, at EBH bare ville ud af engagementet. Han tror ikke, at et samlet salg til en tredjepart var en løsningsmodel sammen med Finansiell Stabilitet. Han ved ikke, om man ville bruge energi til en sådan løsning. Han er generelt meget negativ over for Finansiell Stabilitet. Han mener, at de har opført sig fuldstændig tåbeligt. Han foreslog ikke Eik at undersøge mulighederne for at finde en ekstern køber. Det er ikke heller ikke en løsning, han har hørt drøftet med Marner Jacobsen eller andre i banken.

På det pågældende tidspunkt i 2009 var han bekendt med to centre med investeringsbehov, som der var sat penge af til i Wachovia Bank. Det var centret i Minden og centret i Radewormwald. Resten var noget, der udviklede sig hen ad vejen. Han kan godt huske, at der blev saneret noget i Bielefeld, fordi man ville have bedre lejere ind. Det var en naturlig proces i sådan et projekt.

Forevist notat af 31. oktober 2009 vedrørende "nye investeringer, renoveringsinvesteringer og lejermålsforbedringer i perioden 2009 – 2012" (ekstrakt bind 11, side 858) har han forklaret, at han ikke præcis husker, hvornår han fik viden om investeringsbehovene. De har givet vist talt om det i Eik, og så har de bedt Secur om at oplyse, hvilke behov der kunne være. Notatet er egentlig mere en ønskeseddel, som de først ville gå i gang med at

kigge på, når der var en ny administrator på banen, der kunne vurdere, om det, de var kommet frem til, var rigtigt. Han vil tro, at det var efter, at Eik havde købt lån og anparterne fra EBH, at de gik i gang med at kigge på investeringsbehovene. Han kan ikke huske, hvilket materiale Eik havde modtaget primo maj 2009.

Forevist de tyske regnskaber i ekstraktbind 10, side 905 – 1006, har han forklaret, at han vil tro, at der er tale om skatteregnskaber, men det er ikke noget han har mulighed for at udtale sig med sikkerhed om uden en nærmere gennemgang. Det er rigtigt, at der ud over de reviderede årsregnskaber, der først kom senere, ikke var andre former for regnskaber inde i billedet end skatteregnskaberne.

Om det forhold, at BDO i sin due diligence havde oplyst administrationsudgifterne forkert, har han yderligere forklaret, at det ikke var noget, der umiddelbart kunne ses af de tyske skatteregnskaber. Han fandt ud af det, ved at lægge alle tallene sammen, og når man gjorde det for hvert år, kunne man se, at det ikke var en enlig svale. Derfor måtte der være noget, der var kikset. Da han kiggede på due diligencen og sammenholdt med de faktiske tal, kunne han se fejlen. Man skulle have regnskaber for nogle år, for at opdage det, så man kunne se det omkostningsflow, der var. Det ville man også have kunnet se i et normalt dansk regnskab. Der var i den forbindelse ingen forskel på, om det var et regnskab efter dansk eller tysk standard. Det var nok medio 2009, at han blev opmærksom på fejlen. Han har i hvert fald haft tallene for både 2007 og 2008.

Han kan ikke udtale sig om, hvilken indsigt Marner Jacobsen havde i engagementet omkring maj 2009. Han havde ikke indsigt i Eik Banks interne organisation. Hans samarbejde med Bogi Bendtsen var lidt senere i fasen. De snakkede likviditet og kreditter og den slags ting. Mere specifik kan han ikke være. Det var efter maj 2009. Evy Jacobsen kom på banen et stykke inde i fasen, da de byggede om i Minden. Eik har syntes, at det var relevant at få en kompetent medarbejder fra Færøerne involveret i sagen. Det skulle være en medarbejder fra bankens investment banking afdeling. Han kan ikke huske præcis, hvornår det var. Årsskiftet 2009/2010 lyder ikke helt forkert. Han synes, at han og Evy Jacobsen havde et godt samarbejde. Hun var kompetent og dygtig. Hun stillede de rigtige spørgsmål til den ingeniør, der var hyret til at køre sagen for banken. Han husker

ikke, at han havde kontakt med andre end Marner Jacobsen i Eik inden maj 2009. Han brugte tid på at få et overblik over hele situationen specielt nede i Wiesbaden. Der var ikke nogen grund til at have særligt meget dialog, før han havde et overblik. Marner Jacobsen kunne ikke have nogen indsigt i det, der foregik i Wiesbaden, eftersom det havde været en EBH Bank opgave næsten indtil udgangen af 2008. Han var Marner Jacobsens informationskilde til administrationsdelen i Tyskland.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 25. juni 2009 (ekstraktbind 9, side 2634), hvoraf fremgår, at “der er mellemregninger til andre selskaber, som vi ikke har noget at gøre med”, har han forklaret, at bortset fra en mellemregning med ISI 5, som der var en forklaring på, drejede det sig om Uwe Steinbrechers uberettigede dispositioner. Af det i referatet nævnte samlede beløb til mellemregninger på 1 million euro vil han tro, at cirka 400.000 vedrører Uwe Steinbrecher. Han mener, at de penge blev tabt. De opgav at gøre mere ved den sag.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 24. juli 2009 (ekstraktbind 9, side 3958), hvoraf fremgår, at “Uwe Steinbrecher har blandet alt muligt sammen i en grød”, har han forklaret, at det også er en henvisning til Uwe Steinbrechers uberettigede dispositioner.

Forevist notat af 30. juli 2009 om “budgetter/fremskrivninger for ISI 6 selskaberne” (ekstraktbind 10, side 876) har han forklaret, at han ikke præcis husker, hvad der var foregået op til den 30. juli 2009, men han gætter på, at det har været en ide for ham at se et længere, løbende budget end bare et år, og han har givetvis anmodet Roland Dangel om en fremskrivning ud fra dennes forudsætninger. Det har været første gang, at han har bedt om det. Man kan sige, at de allerede fra tidligere havde fremskrivninger, da de fik lavet deres due diligence, hvor der var ti års fremskrivninger.

Forevist referat af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 6. november 2009 (ekstraktbind 11, side 929) har han forklaret, at han ikke kan huske, at han deltog i mødet. Han husker ikke noget om, at han deltog i en besigtigelse.

Foreholdt, at der ifølge referatet blev arbejdet med “at få styr på regnskaberne”, har han forklaret, at han generelt husker, at de kæmpede meget med regnskaberne. Som han husker det, fik de faktisk lavet et “rigtigt” koncernregnskab for 2008 hos en revisor ved udgangen af 2009. De kontaktede et dansk revisionsfirma, som også agerede i Tyskland, hvilket gjorde dialogen meget nemmere.

Foreholdt at det ifølge referatet var “særdeles vanskeligt at komme til bunds i denne forviklede sag med investeringer, finansiering og tvivlsomme transaktioner”, har han forklaret, at de “tvivlsomme transaktioner” må gå på Steinbrechers dispositioner. Det samme må gælde “den forviklede sag”. Investeringer og finansiering havde de styr på.

Forevist referatet af bestyrelsesmødet den 6. november 2009 (ekstraktbind 11, side 933 – 934) har han forklaret, at han husker, at Roland Dangel uden bankens godkendelse beregnede et honorar i Secur for at overtage administrationen. Det ville de ikke acceptere. Det var et andet forhold, som ikke havde noget at gøre med mellemregningerne med Steinbrecher, men man kan også sige, at hvis det havde været noget, som havde været håndteret korrekt i hans og Eik Banks regi, så ville de sikkert have sagt, at det var i orden, at Secur fik sit honorar. Dangel kunne bare ikke selv tage pengene af kassen. Han husker ikke, hvordan det endte.

Når det i bestyrelsesmødereferatet fra den 6. november 2009 anføres, at “det er en plage at sende penge ned til Tyskland, og de bliver brugt til et andet formål, end de er oprindeligt planlagt til“, var det især Steinbrecher, der blev tænkt på. De måtte sikre sig, at Secur overlevede, fordi Secur var komplementar. Det krævede likviditet, og det var da også en “plage” at skulle sende de penge afsted, for det var ikke noget, de havde regnet med at skulle.

Steinbrecher var problemet, og det var noget, de tog fat på at løse for at få standset det pengeforbrug, der var. Det havde dog ikke noget med det overordnede projekt at gøre, men derfor var det da irriterende at skulle have sådan noget at slås med. Det tog tid og ressourcer.

Kommercielt var det nødvendigt at bruge pengene til Secur. De kunne ikke tillade sig, at Secur gik konkurs. Det ville have ødelagt projektet. At de så på et tidspunkt konstaterede, at Uwe Steinbrecher havde hentet penge i ISI 6 var en "plage". Det var et tillidsbrud. Det var imidlertid ikke udtryk for et generelt billede af projektet og for, at pengene fra banken på Færøerne systematisk og vedholdende forsvandt til andre formål, og at der ikke var styr på noget som helst i Tyskland. Det gik alene på Steinbrechers mellemregninger.

På ny forevist notat af 31. oktober 2009 vedrørende "nyinvesteringer, renoveringsinvesteringer og lejemålsforbedringer i perioden 2009 – 2012" (ekstrakt bind 11, side 858) har han forklaret, at når det i notatet anføres, "at totalt set er afvigelserne på bruttoindtægterne væsentligt i positiv retning", så var det en god nyhed. Generelt var det, man fik at vide i notatet, at man kunne få flere indtægter og kunne lukke et hul på nettolejeindtægterne. De vidste i forvejen, at der var fejl i BDOs opgørelse af omkostningsniveauet i BDOs due diligence, så det var som sådan ikke noget nyt.

Han husker ikke noget nærmere om forløbet i Eik Bank i maj 2009 efter forhandlingerne med EBH i april 2009, hvor forhandlingsresultatet skulle indstilles til godkendelse i bankens bestyrelse. Han husker ikke, om Marner Jacobsen fik oplysninger fra ham til sin indstilling. Han husker heller ikke, hvem han i øvrigt måtte have talt med derom i organisationen på Færøerne. Han kan udmærket have talt med andre i banken i maj 2009. Hans hovedkontakt i banken var Marner Jacobsen, men selvfølgelig kan der have været andre.

Når han hører sagsøgers spørgsmål i sagen, og den måde man forsøger at nedgøre det hele på, ændrer det ikke noget på hans holdning til projektet. Projektet fik et anderledes forløb end forventet på grund af ejerforholdene, men der var potentiale og udviklingsmuligheder i det, og hvis de havde fået lov til at fortsætte, skulle det nok være kommet i mål. Han er sikker på, at hvis man havde fået lov til at køre et par år mere, så ville man have haft en situation, hvor man havde været meget tilfreds med sin investering.

Advokat Lars Grøngaard

Advokat Lars Grøngaard har forklaret, at EBH bank var ejet for cirka 50 % vedkommende af EBH fonden. Det var en af de i Danmark kendte sparekassefonde, som ejede en majoritet i banken. Ud over at eje rigtig mange bankaktier, som med et slag blev værdiløse, havde EBH fonden også inden for nogle få år forud for 2008 udfoldet store aktiviteter og optaget lån i andre banker og købt aktiver af alle mulige typer for omkring 1,5 milliarder kr. i alt, deriblandt en række ejerandele i tyske selskaber, der ejede indkøbscentre rundt omkring i Tyskland. Fonden ejede også en række faste ejendomme og selskabsandele i Danmark. Hovedkreditorerne, som var Nykredit Bank, FIH Bank og Sydbank samt en række mindre bankkreditorer, pegede på ham som tilsyn under betalingsstandsningen, og man indsatte advokat Kresten Dyhrberg Nielsen som direktør i fonden. Fondens bestyrelse, som vist nok var helt identisk med bankens bestyrelse, blev siddende, men reelt var det kreditorerne, som realiserede alle de aktiver, man kunne, hen over det år, man var i betalingsstandsning.

Derefter blev der indgivet egen konkursbegæring, og han blev udpeget til kurator sammen med Torben Byskov Petersen som medkurator.

Han kender ikke så meget til banksiden. Banken gik konkurs eller kom under Finansiell Stabilitet. Jørn Astrup Hansen var den person, som de ofte mødtes med. Banken og fonden havde en lang række berøringsflader og delte ejerskaber. Det var også tilfældet med ISI 6 projektet. Han varetog udelukkende fondens interesser. Kreditorsammensætningen var heller ikke sammenfaldende. Der var særskilte kreditorer i fonden, hvis interesser han varetog. Han ved ikke, hvad Jørn Astrup Hansens formelle position var. Jørn Astrup Hansen agerede i hvert fald på vegne af EBH bank. Medkurator Torben Byskov Petersens primære opgave var på fondens vegne at forfølge de forhold, som kunne give anledning til erstatningssager. Det kan godt være, at medkurator fik den opgave, fordi der var et habilitetsspørgsmål, som indebar, at han ikke selv kunne føre retssagerne. Det er korrekt, at der var interesse modsætninger mellem fonden og banken, som han helst ikke skulle

rodes ind i, og at medkurator derfor skulle tage sig af de sager. Dybest set mente de, at banken havde brugt fonden lidt som skraldespand i nogen sammenhænge.

Fonden havde en 50 % ejerandel i et tysk selskab, der hed EBH Zweitmarkt, og som igennem kommanditselskabet ISI 6 ejede 8 projektselskaber, som hver havde et tysk indkøbscenter. Det var en ud af flere konstruktioner af den slags, som fonden ejede. Banken havde ydet et lån til ISI 6. De ville gerne sælge fondens ejerandel, ligesom de havde gjort med alle andre aktiver, som fonden ejede.

Der var drøftelser vedrørende ISI 6 med Marner Jacobsen omkring en forretningsfører, som der åbenbart manglede i EBH Zweitmarkt. Han kan se i papirerne, at det var noget af det første, man har drøftet med Eik Bank.

I februar 2009 orienterede de kreditorudvalget om nogle problemstillinger i et af de otte projektselskaber vedrørende et indkøbscenter i Minden, hvor der var problemer, hvis løsning krævede kapital, som de ikke havde. Det var noget med, at den tyske administrator havde oplyst, at en ny hovedlejer, Kaufland, krævede en ny parkeringskælder. Det meste af parkeringskælderens var allerede finansieret af hovedbanken, Wachovia, som havde et meget stort engagement med de otte projektselskaber. Der manglede imidlertid en restfinansiering på 500 – 750.000 euro. Hvis de penge ikke kom, ville man miste hovedlejeren, og centret ville blive nødlidende. Der var krydshæftelser mellem de forskellige centre, og en misligholdelse et sted kunne kaldes de andre steder, så alle lån kunne kaldes. Fonden kunne ikke komme med penge. Der havde været drøftelser med Eik Bank, som havde oplyst, at de ville komme med halvdelen af det manglende beløb. Fonden ville ikke og kunne ikke komme med den anden halvdel. Det var sidst i februar 2009, at det var oppe og vende.

Han kan i sine papirer se, at spørgsmålet om forretningsføreren kom op igen. Eik ville gerne have Jens Nielsen som forretningsfører. Han var gammel EBH mand, og de syntes ikke, at det var en god ide. Han mener, at via Jørn Astrup Hansen og EBH Bank blev et andet emne bragt på bane som forretningsfører, og vedkommende blev forretningsfører i marts 2009. Efter tysk lov skulle der være en forretningsfører.

Kresten Dyhrberg Nielsen, der var indsat som direktør i fonden, var på rejse til Færøerne den 8. april 2009 og sendte en orientering om, at han havde haft møde med Marner Jacobsen om problemerne med centret i Minden. Han mener, at EBH foreslog en skævdeling af ejerskabet, hvilket Marner Jacobsen imidlertid ikke troede på. Den eneste løsning så ud til at være, at Eik overtog EBH fondens andel. Eik fonden havde ikke selv midler, da man havde måtte indfri et lån på 150 millioner til EBH Bank. Marner Jacobsen var ikke afvisende over for en løsning, hvor Eik Bank overtog fondens ejerandel.

Den 17. april 2009 modtog han en henvendelse fra Jørn Astrup Hansen om et møde med Eik. Angiveligt ville Marner Jacobsen gerne købe EBH fondens og EBH Banks ejerandele og fordringer på ISI 6.

Mødet blev afholdt den 24. april 2009. Det var et treparts møde. Mødet blev afholdt hos Eik Bank i København. Han har sine håndskrevne notater fra mødet og har sådan nogenlunde noteret ned, hvad folk sagde.

For Eik Bank deltog Marner Jacobsen, Jens Nielsen og Frithleif Olsen. Jørn Astrup Hansen og Kresten Dyhrberg Nielsen var til stede samt advokat Claus Jespersen og han selv.

Marner Jacobsen sagde, at Eik egentlig ikke havde noget ønske om et 100 % ejerskab, men det var ikke en hensigtsmæssig situation, og han havde forstået, at EBH fonden ikke var interesseret i at investere i Minden, så Eik ville gerne købe EBH bankens og fondens tilgodehavende, men til en kurs, som han har noteret.

Jørn Astrup Hansen sagde, at ”de stod først”, hvormed han mente, at EBH Banks lån var ydet til et selskab, der var underliggende, mens fonden var ejer i topselskabet.

Marner Jacobsen foreslog, at Eik betalte 5 millioner euro for 7 millioner euro plus renter til EBH, således at banken skulle have 5 millioner euro plus renter for bankens tilgodehavende, som vist nok var på 7 millioner euro. Fonden kunne få 5 millioner euro for fondens 10 millioner euro gældsbevægelse eller ejerskab.

Der var derefter noget snak frem og tilbage. Jens Nielsen nævnte noget om, at der vist var 3 millioner euro på en sikringskonto hos Wachovia bank.

Marner Jacobsen sagde på et tidspunkt, at hvis der kunne komme en betinget aftale, så ville Eik lægge penge ud til Minden.

EBH argumenterede for, at de skulle have en højere pris, og at hele systemet var 154 millioner euro værd, hvilket ikke ville give 10 millioner til deling men 13,5 millioner euro til deling mellem banken og fonden. Jørn Astrup Hansen kunne godt tænke sig, at banken fik 6 millioner euro til fuld og endelig afgørelse.

Tallet på 154 millioner euro indebar, at man gangede den samlede leje i centrene med en faktor på 14. Marner Jacobsen mente, at det var alt for højt, og kom frem til, at prisen burde være 11,5 millioner euro i alt til EBH fond og bank.

Det endte med, at EBH banken og fonden hver fik 5.750.000 euro. Det blev aftalt, at pengene skulle deponeres 1. maj, og at der den 5. maj skulle være en godkendelse. Aftalen var altså betinget af kreditorgodkendelse i EBH og bestyrelsesgodkendelse i Eik.

Han mener, at EBH's samlede investering var 17 millioner euro. De prøvede jo selvfølgelig at få så meget som muligt for den.

Uden sine notater fra mødet ville han ikke kunne gengive forløbet på samme måde. Det var et relativt kort møde. Han har kun to siders notater, der ikke er særligt tæt skrevet.

De gik relativt tilfredse fra mødet. Jørn Astrup Hansen var formentlig også godt tilfreds. Forhandlingerne endte jo i enighed, så det går han ud fra, at han var.

Inden mødet havde de i fonden gjort sig nogle ideer om, hvad engagementet burde være værd. De havde nogle indikationer fra nogle tyske mæglere. Efter mødet gjorde de en del ud af at finde ud af, om det var et godt bud. De skulle jo have kreditorgodkendelse. De

kunne ikke nå det til den 5. maj, fordi de vidste, at der var reviderede regnskaber på vej fra de otte centre. Fonden engagerede revisionsfirmaet Deloitte til at kontrollere regnskaberne op igennem systemet for at finde ud af, hvad det hele var værd. Samtidig gik de ud til en stor tysk mæglerkæde og bad dem om at sætte en værdi på centrene. De kom med en værdi, som Deloitte satte ind i et regnskab, som de konsoliderede op. Resultatet af det kom i juni og fortalte dem, at hvis de fik nogle penge for ejerandelen, så skulle de være rigtigt godt tilfredse.

Deres indikationer inden forhandlingsmødet var, at aktivet i hvert fald ikke var kurs pari værd. De skulle op imod ret høje lejefaktorer, for at de kunne komme hjem med deres penge. Det var det forarbejde, de havde, og derfor var de også relativt godt tilfredse efter forhandlingen.

At de ikke slog til straks på Marner Jacobsen tilbud om 10 millioner euro, skyldes, at de havde 17 millioner i klemme, så de ville selvfølgelig forsøge at argumentere for, at de skulle have noget mere. Det er ikke objektiv videnskab. Det er noget med, hvor meget man mener, at det kan bære. Hvad kan det sælges for og for hvilken forrentning? Hvilken lejefaktor kan det bære? De forsøgte bare at få lidt mere. Det var helt naturligt. Med den pris, de fik, tabte de over 80 millioner kr. Det hele var lødigt. Hvis man gangede lejen med en faktor på 12, gav det et resultat, og hvis man gangede lejen med en faktor på 14, gav det et noget bedre resultat. Det, som de blev tilbudt, lå oppe i det høje spænd. Han tror såmænd, at de også havde syntes, at 10 millioner var godt. Når det er sådan noget med nogle indikationer på nogle lejefaktorer på flere forskellige centre, er det et ganske komplekst regnestykke. Det var også derfor, at de efterfølgende ønskede at få verificeret, hvordan det så ud for dem.

Den efterfølgende vurdering, som EBH fonden foretog, foretog den uafhængigt af EBH Bank. I forbindelse med forhandlingen mente banken fuldstændigt korrekt, at den stod før fonden. Fonden fik, hvad der svarer til kurs 57,5 for fondens tilgodehavende og nul for ejerandelen, mens banken fik kurs 82 for deres. Han skrev til kreditorerne, at forskellen var begrundet i en forskellig placering i koncernstrukturen, som indebar, at bankens fordring først skulle dækkes ind. Inden forhandlingsmødet gjorde EBH fonden og banken

sig hver især deres overvejelser. Han kender ikke til EBH Banks beslutningsproces efter forhandlingsmødet. Han fulgtes med Jørn Astrup Hansen til mødet.

Forud for forhandlingerne sad både EBH og Eik i en dum situation. Han husker ikke, at han på det tidspunkt havde indblik i og en holdning til muligheden for et fælles eksternt salg. De havde rigtig mange ting, de skulle løse på meget kort tid. Worst case kunne de miste alle pengene, fordi det hele blev lukket ned. Det var samme risiko for Eik og for EBH bank.

Forud for forhandlingsmødet i april 2009 havde EBH fonden og banken et formøde, som han ikke har taget notater fra. Han husker ikke, om der på formødet blev lavet fælles beregninger, eller om der blev aftalt en fælles strategi og forhandlingsramme. Han har nedskrevet nogle beregninger, men han kan ikke sige, om det er beregninger, han har lavet for sig selv, eller om det er beregninger, der er delt på formødet. Han husker ikke, om han, da han gik til forhandlingsmødet, havde et mindstekrav til prisen. De opererede med forskellige lejefaktorer. Han har nogle beregninger med et tal på 13,5 millioner euro, og det kan meget vel være det, som han har anset for at være et godt resultat, men han kan ikke se, at det har været en direkte forudsætning, at der skulle opnås en bestemt pris. Dermed er det ikke sagt, at det ikke kan have været det. Han husker det bare ikke nu ti år senere. Der kan meget vel have været et spillerum, inden for hvilket fonden ville være tilfreds.

Som han erindrer det, var det et kortvarigt møde på måske en halv time. Han kan ikke huske, om der var pauser i mødet, hvor parterne skulle have lejlighed til drøftelser hver for sig, men der kan godt have været afbræk undervejs. Der er nogle streger i hans notater, som måske kan betyde det, men han tør ikke sige det.

Han har ikke noteret noget om, at Marnér Jacobsen foreslog et fælles salg til tredjemand, og ifølge hans notater har det ikke været et tema.

Det, der var resultatet af Deloitte's vurdering, var, at egenkapitalen i EBH Zweitmarkt var negativ baseret på den centerværdi, de fik fra mæglerne. Egenkapitalen ville være negativ

med 33,3 millioner. Revisor delte det med 2, således at EBH fondens andel var negativ med 16.682.000 euro. Revisoren konkluderede, at hvis Eik ønskede at overtage EBH fondens 50 % andel for et nærmere angivet beløb mod frigørelse af eventuelle fælles stillede garantier, måtte dette anses som et positivt udgangspunkt.

Mæglervurderingen af centrene lød på en samlet værdi af centrene på 120,9 millioner euro. Der var også nogle andre aktiver i form af tilgodehavender og likvidbeholdninger.

Årsagen til, at de ikke syntes, at det var en særligt god ide med Jens Nielsen som forretningsfører, var, at de ikke var super fan af Jens Nielsen i deres system. Han var tidligere direktør i EBH, og han havde blandt andet været en del af opkøbet af ejerandelene i alle de tyske centre. De så ham som en af dem, der var årsag til, at det var gået så skidt. Han var så åbenbart kommet over på Eiks side. Han kunne selvfølgelig være nyttig, fordi han rent faktisk vidste noget om centrene.

Deres holdning til Jens Nielsen var nok også lidt styret af kreditorbankerne, som ikke ønskede at engagere Jens Nielsen.

Han husker ikke, hvilken realisationshorisont eller hvilke nærmere forudsætninger i øvrigt mæglervurderingen blev baseret på. Mægleren vurderede, hvilken lejefaktor centrene kunne bære. På det grundlag kunne man udarbejde en pris for et center. Han kan ikke se, om der i vurderingen af centret i Minden er taget højde for Kaufland.

Det var ham, der på forhandlingsmødet i april 2009 foreslog en pris på 13,5 millioner euro. Det var derefter, at Jørn Astrup Hansen sagde, at han kunne tænke sig, at EBH bank fik 6 millioner euro. Han ved ikke, om Jørn Astrup Hansen havde tænkt sig, at der så skulle lægges 1 million euro oven i de 13,5. Forud for mødet havde de i EBH fonden forsøgt at skabe sig et overblik over, hvad centrene kunne være værd. De havde fået nogle mæglere til at give et meget hurtigt estimat over, hvad lejefaktorerne kunne være i de enkelte centre.

Procedure

Parterne har i det væsentlige procederet i overensstemmelse med deres endelige sammenfattende påstandsdokumenter.

Sagsøger Finansiell Stabilitet

Sagsøger har i sit endelige sammenfattende påstandsdokument af 6. maj 2019 (x20:3) til støtte for sin påstand anført følgende hovedanbringender:

1. INDLEDNING

Sagsøgeren gør overordnet gældende, at EIK Bank FO's tab på de fire udvalgte udlånsengagementer (FDI, Sydporten, Valbjørn Dalsgaard og (alene Marner Jacobsen) IRE) var forårsaget af, at bevillingerne og kreditopfølgningen i disse udlånsengagementer var konkret uforsvarlig og ansvarspådragende for de sagsøgte ledelsesmedlemmer.

Efter sagsøgerens opfattelse består de sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarspådragende handlinger og undladelser af en flerhed af uforsvarlige dispositioner centreret om bevillinger af særdeles risikobetonede udlån på et mangelfuldt og uforsvarligt beslutningsgrundlag, til kunder med en utilstrækkelig betalingsevne, uden passende sikkerheder og i det hele taget på baggrund af en utilstrækkelig creditsagsbehandling.

De sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarspådragende handlinger og undladelser skete i vidt omfang i strid med EIK Bank FO's interne regulering og øvrige normer for forsvarlig kreditgivning. I en række tilfælde skete de sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarspådragende handlinger og undladelser endvidere på tidspunkter, hvor de havde særlig anledning til agtpågivenhed og forsigtighed ved beslutninger om kreditgivning henset til udviklingen på ejendomsmarkedet, finansmarkederne samt kredit- og finanskrisen.

Omfanget og alvoren af en række generelt uforsvarlige forhold i EIK Bank FO, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer bar ansvaret for skal indgå ved fastlæggelsen af beviskravene til erstatningsbetingelserne og graden af Retten på Færøernes ansvarsmæssige efterprøvelse af de sagsøgte ledelsesmedlemmers handlinger og undladelser i relation til de fire udlånsengagementer.

2. FDI

Engagementet med FDI er kendetegnet ved, at den sædvanlige kreditsagsbehandling var kortsluttet, idet EIK Bank FO's kreditafdeling ikke var involveret i engagementet, og bankens erhvervsafdeling først blev involveret medio 2010. I stedet agerede Marnar Jacobsen - i et vist omfang bistået af den eksterne konsulent, Jens Nielsen - både kredit- og erhvervsafdeling i engagementet.

Engagementet har således alene været behandlet på bestyrelses- og direktionsniveau frem til 2010, og sagsøger gør gældende, at der på intet tidspunkt blev foretaget en egentlig kreditvurdering baseret på låntagers økonomiske forhold, (de manglende) sikkerheder, låntagers soliditet og låntagers evne til at drive sin virksomhed.

Engagementet er endvidere kendetegnet ved, at EIK Bank FO ikke var i besiddelse af - og ingen af de sagsøgte eller andre i EIK Bank FO efterspurgte - selv de mest basale oplysninger om låntagers økonomi, herunder ikke mindst 1) regnskaber, 2) budgetter, 3) værdiansættelse af låntagers aktiver, og 4) analyser af investeringsbehov. De sagsøgte havde ingen eller yderst beskedent indsigt i engagementet på bevillingstidspunkterne og sikrede på intet tidspunkt tilvejebringelse af et relevant beslutningsgrundlag.

Det er allerede som følge af det manglende beslutningsgrundlag udelukket, at der kan være foretaget en egentlig kreditvurdering.

2.1 Bevillingen den 16. oktober 2008 - overtagelse af EIK Fondens lån

Bevillingen af EIK Bank FO's overtagelse af EIK Fondens lån på 10 mio. euro til FDI var ansvarspådragende af følgende hovedårsager:

Bevillingen blev besluttet på et mangelfuldt og ufuldstændigt grundlag på trods af, at beslutningen blev truffet efter finanskrisens indtræden, hvor der var særlig anledning til at være udvise forsigtighed.

Der blev ikke i forbindelse med EIK Bank FO's overtagelse af lånet foretaget selvstændige undersøgelser.

Der fandtes således intet opdateret økonomisk materiale, herunder reviderede regnskaber for 2007, budgetter, analyser af det forventede fremtidige investeringsbehov i centrene, cash flow analyser, eller lignende. Der blev desuden ikke foretaget nogen form for undersøgelser i relation til værdierne af de tyske indkøbscentre.

EIK Bank FO's kreditorganisation var slet ikke involveret i beslutningen om at overtage lånet, og der forelå ikke en egentlig kreditindstilling til brug for bestyrelsens behandling af bevillingen.

De sagsøgte forholdt sig ikke til låntagers betalingsevne og soliditet, og der er intet i sagen, der understøtter, at låntager havde hverken evne eller vilje til at betale lånet tilbage, eller en soliditet, der kunne retfærdiggjorde udlånet.

EIK Bank FO modtog ingen sikkerheder.

2.2 Bevillingen den 4. maj 2009 - overtagelse af EBH Fondens og EBH Banks lån

Bevillingen af EIK Bank FO's køb af EBH Fondens lån på 10 mio. euro til og ejerandel i FDI og EBH Banks lån på 7,3 mio. euro til ISI 6 var ansvarspådragende af følgende hovedårsager:

Bevillingen blev besluttet på et mangelfuldt og ufuldstændigt grundlag.

Tidspunktet for bevillingen og de oplysninger de sagsøgte havde modtaget siden bevillingen i oktober 2008, som viste usikkerheder, uregelmæssigheder og yderligere risici,

tilsagde, at bestyrelsen behandlede bevillingen med ekstra omhu, herunder ved at sikre, at nødvendige oplysninger blev tilvejebragt, før bevillingen blev besluttet.

På trods heraf blev der ikke i forbindelse med EIK Bank FO's overtagelse af lån og ejerandel foretaget selvstændige undersøgelser. Der fandtes således intet opdateret økonomisk materiale, herunder reviderede regnskaber, budgetter, analyser af det forventede fremtidige investeringsbehov i centrene, cash flow analyser, eller lignende. Der blev desuden ikke foretaget nogen form for undersøgelser i relation til værdierne af de tyske indkøbscentre.

EIK Bank FO's kreditororganisation var slet ikke involveret i beslutningen om at overtage lånet.

De sagsøgte forholdt sig ikke til låntagers betalingsevne og soliditet, og der er intet i sagen, der understøtter, at låntager havde hverken evne eller vilje til at betale lånet tilbage, eller en soliditet, der kunne retfærdiggjorde udlånet.

EIK Bank FO modtog ingen sikkerheder

Bestyrelsen havde ikke tilstrækkelig tid til at forholde sig til og behandle bevillingen, og det var ikke muligt for de sagsøgte at gennemføre en forsvarlig kreditbehandling af et komplekst problemengagement som FDI på den korte tid til rådighed.

2.3 Senere bevillinger - tillægsfinansieringer

Det følger af Roskilde Bank-dommen, at tab på efterfølgende bevillinger udgør en påregnelig følge af tidligere ansvarspådragende bevillinger, og at de ansvarlige for de oprindelige bevillinger dermed også er erstatningsansvarlige for tab, der måtte blive lidt ved efterfølgende påståede forsøg på at begrænse tab.

Herudover fandt samtlige efterfølgende bevillinger sted efter finanskrisens indtræden, på et mangelfuldt grundlag og med kontinuerligt forbedret indblik i, at centrene blev dårligt drevet, havde højere udgiftsniveau end forudsat, krævede store investeringer, havde en

værdi, der end ikke kunne dække 1. prioritets pantavers lån og skete uden, at de sagsøgte forholdt sig til låntagers evne og vilje til at tilbagebetale lånene, og at intet i sagen i øvrigt understøtter, at låntager havde evne eller vilje til at betale lånet tilbage. EIK Bank FO fik endvidere fortsat ikke nogen sikkerheder for lånene, og ingen i og omkring banken havde et reelt indblik i, hvorledes de bevilgede beløb blev brugt.

3. SYDPORTEN

Sagsøger gør gældende, at der ved den etablerede praksis for EIK Bank FO's kreditsagsbehandling af de "danske" engagementer, herunder Sydporten, skete en overladelse af kreditsagsbehandlingen til EIK Bank DK, der var i strid med reglerne herom, og hvorved der også skete en kortslutning af de sædvanlige og påkrævede kontrolfunktioner for funktionsadskillelse. Dette er i sig selv ansvarspådragende og udgør under alle omstændigheder et skærpende moment ved ansvarsvurderingen af de enkelte bevillinger i udlånsengagementet med Sydporten.

3.1 Bevillingerne den 7. juni 2007 og 4. juli 2007 til byggeprojektet "Sydporten"

Bevillingerne af byggelånet på 27 mio. kr. til Sydporten var ansvarspådragende af følgende hovedårsager:

Det var uforsvarligt at bevilge lånet til en låntager med en soliditet og betalingsevne, der var så ringe som tilfældet var for Sydporten.

Lånet blev bevilget selvom de sagsøgte ledelsesmedlemmer vidste, at låntagers likviditet (og overlevelse) var afhængig af realisering af succesfuld udlejning af ejendommen Sydporten og realisering af betydelige avancer på låntagers øvrige ejendomsprojekter.

De sagsøgte ledelsesmedlemmer vidste imidlertid også, at der var stor usikkerhed om udlejningen, da projektet var et rent "spekulationsbyggeri". Ledelsesmedlemmerne vidste tillige, at de forudsatte avancer på låntagers øvrige ejendomsprojekter allerede på bevilningstidspunktet var nedjusteret og forsinket i forhold til de udsigter låntager oprindeligt havde haft.

Beslutningen om bevillingen var påvirket kraftigt af hensynet til låntagerens mulige avance og EIK Bank FO's udsigt til en ekstraordinær gevinst (upside) på bekostning af en sædvanlig kreditmæssig vurdering af låntagers betalingsevne. Der er i en sådan situation ikke nogen anledning til, at Retten på Færørene skal udvise forsigtighed med at efterprøve ledelsens forretningsmæssige skøn.

Kreditsagsbehandlingen i EIK Bank FO var endvidere lemfældig og i væsentligt omfang overladt til EIK Bank DK i strid med reglerne herom.

Endelig burde Vagn Andersens dom på 4½ års fængsel for hashsmugling i sig selv have afholdt EIK Bank FO fra at foretage bevillingen.

3.2 Bevillingen den 7. december 2007 - betalingsgarantien over for BRF Kredit

Bevillingen af betalingsgarantien på 92,5 mio. kr. over for BRF Kredit var ansvarspådragende af samme hovedårsager som byggelånet på 27 mio. kr.

Det var yderligere uforsvarligt, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer bevilgede betalingsgarantien uden at der forelå en kreditindstilling eller noget andet skriftligt grundlag, og dermed i strid med de normale principper for kreditsagsbehandling i EIK Bank FO.

3.3 Bevillingen den 16. oktober 2008 - frigivelse af sikkerhed fra EIK Fonden

Bevillingen af frigivelsen af EIK Bank FO's pant i EIK Fondens kontantindestående på 92,5 mio. kr., der var stillet til sikkerhed for betalingsgarantien over for BRF Kredit var ansvarspådragende af samme hovedårsager som byggelånet på 27 mio. kr.

Hertil kommer, at låntagers betalingsevne var stærkt forringet i forhold til tidspunktet for de tidligere bevillinger. Der var fortsat ikke sket udlejning af "spekulationsbyggeriet" Sydporten, der endvidere både var blevet dyrere at opføre og mindre værd efter opførelsen. Der var endvidere sket en yderligere forsinkelse og nedjustering af de oprindeligt

forventede realisationstidspunkter og avancer på låntagers øvrige projekter. Det stod derfor klart for de sagsøgte ledelsesmedlemmer, at forudsætningerne for låntagers likviditet og overlevelse var svigtet.

Det var yderligere uforsvarligt, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer bevilgede frigivelsen uden at der forelå en sædvanlig kreditindstilling, og dermed i strid med de normale principper for creditsagsbehandling i EIK Bank FO. Der forelå navnlig ikke opdaterede oplysninger om EIK Fondens betalingsevne, låntagers betalingsevne og værdien af byggeprojektet Sydporten.

De sagsøgte ledelsesmedlemmer udviste ingen eller utilstrækkelig forsigtighed ved påtagelse af den forøgede kreditrisiko på trods af, at beslutning herom blev truffet efter finanskrisens indtræden, hvor der var særlig anledning til at være udvise forsigtighed.

3.4 Bevillingen den 12. december 2008 - tillægsfinansieringen

Bevillingen af tillægsfinansieringen på 70 mio. kr. var ansvarspådragende af samme hovedårsager som de tidligere bevillinger.

Låntagers soliditet og betalingsevne var nu yderligere forringet. Låntager var således i december 2008 på randen af en betalingsstandsning eller konkurs, og blev af EIK Bank FO selv betegnet som "kreditsvag".

Der var fortsat ikke sket udlejning af "spekulationsbyggeriet" Sydporten og det stod nu klart, at de tidligere forudsatte avancer på andre projekter ikke ville blive realiseret.

Bevillingen skete endvidere på et mangelfuldt grundlag, uden indhentelse af opdaterede regnskabstal for Vagn Andersen-koncernen og uden indhentelse af en ny vurdering af ejendommen og de tilhørende byggeretter. Der forelå heller ingen vurdering af værdien af de tilbudte supplerende sikkerheder, der heller ikke blev tilrettelagt hensigtsmæssigt, idet ejendoms pant ikke blev opnået.

De sagsøgte ledelsesmedlemmer udviste ingen eller utilstrækkelig forsigtighed ved påtagelse af den forøgede kreditrisiko på trods af, at beslutning herom blev truffet efter finanskrisens indtræden, hvor der var særlig anledning til at være udvise forsigtighed.

Kreditsagsbehandlingen i EIK Bank FO var endvidere lemfældig og skete uden at hverken direktion eller bestyrelse havde haft mulighed for at forberede kreditindstillingen, som først blev udleveret til bestyrelsen på selve bestyrelsesmødet den 12. december 2008 og behandlet på under 15 minutter.

Bevillingen blev ikke tilrettelagt med et tabsbegrænsende formål på en sådan måde, at risikoen for yderligere tab for banken blev elimineret, og hele bevillingen blev da også tabt.

4. VALBJØRN DALSGAARD

Bevillingerne af lånene til Valbjørn Dalsgaard var ansvarspådragende af følgende hovedårsager:

De sagsøgte ledelsesmedlemmer var opmærksomme på, at Valbjørn Dalsgaard var en forholdsvis lille entreprenørvirksomhed, der ikke havde erfaring med projekter af den pågældende størrelse, karakter og kompleksitet, samt at dette udgjorde en risiko. På trods heraf accepterede de sagsøgte ledelsesmedlemmer, at EIK Bank FO ydede trecifrede millionbevillinger til Valbjørn Dalsgaard uden tilstrækkelig sikkerhed, velvidende, at Valbjørn Dalsgaard ikke selv var i stand til at tilføre projektet nogen egenkapital, og at der ikke var tilstrækkelig likviditet i selskabet til at betale renter på de optagne lån. EIK Bank FO bar dermed den fulde risiko forbundet med projektet.

De sagsøgte ledelsesmedlemmer accepterede endvidere at videreføre og udvide projektet på tidspunkter, hvor det kunne have været lukket ned med relativt beskedne tab på trods af, at de var bekendte med, at projektet var blevet endnu mere usikkert og risikabelt end ved den oprindelige bevilling.

5. IRE

Bevillingen af overtagelsen af ca. 2,49 mio. euro af EIK Bank DK's obligationslån til IRE var ansvarspådragende af følgende hovedårsager:

Det var uforvarligt at bevilge lånet til en låntager med en betalingsevne, der var så ringe som tilfældet var for IRE, der end ikke havde likviditet til at betale den førstkommende rentebetaling efter bevillingen.

Bevillingen skete endvidere på et mangelfuldt grundlag, herunder uden indhentelse af opdaterede oplysninger om låntagers betalingsevne eller værdien af de finansierede ejendomme.

Kreditsagsbehandlingen i EIK Bank FO var ydermere lemfældig og i væsentligt omfang overladt til EIK Bank DK i strid med reglerne herom.

Marnar Jacobsen udviste ingen eller utilstrækkelig forsigtighed ved påtagelse af den forøgede kreditrisiko på trods af, at beslutning herom blev truffet efter finanskrisens indtræden, hvor der var særlig anledning til at være udvise forsigtighed.

6. DE ENKELTE LEDELSESMEDLEMMERS ANSVARSPÅDRAGENDE FORHOLD

EIK Bank FO's bestyrelsesmedlemmer Frithleif Olsen og (med enkelte undtagelser) Odd Bjellvåg har begge deltaget i behandlingen og godkendelsen på EIK Bank FO's bestyrelsesmøder af samtlige de dispositioner vedrørende de tre udlånsengagementer, som er bevilget af EIK Bank FO's bestyrelse og for hvilke sagsøger gør erstatningsansvar gældende over for Frithleif Olsen og Odd Bjellvåg (FDI, Sydporten og Valbjørn Dalsgaard).

Sagsøger gør gældende, at Frithleif Olsen og Odd Bjellvåg derfor er erstatningsansvarlig for EIK Bank FO's tab på disse bevillinger, idet der for beslutninger truffet på bestyrelsesmøder, hvor Odd Bjellvåg har været fraværende konkret kan føres bevis for hans ansvar herfor.

Sagsøger gør også gældende, at de sagsøgte direktionsmedlemmer Marner Jacobsen og Bjarni Olsen ved deres bevismæssigt dokumenterede medvirken til bevillingerne på bestyrelsesmøderne, er solidarisk ansvarlige med de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer for den ansvarspådragende bevilling af lånene, uanset at det var bestyrelsen, der foretog de endelige bevillinger.

For lånet med IRE er alene Marner Jacobsen ansvarlig, da lånet ikke blev bevilget af EIK Bank FO's bestyrelse.

7. TAB, ÅRSAGSSAMMENHÆNG OG ADÆKVANS

De uforsvarlige udlån har medført et samlet tab for EIK Bank FO på ca. 470 mio., kr., jf. nærmere herom i afsnit 23-26, idet bankens udlånskunder ikke har kunnet tilbagebetale de pågældende lån. Hvis udlånene ikke havde været ydet, ville EIK Bank FO ikke have lidt de tab, som kræves erstattet.

Der er derfor årsagsforbindelse mellem de sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarspådragende adfærd og EIK Bank FO's tab.

Tab opstået som følge af, at låntagere ikke kan tilbagebetale lån, der er ydet på et uforsvarligt grundlag, er ligeledes en adækvat følge af de sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarspådragende adfærd.

Erstatningen skal fastsættes således, at sagsøger stilles som om, de uforsvarlige lån ikke var bevilgede.

Det bestrides, at finanskrisen kan påberåbes af de sagsøgte ledelsesmedlemmer som diskulperende for deres erstatningsretlige ansvar for tab lidt af EIK Bank FO. Det gælder, uanset om finanskrisen påberåbes i relation til de sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarsgrundlag, årsagssammenhæng eller adækvans. Hvis de sagsøgte ledelsesmedlemmer havde handlet forsvarligt i deres tilrettelæggelse af EIK Bank FO's drift, herunder i relation til bankens udlånspraksis og bevillinger, ville de af sagsøger kritiserede lån ikke være blevet bevilget eller ikke være blevet bevilget på uforsvarlig vis.

I relation til de fire udlånsengagementer er en række af de ansvarspådragende bevillinger og øvrige beslutninger og undladelser i øvrigt truffet efter finanskrisens indtræden og dermed med de sagsøgte ledelsesmedlemmers fulde viden herom.

Der er enighed mellem parterne om principperne for den beløbsmæssige opgørelse af tabet på de fire udlånsengagementer, hvorefter sagsøger alene kræver erstatning for det af EIK Bank FO udbetalte beløb med fradrag af afdrag og indvundne provenuer fra stillede sikkerheder (men ikke for EIK Bank FO's indtægter på udlånene).

Der er dog uenighed mellem parterne, om der i tabsopgørelsen skal foretages tillæg af et skønsmæssigt fastsat beløb til dækning af EIK Bank FO's omkostninger til kapitalfremskaffelse af de ansvarspådragende udlån (cost of funds). Sagsøger gør gældende, at der skal foretages et sådant tillæg.

Der er også uenighed mellem parterne, om der i tabsopgørelsen skal foretages fradrag for såkaldte følgefretninger eller afledte fordele, og om sagsøger har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt. Sagsøger gør gældende, at der ikke skal foretages sådanne fradrag, og at sagsøger har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt.

8. FORÆLDELSE

Forældelse er for langt hovedparten af de ansvarspådragende beslutninger udelukket allerede fordi beslutningerne er truffet senere end 5 år før sagsanlægget.

Selvom der i andre tilfælde er truffet en ansvarspådragende beslutning tidligere end 5 år før sagsanlægget er der heller ikke for sådanne beslutninger indtrådt forældelse inden sagsanlægget. Dette skyldes, at forældelsesfristen på 5 år først begynder at løbe fra et senere tidspunkt end beslutningstidspunktet eller at forældelsesfristen har været suspenderet på en sådan måde, at kravet ikke var forældet ved sagens anlæg.

9. ØVRIGE FORHOLD

Sagsøgerens hovedanbringender overfor de sagsøgte anbringender

Over for de sagsøgte ledelsesmedlemmers indsigelser herimod gør sagsøger gældende, at sagsøger besidder erstatningskravet og er berettiget til at indtale dette mod de sagsøgte ledelsesmedlemmer. De sagsøgte indsigelser om sagsøgers manglende søgsmålskompetence, værnet interesse og lignende må ligeledes afvises.

Sagsøgeren har gjort gældende, at den øvrige ledelses viden ikke fritager for ansvar. Efter ALS-Anordningen og FIL-Anordningen påhviler der de sagsøgte medlemmer af direktionen et selvstændigt ansvar for deres beslutninger og undladelsehandlinger. Det har ingen indflydelse på vurderingen af direktionens ansvar, om deres handlinger, beslutninger eller undladelser blev foretaget med bestyrelsens forståelse, herunder heller ikke at bestyrelsen har behandlet godkendt en kreditindstilling, som måtte vise sig at være uforsvarlig. (Pkt. 879 og 880 i endeligt processkrift)

Det følger af ALS-Anordningens § 140, stk. 1, at bestyrelsens manglende overholdelse af sine pligter i medfør af ALS-Anordningen og FIL-Anordningen kan medføre erstatningsansvar. Andres kendskab til uforsvarlige forhold kan ikke fritage de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer for ansvar herfor. Sagsøgeren gør gældende, at de sagsøgte bestyrelsesmedlemmer ikke har været forholdt informationer af direktionen. Sagsøgeren gør tillige gældende, at bestyrelsen aktivt har været medvirkende til alle de beslutninger og undladelsehandlinger, som påberåbes til støtte for erstatningsansvar, når bortses fra engagementet IRE.

Bankpakke II (herunder betydningen af Finansiell Stabilitets rolle)

Sagsøgeren har bestridt, at Finansiell Stabilitets (og Statens) handlinger eller undladelser i forbindelse med behandlingen af ansøgningerne om Statens indskud af hybrid kernekapital i EIK Bank DK i juni 2009 og i EIK Bank FO i oktober 2009 og Finansiell Stabilitets bevilling af individuel statsgaranti til EIK Bank DK i maj 2010 og til EIK Bank FO i marts 2010 har nogen retlig relevans i relation til det tab, som sagsøgeren i nærværende sag har gjort gældende, at de sagsøgte er erstatningsansvarlige for. Dette tab er ikke sagsøgerens tab, men derimod EIK Bank FO's tab, som sagsøgeren har indtalt i medfør af sin efterfølgende erhvervelse heraf foretaget i overensstemmelse med lov om finansiell stabilitet.

Finansiell Stabilitets (og Statens) beslutning om at imødekomme ansøgningerne udgør ikke nogen accept af, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer ikke skulle kunne holdes ansvarlig af EIK Bank FO for deres uforsvarlige og ansvarspådragende handlinger og undladelser, som påførte banken et tab.

Ansøgningerne om individuel statsgaranti gav i øvrigt ikke Finansiell Stabilitet anledning til at foretage undersøgelser vedrørende bankkoncernens udlånsengagementer. En sådan mere detaljeret undersøgelse blev foretaget af Finansiell Stabilitet i enkelte andre ansøgende banker. Finansiell Stabilitet gennemgik EIK Bankernes ansøgninger om individuel statsgaranti og det hermed modtagne materiale, ligesom Finansiell Stabilitet foretog de øvrige relevante undersøgelser og vurderinger, som ansøgningerne efter sagsøgers vurdering gav anledning til.

Sagsøgeren har i øvrigt henvist til Østre Landsrets dom i EIK Bank DK-sagen (MS2:4150), hvor tilsvarende synspunkter fra de sagsøgte ledelsesmedlemmer i den sag blev afvist:

"Der er ved Finanstilsynets og Finansiell Stabilitets vurderinger, der som forudsat i lovgivningen er foretaget på baggrund af det materiale, som banken skulle indsende til henholdsvis Økonomi- og Erhvervsministeriet og Finansiell Stabilitet, foretaget en vurdering af bankens overlevelsesmuligheder på det pågældende tidspunkt.

Der er derimod ikke grundlag for at antage, at Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet har foretaget en vurdering af forsvarligheden af bankens udlån, eller at de sagsøgte ledelsesmedlemmer har haft en berettiget forventning om, at Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet anså bankens udlån for forsvarlige. Finansiell Stabilitets sagsbehandling i relation til bankens ansøgning er i øvrigt uden betydning for vurderingen af, om de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende i forhold til banken ved bevilling af de omtvistede engagementer eller ved administrationen af disse."

Drøftelserne på mødet med den færøske finansminister den 20. august 2010 og dennes efterfølgende pressemeddelelse ændrer ikke herpå. Som forklaret af Henrik Bjerre-Nielsen henholdt han sig på mødet til det der var udmeldt offentligt om Finansiell Stabilitets imødekomme af EIK Bank FO's ansøgning om individuel statsgaranti. Efter Henrik Bjerre-Nielsens forklaring må det lægges til grund, at han ikke var involveret i udarbejdelsen af pressemeddelelsen af 20. august 2010 fra det færøske finansministerium. EIK Bank FO havde i øvrigt netop forud for pressemeddelelsen den 10. august 2010 offentliggjort et positivt regnskab for 1. halvår 2010, som dermed udgjorde de seneste oplysninger fra EIK Bank FO's ledelse om de økonomiske forhold i EIK Bank FO. Det viste sig imidlertid, at oplysningerne fra EIK Bank FO ikke var korrekte og retvisende, og Finanstilsynets undersøgelse af bankerne i september 2010 viste, at bankerne ikke var levedygtige, hvorfor de skulle afvikles i medfør af lov om finansiell stabilitet.

Det bestrides endvidere, at EIK Bank FO's påtagelse af moderselskabsgarantien af 28. maj 2010 indebar en kapitaltilførselsforpligtelse fra EIK Bank FO over for EIK Bank DK, der blev inddraget i overvejelserne om hvorvidt EIK Bank FO kunne undgå en overdragelse af bankens aktiviteter i medfør af lov om finansiell stabilitet.

EIK Bank FO traf selv beslutningen om at påtage sig moderselskabsgarantien. At dette skete fordi garantien var en betingelse for, at Finansiell Stabilitet ville imødekomme EIK Bank DK's ansøgning om individuel statsgaranti indebærer ikke, at ansvaret for konsekvenserne af, at garantien blev stillet ikke længere skal bæres af EIK Bank FO og dette

selskabs ledelse. Moderselskabsgarantien kan heller ikke påberåbes af de sagsøgte ledelsesmedlemmer til støtte for deres frifindelses- (eller afvisnings) påstand.

De tabsposter, der begrundes sagsøgerens påstand om de sagsøgtes erstatningsansvar i sagen, beror på, at de sagsøgte er ansvarlige for EIK Bank FO's tab på fire konkrete udlånsengagementer. Disse tab og de sagsøgtes erstatningsansvar herfor er derfor uafhængige af, om EIK Bank FO overlevede eller blev afviklet i medfør af lov om finansiel stabilitet.

Det bestrides, at Finansiell Stabilitet (eller andre) ikke forfulgte saglige og legitime hensyn ved de beslutninger der blev truffet i forbindelse med EIK Bank FO og EIK Bank DK's sammenbrud. De gøres gældende, at beslutningerne blev truffet på et forsvarligt, sagligt og legitimt grundlag, og at de sagsøgte ikke har dokumenteret det modsatte. Spørgsmålet om Finansiell Stabilitets manglende honorering af moderselskabsgarantien da EIK Bank FO meddelte, at den ikke kunne honorere garantien var til bedømmelse i EIK Bank DK-sagen, hvor Østre Landsret konkluderede, at "*Finansiell Stabilitet ikke under disse omstændigheder har misligholdt sin forpligtelse efter den generelle statsgarantiordning, og Finansiell Stabilitets erstatningskrav er således ikke bortfaldet af den grund*" (MS2:4152).

Værnet interesse m.v.

Erstatningskravet, som sagsøger gør gældende mod de sagsøgte i sagen, er EIK Bank FO's erstatningskrav i medfør af ASL-Anordningens §§ 140 og 141. Kravet baseres på det tab, som EIK Bank FO har lidt og er ikke baseret på den indfrielse af EIK Bank FO's simple kreditorer, som sagsøger har foretaget i medfør af lov om finansiel stabilitet. EIK Bank FO har efter selskabslovgivningen en lovbeskyttet værnet interesse i at gøre erstatningskrav gældende mod EIK Bank FO's ledelse. Denne værnede interesse er overgået til sagsøger i forbindelse med overdragelsen af erstatningskravet.

Der kan ikke som konsekvens af den danske stats etablering af sagsøger og sagsøgers forpligtelse til at sikre EIK Bank FO's (og andre medlemmer af Det Private Beredskab) simple kreditorer i medfør af lov om finansiel stabilitet (Bankpakke I og II) udledes, at sagsøger af denne grund ikke skulle have nogen erstatningsretligt beskyttet interesse i at

forfølge erstatningskrav mod de nødlidende bankers ledelser. Der er således ikke, som anført af de sagsøgte, herved gjort op med finansieringen af eventuelle tab. Tværtimod tilsigter lov om finansiel stabilitet at skabe grundlaget for en lovpligtig afviklingsform, der - akkurat som ved afvikling ved konkurs - medfører, at sagsøger som afviklingselskab realiserer den nødlidende banks aktiver bedst muligt og oppebærer det indhentede provenu.

De forskrifter, som de sagsøgtes erstatningsansvar hviler på, findes i selskabslovgivningen, lov om finansiel virksomhed og de til denne lovgivning hørende bekendtgørelser, vejledninger mv. Forskrifternes formål er bl.a. at sikre en forsvarlig drift af pengeinstitutter og ad den vej undgå de skadevirkninger, der foreligger i EIK Bank FO's tilfælde. Sagsøgers interesse i at få fastslået et erstatningsansvar for de sagsøgte for disse skadevirkninger udgør også af denne grund en værnet interesse. De sagsøgtes argumentation for betragtningen om, at sagsøger ikke besidder en værnet interesse bæres øjensynligt af den misforståelse, at sagsøgers værnede interesse skal være hjemlet i lov om finansiel stabilitet. Dette er imidlertid ikke tilfældet, idet lov om finansiel stabilitet ubestridt ikke indeholder regler om ledelsesansvar. Hjemmelen herfor findes som beskrevet i de forskrifter, som sagsøger netop påberåber sig i denne sag, jf. ovenfor. Det er derfor uden betydning for sagsøgers erstatningsretligt beskyttede interesse, at lov om finansiel stabilitet og Bankpakke I og II ikke havde som deres primære formål at muliggøre erstatningsager som den foreliggende, men derimod at sikre den finansielle stabilitet, herunder dækning af de nødlidende bankers simple kreditorer.

EIK Bank FO's erstatningskrav mod de sagsøgte består helt løsrevet fra og uanfægtet af det økonomiske resultat af statens deltagelse i Bankpakke I, og det gør derfor ingen forskel, at statens udgifter i forbindelse med overtagelsen af nødlidende pengeinstitutter efter lov om finansiel stabilitet efter reglerne i Bankpakke I har været mindre end indtægterne modtaget fra Det Private Beredskab via den stillede tabskaution for 10 mia. kr. og indbetalte garantiprovisioner på i alt 15 mia. kr.

Endelig bemærkes, at et tilsvarende synspunkt om, at Finansiell Stabilitet ikke besad en erstatningsretligt værnet interesse, der gav mulighed for at forfølge erstatningskrav mod

sagsøgte ledelsesmedlemmer blev afvist af Højesteret i Capinordic Bank-dommen med henvisning til Østre Landsrets begrundelse (MS2:4337, jf. MS2:1262) og tillige af Østre Landsret i EIK Bank DK-dommen med tilsvarende begrundelse (MS2:4148-4149).

Det bestrides, at EIK Bank FO's kreditorer skulle kunne være bekendt med de kritiserede dispositioner, at der skal ske identifikation mellem transportgiver og kreditorerne, og at sådanne forhold har nogen betydning for påkendelsen af de sagsøgtes erstatningsansvar. Tilsvarende anbringender fra de sagsøgte under Eik Bank DK sagen blev afvist af Østre Landsret.

Det bestrides endvidere, at sagsøger ikke repræsenterer en erstatningsretlig værnet interesse, og at sagsøger under alle omstændigheder må tåle identifikation med den danske stat og/eller Det Private Beredskab, da den danske stat og Det Private Beredskab havde accepteret risikoen for tab ved bankpakkerne, og den danske stat ikke har lidt et tab på bankpakkerne.

De sagsøgtes synspunkt om, at tabet ikke er lidt af de simple kreditorer, men af den danske stat og/eller Det Private Beredskab som følge af dispositioner, der forfulgte erklærede samfundspolitiske formål, og at dette ikke var et erstatningsopgør over for enkelte banker og deres revision, og at der under alle omstændigheder er gjort op med finansieringen af eventuelle tab afvises derfor.

AFVISNING

De sagsøgte har påstået sagen afvist med henvisning til fem konkrete omstændigheder:

Manglende søgsmålskompetence ift. tab på aktie- og efterstillet kapital

De sagsøgte har fremført indsigelse om, at tab på EIK Bank FO's aktiekapital og efterstillede kapital ikke kan indtales af sagsøger.

Sagsøger gør gældende, at EIK Bank FO's erstatningskrav mod de sagsøgte for tab på EIK Bank FO's udlån er overdraget uden begrænsninger og består helt løsrevet fra og

uanfægtet af, at sagsøger ikke har overtaget EIK Bank FO's aktiekapital og efterstillede kapital. Sagsøger henviser endvidere til muligheden for udbetaling af et reguleringsbeløb til fordeling blandt EIK Bank FO's kreditorer og aktionærer i medfør af reguleringsklausulen i pkt. 12 i den indgåede overdragelsesaftale.

Sagsøgers synspunkt støttes af Højesterets dom i Capinordic Bank-sagen, der henviste til Østre Landsrets begrundelse. En tilsvarende indsigelse fra de sagsøgte i EIK Bank DK-sagen blev frafaldet inden proceduren i sagen.

Efter tilskæringen af sagen indtaler sagsøger i øvrigt alene erstatningskrav for tab på fire udlånsengagementer i EIK Bank FO (med en påstand på 150 mio. kr.), der er langt mindre end bankens underbalance på 1,6 mia. kr., jf. stævningens side 30-31, selv uden indregning af EIK Bank FO's aktiekapital og efterstillede kapital. Sagsøger gør gældende, at de sagsøgtes indsigelse også af denne grund ikke har nogen retlig betydning.

Manglende søgsmålskompetence på grund af manglende generalforsamlingsbeslutning.

De sagsøgte har under sagen gjort gældende, at sagen skal afvises, fordi der ikke foreligger en generalforsamlingsbeslutning i EIK Bank FO vedrørende sagsanlægget i medfør af ASL-Anordningens § 144, stk. 1, jf. §140.

Dette bestrides som åbenbart grundløst. I EIK Bank DK-sagen har de sagsøgte med henvisning til de identiske bestemmelser i den danske selskabslovs § 364, stk.1, jf. § 361, gjort et tilsvarende synspunkt gældende. Østre Landsret har imidlertid allerede i EIK Bank DK-sagen afgjort, at sagsøger har den fornødne søgsmålskompetence, uanset, at der heller ikke i EIK Bank DK-sagen forelå en generalforsamlingsbeslutning herom, jf. kendelse af 23. oktober 2014. Der kan endvidere henvises til den lignende afgørelse fra Højesteret i U2013.2338 H vedrørende EBH Bank A/S.

Sagsøger handler uden for sit lov- og vedtægtsbestemte formål

De sagsøgte har gjort gældende, at sagen skal afvises, fordi sagsøger ved at forfølge erstatningskravene mod de sagsøgte, handler uden for sit formål og uden lovhjemmel. De sagsøgte har henvist til, at ressourceforbruget og omkostningerne ved sagsførelsen ikke

står mål med udsigterne til honorering i tilfælde af en domfældelse, hvorved sagsøger handler i strid med lovgivers og sagsøgers egen intention om økonomisk ansvarlig afvikling af et nødlidende pengeinstitut med henblik på at begrænse statens tab.

De sagsøgte henviser endvidere til, at sagsanlægget - efter udtalelser fra sagsøger i Berlingske den 23. juni 2014 - er båret af et bredere samfundsmæssigt hensyn uden hensyntagen til de sagsøgtes betalingsevne, og at sagsøger af denne grund ikke er søgsmålskompetent i forhold til formålet med retssagen.

Sagsøger gør gældende, at sagsøgers retsforfølgelse af erstatningskrav mod nødlidende bankers ledelse, og dermed også i denne sag, er omfattet af sagsøgers ret og pligt som afviklingsselskab efter lov om finansiel stabilitet. Ifølge lovforarbejderne skal sagsøger som afviklingsselskab "*forestå en økonomisk ansvarlig afvikling af det nødlidende pengeinstitut*", hvortil efter sagsøgers opfattelse bl.a. hører at retsforfølge erstatningskrav mod nødlidende bankers ledelser.

Dette princip er i øvrigt også slået fast af Højesteret i Capinordic Bank-dommen med henvisning til Østre Landsrets begrundelse og tillige af Østre Landsret i EIK Bank DK-dommen med tilsvarende begrundelse.

Rigsrevisionen har heller ikke i sine beretninger vedrørende sagsøgers virksomhed haft anledning til nogen kritik af sagsøgers anlæggelse af erstatningssagerne mod ledelsen i overtagne pengeinstitutter, herunder anfægtelser af, at dette skulle være i strid med sagsøgers lov- eller vedtægtsbestemte formål, eller at dette skulle være økonomisk uansvarligt. Sagsøger henviser bl.a. til Rigsrevisionens beretning af maj 2012.

Det er også betegnende, at det i forarbejderne til ændring af lov om finansiel stabilitet, der har ført til omdannelsen af Finansiell Stabilitet A/S til den selvstændige offentlige virksomhed Finansiell Stabilitet, klart fremgår, at sagsøger skal fortsætte sine eksisterende aktiviteter efter lov om finansiel stabilitet. Det lader sig ikke gøre at forene denne hensigt med et argument om, at sagsøgers førelse af nærværende og øvrige erstatningssager mod

tidligere ledelser i nødlidende pengeinstitutter, der er overtaget af sagsøger, som er lovgiver fuldt bekendt, skulle ligge uden for sagsøgers formål og lovhjemmel.

Sagsøger fremhæver endelig, at det ikke tilkommer de sagsøgte at bedømme sagsøgers processtrategi, herunder hvilken vurdering sagsøger har af de sagsøgtes betalingsevne. Dette gælder i særdeleshed fordi de sagsøgte ikke i sagen (i hvert fald ikke før delvist umiddelbart inden hovedforhandlingen) er fremkommet med oplysninger om deres betalingsformåen, og når der tilmed er forsikringsdækning for de sagsøgte (der nu ovenikøbet har anerkendt dækningen).

Udstykning

Det er sagsøgers opfattelse, at der ikke er tale om ulovlig udstykning, idet sagsøger indtaler to forskellige krav i denne sag og EIK Bank DK-sagen.

For så vidt angår Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Bjarni Olsen følger det allerede af, at de ikke er sagsøgt i EIK Bank DK-sagen.

For så vidt angår Marner Jacobsen er der ikke tale om ulovlig udstykning allerede fordi det ikke er det samme krav, der er indtalt i de to sager. Kravet mod Marner Jacobsen i denne sag vedrører hans ansvar som direktør over for EIK Bank FO i medfør af ASL-Anordningens § 140. Kravet mod Marner Jacobsen i EIK Bank DK-sagen vedrører derimod hans ansvar som bestyrelsesformand over for EIK Bank DK i medfør af SEL § 361, og allerede derfor kan der pr. definition ikke være tale om ulovlig udstykning.

Kravene er endvidere opstået ved forskellige retsstiftende kendsgerninger, og også af den grund kan der ikke være tale om ulovlig udstykning. I modsætning til hvad der var tilfældet i U2010.1431H, som de sagsøgte henviser til, er der således her tale om to verserende sager, der vedrører to forskellige krav, to forskellige retsgrundlag, to forskellige kreditorer (EIK Bank FO og EIK Bank DK) og to forskellige retssystemer.

Den verserende sag, der er anlagt ved Retten på Færøerne, kan og skal kun anlægges på Færøerne, idet alle sagsøgte har værning på Færøerne, og sagen skal afgøres efter færøsk ret og vedrører ansvarsgrundlaget for ledelsen i den færøske bank, EIK Bank FO. At en vurdering af ansvarsgrundlaget i denne sag på visse punkter betinger en bevisførelse om forhold i EIK Bank DK har intet med ulovlig udstykning at gøre.

Sagsøger har i øvrigt intet alternativ til at anlægge sagen mod ledelsen på Færøerne, idet kravet ikke kan indtales i en sag i Danmark. For det første kunne sagen slet ikke blive henvist til Østre Landsret ligesom sagen under alle omstændigheder ikke kunne kumuleres, idet en sag ved den færøske afdeling af Østre Landsret stadig ikke er en dansk sag i medfør af den færøske eller danske retsplejelovs regler.

Reglerne om udstykning af krav kan derfor ikke være til hinder for, at samtlige de i nærværende sag omhandlede krav er indtalt og behandles under sagen uafhængigt af hvilke krav, der behandles i EIK Bank DK-sagen.

Litispændens

For så vidt angår princippet om litispændens, som er gjort gældende af Marner Jacobsen, indebærer dette princip, at en sagsøger i en retssag må tåle, at denne sag har litispændensvirkning med det resultat, at et nyt søgsmål af samme indhold mellem samme parter afvises, jf. Gomard & Kistrup, Civilprocessen, 7. udg., 2013, side 257f. De sagsøgtes synspunkt er, at EIK Bank DK-sagen har en sådan litispændensvirkning, og at nærværende sag derfor skal afvises.

Synspunktet er ikke korrekt. Eftersom Færøerne hverken har tilsluttet sig Domsforordningen eller Luganokonventionen reguleres spørgsmålet af Nordisk Domslov § 1, hvoraf det fremgår: "*Er retssag svævende i Finland, Island, Norge eller Sverige, og kan der i denne sag træffes en afgørelse, der efter loven har bindende virkning her i landet, skal en senere rejst sag i Danmark mellem de samme parter om samme spørgsmål afvises eller udsættes, indtil der er truffet en retskraftig afgørelse i den udenlandske sag.*"

Nordisk Domslov er ved anordning nr. 777/1986 implementeret på Færøerne og trådt i kraft den 1. januar 1987, hvilket medfører, at nærværende sag, der er rejst senere end EIK Bank DK-sagen, skal afvises eller udsættes, såfremt sagen er "mellem de samme parter om samme spørgsmål" og ellers ikke.

For så vidt angår Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Bjarni Olsen er det åbenbart, at sagen i Danmark ikke har litispændensvirkning, idet disse sagsøgte slet ikke er parter i EIK Bank DK-sagen.

For så vidt angår Marner Jacobsen har den verserende sag i Danmark ikke litispændensvirkning, idet sagerne ikke vedrører samme spørgsmål eller samme tab, jf. også det anførte om udstykning.

Dette understreges ved, at en afgørelse i EIK Bank DK-sagen ikke i sig vil afgøre denne sag, og at påstandene er formuleret således, at det er udelukket, at sagsøger i EIK Bank DK-sagen får medhold i et omfang som medfører, at det har betydning for tabsopgørelsen i denne sag.

SAGSOMKOSTNINGER

Sagsøger gør gældende, at det korrekte grundlag for udmåling af sagsomkostninger er sagsøgers betalingspåstand på 150 mio. kr.

Sagsøger gør derfor gældende, at vurderingen af i hvilket omfang de sagsøgte i medfør af den færøske retsplejelovs § 312 skal erstatte sagsøgers udgifter i forbindelse med retssagen skal ske med udgangspunkt i betalingspåstanden. Dette skete tillige i EIK Bank DK-dommen og følger af fast retspraksis f.eks. U1982.126/1, U2008.1091V, Højesterets dom af 7. februar 2017 i sag 241/2016 og U2017.1866H. Sagsøger henviser også til Sagsomkostninger i civile sager, Kirk, Henrik, 2. udgave, 2011, s. 98.

Det bør ikke have nogen omkostningsmæssige konsekvenser, at sagsøger tidligere har gjort gældende, at de sagsøgte var erstatningsansvarlige for (i) EIK Bank FO's tab på uforsvarlig formueforvaltning og investeringer i Danmark og (ii) EIK Bank DK's tab på

udlånsengagementet med Sydporten for så vidt angår finansieringen af Fredericiagade-projektet og på udlånsengagementet med RGW. Dette gælder også selvom frafaldet af disse erstatningskrav først skete henholdsvis i sagsøgers processkrift 5 af 23. november 2018 om tilskæring af sagen og sagsøgers processkrift 6 af 26. april 2019 om yderligere tilskæring af sagen.

Det kan oplyses, at sagsøger ikke har adgang til momsfradrag af omkostningerne forbundet med sagen, hvorfor de sagsomkostninger, som de sagsøgte måtte blive pålagt at betale til sagsøger, skal tillægges moms.

Sagsøgte 1, Frithleif Olsen

Sagsøgte 1, Frithleif Olsen, har i sit endelige sammenfattende påstandsdokument af 6. maj 2019 (x20:152) til støtte for sin påstand anført følgende hovedanbringender:

”...

Det bemærkes at det er bl.a. forklaret under sagen at banken i den omhandlede periode havde ca. 3.000 engagementer. Denne sag omhandler 3 sager. Jeg skal anmode retten om i sin vurdering, at have det in mente, at i de andre engagementer, som ikke er fremlagte, er der også udført et godt bankmæssigt arbejde. Dette for at retten kan få med nødvendige relativitet i sine overvejelser.

Retten anmodes også at bemærke at var det ikke for moderselskabsgarantien, forlangt af sagsøger og Bank DK, så havde Bank FO været solvent og aldrig kommet i vanskeligheder. Det viser også at den færøske bank blev godt drevet.

Sagsøger har ikke gennemført syn- og skøn i et forsøg på at påvise det uforsvarlige i de omhandlede bevillinger.

3. Afvisning.

I det omfang de øvrige sagsøgte måtte gøre afvisning gældende vil jeg tilslutte mig dette.

4. Forældelse.

Angående forældelse så gøres der gældende at der må ske frifindelse for alle handlinger/beslutninger/undladelser der er fra før 13. september 2007, jfr. lov nr. 274 af 22. december 1908 om Forældelse af visse Fordringer.

5. Grundlaget for erstatningsansvar.

Det fremgår bl.a. af Højesterets dom af 15.01.2019 i CapiNordic sagen på side 104f at:

”Af den dagældende aktieselskabslovs § 140, 1. pkt., fremgår, at bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne.

Bestemmelsen, der med mindre sproglige justeringer er videreført i selskabslovens § 361, stk.1, 1. pkt., fastsætter et almindeligt culpaansvar. Der er ikke i lovgivningen i øvrigt eller efter retspraksis grundlag for at fastslå, at der gælder en skærpet ansvarsnorm for ledelsesmedlemmer i en bank.”

Det skal bemærkes at selskabsloven ikke blev indført på Færøerne før den 1. januar 2012 og derfor er det kun bestemmelsen i §140 i den gamle færøske aktieselskabslov der er gældende i denne sag.

Det fremgår også af Højesterets dom af 15.01.2019 i CapiNordic sagen på side 105 til 107 at:

“En beslutning om at yde et lån beror i vidt omfang på et forretningsmæssigt skøn navnlig på grundlag af en kreditvurdering af låntager. Skønnet skal foretages på et

forsvarligt grundlag. I kreditvurderingen må bl.a. indgå formålet med lånet, låntagers økonomiske forhold, den stillede sikkerhed og kundens evne til at drive sin virksomhed, herunder i lyset af den almindelige økonomiske konjunktur. Hvilke krav, der skal stilles, for at en bevilling kan anses for at være forsvarlig, vil bero på en samlet vurdering i det enkelte tilfælde. Højesteret finder, at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.”

.....

“Vurderingen af, om en lånebevilling, som en direktion eller bestyrelse i en bank har besluttet, har været forsvarlig, må foretages på baggrund af de oplysninger, som forelå på bevillingstidspunktet. Der må lægges vægt på den viden, som det enkelte ledelsesmedlem på dette tidspunkt havde eller havde adgang til.”

.....

“Bestemmelserne i § 70 og § 71 i lov om finansiel virksomhed opstiller krav til indretning og drift af en bank. Højesteret finder, at bestemmelserne ikke har en sådan karakter, at en tilsidesættelse i sig selv vil være tilstrækkelig til at anse et ledelsesmedlem i en bank for erstatningsansvarlig.”

.....

“Højesteret finder, at den omstændighed, at bestyrelsen fraviger egne retningslinjer eller accepterer, at bankens direktion fraviger disse, ikke i sig selv kan anses for ansvarspådragende.”

.....

“Finanstilsynet foretager som led i sit tilsyn en gennemgang af udvalgte låneengagementer. Tilsynet vurderer i den forbindelse det enkelte låns bonitet med henblik på

opgørelse af bankens solvensbehov. Der er ikke tale om, at Finanstilsynet vurderer, om det var forsvarligt at bevilge lånet. Højesteret finder imidlertid, at det ved vurderingen af, om en bankledelse har pådraget sig erstatningsansvar, efter omstændighederne kan indgå, at Finanstilsynet har foretaget en bedømmelse af lånets bonitet. Der må i den forbindelse lægges vægt på, hvilket oplysningsgrundlag Finanstilsynet havde, og hvor tæt bedømmelsen tidsmæssigt er foretaget på lånets bevilling.”

.....

“Højesteret tiltræder, at bankens revisions vurdering af et låneengagement og behov for nedskrivning kan indgå i bedømmelsen af, om bevillingen af et lån har været forsvarlig.”

6. Arbejdet i bestyrelsen.

6.1 Bestyrelsens informationskilder.

Det gøres gældende, at bestyrelsen i en bank generelt kan lægge til grund, at de informationer og det materiale, der modtages fra direktionen, intern og ekstern revision og Finanstilsynet, er retvisende, troværdigt og af god og ordentlig kvalitet, og videre at Frithleif Olsen og bestyrelsen ikke konkret har haft anledning til at lægge til grund, at det forholdt sig anderledes i Banken.

Frithleif Olsens viden om Banken, den daglige drift i Banken og bankens forhold i øvrigt bestod i al væsentlighed af de informationer, som han og bestyrelsen modtog på eller i forbindelse med bestyrelsesmøderne fra bestyrelsens tre centrale informationskilder:

1. Direktionen.
2. Intern og ekstern revisionen.
3. Finanstilsynet.

Angående direktionen.

Der gøres gældende, at de oplysninger, bestyrelsen modtog fra direktionen, var korrekte og fyldestgørende. Under alle omstændigheder måtte bestyrelsen med rette gå ud fra, at det forholdt sig sådan. Dette gælder bl.a. information om organisatoriske, regulatoriske, solvensmæssige og bevillingsmæssige forhold.

Det fremgår bl.a. af Højesterets dom af 15.01.2019 i CapiNordic sagen på side 3 at:

“Spørgsmål H

I anledning af indstævntes spørgsmål 3, litra b, anmodes Finans Danmark om at oplyse:

...

d. Om det i perioden 2006-2009 var sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen på egen hånd, uden støtte i kreditindstillinger, selv udfærdigede risikovurderinger.

Finans Danmarks svar på spørgsmål Hd.

Nej.

e. Om det i perioden 2006-2009 var sædvanlig pengeinstitutpraksis, at bestyrelsen i et pengeinstitut ved bevilling af lån og forhøjelser af lån som udgangspunkt lagde de oplysninger til grund, som fremgik af kreditindstillingen og eventuelle medfølgende bilag.

Finans Danmarks svar på spørgsmål He.

Det var sædvanlig pengeinstitutpraksis i den nævnte periode at lægge de oplysninger til grund, som fremgik af kreditindstillingen og eventuelle bilag.”

Angående revisionen.

Der gøres der gældende, at hverken intern eller ekstern revision har givet oplysninger som skulle have gjort at bestyrelsen burde have ageret anderledes. Der var blanke påtegninger til alle regnskaber i den relevante periode fra 2005 til 2010.

Angående finanstilsynet.

Det fremgår af bestyrelsesprotokollen fra bestyrelsesmøde den 23. juni 2006, ekstrakten bind IV side 644, at:

”Formaðurinn gav orðið til Jes P. Damgaard Iversen, sum legði fyri við at siga, at Fíggjareftirlitið hevur í hesum døgum havt eina 10 daga kanning av Sparikassanum.

.....

Tosað hevur verið við fólk úr Sparikassanum, serliga við Boga Bendtsen og Egvind Mouritsen.

.....

Jes segði, at tey frá Fíggjareftirlitinum máttu geva rós til tað sera væl skjálprógvaða tilfarið og analýsurnar í sambandi við veitta kredittir.”

6.2 Arbejdsformen i bestyrelsen.

Under afsnit 9 fra side 101 til 108 i skønserklæringen af 25.08.2016 berøres dette spørgsmål. Skønserklæringen viser ikke at arbejdsformen i bestyrelsen har været ansvarspådragende og at sagsøgte 1 i varetagelsen af sit hverv som bestyrelsesformand i Bank FO på ansvarspådragende vis har tilsidesat bestyrelsesarbejdet med noget relevant tab til følge for Bank FO.

Der er intet belæg for at antage, at arbejdsformen i bestyrelsen har været uansvarlig eller har været årsagen til noget tab i nogen af de 3 resterende engagementer. Gennem hele forløbet har bestyrelsesarbejdet været aktivt, herunder ved behandling af lånesager.

Det fremgår af bestyrelsesprotokollen fra bestyrelsesmøde den 23. juni 2006, ekstrakten bind IV side 646, at:

”Fundarfrágreiðingarnar hjá nevndini eru góðar. Referatini eru grundig, og framborin sjónarmið verða førd í frágreiðingarnar.”

Det fremgår af Finanstilsynets skrivelse til banken af 28. juli 2006, ekstrakten bind IV side 863, at:

”Finanstilsynet læste bestyrelsens forhandlingsprotokol tilbage til seneste undersøgelse i september 2003”.

Der blev ikke bemærket noget om at der var mangler ved arbejdsformen i bestyrelsen.

Der er intet i denne sag som beviser eller overvejende sandsynliggør at der er mangler ved arbejdsformen i bestyrelsen som skal have medført at der skulle være bevilget for sagsøgte 1 erstatningspådragende engagementer.

7. Outsourcing.

Der har været en selvstændig kreditbehandling af engagementerne i Bank FO også Sydporten. Sagsøgers antagelser om outsourcing er forkerte.

Det at man har brugt oplysninger fra Bank DK, som et af mange led i kreditbehandlingen i Bank FO, har ikke noget med outsourcing at gøre.

Det fremgår af bilag 1.65 som er forretningsgange for kreditbevilling i Bank DK punkt 11.6, se ekstrakten Bind IV side 3240, at:

”I tilfælde af, at en konkret kreditindstilling har et beløbsmæssigt omfang, der ikke kan indeholdes indenfor Lov om finansiel virksomheds § 145, men som vurderes såvel attraktivt som kreditværdigt, har Banken mulighed for at etablere engagementet i samarbejde med Bankens moderselskab.

I sådanne tilfælde udarbejdes kreditindstillingen efter nærmere aftale med kreditafdelingen i Eik Banki P/F.

Det understreges, at såfremt en del af det pågældende engagement påtænkes etableret i Eik Bank A/S skal dette ske under iagttagelse af de sædvanlige bevillingsprocedurer gældende for Banken”.

Under afsnit 8 fra side 88 til 100 i skønserklæringen af 25.08.2016 berøres dette spørgsmål. Skønserklæringen viser ikke at der har været foretaget outsourcing og at sagsøgte 1 i varetagelsen af sit hverv som bestyrelsesformand i Bank FO på ansvarspådragende vis har medvirket til outsourcing med noget relevant tab til følge for Bank FO.

Bank FO havde sin egen kreditbehandling af de lån som banken udlånte til danske virksomheder.

Det fremgår bl.a. af punkt 5 på side 91 i skønserklæringen, at:

”Det må antages, at Finanstilsynet dermed har læst den indgående diskussion, som bestyrelsen havde haft i 2005, og som er behandlet i bestyrelsesreferatet fra mødet den 3. juni 2005, Bilag 58, under punktet Lånesager til beslutning, samt i bestyrelsesreferatet fra mødet den 24. juni 2005, Bilag 59, under punkt 6. Sagsbehandling af lån i samarbejde med Eik Bank (Bank DK, skønsmændenes tilføjelse).

Det fremgår ikke af rapporten, at Finanstilsynet har klassificeret den måde samarbejdet mellem Bank FO og Bank DK, herunder de ”syndikerede” lån som outsourcing efter bestemmelserne herom”.

Det fremgår af bestyrelsesprotokollen fra bestyrelsesmøde den 23. juni 2006, se ekstrakten bind IV side 644, at:

”Innan kredittøkið hefur Fíggjareftirlitið fengið sera gott tilfar, og alt hefur verið sera væl fyrireikað. Sparikassin er, nú hann eigur Eik Bank, vorin eitt samtak. Fíggjareftirlitið hefur í hesum sambandi eina viðmerking um, at nevndin skal leggja ein váðaprofil, eisini í sambandi við ílögur í Danmark. Grundarlag er ekki fyri tí í verandi kreditpolitikki.”

Det fremgår af Finanstilsynets skrivelse til Banken af 28. juli 2006 ekstrakten bind IV side 863, at:

Finanstilsynet læste bestyrelsens forhandlingsprotokol tilbage til seneste undersøgelse i september 2003” og den eneste bemærkning Finanstilsynet havde på kreditrisikoområdet var ”I henhold til § 71 påbydes bestyrelsen som led i en ajourføring af sin kreditpolitik at tilføje en stillingtagen til sparekassens nye forretningsområde, bestående af finansiering af ejendomsprojekter i Danmark bl.a. via aflastningsgarantier, stillet i favør af datterbanken Eik Bank Danmark.”

Denne ændring i kreditpolitikken blev gjort efterfølgende.

Finanstilsynet - der også foretager et legalitetstilsyn - har læst den indgående diskussion der var i Eik bestyrelsen i maj og juni 2005 angående håndtering af sager der kom via den danske datterbank. Det at Finanstilsynet ikke har haft bemærkninger til fremgangsmåden ved behandling af sager der startede i Danmark er et yderligere moment der taler for at der ikke har været tale om outsourcing.

Såfremt retten alligevel skulle komme frem til at der var tale om outsourcing gøres der gældende at dette i sig selv ikke medfører at Frithleif Olsen skal ifalde ansvar for Sydporten som, for hans vedkommende, er det eneste engagement som er tilbage i sagen og som kom via den danske bank.

8. De enkelte tilbageværende konkrete engagementer FDI, Sydporten og Valbjørn Dalsgaard – påstået tab kr. 477.124.714,46.

Alle engagementer er bevilget loyalt i bankens interesse og ud fra en overbevisning om, at de ville være resultatgivende. De blev foretaget og iværksat, bl.a. også ud fra en vurdering af ejendomsmarkedet.

8.1 FDI – kr. 203.465.494.

I sagsøgers hjælpebilag 40a er det nærmere præciseret akkurat på hvilke bestyrelsesmøder sagsøger mener at de påståede uforsvarlige beslutninger er truffet.

Ifølge bilag 68, se ekstrakten Bind VI, side 165f som er en del af grundlaget som Eik Fonden (som har samme bestyrelse som bank FO) fik fra Ebh i forbindelse med stillingtagen til køb af halvdelen af kapitalen i de tyske ejendommen for ca. kr. 110 mio. og overtagelse af lånet på 10 mio. euro fremgår bl.a. af due diligence lavet af BDO, at markedsværdien af de 8 centre er ca. 177 mio. euro. Endvidere anføres bl.a. at:

”Alle ejendomme er i en god bygningsmæssig tilstand, idet mindre mangler, som BDO TUC har konstateret ved sin tekniske due diligence, skal udbedres af den nuværende ejer. Samlet vurderer vi den samlede pakke (”Store pakke ISI”) som god sikkerhed for en ejendomsfinansiering.”

Ifølge bilag 67, se ekstrakten Bind V, side 3981 som er en del af grundlaget som Eik Fonden (som har samme bestyrelse som bank FO) fik fra Ebh i forbindelse med stillingtagen til investeringen og overtagelse af lånet på 10 mio. EURO fremgår bl.a. at:

”Beslutningsgrundlag

Forud for investeringen har revisionsfirmaet BDO Tyskland foretaget en kommerciel gennemgang af de enkelte projekter (ca. 75 sider pr. projekt) inklusive en markedsvurdering og teknisk gennemgang af projekterne (ca. 30 sider).

Materialet fra BDO har dannet grundlag for talmaterialet i dette notat.”

Det fremgår af samme dokument ekstrakten Bind V, side 3991, at der er en IRR på 13,11% samt at egenkapitalen i 2006 er 20 mio. euro og at denne vil vokse til 56,645 mio. euro i 2019.

Der er skrevet med håndskrift at 20 mio. EURO svarer til kr. 149 mio. DKK og at købsværdien af 40% av ejerandelen svarer til en værdi på 88,2 mio. DKK (59,6 + 28,6).

Det fremgår af bestyrelsesmøde i Eik Fonden den 28. oktober 2007 at der var en tyskelandsrejse i oktober 2007. På samme møde oplyser Marnier Jacobsen at egenkapitalen

er 20 mio. euro, vi får samme betingelser som Ebh fonden samt at forrentningen ser fornuftig ud idet den direkte rente er 5,6% p.a.

Retten bedes notere at der er samme bestyrelse i Banken og Fonden. Dvs. de oplysninger som fondens bestyrelse har fået samtidigt er oplysninger givet til bankens bestyrelse.

På bestyrelsesmøde i Eik Fonden den 5. november 2007 fremgår at fonden besluttede at købe 50% af kapitalen for ca. kr. 110 mio. Da har man også betalt 50% up-front for en up-side.

Det fremgår at bestyrelsesmøde i Eik fonden den 3. september 2008, jfr. ekstrakten bind VII side at bestyrelsen beslutter at købe halvdelen af 20 mio. lånet som Ebh Fonden har til gode hos Ebh Zweitmarkt GmbH.

Det fremgår at bestyrelsesmøde i banken 25. september 2008, jfr. ekstrakten bind VII, side 2492 bilag 6.19a, at et punkt på dagsordenen er ”*Inngangandi gjaldfóri í næstu viku*”.

8.1.1 Bemyndigelse til direktionen af 16. oktober 2008 – 10 mio. euro.

Bestyrelsen kendte således projektet godt før den 16. oktober 2008 og er der ikke foregået noget uforsvarligt på bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008.

Der er ikke tale om nogen bevilling på bestyrelsesmøde, men en bemyndigelse/hjemmel/fuldmagt til direktionen der, i den svære situation der herskede hele finanssektoren på dette tidspunkt, ønskede at kunne have mulighed til foretage nogen dispositioner der var bedst for banken. Bestyrelsen har ikke grund til at antage, at direktionen ikke disponerede forsvarligt under bemyndigelsen.

Til mødet blev der udleveret materiale bl.a. notat til bestyrelsen í Eik Banki P/F vedrørende engagementer med henholdsvis Samson ehf., Exista ehf. og Kista ehf. hvor 2 løsningsmodeller omtales. Advokatudtalelser forelå også.

På selve notatet noteres også med håndskrift ”*Ein 3 – móguleiki – Grunnurin setir ansvarligan kapital í Eik Banka*”, jfr. ekstrakten bind VII, side 2914. En mulighed som også blev omtalt på mødet.

Jeg mener at denne håndskrevne påtegning af Gunnar Joensen yderligere støtter synspunktet om at beslutningen 16. oktober 2018 blev gjort for at fonden skulle hjælpe banken og ikke for at banken skulle hjælpe fonden.

Til bestyrelsesmødet var der også en 7 siders indstilling fra direktør Marner Jacobsen som kreditafdelingen også havde været inde over jfr. Marner Jacobsens og Bogi Bendtsens forklaringer.

Marner Jacobsen, Bjarni Olsen, Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Bogi Bendtsen har samstemmende forklaret at situationen var meget alvorlig og at de frygtede et run på banken. Et af problemerne var at Eik koncernen i udlandet blev anset som at være en islandsk bank. Dette var særdeles problematisk særligt fordi banksystemet på Island var brudt sammen den 6. oktober 2008, folk begyndte at tage penge ud i den danske bank der primært var en internetbank samt at Eik skulle fremlægge kvartårligt regnskab sidst i oktober hvor der ville komme meget fokus på hvor stor eksponering Eik koncernen havde på Island.

For at Bank FO skulle kunne komme af med sine islandske engagementer, som blev behandlet på samme møde, havde Eik Fonden brug for likviditet. Derfor blev der lavet en bemyndigelse hvorefter Bank FO kunne købe Eik Fondens FDI låneengagement, der var købt af fonden 1 måned tidligere til pari kurs og der kunne ske frigivelse af sikkerhed som banken havde i depot for 95 mio. garantien til BRF Kredit for Sydporten lånet. Dette således at Fonden havde mulighed for at kunne købe Bank FO's og Bank DK's islandske engagementer og dermed løfte dem ud af Koncernen.

Det fremgår af indstillingen at ”*Eik Grunnurin heftir tó framvegis fyri ábyrgdini*”. Ifølge fondens regnskab for 2007 havde fonden pr. 31.12.2007 en egenkapital på 1.931.000.000, se ekstrakten bind VII side 1213. Dette kombineret med at såfremt garantien mod BRF Kredit skulle blive aktuel, ville sikkerheden ligge indenfor ejendomsværdien i Sydporten, gør at denne bemyndigelse var fuldt forsvarlig.

Ifølge Eik fondens regnskaber for 2008 og 2009 var den egenkapital pr. 31.12.2008 kr. 1.504.578.000 og pr. 31.12.2009 kr. 853.083.000.

Bank FO's eksponering blev mindre og er bemyndigelsen ikke nogen uforsvarlig beslutning truffet af en enig bestyrelse. Efter anmodning fra direktionen, besluttede en enig bestyrelse at bemyndige direktionen at tage lånet, såfremt direktionen syntes at det var ”*skilagott*”. Der er således ikke tale om en bevilling, men en bemyndigelse som Frithleif Olsen ikke kan pålægges personligt erstatningsansvar for.

De overtagne islandske engagementer og aktier blev senere tabt i Eik Fonden. Et tab som Bank FO ellers ville have haft.

Jeg kan se at modparten har oversat det færøske ord ”*skilagott*” til opportunt på dansk. Jeg mener at den rigtige oversættelse er ”*fornuftigt*”. I denne forbindelse har jeg gennemset færøsk-danske ordbøger.

Lånet blev oprindeligt af Eik Fonden overtaget fra Ebh Fonden, og var det samme lån godt en måned inden forsvarligt behandlet af den samme bestyrelse, idet denne også var Eik Fondens bestyrelse.

Der var en lang diskussion i bestyrelsen som mest gik ud på om det var rimeligt at Eik Fonden som 51% aktionær i Bank FO alene tog tabene i Eik.

Efterfølgende skete der det, at man fandt ud af at dispositionerne, herunder særligt den tapsgaranti som Fonden havde påtaget sig, kunne være en **gave** fra fonden til banken og at det derfor kunne få skattemæssige konsekvenser for banken.

Derfor blev der på bestyrelsesmødet den 18. november 2008 ændret på den bemyndigelse der blev givet således, at tapsgarantien blev afløst af køb af Spron aktier og Kista lån fra Bank FO samt køb af Exista lån fra Bank DK. Det er berettiget også at forsvare investeringen i Danmark og man mente at de islandske engagementer var et koncernproblem.

Sagsøger har ikke nærmere gjort rede for hvordan bemyndigelsen den 16.10.08 nærmere blev udført. At give selve bemyndigelsen er i hvert fald ikke erstatningspådragende for Frithleif Olsen.

Der var enighed i bestyrelsen, dog således at Tormund Joensen var noget skeptisk idet han syntes ikke at Fonden som 51% aktionær i banken skulle fungere som "BULLVERK" for banken.

Der var i hvert fald ingen der var i tvivl om at dispositionerne var til fordel for banken og ikke fonden.

Jeg har noteret mig at sagsøger ikke har anfægtet bemyndigelsen af 18.11.2008.

8.1.2 Beslutning af (29. april 2009) og 4. maj 2009 – 11,5 mio. euro.

Eik Fonden var kun medejer som "sleeping partner". Det var Ebh banken der skulle tage sig af at centrene i Tyskland blev drevet ordentligt.

I november 2008 gik Ebh Banken konkurs. Ebh fonden gik også konkurs. Derfor var den bank der havde ansvaret for at tage sig af centrene ikke til stede mere og dette ændrede væsentligt situationen for Eik Fonden og banken. Nu måtte Eik træde ind i stedet for Ebh.

På dette tidspunkt har direktionen i Eik i hvert fald delvist gjort brug af bemyndigelsen fra 16.10.2008 og derfor har banken et lån til ebh Zweitmarkt på 10 mio. euro.

For at få kontrol på situationen ønskede banken at få ejerskab af ebh Zweitmarkt (sammen med Eik fonden) og at overtage lånene som ebh bank og ebh fonden havde. Fondens havde allerede ultimo 2008 ansat Jens Nielsen til at tage sig af investeringen og han var den person der kendte investeringen bedst.

Det fremgår af bestyrelsesprotokollen for den 29. april 2009, at der var et møde den 7. april 2009 i banken mellem Marner Jacobsen, Jens Nilsen og Kresten Dyhrberg direktør i Ebh Fonden for at få en løsning. Her oplyste Kresten Dyhrberg at Ebh fonden sandsynligvis ville sælge sin andel i og lån til Ebh Zweitmarkt for 10 mio. euro.

Af samme protokol fremgår at forslaget om køb var aftalt på møde fredag den 24. april 2009 mellem Eik på den ene side og Ebh Banken/Ebh Fonden på den anden side. Der er uenighed om eksakt hvad der skete på mødet. Eik ville give 10 mio. euro for lånene, mens Ebh ville have 13,5 mio. Euro.

Ebh begrundede sin pris med at bruge en lejefaktor på mellem 12,5 og 14 alt efter hvilket indkøbscenter der var tale om. Således havde Ebh tal og udregninger for hvert enkelt af indkøbscentrene.

Efter en forhandling blev man enige om at banken skulle købe fordringerne for i alt 11,5 mio. euro eller til kurs 67,65%. Der er ingen grund for retten til at tilsidesætte denne handel mellem 2 uafhængige parter som værende ansvarspådragende for sagsøgte 1.

Til bestyrelsesmødet forelå der udregninger angående Ebh Zweitmarkt, jfr. f. eks. ekstrakten bind IX side 65f, med forskellige scenarier og afkastsatser.

Det fremgår af protokollatet for bestyrelsesmødet den 29. april 2009, at Marner oplyste at:

”Vi må dog sætte os det spørgsmål hvorvidt købet er en god businesscase? Jens Nielsen har regnet på sagen, og det ser ud til, at der er en forretning i den. Marner viste bestyrelsen tallene med overheder, og de understøtter, at det kan være fornuftigt at købe lån og anparter i eb/zweitmarkt og ISI 6.”.... ”Indkøbscentralerne har et positivt cash-flow, og lejerne må vurderes at være gode”.

Sagen blev grundigt behandlet på bestyrelsesmøderne den 29. april 2009, men bestyrelsen skulle tænke sig yderligere om.

Efter yderligere undersøgelser, bl.a. kommunikation mellem Marner Jacobsen og Jens Nielsen, blev der lavet en fyldig indstilling den 3. maj 2009 og på grundlag af denne blev det besluttet at købe 7 mio. euro lånet i ISI 6 af ebh bank for 5,750 mio. euro og 10 mio. euro lånet i Ebh Zweitmarkt af ebh fonden for 5,750 euro.

Såfremt der ikke blev indgået en handel med konkursboerne i Ebh, for derfor at få kontrol med ebh Zweitmarkt, stod Bank FO i risiko for at tabe på det allerede eksisterende lån på 10 mio. euro.

Direktionen i Bank FO havde foretaget et omfattende arbejde med at forberede sagen og direktionens indstilling var klar.

Grundlaget for forslaget om køb var det der var aftalt på møde den 24. april 2009 mellem Eik på den ene side og Ebh Banken/Ebh Fonden på den anden side.

Dette var ikke en uforsvarlig beslutning, truffet af en enig bestyrelse.

Det bør også spille ind i rettens vurdering, at sagsøger kan ikke både gøre aftale om salg og derefter efterfølgende gøre gældende, at den samme aftale burde ikke være

indgået af modparten, idet det var ansvarspådragende for vedkommende at gøre aftalen. Man kan ikke få både pose og sæk.

Frithleif Olsen valgte at følge direktionens indstilling og der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

Om bemyndigelsen den 16.10.2008, som ændret 18.11.2008, og beslutningen 04.05.2009 skal jeg yderligere tilføje, at det fremgår af ekstrakten bind X, side 871ff, at Finanstilsynet i forbindelse med sin undersøgelse af Bank FO i august 2009 får tilsendt 145 sider med materiale angående Ebh Zweitmarkt, herunder regnskaber for 2008 se bilag P1.

Finanstilsynets undersøgelse ender med at Finanstilsynet i august 2009 udtrykker kundens aktuelle bonitet ved at rate lånene til kategori 2b, se bilag Q4. Ifølge bilag R4 gives karakteren 2b til kunder, som ikke opfylder kriterierne for 2a, men som på den anden side ikke har væsentlige svaghedstegn. Dette er et moment, idet ratingen også tidsmæssigt ligger kort efter at Bank FO har overtaget lånene, som støtter at bemyndigelsen 16.10.08 og beslutningen 04.05.09 var forsvarlige.

Finanstilsynet har på trods af at det konkret har forholdt sig til dette, ikke krævet nedskrivninger på FDI engagementet, men antaget at gælden i Ebh Zweitmarkt og ISI 6 kan tilbagebetales fuldt ud til Bank FO. Det er et yderligere moment der taler for, at lånet har været forsvarligt.

Finanstilsynet gav engagementet karakteren 2b som betyder et engagement ”*ikke opfylder kriterierne for 2a, men som på den anden side ikke har væsentlige svaghedstegn*”. Dvs. så sent som i efteråret 2009 vurderede Finanstilsynet lånets bonitet således, at der ikke skulle nedskrives på engagementet, dvs. at man forventede at kunden opfyldte sine låneforpligtigelser.

Heller ikke løbende indberetninger har fået Finanstilsynet at kræve nedskrivninger på FDI engagementet.

8.1.3 ”Beslutning” af 7. maj 2009 – 500.000 euro.

Denne beslutning er nævnt i ekstrakten bind XI side 3377. Bevilling euro 500.000 til Veritas GmbH. Det bestrides at denne beslutning er truffet af bestyrelsen. Det kan ikke ses af noget bestyrelsesreferat og Frithleif Olsen har forklaret, at han ikke har været med til at træffe en sådan beslutning. Såfremt retten kommer frem til at der er truffet en sådan beslutning gøres der gældende at denne ikke er uforsvarlig.

8.1.4 ”Beslutning” den 21. august 2009 – 200.000 euro.

Det fremgår af ekstrakten bind IX, side 3999f, at Jens Nielsen den 29. juli 2009 skriver, at han har modtaget regnskaberne for 2008 og hans konklusion er at:

”På baggrund af de modtagne reviderede regnskaber fra objektselskaberne for regnskabsåret 2008 og foreløbigt ikke revideret regnskab for 2008 for objektselskabernes moderselskab ISI 6, kan det konkluderes, at selskaberne samlet set kan servicere deres låneforpligtelser og øvrige forpligtelser”.

Ekstrakten bind X side 1479 viser at der ikke blev truffet nogen beslutning på mødet. Der er alene en orientering fra direktionen angående Ebh Zweitmarkt, herunder at Jens Nielsen og Uwe Steinbrecher har deltaget i møde med Wachovia bank den 30. juli 2009, at West Immo skal komme med et tilbud på refinansiering af lån fra Wachovia samt at der er en Cooperation Agreement med Ebh fonden.

Der er ikke ført bevis for at Frithleif Olsen har foretaget noget uforsvarligt på dette bestyrelsesmøde.

8.1.5 Beslutning af 25/28 september 2009 – 220.000 + 150.000 euro.

Ekstrakten bind X side 1797 viser, at bestyrelsen behandlede sagen og var enig i ”*tilmælinum frá stjórnini*” og bevilgede 220.000 euro til Secur Verwaltung og 150.000 euro til investering i Radormvald.

Frithleif Olsen valgte at følge direktionens indstilling og der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.1.6 Bemyndigelse til direktionen af 12. november 2009 – garanti max 3,8 mio. euro – Minden.

Bestyrelsesmødet fremgår af ekstrakten bind XI side 1053.

Bestyrelsen havde bl.a. besøgt Minden på turen i Tyskland fra 4 til 6 november 2009.

Kaufland, som var den største og mest betydningsfulde lejer, havde i lejekontrakten betinget sig at parkeringskælderens skulle ombygges.

City of Minden havde krævet garanti som en betingelse for byggetilladelse.

Til bestyrelsesmødet forelå der fyldigt talmateriale samt indstilling fra direktionen. Der blev givet bemyndigelse til direktionen at stille sikkerhed op til 3,8 mio. euro til ombygning af parkeringskæderne i centret i Minden.

Sagsøger har ikke nærmere gjort rede for hvordan bemyndigelsen den 12.11.09 nærmere blev udført, herunder om direktionen skulle have gjort noget ansvarspådragende i det omfang denne har gjort brug af bemyndigelsen. Jeg kan ikke se at der er gjort noget uforsvarligt.

At give selve bemyndigelsen er i hvert fald ikke erstatningspådragende for Frithleif Olsen.

8.1.7 Beslutning af 21. december 2009 – (principbeslutning 4,8 mio. euro) og 123.000 euro til Secur.

På dette møde var der en fyldig indstilling fra direktionen. Dertil var Bogi Bendtsen og Evy Jacobsen også til stede.

Primo november 2009 var bestyrelsen på besøg i Tyskland og på bestyrelsesmødet den 6. november 2009, der blev afholdt i Tyskland, havde bl.a. Jens Nielsen et indlæg for bestyrelsen om situationen i FDI. Der blev fremlagt et langt og grundigt notat på bestyrelsesmødet om situationen i centrene.

På bestyrelsesmødet den 12. november 2009 blev sagen igen behandlet og notatet igen fremlagt sammen med andre bilag angående FDI.

På bestyrelsesmødet den 4. december 2009 blev sagen igen behandlet på bestyrelsesmøde før der skete en beslutning på bestyrelsesmødet den 21. december 2009.

Der henvises også til bilagene AN2 til BD2.

Det fremgår af materiale, at Jens Nielsen havde talt med DG Hyp samt der foreligger en analyse fra BDO der forventer positiv udvikling i flere af centrene samt at de ser positivt for markedet for erhvervsejendomme i Tyskland.

Ud fra en helhedsvurdering blev det skønnet at det ikke var bedst at stoppe, men hellere at udrede nogle forbedringer således at centrene kunne beholdes som investeringsobjekter. Lejeprocenten- og provenuet skulle op og udgifterne mindskes.

Principbeslutningen var at tilslutte sig indstillingen fra direktionen og Investment Banking og blev der givet hjemmel til at arbejde videre med sagen på den betingelse, at de forudsætninger, som blev beskrevet, holdt. Der blev ikke bevilget penge på mødet. Dette var ikke en uforsvarlig beslutning truffet af en enig bestyrelse.

Angående de 123.000 skal bemærkes, at Jens Nielsen forklaret, at hvis Secur, der var komplementar i Zielfondene, gik konkurs mens de var forvaltere ville hele konstruktionen med ISI 6 mislykkes. Derfor var det nødvendigt at holde Secur kørende indtil man havde skiftet forvalter. Dette arbejdede man med og var kommet til at det skulle være Treural.

Det fremgår at direktionen indstillede bevillingen på 123.000 euro til Secur og Frithleif Olsen valgte at følge direktionens indstilling. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.1.8 Beslutning den 13. januar 2010 – 185.000 euro - Radewormwald.

Det fremgår af bestyrelsesprotokollen i ekstrakten bind XI side 3057 at der blev delt ud rapport fra Jens Nielsen og at direktionen indstillede at der bevilgedes (55+101+29) i alt 185.000 euro til renovering av Radevormwald centret for at få Dissmann Shoes som lejer. Det fremgår at det forventes at Wells Fargo overtager 55.000 euro og 29.000 euro refunderes i moms. De 29.000 er, således som jeg har forstået det, sikre penge.

Det fremgår at direktionen indstillede bevillingen på 185.000 euro til investering/renovering af Radenormwald centret og Frithleif Olsen valgte at følge direktionens indstilling. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.1.9 Bemyndigelse og beslutning den 22. januar 2010 – kr. 700.000 Secur (bemyndigelse og 1.547.000 euro – Minden (beslutning)).

Der er fremlagt et investeringsforslag i Minden, se ekstrakten bind XI side 3294 og dateret 19.01.2010.

Det fremgår af bestyrelsesprotokollen, se ekstrakten bind XII side 306, at der blev givet direktionen bemyndigelse til at købe lån og aktier for op til kr. 700.000 fra Ebh Bank i Secur. Sagsøger har ikke nærmere gjort bevis for at direktionen har gjort noget ansvarspådragende i det omfang denne har gjort brug af bemyndigelsen. At give selve

bemyndigelsen er i hvert fald ikke erstatningspådragende for Frithleif Olsen. Pengene går i øvrigt direkte til sagsøger så der er ikke noget tab.

Det fremgår at direktionen og Investment Banking indstillede bevillingen på 1.300.000 Euro til investering/renovering i Minden for at få MPC som lejer. Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

De 247.000 euro til kort finansiering af moms udgifter, der kommer ind igen, er heller ikke uforsvarligt. Der er heller ikke noget tab.

8.1.10 Beslutning den 19. februar 2010 – 352.450 euro - Rheine.

Det fremgår af ekstrakten bind XV, side 1939 i et udateret brev (er helst fra primo februar 2010) fra Wells Fargo (som har overtaget Wachovia Bank) til Bank FO banken bl.a. at:

”As discussed and agreed last week with Evy Jacobsen, we are looking to work with Eik Bank to finalize terms for the restructuring of the portfolio by 1 March 2010”....”We are meeting with TREUREAL on 11 February 2010 and understand that the process of appointing the new managers is nearly complete”.

Det fremgår af vedlagte appendix at 6 af de 8 centre har *”Excess Cash Reserve”*.

Det fremgår af bestyrelsesmaterialet i ekstrakten bind XII side 580 at der blev indstillet af direktionen og Investment Banking at der bevilgedes EUR 352.450 euro til Rheine for udvidelse og renovering af Pennys lokaler og nye lokaler til TEDI.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

De 67.450 euro til kort finansiering af moms udgifter, der kommer ind igen, er heller ikke uforsvarligt. Der er heller ikke noget tab.

8.1.11 Beslutning den 5. marts 2010 – 474.500 euro - Konstanz.

Det fremgår af bestyrelsesmaterialet i ekstrakten bind XII side 961 at der blev indstillet af direktionen og Investment Banking at der bevilgedes 474.500 euro inkl. moms til Konstanz for at få Play-off som lejer.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-svarligt.

Indeholdt i de 474.500 euro er også kort finansiering (melleffinansiering) af moms udgifter der kommer ind igen. Dette er ikke forsvarligt. Der er heller ikke noget tab.

8.1.12 Beslutning den 23. april 2010 – 1.834.900 euro.

Det fremgår af referatet for bestyrelsesmødet den 18. marts 2010 i ekstrakten bind XII side 1797 at den japanske bank Sumitomo Bank, der er den tredjestørste i Japan, er interesseret i at købe FDI Invest. Det fremgår også at der er lavet beregninger og der kommer frem til, at Eik bør få en pris, som er 30 – 32 mio. euro.

Det fremgår af det eksterne revisionsprotokollat af 19. marts 2010 til 2009, årsregnskabet, se bilag 37, at:

”Det er bankens forventning, at det fulde lånebeløb vil blive tilbagebetalt, hvilket i givet fald vil medføre en samlet gevinst på 5,8 mio. EUR, svarende til ca. 43,1 mio. DKK. Lånene forfalder til fuld indfrielse i 2013, som er fire år fra 2009, og banken har derfor valgt – i overensstemmelse med internationale regnskabstandarder at indtægtsføre denne gevinst over nævnte fire år med ca. 10,7 mio. DKK pr. år. Vi har gennemgået grundlaget for disse beregninger og vurderinger i øvrigt, og vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger.”

Det fremgår af bestyrelsesmaterialet i ekstrakten bind XII side 3010ff, at det blev kreditindstillet af direktionen og Investment Banking 217.000 euro til Bonn (reparation for at fastholde og øge lejeindtægter), 565.940 euro til Minden (for at få Teddy Toys som lejer) og mellemfinansiering 1.052.000 i Minden. Der blev udregnet cashflowanalyser, lejeindtægtsprognoser mv.

Der er også en principgodkendelse på 953.000 euro til færdiggørelse af Minden.

Det fremgår af referatet af bestyrelsesmødet at Marner informerede om, at Treureal har overtaget administrationen og at den japanske bank vil betale kr. 21 mio. euro for FDI Invest.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

Det fremgår at mellemfinansieringen er til moms udgifter der kommer ind igen. Dette er ikke ufor-
svarligt. Der er heller ikke noget tab.

8.1.13 Beslutning den 19. maj 2010 – 1.753.000 euro.

Det fremgår af bilag BI2 at Niels Poulsen og Evy Jacobsen fra Eik var i Tyskland den 10. og 11. maj 2010 og besøgte bl.a. nogle af centrene. Der besøgte de også den nye forvalter Treureal.

Det fremgår af bestyrelsesmaterialet i ekstrakten bind XII side 3869ff og bestyrelses-
referatet, at det blev kreditindstillet af direktionen og Investment Banking 953.000 +
500.000 euro + moms til parkeringskælderens i Minden og 300.000 euro til likviditets-
lån til Secur. Der blev udregnet cashflowanalyser, lejeindtægtsprognoser mv.

Det fremgår også at der stadigvæk forhandles med den japanske bank om et salg. Den pris der nævnes er 25 mio. euro.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

8.1.14 Beslutning den 18. juni 2010 – 600.000 euro - Minden.

Det fremgår af bestyrelsesmaterialet og bestyrelsesreferatet, at det blev kreditindstillet af direktionen og Investment Banking 600.000 euro til Minden for at gøre parkeringskælderens færdig. Bevillingen er betinget af tilfredsstillende lejeaftale med Kaufland.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

8.1.15 Orientering den 9. august 2010 – 100.000 euro - FDI.

Det fremgår af bestyrelsesreferatet, at direktionen orienterede om at den havde bevilget lån på 100.000 euro til maling af parkeringskælderens i Minden og til at installere belysning.

Dette er en beslutning truffet af direktionen og Frithleif Olsen har ikke noget ansvar for denne bevilling. Frithleif Olsen har ikke foretaget sig noget ufor-
svarligt på bestyrelsesmødet.

8.1.16 ”Tab”.

Det tab der gøres gældende af sagsøger bestrides.

Bl.a. har sagsøger selv fået provenuet stort 5,750 mio. euro i forbindelse med køb af 7 mio. euro lånet fra Ehb Banken og den dividende som Ehb Banken får del i af de 5,750 mio. euro som Bank FO gav for 10 mio. euro lånet fra Ehb Fonden.

Der foreligger heller ikke en fuldstændig kontoudskrift der vise alle kontobevægelser fra A til Z.

8.1.17 Revision.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 19. januar 2009, jfr. bilag 149, vedrørende den løbende revision, anfører den interne revision på side 387, at af udenlandske engagementer vil man senere i 2009 bl.a. se på EBH Zweitmarkt, Hamburg som er - så vidt jeg har forstået - FDI engagementet.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 27. februar 2009, jfr. bilag 150 vedrørende års- og koncernregnskabet for 2008, bliver der ikke nævnt noget om EBH Zweitmarkt og konklusionen på revisionen er, at der ikke er anledning til forbehold og der gives en blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 19. marts 2010, jfr. bilag 99, vedrørende års- og koncernregnskab for 2009, gives der også blank påtegning.

At den interne revision ikke giver anledning til at nedskrive på FDI engagementet, er et moment der taler for, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

Ekstern revision var enig i, at der ikke behøvedes at hensættes på FDI engagementet, og er dette et moment der støtter, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

8.2 Sydporten – kr. 157.859.220,46.

I sagsøgers hjælpebilag 28 er det nærmere præciseret akkurat på hvilke bestyrelsesmøder sagsøger mener at de påståede uforsvarlige beslutninger er truffet.

Det skal bemærkes at den danske banks ledelse i Østre Landsret er frifundet for Vagn Andersen engagementerne, selvom den danske bank havde dårligere sikkerheder end den færøske bank.

8.2.1 ”Beslutning” af 28. oktober 2005 – kr. 127 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Efter gennemgang af materialet der er fremlagt, se bl.a. ekstrakten bind III side 1419, kan jeg dog ikke se at der er sket nogen bevilling til Sydporten på et bestyrelsesmøde. Det kunne Frithleif Olsen heller ikke erindre.

Det fremgår ellers af kreditindstillingen at betalingsevne og betalingsvilje er acceptable og sikkerheden er god.

Såfremt retten kommer frem til, at Frithleif Olsen har været med til at foretage denne bevilling, gøres der gældende at Frithleif Olsen har valgt at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.2.2 Beslutning af 11. november 2005 – kr. 61,25 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind III side 1542ff, at det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen at der bevilgedes forhøjelser på kr. 35 mio. og kr. 6,5 mio. samt garantier på kr. 9,75 og kr. 10 mio.

Det fremgår af kreditindstillingen at betalingsevne og betalingsvilje er acceptable og sikkerheden er god.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.2.3 Sag til efterretning 18. februar 2006 – kr. 35 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Dette er en sag til efterretning.

Beløbet var bevilget af direktionen i henhold til §2, stk. 3 i direktionsinstruksen i henhold til §70. Der er tale om aflastningsgaranti på kr. 35 mio. overfor Bank DK i forbindelse med projektet Sluseholmen.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind III side 3008ff, at betalingsevne, betalingsvilje og sikkerhed var alle acceptable.

Frithleif Olsen valgte at tage direktionens bevillingen til efterretning. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

Frithleif var blevet orienteret telefonisk, men forklarede i retten at han ikke havde bevilget. Såfremt retten kommer frem til, at Frithleif Olsen har været med til at foretage denne bevilling, gøres der gældende at Frithleif Olsen har valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.2.4 Sag til efterretning 28. april 2006 – kr. 35 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Dette er en sag til efterretning.

Beløbet var bevilget af direktionen i henhold til § 2, stk. 3 i direktionsinstruksen i henhold til § 70. Der er tale om aflastningsgaranti på kr. 35 mio. overfor Bank DK i forbindelse med projektet Sluseholmen.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind III side 4155ff, at betalingsevne, betalingsvilje og sikkerhed var alle acceptable.

Frithleif Olsen valgte at tage direktionens bevillingen til efterretning. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

Frithleif var blevet orienteret telefonisk, men forklarede i retten at han ikke havde bevilget. Såfremt retten kommer frem til, at Frithleif Olsen har været med til at foretage denne bevilling, gøres der gældende at Frithleif Olsen har valgt at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.2.5 Beslutning af 5. september 2006 — kr. 10 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Det fremgår af bilag 1.121 som er årsrapport for SCSK 6361 ApS for 2005, at selskabet har en egenkapital på kr. 31.334.060.

Det fremgår af ekstrakten bind IV side 233, at bestyrelsen var på besøgsrejse i Danmark primo juni 2006 hvor bl.a. Vagn Andersen havde indlæg og man besøgte Sydporten og fik en præsentation af Vagn Andersen.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind IV side 1241ff, at det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen at der bevilgedes forhøjelse kr. 10 mio. Betalings-eвне, betalingsvilje og sikkerhed var alle acceptable.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.2.6 Beslutning af 7. juni 2007 – forlængelser 45 kr. mio. og aflastningsgaranti kr. 97 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Det fremgår af protokollatet for bestyrelsesmødet den 9. december 2006, ekstrakten bind IV, side 2505 at Bogi Bendtsen oplyser under Vagn Andersen koncernen at:

”Bogi greiddi frá, at felagið væntar, at eini 80 – 100 mió. kr. koma inn á engagementið, um alt gongur sum tað skal. Marknaðurin í Danmark skiftir nú til skrivstovubyggjari.”

Det fremgår af bilag 1.138 som er årsrapport for SCSK 6361 ApS for 2006 at selskabet har en egenkapital på kr. 32.156.667.

Bilag 1.129 er notat af Niels Kristian Johnne dateret 29.05.2007, som viser en del af forudsætningerne for Sydporten projektet. Notatet er bl.a. cirkuleret til bestyrelsen i den danske bank hvor direktør Marner Jacobsen er formand.

Det fremgår af kreditindstillingen udleveret sammen med bestyrelsesmaterialet til mødet 7. juni 2007, se ekstrakten bind V side 1875ff, at det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen, at der bevilgedes forlængelse af anlægslån kr. 35 mio. Sydporten og kr. 10 mio. Fredericiagade samt ny aflastningsgaranti kr. 97 mio. overfor Bank DK. Betalingsevne, betalingsvilje og sikkerhed var alle acceptable.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-svarligt.

8.2.7 Beslutning af 4. juli 2007 – nedsættelse kr. 45 mio. samt betalingsgaranti kr. 92,5 mio. overfor BRF.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Det fremgår af bilag 1.136 at selskabet Aberdeen property investors med brev af 28. juni 2007 tilbyder at købe Sydporten projektet for kr. 310.000.000.

På dette møde var der ansøgning om ændring af bevillingen i forhold til kreditindstillingen fremlagt på bestyrelsesmøde den 7. juni 2017. Der var tale om en nedsættelse af bevillingen i forhold til den oprindelige bevilling den 7. juni 2007 med kr. 45 mio. Finansieringssammensætningen var nu anderledes. BRF var kommet med og Bank FO's del blev mindre.

Angående betalingsgarantien på kr. 92,5 mio. overfor BRF har parterne forklaret, at Eik Fonden stadigvæk hæftede for et evt. tab. Dette er også overens med indstillingen til bestyrelsesmødet den 16.10.2008. Jeg forstod Marner Jacobsens forklaring således, at det at fonden deponerede bankbog for garantien var ikke for at have traditionel sikkerhed, men for at engagementet kunne nedvægtes i basiskapitalen på koncernniveau.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor- svarligt.

8.2.8 Genindstilling af 28. marts 2008.

På dette møde var der genindstilling som blev fulgt. Frithleif Olsen valgte at følge genindstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor- svarligt.

8.2.9 Beslutning af 12. december 2008 – kr. 70 mio.

Det fremgår af kreditindstillingen udleveret i forbindelse med mødet 12. december i 2008, se ekstrakten bind VIII side 78ff, at det blev indstillet af direktionen og kredit- afdelingen at der bevilgedes forhøjelse af anlægslån/byggelån på kr. 70 mio. til Syd- porten for at få bygningen færdig. Der er interesserede udlejere og banken kunne selv flytte derud.

Betalingsevne, betalingsvilje og sikkerhed var alle acceptable.

Det fremgår af ekstrakten bind VIII, side 81 til 82 at ”*Bogi læs upp*” under afsnittet ”*Budgetteret økonomi (status):*”

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

8.2.10 Beslutning af 21. august 2009 – kr. 1,5 mio.

Der er kun fremlagt hver anden side af kreditindstillingen, se ekstrakten bind X side
1388ff.

Det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen at der bevilgedes forhøjelse af
anlægslån/byggelån på kr. 1,5 mio. Sydporten. I følge Frithleif Olsen var det, så vidt
han husker, tale om liggeomkostninger. Man prøvede stadigvæk at finde lejere og Eik
kunne selv flytte derud om nødvendigt.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

8.2.11 Beslutning af 4. december 2009 - bemyndigelse.

Det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen at der blev givet beføjelse til
Bank DK at frigive pant i Rømmø mod at overtaget Kaupthings fordring i Sydporten for
kr. 2 mio.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen og give den fornødne bemyndigelse. Der
er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

8.2.12 ”Tab”.

Det tab der gøres gældende af sagsøger bestrides. Der foreligger heller ikke en fuld-
stændig kontoudskrift der viser alle kontobevægelser fra A til Z.

Angående ”tabet” på kr. 92,5 mio. på grund af indfrielse af betalingsgarantien til BRF kredit skal særligt bemærkes, at det fremgår af Finansrådets afgørelse vedrørende nedskrivninger den 29. september 2010, se bilag 1.55, at:

”Eik Banki P/F har ligeledes et engagement med Sydporten Aps på 175,1 mio. kr. Da sikkerhederne efter fradrag af 1. prioritetsgæld til BRF Kredit udgør 119,7 mio. kr., vurderes der ikke at være behov for nedskrivninger på den foranstående del af engagementerne med Sydporten Aps, der udgør 96,0 mio. kr.”

Finansrådet beregner projektet til at have en værdi på ”ca. 335 mio. kr.”

I september 2010 afgør Fondbrådet, at gælden under betalingsgarantien har fuld sikkerhed og støtter dette også at det var forsvarligt at give direktionen hjemmel at løsgive Fondens depot på bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008.

Det fremgår af bilag 56 bl.a. med henvisning til e-mail korrespondance mellem Bogi Bendtsen på vegne af den nye færøske bank og Sten Parsholdt for den nye danske bank at Sydporten engagementet har en værdi på kr. 95.000.000.

Det fremgår af ”*Asset Transfer Agreement*” mellem den nye færøske Eik Banki Føroya og den nye danske Eik Bank Danmark 2010 A/S, at der sker overdragelse af den færøske banks udenlandske engagement for kontant kr. 239.575.075, herunder overdragelse af Sydporten for kontant kr. 95.000.000, se ekstrakten bind XIV, side 910 – Schedule 3. Aftalen, fremlagt som bilag 350, er indgået den 30. december 2010.

Af aftalen fremgår under pkt. 7.3 ”*Adjustment of Purchase Price*” at:

”If the Parties subsequent to the Closing Date, but in no event later than 31 March 2011, identify any issue(s) and/or matter (s) which would have had an effect on the calculation of the Purchase Price, had such issue (s) or matter (s) been known to the Parties prior to signing of this Agreement (min fremhævning), the Parties shall in

good faith negotiate an adjustment of the Purchase Price. Any agreed adjustment to the Purchase Price shall be documented in an addendum to this Agreement.”

Det fremgår pkt. 3 af ”Addendum to Asset Transfer Agreement of 30 december 2010”, ekstrakten bind XIV side 923ff, mellem den nye færøske Eik Banki Føroya og den nye danske Eik Bank Danmark 2010 A/S, lavet den 26. januar 2011, at:

”The parties have identified that the value of the loan to Sydporten v/Vagn Andersen as described in Schedule 3 to the Agreement should be DKK 6.000.000 and not DKK 95.000.000.”

Direkte forespurgt svarede Jørn Astrup Hansen, at årsagen til ændringen er en vurdering fra Sadolin/Albæk af 6. december 2010. Vurderingen, fremlagt som bilag 1.155, er rekvireret af Erik Harding Madsen på vegne af den nye danske bank.

Da vurderingen således var kendt inden aftalen af 30. december 2010, så kan denne regulering ikke foretages, jfr. pkt. 7.3 i aftalen, se ovenfor. Derfor burde den nye færøske bank haft afvist tillægsaftalen. Der foreligger derfor ikke noget tab på kr. 89 mio. under betalingsgarantien til BRF.

8.2.13 Revision og Finanstilsynet.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 27. februar 2006, jfr. bilag 141, vedrørende års- og koncernregnskab for 2005, gives der blank påtegning. Engagementet Vagn Andersen er blandt de 10 største engagementer og det har ikke været nødvendigt med hensættelser.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 23. februar 2007, jfr. bilag 145, vedrørende års- og koncernregnskab for 2006, gives der blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 17. februar 2008, jfr. bilag 148, vedrørende års- og koncernregnskab for 2007, gives der blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 27. februar 2009, jfr. bilag 150, vedrørende års- og koncernregnskab for 2008, gives der blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 19. marts 2010, jfr. bilag 99, vedrørende års- og koncernregnskab for 2009, gives der også blank påtegning.

At den interne revision ikke giver anledning til at nedskrive på Sydporten engagementet i mange år, er et moment der taler for, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 18. februar 2006, jfr. bilag 130, vedrørende års- og koncernregnskab for 2005, anføres på side 65, at *"Revisionen har ikke givet anledning til forbehold"*.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 1/2. marts 2007, jfr. bilag 131, vedrørende års- og koncernregnskab for 2006, anføres på side 78, at der gives *"revisionspåtegning uden forbehold"*.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 21. februar 2008, jfr. bilag 132, vedrørende års- og koncernregnskab for 2007, anføres på side 90, at der gives *"revisionspåtegning uden forbehold"*.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 27. februar 2009 vedrørende årsrapporten for året 2008, jfr. bilag 133, anføres på side 102, at der gives *"revisionspåtegning uden forbehold"*.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 19. marts 2010 vedrørende årsrapporten for året 2009, jfr. bilag 37, anføres på side 130, at *"Vi har gennemgået grundlaget for beregningerne og vurderinger i øvrigt, og vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger"*.

Dvs. at ekstern revision var enig i, at der ikke behøvedes at nedskrives på Sydporten engagementet i mange år, og er dette et moment der støtter, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

Finanstilsynet var på besøg i Bank FO i juni 2006 og august 2009 og har bl.a. gennemgået Sydporten engagementet.

Finanstilsynet har, trods at det konkret har forholdt sig til det, ikke krævet nedskrivninger på Sydporten engagementet, og er det et moment der taler for, at lånetilsagnene har været forsvarlige, da de blev givet. Ved undersøgelserne gennemgik Finanstilsynet Sydporten engagementet og fik fyldigt materiale om Sydporten, jfr. bl.a. bilagene K1 og O1. Finanstilsynet gav engagementet karakteren 2a i 2006 og 2b i 2009 som betyder henholdsvis at engagementet *”gives til kunder med normal bonitet. Det vil sige, at der er lav sandsynlighed for at kunderne ikke kan klare deres forpligtelser”* og *”gives til kunder, som ikke opfylder kriterierne for 2a, men som på den anden side ikke har væsentlige svaghedstegn”*.

D.v.s. så sent som i efteråret 2009 vurderede Finanstilsynet lånets bonitet således at der ikke skulle nedskrives på engagementet, dvs. at man forventede at kunden opfyldte sine låneforpligtigelser. Det er også et moment for at det på bevillingstidspunkterne var forsvarligt at bevilge lånene til Sydporten.

Sydporten engagementet blev også gennemgået af Finanstilsynet i Bank DK både i 2007 og 2008 og blev givet karaktererne 2a (2007) og 2b (2008).

Heller ikke løbende indberetninger har fået Finanstilsynet at kræve nedskrivninger på Sydporten engagementet.

Hvordan Finanstilsynet så pludselig omvurderede Sydporten engagementet i september 2010, er velkendt.

At Finanstilsynets vurdering af Sydporten engagementet ikke har givet anledning til at kræve nedskrivninger på Sydporten engagementet (her tæller jeg ikke september 2010 med), er et moment der taler for, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

8.3 P/F Valbjørn Dalsgarð – kr. 115.800.000

I sagsøgers hjælpebilag 68 er det nærmere præciseret akkurat på hvilke bestyrelsesmøder sagsøger mener at de påståede uforsvarlige beslutninger er truffet.

8.3.1 Beslutning af 11. april 2006 - kr. 125 mio.

Der gøres gældende, at dette krav er forældet idet beslutningen er truffet mere end 5 år inden sagsanlægget.

Der var på dette tidspunkt gode konjunkturer på Færøerne og ingen udsigt til at disse skulle forringes. Bank FO's største konkurrent BankNordik havde bevilget lignende projekt til anden entreprenør på Færøerne og havde ved skrivelse af 30. marts 2006 også givet tilsagn om at finansiere det i sagen omhandlede projekt hos Valbjørn Dalsgarð og dette på hovedsageligt samme betingelser som Bank FO endte med at finansiere projektet – herunder up-side, se ekstrakten bind III - side 3410.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind II side 3823ff, at det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen at der bevilges en kassekredit kr. 125 mio. til selskabet.

Af indstillingen fremgår bl.a., at der er foretaget en detaljeret udregning af bankens forrentning af at bevilge pengene, projektets økonomi, prognose af befolkningsudviklingen og hvilke andre aktører der vil bygge boligejendomme i Tórshavn de næste 5 år.

I forbindelse med domsforhandlingen er det også forklaret at Tórshavn Kommune havde fået en rapport lavet af Rambøll som viste en stor positiv befolkningsvækst i

Tórshavn i de kommende år. Dette støttede at der ville være et marked for boligbyggeri.

Det fremgår af indstillingen at det anses som en fordel at der bl.a. er 1.500 folk på venteliste i Tórshavn Kommune, at der medfølger mange følgefóretninger, at Eik skal få fórsteret til at finansiere kóberne, og at det betinges et vist forhåndsalg, se skrivelse fra banken til selskabet, ekstrakten bind III, side 3940.

Det fremgår af Bogi Bendtsens forklaring at han anså at Valbjórn Dalsgarð havde fået jordarealet fra det offentlige meget billigt (det kom ikke i udbud). Derfor var der en betydelig egenkapital i jorden. Dette bekræftes også af at kommunen havde en tilbagekóbsret hvis der ikke blev bygget inden for 5 år. Dette gives kun når kommunen sælger ejendomme billigt.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen og bevillingen blev foretaget betinget af adskillige forhold. Betingelserne fremgår af ekstrakten bind III side 3940 og 3941. Der er ikke fórt bevis for at dette var uforsvarligt.

8.3.2 Beslutning af 5. september 2006 - kr. 15 mio.

Der góres gældende, at dette krav er forældet idet beslutningen er truffet mere end 5 år inden sagsanlægget.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind IV side 898ff, at det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen at der bevilgedes låan kr. 11 mio. til selskabet. Selskabet havde ellers søgt om kr. 15 mio. Det fremgår bl.a. at banken får pant i de kópte aktier m/stopp loss klausul samt supplerende pant i matr. nr. 42A, Argir og matr. nr. 1043B, Tórshavn.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke fórt bevis for at dette var uforsvarligt.

Det fremgår af ekstrakten Bind IV, side 1396 at trods bevilling på kr. 11 mio. er låne-tilbuddet kun på kr. 8 mio. Det ser ikke ud til at de 3 mio. er blevet udlånt. Dette bekræftes også af fremlagte kontoudtog se bilag 608 ekstrakten bind IV side 2694.

Det kan bemærkes at ifølge kundens regnskab for 2007 er de købte aktier opført til at have en værdi på pr. 31.12.2007 på kr. 13.851.938, se bilag Æ1 ekstrakten bind VII side 1773.

8.3.3 Beslutning af 18. oktober 2006 – forhøjelse kr. 5. mio.

Der gøres gældende, at dette krav er forældet, idet beslutningen er truffet mere end 5 år inden sagsanlægget.

Trods bevillingen af 11. april 2006 så er projektet ikke startet endnu.

Valbjørn Dalsgarð kommer med en 3 revideret salgs- og omkostningsvurdering dateret 1. september 2006, se ekstrakten bind IV, side 1187ff. Da var allerede adskillige rådgivere involveret i projektet, se ekstrakten bind IV, side 665.

Den 14. september 2006 foreligger der en cash-flow analyse fra Rasmussen & Weihe, se ekstrakten bind IV, side 1388ff. Denne viser at der vil blive et max. træk på kassekreditte i primo 2008 på knapt 130 mio., se ekstrakten side XIV, side 5291.

Derfor ansøges om forhøjelse af kreditten med kr. 5 mio. Likviditetsstrømmen viser også at lånet er ikke tilbagebetalt førend 3. etape er færdig.

Det fremgår af kreditindstillingen ekstrakten bind IV side 1660ff, at det blev indstillet af direktionen og kreditafdelingen der bevilgedes forhøjelse på kr. 5 mio. til selskabet således at denne kan trækkes op til kr. 130 mio. Betingelserne fra bevillingen 11.04.2006 er stadigvæk gældende.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

Bevillingen udmøntes i en aftale med Valbjørn Dalsgarð den 24.10.2006, se ekstrakten
bind IV side 1705ff. F. eks. er der betingelser om forhåndssalg af bo-enheder, og før-
steret til banken at finansiere køberne og nu fås der supplerende sikkerhed i (negativ)
moms.

8.3.4 Beslutning af 12. januar 2007- justering af kreditbetingelser.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet
indtil stævning er indleveret.

På dette møde skete der ikke nogen bevilling. Der forelå en indstilling om at justere
kreditbetingelserne. Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis
for at dette var ufor-
svarligt.

8.3.5 Beslutning af 28. marts 2007 - kr. 1,2 til 2 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet
indtil stævning er indleveret.

Der forelå en indstilling om at bevilge ca. 1,2 til regninger for april 2007. På grund af
langsom behandling i kommunen for at få ekspederet ventelisten er kun 43% af bo-
enhederne solgt på dette tidspunkt.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt.

8.3.6 Beslutning af 30. april 2007 - kr. 2 mio.

Det er noteret at sagsøger ikke anfægter beslutningen på dette bestyrelsesmøde.

For god orden skyld skal jeg dog bemærke at der forelå en indstilling om at bevilge kr. 2 mio. til regninger for maj 2007. Det fremgår af bestyrelsesreferatet at nu er 61% af bo-enhederne solgt og Bogi Bendtsen oplyser i øvrigt at ”*det går godt også med det store byggeprojekt*”

8.3.7 Beslutning af 30. maj 2007 - kr. 2 mio.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Der forelå en indstilling om at bevilge kr. 2 mio. til regninger for juni 2007 så jordarbejdet, planering af bo-enheder og projektering kan fortsætte. Det fremgår at ventelisten hos kommunen vil blive endeligt ekspederet den 5. juni 2007. Pr. 1. maj 2007 er 65% af boenhederne solgt.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-svarligt.

8.3.8 Beslutning af 21. juni 2007 – igangsætning af 1. etape.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Det fremgår at man har siden medio marts 2007 forsøgt at få solgt de 10 luksuslejligheder, men det er ikke lykkedes. Der fremgår af indstillingen at de 10 luksuslejligheder vil blive ændret til 20 mindre lejligheder. Det fremgår at pr. 15. juni 2007 er 68% af bo-enhederne solgt.

Der mangler således at få forhåndssolgt yderligere 7% af bolig-enhederne for at komme op på et forhåndssalg af 75% af bo-enhederne. Det fremgår af indstillingen at

man forventer at de resterende bo-enheder bliver solgt, at udgifterne forventes øget med kr. 23 mio. og salgsindtægterne med kr. 21 mio.

Det fremgår af indstillingen at man vil ændre 2. byggeetape til mindre lejligheder idet den hidtidige erfaring har vist at der er størst efterspørgsel efter disse.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-svarligt.

8.3.9 Genindstilling af 28. marts 2008.

På dette møde var der genindstilling som blev fulgt. Det er noteret at sagsøger ikke anfægter beslutningen på dette bestyrelsesmøde.

8.3.10 "Beslutning" af 20. juni 2008 – orientering.

Evt. erstatningskrav er forældet, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet indtil stævning er indleveret.

Af referatet på bestyrelsesmødet den 31. januar 2008 fremgår, at Bogi Bendtsen oplyser ”at på Hamarin går det godt”.

Det fremgår af ekstrakten bind VII, side 959f at før bestyrelsesmødet får Bogi Bendtsen m.fl. en orientering fra Sverri Edvinson og Judith Rubeksen om hvordan det går med projektet. Det fremgår bl.a. at:

”Sambært byggiroknskapinum eru kr. 77,0 mio. brúktar. Fyri hesar 77,0 mió. er eitt virði av 79,4 bygt. T.v.s., at higartil er bygt 2,4 mio bíligari, enn ætlanin vísir.”

Bogi Bendtsen oplyser på selve bestyrelsesmødet, se ekstrakten bind VII side 1169, at:

”Bogi greiddi frá, at yvirskipað sæð gongur tað væl hjá Valbirni við stóru byggiverkætlanini á Argjum. Byggingin hevur gingið sum ætlað, tó hevur tað tikið longri tíð enn mett at seta element upp, helst tí at menn skulu venja seg við tað.

Í 1. byggistigi vóru 74 búendir, men við einari broyting komu tær upp í umleið 90. Fíggjarliga er felagið umleið 4 mio. kr. afturút. Annars gongur alt, sum tað skal. Eftirlitið er í lagi, og vit fylgja væl við.”

Frithleif Olsen valgte at tage orienteringen til efterretning. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.3.11 Beslutning af 24. oktober 2008 – forhøjelse af max. med kr. 40 mio.

Det fremgår af bestyrelsesreferaterne, at bestyrelsen jævnligt spurgte til hvordan engagementet gik og svaret fra særligt Bogi Bentsen var at det gik godt.

Ifølge 2007 regnskabet for Valbjørn Dalsgarð havde selskabet en egenkapital på kr. 14.129.110, se ekstrakten bind VII side 1774.

Der forelå bl.a. nye opgørelser fra revisor se ekstrakten bind VII side 3018ff og halvårsregnskab for 2008 se ekstrakten bind VII side 3022.

Til dette møde var der også en positiv kreditindstilling fra direktionen og kreditafdelingen. Det var nødvendigt med yderligere kr. 40 mio. således at max. blev kr. 170 mio. for at få 1. byggeetape færdig. Skete dette ikke var der bl.a. risiko for, at Valbjørn Dalsgarð misligholdt allerede indgåede salgsaftaler.

Det fremgår af kreditindstillingen at Judith Rubeksen og Birgir Nielsen (leder af erhvervsafdelingen) er enige i indstillingen, se ekstrakten bind XIV side 5321.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.3.12 Beslutning af 18. november 2008 - genindstilling.

På dette møde var der tale om den årlige genindstilling for 2009 af allerede bevilget engagement, der bl.a. havde været bevilget mindre end en måned tidligere.

Der forelå en genindstilling fra kreditafdelingen og direktionen. Det fremgår af genindstillingen at Judith Rubeksen og Birgir Nielsen (leder af erhvervsafdelingen) også er enige i genindstillingen, se ekstrakten bind XIV side 5330.

På dette møde blev genindstillingen fulgt og der er ikke foretaget noget uforsvarligt på dette bestyrelsesmøde.

8.3.13 Bestyrelsesmøde 5. maj 2009 - orientering.

Af referatet på bestyrelsesmødet den 5. maj 2009 fremgår, at:

”Bogi greiddi frá, at byggifrøðiliga gongur væl.”

Frithleif Olsen valgte at tage orienteringen til efterretning. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt.

8.3.14 Bestyrelsesmøde 25/28. september 2009 (et møde) – VD undersøge marked.

Jeg kan ikke se at der er nogen bevilling overhovedet på dette bestyrelsesmøde. Tværtimod fremgår det af protokollen at der på mødet ikke bliver foretaget nogen bevilling. Der er ikke foretaget noget uforsvarligt på dette bestyrelsesmøde.

Frithleif Olsen valgte at tilslutte sig at Valbjørn Dalsgarð kunne undersøge markedet for at tage stilling til om der var grundlag for at bygge yderligere bo-enheder. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt. Der er heller ikke tab.

8.3.15 Bestyrelsesmøde 30. oktober 2009 (et møde) – VD undersøge marked.

Jeg kan ikke se at der er nogen bevilling overhovedet på dette bestyrelsesmøde. Tværtimod fremgår det af protokollen at der på mødet ikke bliver foretaget nogen bevilling. Der er ikke foretaget noget uforsvarligt på dette bestyrelsesmøde.

Frithleif Olsen valgte at tilslutte sig at Valbjørn Dalsgarð kunne undersøge markedet for at tage stilling til om der var grundlag for at bygge yderligere bo-enheder. Der er ikke ført bevis for at dette var uforsvarligt. Der er heller ikke tab.

8.3.16 Beslutning af 22. januar 2010 - genindstilling.

På dette møde var der tale om den årlige genindstilling for 2010 af allerede bevilget engagement.

Der forelå en genindstilling fra kreditafdelingen og direktionen. Det fremgår af genindstillingen at Sverri Edvinson, Birgir Nielsen (leder af erhvervsafdelingen) også er enige i genindstillingen) og se ekstrakten bind XIV side 5347.

Det indstilledes at selskabet havde den nødvendige finansiering for at gøre 1. byggetape færdig. Der fremgår at 1. byggetape efter planen er færdigt i februar 2010.

På dette møde blev genindstillingen fulgt og der er ikke foretaget noget uforsvarligt på dette bestyrelsesmøde.

8.3.17 Bestyrelsesmøde 19. maj 2010.

På dette møde var der kreditindstilling som blev fulgt. Det fremgår af kreditindstillingen at såfremt 2. byggeetape blev bygget vil hele eller i hvert fald væsentlige dele af underbalancen fra 1. byggeetape blive indhentet.

Frithleif Olsen valgte at følge indstillingen. Der er ikke ført bevis for at dette var ufor-
svarligt. Bevillingen er aldrig af-disponeret så der er ikke noget tab.

8.1.18 ”Tab”.

Det tab der gøres gældende af sagsøger bestrides.

I forbindelse med konkursbehandlingen af P/F Valbjørn Dalsgarð forestod ad hoc ku-
rator Alfred Petersen prøvelse af banken fordring.

Jeg kan ikke se hvad de 22 ejendomme som Eik Banki overtog fra konkursboet er
videresolgt for, herunder salget af jordarealet matr. nr. 255a, Kirkjubøur Argir til
Tórshavn Kommune. Der kan foreligge provenuer her som skal fratrækkes.

Det er et faktum at banken havde følgefretninger pga. finansieringen, nemlig fik
købere som kunder.

Der foreligger ikke nogen opgørelse af indtægter af disse følgefretninger, men disse
skal fratrækkes.

Der foreligger heller ikke en fuldstændig kontoudskrift der vise alle kontobevægelser
fra A til Z.

8.3.19 Revision og Finanstilsynet.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 23. februar 2007, jfr. bilag 145, vedrø-
rende års- og koncernregnskab for 2006, gives der blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 17. februar 2008, jfr. bilag 148, vedrørende års- og koncernregnskab for 2007, gives der blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 27. februar 2009, jfr. bilag 150, vedrørende års- og koncernregnskab for 2008, gives der blank påtegning.

I den interne revisions revisionsprotokollat af 19. marts 2010, jfr. bilag 99, vedrørende års- og koncernregnskab for 2009, gives der også blank påtegning.

At den interne revision ikke giver anledning til at nedskrive på P/F Valbjørn Dalsgaard engagementet i mange år, er et moment der taler for, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 1/2. marts 2007, jfr. bilag 131, vedrørende års- og koncernregnskab for 2006, anføres på side 78, at der gives ”*revisionspåtegning uden forbehold*”.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 21. februar 2008, jfr. bilag 132, vedrørende års- og koncernregnskab for 2007, anføres på side 90, at der gives ”*revisionspåtegning uden forbehold*”.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 27. februar 2009 vedrørende årsrapporten for året 2008, jfr. bilag 133, anføres på side 102, at der gives ”*revisionspåtegning uden forbehold*”.

I den eksterne revisions revisionsprotokollat af 19. marts 2010 vedrørende årsrapporten for året 2009, jfr. bilag 37, anføres på side 130, at ”*Vi har gennemgået grundlaget for beregningerne og vurderinger i øvrigt, og vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger*”.

Dvs. at ekstern revision var enig i, at der ikke behøvedes at nedskrives på P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet i mange år, og er dette et moment der støtter, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

Finanstilsynet var på besøg i Bank FO i august 2009 og har bl.a. gennemgået P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet.

Finanstilsynet har, trods at det konkret har forholdt sig til det, ikke krævet nedskrivninger på P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet, andet end det som Bank FO selv havde foretaget til sidst, og er det et moment der taler for, at bevillingerne har været forsvarlige, da de blev givet.

Heller ikke løbende indberetninger har fået Finanstilsynet at kræve nedskrivninger på P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet.

Hvordan Finanstilsynet så pludselig omvurderede P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet i september 2010, er velkendt.

At Finanstilsynets vurdering af P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet ikke har givet anledning til at kræve andre nedskrivninger på P/F Valbjørn Dalsgarð engagementet (her tæller jeg ikke september 2010 med) end det Bank FO selv gjorde, er et moment der taler for, at bevillingerne var forsvarlige, da de blev givet.

9. Årsagssammenhæng.

Det påhviler sagsøger at føre bevis for, at der er ansvarspådragende forhold fra Frithleif Olsen side, der er årsag til det lidte tab. Frithleif Olsen gør gældende at sagsøger ikke har løftet denne bevisbyrde.

Sagsøgte 1 er af den opfattelse at der ikke er årsagsforbindelse mellem de tab som sagsøger påstår at have haft og de forhold som sagsøgte 1 skal have handlet ansvars-

pådragende for. Frithleif Olsen gør gældende, at (hoved) årsagerne til bankens økonomiske problemer og dermed det tab, der kræves erstattet under denne sag er dels finanskrisens indvirkning på ejendomsmarkedet og dels en ændret holdning i 2010 hos Finanstilsynet til bankens solvens.

Det skal bemærkes at forhold, som bestyrelsens arbejdsform og reglerne om outsourcing kun er relevant i det omfang sagsøger konkret kan bevise at disse har været ufor-svarlige og har været årsagen til en konkret beslutning/unndladelse på et konkret bestyrelsesmøde der har været ansvarspådragende og har medført et konkret tab. Dette er ikke bevist.

Retten kan lægge til grund, at finanskrisen og den ændrede holdning hos FT, var en væsentlig årsag til de opståede tab, og har ingen mulighed for at kvantificere, hvor stor en del af Bank FO's tab, der evt. måtte være forårsaget af sagsøgte 1.

Ifølge sagsøgte 2's bilag D2 er Finanstilsynets konklusion at:

*”Eik Banki koncernen valgte en vækststrategi for begge banker. Denne vækststrategi kombineret med den valgte eksponering mod fast ejendomme og byggeri primært i datterbanken, men også i moderbanken via aflastningsgarantierne, **var af afgørende betydning for, at banken ikke kunne modstå det økonomiske konjunkturtilbageslag**”* (min fremhævnings). Finanstilsynet siger ligesom de sagsøgte at finanskrisen var hovedårsagen.

Der er ikke belæg for bevismæssigt at komme til, at Bank FO's tab på de resterende engagementer er forårsaget af overtrædelser af ASL §54 og/eller FIL § 71. Sagsøgte 1 har aldrig fået en henstilling eller bøde for at skulle have overtrådt FIL.

10. Adækvans.

Det påhviler sagsøger at føre bevis for, at det påståede tab er en påregnelig følge af ansvarspådragende forhold fra Frithleif Olsen side. Frithleif Olsen gør gældende at

sagsøger ikke har løftet denne bevisbyrde. Det gøres gældende, at tabet ikke er en påregnelig følge af Frithleif Olsen's og de øvrige sagsøgtes adfærd.

Det var ikke påregneligt for Frithleif Olsen at finanskrisen og Finanstilsynets ændrede holdning til bankens solvens, herunder nedskrivninger skulle indtræffe og medføre et økonomisk sammenbrud af bankerne.

Det gøres gældende, at Frithleif Olsen med rette kunne gå ud fra, at sædvanlige tab kunne absorberes af bankens egenkapital, idet der via solvensprocenten var taget behørig højde for den almindelige risiko ved bankdrift.

Hvad adækvans angår så var finanskrisens udbrud og dets omfang samt Finanstilsynet ændrede holdning ikke påregneligt for ledelsen i Bank FO.

11. "Tab".

Det fremgår bl.a. af Jørn Astrups forklaring at sagsøgers tab blev dækket af foreningen Det Private Beredskab, som bankerne selv finansierer. Der er tale om en kaution, som der, så vidt jeg kan se, ikke er regres for.

Da det således er Det Private Beredskab og ikke sagsøger, der har haft evt. tab i den færøske og danske bank, så skal der ske frifindelse. Der er ikke noget tab for sagsøger. Det er andre der har taget de tab der måtte være.

Jeg kan ikke se at der foreligger aftale om at sagsøger fra Det Private Beredskab har fået overdraget ret til de evt. erstatningskrav der måtte være mod ledelserne i den færøske bank, herunder sagsøgte 1.

Det bestrides, at sagsøger har dokumenteret, at der er lidt et økonomisk tab svarende til det påstævnte beløb. Det påhviler sagsøger at bevise størrelsen af det økonomiske tab, der er forårsaget af Frithleif Olsens påståede ansvarspådragende adfærd. Denne bevisbyrde har sagsøger ikke løftet.

Angående de 3 konkrete engagementer skal muligt tab opgøres som de samlede beløb banken har udbetalt til kunden med fradrag af det samlede beløb, der er indbetalt af kunden til banken. I ingen af engagementerne har sagsøger lavet en dokumenteret opgørelse af udbetalinger minus alle indbetalinger. Der er ikke engang lavet et forsøg på dette i nogen af engagementerne. Allerede derfor er der ikke dokumenteret noget tab.

Angående FDI engagementet skal tilføjes, at der f.s.v.a. bemyndigelsen af 10 mio. euro lånet så er der ikke noget tab for sagsøger, idet såfremt lånet ikke var blevet overtaget fra Eik Fonden så ville Bank FO haft mindst et tilsvarende tab på de Islandske engagementer der blev overtaget af Eik Fonden.

Angående FDI engagementet skal også yderligere tilføjes, at f.s.v.a. 7 mio. euro lånet så er der, allerede fordi der er tale om køb fra en bank som sagsøger ejer, nemlig EBH Bank, ikke noget tab for sagsøger på denne handel, jfr. ovenfor. Det samme gør sig gældende f.s.v.a. dividende af det beløb som banken betalte til Eih Fondens konkursbo, jfr. ovenfor.

Angående Valbjørn Dalsgarð engagementet skal tilføjes, at det må lægges til grund at en af betingelserne for ydelse af lån til Valbjørn Dalsgarð var følgeforretninger, særligt at få køberne som bankkunder. Dette lykkedes i høj grad. Hvis lånet til Valbjørn Dalsgarð ikke var bevilget ville man ikke have fået disse kunder som følgeforretninger og derfor ikke have modtaget indtægterne fra disse lån, se ovenfor.

Derfor skal indtægterne fra lånene til disse kunder medtages i tabsopgørelsen af Valbjørn Dalsgarð engagementet. Dette har sagsøger trods flere opfordringer (opfordring H1) ikke gjort. Også derfor er der ikke dokumenteret noget tab på Valbjørn Dalsgarð engagementet.

12. Lempelse.

Hvis retten kommer frem til, at sagsøgte 1 har handlet ansvarspådragende og at de ansvarspådragende handlinger har været årsagen til at Bank FO og/eller Bank DK har lidt tab, er der grundlag for lempelse efter erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1 og aktieselskabslovens § 143, stk. 1, i henhold til hvilke mulig erstatning kan nedsættes eller bortfalde.

Som momenter, der taler for lempelse er tabets betydelige størrelse, fejlens karakter og at den ansvarlige ikke måtte være dækket af ansvarsforsikring.

Som retten bekendt, har ledelsen i Bank FO, herunder sagsøgte 1 tegnet en ledelsesansvarsforsikring hos Chartis, til dækning af et muligt erstatningsansvar.

Forsikringsselskabet har hidtil nægtet at dække med henvisning til at ledelsen ved tegningen af forsikringen har givet forsikringsselskabet fejlagtige oplysninger, hvorfor forsikringsdækningen bortfalder. Forsikringsselskabet har ændret holdning til en vis grad, men sætter stadigvæk betingelser som sagsøgte 1 ikke kan acceptere. Derfor er det stadigvæk uvist om forsikringen dækker.

Idet sagsøgte 1 ikke har økonomiske midler til rådighed til at føre denne sag, har sagsøgte 1 fået beskikket en advokat af retten.

Henset til usikkerheden vedrørende udfaldet af forsikrings sagen, forsikringssummens begrænsede størrelse i forhold til det krav der gøres gældende, samt det forhold, at sagsøgte 1 er uden midler af betydning, gøres det på vegne sagsøgte 1 gældende, at i det omfang denne måtte blive fundet erstatningsansvarlig, skal erstatningen principalt bortfalde subsidiært nedsættes til en langt mindre beløb.

Det vil være usædvanligt tyngende, urimeligt og uacceptabelt både ud fra et socialt og humanitært synspunkt, at pålægge sagsøgte 1 et fuldt ansvar for en eventuel ansvarspådragende drift af Bank FO og/eller Bank DK.

Derfor bør eventuelt erstatningsbeløb, som sagsøgte 1 måtte blive tilpligtet at betale til sagsøger bortfalde, subsidiært nedsættes til et minimalt beløb alt efter rettens skøn.

De nødvendige økonomiske oplysninger om sagsøgte 1 vil blive givet til retten i forbindelse med domsforhandlingens afslutning således at retten har ajourførte økonomiske oplysninger.

13. Sagsomkostninger.

Selvom påstanden er begrænset til kr. 150.000.000 gøres der gældende, at sagens omkostninger skal fastsættes ud fra beløbet kr. 3.823.000.000 (3.271.000.000 + 571.000.000 minus 19.000.000 (IRE)), idet det er et eller andet sted indenfor beløbet kr. 3.271.000.000 at ”tab” af investeringen på kr. 1.263.250.000 i Bank DK skal findes.

Sagsøger har ikke før end i sagens allersidste fase frafaldet alt uden de 3 resterende konkrete engagementer (FDI, Sydporten og P/F Valbjørn Dalsgarð. Derfor er fastsættelse af sagsomkostninger under hensyn til ovennævnte fortsat aktuelt.

...”

Sagsøgte 2, Odd Bjellvåg

Sagsøgte 2, Odd Bjellvåg, har i sit endelige sammenfattende påstandsdokument af 6. maj 2019 (x20:200) til støtte for sin påstand anført følgende hovedanbringender:

”...

2. FORÆLDELSE

Det fastholdes, at sagsøgers krav mod Odd Bjellvåg og/eller dele af kravet er forældet.

Sagsøger har i sit processkrift 1 af 5. februar 2016 på side 19 til og med 29 angivet, hvilke bestyrelsesmøder de forskellige bevillinger er besluttet i bestyrelsen i Bank FO til de tre konkrete engagementer, FDI/ISI 6, Sydporten/Vagn Andersen og Valbjørn Dalsgarð.

For så vidt angår Sydporten/Vagn Andersen er bevillinger, der er truffet på bestyrelsesmøder i Bank FO den 28. oktober 2005, den 5. september 2006 og den 4. juli 2007, forældede, idet der er gået mere end 5 år fra bestyrelsesmødet, indtil stævning er indleveret til retten på Færøerne.

For så vidt angår Valbjørn Dalsgarð er bevillinger foretaget på bestyrelsesmøderne den 11. april 2006, den 5. september 2006, den 18. oktober 2006 og den 12. januar 2007. Bevillingerne er foretaget tidligere end 5 år fra det tidspunkt, hvor stævningen blev indleveret til retten på Færøerne. Et eventuelt erstatningskrav er derfor forældet.

3. SØGSMÅLSKOMPETENCE

Som anført i det foreløbigt sammenfattende processkrift gøres det gældende, at sagsøger ikke har den fornødne søgsmålskompetence. Sagsøger har ikke erhvervet rettighe-derne dertil i medfør af den dagældende aktieselskabslovs § 140, jf. § 144, stk. 1, idet en beslutning om at rejse søgsmål mod blandt andet Odd Bjellvåg ikke er truffet af generalforsamlingen i Bank FO.

Yderligere kan Odd Bjellvåg tilslutte sig de anbringender, som den eksterne revision (sagsøgte 5 og 6), har gjort gældende i sit endelige svarskrift angående sagsøgers søgsmålskompetence i forbindelse med, at sagsøger anfører at repræsentere kreditorinteresser, at sagsøger handler ud fra sit formål og uden lovhjemmel, at sagsøger ikke har værnet interesse, accept af egen risiko for sagsøger, og at kravet i nærværende sag er indtaget i strid med princippet om litis pendens og er tillige en ulovlig udstykning af kravet.

4. TABET

4.1 SAGSØGERS PÅSTÅEDE TAB

I sit foreløbigt sammenfattende processkrift har Odd Bjellvåg gjort sagsøgers erstatningskrav mod Odd Bjellvåg op på følgende måde:

Investeringer i Bank DK (stævningen side 70)	kr. 1.263.025.000,00
Tab på FDI (processkrift 1, side 18)	kr. 214.000.000,00
Sydporten (processkrift 1, side 18)	kr. 182.000.000,00
Valbjørn Dalsgarð (processkrift 1, side 18)	kr. 113.000.000,00
RGW (processkrift 1, side 18)	<u>kr. 36.000.000,00</u>
I alt	<u>kr. 1.808.025.000,00</u>

Idet sagsøger har frafaldet sine anbringender for ansvaret for investeringerne i Bank DK og bevillinger i RGW og en mindre del af Sydporten/Vagn Andersen forstår Odd Bjellvåg det således, at sagsøger mener, at Odd Bjellvåg er ansvar for følgende tab:

Tab på FDI (hjelpebilag 43)	kr. 203.495.494,00
Sydporten (hjelpebilag 35)	kr. 157.859.220,46
Valbjørn Dalsgarð (hjelpebilag 51)	<u>kr. 115.800.000,00</u>
I alt	<u>kr. 477.154.714,46</u>

4.2 UDENLANDSKE ENGAGEMENTER FDI/ISI 6 OG SYDPORTEN/VAGN ANDERSEN

For så vidt angår de udenlandske engagementer FDI/ISI 6 og Sydporten/Vagn Andersen er der ikke i sagsøgers opgørelse taget hensyn til, at sagsøger efter overtagelsen af Bank FO har foretaget transaktioner, som ikke kan gennemskues af udenforstående.

Odd Bjellvåg gør gældende, at der ikke er konstateret noget tab i forbindelse med FDI/ISI 6 og Sydporten/Vagn Andersen. Odd Bjellvåg gør gældende, at sagsøger ikke

har dokumenteret, sandsynliggjort og/eller løftet beviset for noget tab for disse to udenlandske engagementer.

De to udenlandske engagementer er solgt ud af den nye Bank FO til den nye Bank DK under omstændigheder, som ikke giver vished for, at engagementer er anført til korrekte værdier, jf. Jørn Astrup Hansens forklaring til sidst i det konsoliderede forklaringsdokument side 307.

4.3 DET PRIVATE BEREDSKAB

Det gøres desuden gældende, at sagsøger har ikke haft noget tab overhovedet i forbindelse med Bank FO's økonomiske sammenbrud, idet det var Det Private Beredskab, der betalte hele det faktiske tab.

Det har sagsøgers direktør Henrik Bjerre-Nielsen også forklaret for Færøernes ret, jf. det konsoliderede forklaringsdokument side 86 øverst.

Sagsøger har således ikke haft noget tab, som sagsøger kan forfølge.

5. BESTYRELSEN

Bestyrelsen i Bank FO har i årene 2005-2010 overholdt de gældende regler og har ikke overtrådt formelle forskrifter, der har været gældende for en banks bestyrelse i den pågældende periode.

Bestyrelsens arbejdsform har været fuldt forsvarlig. Bestyrelsen har afholdt mange og lange møder i årenes løb og fulgt dens forretningsorden (bilag 30, se ekstraktbind 11 side 615-623) uden anmærkninger.

En gennemgang af bestyrelsens forhandlingsprotokol og de rapporter, herunder finansielle rapporter fra direktionen, finanschefen og kreditchefen, revisionsprotokol-

latet fra den interne revision og den eksterne revision, der har været forelagt og gennemgået af bestyrelsen, efterlader et indtryk af et aktivt bestyrelsesarbejde karakteriseret ved fyldestgørende referater, hyppige bestyrelsesmøder, god rapportering og en passende kritisk holdning.

Bestyrelsen i Bank FO har gennem hele forløbet modtaget, hvad der forekommer som kvalificerede indstillinger til kreditbevillinger. Hvor bestyrelsen har stillet spørgsmål til indstillingerne og engagementerne, har bestyrelsen modtaget tilfredsstillende og beroligende svar fra den administrerende direktør henholdsvis kreditchefen, der har forelagt kreditindstillingerne.

De sagsøgte ledelsesmedlemmer og revisor Hans Laksá har forklaret, at bestyrelsen har bestået af kompetente medlemmer, der alle har turdet sige deres mening. Der har heller ikke været parter eller vidner, der har forklaret noget, der tyder på det modsatte.

Som Odd Bjellvåg har forklaret for Færøernes ret (se det konsoliderede forklaringsdokument side 151 midtfor), så var der flere medarbejdervalgte bestyrelsesmedlemmer i bestyrelsen. Disse personer var så at sige nede i bankens maskinrum, og ville have informeret bestyrelsen, hvis der var noget galt i banken. Bl.a. var bestyrelsesmedlemmet Tormund A. Joensen ansat i den interne revision, og skulle derved ikke referere til direktionen, men til den interne revisionschef Sigmund Frederiksen, der refererede direkte til bestyrelsen.

Som anført i det foreløbigt sammenfattende processkrift har der ikke på noget tidspunkt været rejst kritik af bestyrelsens arbejdsform.

Bank FO's interne revision har læst bestyrelsesmødereferaterne, uden at det har givet anledning til kritik. Der forligger ikke bevis for det modsatte.

Bank FO's eksterne revision har læst bestyrelsesmødereferaterne, uden at det har givet anledning til kritik. Revisor Hans Laksá har forklaret for Færøernes ret, at han ville have bemærket det i revisionsprotokollen, hvis alt sejlede, og bestyrelsen ikke fik de

oplysninger, som den skulle have (se konsolideret forklaringsdokument side 217 nedst).

Finanstilsynet har i forbindelse med tilsynets besøg i Bank FO læst bestyrelsesmøde-referaterne, uden at det har givet anledning til kritik af bestyrelsens arbejdsform.

Når der ikke er nogen, bortset fra sagsøger, der mener, at arbejdsformen i bestyrelsen ikke har været forsvarlig, så har det formodningen for sig, at arbejdsformen har været forsvarlig i årenes løb, herunder i årene 2005-2010.

5.1 ANSVAR FOR BESTYRELSEN

Som anført i det foreløbigt sammenfattede processkrift vurderes bestyrelsens erstatningsansvar på baggrund af den almindelige erstatningsretlige culpanorm. Der gælder ikke et professionsansvar for bestyrelsesmedlemmer i en bank.

Culpabedømmelsen er i henhold til retspraksis ganske mild, hvor der ikke er tale om uhæderlig eller illoyal adfærd. Denne culpabedømmelse er ofte betegnet som "the business judgement rule."

Det følger af denne "business judgement rule", at et bestyrelsesmedlem, der i god tro handler på baggrund af et oplyst og rationelt grundlag med henblik på at varetage selskabets interesser, ikke kan drages til ansvar for sine handlinger eller undladelser, selv om disse handlinger eller undladelser senere viser sig at medføre tab for selskabet eller selskabets kreditorer.

Odd Bjellvåg har ikke på noget tidspunkt handlet uhæderligt eller illoyalt i hans hverv som bestyrelsesmedlem i Bank FO. Odd Bjellvåg har i al den tid, som han har varetaget sit hverv som bestyrelsesmedlem, kun haft Bank FO's interesser for øje.

5.3 OUTSOURCING

Som Odd Bjellvåg har forstået, så har sagsøger ikke frafaldet anbringender om erstatningspådragende outsourcing. Denne outsourcing gør sig for Odd Bjellvågs vedkommende alene gældende for Sydporten/Vagn Andersen.

Som anført i det foreløbigt sammenfattede processkrift trådte den første bekendtgørelse om outsourcing, som er bekendtgørelse nr. 335 af 12. april 2012, først i kraft den 1. maj 2012.

Det indebærer alt andet lige, at der ikke kan være tale om brud på regler om outsourcing i forhold til Bank FO. Det konstaterer skønsmændene også i skønserklæringen på side 61, pkt. 26.

Endvidere anfører skønsmændene på side 89, pkt. 6 og 8 og på side 90, pkt. 1, i skønserklæringen (se ekstraktbind 1 side 2264-2265), at reglerne om outsourcing ikke er brudt, såfremt der var gældende regler om outsourcing for Bank FO i perioden 2005-2010.

Som anført ovenfor har Bank FO's interne revision, eksterne revision og Finanstilsynet læst Bank FO's bestyrelsesmødereferater, hvor bl.a. proceduren med behandlingen af bevillinger angående Sydporten/Vagn Andersen er foregået. Disse instanser har ikke på noget tidspunkt fundet anledning til at komme med bemærkninger om uforsvarlig overladelse af creditsagsbehandlingen til Bank DK – hverken for så vidt angår Sydporten/Vagn Andersen og ej heller andre udenlandske engagementer, som blev behandlet af Bank DK så vel som Bank FO.

Revisor Hans Laksá har under forklaringen for Færøernes ret oplyst, at han var klar over proceduren i Bank FO med udenlandske engagementer, der havde sin oprindelse i Bank DK. Hans Laksá oplyste i det konsoliderede forklaringsdokument side 217 midtfor, at han ville have gjort bemærkninger om det, hvis det havde været hans opfattelse, at Bank FO havde delegeret kompetencen på kreditområdet til andre.

Henset til, at sagsøger har frafaldet erstatningskravet mod revisor Hans Laksá for bl.a. ikke at have gjort bemærkninger om uforsvarlig overladelse af kreditsagsbehandlingen til Bank DK angående engagementet Sydporten/Vagn Andersen, så kan det velsagtens sluttes, at sagsøger ikke finder dette anbringende så tungtvejende længere.

Det må således have formodning for sig, at bestyrelsen i Bank FO ikke har overtrådt regler om outsourcing.

Marnér Jacobsen har endvidere under forklaringen for Færøernes ret oplyst, at kreditindstillinger i forbindelse med Sydporten/Vagn Andersen engagementet blev sendt til kreditafdelingen i Bank FO. Kreditafdelingen skulle gennemgå sagen, som om engagementet kom fra erhvervsafdelingen i Bank FO.

6. REVISIONEN

På trods af, at sagsøger har frafaldet kravet mod revisionen, så finder Odd Bjellvåg, at det har betydning at få konstateret, at bestyrelsen i Bank FO har sikret sig ved at have en udførlig intern og ekstern revision af bankens forretningsgange og de enkelte engagementer.

Som anført i det foreløbige sammenfattede processkrift har der på intet tidspunkt været bemærkninger fra den interne revision, som har givet bestyrelsen anledning til at gribe ind overfor forhold, som ikke har været tilfredsstillende eller på anden måde har været uforsvarlige.

Den interne revision har minutiøst gennemgået de tre kritiserende engagementer FDI, Sydporten og Valbjørn Dalsgarð, og har ikke fundet anledning til at kritisere ledelsens bevilling og opfølgning af engagementerne.

Som offentlighedens vogter har den eksterne revisor revideret Bank FO's årsrapporter. Årsrapporterne har i årene 2005-2010 været afgivet uden forbehold eller supplerende

oplysninger. Det betyder alt andet lige, at årsrapporten ifølge revisionen ikke indeholder væsentlige fejl eller mangler.

Som anført i det foreløbige sammenfattede processkrift, så sker den løbende rapportering fra den eksterne revision til bestyrelsen via revisionsprotokollatet. Den eksterne revisor har ikke fundet anledning til at kritisere bestyrelsens behandlingen af de af sagsøger kritiserede engagementer FDI, Sydporten/Vagn Andersen og Valbjørn Dalsgaard.

Som led i revisionens arbejde skal revisionen i henhold til revisionsbekendtgørelsens § 24, stk. 1, nr. 1 – 2 afgive erklæring om bankens 10 største engagementer. Den eksterne revisor har i årenes løb afgivet erklæringer om de tre kritiserende engagementer FDI, Sydporten/Vagn Andersen og Valbjørn Dalsgaard, uden at det har givet anledning til kritik.

7. FINANSTILSYNET

Som anført i det foreløbige sammenfattende processkrift har det stor betydning at få konstateret, at Bank FO i årene 2005-2010 har været under tilsyn af Finanstilsynet, som har undersøgt Bank FO og de tre kritiserede engagementer FDI, Sydporten/Vagn Andersen og Valbjørn Dalsgaard i perioden.

Finanstilsynet har ikke fundet anledning til at kritisere Bank FO's bevilling og opfølgning af disse tre engagementer.

Finanstilsynet har foretaget en ordinær undersøgelse af Bank FO i perioden fra den 12. til den 23. juli 2006, der møntede sig ud i en rapport (bilag 57) uden særligt påfaldende bemærkninger eller anbefalinger.

Finanstilsynet har også fået foretaget en ordinær undersøgelse af Bank FO i august 2009, hvor bankens 74 største engagementer blev gennemgået, inklusive de 10 største

nedskrivningsengagementer (bilag D2, side 11). Heriblandt befandt de tre store kritiserede engagementer sig.

Det fremgår også af skønserklæringen på side 56, pkt. 19 og 22, at skønsmændene har erklæret, at inden funktionsundersøgelsen i september 2010 ses der ikke at have været væsentlige bemærkninger fra Finanstilsynet til Bank DK's kreditororganisation.

8. BEDØMMELSESTIDSPUNKTET

Det gøres gældende, at bedømmelsen af ansvarligheden skal ske ud fra dispositionstidspunktet. Det vil sige, at de enkelte kritiserede bevillinger til de tre engagementer FDI, Sydporten/Vagn Andersen skal bedømmes ud fra det tidspunkt, hvor bevillingerne blev foretaget.

Man er bl.a. nødsaget til at forholde sig til finanskrisen og dennes indvirkning på forholdene i en bank som Bank FO i årene 2008-2010, hvor ledelsen var i en meget stresset situation. På trods heraf klarede ledelsen at forholde sig fornuftigt og rationelt til det, som ledelsen skulle tage stilling til.

Ledelsen har i finanskrisens storm nøje på fyldestgørende grundlag overvejet, hvilke beslutninger, der ville tjene Bank FO's interesser bedst. Ledelsen har ikke taget forhastede beslutninger på trods af til tider uheldige omstændigheder.

Der er ikke ved sagens anlæg i 2012 eller senere mulighed for at sætte sig ind i, hvorledes forholdene var på det tidspunkt, hvor de kritiserede bevillinger blev truffet.

Det gøres gældende, at det er ikke bevist, at bevillingerne i de tre kritiserede engagementer FDI, Sydporten/Vagn Andersen og Valbjørn Dalsgård har været uforsvarlige på det tidspunkt, hvor bevillingerne blev foretaget og/eller truffet.

9. NEDSÆTTELSE AF ERSTATNINGSKRAVET

Som anført i det foreløbigt sammenfattende processkrift gøres det gældende, at ansvaret må lempes, hvis Færøernes ret finder, at Odd Bjellvåg er ansvarlig for det påståede tab eller dele heraf, jf. den færøske selskabslovs § 315 (dagældende aktieselskabslovs § 143) og erstatningsansvarslovens § 24.

Odd Bjellvåg har ikke midler til at dække blot en brøkdel af påstandsbeløbet. Et eventuelt idømt beløb bør nedsættes til et beløb, der ikke virker urimeligt tyngende.

Endvidere bør lempelse ske, idet der er et udtalt misforhold mellem tabets størrelse og karakteren af Odd Bjellvågs eventuelle ansvarsgrundlag. Som begrundelse herfor gøres de samme anbringender gældende, som ellers er anført i svarskriftet.

10. FDI/ISI 6

Det er ikke kun Bank FO og ledelsen i Bank FO, der har været inde over engagementet, der ikke udviklede sig, som man havde forventet. Finanstilsynet og Bank FO's eksterne revisor har også været inde over engagementet.

Finanstilsynet har i august 2009 givet engagementet karakteren 2b (bilag Q4, hvor engagementet er beskrevet som EBH Zweitmarkt GmbH, se ekstraktbind 15 side 1845), efter at Finanstilsynet har gennemgået engagementet. Det vil sige, at Finanstilsynet har vurderet engagementet som et engagement uden væsentlige svaghedstegn.

Den eksterne revisor udtalt sig om engagementet i revisionsprotokollatet til koncernårsregnskabet for 2009 (bilag 37, side 130, se ekstraktbind 12 side 2316), at revisionen har fået oplyst, at der pt. ikke foreligger nogen objektiv indikation på værdiforringelse, hvorfor der ikke er basis for at nedskrive på lånet.

Den eksterne revisor oplyser også i revisionsprotokollatet, at det er Bank FO's forventning, at det fulde lånebeløb bliver tilbagebetalt, når det falder til fuld indfrielse i 2013, og at revisor har gennemgået grundlaget for bankens beregninger og vurderinger i øvrigt, og gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

Bestyrelsen i Bank FO fulgte godt med engagementet og fik så sent som den 18. marts 2010 oplyst af Bank FO's eksterne revisor, at de to lån, som Bank FO købte fra EBH bankkoncernen, blev serviceret (bilag 8.7, side 4116, se ekstraktbind 12 side 1807 tredje bulletpoint).

Idet Finanstilsynet og den eksterne revisor ikke har fundet anledning til at kritisere ledelsens behandling af FDI engagementet må det have formodningen for sig, at bevillingerne og opfølgningen har været forsvarlig og dermed ikke ansvarspådragende.

9.1 OPSTARTEN TIL FDI/ISI 6 I EIK FONDEN

Engagementet startede i Eik fonden som en passiv langsigtet investering. Fonden skulle være en sleeping partner med EBH koncernen som den aktive partner.

Bestyrelsen i Fonden, som på det tidspunkt var den samme som bestyrelsen i Bank FO, fik udleveret fyldestgørende materiale, der dannede grundlag for beslutningen om at investere i engagementet. Fondens ledelse mente, at de havde det fornødne beslutningsgrundlag for at tage stilling til, om fonden skulle involvere sig i FDI/ISI 6.

Den fyldige due diligence rapport fra det tyske revisionselskab BDO blev som forklaret af Jens Nielsen lavet i forbindelse med engagementet (se det konsoliderede forklaringsdokument side 326 nederst). Ledelsen i Fonden havde ikke anledning til ikke at stole på tallene i due diligence rapporten og det af EBH koncernen udarbejdede prospekt. Ledelsen var også i Tyskland for at se nærmere på nogle af indkøbscentrene.

Ledelsen i Fonden havde et godt indblik i, hvordan det så ud i FDI/ISI 6 engagementet, inden der blev truffet afgørelse om at involvere sig i engagementet. Ledelsen havde også klarhed over finansieringen i engagementet, heriblandt at FDI/ISI 6 havde et lån på omkring 7 mio. EUR. Det uheldige viste sig senere at være, at det var EBH bank, der var långiver. Men at lånet var der, vidste ledelsen i Fonden og dermed også ledelsen i Bank FO, idet bestyrelsen var den samme.

Efter at Fonden havde involveret sig i FDI/ISI 6, blev der valgt en bestyrelse eller Advisory Board, for at ledelsen i Eik fonden havde hånd i hanke med, hvad der foregik i FDI/ISI 6. Det stemmer overens med, hvad Odd Bjellvåg har forklaret for Færøernes ret, jf. det konsoliderede forklaringsdokument side 157 midtfor. Bestyrelsen i Eik fonden ønskede at have deres egne folk til at holde styr på fondens investering. Odd Bjellvåg har derved sikret sig, at han som del af bestyrelsen i fonden fik den nødvendige information om FDI/ISI 6 engagementet til tiden.

Der forelå derved tilstrækkeligt og fyldestgørende beslutningsgrund for at involvere Fonden i FDI/ISI 6. Ledelsen i Fonden sikrede sig også first hand information ved at vælge bestyrelsesformanden og den administrerende direktør for Bank FO ind i bestyrelsen eller Advisory Board for FDI/ISI 6, så man havde mulighed for straks at følge op på engagementet. Det stemmer også meget godt overens med, at Marner Jacobsen har forklaret for Færøernes ret, at det var han og Frithleif Olsen, der kendte mest til dette engagement (se det konsoliderede forklaringsdokument side 30 nederst).

9.2 LÅNET PÅ 10 MIO. EUR

Som Odd Bjellvåg har forklaret for Færøernes ret, så blev lånet på 10 mio. EUR til FDI/ISI 6 oprindeligt lagt i fonden som en del af fondens investering i FDI/ISI 6. Etableringen af lånet på 10 mio. EUR er ikke en del af retssagen i og med, at lånet blev etableret i fonden.

På bestyrelsesmøde den 16. oktober 2008 (bilag 6.21, ekstraktbind 7 side 2972) blev det af bestyrelsen i Bank FO besluttet at overtage lånet på 10 mio. EUR fra Fonden for pålydende. Baggrunden var som forklaret for Færøernes ret af Marner Jacobsen, Bjarni Olsen, Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Bogi Bendtsen at skaffe Fonden likviditet for at løfte de islandske engagementer ud af Bank FO (se det konsoliderede forklaringsdokument side 34 ff, 108 f, 126 f, 159 ff og 266).

Finanskrisen var for alvor sat ind og Island var gået i sort. Bank FO var blevet forvekslet med en islandsk bank samtidig med, at andre banker meldte ud med, hvad deres eksponering var mod Island. Bankkoncernens eksponering mod Island var forholdsvis begrænset.

Øvelsen for ledelsen var, at FDI/ISI 6 lånet på 10 mio. EUR blev overdraget til Bank FO for derved at skabe likviditet for Fonden at løfte de islandske engagementer ud af Bank FO. De islandske engagementer efter efterfølgende gået tabt.

Det var alle de involveredes berettigede opfattelse, at lånet på 10 mio. EUR til FDI/ISI 6 var kurant, hvorimod man ikke havde svært ved at afdække værdien på de islandske engagementer, som Fonden overtog fra Bank FO. Øvelsen med at bytte disse engagementer mellem Bank FO og Fonden var til fordel for Bank FO.

Odd Bjellvåg deltog ikke på bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008, og deltog derved heller ikke i beslutningen om at bytte disse engagementer om mellem Fonden og Bank FO. Odd Bjellvåg kan som følge heraf ikke gøres ansvarlig for, at Bank FO overtog lånet på 10 mio. EUR fra Fonden.

Det har ikke selvstændig betydning, at Odd Bjellvåg har skrevet under på, at han har læst bestyrelsesmødereferatet af 16. oktober 2008 (se ekstraktbind 7 side 2967), idet underskriften er ikke udtryk for andet end, at Odd Bjellvåg har læst referatet. Odd Bjellvåg har ikke derved givet udtryk for, at han støtter afgørelsen om at overtage lånet på 10 mio. EUR. Da Odd Bjellvåg læste og skrev under på bestyrelsesreferatet var skaden så at sige sket.

Ansvarsbedømmelsen er individuel for hvert enkelt bestyrelsesmedlem og for hver enkel konkret handling eller undladelse. Odd Bjellvåg kan ikke gøres ansvarlig for en afgørelse, som han ikke har været med til at træffe.

9.3 OVERTAGELSE AF EBH KONCERNENS EJERANDEL OG LÅN

Odd Bjellvågs ansvar for overtagelse af ejerandel og tilgodehavender mod FDI/ISI 6 er alene i hans egenskab som bestyrelsesmedlem i Bank FO. Odd Bjellvåg har ikke haft nogen anden egenskab i denne forbindelse.

Denne culpabedømmelse af et medlem af bestyrelsen er som anført ovenfor under pkt. 5.1 i henhold til retspraksis ganske mild, medmindre der ikke er tale om uhæderlig eller illoyal adfærd.

Det afgørende for vurderingen er, om bestyrelsen har handlet anderledes, end en bestyrelse i en tilsvarende organisation ville have gjort, selv om disse handlinger eller undladelser senere viser sig at medføre tab for selskabet eller selskabets kreditorer.

Der er ikke holdepunkter for at fastslå, at et andet bestyrelsesmedlem ville have handlet anderledes, end Odd Bjellvåg gjorde under disse givne og på daværende tidspunkt kendte omstændigheder, og på baggrund af de oplysninger, som bestyrelsen fik forelagt.

Der var ti andre bestyrelsesmedlemmer, der handlede på samme måde som Odd Bjellvåg. Det var en enstemmig bestyrelse, der på bestyrelsesmøde den 29. april 2009 (bilag 7.11 og ekstraktbind 9 side 207) besluttede i første omgang at deponere de 11,5 mio. EUR til muligt køb af lån og anparter i FDI/ISI 6 fra EBH banken og EBH fonden.

På bestyrelsesmøde den 4. maj 2009 (bilag 7.12 og ekstraktbind 9 side 1028), hvor bestyrelsen traf afgørelse om at gennemføre overtagelsen af anparter og lån i FDI/ISI 6 fra EBH bank og EBH fonden, var der igen enstemmighed i bestyrelsen.

Som anført ovenfor skal ansvarsbedømmelsen ske på dispositionstidspunktet for handlingen eller undladelsen. I dette tilfælde, hvor bestyrelsen fulgte indstillingen fra direktionen om at overtage anparter og lån i FDI/ISI 6, deltog alle bestyrelsesmedlemmer i behandlingen af sagen bortset fra Odd Bjellvåg, der positivt støttede op omkring beslutningen. Der var ikke bestyrelsesmedlemmer, der tog afstand fra dispositionen.

Det har således formodning imod sig, at andre fornuftige personer i en bestyrelse i en lignende organisation som Bank FO ville have handlet anderledes end Odd Bjellvåg og de andre ti bestyrelsesmedlemmer gjorde på dette tidspunkt og med det beslutningsgrundlag, som de havde på det tidspunkt.

Odd Bjellvåg har ikke deltaget i forhandlinger med repræsentanter fra EBH bank og EBH fonden. Odd Bjellvåg har som menigt bestyrelsesmedlem i Bank FO måtte kunne stole på de informationer, som han har modtaget. Som de andre bestyrelsesmedlemmer måtte Odd Bjellvåg desuden være berettiget til at gå ud fra, at de oplysninger, der lå til grund for den klare indstilling den 3. maj 2009 (bilag 76 og ekstraktbind 9 side 945), var korrekte.

9.4 DE EFTERFØLGENDE INVESTERINGER I FDI/ISI 6

Odd Bjellvåg var så vel som resten af bestyrelsen i Bank FO klar over, at finanskrisen trykkede, og at det var ikke nogen ønskelig situation, som Bank FO var havnet i med FDI/ISI 6 engagementet.

Bestyrelsen i Bank FO fulgte godt med investeringen. FDI/ISI 6 engagementet var oppe at vende med jævne mellemrum i bestyrelsen. Der var dog som anført ikke noget, som tydede på, at det ville være forsvarligere at undlade at foretage de anbefalede investeringer.

Der har nemlig ligget klare indstillinger med økonomisk rationale bag de efterfølgende investeringer i handelscentrene i FDI/ISI 6. Bank FO har fået valuta for sine investeringer, og har ved investeringerne hovedsageligt sikret og været med til at forhøje centrenes lejeindtægter.

Bank FO har ikke smidt gode penge efter dårlige penge ved at foretage disse investeringer i handelscentrene. Også ebh bank har under Jørn Astrup Hansens ledelse overført penge til FDI/ISI 6 ”engang imellem,” se det konsoliderede forklaringsdokument side 296 midtfor.

Jens Nielsen, som er den person, der har bedst kendskab til handelscentrene ifølge Jørn Astrup Hansen og advokat Lars Grøngaard, jf. det konsoliderede forklaringsdokument side 292 nederst, 295 øverst og 349 øverst, har forklaret for Færøernes ret, at indkøbscentrene kørte, og at der kom husleje ind hver dag, jf. det konsoliderede forklaringsdokument side 331 nederst.

Det stemmer overens med det, som bestyrelsen i Bank FO har fået oplyst undervejs. På bestyrelsesmøde den 27.-28. september 2009 (bilag 7.22 og ekstraktbind 10 side 1820) får bestyrelsen oplyst, at en specialist i lejemål advokat Susanne Beck Nielsen mener, at de grundlæggende ting er i orden i FDI/ISI 6. Bestyrelsen fik i samme omfang oplyst, at advokat Susanne Beck Nielsen var med i udvalget for FDI/ISI 6. Marner Jacobsen oplyste også, at det korte af det lange var, at der var styr på tingene.

Det var heller ikke kun Marner Jacobsen og Jens Nielsen, der arbejdede med FDI/ISI 6. Andre kompetente personer som Bogi Bendtsen og Evy Jacobsen var involveret og arbejdede med engagementet. Bestyrelsen i Bank FO har fået positive og velfunderede indstillingsnotater fra Marner Jacobsen og Evy Jacobsen, som bestyrelsen har forholdt sig nøgternt og kritisk til. Korrespondance mellem Marner Jacobsen, Jens Nielsen og Evy Jacobsen om eventuelle betænkeligheder er ikke noget, som bestyrelsen får præsenteret.

Bestyrelsen i Bank FO må kunne forholde sig til de informationer, som bestyrelsen får præsenteret. Bestyrelsen har forholdt sig kritisk til informationen og indstillingerne. Men bestyrelsen har ikke haft belæg for at tro, at det ikke skulle forholde sig således som beskrevet i indstillingsnotaterne.

Principindstillingen af 15. december 2009 (bilag 92 og ekstraktbind 11 side 2010-2060) om, hvorvidt man skal arbejde videre med engagementet eller ej, forekommer fornuftig og begrundet. I sådanne tilfælde er bestyrelsen berettiget til at stole på sådanne oplysninger, herunder at lejeindtægterne øges, hvis investeringerne laves.

Bestyrelsen får også efterfølgende beroligende og bekræftende oplysninger. F.eks. oplyser Marner Jacobsen i bestyrelsesmødereferat af 13. januar 2010 (bilag 8.1 og ekstraktbind 11 side 3022), at det går den rigtige vej med FDI/ISI 6 engagementet.

10. SYDPORTEN

10.1 FINANSTILSYNET

Finanstilsynet har været gennem Sydporten/Vagn Andersen engagementet i forbindelse med undersøgelse af Bank FO i august 2009. Finanstilsynet gav engagementet karakteren 2b (bilag Q4 og ekstraktbind 15 side 1845). Det vil sige, at Finanstilsynet har vurderet engagementet som et engagement uden væsentlige svaghedstegn.

Finanstilsynet så også på Sydporten/Vagn Andersen engagementet i Bank DK i februar-marts 2007. Der gav Finanstilsynet også engagementet karakteren 2a, som Østre Landsret udlægger som gode og mindre gode engagementer, se dommens side 407 øverst.

Det må derved lægges til grund, at Finanstilsynet ikke har ment, at engagementet har udviklet sig uheldigt i væsentlig grad i disse cirka to og et halv år fra marts 2007 til august 2009 set fra Bank FO's perspektiv.

10.2 ØSTRE LANDSRET

Sydporten/Vagn Andersen engagementet var et engagement, som Bank FO delte med bl.a. Bank DK.

Østre Landsret har behandlet engagementet i forbindelse med sagsanlægget mod ledelsen i Bank DK, hvor Marner Jacobsen går igen – i Bank DK som bestyrelsesformand – hvor sagsøger indtalte et erstatningskrav på ca. 174 mio. kr.

I sin begrundelse udtaler Østre Landsret, at det afgørende for ansvarspådragelse er, ”om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at bevillige disse lån,” se dommen side 403 midtfor.

Østre Landsret finder ikke, at Vagn Andersens historik med hash smugling, hans bo-pæl og/eller familiemæssige forhold i sig selv medfører, at det var ansvarspådragende at yde lån til Vagn Andersens koncernselskaber (se dommens side 404). Der er ikke ført bevis for, at bestyrelsen i Bank FO har kendt noget til denne historik og/eller hans familiemæssige forhold i forbindelse ydelse af lån til Sydporten/Vagn Andersen. Derfor gøres det gældende, at det i sig selv ikke har været ansvarspådragende for Odd Bjellvåg at medvirke til at give lån til Sydporten/Vagn Andersen.

Østre Landsret har set på anvendelsen af upsides i relation til Sydporten/Vagn Andersen engagementet. Landsretten har i den forbindelse ikke fundet det ”godtgjort, at [Bank DK’s] upside-aftaler har medført, at [Bank DK] varetog usaglige hensyn eller på anden måde medførte en uforsvarlig kreditsagsbehandling,” se dommens side 406 midtfor.

Sammenfattende finder Østre Landsret ikke, at bevillingerne forud for de store hovedbevillinger til det store spekulative Sydport kontorbyggeri har været ansvarspådragende for ledelsen i Bank DK, se dommens side 406 nederst og side 407 øverst.

Det samme må derfor gøre sig gældende for ledelsen i Bank FO, i det omfang ledelsen i Bank FO har bevilliget lån til Vagn Andersens projekter forinden Sydporten kontorbygningen og/eller aflastningsgarantier til Bank DK i den forbindelse.

Bank FO har haft de samme informationer, analyser, vurderinger mm., som Bank DK har haft og udarbejdet. Foruden det har Bank FO’s kreditafdeling været gennem materialet en ekstra gang, inden Odd Bjellvåg har fået sagen præsenteret og sammen med den samlede bestyrelse i Bank FO har behandlet og bevilliget eventuelle lån og/eller aflastningsgarantier.

10.3 SYDPORTEN KONTORBYGNINGEN

Bevillingen på 400 mio. kr. til bebyggelsen af kontorbygningen i Sydporten var delt mellem Bank FO, Bank DK og Kaupthing Bank Luxembourg. Bebyggelsen var spekulativ, idet der ikke var indgået lejekontrakter på forhånd.

Det var en meget flot bygning tegnet af arkitekt Henning Larsen. Entreprenøren var Züblin, der var i stand til at løfte opgaven og ville gøre det til favorabel pris.

Der var aftalt en upside på 40 % av overskuddet til deling mellem de finansierende banker. Det ville alt andet lige medføre en upside på 180 mio. kr. til deling mellem bankerne. Østre Landsret har ikke fundet, at den ”betydelige upside medførte, at [Bank DK] varetog usaglige hensyn eller på anden vis foretog en uforsvarlig kreditsagsbehandling”, se dommens side 408 midtfor.

Når det gælder for Bank DK, så gælder det også for Bank FO, idet Bank FO har haft adgang til de samme informationer, analyser, vurderinger og beslutningsgrundlag som Bank DK. Hertil kommer, at for Bank FO’s vedkommende har endvidere Bank FO’s kreditafdeling været inde over engagementet, inden kreditbevillingen blev lagt for bestyrelsen i Bank FO.

Landsretten finder ikke, at det var ansvarspådragende for ledelsen i Bank DK at bevilge lån til opførelse af Sydporten kontorbygningen på trods af, at første etape uden byggerettigheder ville generere et betydeligt underskud på mere end 80 mio. kr. (se dommens side 409 midtfor).

Landsretten finder heller ikke, at Bank DK ikke havde tilstrækkelig indsigt i projektoekonomien. Heller ikke finder Landsretten, ”at bevillingen var behandlet under så stor hast, at ledelsesmedlemmerne ikke havde mulighed for at sætte sig forsvarligt ind i og vurdere de risici, som [Bank DK] påtog sig ved engagementet”, (se dommens side 409 midtfor).

Det samme må gøre sig gældende for ledelsesmedlemmerne i Bank FO, hvor bevillingen er indgående behandlet på bestyrelsesmøde den 7. juni 2007 (bilag 5.13 og ekstraktbind 5 side 1898). Bestyrelsen i Bank FO bevilliger en aflastningsgaranti på 97 mio. kr. overfor Bank DK i forbindelse med projektet. Det var på baggrund af kreditindstilling (ekstraktbind 5, side 1881) hvor der bl.a. blev oplyst, at der var god sikkerhedsmæssig afdækning.

Det bemærkes, at Odd Bjellvåg deltog ikke i beslutningen den 7. juni 2007. Odd Bjellvåg kan som følge heraf ikke gøres ansvarlig for en beslutning, som han ikke har truffet.

Den efterfølgende ændring af finansieringsoplægget besluttet på bestyrelsesmøde den 4. juli 2007 (bilag 5.16 og ekstraktbind 5, side 2713) var en stillingtagen til på forhånd kendt stof, og risikoen i projektet var ikke ændret. Risikoen konkret for Eik koncernen var formindsket, jf. kreditindstillingen (bilag 1.132 og ekstraktbind 5, side 2725).

Efter indtræden af finanskrisen har Bank DK bevilliget yderligere kredit på knapt 15 mio. kr. til betaling af ejendomsskatter, øvrige liggeomkostninger, terminer til BRF Kredit, renter til Bank DK og Bank FO.

Bortset fra renterne til Bank FO finder Landsretten ikke, at denne ”relativt mindre merbevilling, hvis hovedformål på den anførte baggrund må anses for at have været at bevare bankens værdier og søge at undgå et tab, har været ansvarspådragende for de sagsøgte ledelsesmedlemmer” (se dommens side 414).

Det gøres gældende, at de merbevillinger, der er bevilliget af bestyrelsen for Bank FO til Sydporten/Vagn Andersen engagementet er netop for at bevare bankens værdier og for at søge at undgå tab. Som følge heraf er disse merbevillinger ansvarsfri for bestyrelsen i Bank FO så vel som for bestyrelsen i Bank DK.

10.3 UBERETTIGEDE HÆVNINGER

De uberettigede hævnings af byggekreditten til Sydporten projektet er ikke noget, som Odd Bjellvåg har haft kendskab til. Der foreligger heller ikke bevis for et sådant kendskab i bestyrelsen i Bank FO.

Landsretten finder, at Brian Toft, som Landsretten anså som kunderådgiver for Sydporten/Vagn Andersen, havde handlet ansvarspådragende ved ikke at have sikret, at Vagn Andersen ikke havde adgang til at hæve så store beløb fra byggekreditten fra juni 2007 til årets udgang, jf. dommens side 411 midtfor.

Landsretten finder også Jesper Clausen som kreditansvarlig ansvarlig for ikke at have opdaget disse uberettigede hævnings (se dommens side 411 nederst og 412 øverst).

Bestyrelsen i Bank DK er ikke fundet ansvarlig for de uberettigede hævnings. Derfor må bestyrelsen i Bank FO være desto mindre ansvarlig for uberettigede hævnings, som bestyrelsen ikke har haft kendskab til og ikke var ansvarlig for at forhindre.

10.4 GARANTIEN OVERFOR BRF

Bank FO havde stillet en garanti på 92,5 mio. kr. overfor BRF (bilag 913 og ekstraktbind 16, side 3526) for Sydporten kontorbyggeriet. Eik Fonden havde pantsat et deponeret beløb på 92,5 mio. kr. hos Bank FO.

Depotet på 92,5 mio. kr. blev løsgivet på bestyrelsesmøde den 16. oktober 2007 (bilag og ekstraktbind 7, side 2972). I bestyrelsesreferatet er beløbet nævnt som 90 mio. kr., men det er det samme beløb, som det drejer sig om.

Bankgarantien (bilag 913 og ekstraktbind 16, side 3526) over for BRF blev kaldet, og Bank FO var nødt til at betale de 92,5 mio. kr. til BRF. Bank FO indtrådte derved i BRF's panterrettigheder i Sydporten kontorejendommen.

Efter Bank FO's sammenbrud blev Sydporten/Vagn Andersen engagementet solgt af den nye Bank FO til den nye Bank DK for 95 mio. kr., se opgørelsen af transaktioner

mellem den nye Bank FO og den nye Bank DK (bilag og ekstraktbind 13, side 5134). Af disse 95 mio. kr. er de første 92,5 mio. kr. garantien, som Bank FO betalte til BRF, idet disse penge havde den bedste (inderste) prioritetsstilling i panterettighederne i Sydporten kontorejendommen.

Bogi Bendtsen, der var med at nå frem til beløbet på 95 mio. kr. for Sydporten/Vagn Andersen engagementet, har forklaret for Færøernes ret, at beløbet på de 95 mio. kr. afspejler værdien af det færøske engagement (se det konsoliderede forklaringsdokument side 273 nederst). Denne forklaring står uimodsagt.

Jørn Astrup Hansen har forklaret for Færøernes ret, at der var interesse modsætninger mellem den nye Bank FO med ham som direktør og den nye Bank DK som køber (se det konsoliderede forklaringsdokument side 307). Det må derfor have formodningen for sig, at Sydporten/Vagn Andersen engagementet har været mindre værd end de 95 mio. kr. Som anført ovenfor under pkt 4.2, mener Odd Bjellvåg, at værdien har været betydeligt højere.

Som anført ovenfor i forbindelse med ombytningen af lånet på 10 mio. EUR fra Fonden til Bank FO mod, at Fonden løftede de islandske engagementer ud af Eik koncernen, så deltog Odd Bjellvåg ikke i bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008, og deltog derved heller ikke i beslutningen om at frigive de pantsatte og deponerede 92,5 mio. kr. til Fonden. Odd Bjellvåg kan som følge heraf ikke gøres ansvarlig for, at Bank FO ikke havde de 92,5 mio. kr. at trække på, da garantien overfor BRF blev kaldet på et senere tidspunkt.

Det har ikke selvstændig betydning, at Odd Bjellvåg har skrevet under på, at han har læst bestyrelsesmødereferatet af 16. oktober 2008 (se ekstraktbind 7, side 2967), idet underskriften ikke er udtryk for andet, end at Odd Bjellvåg har læst referatet. Odd Bjellvåg har ikke derved givet udtryk for, at han støtter afgørelsen om at frigive depotet på 92,5 mio. kr. Da Odd Bjellvåg læste og skrev under på bestyrelsesreferatet, var skaden så at sige sket.

Som anført i samme forbindelse så er ansvarsbedømmelsen individuel for hvert enkelt bestyrelsesmedlem og for hver enkel konkret handling eller undladelse. Odd Bjellvåg kan ikke gøres ansvarlig for en afgørelse, som han ikke har været med til at træffe.

11. VALBJØRN DALSGARÐ P/F

11.1 FINANSTILSYNET

Finanstilsynet har gennemgået engagementet i august 2009 og givet engagementet karakteren 1a (bilag Q4 og ekstraktbind 15, side 1845). Det vil sige, at Finanstilsynet har vurderet engagementet som et engagement med OIV. Det stemmer overens med, at Bank FO havde vurderet det samme og nedskrevet på engagementet.

11.2 PROJEKTET OG BEVILLINGER

Projektet Undir Hamarinum, som det bliver kaldt, er et flot og godt gennemarbejdet boligbyggeri. Boligbyggeriet er i dag vellykket og en fryd at se på. Det er meget sjældent, at der er boliger til salg i kvarteret, og når det sker, så er det til de højeste priser på Færøerne. I skrivende stund er der kun en bolig Undir Hamarinum til salg. Det er en lejlighed på 83 m², som står til salg for 2,5 mio. kr. Det svarer til godt 30.000 kr. pr. m².

Bank FO gav tilbud på finansiering af boligbyggeriet i konkurrence med to andre banker, nemlig Føroya Banki (nu BankNordik) og Kaupthing bank. BankNordiks tilbud om finansiering er enslydende med Bank FO's tilbud om finansiering (bilag III AH og ekstraktbind 3, side 3410).

Bestyrelsen i Bank FO, som Odd Bjellvåg har været en del af, har foretaget fire kreditbevillinger i forbindelse med engagementet på henholdsvis 125 mio. kr. (der ændres til 130 mio. kr.), en bevilling til på 11 mio. kr. til aktiekøb, yderligere en bevilling på 5 mio. kr., og til slut en bevilling på 40 mio. kr. for at få første etape færdiggjort.

11.3 PROJEKTET – BEVILLINGER FRA 11 TIL 130 MIO. KR.

Første indstilling til køb af byggegrund er på 11 mio. kr. Denne bevilling inkluderes i den senere bevilling til projektet på 125 mio. kr., der ender med at blive en bevilling på 130 mio. kr. på grund af udvidelse af projektet senere i forløbet.

Ved køb af byggegrunden, hvor boligenhederne skulle bygges, var der mange medarbejdere i Bank FO inde over indstillingen på 11 mio. kr. (bilag 102 og ekstraktbind 3, side 2769). Det var chefen for erhvervsafdelingen Gunnar Streymoy, kreditchefen Bogi Bendtsen, direktøren Bjarni Olsen, og medarbejdere på erhvervsafdelingen Judith Eysturtún Rubeksen, Hervør Lydersen og Ejvind Mouritsen, medarbejder på kreditafdelingen. Senere kom også medarbejderne på erhvervsdelingen Annika Justinussen og Sverri Mohr Edvinson ind i billedet. Der har sikkert været andre personer involveret. Men disse personers navne fremgår af kreditindstillingerne.

Der er ikke nogen inde i banken eller udenforstående, der frarådede, at Bank FO involverede sig i Valbjørn Dalsgarð projektet.

Det var hovedsagelig Judith Eysturtún Rubeksen og Sverri Mohr Edvinson, der sad med projektet i erhvervsafdelingen i Bank FO. Begge personer er velkvalificerede og dygtige medarbejdere. Det kan ses ud fra det fyldige materiale, at der ligger et stort arbejde bag projektet – både fra bygherrens side og fra bankens side.

Indstillingen til finansiering af projektet for 125 mio. kr. er fyldig og godt begrundet (bilag 104 og ekstraktbind 3, side 3818-3856), hvor banken bl.a. har analyseret, hvad behovet for boliger er, og hvad der er i udbud af boliger mm.

Der var på det tidspunkt meget stor efterspørgsel efter boliger på Færøerne. Alene på ventelisten for boliger i Tórhavns kommune var der omkring 1.500 personer. Den reelle venteliste vurderede Bank FO til at være omkring halvdelen, dvs. 750 personer.

Bank FO havde også på et meget senere tidspunkt en advokat indover, der vurderede, at der ikke blev problemer med at få nok købere gennem den kommunale venteliste, jf. bestyrelsesmødereferat af 12. januar 2007 (bilag 5.1 og ekstraktbind 4, side 3112).

Jónsvein Mortensen, direktør for mæglerfirmaet INNI, der nok havde størst indblik i boligpriser i Torshavns kommune på det tidspunkt, udtalte sig om, at priserne for boligerne var i orden (bilag 108 og ekstraktbind 4, side 1339).

De eksterne rådgivere var arkitekt Selmar Nielsen, der tegnede byggeriet, det rådgivende ingeniørfirma LBF stod for projektering af konstruktioner, og det rådgivende ingeniørfirma SMJ stod for VVS og el projekteringen. Disse eksterne rådgivere er velkendte og velrenommerede for at lave kvalitetsarbejde.

Det blev vurderet af Bank FO – og for så vidt også BankNordik – at Valbjørn Dalsgarð var en person, der kunne løfte opgaven. Men ikke desto mindre forlangede Bank FO, at bankens egen sagkyndige bygningsingeniør Brian Rasmussen deltog i alle byggemøder og skulle bekræfte alle regninger, inden de blev lagt ud i banken til betaling. Der var ikke adgang for bygherren til byggekreditkontoen.

Herudover forlangede Bank FO, at en ekstern revisor skulle følge op på bogholderiet, rapportere til Bank FO, og med jævne mellemrum skulle foretage pengestrømsanalyser (cashflow analyser), der skulle fremsendes til Bank FO.

Bank FO sikrede sig således på alle led og kanter, at Valbjørn Dalsgarð projektet var realistisk og kunne gennemføres til fordel for både kunde og Bank FO.

Det er en klar indstilling, der er velbegrundet, og derved giver bestyrelsesmedlemmerne et tilfredsstillende beslutningsgrundlag at tage stilling ud fra.

Der var en upside på 14-17 mio. kr. men det gav ikke udslag i en større risikovillighed. Kredithåndværket var ikke påvirket af en eventuel upside. Ikke desto mindre var projektet en god forretning for Bank FO i form af indtægter fra salg af boliger, indtægter

i form af renter fra privatkunder/boligejere, indtægter i form af renter fra projektet og upside. Det er mange følge forretninger tilknyttet et sådant projekt og boligejere med formuer, pensioner mm.

Det stod dog klart for bestyrelsen i Bank FO, at der var en risiko forbundet med projektet, og at break-even først var, når 217 boligenheder var solgt og betalt. Det forventedes at ske først i det fjerde år i byggetiden, som var i 2010, jf. kreditindstilling af 3. april 2006 (bilag 104 og ekstraktbind, side 3820).

Der var i projektet endvidere taget højde for, at byggeomkostningerne kunne stige, eller at der kunne være andet, som ikke gik som planlagt. Bl.a. kunne der ske en formindskelse af salgsprisen på 23 % for, at projektet gav et resultat på 0. Det fremgår bl.a. af kreditindstilling af 7. september 2006 (bilag 108 og ekstraktbind 4, side 1339). At projektet kunne tåle en afvigelse på knapt en fjerdedel af salgsprisen må anses at være udtryk for en meget forsvarlig projektfinansiering.

Den tredje kreditbevilling var at forhøje engagementet med yderligere kr. 5 mio., hvilket skete på bestyrelsesmøde den 18. oktober 2006 (bilag 107) baseret på kreditindstilling af 7. september 2006 (bilag 108).

Bank FO sikrede sig på alle led og kanter, at projekter var realistisk og kunne gennemføres til fordel for både kunde og Bank FO.

Overordnet set må det konstateres, at der forelå kvalificerede kreditindstillinger til hver enkelt bevilling i forbindelse med engagementet. Beslutningerne om kreditbevillingerne har været truffet på velovervejede og kvalificerede kreditindstillinger. Beslutningerne om kredit er ikke ansvarspådragende for bestyrelsen, selvom der senere måtte vise sig at være et efterslæb på projektet.

11.4 AKTIEKØBET PÅ 15 MIO. KR.

Valbjørn Dalsgarð bad om et lån på 15 mio. kr. til køb af aktier i Bank FO. Bank FO indstillede til bestyrelsen, at Valbjørn Dalsgarð fik et lån på 11 mio. kr. (bilag 106 og ekstraktbind 4, side 894). Det blev vurderet, at Valbjørn Dalsgarð var i stand til at tilbagebetale gælden, og at sikkerheden vurderedes tilfredsstillende.

Bevillingen skete på bestyrelsesmøde den 15. september 2006 på baggrund af kreditindstillingen (bilag 105 og ekstraktbind 4, side 1315). Der var nogen snak om, hvorvidt lånet skulle bevilliges eller ej. Det endte med stemmelighed, hvor formandens stemme var afgørende i Valbjørn Dalsgarðs favør. Det viser en bestyrelse bestående af medlemmer, der tør give sin mening til kende og stemme imod indstillinger, som direktionen kommer med. Det forholder sig ikke således, at bestyrelsen var tvunget at bevillige lånet.

11.5 DEN SIDSTE BEVILLING PÅ 40 MIO. KR.

Den fjerde bevilling var en forhøjelse af engagementet med kr. 40 mio. baseret på en klar kreditindstilling (bilag 109 og ekstraktbind 7, side 2025-2045). Baggrunden for indstillingen var, at byggeriet var blevet dyrere, og at der skulle 40 mio. kr. til for at få afsluttet første etape af byggeriet.

Hvis byggeriet ikke blev afsluttet, ville boligerne stå halvfærdige. Valbjørn Dalsgarð ville i så fald have misligholdt sine forpligtelser over for køberne. Køberne ville kræve de deponerede penge tilbage. Tabet ville være betydeligt større for Bank FO foruden det dårlige rygte, projektet ville have fået.

Det var nødvendigt at bevillige de 40 mio. kr. for at søge at undgå tab og for at bevare bankens værdier.

Det var en drøftelse af engagementet i bestyrelsen (bilag 6.22 og ekstraktbind 7, side 3260), hvor der blev spurgt direkte ind til henlæggelse i forbindelse med projektet. Bestyrelsen fik et beroligende svar fra kreditchefen, der gik ud på, at engagementet med Valbjørn Dalsgarð var vurderet i forbindelse med OIV. Bestyrelsen var på det

tidspunkt berettiget til at gå ud fra, at der var taget hånd om engagementet i forhold til konstatering af OIV.

Der var i projektet endvidere taget højde for, at byggeomkostningerne kunne stige, eller at der var andet, som ikke gik som planlagt. Bl.a. kunne der ske en formindskelse af salgsprisen på 23 % for, at projektet gav et resultat på 0 kr. Det fremgår bl.a. af kreditindstilling af 7. september 2006 (bilag 108 og ekstraktbind 4, side 1339). At projektet kunne tåle en afvigelse på knapt en fjerdedel af salgsprisen må anses at være udtryk for en meget forsvarlig projektf finansiering.

12. SYN OG SKØN

Syn- og skønsmændene har i skønserklæringen og tillægserklæringen ikke fundet anledning til nogen særlig kritik af ledelsen i Bank DK, ledelsen i Bank FO, den interne revisor eller den eksterne revisor.

...”

Sagsøgte 3, Marner Jacobsen

Sagsøgte 3, Marner Jacobsen, har i sit endelige sammenfattende påstandsdokument af 6. maj 2019 (x20:231) til støtte for sin påstand anført følgende hovedanbringender:

“...

Marner Jacobsen fastholder de i påstandsdokument af 15. december 2017 fremførte indsigelser, således at det bestrides, at Marner Jacobsen ved varetagelsen af sit hverv som direktør i Eik Banki P/F ("Banken") på ansvarspådragende vis har tilsidesat nogen ham påhvilende forpligtelse med noget relevant tab til følge for Banken:

Marner Jacobsen har i sit virke som direktør i Banken fulgt de retningslinjer, som var fastsat af bestyrelsen, og som Bankens hovedaktionær (Eik Grunnurin ("Fonden")) tillige var bekendt med. For så vidt angår Marner Jacobsens virke som bestyrelsesformand i Eik Bank Danmark A/S skete dette fremdeles i overensstemmelse med de retningslinjer, som var fastsat af eneaktionæren, Banken. Alle relevante interessenter var således bekendt med Marner Jacobsens virke og var tillige bekendt med og havde ønske om, at der blev ageret i overensstemmelse med den for bankerne valgte strategi.

Sagsøger kan ikke nu efterfølgende bortse fra, at der i forhold til direktionen foreligger indforståelse fra alle selskabsorganer (bestyrelse og hovedaktionær) til den valgte strategi og de retningslinjer, som Marner Jacobsens hverv er udøvet i henhold til. Det gøres på dette grundlag gældende, at Banken - og dermed transporthaver - er afskåret fra nu at vende sig mod Marner Jacobsen og fremsætte krav om erstatning for de selvamme forhold.

Der er ikke grundlag for, at Marner Jacobsen personligt skal hæfte for ethvert tab, Banken har lidt som følge af Bankens engagementer med FDI, Sydporten ApS mfl., Valbjørn Dalsgarð og IRE. Engagementerne blev etableret på et grundlag, som Marner Jacobsen ikke fandt uforsvarligt. De forandringer, tilpasninger og udvidelser, der fandt sted efter etableringen, var et udtryk for en fortsat varetagelse af Bankens interesser i lyset af det allerede indgåede engagement. Vedrørende Valbjørn Dalsgarð deltog Marner Jacobsen ikke i kreditbeslutningerne som følge af inhabilitetsrisiko.

Det gøres gældende, at kreditorerne i Banken, enten alle eller dog (alt)overvejende ved etableringen af deres gældsforhold til Banken, var bekendt med de nu kritiserede dispositioner. Det gøres i tilknytning hertil gældende, at der skal ske identifikation mellem transportgiver og kreditorerne. Det er i praksis anerkendt, at egen skyld/risikoaccept hos kreditorer, der indgår i et konkursbos underbalance, kan tillægges betydning ved opgørelsen af konkursboets erstatningsrelevante tab. Marner Jacobsen påberåber sig tilsvarende/analoge betragtninger i denne sag. Det gøres gældende, at sagsøgerens manglende besvarelse af opfordring P3 og Q3 vedrørende kreditorsammensætningen må tillægges processuel skadevirkning og således, at det ved sagens afgørelse lægges

til grund, at de kreditorer, hvis interesser sagsøgeren angiveligt repræsenterer, alle, subsidiært overvejende alle, har udvist retsfortabende egen skyld/risikoaccept, og at retsfølgen heraf er, at sagsøgeren er afskåret fra at få medhold i sit krav.

Sagen er fra sagsøgerens side lagt an uden inddragelse af oplysninger om finanskrisens påvirkning af Banken (og af Eik Bank Danmark A/S) og de særegne og uden side-stykke markante udfordringer for de to banker - og hele den øvrige finansielle sektor – som fulgte hermed. Sagsøgeren var ubekendt med Finanstilsynets karaktergivning vedsagsanlægget og har bortset fra, at Finanstilsynets karaktergivning afgørende mod-siger sagsøgerens hævdeiser vedrørende engagementernes styrke.

For så vidt angår engagementet Sydporten, frifandt Østre Landsret samtlige ledelses-personer i den af Finansiell Stabilitet ("FS") mod ledelsen i Eik Bank Danmark A/S anlagte sag, og en tilsvarende frifindelse må finde sted vedrørende det samme engage-ment i nærværende sag.

Engagementet IRE angår en koncernintern overdragelse af et udlånsengagement fra den danske bank til Banken, og Marner Jacobsen modtog ikke oplysninger, der kunne begrunde, at den regulatoriske og forretningsmæssige begrundelse for overdragelsen ikke skulle imødekommes. De oplysninger, der tilgik Marner Jacobsen - som denne var berettiget til at fæste lid til - talte ikke imod den foreslåede løsning. Hertil kommer, at det lidte tab på engagementet under alle omstændigheder ville ramme Banken, enten som følge af en alternativ etableret aflastningsgaranti, ved yderligere kapitaltilførsel til den danske bank eller ved tab på den af FS selv fordrede ulimiterede kaution.

Engagementet FDI er rettelig ikke at anse som et udlånsengagement, men som et in-vesteringsprojekt - en aktiv placering - og den del af engagementet, som formelt har udlåns karakter, er et udtryk for, at den investerende ejer ved eget udlån finansierede driften af det investerede. Bankens køb af aktivet fra Fonden var et led i en samlet støtteaktion fra Fonden til Banken nødvendiggjort af den islandske krise. Bankens se-nere erhvervelse af EBH's hidtidige ejerinteresse og udlån var en nødvendig tabsaf-værgende foranstaltning, og FS' repræsentanter krævede selv den salgspris, som nu af

FS kritiseres som ublu. De senere fortsatte investeringer var ligeledes udtryk for en tabsbegrænsende, nødvendig vedligeholdelse af det investeredes værdi.

Marner Jacobsen erklærede sig inhabil i relation til engagementet med Valbjørn Dalsgaard, hvorfor han allerede som følge heraf vil være at frifinde. Hertil kommer, at engagementet må bedømmes som bankmæssigt, og at Marner Jacobsen ikke har ageret kritisabelt.

Sagsøger har opgivet kritikken mod revisionen, men det foretagne syn og skøn er fortsat af betydning for sagen og illustrerer, at sagsøgers hævdelser om engagementernes svagheder altovervejende har været grundløse, forfejlede og et udtryk for sagsøgers fundamentale ukendskab til bankdrift.

*

SAMMENFATNING

Ved stævning af september 2012 fremførte FS over hundredvis af sider et krav, hvis omdrejningspunkt var den færøske ledelses ansvar for den danske banks hævdede vanrøgt. Revisionen var af samme grund medsøgt, og alle pengetilførsler og kapitaltilskud til Eik Bank Danmark A/S blev detaljeret og kritisk gennemgået. Den hævdede misrøgt af den danske bank blev forsøgt forklaret ved et fravær af kompetencer, struktur og orden i Banken. Yderligere blev fem konkrete låneengagementer behandlet til illustration af den hævdede inkompetence.

FS har nu erkendt, at der ingen basis er for krumtappen i den oprindelige sagsførelse, og alt er frafaldet - bortset fra en kritik af fire overlevende låneengagementer, hvoraf et, nemlig FDI, rettelig er et investeringsengagement.

Også Østre Landsret var ved afgørelsen i Eik Bank Danmark-sagen i den situation, at alene få (6) engagementer var beskrevet, hvilket førte landsretten til følgende præmisser:

"De mulige fejl og mangler, som Finansiell Stabilitet har henvist til som værende konsekvenser af en generelt mangelfuld kreditororganisation og -kompetencer, vedrører alle de seks konkrete engagementer og kan som sådan ikke udgøre tilstrækkeligt bevis for bankens generelle forhold. Landsretten har ikke fået forelagt kreditindstillinger eller andet materiale vedrørende bankens øvrige 89 erhvervsudlåns engagementer og har som følge heraf ikke grundlag for at vurdere, hvorvidt der var fejl i behandlingen af disse, eller hvorvidt sådanne mulige fejl måtte skyldes bankens indretning og/eller resourcesituation."

"Landsretten finder som følge heraf - og idet landsretten alene har fået forelagt kreditindstillinger og andet bevillingsgrundlag fra de seks konkrete engagementer, men ikke fra bankens øvrige 89 erhvervsudlånsengagementer - ikke at have grundlag for at fastslå, at EIK Bank DKs ledelse generelt har forsømt at tage højde for bankens høje risikoprofil ved sin drift af banken."

"EIK Bank DK havde ved Finansiell Stabilitets overtagelse af bankens 95 erhvervsengagementer, jf pkt. 2.27 i sagsfremstillingen. Under sagen har Finansiell Stabilitet ved tilrettelæggelsen af bevisførelsen i relation til bankens erhvervsudlån ud over overordnede og generelle oplysninger alene fremlagt materiale vedrørende de seks konkrete engagementer."

Der er således - på trods af opfordring hertil fra Marnér Jacobsen - ikke fremlagt sagsmateriale vedrørende de resterende 89 erhvervsengagementer i banken. Dette må indgå i landsrettens bevisbedømme/se i relation til det tab, Finansiell Stabilitet har gjort gældende vedrørende det generelle ansvar."

I nærværende sag er alene udvalgt fire konkrete engagementer, hvoraf Marnér Jacobsen kun er involveret i de tre. Selv vedrørende disse engagementer er materialet ikke

fuldstændigt. Om den tilsvarende situation udtalte Østre Landsret i Eik Bank Danmark-sagen:

"Da indholdet i kundemapperne m.v. ikke er fremlagt, kan landsretten herefter ikke alene på grundlag af kreditindstillingerne fastslå, at sådanne oplysninger ikke er indhentet, og at det grundlag, bevillingerne er ydet på, af den grund skulle have været utilstrækkeligt. Det gælder også oplysninger i kreditindstillingerne om generelle forhold, herunder om markedsprognoser, prisudviklinger eller lignende. Der er endvidere som udgangspunkt ikke mulighed for at anfægte grundlaget for eller troværdigheden af kreditindstillingernes oplysninger om kundernes forhandlinger med potentielle lejere, eller bankens vurderinger af det realistiske fremtidsperspektiv i de finansierede projekter. "

FS' kritik af Sydporten-engagementet faldt til jorden ved Østre Landsrets bedømmelse af det tilsvarende engagement, og uanset den mindre forskel, der gør sig gældende i fordelingen mellem Banken og den danske bank, mangler der belæg for, at retten i nærværende sag skulle nå til en herfra afvigende bedømmelse.

FDI-aktivet lå oprindeligt i Fonden, og Bankens involvering i investeringen skete på et forretningsmæssigt forsvarligt grundlag og var i realiteten et udtryk for en støtte fra Fonden til Banken. Da ethvert aktiv tilkommende Fonden i øvrigt er anvendt til Bankens bedste, ville der ej heller, såfremt FS' hypotese havde været rigtig, bestå noget kritisabelt - endsige tabsforvoldende - forhold. Den senere erhvervelse fra EBH og de senere fortsatte investeringer skal bedømmes som tabsafværgende og -begrænsende foranstaltninger, for hvilke der gælder en særlig lempelig ansvarsnorm i lyset af the business judgement rule.

FS' argumentation vedrørende dette engagement er fundamentalt forfejlet, henset til at engagementet alene er behandlet som et udlånsengagement. Endelig må det tages i betragtning, at det var FS' egne folk, der stillede krav om den betaling til EBH-koncernen, som nu desuagtet kritiseres af FS selv.

IRE-engagementet lå fuldt og helt oprindeligt i den danske bank, og der forelå en situation, som - med Finanstilsynets viden og de facto indforståelse generelt og løbende - kunne håndteres med eksempelvis en aflastningsgaranti, idet Banken var berettiget til at understøtte sit helejede datterselskabs aktivitet og virke. Banken var under ingen omstændigheder blevet rigere, ved at tabet var blevet lidt i den danske bank, og Marner Jacobsen har i hvert fald været berettiget til at lægge dette til grund. Konkret modtog Marner Jacobsen imidlertid oplysninger, som konkret betryggede denne i, at det var fornuftigt at agere, som han blev foreslået.

FS har siden stævningens udtagelse forsøgt sig med et fundamentalt kursskifte, hvor fokus fjernes fra understøttelsen af driften i den danske bank og hævdede generelle mangler ved Bankens organisation, struktur og risikoprofil, for i ellefte time at dreje sagens fokus mod fire konkrete engagementer, som kun er delvist belyst. Også denne manøvre er imidlertid utjellig, og der består ej heller i forhold til det nye fokusområde noget grundlag for, at Marner Jacobsen personligt skulle hæfte for de tab, der blev lidt - i øvrigt uden nogen godskrivning af de fordele, der samtidig tilgik Banken; særligt illustreret ved Fondens accept af at påtage sig udsatte islandske engagementer, hvilket var nødvendigt for at holde Banken fri af indskydernes angst for alt, der med rette eller urette blev associeret med Island.

1. SÆRLIGT OM AFVISNINGSPÅSTANDEN

1.1. Til støtte for den principale påstand om afvisning gøres det gældende, at FS grundet principperne om sagens enhed er afskåret fra at indtale krav over for Marner Jacobsen i to samtidige sager. Retsfølgen heraf er, at nærværende sag må afvises, for så vidt angår Marner Jacobsen. Supplerende henvises til afsnit 6 i svarskrift af 14. juli 2014 og afsnit 3 i duplik af 9. oktober 2015.

1.2. Til støtte for den principale påstand om afvisning gøres det endvidere overordnet gældende, at FS ikke har den fornødne søgsmålskompetence, idet betingelserne for at indtale krav mod Marner Jacobsen ikke er opfyldt, og idet FS ikke har godtgjort at

være berettiget til at indtale krav på vegne af kreditorinteresserne. Supplerende henvises til afsnit 27 i svarskrift af 14. juli 2014.

1.3. Såfremt de anførte anbringender ad afvisning efter rettens bedømmelse ikke måtte kunne føre til sagens afvisning, gøres disse subsidiært gældende til støtte for den nedlagte påstand om frifindelse (med subsidiær modifikation).

2. SYDPORTEN

2.1. Marner Jacobsen imødegår de af FS i foreløbigt sammenfattende processkrift af 15. december 2017 fremførte anbringender således:

2.2. FS gør overordnet gældende, at sagsøgte 1-4 har handlet uforsvarligt og ansvarspådragende ved at have ydet de af Bank FO i afsnit 19.3 beskrevne bevillinger på de pågældende vilkår og ved ikke at have foretaget en forsvarlig opfølgning i engagementet, og at dette har medført et kausalt, adækvat og dokumenteret tab på minimum 158,5 mio. kr.

Dette bestrides.

Om de seks første bevillinger ydet af den danske bank i samme engagementer udtalte ØstreLandsret følgende:

"Landsretten finder, at hverken det forhold, at der var tale om et nyere kundeforhold, eller at engagementet havde en sådan størrelse, at det på grund af reglen i § 145, stk. 1, i lov om finansiel virksomhed forudsatte inddragelse af EIK Bank FO, i sig selv kan føre til, at det var ansvarspådragende at yde lånene. Det er heller ikke godtgjort, at banken ved indledningen af kundeforholdet ikke fik tilstrækkelig indblik i koncernens økonomiske forhold.

Som anført af Finansiell Stabilitet var soliditeten og likviditeten i engagementerne - og dermed koncernens mulighed for at tilbagebetale lånene - i høj grad bundet op på de forventede avancer ved de finansierede projekter. Banken havde indgået upside-aftaler vedrørende Vagn Andersens projekter. Det må antages, at disse aftaler var udtryk for kundens betaling til banken for de ikke ubetydelige risici, banken påtog sig ved engagementerne, såfremt disse lykkedes. Landsretten finder det ikke godtgjort, at bankens upside-aftaler har medført, at banken varetog usaglige hensyn eller på anden måde medførte en uforsvarlig creditsagsbehandling.

Det er ikke ved sagkyndig bevisførelse godtgjort, at bankens vurderinger af det daværende københavnske marked for ejerlejligheder og de forventede salgspriser, som blev foretaget længe inden finanskrisen, hvilede på et utilstrækkeligt grundlag eller var usaglige eller på anden måde uforsvarlige.

Landsretten finder heller ikke grundlag for at anse bankens vurderinger af den forventede tidshorizont for gennemførelse af projekterne, følsomhedsanalyse eller bankens vurdering af de stillede sikkerheder for ansvarspådragende. Det forhold, at de nævnte forudsætninger efterfølgende i væsentlig grad viste sig ikke at holde stik, kan under de nævnte omstændigheder ikke føre til en anden vurdering.

Landsretten har herved tillige lagt vægt på, at Finanstilsynet som led i tilsynets undersøgelse af bl.a. bankens kreditrisici i februar-marts 2007 - og således et år efter udsendelsen af tilsynets brev om en mulig prisboble fra februar 2006 - bl.a. fik udleveret kreditindstilling 45/2007, og at tilsynet i april 2007 gav engagementet karakteren 2A (gode og mindre gode engagementer).

Landsretten finder på den baggrund, at det ikke er godtgjort, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved at meddele bevillingerne i henhold til de seks første kreditindstillinger i engagementet. "

Vedrørende den danske banks to hovedbevillinger medio 2007 udtalte Østre Landsret følgende:

"Byggeriet var efter ønske fra Vagn Andersen spekulativt, dvs. At byggeriet blev iværksat, uden at der på forhånd var indgået lejeaftaler vedrørende kontorejendommen, der var tegnet af arkitekt Henning Larsen. Baggrunden var, at Vagn Andersen havde forhandlet en entreprenørkontrakt med Züblin på plads på et prisniveau, der lå væsentligt under den sædvanlige markedspris ved tilsvarende byggerier. Vagn Andersen så således en mulighed for at opnå en særligt stor gevinst ved at bygge på daværende tidspunkt. Det er ikke med Mærner Jacobsens forklaring sammenholdt med det forhold, at EIK Bank DK valgte at imødekomme Vagn Andersens ønske, godtgjort, at banken som anført af Finansiell Stabilitet lagde "afgørende vægt" på Vagn Andersens mulighed for at få en gunstig kontrakt. Jesper Clausen har således bl.a. forklaret, at oplysningen herom ikke var afgørende for ham. Som kompensation for den risiko, bankerne løb ved at finansiere byggeriet spekulativt, var det endvidere aftalt, at bankerne i det finansierende syndikat skulle have en meget betydelig upside på samlet 40 % af overskuddet, dog højst 180 mio. kr. til deling. Med den anførte store risiko fulgte således også muligheden for en betydelig fortjeneste for banken. Det er ikke godtgjort at bankens betydelige upside medførte, at banken varetog usaglige hensyn eller på anden vis foretog en uforsvarlig creditsagsbehandling.

Det lægges efter indholdet af Niels Johnes notat af 29. maj 2007 til bestyrelsen til grund, at sådant spekulativt byggeri til kontorformål i Danmark på daværende tidspunkt var sjældent, primært fordi det indebærer en risiko for væsentlige likviditetsudgifter til øget liggetid.

Efter det anførte i kreditindstillingerne må det samtidig lægges til grund, at der ikke i Vagn Andersens koncern aktuelt var likviditet til at bære en sådan forlænget liggetid og at koncernens overlevelse på mellemlangt og langt sigt var afhængig af realisering af de igangværende projekter - samt udlejning af Sydporten-ejendommen Sydporten engagementet (projekt 5) indebærer som følge af denne kombination fra begyndelsen som udgangspunkt en usædvanlig høj risiko for, at banken enten måtte være indstillet på at tilføre yderligere likviditet som følge af forøget liggetid eller at vælge at standse en-

gagementet for herefter at basere tilbagebetalingen af lånet på den modtagne sikkerhed i de værdier, der blev realiseret som led i projektet, herunder værdien af byggerettigheder. Eller som en tredje mulighed gøre brug af den salgsfuldmagt til IBO-ejendommen, som banken fik ved bevillingen, og som – som nævnt - forventedes at give et betydeligt overskud, og som banken i forvejen havde 1. prioritetspant i.

Bevillingerne fandt sted inden finanskrisen. Der er - uanset den senere udvikling af prisniveauerne i projektet - ikke grundlag for at anse det for ansvarspådragende, at banken på daværende tidspunkt lagde vægt på de markeds-mæssige undersøgelser fra DTZ, som beskrevet i Niels Johnes notat, som lå til grund for kreditindstillingerne, herunder oplysningerne om den forventede efterspørgsel og de forventede priser på byggerettigheder i området. Oplysningerne blev støttet af det uforpligtende tilbud fra Aberdeen Properties om køb af projektet på dets daværende niveau til en pris på mere end 300 mio. kr., hvilket ville have medført en profit i forhold til den eksisterende belåning. Uanset den stagnation i relation til boligmarkedet i københavnsområdet, som banken havde konstateret siden sommeren 2006, og Finanstilsynets advarsel om en prisboble, var det herefter ikke uforvarsligt, at ledelsen lagde vægt på, at der var et underudbud af kontorbyggeri på minimum 50.000 m² på det københavnske marked frem til 2010, og at der tillige var et marked for spekulativt byggeri.

Med oplysningerne om den forventede pris på byggerettigheder, som der ikke er grundlag for at tilsidesætte, finder landsretten ikke grundlag for at anse bevillingen for uforvarslig som følge, at værdien af ejendommen efter første etape (etape 1B) selv (dvs. uden værdien af byggerettighederne) i bedste fald måtte antages at være mere end 80 mio. kr. mindre end gælden efter opførelsen af denne etape. Det forhold, at der efterfølgende blev konstateret et betydeligt tab på projektet Sydporten, dokumenterer ikke, at finansieringen af projektet ikke burde have været bevilget, før de allerede igangværende projekter var blevet realiseret.

Det er ikke godtgjort, at EIK Bank DK på tidspunktet for bevillingen ikke havde tilstrækkelig indsigt i projektøkonomien, ligesom der ikke er godtgjort omstændigheder,

der gjorde, at det var ansvarspådragende for bankens ledelse ved bevillingen at forudsætte, at Sydporten ApS selv skulle stå for bestræbelserne på at udleje byggeriet.

Det er endvidere ikke godtgjort, at bevillingen har været behandlet under så stor hast, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer ikke havde mulighed for at sætte sig forsvarligt ind i og vurdere de risici, som banken påtog sig ved engagementet. Landsretten har herved lagt vægt på, at bestyrelsen har behandlet den første bevilling ad to omgange, herunder på et fysisk bestyrelsesmøde den 7. juni 2007; dvs. dagen efter den af kunden oplyste frist. Dertil kommer, at såvel notatet som den endelige kreditindstilling klart beskrev de risici (og fordele) for banken, som bevillingen ville kunne medføre, og at det på det sidste bestyrelsesmøde blev fremhævet, at der var tale om spekulativt byggeri. Det ses heller ikke at have haft betydning, at mødet den 1. juni 2007 vedrørende den foreløbige stillingtagen til projektet og mødet den 6. juli 2007 vedrørende den anden udgave af bevillingen blev afholdt telefonisk.

På den baggrund og efter en samlet vurdering af de øvrige foreliggende oplysninger, herunder om bygningens beliggenhed, karakteren af det planlagte byggeri og de valgte samarbejdspartnere sammenholdt med det forhold, at der forelå et eksternt tilbud om køb af projektet på dets daværende stade, finder landsretten, at det ikke er bevist, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved at bevilge finansieringen som sket. "

Vedrørende en kreditbevilling af 11. september 2009 i den danske bank udtalte Østre Landsret følgende:

"Der er ikke i øvrigt grundlag for at fastslå, at den relativt mindre merbevilling, hvis hovedformål på den anførte baggrund må anses for at have været at bevare bankens værdier og søge at undgå et tab, har været ansvarspådragende for de sagsøgte ledelsesmedlemmer"

På vegne af Marner Jacobsen gøres det gældende, at den tilsvarende bedømmelse må anlægges i nærværende sag og fører til frifindelse.

2.3. FS gør gældende, at Banken på uforsvarlig vis har overladt creditsagsbehandlingen til Bank DK, og at Bank DK's creditsagsbehandling på vegne Banken er sket på uforsvarlig vis.

Dette bestrides.

Det bestrides, at den danske banks creditsagsbehandling har været uforsvarlig, og det bestrides, at der er sket nogen kritisabel outsourcing.¹⁰ FS' hævdelser baserende sig på bekendtgørelsen om outsourcing er åbenbart grundløse.

2.4. FS gør gældende, at en række forhold burde have resulteret påpasselighed i forbindelse med bevillingerne.

Betragtningerne bestrides, idet det subsidiært gøres gældende, at tilstrækkelig påpasselighed er udvist. Det påhviler FS at dokumentere, at bevillingerne konkret må bedømmes som uforsvarlige, og det er ikke tilstrækkeligt herfor, at FS kan mane til påpasselighed.

2.4.1. FS bemærker, at udlånsengagementet med Sydporten ApS mfl. i en betydelig del af udlånsengagementets løbetid har udgjort et af Bankens største udlånsengagementer til erhverv og har oversteget 15 % af Bankens basiskapital, der derfor nødvendiggjorde, at bestyrelsen skulle fravige kreditpolitikens punkt 5. Størrelsen og kompleksiteten af udlånsengagementet hævdes i sig selv at medføre, at der har været tale om et risikofyldt udlånsengagement, der derfor også har stillet store krav til creditsagsbehandlingen heraf og dermed også kreditorganisationen.

2.4.2. Det af Østre Landsret anførte i dommen i Eik Bank Danmark-sagen om engagementets tilsvarende stilling og karakter i den danske bank gøres gældende til bestridelse af det anførte.

FS henleder opmærksomheden på, at Bankens ledelse på tidspunktet for bevillingen af Bankens del af finansieringspakken til byggeriet af projektet Sydporten den 4. juli 2007 var blevet advaret om og var bekendt med udviklingen på boligmarkedet og de stigende problemer i den finansielle sektor, hvilket skal sammenholdes med, at Banken på dette tidspunkt var meget eksponeret over for ejendomsmarkedet, herunder også en del højrisikable projektf finansieringer.

Det af Østre Landsret i sagen om Eik Bank Danmark A/S om de tilsvarende problemstillinger anførte gøres gældende til bestridelse af FS' standpunkt.

2.4.3. FS argumenterer for, at selve det forhold, at engagementet endte med et tab, dokumenterer forhold af relevans.

Betragtningens betimelighed bestrides og er illustrerende for FS' tankesæt om, at tabved bankdrift må have sin årsag i fejl.

2.4.4. FS fremhæver, at Vagn Andersens historik og baggrund, i kombination med at han end ikke havde bopæl i Danmark, i sig selv burde have afholdt Banken fra at yde finansiering til en sådan person, herunder i særdeleshed af en sådan størrelse og vedrørende ejendomsprojekter med så store risici. I tilknytning hertil hævdes, at det at engagere sig med en kunde som Vagn Andersen i øvrigt var i strid med kreditpolitikens punkt 5.

Synspunktet er klart underkendt af Østre Landsret, hvilket imidlertid øjensynligt ikke afholder FS fra at genforsøge sig med synspunktet. Dette må desuagtet forkastes.

2.4.5. FS fremhæver, at koncernen på tidspunktet for bevillingen den 4. juli 2007 allerede havde et betydeligt udlånsengagement med Vagn Andersen og urealiserede igangværende store projekter (Toldbodgade, Fredericiagade og Sluseholmen).

Synspunktet blev forkastet af Østre Landsret i den danske sag og bør tillige forkastes i nærværende sag.

2.4.6. FS hævder som en ansvarsmæssig relevant omstændighed, at Banken var bekendt med, at hele låntager-koncernens egenkapital var bundet op på opskrivninger af igangværende ikke-realiserede ejendomsprojekter. Ligeledes hævdes, at Banken var bekendt med, at den likviditetsmæssige situation var en afgørende faktor for, at låntager-koncernen på såvel mellem som lang sigt kunne overleve, hvorfor det var væsentligt, at der blev genereret likviditet ved et succesfuldt salg af de øvrige projekter Toldbodgade, Fredericiagade og Sluseholmen.

Synspunktet blev forkastet af Østre Landsret i den danske sag og bør tillige forkastes i nærværende sag.

2.4.7. FS påberåber sig, at tidsplanen for realiseringen af Toldbodgade, Fredericiagade og Sluseholmen var skredet betydeligt. For så vidt angår Toldbodgade, bemærker FS, at det forventningen, at dette projekt ville blive realiseret senest i 2006 med en avance på 65 mio. kr. På tidspunktet for bevillingen den 4. juli 2007 forventede man nu, at projektet først kunne realiseres i slutningen af 2007 og nu kun med en avance på 32-40 mio. kr.

For så vidt angår Fredericiagade, bemærker FS, at det oprindeligt var forventningen, at dette projekt ville blive realiseret i marts 2006 med en avance på 15 mio. kr. På tidspunktet for bevillingen den 4. juli 2007 hævder FS, at der var klarhed over, at projektet ikke ville blive realiseret med nogen avance.

For så vidt angår Sluseholmen, bemærker FS, at det oprindeligt var forventningen, at dette projekt ville blive realiseret senest i 3. kvartal 2006 med en avance på 80-120 mio. kr. På tidspunktet for bevillingen den 4. juli 2007 hævder FS, at man forventede, at projektet først kunne realiseres i slutningen af 2007 og nu med en betydeligt lavere avance.

Synspunktet blev forkastet af Østre Landsret i den danske sag og bør tillige forkastes i nærværende sag.

2.4.8. FS argumenterer med, at projektet Sydporten var et spekulationsbyggeri, dvs. byggeriet blev iværksat, uden at der var indgået lejeaftaler.

Argumentet blev forkastet af Østre Landsret i den danske sag og bør tillige forkastes i nærværende sag.

2.4.9. FS finder det relevant, at projektet angiveligt ville have et ikke ubetydeligt underskud, hvis alene den første etape blev opført.

Projektopdelingen var et udtryk for en hensigtsmæssig risikobegrænsning, og værdien af det anførte blev forkastet af Østre Landsret.

2.4.10. FS finder det kritisabelt, at Banken modtog tredjeprioritetspant.

Heri var intet kritisabelt.

2.4.11. FS hævder, at Banken reelt valgte at satse alt på Vagn Andersen.

Det anførte er grundløst.

2.4.12. FS bebrejder Banken, at beslutningen blev truffet på et telefonisk bestyrelsesmøde, og dette skulle være i strid med kreditpolitikens pkt. 5.

Det anførte er uden selvstændig værdi. Det påhviler FS at dokumentere, at beslutningen var konkret uforsvarlig, og beviset herfor kan ikke løftes under henvisning til mødefora.

2.4.13. FS problematiserer tilstedeværelsen af upside-aftalen.

Synspunktet blev forkastet af Østre Landsret og bør tillige forkastes i nærværende sag.

2.4.14. FS finder uforsvarligheden bestyrket af, at Banken ikke foretog nogen kontrol med udbetalingerne fra Driftskontoen.

Dette påhvilede ikke Marner Jacobsen, og synspunktets relevans og rigtighed bestrides.

2.4.15. FS hævder, at den hævdede uforsvarlighed skulle være bestyrket af, at Banken angiveligt ikke fulgte op på lejesituationen over for Vagn Andersen og tilsvarende ikke sikrede en professionel håndtering heraf.

Synspunktet er genbrug fra den danske sag, hvor synspunktet blev forkastet, hvilket tillige bør ske under nærværende sag.

2.4.16. FS fremkommer med en række bemærkninger i relation til alle bevillinger efter den 4. juli 2007.

Bemærkningernes relevans bestrides.

2.4.17. Bankens (og Bank DK's) risikoeksponering hævdes at være blevet så betydelig, at Banken (og Bank DK) pludselig befandt sig i en situation, hvor man ikke kunne tåle betydelige tab på udlånsengagementet, da dette ville påvirke de solvensmæssige nøgletal særdeles kritisk.

Argumentet er urigtigt, og de solvensmæssige nøgletal var under ingen omstændigheder beroende på det anførte.

2.4.18. FS fremhæver atter betydningen af upside-aftalen.

Argumentet er uanset dets gentagelse fortsat urigtigt.

2.4.19. FS fremhæver, at Bankens bestyrelses bevilling den 12. december 2008 tillige skete på et telefonisk bestyrelsesmøde - endda på et tidspunkt, hvor projektets økonomi

var brudt sammen. Bevillingen af byggekreditten på 70 mio. kr. blev truffet på baggrund af materiale, som var modtaget aftenen før fra Bank DK, og som ikke var behandlet i Banken, da bestyrelsesmødet blev afholdt kl. 9.30 om morgenen. Sagsbehandlingen og kreditvurderingen i Bankens kreditafdeling var begrænset til det modtagne materiale fra Bank DK, på trods af at der var tale om en betydelig bevilling, som alene var nødvendig på grund af en betragtelig budgetoverskridelse. Dette indebar også en overtrædelse af kreditpolitikens punkt 5.

Det anførte kan ikke fremføres til substituering af konkret uforsvarlige forhold, hvortil kommer, at anførelserne er urigtige og ikke inddrager de af FS bekendte omstændigheder, som begrundede dispositionen.

2.5. FS hævder særskilt, at kreditopfølgningen skulle være uforsvarlig og ansvarspådragende.

Det anførte er irrelevant og grundløst.

2.6. FS inddrager ikke relationen mellem Fonden og Banken, og herunder at Fondens kontante deponering alene skete af tekniske solvensmæssige grunde, at Fonden efter kontantdepotets frigivelse fortsat hæftede, at Fonden måtte anses som kreditværdig - hvilket FS intetsteds har bestridt - og den til Fonden frigivne likviditet var et led i en nødvendig støtteaktion fra Fonden til Banken.

3. IRE

3.1. Marner Jacobsen imødegår de af FS i foreløbigt sammenfattende processkrift af 15. december 2017 fremførte anbringender således:

3.2. FS gør overordnet gældende, at Marner Jacobsen skulle have handlet uforsvarligt og ansvarspådragende ved at have ydet bevillingen på de pågældende vilkår og ved ikke at have foretaget en forsvarlig opfølgning i engagementet, og at dette har medført et kausalt, adækvat og dokumenteret tab på 20.179.157,39 kr.

Dette bestrides.

3.3. FS gør i den forbindelse gældende, at bevillingen skete uden involvering af Bankens kreditorganisation og i strid med Kreditpolitikken, hvilket i sig selv skulle være uforsvarligt og ansvarspådragende.

Det anførte er uforeneligt med vidnet Bogi Bendtsens forklaring:

"Om sin involvering i kreditindstillingen har han forklaret, at de modtog sagen fra Danmark med et prospekt med en masse oplysninger. De behandlede sagen i kreditafdelingen som en sag fra deres egen erhvervsafdeling. Normalt var det ham og Eivind, der behandlede sagerne. Det var først Eivind, der kiggede på sagerne og afdækkede eventuelle spørgsmål. Derefter satte de sig sammen og drøftede de igennem. Han tog derpå sagerne videre til direktion og bestyrelse.

Han kan huske, at han og Eivind havde en snak om deres eksponering i de forskellige ejendomsmarkeder, og hvor meget de havde i Tyskland. De talte om, at det måtte de få afklaret. De blev enige om, at Eivind skulle afklare det med Jesper Clausen og Niels Johne. Så vidt han husker, havde de tre derefter et telefonmøde. De skrev noget om det i kreditindstillingen for at beskrive deres eksponering. Han mener, at det var Eivind, der skrev det i kreditindstillingen. Han var selv medtil at gennemgå projektet og lave kreditindstillingen.

Bogi Bendtsen fik forevist en e-mail af 27. januar 2009 fra Jesper Clausen (ekstrakt bind 8, side 1168) med anmodning om, at Eik Bank FO skulle overtage en del af Eik Bank DK's engagement vedrørende IRE, fordi engagementet oversteg 25 % af Eik Bank DK's basiskapital.

Hertil har han forklaret, at det var første gang han hørte om det. Han var klar over, at der havde været et underskud i 2008, og at Eik Bank DK's kapitalgrundlag var faldet. Han kendte jo lidt til den samlede sag fra den tidligere bevilling fra oktober

2007. I 2007 besøgte de Eik Bank DK. Under besøgene plejede de at drøfte de største engagementer for at høre, hvordan det nu gik. De modtog også på Færøerne kvartalsvise engagementsoversigter fra Jesper Clausen med beskrivelse af udviklingen i engagementerne. Derfra kendte han også til IRE. Han var også bekendt med den karakter, som Finanstilsynet havde givet IRE engagementet i forbindelse med deres tilsynsbesøg i 2008. Han mener, at det var 2a.

Mailen fra Jesper Clausen var første gang, at han hørte om problemet med engagementets størrelse. Samtidig fik han også en mail fra Marnar Jacobsen om, at denne havde set anmodningen og var positivt indstillet. Bogi Bendtsen kontaktede Jesper Clausen for at høre nærmere. Han interesserede sig for likviditeten. Finanskrisen var slået igennem på det tidspunkt. Han gennemgik også det seneste regnskab, som var vedhæftet. Han husker ikke, om han modtog yderligere materiale end det, der var vedhæftet mailen. Han drøftede forskellige ting med Jesper Clausen. Jesper Clausen oplyste, at han ikke var bekendt med, at debitor ikke skulle kunne afdække alle rentebetalinger som aftalt. Det bad han om at få bekræftet skriftligt fra Jesper Clausen.

Forevist Jesper Clausens mail af 2. februar 2009 (ekstrakt bind 8, side 2649), har han forklaret, at det var det svar, han fik. Han har åbenbart også spurgt om pantstrukturen. Han lavede ikke andre undersøgelser end at spørge Jesper Clausen. Han betragtede Jesper Clausen og dennes folk som deres erhvervsafdeling. Han tror ikke, at han bad Jesper Clausen om at foretage yderligere vurderinger af ejendommene. Han ved ikke, om Jesper Clausen gik tilbage til sit bagland, dvs. til sin erhvervsafdeling, og snakkede med dem om likviditet, tomgang, pant og andre relevante forhold. Det er muligt, at han har bedt Jesper Clausen skaffe oplysningerne, hvis Jesper Clausen ikke straks kunne svare på det. Han mener, at Jesper Clausen skulle undersøge likviditeten.

....

Det spillede ind på deres beslutning, at det var et lån, de skulle overtage for at hjælpe deres danske datterbank. Men han var meget opsat på, at de ikke bare overtog et engagement, som ikke var i orden. Hvis engagementet ikke havde været i orden, ville han

ikke have indstillet en overtagelse. Så havde de været nødt til at vælge en anden løsning for eksempel en kapitalforhøjelse. Han gik meget op i, at banken ikke skulle stå med noget, der bagefter viste sig ikke at være i orden. De var inde i finanskrisen, hvor ejendomsfinansiering ikke havde det særlig godt med dårlig likviditet og faldende værdier.

De havde ikke pantsikkerhed for obligationerne, og det væsentlige var, at debitor havde penge til at svare sine forpligtelser. Det var det, der betalte pengene tilbage.

Han var klar over, at det var mest sandsynligt, at værdierne på ejendommene var faldende. Det var de for alle ejendomme over det hele. Han fokuserede absolut på likviditeten, der skulle til for at varetage betalingsforpligtelserne.

Det var også det, han fokuserede på i drøftelserne med Jesper Clausen herunder oplysninger om lejere og tomgang. Derfor havde det betydning, da Jesper Clausen bekræftede over for ham, at der var den nødvendige likviditet. Det var kun igennem Jesper Clausen, at han fik oplysningerne om likviditeten. Så vidt han husker fremgik det også at det materiale, der fulgte med mailen, at debitor havde god egenkapital og likviditet, selv om markedet generelt var trykket.

Han husker ikke, om Eik Bank FO på det tidspunkt, da man kom ind og skulle overtage en del af obligationslånet, havde kendskab til, at der umiddelbartforinden havde været dialog mellem Eik Bank DK og IRE om forlængelse i forhold til den aftalte indfrielsesdato af det andet lån, som IRE havde hos Eik Bank DK. Det kan være, at Jesper Clausen har fortalt det, men han husker det ikke. Hvis han havde haft kendskab til det, ville det helt sikkert have indgået i en samlet vurdering. Hvis det var noget, der påvirkede likviditeten, ville han have været mere skeptisk. De var godt klar over, at markedet var svært, og havde på den baggrund som udgangspunkt en forståelse for situationen.

Forevist sin mail af 11. februar 2009 (ekstraktbind 8, side 2972) med besked om, at "som aftalt køber Eik Banki P/F obligationer af Eik Bank A/S for et beløb svarende til

20 millioner kr.", har han forklaret, at han gik tilbage til Marner Jacobsen og forelagde alle aspekter af sagen. De var enige om, at måden at løse sagen på var at købe obligationerne. Det var også med hensyntagen til, at de skulle stå bag deres datterbank og de valgte at gøre det på den måde på. Han drøftede løsningen med Marner Jacobsen og kom med sin indstilling, men det var Marner Jacobsen, der traf beslutningen.

...

Udgangspunktet var, at de havde tillid til deres kolleger i Eik Bank DK, som gjorde et godt stykke arbejde. De havde ingen årsag til ikke at kunne stole på dem. Han tror ikke, at de på Færøerne havde haft mulighed for at afklare tingene på samme måde, som de kunne i Eik Bank DK, hvor de havde kundekontakten og sad inde med alle papirerne. Man kan altid efterrationalisere, men det var den måde, de havde valgt at fordele opgaverne .

Hans opgave var at afklare de kreditmæssige aspekter, og det var i den forbindelse også hans opgave at forklare Marner Jacobsen, hvad han havde fået at vide fra Jesper Clausen."

3.4. Det er FS' opfattelse, at bevillingen i februar 2009 skete på et utilstrækkeligt grundlag, idet den alene blev givet på baggrund af det sparsomme og forældede materiale, som Bank DK fremsendte til Banken, og at Marner Jacobsen ikke skulle have udbedt sig yderligere information om hverken låntager eller Bank DK's engagement eller sikrede en egentlig konkret kreditbehandling, inden lånet blev ydet.

Det anførte er på det ovenfor anførte grundlag grundløst.

3.5. FS er af den opfattelse, at hvis Marner Jacobsen forud for bevillingen i februar 2009 havde sikret en egentlig konkret kreditbehandling, herunder ved en selvstændig undersøgelse af låntagers forhold, ville dette have afdækket, at der var tale om et engagement, der uundgåeligt ville blive tabsgivende med det samme.

Marner Jacobsen var berettiget til at træffe sin beslutning i overensstemmelse med Bogi Bendtsens indstilling.

3.6. FS gør gældende, at det er uden relevans, at den primære bevæggrund for dispositionen var, at den danske bank skulle undgå, at den overskred grænsen i FIL § 145.

Bogi Bendtsen har heroverfor forklaret følgende:

"Den færøske bank ejede den danske datterbank. Derfor var de nødt til at anlægge en koncernbetragtning. De kunne ikke bare ignorere problemerne i Danmark. Problemerne ville slå igen i den færøske del af koncernen igennem egenkapitalen. Uden at han kender alle bankens fundingaftaler, kunne de risikere, at alle funding lines kom til betaling, hvis de kom i default, og så ville banken være færdig. Det var også et spørgsmål om image. Hvis banken kom i dårligt lys, kunne de risikere, at de almindelige kortfristede funding lines blev tilbagekaldt. Det hang sammen med, hvordan banken blev drevet. Det kunne de ikke bare ignorere."

"Det spillede ind på deres beslutning, at det var et lån, de skulle overtage for at hjælpe deres danske datterbank. Men han var meget opsat på, at de ikke bare overtog et engagement, som ikke var i orden. Hvis engagementet ikke havde været i orden, ville han ikke have indstillet en overtagelse. Så havde de været nødt til at vælge en anden løsning for eksempel en kapitalforhøjelse. Han gik meget op i, at banken ikke skulle stå med noget, der bagefter viste sig ikke at være i orden. De var i inde i finanskrisen, hvor ejendomsfinansiering ikke havde det særlig godt med dårlig likviditet og faldende værdier."

"Han ved, at Marner Jacobsen over for Finanstilsynet havde tilkendegivet, at banken ville støtte op om sin danske datterbank. Marner nævnte over for ham, at der var flere muligheder. De kunne indskyde kapital, således at kapitalgrundlaget derved kom på plads. Aflastningsgaranti var en anden mulighed."

Marner Jacobsen har i overensstemmelse hermed blandt andet forklaret:

"Eik Bank FO havde 3 muligheder for at bistå Eik Bank DK. Der kunne tilføres ny ansvarlig kapital sådan, at egenkapitalen blev hævet hvorved engagementet kom under 25% grænsen. Den anden mulighed var at stille en aflastningsgaranti og endelig var der den valgte mulighed, nemlig at købe obligationer. Risikomæssigt var der ikke den store forskel på at stille en aflastningsgaranti og på at købe obligationer. Det var en ekstraordinær situation opstået pludselig fordi Eik Bank DK havde nedskrevet, og egenkapitalen der kunne henregnes, var faldet, og dermed kom engagementet over 25 % grænsen. De stod derfor med et akut problem. Det var ikke nogen man ønskede af flage med i starten af 2009. De havde jo tyske fundingbanker, som ved overskridelse af 25 % grænsen ville påberåbe sig, at deres covenants var brudt, og de dermed kunne kræve lånene indfriet. Det ville have haft store konsekvenser og skulle bare løses. Eik Bank FO kunne ikke leve med, at datterbanken ikke overholdt reglerne. Finanstilsynet havde spurgt, om Eik Bank FO stod bag Eik Bank DK. Det var også noget, der var blevet drøftet i bestyrelsen i Eik Bank FO. Holdningen var, at de ikke skulle løbe fra deresforpligtelser. Det var helt klart, at de stod bag Eik Bank DK."

3.7. Det bestrides således, at der er dokumenteret et tab, og at Banken havde været bedre stillet ved, enten at en anden løsningsmodel var anvendt, eller at et tab var blevet påført den danske bank. Marnér Jacobsen har under alle omstændigheder været berettiget til at inddrage disse omstændigheder i sit beslutningsgrundlag.

4. FDI

4.1. FDI-engagementet er et engagement, som FS synes at have fokus på, samtidig med at FS ikke har tilført sagen substantielle oplysninger fra Bankens maskinrum. Samtidig med at FS ikke har interesse i at fremlægge dokumenter fra Bankens maskinrum, prøver FS at bruge fraværet heraf til at tegne et billede af et fraværende beslutningsgrundlag. Frem for at inddrage de fraværende fakta forsøger FS sig i stedet med en lejlighedsvis ridikulerende læsning af fremkomne indstillinger, ligesom vidnet Evy Jacobsens notater søges misbrugt.

I fraværet af relevant og tilstrækkeligt materiale kan FS ikke anses at have løftet sin bevisbyrde, i hvilken forbindelse det fremhæves, at de afgivne forklaringer ikke har støttet FS' hævdelser, og at FS' argumentation uomtvisteligt har vist sig fordrejet og forfejlet.

Hele FS' argumentation er så skævvreden, at det ikke er tjenligt at følge denne ved en punktvis bestridelse. Herved vil den rette bedømmelse og forståelse kunne forsvinde i FS' vildveje.

4.2. Dispositionen havde oprindeligt sin fødsel inden for Eik-koncernen i Fonden. Fondens beslutningsgrundlag er ikke genstand for kritik under nærværende sag, og FS' hævdelser herom er allerede derfor uden selvstændig relevans.

4.3. Fonden forestod ikke med Banken konkurrerende udlånsvirksomhed, og Fondens involvering var udtryk for en investering og ikke et udlånsengagement. Vidnet Evy Jacobsen har i overensstemmelse hermed forklaret:

“Engagementet omfattede også et lån, men det blev mere betragtet som en investering, og kredit- og erhvervsafdelingen var ikke inde over det. Hun opfattede det som ansvarlig lånekapital. Engagementet var mere tænkt som et investeringslignende objekt, også selv om der var udlån til det. Når man går ind i en investering med en aktiekapital, kan der være årsager til, at man også yder en del som ansvarlig lånekapital. Det var lidt det mindset, hun havde på den del.”

FS' bestræbelser på at anvende de for udlån gældende regler for engagementet er således forfejlet og indebærer, at FS på intet tidspunkt argumenterer med relevant fokus.

4.4. Ethvert beløb tilgået Fonden er anvendt i Bankens interesser, hvilket så vidt ses er ubestridt.

I overensstemmelse hermed har Marner Jacobsen blandt andet forklaret følgende:

"Fra i hvert fald 2009 endte stort set hver eneste krone, som tilgik fonden, i banken i forbindelse med den konkurs, der opstod ved Finansiell Stabilitets overtagelse af banken, og dermed også provenuet for FDI engagementet i forbindelse med transaktionen, hvor de islandske aktiver blev overført til fonden."

Selv for det tilfælde, at FS' urigtige hævdelser om, at Banken tilgodeså Fonden, skulle blive lagt til grund, er der således intet tab lidt herved. De disponerende ledelsesmedlemmer har under alle omstændigheder været berettiget til at være af sådan en opfattelse.

4.5. Det er imidlertid veldokumenteret - ikke af FS, men af de sagsøgte - at der på ingen måde har været tale om en understøttelse af Fonden, men derimod om en støtteaktion fra Fonden til Banken udspringende af de afledte konsekvenser af den islandske finanskriser.

Dokumentbeviset herfor er entydigt - men forunderligt uomtalt af FS.

Forklaringene herom er ligeledes entydige.

Mårner Jacobsen har forklaret:

"Eik Bank FO havde investeret i den islandske sparekasse Spron, som banken ejede 9-10 % af og havde også været med til at etablere selskabet Atlantic Petroleum. I løbet af 2008 faldt kursen på begge aktier ligesom kursen på Eik Banki aktier, som banken havde en del af som egenbeholdning. Det indebar, at den buffer, som banken havde ved udgangen af 2007 i høj grad blev opslugt af udviklingen i 2008. Det første tegn på finanskrisen var Trelleborgs konkurs. Det blev imidlertid ikke tillagt betydning, og det gjorde problemerne for Roskilde Bank i juli 2008 for så vidt heller ikke. Da Lehman Brothers gik konkurs i september 2008 frøs alle likviditetsmarkeder til. Det var vanskeligt at forudsige omfanget af likviditetskrisen. Han tror ikke, at nogen kunne forudse omfanget af krisen på det tidspunkt. Samtidig fik både Eik Bank FO og Eik Bank

DK meget dårlig presseomtale. De blev omtalt som islandske, hvilket var sammenfaldende med, at Island "gik i sort", og omfanget af bankernes udlån blev udlagt forkert i forhold til det faktisk rigtige. Den færøske presse gengav ukritisk de udenlandske mediers udlægninger. Bankens omdømme blev skadet, og der blev sået tvivl om bankernes soliditet. Banken følte sig virkelig presset, fordi der i den periode var et likviditetstræk både blandt kunderne på Færøerne og de 120.000 internet bankkunder, som banken havde i Danmark. Oven i det hele blev der en lørdag aften i oktober 2008 sat en sms kæde i gang om, at banken ville gå konkurs mandag morgen. Det udløste mange henvendelser og likviditetstræk. Efter råd fra Finanstilsynet og Nationalbanken udsendte han en revisorattesteret pressemeddelelse om, at banken ikke ville gå konkurs. Navnlig omtalen af banken som værende islandsk var problematisk. Fx. blev ejere af bankens aktier med depot i udenlandske pengeinstitutter tvunget til at sælge, fordi aktierne af Stockholms børs i oktober 2008 fejlagtigt blev rubriceret som islandske i en oversigt rundsendt til de nordiske børser over islandske aktier, som ikke længere kunne anvendes i forbindelse med derivathandel. Det resulterede i yderligere fald i aktiekursen. Dette har særlig relevans i relation til FDI engagementet som banken overtog fra fonden og de islandske engagementer."

"Lånet opstod i en situation, hvor banken var kommet ud i en shitstorm med negativ omtale og en sms kæde vedrørende bankens konkurs, som han har omtalt tidligere. Island var gået i sort den 6. oktober, og de frygtede et "run" på banken. Danske Bank og Nordea var gået ud med en børsmeddelelse om deres eksponering mod Island. Banken oplevede, at omtalen af deres islandske eksponering var helt ude af proportioner. Banken havde en balance på mellem 21 og 22 milliarder kr., og den samlede islandske eksponering var på omkring 190 millioner kr. Både i ledelsesgruppen og i bestyrelsen blev det drøftet, hvordan de kunne minimere risikoen for et "run" på banken. De nåede frem til, at det bedst kunne ske ved, at fonden købte de islandske aktiver af banken eller stillede en tabsgaranti over for banken. Forudsætningen for dette var, at fonden havde likviditet. De mente, at hvis banken købte lånet, som var blevet etableret til FDI (tidligere EBH Zweitmarkt), ville fonden få den likviditet, der var nødvendig for at købe de islandske engagementer. Situationen var opstået pludseligt i en meget hektisk tid, og det var slet ikke meningen at banken skulle have været involveret i EBH Zweitmarkt."

Han og Frithleif var dem, der kendte mest til EBH Zweitmarkt. Selve forløbet var noget de drøftede i ledelsesgruppen, og når det kom til Spron, så var Finn Danberg inde over. Det var et samarbejde mellem ham selv, Bogi, Finn og Bjarni. Det var ham der skrev indstilling til lånet."

"Baggrunden for overtagelsen var, at der igennem 2008 havde været et stort kursfald på aktieandelen i islandske Spron, på aktierne i Atlantic Petroleum og Eik aktierne i egen beholdning. Det samlede kursfald på eksterne aktier var over 250 mio. kr. og de interne aktier på omkring 57 mio. kr. Det andet var, at de i 2007 havde købt Skandia Banken, hvilket medførte, at udlånene i Eik Bank DK steg markant. I december 2007 købte de Kaupthings aktiviteter på Færøerne, og det indebar en vækst på udlånssiden med mellem 1 og 1,1 mia. kr. Kaupthing havde ca. 1,8 mia. kr. i udlån, men ved købet fravalgte Eik Bank FO overtagelse af ca. 750 mio. kr. af udlånene på grund af deres usikre karakter. I medierne blev koncernen fremstillet som værende blandt dem med størst udlånsvækst. Bankerne blev i danske medier kaldt "islandske Eik Bank", og de blev kaldt suspekter. Kritikken blev gengivet ukritisk i medierne på Færøerne uden oplysning om, hvordan væksten var opstået. Trelleborg gik konkurs i februar 2008, men alle betragtede konkursen som en "enlig svale". Roskilde Bank blev overtaget af sagsøgeren i slutningen af juli 2008. Den 30. August 2008 var der et nyhedsindslag i færøsk tv, hvor det fremgik, at Eik Bank FO havde 500 mio. kr. ude at svømme hos selskabet Faroe Seafood. Det var forkerte oplysninger, og banken var nødt til at bede om lov til at offentliggøre det rigtige beløb på omkring 100 mio. kr. som oven i købet var sikret ved pant i varelager. Beløbet på 500 mio. kr. stammede fra Eik Bank FOs overtagelse af Kaupthings aktiviteter. Blandt de aktiviteter, som Eik Bank FO ikke overtog fra Kaupthing var netop et lån på 500 mio. kr. til Faroe Seafood. Den 15. September gik Lehman 35 Brothers konkurs og hele likviditetsmarkedet frøs til. Samtidig var der den sms-kæde, som han tidligere har forklaret om, og den 6. oktober 2008 blev de islandske banker overtaget af staten. En stor del af bankens kunder var internetkunder via bankens overtagelse af Skandia Banken, og banken var derfor meget sårbar overfor tab af likviditet. Da det ikke var muligt at skaffe likviditet på det tidspunkt, befandt banken sig i en meget alvorlig situation. Mange banker udsendte pressemeddelelser ud om deres eksponering mod Island. Banken blev i udlandet antaget at være

islandsk og aktiedepoter blev tvangssolgt efter et fejlagtigt rundskriv, udsendt af børsen i Stockholm i forbindelse med bankkrakkene i Island den 6. oktober 2008, rubricerede Eik aktierne som islandske. Der skulle aflægges regnskab den 26. oktober 2008, og det var nødvendigt at redegøre for den islandske eksponering, selvom den direkte eksponering var omkring 190 mio. kr. og dermed mindre end 1 % af bankens balance. Panikken på markedet gjorde, at de arbejdede med at reducere deres direkte eksponering mod Island ved at lade fonden overtage de islandske aktiver. De havde forstået det sådan, at fonden var til for bankens skyld, og at det var i fondens interesse, at banken ikke led skade. Samson lånene kunne ikke overdrages, fordi selskabet var gået i betalingsstandsning. Spron og Exista var stadig operationelle og aktierne heri kunne overdrages til fonden for at minimere den risiko for banken, som al den negative omtale medførte. De søgte derfor om, at fonden kunne overtage de aktiver mod at banken overtog EBH Zweitmarkt lånet, som de på det tidspunkt anså for at være et sikkert aktiv. Dette medførte, at fonden havde den fornødne likviditet. Fonden og Eik Bank FO havde præcis de samme oplysninger til rådighed.

Han er ikke enig i sagsøgerens opfattelse af, at det ikke var et legitimt hensyn for Eik Bank FO at købe EBH Zweitmarkt lånet af fonden, sådan som dette er udtrykt i ekstraktbind 18, plet. 556 på side 128 og henvisningen til referat fra Eik Bank FOs bestyrelsesmøde den 18. oktober 2008 i ekstraktbind 7, side 2972, hvor indstillingen herom blev godkendt. Det eneste formål med den transaktion var, at skabe rum for, at fonden kunne købe de islandske aktiver af Eik Bank FO. Der var tale om, at fonden støttede Eik Bank FO."

"Investeringen blev ikke foretaget for at tilgodese fonden, men for at sikre Eik Bank FO."

Bjarni Olsen har forklaret følgende:

"Da engagementet overgik til banken i oktober 2008, var det meget dramatisk. Det var en slem omgang. Det var den islandske forbindelse, som de blev knyttet sammen med. Først var det Kaupthing bank, som blev til Eik Bank Danmark. Det var opfattelsen hos

mange, at Eik Bank DK var islandsk. Der var bare nogle få islandske engagementer i banken. Det islandske banksystem gik rabundus i begyndelsen af oktober. Der opstod da en panisk stemning i Danmark om, hvem der lå inde med islandske engagementer. Det var fare for, at der kom run på banken. På den svenske børs blev banken rubriceret som et islandsk pengeinstitut. Der var også en SMS kæde, som gik i gang. Det opfattede de som en meget kritisk situation. Han følte, at der kunne ske hvad som helst. Hvis de ikke fik det på plads, så kunne de godt sige farvel til banken.

Det var baggrunden for, at man fik bankens islandske engagementer over i fonden. For den havde ikke den samme run problematik, som banken havde. Så opstod spørgsmålet om, hvordan fonden fik likviditet til øvelsen, for det havde den ikke. Derfor måtte banken købe noget fra fonden. Banken overtog lånet til FDI, som fonden havde. Transaktionerne var til fordel for banken."

Marner Jacobsen har yderligere forklaret:

"Sagsøgerens opfattelse af, at indstillingen vedrørende Eik Bank FOs køb af EBH Banks lån til ISI 6 og EBH Fondens lån til EBH Zweitmarkt og EBH Fondens ejerandel på 50 % i EBH Zweitmarkt for i alt 11,5 mio. EUR var en økonomisk redningsaktion iværksat af Eik Bank FO til fordel for Eik Fonden er forkert."

Frithleif Olsen har forklaret:

"For at fonden skulle få den nødvendige likviditet, solgte man FDI lånet til banken, så man kunne overdrage de islandske engagementer til fonden."

"Hertil har han forklaret, at årsagen til, at de islandske engagementer blev solgt til fonden, var, at de havde problemer med finanskrisen, og at banken blev betragtet som en islandsk bank. Han husker ikke detaljerne nærmere, men de var enige om, at fonden skulle købe de engagementer. Alt blev gjort for at hjælpe banken, så banken kunne blive fri for den islandske eksponering. På det tidspunkt var bankkrisen godt i gang. Banken fik dårlig omtale. De var bange for, at der skulle blive "run" på banken. "

Odd Bjellvåg har ligeledes forklaret:

"På det tidspunkt havde man endvidere et ønske om at løfte nogle islandske engagementer ud af bankdelen og over i fonden. Hvis det skulle være muligt, måtte fonden sælge ud af sine aktiver for at få penge til at betale med. Banken var udsat for dårlig omtale. På 1 dag konstaterede de hævnings i den danske bank på 200 millioner kr. Eik Bank DK var i privatdelen først og fremmest en internetbank, og kunderne kunne sidde hjemme og overføre fra deres computer, uden at banken havde mulighed for at forklare kunderne, at det, de gjorde nu og her, ikke var fornuftigt. De følte, at de var nødt til at agere. Der var tale om ukontrollerede hævnings af bankens likviditet. Banken blev i det offentlige rum beskyldt for at være en islandsk bank. Det er hans indtryk, at der ikke er så stor viden i Danmark om Færøerne. Flere banker meldte ud om deres eksponering mod Island for at berolige deres kunder og andre banker, hvor der var trækingsrettigheder for eksempel i store tyske banker og Danske Bank, hvor Eik Bank havde sine største trækingsrettigheder. Bankerne finansierer også hinanden.

Eik Bank var bange for, at de kunne komme i en situation, hvor de kunne miste likviditet og derfor ikke overholde lovgivningen på området. Derfor var de nødt til at handle. I en sådan situation nytter det ikke noget at gå ud på markedet og prøve at sælge noget. Man må handle, når man har mulighed for at handle internt. Det var derfor, at man lod fonden købe de islandske aktiviteter ud af banken. Hensigten var at hjælpe banken ud af et problem. Samtidig overtog fonden lånet til FDI på 10 millioner euro, som bestyrelsen var overbevist om havde den pålydende værdi."

"Fonden ejede 51 eller 52 % af aktiekapitalen i Eik Bank. Det var noget, der skulle foregå hurtigt. Som bestyrelse mente de, at de bedst sikrede fondens aktiv, ved at hjælpe banken ud af den situation. Der var forbundet en vis usikkerhed med værdiansættelsen, som de så prøvede at gøre så sikker som mulig ud fra de gældende omstændigheder. Inden fonden overtog engagementerne, havde fonden givet banken en garanti.

Spron sparekassen i Island blev overtaget af den islandske stat, og fonden måtte konstatere et aktietab på 39,8 millioner kr. På de andre islandske engagementer fik de noget tilbage, men det var forholdsvis lidt. Hovedsageligt var pengene tabt.

Hvis man kigger på sagen efterfølgende, må man konstatere, at handlen var en fordel for banken, men det var også meningen. Der var ikke tale om en redningsaktion for fonden."

"Foreholdt at Marner Jacobsen ifølge referatet af bestyrelsesmødet den 13. januar 2010 (ekstraktbind i 11, side 3027) skal have udtalt, at "efter hans mening er der kun de to islandske lån (Exista + Kista) samt Spronhandlen, som gør lidt ondt", har Odd Bjellvåg forklaret, at da man i fonden havde truffet afgørelsen om at hjælpe banken med et problem, så gjorde det lidt "ondt" i fonden. Det var noget, de gjorde meget ud af at dokumentere så godt, som de overhovedet kunne og også med bistand fra advokater for at sikre sig, at de ikke gjorde noget ulovligt. Der er en lovgivning på fondsområdet, som skal overholdes."

Vidnet Bogi Bendtsen har forklaret:

"Om bankens beslutning om den 16. oktober 2008 at overtage det lån på 10 mio. eur, som fonden tidligere havde overtaget, har han forklaret, at han var involveret i den beslutning. Beslutningen hang sammen med den islandske problemstilling. Det blev vurderet, om det var forsvarligt, at banken overtog lånet fra fonden. Marner Jacobsen sendte en mail til bestyrelsesmedlemmerne. Han mener, at han drøftede mailen med Marner Jacobsen, inden den blev sendt ud. De drøftede likviditeten, og om skyldneren havde likviditet til at overholde sine forpligtelser. Der var en BDO rapport og budgetter. Der var fornødent cash flow. Engagementet blev anset for godt. Marner Jacobsen fortalte, at han kontaktede EBH for at høre, hvordan tingenes tilstand var, og Marner Jacobsen oplyste, at han havde fået at vide fra EBH, at alt var i orden og så godt ud. De vurderede derfor, at lånet var godt, samtidig med at man havde usikkerheden i forbindelse med den islandske problemstilling. De vurderede på den baggrund, at det var godt for banken at overtage lånet."

"På bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008 drøftede bestyrelsen, hvordan banken skulle håndtere situationen. Marner Jacobsen havde henvendt sig til en advokat i Danmark, der havde arbejdet med omlægning af fondslovgivningen i relation til banker. Han skulle rådgive bestyrelsen om, på hvilket grundlag og på hvilken måde Eik fonden kunne hjælpe banken ud af vanskelighederne. Fonden skulle være bankens sikkerhed.

På bestyrelsesmødet blev det drøftet at lade fonden overtage de islandske engagementer, således at banken kunne melde ud, at den ikke havde nogen islandske engagementer. Der var flere andre danske banker, som gjorde det samme, herunder Danske Bank og Nordea, som oplyste om deres eksponering mod Island. Det var også i fondens interesse at hjælpe banken, for fonden var hovedaktionær i banken.

...

Samtidig var bankens eksistens truet, hvis banken blev drænet for likviditet, fordi den blev forvekslet med en islandsk bank og havde eksponering mod Island. Han mener at huske, at Roskilde Bank var i en lignende situation og næsten blevet lukket på grund af manglende likviditet. Det var også ud fra de betragtninger, at man disponerede, som man gjorde."

4.6. FS' kritik af kreditorganisationens hævdede mangelfulde involvering er forfejlet. Overtagelsen af Fondens oprindelige investering var en overtagelse af et investeringsaktiv på en særlig baggrund, og det var alene sagens atypiske udspring og karakter, der betingede sagens håndtering.

I forbindelse med Bankens senere håndtering af aktivet og engagementet trak Marner Jacobsen på Jens Nielsen, som havde den fornødne specialviden, og sikrede, at Jens Nielsen i mulig og hensigtsmæssig udstrækning kommunikerede med bankens organisation, herunder med Evy Jacobsen og Bogi Bendtsen.

4.7. Ved vidnet Jens Nielsens forklaring er endegyldigt og definitivt gjort op med FS' uunderbyggede hævde af, at der blev disponeret på et mangelfuldt beslutningsgrundlag.

FS har forsøgt at tage fraværet af regnskaber konverteret til danske regnskabsstandarder som udtryk for et fravær af ethvert tal- og regnskabsmateriale. Den bestræbelse er mislykkedes.

FS har bortset fra, at de refererede regnskabstal indeholder afskrivninger efter tysk K/S-model. Dette er entydigt påvist.

FS har søgt at tage konkrete irritationer og skuffelser udtrykt i referater til indtægt for et generelt fravær af lødighed. Dette er blotlagt.

FS har forsøgt at tage moderniseringsforslag og -overvejelser til indtægt for et presserende likviditetsbehov. Dette er tilbagevist.

FS har forsøgt at tage fremrykning af i øvrigt budgetterede omkostninger til indtægt for en uforudset udgiftsstigning uden at belyse, at udgiften blot blev afholdt førtidigt for at muliggøre en ligeledes førtidig indtægtsførelse. Dette er påvist.

FS har forsøgt at tage eksistensen af uforudsete meromkostninger ved moderniseringer til udtryk for et fravær af budgetkontrol. Den rette sammenhæng og bedømmelse er påvist.

Den person, som har den mest direkte og præcise indsigt i de tyske centre, er, som retten har hørt, uomtvisteligt Jens Nielsen. Jens Nielsens forklaring må derfor tillægges en særlig styrke og betydning:

"Samlet set så projektet meget spændende ud. Det var det, han gik til EBH med. Det kom hurtigt op at vende, at de ikke ville have det "i egne bøger". Han syntes, at det i en så stor sag var usundt at sidde med hele risikoen alene.

Han så tre muligheder. De kunne sælge halvdelen til tyske investorer, hvor sikkerheden for disse skulle være, at der var en stor dansk fond, som var medinvestor.

En anden mulighed var, at de introducerede projektet på det danske marked til udvalgte investorer i den kreds, de i forvejen havde af investorer, der var villige til at investere i det, de lavede."

"Efter deres besigtigelsestur og det, der blev talt om i den forbindelse, mener han, at Eik havde samme beslutningsgrundlag, som EBH havde. Eik fik due diligence rapporten og lavede også deres egne analyser. Han kender dog ikke til, hvad Eik nærmere foretog sig i den forbindelse. Det, som EBH selv forholdt sig til, var BDO's due diligence. Det var den, der var deres beslutningsgrundlag. Eik fik de samme oplysninger, som EBH havde. Han har ikke kendskab til, at der var oplysninger, som ikke var korrekte, og som burde have været kontrolleret yderligere."

"Han mener ikke, at der er noget grundlag for at sige, at der var uregelmæssigheder i driften, og at resultatet var langt under budgettet. Det er rigtigt, at der ikke forelå regnskaber efter dansk standard. Man skal huske på, at de lige havde overtaget hele apparatet, og at det, man lavede i Tyskland, var skatteregnskaber. At få administrator til at ændre sine rutiner, var ikke noget man lige gjorde fra dag til dag. Der skulle arbejdes på det, og arbejdet blev sat i gang. Det var noget, der tog tid. Det, de baserede deres tal på i første halvår 2008 var skatteregnskaberne for 2007, som de kunne regne igennem. Der var ikke noget der, som generede dem. For første halvår 2008 havde de et ukomplet talmateriale, fordi man ikke producerede det i Tyskland. De måtte gå ind og kigge på bogføringen. De gjorde det efter bedste evne. Det var koncernens regnskabschef, der stod for arbejdet. Driften kunne ses i balancetallene fra bogføringen, og den var i orden. De fik på den måde oplysninger fra administrator om husleje og driftsudgifter. Der var ikke noget, der var uvist eller usikkert. Hvis der havde været det, ville de ikke have fortsat."

"Når der blev lavet forbedringer og investeringer, kom alt sammen ind i regnskaberne. Han har ikke kendskab til, at der var uregelmæssigheder i drift og administration. Hvis der havde været det, ville han have reageret."

"Han følte, at det var hans opgave. Han forstod det sådan, at han skulle samarbejde med organisationen i Eik helt bredt. Det var naturligt, at han talte meget med Marner Jacobsen, men det var ikke sådan, at han udelukkende refererede til denne. Han samarbejdede også med Evy Jacobsen og Bogi Bendtsen."

"Indkøbscentrene kørte. Der kom husleje ind hver dag. Der var ikke problemer i den sammenhæng, men den overordnede styring af tingene og kontrol med, hvad der foregik i de enkelte selskaber i Wiesbaden, var ikke i orden. Da han kom der ned kunne han se, at de grundlæggende ting med husleje var i orden, men der manglede tilsyn med administrationen. Det kom der først styr på i 2009.

Da han så 2bogholderiet i Tyskland, var der beløb, som han ikke forstod. Han fik fat i revisoren. Det viste sig, at Uwe Steinbrecher havde brugt ISI 6 som sin egen bank. Det var et klart tillidsbrud. Det var ikke småpenge. Det var 100 tusinder af kroner, men det var tillidsbruddet, der var det vigtige. Det gjorde også, at den del af koncernen fik problemer, for der var ikke flere penge i kassen. De gik på jagt efter en ny administrator og fandt også en. Som følge af, at der ikke blev genereret penge nok til lønninger Securorganisationen, var de nødt til at tilføre midler, så den kunne fungere. Der var en risiko for, at komplementaren ellers ville gå konkurs, og så ville man være ude i worst case, for så var der ikke styring på kommanditselskaberne længere. De var nødt til at sørge for, at det ikke skete. Det var ikke udtryk for, at projekterne ikke var sunde.

"Han fik ansat Roland Dangel, og der begyndte derefter at komme styr på oplysningerne om likviditetsstrømme, som han kunne rapportere om. De var i gang med at lægge om til, at de kunne lave fornuftige danske regnskaber. Der var ikke noget vidensrum. Det var tydeligt, at der var sket en hel del ting i markedet i 2008 og 2009. Tingene var også frosset lidt fast i Tyskland men ikke på samme måde som i Danmark, hvor alt gik i sort. Situationen var helt anderledes. Alle var meget mere forsigtige. Det

afgørende var, at deres projekter kørte videre, for det var der ikke problemer i. Problemerne ville opstå, hvis man skulle til at sælge og vurdere salgspriser. Når markedet på den måde delvist gik i stå i Tyskland, steg kravene til afkast. Det gav sig udslag i prisen på aktivet. Hvis man har en langsigtet horisont, så er det forholdsvis ligegyldigt, når blot man kan servicere renter og lån. Hvis der er likviditet til det, så er der ikke noget problem."

"Det var hans opfattelse, at der derefter var udsigt til, at projektet kunne blive en fornuftig forretning. Det baserede han på sit kendskab til projektet og oplysningerne i BDO's due diligence. Kun administrator i Tyskland var tættere på projektet end ham selv. Det var ham, der havde kontakten til administrationen i Tyskland og den tætteste adgang til informationer om projektet. Han er ikke bekendt med, at der var andre der modtog oplysninger om projektet fra Tyskland på samme måde, som han gjorde. Han vidste, hvad der var gang i. Der var ikke rod. Problemet med Uwe Steinbrecher blev der taget hånd om."

"Når han hører sagsøgers spørgsmål i sagen, og den måde man forsøger at nedgøre det hele på, ændrer det ikke noget på hans holdning til projektet. Projektet fik et anderledes forløb end forventet på grund af ejerforholdene, men der var potentiale og udviklingsmuligheder i det, og hvis de havde fået lov til at fortsætte, skulle det nok være kommet i mål. Han er sikker på, at hvis man havde fået lov til at køre et par år mere, så ville man have haft en situation, hvor man havde været meget tilfreds med sin investering."

4.8. EBH havde påtaget sig at forestå al håndtering og således, at Eik-koncernen skulle kunne agere som sleeping partner. Dette er anerkendt. Banken har været berettiget til at forvente, at EBH agerede i overensstemmelse hermed.

4.9. Bankens overtagelse af EBH's resterende del af engagementet var en nødvendig foranstaltning, og det eneste alternativ ville have været en erodering af den allerede foretagne investering. Der er forklaret entydigt herom.

Vidnet advokat Lars Grøngaard har forklaret:

"Forud for forhandlingerne sad både EBH og Eik i en dum situation. Han husker ikke, at han på det tidspunkt havde indblik i og en holdning til muligheden for et fælles eksternt salg. De havde rigtig mange ting, de skulle løse på meget kort tid. Worst case kunne de miste alle pengene, fordi det hele blev lukket ned. Det var samme risiko for Eik og for EBH bank. "

Marner Jacobsen har forklaret følgende:

"Det er rigtigt, som påpeget af sagsøgeren i pkt. 562, at Eik Bank FO ikke anså et samarbejde med EBH koncernen for konstruktivt. Da de indgik aftalen var det med en anerkendt bank, EBH Bank, som også havde påtaget sig at skulle administrere porteføljen for dem. Da EBH Bank kom under sagsøgerens administration og EBH Fonden kom under konkurs, hvor alle beslutninger skulle træffes af en kreditorkomite, blev det meget besværligt for EBH Fonden at træffe beslutninger. Sagsøgeren levede ikke op til aftalen om, at EBH Bank skulle administrere porteføljen. Sagsøgeren ville ikke deltage i noget. De afslog at administrere, betale til driften eller påtage sig nogen form for ansvar. Eik Bank FO stod således med en 50 % ejerandel af en portefølje, hvor ejeren af den anden halvdel ikke ville deltage i ejeransvaret. Eik Bank FOs ejerandel kunne derfor ikke omsættes til tredjemand. Det var reelt sagsøgeren, som styrede EBH Bank, og som indsatte Jørn Astrup Hansen som bestyrelsesformand. EBH Bank var kun interesseret i at sælge, og Eik Bank FO følte sig taget som gidsel. Et fælles salg til tredjemand ville tage lang tid som markedet var, og ville forudsætte at centrene blev løbende administreret og vedligeholdt i salgsperioden, ellers ville deres værdi smuldre bort. Efter hans opfattelse blev de presset til at købe af sagsøgeren, som efterfølgende har sagsøgt Eik Bank FO for at have købt."

"Alternativet til at købe var, at det hele var gået konkurs i Tyskland, hvorved hele investeringen ville være tabt".

Bogi Bendtsen har tillige forklaret:

"EBH var som medejer vanskelig at samarbejde med. Da EBH kom i vanskeligheder, var det meget kaotisk. Marnér Jacobsen forsøgte forgæves at kontakte de personer i EBH, der tidligere havde arbejdet med engagementet. Et eller andet måtte gøres.

...

Det var heller ikke en attraktiv mulighed for Eik Bank at blive i engagementet med en medejer, der ikke ville ofre penge på engagementet."

4.10. FS havde valgt Jørn Astrup Hansen til at forestå og sikre sig FS' interesser i EBH:

"Da EBH Bank i november eller december 2008 blev overtaget af Finansiell Stabilitet, udpegede Finansiell Stabilitet ham som bestyrelsesformand."

Bekendt med risikoen for et fuldstændig værditab og -spild, såfremt en forhandlingsløsning ikke blev opnået mellem EBH og Banken, nægtede Jørn Astrup Hansen at lade Banken købe EBH ud for 10 mio. euro.

Lars Grøngaard har forklaret:

"EBH argumenterede for, at de skulle have en højere pris, og at hele systemet var 154 millioner euro værd, hvilket ikke ville give 10 millioner til deling men 13,5 millioner euro til deling mellem banken og fonden. Jørn Astrup Hansen kunne godt tænke sig, at banken fik 6 millioner euro til fuld og endelig afgørelse."

Jørn Astrup Hansens nægtelse af dette forløb må tilsidesættes på basis af Lars Grøngaards samtidige noter.

4.11. Det er adfærdsmæssigt uacceptabelt og retligt umuligt for FS den ene dag at kræve et aktiv værdiansat til 154 mio. euro og fremtvinge en høj købesum i en koldblodig spekulation i sin medkontrahents frygt for katastrofale værditab for herefter den næste dag at sagsøge sin medkontrahent for at have givet en overpris.

For den person, der har været udsat for en sådan adfærd, og som nu mødes med et trecifret millionkrav i anledning af en sådan adfærd, forekommer betegnelser som utilbørlig og uacceptabel som et klart understatement.

4.12. Alle senere tiltag og investeringer i centrene blev foretaget i en bestræbelse på at bevare værdien af centrene og bringe disse sikkert igennem den temporære krise, som også indfandt sig på det tyske marked. FS har under sagen kun perifært belyst forløbet og har blot i overordnede meldinger hævdet, at alt var nyttesløst. Tredjemands dårligt beskrevne mæglervurderinger, historiske mæglervurderinger og sporadiske oplysninger om momentale værdiforhold dokumenterer ikke, at en tålmodig strategi ville have været utjenlig. Retspraksis viser en betydelig tilbageholdenhed med at kritisere engagementsudvidelser med en tabsbevarende baggrund, og der er under ingen omstændigheder tilstrækkeligt belæg i nærværende sags oplysninger til at kritisere ledelsens rimelige forsøg på at bevare værdier.

4.13. FS synes at have gjort sig til talsmand for, at aktiver skal prissiges ved første krisetegn, og kuratorer skal indhyres, så snart et engagement udfordres, men domstolene har på intet tidspunkt tilsluttet sig et sådant besynderligt syn på ansvarlig forretningsførelse.

5. VALBJØRN DALSGAARD

5.1. Marner Jacobsen erklærede sig forsigtigvis inhabil, som følge af en familierelation, forinden de kritiserede dispositioner.

5.2. At Marner Jacobsen blev instrueret om desuagtet at være til stede på de senere bestyrelsesmøder, indebærer ikke, at der kan bortses herfra.

Bogi Bendtsen har forklaret:

"Sagen kom til kreditaafdelingen på normal vis, hvor det var hans medarbejdere, der drøftede sagen med erhvervsafdelingen. Man kan se på kreditindstillingen fra 6. februar 2006 (ekstraktbind 3, side 2769), at sagen blev behandlet i deres sagsbehandlingssystem, "flux systemet", hvor de forskellige sagsbehandlere kunne notere deres bemærkninger. Man kan f.eks. se, at Bjarni Olsen den 24. februar 2006 har noteret, at der er givet bevilling med forbehold.

Marner Jacobsen havde trukket sig fra sagen som inhabil. Under sagens behandling gav Marner Jacobsen input til sagen, men han blev anset som inhabil, og derfor var det Bjarni Olsen, der skrev under på bevillingen. Sådan var det hele vejen igennem. Bogi Bendtsen indstillede til Bjarni Olsen, og Bjarni Olsen gav bevilling i flux systemet, når bestyrelsen havde truffet beslutning derom. Senere i forløbet var det Bogi Bendtsen, der skrev under på bevilling på vegne af bestyrelsen, efter at bestyrelsen havde godkendt det. I kraft af sin stilling som kreditchef bevilgede han i flux systemet."

5.3. FS argumenterer i sin realitet på, at lånet ikke er bankmæssigt, fordi låntager ikke havde tilstrækkelig egenkapital, og at det derfor skulle være uforsvarligt at låne et så stort beløb ud.

Det er påfaldende, at FS kræver en sådan bedømmelse lagt til grund på Færøerne, uanset at det er dokumenteret, at hele den relevante del af det færøske bankvæsen var rede til at bevilge lånet.

Det kunne foranledige til ydmyghed at konstatere, at samtlige lokale præsumptivt kompetente fagfolk med kendskab til debitor, med kendskab til de færøske forhold og med kendskab til projektets detaljer samt de involverede rådgivere og entreprenører fandt, at en involvering i sådant et engagement var forretningsmæssigt attraktivt. FS har imidlertid ikke fundet anledning til en sådan ydmyghed - endsige nogen refleksion.

6. FORÆLDELSE

Ethvert krav, støttende sig på handlinger eller undladelser forinden den 13. september 2007 subsidiært et senere tidspunkt, er forældet. Det gøres herved gældende, at der ikke er grundlag for at anse forældelsesfristen for suspenderet i perioden frem til Bankens sammenbrud.

7. TABSOPGØRELSE

FS' tabsopgørelse bestrides for så vidt angår dens sum, delposter og relevans.

FS medregner herunder ikke værdien af, at Banken er blevet frigjort for de islandske engagementer. Yderligere inddrager FS ikke aktiver modtaget fra Fonden.

8. LEMPELSE

Det i påstandsdokument af 15. december 2017 anførte fastholdes.

9. INKORPORERING AF ØVRIGE SAGSØGTES INDSIGELSER

Marner Jacobsen inkorporerer de øvrige sagsøgtes indsigelser som sine egne, i den udstrækning de øvrige sagsøgtes indsigelser kan finde anvendelse for Marner Jacobsen.

...”

Sagsøgte 4, Bjarni Olsen

Sagsøgte 3, Bjarni Olsen, har i sit endelige sammenfattende påstandsdokument af 2. maj 2019 (x20:281) til støtte for sin påstand anført følgende hovedanbringender:

”....

2.4 Forkortelser

I nærværende processkrift vil blive benyttet følgende forkortelser:

Bank FO: Eik Banki P/F, Torshavn

Bank DK: Eik Bank Danmark A/S

FS: Finansiell Stabilitet

FT: Finanstilsynet

E[1]: Ekstrakt sidetal

MS[1]: Materialesamling

3 Ansvarsgrundlaget

3.1 Generelt

Det bestrides, at Bjarni Olsen har tilsidesat bestemmelserne i ASL § 140, jf. § 54. Der lægges vægt på, at bestemmelsen er en generel principerklæring formuleret i vage vendinger, og at sådanne regler ikke er egnede til at danne grundlag for et erstatningskrav.

For så vidt angår spørgsmål om, hvorvidt Bjarni Olsen har handlet i strid med den almindelige culpa regel, herunder ”The business judgement rule”, gøres det gældende, at indstillinger af udlån, er truffet på et forsvarligt grundlag. Udlån er truffet ud fra loyale, forretningsmæssige overvejelser og udelukkende i bankens interesse. Bjarni Olsen har stedse handlet indenfor de skønsmæssige rammer, som lovgivningen afstikker, såvel i forbindelse med den generelle tilrettelæggelse af bankens drift som ved de tre få udlån, som FS har kritiseret i nærværende sag.

Det påhviler FS at bevise, at Bjarni Olsen ikke levede op til de standarder, der følger af nævnte regler. FS har ikke løftet denne bevisbyrde. FS har ikke forsøgt at løfte bevisbyrden ved at gennemføre et syn og skøn, der relaterer sig til de tre engagementer,

som Bjarni Olsen kritiseres for, eller har indhentet en sagkyndig erklæring eller ved at fremlægge oplysninger om branchekutymer.

Højesteret har i dommen, gengivet i U2014.345H fastslået, at ikke alle forhold, der kan betegnes som fejl, kan anses som ansvarspådragende. Ansvar pålægges kun, såfremt fejlen er af en vis grovhed, og såfremt denne grove fejl har forbindelse til det tab, der kræves erstattet. Det gøres gældende, at hvis retten i denne sag er af den opfattelse, at ledelsen har begået fejl, kan disse ikke karakteriseres som grove, og de har ikke haft nogen betydning for det tab, der kræves erstattet.

Det gøres gældende, at personaledirektør Bjarni Olsens ansvar skal bedømmes ud fra de relevante forhold på dispositionstidspunktet. Der skal derfor ved vurderingen af ansvaret lægges afgørende vægt på tidspunktet for de enkelte dispositioner, som kritiseres, ligesom der skal lægges vægt på tidspunktet for de enkelte lånebevillinger, som kritiseres. Der skal endvidere lægges vægt på den effekt, som den pludseligt opståede og uventede finanskrise fik på bankens sikkerhedsstillelser, herunder sikkerhed stillet i fast ejendom og/eller pantebreve med pant i fast ejendom.

Selvom det måtte lægges til grund, at der for et enkelt engagement foreligger ansvar for Bjarni Olsen – hvilket bestrides – skal Bjarni Olsen ex tunc bestride, at FS har dokumenteret, at det ud fra de givne omstændigheder var uforsvarligt at indstille det pågældende udlån til bevilling.

Alle bevillinger er blevet til blandt andet med grundlag i reviderede regnskaber, underskrevet med blank påtegning af statsautoriserede revisorer. Det fremgår af en instruks fra FT, at en bank normalt kan lægge sådanne oplysninger uprøvet til grund for kreditgivningen.

3.2 For det tilfælde at FS fortsat direkte eller indirekte vil påberåbe sig bestemmelser i FIL, bestrides det, at Bjarni Olsen har tilsidesat bestemmelser i FIL, instrukser mv. Reglerne i FIL er udtryk for en offentligretlig regulering af banksektoren og kan ikke påberåbes af FS til støtte for en erstatningspåstand. Det noteres i den forbindelse, at

lovgiver fandt det nødvendigt at indsætte en direkte hjemmel – FIL § 43a – for at blandt andet forbrugere kunne påberåbe sig reglen i FIL § 43 om redelig og god forretningsskik. Dette viser, at andre regler i loven kun kan påberåbes af FT – og give anledning til de sanktioner, der er hjemlet i loven.

Det gøres tillige gældende, at en eventuel overtrædelse af FIL og interne forretningsgange kun skal tillægges vægt ved ansvarsbedømmelsen, hvis pågældende mulige overtrædelse har haft betydning for det opståede tab og i øvrigt kan karakteriseres som en grov fejl. Der henvises blandt andet til Capinordic -dommen. Det gøres også gældende, at de pågældende regler i FIL er formuleret i vage, generelle vendinger, der kan fortolkes på flere forskellige måder. Det gøres derfor gældende, at der skal udvises en meget stor grad af forsigtighed med hensyn til at fastslå et erstatningsansvar for eventuel overtrædelse af sådanne regler.

Det gøres gældende, at FT, hvis overordnede formål er at påse, at banker mv. drives i overensstemmelse med lovgivningen, løbende har overvåget overholdelsen af disse regler i FIL samt af interne regler, og at tilsynet ikke har haft anledning til at gribe ind på anden måde end ved påbud, der alle er efterkommet og ved risikoplysninger, som ikke er normgivende for en ansvarsbedømmelse. Der må ved bedømmelse af spørgsmålet om, hvorvidt disse banktekniske regler er tilsidesat lægges betydelig vægt på FT's løbende kontrol og manglende reaktion. Der skal i den forbindelse tages hensyn til FT's særlige ekspertise og erfaring inden for dette område. Dette gælder også ved bedømmelsen af boniteten af de udlån, der indgår i sagen.

Sagsøgeren har ikke tilnærmelsesvis dokumenteret, hvad det er for konkrete handlinger eller undladelser, der skulle være ansvarspådragende for Bjarni Olsen.

Den retlige bedømmelse af Bjarni Olsens handlinger som personaledirektør skal ske på baggrund af de oplysninger, der var tilgængelige for Bjarni Olsen på det tidspunkt, hvor de påståede ansvarspådragende handlinger og undladelser blev foretaget.

3.3 Stævningen og FS' modus operandi

FS har udarbejdet en stævning på over 500 sider hvortil kommer – anslået - over 60.000 sider bilag. FS' efterfølgende processkrifter har været særdeles omfangsrige. Det er en underdrivelse at statuere, at FS "skyder med spredehagl", idet FS har kritiseret forhold i et sådant omfang og på en måde, at det for Bjarni Olsen ikke er praktisk muligt at forholde sig til, endstige kommentere på så mange forhold. Dette udgør i sig selv et retssikkerhedsproblem.

Langt de fleste af de kritiserede forhold har været uholdbare, hvilket FS har erkendt og har frafaldet disse forhold, således at sagen mod Bjarni Olsen er begrænset til tre engagementer. FS' overordnede billede af ledelsens og revisors rolle er faldet fra hinanden på en måde, at det for en læser er åbenbart at den opbyggede "mosaik" har været forkert, og at grundlaget for stævningen ikke var til stede.

Et væsentligt punkt har været kritik af revisor og de aflagte regnskaber, ikke mindst fordi revisor løbende skal forholde sig til de aflagte regnskaber, som igen danner grundlag for bankens solvens og egenkapital. FS har hævet sagen mod revisor, fordi sagen var grundløs. Bjarni Olsen finder, at denne modus operandi skal erindres ved bedømmelsen af de tre forhold, hvor FS ikke har frafaldet kravet.

En historisk omfattende stævning, som ovenfor beskrevet, er usædvanlig i særdeleshed når sagen – efter processkriftet af 26. april 2019 – er reduceret til tre engagementer! Det er Bjarni Olsens opfattelse, at denne oppustede proces skulle skabe en tendentiøs baggrundshistorie, som alene i kraft af de mange kritiserede forhold havde til hensigt at efterlade et indtryk af en uansvarlig ledelse. FS har erkendt, at dette generelle billede er urigtigt. En sådan modus operandi er særdeles kritisabel.

FS har bedømt Bjarni Olsens handlinger på baggrund af oplysninger, der er blevet tilgængelige efter foretagelsen af de handlinger, herunder oplysninger om forløbet af de tre udlånsengagementer, der indgår i sagsøgers tabsopgørelse.

FS' kritik af Bjarni Olsen er båret af bagklogskab og urimelige efterrationaliseringer.

Det bestrides, at sagsøger alene kan lægge vægt på udfaldet af de beslutninger, der blev truffet i regi af Bank FO og bedømme handlingerne set i lyset af det senere hændelsesforløb.

Denne udfaldsbias gør det vanskeligt at vurdere beslutningerne korrekt med udgangspunkt i de antagelser, der blev betragtet som rimelige og fornuftige, da beslutningerne blev taget, og det gøres gældende, at sagsøgers vurdering af forholdene ikke tager højde for dette og derfor er forkerte.

Påregnelighed mellem de af sagsøger påståede ansvarspådragende forhold og de indtrufne følger er så spinkel, at erstatningsansvar er udelukket.

Direktion og bestyrelse i Bank FO burde ikke have nået til en anden opfattelse end den, Finanstilsynet opnåede gennem sin tilsynspligt.

Tilsynsdiamanten understregede det holdningsskifte, som havde væsentlig indflydelse på FT's vurdering af Bank FO's finansielle stilling ved deres seneste besøg i september 2010. Omstilling til ny praksis kræver tid.

Sagsøger har ikke skelnet mellem de dispositioner, der bebrejdes de sagsøgte, og at sagsøger ignorerer det faktum, at ansvaret for bestyrelses - og direktionsmedlemmer er individuelt jfr. nærmere herom under pkt. 3.7.

3.4 The business judgement rule

Der indgår i direktionens beslutninger betydelige skønsmæssige elementer i forhold til blandt andet bedømmelsen af indtægt på engagementer, risiko m.v.

”The business judgement rule” er respekteret og anvendelig i dansk retspraksis. Af Østre Landsrets dom i Roskilde Bank-sagen fremgår følgende (dommens side 491):

”Landsrettens vurdering af forsvarligheden af et sådant skøn må ligeledes bero på et skøn i hvert enkelt tilfælde, og der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet ved bevilling af et lån. Vurderingen må i nogen grad bero på, i hvilket omfang der er for taget en sædvanlig kreditvurdering.”

Bjarni Olsen har truffet beslutninger ud fra et forretningsmæssigt skøn i god tro, og på et efter Bjarni Olsens opfattelse oplyst, kvalificeret og forsvarligt grundlag.

3.5 Bjarni Olsens ressortområde

Bjarni Olsens ressortområde omfattede hovedsageligt ansvaret for personale.

Bjarni Olsen har under hovedforhandlingen bl.a. forklaret følgende:

”... Den 1. maj 1999 er hans ansættelsesdato i Eik Bank. Han blev ansat som direktør og dermed medlem af direktionen. De var to medlemmer af direktionen. Marner Jacobsen var administrerende direktør. Bjarni Olsens ansvarsområder var først og fremmest personale, markedsføring, filialservice og alle privatkundefilialerne på Færøerne. Han så det som sin opgave at være med til at få organisationen i banken til at fungere. Det var blandt andet ved at være synlig og bidrage til, at de løbende problemer, som der nu opstår i enhver organisation, blev tacklet. Via hans ansvar for personalet havde han også kontakt med alle medarbejdere i organisationen, for selvom han kun havde de afdelinger, han nævnte, så havde han som øverste personaleansvarlig på en eller anden måde kontakt med de forskellige afdelinger, uanset om de hørte til hans ressort eller ikke.”

I nærværende påstandsdokument anvendes betegnelsen: ”personaledirektør”, som dækker over det forhold, at Bjarni Olsens ansvarsområde hovedsageligt var personale, men at arbejdsopgaverne også omfattede de ovenfor nævnte.

Bjarni Olsen har ikke haft kredit som sit ressortområde. Om dette har Bjarni Olsen forklaret følgende under hovedforhandlingen:

”...Bestyrelsesmøderne var i hovedsagen gearret mod creditsager. Kredit var ikke hans ressort. Han var til stede på bestyrelsesmøder også med eventuelle input, som han kunne komme med, og også med oplæg, når der ind imellem var interesse fra bestyrelsen for at vide, hvad der foregik på hans ansvarsområder. I forhold til hovedindholdet på bestyrelsesmøderne var hans rolle begrænset.”

”... Han har ikke selvstændigt foretaget creditsagsbehandlingen. Det var ikke hans ressort. Der er selvfølgelig forekommet nogle tilfælde, hvor han har underskrevet en kreditindstilling. Det har i hovedsagen været af nogle praktiske årsager.”

3.6 Kreditafdelingen i bank FO

Bank FO havde en særdeles velfungerende kreditafdeling, som stod for den underliggende grundige kreditbehandling. Om bankens kreditafdeling har Bjarni Olsen forklaret følgende:

”... De havde i banken nogle meget fine og veluddannede chefer, deriblandt kreditchefen. Det var to-tre stykker, der var uddannet cand.merc.aud., og som tillige havde baggrund fra revision og også var bankuddannet. Bogi Bendtsen var en af dem. Kreditafdelingen havde en rolle som i visse tilfælde også havde paralleller over til intern revision, fordi de havde tilsyn med, at kreditpolitikken blev overholdt. Det indebar, at de jævnligt tog stikprøver og fulgte med, lavede opgørelser og foretog analyser af hele bankens udlånsportefølje, og om de enkelte sager blev behandlet korrekt. Bogi Bendtsen var kreditchef og også underdirektør. Han havde ansvaret for hele kreditafdelingen.”

Kreditchef Bogi Bendtsen har ligeledes afgivet en særdeles udførlig forklaring under hovedforhandlingen.

Bogi Bendtsen har bl.a. forklaret følgende:

”...Når erhvervsafdelingen var færdig og havde drøftet indstilling med erhvervschefen, blev sagen forelagt kreditafdelingen. Medarbejderne i kreditafdelingen kiggede så på regnskaberne og vurderede, om de kunne tilslutte sig erhvervsafdelingens konklusioner vedrørende regnskabet og budgetterne og de likviditets- og indtjeningsmæssige forhold. Det kunne godt forekomme, at kreditafdelingen ikke var enig i erhvervsafdelingens vurderinger og skøn. Det kunne medføre, at erhvervsafdelingen i nogle tilfælde måtte vende tilbage til kunden og indhente flere oplysninger. Dette kunne godt ske op til flere gange i samme sag. Kunden kunne i så fald godt blive noget irriteret, men de ønskede ikke at forelægge sagen for direktionen, før alt var afdækket. De vidste, at de ville få sagen i hovedet igen fra Marner Jacobsen, hvis de gjorde det, for han ville helt sikkert spørge om de ting. Det var deres erfaring, at de blev “sendt hjem igen”, hvis de ikke var godt nok forberedt, så de forsøgte altid at afdække de ting, som de vidste, Marner Jacobsen ville spørge om.

Det kunne godt være, at der alligevel var noget, de havde overset, og så fik de det at vide fra Marner Jacobsen. Når Marner Jacobsen var tilfreds, kunne sagen præsenteres for bestyrelsen. Normalt blev sagen klargjort og sendt til bestyrelsen en uge inden bestyrelsesmødet!”

”... Det var kreditafdelingens opgave at foretage følsomhedsanalyser og at vurdere projekternes forudsætninger og den logiske sammenhæng i projekterne. Nogle gange var det kreditafdelingen, der skrev det ind i projekterne. De kunne godt sende sagerne tilbage til erhvervsafdelingen, hvis de mente, der manglede noget, og så kom erhvervsafdelingen med en besvarelse.”

Det kan under sagen lægges til grund, at direktionen og i særdeleshed Bjarni Olsen, som var personaledirektør både kunne og skulle gå ud fra, at alle kreditindstillinger var blevet grundigt behandlet i kreditafdelingen, således at der forelå et færdigt beslutningsgrundlag, når direktionen skulle tage stilling til et erhvervsengagement. Om dette har Bogi Bendtsen forklaret følgende:

”...Direktion og bestyrelse kunne stole på kreditindstillingerne fra kreditafdelingen, som udgjorde et sikkert beslutningsgrundlag.”

Bjarni Olsen blev ansvarlig for erhvervsafdelingen i Bank FO fra den 1. januar 2010, da direktør Marner Jacobsen på det tidspunkt var fuldt optaget af bankens andre opgaver og derfor ikke længere havde den nødvendige tid til at være til disposition som ansvarlig for erhvervsafdelingen.

Direktør Marner Jacobsen havde dog fortsat kreditafdeling som ressort.

3.7 Personaledirektør Bjarni Olsen har efterlevet sine ansvarsområder

Der gælder ikke et skærpet professionsansvar for Bjarni Olsen.

Bjarni Olsen har efterlevet sine ansvarsområder i medfør af direktionsinstruksen ansvarsfuldt.

Bjarni Olsens ansvarsområder er ikke omfattet af de af sagsøger hævdede kritisable forhold, fremført i sagsøgers stævning af den 13. september 2012 samt senere processkrifter.

Bestyrelsen har ikke anmodet om særlige oplysninger eller yderligere løbende rapportering ud over den rapportering, som tilgik bestyrelsen ved den af Bjarni Olsen løbende beretning på bestyrelsesmøderne.

Bestyrelsen, intern som ekstern revision og FT har ikke på noget tidspunkt udtrykt kritik og/eller haft bemærkninger til Bjarni Olsens ansvarsområder.

Bjarni Olsen har ageret loyalt og samvittighedsfuldt i sit virke som personaledirektør i Bank FO.

Bestyrelsen eller den administrerende direktør har i hele perioden ikke udtrykt utilfredshed eller på anden måde givet Bjarni Olsen anledning til at tro, at de opgaver, han varetog i henhold til funktionsopdelingen af direktionen, ikke blev udført tilfredsstillende.

Bjarni Olsen har stedse opfyldt sine forpligtelser i henhold de retningslinjer og aftaler og regelsæt, der gjaldt for hans ansættelse, og Bjarni Olsen har til fulde opfyldt sine forpligtelser i forhold til de ansvarsområder, Bjarni Olsen varetog som personaleledende direktør.

3.8 Ansvar skal bedømmes individuelt

Det fremgår af selskabslovens §361 at:

”Stiftere og medlemmer af ledelsen, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet kapital selskabet skade, er pligtige at erstatte denne.”

Det fremgår af ”Selskabsloven” med kommentarer af Lars Bunch og Søren C. Whitt, 3. udgave, at:

”Ansvar for ledelsesmedlemmerne er individuelt, og et ledelsesmedlem kan således ikke holdes ansvarlig for beslutninger m.v., der er truffet”

Dr. Thorbjørn Sofsrud har i ”Bestyrelsens beslutning og ansvar” anført:

”Bestyrelsesmedlemmer har et individuelt ansvar i den forstand, at der skal ske en bedømmelse af det enkelte bestyrelsesmedlems beslutning. Bestyrelsesmedlemmets egen beslutning skal være uforsvarlig. Bestyrelsesmedlemmet hæfter ikke for beslutninger truffet af en eller fleres af de øvrige medlemmer.”

Advokat Jørgen Boe har i ”Bestyrelsesmedlemmers og direktørs ansvar” gengivet i U.1984B.385 anført:

”Det enkelte direktions- eller bestyrelsesmedlem skal ud fra en selvstændig vurdering opfylde ansvarsbetingelserne. Hverken A/S- eller ApS- loven indeholder solidariske ansvarsregler.”

Ved bedømmelsen af et påstået ansvar for Bjarni Olsen kan det lægges til grund, at Bjarni Olsen var personaledirektør med det ansvarsområde der er beskrevet ovenfor. Der kan ikke pålægges Bjarni Olsen ansvar for de kritiserede engagementer.

3.9 De kritiserede engagementer

FS har kritiseret personaledirektør Bjarni Olsen for 3 engagementer ud af tusinder engagementer i Bank FO.

Det bestrides, at der er et ansvarsgrundlag for Bjarni Olsen.

Det bestrides, at FS har løftet bevisbyrden for, at der er ydet kredit på en måde, som er ansvarspådragende for Barni Olsen. På grund af Bjarni Olsens stilling som personaledirektør henvises indledningsvis til følgende:

- Marner Jacobsens forklaring under hovedforhandlingen og Marner Jacobsens sammenfattende processkrift
- Bogi Bendtsens forklaring om de enkelte engagementer under hovedforhandlingen
- Bjarni Olsens forklaring under hovedforhandlingen
- Revisor Hans Laksá’s forklaring under hovedforhandlingen samt der forhold at det gennemførte syn og køn ikke har påvist kritisable forhold, endsige ansvarspådragende forhold i revisors arbejde:

Revisor Hans Laksá har bl.a. forklaret:

”.... Han fik et indgående kendskab til banken. Der blev brugt mange timer både i Danmark og på Færøerne. Det var hans opfattelse, at der var god kvalitet i banken.

Der blev arbejdet seriøst både i erhvervsafdelingen og i kreditafdelingen og i ledelsen. Han havde et positivt indtryk af banken og dens organisation.”

”...den færøske kreditchef Bogi Bendtsen kendte han arbejdsmæssigt bedre, da bankens udlån var en central del af revisionen, hvorfor de havde tættere kontakt. Bogi Bendtsen var en meget omhyggelig og dygtig person.”

”Han har ikke haft en opfattelse af, at Eik Bank sammenlignet med andre pengeinstitutter var specielt risikovillig.”

”Det var hans indtryk fra revisionen, at man i banken ordentligt og fornuftigt fulgte op på tingene. Der var en løbende opfølgning”

”... det er normalt i en bank, at der er engagementer, der ikke udvikler sig, som man oprindeligt havde håbet på. Det er ikke unormalt, at man i en bank kan være bekymret for et engagement, der ikke går så godt.”

Revisor Hans Laksá's forklaring taler for sig selv. Som bankens eksterne revisor kan og skal revisors forklaring tillægges betydelig vægt.

- FT's bedømmelse af de kritiserede engagementer:

Engagementer	Krav i stævningen i mio kr.	FT's karakter
Valbjørn Dalsgarð P/F Undir Kongavarða	120	1a
Sydporten A/S	182	2a
FDI /ebh Zweitmarkt GmbH / ISI 6 KG	214	2b

Det fremgår af bilag R4, at karakteren 2a gives til kunder med normal bonitet. Det vil sige, at der er lav sandsynlighed for, at kunderne ikke kan klare deres forpligtelser. Af

bilag R4 fremgår det endvidere, at karakteren 2b gives til kunder, som ikke opfylder kriterierne for 2a, men som på den anden side ikke har væsentlige svaghedstegn.

FT's karaktergivning til de omtalte engagementer taler for sig selv.

Østre Landsret har i Roskilde Bank-dommen anført følgende om FT's gennemgang og karaktergivning (dommens side 493):

"Den omstændighed, at et engagement er blevet gennemgået af Finanstilsynet som tilsynsmyndighed i forbindelse med tilsynets undersøgelser i februar og marts 2005, oktober 2006 og december 2007, må indgå med en ikke ubetydelig vægt i landsrettens vurdering af den konkrete kreditgivning. Det har desuden en vis betydning, at banken siden 2006 var undergivet et skærpet tilsyn. I det omfang tilsynet har gennemgået sagsmappen vedrørende et konkret engagement, har det som anført ovenfor betydning ved vurderingen af, om kreditgivningen har bygget på fornødent grundlag, at tilsynet ikke har haft bemærkninger til indholdet i sagsmapperne. Ved sin gennemgang må det endvidere lægges til grund, at Finanstilsynet i øvrigt er blevet bekendt med en række af de forhold, der gøres gældende af Finansiell Stabilitet som uforsvarlig långivning, herunder oplysninger om låntagernes indtægts- og formueforhold samt sikkerhedsstillelser, herunder disses form. Finanstilsynets karaktergivning må anses for en vurdering af lånets bonitet på grundlag af de oplysninger, der var til rådighed for Finanstilsynet."

For så vidt angår Valbjørn Dalsgarð P/F afvises det, at dette engagement skulle være ansvarspådragende.

Kreditaafdelingen gjorde et særdeles grundigt forberedelsesarbejde, herunder analysearbejde, som blandt andet kom til udtryk i kreditindstillingen af 7. september 2006 (bilag 108). Denne kreditindstilling og øvrigt omfattende materiale, udarbejdet af banken, er nærmere beskrevet i processkrift C fra Odd Arild Bjellvåg af 31. oktober 2017. Der henvises til det anførte i dette processkrift, herunder de i processkriftet omtalte bilag.

Bjarni Olsen var af den opfattelse, at projektet var absolut fornuftigt, da det færøske boligmarked næsten ensidigt bestod af parcelhuse. Valbjørn Dalsgarð P/F-projektet supplerede markedet med lejligheder og rækkehuse, og der var stor efterspørgsel efter disse produkter. Valbjørn Dalsgarð P/F-projektet blev sidenhen videreført, og flere andre opererer i dag på denne del af boligmarkedet.

Ledelsen gjorde en stor indsats for at følge op på, hvorledes projektet forløb, da krisen udviklede sig. Til dette formål brugte ledelsen såvel egne sagkyndige som eksterne konsulenter. Projektet blev yderligere kompliceret af, at der blev vedtaget en lovændring om at afskaffe momsrefusion på byggeri (momsrefusion på byggeri skulle ydes køber snarere end som hidtil entreprenøren), hvilket skete midt i byggefasen.

Det gøres gældende, at Bjarni Olsen ikke kan drages til ansvar for eventuelle fejl eller ufuldstændigheder i det udarbejdede materiale. Bjarni Olsen har ikke pligt til at kontrollere grundlaget for en kreditindstilling eller at foretage selvstændige analyser af de enkelte elementer i indstillingerne, herunder af likviditeten i det pågældende projekt. Det gøres ex tuto gældende, at det påhviler FS at bevise, at det under de givne omstændigheder har været uforsvarligt at indstille pågældendes lån til bevilling. Det gøres gældende, at denne bevisbyrde ikke er løftet. FS har ikke gennemført et syn og skøn i et forsøg på at påvise det uforsvarlige i de omhandlede lånebevillinger. FS har heller ikke indhentet sagkyndig udtalelse fra uafhængig side om de pågældende udlån. Og FS har ikke fremlagt dokumentation for eventuelle branchekutymer.

Bjarni Olsen alene underskrev foreløbige indstillinger vedrørende engagementet Valbjørn Dalsgarð. Bjarni Olsens underskrift i forbindelse med konkrete engagementer har ikke været ansvarspådragende.

Anvendelsen af up-sides var alment kendt og accepteret.

Østre Landsret har i Roskilde Bank-dommen vurderet kritiserede engagementer, og er i præmisserne fremkommet med følgende generelle bemærkninger (dommens side 490):

”Vurderingen af, hvorvidt en konkret bevilling eller et helt engagement, som direktion og/eller bestyrelse har besluttet, har været uforsvarlig, må foretages på baggrund af de oplysninger som forelå, da beslutningen om at yde bevillingen blev truffet. Oplysninger om efterfølgende omstændigheder, som er tilgået banken, kan som udgangspunkt ikke tillægges vægt ved vurdering af forsvarligheden ved indgåelse af engagementet, men kan tillægges vægt i det omfang, de har haft en sådan karakter, at de burde føre til en efterfølgende revurdering af engagementet, og i det omfang direktion/bestyrelse er blevet gjort bekendt hermed.

Vurderingen må endvidere foretages på grundlag af den viden, som den enkelte havde eller havde adgang til, da beslutningen om at yde bevilling blev truffet. Oplysninger, som har foreligget i banken, men som den pågældende ikke har været bekendt med, kan som udgangspunkt ikke tillægges betydning ved vurderingen af den pågældendes ansvar.

En beslutning om ydelse af et lån er som udgangspunkt baseret på et forretningsmæssigt skøn navnlig på grundlag af en kreditvurdering af kunden, herunder med oplysninger om projektet, kundens finansielle forhold, den stillede sikkerhed og kundens evne til at drive virksomheden, sammenholdt med bankens overordnede kreditpolitik og retningslinjer, herunder dens risikovillighed.

.....

Der er imidlertid ikke ved sagkyndig erklæring eller udtalelser fra brancheorganisationer søgt belyst, hvilke krav, der generelt kan stilles til et forsvarligt grundlag for kreditgivning i en bank. Det er heller ikke ved syn og skøn i denne sag søgt belyst, i hvilket omfang konkrete bevillinger har været forsvarlige...”

3.10 Organisatoriske forhold

Formueforvaltningen i Bank FO var forsvarlig.

Der var en forsvarlig risikostyring.

Der var etableret en reel risk management funktion.

Bjarni Olsen – tillige med den øvrige ledelse – blev godkendt af FT efter reglerne om ”fit & proper”, og ledelsen var velkvalificeret.

FT har selv godkendt Bjarni Olsen som kvalificeret medlem af direktionen med de nødvendige og tilstrækkelige kvalifikationer, der skal til for at bestride en sådan stilling.

Banken blev organiseret på en måde, der indebar en klar ansvarsfordeling mellem bestyrelsen, direktionens enkelte medarbejdere, de ledende medarbejdere i øvrigt og revisionen. Arbejdsdelingen mellem bestyrelsen og direktionen var fastlagt i forretningsordener og skriftlige forretningsgange, alt i overensstemmelse med FIL § 71.

FS har udvist en så betydelig egen skyld/accept af risiko, at ethvert ansvar for tab knyttende sig til accepten af FS’ krav om garantistillelse må anses for udelukket allerede som følge heraf.

Kreditorerne var i bankens konkursbo, enten alle eller dog (alt)overvejende ved etableringen af deres gældsforhold til banken, bekendt med de nu kritiserede dispositioner. Det gøres i tilknytning hertil gældende, at der skal ske identifikation mellem transportgiver og kreditorerne.

Ansvarsvurderingen sker særskilt for de to ledelsesorganer i de respektive selskaber, ligesom ansvarsbedømmelsen skal ske individuelt for hvert ledelsesmedlem, idet den enkelte skal kunne bebrejdes handlinger eller undladelser.

Bjarni Olsen kan tilslutte sig ekstern revisors tilkendegivelse i forbindelse med erklæring i juni 2009:

” ..., at de faktiske resultater og solvensbehovet for instituttet sandsynligvis vil afvige fra det forventede, idet forudsatte begivenheder sjældent indtræder som forventet, og afvigelser kan være væsentlige.”.

3.11 Tab

Det bestrides, at FS har dokumenteret, at der er lidt et økonomisk tab svarende til det påstævnte beløb.

Bjarni Olsen gør gældende, at det påhviler FS at kunne bevise størrelsen af det økonomiske tab, der er forårsaget af Bjarni Olsens påståede ansvarspådragende adfærd. Bjarni Olsen gør gældende, at FS ikke har løftet denne bevisbyrde. FS har ikke dokumenteret eller sandsynliggjort, at banken har lidt et tab af en given størrelsesorden. FS har hverken bevist eller sandsynliggjort, at en del af dette tab hidrører fra Bjarni Olsens handlinger eller undladelser. Og heller ikke hvilken andel der – i så fald – er tale om. FS har skønnet/gættet, at denne andel overstiger det påstævnte beløb uden at have bevist et grundlag for dette vilkårlige skøn.

Bjarni Olsen bestrider opgørelsesmetoden vedrørende de enkelte engagementer. Generelt forholder det sig således, at tabsopgørelsen må efter almindelige erstatningsretlige principper ske således, at sagsøgeren stilles som om det pågældende lån ikke var bevilget. Dette indebærer, at der skal ske fradrag af de beløb, der er indbetalt af den pågældende kunde, f.eks. renter og gebyrer. Herom har landsretten i Capinordic-sagen anført følgende (side 1263, nederst):

”I de tilfælde, hvor landsretten er nået frem til, at de sagsøgte har handlet erstatningsretligt ansvar pådragende ved bevilling af et lån, skal Bankens tab opgøres. Der er mellem sagsøgeren og de sagsøgte uenighed om, hvordan dette tab opgøres.

Tabsopgørelsen må efter almindelige erstatningsretlige principper ske således, at sagsøgeren stilles som om, det uforsvarlige lån ikke var blevet bevilget. Det indebærer, at tabet skal opgøres som det samlede beløb, Banken har udbetalt, med fradrag af det samlede beløb, der er indbetalt af kunden til Banken. Var det uforsvarlige lån ikke blevet bevilget, havde Banken ikke haft indtægter i form af renter og gebyrer på lånet, og sagsøgeren kan derfor ikke afskrive indbetalingerne på renter og gebyrer, således som det er gjort gældende af sagsøgeren. Sagsøgerens opgørelsesmetode ville således medføre, at sagsøgeren får erstattet en fortjeneste, som Banken ikke ville have haft, hvis det uforsvarlige lån ikke var bevilget.”

FS har ikke præsenteret et faktisk grundlag, der gør det muligt for retten at opgøre det relevante tab skønsmæssigt. Der henvises til dommen i Roskilde Bank-sagen (dommens side 471):

”Selvom det således er fastslået, at ledelsen som udgangspunkt har handlet uforsvarligt, skal Finansiell Stabilitet efter almindelige erstatningsretlige regler godtgøre, at dette konkret var ansvarspådragende, og at der er lidt et tab af den krævede størrelse, for at der kan pålægges pligt til at betale erstatning.”

3.12 Revisionen

Det gøres gældende, at Bjarni Olsen med rette har kunnet forvente, at revisionen fulgte bestemmelserne i vejledningen fra FT til revisionsbekendtgørelsens § 4, stk. 2, og § 13, stk. 2 om opsummering af bemærkninger i revisionsprotokollatet. Det følger af punkt 2.5 i nævnte vejledning, at revisionen skal afgive bemærkninger af relevans for bestyrelsen, herunder om overskridelse af solvensgrænser, manglende overholdelse af lovens mindstekrav til formuestørrelse/kapitalkravet, manglende overholdelse af bestyrelsens forpligtelser i henhold til aktieselskabsloven og FIL, brud på indberetningskrav til FT, andre lovovertrædelser, pålæg fra FT, som endnu ikke er efterlevet, de af FT krævede erklæringer i revisionsprotokollatet, som revisor har bemærkninger til,

forhold, der medfører forbehold og/eller supplerende oplysninger i revisionspåtegningen, forretningsgange, hvor der er et udtalt behov for at styrke de interne kontroller og overskridelse af de af bestyrelsen fastsatte lines/retningslinjer.

Revisionen har i de relevante år forsynet årsrapporterne med blank påtegning, revisionen har erklæret sig enig i målingen af de 10 største udlån, revisionen har udtalt, at forretningsgange i banken var betryggende, samt at de fungerede, og at der ikke forelå uopfyldte påbud fra FT. Det gøres gældende, at personaledirektør Bjarni Olsen derfor med rette er gået ud fra, at der ikke forelå forhold omfattet af nævnte bestemmelse i vejledningen.

3.13 Årsagsforbindelse

Bjarni Olsen gør gældende, at årsagen til bankens økonomiske problemer og dermed det tab, der kræves erstattet under denne sag, var en ændret holdning hos FT.

Det gøres gældende, at årsagen til det tab, der kræves erstattet under denne sag, var virkninger på ejendomsmarkedet af den finansielle krise samt FT's ændrede holdning til bankens solvens.

Til trods for en stævning med bilag på over 60.000 sider har FS behændigt formået at udelade den egentlige årsag til at FT ændrede opfattelse af solvensen i Bank FO. Årsagen til problemerne i Bank FO var primært tabene i Bank DK, som igen primært skyldes tab på ejendomsengagementer.

Det er kommet frem under nærværende sag, at tab i datterbanken bevirkede, at der efter FT's opfattelse manglede et beløb i niveau 200 mio. kr. i bank FO. Det var den egentlig årsag til den efterfølgende lukning af bank FO og ikke tab på de tre kritiserede engagementer, som FS kræver erstattet under nærværende sag.

3.14 Adækvans

Det gøres gældende, at det påhviler FS at føre bevis for, at det påståede tab er en påregnelig følge af en ansvarspådragende adfærd fra personaledirektør Bjarni Olsens side. Det gøres gældende, at denne bevisbyrde ikke er løftet af FS.

Det gøres gældende, at tabet ikke er en påregnelig følge af Bjarni Olsens og de øvrige sagsøgtes adfærd. Det gøres gældende, at Bjarni Olsen med rette kunne gå ud fra, at sædvanlige tab kunne absorberes af bankens egenkapital, idet der via solvensprocenten var taget behørig højde for den almindelige risiko ved bankdrift. Solvensprocenten tager ikke højde for så ekstraordinære og upåregnelige forhold som finanskrisen. Og det er heller ikke sædvanligt, at forhold af den art indgår i bedømmelsen af en banks solvens.

4 Forældelse

Ethvert krav, støttende sig på handlinger eller undladelser forinden 13. september 2007 subsidiært et senere tidspunkt, er forældet. Det gøres herved gældende, at der ikke er grundlag for at anse forældelsesfristen for suspenderet i perioden frem til bankens sammenbrud. Der henvises herved til den viden om Marner Jacobsens virke, som var bestyrelsen i Bank FO, Eik Grunnurin og de relevante myndigheder bekendt.

5 Lempelse

Selv i det omfang der måtte være forhold at bebrejde Bjarni Olsen, står Bjarni Olsens løn og ansvarsområde eller de påståede eventuelle ansvarspådragende handlinger på ingen måde mål med et erstatningskrav på op til ca. kr. 1.800.000.000, herunder et erstatningskrav svarende til den nuværende påstand på kr. 150.000.000, eller en brøkdel heraf. Det vil derfor være usædvanligt tyngende, urimeligt og uacceptabelt både ud fra et socialt og humanitært synspunkt at pålægge Bjarni Olsen et fuldt ansvar for en eventuel ansvarspådragende drift af Bank FO. Det gøres således gældende, at et eventuelt erstatningsbeløb, som Bjarni Olsen måtte blive tilpligtet at betale til sagsøger, skal nedsættes efter rettens skøn.

Et eventuelt erstatningsbeløb, som Bjarni Olsen måtte blive tilpligtet at betale til sagsøger, skal nedsættes i overensstemmelse med aktieselskabslovens § 143, stk. 1 og de almindelige regler om lempelse af erstatningsansvar.

...”

Retten's begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstillinger

Sagen angår, om de sagsøgte direktions- og bestyrelsesmedlemmer har pådraget sig erstatningsansvar for tab på 4 udlånsengagementer ved en række konkrete bevillinger.

I det omfang, der ikke sker afvisning, skal der tages stilling til, om alle eller nogle af de sagsøgte skal anses for ansvarlige, og i bekræftende fald skal der endvidere tages stilling til tabet, om sagsøger har tilsidesat sin tabsbegrænsningspligt, om erstatningskrav er forældet, og om erstatningsansvaret skal bortfalde i medfør af anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om erstatningsansvar § 24, stk. 1, eller lempes i medfør af samme bestemmelse og anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om aktieselskaber § 143, stk. 1. Der skal endvidere tages stilling til fordeling af ansvaret mellem de sagsøgte, jf. erstatningsansvarslovens § 25.

Spørgsmål om afvisning og overordnede anbringender om frifindelse

Eik Bank FO indgik den 30. september 2010 aftale med Finansiell Stabilitet A/S om overdragelse af samtlige aktiver og passiver, bortset fra aktiekapital og efterstillet kapital, til Finansiell Stabilitet A/S' nystiftede datterselskab Eik Banki Føroya P/F i overensstemmelse med de dagældende regler i lov om finansiell stabilitet.

Denne aftale blev forelagt generalforsamlingen i Eik Bank FO i overensstemmelse med reglerne i den dagældende lov om finansiel stabilitet § 7, stk. 2, og lov om finansiel virksomhed § 246, stk. 2. Punkt 5 i overdragelsesaftalen af 30. september 2010 har følgende ordlyd:

"Overdragelsen omfatter samtlige Banken pr. Overtagelsesdagen tilhørende aktiver, herunder eventualaktiver, af enhver art, indenlandske såvel som udenlandske og hvad enten de er udtrykkeligt omtalt i Aftalen eller ej. Datterselskabet overtager således, men ikke begrænset til, følgende aktiver:

[...]

5. 7. Øvrige aktiver

Datterselskabet overtager endvidere samtlige Bankens øvrige aktiver, herunder, men ikke begrænset til, øvrige materielle aktiver, overdragelige skatteaktiver, tilgodehavende skatter, aktiver i midlertidig besiddelse, periodeafgrænsningsposter og eventualaktiver. Datterselskabet overtager således Bankens eventuelle erstatningskrav af enhver art mod tredjemand hidrørende fra handlinger eller undladelser forud for Overtagelsesdagen."

Eik Banki Føroya P/F overdrog efterfølgende en række af de aktiviteter, der ikke havde tilknytning til Færøerne. Nogle aktiviteter blev i denne sammenhæng overdraget til sagsøger i henhold til tillæg af 28. januar 2011 til overdragelsesaftale af 30. december 2010.

Punkt 5 i tillæg af 28. januar 2011 til overdragelsesaftalen af 30. december 2010 har følgende ordlyd:

"[...]

5. CLAIMS FOR DAMAGES AGAINST THIRD PARTIES

Pursuant to Clause 5.7 of the Conditional Transfer Agreement (in Danish "Betinget Overdragelsesaftale") of 30 September 2010 between Eik Banki P/F and the Seller,

the Seller acquired from Eik Banki P/F all claims for damages of any nature against any third party as a result of acts or omissions committed before the Acquisition Date (in Danish "Overtagelsesdagen").

The Seller hereby assigns and transfers to the Buyer and the Buyer acquires from the Seller all such claims for damages of any nature against any third party, including against former board and management members, employees, auditors and other advisors of Eik Banki P/F, as a result of acts or omissions committed before the Acquisition Date, including, but not limited to, the right to decide whether a claim for damages shall be filed and/or legal action for damages shall be initiated against any third party, the sole right to conduct such proceedings and the right to receive any and all payments, including damages, resulting from such claims for damages against any third party.

[...]"

De sagsøgte har under sagen gjort gældende, at sagen skal afvises, bl.a. fordi der ikke foreligger en generalforsamlingsbeslutning i Eik Bank FO vedrørende sagsanlægget i medfør af anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om aktieselskaber § 144, stk. 1, jf. §140. De sagsøgte har henvist til, at generalforsamlingen alene traf beslutning om at godkende overdragelsesaftalen og ikke om at anlægge retssag mod de sagsøgte, og at Eik Bank FO's generalforsamling heller ikke i overensstemmelse med aktieselskabslovens § 140 jf. § 144, stk. 1, traf særskilt beslutning om at bemyndige Eik Banki Føroya P/F til at træffe beslutning om at rejse krav mod de sagsøgte.

I Eik Bank DK-sagen blev et tilsvarende synspunkt gjort gældende med henvisning til de identiske bestemmelser i den danske selskabslovs § 364, stk.1, jf. § 361.

Ved kendelse af 23. oktober 2014 traf landsretten afgørelse i et udskilt delspørgsmål om, hvorvidt overdragelsesaftalen af 30. september 2010 fra Eik Bank DK til Finansiell Stabilitet omfattede de erstatningskrav, der var rejst under sagen i landsretten vedrørende Eik Bank DK. Ved kendelsen fastslog landsretten, at overdragelsesaftalen må forstås således,

at den omfattede de rejste erstatningskrav. Landsretten fastslog endvidere, at Finansiell Stabilitet, uanset at der ikke var truffet en konkret generalforsamlingsbeslutning herom, havde haft fornøden kompetence til at anlægge erstatningssag mod de sagsøgte.

De sagsøgte har yderligere gjort gældende, at sagsøger ikke repræsenterer en erstatningsretlig værnet interesse, og at det er Det Private Beredskab, som har haft tab i Eik Bankerne, og at sagsøger ikke har godtgjort et grundlag for, at sagsøger kan indtale Det Private Beredskabs krav på erstatning af tabet.

I Østre Landsrets dom af 26. oktober 2018 vedrørende Eik Bank DK udtaler landsretten følgende:

”Der er ikke grundlag for at antage, at den søgsmålskompetence, der herefter tilkommer Finansiell Stabilitet, skulle være begrænset i henhold til lov om Finansiell Stabilitet eller lov nr. 333 af 31. marts 2015 om restrukturering og afvikling af visse finansielle virksomheder. Den varetagelse af hensynet til at sikre størst mulig værdi af de overtagne aktiver, som tilsigtes efter lovgivningen ved afvikling af pengeinstitutter, findes således også at indebære en kompetence til at anlægge erstatningssag mod en banks tidligere ledelse og revision. Lovgivers vedtagelse af bankpakke I og II kan ikke føre til, at staten eller Finansiell Stabilitet dermed må anses for at have accepteret risikoen for det tab, der er gjort gældende, og at Finansiell Stabilitet dermed ikke skulle have en erstatningsretligt værnet interesse.

[...]

Som nævnt medførte Bankpakke I efter nærmere regler en garanti for simple kreditorens krav mod pengeinstitutter. Det erstatningskrav, som Finansiell Stabilitet gør gældende, er Eik Bank DKs mulige erstatningskrav mod den tidligere ledelse og revision for tab på bankens erhvervsengagementer.

Allerede af den grund kan det forhold, at det er Det Private Beredskab, som Eik Bank DK var en del af, der via kaution på 10 mia. kr. og indbetaling af garantiprovision på

i alt 15 mia. til staten har dækket et samlet tab på ca. 12 mia. kr., som blev resultatet af bankpakke I, ikke føre til, at Finansiell Stabilitet ikke kan anses for at have lidt et tab ved at overtage banken som sket.”

Det erstatningskrav, som sagsøger gør gældende mod de sagsøgte i sagen, er Eik Bank FO's erstatningskrav i medfør af anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om aktieselskaber §§ 140 og 141. Kravet baseres på det tab, som Eik Bank FO har lidt og er ikke baseret på den indfrielse af Eik Bank FO's simple kreditorer, som er foretaget i medfør af lov om finansiell stabilitet.

Marnar Jacobsen har gjort gældende, at *"kreditorerne i banken enten alle eller dog (alt)overvejende ved etableringen af deres gældsforhold til banken var bekendt med de nu kritiserede dispositioner,"* og *"at der skal ske identifikation mellem transportgiver og kreditorerne"* med den konsekvens, at det *"ved sagens afgørelse lægges til grund, at de kreditorer, hvis interesser sagsøgeren angiveligt repræsenterer, alle, subsidiært overvejende alle, har udvist retsfortabende egen skyld/risikoaccept, og at retsfølgen heraf er, at sagsøgeren er afskåret fra at få medhold i sit krav"*.

Det er ikke nærmere belyst, hvordan Eik Bank FO's kreditorer, herunder bankens indskydere, skulle kunne være bekendt med de kritiserede dispositioner.

I Østre Landsrets dom af 26. oktober 2018 vedrørende Eik Bank DK fremhæver landsretten bl.a. følgende:

“Der fremgår intet af de fremlagte generalforsamlingsreferater om drøftelse af konkrete forhold, hverken i forbindelse med beretning eller årsregnskab/årsrapport, og vedrørende punktet om decharge er der heller ikke anført andet end, at der blev meddelt decharge til bestyrelse og direktion. Der er efter bevisførelsen ikke grundlag for at antage, at konkrete forhold har været drøftet på generalforsamlingerne.”

Tilsvarende omstændigheder gør sig gældende i den foreliggende sag.

I Østre Landsrets dom af 26. oktober 2018 vedrørende Eik Bank DK afviser landsretten endvidere, at statens indskud af hybrid kernekapital og Finansiell Stabilitets bevilling af individuel statsgaranti skulle have den betydning, at sagsøger ikke kunne rejse et erstatningskrav mod de sagsøgte ledelsesmedlemmer:

"Der er ved Finanstilsynets og Finansiell Stabilitets vurderinger, der som forudsat i lovgivningen er foretaget på baggrund af det materiale, som banken skulle indsende til henholdsvis Økonomi og Erhvervsministeriet og Finansiell Stabilitet, foretaget en vurdering af bankens overlevelsesmuligheder på det pågældende tidspunkt.

Der er derimod ikke grundlag for at antage, at Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet har foretaget en vurdering af forsvarligheden af bankens udlån, eller at de sagsøgte ledelsesmedlemmer har haft en berettiget forventning om, at Finanstilsynet eller Finansiell Stabilitet anså bankens udlån for forsvarlige. Finansiell Stabilitets sagsbehandling i relation til bankens ansøgning er i øvrigt uden betydning for vurderingen af, om de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende i forhold til banken ved bevilling af de omtvistede engagementer eller ved administrationen af disse."

På den anførte baggrund, og da der ikke er fremkommet oplysninger, der kan føre til, at retten skal komme til et andet resultat end landsretten, finder retten, at ingen af de nævnte omstændigheder kan begrunde afvisning eller frifindelse.

Der findes heller ikke grundlag for at fastslå, at den omstændighed, at kravet i denne sag ikke blev indtalt i den i Danmark den 29. december 2011 anlagte retssag mod ledelsen i Eik Bank DK, er en ulovlig udstykning af sagsøgers krav, der skal medføre afvisning, som påstået af Marner Jacobsen.

Kravet mod Marner Jacobsen i denne sag vedrører hans ansvar som direktør over for Eik Bank FO i medfør af anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om aktieselskaber § 140, mens kravet mod Marner Jacobsen i Eik Bank DK-sagen vedrørte hans ansvar som bestyrelsesformand over for Eik Bank DK i medfør af selskabslovens § 361. Kravene i

de 2 sager er således opstået ved forskellige retsstiftende kendsgerninger. I den ved Retten på Færøerne anlagte sag har alle sagsøgte værneting på Færøerne, og sagen skal afgøres efter færøsk ret og vedrører ansvarsgrundlaget for ledelsen i den færøske bank, Eik Bank FO. Sagen er derfor med rette anlagt på Færøerne. At en vurdering af ansvarsgrundlaget i denne sag på visse punkter betinger en bevisførelse om forhold i Eik Bank DK kan ikke føre til andet resultat.

Det følger af det anførte, at retssagen i Danmark vedrørende Eik Bank DK heller ikke har litispændingsvirkning, idet sagerne ikke vedrører samme spørgsmål eller samme tab.

Forældelse

For Færøerne gælder lov om forældelse af visse fordringer (1908-loven). Efter lovens § 1 er den almindelige forældelsesfrist 5 år. Fristen regnes efter lovens § 2 fra det tidspunkt, hvor fordringshaveren kunne kræve fordringen opfyldt.

Det rejste krav angår erstatning uden for kontrakt. Forældelsesfristen for et sådant krav regnes efter lovens § 2, 1. pkt., fra tidspunktet for skadens indtræden. Det er herefter spørgsmålet, hvornår en skade må anses for indtrådt, og om forældelsesfristen eventuelt har været suspenderet, jf. herved forældelseslovens § 3.

Finansiel Stabilitets erstatningskrav er rejst som bankens krav mod de tidligere ledelsesmedlemmer. Begyndelsestidspunktet for forældelsen af dette krav beror på, hvornår følgerne af de eventuelt ansvarspådragende forhold og handlinger har vist sig på en sådan måde, at banken eller Finansiell Stabilitet havde rimelig anledning til og mulighed for at rejse et sådant erstatningskrav, jf. forarbejderne til den danske forældelseslovs § 2, stk. 4, hvoraf fremgår, at reglen svarer til § 2, 1. pkt. i 1908 loven. Dette følger tillige af U.2018.3584. Som fastslået ved dommen gælder dette også, hvis kravet var gjort gældende af et konkursbo. Spørgsmålet om Finansiell Stabilitets stilling er derfor uden betydning.

Med dette udgangspunkt har retten i forbindelse med den nærmere gennemgang af de forhold, der er påberåbt som ansvarspådragende, taget stilling til spørgsmålet om forældelse, hvor det er relevant.

Ansvarsvurderingen

Det generelle retsgrundlag for den bedømmelse af erstatningsansvaret for bankers ledelsesmedlemmer, som retten skal foretage i denne sag, er fastslået igennem en række nyere domme på området, herunder Højesterets dom af 15. januar 2019 i sag 226/2015 vedrørende Capinordic Bank, og er sammenfattende beskrevet i den seneste dom på området afsagt af Østre Landsret den 26. juni 2019 i ankesagen B-1390-17 vedrørende Amagerbanken, hvor bl.a. følgende er anført:

”Som fastslået af Højesteret i dom af 15. januar 2019 sag 226/2015, Capinordic Bank (UfR 2019.1907), gælder der for ledelsen af en bank samme ansvarsnorm, som i øvrigt gælder for selskabsledelsen i et aktieselskab, dvs. et almindeligt culpaansvar, jf. dagældende aktieselskabslovs § 140, 1. pkt., og selskabslovens § 361, stk. 1, 1. pkt.

Af Capinordic-dommen følger, at en beslutning om at yde et lån i vidt omfang beror på et forretningsmæssigt skøn navnlig på grundlag af en kreditvurdering af låntager. Skønnet skal foretages på et forsvarligt grundlag. I kreditvurderingen må blandt andet indgå formålet med lånet, låntagers økonomiske forhold, den stillede sikkerhed og kundens evne til at drive sin virksomhed, herunder i lyset af den almindelige økonomiske konjunktur. Hvilke krav, der skal stilles, for at en bevilling kan anses for at være forsvarlig, beror på en samlet vurdering i det enkelte tilfælde. Der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte det forretningsmæssige skøn, der er udøvet af bankens bestyrelse og direktion ved bevillingen af et lån.

Der skal ikke udvises samme forsigtighed, hvis det må antages, at en bevilling af et lån eller en anden disposition knyttet hertil ikke alene er foretaget ud fra forretningsmæssige hensyn til banken, men også ud fra andre – og banken uvedkommende – hensyn.

[...]

Ansvaret for det enkelte ledelsesmedlem må vurderes i lyset af den særlige indsigt, den pågældende måtte have. En direktør eller et bestyrelsesmedlem kan ikke ifalde ansvar for beslutninger, som er truffet før den pågældendes tiltræden eller indtræden, eller efter at den pågældendes virke er ophørt. Ansvar kan imidlertid pålægges for beslutninger, hvor konsekvenserne indtræder efter den pågældendes fratræden. Et bestyrelsesmedlem kan ikke pålægges ansvar for en bevilling, der er givet på et møde, hvor den pågældende ikke har deltaget, medmindre vedkommende efterfølgende har tilsluttet sig beslutningen.

Vurderingen af, om bevillingen af et lån har været forsvarlig, må foretages på baggrund af de oplysninger, som forelå på bevillingstidspunktet. Der må lægges vægt på den viden, som det enkelte ledelsesmedlem på dette tidspunkt havde eller havde adgang til. Det må endvidere tillægges betydning, om direktionen eller bestyrelsen – hvis der har været anledning hertil – har sørget for, at nødvendige yderligere oplysninger blev tilvejebragt, før lånet blev bevilget.

Hvis en bevilling er meddelt på skriftligt grundlag, må det i særlig grad påhvile de enkelte bestyrelsesmedlemmer at tage stilling til, om de oplysninger, der er fremlagt, er tilstrækkelige til at kunne udgøre et forsvarligt beslutningsgrundlag, og hvis dette ikke er tilfældet anmode om yderligere oplysninger og mundtlig behandling af ansøgningen.

I tilfælde, hvor et engagement er nødlidende og navnlig låntagerens økonomiske forhold, sikkerhedsstillelsen, den almindelige økonomiske konjunktur og kundens evne til at drive sin virksomhed, som udgangspunkt taler imod at forlænge eller udvide en bevilling, kan hensyn til at begrænse bankens tab efter omstændighederne desuagtet begrunde en forlængelse eller udvidelse af et allerede bevilget lån. Det må bero på en konkret vurdering, om en sådan bevilling er forsvarlig. Der må navnlig lægges vægt på, om den yderligere bevilling er begrænset til det, som er nødvendigt for at sikre bankens interesser. Udsigterne til at banken ved den yderligere bevilling sikrer, at der

kan opnås dækning af bankens tilgodehavende, og det relative forhold mellem det bestående engagement og den risiko, som banken påtager sig ved den yderligere bevilling, må herved tillægges betydning.

7.2.1 Betydningen af eventuelle overtrædelser af lovgivningen

Det må, jf. Capinordic-dommen, bero på en konkret vurdering af de hensyn, der ligger bag de enkelte bestemmelser i den finansielle lovgivning, om en konstateret overtrædelse indebærer erstatningsansvar for medlemmer af bestyrelse og direktion.

[...]

7.2.2 Betydningen af eventuel overtrædelse af bankens interne regler og tilkendegivelser i forhold til omverdenen

I overensstemmelse med Capinordic-dommen kan den omstændighed, at bestyrelsen fraviger egne retningslinjer stilet til direktionen eller accepterer, at bankens direktion fraviger disse, ikke i sig selv anses for ansvarspådragende. Et ansvar må forudsætte, at det efter en konkret vurdering i det enkelte tilfælde har været uforsvarligt at fravige egne retningslinjer eller at acceptere en sådan fravigelse. Bestyrelsen kan således fravige eller tillade fravigelse af sine egne retningslinjer, i det omfang en sådan fravigelse ikke er i strid med lovgivningen, eller i øvrigt må anses for uforsvarlig. Derimod vil bankens direktion efter omstændighederne kunne være ansvarlig for fravigelse af sådanne retningslinjer, som sker uden bestyrelsens accept.

[...]

En fravigelse heraf kan imidlertid indgå ved vurderingen af, om en given bevilling har været uforsvarlig.

[...]

7.2.3 Betydningen af Finanstilsynets advarsler og undersøgelser mv.

Som anført af Højesteret i Capinordic-dommen må der ved vurderingen af, om der er handlet ansvarspådragende, tages hensyn til eventuelle advarsler mv. fra Finanstilsynet, og hvorvidt bevillingen er foretaget før eller efter finanskrisens indtræden.

Ved vurderingen af om en bankledelse har pådraget sig erstatningsansvar, kan det endvidere efter omstændighederne indgå, at Finanstilsynet har bedømt lånets bonitet. Der må i den forbindelse lægges vægt på, hvilket oplysningsgrundlag Finanstilsynet havde, og hvor tæt bedømmelsen tidsmæssigt er foretaget på lånets bevilling.

Finanstilsynets manglende påtale kan dog ikke i sig selv fritage en banks ledelse for ansvar. Når Finanstilsynet som led i tilsynsvirksomheden gennemgår udvalgte låneengagementer og vurderer lånenes bonitet, sker dette således med henblik på opgørelse af bankens solvensbehov og ikke med henblik på at vurdere, om det har været forsvarligt at bevilge de enkelte lån.

7.2.4 Betydningen af revisionen

Som anført af Højesteret i Capinordic-dommen kan bankens interne revisions vurdering af et låneengagement og behov for nedskrivning indgå i bedømmelsen af, om bevillingen af et lån har været forsvarlig. På samme måde kan det indgå, hvorledes ekstern revision har vurderet et engagement. At revisionen ikke har påtalt et forhold, er dog ikke i sig selv ensbetydende med, at bankens ledelse er ansvarsfri.”

Den konkrete ansvarsvurdering

FDI

Bevillingen den 16. oktober 2008 – overtagelse af Eik Fondens lån på 10 mio. EUR til

FDI

Eik Fonden overtog den 14. januar 2008 50% af ejerandelen i EBH Zweitmarkt (FDI) fra EBH Bank.

Eik Fonden overtog endvidere den 3. september 2008 halvdelen af et lån på 20 mio. EUR, som EBH Fonden havde bevilget FDI.

Retten bemærkninger vedrørende Eik Fondens overtagelse af 50% ejerandel af FDI

Det er ikke under sagen belyst, hvilke interne regler for kreditgivning, som Eik Fonden var underlagt.

Forud for fondens beslutning om at erhverve en ejerandel på 50% af FDI fra EBH Bank den 14. januar 2008 havde Eik Fondens bestyrelse foretaget besigtigelse sammen med repræsentanter for EBH Koncernen af 3 af de 8 butikcentre, der udgjorde ejendomsporteføljen.

Under besigtigelsesturen fik bestyrelsen udleveret et notat med et prospekt med beskrivelse af projektet og en kommerciel gennemgang af de enkelte butikcentre med en markedsvurdering og teknisk gennemgang udarbejdet af det tyske revisorfirma BDO. Handelsværdien af de 8 butikcentre udgjorde efter BDO's opfattelse pr. 1. december 2006 knap 177 mio. EUR. Notatet indeholdt endvidere oplysning om et finansieringstilbud fra Wachovia Bank med en belåningsprocent på 65 af BDO's vurdering. BDO bemærkede i forbindelse med vurderingen, at ejendomsporteføljen gav god sikkerhed for en ejendomsfinansiering. BDO skønnede, at der ikke fandtes nogen særlig iboende risiko udover den generelle risiko på ejendomsmarkedet.

Det fremgår, at forudsætningen for investeringen var blandt andet, at der var tale om en langsigtet og stabil investering på markedsvilkår i samarbejde med EBH.

Det er i sagens materiale fremhævet, at EBH koncernen havde betydelig erfaring med det tyske ejendomsmarked, og at det var en del af aftalen om Eik Fondens overtagelse af 50%

af ejerandelen i FDI, at EBH Bank skulle varetage alt det praktiske omkring butikscen-
trenes drift og administration. Det fremhævede er ikke bestridt af sagsøgeren.

Efter karakteren af de oplysninger, som udgjorde grundlaget for Eik Fondens bestyrelses
beslutning om køb af 50% af FDI for ca. 7,1 mio. EUR, herunder navnlig ejendomsvur-
deringen med indarbejdede analyser og lånetilbuddet, finder retten ikke, at der er ført
bevis for at dispositionen var uforsvarlig.

Retten bemærkninger vedrørende Eik Fondens lån på 10 mio. EUR til FDI

EBH Fonden overtog på samme tid og på samme vilkår de øvrige 50% af ejerandelen af
FDI fra EBH Bank.

Den 24. april 2008 orienterede Mærner Jacobsen bestyrelsen i Eik Bank FO, der var iden-
tisk med bestyrelsen i Eik Fonden, om en henvendelse fra EBH ved Jens Nielsen om
overtagelse af halvdelelen af et lån på 20 mio. EUR ydet af EBH Fonden til FDI. Besty-
relsen tog orienteringen til efterretning, herunder at man ville afvente regnskaber for
2007.

Den 3. september 2008 bevilgede bestyrelsen i Eik Fonden overtagelse af lån på 10 mio.
EUR fra EBH Fonden. Det fremgår af drøftelserne på bestyrelsesmødet, at det ”*lå i kor-
tene*”, at de to fonde skulle dele lånet således, at Eik Fonden skulle påtage sig 10 mio.
EUR heraf.

Det fremgår videre af bestyrelsens drøftelser, at der ikke var modtaget reviderede regn-
skaber for FDI, men at det under generalforsamling i FDI den 24. juni 2008 fremgik, at
skatteregnskaberne viste et foreløbigt resultat for 2007 på 2,35 mio. EUR mod et budget-
teret resultat på 2,2 mio. EUR. Det fremgår tillige af bestyrelsens drøftelser, at admini-
strerende direktør i EBH Bank, Finn Striger Poulsen, i forbindelse med bestyrelsens be-
handling af bevillingen havde oplyst, at bortset fra forsinkede regnskaber så gik alt godt
i FDI. For så vidt angik 2008, var der modtaget et ikke revideret regnskab for 1. halvår
2008 med et noget lavere resultat end det budgetterede resultat på 2,5 mio. EUR for året.
Dette blev af Finn Striger Poulsen forklaret med forskydninger i indtægter og udgifter i

et butikcenter, hvor en renovering var blevet iværksat tidligere end forudsat i budgettet. Samlet set var der udsigt til, at 2008 ville komme i balance med budgettet.

Retten lægger til grund, af hensigten i forbindelse med investeringen i FDI havde været, at de to fonde skulle dele ejerskab og finansiering.

Overtagelsen af lånet på 10 mio. EUR var i konsekvens heraf en ekspedition, som, medmindre andre oplysninger talte herimod, skulle gennemføres.

Bestyrelsen efterlyste regnskaber for 2007 til brug for beslutningen om overtagelsen af lånet og fik ikke reviderede regnskaber, forinden bevillingen blev besluttet den 3. september 2008. Til brug for bestyrelsens beslutning forelå der imidlertid oplysninger om den økonomiske situation i FDI i 2007 fremkommet på selskabets generalforsamling den 24. juni 2008 og detaljerede oplysninger om den hidtidige økonomiske udvikling i 1. halvår 2008 fra EBH's administrerende direktør. De foreliggende økonomiske oplysninger gav efter rettens vurdering ikke bestyrelsen grundlag for at betvivle Finn Striger Poulsens udlægning af situationen i FDI som god.

Herefter, og da det ikke er dokumenteret, at der på det tidspunkt i det finansielle marked var indtruffet særlige omstændigheder, som kan føre til en anden vurdering, finder retten, at det ved bevisførelsen ikke er dokumenteret, at bestyrelsens beslutning om at følge investeringen i FDI op med finansiering på det tidspunkt var uforsvarlig.

Rettens bemærkninger vedrørende Eik Bank FO's overtagelse af Eik Fondens lån – 16. oktober 2008 bevillingen

Som anført af sagsøgeren vedrørende forløbet op til, at Eik Bank FO den 16. oktober 2008 overtog lånet på 10 mio. EUR, som Eik Fonden havde bevilget FDI, blev der ikke indhentet opdateret økonomisk materiale, fx reviderede regnskaber for 2007, budgetter, analyser af det forventede fremtidige investeringsbehov i centrene, cash flow analyser, eller lignende. Der blev desuden ikke foretaget undersøgelser i relation til værdierne af den underliggende ejendomsportefølje.

Bankens kreditorganisation ses ikke at have været involveret i bevillingen, og der forelå ikke nogen egentlig kreditindstilling til brug for bestyrelsens stillingtagen.

Det fremgår af indkaldelsen til det ekstraordinære bestyrelsesmøde den 16. oktober 2008, at der var 4 lånesager til behandling. En af sagerne havde ingen relevans for nærværende sag, mens de øvrige sager vedrørte frigivelse af fondens sikkerhedsstillelse i forbindelse med låneengagementet Sydporten, bankens køb af fondens lån til FDI og salg af bankens islandske engagementer til fonden.

Det kan på baggrund af indkaldelsen, referatet fra bestyrelsesmødet og de sagsøgte forklaringer lægges til grund, at formålet med de 3 fremhævede dispositioner på bestyrelsesmødet var at sikre fonden et øget likviditetsmæssigt råderum.

Råderummet skulle ifølge de sagsøgte forklaringer udnyttes til overføre risikoen forbundet med bankens engagementer med islandske aktører til fonden. Det fremgår af referat fra bankens bestyrelsesmøde den 16. oktober 2016, at banken havde 3 sådanne engagementer, og at de samlet kunne opgøres til ca. 130 mio. kr. Deres værdi kunne på grund af den usikre økonomiske situation på Island på det tidspunkt ikke opgøres nærmere, men det fremgår som de sagsøgte opfattelse, at der var udsigt til tab på disse engagementer.

På baggrund af drøftelser i bestyrelsen med deltagelse af direktionen og kreditchefen, og efter rådgivning fra et advokatfirma, besluttede bestyrelsen i første omgang at lade fonden garantere for bankens mulige tab på de islandske engagementer. Den 18. november 2008 lod bestyrelsen i stedet fonden overtage engagementerne for ca. 95 mio. kr. Det er ubestridt, at de islandske engagementer efterfølgende brød sammen, og at det samlede tab som følge heraf var ca. 75 mio. kr.

De sagsøgte har samstemmende forklaret, at situationen på det finansielle marked efter at de 3 største banker på Island gik konkurs den 6. oktober 2008 var kaotisk og uforudsigelig. Eik Bank FO blev i en vis udstrækning antaget for at være islandsk eller for at have

en meget stor eksponering mod Island, ligesom der var spekulationer i medierne om bankens soliditet og rygter om, at banken ville bryde sammen i løbet af få dage.

Bestyrelsen og direktionen frygtede derfor, at bankens kunder ville trække midler ud af banken i et sådant omfang, at bankens eksistens reelt var i fare. Marnér Jacobsen har herom forklaret, at han efter råd fra Finanstilsynet og Nationalbanken udsendte en revisorpåtegnet pressemeddelelse om, at banken ikke ville gå konkurs.

De sagsøgte har fremhævet, at navnlig den fejlagtige men udbredte opfattelse af, at Eik Bank FO var islandsk, eller at banken havde høj risiko forbundet med betydelige islandske engagementer, udløste både likviditetstræk og faldende aktiekurser.

Bestyrelsen og direktionen i Eik Bank FO antog således på tidspunktet for dispositionerne den 16. oktober 2008, at koncernen befandt sig i en krisesituation, der var så alvorlig, at den fordrede umiddelbar handling fra bankens side.

For at kunne melde ud til omverdenen, at koncernen ikke var islandsk, og at den ikke havde nævneværdig risiko forbundet med eksponering på Island, var det efter de sagsøgtes vurdering nødvendigt, at banken frigjorde sig fra risikoen forbundet med den islandske eksponering.

Det fremgår af sagen, at dispositionerne blev gennemført den 16. oktober 2008, og at fonden af skattemæssige årsager den 18. november 2008 købte de islandske engagementer af banken for 95 mio. kr. i stedet for at stille garanti.

De sagsøgte har gjort gældende, at de 3 dispositioner var nødvendige at gennemføre samtidig for at gøre fonden i stand til at overtage risikoen forbundet med de islandske engagementer med kort varsel.

Retten lægger til grund, at dispositionerne samlet set var egnede til at gøre fonden i stand hertil, og at dette var i overensstemmelse med, hvad der efter de sagsøgtes vurdering var nødvendigt i den givne situation.

Retten tilslutter sig derfor de sagsøgtes synspunkt om, at de 3 dispositioner i realiteten skal anses som én samlet disposition.

De sagsøgte har begrundet dispositionerne med, at de anså disse nødvendige at gennemføre af hensyn til banken.

Henset til de sagsøgtes beskrivelse af situationen og risikoen forbundet hermed, samt til de foreliggende løsningsmuligheder, kan retten ikke tilsidesætte de sagsøgtes vurdering af, hvilke dispositioner der var nødvendige at gennemføre. Retten kan endvidere ikke tilsidesætte de sagsøgtes vurdering af, at det var nødvendigt at handle hurtigt.

Efter det ovenfor anførte om værdien af de islandske engagementer på dispositionstidspunktet, hvilket understøttes af de efterfølgende konstaterede tab, sammenholdt med, at Eik Fonden på samme tidspunkt utvivlsomt var betalingsdygtig og fortsat hæftede for Eik Bank FO's tab på garantistillelse på fondens vegne over for BRF Kredit i Sydporten engagementet, er det ikke dokumenteret, at banken samlet set økonomisk blev stillet dårligere ved at gennemføre de 3 dispositioner end ved at undlade dette.

Herefter, og da sagsøgeren ikke har dokumenteret tilstedeværelsen af andre og oplagt bedre løsninger, eller at de sagsøgte ved dispositionerne varetog uvedkommende hensyn, er der ikke grundlag for at kritisere de sagsøgtes dispositioner i forbindelse med Eik Bank FO's overtagelse af lån på 10 mio. EUR fra Eik Fonden.

Navnlig henset til den helt særlige kritiske situation, som banken befandt sig i, og situationens hastende karakter, kan det ikke føre til en anden ansvarsvurdering, at de sagsøgte forud for overtagelsen af lånet stort set ikke foretog nogen form for vurdering af fordringens bonitet.

Eik Bank FO's overtagelse af EBH koncernens ejerandel og lån

Retten bemærkninger vedrørende Eik Bank FO's overtagelse af EBH koncernens ejerandel og lån

Af forklaringerne afgivet af blandt andet Marner Jacobsen og Bogi Bendtsen og af det anførte i Eik Bank FO's efterfølgende redegørelse i forbindelse med bankens ansøgning om individuel statsgaranti kan det udledes, at samarbejdet mellem EBH koncernen og Eik koncernen om FDI og den underliggende ejendomsportefølje ikke var tilfredsstillende for Eik. Årsagen hertil angives at være, at EBH Bank ikke overholdt aftalen om at foretage det praktiske vedrørende driften i engagementet og i øvrigt ikke bidrog økonomisk. I konsekvens heraf, havde Eik koncernen antaget tidligere direktør i EBH Bank, Jens Nielsen, og Uwe Steinbrecher.

De sagsøgte har anført, at Eik Bank FO's overtagelse af EBH koncernens lån og ejerandel i FDI var en nødvendig foranstaltning og den eneste reelle mulighed for at opnå kontrol over FDI og derved konsolidere engagementet overtaget den 16. oktober 2008.

Retten lægger i overensstemmelse hermed til grund, at overtagelsen af EBH koncernens lån og ejerandel i FDI blev foretaget med henblik på at sikre værdien af det allerede overtagne lån. På baggrund af de sagsøgtes tilkendegivelser i de afsluttende processkrifter lægger retten videre til grund, at varetagelse af det samme hensyn tillige var årsagen til alle de efterfølgende udvidelser af engagementet.

Under et møde i København den 24. april 2009 var Eik Bank FO repræsenteret af Marner Jacobsen, Frithlef Olsen og Jens Nielsen. EBH Bank var repræsenteret af bestyrelsesformand Jørn Astrup Hansen og EBH Fonden var repræsenteret af advokat Lars Grøngaard. Resultatet af mødet var en aftale om, at Eik Bank FO overtog EBH Banks lån til ISI 6 på 7 mio. EUR, EBH Fondens lån til FDI på 10 mio. EUR og EBH Fondens ejerandel i FDI, for i alt 11,5 mio. EUR. Aftalen var betinget af efterfølgende godkendelser af de respektive bestyrelser og for EBH Fondens vedkommende godkendelse af kreditorudvalget.

EBH Bank var på det tidspunkt overdraget til et selskab stiftet af Finansiell Stabilitet som et datterselskab. Direktør i Finansiell Stabilitet, Henrik Bjerre Nielsen, har herom forklaret, at Finansiell Stabilitet på det tidspunkt ikke var særlig involveret i driften af datterselskaberne. Han erindrer ikke at have drøftet salget af FDI med Jørn Astrup Hansen, og det ville heller ikke have været sædvanlig praksis. Jørn Astrup Hansen har ved sin forklaring bekræftet dette.

EBH Fonden var på samme tidspunkt under betalingsstandsning og repræsenteret af tilsynet, advokat Lars Grøngaard. EBH Fonden havde ingen forbindelse til Finansiell Stabilitet udover en række søgsmål.

På den baggrund, og da de sagsøgte ikke har fremdraget momenter, der kan føre til en anden vurdering, kan retten ikke lægge til grund for bedømmelsen af engagementet, at forhandlingerne reelt blev styret af Finansiell Stabilitet.

Det fremgår om forløbet op til forhandlingen med EBH Koncernen, at Uwe Steibrecher blev tilknyttet Eik Bank FO med henblik på at undersøge, om der kunne opnås dekort i gælden til Wachovia Bank. Uwe Steinbrecher havde efter det oplyste en forventning om, at der kunne opnås en besparelse på omkring 20 mio. EUR af FDI's samlede gæld til Wachovia på 135 mio. EUR.

Marner Jacobsen orienterede den 29. april 2009 bestyrelsen i Eik Bank FO om aftalen indgået 5 dage forinden og udarbejdede i forlængelse af orienteringen et indstillingsnotat, som bestyrelsen modtog den 3. maj 2009. I indstillingsnotatet blev der redegjort for, at Wachovia Banks tilgodehavende på 135 mio. EUR var prioriteret forud for lånet på 7 mio. EUR, som igen var prioriteret forud for de 2 sideordnede lån på 10 mio. EUR.

I indstillingsnotatet blev der videre redegjort for, at ejendomsværdien i Tyskland var faldet siden BDO vurderede butikscentrenes værdi til 177 mio. EUR i 2007

Det fremgår af indstillingsnotatet, at konklusionen baseret på foreløbige regnskaber for 3 af de 8 butikscentre var, at driften overordnet gik godt, men at det var afgørende nødvendigt at få organiseret forholdene i forbindelse med Eik Bank FO's lån på 10 mio. EUR.

I indstillingsnotatet blev der opstillet økonomiske resultater af forskellige løsningsmuligheder i form af salg af indkøbscentrene "her og nu", salg umiddelbart efter overtagelse af EBH Banks lån og EBH Fondens lån og ejerandele, samt salg på et senere tidspunkt, hvor der var opnået dekort på Wachovia Banks bedre prioriterede tilgodehavende i indkøbscentrene.

De opstillede økonomiske resultater af de forskellige løsningsmuligheder tog udgangspunkt i oplysningen fra Uwe Steinbrecher om, at han havde en køber, der var villig til at betale 150 mio. EUR for indkøbscentrene. For så vidt angik løsningsmulighederne ved et senere salg blev der tillige taget udgangspunkt i Uwe Steinbrechers oplysning om, at han forventede at kunne forhandle en dekort på mellem 20 og 40 mio. EUR på Wachovia Banks tilgodehavende.

Under telefonisk bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 4. maj 2009 fremhævede bestyrelsesformanden, at banken stod til at miste værdi af bankens investering i FDI på 10 mio. EUR, og at den risiko ville falde ved at imødekomme indstillingen.

Det fremgår af drøftelserne refereret fra bestyrelsesmødet, at man ikke vidste, hvad værdien af ISI 6 (butikscentrene) var på det tidspunkt.

Det fremgår ligeledes, at Odd Bjellvåg til bestyrelsesformanden havde meddelt, at han støttede indstillingen.

Bestyrelsen vedtog at støtte indstillingen.

Det bemærkes, at den udvidelse af engagementet, som indstillingsnotatet var udtryk for, ikke ses at have været genstand for sædvanlig sagsbehandling i bankens erhvervsafdeling

eller kreditafdelingen i overensstemmelse med bankens interne regler om creditsagsbehandling.

Bestyrelsen kan fravige eller tillade fravigelse af bankens interne regler i det omfang, en sådan fravigelse ikke er i strid med lovgivningen eller i øvrigt må anses for uforsvarlig. Den manglende involvering af bankens erhvervsafdeling og kreditafdeling var derfor ikke i sig selv ansvarspådragende for de sagsøgte.

Ved vurderingen af, om bevillingen var forsvarlig indgår de oplysninger, som var til rådighed for bestyrelsen og direktionen på behandlingstidspunktet, og karakteren af disse, herunder om der var anledning til at søge yderligere oplysninger tilvejebragt, inden der blev truffet afgørelse.

I indstillingsnotet indgik en betydelig mængde oplysninger, som kunne forstås derhen, at driften af de 8 indkøbscentre levede om til det, der var budgetteret med. Det fremgår imidlertid, at oplysningerne baserede sig på foreløbige regnskaber for 3 af indkøbscentrene.

Det var en grundlæggende forudsætning for samtlige konklusioner i indstillingsnotatet, at værdien af indkøbscentrene var mindst 150 mio. EUR på det tidspunkt. Oplysningen om indkøbscentrenes værdi var i indstillingsnotatet angivet at stamme fra Uwe Steinbrecher, ”som siger sig at have en køber til den pris”.

I indstillingsnotatet var det vedrørende en mulig dekort angivet: ”Uwe Steinbrecher har kommunikeret med Wachovia i London og fået en tydelig indikation på, at de er villige til at afskrive mellem € 20.000.000 og € 40.000.000, hvis de bliver indfriet.”

Der forelå ikke dokumentation for driften af 5 af indkøbscentrene, for deres samlede værdi eller for, at Wachovia Bank var indstillet på, at give afkald på en del af sit tilgodehavende.

Retten finder, at de fremhævede oplysninger var afgørende for relevante overvejelser i forbindelse med en afgørelse af, om indstillingen skulle imødekommes, ændres eller forkastes.

Navnlig henset til karakteren af disse oplysninger sammenholdt med, at der ikke forelå nogen dokumentation for, at de var retvisende på et tidspunkt, hvor det stod klart, at finanskrisen havde betydelig negativ indflydelse på ejendomspriser og omsætning, var der anledning til at søge tilvejebragt yderligere dokumentation.

Det er derfor rettens opfattelse, at oplysningerne i indstillingen ikke dannede et tilstrækkeligt grundlag for bestyrelsen vurdering af risikoen forbundet med overtagelsen af restengagementet set i forhold til risikoen for at den allerede overtagne del af engagementet ville gå tabt.

Herefter, og da Eik Bank FO ikke på det tidspunkt befandt sig i en situation, som udelukkede banken fra at foretage yderligere undersøgelser, var der efter en samlet vurdering ikke et forsvarligt grundlag for bestyrelsens behandling og godkendelse af indstillingen, hvilket var ansvarspådragende.

Retten bemærkninger vedrørende Bjarni Olsen rolle.

Indstillingsnotatet var udarbejdet af Marner Jacobsen efter sideløbende korrespondance med Jens Nielsen. Der er ikke fremkommet oplysninger om, at andre bidrog til notatet.

Om bestyrelsens og direktionens overordnede pligter fremgår det af aktieselskabslovens § 54 blandt andet, at disse forestår ledelsen af selskabets anliggender, og at bestyrelsen skal sørge for en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed. Direktionen skal varetage den daglige ledelse af selskabet og følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet.

Ved § 140 er det bestemt, at bestyrelsesmedlemmer og direktører, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet skade, er pligtige at erstatte denne.

Bjarni Olsen har forklaret, at han blev ansat som direktør i banken den 1. maj 1999. Hans ansvarsområder var først og fremmest personaleansvar, markedsføring, filialservice og alle privatkundefilialerne på Færøerne. Han brugte hovedsagelig sin tid på at koordinere aktiviteter, kommunikation mellem direktion og medarbejdere og på at holde personale-møder, strategimøder osv.

Om bestyrelsesmøderne generelt har Bjarni Olsen forklaret, at disse i hovedsagen var gearret mod kreditsager, hvilket ikke hørte under hans resort. Han deltog i bestyrelsesmøder med eventuelle input og oplæg, når der i bestyrelsen var interesse for at vide, hvad der foregik på hans ansvarsområder.

Bjarni Olsens beskrivelse af fordelingen af ansvarsområder mellem ham og Marner Jacobsen i bankens direktion, således som disse er opstillet oversigtsmæssigt af sagsøgeren i det foreløbige sammenfattende processkrift, bekræftes af Marner Jacobsens forklaring, blandt andet om, at han havde ansvaret for kreditområdet, risikostyring og finansafdelingen. Den bekræftes også af det fremlagte ”Bilag til forretningsorden for direktion om ansvarsområder, henvisninger og bestyrelsesposter for adm. dir. Marner Jacobsen og dir. Bjarni Olsen”.

Det er ikke bestridt, at der som udgangspunkt var den beskrevne ansvarsfordeling mellem Bjarni Olsen og Marner Jacobsen, og der er ikke rejst kritik af ansvarsfordelingen.

Det er rettens opfattelse, at de overordnede bestemmelser om bankens bestyrelse og direktion ikke udelukker en konkret fordeling af ansvars- og arbejdsområder som den beskrevne, hvor direktionen består af flere medlemmer med forskellige ansvarsområder.

Retten lægger i overensstemmelse med Bjarni Olsens anbringender herom til grund, at han i hvert faldt ikke som udgangspunkt var en del af direktionen i relation til kreditsagsbehandling.

Sagens oplysninger giver ikke grundlag for at antage, at Bjarni Olsen deltog i udarbejdelsen af indstillingen om, at banken skulle overtage lån og ejerandel fra EBH Koncernen, eller at han på anden måde havde indflydelse på den.

Bjarni Olsen var til stede under bestyrelsesmødet den 4. maj 2009, hvor bestyrelsen efter drøftelser besluttede at imødekomme indstillingen, men deltog ifølge referatets udvisende ikke i forhandlingerne.

Da Bjarni Olsen således ikke overordnet har ansvaret for creditsagsbehandlingen og heller ikke konkret har deltaget i eller bidraget til indstillingen, og da han henset til indholdet af sin stilling ikke har en generel pligt til at udtale sig imod indstillinger, som han ikke er enig i, er der ikke ført bevis for, at han har handlet ansvarspådragende i forbindelse med beslutningen om Eik Bank FO's overtagelse af EBH koncernens ejerandel og lån.

Retten bemærkninger vedrørende efterfølgende bevillinger - tillægsbevillinger

De sagsøgte har gjort gældende, at de efterfølgende bevillinger blev foretaget med henblik på at undgå at banken skulle lide tab som følge af de allerede gennemførte bevillinger.

Der ses ikke at være foretaget sædvanlig creditsagsbehandling vedrørende de efterfølgende bevillinger og tillægsbevillinger, med en nærmere undersøgelse af bevillingsmodtagerens betalingsevne og vilje, og herunder i hvilket omfang der måtte antages at være sikkerhed for de midler, der blev udlånt.

West Immo foretog i maj 2009 en vurdering i forbindelse med, at FDI havde anmodet om et tilbud på refinansiering af 1. prioritetsgælden i indkøbscentrene. Vurderingen forelå den 12. maj 2009 og viste en samlet markedsværdi på 127,68 mio. EUR.

Revisor Lars Grøngaard har forklaret i relation til forhandlingerne mellem EBH Fonden og Eik koncernen, at fonden med henblik på forelæggelse af forhandlingsresultatet til kreditorgodkendelse umiddelbart efter forhandlingerne anmodede revisorfirmaet Deloitte om at vurdere, hvad ejendomsporteføljen var værd. Deloitte konkluderede efterfølgende, at FDI's egenkapital var negativ, og at indkøbscentrenes værdi var 120,9 mio. EUR.

Det er retten opfattelse, at en sædvanlig creditsagsbehandling i overensstemmelse med bankens interne regler herom, i den foreliggende tidsperiode præget af generel usikkerhed på grund af finanskrisen, ville have omfattet indhentelse af en ejendomsvurdering. Resultatet af de to nævnte vurderinger fra maj 2009 understøtter dette.

Den fortsatte løbende udvidelse af engagementet uden mulighed for at kunne vurdere værdien af bankens sikkerheder må af den grund anses som foretaget på et ufuldstændigt grundlag i forlængelse af bevillingen den 4. maj 2009.

Tabet, som blev lidt på bevillingerne efter den ansvarspådragende bevilling den 4. maj 2009, var en påregnelig følge heraf.

At de efterfølgende bevillinger hver især var betydeligt mindre end det samlede engagement, eller at de blev ydet med henblik på at undgå tab eller delvis tab af det samlede engagement, kan ikke føre til en anden vurdering af ansvarsgrundlaget. De sagsøgte er derfor også erstatningsansvarlige for tab på disse bevillinger.

For så vidt angår Bjarni Olsen, henvises der til det allerede anførte ovenfor. Heller ikke i forbindelse med de efterfølgende bevillinger er der ført bevis for, at han har handlet ansvarspådragende.

Sammenfattende bemærkes, at de sagsøgte, Marner Jacobsen, Frithleif Olsen og Odd Arild Bjellvåg i solidum er erstatningsansvarlige for Eik Bank FO's tab på FDI engagementet dog således, at der fra den samlede tabsopgørelse skal fradrages 10 mio. EUR.

Tab

Sagsøgeren har ved opgørelsen af sit tab udarbejdet hjælpebilag 43. Retten finder, at sagsøgeren ved de i hjælpebilaget indsatte ekstrakthenvisninger og den nærmere redegørelse i det endelige sammenfattende processkrift har dokumenteret sit tab på FDI engagementet i tilstrækkelig grad. Tabet er opgjort til ca. 203,5 mio. kr.

Det fremgår, at sagsøgeren ved tabsopgørelsen har anvendt kurs 7,45 ved omregning fra EUR til DKK. Kursen svarer stort set fortsat til dagskursen og anvendes i denne afgørelse, hvor omregning er nødvendig.

De sagsøgte blev ikke idømt erstatningsansvar for bevillingen den 16. oktober 2008, hvilket udgjorde et beløb på 10 mio. EUR. Omregnet til DKK er beløbet, som sagsøgerens erstatningskrav skal reduceres med, 74,5 mio. kr.

Tabet kan herefter som udgangspunkt opgøres til 129 mio. kr.

De sagsøgte har gjort gældende, at tabet skal reduceres i hvert fald med 5,75 mio. EUR svarende til det beløb, som Eik Bank FO betalte til EBH Bank for overtagelse af lånet til ISI 6.

Sagsøgeren har under sagen gjort erstatningskrav mod de sagsøgte gældende i henhold til overdragelsesaftale af 30. december 2010 og tillæg til aftalen den 28. januar 2011 mellem Eik Bank FO og sagsøgeren om sagsøgerens overtagelse af en række aktiver fra banken. Det fremgår af tillægsaftalen, at de overtagne aktiver også omfatter eventuelle erstatningskrav.

Sagsøgerens erstatningskrav er rejst på vegne af Eik Bank FO i henhold til aftalen, og der er ikke grundlag for at reducere erstatningskravet med beløb, som banken har betalt til et af sagsøgerens datterselskaber.

Det fremgår, at erstatningskravet ikke er endeligt på grund af mulig dividende fra konkursboerne efter FDI, ISI 6 og de 8 kommanditselskaber, som ejede indkøbscentrene.

Det er i de seneste kreditoroplysninger fra konkursboerne oplyst, at der er ringe udsigt til dividende til de simple kreditorer, og at en dividende i givet fald vil være ubetydelig. De 8 indkøbscentre er under konkursbehandlingen solgt på tvangsauktion for et beløb, der ikke dækker gælden til 1. prioritetshaveren, Wells Fargo.

Retten tiltræder på den baggrund, at udsigten til at sagsøgerens erstatningskrav skal reduceres på grund af udbetaling af dividende fra de omtalte konkursboer er lille. Retten kan imidlertid ikke se bort fra muligheden og finder i mangel af holdepunkter for en anden vurdering, at sagsøgerens erstatningskrav skønsmæssigt skal reduceres til 125 mio. kr.

Retten lægger til grund, at Eik Bank FO har haft udgifter til fremskaffelse af kapital til udlån af et beløb svarende til det beløb, der er idømt erstatningsansvar for, og at erstatningsansvaret også omfatter disse udgifter som en del af tabet.

Sagsøgeren har til støtte for sit synspunkt om dækning af udgifterne til "Cost of funds" eller fremmedfinansiering som en del af tabet henvist til, at disse udgifter i bankens kreditindstilling vedrørende Sp/f Valbjørn Dalsgarð i april 2006 blev medtaget med 3,34%

af det samlede beløb. Bogi Bendtsen og Odd Arild Bjellvåg har begge forklaret, at udgiften til "Cost of funds" eller fremmedfinansiering er 3,34%.

Retten finder herefter at kunne lægge til grund, at udgifterne til fremmedfinansiering kan opgøres til 3,34%, og at sagsøgerens erstatningskrav som følge af tab på FDI engagementet kan opgøres til 125 mio. kr. med tillæg af 3,34%, i alt 129.175.000 kr.

Sagsøgerens erstatningskrav over for Frithleif Olsen, Odd Arild Bjellvåg og Peter Marner Aage Jacobsen fastsættes på baggrund heraf for så vidt angår FDI engagementet til 129.175.000 kr.

SYDPORTEN

Bevillingen af byggelånet på 27 mio. kr. til Sydporten den 7. juni 2007 og 4. juli 2007

Bevillingen omfattede et anlægslån/byggelån til Sydporten på i alt 81 mio. kr. fordelt ligeligt og sideordnet mellem Eik Bank DK, Eik Bank FO og Eik Grunnurin med til 27 mio. kr. til hver.

Sagsøger har gjort gældende, at bevillingen var uforsvarlig og ansvarspådragende og har henvist til,

at der skete en overladelse af kreditsagsbehandlingen til Eik Bank DK, der var i strid med reglerne herom, og hvorved der også skete en kortslutning af de sædvanlige og påkrævede kontrolfunktioner for funktionsadskillelse,

at bevillingen var uforsvarlig henset til låntagers ringe soliditet og betalingsevne, ligesom der ikke blev taget hensyn til Vagn Andersens dom på 4½ års fængsel for hashsmugling,

at låntagers likviditet var afhængig af succesfuld udlejning af ejendommen Sydporten og realisering af betydelige avancer på låntagers øvrige ejendomsprojekter samtidig med, at der var stor usikkerhed om udlejningen, da projektet var et rent "spekulationsbyggeri", og

de forudsatte avancer på låntagers øvrige ejendomsprojekter allerede på bevillingstidspunktet var nedjusteret og forsinket i forhold til de udsigter låntager oprindeligt havde haft, og

at den manglende sædvanlige kreditmæssige vurdering af låntagers betalingsevne er udtryk for en uforsvarlig og risikabel spekulation i ekstraordinær gevinst (upside).

Østre Landsret har i Eik Bank DK-dommen frifundet Eik Bank DK's ledelsesmedlemmer for erstatningsansvar for den bevilling, der blev besluttet på Eik Bank DK's bestyrelsesmøde den 6. juli 2007 på baggrund af Eik Bank DK's kreditindstilling af 2. juli 2007, som i alt væsentligt har samme indhold som Eik Bank FO's kreditindstilling til bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 4. juli 2007.

I Eik Bank-dommen udtaler landsretten bl.a. følgende:

”Det anførte indebærer imidlertid ikke i sig selv, at de enkelte bevillinger kan anses for ansvarspådragende. Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at bevilge disse lån.

[...]

Vagn Andersens historik og baggrund

Finansiel Stabilitet har gjort gældende, at en række personlige forhold vedrørende Vagn Andersen, der var den ultimative ejer af de debitorselskaber, der indgår i Sydporten-engagementet, gjorde, at det i sig selv var uforsvarligt for de sagsøgte ledelsesmedlemmer at lade banken yde lån til ham og hans koncern.

Spørgsmålet om, hvorvidt dette er tilfældet, må afgøres på grundlag af de oplysninger, som de sagsøgte ledelsesmedlemmer var eller burde have været i besiddelse af på da-

værende tidspunkt. De efterfølgende begivenheder, som Finansiell Stabilitet har påberåbt sig, herunder Vagn Andersen uberettigede private hævnninger, kan derfor ikke i den forbindelse tillægges betydning.

Det er ubestridt, at Vagn Andersen i begyndelsen af 1980'erne blev idømt 4½ års fængsel for at have smuglet store mængder hash. Det må efter Marnar Jacobsen, Brian Tofts og Henrik Ørsteds forklaringer lægges til grund, at bankens ledelse i store træk var bekendt med dette forhold forud for tidspunktet for den første omtvistede bevilling i september 2005. Brian Toft forelagde oplysningerne for bestyrelsen, der var enig med ham i, at det ikke ændrede noget ved kundeforholdet.

Banken havde endvidere fået oplyst, at Vagn Andersen i en periode fra 1977 til 1985 og igen siden 1996 i forskelligt regi havde beskæftiget sig med køb, udvikling og salg af ejendomme i Danmark.

Efter oplysningerne om Vagn Andersens erfaring inden for ejendomsudvikling måtte banken kunne gå ud fra, at han i den forbindelse igennem længere tid havde haft et forretningsmæssigt samarbejde med andre pengeinstitutter og/eller realkreditinstitutter. Dertil kommer, at der var gået mere end 20 år siden, Vagn Andersen blev dømt for narkotikakriminalitet. Uanset kriminalitetens alvorlige karakter og den særlige kreditmæssige risiko, som de omtvistede ombygnings- og udviklingsprojekter indebar for banken, finder landsretten, at dette ikke i sig selv medfører, at det var ansvarspådragende at yde lån til Vagn Andersens koncernselskaber.

Det er ikke godtgjort, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer var eller burde have været bekendt med, at nogle af Vagn Andersens ejendomshandler i pressen var blevet betegnet som kontroversielle, og landsretten finder endvidere, at sådanne forhold ikke kan medføre, at bevillingerne af den grund kan anses for ansvarspådragende.

Da det tab, Finansiell Stabilitet gør gældende i relation til engagementet, ikke skyldes skade på bankens image eller renommé, herunder i form af kundeflugt eller lignende,

vil det allerede derfor ikke kunne anses for adækvat i forhold til en overtrædelse af bestemmelsen i bankens kreditpolitik herom.

Det er ikke godtgjort, at Vagn Andersens koncern manglede specifikke kompetencer, som var nødvendige til at håndtere de projekter, banken finansierede.

Bevillingerne kan heller ikke anses for uforsvarlige som følge af Vagn Andersens familiemæssige forhold eller hans bopæl i et andet EU-land.

Landsretten finder herefter, at de påpegede forhold hverken enkeltvis eller tilsammen kan medføre, at det i sig selv var ansvarspådragende for de sagsøgte ledelsesmedlemmer at yde lån til Vagn Andersen og dennes koncernselskaber.

[...]

Byggeriet var efter ønske fra Vagn Andersen spekulativt, dvs. at byggeriet blev iværksat, uden at der på forhånd var indgået lejeaftaler vedrørende kontorejendommen, der var tegnet af arkitekt Henning Larsen. Baggrunden var, at Vagn Andersen havde forhandlet en entreprenørkontrakt med Züblin på plads på et prisniveau, der lå væsentligt under den sædvanlige markedspris ved tilsvarende byggerier. Vagn Andersen så således en mulighed for at opnå en særligt stor gevinst ved at bygge på daværende tidspunkt. Det er ikke med Marnar Jacobsens forklaring sammenholdt med det forhold, at Eik Bank DK valgte at imødekomme Vagn Andersens ønske, godtgjort, at banken som anført af Finansiell Stabilitet lagde "afgørende vægt" på Vagn Andersens mulighed for at få en gunstig kontrakt. Jesper Clausen har således bl.a. forklaret, at oplysningen herom ikke var afgørende for ham. Som kompensation for den risiko, bankerne løb ved at finansiere byggeriet spekulativt, var det endvidere aftalt, at bankerne i det finansierende syndikat skulle have en meget betydelig upside på samlet 40 % af overskuddet, dog højst 180 mio. kr. til deling. Med den anførte store risiko fulgte således også muligheden for en betydelig fortjeneste for banken.

Det er ikke godtgjort, at bankens betydelige upside medførte, at banken varetog usaglige hensyn eller på anden vis foretog en uforsvarlig kreditsagsbehandling.

Det lægges efter indholdet af Niels Johnes notat af 29. maj 2007 til bestyrelsen til grund, at sådant spekulativt byggeri til kontorformål i Danmark på daværende tidspunkt var sjældent, primært fordi det indebar en risiko for væsentlige likviditetsudgifter til øget liggetid. Efter det anførte i kreditindstillingerne må det samtidig lægges til grund, at der ikke i Vagn Andersens koncern aktuelt var likviditet til at bære en sådan forlænget liggetid, og at koncernens overlevelse på mellemlangt og langt sigt var afhængig af realisering af de igangværende projekter – samt udlejning af Sydporten-ejendommen. Sydporten-engagementet (projekt 5) indebar som følge af denne kombination fra begyndelsen som udgangspunkt en usædvanlig høj risiko for, at banken enten måtte være indstillet på at tilføre yderligere likviditet som følge af forøget liggetid eller at vælge at standse engagementet for herefter at basere tilbagebetalingen af lånet på den modtagne sikkerhed i de værdier, der blev realiseret som led i projektet, herunder værdien af byggerettigheder. Eller som en tredje mulighed gøre brug af den salgsfuldmagt til IBO-ejendommen, som banken fik ved bevillingen, og som – som nævnt – forventedes at give et betydeligt overskud, og som banken i forvejen havde 1. prioritetspant i.

Bevillingerne fandt sted inden finanskrisen. Der er – uanset den senere udvikling af prisniveauerne i projektet – ikke grundlag for at anse det for ansvarspådragende, at banken på daværende tidspunkt lagde vægt på de markeds-mæssige undersøgelser fra DTZ, som beskrevet i Niels Johnes notat, som lå til grund for kreditindstillingerne, herunder oplysningerne om den forventede efterspørgsel og de forventede priser på byggerettigheder i området. Oplysningerne blev støttet af det uforpligtende tilbud fra Aberdeen Properties om køb af projektet på dets daværende niveau til en pris på mere end 300 mio. kr., hvilket ville have medført en profit i forhold til den eksisterende belåning. Uanset den stagnation i relation til boligmarkedet i københavnsområdet, som banken havde konstateret siden sommeren 2006, og Finanstilsynets advarsel om en prisboble, var det herefter ikke uforsvarligt, at ledelsen lagde vægt på, at der var et underudbud af kontorbyggeri på minimum 50.000 m² på det københavnske marked frem til 2010, og at der tillige var et marked for spekulativt byggeri.

Med oplysningerne om den forventede pris på byggerettigheder, som der ikke er grundlag for at tilsidesætte, finder landsretten ikke grundlag for at anse bevillingen for uforsvarlig som følge, at værdien af ejendommen efter første etape (etape 1B) selv (dvs. uden værdien af byggerettighederne) i bedste fald måtte antages at være mere end 80 mio. kr. mindre end gælden efter opførelsen af denne etape. Det forhold, at der efterfølgende blev konstateret et betydeligt tab på projektet Sydporten, dokumenterer ikke, at finansieringen af projektet ikke burde have været bevilget, før de allerede igangværende projekter var blevet realiseret.

Det er ikke godtgjort, at Eik Bank DK på tidspunktet for bevillingen ikke havde tilstrækkelig indsigt i projektøkonomien, ligesom der ikke er godtgjort omstændigheder, der gjorde, at det var ansvarspådragende for bankens ledelse ved bevillingen at forudsætte, at Sydporten ApS selv skulle stå for bestræbelserne på at udleje byggeriet.

Det er endvidere ikke godtgjort, at bevillingen har været behandlet under så stor hast, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer ikke havde mulighed for at sætte sig forsvarligt ind i og vurdere de risici, som banken påtog sig ved engagementet.

Landsretten har herved lagt vægt på, at bestyrelsen har behandlet den første bevilling ad to omgange, herunder på et fysisk bestyrelsesmøde den 7. juni 2007; dvs. dagen efter den af kunden oplyste frist. Dertil kommer, at såvel notatet som den endelige kreditindstilling klart beskrev de risici (og fordele) for banken, som bevillingen ville kunne medføre, og at det på det sidste bestyrelsesmøde blev fremhævet, at der var tale om spekulativt byggeri. Det ses heller ikke at have haft betydning, at mødet den 1. juni 2007 vedrørende den foreløbige stillingtagen til projektet og mødet den 6. juli 2007 vedrørende den anden udgave af bevillingen blev afholdt telefonisk.

På den baggrund og efter en samlet vurdering af de øvrige foreliggende oplysninger, herunder om bygningens beliggenhed, karakteren af det planlagte byggeri og de valgte samarbejdspartnere sammenholdt med det forhold, at der forelå et eksternt tilbud om køb af projektet på dets daværende stade, finder landsretten, at det ikke er bevist, at

de sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved at bevilge finansieringen som sket.”

Retten finder, at der ikke er holdepunkter for, at retten i den foreliggende sag skal bedømme omstændighederne vedrørende kreditindstillingen og behandlingen deraf anderledes end landsretten. At kreditindstillingen, som Eik Bank FO's bevillingen byggede på, var udarbejdet af medarbejdere i Eik Bank DK, kan under de nævnte omstændigheder ikke i sig selv føre til andet resultat.

Som følge af det anførte er der derfor heller ikke i den foreliggende sag ført det fornødne bevis for, at de i denne sag sagsøgte ledelsesmedlemmer har handlet ansvarspådragende ved bevillingen af byggelånet.

Eik Bank FO's bevilling af byggelånet på 27 mio. kr. blev i øvrigt aldrig effektueret, og Eik Bank FO led derfor isoleret set ikke noget tab på denne bevilling. Af kreditindstillingen til bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. december 2008 fremgår således, at *”ved tidligere bevilling (197/2007) forudsattes at anlægslån/byggelån (SFH-Ejendommen) i alt DKK 81 mio. blev fordelt ligeligt og sideordnet mellem Eik Bank A/S, Eik Banki P/F og Eik Grunnurin med til DKK 27 mio. til hver. Denne opdeling er aldrig sket, idet hele anlægslånet/byggelånet blev etableret i Eik Bank.”*

Bevillingen af betalingsgaranti på 92,5 mio. kr. over for BRF Kredit

I forbindelse med, at BRF var en del af finansieringsgrundlaget for Sydporten, var der krav om, at der blev stillet en anfordringsgaranti over for BRF kredit på 92,5 mio. kr.

Efter bevisførelsen, herunder kreditindstillingen til og referatet af bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 4. juli 2007 samt referatet af bestyrelsesmødet den 4. juli 2007 i Eik Fonden og referatet af bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 7. december 2007 lægger retten til grund, at det – efter at det oprindeligt var på tale, at det var Eik Fonden, som skulle påtage

sig betalingsgarantien på 92,5 mio. kr. over for BRF Kredit – på bestyrelsesmødet i banken den 7. december 2007 blev besluttet, at betalingsgarantien over for BRF Kredit skulle stilles af Eik Bank FO.

At der i strid med bankens kreditpolitik ikke forelå en skriftlig kreditindstilling til bestyrelsesmødet indebærer ikke i sig selv, at bevillingen kan anses for ansvarspådragende. Det afgørende er, om det på grundlag af de oplysninger, der forelå på tidspunktet for bevillingen, var forsvarligt at godkende betalingsgarantien.

Bevillingen den 7. december 2007 skete i tidsmæssig sammenhæng med bevillingen af byggelånet i juli 2007, og beslutningsgrundlaget var således i det væsentlige det samme som den 4. juli 2007. Betalingsgarantien blev bevilget med sikkerhed i ”*pant i penge fra Eik Fonden*”, og den i indstillingen til mødet den 4. juli 2007 omtalte ”*risiko spredning med inddragelse af Eik-Grunnen [fonden]*” var således fortsat en del af finansieringen. Der var endvidere ”*oprykningsret i BRF Kredits 1. og 2. prioritet*”.

Efter en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder i forbindelse med bevillingen og de sikkerheder, der forelå, finder retten herefter, at der heller ikke for så vidt angår bevillingen af betalingsgarantien til BRF Kredit er ført det fornødne bevis for, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer tilsidesatte bankens interesser og handlede ansvarspådragende.

Frigivelsen af Eik Bank FO's pant i Eik Fondens kontantindestående på 92,5 mio. kr.

Ved bevilling den 16. oktober 2008 frigav banken det pant i kontantindestående (depot), som Eik Fonden den 4. juli 2007 havde stillet som sikkerhed for fondens hæftelse over for banken for krav, som banken måtte blive mødt med i anledning af, at banken og ikke fonden havde påtaget sig betalingsgarantien over for BRF Kredit.

Sagsøger har gjort gældende, at bevillingen var uforsvarlig og ansvarspådragende, fordi låntagers betalingsevne og likviditet på tidspunktet var stærkt forringet i forhold de tidligere bevillinger, idet der fortsat ikke var sket udlejning af Sydporten, som endvidere både

var blevet dyrere at opføre og mindre værd, og fordi de sagsøgte ledelsesmedlemmer bevilgede frigivelsen, uden at der forelå en sædvanlig kreditindstilling med bl.a. opdaterede oplysninger om Eik Fondens betalingsevne, låntagers betalingsevne og værdien af byggeprojektet Sydporten, selvom de efter finanskrisens indtræden havde særlig anledning til at udvise forsigtighed.

I overensstemmelse med det ovenfor under gennemgangen af FDI-engagementet anførte og efter de sagsøgte ledelsesmedlemmers derom samstemmende forklaringer, som støttes af indstillingen i mødeindkaldelsen til og af referatet af bestyrelsesmødet den 16. oktober 2008, lægger retten til grund, at frigivelsen var led i en nødplan i forbindelse med det pludselige økonomiske sammenbrud i Island og begyndende kundeflugt, hvor bankens ledelse vurderede, at der var et akut behov for ”*at formindske [...] eksponering mod Island og dermed undgå at blive omtalt i de danske medier på grund af [...] islandske eksponering*”, samt at dette kunne opnås gennem salg af Eik Bankernes islandske engagementer til Eik Fonden.

Som bemærket ovenfor i forbindelse med gennemgangen af FDI engagementet finder retten, at der under de nævnte særlige omstændigheder ikke er grundlag for at anse det for uforsvarligt, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer skønnede, at det med henblik på Eik Fondens køb af de islandske engagementer af skattemæssige årsager og for hurtigt at frigive likviditet i fonden til købet var nødvendigt og i bankens interesse at frigive det kontantindestående, som Eik Fonden den 4. juli 2007 havde pantsat som sikkerhed for banken. Ifølge den redegørelse, som Eik Bank FO afgav den 21. januar 2010 i forbindelse med ansøgning om individuel statsgaranti, var Eik Grunnurins likviditet anstrengt på tidspunktet.

Fondens hæftelse over for banken var fortsat gældende, og det er ubestridt, at fonden på tidspunktet havde betalingsevne. Dispositionen indebar ikke en forhøjelse af den samlede finansiering til Sydporten.

At dispositionen også skete for at beskytte Eik Bank DK, kan ikke føre til et andet resultat, når henses til, at Eik Bank DK var 100 % ejet af Eik Bank FO.

Efter en samlet vurdering af de oplysninger, der forelå på tidspunktet, finder retten herefter, at der heller ikke for så vidt angår frigivelsen af sikkerheden i fonden er ført det fornødne bevis for, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer tilsidesatte bankens interesser og handlede ansvarspådragende.

Bevillingen den 12. december 2008 af tillægsfinansiering på 70 mio. kr.

Bevillingen vedrørende Eik Bank FO's tillægsfinansiering til projektet Sydporten, der blev besluttet på bestyrelsesmøde i Eik Bank FO den 12. december 2008, angik for Eik Bank FO et lån på 70 mio. kr. til afdækning af byggerelateret likviditet. Det fremgår af den af Bogi Bendtsen samme dag underskrevne kreditindstilling, at *"forhøjelsen skal anvendes til afdækning af byggerelateret likviditet, herunder (og væsentligst) til hovedentreprenør Züblin samt rentebetalinger på gæld til BRF-Kredit og Eikgruppen"*.

Bevillingen skete efter finanskrisens indtræden. Det kan fastslås, at det stod klart for de sagsøgte, at låntagers betalingsevne på det tidspunkt ikke var god. På bestyrelsesmødet i Eik Bank FO den 18. november 2008 oplyste Marner Jacobsen ifølge mødereferatet, at en betalingsstandsning kunne komme på tale, og under sagen har Odd Bjellvåg forklaret, at *"hvis de ikke havde bevilget pengene, ville byggeriet formentlig være gået konkurs."*

Ifølge engagementsgennemgang på bestyrelsesmøde den 20. oktober 2008 havde BRF foranstillet pant i ejendommen med 283 mio. kr. og Kaupthing Bank med 85 mio. kr., i alt 368 mio. kr. I henhold til kreditindstillingen den 12. december 2008 udgjorde den samlede ramme for Eik Bank DK og Eik Bank FO til Sydporten 358,2 mio. kr. den 30/9-2008, heraf 169,3 mio. kr. til Eik bank FO. I kreditindstillingen estimeres værdien af 1. etape til 264 mio. kr. og byggeretterne estimeres til en salgspris på 138 mio. kr., i alt 402 mio. kr.

I henhold til den vurdering, som BRF-Kredit udarbejdede den 19. juni 2009, var værdien af ejendommen inkl. værdien af byggeretter ca. 230 mio. kr. på det tidspunkt. Mæglerfirmaet Sadolin Albæk vurderede efter sammenbruddet hele projektet til 227 mio. kr. Bygningen og de resterende byggeretter endte med at blive solgt for samlet 188,6 mio. kr.

Hverken indstilling eller mødereferat omtaler sagkyndige vurderinger til støtte for værdiestimatet i kreditindstillingen. Bogi Bendtsen har under sagen forklaret, at "*Eik Bank FO indhentede ikke nogen vurdering af ejendommens værdi på det pågældende tidspunkt*". Retten lægger derfor til grund, at der til brug for beslutningen om bevilling af kreditindstillingen 12. december 2008 ikke forelå nye sagkyndige vurderinger af værdien af ejendommen Sydporten og byggeretter.

I kreditindstillingen er det oplyst, at den samlede lånefinansiering til færdiggørelse af 1. etape ville udgøre 506 mio. kr. Selv med værdiestimerne i kreditindstillingen blev den ansøgte tillægsfinansiering således ydet uden sikkerhedsmæssig afdækning i projektet Sydporten (100% blanco).

Det må endvidere lægges til grund, at der heller ikke forelå en nærmere vurdering af værdien af den i kreditindstillingen omtalte supplerende sikkerhed i form af pant i selskabskapitalen i selskabet SCI Bleu Marin eller af værdien af dette selskabs ejendom "Bleu Marin". I kreditindstillingen er der end ikke nævnt en værdi.

Af kreditindstillingen fremgår det endvidere, at der selv efter gennemførelse af 2. etape med salg /udlejning heraf ikke ville kunne ske inddækning af Eik Bankernes udlån (bortset fra betalingsgarantien til BRF Kredit). Først ved succesfuld gennemførelse af 3. etape ville der være udsigt til inddækning af den finansiering, der allerede var bevilget og af den finansiering, som der ved kreditindstillingen af 12. december 2008 blev ansøgt om bevilling af.

På den anførte baggrund lægger retten til grund, at ledelsesmedlemmerne udelukkende traf beslutningen om at bevilge tillægsfinansieringen i tillid til, at ejendommen kunne udlejes. Under sagen har Odd Bjellvåg således forklaret, at "*hvis de ikke havde troet på,*

at bygningen kunne udlejes, så havde de været nødt til at indgive konkursbegæring mod selskabet", og at "den eneste måde at opnå værdi, var at få en huslejekontrakt.

På bestyrelsesmødet den 12. december 2008 oplyste Marnar Jacobsen ifølge mødereferatet, at *"det er uvist, hvordan det vil lykkes at skaffe lejere, når 1. byggetrin er færdigt nu i januar 2009, men hvis Statens IT vil leje, så kan ejendommen sælges for 500 - 600 mio. kr. Hvis det lykkes at skaffe sædvanlige lejere, så er det alligevel muligt at gøre en god handel. Alt tyder på, at det bliver Statens IT, der kommer til at leje. Det vil vi vide i januar 2009."*

Odd Bjellvåg har under sagen forklaret, at *"ham bekendt blev der på det tidspunkt ikke indhentet en sagkyndig vurdering af udsigten til at få en lejer til byggeriet", uanset at der igennem længere tid havde været resultatløse udlejningsforsøg.*

De sagsøgte har anført, at det var nødvendigt og dermed forsvarligt at bevilge tillægsbevillingen for at sikre, at byggeriet af Sydporten kunne færdiggøres, og for at sikre Eik Bank FO's eksisterende udlån til projektet.

Under de anførte vanskelige økonomiske omstændigheder, hvor tillægsbelåningen reelt blev ydet uden sikkerhed og uden garanti for udlejning og til en låntager, der var konkurstruet, finder retten imidlertid, at de sagsøgte ledelsesmedlemmer lod banken påtage sig en overhængende risiko for at lide et yderligere tab svarende til "tillægsbelåningen" uden at sørge for, at bevillingen blev tilrettelagt således, at risikoen blev elimineret, f.eks. ved at afvente den allerede i januar 2009 forventede afklaring med hensyn til udlejning til Statens IT.

Herefter, og når også henses til det relative forhold mellem det bestående engagement og den risiko, som banken påtog sig ved den yderligere bevilling, har de sagsøgte ledelsesmedlemmer - uanset at hovedformålet med tillægsbevillingen var at bevare bankens værdier og søge at undgå et tab - ikke udvist den omhu og den faglige dygtighed, som man med rimelighed kan forlange af ledelsesmedlemmer i en bank, og de har derved handlet ansvarspådragende.

At det var bestyrelsen, som bevilgede tillægslånet, fritager ikke Marner Jacobsen for erstatningsansvar, når han havde indstillet til bestyrelsen at bevilge tillægslånet, og kreditindstillingen var uforsvarlig.

Der er ikke holdepunkter for at fastslå, at Bjarni Olsen har medvirket til afgørelsen og handlet ansvarspådragende i forbindelse med bevillingen. Som anført ovenfor ifalder han ikke ansvar alene i kraft af at være medlem af direktionen, eller fordi han deltog i bestyrelsesmøderne.

Tab og tabsbegrænsning

Den del af tabet, der kan henføres til Eik Bank FO's bevilling den 12. december 2008 udgør 64.576.626,47 kr.

I henhold til overdragelsesaftale af 30. december 2010 overtog Eik Bank Danmark af 2010 A/S udlånsengagementet med Sydporten fra Eik Banki Føroya P/F. Værdien blev i den forbindelse fastsat til 95 mio. kr. Ved tillæg af 11. februar 2011 til overdragelsesaftalen blev overtagelsesværdien korrigeret til 6 mio. kr.

Sagsøger har i den forbindelse og med henvisning til Jørn Astrup Hansens under sagen afgivne forklaring anført, at justeringen var foranlediget af, at Eik Banki Føroya P/F først efter indgåelsen af overdragelsesaftalen af 30. december 2010 blev bekendt med vurderingen af projektet "Sydporten" fra Sadolin & Albæk, der ansatte værdien (inkl. byggeretter) til 227 mio. kr., hvorefter engagementet fratrukket foranstående lån på 221 mio. kr. til førsteprioritetspanthaveren BRF havde en værdi på 6 mio. kr.

Overdragelsesaftalen 30. december 2010 indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

“Adjustment of Purchase Price

If the Parties subsequent to the Closing Date, but in no event later than 31 March 2011, identify any issue(s) and/or matter(s) which would have had an effect on the calculation of the Purchase Price, had such issue(s) or matter(s) been known to the Parties prior to signing of this Agreement, the Parties shall in good faith negotiate an adjustment of the Purchase Price. Any agreed adjustment to the Purchase Price shall be documented in an addendum to this Agreement.”

Det fremgår af vurderingsrapporten fra Sadolin & Albæk, at den er dateret den 6. december 2010 og rekvireret af Eik Bank Danmark af 2010 A/S. Eik Bank Danmark af 2010 A/S var således bekendt med vurderingen, da overdragelsesaftalen blev indgået den 30. december 2010. Efter det oplyste var Eik Banki Føroya P/F ikke bekendt med vurderingen, men det var Eik Bank Danmark af 2010 A/S og ikke Eik Banki Føroya P/F, der havde interesse i at påberåbe sig vurderingen.

Uanset at bestemmelsen om efterfølgende justering af overtagelsesprisen nævner begge ”parties”, er det rettens opfattelse, at Eik Banki Føroya P/F under de nævnte omstændigheder og efter aftalens ordlyd havde anledning til at modsætte sig den efterfølgende nedsettelse af overtagelsesværdien med henblik på at begrænse sit tab, og at sagsøger, som dette herefter må påhvile, ikke i fornødent omfang har godtgjort, at Eik Banki Føroya P/F ikke kunne have afvist justeringen af prisen og afværget det tab, der fulgte af justeringen af prisen. Ejendommen Sydporten og byggeretterne blev i øvrigt først solgt efter ”31 March 2011”.

Retten finder, at sagsøger som følge af det anførte ikke har dokumenteret, at Eik Banki Føroya P/F har opfyldt sin tabsbegrænsningspligt, og at det derfor må lægges til grund, at tabet kunne være afværget. Sagsøgers erstatningskrav skal herefter reduceres med et beløb svarende til den oprindeligt aftalte overtagelsesværdi, og sagsøger kan derfor ikke kræve sit tab på engagementet erstattet.

Sagsøger har gjort gældende, at et eventuelt fradrag alene kan ske i tabsopgørelsen vedrørende betalingsgarantien til BRF Kredit, idet værdien var sammenkoblet med Eik Bank

FO's indtrædelsesret i BRF Kredits foranstående pant i Sydporten. Sagsøger har i den forbindelse henvist til Bogi Bendtsens forklaring.

Under sagen forklarede Bogi Bendtsen, at

”med hensyn til Sydporten mener han, at det var sådan, at de 95 mio. var den overtagesværdi, de endte med. Det var værdien for den færøske bank af udlånene på de 182 mio., som var saldoen pr. 27. december 2010”, og at

”i forbindelse med at Eik Bank FO stillede garantien overfor BRF på 92,5 millioner, havde banken førsteprioritet i ejendommen, fordi man indtrådte i BRF's rettigheder, når man indfriele garantien. Man kan derfor sige, at man med de 95 millioner i forbindelse med overdragelse til Eik Danmark fik garantien ind igen til den færøske Bank. På den måde endte det med, at den færøske bank ikke havde noget tab af garantien, fordi man fik det igen i forbindelse med overdragelsen til Eik Danmark.”

Retten finder, at Bogi Bendtsens forklaring og sagens øvrige oplysninger ikke giver støtte for at fastslå, at reduktionen af erstatningskravet som følge af manglende tabsbegrænsning alene kan ske i den del af erstatningskravet, som hidrører fra tabsopgørelsen vedrørende betalingsgarantien til BRF.

Sp/f Valbjørn Dalsgarð

Overordnet om engagementet

Bank FO's engagement med Sp/f Valbjørn Dalsgarð vedrørte finansieringen af et byggeprojekt i 4 etaper på Færøerne bestående af 268 boliger i form af parcelhuse og lejligheder beliggende i Tórshavn.

Sp/f Valbjørn Dalsgarð var et færøsk entreprenørselskab, som var ejet af Valbjørn Dalsgarð. Valbjørn Dalsgarð og Marner Jacobsens kone er fætter og kusine.

Engagementet bestod af følgende delelementer:

1. Bevilling af afdragsfrit lån på 125 mio. kr. den 11. april 2006,
2. Bevilling af lån på 15 mio. kr. til køb af aktier i EIK Bank FO den 5. september 2006,
3. Forhøjelse af engagementet med 5 mio. kr. den 18. oktober 2006,
4. Videreførelsen af engagementet den 12. januar 2007,
5. Forhøjelser og lempelser af engagementet i den resterende del af 2007, og
6. Forhøjelse af engagementet med 40 mio. kr. den 24. oktober 2008.

Rettens bemærkninger vedrørende forældelse

De sagsøgte har gjort gældende, at kravet er forældet.

Sagsøgeren har rejst erstatningskrav vedrørende bevillingen i medfør af sagsøgerens overtagelse af bankens eventuelle erstatningskrav. Overtagelsen skete i henhold til overdragelsesaftale af 30. september 2010 indgået mellem Eik Bank FO og sagsøgeren.

Den 5-årige forældelsesfrist regnes fra det tidspunkt, hvor kravet kunne gøres gældende, jf. lov om forældelse af visse fordringer, § 2, jf. § 1. Såfremt en bevilling var ansvarspådragende for de sagsøgte og udløste et tab for banken, skulle forældelsesfristen derfor som udgangspunkt regnes fra bevillingstidspunktet.

De sagsøgte udgjorde bankens direktion og formandsskabet for bankens bestyrelse (bankens ledelse) frem til tidspunktet for sagsøgerens overtagelse af bankens eventuelle erstatningskrav. Bankens ledelse havde af den grund, og fordi de ikke anså bevillingerne for at have været ansvarspådragende, hverken incitament eller anledning til at rejse et erstatningskrav.

Henset til den særlige situation, navnlig at bankens ledelse i realiteten skulle rejse erstatningskrav mod sig selv, tiltræder retten, at begyndelsestidspunktet for beregningen af forældelsesfristen var suspenderet i medfør af lovens § 3. Forældelsesfristen skal derfor beregnes fra det tidspunkt, hvor sagsøgeren overtog bankens eventuelle erstatningskrav den 30. september 2010.

Herefter, og da denne sag blev anlagt den 13. september 2012, er der ikke indtrådt forældelse for bevillingerne i engagementet.

Rettens bemærkninger vedrørende bevillingen den 11. april 2006 – 125 mio. kr.

Bogi Bendtsen har om creditsagsbehandlingen i forbindelse med Sp/f Valbjørn Dalsgarð engagementet forklaret, at kreditafdelingen hele tiden var involveret og fulgte engagementet tæt sammen med erhvervsafdelingen, en ekstern revisor og en byggesagkyndig. Det var ham, der udarbejdede indstillingsnotaterne og Bjarni Olsen, der godkendte dem, inden de blev forelagt for bestyrelsen. Marner Jacobsen havde trukket sig fra sagen på grund af inhabilitet. Undervejs gav Marner Jacobsen input til sagen.

Retten lægger herefter til grund, at behandlingen af engagementet fulgte Eik Bank FO's retningslinjer for creditsagsbehandlingen.

Det fremgår af indstillingen af 6. februar 2006, at bestyrelsen godkendte et lån på 11 mio. kr. til køb af en byggegrund på 110.000 m², hvilket efter det oplyste var en meget favorabel pris.

Sp/f Valbjørn Dalsgarð havde antaget et rådgivningsfirma til at udarbejde en plan for byggeprojektet, som forventedes gennemført over 4 etaper.

Selskabet havde i 2005 havde en omsætning på 11,8 mio. kr. og et resultat før skat og afskrivninger på 3,5 mio. kr.

Den 3. april 2006 afgav kreditafdelingen en indstilling vedrørende en anmodning om et lån på 125 mio. kr., som omfattede de allerede bevilgede 11 mio. kr. Det fremgik, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð havde antaget en bygningsingeniør med erfaring fra branchen og store projekter. Til brug for behandlingen var der fremsendt et budget for projektet, som tog højde for en ventet ændring af momslovgivningen.

I indstillingen indgik kreditafdelingens opgørelse af "nulpunktsomsætningen" til et prisfald på 38% og vurdering af realismen i projektet. Der var tillige redegjort for følgeforsretninger, træk på kreditten, estimerede indtægter til banken og en overvejelse af forskellige scenarier og fordele og ulemper i forbindelse med projektet. "Break even" var beregnet til salg af 217 enheder, hvilket understreger, at forudsætningen for projektets rentabilitet var gennemførelse af mere end 1. byggetape. Det fremgår, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð ikke havde nogen egenkapital, og at den risiko, som banken påtog sig, skulle modsvares af en "upside" på 15-20%. Det blev indstillet som en betingelse for finansieringen, at der skulle ske forhåndssalg af 75-80% af enhederne.

Bestyrelsen bevilgede på baggrund af indstillingen den 11. april 2006 en byggekredit på 125 mio. kr. til Sp/f Valbjørn Dalsgarð som et afdragsfrit lån på blancobasis som indledning til det påtænkte byggeprojekt med 268 boligenheder i 4 etaper over en 5-årig periode.

Drøftelserne i bestyrelsen vedrørte Valbjørn Dalsgarðs evner som bygmester, hvilke bestyrelsen var positive overfor, og risikoen for, at det kunne blive problematisk at skaffe tilstrækkeligt mange håndværkere. Endvidere blev det drøftet, at tidligere undersøgelser havde vist, at boligmarkedet ikke kunne følge med befolkningstilvæksten.

Bestyrelsen imødekom indstillingen og besluttede, at kravet om forhåndssalg alene skulle være gældende for byggetaperne hver for sig.

Af oplysningerne i indstillingen og bestyrelsens drøftelser fremgår, at både bestyrelse og bankens kreditorganisation var orienteret om Sp/f Valbjørn Dalsgarðs kreditværdighed, manglende erfaring med store byggeprojekter, behovet på boligmarkedet, og at andre færøske pengeinstitutter var villige til at finansiere projektet.

Det lægges således til grund, at bestyrelsen og direktionen havde overvejet oplysningerne og deres betydning, inden det blev besluttet at bevilge finansieringen, herunder at man på baggrund af kendskab til byggebranchen vurderede, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð var i stand til at løfte opgaven, og at en "upside" på 15-20% kunne kompensere for, at selskabet ikke havde egenkapital at bidrage med.

Det er rettens opfattelse, at beslutningen om bevillingen blev truffet på et oplyst og forsvarligt grundlag og i overensstemmelse med bankens interesser ved et forretningsmæssigt skøn, som retten ikke på det foreliggende grundlag kan tilsidesætte. Der er herved tillige lagt vægt på, at det ikke er godtgjort eller sandsynliggjort, at anvendelse af upsides i sig selv eller i kombination med de foreliggende omstændigheder var uforsvarligt.

Retten finder som følge heraf, at ingen af de sagsøgte er erstatningsansvarlige for bankens eventuelle tab på bevillingen på 125 mio. kr.

Rettens bemærkninger vedrørende bevillingen den 5. september 2006 – 15 mio. kr. til køb af aktier

Sp/f Valbjørn Dalsgarð søgte om lån til køb af aktier i Eik Bank FO i forbindelse med bankens aktiesalg i perioden fra 11. - 22. september 2006.

I kreditindstillingen er det fremhævet som bankens kreditpolitik, at investeringskreditter forudsætter en 25% overdækning, og der blev opstillet en udregning med udgangspunkt i, at selskabet 1 – 2 måneder senere forventedes at få en friværdi på 6 mio. kr. i et pant i en fast ejendom på Hamarin, således at selskabet med sikkerhed heri kunne optage et stående lån på 11 mio. kr. til køb af aktier og til dækning af oprullede renter over en 5-årig periode.

Det fremgår af referatet fra bestyrelsesmødet den 5. september 2006, at Bogi Bendtsen udover at redegøre for ansøgningen og de økonomiske oplysninger i kreditindstillingen også orienterede om et møde, som han havde haft med Valbjørn Dalsgarð tidligere samme dag. Ifølge denne varslede Sp/f Valbjørn Dalsgarð en udvidelse af bankens engagement fra 125 til 160 mio. kr. på grund af en vis prisstigning og udvidelse af projektets omfang.

I øvrigt redegjorde Bogi Bendtsen for, at Sp/f Valbjørn Dalsgarð ikke ville være i stand til at betale renter af lånet til aktiekøb, før der kom indtjening fra byggeprojektet.

Bestyrelsen drøftede, at Sp/f Valbjørn Dalsgaard muligvis kædede muligheden for en investeringskredit sammen med finansieringen af hele byggeprojektet, og at dette var illoyalt.

Bestyrelsen vedtog med stemmerne 4-4 og med formandens stemme som udslagsgivende at imødekomme ansøgningen som en pakke, hvilket efter referatet indebar en betingelse om, at bankens upside i projektet muligvis skulle forhøjes, såfremt risikoen tillige blev forhøjet.

Retten finder ikke, at det er ganske klart, hvordan bestyrelsens formulering ”som en pakke” nærmere skal forstås.

Det kan på baggrund af oplysningerne og beregningerne i kreditindstillingen lægges til grund, at der var sikkerhed for aktierne, og at det i sikkerheden var indregnet, at renterne skulle oprulles i op til 5 år. Efter redegørelsen fra Bogi Bendtsen lægges det endvidere til grund, at bevillingen overholdt bankens politik for investeringskreditter.

På den baggrund og da bestyrelsen fra den tidligere behandling af sagen havde kendskab til Sp/f Valbjørn Dalsgaard, er der ikke grundlag for at tilsidesætte bestyrelsens vurdering af, at bevillingen samlet set var i bankens interesse og foretaget på et tilstrækkeligt oplyst grundlag. Dette gælder, selvom bestyrelsen ved beslutningen samtidig tillod, at engagement derved kom til at svare til 16,3% af bankens basiskapital mod de som udgangspunkt tilladte 15%.

Retten bemærkninger vedrørende bevillingen af 18. oktober 2006 – forhøjelse af byggekredit til 130 mio. kr.

Efter kreditindstilling af 7. september 2006 bevilgede bestyrelsen den 18. oktober 2006 en forhøjelse af den allerede bevilgede byggekredit på 125 mio. kr. til 130 mio. kr.

Kreditindstillingen på godt 40 sider indeholdt en række oplysninger om projektets forøgede omfang og beregninger af de økonomiske konsekvenser heraf. Det fremgår, at saldoen på byggekreditten på baggrund af beregninger foretaget af revisorfirmaet Rasmussen og Weihe ikke kunne forventes at blive positiv ved afslutningen af 1. byggeetape, og at omkostningerne forventedes at stige, fordi selskabet havde købt yderligere 20.000 m² byggeareal, og fordi enhederne skulle bygges større.

De budgetterede salgspriser var ifølge ejendomsmæglerfirmaet P/F INNI reelle, og de budgetterede byggeomkostningerne blev af bankens byggesagkyndige vurderet til at ligge indenfor +/- 10% af det forventelige, selvom der var usikkerhedsmomenter blandt andet knyttet til manglende erfaring på Færøerne med projekter af lignende omfang.

Retten tiltræder, at det efter tilkendegivelsen på bestyrelsesmødet den 5. september 2006 og sagens hidtidige forløb må have stået bestyrelsen klart som en mulighed, at det kunne blive nødvendigt at udvide byggekreditten til projektet yderligere udover 130 mio. kr.

Det er ikke dokumenteret, at kreditindstillingen eller gennemgangen på bestyrelsesmødet den 18. oktober 2006 indeholdt forkerte oplysninger, eller oplysninger, som på det tidspunkt var mangelfulde. Det er endvidere ikke dokumenteret, at der var behov for indhentelse af yderligere faktuelle oplysninger, eller at bestyrelsen vurderede oplysningerne på en måde, der ikke faktisk var dækning for.

Bestyrelsen traf efter rettens opfattelse sin afgørelse på et velbeskrevet grundlag, og der er ikke grundlag for at tilsidesætte bestyrelsens vurdering af, at det ikke var uforsvarligt at lade banken påtage sig den risiko, der var forbundet med projektet.

Der er herved lagt vægt på, at fagkyndige personer vurderede både budgetterede byggeomkostninger og salgspriser, og at der ikke på det pågældende tidspunkt var tegn på stagnation på boligmarkedet.

Retten bemærkninger vedrørende bevillingen af 12. januar 2007

Bestyrelsen modtog orientering fra Bogi Bendtsen om, at 2 af de oprindelige forudsætninger for projektet var ændret. Dels var det blevet klart, at sælgeren af byggegrunden, Tórshavnar Kommuna/Búnaðarstovan, kunne kræve ubebyggede arealer tilbageskødet, hvis de ikke var bebygget inden for 5 år, og dels krævede Tórshavnar Kommuna, at salg af boligenhederne skulle ske til personer optaget på kommunens venteliste.

Sagsøgeren har hertil gjort gældende, at de sagsøgte besluttede at videreføre engagementet på trods af den erkendte øgede risiko ved de ændrede forudsætninger og på det tidspunkt, hvor banken kunne være kommet ud af engagementet med et beskedent tab til følge, hvorfor beslutningen var ansvarspådragende for de sagsøgte.

Det fremgår af referatet fra bestyrelsesmødet den 12. januar 2007, at kreditafdelingen under et møde med kommunaldirektøren fik oplyst, at såfremt den kommunale venteliste ikke slog til, ville der blive taget stilling til, hvordan resten af boligenhederne skulle sælges.

Det fremgår tillige, at kreditafdelingen som følge af de nye oplysninger havde anmodet advokat Óla Jákup Kristoffersen om en vurdering af oplysningerne. Advokaten bemærkede hertil, at det samlede byggeprojekt forventedes færdiggjort inden for fristen, som der endvidere var mulighed for at begære forlænget med 1 – 2 år. Det var advokatens vurdering, at det ikke ville blive problematisk at få købere nok fra ventelisten med 2.000 mulige købere på.

Det fremgår af drøftelserne på bestyrelsesmødet, at man anså bankens risiko ved projektet for øget som følge af ændringerne, og at kreditafdelingen orienterede om, at bankens risiko ved at trække sig ud af engagementet på det tidspunkt var ca. mellem 2,5 og 5 mio. kr.

Bestyrelsen besluttede efter kreditafdelingens anbefaling at gennemføre projektet.

Bestyrelsen besluttede endvidere efter kreditafdelingens anbefaling at fravige kravet om forhåndssalg af 75% af boligenhederne sådan, at der blev givet Sp/f Valbjørn Dalsgarð

tilladelse til at begynde jordarbejdet til projektet, så snart skødet mellem Tórshavnar Kommuna og Sp/f Valbjørn Dalsgarð var underskrevet. Baggrunden for anbefalingen var at sikre selskabet den bedste udnyttelse af de indkøbte maskiner og det ansatte personale samt en betragtning om, at et igangværende projekt var bedre egnet til at skabe køberinteresse.

Der er ikke oplysninger om, at det økonomiske grundlag under projektet var ændret i forhold til de tidligere bevillinger.

Kreditafdelingen havde på forhånd indhentet en redegørelse fra en advokat om risikoen for tilbageskødning til sælgeren og de ændrede afsætningsmuligheder. Advokatens konklusion må forstås sådan, at de ændrede forhold efter hans vurdering ikke indebar en væsentlig forøgelse af risikoen for tilbageskødning, såfremt byggeriet blev gennemført som planlagt, og at der ikke ville blive problemer med at skaffe nok købere gennem kommunens venteliste.

Retten lægger herefter til grund, at bestyrelsens beslutningen om at gennemføre projektet på det da foreliggende grundlag var truffet efter en overvejelse af ændringernes konsekvenser for muligheden for at gennemføre projektet som planlagt og i hvert fald delvis på grundlag af den rådgivning, som kreditafdelingen havde indhentet fra en advokat.

Da der på grundlag af de foreliggende budgetter mv. fortsat var udsigt til et overskudsgivende engagement, og da de ændrede forhold, blandt andet efter advokat Óla Jákup Kristoffersens vurdering, ikke væsentligt forøgede risikoen for, at engagementet ikke kunne gennemføres som planlagt, er der ikke grundlag for at anse beslutningen for uforsvarlig.

Bestyrelsens beslutning om at fravige sin tidligere beslutning om forhåndssalg af 75% af bolighederne, inden projektet blev sat i gang, var dels motiveret af et ønske om en fornuftig udnyttelse af de allerede investerede ressourcer i mandskab og materiel og dels af en antagelse om, at det ville skabe større køberinteresse, at projektet var sat i gang.

Retten anser det for almindelig anerkendt, at igangværende eller færdiggjorte byggeprojekter er bedre egnede til at skabe køberinteresse end projekter, der ikke er påbegyndt. Herefter, og henset til, at det ikke kan anses for ufornuftigt at udnytte de investerede ressourcer bedst muligt, er der ikke grundlag for at anse beslutningen herom for uforsvarlig.

Retten bemærkninger vedrørende bevillinger og beslutninger i resten af 2007

Den 28. marts 2007 blev det meddelt på et bestyrelsesmøde, at byggeplanerne var standset på grund af kommunens håndtering af ventelisterne. Kreditafdelingen anbefalede, at projektet blev videreført for at undgå forsinkelser. Bestyrelsen tog en direktionsbevilling på 2,7 mio. kr. til efterretning og godkendte yderligere 1,2 – 2 mio. kr. til regninger i april måned.

Den 30. april modtog bestyrelsen orientering om, at gennemsnits boligpriserne i Tórshavn var faldet fra 2,5 til 2,3 mio. kr., mens priserne i de øvrige større byer var steget med op til 30%. Bogi Bendtsen orienterede om, at langt over halvdelen af boligenhederne i projektet var solgt, og at det gik fint med byggeprojektet. Det samlede engagement var på 48 mio. kr. Af de 4,7 mio. kr., som var bevilget til projektet i perioden februar til april 2007, var ca. 1,8 mio. kr. blevet udbetalt. Bestyrelsen modtog orientering om, at kommunens udlodning af boligenheder hidtil var gået særdeles langsomt, men at den på det tidspunkt var kommet i gang således, at der pr. 27. marts 2007 var solgt 43 % af boligenhederne, og at det tal var steget til 61% pr. den 17. april 2007. Blanco var på mødetidspunktet opgjort til 11 mio. kr., uden at der var taget højde for værdien af byggemodning og mulig momsrefusion. Bestyrelsen tog direktionens og kreditafdelingens anbefaling om at videreføre projektet til følge og bevilgede 2 mio. kr. til betaling af regninger i maj måned, således at arbejdet kunne fortsætte.

Den 29. maj 2007 orienterede Bogi Bendtsen om, at yderligere 3 boligenheder var blevet solgt pr. 1. maj, og at salget til 1. byggeetape ville blive givet frit pr. 1. juni. Saldoen på byggekreditten var ca. 42,7 mio. kr. og blanco 15 mio. kr. Bestyrelsen tiltrådte kreditafdelingens anbefaling om at tillade, at byggeriet blev igangsat, når 75% af boligenhederne

var solgt, efter kreditafdelingens vurdering af, at det ville være lettere at sælge boligenhederne, når disse var færdigbygget og interesserede kunne se dem. Bestyrelsen bevilgede 2 mio. kr. til betaling af regninger i juni.

Den 21. juni 2007 orienterede Bogi Bendtsen om, at de 10 luksuslejligheder var planlagt ændret til 20 mindre og billigere lejligheder, som ville være lettere at sælge. Den samlede salgspris blev anslået at stige med mellem 2 og 5 mio. kr. som følge heraf. Pr. 15. juni 2007 var 68% af boligenhederne solgt. En ændring af mvg loven indebar, at det ville være fordelagtigt for selskabet, at skøderne blev underskrevet inden den 1. juli 2007, med henblik på at kunne få refunderet op til 150.000 kr. mvg pr. boligenhed. Det blev vurderet, at udgifterne ved byggetape 1 var øget med 23 mio. kr., hvoraf 6 mio. kr. til medarbejderbonus dog forventedes ikke at blive aktuelle. Det blev videre oplyst, at selskabet arbejdede med gøre boligenhederne mindre og billigere i byggetape 2 for at tilpasse byggeriet til efterspørgslen.

Kreditafdelingen indstillede at tillade, at 1. byggetape blev endeligt sat i gang, selvom 75% af boligenhederne ikke var solgt. Begrundelsen for indstillingen var en vurdering af, at alle boligenhederne ville blive solgt, at sikkerheden i selskabets aktier ville blive bedre, at salgsprisen kunne nedsættes med 20 – 25% af den resterende del, uden at der var udsigt til underskud, at ændringen af luksuslejlighederne var positiv for projektet, og at underskrift af skøderne inden den 1. juli 2007 ville betyde en forøgelse af indtjeningen med 10 – 12 mio. kr.

Bestyrelsen efterkom begæringen.

Sagsøgeren har til støtte for, at de sagsøgte er erstatningsansvarlige for bankens tab som følge af bevillingerne og beslutningerne i 2007 yderligere anført, at de på trods af de ændrede forudsætninger, den erkendte øgede risiko og budgetskredet besluttede at videreføre engagementet på et tidspunkt, hvor banken kunne være kommet ud af det med et beskedent tab til følge.

Bestyrelsen bevilgede i perioden løbende finansiering til den udgravning og byggemodning, som bestyrelsen havde givet tilladelse til den 12. januar 2007. Der er ikke fremkommet oplysninger om, at det arbejde ikke blev udført i overensstemmelse med tilladelsen, eller at det af andre grunde var uforsvarligt at følge tilladelsen op med finansiering, hvilket retten lægger til grund var en nødvendig forudsætning for arbejdets udførelse.

Efter de fremkomne oplysninger og de sagsøgtes forklaringer herom må det lægges til grund, at Tórshavnar Kommunas krav om, at salg skulle ske til personer optaget på ventelisten medførte, at Sp/f Valbjørn Dalsgarðs salgsbestræbelser ikke havde den ønskede effekt, og at salget som følge heraf gik langsommere end forventet.

Det var aftalt med kommunen, at såfremt alle enhederne ikke blev solgt til personer på ventelisten, skulle kommunen og Sp/f Valbjørn Dalsgarð drøfte fremgangsmåden på ny, og det fremgår, at salget pr. 15. juni 2007 blev givet fri. Bankens kreditafdeling vurderede, at alle boligenhederne ville blive solgt. På baggrund af de tilgængelige oplysninger og henset til, at der var tale om eksklusivt byggeri med en god beliggenhed, at den færøske økonomi var i fremgang, og til at undersøgelser viste et behov på boligmarkedet, finder retten ikke, at der var grundlag for at tilskrive vanskelighederne forbundet med kommunens håndtering af sagen anden virkning end en vis forsinkelse.

I forbindelse med det oplyste om, at budgettet for projektet var øget med ca. 23 mio. kr., bemærkes, at 6 mio. kr. heraf forventedes elimineret ved at skære ned på bonusser til de ansatte i Sp/f Valbjørn Dalsgarð, at ændring af de 10 luksuslejligheder forventedes at øge indtægterne med 2 – 5 mio. kr., og at udnyttelse af muligheden for mvg refusion ved at skrive skøder inden den 1. juli 2007 forventedes at øge indtægterne med 10 – 12 mio. kr. Der var derfor efter rettens opfattelse tale om udsigt til en beskeden nettooverskridelse af budgettet i forhold til det samlede budget. Det fremgår af drøftelserne på bestyrelsesmøderne om nulpunktsløsninger, nedsættelse af salgspriserne og fordyrelse af byggeomkostningerne, at de sagsøgte anså det som en mulighed, at budgettet ikke holdt.

For så vidt angår spørgsmålet om mulig tilbageskødning af ubebyggede arealer til kommunen efter 5 år, må det efter den indhentede udtalelse fra en advokat lægges til grund

som sandsynligt, at fristen for tilbageskødning kunne forlænges med 1 – 2 år. Dette var således en tidshorison, som oversteg tidshorisonen for det samlede byggeprojekt, og retten finder det ikke for dokumenteret, at muligheden for en sådan tilbageskødning i sig selv medførte, at bankens sikkerhed i den faste ejendom var betydeligt forringet.

Det fremgår tydeligt som bankens opfattelse, at finansieringen af projektet forventedes at blive økonomisk attraktivt, hvilket understreges af, at 2 andre banker var indstillet på at bevilge finansiering til projektet.

Der ses ikke at være indgået hensyn i de sagsøgtes overvejelser i forbindelse med bevillingen, som ikke er begrundet i økonomiske hensyn til banken.

De sagsøgtes overvejelser vedrørende engagementet antages derfor at have taget udgangspunkt i hensyn til bankens indtjening og markedsandele og er i øvrigt foretaget på grundlag af begrundede indstillinger fra bankens kreditafdeling.

Herefter, og henset til det ovenfor bemærkede, er der ikke grundlag for at anse de sagsøgtes beslutninger og bevillinger for at være foretaget på et ufuldstændigt eller uforsvarligt grundlag. Beslutningerne og bevillingerne var resultater af de sagsøgtes udøvelse af deres forretningsmæssige skøn. Det er ikke bevist, at de sagsøgte udøvede deres forretningsmæssige skøn uforsvarligt, og der er ikke grundlag for at tilsidesætte det.

Rettens bemærkninger vedrørende bevillingen den 24. oktober 2008

Om forløbet fra medio september 2007 og op til bevillingen fremgår det, at selve byggeriet gik godt og skred planmæssigt frem, om end der var forsinkelser med visse dele.

Det fremgår af orienteringer på bestyrelsesmøder, at mulige købere havde trukket sig, formentlig på grund af kritik af projektet i medierne og på grund af den fordyrelse som fulgte af, at mvg af arbejds løn ikke længere kunne kræves refunderet.

Om udviklingen i boligpriser fremgår det af Bjarni Osens redegørelse gengivet i referatet fra bestyrelsesmøde den 22. august 2008, at priserne i området var steget en smule, men

at omsætningen af boliger var den laveste i 2 år, uden at det var muligt at give en forklaring på det.

Ved udgangen af september 2008 var 68% af boligenhederne solgt. Det var samme niveau som opgørelsen heraf pr. 15. juni 2007. Det bemærkedes i indstillingen, at det generelt havde været svært at sælge huse de seneste måneder.

Kreditindstillingen til behandling på bestyrelsesmødet den 24. oktober 2008 angav, at ansøgningen om at forhøje bevillingen med 40 mio. kr. var motiveret af forsinkelse i 3 måneder og en fordyrelse af projektet med ca. 27 mio. kr. Årsagen til fordyrelsen var navnlig en betydelig rentestigning. Den økonomiske effekt heraf blev yderligere forøget ved et større træk på byggekreditten end forudsat, blandt andet på grund af manglende salg af boligenheder. En anden væsentlig årsag var, at al mvg af byggeomkostningerne ikke kunne kræves tilbagebetalt efter 1. juli 2007.

I indstillingen var det opgjort, at blanco var på 9 mio. kr.

Revisorfirmaet Rasmussen og Weihe foretog på vegne af kreditafdelingen beregninger til brug for en likviditetsoversigt pr. 1. september 2008. Det fremgår som en forudsætning for revisorfirmaets beregninger, at alle boligenheder i 1. byggetape blev færdiggjort og solgt.

Retten lægger til grund, at salget af boligenheder siden den 15. juni 2007 uhindret kunne foregå på den måde, som Sp/f Valbjørn Dalsgarð, eventuelt efter aftale med Eik Bank FO, fandt bedst egnet. Retten lægger videre til grund, at salget efter det tidspunkt reelt var gået i stå, hvilket svarede til udviklingen på boligmarkedet generelt.

Bevillingen blev foretaget på et tidspunkt, hvor banken forinden i forbindelse med FDI engagementet havde foretaget dispositioner med henblik på at sikre banken mod konsekvenserne af finanskrisen, navnlig i kølvandet på de tre største islandske bankers konkurs den 6. oktober 2008.

Salg af boliger i projektet, og i det væsentlige i Tórshavn området, havde stort set været stagneret i hvert fald siden juni 2007. Sammenholdt med at konsekvenserne af finanskrisen var blevet tydelige, kan de sagsøgte ikke have haft en berettiget forventning om, at muligheden for salg af boligenhederne ville blive bedre inden for overskuelig tid.

De sagsøgte kan derfor ikke have haft en forventning om, at forudsætningen om salg af alle boligenheder som grundlag for beregningerne i bevillingerne var retvisende.

Projektplanerne bestod af 4 byggeetaper. Projektets samlede rentabilitet afhang af gennemførelse af alle etaperne. Det fremgår af kreditindstillingen, at byggeetape 2, 3 og 4 var sat i bero sammen med en del af den igangværende 1. byggeetape.

Der var således ikke udsigt til overskud ved gennemførelse af 1. byggeetape.

I et marked med stigende rente og omkostninger i øvrigt, faldende omsætning på boligmarkedet og uden udsigt til overskud var det ikke forsvarligt at forhøje bevillingen med 40 mio. kr. og dermed forøge bankens risiko på et tidspunkt, hvor blanco efter det oplyste var 9 mio. kr., og hvor Sp/f Valbjørn Dalsgarð finansielt var bagud med 4 mio. kr. Bevillingen var derfor forbundet med et erstatningsansvar for tabet som følge heraf.

Rettens bemærkninger vedrørende ansvar for bevillingen

Bogi Bendtsen har forklaret, at Marner Jacobsen havde trukket sig fra sagen som inhabil, men at han undervejs gav input til sagen. Det var af den grund, at Bjarni Olsen underskrev kreditindstillingerne og efter bestyrelsens beslutning foretog bevilling i bankens system. Senere i forløbet var det Bogi Bendtsen, der underskrev bevillingerne

Bjarni Olsen har forklaret, at kreditområdet ikke var hans ressortområde, og at han ikke selv foretog creditsagsbehandling. I forbindelse med engagementet med Sp/f Valbjørn Dalsgarð, hvor Marner Jacobsen havde erklæret sig inhabil, var det mere praktisk, at han underskrev kreditindstillingerne, da han i starten var inde over engagementet. Han underskrev efter drøftelse med kreditchefen. Han kunne være uenig i en kreditindstilling og nægte at underskrive, men det forekom efter hans forklaring ikke.

På baggrund af Bogi Bendtsens og Bjarni Olsens forklaringer kan det lægges til grund, at Bjarni Olsen ved engagementets opstart trådte i Marner Jacobsens sted, som kreditansvarlig direktør. Det fremgår derimod ikke med tilstrækkelig tydelighed, at Bjarni Olsen senere i engagementets forløb, herunder i forbindelse med bevillingen den 24. oktober 2008, indtog samme rolle. Retten finder det derfor ikke bevist, at Bjarni Olsen bidrog til eller deltog i den ansvarspådragende bevilling på en sådan måde, at han er erstatningsansvarlig herfor.

I forbindelse med bankens håndtering af engagementet med Sp/f Valbjørn Dalsgarð meddelte Marner Jacobsen, at han på grund af familierelation til Valbjørn Dalsgarð ikke ville deltage i behandlingen af sagen. Bogi Bendtsen har forklaret om dette, at Marner Jacobsen blev anset for at være inhabil under sagen, men at han gav input undervejs. Odd Bjellvåg har forklaret, at han ikke som sådan anså Marner Jacobsen som inhabil i engagementet, og at han ønskede og fik Marner Jacobsens vurdering af projektet.

Sagsøgeren har gjort gældende, at Marner Jacobsen må tilregnes den viden, der fremgår af bestyrelsesmødereferaterne vedrørende engagementet. Dels havde han som direktør pligt til at læse disse og dels deltog han aktivt i de fleste af bestyrelsesmøderne, selvom han anså sig for at være inhabil.

Det fremgår af bestyrelsesmødereferaterne, at Marner Jacobsen som anført af sagsøgeren deltog i en række møder. Han bidrog med faktuelle oplysninger og vurderinger af, hvordan engagementet efter hans opfattelse bedst kunne håndteres. Under bestyrelsesmødet den 11. april 2006 bemærkede Marner Jacobsen, at Valbjørn Dalsgarð har næse for forretninger, og at arbejder, som Valbjørn Dalsgarð havde udført for ham, var godt udført. På bestyrelsesmødet den 12. januar 2007 udtalte han, at projektet var værre for dem, end det var tidligere, men at hvis Eik Bank FO ikke finansierede det, så var der andre, der ville.

På baggrund af Marner Jacobsens deltagelse i bestyrelsesmøderne, hvor engagementet blev behandlet, og hans aktive rolle i den forbindelse, herunder med tilkendegivelse af

hans opfattelse af engagementet, finder retten, at hans ageren under bestyrelsesmøderne kan sidestilles med, at han tiltrådte beslutningerne og bevillingerne. Retten kan derfor ikke afvise, at hans tilstedeværelse under møderne, hans bidrag til drøftelserne og hans tilkendegivelser kan have haft indflydelse på, hvordan engagementet faktisk blev håndteret, uanset at han havde gjort opmærksom på, at han anså sig for at være inhabil.

På den baggrund og da dette måtte have stået ham klart, er der efter en konkret bedømmelse ikke grundlag for at tage det anførte om inhabilitet til følge. Marner Jacobsen er derfor erstatningsansvarlig for tab som følge af bevillingen in solidum med Frithleif Olsen og Odd Arild Bjellvåg.

Tabet

Det fremgår, at bevillingen den 24. oktober 2008 på 40 mio. kr. var den sidste i engagementet, som blev effektueret.

De sagsøgtes erstatningsansvar i forbindelse med engagementet er begrænset til den bevilling.

Sagsøgeren har opgjort det samlede tab på engagementet til 149 mio. kr. hvortil kommer 9,5 mio. kr. til udbedring af mangler, i alt 158,5 mio. kr. Tabet er ved opgørelsen fratrukket indtægter for banken i form af nettoprovenu ved afvikling af aktiver, dividende og modtagne renter og provisioner, i alt 69,8 mio. kr., således at sagsøgerens samlede tab er opgjort til 88,7 mio. kr.

Retten tiltræder, at sagsøgeren ved opgørelse af tabet ikke har foretaget fradrag for tilskrevne renter og gebyrer under henvisning til, at der ved afviklingen af engagementet har været et provenu ved salg, som forlods er anvendt til afskrivning på disse renter og gebyrer.

Bankens indtægter på 69,8 mio. kr. svarer til 44% af udgangspunktet for tabsberegningen.

Det er rettens opfattelse, at tabet, som sagsøgeren kan gøre gældende over for de sagsøgte skal reduceres med samme procentsats til 26,4 mio. kr.

Kravet forhøjes 3,34% svarende til udgifter til "Cost of funds" eller fremmedfinansiering, der efter redegørelsen herfor under afsnittet om tabsopgørelse i forbindelse med FDI engagementet.

Sagsøgerens erstatningskrav som følge af tab på Sp/f Valbjørn Dalsgarð engagementet kan herefter opgøres til i alt 27.281.760 kr.

IRE

Bevillingen vedrørende Eik Bank FO's køb af ca. 2,49 mio. euro af Eik Bank DK's obligationslån på 11 mio. euro til IRE German Property Holding B.V. (IRE) blev besluttet af Marner Jacobsen i perioden mellem den 27. januar 2009 og den 11. februar 2009, og der er alene gjort erstatningsansvar gældende over for Marner Jacobsen.

Købet af lånet blev effektueret den 11. februar 2009 og skete således efter finanskrisens indtræden, hvor, som forklaret under sagen af Bogi Bendtsen, *"ejendomsfinansiering ikke havde det særlig godt med dårlig likviditet og faldende værdier"*.

Allerede den 2. marts 2009, dvs. inden for 3-4 uger efter Eik Bank FO's overtagelse af lånet, var IRE i misligholdelse med den første rentebetaling på obligationslånet, og det må lægges til grund, at IRE's betalingsevne var dårlig. Af Eik Bank DK's engagementsoversigt pr. 31. marts 2009 efter Eik Bank FO's bevilling fremgår, *"at der er opstået tvivl om koncernens likviditetssituation med udgangen af 1. kvartal 2009. Som følge heraf er engagementet overført til bankens watchliste"*

På baggrund af den rapport, som Catella efterfølgende i juli 2009 udarbejdede, og Eik Bank DK's interne notat af 10. juli 2009 må det endvidere lægges til grund, at IRE's soliditetsgrad på bevillingstidspunktet var dårlig.

Efter mailen fra Jesper Clausen den 2. februar 2009 stod det klart, ”*at der ikke er etableret direkte ejendoms pant*”, og mailen indeholdt kun bekræftelse på IRE's likviditet til betaling af den førstkommende rentebetaling i marts 2009, selv om ”*det væsentlige var, at debitor havde penge til at svare sine forpligtelser*”.

Ved Marner Jacobsens deltagelse som bestyrelsesformand i Eik Bank DK's bevilling af obligationslånet til IRE den 7. februar 2007 var han fra den tilgrundliggende kreditindstilling af 1. februar 2007 endvidere vidende om, at mange af de underliggende ejendomme i Tyskland havde en meget høj tomgangsprocent, og at forventningerne til IRE's likviditet i vidt omfang beroede på, at tomgangsprocenten blev nedbragt.

På den anførte baggrund må det derfor antages, at der på det tidspunkt, da Eik Bank FO købte IRE-lånet, var overhængende risiko for, at lånet ikke kunne indfries.

Banken overtog lånet uden indhentelse af opdaterede oplysninger om låntagers betalings- evne eller værdien af de finansierede ejendomme. Til brug for Marner Jacobsens beslutning om at overtage lånet forelå alene det materiale, der var vedhæftet Eik Bank DK's direktør Jesper Clausens e-mail til Bogi Bendtsen af 27. januar 2009, dvs. et prospekt fra 21. maj 2007 og en kvartalsrapport pr. 30. september 2008 udarbejdet uden hensyntagen til den i mellemtiden indtrådte finanskrisen.

Bogi Bendtsen har under sagen forklaret at ”*han lavede ikke andre undersøgelser end at spørge Jesper Clausen*”, og at ”*han tror ikke, at han bad Jesper Clausen om at foretage yderligere vurderinger af ejendommene*”.

Isoleret set påtog Eik Bank FO sig således en overhængende risiko for et tab svarende til det købte lån uden at sørge for, at bevillingen blev tilrettelagt således, at risikoen blev elimineret.

For Eik koncernen var der imidlertid ikke tale om et nyt lån og en ny risiko. Eik Bank FO overtog en del af et eksisterende engagement i Eik Bank FO. Retten lægger til grund, at

den primære bevæggrund for Eik Bank FO's overtagelse af lånet var, at Eik Bank DK skulle undgå, at den overskred grænsen i lov om finansiel virksomhed § 145.

Bogi Bendtsen har under sagen herom forklaret følgende:

"Den færøske bank ejede den danske datterbank. Derfor var de nødt til at anlægge en koncernbetragtning. De kunne ikke bare ignorere problemerne i Danmark. Problemerne ville slå igen i den færøske del af koncernen igennem egenkapitalen. Uden at han kender alle bankens fundingaftaler, kunne de risikere, at alle funding lines kom til betaling, hvis de kom i default, og så ville banken være færdig. Det var også et spørgsmål om image. Hvis banken kom i dårligt lys, kunne de risikere, at de almindelige kortfristede funding lines blev tilbagekaldt. Det hang sammen med, hvordan banken blev drevet. Det kunne de ikke bare ignorere."

[...]

"Han ved, at Marner Jacobsen over for Finanstilsynet havde tilkendegivet, at banken ville støtte op om sin danske datterbank. Marner nævnte over for ham, at der var flere muligheder. De kunne indskyde kapital, således at kapitalgrundlaget derved kom på plads. Aflastningsgaranti var en anden mulighed."

Marner Jacobsen har i overensstemmelse hermed blandt andet forklaret:

"Eik Bank FO havde 3 muligheder for at bistå Eik Bank DK. Der kunne tilføres ny ansvarlig kapital sådan, at egenkapitalen blev hævet hvorved engagementet kom under 25 % grænsen. Den anden mulighed var at stille en aflastningsgaranti og endelig var der den valgte mulighed, nemlig at købe obligationer. Risikomæssigt var der ikke den store forskel på at stille en aflastningsgaranti og på at købe obligationer. Det var en ekstraordinær situation opstået pludselig, fordi Eik Bank DK havde nedskrevet, og egenkapitalen der kunne henregnes, var faldet, og dermed kom engagementet over 25 % grænsen. De stod derfor med et akut problem. Det var ikke noget man ønskede af flage med i starten af 2009. De havde jo tyske fundingbanker, som ved overskridelse

af 25 % grænsen ville påberåbe sig, at deres covenants var brudt, og de dermed kunne kræve lånene indfriet. Det ville have haft store konsekvenser og skulle bare løses. Eik Bank FO kunne ikke leve med, at datterbanken ikke overholdt reglerne. Finanstilsynet havde spurgt, om Eik Bank FO stod bag Eik Bank DK. Det var også noget, der var blevet drøftet i bestyrelsen i Eik Bank FO. Holdningen var, at de ikke skulle løbe fra deres forpligtelser. Det var helt klart, at de stod bag Eik Bank DK."

Retten finder ikke grundlag for et tilsidesætte Bogi Bendtsens og Marner Jacobsens vurderinger af, at Eik Bank FO i den pludseligt opståede situation var nødt til at hjælpe datterbanken, og at overtagelsen af en del af det nødlidende lån var en hensigtsmæssig løsning for at undgå de anførte alvorlige konsekvenser for Eik Bank DK og det tab, der ville følge deraf for Eik Bank FO som ejer af Eik Bank DK.

Retten finder således, at Marner Jacobsen, da han bevilgede Eik Bank FO's køb af lånet, handlede inden for det konkrete "forretningsmæssige skøn" og ud fra forretningsmæssige hensyn og i Eik Bank FO's interesse for at eliminere risikoen for et tab, der var mindst lige så stort som tabet på IRE-lånet. Der er ikke grundlag for at fastslå, at han handlede uforsvarligt, og at der var andre foranstaltninger, som han kunne og burde have truffet, så tab helt eller i større omfang kunne være undgået for Eik Bank FO.

Marner Jacobsen findes derfor ikke at have tilsidesat bankens interesser og handlet ansvarspådragende, da han lod banken Eik Bank FO købe andelen af IRE-lånet fra Eik Bank DK.

Årsagssammenhæng og adækvans.

De sagsøgte har gjort gældende, at der ikke er årsagsforbindelse mellem sagsøgers tab og de sagsøgtes dispositioner. De sagsøgte har herved henvist til, at hovedårsagerne til tabene, der kræves erstattet, var finanskrisens påvirkning af ejendomsmarkedet og en ændret holdning i 2010 hos Finanstilsynet til bankens solvens.

De sagsøgte har endvidere gjort gældende, at Finanskrisen og Finanstilsynets ændrede holdning til bankens solvens var upåregnelige omstændigheder.

Retten lægger til grund, at de dispositioner, der er anset for ansvarspådragende for de sagsøgte ledelsesmedlemmer, var årsag til, at de udlån, dispositionerne omfattede, blev tabt. Var bevillingerne ikke foretaget, ville de bevilgede beløb ikke være tabt.

Alle de dispositioner, som retten har anset for ansvarspådragende, blev foretaget efter finanskrisens indtræden, hvor de sagsøgte ledelsesmedlemmer i særlig grad havde anledning til at være opmærksomme på den øgede risiko forbundet med udlånsvirksomheden.

Ved at bevilge udlånene under de omhandlede uforsvarlige omstændigheder lod de sagsøgte ledelsesmedlemmer banken påtage sig en overhængende og åbenbar risiko for tab. Retten finder derfor, at det var påregneligt for de sagsøgte ledelsesmedlemmer, at de udlån, der blev bevilget ved de uforsvarlige dispositioner, blev tabt.

Lempelse

De sagsøgte ledelsesmedlemmer har gjort gældende, at deres erstatningspligt principalt skal bortfalde og subsidiært lempes med henvisning til anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om erstatningsansvar § 24, stk. 1, og/eller § 315 i lagtingslov nr. 73 af 31. maj 2011 om aktie- og anpartsselskaber, jf. den dagældende anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om aktieselskaber § 143, idet et ansvar vil virke urimeligt tyngende. De sagsøgte direktører har også påberåbt sig lempelse med henvisning til anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om erstatningsansvar §§ 19 og 23.

De ansvarspådragende bevillinger blev foretaget som led i de sagsøgte ledelsesmedlemmers hverv i banken. Henset hertil og til graden af den af dem udviste uagtsomhed finder retten ikke grundlag for i medfør af § 24, stk. 1, i anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om erstatningsansvar og § 315 i lagtingslov nr. 73 af 31. maj 2011 om aktie- og anpartsselskaber, jf. den dagældende anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om aktieselskaber § 143, at lempe deres erstatningsansvar.

Ansvarsfordeling

Retten har taget sagsøgers påstand delvist til følge, således at de sagsøgte Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Marner Jacobsen solidarisk skal betale 150.000.000 kr. til sagsøger med procesrente fra den 13. september 2012.

Marner Jacobsen var som administrerende direktør med ansvar for kreditområdet den blandt de sagsøgte, som havde det mest indgående kendskab til engagementerne og bankens forhold i øvrigt. Det var endvidere ham, som indstillede de ansvarspådragende bevillinger i FDI engagementet.

Det var imidlertid bestyrelsen, som traf beslutningen om bevillingerne på et grundlag, som de sagsøgte medlemmer af formandskabet burde have indset var uforsvarligt.

I det indbyrdes forhold er der under disse omstændigheder ikke støtte for, at Marner Jacobsen skal bære en større del af ansvaret end Frithleif Olsen og Odd Bjellvåg.

Efter de enkelte ledelsesmedlemmers andel i beslutningsprocessen er der således ikke grundlag for i det indbyrdes forhold mellem de erstatningsansvarlige at foretage en anden fordeling end en ligelig fordeling af det idømte beløb, jf. § 25, stk. 1, i anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om erstatningsansvar.

Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Marner Jacobsen skal derfor i det interne forhold betale hver en tredjedel.

Det er for dem alle uafklaret, om ansvaret vil være dækket af den tegnede ledelsesansvarsforsikring, jf. § 25, stk. 2, i anordning om ikrafttræden for Færøerne af lov om erstatningsansvar.

Sagsomkostninger

I sagsøgerens foreløbige sammenfattende processkrift afgivet umiddelbart forud for hovedforhandlingens opstart er der redegjort for, at Eik Bank FO's samlede tab var på over 1,7 mia. kr.

Sagsøgeren har af procesøkonomiske årsager begrænset påstanden over for de sagsøgte til 150 mio. kr.

Ved hovedforhandlingens opstart den 15. januar 2018 omfattede sagen foruden de i dommen angivne 4 sagsøgte tillige bankens eksterne revisor, P/F Nota og revisor Hans Jóhan Laksá (sagsøgte 5 og 6).

Sagsøgeren frafaldt ved processkrift 5 af 23. november 2018 påstanden overfor P/F Nota og revisor Hans Jóhan Laksá. Der er efterfølgende opnået enighed mellem disse parter om, at den del af sagen kunne hæves.

Ved samme processkrift frafaldt sagsøgeren over for de øvrige sagsøgte (sagsøgte 1-4) sine anbringender om erstatningsansvar som følge af generelt uforsvarlig formueforvaltning og uforsvarlige investeringer i EIK Bank DK.

Den 26. april 2019 frafaldt sagsøgeren ved processkrift 6 endvidere sine anbringender over for sagsøgte 1-4 om erstatningsansvar som følge af bankens tab på RGW engagementet og på en del af bankens udlånsengagement med Sydporten ApS mfl.

Sagsøgeren har opgjort sit samlede tab på de resterende 4 konkrete engagementer til prøvelse under sagen til i alt 469.451.277,86 kr.

Om fastsættelse af sagsomkostninger i sager med meget høje værdier har Højesteret i en dom afsagt den 24. april 2019, sag 79/2018, udtalt blandt andet:

"I sager som den foreliggende om meget store værdier finder Højesteret, at sagsomkostninger til dækning af udgift til advokatbistand må fastsættes skønsmæssigt efter en vurdering af, hvad der kan anses for rimeligt, også under hensyn til sagens omfang og

karakter. Der skal endvidere tages hensyn til både arbejdets omfang og det ansvar, der er forbundet med sagens førelse.

I sager med flere sagsøgte må der ved omkostningsfastsættelsen endvidere lægges vægt på, i hvilket omfang de sagsøgte har haft mulighed for at koordinere deres arbejde under såvel sagens forberedelse som hovedforhandlingen. Revisorerne har i denne sag måttet forholde sig både til de anbringender, som Finansiell Stabilitet har gjort gældende over for de sagsøgte ledelsesmedlemmer, og til de særlige anbringender, der er gjort gældende over for revisionen. Der har under sagen endvidere været et omfattende syn og skøn og spørgsmål til responsudvalg, som kun angår revisorerne. Højesteret finder på den baggrund, at sagsomkostninger til revisorerne må fastsættes til et væsentligt højere beløb end til hvert enkelt ledelsesmedlem.

Sagen, som blev anlagt i 2010 og afsluttet ved dom i 2017, angår et erstatningskrav mod bl.a. revisorerne på 1 mia. kr. Ekstrakten i sagen omfatter ca. 30.000 sider, og hovedforhandlingen varede 112 retsdage.”

Ved nærværende dom er de sagsøgte ledelsesmedlemmer Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Marner Jacobsen, in solidum blevet dømt til at betale erstatning med 129.175.000 kr. for Eik Bank FO's tab i forbindelse med FDI engagementet og med 27.281.760 kr. for bankens tab i forbindelse med P/F Valbjørn Dalsgaard engagementet.

Det samlede tab, der er pålagt erstatningsansvar for, er 156.456.760 kr.

Sagsøgeren har således fået medhold i 33,3% af det samlede krav, som har været omfattet af rettens prøvelse, og fuldt ud medhold i den nedlagte påstand på 150 mio. kr.

Prøvelsen under sagen har for alle de sagsøgtes vedkommende omfattet grundlaget for og opgørelsen af erstatningskrav i forbindelse med tre forskellige bankengagementer. For Peter Marner Åge Jacobsens vedkommende har prøvelsen omfattet yderligere et bankengagement. Bankengagementerne bestod hver især af en række dispositioner, beslutninger og bevillinger i perioden mellem 2006 og 2010.

Det pålagte erstatningsansvar hidrører fra en del af bevillingerne i to af engagementerne. De resterende bevillinger i de pågældende engagementer og bevillingerne i de øvrige to engagementer har ikke ført til, at de sagsøgte er blevet pålagt at betale erstatning til sagsøgeren.

Sagens forberedelse og størstedelen af bevisførelsen har derudover omfattet RGW engagementet og anbringender til støtte for erstatningsansvar som følge af generelt uforsvarlig formueforvaltning og uforsvarlige investeringer i EIK Bank DK.

Det beløbsmæssigt videre grundlag for erstatningskravet end den begrænsede påstand, som sagsøgeren har forelagt retten til prøvelse, må på den anførte baggrund antages at have påført de sagsøgte merudgifter ved sagens førelse for retten.

Sagsøgeren har fået medhold i et omfang, der som udgangspunkt taler for at pålægge de sagsøgte at betale sagsomkostninger til sagsøgeren i forhold til det af sagsøgeren vundne beløb.

Efter en samlet vurdering af de anførte omstændigheder, herunder nedjusteringen af den reelle sagsgenstand i forbindelse med sagsøgers tilskæring af sagen, og når tillige henses til sagens betydning for de sagsøgte, finder retten imidlertid, at der er grundlag for at ophæve sagens omkostninger, således at sagsøgeren og de sagsøgte Frithleif Olsen, Odd Arild Bjellvåg og Peter Marner Åge Jacobsen skal bære deres egne omkostninger.

Efter sagens udfald i relation til sagsøgte Bjarni Olsen skal sagsøgeren betale sagens omkostninger til ham.

Omkostningerne til Bjarni Olsen er fastsat til 8.891.324,56 kr. og består af et beløb på 7.000.000 kr. svarende til udgiften til dækning af et passende advokatsalær samt dokumenterede positive udgifter på 141.324,56 kr. i forbindelse med den beskikkede advokats rejser og ophold. Bjarni Olsen er ikke moms eller mvg registreret, og beløbet på 7.000.000 kr. skal tillægges moms for en dels vedkommende og mvg af resten.

Omkostningerne svarende til dækning af udgiften til et passende advokatsalær er fastsat efter rettens samlede skøn over, hvad der kan anses for rimeligt.

I rettens skøn er indgået, at sagens genstand i realiteten betydeligt overstiger påstandsbeløbet, at sagens forberedelse varede i over 5 år og omfattede materiale på mere end 60.000 sider, at hovedforhandlingen strakte sig over 46 ret dage i perioden mellem den 15. januar 2018 og den 4. juni 2019, og at sagen efter sin karakter og kompleksitet har forudsat en grundig forberedelse.

Retten har tillige lagt vægt på de sagsøgtes mulighed for at koordinere deres forberedelse og deres indsats under hovedforhandlingen.

Bjarni Olsen har været repræsenteret af en beskikket advokat under sagen i medfør af retsplejelovens § 259, stk. 3, 2. pkt. Sagsøgeren skal derfor betale de pålagte sagsomkostninger til statskassen jf. retsplejelovens § 334, jf. § 259, stk. 3, sidste pkt.

T h i k e n d e s f o r r e t :

Sagsøgte Bjarni Olsen frifindes.

De sagsøgte Frithleif Olsen, Odd Arild Bjellvåg og Peter Marnar Åge Jacobsen skal solidarisk til Finansiell Stabilitet betale 150.000.000 kr. med tillæg af procesrente fra den 13. september 2012.

I det indbyrdes forhold skal erstatningsbeløbet betales ligeligt af Frithleif Olsen, Odd Bjellvåg og Marnar Jacobsen, således at de hver skal betale en tredjedel.

Finansiell Stabilitet skal i sagsomkostninger til statskassen betale 8.891.324,56 kr.

Ingen af parterne skal betale sagsomkostninger til hinanden.

Det idømte skal betales inden 14 dage.